CHRISTIANI BECMANI
BORNENSIS

MANUDUCTIO
AD LATINAM
LINGUAM.

CHRISTIANI BECMANI
BORNENSIS

MANUDUCTIO AD LATINAM LINGUAM:

nec non

DE

ORIGINIBUS LATINÆ LINGUÆ:

QUIBUS PASSIM ALIA MULTA PHIlologiæ propria, pro meliori vocum ac rerum cognitione inserta sunt.

AMBO

Nunc quintum & quidem multo auctius, sed & melius atq; correctius, edita.



FRANCOFURTI & LIPSIÆ,
Impensis
JOHANN. HEINRICI ELLINGERI.
Anno M. DC. LXXII.

CHRISTIANUS BECMANUS ERUDITO LECTORI S. D.

QVæ hactenus sive naturæ propriç, sive optimatum melioris literaturæ, SCALIGERI & CASAUBONI, suasu conscripserã; hac aurei veris faventia qvasi illice relegere, &, ut in hisce talibus solet, addere, qvæ deerant; demere, qvæ superfuerant, atque, ut verbo absolvam, reddere meliora visum est. Idem fecerunt alii ante me: & præ me meique similibus viri supra vulgum principes, & quos mirari aliàs, qvàm imitari proclivius. Idem facit etiam ipsa hæc natura. Per vices & lentè exserit vires suas: testudinem imitatur, non canem: graditur, non salit. Arbuscula dum crescit occulto æuo, & prius quâm procera arbor fit, quoties deperdit viride illud foliorum capillitium! quot ramulos, quot stolones amittit, & suo quidem bono! Animalis priùs qvàm tenella solidentur, uvida siccentur membra, & ita

ad præstitutam sibi ἀκμὴν perveniant; multi interveniunt mutationum giri, quibus accedunt multa, quibus insuper decedunt multa. Nec qvidqvam in hoc orbe sublunari affectum, simul & semel conficitur; multo minus perficitur. Sunt initia rerum omnium, & progressus, & incrementa, & apex denique. Et quomodo in humanis aliter siue opificis siue artibus? Detur opus, machina, moles, quæ non crebras artificium manus experiatur, quæ non per initia paulo rudior, postea cum temporis accessione & solerti artificum indagine concinnior fiat, & suo modo perfector! Quod hîc ἀποθύρας monendum fuit, eorum causa; qui moroso qvopiam supercilio semel recta omnia, perfecta omnia, sibi quasi iure postulare: &, si vel tantulum desit, indignati asperius dicta solent rependere. At cogitent illi; multa ita à multis fieri in publico, utilitatis publicæ causâ: priuatis vel otio vel commodo insuper habitis. Cogitent: & æquius, scio, iudicabunt. Sed & cogitent iidem, quàm aliâs infirmi homines & ἐφήμεροι, qvàm varia undiq; negotia, quàm ipsæ artes linguæq; difficiles, quàm remoræ obiiciantur ex omni angulo. Cogitent: & pro re natâ proque voto

iudi-

judicabunt. Cæteros verò harum musarum, qui illa omnia intus & in cute norunt, non est, quod multis compellem eo nomine aut interpellem. Illi, BONI & DOCTI facient, quod alibi & aliis solent facere, hoc est, studio illi meo favorem: minus dextre aut commode dictis, in tam vago varioque argumento, veniam dabunt. Ita det illis omnia, quæ expetunt, ILLE; qui dat omnia omnibus, qvæ expediunt. Cujus etiam beneficio factum dico, gratusque prædico: ut hic LIBER jam ultimâ curâ à me recognitus, etyma quæque exhibeat optima & selectissima & inde proprjas vocum significationes, pro ipsarum rerum cognitione: qvibus alia, quæ alicujus momenti sint, supperaddi vix poterunt. 1626. Idibus Augusti.

EULOGIA DOCTORUM ALIQUOT DE LATINA LINGUA, QUAE, UT EIUS DIgnitas mage patescat, visum illico præmittere.

MARCUS TULLIUS CICERO.

NOn tam præclarum est scire Latine, quàm turpe nescire: neque tam id mihi oratoris boni, quàm civis Romani proprium videtur.

Idem pro Archia.

Græca leguntur in omnibus fere gentibus. Latina suis finibus, exiguis sane, continentur. Hæc ille. At iam olim: & ita etiam fuit: sed nunc cōtra obtinet. Latina enim lingua hodie latiꝰ patet Græca; immo latissimè omnium. Nec regio ulla, aut urbs orbis frequentata, ubi non Latinitatis aliquid superet. Testantur hoc αὐτήκοοι, qui hodœporica nobis scripsere. *Persia* toto quasi cœlo à nobis distat: & tamen quis credat, ibi quoq; esse, qui Latine sciant? Recens adhuc & calidum est, quod RODOLPHUS II. Imperator Romanus Anno 1602. eo legatum miserit, *Stephanum Kakasch*, virū nobilem è Transylvania. Atq; is ora-

is orationem ad Regem Persiæ habendam Latine cõcepit, quæ publice exstat, hoc antelogio: *Serenissime, potentissime, ac magnanime princeps ABAS, Rex Persarum, Medorum atque Armeniæ.* Cumque Legatus ille *Kakasch*, in via moreretur, & omnes iuxta comites, præter vnum fato haut dubie servatum; hic in aula Persica nactus quemdam Latinæ non ignarum interpretem (*Renegat* ibi vocant) omnia Latine, nec infeliciter, nomine Cæsaris Rom. expedivit.

LAVRENTIVS VALLA, IN PRÆfat. Libr. Elegant.

AN verò Ceres quod frumenti, Liber quod vini, Minerua, quod olei inventrix putatur, multique alii ob aliquam huiusmodi beneficientiam in Deos repositi sunt: *Linguam latinam* nationibus distribuisse minus erit, optimam frugem, & vere divinã, nec corporis, sed animi cibum? Hæc enim gentes illas, populosq; omnes omnibus artibus, quæ liberales vocantur, instituit: hæc optimas leges edocuit: hæc viam ad omnem sapientiam munivit: hæc denique præstitit, ne barbari amplius dici possent.

IVLIVS CÆSAR SCALIGER, IN Epistola ad Sebastianum Gryphium.

LINGVAE nostræ (*latinæ*) tum ad ipsum (vt ita dicam) habitum nitidiorem, tum ad ornamenta non ignobilia respiciens, & admirabar maiorum nostrorum fortunam, qui eam nobis condidissent: & ætatis nostræ sapientiam laudabam, quæ longinquo squalentem exilio pristinæ dignitati restituisset.

IOSEPHVS IVSTVS SCALIGER, in Epistola Iohan. Caselium.

QVANTVM me affecit indoles orationis tuæ pura, casta, Romana? Multi enim loquuntur *Latine*: pauci *Romane*: & si qui forte Romanè; at rarò genium illum Ciceroniani seculi assequuntur.

PHILIPPVS MELANCHTHON.

ETSI parum est, quod scimus in linguis: tamen hoc nobis gratius esse debet omni auro, aut imperio Turcico. Ego minimum scio; tamen nolim pro illa cognitione accipere, quidquid auri est in omnibus regnis mundi.

M. ANTONIVS MVRETVS Orat. 15.

ITALICE loquentem soli Itali intelligent. Qui tantum Hispanicè loquatur, inter

Ger-

Germanos, pro muto habebitur: Germanus inter Italos nutu ac manibus pro lingua vti cogetur. Qui Gallico sermone peritissimè ac scientissime vtatur, vbi è Gallia exierit, sæpe ultro irridebitur. Qui Græce Latineque sciat, is quocunque terrarum venerit, non intelligetur tantum, sed apud plerosque admirationi erit.

FRIEDERICVS TAVBMANVS DE Latina Lingua.

AN studium linguæ Latinæ adeo sit necessarium, vt eo carere nullo hodie possit liberalis disciplina? Ad hoc respondeo, non tribus quidem, quod solet dici, verbis, sed vno; NULLA. Nec illiberalis quidem disciplina; & parum abest, quin in calore addam, vix vlla pars Christiani orbis. Mihi profectò lingua Latina vinculum quoddam gentium in hac Europa videtur, diuinâ prouidentiâ quasi cœlitus demissum.

Idem ibidem, de sententia etiam ERASMI.

Dicere non verear, Facilius esse in triplici Facultate Doctorem hodie fieri, quàm orationem Romanam elaborare.

MAT-

MATTHÆVS DRESSERVS, IN præfat. l. 3. Rhetoricæ.

EQVIDEM Latini ſermonis vſum expetendum eſſe omnes boni ad vnum ſentiunt. Quippe qui tam latè hodie patet, vt non unius facile uſquam gentium angulus reperiatur, vbi non aliquis ſit, qui vel Latinè loqui ſciat, vel certe Latine loquentem intelligat. Si ergo ſermo iſte tantopere probatur: quid eſt, quod non eiſdem etiam ametur puritas?

ISAACVS CASAVBONVS AD Annales Eccleſiaſticos Baronii Exercitat. 9. 3.

SI linguarum inter ſe comparatio ſit inſtituenda, vt quæ ſit omnium præſtantiſſima dignoſcatur: peſſimam inveniendi veri rationem inivit BARONIUS. Vt enim equi aut mancipii vera laus in eo eſt poſita, vt ad illa miniſteria ſint aptiſſimi, quibus fuerint deſtinati: ſic illa præ cæteris magni fieri lingua debet, quæ ad exprimenda ſenſa animi eſt conuenientiſſima. Is namque eſt vſus linguarum, cuius tantum gratia à ſapientibus & diſcuntur & vſurpan-

ſurpantur. Antiquitas præterea, cauſa alia eſt, quur lingua aliqua præſtare alii melius credatur: præſertim ſi matrix altera fuerit alterius, altera tradux, & ab illa orta. Tertiam cauſam ſtatuere licet, dignitatem eorum, qui lingua vtantur, vel fuerint vſi; & Quartam, ſi qua lingua vſu patet latius, quàm altera. Si prima ratio ſpectetur, lingua Græca ſine controuerſia omnes antecellit; ſi Secunda, Hebraica omnium proculdubio longe nobiliſſima: Græca item nobilior Latina: ſi Tertiam, nulla eſt lingvarum omnium quæ ad dignitatem Hebraicæ accedat: quam Deus initio rerum formavit: quam divina maieſtas ſæpe uſurpavit: que oracula cæleſtia continet; que nomen Dei illud admirabile quod priora ſecula ſacro ſilentio ſemper ſunt venerata, ſola novit. Proxima dignitas Grecę linguę; quâ ſcribi Deus voluit ſalutis noſtræ doctrinam; qua etiam ſcientię omnes primitus ſunt traditę, & à præſtantiſſimis ingeniis prope conſummatę. Quarta ratio Latinę non parum decoris hodie conciliat, qvatenus in Europa iam omnium ferme eruditorum communis ea facta eſt. Quare ſi tres iſtę inter ſe comparentur,

Hebraica, Grȩca, Romana: omnium ſine controuerſia vt antiquiſſima, ſic nobilisſima eſt Hebraica. Græca nobilior Romana: hæc quo ſe iactet aduerſus duas priores nihil habet; habet, quo aduerſus reliquas omnes alias. Primo quod in titulo Crucis Domini noſtri Hebraicæ & Græcæ adiuncta, miniſterio tam excellente à cæteris ſeparata eſt, & quodam modo ſanctificata. Accedit, quod olim lingua fuit Dominantium. Quo referri debent: quæcunque à Baronio ſunt congeſta è Suetonio, Dione, Cicerone, Valerio Maximo; At probaret Romanos rerum Dominos, vſum linguæ ſuȩ vnà cum dominatione propagaſſe, quoad eius fieri poterat. Quod ſane neque mirum eſt, neque probationis egebat. Duabus enim de cauſis id ab illis factum. Prior fuit; quia plerique Romanorum magiſtratuum Græce neſciebant, aut certe periti Sermonis Græci adeo nō erant, vt commode atque expedite Græce poſſent loqui. Nam qui poterant, cum tulit occaſio, fecerunt. Sic apud Livium libro XLV. Paulus Æmilius in Macedonia ſedens pro tribunali, *Latine quæ Senatui, quæ ſibi ex concilii ſententia viſa eſſent, pronunciavit*: ac ſtatim: *Cn.*

Octavius Prætor, [nam & ipse aderat] interpretata sermone Græco referebat. Accedit & alia causa; nam specimen aliquod dominationis in eo multi posuerunt, vt apud subjectas gentes, lingua populi dominãtis vsurparetur. Quare etiã iudicia in conventibus lingua Romana per provincias, ut plurimum, celebrabant. Vnde illa farrago vocũ forensium Romanarum, quæ sermoni Græco & Syriaco reperiũtur inserræ, vt vel ex Nouo Testamento apparet. Et in Aruch plurima vocabula Latina est invenire. Quæ, si observaveris, deprehendes ferme omnia, vel forensia esse vel militaria. Nam ex eadem causa etiam, Leges doceri in Syria Beryti voluerunt lingua Romana. Qua de re insignis locus est apud S. Gregorium Thaumaturgum in laudatione Origenis. Ibi Gregorius causam quur fermè Græcè loqui dedidicisset, hinc reddit: οἱ θαυμαστὶ ἡμῶν νόμοι. οἷς νῦν τὰ πάντων τῶν ὑπὸ τὴν Ρωμαίων ἀρχὴν κατευθύνεται πράγματα. οὔτε συγκείμενοι, οὔτ' ἐκμανθανόμενοι ἀταλαιπώρως. ὄντες μὲν αὐτοὶ, σοφοί τε καὶ ἀκριβεῖς, καὶ ποικίλοι, καὶ θαυμαστοὶ, καὶ συνελόντα εἰπεῖν, Ἑλληνικώτατοι. ἐκφρασθέντες δὲ καὶ παραδοθέντες, τῇ Ρωμαίων φωνῇ καταπληκτικῇ μὲν καὶ ἀλαζόνι, καὶ συσχηματιζομένῃ αὐτῶν τῇ ἐξουσίᾳ τῇ βασιλικῇ, φορτικῇ δὲ ὅμως ἐμοί. Fecerunt hoc, inquit, *ista admirabiles*

biles nostræ leges: ex quarum præscripto nunc omnium, qui Romano subiiciuntur imperio, negotia administrantur: ac hæ nec erutæ sunt aut adinventæ, nec cognoscuntur seu perdiscuntur sine labore: sapienter quidem scriptæ sunt, accuratæ, variæ, admirandæ, atque ut uno verbo dicam, Græca eruditione refertissimæ: conceptæ vero sunt ac traditæ Romanorum lingua, terribili illa quidem, superba, & imperium quod obtinet præ se ferente, cæterum mihi molesta & barbara. Istę rationes sunt, quur Romani vernaculum sibi sermonem, apud subditos Imperio suo populos voluerint vsurpari: non autem quod ipsam per se linguam Romanam Græca putarent esse digniorem: cuius vanitatis, nunquam, opinor ipsis in mentem venit.

Hæç Casaubonus.

CHRISTIANI BECMANI MANUDUCTIO AD LATINAM LINGUAM

Anno 1608.

CAPUT PRIMUM.

PRÆFATIO.

TOt hodie de Latina lingua libri & priscorum & recentium cura editi circumferuntur: ut vix numeres, nedum perlegas, &. quæ meliora, in usum tuum colligas. Parum mentiar, si illud Homeri usurpem:

λίην γὰρ φύλλοισιν ἐοικότες ἢ ψαμάθοισιν.

Vetus est: *cui non dictus Hylas?* Nove, sed verè possis: Cui non dictum aliquid de Latio? Non tantum Philologi & Philosophi hic sategerunt: sed etiam Jureconsulti, & quidem egregie. Etiam Medici non secus, quod mirum: etiam, quod magis alicui mirum, Theologi. Non opus, ut quemque nomine vocem: quia in manibus & ore omnium versantur. Hinc tam multæ exstiterunt Grammaticæ. Veterum plusquam triginta contulit *Elias Putschius*, juvenis eximius, qui in flore ætatis suæ abiit hinc in communem locum. At recentium adhuc plures quis enumeret? Quot sunt *Nomenclatura, Vocabularia, Dictionaria, Lexica, Phrases, Synonyma,* *Multæ Grammaticæ.*

nyma, Compendia, Selecta, Analecta, Thesauri, Sylvæ, Elegantiæ, Admonitiones, Observationes, Isagogæ, Colloquia, Florilegia, Cornucopiæ, & quid non? Nempe eò omnes adspirarunt, ut humanioribus literis ita melius esset: ut Latina lingua facilius & purius veluti ex ipsis fontibus combiberetur. Qui tot igitur optimorum & doctiss. Virorum conatus illos & bene merendi studium insectetur aut cavilletur, nisi ab omni humanitate aversum, puto esse neminem. Nec etiam vitio vertet ullus; si qui hodie post antecessorum suorum operas, si non in meditullio, saltim in margine & finibus Latii pedem ponat, & quædam scitu utilia proponat. Quod majoribus nostris licuit: quur nobis non liberum sit? Multa ab illis omissa sunt: multa ab aliquibus non satis exposita: multa veteribus invisa & inaudita, nostro seculo Viri etiamnunc superstites, explicarunt: multa adhuc in tenebris recondita sequens ætas in lucem protrahet, *Lud. Vivem* juvat audire l. 1. de caus. corrupt. art. *Malè de natura censet, quicumque uno illam, aut altero partu, effœtam esse arbitratur: quur se non putent aliquid excussuros, si adnitantur? cum nulla sit tam facilis atque humilis ars, in qua non infinita occultantur, quæ possint multa ingenia diutissime exercere. Et recentiores haut sane pauca extuderunt, nonnunquam acutius, sæpe etiam verius.* Quare, pro se quisque, juvet rempub. nostram literariam: meliores literas scrutetur, augeat: suos poliat, emendet: sed studio semper veritatis & utilitatis. Ad quid tua refert? dicat aliquis. Quur tu in hac scena? Fateor, debebant alii, quibus plus & ætatis & judicii. Ego in junioribus sum; & loco posteriori. Sed pleriq; silent, &

quasi, cum caletur, cochleæ in occulto latent.

Multi tamen strenue suum faciunt officium. Quorum vestigia liceat mihi, quæso, legere & aliquot aristas colligere ex opima illa messe. Quæso, mihi liceat. Quia vereor, ut temperet sibi à me intemperies quorundam. Voculas jam audio: morsiunculas præsentio. Hic novitatis, iste ostentationis, ille subtilitatis, alter vanita-

tis,

tis, alter me alius nomine traducet. Quid tum? cum & veritatis & utilitatis scopo a me scribatur: tale judicetur Doctis atque bonis. Momos, Zoilos & horum semina, morus ego, si morer; qui

Uti muscæq; culicesq; pedesq; pulicesq;
Otio & malo & molestiæ, bono usui sunt nulli.

Quia ipsi latent, latrant: quia non capiunt, carpunt, denique alieni nominis ruina gradum sibi faciunt ad laudem suam, immo ad labem.

CAPUT II.

De usu Latinæ linguæ.

ESTNE verò tanti Latinitas, ut illius causa tantum laborem subeamus? talem invidiam? Omnino. Omnia metimur usu & commodis nostris. Etiam vulgus, ubi quid agendum, ante omnia quærit: *cui bono?* cui usui? Ager ille optimus, qui plurimos annuatim fructus cultori suo refert. Pindaro est ὕδωρ ἄριστον: quia innumeras fundit utilitates. Quæ causa, quod quidam nomen *Aquæ*, non tam vere, quam apposité, dictum volint, quasi *à qua* omnia, & sine qua vita nostra non consisteret. Quid multa? Usus commendat rem. Si igitur multiplex etiam Latinitatis usus apparuerit: certè digna erit, quam serio curemus, cui aliquot horas impendamus. Hebræa sancta est & prima. Græca & ipsa antiqua, & valde locuples. Germanica nobis domestica, & altioris cujusdam spiritus. Omnes conducibiles aut necessariæ. Hæc quidem nobis, ut vel privatim mutuo intelligamur: ista medicis, ut Hippocratem & Galenum: Philosophis, ut Platonem & Aristotelem, eorumque interpretes liquido ac penitus assequantur. Illa Theologis, ut ex ultima radice pandant mysteria. Atqui Latina non uni vel arti, vel genti servit: sed omnibus, quæcunque sunt, ubicunque sunt, & artibus & gentibus. Quidquid olim latuit in scriniis sive Hebr. sive Græcis, sive aliis, in Latinum idioma conversum est. Ita quod olim laboriose ac longo tempore, jam facilius percipitur, & paucioribus annis. Quidquid à majoribus nostris scriptum: quidquid ho-

die ab *Eruditis* scribitur; id omne beneficio Latinæ linguæ exponitur. Hæc, cum nuspiam hodie vernacula aut materna sit, ideo ab ineunte statim ætate pueris discenda datur. Hæc ab adolescentibus, viris, senibus tractatur. Hac, quodcumque sit, in Scholis & Academ. docetur. Hac, quasi vinculo, tam variæ, tam dissitæ copulantur nationes. In quamcunque oram, ad quemcumque populum venies; invenies, qui te Latine loquentem intelligant: secus loquentem, quod tu intelligis, non tantum non audiant, sed etiam quandocunque rideant. Verbo dicam: ubi homines habitant, ibi una habitat Latinitas. Et quod Plutar. olim in quæst. Platon. ὡς δοκεῖ μοι τῷ Ῥωμαίων λέγειν, ᾧ μάλα λόγῳ νυνὶ ὁμοῦ τι πάντες ἄνθρωποι χρῶνται: id verius hodie dicemus. At Hebr. tamen sanctior est: Græca antiquior & opulentior. Non nego. Ab utraque ista priori, illa prima oritur universa Latinitas, ut & omnes aliæ dialecti. Nec quidquam vel Hebr. vel Græcæ laudibus detractum volo: potius adderem, si tantum in me esset. Hoc tantum ajo: usum Latinæ præ istis hoc nostro tempore esse longe amplissimum: & iccirco eam videri dignis. quæ subinde diligentius ac majori fide ex origin. suis & majorum gentium autoribus tractetur. At, inquit *Titius Cotta*: aliis quidem disciplinis Lat. lingua conceditur utiliss. non item studio sacro, quod tantum *Reale*, linguarum adminiculis nihil juvatur: satis, si idioma, quod cum lacte materno quasi suximus, etiam hic modo teneamus, nec aliis peregrinis frustra implicemur. Quæ opinio planissime ἀπαιδεύτου est nec adinodum refutationis indiga: cum præsertim doctissimi quique contrarium probent. Quia enim vetus testam. Hebræa, Novum Græca lingua primitus ductu Spiritus sancti conscriptum est, utriusque cognitionem magnopere decet nos acquirere. *Sæpe monui*, inquit Lutherus, *ut Hebr linguam disceretis, nec ita eam negligeretis. Etsi enim ejus linguæ nullus alius esset usus: tamen pro gratiarum actione discenda erat; quod pars quædam religionis & cultus Dei est, eam linguam docere*

Vel

vel discere, quæ sola, quidquid uspiam divini est, docet. Auditur enim in ea Deus loqui: audiuntur sancti. Hæc ille. Et licet universa Biblia, vel hoc nostro tempore purissimè conversa exstent in multarū gentiū idiotismos: quis tamen ita impudens aut ineptus, qui ipsos adire fontes prohibeat? Cum in illis multa sæpe planiora, magis propria & ἐμφατικώτερα occurrent, quàm in rivulis. Et ubi homines ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι sua interpretamenta jactitant; non melius, quam his ipsis fontib. ut sic dicam suffocantur. *Scio, quantum mihi Hebr. lingua contra meos hostes profuerit: quare pro hac quantulacunq; cognitione infinitis millibus aureorum carere nolim* ait iterum magnus ille LUTHERUS. Neq; ipse hoc solum fatetur: sed novimus fere omnes, quam linguarum ope innumeros detexerit errores, quos superiorum temporum barbaries, ignorantia bonarum literarum ibi veluti blandita, admiserit. Exemplorum hic aliquot meminisse lubet, juventutis causa, ut serio discat Nihil utilius esse studio linguarum, nihil divinius. Ita statim Gen. 3. 15. verterunt: *ipsa conteret caput tuum* Quod hodieq; & γνήσιον tueri quidam sustinent. At in Hebr. non est fœmineum ἡ היא *Hi*, ipsa: sed ὁ הוא *Hu*, Latinis κυρίως καὶ πρώτως, Ipse. Quale etiam omnino requirit masculinum זרע *serah*, i. e. semen: nec non ישופך *ieschupehecha*, i.e. conteret tibi LXXII. interpr. αὐτός σου τηρήσει κεφαλήν, i. e. ipse Messias, vel ipsum semen mulieris conteret caput tuum. Quomodo etiam legi oportere docet ipse Hieron. Quæst. in Gen. Hebraicis. Et non ita pridem hunc locum [*ipse conteret*] peculiariter contra Papistas vindicavit *Abr. Costerus* Antverp, ALIUD. Gen. 23. 3. ita vetus interpres legit: *Cum surrexisset Abraham ab officio funeris* Hic Bellarm. l. 1. de purg. c. 15. vocem *officium*: adeoque ex eo etiam ipsum *purgatorium* exsculpere nititur. Quàm frustra. Ita enim Hebr veritas: מעל פני מתו i. e. *surgens Abraham à facie mortui sui.* Græci LXXII. simpliciter: ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. Jonathan voce *conspectus* adjecta, sententiam per se planam reddidit planiorem. ALIUD. Gen. 36. 24. alu-

Probatur per exempla.

24. alucinata est vetus versio: *Ana qui invenit aquas calidas in solitudine.* Græce οὗτος ἐστὶν ὃς εὗρε τὸν ἰαμὶν ἐν τῇ ἐρήμῳ *Aquas calidas*: quasi esset a מַיִם *maüm* aquæ: & quasi ille in deserto invenisset thermas. *Diod. Tarsen.* in exposit. Gen ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος τὸν ἰαμεὶν ὕδωρ βούλονται λέγειν αὐτὸ, ὃ εὗρε πηγὴν ἐν ἐρήμῳ. In Hebr. autem exstat יֵמִים *iemim*, muli, ἡμίονοι. Quomodo etiam Rabbi Salomon interpretatur Græci inde servarunt ἰαμὶν vel ἰαμεὶν. Hebræis alio nomine פְּרָדִים *peradim*, muli 2. Reg. 5. Aliud. Gen 49. 11. *Ligans ad vitem asellum suum & ad tenellam generosæ vitis surculum filium sive pullum asinæ suæ.* Pro quo vetus versio: *Ligans ad vineam pullum suum, & ad vitem ô fili mi, asinam suam.* Quasi sit ἀποστροφὴ ad Jehudam. At non ita. In Hebr. quidem est בְּנִי אֲתֹנוֹ. At enim *iod* in *beni* non est affixum: sed hoc loco κατὰ παραγωγὴν Hebræis frequentissimam, ornatus causa, additur. Ergo non vertitur *filius meus*, nec *fili mi*: sed *filium*. Testes aut arbitros arcessimus Hebr. linguæ scientissimos. Neq; aliter Græci: δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ καὶ τῇ ἕλικι τὸν πῶλον τῆς ὄνου αὐτοῦ. Aliud. Hezræ 9. 8. ut dimitterentur nobis reliquiæ & daretur nobis pax illius in loco sancto ejus. *Pax illius* pro Paxillus, vel clavus, πάσσαλος. Hebr. יָתֵד *iatéd*. Nec abludit Græc. στήριγμα quod est fulcrum, fulmentum: τοῦ καταλιπεῖν ἡμᾶς εἰς σωτηρίαν καὶ δοῦναι ἡμῖν στήριγμα ἐν τόπῳ ἁγιάσματος αὐτοῦ. Aliud Ps. 1. *Et in cathedra pestilentiæ non sedit* ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν. In Hebr. est לֵצִים *Lezim* i. e., illudentium aut derisorum. Nec quadrat λοιμὸς, nisi κατὰ μεταφορὰν καὶ αὔξησιν: ut sit idem, qui κακὸς· ἄθεος, σχετλιώτατος, summe impius, perniciosus, exitialis: quomodo Latinis & *pestis* ac *pernicies* Et ita vertendum fuisset λοιμῶν, *pestium*, uti de Spectac. habet Tertull. non pestilentiæ; seu potius λοιμωδῶν ἢ ὀλεθρίων, i. e. pestilentium aut exitialium: *posito sic genere pro specie*, id est, pro illusoribus, ἐμπαῖκται: sicuti recte Lutherus transtulit ex Hebr. Aliud. Ps. 2. *apprehendite disciplinam*: δράξασθε παιδείας. Ad in Hebr. est נַשְּׁקוּ־בַר oscula-

mini

mini filium: fatente ipso Bellarm. l. 2. de verbo Dei cap. 2. Verbum נָשַׁק *naschak* est osculatus est, ἐφίλησε, applicuit, admovit se blande. בַּר *bar*, filius. ALIUD. Pſ. 90. *anni nostri sicut araneæ meditabantur:* τὰ ἔτη ἡμῶν ὡσεὶ ἀράχνη ἐμελέτων. Verum הֶגֶה, *hegeh*, nunquam est ἀράχνη: sed meditatio, μελέτη, murmur, garritus, nugæ: ut Lutherus optime reddidit. Ab origine הָגָה *hagah*, quod est meditari & postea eloqui mussitare, gemere. ALIUD. Pſ. 110 *Ex utero ante luciferum genui te:* ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Inde eo abutuntur Ariani ad impugnandam Filii Dei divinitatem, quasi ea temporanea sit & Physica. Ex indole vero Hebraiſmi ita exprimitur: *In splendoribus sanctitatis ex utere auroræ tibi ros juventutis tuæ.* Vel, ut alii: *in decoris locis sanctitatis inde ab utero, tibi aderit ros juventæ tuæ accuratissime.* Vel ad verbum: *matutina inquisitione.* ALIUD. Prov. 16. *& opera ejus omnes lapides seculi,* vel, ut alii, *jaculi:* Τὰ ἢ ἔργα αὐτοῦ στάθμια δ' κακά. *Seculi* aut *jaculi* pro *sacculi* vel *loculi:* ficut Sirac. 18. *& non est tibi nihil in seculo* pro *sacculo*. Hebr. hoc modo: כָּל־אַבְנֵי־כִיס *Kol afne Kis.* I. e. omnia pondera crumenæ. כִּיס, *Kis* est cista, unde Latin. hoc, ficut & Græc. Κίστη, item Germ. **Kiste / Koste:** postea etiam marſupium, crumena, ſacculus. ALIUD. Sap. 1. *Spiritus Domini replebit orbem terrarum & hoc quad continet omnia scientiã habet vocis.* Pro, *hic qui continet,* nempe *Spiritus* vel *idem continens:* πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην, καὶ τὸ συνέχον τὰ πάντα, γνῶσιν ἔχει φωνῆς. ALIUD. Sirac. 18. *qui vivit in æternum creavit omnia simul:* ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα ἔκτισε τὰ πάντα κοινῇ. Κοινῇ, i. e., communiter vel communi lege. Hic nonnulli, (*inquit Joh. Possel.*) inter quos & August. fuit, ratiocinati sunt, non intervallo sex dierum, sed simul & semel, eodem temporis momento, omnes res à Deo conditas esse: cum sententia sit, omnia sine ulla exceptione, non simul tempore, sed communiter, generaliter, & universaliter condita esse. Nam adverbium κοινῇ, non determinat verbum ἔκτισε,

ἔκποτε, ſed univerſalem particulam πάντα. Non igitur ad tempus creationis referri debet: ſed ad univerſalitatem. Hæc ille. Aliud Matth. 4. *Et abiit opinio ejus in totã Syriam.* *Opinio* pro *fama* aut *rumor*: καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν. Ut 24. *opiniones præliorum*, ἀκοὰς πολέμων pro *rumores bellorum*. Aliud Matth. 6. *Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie*: τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον. Sed exponitur ſic ὑπερούσιον, pro ἐπιούσιον. Ut Damaſceno Θεὸς dicitur οὐσία ὑπερούσιος: id eſt, *Superſubſtantialis*. At ἐπιούσιος eſſet, *adſubſtantialis*, ſi Latinitas pateretur. Alii malunt, *ſupereſſentialem* panem. Alii *eximium*, ἐξαίρετον: alii *peculiarem*. Sed neutrum τῷ ἐπιουσίῳ ſatisfacit. *Eximium* enim eſt, quod eximitur, ſeligitur. *Peculiare* eſt proprium, à *peculium*. Hieron. in c. 6. Matthæi: pro ἐπιούσιον, ait, ſe legiſſe in Evangelio Hebr. מָחָר *machar*, quod notat craſtinum, futurum. Sed de hoc alii viderint. Neq; hic de Hebr. *machar* agitur: quod & ipſum aliquâ ambiguum, cùm etiam ſignet quodvis tempus poſterum, diem ſubſequentem ſive propinquum ſive remotum. Ita illud Gen. 30 amant exponere: *Cras reſpondebit mihi juſtitia mea*: hoc eſt perendie, in poſterum. *Varino* ἐπιούσιος eſt ἐπερχόμενος adveniens, quaſi ab ἔπειμι fluat. Quidam hodie Profeſſor Græc. literar. Gieſſæ ſcribit: ἐπιούσιος *non eſt ab* ἐπὶ & οὐσία: *ſed ab* ἐπὶ & ἰοῦσα, ſcilicet ἡμέρα, *dies inſtans, vel ſubſequens, ſive veniens. Quomodo* ἐπιούσῃ νυκτὶ *uſurpatur Act.* 23. *Eſt igitur* ἐπιούσιος, *qui ad ſubſequentem diem pertinet, vel pertingit. Alias dicendum fuiſſet* ἐπούσιος, *ſicut* ἐπουσιώδης. Hæc ille. Atqui cum illo non fecerim. Uſitato ἐπιοῦσα eſt quæ adeſt, ſequens, ſuccedens. Gloſſ. ἐπιοῦσα, *poſtera*. Et ita plurifariam multis additur. Demoſth. contra Midiam: ἐπιοῦσα ἐκκλησία. proxime ſequens concio. Præſertim vero nominibus temporum gaudet. Syneſio, ἐπιοῦσα ἡμέρα. Prov. 27. ἣ τέξεται ἡ ἐπιοῦσα, ſcil. ἡμέρα. Interpr. LXXII. Deut. 32. habent, ἐπιόντα χρόνον, ſequens vel ſuccedaneum tempus. Plato, ἐπιόντος ἐνιαυτοῦ. Demoſth. ἐπιόντα μῆνα. In Evangeliſtis verò ſubintelligi non poteſt ἡμέρα; cum τὸν ἄρτον ἡμῶν præcedat:

dat: & neceſſario ſequatur, τὸν ἐπιούσιον, ſcilicet panem. Neque quidquam obtinet, ἐπιούσῃ νυκτὶ ex Actis. Ambo quippe ſunt θηλυκά. Neque ἐπιούσιον eſt ab ἐπιοῦσα: quando tale *adjectivum* a nullo ejusmodi *fœminino* veniat. Sed eſt ab ἐπὶ & οὐσία: ſicut ἐνούσιον, αἰούσιον, ἐπερούσιον & reliqua. Nullum a verbo εἰμὶ vel εἶμι. At ideo non dicendum, ἐπούσιον. Nam ultima *præpoſitionis* litera non ubique abſorbetur. Ita ἐπιόψομαι eſt ap. Homer. ἐπίουρος & ἐπίουρα ap. eund. ἐπίορκος & ἐπιείκελος, ap. Heſiod. ἐπιεικὴς & ἐπιείκεια, ap. Ariſtot. Iſocr. Plutarch. alios. Immo dicitur περιούσιον, περιουσία περίειμι: item ὁμοούσιος. Quamvis & ἐπούσιον analogicè admittatur, velut ὁμούσιον. At ſic ἐπιούσιος panis idem, qui ſubſequens, ad diem ſequentem pertinens: ac repugnat textui: *Panem noſtrum* ἐπιούσιον *da nobis hodie.* Anne craſtinum ſive futurum nobis dari petamus, & quidem hodie? Panis ergo ἐπιούσιος eſt *quotidianus*, ſicuti Lucas ipſe c. 11. 3. addit. καθ' ἡμέραν: vel *neceſſarius*, qui ad οὐσίαν facit & vitæ conſervationem. Salomon Prov. 30. v. 8. panem vel cibum *demenſi* indigitat. Syrus habet, *panem neceſſitatis noſtræ*: quod notat *deſunkanan*, דְסוּנְקָנַן a verbo סְנַק, indigere. Chryſoſt. in orat. dom. ἄρτον ἐπιούσιον, i. e. ἐπὶ τὴν οὐσίαν τοῦ σώματος διαβαίνοντα. Suidas, ἄρτος ἐπιούσιος, ὁ ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ ἡμῶν ἁρμόζων, ἢ καθημερινός, panis ſubſtantiæ noſtræ aptus, vel quotidianus. Baſil. in quæſt. compendio explicatis: ἄρτον τὸν πρὸς ἐφήμερον ζωὴν τῇ οὐσίᾳ ἡμῶν χρήσιμον ὄντα panem ad quotidianam vitam ſubſtantiæ noſtræ utilem, reddit. Theoph τὸν ἐπὶ τῇ οὐσίᾳ καὶ συστάσει ἡμῶν αὐτάρκη, noſtræ ſubſtantiæ & conſtitutioni ſufficientem: vel ut, Camerar. *cum quo contenta eſſe poſſit natura atque conſtitutio noſtra.* Et quid plura? Ἐπιούσιον plerique ab οὐσία ducunt: uti teſtatur *Matth Martin* in voce *Quotidianus*. Ἐπιούσιον ſanè (*inquit idem ibidem*) dici poteſt, quod ad ſubſtantiam corporis noſtri advenit & pertinet. ALIUD. Matth. 9. *Non enim veni vocare juſtos, ſed peccatores.* Omiſſum eſt, *ad pœnitentiam*. οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. Quod etiam Lucas habet c. 5. οὐκ

ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. ALIUD. Marc. 3. *Sed reus erit æterni delicti*: Pro *judicii*: ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως. ALIUD Marc. 6. *Et cum dies opportunus accidisset Herodes natalis sui*: pro *natalitiis suis*. καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου, ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεσίοις αὐτοῦ. ALIUD. Luc. 16. *mortuus est autem & dives & sepultus est in inferno* Elenchus hic κατὰ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν. Ita enim Græcè: ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη· καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς. Id est, mortuus est verò & dives, & sepultus est. Et in inferno attollens oculos. ALIUD. Luc. 18. *descendit hic justificatus in domum suam ab illo*. Sed ἢ ἐκεῖνος, non est *ab illo*. Erasmus, *descendit hic justificatus in domum suam magis, quàm ille*. Atque ita sonat, quasi Pharisæus etiam suis operibus justificatus sit: magis tamen ὁ τελώνης. Sed τὸ μᾶλλον in Græco non est. Κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. Id est, *præ illo*: ut optimè Lutherus reddidit. Τὸ ἢ enim sæpe vim quandam obtinet ἀντιθετικήν: etiam dum nota est disjunctionis in oratione, ut & Latinum, *Aut, sive, seu*. ALIUD. Lucæ 20. *Illi verò qui digni habebuntur seculo illo & resurrectione ex mortuis*. Exinde labes conjugio, nescio quas, sanctuli quidam adspergere conati sunt. *Habebuntur* pro *habiti sunt*: Cùm non de hac, sed illa altera vita loquatur. Οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν. ALIUD. Roman. 5. *peccatum non imputabatur, cùm lex non esset*. Pro *peccatum non imputatur aut esse putatur, cum nulla est lex*. Ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται, μὴ ὄντος νόμου. ALIUD. 1. Tim. 3. ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. ubi vox ἑδραιώματος tripliciter versa. Aliis est *fundamentum*: aliis *firmamentum*: aliis *stabilimentum*. Qui verò ecclesia sit fundamentum veritatis, vel etiam stabilimentum, difficilius exponitur. *Vict. Strigel.* potest passivè hoc dictum intelligi: Ecclesia fulcitur sustentatur non opinionum commentis, quæ dies delet; sed veritate, quam tempus confirmat. *Th. Beza*: Ecclesia est columna & stabilimentum veritatis, hominum

minum respectu, non autem simpliciter. Nam alioquin ipsum hoc firmamentum lapide illo angulari nititur, id est, Christo, ut dictum est Eph. 2. 20. Ecclesia non procreatrix, sed testis est dumtaxat, altrix, & conservatrix inter homines: ut ipsa a verbo, non contrà verbum ab ipsa pendeat. *Keckerm. in Syst. Theol. l. 3. c. 6.* Ecclesia sic dicitur κατά τι, respectu capitis Christi, non respectu membrorum. Nam sicut magistratus etiam potest dici pars reip. ita Christus caput Ecclesiæ, principalis Ecclesiæ pars est, de qua parte hoc elogium enunciat Apostolus, quod sit columna & ἑδραίωμα veritatis. Quia verò arctissima est communio inter caput & membra, ideo propter illam unionem, quod capiti propriè competit, de toto corpore enunciatur. *Hæc ille.* Hieron. in Job. 26. *Ecclesia, quæ est Sanctorum omnium congregatio, pro æterna sibi in Domino stabilitate, columna & firmamentum dicitur veritatis.* Atq; adeò summa omnium eò redit. Ecclesiam esse fidissimam custodem veritatis, conservare eam, non fulcire, non fundare. Sed (ignoscant mihi sacras literas docti) si principem ac propriam τοῦ ἑδραιώματος notionem inspexero, illud non est fundamentum vel stabilimentum: sed potiùs *sedes, domicilium*, ubi quid locatur, reponitur, asservatur. ἕδρα est sella, sedes: ἑδραῖος sessilis, sedentarius: ἑδραιόω loco, sedem pono: ἑδραίωμα sedes posita, locata: locus, ubi sedere & quiescere licet. Et hoc est, quod *Til. Heshus.* notat: Ecclesia, *inquit*, columna est stabilis, domicilium perpetuum, sedes certa veritatis: quicunque expetit veritatem, necesse habet eam in Ecclesia addiscere. Exinde δευτέρως, ἑδραιόω, est stabilio: ἑδραίωμα stabilimentum; quatenus cum itione, cursu, vel alio motu confertur. Quæ enim sedent & conquiescunt, dicuntur stabilia, firma, κατὰ λόγον συγκείσεως. Plura talia in hunc locum non opus est, ut compingam, etsi infinita possim, quæ vel alii, vel quæ ipse privatim consignavi: & jam tum alicui nimiùm digressus videbor ab instituto meo. Quod tamen minimè factum existimo. Quidquid enim hactenus de Hebr. & Græcæ

Græcæ dignitate differui : fuo etiam jure ad Latinam redundat. Neque id tantum, quia hæc filia eft aut propago, illæ parentes: fed etiam quia Hebr. & Græca comprehendi hodie non poteft, nifi per Latinam: & hac negligenter habita, illas quoque negligi oportet. Quod fuperiorum illa feculorum ruditas abunde teftatum facit. Nemo igitur Latinam parui faciat. Nemo inutilem facris literis aut minùs commodam, fenfu alicujus *Titii*, pronnnciet. Præfertim cùm ad antiquos etiam illos Ecclefiæ doctores, quos alioquin *patres* vocamus, rectè intelligendos faciat; in quorum plerorumq; fcriptis infignis eruditio juxtà & latiniffima dicendi

Tertullianus. forma elucet. In eorum claffe eft *Tertull.* inculpatæ Latinit. autor, judicio Cafaub. Græcè & Lat peritifs. referente Dreffero

Arnobio. *Arnob.* (inquit Hieron. in catal. fcript. ecclef. fub Diocletiono Principe, Siccæ apud Africam florentiffimè Rhetoricam docuit. *Arnob.* (inquit Lipf. 1. epift. Quæft. 20.) Chriftiani nominis fcriptorum quafi Varro eft; antiquæ & reconditæ doctrinæ, quâ in verbis.

Cyprianus. De *Cypriano* ait *Lactant.* l. 5. Inft. Unus præcipuus & clarus exiftit Cyprian. Rhetor. infignis Prof. ingenio faceto, copiofo, fuam, &, quæ maxima fermonis virtus eft, aperto, ut difcernere nequeas, utrumne ornatior in eloquendo, an facilior in explicando, an denique potentior in perfuadendo, ita, ut meritò Cicero aliquis Chriftianus dici queat.

Lactantius. Hæc Lanctant. qui ipfe quoque fluvius Tullianæ eloquentiæ dicitur *Hieron.* in epift. ad Paulinum.

Hilarius. Ut *Hilar.* eidem tuba Latini fermonis.

Hieronymus. Quid autem *Hieron* ipfo eloquentius? quid magis oratorium? quid bene dicendi folicitius, ftudiofius, obfervantius? ait *Valla*.

Auguftinus. De *Auguft.* etiam omnes æquè confentiunt, quod Lat. Græcæ, artium humaniorum, eloquentiæ, hiftoriarum cognitione excelluerit.

Ambrofius. Sed & *Ambrof.* eloquentia præditus fuit fuavi, erudita, gravi, & ab omni affentatione atque blandimentis aliena, fecundum Auguft.

Bernhardus. Etiam *Bernh.* *Clarevall.* tam dulci orationis copia ufus eft, ut *melliflui doctoris* cognomen meruerit. De cæteris numeri

fan-

ſanè plurimis tam priſcis, quàm recentibus, & vel hac noſtra ætate claris nihil hic dicam: ſedconcludo, tres illas linguas Hebr. Græc. & Latinam, ut ἐν ἐπιγραφῇ ἐπὶ σταυρῷ conjunctas; ita in ſtudio ſacro conjungi oportere: concludo, inquam, verbis *Augſt. l. 2. de doct. Chriſt. c. 11.* Et Latina quidem, *inquit*, lingua homines, quos nunc inſtruendos ſuſcepimus, & duabus aliis ad ſcripturarum divinarum cognitionem habent opus: Hebræa ſcilicet & Græca, ut ad exemplaria præcedentia recurratur, ſi quam dubitationem attulerit Latinor. interpr. infinita varietas. *Hæc Auguſtinus.*

CAPUT III.

De Appellationibus.

DE nominibus aliquid hujus linguæ ſi præmittam, *Latina.*
nihil inſolens aut incommodum fecero. Dicitur *Latina* & *Romana*. *Latina* ſive *Latialis*, à Latio terra, cujus propria fuit & peculiaris. *Feſtus:* Latinè loqui à Latio dictum eſt. *Latium* appellarunt: quia ibi Saturnus delituerit, cùm fugeret Jovem. Adde, quòd item Saturnus nominetur à latendo; è principiisHebr. à סָתַר *Sathar:* de quo in Origin. *Romana* κατ' ἐξαίρετον. Potiſſimum enim Romæ floruit, quæ οὐρανόπολις καὶ *Roma-*
ἐπιτομὴ τῆς οἰκουμένης, Athenæo. Univerſa quidem Italia *na.*
fuit aliquandiu ſedes Latinitatis, diffuſo ejus uſu, & communicato commercio, ut poſtea dicemus: ſed alicubi minus cultæ, politæ, elegantis. Hinc Cic. fatetur 3. de orat. ipſos Italos abiiſſe in pronunciando à *ger-* *Quinct.*
manitate illa, quæ in Romanis. Et in Livio *Patavini-* *l. 8. c. 1.*
tas quædam notata eſt à Pollione: in aliis alia. Sola præcelluit Roma.

Natura hic poſuit, quidquid ubiq; fuit.

Etiam florem & munditiem linguæ ſingularem. Ita hodie in Thuſcis Florentiæ aut Senis major puritas viget ſermonis Italici, quam alibi. Ita, ne longiùs abeam, univerſa Miſnia & Oſitia æquè utitur Germanica: ſed

ſed Lipſiæ præ aliis, etiam vicinis, dominatur elegantia & nitor. Quod J. C. Scalig. inprimis laudat:

Lipſia ſe oſtentans ſublimibus aurea tectis;
Lumina dum ſaturat, mens perit icta fame.
Vecta quibus ratibus longinquæ marmora terræ?
Unde frequens flavit pura nitela Tagi?
Huc Cyprum, huc Temeſum, huc Arabas, huc Serica, dicas
Sedibus evulſa huc Indica regna ſuis.
Cum gemmâ bibitur. Vincuntur nectare gemmæ:
Sed linguæ varius vincit utrunq; nitor.

Auſonia. Deniq; Poetis dicitur etiam *Auſonia*: itidem à regione. Ea proprie Auruncorum eſt terra inter Campanos & Volſcos, juxta mare: ut in Lycophronem notat Iſac. & Joh. Tzetzes. Sed lingua Lat. appellaturne etiam *Italica*? *Italica.* Video ita velle aliquos è noſtris, eo potiſs. argumento, quòd Italia ſedes olim fuerit Latinitatis. Verùm non à loco principaliter aut regione; ſed potiùs à gente aliqua & diſtincta annorum ſerie æſtimantur linguæ. Atque ſi ſedes nomenclationem quaſi affricare poſſit, quidni Hebr. vocaverim, vel Ægypt. vel Babyloniam, quando & Ægyptus & Babylon ut populum ipſum; ita etiam linguam detinuerit. Ita Græca lingua dici poſſit *Italica*: cùm in Italia antiquitus loqvuti ſint Græcè. Quod Ovid. 4. Faſt ait:

Nec tibi ſit mirum, Græco rem nomine dici:
Itala nam tellus Græcia major erat.

Quia verò adhuc ἀμφισβητήσιμον eſt, utrum *Italica*, quæ hodie exſtat, intelligatur; an priſca illa, diſtinctius reſpondendum aſt. Quod *Italica*, ut hodie vocamus, *Latina* ſit, nemo facile affirmabit. An ignoras (*verba ſunt J. C. Scalig.*) *In epiſt.* linguam Gallicam, qua nunc utimini, Lat. linguæ abortum eſſe: quemadm. & Ital. & Hiſpanicam? Materia namque è Latio eſt, forma depravata, infractis adſpirationibus, diſtortis vocalium ſonis ad deformes diphthongos, adeo, ut ne nunc quidem quibus elementis ſcribatis inter vos conſtet. *Hæc ille.* Nec quidquam ſolidè infertur: Italica hæc fluxit è Latina, vel, ut Scaliger ajebat, Latina eſt materia

Itali-

Italicæ, ut & aliarum: Ergo Italica est eadem quæ Latina Neque enim Chald. est Hebræa, licet hujus quasi quidam surculus sit. Neque Lat. est Græca, licet hanc agnoscat matrem. *Forma* igitur, impertit τὸ τί ἦν εἶναι, sive οὐσίαν, & ita unum ab altero discriminat: non item *materia*. Quia igitur forma & propria Græcæ, Lat. Ital. Gallicæ sunt dissimilia: quidni illæ etiam ipsæ? Quod si de veteri Italica sermo sit, negandum quoque, hanc cum latina fuisse planè eandem. Quia Latina à conditu, aut etiam aliquo incremento gentis Romanæ fuit ferè angustiis contenta tempore bene longo, mansit, nec ad Volscos, Oscos, Hetruscos & cæteros Italiæ populos, si voculas aliquot excipias, manavit: etiam post bella Punica paulo tardiùs cum aliis communicata. Pòst verò opinione citiùs, non tantùm per Italiam, sed aliàs etiam oras se copiosè diffudit: ita tamen, ut hæ aliquas de suis idiomasi reliquias illi admiscuerint. Plin. hoc docet l. 3. Hist. natur. c. 5. Terra omnium terrarum alumna eadem & parens, numine deûm electa, quæ cœlum ipsum clarius faceret, sparsa congregaret imperia, ritusque molliret, & tot populorum discordes ferasque linguas sermonis commercio contraheret ad colloquia, & humanitatem homini daret, breviterque una cunctarum gentium in toto orbe patria fieret. Et August. l. 9. de civ. c. 7. *Data est opera, ut civitas imperiosa non solùm jugum: verùm etiam linguam suam domitis gentibus per pacem societatis imponeret.* Hæc autem diffusio Latinæ linguæ non facit, ut propterea Italica sit dicenda: cùm nullius classici autoris hic appareat subsidium. Alias eadem quoque diceretur *Hispanica*, quoniam æquè hic etiam dominari visa est, atque in Italia. Strabo de Hisp. οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν, τελέως εἰς τὸν ῥωμαίων, μεταβέβληνται τρόπον, οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέρας ἔτι μεμνήμονες. i. e. *qui ad Bætim colunt plenè planeque conversi jam in Romanos ritus, adeo ut nec sermonis sui patrii meminerint.* Sic eadem *Latina* diceretur item *Gall. Pannon. Britan.* alia, si à locis, quos permeavit aut insedit, ubique nominanda esset.

Latina lingua se diffudit.

Cæte-

Cæterùm de initiis, progreſſibus,& amplitudiue hujus linguæ διὰ μακροτέρων diſſerit Muret. ap. Lipſ. c. 3. de recta pronunc. Lat. ling. & diſſerit, ut nemo melius: ideoque partem inde huc tranſcribere mihi liceat, cùm ad liticulam hanc decidendam optimè, ſi ullum aliud, pertineat. Lingua igitur, *inquit*, quam Latinam appellamus, exiguis olim finibus,ut ipſa gens contenta, circa Romam ferè & finitima infero Tiberi hæſit. Italiam cæteram adeo non pervaſit, ut quæq; gens ſuo uſa ſit & diverſiſſimo ab hac ſermone. Volſci,inquam, Oſci, Etruſci,Samnites,Brutii, Apuli peculiares & ſuæ indolis linguas uſurparunt: quas diu,aucto etiam imperio,tenuerunt. Nam Romanis,etſi arma inferre finitimis acris cura fuit: non etiam mores,ſacra linguam. Quin contrà aliquaudiu arcuiſſe iſta videntur,& communicari ea cum aliis cenſuiſſe non pro bono. Certè ut beneficium indulſere, & venia ad eam rem opus ac permiſſu. Liv. clarè ſuggerit,lib.XL. *Cumanis*(Oſca aut Græca eorum lingua) *eo anno petentibus permiſſum, ut publice*(id accipio de ſcriptis decretisq; publicis)*Latinè loquerentur,præconibusq́; Latinè vendendi jus eſſet.* Hoc narrat ſub annum urbis DLXXIII. Ut videatur etiam tunc,poſt Punica bella,finibus valdè auxiſſe lingua.At mox immenſum: & diu coercita, velut rupto obice, ſe effudit. Occaſione quidem & cauſa duplici. Miſſu primùm coloniarum: deinde, communione civitatis. Nam de coloniis; cùm Romani eas ſpargerent, firmando imperio, per omnes gentes; neceſſariò unà etiam linguam. Quia numeroſi iſti coloni: & æquabant plerumque aut ſuperabant civium veterum partem. Ita ſi commercia aut colloquia futura inter eos: alteros in alterorum linguam migrare paulatim neceſſum erat. Et quos potius, quàm qui victi? Ingenium natura ipſa ita fert, ut flectant ſe omnia ad mores, cultumque victoris. Et inprimis ſermo: cujus lenis & lenta mutatio gravis nemini, curioſis nonnullis ſuavis. Diſcendi enim ſpeciem habet & ſciendi. Hæc ratio incredibile, quàm citò, quàm latè,

Lingua Latina

Miſſus coloniarum.

tè, diffuderit Romanum hunc ſermonem & frugifera ſemina ejus jecerit per orbem terræ. Non aliter quàm Græcos olim, hac ipſa via, propagaſſe obſervo ſuum, Coloniis enim interſperſis, Aſiam illam totam minorem implerunt ſcientiæ & linguæ: inde Rhodum, Cyprum, inſulasque finitimas. Sed & loca mox ſita longius, Siciliam, Italiam (ora enim illa maris quæ magna Græcia dicta habuit & linguam:) quin Maſſilienſium opera Galliam ipſam & Hiſpan. per Emporienſes. Denique in Syria, & Orientis magna parte, immò apud ipſos Parthos, auctores mihi, valuiſſe & increbuiſſe hunc ſermonem. Jam cauſa altera, communio civitatis. Romani videlicet paulatim munes magis & benigni, jus illud grande ſuæ urbis, non ſolùm cum adſitis gentibus communicarunt, Etruſcis, Umbris, Samnitibus aliisque Italorum: ſed & cum diſſitis. Nec pudor iis, non dicam Græcos & palliatos, ſed barbatos & braccatos miſcere ſuæ togæ. Res clara. Atqui donati eo jure, quomodo uti frui honeſtè eo poterant, ſine conſcientia linguæ? quomodo cives Romani haberi & cenſeri, niſi ut Romanè intelligerent ac ſonarent? Quin adeo neſciſſe id, non turpe ſolum, ſed periculo junctum: ut exſtent exempla, ob unam hanc noxam, ademtæ civitatis. Claudius certè Imperator, *Splendidum virum Græciæq. provinciæ principem, verùm Latini ſermonis ignarum, non modò albo judicium eraſit, ſed etiam in peregrinitatem redegit.* Et poſt: Ita ſparſa igitur, bono generis humani, hæc lingua: tam longè, latè, ut Plutar. ſcripſerit: *Omnes ferè homines, ſuo ævo, ea uſos.* Sed ſparſa tamen verſus Occidentem Septentrionesq; maximè: quia Græci & Orientales, haut æquè faciles cedere & faſces ſubmittere ſermoni, quem præ ſuo putabant parùm cultum. At Afri, Galli, Hiſp. Pannonii, Britanni, avidè arripuerunt: & inducto novo, paulatim abolitum iverunt veterem ſermonem. *Hæc ille.*

Communio civitatis.

CAPUT IV.

De Elementis sive Literis,

ALtius ordiamur. Simplicissima linguarum omnium principia, Platoni & Arist. στοιχεῖα ἀδιαίρετα, sunt LITERÆ. Eæ nunc pronunciantur, ut aures, nunc scribuntur, ut oculos afficiant: utræque ut penitrent intellectum. Illæ τὰ ἐν φωνῇ Græcis dicuntur: hæ τὰ γράμματα. Illæ primo mortalium unà inditæ, in universam posteritatem cum semine quasi fluxerunt. Apud omnes populos eædem sunt. Dico, quoad *essentiam*: licet quibusdam *accidentibus* (ita vocamus) alicubi distent. Eruditi enim & opidani rectius enunciant; inertes, ac ruricolæ, confusiùs, & crassiùs: ubiq; tamen numero conveniunt. Nec impedit, alibi plures, alibi pauciores numerari passim. Hæbreis, si unà vocales (vulgò *puncta*) accenseas, omnium plurimæ videntur. At totidem futuræ, quot vel Græcis, vel Lat. vel Germ. vel cæteris: si simplices, id est, veræ literæ, quæ singulæ unam sibi formam vendicant, hoc est, *potestatem*, discernantur à compositis, ubi gemina potestas & sonus. Ergo Hebr. ח, quia è ב & ה: Cræc. ψ, quia è πσ: ξ è κσ: Latin. *X* e *CS*, ut & alia conflata sunt: rectè à simplicibus segreges, Quod si facias, tot Latinis, quot Hebr. quot Græcis, quot aliis, Elementa simplicia deprehendes. At quot? inquis. Cedo numerum certum! Non ausim ego. Nimis hoc invidiosum foret. Jam tum enim mihi tinniunt aures. Scio, dicturi sunt: absurdum esse: adversum esse doctrinæ Aristot. si literæ ferantur ubique eædem. Sed neutrum accidit. Non est absurdum, quod ratio certa & ipse sensus communis comprobat. Nec repugnat alibi Aristot. Verba, quæ è περὶ ἑρμηνείας citant, attinent literas, ut scribuntur. οὐδὲ γράμματα πᾶσι τὰ αὐτὰ, inquit, hoc est figuræ. Has & ipse agnosco multum dissimiles & miror. Omnes ex eodem puncto ac linea figurantur: omnium gentium eadem ratio, à qua: eadem manus per quam formantur omnes: idem usus ubique, ut junctæ significent

Literæ eædem.

Forma literarum.

Martinius in litera X.

Materia literarũ Effi-

ficent ea, quæ in animo. Et tamen conſpiciuntur tam *ciens*
variæ, tam diſpares, tam mirificæ etiam quædam & *cauſa.*
nonnulli ridiculæ, ut cum Plauto muſſitet: *Finis.*

An obſecro hercle, habent quoq; gallinæ manas?
Nam has quidem gallina ſcripſit ———

Alii characteres ſunt Hæbreor. alii Arab, alii Græcor.
Alii fuerunt olim, qui nunc mutati. Apud Æggptios *Ægy-*
quondam effigies animalium loco literarum erant. Lu- *ptiorũ*
can. l. 3. *Nondum flumineas Memphis contexere biblos literæ.*

Noverat, in ſaxis tantum volucresq; feræq;
Sculptaq; ſervabant magicas animalia linguas.

Literæ Hæbr. quibus jam utimur, novæ ſunt, ſi Hiero- *Hebra-*
nymo fides, & ab *Hezra* Legispetito inventæ, aut ſal- *icæ.*
tim interpolatæ: quod facilius creditu. Græcorum ve-
teres fuerunt eædem pæne, quæ nunc Latinor. Quod *Græca.*
indicat Delphica tabula ex ære, quæ Romæ in palatio,
Minervæ dicata conſpidiebatur, Plinii, ut ipſe teſta- *lib. 7.*
tur, temporibus. Inde colligere promptum: quod ſic- *c. 58.*
uti voces; ita literæ Latinorum, puta characteres, à
Græcis trahant originem. Nec hodiernæ utrorumque
multum diſcrepant. Et quomodo Latinæ à Græcis or- *Latinæ*
tæ, ſuo more, i. e. erudite diſſerit I. C. Scal. de cauſ. L. L. *è Græ-*
Ita ſine mutatione *Aa* ex *Aα*. *Bb* ex *Bϐ*. *C.* ex dimi- *cis.*
dio Græca eſt. Subtracta namque columna ipſius K,
cuſpis nuda remanſit. *D* rotundius fecerunt, demto
angulo Δ. Id enim facilius. Et minuſcula, *d* δ, ad-
huc viciniora. *Ee* ex Eε. *F* ex *E*, amota inferiori li-
nea. Poteſtate vero eadem eſt ferè cum φ. Etiam ex
Æolico *digamma* ſive poteſtatem; ſive figuram ſpectes,
non inepte facias. Id enim nil aliud, quam Gamma *Gam-*
ſuper Gamma poſitum, F vel Ⅎ olim: quod Clau- *ma*
dius inter literas etiam haberi voluit: uti Lipſ. ad *Æolicũ*
II. Taciti monet. Hoc digamma etiam hodie in la- *Plutar-*
pidibus Claudianis: TERMINAℲIT AMPLIA- *chus*
ℲITQUE & DIℲI AUGUSTI, viſitur. *G*, cujus *quæſt.*
Carbilius Grammaticus autor, dimidio circuli as- *Rom.*
ſumto, vice anguli, ex Γ, aut ex *C*. *Ii* ex Iι. *L* à Λ *54.*
differt poſitu. *Mm* ex *M*μ: *Nn* ex Nν: *Oo* recta ex Oο.

Ex π, quod abscidissent de Π, finxerunt ipsum P. Circuli enim, quàm anguli ductus facilior, propterea quod unica litera unico absolvitur motu. At angulus duabus lineis: ergo duobus motibus. Igitur quiete interposita. Postea cum Latinum hoc P concurreret cum illorum litera, quam *caninam* vocat Pers. Sat. 1. quam App. Claud. JCTUS primùm Romanis dedit: ut ab illa distaret, caudam addidere, *R.* E' Σ creavere *S*, subducta basi & angulo hebetato: ut non ampiius Scythicum arcum imitaretur: id quod notabat Athenæus ex priscis fabulis. Minuscula verò, σς, propius s & productius ſ Latinum accedit. *T t* ex Τ τ simpliciter. *V u* ex *Υ υ*. Sed unde *Q* & *H* emersit? *Q* è *G* vel *C* & *V* compositum est. Unde pro *Q* usurpant C: ut *quotidie cotidie*: in vetustis monumentis *pequniam* pro pecuniam. Item *cancam*, alicubi, pro *quanquam*. Ejus igitur figuram placuit comminisci è principio, nempe C, cum productiori cauda. Integro postea circulo clauserunt *Q*. Matth. Martin. in Lexico: Latini suum Q, q, ex Hebr. ק manifesto fecerunt: Sed, ut Latini legunt viâ Hebræis adversa: Ita figuram inverterunt, &, qua parte hiabat, totam clauserunt. Legatur Vict. Afer, I. C. Scal de caus. L.L. c. 8. & 10. & Prisc. l. 1. *H* verò, quoad figuram respondet Græco H. quoad potestatem, spiritui aspero. Quod occasionem dedit errori, ut H è censu literarum aliqui exemerint: Sed imprudenter & perperam. Qvur enim locum dant inter literas, si litera non est, aut pars dictionis indivisibilis? Qvur Hebræa, linguarum antiquiss. habet ח, quod certe nil aliud, quam *H*: quod etiam Latini figuram, linea superiori ad medium redacta, creat. Nec Græci prorsus carent. Quippe latet in φ & χ. At quid de formæ respondebunt? Ea certa illi est, peculiaris, à cæteris distincta: scilicet *potestas*. Inde dictiones non unas constituit: ab aliis separat: *ara, hara: abeo, habeo: amo, hamo*. Denique, quod inter alia urgent; sæpe etiam *efficit positionem*, ut vocant. Virg. 6. Eclog.

Etiam H est litera.

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Con-

Concilia Elyſiumq; colo : huc caſta Sibylla. l.5.Æn.
Lucinam juſtosq; pati hymenæos —— l.3. Georg.

Nec deeſt ſimile exemplum. Ita S nunc ubiq; facit *poſitionem*(ut vocant)ubi ab alia conſona excipitur. Olim etiam correptè ponebant,aut abjiciebant Ennius :

Egregie cordatus homo,catus Æ'ius Sextus. Et Lucill.
Penula, ſi quæris, canterius, ſervus, ſegeſtre
Utilior mihi quàm ſapiens ————

Legatur *Joſ. Scalig.* in Euſeb *Fr. Sylburg.* in alphabeto Græco *Eras. Schmidt* in Hypomn.Gramm. de orthog. c. 2. Sed quorſum extra oleas? Redeo ad characteres noſtros,quos è Græcia maximam partem liquet oriri. At potuiſſent etiam aliter fieri : quidam fortè melius. Nempe ſi unicè habita fuiſſet ratio pronunciationis & ſoni. Quomodo *O* ab oris rotunditate quaſi picta & expreſſa : I unâ lineâ perpendiculari facta eſt, ob exilitatem ſoni. Cæterarum poteſtates ad hanc faciem,ut lingua,dentibus,labiis formantur ; ita lineolis velut adumbrare longè difficillimum eſt. Igitur Latini ſuperſederunt eo labore, & Græcos imitari ſatius eſſe duxerunt : Græci Hebræos. Quanquam hic pauló obſcurior imitatio : ſi literas intueamur,ut hodieq; à typis excuduntur. Nam vetus illa Hebræa & Græca ſcriptura,ut in bibliothecis oſtenditur, multo ſimilior apparet, quàm quæ nobis,aut olim majoribus noſtris,uſitata fuit. I.C. Scal. de c.L. L. c. 40. *Alpha* à Syris fieri putat. Sed hodiernum ſi videas,non parum diſſimile eſt. Tres tamen *Figuræ*
lineæ : & inde Græc. *A*, ſi ſuperiori in latere, transver- *Græca-*
ſum locetur,ut triangulus appareat. ב ſi invertatur & *rum ex*
ſuperioris ac inferioris lineæ apices introrſum reſle- *Hebræ-*
ctantur,inſtar hami,facit β. ג facilius τὸ γ. ד verò creat *is.*
Δ,linea adjecta,ut ſit triangulus. *Scheva* dedit principia τῷ ε. Fit enim è tractu punctorum. Unde ubique breve eſt,non ſecus ac Hebraicum. Z fit è צ levi facta trajectiunculâ. ט ſi integrè in circulum ducatur, à Θ non multum abhorret *Iota* ι, liquidò reſpondet τῷ *Iod*, י. Velut etiam λ τῷ ל : μ τῷ מ □ : ν τῷ נ A' K ſi columellam ſeponas &,rotundius pingas, ſicut Latinum C,

emergit à כ. *O* ex ו : si *vau cholem*, quod ferè ἡμικύκλου figura, omninò circumflectatur. Π ex פ sed faciliùs Latinum P. E' ר si invertas, fit τὸ ρ : Adhuc clarius ס facit σ. Atque ratio hæc deductionis alicubi inæqualior & paulò insuavior est, præcipuè in cæteris, fateor : sed ita tamen, ut ex eo aliquà perspicias ; Græcos debere sua elementa Hebræis : ut Latini sua Græcis. Quod manifestius adhuc redditur, si nomina quoque literarum inter sese conferamus. Ut sunt *Aleph* : ap. Græc. primum *Alepha* & post ἄλφα, Alpha. Ap. Latinos nomen à potestate non differt : ut & cæterarum vocalium. *Beth*, βῆτα, *Beta*, à quo Latin. *Be* : *Beta*, inquam, non *Bita*, aut *Vita*, tam Hebræorum, quam Græcor. autoritate. Iuven. Satir. 14.

Nomina Græcarum literarum ab Hæbræis.

Hoc discunt omnes ante alpha *&* beta *puelli*

Dicas licebit beta *me togatorum.* Mart. l.5. Epigr. 27

Gimel quasi *Gamal* : Græcis communiter γάμμα, *Gamma* : Ionibus peculiariter γέμμα, teste Eustathio : Latinis iterum brevius *Ge*, ut etiam *De*. Hæbreis *Daleth*; unde μετάθεσει Græcor. δέλτα, *Delta*. *He*, quo Græci jam carent, Latinis est *Ha*. τῷ *Cheth* quodam modo respondet Græcor. χῖ, *Chi* : aut etiam τῷ ἧτα, quod antiquitus nota adspirationis erat ap. Athenænm l. 9. Ita in columna Ionica viæ Appiæ HO est ὁ : HOΔOI est ὁδοί. In antiquitatib. Hub. Golzii HYΨAC legitur pro Hypsas : item HIΠΠONIKΩN pro Hipponicon. Latinè *Eta*, non *Ita*. Terentianus Maurus :

Literam namq. E videmus esse ad Eta *proximam.*

Ex Hebr. *Teth*, vel *Theth*, nascitur τὸ θῆτα, *Theta*. Ita enim proferendum. Pers. Sat. 4.

Et potis es nigrum vitio præfigere theta. Et Mart. l.7.

Est operæ precium discere theta *novum.*

Iod, Syris *Iud* : ἰῶτα, *Iota*. *Caph* κάππα, *Cappa*, *Ka*, quod & aliæ nationes habent. Auson : *Cappa fuit quondam Bœotia, nunc Latium K.* *Lamed*, λάμβδα, *Lambda*. Syris *Lamda*. *Mem*, μῦ *My* Iones vocant μῶ imitatu Hebræor. non incommodè esset *Me*, sicut Latinis *Em*. *Nun*, Νῦ, quod efferendum *Nu*, vel Hebræi illius principii causa.

Latini

Latini & hic ὕστερον πρότερον admiserunt, *En*, sicut *El*, *Em*: pro quibus æquè aut rectius *Le*, vel *La*: *Me*: *Ne* vel *Nu*. Et sic per initia fuisse puto, quæ postea tyrannis consuetudo corrupit. *Samech*, σίγμα, *Sigma*: Phœnicium est *Simcha*. Dores vocant σὰν, *San*: sicuti etiam antiqui Aramæi appellarunt, *San*: & sic referunt Hæbræor. *Schin*, vel *Sin*. *Peh*, πῖ, *pi*: Latinum verò rectius *Pe*. Etiam Græc φῖ, *Phi*, ejusdem originis. *E Tsade*, vel *Zade*, Ζῆτα, *Zeta Zet*: non igitur τὸ *Zita* genuinum. *Resch*, ῥῶ, *Rhôo*: Latinis *Er*; rectius, si *Re*, aut *Res* fecissent: sicut fecerunt *Te*: quod mutandum in *Ta* vel *Tau*, ex *Thau*: unde & Ταῦ, non *Taf*, sed *Tau*. Quis verò autor illius tralationis? aut quis primò è Græcis Latina; Græca aut utraque ex Hæbræis formavit? Id si me inquirere jubeas, aut alium:

Iubeas una opera me piscari in aere;
Venari autem rete jaculo in medio mari.

Latet enim & ita latet, ut nunquam ab ullo eruendum. De Hebr. ausim affirmare, quod *Figuras* illas (intelligo primas & antiquiss.) Adamus πρωτόπλαστος tradiderit suis. Nam quis dubitet? fuit sapientiss. &, cum Philosopho loquor, ἐν ἀτελέστῳ χρόνῳ, rerum omnium affectus & naturas pervidit. Fuit inter homines primus ὀνοματοθέτης. Quidni etiam πρωτογράφος? Ab hoc avo suo didicerunt Filii Sethi qui Iosepho & Eusebio statuuntur inventores literarum. Aliis Chamus. Aliis Abraham. Aliis Moses. Aliis Phœnices. Aliis Theuth, dæmon Ægyptius. Aliis Menon Rex in Ægypto. Aliis Callistratus apud Samios. Aliis alii. Et de Phœnicibus ita Herod. Halicarn. scribit l. 5. Hist. οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. Πρῶτα μὲν τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέονται Φοίνικες. Μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. i.e Phœnices isti, qui cū Cadmo advenerunt, quorū Gephyræi fuere dū hanc regionē incolunt cùm alias multas doctrinas in Græciā introduxere, tum vero literas, quæ

Plin. l. 7. c. 56

Plut. Symp. 9. qu. 3.

quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerunt. Et primæ quidem illæ exstiterunt, quibus omnes Phœnices utuntur: progressu verò temporis, unà cum sono mutaverunt, & modulum literarum. Lucan. l. 2.

Phœnices primi, famæ si creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

Videatur I. Scal. animad. in Euseb. At verò, si diligentiùs seriem inspicias, non loqvuntur illi de prima literarum inventione: sed vel de restitutione, vel interpolatione, vel tralatione: omniumque sententiæ, nisi fallor, eò redeunt, ut Hebræi videantur autores & sapientiæ omnis & notularum, quibus ea discitur, hoc est, dictionum ac literarum.

CAPUT V.

De Origine Latinæ Linguæ.

Iohannes Goropius. Multa ingeniorum portenta sunt: multa opinionum prodigia. Quæ inter non minimũ illud *Ioh. Goropii Becani*, patrum memoria, de πρωτείᾳ linguarum

Monstrum horrendum, informe, ingens ——

Ecce enim Cimbricam, sive German. nostram nugatur esse reliquarum primam & vetustiss. Nugatur, inquam. Ita enim Docti judicant, quorum aliquibus risum, aliquibus bilem movit. Refutarem hic prolixius, ni jam ante à Lips. in epist. à Claudio Dureto Gallo in thesauro historiæ linguar. & ab aliis factum: ni planè ineptum sit, cui nemo assentitur, nisi qui omnia in dubium vocat, etiam candorem nivis cum Anaxagora. Age tamen: quia *tria* inprimis sunt argumenta, quibus triumphare sibi videtur, huc ea resumamus, & ad stateram syllogismi Logicam examinabimus. Primum est:

Lingua simplicissima, est etiam prima:
1. *Argumentũ.* *Germanica nostra est simplicissima:*
Ergo omnium prima.

Majorem roborat hoc pacto: quod omne simplex ex ordine creatorum antecedat compositum; & quo quid simplicius, eo etiam prius. *Minorem probat* ἐπαγωγῇ vocum,

cum, ut quæ omnes monosyllabicæ sint. Quod etiam ante Goropium monuit Joh. Cuspin. in prooemio in vitam Leopoldi. *Respondeo* I. *ad majorem propositionem*: eam adhuc languidam esse & dubiam, quod lingua aliqua primatum aliis præripiat simplicitate. Sinenses (*inquit. Lips.*) ecce plerasque voces hodie unisyllabas habent, easque variæ significationis (ita ex iis locis scribunt) nec nisi accentu aut tono in pronunciando discernendas. Itaque ii de palma certent. *Hæc ille* in epistola contra Gorop. Immò & Hebræa eodem telo certet, aut potius vincat, quando omnes illius *radices*, ut vocant, aut voces primigeniæ tribus tantùm literis absolvantur. Quod de German. vel Cimbrica, vel Belg. vel alia, quæcunque sit, dici minime potest. *Respondetur. 1.*

II. At *probatio* nec ipsa καθολικὴ est & certa. Neque enim terra prius est cœlum, licet simplicius propterea que Philosopho ἀγένητον, ἄφθαρτον, ἀναλλοίωτον. Neque corpore suo prius est anima: prius inquam κυριώτατα κατὰ τὸν χρόνον. Neque sabulum aut arena prior est gleba aliqua, aut saxo. Neque atomi quonis hoc corpore sunt priùs, licet simplicissima & individua 2.

Corpora, quæ in solis radiis turbare videntur. *Lucretius.*

Neque *species* genere aliquo priores sunt. Contrà enim Aristot. c. 13. Categ. τὰ δὲ γένη εἰδῶν ἀεὶ πρότερα. Quamvis hic potissimum loquatur de *priori*, quoad ordinem naturæ. III. Sed probationem hanc *majoris*, etsi fortè aliqua veritatis alumnam esse largiamur: quid autem *minori* fiat? Ea mirum, quàm claudicet, casi ἐπαγωγὴ adjungatur. Sive *nomina* examinemus, sive *verba*, (ut Grammatici distinguunt) non omnia unius syllabæ ex æquo apparebunt. Fac periculum, quisquis es, ita esse invenies. Immò pleraque *verba*, si non omnia unam semper excedunt syllabam: maximè si caput cœterorum, hoc est, *modum indicativum* expendas, quem etiam Aristoteles vocat secundum eminentiam τὸ ῥῆμα, cætera πτώσεις ῥήματος. Alterum argumentum: 3.

2. Argumentum.

E qua cæteræ oriuntur, illa prima est.

E Germanica cæteræ oriuntur:
Ergo etiam prima est.

Minorem bellè videtur sibi probare dum plurima aliorum ex German. velut matrice ducit. V. c. *Terra* vel *Tera*, ἔρα, *Erez* fit illi à nostro Erd. *Saccus*, σάκκος, *Sak*, à Sack. *Misceo* μισγέω μίσγω *masach* à mischen. *Vro*, *buro*, πυρέω, πῦρ, *Vr*, à Fewr. *Pyrgo* πύργωσ, *biraca* à Burg. *Turris*, τύῤῥις, τύρσις, *Zur* à Thurn. Ad hoc exemplum multa quoque alia format plurima etiam ridicule atque ineptè Etiam nomina multorum, quæ Cimbris & terræ huic septentrionali omnino incognita, è Cimbrica trahit: qualia *balsamum*, *manna*, *oleum*, *vinum*, *pinus*, *cedrus*, *byssus*, *purpura*, *elephas*, *camelus*, *leo*, *tigris*. alia quæ in ditibus illis & beatis oris primum nata, & alio importata sunt. Quàm igitur putridum & putidũ hoc fundamentum sit omnes intelligunt, nisi quos ἀῤῥωστία διανοίας impedierit Et an non eodẽ jure, sive potius meliori illa omnia ex Hebræa fieri dixerimus? Quando sacræ ipsæ literæ & prisci patres comprobant, non modo linguá, sed etiam stirpem Hebræorũ omnium esse primam principem. Ubi enim in vetustiss. illis monumentis vel verbulo mentio fit Germanæ sive gentis sive idiomatis? Aliæ quidem nationes quod antiquitatem suam ostentarint, nonnihil legimus: de Germanis verò tale nihil. Ap. Athenienses, αὐτόχθονες: ap. Thebanos σπαρτοί: Latinis à vetustate *Opici Indigenæ*, *Caji* dicti sunt. Ap. Herod Hal. l. 2. Ægyptii putarunt ἑαυτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. Contrà verò tenderunt Phryges: qui tandem etiam judicati sunt πρεσβύτεροι Ægyptiis ex eo, quod pueri duo, jussu regis Psammetichi, seorsum ab hominibus enutriti, bimatus exacto tempore τὸ βέκκος vel (ut alii legunt) κεκὸς clamarant, quod Phrygibus est panis. Sed & huic experimento nihil certi tribuendum Sine dubio enim voculam illam βεκ hauserunt à capra; à qua lactabantur, cujus proprium est τὸ μηκᾶσθαι vel μηκάζειν. Lud Vives in Ann. super C. 11. l. 16. August. de civ. Dei: non mirum est, inquit, istos pueros *Bec* dixisse, utpote qui inter capras essent educati. Ex recentioribus *Aben Ezra* dispu-

sputat, Alemannos sive Germ. esse Chananæos, qui fugerint à facie filiorum Israel. Sed nihil probat. *Hadr. Junius* reducit originem Germanor. ad *Gomer*, filium Japhet, nepotem Noah: unde dicti Cimmerii & Cimbri, qui cum principio tenuissent interiora Asiæ loca pulsi à Scythis in Scandiam primùm, inde in cimbricā Chersonesum trajecerint. Ejusdem verò triplex iterum propago: *Aschcenaz. Riphath, Thogarma.* Ab *Aschcenaz* prodiisse vult Scandianos: à *Riphath* Riphæos i.e. Sarmatas & Henetos, qui Nomadum ritu vitam sustinebant in plaustris: a *Thogarma* Germanos, unde & nomen ipsum. Cui favet etiam Chaldaica paraphrasis. Ezech. 27. & 38. ubi Hebr. habet: *domus Thogarma*: ibi Paraphrastes vertit, *Provinciam Germaniæ.* Sed genealogia hæc λήρημα Goropii nihil reficit: potius jugulat. Quippe dum ortum refert Germanor. ad Hæbræos & sic consequenter etiā linguam. Nisi forte & nomina hæc, *Adam, Heva, Habel*, alia, quæ primi homines & ab his cæteri in florida ista ætate gesserunt, item *Jehovah* quod ipse Deus sibi indidit, Cimbrica sunt, non autem Hebræa. Quamvis Hebræa esse non morose concedat noster Gorop. sed tamen è Cimbrica profluxisse. Si quæras, cujus testimonio norit? Quia, *inquit*, nos sumus radix: cæteri rami, aut frondes, aut folia: nos sumus primævi & indigenæ: alii omnes è nobis & à nobis. Si urgeas, unde hoc revelatum sit? Taces & ora pallor albus occupat. Ut non immerito exagitet eum Lipsius: *Nosne hic in frigido axe primi hominum? nos soli (ô cœli beneficiū!) intemeratam linguam & sine mixtione servavimus? nos ad alios, coloniis credo missis propagavimus? Risum, vix oppositionē, merentur: & mentem qui per volumina temporū, per vasta hæc terrarū mittet: inveniet à prima illa confusione linguarū, sacris libris expressa, infinitum easdem mutasse, variasse, multiplicasse: ut gentes hominū confusæ mixtæq; inter se fuerunt & iterum propagatæ.* Hæc ille. Nos tertium nunc videamus argumentum: Suffragium 1. Lipsii.

Humillima aut spretissima lingua prima non est. 3. argumentum.
Hebræa est talis.
Ergo prima non est. De

De *majori* ſecurus; *minorem* ex eo inferri ſomniat: quod myſteria divina Hebr. deſcripta primum ſint, h.e. tenui & abjecto ſtilo: ſicut alias humilia & depreſſa Deus eligat, relictis iis, quæ celſa habentur & eximia. Atque hæc eſt fere ſumma iſtius argumenti, in quo poliendo aut fulciendo multum verborum facit: ſcilicet, ubi exeſa & ſemiruta maceria, ibi multa requiruntur fulcra. Si enim ita modo reſponderem, ſufficeret. Quanquam & *majoris* rationem oporteret reddi. At ita tamen eſſe largiamur ex ſupervacuo: Anne propterea Germana fuerit prima, quod Hebræa vilis ſit, aut viliſſ. Nulla hic ἀνάγκη συλλογιστική. Et ſitne verò Hebræa viliſſima! cui tandem perſuadebit, licet ipſiſſima Suada nil niſi mella aut nectar fundat? *Scal.* vir incomparabilis judicii: Omnia momenta, *inquit*, quæ natura poſſint in explicatione vocis expediri, in hac contineri lingua, jactant Judæi, nec temere: *Hæc illa exerc. 259. ad Cardan.* Sed attendatur hic etiam lepida *probatio:* Vilis eſt Hebræa; quia ſacra in ſe complectitur. Mirabile caput! Immo alias merito ea cauſa provocat & vincit. Ita Græcam olim, quod quaſi fœta arcanis humanæ ſapientiæ fuerit, magnificè extulerunt, cæteris titulo barbariei appenſo. At, *inquit noſter*, Deus ad opera ſua omnia ſua conficienda utitur ſpretiſſimis. Non ita verò. Contrarium enim docent ſcholæ Theologor. quas hoc loco ſolicitare non libet. At, *inſtat*, humilia Deus ſpectat: ὕψωσε ταπεινὸς. *Reſpondeo:* aliud eſt agere de virtute, quæ opponitur ſuperbiæ, id eſt, humilitate, qua Deus omnino delectatur: aliud eſt loqui de indignitate alicujus linguæ, ut hic fit. Ergo fit μετάβασις ἐκ γένους εἰς ἄλλο γένος. Hoc eſt, ad problema hoc Philologicum de linguar. antiquitate & præſtantia, conſuit ratiunculas ex Ethica Chriſt. Quur non etiam arceſſit ex Arithmetica aut Mechanica? At mittamus tandem ineptiam. Qui aliter appellem, aut quid in hanc acrius inquiram, omnia pariter argumenta diſcutiendo?

Hebræa præſtãtiſſima.

Verum amo, verum volo mihi dici mendacem odi.

He-

Hebræa vere prima est, etiam Spiritus S. testimonio. *Hebræa*
Quod si Deo non credimus, cui credemus? ait Ambros. *prima*
Hæc lingua ad immanem illam turris Babylonicæ ædi- *Confu-*
ficationem confusa est. Hoc est, quarundam vocum *sio lin-*
significatio mutata, quarundam abolita est, quarundam *gua-*
pristina mansit: quarundā literæ abjectæ, quarundam *rum.*
feræ ablatæ sunt omnes, quarundā etiam cunctæ manserunt. Atq; inde ita exstiterunt aliæ dialecti. Quot, quales fuerint, an adhuc sint, ego nescio, & mecum alii, forte omnes. (Simul videatur Perer. l. 16. in Gen. disp. 9. & 10.) Haut dubiè inter illas Græca quoque unà emersit. Diu enim est, cum floruit, & in ea adhuc satis *Græca*
lucida Hebr. sermonis indicia. *Is. Casaub. l. 1. de* *sunt o-*
Satira c. 2. antiquiss. quæque Græcor. verba Hebr. sunt *riginis*
originis, sicut liquido probamus alibi. Herodot. l. 2. *Hebra-*
χεδὸν ἢ καὶ πάντα τὰ ὀνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτε ἐλήλυθε εἰς *icæ.*
τὴν Ἑλλάδα i. e. Ac omnia ferè nomina deorum ex Ægypto venerunt in Græciam *Clem. Alexandr.* & *Euseb.* ostendunt: Græcos sapientiæ suæ faculam accendisse ab orientali illo sole. Quod iidem etiam illi Philos. satis testati sunt jam olim & *verbis* & *factis* ipsis. *Verbis*: ut Plato in Timæo Græcos comparatos cum barbaris (intellige populos illos orientales, barbaros appellatione Græcorum, reipsa cultissimos) vocat *pueros*. Idem in Epinomide ait Syros accuratissime primo notasse stellarum motum. Etiam Aristot. 1. de cœlo, barbaros ait Græcis esse præferendos. *Factis*: ita Pythag. peregrinatus est in Ægyptum *ad Memphiticos vates* (ait Hieron. Epist. 103.) ubi & *Oenu-* *Pytha-*
phim Heliopolitam audisse Plutarch. *Sonchedum ar-* *goras.*
chiprophetam Clemens tradiderunt. Adiit Babylonem etiam, & persarum magos atque adeo *Nazarethi* *1.*
Assyrii discipulum fuisse. qui nonnullis Ezechiel vates pu- *Strom.*
tatur, narrat, etsi improbat, idem Clemens Fl. Josephus contra Appion. 1. Pythagoras Samius, *inquit*, inter veteres, qui sapientia & erga Deum pietate, censendus est omnes, qui unquam Philosophati sunt, excedere, is dico, Pythagoras palam non solum novit no-

stra

ſtra & Judæorum inſtituta, ſed etiam in multis ſecutus ea & æmulatus eſt. *Hæc ille.* Et addit Hermippum autorem, qui in vita ejus prodidit, *multa à Judæis in ſuam Philoſophiam tranſtuliſſe.* Illud vero Clementi traditum, neſcio an ſiquido admittendum, *circumciſum & recutitum* Judaico ritu fuiſſe. De Platone Athen. de Democrito & aliis nemo item dubitat quin Ægyptū & ſimiles oras, meliorum artium cauſa, luſtrarint. Numenius: τί ἐστι πλάτων, ἢ μωϋσῆς ἀττικίζων; quid eſt Plato, niſi Moſes Atticiſſans? Sunt enim qui platonem ſua dogmata è ſacris libris: Tertull. à Triſmegiſto illo hauſiſſe maximè, ejusque ſcriptis, putat. Etiam Thales primus (ap. Græcos) aſtrologiæ ſecreta rimatus, à Diog. Laertio traditur: & Solis deliquia converſionesq; notaſſe. Et hæc omnia nullo præceptore uſus, niſi quod cum Ægyptiis Sacerdotibus, eo profectus, familiariter eſt verſatus. Itaq; hunc quoque hauſiſſe è fonte barbarico (rectius divino) verum eſt. Immo ipſum fuiſſe barbarum plerique aſſerunt, è Phœnicia oriundum, Judææ finitimâ. Sicut Pythagoram è Syria aut Tyro: Orpheum è Thracea: Homerum ex Ægypto, ut plerique, certe in ea doctum, ut omnes: Zenonem è Phœnicia item extitiſſe, affirmant. Immò unæ Cyrenæ plures dederunt, quam ipſæ Athenæ; & nobiles eos magnosque. Eæ autem Ægypto finitimæ, & hæc Judææ. Denique uno verbo, ab oriente ſapientia orta: & ſimul etiam voces, tot poſtea gentibus diſtributæ. Igitur, ut ex eo etiam concludam origo Latinitatis eſt & Hebr. & Græca. Illa prima: hæc proprior & longe manifeſtior. Indicio ſit paritas literarum, quàm ante notavimus. Argumento ſit cognatio *declinationis*, uti vocamus, *conjugationis, conſtructionis, phraſeon, & aliorum.* Nimis longum foret afferre exempla, quæ præ manu ſunt, innumera, ut probem ἐπαγωγικῶς. Præſens in tempus omittam, & teſtimonia *Autorum* aliquot in rem obvia proferam. *Quinctil. l. 1. Inſt. c. 9.* Continet in ſe multam eruditionem, ſive illa ex Græcis orta tractemus, quæ ſunt plurima, præcipue Æolica ratione, cui eſt ſermo noſter

Plato. *Thales.* *Latina unde.* *Æolica dialectus.*

noster similius, declinata, sive ex historiarum veterum notitia. *Scal.* Grajis ipsis originem debemus, sicuti pænè universæ linguæ nostræ. *Scaliger in Festum:* Romanos Græcos appellat Ennius:

Contendunt Græcos, Grajos memorare solens sos,
Quod Græca lingua longos per tempori' tractus
Hos pavi ——————————

non Romanos Græce loqui ait, cum Romulus urbis conditor Latine loquutus sit: sed, quod olim lingua Graciæ gentis fuerit eadem cum Latina, parum declinatione mutata. *Et post:* Merito ait Romanos ab omnibus certatim Græcos & Grajos vocari: cum Cato hoc videns in senatu exclamaverit, se non posse pati Græcanicam urbem. Vides igitur ex solo primo Ennii versu imperite interpretatum esse à Verrio Ennii sensum, ut jam diximus. Quamquam verum est, quod ait in fine, eandem pænè cum veteri Græca veterem Latinam linguam fuisse. Nam & easdem pænè veterum Latinorum cum Jonum literis fuisse testatur Plin. l. 7. Quin & Linguam Romanor. Græcam fuisse, autor Varro & Dionys. extremo l 1. *Hæc ille* Verba Plinii sunt l. 7. c. 58. Veteres Græcas fuisse easdem pænè, quæ nunc Latinæ indicio erit Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in palatio, dono principum Minervæ dicata in Bibliotheca: cum inscriptione tali: NAVCIKPATEC TICAMENOV. AΘENAI C. KOPAI. KAI. AΘENAI ANEΘEKEN. Hodie legimus: Ναυσικράτης Τισαμενοῦ Ἀθηναῖος κόρᾳ καὶ ἀθηνᾷ ἀνέθηκεν. Verba Dionysii Halic. Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας libro primo sunt: Ῥωμαῖοι δὲ φωνὴν μὲν οὔτ᾽ ἄκρως βάρβαρον, οὔτ᾽ ἀπηρτισμένως ἑλλάδα φθέγγονται, μικτήν δέ τινα ἐξ ἀμφοῖν, ἧς ἐστιν ἡ πλείων αἰολὶς, τοῦτο μόνον ἀπολαύσαντες ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιμίξεων, τὸ μὴ πᾶσι τοῖς φθόγγοις ὀρθοεπεῖν. i. e. *Romani linguam neque extreme barbaram, neq; exacte Græcam loquuntur, sed mixtam quandam ex utraq; idque maximam partem Æolica est. Hoc tantum vitii habentes ex multa mistione, quod non omnibus sonis recte pronuncient.* Ex his colli-

Romani vocantur Græci.

Lingua Romanor. Græca

colligimus: Latina fere omnia rectâ derivari à Græcis: nec illa perfecte disci posse, nisi addiscantur etiam ista. Scio, quid Accursius contra: *Græcum est, ergo legi non potest, aut debet.* Culpâ fortasse non tam sua, quàm seculi. Ego aliter existimo. Quid ego? Vitori doctiss. qui subinde acclamant

Accursius non ex toto ignarus Græcæ linguæ.

— — *Vos exemplaria Græca*
Nocturna versate manu, versate diurna.

Immo etiam Hebrææ. Illa quippe exactissima demum cognitio, quæ non in propinquis, sed ultimis principiis, qua datur, subsistit.

CAPUT VI.

De Autoribus.

QUi primum latinitatis autorem curiosius quærit, næ acum in acere, &, ut ille ait; *Quærit quod nusquam est gentium*, nec librorum. Etiam ille ipse, qui in antiquissimis aliquid capere se putat & sapere, hic deficit, aut non sufficit. *Omnia rerum principia parva sunt*, inquit Cicero. Ita linguarum, ita Latinitatis. Nempe hæc per initia sua, arctis veluti limitibus circumscripta fuit, ut & deinceps aliquandiu: etiam tempore adhuc Ciceronis, ut ipse fatetur pro Archia: *Græca leguntur in omnibus fere gentibus: Latina suis finibus, exiguis sanè, continentur.* Postmodum vero suis usa progressionibus in tantum succrevit, ut omne latus mundi compleverit, ut jam ante notavimus. Ab Historicis, ni fallor, in classe vetussimorum, quæ nobis nota, ponuntur *Carmentæ, Vatis Martii, & Saliorum carmina, Liv. Andron. Cæcilius, Varro Attacin. Ennius, Pacuvius*: quorum dictio horrida, rudis apparet, totaque fere compositio insuavis. Inde opera *Catonis Censorii, Lucillii, Attii*, & inprimis *Plauti* multo venustiorem, quam ante, speciem nacta est Latinitas. Omnium vero venustissimam: ubi os suum extulit *Terent. M.T. Cic. Jul. Cæs. Salust. Liv. Virgil. Lucret. Ovid. Tibull. Propert. Catull. Horat. Gratius, Sabinus.* Hos sequuti istis iterum inferiores, ut censent: *Seneca Quin-*

Vetustissimi Lani.

Ital. Quinctus Asconius Pædianus, Valer. Max. Plin. Secund. Sueton. Tacit. Florus. Justin. Agell. Curt. Colum. Victruv. reliqui. Et inter Poetas: *Mart. Stat. Juven. Pers. Luc. Silius Boeth. Claudian. Sulpit.* Cæteros utriusque generis, quorum copia multo maxima;

ὥστ᾽ ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλά,

præsertim recentium, omitto sciens, & committo aliis vel recensendos, vel secundum ætatem & eruditionem justa serie disponendos. Aliis dico, qui

Cano capite atque alba barba ——

diu in autoribus majorum gentium singulari cum fida & industria hæserunt. Qui enim juvenis talia præstet? Nunc de exemplaribus etiam autorum, quibus uti deceat, aliquid monendum: si prius quædam ex *Isidoro Hispal. Episc.* & *J.C.Scal.* attexuero, ut quæ dixi, aliqua firmentur, quæ non dixi, inde hauriantur. Ille igitur l. 9. *Origin.* Latinas, *inquit*, linguas quatuor esse quidam dixeruut. Id est, *Priscam, Latinam, Romanam, Mistam. Prisca* est, qua vetustissimi Italiæ sub Jano & Saturno sunt usi incondita, ut se habeant carmina Saliorum. *Latina*, quam sub Latino & regibus Tusciæ cæteri in Latio suut loquuti: ex qua fuerunt duodecim tabulæ scriptæ. *Romana*, quæ post reges exactos à populo Romano gesta est: quam Nævius, Plaut. Enn. Virg. Poetæ: ex oratorib. Græcus (*forte legendum Grachus*) & Cicero, vel cæteri effuderunt. *Mixta*, quæ post imperium latius promotum, simul cum moribus & hominibus in Romanam civitatem irrupit: integritatem verbi per soloecismos & barbarismos corrumpens. *Hic c. 1. Hypercritici de ætatibus Poeseos Latinæ:* Rudimenta quædam primi illius exortus agnoscimus: flexumq; ætatis tanquam per adolescentiam, à Livio atque Ennio, per Accium, Nævium, Plautum, ad consummatum florensque transmissum robur: quod in Terent. Catull. Tibull. Horat. viget, in Virgil. etiam luculenter splendet, à quo ad Martial. Juven. Silium, Statium devergens, paulatim efflorescit. Tum autem quarto

Testimonium Isidori Distinctio Latinæ linguæ.

Testimonium Scaligeri.

 veluti

veluti decurso spatio, hæsit in senii vestigiis cum Sereno, Sidonio, Severino, Ausonio. Atquæ hæc quidem præ se ferre videbantur hactenus imaginem quampiam inæqualis vitæ nostræ. Verum longo post hosce tempore, non secus atque intermortua, tandem pæne derepente satis magna, veluti Tages alter extitit. Nam tametsi de integro rediviva novam sub Petrarcha pueritiam inchoasse, atque inde Philelphi studio clara admodum incrementa cepisse visa est: haut exiguam tamen illam tum fuisse puto, quam constat pænè illico multorum illustriss. ingeniis confirmatam, cum antiqua illa optima certare potuisse. Etenim si unum modo Virgilium excipias (is enim non solum humana superavit ingenia, verum etiam sese quasi parem extulit naturæ) Palingenium, Aonium, Politianum, Cerratum, Vidam, Pontanum, Sanazarum, Fracastorium habes, quos cum cuivis veterum compares, multis, sed non ignobilib9, anteponas *Hæc ita Scaliger.* Exemplaria vero quod attinet, quibus potissimum utendum, sunt illa non unius notæ aut generis. Quædam vel vetusta, vel recentia sunt: quædam vel manu exarata, vel typis excusa. Et hæc ut varia sunt; ita pessime in multis sæpe locis depravata, nunc ab ipsis typographis, nunc ab indoctis quoque & temerariis, qui minus intellecta mox immutarunt, multa infarserunt, multa quoq; sustulerunt. Neq; injuria hæc tantum contigit priscis illis Lat. linguæ conditorib: verum etiam orthodoxis Ecclesiæ scriptoribus: ut Tertull. August. Ambros. Hieron. aliis, in quorum libris multa verba & phrases vel omissæ, vel inquinatæ sunt, multæ periodi ab improbis mutilatæ & in peregrinum sensum detortæ: sicut *Erasm. Roterod. Fr. Junius, Ioh. Rainold. If. Casaub. Abr. Scultet Fr. Sylburg. Andr. Rivet. Robert. Cocus, Iac. Laurent* & multi alii de ea fraude merito quiritantur. Hic omnino igitur cauto opus est: & quidem libri seligantur potissimum sedulo impressi ex optimis *monumentis* & *manuscr.* Quibus illis? Quæ nunc justa rerum ac verborum inter se connexio & cum aliis convenientia: nunc

Virgilii laus.

Nota manuscriptorum.

nunc ſcriptura autoris ſive amanuenſis ſive docti alicujus: nunc ipſa vetuſtas & temporis annotatio: nunc fides aſſervantium: nunc candor teſtantium: nunc communia deniq; eruditorum vota, commendata reddunt. Deinde, quia non cujusvis eſt in ſcopuloſo antiquitatum oceano feliciter navigare, *editiones* inſuper procurentur, quas viri docti notis librisq; commentariis illuſtrarunt: Scaligeri, *Melancht. Camerar. Turn. Steph. Lipſii, Grut. Caſaub. Heinſ. Taubm.* & cæteri ab ſe notiſſimi: & quorum plerosq; apte congeſſit eruditiſſ. *Caſp. Barth.* in epiſt. de Lat. Lingua. Atq; ea duo monita, qui bene obſervabit, ad optatũ facile portum appellet, multoq; celerius, addo & rectius, addiſcet, quæcunque dubia & ſcrupuloſa obvenient; quam qui inemendatis codicibus inſueverit. Quod ut amplius hic confirmem, cauſa nulla eſt: niſi videri velim ipſo meridie facem accendere. Neq; tamen forte peccavero; ſi juventutis gratia aliquid huc depangam ex illis, quæ nunc nuper ipſe in Prudent. Chriſtianiſſ. poeta, deprehendi; ubi *editiones* aliquot pervulgatas cum *Manuſcr.* Palatino quod miſerat Heidelb. *Ian. Gruter.* conferebam. Verbi cauſa: hæc legunt in Pſychomach. *e-Prudentius.*

Tu præceps ad mortis iter, tu janua lethi.

Præceps, active pro præcipitans ſive præcipitanter, impellens, uti explicat Ælius Antonius Nebriſſenſis. Sed in Manuſcr. rectius:

Tu princeps ad mortis iter——— ———

Id eſt, dux quaſi quidam ad mortem: quod ſequentia etiam ſtabiliunt. *Et Cicero* ſimiliter de Amicitia: amor princeps eſt ad benevolentiam conjungendam.

In eadem Pſychomach:

Talia vociferans rapidum calcaribus urget
Cornipedem, laxisq; volat temeraria frenis,
Hoſtem humilem cupiens impulſum bovis equini
Sternere ——— ——— At nullus hic

ſenſus ——— *impulſum bovis equini*:

Sive *impulſum bonis* ——— ut alii habent. MSS. ergo ſanat hoc vulnus ex divulſione ortum:

 ---*im-*

——— ——— *impulsu umbonis equini,*
id est facti è corio equi. In Hymno ad Galli cantum:

Auferte, clamat, lectulos
Ægros sopores desides:

Sopores desides: scilicet ab effectu; quia nimius somnus desidiam & languorem parit, ut ait Æl. Anton. Nebriss. Sed hac ἐξηγήσεως nihil opus. Non enim *Sopores*, sed *soporos* agnoscit MSS: & tria illa ἐπίθετα simul ad *lectulos* pertinent, quot ita descripsit Prudentius. *Soporus* verò κατ' ἀναλογίαν formatur: ut ab odor odorus: à sonor sonorus: ab honor honorus.

Hymno ante cibum Cathem:

Neu piger immodicis dapibus
Viscera tanta gravet stomachus:

Alii — *viscera tota* —— Sed minus commodè. Neque interpretatio Æl. Anton. Nebriss. probabilis: *Stomachus gravet viscera tota*; quasi dicat, satis est ipsum esse aliquatenus cibo gravatum: sed non occupet alia membra. Quædam exemplaria in margine adscripta habent pro tanta, *tensa*. Et sic MS. *Viscera tenta* — Quod omnino rectum. Quia nimiâ ciborum copiâ distenduntur ac dilatantur viscera. Hymno omni hora Cath.

Fert qualis ter quaternis *Accubantum millia.*
Ferculorum fragmina, *Quinque panibus peresis*
Affatim referta jam sunt *Et gemellis piscibus.*

Ὑστερολογία in hisce versibus est. MSS. longe ordinatius & quomodo Evangelistæ narrant:

Quinque panibus peresis *Accubantum millia:*
Et gemellis piscibus, *Ferte qualis ter quaternis*
Affatim referta jam sunt *Ferculorum fragmina.*

Quidam legunt, *Fert qualis*—sed ita versus mutilatur. Alii *Fertq; qualis* —— At quis fert? Sententia non cohæret. MSS: *Fert æqualis*—— Inde corrigo: *Ferte qualis* ——ut Christus Joh. 6. jubet: συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα. *Qualis*, ut ap. Virg. Horat. Festum Matth. c. 14. Marc. c. 6. Luc. c. 9. ut & Johan. vocant κοφίνους. In Hymno ad Laurentium;

Minister insani ducis:
Exactor hauris sanguinis. Aliis:

Exactor

Exactor hariet sanginis.

Lege inquit Æl. Ant. Nebriss. *Exactor hausti sanguinis.* i. e. qui acerbè exigebat vectigalia usque ad effusionem sanguinis. Optimè hic subvenit MSS.

Exactor auri & sanguinis.

cui tam præcedentia verba, quam sequentia favent:

Versat famen pecuniæ
Præfectus urbis regiæ,
Minister insani ducis
Exactor auri & sanguinis.
Qua vi latentes eruat
Numos, operta existimans.

in fine ejusdem hymni.

Audi benignus supplicem
Christi reum Prudentium
Et servientem corpori
Ablue vinclis seculi.

Ablue vinclis — Non tantum ipsa loquendi forma nihil est, sed etiam vitiat metron. Ideoque rectè MSS.

Absolve vinclis seculi.

In Hymno in laudem Vicentii:

Jus & sacratum & publicum,
Cui cedit humanum genus:
Nec te jubente fervide
Instans periclū promovet.

Tertius ille versiculus laborat *Nec te jubente* — Quo enim jubente, aut quid jubente? MSS. ergo medetur:

Nec te juventa fervide.

Quomodo Horatius — florente juventa Fervidus.

Ibidem paulo post:

His contra Levites refert:
Suam tuorum perspicis
Languere virtutem canum.

MSS. verò: *Si jam tuorum* — Neq; enim Latine dixeris: *perspicis languere virtutem suam canum tuorum.*

In Hymno martyrum Fructuosi & Augurii:

Ac ne quis socios minor feriret,
Præceptor vehemens eundo firmat,
Incenditque fidem calore Christi.

Nugatorium hoc, si quidquam aliud.

Socios minor feriret.

MSS. autem *Socios timor feriret.*

Timor enim, effectus ejusmodi validus & quasi animum percutiens? præsertim ubi periculum, quale hic martyres subeunt. *Cicero*: Civitas perculsa magno

timore. Pariter τὸ *percutere* sæpius apud Lucretium ad animum transfertur *J. C. Scal. Exerc. 312.* Pavor est idem, quod percussio: Græca origine παίειν. *Cic. 4. Tuscul.* pavor est metus mentem de loco movens. Hymno in Romanum Martyrem:

Nec terrearis turba circumstantium:
Hoc prædo solum, quod peribit omnibus:
Regi, clienti, pauperique & diviti.

MSS *Hoc per dolosum quod peribit* ---- sed levis facta est trajectio. Ita enim legendum: *Hoc perdo solum quod peribit omnibus:* Id est, aliquantillam hujus lucis usuram, qua me privat mors omnibus æquè imminens. In eod.

Damnatus & favilla jam tenuis fies.

Sed Jambus hic τὸ *fies* in ultima non patitur.
MSS. ---- *& favilla jam fumans eris.*

In Pass. Hippolyt.

Prorumpunt alacres, cæco & terrore feruntur,
Qua sonus atque tremor, qua furor exagitant.

Rectius MSS. —— *alacres cæcoque errore feruntur.*

In Apotheos: contra Judæos:

Quam tu carne colis: sed Christo fixa, meamq;
Spem pariter ut oro ——

Ita quædam legunt: sed meliora ut & MSS.

Spem paritura utero —— ——

In Hamartigen. adversus Marcionitas:

Una per immensam cœli caveam resolutos
Præbet flamma dies —— ——

MSS. vero —— —— *cœli caveam revolutos*
Præbet flamma dies —— Id est, qui revolvuntur identidem aut redeunt: quomodo alii etiam poetæ de tempore usurpant verbum *volvere, revolvere*. Ibidem paulo post:

Adsignare Deos proprios, sua cuique jura:

Ultima paululū transponantur nec dissimilante MSS.
—— —— *sua jura cuique.* ibidem post:

Mortifero splendore micant, radiantque micantq;.

Quod aperte ταυτόλογον MSS. ita
—— —— *micant radiantq; necantq;.*

In

In Symmachum de libro:

Gemmantis patere spumis, multoq; falerno. Perfundens

MSS. & alii etiam codices: *Gemmatis patera* ———

In eundem de Senatu Roman:

Quin & olibriaci generisq; & numinis hæres,
Adjectus fastis, palmata insignis ab aula.

Multo aptius MSS. ——— *& nominis hæres*
Adjectis fastis, palmata insignis abollâ,

Gloss. *abolla*, toga. ἱμάτιον. In eundem:

Armorum domines, venerantes flore juventa.

Pro quo MSS.

——— *vernantes flore juventæ.*

In eundem:

An veterum tantum modo rem ratione relicta.

MSS. autem verius:

An veterem tantum morem ratione relicta,
Eligis, & dici id patitur sapientis acumen.

Disputat enim Poeta contra Symmachum, qui mores & ritus antiquos majorum crepando, idola sua tuebatur. Verba Symmachi sunt: *Suus cuique mos. suus cuiq; ritus est. Jam si longa ætas autoritatem religionibus faciat; servanda est tot seculis fides: & sequendi sunt nobis parentes, qui feliciter secuti sunt suos.*

In eundem.

Quur non hæc eadem de regione colenda
Consultat? quur non prospectat libera cœlum?

MSS. —— *quur non suspectat libera cœlum?*

Vigil. 1. Georg.

—— bucula cœlum
Suspiciens patulis captavit naribus auram.

In eundem:

Et crocodilus idem, quod Juno, Laurena, Priapus.

Alii sic: — *quod Juno, Lavena, Priapus.*

Rectè autem MSS.

——— *Juno, Laverna, Priapus.*

Laverna, vel *Laberna* id est, dea furum.

Et hæc ita quanquam paucula è multis, satis indicium faciunt, quo loco esse MSS. debeant: quo codices item

mendosi. Cætera, quæ in eodem Poeta animadverti, cum semel hic jacta sit alea, forte aliud tempus excipiet: nisi quid ex transverso, quod fere solet, interturbet, & nisi amicus faciat, quod dudum minatus dicitur, hoc est, operam nostram antevertat.

CAPUT VII.

De Autoribus, qui maxime legendi.

Argulosim, qui totus fuit oculeus, vix omnium Latinorum Scripta, quæ publicè exstant, vel obiter pellustrare possit. Et qui id tentare velit, nisi sit felicioris ingenii; næ faciat cum reliquarum linguar. jactura; cum pulcherrimarum utilissimar. rerum, quibus nati, quibus facti, dispendio. Seligamus igitur è tanto numero, quos legamus, quos imitemur, i e. vere eximios vere egregios. Bene Quinctil. *Diu non nisi optimus quisq́, & qui credentem sibi minime fallat, legendus est. Sed diligenter & pæne ad scribendi solicitudinem: nec per partes modo scrutanda omnia, sed perlectus liber utiq́ ex integro resumendus.* At quinā vero optimi? illo aureo fuerunt seculo, quo Roma sub aliquot Augustis & lingua & potentia & opibus maxime valuit. Nempe Cic. & Virgil. sunt primi. Illle prosæ, iste metricæ orationis, sine dubio, princeps. *Ille* (usurpamus verba Quinct.) *dono quodam providentiæ genitus, in quo totas vires suas eloquentia experiretur. Non immerito ab hominibus suæ ætatis regnare in judiciis dictus est, apud posteros vero id consequutus, ut Cicero jam non hominis, sed eloquentiæ nomen habeatur. Hunc igitur spectemus. Hoc propositū sit exemplum. Ille se profecisse sciat, cui Cicero valde placebit. Multa in Asinio Pollione inventio, summa diligentia, adeo ut quibusdam etiam nimia videatur & consilii & animi satis: à nitore & jucunditate Ciceronis ita longe abest, ut videri possit seculo prior.* De Virgilio. *Hic solus* (ut verbis dicā J.C.Scal.) *poetarum deus est. Hic selegit ex horrida vetustate tanquā auri nitelas ex arena. Quas ita composuit, ut si quid addas, aut mutes, id sane arena sit: si demas, destruas. Hic imitationis poeticæ exemplum, regula, principium, finis esse debet. Hujus flosculi delibandi nobis sunt, si cœlestia mella facere volemus.* Uterq; igitur pro Latinitatis

Lib. 10. Inst. c. 1.

Ciceronis encomium.

Virgilii laus.

tatis

tatis elegantia contra barbariem obtinenda signifer esto : & Cicero & Virgil. Commilitent tamen alii : & in una legione,non unus saltim centurio aut tribunus. Dicam planius : Uterq; & ORATOR & POETA, quantum potest, studiosissime legatur atq; relegatur. Sed non solum. Ut non omnis fert omnia tellus : Ita isti ambo non omnes res complexi sunt, nec potuere etiam : & sic non omnes voces,quæ opus, aut necesse. Nec etiam ambo universam orationis formam ac modum repræsentarunt : qui ut multiplex,ita non nisi à multis & ad multos. Aliter scribit *Philosop*,aliter *Philolog.* aliter *Historic.* aliter *Poeta* : aliter *Orator*.Hunc sublimia,istum humilia,illum media delectant. Est, qui presse loqui mavult : est, qui se diffundit. Et qui singuli, ut nunc sunt homines,majestatem Tullianam & Maronianam capiant, licet cupiant ? Omnia mutantur : omnia in pejus ruunt : etiam ante mille jam annos, & quod excurrit. Qualia putes hac senecta mundi ætate? Non perinde etiam ingeniorum vires tabeant,quasiq; consenescant? Poetæ quidam è Germania, aliquot è priscis & æquarunt & vicerunt nostra ac patrum memoria. Inter quos Paul. Meliss. Sched. Franc. Et Eulogium de I. C. Scal. notum est : *Si is felix illud ingenium & inventionum invidendum acumen cura temperasset & lima, coronari contra omnes Poetas potuisset ab illo ipso ævo prisco.* At nemo unquã per omnia similis Maroni auditus est, nedum par,nedum superior.Ipse Scaliger de divinitate Virgil.ita judicat,ut illam perinde atq; fastigium quovis humano ingenio altius admiretur, eiq; aras statuat in fine Hypercritici. Martiali igitur quantillum fidei!

Variæ sermonis forma.

L. Lipsius.

Sint Mecœnates : non deerunt, Flacce, Marones :
Virgiliumq; tibi vel tua rura dabunt.

Sint Mecœnates,quicunque sunt

——— *Solis ab ortu Solis ad occasum* ———

educent,edoceant suos, exteros, quantum potest : alter tamen Virgil. nunquam procreabitur. Nasci forte possit, benigniore fato : fieri non potest. Sed quorsum in laudes Poetæ? Redeo ad illos, qui & Ciceroni

&Virgilio, tanquam ducibus, à latere certo consilio adjungantur. Scilicet sunt *Plaut. Terent. Varro, Cæsar. Sallust. Liv. Seneca, Ovid. Tibull. Propert. Catull. Horat. Pers. Martial. Stat. Juven. Lucan.* & si qui hujus generis alii. Hi enim, judicio orbis eruditi, omnes probi, elegantes, tersi, limati: omnes ad mundam Latini sermonis supellectilem parandam unicè; pro se quisque, faciunt, & satis esse possunt nobis: aut fortasse illorum unus atque alter. Sed nobis, qui

——*viles pulli, nati infelicibus ovis.*

Hoc est, qui & ingenio & libris & sumtibus & bonis interdum præceptoribus deficimur: invitiq; sæpe nescio quid, certe non semel inamicum in caveis agimus, aut si non agimus, mente meditamur. Illis vero, quibus adest, immo superest, quod deest nobis, qui tendunt ad summam Latinitatis perfectionem, qua humanitus licet, non sufficiunt autores jam nominati. Immo nec sufficiunt, qui habentur, universi Latii omnes, sive antiqui sive recentiores. Quo fit, ut plures sibi exoptent, ut de incuria hominum, de injuria temporum, qua non pauci perierunt, conquerantur. Illis igitur, inquam, quidquid Latii, sed veri & genuini, etiam è rudissima ætate, cognoscendum. Ita enim veterum ritus, mores, historiæ, uno verbo, multa patefiunt. Ita autores, qui in omnium manibus sunt, recte intelliguntur: quidquid in illis adhuc obscurum, mutilum, luxatum, tollitur. Ita dictionum, phraseon, quæ exstant, ortus, ratio eruitur. Ita, ut quælibet res suo nomine vocanda sit, non alieno: ut in tanta rerum copia Latinitas locupletanda amplius sit: denique ut Latinitatis perfectio habenda sit, traditur.

CAP. VIII.

De Plauto Comico.

PRo dignitate Plauti & bonarum literarum jam satis multa erudite & feliciter dicta sunt à *Taubmano*, singulari patriæ & Academiæ suæ ornamento. Et quid lucis à me umbra accedat illi Umbro? Parum for-

tasse. Non possum tamen mihi temperare, quin obiter aliquid adjiciam, partim de sententijs & egregie dictis: partim de proprietate sermonis, quam ille præter selecta verba, figuras, phrases frequentissime observavit, si qui alii. *De sententiis.* Tales sunt in Amph. Prolog. *Virtute ambire oportet, non favitoribus.* Simile est illud à Cic. 2. Offic. male se res habet, cum, quod virtute effici debet, id tentatur pecunia. *Sententiæ à Plauto.*

Ibidem act. 2. scen. 2.

——— *Virtus præmium est optimum,*
Virtus omnibus rebus anteit profectò.

Ibidem act. 1. scen 1.

In servitute expetunt multa iniqua.

Ipse Cicero amplius exaggerat 2. Philip. Servitus postremum malorum omnium, non modo bello; sed morte etiam repellendum. Ibidem act. 2. scen. 2.

Haut æquum facit qui quod didicit id dediscit.

In Asinaria act. 2. scen. 2.

Ista virtus est, quando usus est, qui malum fert fortiter:
Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum.

Virtus pro *fortitudo*, ut alias sæpe. *Cicero in Off.* Nomen virtutis antiquitus fuit solius fortitudinis. *A viro*, sententia ejusdem 2. Tuscul. sicut ἀρετὴ, ἀνάρετος ab ἄρης: ἀνδρεία ab ἀνὴρ. Glossarium: virtus, ἀρετὴ ἀνδρεία, ἰσχύς. *Vox Virtus.*

Ibidem act. 3. scen. 3.

Non omnia eadem æque omnibus suavia esse scito.

Cicero de Fato idem per διαμετρούμενον: Multæ in naturis hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia, alios subamara delectent: alii libidinosi, alii iracundi, aut crudeles, aut superbi sint.

Ibidem act. 5. scen. 1.

Decet verecundum esse adolescentem. Quæ sententia est etiam Aristotelis: & *Cicero*: Custos, *inquit*, virtutum omnium verecundia.

In Aulul. act. 2. scen. 2.

Si animus est æquus tibi, satis habes, qui bene vitã colas.

Animus æquus, id est, nec timidus, nec audax, nec abjectus nimium, nec elatus, sed ἐν μεσότητι, sive virtute armatus, *Animus æquus.*

matus, quæ æquabiliter inter extrema sua, id est, nimium & minimum, versetur.

Ibidem act.2. scen.2.

Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera.
Nemini credo, qui largè blandus est dives pauperi.

Istud παροιμιῶδες nec sacris incognitum. Ut Matth. 7. quanquam alio sensu: ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;

Ibidem act. 2. scen. 2.

Hoc magnum est periculum, ab asinis ad boves transcendere.

Quod declaratur sequenti hoc act.3. scen.4.

—— Facinus audax incipit,
Qui cũ opulento pauper homine cœpit habere negotium.

Idem etiam multis argumentis probat Ecclesiasticus cap. 13. Ibidem act.2. scen. 2.

Dotata. *Dummodo morata rectè veniat, dotata est satis.*

Et post act. 3. scen. 5.

Dotatæ mactant & malo & damno viros.

Quod plane etiam congruit sapientiæ Ecclesiast. c.25.

In Captiv. act.1. scen.2.

Omnes profecto liberi lubentius sumus, quam servimus.

Ibidem act. 2. scen. 2.

Fortuna humana fingit, artatq; ut lubet.

Verbũ Artare. Meursius reponit, τὸ *aptat*. Sed nihil opus ita legere. Sensus est: fortuna in humanis sola utramq; paginam facit, ut ait Plinius Secundus: ludit pro libitu; & fingit, uti vult: diffingit aut tollit quæ vult, quod est *artat*. Ab arceo arctum & artum, unde *arto*: ut à farcio farctum & fartum: à sarcio sarctum & sartum. Ulpianus L. quæritur §.3. de Æd. Ed. Mulierem ita *artam*, ut mulier fieri non possit, sanam non videri constat. Prudent. in Peristeph. etiam utitur:

Hi sunt alumni luminis
Quos corpus artat debile.

uti quidem optimum MSS. legit. Gloss. *artat*, στενοχωρεῖ. *Artentur* συνελαυνέσθωσαν, συσφιγγέσθωσαν.

Ibidem act. 3. scen.2.

Quid est suavius, quam bene rem gerere bono publico?

Ibi-

Ibidem act. 3. scen. 4.

Est miserorum ut malevolentes sint atque invideant bonis.

Qui aliis invident, vere miseri sunt: & sua ipsorum tormenta, ut Q. Curtius ait: & Horatius, *Invidia*

Invidia Siculi non invenere tyranni
Majus tormentum ———

In Curcul. act.1. scen.1.

Malus clandestinus est amor, damnum est merum.

Ibidem act. 3.

Qui homo mature quæsivit pecuniam,
Nisi eam mature parsit, mature esurit.

Ibidem act.1. scen.3.

Nulli est homini perpetuum bonum.

Quod fere repetit in Cistell. act.1. scen. 3.

Ut sunt humana, nihil est perpetuum datum.

In Casina, act. 2. scen.3.

Neq; salsum, neq; suave esse potest quidquam, ubi amor non admiscetur. *Amor.*

Quod idem etiam Lucretius in vestibulo lib. 1. canit:

Nec sine te quidquam pias in luminis oras
Exoritur; neq; fit lætum, nec amabile quidquam.

Sine te, id est, venere aut amore mero.

In Epict. act.3. scen. 3.

Nihil homini amico est opportuno amicius. *Amicus*

Et ante in eadem Comœdia act. 1. scen.2.

Is est amicus, qui in re dubia, re juvat, ubi re opus.

Re juvat: non verbis tantum, sed ipsa re & opera. Nam *quid refert beneficium esse oratione, si rem auxilium emortuum est?* ait paulo post idem Comicus. Igitur ὁμωνύμως sunt amici, aut nulli, qui *Lingua factiosi, inertes opera, sublesta fide*: quod idem noster inquit in Bacchid. act.3. scen.6.

In eodem Epid. act. 1. scen. 2.

Miserum est, ingratum esse hominem, id quod facias bene.

Ibidem act. 1. scen. 2.

Hic poterit cavere recte, jura qui & leges tenet. *Cavere*

Et belle conjungit, *cavere, jura, leges.* Nam ut I. Scal. probat, JCtorum proprium *cavere*.

Ovid.

Ovid. 1. de arte amandi.

Illo sæpe loco capitur consultus amore:
Quiq; aliis cavit, non cavet ipse sibi.

Ibidem act. 5. scen. 1.

Quod boni est, id tacitus taceas jure tecum & gaudeas.

In Bacchid. act. 1. scen. 2.

Mali sunt homines, qui bonis male dicunt.

Ibidem act. 3. scen. 3.

Ego illum periisse duco, cui quidem periit pudor.

Ibidem act. 3. scen. 6.

Nequam hominis ego parvi pendo gratiam.

In Mostella: act. 1. scen. 1.

——Hoc scito, nimio celerius
Venire quod molestum est, quam id quod cupide petas.
Rotundius exprimit Æschylus: Ταχεῖα δ' ἄτη πέλει.

Ibidem act. 1. scen. 3.

Insperata accidunt magis sæpe, quam quæ speres.

Ibidem act. 1. scen. 3.

Ego si bonam famam mihi servasso, sat ero dives.

Ibidem act. 3. scen. 2.

Non bonus somnus est de prandio. Quod scholæ medicorum fusius explicant.

Ibidem act. 3. scen. 2.

Vita quam sit brevis, simul cogita.

In Menæch. act. 2. scen. 1.

In scirpo nodum quæris. Quo proverbio etiam utitur Ennius.

In Milit. Glorioso: act. 3. scen. 1.

Bonum consilium surripitur sæpissime.

Ibidem act. 3. scen. 1.

Facile est imperium in bonis.

Ibidem act. 3. scen 3.

Nemo solus sapit. Causa petitur & à mente nostra, quæ obscurata valde est; & à rebus ipsis, quæ nimis multæ, dubiæ, nec non obscuræ nos fugiunt.

In Pseud. act. 1. scen. 2. de ignavis, male habitis & infidis:

Mavelis lupos apud oves linquere, quam hos domi custodes.

Ibidem

Ibidem prologo.

Qui quærit alta, is malum videtur quærere. Quod exemplo Phaetontis & Icari probat in Metam. Ovid.

Ibidem act. 1. scen. 3.

In pertusum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.

Ibidem act. 2. scen. 1.

Omnes res perinde sunt ut agas, ut eas magnifacias.

Ibidem act. 2. scen. 3.

Ut quisq; fortuna utitur, ita præcellet.

Ibidem act. 4. scen. 1.

Memorem immemorem facit, qui monet, quod memor meminerit.

Ibidem act. 4. scen. 7.

De improbis viris auferri præmium & prædam decet.

In Pænulo: act. 1. scen. 2.

Modus omnibus in rebus optimum est habitu. Quod Græci brevius, μέτρον ἄριστον.

Ibidem act. 1. scen. 2.

Aurum in fortuna invenitur, natura ingenium bonum. Propterea Græcis est εὐφυία: ut quæ innascitur.

Ibidem act. 1. scen. 2.

Pulchrum ornatum turpes mores pejus cœno collinunt.

Ibidem act. 1. scen. 2.

Proba merx facile emptorem reperit, tametsi in abstruso sita est.

Ibidem act. 4. scen. 2.

Male partum, male disperit. Sallustius: Male parta, male dilabuntur. Quod ita Euripides in Elect.

Τὰ γὰρ κακῶς οἴκους εἰσελθόντ' οὐκ ἔχει σωτηρίαν.

In Persa: act. 5. scen. 1.

Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit. Uno verbo, *Ingratus.*

In Rudent. act. 4. scen. 2.

Nimis homo nihili est, qui piger est. Vigilare decet hominem, qui vult sua tempori conficere officia.

In Stich. act. 4. scen. 1.

Res amicos invenit. Donec eris felix, multos numerabis amicos.

Ibidem

Ibidem act.5. ſcen. 6.

Suum quemq; decet.

In Trinum: act.2. ſcen. 2.

Tu ſi animum vicisti, potius quam animus te, eſt quod gaudeas.

Non abſimilis ille Mimus Publii Syri: Bis vincit, qui ſe vincit in victoria. Ibidem act.3. ſcen. 1.

Nimium difficile eſt reperiri amicum, ita ut nomen cluet. Nusquam tuta fides.

In Trucul. act. 2. ſcen.1.

Actutum ſolent fortunæ mutarier.

Sed hæc ita ſufficere exempli loco poſſunt: nam omnia huc colligere velle, ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα eſſet progredi.

Proprietas ſermonis Plautini.

Nunc ad alterum, de proprietate ſermonis. Nempe quod Camerar. ait: *Manifeſto in ſcriptis Plautinis proprietas & natura linguæ latinæ conſpicitur:* ecce tibi per exempla. In Amphit. act. 1. ſcen. 1.

Laſſus ſum hercle è navi ut vectus huc ſum; etiam nunc nauſeo. Et in Mercat. act. 2. ſcen. 3. CH.

Nauſea.

Verum in portum huc ut ſum advectus, neſcio quî animus mihi dolet.

DE. *nauſea edepol factum credo.*

Nauſea enim à navi: ναῦς, ναυτία & Ionice ναυσίη.

Verbũ.

I. C. Scal. c. 110. de c. L.L. *Verbi* vocabulum ab ipſa aeris materia, quæ *verberaretur*, propterea quod vox eſſet aeris impulſi ſonus. Sic Plaut. in Amph. voce facit verberari aures Mercurii. Verba Plauti ſunt amph. act. 1. ſcen.1. *Mihi dextera vox aures, ut videtur, verberat.* Et Trucul. act.1. ſcen.2. *Me illis quidem hæc verberat verbis.*

Familiaris.

Ibidem: *Advenisse familiares dicito.* Et in Milit. Glorioſo: *Modo neſcio quis inſpectavit veſtrorum familiarium* id eſt, è familia veſtra. Inde' enim dicitur *familiaris.* Gloſſ. Familiaris, ἑταῖρος, οἰκεῖος, συνήθης

Inquiſitum.

Ibidem: *Quæſtio inquiſita*: ut *in* hic neget aut minuat: ut apud eundem, *immerito meo*: Et in Milit. Glor. *Facta infecta*, pro non facta.

In Aulul. *Adeunt, conſiſtunt*: id eſt, ſimul ſtant. *Cum* eſt notula conjunctionis, συναγωγῆς. Ut in Curcul. *Con-*

ſtanti

stant, conferunt sermones. Et in Amphit. *Ita statim stant* **Statim.**
signa. Ut paulo ante : *Nec recedit loco , quin statim rem gerat.* Id est, dum stat, aut stando , sive constanter. A statum statim : ut à raptum raptim : â cæsum cæsim.

In Captiv. *Et te & hunc amittam hinc.* Et paulo post: **Amit-**
Ego me amitti non postulo. Est amitto idem , quod ἀπο- **tere.**
πέμπω proprie vel hinc mitto, aut dimitto. Vulgo capitur pro perdo, nec dissentientibus tamen autoribus. Ita Cæsar l.1. de bello Gall. *Nocte intermissa.* i.e. quæ inter- **Inter-**
cedit. *Hotomanus:* mire dictum, pro noctis interventu. **missus.**

In Epid. *Expeditum ex impedito faciam.* Formantur **Expe-**
enim ista verba , à *pede:* impedimentum ἐμπόδιον, **ditum.**

Ibidem : *Ego istuc faciam sedulo. Ego dico sedulo.* Id **Sedulo.**
est, ἀδόλως, absq; dolo : *se* enim est μόριον ἀρνητικόν. Igitur *sedulitas* non est idem, quod diligentia, aut assiduitas : pro qua toties ponitur.

In Bacchid. *Non ego istud facinus mihi, mulier, condu-* **Facinus.**
cibile esse arbitror. Est quippe facinus ποιηκώτερον, à facio. *Cic.* 2. epist. 8. Quantum facinus feceris. *Eidem*, facinus pulcherrimum. Postea , pro flagitio aut vitio communiter ; utpote quod crebrius , aut quo magis propendeamus.

Ibidem : *Navem exemplo statuimus.* Vulgo etiam *sta-* **Statue-**
tuere est, opinari, existimare. Ibi vero proprie , à *sta-* **re.**
tum. Virg. 7. Æn.

---- Vestigia nuda sinistri
Instituere pedis ---- Lucretius lib. 4.
Qui capite ipse suo instituit vestigia retro.

Gloss. Statuit, ἔστησεν, ὥρισεν, προσέθηκε. Quod mihi refricat memoriam illius, de quo Ph. Scherb. *Verbum inquit,* τιθέναι *proprie est eorum qui calculis rationes putant : ut & nomen syllogismi : & Latine etiam ex Plinii epistolis* **Τιθέναι.**
dicimus, ponere calculos. Sed id quod ponit, non probat. Aliud est ponere : aliud ponere calculos : & sic τιθέναι. Nam licet utantur illi , qui calculis rationes putant : non tamen ideo eorum fit proprium; cum & alii æque utantur. Gloss. simpliciter notat : τίθημι, loco, pono.

Mactare. Ibidem: *Macto ego illum infortuito.* Id est, magis quasi cumulo aut obruo. Est enim *macto*, quasi *magis augeo*: mactus, magis auctus. *Cicero:* mactant honorib.

Obedire. Ibidem: *Desinebat esse dicto obediens.* Ita dicimus: *Dicto audiens.* Est *obedio*, ab audio. Et dicta seu voces proprie audimus. Idq; ob sonum, qui τὸ ὑλικὸν vocis.

Affatim Ibidem: *Affatim est*, inquit Philoxenus; ubi jam satis verborum factum erat. Nam à *fatum* est. Id est, abunde; à multiloquentia: quomodo *bifariam*, *trifariam* dicitur, διφάτως, τετραφάτως.

Accuratum. Ibidem: *Quod in se fuit accuratum habuit*: id est, probe curatum, ἐπιμελὲς: ab ad & curo.

Territo Ibidem: *Quid illum morte terrtias?* Terror est metus concutiens ac validus: & quidem ex origine Græca & Hebr. Bene ergo ad mortem; quæ maximè formidabilis. *Aristot.* l 3. ethic. ad Nicom. mors est φοβερῶν φοβερώτατον.

Exigo. Ibidem: *Hodie exigam aurum hoc.* Exigo, ἐξάγω: ab ago: *Ex* innuit motum de loco. Ita in Mercat. *Viro fit causa; exigitur matrimonio.* Terent Prolog. Hecyr. *partim sum earum exactus, partim vix steti.* Ubi *exigi* & *stare* belle opponuntur. Prudent. in Symmach.

Et quibus exactas placeat servare tenebras

Cogere. Id est, expulsas aut ademtas. Pariter ut *exigo*: ita *cogo* accipitur pro *cum* aut *simul ago*. Plaut. Mil. Glor. Glor.

Cogitare. *Ut sibi latrones cogerem & conscriberem.* Virgil. 1. Georg. ---- quid cogitet humidus auster, id est, moliatur aut in unum quasi agitet.

Prudentius Hamartig.

Condidit ipse hominem, lutulenta & membra coegit.

Nequior. Mostel. *Nequior jam factus est usus ædium*: Ut & Pseud. *Athenis te si nemo nequior.* A ne & *æquum*, quod est, ubi omnia plana, nihil prominens aut exstans: & ex eo *æquor* ita appellatum.

Atramentũ. Ibid: *Una opera ebur atramento candefacere postules.* Recte atramentũ opponitur ebori. Ut à calceatum calceamentum: à nugatum nugamentum: à munitũ munimentũ: ita ab atratum atramentum, i.e. quidquid atro colore imbuit aut tingit.

Ibidem: *Nusquam stabulum est confidentiæ*: stabu- *stabu-*
lum, ubi quid stet aut consistat. Gloss. quidem exponit *lum.*
per ὑποστάσιον, ὀνοστάσιον πανδοχεῖον. Sed multo latius patet. Ut enim à *latitum* supino exoleto (unde *latito* usitatum) latibulum: sic à statum stabulum.

Ibidem: *Scies imposuisse in undam*. Et in Mercat. *parata navi imponit*. Populariter *imponere* est decipere: *Imponere.*
vel non ponere: ut IN sit ἀρνητικὸν: quale etiam *de* in *decipio*. Gloss. *imponit* ἐπιβάλλει. Impositum ἐπιτεθὲν.

Ibidem: *Scelus factum est jamdiu antiquum & vetus*. *Vetus.*
Vetus siquidem majus sive efficacius, à βαετὴς: quasi multorum annorum.

Ibidem: *Nihil ego formido, pax mihi est cum mortuis*. *Formi-*
Formido à formis, de quibus inibi sermocinantur J.C. *do.*
Scal. Exerc. 312. à formis, i. e. spectris.

Ibidem: *Mane castigabit eos bubulis exuviis*: ab *exuendo*. Exuviæ enim sunt quæcunq; exuuntur aut detrahuntur, non tantum vestes sive spolia. Bubulas exuvias *Exuviæ*
vocat in Asinar. act. 1. sc. 1. κατὰ συνεκδοχὴν *mortuos boves*: totum pro parte, i. e. corio dissecto & contorto, *Mortui boves.*
sive flagello. Similiter & *anguilla* capitur, item *Scorpius*, σκορπίος. Isidor. l. 5. orig. c. 27. *anguilla* est, qua coërcentur in scholis pueri. Pl. l. 9. c. 23. Tergus contra anguillis crassius, eoque verberari solitos, tradit Verrius *Anguilla.*
σκορπίος, Latine etiam *Scorpio* est idem, quod flagellum ex hamulis quibusdam & cuspidibus complexum, *Scorpio*
forma aculei in cauda Scorpii, aut quod sic pungat ut Scorpius. In tormentis *Scorpionem* Cretas invenisse, iterum scribit Plin. l. 7. c. 56. In sacris quoque invenitur. 1. Reg. c. 12. ὁ πατήρ μου ἐπαίδευσεν ὑμᾶς μάστιξι, καὶ ἐγὼ παιδεύσω ὑμᾶς ἐν σκορπίοις. Hebr. est בְּעַקְרַבִּים Vetus versio posuit, *Scorpionibus*, Tremel. & Jun. ut explicaret, *flagellis aculeatis*. עַקְרָב, *akraf*, est Scorpius: & fit ab עָקַר *akar*, quod extirpandi, evellendi, item enervandi, τοῦ νευροκοπεῖν significatum habet. Sed & *Scorpio* est, quo in bello utuntur. Macbæor. 1 1. c. 6. σκορπίδια εἰς τὸ βάλλεσθαι βέλη: Scorpios admittendas sagittas: vel ut *Tremel. & Jun.* scorpiones ad injicienda tela. *Scorpio in bello*

tela. *Tertull. adverſ. Gnoſt.* Bellicam machinam, & retractu tela vegetantem de *Scorpio* nominant. Id ſpiculum & fiſtula eſt patula tenuitate in vulnus, & virus, qua figit, effundit. Hunc ſequitur *Iſidor. l. 8. orig c. 8.* Scorpio eſt ſagitta venenata, arcu vel tormentis excuſſa; quæ, dum ad hominem venerit, virus qua figit (ita enim legendum, non *quod*) infundit. *Veget. l. 4. c. 22. ſcorpiones* dicebantur, quas nunc manuballiſtas vocant, ideo ſic appellati quod parvis ſubtilibusq; ſpiculis inferant mortem. Ejusdem meminit etiam Amm. Marcell. l. 23. Hadr. Turneb. l. 18. Adverſ. cap. 1. Lipſ. l. 3. polior. dial. 4. Sed nos ne obliviſcamur noſtri Comici. Is ergo ibidem: *Mane atq; aſſiſte illico* Et: *illico intra limen adſtate.* In Mercat. *Sumq; index illico* Illico, i. e. *in loco.* Ideo recte L. geminatur.

Illico.

Defendere.

Ibidem: *Maximam qui bis injuriam foribus defendat.* In Mercat. *Ni oculos lacrimæ defendant.* Defendo proprie eſt arceo, averto. Scut & *Cicero*; defendere pericula civium. *Idem*, defendit ſolis ardores.

Nupta.

In Menæch: *viro me malo male nuptam.* Fœminarum eſt *nubere* aut *nubi* olim enim facies ſponſæ velabatur. *Suetonius in Jul Cæſare:* quæ C. Marcello nupta erat. Prudent. Apotheos.

Nubere

Orbe repentinis caput obnubente tenebris.

Id eſt, tegente operiente. Nubere enim ἰδίως eſt operire, velare.

Deſiſto. *Deſtituo.*

Ibidem: *Quid ille abs te iratus deſtitit?* A præpoſitione *DE*, quæ notat plurimum ſeparationem: ſicut & in *deſtituo:* quod poſt ibid *Quid illã iratã abs te deſtituis?*

Oſcitatio.

Ibidem: *ut pandiculans oſcitatur.* Oſcitatio eſt *oris citatio* ſeu diductio: poſtea quia indicium ignaviæ & pigritiæ, pro eadem quoq; uſurpatur. Gloſs. oſcitatus χασμᾶται.

Percipere.

Ibidem: *prius quam percipit inſania*, id eſt, penitus capit, aut occupat. Per eſt αὐξητικὸν: ut in *pertento perficio perſono.* Terent. Eun. Neque urbis odium me unquam *percipit.*

Stulti-

In Milit. Glor. *Niſi ſupprimis tuum ſtultiloquium.*

Imita-

Imitatur Hieron: Stultiloquium & scurrilitas non *loqui-*
decent Christianum. Idem in Mercat. *multiloquium*, *um.*
pauciloquium. Nec video, qui una voce facilius vertas *Multi-*
μονολογίαν, πολυλογίαν, μικρολογίαν. Ita etiam Mimus *loqui-*
Pub. Syri: Lingua est *multiloquax* mentis indicium *um.*
malæ. August. *soliloquium* αὐτολόγως dixit. Tertull. de *Pauci-*
Resurr. carnis, *Spurciloquium*. Et Isidoro Hisp. μακρο- *loqui-*
λογία est *longiloquium* περίφρασις *circumloquium*: ἀλλη- *um*
γορία alieniloquium: l. 1. orig. c. 36. Et Lips. *minuti-* *Solilo-*
loquium Stoic Philos. diss. 4. *quium.*

In Mercat. *Jam plenus ætatis, animaq; fœtida.* Ut in *Anima.*
Asinar *dic amabo, an fœtet anima uxoris tuæ*, id est, flatus, sive halitus, qui proprie est *anima*, consensu omnium autorum.

Sed quo tandem labor? qui finis, si omnia loca, ubi proprie loquitur, huc conscribam? Sunt enim innumera: & vel istius nomine majoris fieri debebat. At, *inquiunt*, stilus Plauti, ut proprius sit, elegans non est, nec satis idoneus. Quî hoc sciunt? Latinus de lingua sua: Protogenes aliquis judicet de Apellæis lineis. Vere J. C. Scal. in Hyperc. *Plautinæ dictionis genus non est nostrum emendare, qui illi sane barbari sumus: aut si Latini, Latini profecto illius beneficio.* Et in Teretisma:

---- tibi nomina Plautus
Det, det verba habeas, coluit quæ sancta vetustas.

Agell. l. 7. c. 17. *Plautus homo linguæ atq; elegantiæ in verbis Latinæ princeps.* Varro Parmen. apud Non. *In argumentis Cæcilius poscit palmam: in Ethesi Terentius: in sermonibus Plautus.* His & multis aliis, quæ post Doussam Taubman. etiam collegit in editione Plautina, credamus potius, an aliis qui non Latini? *Ajunt*: è priscis tamen uni atque alteri displicuit Plautus. Quid tum autem?

---------- οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς
οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων.

Et quis, vel olim vel hodieque etiam optimus & doctissimus omne tulit punctum? Quem non carpsit

Nec Cicero omnibus placuit

aliquis Zoilus? Ipsum Ciceronem & suorum homines temporum incessere audebant, ut tumidiorem, & Asianum & redundantem, & in repetitionibus nimium, & in salibus aliquando frigidum, & compositione fractum, exultantem, ac pœne, quod procul absit, viro molliorem: teste Quinctil. l. 12. c. 10. Sed & obscœniora verba exprobrant comico, propterea que è repub. literaria exulare jubent. Si ita: una & Terent. & Virg. & Ovid. & Horat. & alii, immo ipsæ etiam sacræ literæ exeant necesse est. Verum

Utinam ne in nemore Edeno, obscœnitatibus
Infectum ab imo, humanum cecidisset genus!

Utinam ne animus noster à natura tam proclivis ad mala, quam imber quando pluit! Utinam vita hominum peregre ac domi non plena sit omni obscœnitatum colluvie! Nam libri illi quid aliud, quam speculum animi & vitæ nostræ? Mala atque turpia memorant ut fugias, non ut imiteris. In hanc mentem plurima a. J. C. Scal. Camerar. Taubm, Mart. Haineccio, aliis, eleganter & graviter disputata sunt. Quæ si adducam, actum videar agere. Legat, qui volet. Satis mihi sit, digitum ad fontem intendisse.

CAPUT IX.

De antiquis vocibus: & item Græcis, quæ insperguntur Latinis.

ILlud pæne omissum: etiam antiquitatem immane quantum objiciunt Plauto, putantque juniores maculari, si adeant theatrum, ubi tot exoleta, prisca, vix Oedipo intelligenda. Simile est, quod toties Aristoteli occurrunt: Uti enim stilo nimium brevi, perplexo, ad hæc nostra secula minus accommodato. Atque culpa inde vel Comico vel Philosopho? Hic Græce: ille Latine: uterque optime: uterque suo seculo scripsit, & à suis intellectus est. Jam quid illi possunt, si nobis barbaris & peregrinis non

omnia

omnia obvia? Quur non Græce & Latine discimus, ut intelligamus? Sint tamen nonnulla in Plauto nimis fetusta, ut opinantur, ideoque nec intelligenda, nec ferenda. Anne propterea totum abjicias? Minime gentium. Quanquam

Armat spina rosas mella tegunt apes:

tamen nec mel ob exigua illa incommoda segnius curamus. Sed & aliud est quod respondeam, si isto nondum satiaris: Plauti antiquitatem, quam prætendunt, & obscuritatem, opera doctiss. virorum ita sublatam esse, ut fere totus, etiam in tironibus intelligatur: ut, qui veluti mortuus erat, & densissima caligine sepultus, jam redivivus quasi surgat & niteat, non aliter, quam ubi

--------- nitet diffuso lumine cœlum.

Quod si vero obstinatius me urges: Plautum oportere negligi, ob prisca aliquot vocabula: at quid similibus item feceris? Ergo neque legentur Latina Biblia, ut antiqua, ita vulgo Hieronymo adscripta: neque Latini alii, nominatim illi, qui Bibliorum interpretes, sacra nobis scripta reliquere. Nam paulo antiquiora, nec omnibus æque intelligenda, non raro afferunt. E variis exempla dare libitum. Ambros. libr. de benedict. Patriarch. c. 4. id, quod Genes. 49. Interpretib. LXXII. est ἀναβολὴν, *anaboladium legit: Et sanguinem uvæ anaboladium suum.* *Anaboladium*

1. Sam. 9. Panis defecit in *Sitarciis* nostris. Ubi Tremell. & Jun. ita: Panis defecit ex instrumentis nostris. *Cistartiis*, aut etiam *Sistartiis*, quod minus Latinum, alicubi visitur, non nisi ab ἀμαθῶν insultum. At *Sitarciæ*, est ap. Isid. Hisp. l. 20. orig. c. 9. *Sitarcia.*

Amplius 1. Sam. 26. ubi David è tentorio Sauli hastam & φακὸς ὕδατος abstulit, vetus translatio, quam citat Lucifer Caralitanus. l. 1. pro Athanasio, *lentem aquæ*, reddidit. Et sic *lenticula* exstat ap. Hieron. in Habak. c. 3. ap. Isid. l. 20. c. 7. *Lens. lenticula.*

Daniel 3. καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη:

Sara-balla. Etiam *Saraballa* eorum non fuisset immutata. Neque aliter Theodot. & Aquila. Publius : ut quid ergo in ventre tuo Parthi *Sarabara* suspenderunt ?

Celte. Jobi 19. Quis mihi det, ut exarentur in libro, stilo ferreo, & plumbi lamina, vel *celte* sculpantur in silice. Et in pervetusta ac facetissima Sertii parasiti, apud Salonem Dalmatiæ inscriptione, hæc inter alia habentur : Quam ægre veritas adhuc se mecum conciliat. Nam neque hic atramentum, vel papyrus, membrana ulla adhuc, se malleolo & *celte* literatus silex.

Pastophoria. Lib 1. Macabæor. 4. Et dedicaverunt portas & *pastophoria* & imposuerunt eis januas.

Viria. *Tertull. de Pallio* utique sicut vestigia cæstuum *viria* occupavit. *Et Ambros. lib. de Abraham Patriarch. c. 9.* Has inaures habebat, quæ non gravarent aures: has *virias*. Hujus diminutum est *viriola*, quod in Pande-

Viriola ctis etiam reperitur. In Gloss. *Viriolæ*, χλανία, ποιχί-εια, ψέλια

Baxea. *Tertull:* si Philosophus in purpura, quur non & in *baxea* Tyria calciare, nisi aurum minime Græcatos decet. *Ita Apulej. l. 7. de asin.* palmeis *baxeis* indutum.

Arnob. l. 7. Quid sibi hæc volunt, *apexabo, isicia, silicernium, longavo?*

Metaxa. Ap. Justinian. l. 8. c. de pig. & hypoth. habetur vox *metaxarii*. Sicut *Metaxa* est ap. Martian. l. 39. D. de pig. Victruv. l. 7. c 3. Gloss. *metaxa*, σειρά.

Hama. *Hama* usurpatur à Catone de Re rust. c. 135. *Hamæ, urnæ oleariæ, urcei aquarii.* Plin. l. 10. epist. 42. Et alioqui nullus usquam in publico sipo, nulla *hama*, nullum denique instrumentum ad incendia compescenda. Paulus c. 3. D. de off. præf. vig. Sciendum est, præfectum vigilum per totam noctem vigilare debere & coerrare calciatum cum *hamis* & dolabris. Item Ulpian. c. 12. D. de fund. instit. Sic in Augustin. occurrunt, *Framea*, *Cyniphes*, *Subscudines*, *epiri:* in Hieron. *psiathium, lebitonarium, theristrum:* in Isidor. *galnapis, periscelides, sculponeæ culpæ:* in Prud. *mastruca*. Atq;

omnia

omnia quis mihi tandem percenseat? Nemo igitur tam inepte erret, solins Plauti comœdias abundare vocibus aliquot priscis: cum eædem in aliis etiam autoribus passim emineant, ut modo dixi: & talibus ultra centum paginas implere ocius possim. Dùm vero hæc ita dissero: nemo putet, me antiquariis frigidam suffundere aut patrocinari velle, qui ex quovis angulo & arcula undique casea, abolita & velut intermortua vocabula conquirunt, sine judicio, sine necessitate consarcinant, & sic lepidi, ac præ aliis sapientes videri cupiunt. Non ita ego. Alia mihi mens. Alius mihi risit Apollo. Ciceronis sententia, etiam mea est. *Non utendum verbis iis, quibus jam consuetudo nostra non utitur: nisi quando ornandi causa, parce.* Nempe insaniunt, qui ab omni usu remotis temere utuntur, quæ nec ipsi satis intelligunt: nec alii. Quod etiam pluribus in locis monuit Casaub. At (*dicit antiquarius*) eruditiores Philologi intelligunt? Non negaverim. Sunt n. omnia vel è Græco, vel alio idiomate: & illis opus est cognitione omnium, quæ in Latio, vel antiquissimorum, ad perfectionem Latinæ linguæ. Sed illi pauciores. Alii plerique, & rectissimè quidem, alio cogitationes & operas suas conferunt, nec nisi perspicuitate & elegantia sermonis delectantur. Illud Aristot. oraculorum esto: ταῖς μὲν ὀνομασίαις τὰ πράγματα προσαγορευτέον, καθάπερ οἱ πολλοί. Ergo, *inquis*, plane omnia antiquata conculcemus? Velim, mitius agamus & omnia suo loco relinquamus: si nimia, si ab usu remota, si præter necessitatem, si alia in promtu communia ejusdem significatus. Ita non est, quur *Toper* malis, pro *celeriter*, ut solent. Hæc enim pro re signatissima vox, etiam quatuor istis syllabis, quæ singulæ breves & quasi currere videntur aut motum illum designare. Quur *arua arua* ponas pro *aruum*? *Præmetia* pro *primitiæ*? *Præmetia* vero rectum, à præmetendo, in Festo. Ne facile usurpetur *Amtruare* pro circum currere se movere. *Nenum* pro Non. *Uls* pro ultra. *Gnarures* pro gnari: *gnarurare* pro γνωρίζειν. *Bovinator* pro tergiversator aut dece-

Exoleta omittantur.

Celeriter.

Præmetia.

deceptor. *Grandiri*, pro augeri vel majus incrementum capere. *Pavire* παίειν aut percutere. *Reciperare* pro recuperare. *Parvissimus* pro minimus: quanquam Istud exstat in Lucretio, Varrone, Festo, item in Novellis Constit. *Voces illæ rariores & priscæ, mihi crede eloquentiam non faciunt: & quanquam lectionis aut doctrinæ aliquod specimen præferunt: tamen jure hanc κακοζηλίαν damnat & appellat Augustus*, inquit ille in

I. Lipsius. Epist. Ita non est, quur sequaris Baptistam Pium Mantuanum, qui scripsit: *Pegasus qui me tollutim succussit apud Campanæ peluis Copam erit: inde petito, phoretrumque ex eo tempore præcidito.* Sed enim quædam omnino an-

Quæ Antiqua toleranda. tiqua tantum abest, ut omittamus, ut ab aliis omissa, cum Eruditis jure quodam restituamus: si medico, si in tempore usurpata, si meliora tritis, si res ipsæ necessario urgeant. Talia sunt, opinione quorundam obsoleta. *Duellum*) Quo Horat. utitur: Et post hunc Prudent Psychomach.

Prima petit campum dubia sub sorte duelli.

Collutulare) Plaut. Trinum: Act. 3. sc. 2. Et me collutulet, si sine dote duxerit.

Vespillo) Martialis Eph. 2.

Qui fuerat medicus, nunc est vespillo - - - -

Festus: *Vespillones* dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt: quia vespertino tempore eos efferunt.

Pollinctor) apud veteres νεκροθάπτης, qui ungebat demortuos, in Plauto & aliis.

Fuat) Virgil. Tros Rutulusve fuat. Terent. Hecyr. Fors fuat.

Volupe) Terentius Phorm. Venire salvum volup est.

Satias) pro satietas. Terent. Eunuch. Act. 5. f. 6. Ubi satias cœpit fieri, commuto locum Lucretius l. 5.

- - - - atque jubabant Cum satiate cibi: & alibi.

Eodem quoque Liv. Sallust. 3. Histor. Solin. c. 21. & 25. & alii ita utuntur.

Protelum) Plinius, protela boum, id est, tractus boum.

Et

Et quasi pro telo stimulatur fulgure fulgur. Lucret. lib. 4.

Terent. Phorm. Act. 1. sc. 4. *Ne te iratus suis saevidicis dictis protelet.* Sic omnino legendum asserit Gifan. ex veteri cod. in Indice Lucretii.

Revenire) Cic. de Orat. cum miles domum revenisset. Plaut. amph. victores victus hostibus reveniunt domum. Prudent. apoth.

---- veniam quibus ille revenit
calcata de morte viis ----

Augmen) ut à notum nomen; à motum momen: sic ab auctum augmen. Lucr. lib. 1.

Augmine vel grandi, vel parvo ----

Acersecomes) ἀκερσεκόμης, intonsus. Juvenalis sat. 8.

---- ---- si nemo tribunal
Vendit acersecomes ---- ----

Coniscare) aut rectius *conissare*, quia hoc ἀναλόγως & respectu Graeci dicitur.

Lucretius lib. 2. Et satiati agni ludunt, blandeque conissant, Id est, in pulvere luctantur. Imitatus est Georg. Buchan. Ps. 69.

Gratius hoc illi quàm si cadat hostia ad aram.
Vitulus tenellus jam conissans cornibus,

Potis) Virgil. sub finem 9. Æn.

Ille quidem, hoc cupiens, potis est ----

Silimiter *affamen* ap. Juvenal. *illex* ap. Plaut. Asin. 1. 3. *obrussa* ap. Cicer. & similia. Quibus si meliora dantur ex ordine magis usitatorum, praesertim ubi versus ita postulat, illico ille omnia uno impetu jugulabimus. Sin minus: quidni usurpes? Sed, cum Cicerone, *parcè* & pro tempore. Audi quid noster Quinctil. lib. 1. inst. Orat. cap. 10. *Verba à vetustate repetita, non solùm magnos assertores habent, sed etiam afferunt orationi majestatem aliquam, non sine & delectatione. Nam & autoritatem habent, & quia intermissa sunt, gratiam novitati similem parant. Sed opus est modo, ut neq; crebra sint haec, nec manifesta: quia* Quali antiquae quodam modo usurpanda.

nihil

nihil est odiosius affectatione: nec utique ab ultimis & jam obliteratis repetita temporibus. Hæc ille.

De Græcis inter Latina. De Græcis, an & ubi Latinis inseri conveniat. Distinguendum verò priùs inter *sententias* autorum integras, itemque *versus:* & inter *verba* Sententiæ, ut & versus, nec non phrases, si aliqua efficacia, venustas, & elegantia insit, prout autores ipsi usi sunt, Latino contextui inspergantur: sed cum modo & judicio; ne confusio, aut etiam tædium inde existat. Et quamvis Græca in Latinum verti soleant, nec immodè possint circuitu ac peraphrasi: sæpè tamen ipsissima autorum verba audire juvat, cùm ut plurimum Latinis nervosiora sint. Sic illud Isocraticum gratius accidit: ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσῃ πολυμαθὴς: quàm Latinè versum. Quæ causa est etiam, quòd verba singula, non nominato autore, adhiberi debent; sed iterum modicè, nec ubique aut in quavis sermonis forma. *Græca Latinis sæpe meliora* Debent inquam: ubi Latinis meliora sunt; id est, manifestiora & σημαντικώτερα, hoc est, magis sive propiùs significant. Ita clariora & ἐμφαντικώτερα sunt: ἐντελέχεια, quàm actus: νεκύσια, quàm parentalia: πρωτοπολῖται, quàm proceres, vel primores vel optimates: πανδοχεῖον, quàm diversorium: ἀείκαρπον, quàm fertile seu fructuosum: ἀντεραστὴς quàm rivalis: παῤῥησία, quàm libertas, sive audacia, ut quidam vertunt: πολύτροπος quàm varius: ἰσχυρογνώμων, quàm pertinax: δοκησίσοφος, quàm sibi sapiens: χθονοβής, quàm terrestris aut depressus. Sæpissime etiam, ubi res breviter una aliqua voce exprimenda venit, Latini eam non habent, propterea que Græcis supplicare malunt, quàm barbaras & inelegantes admiscere. Huc pertinent illa Quinct. l, 12. cap. 10. *Res plurimæ carent appellationibus, ut eas necesse sit transferre aut circumire, etiam in his quæ denominata sunt: summa paupertas in eadem nos frequentissimè revolvit: at ille* (Græcis) *non verborum modò, sed linguarum etiam inter se differentium copia est.* Hæc ille. Verbi causa: ista à Latinis unâ voce reddi commodè nequeunt.

Ἄντοικοι) Id est, qui domos nobis adversas sive obversas

versas inhabitant: alias dicti *antipodes*. Gloss. Latinè *adversipedes*.

Σκιατραφής) in umbra educatus, in loco umbratili. Plautinum, Truc. 2. 7. *umbraticola*, quodammodo respondet.

Ἀφθαρσία) immunitas à corruptione. Tertull. est *incorruptela* l. 5. contra Marcionem.

Ταλαιπωρός) quasi ὁ τλάων τ̃ πῶρον, qui suffert luctuosam miseriam, ærumnosus. Tertull. l. 4. contra Marc. συνταλαίπωρος vocat *Commiseronem*.

Ἰδιογνώμων) qui propriam fovet sententiam. Germ. eigensinnig probè respondet. Sicut etiam aliâs lingua Germanorum Græcæ similis est.

Θαυμασταί) qui admirantur. Tertull. de præscript. advers. hæret. audet dicere, *Miriones*.

Ἀνόητοι) insipientes, aut fatui: à νῦς, νοέω. Lactant. l. 5. c. 14. vertit *excordes*, qui non sentiunt.

Σκληροκαρδία durities, aut repugnantia cordis. Tertullianus fidenter dixit, *duricordia*: ut misericordia.

Ἰσόχρονος) tempore æqualis: quibusdam *contemporaneus*, sed absque autoritate. Tertulliano *contemporalis*.

Φιλορισία) ap. Galen. i. e. nimium definiendi studium aut superstitio quorundam, ut etiam olera ementes definiant.

Καχέκτης) habitu vitioso præditus.

Ἀποθέωσις) in numerum Deorum relatio: novè *deificatio*.

Εὐημέρημα) bonus seu felix diei successus.

Ἀπολιτικώτατος) à civilibus alienissimus sive moribus sive gubernatione.

Εὐτυχία) bona vel secunda fortuna. Ejus verò ἀντικείμενον, nempe δυστυχία, nec non ἀτυχία, commode exponitur per *infortunium*, ap. Terent.

Λειτουργία) nonnullis est *sacrificium*: contra vocis originem. Aliis *ministerium*: aliis *officium*. Sed neutrum satisfacit. Cum enim λήιτον sit publicum, λειτουργία erit ministerium aut munus publicum: vel, ut

Camerar. vertit, præcipuum quoddam ministerii munus in populo.

Δωροφάγος) qui donis capitur & quasi pascitur: δῶρα λαβὼν, ut LXXII. interpr. Ps. 15. vertunt. Quidam ausint ponere *donivorus*. Quod Græco quidem respondet: sed apud neminem classicorum invenitur. Interim σαρκοφάγος, Plinio est *carnivorus*.

Ἀναμάρτητος) qui est absque peccato. Tertull. *delicti immunis*, l. 2. contra Marc. Agell. l. 17. c. 19. est *impeccabilis*. Quomodo & Hieron procœm. 4. comm. in Jerem. *impeccantiam* dicere ausus est.

Προξενητὴς) à ξένος. Aliquibus est pararius. Gloss. προξενητὴς, conciliator, *proxeneta*. Glossæ Isidori: *proxeneta*, homo præcurrens quodcumque negotium. *Proxeneta*, quasi inter emtorem & venditorem, vel anteambulo. Verum satius fuerit Græcum admittere in Latium, *Proxeneta*: quo utitur ipse etiam Mart. l. 10.

Ἀποκαραδοκία) expectatio solicita, & quasi exserto capite.

Ἀχαριστία) ingrati animi crimen: quamvis *ingratitudo*, non ab omnibus respuatur, cum nec analogia desit.

Πολυγραφώτατος) multa plurima scribens: aliquibus, *lucubratissimus*: quod etsi forte toleretur: aliud tamen est multa scribere, aliud *lucubrari*, id est, λυχνοβίζειν.

Ἀδύνατον) ita Cic. prima Epist. ad Attic. Vulgo *impossibile*: quod exstat etiam apud Quinct. l. 5. Inst. c. 10. Justin. l. 2. Tertull. de Bapt. Minut. Felic. in Octavio: etiam ap. JCtos. Labeo tamen & Julianus hanc vocem fugerunt & Græce ἀδύνατον dixerunt. Et vero si veterum Latinor. elegantiam juxtaque ἀναλογίαν metiamur: τὸ *impossibile* vix usurpabitur: nisi docendi causa: uti J. Scal. in l. 1. Manilii, ac pro re Philosophi & Theol. faciunt.

Ἀγραυλεῖν) ab ἀγρὸς & αὐλίω, quod ita etymi causa ponitur: cum aliis αὐλίζομαι Græci admittant. Lucæ 2. 8. exstat ἀγραυλεῖν Ambros. vetus interpres, Erasmus

simus vertunt *vigilare*. Alii *pernoctare*. Neutrum Græco satisfacit: & *pernoctare* Græcis est διανυκτερεύειν, παννυχίζειν, uti etiam Gloss. exponit. Beza ἀγραυλεῖν interpretatur *excubare*. At Græcum adhuc superat. Alii circumscribunt: *sub dio agere*. Verum etiam nautæ in mari sub dio agere recte dicuntur. Latinorum *rusticari* non male attingit: & satius videtur, ut τὸ ἀγραυλεῖν explicemus per phrasin *in agro morari* aut *in agro degere*. Quomodo Arabs pro ἀγραυλοῦντες dixit, *pascentes in agris & vigilantes*. Et Theophrastus: ἐν ἀγροῖς αὐλιζόμενοι.

Περιφέρεια) *Orbem* dicimus. Etiam *circumferentia* pro Græco exstitit: quamvis absque autore melioris seculi. Tamen ita Scalig. in Aristot. hist. de animal. l.1. c. 9. Recentiores *circumferentiam* dicunt, voce admodum scita: neque pudeat uti.

Περίττωμα) à περιττόν. Lexicon Græcolat. Cirilli: περιττὸς *superfluus, supervacuus*: περίττωμα *abundantia*. Plin. l. 14. c.1. habet *superfluitatem*. Sed Græco non satisfaciat Scal. in Aristot. hist. anim. c. 1. Περιττώματα *superfluitates* nostri Barbari signatissime. At Ciceroniani maluerunt dicere *excrementa*: cum tamen apud illum nulla talis exstet vox: neque sane omne superfluum excernitur: idque quod nondum excernitur, superfluum erit, excrementum non erit.

Hæc igitur & infinita alia Latinis interiungi possunt: sed non ubique, aut in qualibet sermonis forma, ut principio monui. Aliud enim est scribere prosum, aliud metricum. Aliud est oratio: aliud dissertatio: aliud historia: aliud commentarius sive explicatio aut interpretatio: aliud Theses, ut hodie vocamus: aliud dialogus: aliud denique epistola. Et quidem Græcorum definitiones, regulæ, sententiæ, gnomæ, proverbia aut quomodocunque appellentur, item versus & phrases, maxime decent commentarios ac themata, præsertim medica, Philosophica, Theologa: interdum vero Epistolam & Dialogum:

gum: raro historiam & dissertationem; rarissime orationem & carmen. Causam jam ante dedimus. Scalig. l. 3. Poet. c. 98. *An vero liceat Græca Latinis interserere? Sane hoc irridet Horatius. Interposuit tamen Juvenalis semel atque iterum. Verum semel, ubi referebat amantium lenocinia; qui putidula ac Græcula uterentur oratione.* At verba (ita enim discrevimus) Græcorum singula, nisi forsitan alludatur ad nomen aliquod, & nisi res ipsæ necessario jubeant, planissime è carmine, ut & oratione publice habenda, exemplo Virgil. & Tullii, absint. In utroque enim cum varietas & copia merito dominetur; non necesse est, ut res singulæ tot etiam ubique voculis exponantur In *dissertatione* vero, quæ humilior oratione est aut sedatior, nec congeries illas, figuras & pigmenta rhetorum æque recipit, Græca verba, sed raro tamen & ubi causa probabilis, ponuntur: rarius in historia, item dialogo, & epistola: nisi hæc pro tempore obscurius exaranda sit & ad eum, qui impense Græcis delectatur. Quod à Cicer. factum novimus in Epist. ad Attic. Sed ubi theses & commentarii scribuntur, interpretationes, ἐξηγήσεις, δηλώσεις; Notæ, animadversiones, & alia hujus generis, inprimis à medicis, philosophis & theologis; ibi Græca non tam intercurrunt, quam exuberant. Neque tantum Græca; sed etiam non raro Hebr. immo etiam quandoque aliarum linguarum vocabula. Ut est *compassus*, hodiernis Græcis κομπάσσο: vox Italica, pro pyxide nautica: quam Hermolaus Barbarus non recte vocat *vorsoriam* è Plauto, cum ab eo, funis intelligatur, quo velum vertitur. J. Scal. ad Manil. *versura*, τροπὴ est. *Versuram* in porticib. dixit Victruv. quam *vorsoriam* Plautus. Trin. 4. 3. Item *Scborbutus*, vox Danica: Straboni & Plinio στομακάκη, *stomacace:* Barbaris *stomacaxia:* Marcello lib. de Medic. c. 11. *Oscedo.* Item *Alchymia, Almanach, Almageste:* quæ conditæ sunt ex articulo Arabico *AL* & Græcis χυμεία, μαναχός, μεγίστη. Et quidem sine non alio, quam ut eo commodius rerum cognitioni inserviatur. Ea propter Platoni ὄνομα est

Verba Græcorum simplicia.

est ὄργανον διδασκαλικὸν καὶ διακριτικὸν, id est, istrumentum quo docemus & dijudicamus Et veteres dixere: δεῖ γὰρ πρῶτον τὸ τῆς φωνῆς σημαινόμενον ἐξετάζειν εἰς τὸ ὀρθῶς διδάσκειν, hoc est, primum oportet vocis significatum inquirere, ad recte aliquid docendum.

CAPUT X.

An omnia usurpanda, quæ in Cicerone, quæ in cæteris, nec præterea quidquam.

MAgnum opus, imitari Ciceronem. Quod est, non sublegere verba è Nizolio & in unam periodum solicite concludere Majoris operæ est, nec unius dieculæ. Ipsum legas, nec semel, nec frigide: sed cum cura quadam & perpetuitate. Verba, phrases, ordinem, periodos, harum initia, media, fines, connexiones, transitiones: item inventionem rerum ac dispositionem, & totam denique orationis compositionem perpendas, inque succum tuum & sanguinem quasi convertas, ut inde aliquid simile efficias. Hoc est, nisi fallor, imitari. Quando autem nomina, quibus opus, neque Tullius, neque alii sufficiunt: quid facias? Ne hæreas in illa hæresi, quæ magnos olim viros decepit, quibus persuasum, nefas esse vocem aut phrasin admittere non Ciceronianam. Inter eos *Bembus*: qui cum rectius scribere posset, maluit pravo elegantiæ studio interdum flectere orationem & enervare. Sic propugnaculum sive agger è terra, est illi, *turris terrea.* Fides nostra, est *persuasio.* Excommunicatio, *aquæ & ignis interdicti pœna.* Peccata morituro remittere, *deos superos manesque placare.* Sacræ literæ sunt illi *antiquæ literæ*: templum, sæpe *fanum* peccatum, *animorum contracta labes*: quasi scilicet corpus sit ἀναμάρτητον. Ita ponit, *Divinæ mentis auram suppliciter precari*, pro Spiritum S. orare: quem etiam l. 3. epist. 21. vocat

Bembi imitatio.

 auram

auram zephyri cœlestis: quod vix poetæ indulgeatur. Verba ejus sunt: *aura zephyri cœlestis afflati ad veram pœnitentiam revertentes.* Sed hanc ineptam & vere odiosam imitandi rationem Docti jamdudum satis exploserunt, & quæ melior via sequendi priscos, quasi indice digito monstrarunt. In pauca verba hic conferam. Nempe quæ Ciceronis, quæ Virgilii sunt, quæ reliquorum è nobiliore censu, diligentissime usurpemus: sed non omnia, sed non sola. Non omnia: quia ætas nostra, aut res ipsæ minime patiuntur. Talia sunt: *dicere ad clepsidram* (nisi præfatiuncula mollias *descendere de rostris: curiam in rostris defendere: patres conscripti*, pro senatu opiduli: *depontanus*, pro sene: *cineres* pro cadavere: *bustum* pro sepulcro apud nos: *mehercle, mecastor, edepol, pol*, pro certe, næ, profectò. Quia ista omnia nos penes amplius non sunt: qua causa repetam voces, quæ talium notæ? *Augustin. l. 1. Retractat. c. 1.* Non mihi placet, toties me appellasse *Fortunam.* Quamvis non aliquam deam voluerim in hoc nomine intelligi, sed fortuitum rerum eventum, vel in corporis nostri, vel in externis bonis aut malis. Unde & illa verba sunt, quæ nulla religio dicere prohibet *Forte, Forsan, Forsitan, Fortasse, Fortuito.* Qod tamen totum ad divinam revocandum est providentiam. Hoc etiam ibi non tacui, dicens: Etenim *fortasse*, quæ vulo *Fortuna* nominatur, occulto quodam ordine regitur, nihilque aliud in rebus *casum* vocamus; nisi cujus ratio & causa secreta est. Dixi quidem hoc: verum tamen pœnitet, me sic illic nominasse *fortunam*, cum videam homines habere in pessima consuetudine & ubi dici debet: *Hoc Deus voluit*, dicere: *Hoc voluit fortuna.* Hæc August. Ita Sebast. Castalio illud, Psal. 122. vertit: *In domum Domini ibimus cum bonis avibus.* At cum hæc phrasis ab οἰωνοσκοπία gentium, quam Deus ipse detestatur, genita sit: viderint *Eruditi*, quomodo divinis odiis conveniat. Poetarum *licentiæ* indulgeri aliquid tale solet, scio: vix illi,

Non omnia veterum usurpanda.

illi, qui interpretem sacræ paginæ vult agere. Ita etiam perperam à nonnullis nomina Ethnicorum, verius nomina, cum vero DEO confunduntur. Ut: *Dii immortales, dii superi, dii cœlites*, pro sancta Trinitate. *Jovis, Jupiter, Diespiter, Apollo*, pro Deo. Quanquam *Jovis* forte tolerandum videtur, quando venit è *Jovah* Judæorum. *Prudent.* tamen Peristeph. *Jovem* vocat *spurcum*.

Et in Symmachum:

Jupiter incestus spurcavit -------

In eumdem.

Hæ sunt deliciæ Jovis infernalis --------

Ut igitur *Jovis* vox origine sua optima: Ita pessime in gentilitate corrupta fuit, ideoque merito rejicienda: cum etiam *Jehovah* vel *Jovah* illius loco nobis sit. J. C. Scal. l. 6. Poet. c. 4. *Bembus*, inquit, *cum Dominum Jesum Heroa vocat, valde me commovit: sane vox impia & utroque indigna: ne argutetur quispiam Heroem è semisse deum, ex altero semisse hominem. Non possunt monstrorum figmenta vero Deo nostro convenire.* Aliter vero res habet: quando magnates & quidquid eminet, dicimus *numen, deos, divos*. Quippe ductu fit sacrarum literarum. Item, quando nominibus artium *Psal. 82. v. 6.* & aliarum rerum utimur κατ᾽ ἐξοχὴν: præcipue in versu: Ut *Sophiæ, Themistos, Vacunæ, Veneris*: sane non peccamus. Veteres enim omne, quod in suo genere excellebat, id est, τὴν ἰδέαν, titulo divinitatis honorabant. Καθάπερ οἱ Λάκωνες εἰώθασι προσαγορεύειν, ὅταν ἀγασθῶσι σφόδρα του, θεῖος ἀνήρ, φασίν, hoc est, Sicut Lacones consueverunt affari, quando aliquem nimis attollunt seu mirantur, *divinus vir* est, inquiunt. *Arist. l. 7. Eth. ad Nicomach.* Et quidem non male: Ut nos accipimus hodie. Illa enim omnia divina: hoc est, à DEo, ad DEum. Ut *Themis* pro Juridicina: *Hygea* pro medicina: *Minerva, Pallas, Mnemosyne* pro artibus humanioribus: *Venus* pro amore & cupidine: *Mars* pro bello: *Astræa* pro justitia: *Charites* pro favore & gratia: *Ceres*

pro frumentis. Neque aliud origenes nominum volunt, quam ea, quæ posuimus. Ita ap. Plaut. in Bacch. *spes, virtus, dies, sol*, dii nominantur, non nisi κατ' ἐξαίρεσιν. Ita olim *canis, felis, allium, cepa, dies, nox, ignis, luna, stellæ* & innumera id genus alia, quasi quædam numina à superstitiosis colebantur. An ideo nomina minus toleremus, cum & res ipsæ sint nobis, & desint meliora, quib. appellemus? Ad summam: quib. illi abutuntur, nos utimur & porro etiam utamur. Quod si aliquis vero gentilium morem, impia levitate, sectetur: & vel nomina vel etiam numina, quamvis falso credita, deorum alienorum, amplius cohonestet, utique nullo modo admittimus. Tum illud è cœlo oraculum obtinet: Exod. 23, 13. *Nomen deorum alienorum ne recordamini, ne auditor in ore tuo.* Sed manifestum hoc. Digredior ad alterum, quod dixeram: Non sola, quæ Ciceronis & reliquorum sunt, nobis adhiberi posse. Quia res quædam innovantur: quædam novæ, acie humani ingenii excuduntur: an non tanti, ut novis quoque appellationibus gaudeant? Nemo repugnat. Et hinc Theologi, JCti, Medici, Philosophi, quisque in sua arte, peculiarib. fruuntur verbis & loquendi modis. Platoni sunt λόγοι τεχνικοὶ: Aristot. λόγοι κατ' ἐπιστήμην: Tertull. sunt *verba legitima*: ut JCtis, *solennes verborum formulæ.* Quibus etiam inferiores disciplinæ abundant, ut ars militaris, equestris, architectonica, pictoria, plastica, nautica, venatoria, textoria, fabrilis, hortensis, agricultura, & cæteræ omnes. Ita in Victruvio plurima eminent architectonica: In Vegetio militaria: In Varr. & Columella rusticana, quæ in Tullii codicibus non reperias. Si ea causa reprehendas, iniquus: si alia substituere velis, ineptus sis. Age, optio tua esto, elige utrum malis: Aut nescire, aut noscere res, quæ Ciceronis ævo non fuerunt nostro sunt. Vis nescire? Omnium stultissimus es. Vis noscere? Necesse est, ut nova recipias vocabula: utpote quibus, tanquam rerum symbolis, aut organis, scientia com-

Nova nomina

para-

paratur. Ejus generis sunt, *Trinitas*, *Triunus*, *unio hypostatica*, *idiomata*, *baptismus*, *excommunicare*, *initiator*, *proselytus*, *æternitatis candidatus*, i. e. pius, ap. Tertull. libr. contra Judæos c. 2. *vasallus*, *hypotheca*, *rescriptum*, *syrupus*, *electarium*, *bronteum*, *sclopetum*, *bombarda*, *eliminium*, *improles*, Græce ἄτεκνος: *collactaneus* in August. item in veteri Gloss. *conlactaneus*, ὁμογάλακτος, σύντροφος: *commater*, sicut *compater*, & multa alia. In talibus observandum: ut necessitas ea facere jubeat; ut analogia exemplo sit; ut eruditorum autoritas consentiat. Nam temere pro libitu nova nomina introducere velle in civitatem Romanam, nemini licitum. *Tu Cæsar civitatem dare potes hominibus, verbis non potes*; dicebat M. Pompon. Marcell. ad Tiberium.

CAPUT XI.

De Perspicuitate sermonis.

Apud Cicer. l. 2. de Divinat. Pacuvian. Amphion,

Quadrupes tardigrada, agrestis, humilis, aspera
Capite brevi, cervice anguina adspectu truci,
Eviscerata, inania cum animali sono,

cum dixisset obscurius; tum Attici respondent: Non intelligimus, nisi aperte dixeris. At ille uno verbo, *Testudo*. Non potueras hoc igitur à principio citharista dicere? Alexarchus Marmon ita scripsit aliquando ad Cassandrensium imperatores: *Primis gaudere solares ovium: novi cum relinquerem divinorum operum victores fatali fortuna confirmatos, Dei fontibus se abstergentes, montanosq; custodes.* At nebula hæc est: non epistola. Quis enim facile intelligat? Clare itaque loquamur. *Nobis prima sit virtus perspicuitas*, ait Quinct. l. 8. c. 2. Et Aristot. lib. de Poet. c. 22. λέξεως δὲ ἀρετὴ σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι, id est, sermonis vero virtus est, ut sit perspicua & non humilis. Fit autem oratio perspicua: *si aliqua verborum & phrasium copia adhibeatur: si voces ut phrases usitatæ: si ordinatæ & distinctæ:*

Quomodo oratio clara fiat

1. Apta copia. *distincta: si certa & propria sint.* Copia requiritur aliqua pro natura rerum, nunc minor nunc major, immo sæpe exuberans, semper autem sufficiens, ut periodus texatur plena, integra, solida, & ita quod necessarium sit, addatur: ut ita lux intelligentiæ præferatur. Concisa enim brevitas, ubi ellipses meræ sunt, quid nisi tenebras offundit? Horatius in arte poetica:

Brevitas nimia.

---- ---- Brevis esse laboro

Obscurus fio ----

Brevitas, inquam, intempestiva, & affectata; ubi plus triplo oportet intelligi, quam legitur. Alias cum illo Doctiss. *Nihil melius brevitate sed si simplex, pro re nata. Nihil pejus brevitate, sed si affectata immo etiam fucata.*

1. Lipsius

2. Usitata verba. *Secundo:* verba sint usitata, hoc est, nec nove pro arbitrio unius alicujus conficta, nec plane exoleta, sed mundioris ævi autoribus familiaria, nec nostris incognita. Quod etiam de phrasibus, quæ è verbis fiunt, intelligatur. Aristot. 6. Top. c. 2. πᾶν ἀσαφὲς τὸ μὴ εἰωθὸν, i. e. omne inusitatum obscurum est. Ibidemque ait Platonem usum esse μὴ κειμένοις ὀνόμασι: dum oculum dixit ὀφρυόσκιον, i. e. *ciliumbrem* aut φαλάγγιον σηψιδακὲς, id est, *medullam ossigenam.* Jul. Cæs. ap. Agell. *Tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum.* Quinct. l. 8. 2. *obscuritas est in verbis ab usu remotis.* Qualis certe in isto epigrammatio, nescio cujus: quod, si ita serium, Doctis merito intolerabile videatur.

Inusitata.

Sic est Nam nenum laciunt uls Manaca; præsest
Andreas: ipsus hortitor ergo cruo -
Dividiam estricem ut genii averruncet & ultro
Calpar, si pote, Luræ insipet omnimodis;
Calpar quod nymphis nenum ebrium, at Argeliorum
Zytho, quod nostra hac vincia dapsiliter.

Degulat hà frux obgræcare: haut numina porcent;
Prodinit, topper morta modo orta necat.

Tertio, verba sint ordinata & juste disposita. Scite 3. *Ordinatæ dictiones.*
Xenophon: οὐδὲν οὕτως οὔτ' εὔχρηστον, οὔτε καλὸν ἀνθρώποις, ὡς ἡ τάξις: Ita etiam hic omnia colloces bono vel legentis vel audientis, ut bene, ut cito intelligat. Quomodo autem? *Verba*, ut vocant Grammatici: ne nimio intervallo aut sequantur, aut antecedant *Nomina*. Neque etiam toties interspergantur, ut per *parenthesin* solet, quæ ad rem minus faciunt, nec è re sunt, quibuscum agitur. Adeoque ipsa multitudo tam rerum, quam verborum immoderata procul facessat, una aliqua periodo comprehensa. Hinc enim ἀταξία emergit, & ἀσάφεια consequenter. Quinct. l. 8. c. 2. *Sermo nec sic tam longus, ut eum persequi non possit intentio, nec trajectione tam tardus, ut in hyperbaton finis ejus differatur. Quibus adhuc pejor est mixtura verborum. Et jam trajectione, qua & oratores & historici frequenter utuntur, ut medio sermone aliquem inserant sensum, impediri solet intellectus, nisi quod interponitur, breve est.* Cic. 1. de Invent. *Considerandum erit, ne quid perturbate, ne quid contorte dicatur: ne quam in aliam rem transeatur: ne ab ultimo repetatur: ne ad extremum prodeatur: ne quid, quod ad rem pertineat, prætereatur:* Et Arist. 3. Rhet. c. 5. δεῖ δ' ἕως μέμνηται, ἀνταποδιδόναι ἀλλήλοις, καὶ μήτε μακρὰν ἀπαρτᾶν, μήτε σύνδεσμον πρὸ συνδέσμου ἀποδιδόναι τοῦ ἀναγκαίου, id est, oportet vero, quoad memoria patitur, redditionem instituere, nec nimis longe extrahere, nec conjunctionem ante conjunctionem reddere necessariam. Exemplum hoc subjicit idem Philosophus: *Ego vero, postquam mihi dixit, venit enim Cleon, rogansq; & obsecrans profectus sum, assumens eos mecum* Sic epist. *Bembi*
1. l. 7 cujusdam epistolographi hæc periodus exstat: Ve- *Periodus*
rū cum optimam vivendi rationem summāq; probita- *longa.*
tem, & eximiam mulieris temperantiam tam amplo in Imperio positæ, cæterasque ejus præstantissimas

 virtu-

virtutes animo repeteremus, & simul hujus vitæ miserias atque horum temporum incommoda perturbationesque respiceremus, in eam sententiam adducti sumus, ut bene cum iis actum esse statueremus, qui hoc tempore mortem cum vita commutavissent. Deumque Opt. Maxim. Annam Reginam ad sese, tanquam de terrarum æstu & fluctibus in portum, aut tanquam de flebili hospitio ad plenam hilaritatis paternam domum, cœlum ipsum beatorumque concilium vocavisse, magnopere existimaremus: ubi illa bene actæ vitæ præmia, & cum liberalitatis atque beneficentiæ, quibus duabus virtutibus supra mulierum captum enituit, tum vero etiam temperantiæ patientiæque suæ speratos fructus læta felicissimaque perciperet. *Hæc ille.* Sane periodus hæc paulo laxior est, præsertim in Epistola: & ita etiam minus explicata aut aperta. Ut ergo omnia liquido animis quasi influant & intelligantur; periodus maximè *bimembris*, & dein *trimembris*, ac *quadrimembris* fiat; aliquando etiam *membra* sive *cola*, intersint. Est ista quidem ad sermonem simul προφορικὸν καὶ ἔγγραφον pertinent. Quoad προφορικὸν vero, peculiariter notandum, ut vox aptè formetur, & ipsis quasi rebus, ac notionibus, quæ in animo, attemperetur. Alia enim vox in simplici & communi aliqua *narratione* requiritur: alia in *mimesi*, ubi aliorū dicta vel facta illudente quadam imitatione referimus: alia in *ironia*, ubi loquendo alium ludimus: alia in *interrogatione* & sic in aliis. Sic Davum pessimum ac nequissimum, cum appellat herus, *virum bonum*; illico sentit auditor ad irrisionem dictum illud enunciari. Quia ipsa etiam flectitur pronunciatio. Ita aliud est, si interroges: *Non verum est? DEus non vindicat mala?* Si verò simpliciter non elevando & quasi acuendo vocem efferas, invertitur sensus: *Non verum est. Deus non vindicat mala.* Quando enim interrogando ais: *Non Deus vindicat mala?* idem est: *Deus vindicat mala.* Porro dictiones integre & recte efferantur cum omnibus suis literis, ut & servata quantitate.

Periodi quales.

De pronunciationis modo.

titate.

titate. Recte enim: *habeo agrum:* mendose, *abeo agrum*, dicitur. Sed & lingua ne præcipitetur, sed cum mora quadam decenter, quæ jungi oportet, τῇ προφορᾷ jungantur, justaque temporis interstitia serventur. Nunc sustineatur sermo: nunc suspendatur: nunc deponatur. Et quidem *Comma* monet eum sustineri: *Colon* suspendi: *Punctum* deponi. Quorum neglectus, non exiguæ obscuritatis parens est. Ut si dicas: *Carmen antelucanum*: pro *carmen ante Lucanum*. Si παιδίος, cum illo sacerdote Hammonis, erras: si disjungas, erit παῖ Διὸς, id est, fili Jovis.

Sequitur λόγος ἔγγραφος, id est, oratio quæ scribitur. Huc quæ cap. 18. pro perspicuitate notabo, advocentur, & in primis *commata* seu *virgulæ*, *cola*, *semicola* & *puncta* solicite interponantur. Ubi autem? *Comma* (dicam verbis Lipsii) *ubi minima respiratio est, & semicirculo notamus. Semicolon, ubi paulo major, nec ad Colon tamen accedit, notamusq́; ; quod locum sæpe habet in* contrariis, *aut* Disjunctis, *aut varia* Partitione. *Colon autem, sententia in parte perfecta, sed etiam crescente, & signamus duo puncta. At Periodi nota est punctum, longæ sive brevis. Nam & breves Periodi sunt (in epistolis creberrime) quasi membra: & hæc ipsa Punctus signet: sed cum discrimine, ut grandiore capitali litera non excipiantur.* Et hæc distinguendi ratio faculam allucet orationi universæ, si quidquam aliud. Propterea etiam Nicanor Hermiæ filius Alexandrinus aliquot libros composuit de Punctis. Suidas: περὶ στιγμῆς τῆς καθόλου βιβλία ἕξ, de interpunctione in genere libros sex, scripsisse ait, in Νικάνωρ. Contra autem *confusa tota lectio & intellectio, nisi notæ suæ dividant & quasi manuducant*, inquit ibidem Lipsius. Quod ostendit vulgaris ille versiculus:

Distinctio per commata & cola puncta.

Centur. miscell. epist. 39.

Janua aperta bono nulli claudatur honesto.

Ubi una virgula litem dirimit. Ap. Horat. l. 1. oda. 34. ita legitur:

---Namq́; Diespiter
Igni corusco nubila dividens,

Plerumque perpurum toranteis.
Egit equos volucremq; currum.

Ita, inquam, legitur, ut comma voci *Dividens* subjiciatur. Veluti ap. Turneb. l. 9. Adversf. c. 9. & 13. & l. 22. c. 20. & l. 24. c. 31. & l. 29. c. 29. nec non in editionib. Horatii, quas Glarean. Fabr. Muret. Stephan. Lambin. Torrent. Cruquius, Heinnus, Bresman. & alii procurarunt, videre licet. At verò tonitru rariùs puro serenòve aere auditur. l. 6.

Nam cœlo nulla sereno
Nec leviter densis mittuntur nubibus unquam.

Et post:

Denique cur nunquam cœlo jacit undique puro
Jupiter in terras fulmen?

Quid est igitur, quod Horatius contrà nititur?

Plerumq; per purum tonantis. Egit equos.

Nota voculam *plerumque*, notam frequentiæ & copiæ. Atqui unicum *comma* suo loco, h. e. post τὸ *plerumque* positum, tollit hanc controversiam, & Horatium aliis consonantem, nobisque reddit perspicuum. Ita nempe.

Diespiter igni corusco nubila dividens plerumq;.

Hoc est communiter, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον & ordinariis causis fit tonitru cœlo nubilo. At rariùs, δι' αἰθρίας, id est, aere sereno, quem *purum* hîc vocat Horat. Idque non modò hîc ipse Horat. sed & alii Ethnici loco prodigii habebant. Atque hanc distinctionem & inde planam sententiam primus, quantum scio, εὐστόχως deprehendit Claris. Joh. Ulric. JCtus & Consil. Palat. Ambergæ, admirator & cultor Horatii. Tale quoque exemplum August. l. 3. de doctr. Christ. c. 2. affert: Ait Apostolus: *Et quid eligam ignoro, compellor autem ex duobus, concupiscentiam habens dissolvi, & esse cum Christo: multo enim magis optimum, manere in carne necessarium propter vos.* Incertum enim est, utrum *ex duobus concupiscentiam habens*, an, *compellor autem ex duobus*: ut illud adjungatur, *coucupiscentiam habens dissolvi & esse cum Christo.* Sed quoniam ita sequitur, *multo enim*

magis optimum, apparet cum ejus optimi diceret se habere concupiscentiam, ut cum ex duobus compellatur, alterius tamen habeat concupiscentiam, alterius necessitatem. Concupiscentiam scil. esse cum Christo, necessitatem manere in carne. Quæ ambiguitas uno consequenti verbo dijudicatur, quod positum est, *enim*: quam particulam qui abstulerunt interpretes, illa potius sententia ducti sunt, ut non solum compelli ex duob., sed etiam duorum habere concupiscentiam videretur. Sic ergo distinguendum est, *& quid eligam ignoro, compellor autem ex duobus*: quam distinctio sequitur, *concupiscentiam habens, dissolvi & esse cum Christo*. Hæc ille ALIUD. In rescriptio Theodosii adversus Gentilium cultum l.16. ita legimus: *Nullus omnino hominum, in nullo peritus loco simulacris sensu carentibus vel insontem victimam cædat, vel secretiore piaculo larem ignem erogenium, penates odore veneratus accendat, lumina imponat, tura serta suspendat*. Ita, inquam, legimus: & quidem in edit. 1566, quam titulus promittit emendatissimam. Sed & Cæsar Baronius annal. eccles. tomo 4. anno 392. Num. 16. itidem citat sic *erogenium*. Quale verò monstrum sit *erogenium*, nemo facilè dixerit. At respice tu mihi paululum ritus gentiles & interpunctiones suo loco fige: nihil erit clarius. Nempe *Secretiore piaculo larem igne, mero genium, penatus odore veneratus, accendat lumina, imponat tura, serta suspendat*. ALIUD. Hymnus Peristeph. ap. Prudent. notus est. Sed & omnes fateantur necesse est, qui legerunt, in eodem, ut vulgo inprimitur, aliquoties, prode dixerim, vicies aut ultra, sententiam pendere & implexam esse. Neque alia de causa, quam quod distinctiones illæ per *commota, cola, puncta*, sive *positura*, ut vocat Isidorus, vel omittantur, vel non suo loco figantur. Id vero ut clarissime φιλομέσοις pateat, initia ejus hymni transcribere mihi hic liceat, ut è MSS. Palatino emendavi, &, ut debuit, distinxi. Inde cætera facile æstimabuntur:

Scripta sunt cælo duorum
Martyrum vocabula,
Aureis, quæ Christus illic
Annotavit literis:
Sanguinis notis ea idem
Scripta terris tradidit.
Pollet hoc felix per orbem
Terra Hibera stemmate:
Hic locus dignus tenendis
Ossibus visus Deo,
Qui beatorum pudicus
Esset hospes corporum.
Hic calentes hausit undas
Cæde tinctus duplici:
Illitas cruore sancto
Nunc arenas incolæ
Confrequentant, obsecrantes
Voce, votis, munere.

4. *Dictiones propriæ ac certæ.* *Ultimo*, ut sermo splendescat, voces sint certæ atque propriæ, id est, quæ significent res ipsas, & eas quidem unas, quibus ab initio certis de causis inditæ fuerunt. Vel, ut Cicero ait 3. de Orat. *Propria sunt, & certa quasi vocabula rerum penè una nata cum rebus ipsis.* Quod dudum Aristot. quoque inculcavit. Ut 3. Rhet. c. 2. τῶν δ' ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σαφῆ μὲν ποιεῖ τὰ κύρια, id est, ex nominibus autem & verbis perspicuam quidem orationem efficiunt propria. Et lib. de Poet. c. 22. σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστιν ἡ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων, id est. maxime evidens est oratio, quæ ex propriis nominibus. Quæ alibi ἴδια vocat, hic κύρια appellat: nempe quæ primo ac principaliter significant. Propria enim significatio non tantum prior est, sed etiam dignior.

Tropica obscura. Contra verò, ut propria sunt perspicua: ita metaphorica, & quæ multis modis efferuntur, Græcis ἀμφίβολα ἢ ἐπαμφοτερίζοντα, sunt obscura. Quod iterum Philosophus affirmat 6. Topicorum c. 2. πᾶν ἀσαφὲς τὸ κατὰ μεταφορὰν λεγόμενον, hoc est, omne id obscurum, quod metaphorice dictum. item l. 1. de cœlo c. 11.

c. 11. πᾶν πολλαχῶς λεγόμενον ἀσαφὲς, i.e. omne multipliciter dictum, obscurum est. Nam tropica non directè rem aliquam notant: sed ejus cum alia cognationem ac similitudinem. Ut dum ille ap. Terent. vocatur *caudex, stipes, asinus:* fit καθ' ὁμοιότητα, propter ineptiam, ruditatem, ignaviam. Tropica etiam, ut & ambigua, non unum quid significant: sed duo, aut tria, aut quatuor, immo pluria. Scilicet à quo: & ad quæ transferuntur. Ita *Taurus* admodum πολύσημον est, ut apud Quinctil. l. 8. Cum notet & animal & virum & montem in Asia, & sidus cœleste, & radicem arboris & aviculam ex genere carduelium & scarabæum ap. Plin. l. 10. c. 42. & l. 30. c. 30. Ita significationes *Loci* viginti circiter, Lexica Latina numerant. Et hujus generis plane sunt omnia. Ut igitur multæ viæ oculos: ita multæ ejusmodi notiones animum turbant & diversum abripiunt. Scalig. l. 6. in Th. de pl. c. 1. *Nihil magis à Philosophiæ majestate alienum, quam uti verbis æquivocis ac metaphoricis.* Neque tantum à Philosophia id alienum est: sed ab aliis quoq; disciplinis, quando obscuritati & ita multis erroribus quasi fenestra aperitur. August. l. 2. de doctr. Christ. c. 12. Ex ambiguo linguæ præcedentis plerunque interpres fallitur, cui non bene nota sententia est, & eam significationem transfert, quæ à sensu scriptoris penitus aliena est. Sicut quidam codices habent, *Acuti pedes eorum ad effundendum sanguinem.* ὀξὺς enim ap. Græc. & *acutum* & *velocem* significat. Ille ergo vidit sententiam, qui transtulit, *veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem.* Ille autem alius ancipiti signo in aliam partem raptus erravit. Et talia quidem non obscura, sed falsa sunt, quorum alia conditio est. Non enim intelligendos, sed emendandos tales codices potius præcipiendum est. Hinc est enim etiam illud: Quoniam μόσχος, *moschos*, Græce vitulus dicitur, μοσχεύματα, *moscheumata* quidam non intellexerunt esse plantationes; & *vitulamina* interpretati sunt. Qui error tam multos codices præoccupavit, ut vix inveniatur ali-

Tropica quomodo significent.

Taurus.

Ps. 13.

ter scriptum, & tamen sententia manifestissima est; Sap. 4. quia clarescit consequentibus verbis. Namque adulterinæ plantationes non agunt radices altas: convenientius dicitur quam vitulamina, quæ velut pedibus per terram gradiuntur, & non hærent radicibus. *Hæc ille.* Quia ergo Tropica & homonyma male audiunt, quasi orationem offuscent, quid illis faciendum? Sane prorsus eliminari, neque debent, neq; possunt: quia τὰ πράγματα τ̃ ἀριθμὸν ἄπειρά ἐστι, ut ait Aristoteles in Soph. Elenchis. Immo utiliter sæpe Tropica adhibentur, in orationibus præsertim ad populum habendis: sed modus tamen adsit: nec omnes æque periodi scateant metaphoris, allegoriis, proverbiis, ænigmatis, parabolis & similibus. Sint ut ἡδύσματα, non ut ἐδέσματα, ut loquitur Philosophus lib. 3. Rhetor. cap. 3. Ipsæ quoque metaphoræ (ut & cæteri Tropi) sint jucundæ, faciles, verecundæ, à rebus obviis ductæ, ut sensum quasi feriant: non remotæ nimis, aut morosæ, aut duræ, aut ferreæ. quales interdum in Pindaro deprehendi ait Scalig. Nec minus & vocabula homonyma, sive τὰ ἀλλοείστως λεγόμενα, de quibus Philosophus agit 1. Topic. cap. 15. patitur oratio; si iterum modica ea, si distincta, aut limitata sint. Aristot. οὐκ ὀκνητέον τ̃ διαιρεῖν, non est cessandum distinguere. Galen. l. 1. de meth. c. 15. *Sine distinctione vocis ambiguæ velle ad rei contemplationem venire, est velle tempus perdere.* Distinguuntur vero: Vel ἐπιθέτῳ

Homonyma distinguantur & quomodo.

1. additione nominum adjectivorum, substantivorum, item verborum: *Ut canis cœlestis: asellus piscis: acutum, dum secat: stella cadens.* Quia τὸ *videre perspicere* ὁμώνυμα sunt, recte aliquid additur distinctionis causa. Terent. *Hisce oculis vidi.* Et in Hecyra: *partim quæ perspexi hisce oculis, partim quæ accepi auribus.* Nullus hic pleonasmus est aut ταυτολογία. *Vel descriptione*, periphrasi, aut explicatione alia qualicunque: ut *vinea, instrumentum bellicum: gallus, avis illa lucis cristita* ap. Martial. *Ignem è nubibus rapidum jaculari* i. e. fulmen ap. Virgil. *Risus* vox de δυνάμει intellecta, ap. Philosoph.

pro qua aliis non diſplicet *reſibilitas*, maxime quando
agunt Logice. *Vel denique ipſa ſcriptione:* ut literæ pro- 26
priorum nominum capitales exarentur grandius. Ut
Liber ad differentiam & liber: *Stella* ap. Martialem
nomen puellæ: *Prudentius*, *prudentius*: *Auguſtus*, *au-
guſtus*: *Hercules*, *hercules*: *Commodus*, *commodus*. Et
hæc ſunt adminicula illa præcipua, quibus oratio no-
ſtra ἀμφιφανὴς redditur. Uſurpemus: nec illi nobis du-
ces ſint, qui de induſtria hic umbras & tenebras quaſi
conſectantur, id jam demum eleganter atque exquiſite
dictum rati, quod difficile, quod obſcurum, quod in-
terpretandum ſit. Quod vitium ut peſtilens eſt; ita
non adeo novum; vel huic ultimo orbis ſeculo impu-
tandum: *Cum jam*, ut ait Quinct. l. 8. c. 2. *ap. Tit. Liv.
invenian fuiſſe præceptorem aliquem, qui diſcipulos ob-
ſcurare quæ dicerent, juberet, Græco verbo utens*, σκότισον.
*Unde illa ſcilicet egregia laudatio: tanto melior, ne ego
quidem intellexi.* Hæc ille

CAPUT XII.

De ambiguitate & obſcuritate autorum tollenda.

QUANDO autem in lectione autorum vel vox vel
ſententia ambigua, tropica, & obſcura obrepit,
ut ad unam aliquam & evidentem ſignificationem re-
vocetur, hæc agantur.

Primo: Codices ſive MSS. ſi occaſio ſit: ſive impreſ- I.
ſi, ſi copia, conſulantur. Vel hac una quaſi ſpongia
innumeræ obſcuritatum ſordes deterguntur: quod
ſupra quoque παραδειγματικῶς notabam, aliquot
verſibus è Prudentio adductis. Hic unum ex Ariſtot.
ſufficiet. lib. 2. Prior. Anal. cap. 27. communiter
legunt: ἐνθύμημα ἐν ἐστι συλλογισμὸς ἀτελής. Alii vero *Enthy-*
Enthymema pertendunt ſyllogiſmum eſſe perfectum *mema*
rationibus, quas cum pluma comparare non auſim. *anſyllo-*
Utrinque vero ante omnia ad libros provocant, *giſmus*
qui præſidio ſint. Et *Jul. Pacius* quatuor nobilia *imper-*
fectum.

MSS.

MSS. laudat, quæ τὸ ἀτελὴς non agnoſcant, ut quod è gloſſemate irrepſerit. Quam ſententiam ſplendidis quoque armis defendit præſignis ille Philoſoph. in Acad. Lipſ. *Joh.Neldelius*.

ALIUD· Juſtinus martyr in dial. cum Tryph. ἡ τῆς σεμιδάλεως ἡ προσφορά. Vetus interpr. δαμάλεως legit: & inde vertit *vaccam*. Eſt enim δάμαλις *juvenca*. At libri meliores & MSS. quibus Stephani, & poſt illos Sylburg. uſi ſunt, legunt σεμιδάλεως, i. e. *ſimilæ* aut *farinæ*. Eſtque non vacca, ſed ſimila, τύπος τῦ ἄρτυ τῆς εὐχαριστίας: qua de comparatione loquitur ibi Juſtinus. ALIUD. Gregor. M. l. 4. epiſt. 38. ad Johann. Epiſcop. Conſtantinop. *Rex ſuperbiæ*, inquit, *prope eſt*, &, *quod dici nefas eſt*, *ſacerdotum ei præparatur exercitus: quia cervici militaist elationis, qui ad hoc poſiti fuerunt, ut ducatum præberent humilitatis*. Hic non niſi crimen falſi ingeminant Papæ Romani ſectatores, & valide pertendunt, non *exercitus*, ſed *exitus*, legi oportere. Atqui ipſa phraſeologia & verba ejusdem ſoni *rex*, *militant*, *ducatum*, non *exitum*, ſed *exercitum*, nobis ingerunt. Quod libri etiam veteres minusque ſuſpecti firmant amplius. Ita liber Venetus anno 1504. per Lazar. Soardum excuſus, legit *exercitus*. Quem librum non modo Dux Venetor. ſingulari privilegio: ſed etiam ipſe Pontifex Rom. Julius II. ſcuto autoritatis ſuæ munivit. Et in fine additur: *Ex regiſtro ſunt pontificatꝰ accepta diligentiſſimeq́; caſtigatæ magna diligentia per Laz. Soardum*. Etiam ita allegat Bellarm. l. 3. de pontif. Rom. c. 13. Pari ratione cum ait Gregor. *Sacerdotum ei præparatur exercitus*; non vult dicere ſacerdotes, ut ſacerdotes, ad *exercitum* antichriſti pertinere: ſic enim ſeipſum quoque in illo *exercitu* collocaſſet: ſed ſacerdotes ut ſuperbos ad antichriſti *exercitum* pertinere. Hæc ille.

II. *Secundo*: videndum quis ſit autor, quis uſurpator, ſive vocis ſive ſententiæ dubiæ. Nempe ſit ille πεπαιδευμένος & alicujus nominis, qui vel doctiorem vel meliorem efficiat. Quorſum cuivis ſomnia,

præ-

præsertim ludionis novitii & tenebrionis, venemur aut veneremur? Cum nec scienti illa prosint, nec ignoranti obsint. Ita nihil refert scire, quid sit *Catapodialiter:* qúod fatuellus quidam in disputatione crebrius sonuit, ad solvenda scilicet argumenta. Vulgatum est *simplex homo, duplex nequam.* Sed quia ἀδιαστάζειν, tanti non est, ut multis pallietur. Neq; etiam potest. Alterum quippe subvertit alterum. Nam *simplex* idem, qui candidus, apertus, ἄδολος: nec ullibi monstrabitur pro *bilinguis, fucatus.* Qui ergo *simplex*, non erit nequam: sicut virtus nunquam est vitium. At potest aliquis simulare & mentiri simplicitatem! Potest, fateor: sed is tamen propterea simplex dici nequit, cum ea etiam vocis significatio nuspiam appareat. Alias quoque audaculus, qui aliquid fortitudinis prætendit, *fortis:* item prodigus, qui liberalitatē præ se fert, *liberalis* recte vocandus sit. *Simplex homo, duplex nequā.*

III. *Tertio*: Videndum quomodo animatus fuerit autor & quem scopum sibi destinarit hac vel illa sive voce sive sententia usus. Ita in Satyris Horat. Juven. Pers. alior. multa incidunt nubila & ænigmatica. Et de Persio judicat Scal. quod is cum legi vellet quæ scripsisset, intelligi noluit, quæ legerentur. Sed illis propositum id fuit, velut aliud agendo & quasi ex insidiis vitia hominum taxare, cum aperta fronte tutum non esset. Cic. 2. de Invent. *meritrix coronam auream ne habeto: si habuerit, publica esto.* Scopus est, coronam debere esse publicam; non istam, quæ habuerit. Contra eum, *inquit Cicero*, qui meritricem publicari dicat ex lege oportere, posset dici, neq; administrationem esse ullam publicæ meretricis, neq; exitum legis in meretrice publicanda: at in auro publicando & administrationem & exitum facilem esse & incommodi nihil inesse. Aliud. In definitione syllogismi Aristotelica *genus* est ὁ λόγος: quod verbum, quia πλεοναχῶς λεγόμενον, multifaria Logicorum seqvuta est interpretatio. Aliis idem est, quod *argumentatio*: aliis *ratio*: aliis *oratio interna:* aliis *oratio externa:* aliis *utraq.* simul. At vero, si penitius scrutemur, quid consilii fuerit Philosopho in adornanda *Syllogismus est λόγος.*

hac arte syllogistica, utrum colloquia tantum externa cum aliis, an vero etiam juxta intimam ac privatā mentis agitationem spectarit, dubii parum forte restiterit.

IV. *Quarto*: origo & occasio prima sive vocis sive sententiæ indagetur, & qua causa alio tralata fuerit. Ita *Solarium* diversim capitur: & multi cum *Salarium* confundunt. Etymon verò dijudicat. Ulpian. l. 68. ad Edict: *Vectigal enim hoc si appellatur solarium, ex eo, quod pro sole pendatur.* Quod & *locarium* in Jure Civili dicitur. Dein *solarium* a *Sole*, est locus in ædificio eminentior, & soli expositus: iterum ap. Ulp. Plaut. in Milit. *Scio neque solarium neque hortum.* Gloss Cyrilli: *Solarium ἡλιαστήριον.* Etiam *solarium* est horologium ad solem, quo declarantur horæ. Varro l. 5. de L. L. *Solarium dictum id, in quo horæ in sole inspiciebantur.* Ammian. l. 13. *Venter unicuique solarium est.* A Sole. *Salarium* vero à *sale*, i. e. merces sive stipendium pro labore & opera. Plin. l. 31. c. 7. *Sal* honoribus etiam militiæque interponitur, *salariis* inde dictis, magna apud antiquos autoritate. Legatur Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 16. Gloss. Salarium, ὀψώνιον, παροχὴ, ἁλατικόν. Huc etiam facit Græc. ἁλώνητος, sale emtus. Convicium in servos, à vilitate precii. ALIUD. Idem Ulpian. l. 8. disputat. *Peremtoriū inde hoc nomen sumsit, quod peremeret disceptationem: hoc est ultra non pateretur adversarium tergiversari.* *Peremere* autem antiquitus erat prohibere, ap. Festum. ALIUD. In Polluce: βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν: *bos per linguam inambulavit.* Intelligitur pecunia; quæ multorum linguas ita afficit, ut sæpe non loquantur & sileant, aut loquantur, quæ non debebant. Occasio proverbii est: quia apud Athenienses pecunia figura bovis signabatur: quomodo *pecunia* etiam ipsa primum à *pecude* dicta est.

Solarium. *Salarium.* *Peremtorium.*

V. *Quinto*: videatur, in quo orationis genere exstet & ad quam disciplinam sive vox sive sententia pertineat. Aliæ enim voces & sententiæ sunt philosoph. aliæ oratorum: aliæ poetar. & sic deinceps. Ita *persona* Theologis est idem, quod ὑφιστάμενον: Latinis auto-

Persona.

autoribus idem, quod habitus externus, seu quod est περὶ σῶμα. Aliud.

Plaut, Milit. Glor. act. 2. sc. 5.

Nihil moror negotiosum mihi esse tergum———

Quia vero hoc comicum, etiam comice explicetur: scilicet de verberibus aut plagis. Ita enim Plautus jocari solet: *manu crepabunt malæ*: *vestra faciam latera lorea*: *supplicium stimuleum datur*, in eadem comœdia.

Sexto: cum aliis vocibus & locis sive ejusdem autoris sive aliorum conferatur tam vox, quam sententia. VI.
Hac via intelligitur, quid sit *Gallinæ filius albæ*, apud Juvenal. Sat. 13. Ea enim phrasis cum insequente versu conferatur: *Nos viles pulli nati infelicibus ovis.* Alba Gallina (undecunque tracta sit primitus loquendi ratio) splendidam & illustrem præ aliis familiam: viles pulli inferiorum natalium ac tenuioris fortunæ homines notant. Luculenta ἀντίθεσις. Et succlamat versus ibidem antecedens: *Te nunc delicias extra communia censes Ponendum.* Non ita pridem eo sensu ipse admiseram in versus hexametros; *natum infelicibus ovis*: me eleganter & cum poeta loqui ratus. Sed ecce, quidam censor ocius, & sine causa, reprehendit in libro Germanico, controversiis quibusdam sacris deputato: mihique ex eo notam ἀχαριστίας & quidem horrendæ, uti loquitur, erga parentes meos audet impingere. Frustra profecto. Nihil in me, nihil in ipso illo versu, quod ea causa quispiam juste reprehendat: nisi φιλομεμφὴς & qui ex mero affectu bene dicta in malam rapiat partem. Aliud. ap. Horat. l. 1. Od. 12.

——————— *cujus recinet jocosæ.*

Nomen imago.

Obscuriusculum hoc videtur Scalig. *Echo interpretamur*, inquit, *potius dato, quam accepto indicio significatus. Est enim vocis imago; quam vocem nisi addideris, nihil sonat.* Sed quod nihil aliud, quam Echo sit, aliunde etiam discimus. Nam & Lucret. vocat imaginem verbi. Echo.

——*Interdum frustratur imagine verbi.*

Iterumque Horatius lib. 1. Od. 20.

——— *simul & jocosa*

Redderet laudes tibi Vaticani Montis imago.

Euripidi similiter est πέτρας ὀρείας παῖς, id est, montanæ rupis filius. Sicut Ausonio, *aeris & linguæ filia.* Item Rabbinis בת קול *Bath-Kol*, filia vocis.

Aliud. Ap. Epiphan. l. 1 hær 30. legitur: κατ' Συγκυρίαν δὲ γυνή τις ἐλευθέρα ἦν ἐν τῷ λουτρῷ. Ian. Cornar. ita vertit: *Iuxta Sygyriam vero fœmina quidem libera in balneo erat.* Et Abr. Ortel. geogr. inde conjicit, id esse loci alicujus nomen circa Gadara. Uterq; frustra. Legendum enim κατ' συγκυρίαν i. e. *casu, forte.* Quod universa Epiph. narratio satis testatur. Ipsa vero eadem phrasis extat Lucæ 10. 31. κατ' συγκυρίαν δὲ ἱερεύς τις κατέβαινε. Est συγκυρία ἢ συγκύρημα casus, quod forte accidit: à κυρέω, κύρω, quod est incido.

Aliud. Ap. Hieron. præf. l. 1. in Jerem. ita legitur, *Pelagius stolidissimus & scortorum pultibus prægravatus.* At nescio, quæ manus *scortorum* illeverit: certe præter Hieron. mentem. *Scotorum* hic scripsit. Quomodo idem præfat. in lib. tertium, eundem Pelagium, *progeniem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia*, vocat. Neq; alio sensu Pelag. ab August. dicitur *Brito* epist. 106. quia è Britannia fuerit ortus: ut historicor. fidem hoc loco prætermittam.

VII. *Septimo*: Series antecedentium in eodem contextu & consequentium inspiciatur. Joh. 5. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς: scrutamini scripturas: ut sit *imperativus.* Quia vero τὸ ἐρευνᾶτε ambiguum, aliqui malunt, *Inquiritis*, ut sit Indicativus. Quam bene, etiam τὰ ἑπόμενα ostendunt. Aliud. Ap. Horat. l. 1. Od. 12.

Sævis inimica virgo belluis ———

Sed *Liber prœliis audax*, quod præcedit: & *Phœbus sagitta metuendus*, quod sequitur, indigitat deam intelligi oportere: sicut & oda illa majori ex parte aliquot deorum encomiis redundat. Est ergo dea venatrix, *Diana*, Græc. θηρευτόνος, τοξότις, κυνηγέτις: ut eidem Latini attribuunt *arcum, pharetram, jaculum, tela.* Ovid. 3. Metam. Aliud. Simili modo, id est, dum antecedentia

& consequentia pensitantur, illud Terentianum quid
sit, *Extrema linea amare*, intelligitur. Eunuch. Act. 4. Proli-
S. 2. Mirum, quam interpretes hic laborent; & pleriq; xa ex-
etiam a recta linea excidant. Ipsos primum audiamus: plica-
deinde paulo latius hoc, quidquid fuerit, explanabi- tio il-
mus. *Donatus*: Quia quinque lineæ perfectæ sunt ad lius
amorem: prima visus, secunda loqui, tertia tactus, Terēt.
quarta osculi, quinta coitus: an sic dixit, *extrema linea*, *Extre-*
quemadmodum dicatur longis lineis quid fieri, id est, *ma li-*
de longinquo. Hujus expositionem dilaudat *Muret. nea a-*
l. 10. var. lect. c. 18. Et plerique omnes sectantur. *mare.*
Saresberiensis l. 6. c. 23. Visus & alloquium, conta-
ctus, & oscula factum, sicut se præcedunt ordine, ita &
ex necessitate doloris inferunt partum. *Guid. Juben. Ce-
nom.* Lineæ ergo extremæ sunt *visus & opus*: nisi dica-
tur extrema linea, quemadmodum dicitur *longis lineis*
quid fieri, i. e. de longinquo: *amare*, i. e. amore frui.
At *Matth. Berg.* quamvis forte ex alio: Commento,
inquit, de quinque amoris lineis nihil est frigidius &
futilius. Sed hoc postea videbimus. *Rhodig.* l. 5. c. 14.
Longis lineis quid fieri, eleganter dicitur, quod è
longinquo fit: velut extrema linea amare. *Hadr. Jun.*
cent. 9. prov. 75. Proverbialiter utitur Tertull. *A li-
neis excidere*, pro eo quod est, ab instituto & propo-
sito aberrare, libro adversus Hermog. *Et post*: Ne-
que silentio prætereundum est, quod annotat Dona-
tus in Eun. Terent. *Longis lineis fieri*, pro eo quod de
longinquo. *P. Faber* 3. Semest. c. 9. Nec vero novum
est, ut diversis rationibus idem sit primum atque ulti-
mum. Ergo cum prima in conciliando amore sit o-
culorum atque aspectus linea, ubi eam videt quis-
piam, quam amat; hanc tamen lineam extremam à
Phædria Terentiano dictam cum Donato Grammatici
eruditiores plerunque pronunciant. *Erasm. Chil. 4. cent.
5. prov. 46.* Quoniam olim initium, unde cursus inci-
piebatur, ducta linea notabatur: rursus *extremum* li-
nea significabatur, iccirco à linea incipere, sive ad lineā
redire dicebantur, qui rem ab initio repetebant. Et

 quod

quod in quaque re postremum est, extremam lineam appellabant. Ita Terentianus Phædria: *Postremo extrema linea amare non nihil est. Turneb.* l. 12. Adverſ. c. 10. Amare extrema linea est amare impensissime: ducta translatione à curriculis vel stadiis, in quibus *prima* linea cursus erat in carceribus; *ultima* in fine, quæ & calx dicebatur; quod scilicet calce vel creta notaretur. Ultra autem calcem nihil superest, quo cursus tendatur: spatiaque palæstrarum & curriculorum lineis erant inclusa. Tertull. adversus Hermog. Adjiciam & ego propter non intelligentes; quorum Hermogenes *extrema linea* est. Idem *in iisdem lineis* dimicare, dicit, pro in eodem gradu. Quia sic interdum collato pede pugnabatur, & lineæ ductæ pedem semper insistere oporteret, nec inde referri. Hæc Turneb. *Fr. Fabric. Marcod.* in Terent. Extrema linea est ἡ ἄκρα γραμμὴ, summa linea & cytremus terminus: ut hic summus amor significetur. Cæterorum opinionibus jam missis, summam illarum modo colligamus. Ergo *extrema linea amare*, aliis est de longinquo aut remote amare: aliis impensissime amare: aliis amore frui: aliis est summus aut ultimus amor: alii tactum volunt, ut qui circa extremitates. Sed ante, quam locus ille Terentii sane ἀμφίδοξος rite explicetur, quid *extremum* proprie, quid *linea* sit, dispiciendum nobis est. Proprie *extremum* non est ultimum, ut volunt: sed id, quod admodum extra est, ἐξώτατον. Ut ab intra intimum; ab ultra ultimum; à post postimum, postumum, & postremum: ita ab extra, extimum & extremum. Jam ut *intimum* non est primum; sic *extremum* aut *extimum* non est idem, quod ultimum. Item *extrarius, extraneus exterus*, non est qui posteriori loco; sed qui extra, qui aliquos extra fines aut similia. Lucret. l. 2.

Extremum quid proprie

Corporis est sensus, vel cum res extera sese
Insinuat ———

Extera, id est, quæ ἔξω non quæ posterior aut ulterior. *Cicero* de Divin. Cœlum ipsum, quod extremum atque ultimum mundi est. *Extremum*, id est, ἐξώτατον, quod extra

extra cætera hujus mundi corpora. *Extremitas* Agenno Urbico est, finitima linea quæ intervenit, aut per iter publicum, quod transcendi non potest. Patet igitur, quod *extremum* ἰδίως sit id, quod extra aliud. Ita in Geometria *extrema* lineæ sunt duo puncta: *duo extrema* superficiei sunt duæ lineæ. In Astronomia poli sunt *duo extrema* axis: quæ in libro de Mundo δύο ἀκίνητα σημεῖα dicuntur. In Arithmetica duo numeri *extrema* sunt. In Logica sunt duo *extrema* Aristoteli δύο ἄκρα, *majus & minus* quæ terminum medium includunt. In Physica sunt *duo extrema* motus, sive termini, à quo & ad quem. In Ethica sunt *duo extrema vitia*, quæ virtutem circumstant. Quis dicet, extrema ibi esse ultima? Summatim, cujuscunq; rei duo sunt ἄκρα, extrema, sive duo extra, ἔξω: principium ac finis Ex eo igitur *extremum* & primam & postremũ notat: scil. σχετικῶς, diverso respectu, πρὸς ἡμᾶς, ἢ κατ' ἄνθρωπον. Quod in motu satis manifestũ. Ejus terminus qui modo primus: mox ultimus est & contra. Linea eadem in superficie nunc prima, nunc ultima est prout velis. Et sic quoque in aliis. *Extremum* est *primum* in Plauto. Quod notat *Nic. Perottus*: significat, inquiens, extremum modo initium alicujus rei. Plaut. *ab extremo narrare incipiam*, h. e. ab initio. Sic Virgil. *& tu sanguinis ultimus autor* i. e. primus. Modo finem: cujus exempla nemo desiderat. *Muret.* l. 10. var. lect. c. 18. Neque cuiquam mirum videri debet, eandem lineam quæ prima est, *extremam* vocari. Prima enim est in conciliando amore, quasiq; munienda via ad id, quod amantes concupiscunt. Sed si quis à fine, qui ut ait Aristot. omnis actionis principium est, retro versus numerare incipiat, eadem efficitur extrema, ut ἐν ἀναλύσει διαγράμματος extrema sunt, quæ in componendo fuerant prima: ut quod in deliberando ultimum est, idem in exequendo consilio primum est. Ut nullo modo absurdum sit, idem *primum* & *extremum* nominari. Ap. Græc. ἄκροις δακτύλοις ἅπτεσθαι, extremis, i. e. primoribus digitis attingere. Jam quid *linea* autem? *Linea* Est fluxus quasi punctorum, principium ac finis *quid.*

 super-

superficiei. Ut enim e punctis linea: sic è lineis superficies fit. *Scal.* l. 1. de c. L. L. c. 4. *Linea est minima corporis dimensio.* Et *Euclides*: Linea est μῆκος ἀπλατὲς οὗ πέρατα σημεῖα, longitudo sine latitudine, cujus extrema sunt duo puncta. Recte ergo κατ' τὸ ὄνομα linea proprie est filum tenue ac subtile, videlicet è *lino*. Atq; inde *linea* est idem, quod filamen, funiculus, perpendiculum, & sic quævis longitudo seu extensio sine latitudine. Gloss. Linea γραμμή, στιχή, μέτρον. Atque ulterius est quoque finis terminus, ora, non simpliciter: sed ex [illegible]. Ut ap. Horat. Mors *ultima linea* rerum, quæ Aristoteli τὸ πέρας. Ap. Euripid. est, ἄκρα γραμμὴ τῶν κακῶν. Non est ergo, quod *Petr. Nannius* queratur, se nondum invenisse, qui linea pro gradu aut termino capiatur. Eruta enim vocis principe notione, tropicæ ultro se dant. Verba ejus sunt *in Misc. c. 20.* Unde linea pro gradu sive ordine dicatur, & quid huic metaphoræ occasionem dederit, nondum ad liquidum inveni: nisi hoc ipsum sit, quod jam dicam. Est autem ea pars theatri, ubi spectatores sedent, primum divisa in cuneos, postea in lineas; quasi in quædam intersepta, ne compressio alicubi orta in totum theatrum inundet & universos spectatores affligat. Unde illud quoque Ovidii, ad puellam vitabundam alterius consessus ait: *cogit nos linea jungi.* Atque ita factum arbitror, ut ultima linea pro ultimo ordine dici cœperit. *Hæc ille.* At *lineæ* sive in theatro, sive in curriculo, sive in ludo, sive in agro, sive in Musica, sive in manu, sive in aliis appellentur, κατ' τὴν μεταφορὰν fit, quæ etiam ad propriam significationem facile revocatur: quando certum est, lineam πρώτως καὶ ἰδίως esse *superficiei*, nomenque, ut ita minima corporis dimensio notetur, à *lino* subtiliter discerpto, & quasi sine latitudine, fluxisse. Nunc ambiguitate vocum explosa, quid sit, *extrema linea amare*, sciemus. Nempe est, & *in primo & in ultimo amoris termino hærere*: Sicut enim amor suum initium: ita progressus etiam suos, atque finem habet. Quod denotant lineæ illæ amoris protritæ: initium & finem extremæ lineæ:

pro-

progressus mediæ. Ut hasce qui neget, juxta eadem opera neget & aditum & continuationem & finem amoris. Sed nondum vero Terentii loco satisfactum. Etiam nunc hæret scrupulus. Propterea, quod ab initio monitum, ea quæ antecedunt & quæ sequuntur, lustrabimus. Antecedunt: *si non tangendi copia est, eho, ne videndi quidem erit? si illud non licet: Saltim hoc licebit.* Sequuntur: *haud nihil est.* Loquitur ergo Phædria de initio amoris & aliquo ejus processu. Illud est visus: hic vero tactus. *Visus*, inquam extrema linea i.e. primus quasi terminus à quo, aut initium, unde amor primitus innascitur. *Propert.* l. 2. Eleg. 15. si nescis, oculi sunt in amore duces. *Virgil.* 1. Æn. ardescitque tuendo. *Achilles Tatius* l. 1. Leucipp. & Clitoph. ὀφθαλμὸς γὰρ ὁδὸς ἐρωτικῷ τραύματι. *Euripides* Hippolyto Coronifero: ἔρως, ὁ κατ' ὀμμάτων στάζεις πόθον. *Sophocles*: ἔρωτος ἀστραπὴν τὴν ὀμμάτων ἔχει. Nullum amplius hic dubium. Et quod Phædria per extremam lineas intelligat hoc initium sive viam amoris, i. e. visum, sequentia docent: *Haud nihil est*, i. e. aliquid. Nempe dum tangendi copia non est, interea videre licebit. Quod amanti vero aliquid. Imo hoc initium amoris quandoque satis fervidum ac impensum. Etiam belle expressit Ovid. 3. Met.—*liceat, quod tangere non est, Adspicere & misero præbere alimenta furori.* Plaut. Curcul. act. 1. sc. 3. *Ipsus se excruciat, qui homo quod amat videt, nec potitur tamen.* Neque tamen quidquam ita *Turnebum*, etiam à *Mureto* aliqua refutatum, juvat: cui extrema linea amare, est *impensissime* amare. Nam aliud est *extrema linea*, i. e. primordiū amoris aliud vero id, quod isti primordio interdum adhæret. Gradus ac modus rei non est ipsa res. Et quæ interdum accidunt, non omnibus sane insunt. Hoc loco anquiritur. Quid sit extrema linea amoris: non quid isti extremæ lineæ aliquando accidat. *Inquis*: Quur Phædria non æque intelligat συνουσιασμὸν, apicem & complementum amoris: quando hoc ipsum & *extrema linea* designet? Duo obstant. *Unum*, quod illius nusquam meminerit, sed *visus*, ac quidem bis & continuo: & ideo

Visus prima linea amoris.

ideo describit: Videre amicam eminus est aliquid præsertim cæteris quando cariturus sim, quando tangendi copia non fiat, est certe aliquid. *Alterum* quia συνουσιασμὸς amatori non est aliquid, sed multum, aut omne id, cujus ergo maceratur: est σκοπιμώτατον τέλος, in quo appetitus & labor ejus universus acquiescit. Quod attinet *Erasmum*, qui in Chiliadib. superadjicit: *Postremo extremæ lineæ*, illud nihil probat: cum Τὸ *postremo* in nullo codice Terentii conspiciatur. Et *Erasmo* temere excidisse putandum. Sed nimis nimisque: regrediundum est.

VIII. *Ultimo*: Notæ & explicationes interpretum & artificum optimorum assumantur Virgil. 6. Æneid.

Tellus extra sidera.

—— *jacet extra sidera tellus.*
Extra anni solisq; vias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Quæ sit ea *tellus extra sidera*, admodum trepidant interpretes. *Donatus*, qui Scaligero anima Virgilii appellatur, nihil minus hic est quam anima. Inter alia ait: *Faciet Cæsar, quod Saturnus: & eo amplius, domabit gentes & terram quæ jacet extrâ sidera & extra anni vias & solis. Vult esse ulterius aliquid poeta, quod sol nesciat & mundus excludat.* Servius: Nulla est tellus, quæ non subjaceat sideribus. Unde perite addidit, *Extra anni solisque vias*: ut ostenderet duodecim signa, in quibus est circulus solis. Significat autem Maurorum Æthiopiam, ubi est Atlas. Consentit *Pomp. Sabinus*: si qua tellus ultra lineam Tropicam capricorni, versus meridiem, erit Pop. Romani. *Extra anni solisque vias* dicit propter 12. signa, per quæ it sol, Æthiopiam intelligit. Scitissime *Lips.* hanc ἀμφισβήτησιν tollit in epist. *ad Taubmann.* Ego arbitror, *inquit.* ultra τὴν κεκαυμένην populos intelligi: i. e, ἀντίχθονας nostros. Novus, inquam, orbis indicatur, quem sciverе tamen magis illi, quam novere. Et l. 2. Physiol. Stoic. *Extra sidera?* Qui potest? cœlo certo tegitur: sed majora sidera accipe, aut planetas, qui intra Tropicos decurrunt. Ideo addit, velut interpretans, *extra anni & solis vias.* Ergo ultra τὴν κεκαυμένην, id est Torridam, locat: nempe ἀντίχ-

μείζονα illam nobis, & temperatam. Nam de Atlante quod scribitur, non de illo Africæ intelliges, sed de isto, quem Plato celebravit & regnasse iis locis scribit. Eo, inquit, Augustus *proferet imperium*.

Nunc caput hoc concludam; & obsignando αἰνιπι- πλῶ ex Aristot. Dicebatis ante: Metaphorica esse ἀσαφῆ. At 3. Rhet. c. 2. invertit: τὸ σαφὲς καὶ τὸ ἡδὺ ἐστι μάλιστα ἡ μεταφορά, id est, maxime evidens & jucunda est metaphora. Et Cicero: *Translata orationem quasi stellæ quæ- Meta-dam illustrant*. Nodus hic: sed non Gordius: nec enim, *phori-* sed distinctione facile solvendus. Nempe aliter *Eru- ca qui diti*: aliter *populus* in cognitione rerum occupantur. *sint* Illi sagacitatem mentis & probam ratiocinationem *perspi-* potius sequuntur: hi sensus. Illi τὰ ὑπὸ *cua.* & interna speculantur: hi ore hiante circa externa & similitudines hærent. Quæ causa, quod utriusque alia sint vocabula. Utpote quæ πραγμάτων ὁμοιώματα καὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα. Eruditis clara sunt; quæ *Aristo-* rem, ut est, proprie, nude, sine ornatu, sine tralatione, *teles* animo repræsentant: iisdem obscura, quæ oblique, quæ περὶ ἑρ- metaphorice seu ex similitudine quadam signant. Con- *μηνείας.* tra populo illa obscura sunt: hæc clara. De quibus loquitur Philosophus in Rhetorica, ubi oratorem pro populo inprimis instruit. Et Quinct. l. 8. c. 6. Translatio permovendis animis plerunque & signandis rebus, ac sub oculos subjiciendis reperta est. Sic idiotæ facilius complectuntur, si dicam: *avaritia est radix malorum*: *Lex est anima civitatis, est omnium divinorum & humanorum regina*: *Logica est manus, est clavis: homo est bulla*: *anima est halitus tenuis, est harmonia, est lumen corporis*: *Sol est oculus mundi*: *locus est spatium in terra, in aere, in aqua*. Nam quod & qui locus sit πέρας, id est, extremum vel superficies ex Aristot. aut *cavum intra corpus* ex Scal. necdum omnibus Physiologis enucleatum. Ita plebs eadem melius eruditur de Ecclesia, si comparetur cum *ovili*: de verbo Dei, si comparetur cum *semine* in agrum sparso: de regno Dei, si conferatur cum *nuptiis*, cum *agricolatione*, quã si aliam

viam insistas. *August. l. 2. de doctr. Christ. c. 6.* affert exemplum è cantico canticorum, quod plane huc quadrat. Dentes, *inquit*, tui sicut grex detonsarum adscendentes de lavacro, quæ omnes geminos creant, & non est sterilis in illis. Num aliud homo discit, quam cum illud planissimis verbis, sine similitudinis hujusmodi adminiculo audiret? Et tamen nescio quo modo suavius intueor sanctos, cum eos quasi dentes Ecclesiæ video præcidere ab erroribus homines, atque in ejus corpus emollita duritia quasi demersos mansosque transferre. Oves etiam jucundissime agnosco detonsas, oneribus secularibus, tanquam velleribus, depositis, & adscendentes de lavacro, id est, de baptismate creare omnes geminos, id est, duo præcepta dilectionis, & nullam esse ab isto sancto fructu sterilem video. Sed quare suavius videam, quam si nulla de divinis libris talis similitudo promeretur, cum res eademque cognitio, difficile est dicere & alia quæstio est. Nunc tamen nemo ambigit, & per similitudines libentius quæque cognosci, & cum aliqua difficultate quæsita multo gratius inveniri. *Hæc Augustinus.*

CAPUT XIII.

De Puritate & Elegantia: item suavitate.

MUnditia, ait Comicus, *illecebra animo est amantũ.* Gratior cibus, ubi patinæ tersæ & nitidæ. Ita res libentius & majori cum jucunditate noscuntur, puris atque elegantibus verbis ornatæ. Et hæc constans est omnium, quod scio, doctorum sentia; nec deserenda nobis: licet unus & alter, aut etiam tertius, velut

——— ——— *amico luto sus.*

Puritas & elegantia qui paretur. cœno barbaræ ac sordidæ dictionis se polluat. Qui autem puritatem illam & elegantiam consequamur? *Si quidquid singulare & eximium in classicis Latinæ linguæ autoribus deprehendimus, quæ verba, quæ Phrases, tam proprias quam Tropicas, quæ deniq. ordinem & structuram, presso pede sequimur: quidquid contrarium, fugimus.* August. de doctr. Christ. l. 1. c. 13. Quid est est integritas loqu-

quutionis, nisi Latinæ consuetudinis conservatio loquentium veterum autoritate firmata *Scal l.6.poet.* Non quævis vox, non quævis junctura vel vocum vel numerorum inter genuinas legitimasque referri debet. *De Elegantiæ verbis.* Ea singula sunt vere Romana seu Latina, id est, cum judicio & delectu ex optimis autoribus sumantur, & quidem eo significatu a nobis usurpentur, quo ipsis. Quod colligitur ex originibus, è tota orationis serie, & unius loci cum altero comparatione. *Valla* in *Valla.* eo multus est *six libris elegantiarum*, qui merito ab Eruditis magnifiunt, majoris futuri, si ipse minor esse voluisset. Jam ingenio fretus suo alios non semel inique vellicat, ut has literas docti animadvertunt.

Ita non barbare loquimur, judicio Vallæ l.6. c.10. sed eleganter: *quotcalendis, quotmensibus*, id est, singulis calendis mensibus: quia illud Plauti Stich. act. 1. sc. 2. hoc Varronis l. 4. L. L. & quidem salva analogia, *ut quotannis quotidie.* Sic etiam Græci dicunt ὅσαι ὧραι, ἡμέραι, νύκτες, μῆνες Homer. odyss ξ: ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι: Quotquot enim noctesque & dies ex Jove sunt. *Quotcalendis.*

Pastus homini convenit, ait idem l. 4. c.53. Sed eleganter etiam brutorũ dicitur Cic.2. de natur.deor. *quis pecudum pastus*? 1. Offic. *pastum, latibula*. 2.de Finibus: à bestiis, quibus ipsa terra fundit ex sese pastus varios. *Pastus.*

Idem Valla l. 4. c. 18. *apud Ciceronem vix unquam indulgentia reperitur.* Quod σφάλμα μνημονικὸν arbitror: cum aliquoties in Cicerone legatur. *Ut de legibus.* 1. Homines inter se naturali quadam indulgentia & benevolentia contineri. *Indulgentia.*

Idem Valla l. 5. c. 57. verbum *præoccupare*, suspectum habet: *sæpe vero ante capere est & (ut aliqui loquuntur) præoccupare.* At Cic. ipse sic loquitur: Phil.10. *Quas partes ipse mihi sumseram, eas præoccupavit Antonius.* Ut taceam Cæsarem de bello civ. l. 2. Liv. ab urb. cond. l. 4. Colum.l.7.c.12.& alios, quibus *præoccupare* verbum familiare satis. Ita *Quartana* vox pura, quia Cic.l.7.Epist. ad Attic. *Decretorius* in eadem: *Ejus testamentum decretorium.* *Præoccupare.* *Decretorius.*

ineptia *torium.* Item pura vox est, *ineptia*: quia Terentii: quem sequitur Prudent. in Symmachum:

Desine, si pudor est, gentilis *ineptia*, tandem
Res incorporeas simulatis fingere membris.

Consitura: & hujus generis alia. Nec ineleganter dixeris, *consitura*: quia Cic. utitur de repub. quomodo alia ἀναλόγως formantur. Ut *temperatura, cubitura* ap. Varron. *positura, flexura*: ap. Lucr. *junctura*, ap. Agell. *conditura* ap. Senec. *incisura* ap. Plin. *contractura* ap. Victruv. Et usitata illa, *dictatura, prætura, quæstura*: ad quorum similitudinem hodie ficta sunt, *Lectura, Doctura, Professura*. Sic Ciceronis est *dulcitudo, lenitudo, anxitudo, mollitudo*. Qua forma multa alia exstiterunt, forte etiam aliqua licentius. Ut Sallust. *claritudo*: Plauti *hilaritudo, mæstitudo, aritudo, canitudo*: Varronis *celeritudo*: Catonis *duritudo*: Actii *honestitudo*: Agellii *acerbitudo*: Turpilii *necessitudo*: Columellæ *raritudo*: Suetonii *teneritudo*: Victruvii *acritudo*: Paccuvii *pænitudo*: Hieronymi *disertitudo* & similia.

Contraria elegantiæ sunt vocabula barbara & lutulenta quorum alia sues, alia catulos, alia capras, alia semitas ac trivia olent. Intelligo *barbara*, non more *Babara.* veterum, qui ita vocabant omnia exotica, etiam sanctissimam gentem, à qua & sapientiæ aliquid & linguam suam hauserant: sed, cum præter omnem rationem vel è German. vel Græc. vel aliis, vel Latin. quoque contra analogiam & usum verè Latinum, Latina miserè consuuntur. Quibus non utimur, nisi cum ex aliis docendi causa citamus, cumque puris & usitatis conferimus. Talia sunt: *Bannitus, bastardus transsubstantiatio, adunatio, plasmatio, adessentia, inexistentia, abscaseus, putativum, rectificare, retaliatio, chorissatio, logissamentũ, intitulare, appodiare, certiorare, odivit, scopabit, crapulatus, appretiant, interrasilis, deminoratio, coutitur, indisciplinatus, nimietas, insubsidiatus, excopiare, victualia, reverentialis, qualificatus, infallibilitas, auferebilitas. cordialiter, paternaliter,* & id genus alia. Quorum farraginem comportavit *Corn. Crocus*: sed non sine errore.

Multa enim insulse explicuit, nec pauca in sordidorum
ordinem redegit, quæ bonis autoribus cognitissima. Il- *Vide c.*
lis vero barbaris, quæ statui, cave annumeres ea, quæ ex *10. sub*
inopia, κατ' ἀναλογίαν, & eruditorum consensu facta *finem.*
aut ficta sunt. Tantum abest, ut orationem infuscent,
ut illustrent magis, quando belle rebus suis respondent,
& florem priscæ Latinitatis suaviter redolent.

De phrasibus & loquendi modis. Atque hi ab autori- *Elegan-*
bus Latii sæpe jam laudatis petendi nobis: nec temere *tiæ*
fingendi alii. Ut ap. Cicer. *privilegium ferre: infamiam* *Phras-*
concipere: in cogitationem venire: audientiam facere: con- *um.*
ceptis verbis jurare: inclinatio temporum, pro mutatio:
convivia inire, pro ire ad convivia: *Laxam diem statue-*
re, i.e. tempus bene longum constituere, aut diem pro-
rogare. *Habeo dicere* more Græcanico ap. Cic. pro Cor-
nel. Balbo. Plutarch. ἔχεις δὴ ἐμοὶ εἰπεῖν. Ap. Plaut. *poscere*
ad ravim: suffundere aquulam: esse in fermento, i.e. ita fer-
vere: ὀργὴ ἐστι ζέσις, ap. Philosophos. Et quis omnia nu-
meret? Ita eleganter dixeris: *Hæc subjeci, ut rideas.* E-
xemplo Cic. l. 2. Epist. ad Att. universa res eo est dedu-
cta, spes ut nulla sit, aliquando non modò privatos, ve-
rùm etiam magistratus liberos fore. *Et* l. 1. puto te in
hoc aut risisse aut ingemuisse, ut frontem ferias *Terent.*
Adelph. Act. 1. Sc. 1. Ea ne me celet, consuefeci filium.
Plaut. Capt. Fecisti ut redire liceat ad parentes. *Idem*
Bacch. postremò impetravi, ut ne quid ei succenseat. Ap.
Terent. *facere verba: facere se hilarem: visere ad aliquẽ.*
Adelph. Ego hinc ad vos provisam. *Hecyra* Act. 1. 2. No-
stra illico it visere ad eam. *Et ibidem:* Act. 2. 1. Nemo
voluit visentem ad eam te intro admittere. *Plaut Mer-*
cat. ad me invisam domum. *Lucret. l. 5.* ad hæc quia si-
gna revisunt. Item Sulpit. Apollin. in pericocha An-
driæ Terentii: *Soror falsa credita:* pro quo vulgariter.
soror putativa. Ap. eundem in fine Comœd. *Callopius re-*
censui. Sic ut *Sallust.* En C. Cotta consul facio. *Liv. in pri-*
mo: Hæc tibi victor Romulus rex regia arma fero *Suet.*
Tantis rebus gestis C. Cæsar condemnatus essem. Et qui-
dem præeuntibus Græcis: ut *Euripide:* ἥκω πολύδωρος. Itẽ
Demosth.

Virgilius elegans. *Demosth.* aliis. Ap. Virgil. verò quàm limpida *elegantiarum* manent ſemina, paſſim oſtendit Scalig. in Poet. & nominatim l. 5. c. 3. ubi Virgilium comparat cum Homero. Nec vero Germaniſmus eſt 2. Æneidos.

—— *intentiq; ora tenebant.*

Nihil enim quidquam Latium illud vetus à Germanis mutuari potuit. Et quod interdum aliquæ conſonant phraſes, ſicut & dictiones, fit, quia commune omnibus gentibus eſt principium, id eſt, ratio unde ὁμοιοπτώσεις proficiſcitur. L. 4. Æneid. quam exquiſitis

Fama. coloribus depingit *Famam*: inter alia,

—— mox ſeſe tollit in auras
Ingrediturque ſolo & caput inter nubila condit.

Cavillati ſunt---*inter nubila condit*: cum Homer. quem imitatus ſit, in cœlo caput Eridis conſtituat. Sed latuit eos vis judicii Maroniani. Abſcondit enim famæ caput nubibus: propterea quod famæ caput, i. e. autor rumorum incertus eſt. Et dixit *Nubila*, non cœlum: quia ad nubes usque pervenire è terra clamor poteſt. Quid illo Æneid. 8. purius & ſimplicius?

Evandrum ex humili tecto lux ſuſcitat alma,
Et matutini volucrum ſub culmine cantus.

Vidi, qui ita immutaverat, ut ſcilicet imitatus Virgilium videretur:

Martinum ex humili lecto lux alma reducit,
Et matutinarum avium per culmina cantus.

Idem 11. Æneid.

——*aut pacem Trajano ab rege petendum.* Servius: cùm per *Gerundii* modum aliquid dicimus, per accuſativum elocutionem formemus neceſſe eſt.

Pariter Lucret. l. 1.

Multa novis verbis præſertim cùm ſit agendum.

Lib. 2. *Addendum partes alias erit.* ——

Cicero in *Cat. majore.*

Volumus ſanè, niſi moleſtum, Cato, tanquam longam aliquam viam confeceris, quam nobis quoque ingrediundum ſit. Virgilius 3. Æneid.

Progredior portu, claſſes & litora linquens.

Sunt,

Sunt, qui inelegans putant, verſum ita terminari.

Et Servius: *Notandum ſanè*, inquit, *finitum eſſe verſum participio: quod rarò apud Latinos fit, & apud Græcos eſt vitioſiſſimum.* Sed hoc *Servii* paradoxon contra ingenti verſum, qui eo modo clauduntur, quaſi modio facilè obruerem, ſi quam facile, tam neceſſarium eſſet. Pugillo hic contenti ſimus. *Homer.* certè Græc. Poetar. Apollo in ſingulis prope paginis ita claudit aliquot verſus.

Iliad. δ. — ἀχαιῶν ἄλλος ἐπελθών.
Iliad. ς. — ὅτε δὴ κατέμαρπτε διώκων.
Iliad. η. — θέει πεδίοιο κερώνων.
Odyſſ. θ. — ἀλεγεινάτε κύματ᾽ ἀπάχων.
Odyſſ. ο. — ὁ δ᾽ ἐδέξατο χαίρων.
Odyſſ. ρ. — ὅκεν τέρπησιν ἀείδων.

HESIODUS.

— ὑψίζυγος αἰθέρι ναίων.
Idem: — ἀλίγκια παγκαίεια ῥέζων.
Lucret. l. 2. *Cætera conſimili mentis ratione peragrans.*
Idem l. 3. — *caſſa formidine torpens.*
Ibidem: — *tectis quaſi ferre ardentibus inſtans.*
Lib. 4. — *capitis velamina quaſſans.*
Ibidem. — *Torrenti flumine potans.*
Virgil. 1. Æneid. — *fatis contraria fata rependens.*
Lib. 2. — *gemitus imo de pectore ducens.*
Lib. 3. *dixerat & genua amplexus genibusq; volutans.*
Lib. 4. — *ingeminant curæ, rurſusq; reſurgens.*
Lib. 6. — *longo ordine cernens.*
Lib. 7. — *qua ſol utrumq; recurrens.*
Ovid 2. Metam. — *quo cum murmure labens.*
3. Metam. *Per nemus ignotum non certis paſſibus errans.*
4. Metam. — *gelidis in vultibus oſcula figens.*
7. Metam. — *ad quæ ſua brachia tendens.*

Alia hujus generis huc coacervare piget: cum jam ſatis liqueat, quur inelegans & vitioſum cenſeri non debeat, quod conſentiens omnium autorũ ψηφισμός probavit.

Barbara ſunt: *opus operatum, facere ſermonem, multũ Barbade ſe tenet, venit in magnam impietatem, ſtat pro ſpeculo. raPhra-*

equitat in asino, pro mea persona, pro posse & velle nostri legere bibliam, bonum strepitum bibere, omnem scientiam scire, facere se inutilem, facere contumeliam: quod etiam Cicero ipse reprehendit in Antonio, qui existimabat probè & Latinè dici, *Facere contumeliam*, ut facere damnum; pro pati contumeliam. At ea quidem si seorsum sumas, omnia sunt Latinissima. Conjuncta, degenerant: quia sine exemplo & usu castæ antiquitatis. Cæterùm, quia mentio barbarorum facta est, ut ab iis pura adhuc rectius discernantur, non ἀπροσδιόνυσον fuerit; si quid aliis *Barbarismus* sit, ut & *Solœcismus*, huc describere. *Aristot.* σολοικίζειν ποιεῖν. τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι τῇ λέξει βαρβαρίζειν ἐκ τοῦ λόγου τὸν ἀποκρινόμενον, i.e ut solœcismum committere faciant: h.e. efficiant argumentatione, ut respondens barbarè loquatur, quod fit, cum aliquis cogitur admittere orationem barbarã, & contra linguæ regulas. *Suid.* ἐστι βαρβαρισμὸς ἐκ τῶν κακιῶν λέξις παρὰ τὸ ἔθος τῶν εὐδοκιμούντων Ἑλλήνων. σολοικισμὸς δ' ἐστι λόγος ἀκαταλλήλως συντεταγμένος. ὡς τὸ, ἐγὼ περιπατῶν, ὁ τοῖχος ἔπεσεν i.e. *Barbarismus* est, dictio è vitiis, contra consuetudinem celebrium Græcor. *Solœcismus* verò, est oratio incongruenter composita: v. c. *Ego deambulans, corruit murus. Eustath.* ὁ μὲν βαρβαρισμὸς, ἁμαρτία ἐστι προφορᾶς περὶ λέξεις ἢ τόνους γινομένη· ὁ δὲ σολοικισμὸς, περὶ σύνταξιν ἐννοίας σῶον λόγον αἰκίζων, i. e. *Barbarismus*, est vitium pronunciationis, quod fit circa dictiones aut tonos: *Solœcismus* verò est in constructione sententiæ, integram orationem fœdans. Autor ad *Herenn.* l. 4. Vitia in sermone, quo minus is Latinus sit, duo possunt esse. Solœcismus, & Barbarismus. *Solœcismus* est, cùm verbis pluribus consequens verbum superiori non accommodatur. *Barbarismus* est, cum verbum aliquod vitiosè effertur. *August.* l. 2. de doctr. Christ. c. 13. *Solœcismus* nihil aliud est, quàm cùm verba non ea lege sibi coaptantur, qua coaptaverunt, qui priores nobis non sine autoritate aliqua loquuti sunt. Utrum enim *inter homines*, an *inter hominibus* dicatur, ad rerum non pertinet cognitorem. Item *Barbarismus* quid aliud est, nisi verbum

Barbarismus & Solœcismus.

bum non eis literis vel sono enunciatum, quod ab eis qui Latinè ante nos loquuti sunt, enunciari solet? Utrum enim *ignoscere* producta tertia syllaba, vel correpta, dicatur non multum curat, qui peccatis suis Deum ut ignoscat petit, quolibet modo illud verbum sonare potuerit, *Siber.* in Epistol. instit. *Barbarismus* est, cum verbum aut planè non Latinum, hoc est, merè peregrinum aut barbarum est, aut natales ingenuitatis præ se fert, nec habet: quod fit cum contra Latinè loquentium morem atque usum formatum est. Itaque in hoc genere mera peregrinitas est, quod vocabula aut non Latina aut male Latina, aut spuria sunt. *Solœcismus* autem est, cùm vocabula singula Latina quidem ac Romæ quasi nata sunt, sed mala institutione degenerant, & in aliquam Grammaticæ partem offendunt, & impingunt. Itaque *barbarismus* propriè in Latinitatem: *solœcismus* in Grammaticam peccat, qui tamen sublato errore natalibuis suis restitui facile potest. Plura in hanc rem ibidem exstant satis accuratè digesta & exemplis ad sacietatem illuminata, quæ videre candidato bonarum literarum utile fuerit.

Nunc ad reliquias pensi mei progrediar: videlicet ad *structuram sermonis, sive ordinem.* Et is planè divina res est, omnisque munditiæ, & elegantiæ, & suavitatis initium. Tanto magis enitendum nobis, ut ubiq; illum observemus: quantò languidius curant alii. Quinct. l. 9. c. 4. *Felicissimus sermo est, cui & rectus ordo & apta junctura, & cum his numerus opportunè cadens contingit.* Observamus ex positu dictionum, qui tam exemplo autorum, quam judicio aurium dirigitur: & quidem in *principio, medio, meta* orationis vel ligatæ vel pedestris. Autores ita sectemur, ut sedem, qua singulas illi dictiones etiam quandoque minutissimas locarint, curiosè perlustremus: ita ordiamur, ut illi: ita continuemus quasi fluxum sermonis, ita finiamus. Cic. Ut *tibi necesse esset in conspectu populi Romani vomere.* Transfer hoc ultimum, minus valebit, aut elegans erit. Nam totius ductus hic est, quasi mucro, ut per se fœdæ vomen-

Structura sermonis.

I. *Positus dictionum.*

vomendi necessitati, jam nihil ultra exspectantibus hanc quoque adjiceret deformitatem, ait Quinctil. Idem Cic. *Non solùm ipsa fortuna cæca est: sed eos etiam plerumque efficit cæcos quos complexa est.* Recte & Latine alius diceret, sed non eleganter aut jucunde: *Est non fortuna cæca ipsa solum: sed efficit cæcos eos etiam plerunque.* Virgilius 8 Æneid.

Qualis ubi oceani perfusus lucifer unda,
Quem Venus ante alios astrorum diligit ignes,
Extulit os sacrum cœlo, tenebrasque resolvit.

Profecto ne ambrosia quidem dulcior est, inquit *Scal.* At si paululum dissipes, aut invertas, nihil futurum sit horridius. Nempe cuique linguæ propria ac peculiaris quasi congenita est convenientia ac series; quam si mutes, hoc est, si postponas, quæ solet præponere, & contra, jam decus elegantiæ tabescit. Ut Virg. *atq. equidem memini.* Inversim, *equidem memini atq.* Ad hanc enim faciem quidam in versu ponunt *adverbium.* Ita in Germanica, si quis *verbum* præponat *Nomini*: si *substantivum adjectivo*: si *pronomen nomini*, à plebecula ridebitur.

II. Collocatio literarum blanda. Exempla horridioris soni.

Deinde collocemus literas, ut blandus quidam sonus inde resultet, quantum potest, sine asperitate. Nam ubi congerimus multas ejusdem soni, aut cognati, improvide, sine causa; fit κακοφωνία & lepor elegantiæ ac suavitatis perit. *Cic. 3. de Orat.* Collocationis est componere, & struere verba sic, ut néve asper eorum concursus, néve hiulcus sit, sed quodammodo coagmentatus & lenis. *Quinctil. l. 9. c. 4.* pessimè longè, quæ easdem inter se literas committunt, sonabunt. Ut si dicas: *Multorum horrendorum: & corrigendorum factorum reus,* Item:

Hostis strix sit aut styx ipsa. Talis est ille versiculus
Arx, stridens rostris sphinx, prester, torrida spes, strix.
Et rursum:
Baccæ æneæ amœnissimæ impendebant.

Et amplius: *O Tite tute Tati tibi tanta tyranne tulisti.* l.4. ad Herennium. Sic Catullus epigr. 1.

arida modo pumice ——

Poterat *arido.* Prohibebat concursus trium O. Virgil. 3. Eclog.

Dic mihi Damæta, cujum pecus —

Servius ad illud: *Cujum* antiquè, aut vitans ὁμοιοτέλευτον, ne diceret: *cujus pecus. Plautus Trinum*: quin pessumè ei res vorterit, cujum fuit. Alius ita versum fecit:

—— *& conjice grandia saxa.*

Virgil. 4. Georg. maluit:

Transversas salices & grandia conjice saxa.

Horat. Od. 10. l. 1.

Voce formasti catus & decoræ
More palestræ.

Ad illud Scal. melius, *lege palestræ.* Resonatio namque illa insuavis, *decoræ More.* Sed ea tamen lege non obstringitur; qui de industria literas sive easdem sive cognatas jungit, ut *paronomasia*, condimentum illud orationis, si modice adhibeatur, existat: qua de re uberius c. 16 agam. Vel etiam ut convenienti literarum 1. potestate & positu, affectus rerum aliqui aut soni velut 2. delineentur. Quod multi egregie attentarunt. Lucret. l. 4. ut gravitas soni vel asperitas quasi pingeretur, asperum hunc versum commentus est: ut recte legit Ob. Gifanius:

Paronomasia.

Et reboat raucum retro cita barbara bombum.

Catullus de Nupt. Pel. & Tetidos:

Multaque raucisonos efflabant Cornua bombos.

Iterum Lucretius de Serra:

—— *serræ stridentis acerbum*
Horrorem ——

Virgilius similiter æmulatus est clamorem cornicis, dum pluviam provocat, sexies *A* repetendo: 1. Georg.

Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Idem de crabrone 4. Georg.

Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis.

Ad descriptionem vero ejusmodi faciendam, simul & cavendam κακοφωνίαν temerariam; præstiterit literarum potestas sensu aurium ponderare; quas in ejus

 gratiam

Potestates literarum.

gratiam hic quoque ἐν μέρει summaria recensiens complectar. Quomodo ex parte etiam Scal. fecit l. 1. de c. L. I. Et primum de *vocalibus*: postea de *consonis* *A*, ut solo oris hiatu, sine ullo fere cæterorum motu instrumentorum efficitur: ita crassioris aut latioris soni est, & ad amplitudinem rerum ac vastitatem facit. Vt ἀάζειν ἀλαλάζειν:

Virgil. *asper acerba tuens* ---- 9. Æn.

Qua data porta ruunt, ---- 1. Æn.

E, ore contracto profertur, estque medii soni inter *A* & *O*; & luctum solet exprimere, ubi adspiratio accesserit, *Heu, eheu, vah*, φεῦ Virg. 6. Æn. *Heu miserande puer*. I, est tenue, exile, rebusque teneris ac subtilibus convenit. Ut τρίζει μινυρίζον, *minurire*.

Apud Virgilium: 1. Æneid.

Virginibus Tyriis --- Catullus de Nupt. Pel.

Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant.

O, forte sonorum, amplum & ita affectibus vehementioribus idoneum. *Boo*, βοῶ: *ô tempora ô mores!*

Catullus de nupt. Pelei & Tetidis:

Clarisonas imo fudisse è pectore voces.

V obtusum & obscurum est: *rugire, mugire, bubo, bubulare, ululare*. Virgil. 11. Æn. --- *magnoque ululante tumultu* Et rursum 4. & 9. Æneid. *Fæmineo ululatu*. Inter consonas potissimum excellunt *H, F, L, M, N, R, S*. *H* τῷ *A* affine est: nisi quod insuper flatulentum sit, *halo, ah, ronchus*: sicut etiam *F*, quod cum flatu è dentibus ejicitur & maxime intendit voces: *flare, frendere, fremitus*. Jul. Scal. *In metu & dolore efflamus*. Item: *Adspiratæ consonantes multo acrius urgent his adjunctæ*, Fragor. *Quippe etiam mollissimam omnium literarum exasperant*; φλοῖσβος φλάω. *L* molle, liquidum, atque lactentis ætatis proprium. Græci udam appellant. Ut videre licet in verbis: θρύλλειν, *lallare*, ψελλὸς, κωτίλλειν, *trutillo, fritillo*. *M*, dilatatur quasi & tumet, ac rerum magnitudini servit & vastitati: *Bombus, bombarda, mons, mare, malum, magnum*. *N*, exiliter sonat, si præsertim *I* jungatur: *Gingrire, hinnire, tinnire, fritinnire*. *R*, asperum ac hor-

rendum

rendum sonat, violentiam aut impetum notans. Ideo hispidum ῥῶ vocat Terentianus Maurus. Hinc dictiones, σύῤῥαξις, *tantara, terror, territo, tonitru*. Virg. 11. Æn.

—— clauso fit gurgite murmur.

Lucret. l. 6.

—— murmura percurrunt cœlum.

Catull. de Nupt. Pel.

Barbaraque horribili stridebat tibia cantu.

S, sibilat ac strepit, utque Scal. ait, *ad spiritus elisionem facit: sale suxa sonabant.* Item *tussis*, ἀράσσειν, σπαράσσειν, σφάζω. Ubi verò τὸ *C*, adjungitur, ut in *X*, illa asperitas augetur: *Coaxo*, κοὰξ ξίειν. Sequuntur *B, C, D, G, P, Q, T*. Inde *B, C, D*, sonant leniter & augentur pro ratione vocalium. Adhuc pressius *P* & *T*: quod etiam timori inservit, *At, at*, *G* verò cognatum est τῷ *C*. Rarius occurit τὸ *Q*. Quod ex *C* & *V* constans, è vocali sua inprimis æstimatur. Et tantum de literis; quatenus in dictionibus & earum collocatione suavitatem sermoni afferunt. Quamvis hoc nondum sufficiat. Multo enim plu- *Oratio*
ra requiruntur, ut oratio vel invitum alliciat sive ad *ut sua-*
audiendum sive legendum. Ad quatuor non incom- *bis sit.*
mode referentur.

Primum est varietas, tam dictionum & phrasewn, *I.*
quam ipsarum rerum. Nempe ut *Varie-*

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem: *tas.*

& ut crambe bis cocta insuavis palato est: ita auribus & animo, si unum aliquod toties iteretur. Ut solent, *nempe, nimirum, ergo, præterea, cæterum* & alia. *Cic 3. de Orat.* ad aures nostras & sermonis suavitatem nihil est vicissitudine, varietate & commutatione aptius.

Secundo, accedant huc metaphoræ dulces, venustæ *II.*
& quasi floridæ, necnon similes Tropi. Quibus oble- *Meta-*
ctari omnes affirmat *Cic. 3. de Orat.* & fieri idem mira- *phora*
tur, sed & causam probabiliter eruit. Atq; hoc in genere *Quur* (*inquit*) persæpe mihi admirandum videtur, quid sit, *Tropi-*
quod omnes translatis, & alienis magis delectantur *ca dele-*
verbis, quam proprius, & suis. Id accidere credo, vel *ctent.*
quod ingenii specimen est quoddam, transilire ante

pedes posita, & alia longe repetita sumere. Vel quod is, qui audit, alio ducitur cogitatione, neque tamen aberrat quæ maxima est delectatio. Vel quod singulis verbis res, ac totum simile conficitur. Vel quod omnis translatio, quæ quidem sumta ratione est, ad sensus ipsos admovetur, maxime oculorum, qui est sensus acerrimus.

III. Dictiones reconditæ.

Tertio, dictiones quædam abstrusiores, raræ, & paululum antiquæ intermisceantur, sed pro re nata & cum modo Aristot. 3. Rhet. c. 2. δεῖ ποιεῖν ξένην τὴν διάλεκτον· θαυμασταὶ γὰρ τῶν ἀπόντων εἰσίν· ἡδὺ δὲ τὸ θαυμαστόν, id est, oportet efficere peregrinum sermonem: admirabiles enim sunt absentium: admirabile vero jucundum. Idem quoque asserit *Cic. Quinctil.* ut citabam c. 9. & alii.

IV. Numerus Oratorius.

Ultimo, præsto sit concinnitas numeri, qui è *pedibus* (ut Poetæ vocant) constituitur, & κατ' ἐξοχὴν vocatur *Oratorius*, quod in pompa orationum publica valde dominetur. Quamvis idem etiam suaviter afficiat epistolas, & dialogos & historias, & commentarios, & similia scripta, tempestive adhibitus, & cum quadam vicissitudine. Scalig. l. 4. Poet. c. 6. *Nullum sane dicendi genus sine numero est.* Et c. 1. *Numerus est conveniens sententiæ sonus ex compositione & dispositione partium. Compositionem appello verborum ex elementis & syllabis, ac membrorum ex verbis. Disspositionē, rationem modumq; compositionis Oportet enim verba & esse talia, & tali ordine collocata.* Quali verò ordine? Qualem & aures & autores, inprimis Cicero, probant: ne scilicet integri versus vel dimidii præsertim Hexametri & Pentametri existant. Cic. ad Brut. *Versus sæpe per imprudentiā dicimus quod vehementer est vitiosum.* Sit etiā varietas quædā *numeri*, nec eodem periodus eadem, aut sequens, vel inchoetur vel finiatur: etiam ille affectionibus rerū accommodetur, nempe *pyrrichius* celeritati; *spondeus* tarditati, & sic in reliquis. *Cic. in Orat.* Genus illud tertiū explicetur, quale sit, numerosæ, & aptæ orationis. Quod qui non sentiunt, quas aureis habeant, aut quid in his hominis simile sit, nescio;

nescio. Meæ quidem perfecto, completoque verborum ambitu gaudent, & curta sentiunt, nec amant redundantia: quid dico meas? conciones sæpe exclamare vidi, cum apte verba cecidissent: id enim expectant aures, ut verbis colligetur sententia. *Hæc Cic.* multa etiam Quinctil. multa alii, quos adiri malim & audiri ipsos de hoc argumento fusissime loquentes, quam ut frustillatim ex illis plura decerpam; quando etiam *oratores* peculiariter id sibi hactenus vindicarunt.

CAPUT XIV.

De brevitate sermonis & prolixitate.

BRevitas hîc intelligitur non exsucca illa, sine carne & sanguine; quæ pleraque tantum ostendit quasi eminus, ut pictor in tabula angustiori capita modo vel eorundem cacumina perstringit. Ubi, si quid intelligere velis, non nisi Oedipi alicujus & Delii conjectura utendum sit. Talis, inquam, brevitas vitium sermonis est, non virtus: nec tam brevitas dicenda, quam ariditas quædam & macies. *Macies sermonis.* Sed ea nec ulli facile expetitur, nisi cui domi suæ latitare & tantum sibi ac suis musis canere placeat, id est, inepto aut febriculoso, ne quid gravius dicam. At objiciuntur mihi Lacones! Verum quidem est, gentem illam parcissime olim loqui solitam, & sæpe non tribus verbis ad longiusculam orationem respondisse; sed vix uno. *Laconismus.* Inde appellati sunt βραχύλογοι & λακωνισμὸς communiter est breviloquentia. Verum excusaverit eos genius forte peculiaris aut natura, quæ ad multa potius egregie facta, quam multiloquia propendebat. Quamvis nec ubique, certe non in assidua conversatione, concisa illa & obscura brevitas locum habuerit. Loquebantur enim, ut sentiebant; nempe multis, quia multis opus erat: & ideo loquebantur, ut mutuo intelligerentur; & quidem ex tempore. Ubi autem cum hoste ipsis res fuit, pungentes ejusmodi verborum aculeos consulto, nec infeliciter, ejiciebant. Ut enim mucro, vel etiam spina citius penitrat, quam lancea: ita magis sæpe cruciat. Simile *Ubi Lacones brevi-loqui.*

 quid

quid de verbis existimare licet. Et vel hodieque in laude ponitur, quando illustres & graves personæ brevibus se absolvunt, atque ita multa aliis cogitanda relinqvunt. Verba regum & dominorum sint μονοσύλλαβα, vulgo dicitur. Rixabantur olim Lacedæmonii & Argivi de finibus: & hi cum per epistolam satis verbosam multa mala minarentur, ni illi cederent: nil aliud Lacedæmonii rescripserunt, quam αἴκα, id est, si. Quod tamen magis pupugit Argivos, quam alioquin forte chiliades vocum. Iidem *Philippo* Macedon. regi, cum Spartanos jam fines ingressus, quæsisset: utrum velint, se amicum venire, an hostem? οὐδέτεροι, responderunt. Ad eundem quoque non plus scripsisse memorantur quam: *Lacedæmonii Philippo. Dionysius Corinthi.* Quod sic explicant: *Dionysius cum aliquando præpotens tyrannus fuerit, uti tu es; nunc tamen regno exutus, privatam Corinthii vitam agit. Vide, ne, dum aliorum libertatem studes opprimere, idem tibi quoq; contingat.* At strictior illa loquendi brevitas ut gentilitia fuit, & suo loco utilis: ita hic non requiritur vel historiis, vel epistolis decora, ut *cap. ultimo* dicetur. Sed ea, quæ breviter, duodecim quasi legibus
1. circumscripta. Perspicuitati ne officiat aut tollat. Nihil
2. 3. supervacuum & redundans adsciscat. Res tamen quas-
4. cunq; necessarias complectatur. Quæ ita cohærent, aut
quæ ita se mutuo antecedunt & seqvuntur, ut alterum
5. ex altero intelligatur, alterutrum ponat. Periodi sint
6. δίκωλοι potissimum & τρίκωλοι, nec raro κῶλα, i.e. *mem-*
7. *bra* adsint & *incisa*. Verba sint selecta & nervosa. Ple-
rumq; absint descriptiones, distributiones, expolitio-
8. nes, dilatationes, congeries & cæteri ambitus. Omittan-
9. tur συνώνυμα καὶ ἰσοδυναμοῦντα, quæ vel idem vel minus
vel majus significant. Ἐπίθετα, qualia etiam sint, parcius
inspergantur, nisi vox aliqua distinguenda, vel res de-
10. claranda sit. Simplicia verba loco phraseωn assuman-
11. tur. Etiam Græca, ubi rotundius signant, quam Latina.
12. Ultimo adsint *asyndeta*, *ellipses*, *syncopæ*, *præteritiones*, *interrogationes*, *connexiones* occultæ & his similes. Et ea causa brevitas *Sallustiana* ab omnibus fere jactatur;

quia

quia utitur asyndetis, omittit verba, non circumdducit, non interponit, tribus vocibus integras explet sententias, ut de cæteris taceam. *Cic. l. 1. de Invent.* Brevis erit, si unde necesse est, inde initiũ sumetur, & non ab ultimo repetetur: & si cujus rei satis erit summam dixisse, ejus partes non dicentur. Nam sæpe satis est, quid factum sit dicere, non ut enarres, quemadmodum sit factum: & si non longius, quam quod scitu opus est, in narrando procedetur: & si nullam in rem aliam transibitur: & ita si dicetur, ut nonnunquam ex eo quod dictum sit, id quod dictum non sit intelligatur: & si non modo id, quod obest, verum etiam id, quod nec obest, nec adjuvat, præteribitur: & si semel unumquodq; dicetur: & si non ab eo in quo proxime desitum erit, deinceps incipietur. Ac multos imitatio decipit brevitatis, ut cum se breves putent esse, longissimi sint: cum dent operam, ut res multas breviter dicant, non ut omnino paucas res dicant & non plures, quam necesse sit. Nam plerisq; breviter dicere videtur, qui ita dicit: *Accessi ad ædes: puerũ evocavi. Respondit: quæsivi dominum: domi negavit esse.* Tametsi tot res brevius non potuit dicere: tamen quia satis fuerat dixisse, *domi negavit esse*, fit rerũ multitudine longus. Quare hoc quoq; in genere vitanda est brevitatis imitatio, & non minus rerũ non necessariarũ, quam verborum multitudine supersedendum est. *Hæc ille.* Brevitati opponitur prolixitas & quædam opulentia sermonis. quam mediocriter hactenus dicta, largissime autem libri *Rhetorum* suppeditant: ut iliada post Homerũ scribere videar, si tale quid ausim. Sic vero augeatur oratio, & suis pigmentis ornetur, ne in battologiam & garrulitatẽ degeneret: ubi toties pleonasmi, ταυτολογίαι, περισσολογίαι, ἐπεμβολαὶ, ὑπερόχαι, monstrosæ periodi, nimiæ etiam descriptiones, ac periphrases concurrunt. Quo vitio nihil odiosius: & ex eo Lucanus recte Scaligero dicitur, *tædii pater.* Sæpe enim ita fluit, aut ruit, ut ægre consistat. Qui morbus quodammodo etiam infestat *Majorag.* alias oratorem non è multis: ut cum fructu exoptato minime legi possit, nisi unà

quoque

quoque luxuries illa amputetur. Quanta etiam cum redundantia (sæpius certe inutili) non modo Dionysiaca, sed etiam paraphrasin Iohannis Sacram, adornaverit Nonnus Panopolit. has literas docti notarunt. Verbi causa cujus bono aut quo scopo laternam Ioh. 18. 3. sex septem versibus circumscripsit? Multa poetis indulgentur, scio: & plura, quam aliis. Sed tamen illud etiam hic obtinet, *Ne quid nimis*. Recte Cleomenes Græcus: τί, inquit, μοι μικρῶν περὶ μεγάλα φροιμιάζῃ, ὅσον γὰρ εἴη πρᾶγμα τοσοῦτον καὶ ὁ λόγος, ᾧ χρῆσαι: quid mihi de parvis magna facis proœmia? Quanta enim res fuerit, tanta sit & oratio, qua uteris. Laudante quodam Rhetorem, quod oratione copiosa exaggerare res parvas valeat: respondit Agesilaus magnus: οὐδὲ σκυτοτόμον ἡγοῦμαι σπουδαῖον, ὃς μικρῷ ποδὶ ὑποδήματα μεγάλα περιτίθησι: Ne sutorem quidem existimo probum esse, qui parvo pedi calceos magnos circumponit: uti memorat in Apophth. Lacon. Plutarchus.

CAPUT XV.

De accurata loquendi ratione.

POTES Latine loqui: etiam bene Latine: etiam perspicue: etiam eleganter: nec tamen accurate. Quanquam elegantiæ cultus, nec non perspicuitas quæ e *propriis*, viam sternit ad apicem velut accurationis. Hæc igitur quibus adminiculis indaganda, videbimus. At quid refert? inquias. Certe plurimum. Si commode, si accurate ex æquo Eruditi (nam populi non est) loquerentur, res intellectu faciliores essent: nec tantæ λογομαχίαι, quæ non parum concordiæ & veritati insidiantur. Quid enim post verba aliud, quam verbera & pugnæ? Exempla ante pedes interque manus sunt obvia nostras. Ita quondam imperator *Fridericus Ænobardus* bellum intulit acerrimum *Hadriano IV. Papæ*, occasione è voce *Beneficii*: quam aut ille sinisterius accepit, aut hic potius male usurpavit. Unius literulæ erratum (*ait Muret.*) interdum eas etiam eruditiss. hominib. offundit tenebras, ut tanquam in illuni no-

ſtè errantes, quovis potius perveniant, quam quo volunt. *Melancht.* l. 1. dialect. in vocula *Prius*: ſæpe tetri errores in graviſſ. negotiis oriuntur ex inſulſa ſermonis interpretatione. Et pulchre *Iul. Scal. exerc. 88 ſect. 2*, quid intelligam, ſi tua ſit perverſa oratio? Alibi hoc genus hominum, quod ſupine loqui ſibi licere vult, aitque non eſſe verborum curam Philoſopho, caſtigavimus. Hic quid ſuper hac re ſenſerit divinus præce- *Ariſtoteles.* ptor, videamus. In primo Topicorum oſtendit, quomodo ſit nominibus utendum: neque ſuperſtitioſe, neque ſupine. Illud enim faciunt publici: hoc proprii nominis decoctores. Itaque quod uſum concedit vulgo, modeſtiam: quod ſibi retinet *proprietates*, ſapientiam profitetur. Quamobrem in ſecundo *accurate* ſcri- *2. Top. 2.* bendum atque loquendum jubet: ἁμαρτάνουσιν οἱ τοῖς ἀλλοτρίοις ὀνόμασι τὰ πράγματα προσαγορεύοντες.

Duplici autem modo, ni fallor, *accurate & exquiſite* *Modus accurate loquendi 1.* *loquimur*. Primò, *ſi ad naturas rerum, de quibus loquimur, voces unice conformemus*. Altero, *ſi eæ voces propriæ ſint, & congruæ*,

De primo. Vox cum re, tanquam ſignum cum ſignato ſuo aptiſſime, &, ſi poteſt, κατὰ παντὸς, conveniat. Nec majus, nec minus, nec aliud, nec alio ordine dicamus, quam res, de qua dicimus; ſinit. Res enim menſura dictionis eſt. Abſint igitur ὑπερβολὴ, περισσολογία, ταυτολογία, μείωσις, συνεκδοχὴ, μετωνυμία, ὕστερον πρότερον, ὑστερολογία, ἀναστροφὴ, ὑπέρβατον, ἔνδεια, κατάχρησις & ſi quæ alia: quibus ſuo loco ab oratore & Poeta adhibitis, populi aures & animi permulcentur. Sic non lo- *Phraſes minus accuratæ.* quimur accurate, *Eclipſis Solis vel obſcuratio*. Sol enim lucis principium & quaſi fons, non obſcuratur aut deficit: nec tanta umbra ſpargi poſſit ab opaca terra. Nos igitur amittimus lumen Solis; non ipſe: ſcilicet ubi interjicitur luna. Neque accurate & pro re loqueris, ſi dicis: *obſcuratur & offunditur luce Solis, lumen lucernæ*. Item, *lumen majus offuſcat minus*. Potius enim tegit. Nam idem illuminare, idem obſcurare minime poteſt. Talia ſunt etiam: *atramentum viride: atramentum*

rubrum

rubrum in Nomencl. Frischl. Pugnant enim inter se, atrum & viride & rubrum: sicut ap. Græc. dicitur σιδηρόξυλον. Item, *Tripudium in aura*: quia vere in terra. Item, *Propagabitur ad seram usq; posteritatem, si quæ futura est.* Unum quippe interimit alterum. Aut omittatur *Sera*.

Simile est & illud:

Solibus æthereis, altoq; recanduit æstu.

Unus Sol. Nec pro diebus accipitur. Obstat, *æthereis* & quæ seqvuntur. Item

Et pariter vultusq; deo plectrumq; colorq;
Excidit ———

Color & vultus copuletur. Alias ἄπαξ. Item

Nec pueris, nisi summa fames premat esuriesq;:

Legatur Scaligeri hypercriticus Ταυτόλογον. Quale & hoc: *Quo te animo, quo te pectore, mente canam:* Ita Scal. reprehendit eum, qui *vacuum* per *inane* descripsit: qui *virgineos partus*: qui *verendos partus* dixit? cum unus sit & unicus. *Idem*: neque de cervo uno, capita, in plurali numero:

Aeria victor fixi capita ardua quercu.

Idem: neque bonum illud? *sive mutato jaculis veneno.* Mutatur enim jaculum veneno? non jaculo venenum.

Idem:

Interea dulces somnos noctisq; soporem.

Exuberat *sopor* post somnum. Idem ibidem:

Qui cœlo radient ignes, quæ sidera mundo
Labantur tacito, stellis quibus emicet ardens
Signifer ———

Et superflua sunt & male disposita.

II. *De altero*, id est, proprietate nunc agendum. Sed qua semita? cujus ope? Libere dico: E philologis, quos legi, quos vidi; legi autem multos, vidi plurimos, neminem nominare possum: qui ex professo ostendat nobis modum, quo ἰδιότης dictionum capessenda sit. Clamant: *proprie loquaris, proprie.* Sed quomodo? Ad Grammaticos me ablegant? Hi non satis. Tantum enim monstrant rationem emendare loquendi, & quidem ex autoribus meliorum gentium; quibus anima Grammaticorum

corum debetur. Autores mihi commendant? Accipio: sed non una, aut satis explicite, quod volebam. Etenim quia Cic. Virg. Terent. alii, una dictione varie, non de una re, utuntur: qui scio, ubi proprie, ubi Tropice? Exempli gratia: *superbus* vulgo dicitur arrogans & e- *Super-* lati animi. Cic. *rex superbus*: *superbum se præbuit in* *bus.* *fortuna*, id est, elatus fuit. Virg. *Belloq; superbum*, hoc est nobilem, excellentem, ut explicant. Idem: *Tibur superbum*, id est altum. Idem: *spoliis superbi*, id est ornati. Idem: *superbum Rhamnetem*, id est opulentum. Plaut. amph. a. 1. sc. 1. ME: *faciam ego hodie te superbum, ni hinc abis*. SO: *quonam modo?* ME: *auferere*. Ita *pupula*, *Pupula* *pupilla* Cicer. Lucret. Horat. Plinio est nigrum illud & *Pupilla* volubile in medio oculi Lucretius:

——— si pupula mansit
Incolumis, stat cernendi vivata potestas.

Virgilius in Culice:

Hac senioris erat naturæ pupula telo
Icta levi ———

Catullus: *cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem*. Dicant, utrum proprie, nec ne? si proprie: dent causā necesse est. Nam *pupa* (unde & *pupula* & *pupilla*) est minor puella, item icuncula; ap. Martial. Pers. alios. Veluti *pupus* est puer parvulus ap. Varron. ex quo *pupulus*, *Pupus.* *pupillus*. Quanquam hic usitate dicitur impubis, qui *Pupil-* in potestate patris esse desiit morte, vel emancipa- *lus.* tione. Cic. *mortuus est, reliquit pupillum parvum filium*. Cum igitur *pupilla* aliud, aliud *pupa*, aliud *pupus*, aliud *pupillus* notet: quodnam eorum primo ac proprie? sunt quippe ejusdem originis. Ita ajunt: *Modulari*, *Modu-* proprie est ad exactam mensuræ & numerorum rationē *lari.* quasi modificari. *Ordiri*, verbum est proprium artis Mi- *Ordiri.* nervæ. *Tempe*, proprie sunt loca amœna Thessaliæ: abu- *Tempe.* sive cujusvis loci amœnitas. *Compellere*, pastorale ver- *Com-* bum est: & autore Servio, proprie in unum locum vel di- *pellere.* versa vel diversorum animalia cogere. *Lustrare*, autore *Lustra-* Nonio, proprie est circumire. *Carina* proprie trabs na- *re.* vis infima, totiusque fabricæ fundamentum & statu- *Carina.*

men

Æger. men *Æger*, proprie qui & animo & corpore laborat: *Ægrotus.* *ægrotus* tantum corpore. Ita *ægrotatio* & *ægritudo*: illa proprie in corpore; hæc in animo nomen habet. *Petere.* Serv. 1. Æneid. *petere* non solum adire, sed etiam est proprie insidiari. Idem Serv. *Latex* proprie aqua est. *Latex.* Et Pomp. Scabin. *Latex* proprie aquæ humor dictus, quod in venis terræ lateat. Idem Serv. 3. Æn. Apparatus *Funus.* mortuorum *funus* dici solet: exstructio lignorum, *rogus*: subjecto ignis, *pyra*: cadaveris crematio, *bustum*, locus *ustrina*: operis exstructio, *sepulcrum*: nomen inscriptum, *monumentum*. Iterum Servius ad illud 6. Æneid.

——— *stellis ardentibus aptum.*

Aptũ. *Aptum*, id est, vicinum. Alii quæ ordine juncta sunt certo & cohærent quasi cathena aliqua, *apta* esse dicunt. Et infinita sunt alia, quæ propria esse non aliter *Propria unde eliciantur.* confirmant, quam vel τῷ αὐτὸς ἔφα: vel compage aliquot exemplorum, quæ tamen sæpius invicem discordant. Mihi sic videtur, salva cujusque sententia: Triplici modo proprietatem vocis erui: *vel ictibus, vel autoribus, vel originibus.*

I. *Primo*, ubi præeunte natura, dictio convenienti literarum potestate & positu respondet sono rei, cujus symbolon; tum illius propria judicatur. Ut sunt *bambalio*, *serra*, *susurrus*, *murmur*, μορμύζειν, *sibilus*, *frendere*, *strepere*, *garrire*, ἐλελίζειν, & multa alia. Ita *baubari* à voce canum majorum fecere. Et Aristoph. in Vespis, cum canes æmulari vellet, αὖ αὖ, *au*, *au* commentus est. *Tinnire*, vel aurium judicio, est rerum exiliter sonantium, ut laminæ vel sistri. Ita suis *grunnire* proprium est. Ejus enim vox non alia. Si hominem grunnire dices; metaphorice loqueris.

II. *Deinde*, ubi Autores, quique in sua disciplina, eodem modo semper aut maxima ex parte vocabula usurpant; & potissimum primigenia, i. e. Hebr. linguæ; cæteræ quippe ex ea profluunt: tum inde propria colligitur significatio. Hic enim ὀνοματοθέτης ut primus; ita perfectissimus causa nobis sit, qvur res ita nominetur:

netur: quamquam ſine cauſa ab illo ita nominata non ſit. Ut שִׁיר ubique eſt canticum. שַׂק apud omnes eſt ſaccus. תְּמוּנָה perpetuo eſt imago, ὁμοίωμα. Item הֵילִיל ubique eſt ejulavit. Item יָנָה ſemper eſt oppreſſit. Ergo proprii illi ſunt ſignificatus. Nam quid ulterius moliri aut velis aut valeas, non video.

III. *Ultimo*, ubi Latinum ex alio Latino, vel hoc ex Græco, vel utrumque ab Hebræo traducitur, ſed appoſita ſemper cauſa: ibi per illum flexum aperitur proprietas. Ut *ſextans* à ſex: hoc ab ἕξ: utrumq; à שֵׁשׁ *ſcheſch*. *Hemina* & ἡμίνη à חֹמֶר *chemeth*. *Metallum*, μέταλλον à מְטִיל, *Metil*. Ita *ſuperbum*, à *ſuper*, eſt quidquid in ſuperiori loco eſt, ſive eminens. *Egregium* è *grege* ſumtum, ſelectum: ut *ovis egregia*, *ovis eximia*, ab eximendo. *Ingenuum* eſt ingenitum, nativum, γνήσιον, ab *in* & *geno*. Ita *pupus*, *pupa* à בָּבָה. *Pupula* & *pupilla* ſunt Deminutiva; & dicunter de oculi medio, quod Germanis eſt *malum*, à figura, non ἰδίας: ſed quia inibi icuncula viſitur. *Quintil. l. 8. c. 2.* dicitur *proprium* inter plura, quæ ſunt ejuſdem nominis, id unde cætera ducta ſunt: ut *vertex* eſt contorta in ſe aqua, vel quidquid aliud ſimiliter *vertitur*. Inde propter flexum capillorum pars ſumma capitis, & ex hoc quod eſt montibus eminentiſſimum. Recte inquam dixeris hæc omnia *vertices*: *proprie* tamen, unde initium eſt. Sic *ſoleæ* & *turdi* piſces, & cætera. *Hæc ille.* Nec non ὁμόφωνοι ſunt JCti. Unus inſtar multorum ſit celeberr. Everh. in *Arg. Leg. loco ab Etymol.* Subſequitur nunc locus ab etymologia, à quo ductum argumentum eſt probabile, utile, & multum frequens. *Et poſt:* Neque mirum alicui videri debet, bonum eſſe argumentum à nomine ſeu etymologia *dat verbis proprium ſignificatum*, quando definitio non repugnat. *leg. notionem §. inſtrumentorum, in verb. proprie.* Et poſt: Eſt enim etymologia reſolutio vocis in proprium effectum rei, quæ

Sextans
Hemina.
Metallum.
Superbum.
Egregium.
Ingenuum.
Pupus.

demonstratur, secundum *Bal. in c. 1. §. si quis de manso de controv. investi, in usibus feu.* Et post: sumitur proprium significatum alicujus nominis vel ex etymologia, vel ex definitione, vel ex autoritate, & semper definitio præferenda est etymologiæ, ut *not. dicit Bart. in d. l. omnes populi, in 6. q. principali, in ver. quaro unde sumatur.*

CAPUT XVI.

De usu originum, ex aliis: de propriis, & translatis ex Augustino: item de paronomasia.

NIhil etymo aptius esse, ad venandam proprietatem & explicandam aliquam vocem, ut cognitio rei eo expeditior sit, jam olim & præcipue in vestibulo Originum mearum pluribus ostendi. *Bucco* aliquis forte & *Lentulus* contra pugnat; sed ex mero affectu & præjudicio: nec ullius specie argumenti; quam multa ridicula falsa, & inepta etyma solere interspergi. Atqui ita caput causæ non tangitur. Aliud est res ipsa, aliud vitium rei. Illa propter hoc ne vapulet. Et quæ usquam disciplina datur tam pura puta, quam homines inepti non deformarint? quæ aliquot erroribus non subjaceat? Nullum corpus, vel Helena formosius est, quod non suos habet nævulos. Nullum triticum tam perpurgatum est, cui non lolia aut steriles avenæ innascuntur. Nullus hortus tam diligenter colitur, qui non etiam aliquas spinas vel vepres vel sentes ferat. Sed bene habet, quod contra *Bucconem* & *Lentulum*, sententiæ meæ fundos & subscriptores habeo viros ex omni parte literatissimos, qui sapientia & virtute sua Europam hanc nobilitarunt. Tædiosum foret, si omnium sententias huc corrodam: & *quatuor* quasi per saturam recitasse satis sit, è quibus reliqui æstimentur.

Utilitas etymorum 1. *Avenar.* πολύγλωττος & Theol. eximius in præfat. Lexici Hebr. ad lect. Habet (*inquit*) hoc exercitium derivandi, magnas & infinitas utilitates. *Primo* enim ex

ex hoc usu derivandi, manifeste apparet & constat, primam matrem omnium linguar. esse Hebr. ideoque digniss. & maximi faciendam. *Deinde* ex observatione derivatorum vocabulorum, quæ antea nobit nota sunt, facilius etiam Hebræa percipi & tenacius retineri possunt. *Postremo*, in multis locis scripturæ, ubi interpretum expositionib. & Rabbinor. commentariis (quæ ut ubique non rejicio, ita & in plerisque locis illorũ somnia non admitto) sæpe nihil prorsus fui adjutus; ibi sola linguar. collatione propriam vocabuli significationem venando reperi, unde scripturæ sententia multo illustrior redditur. *Gentilis* in lib. Orig. ad Pandect. Antistium, *inquit*, Labeonem accepimus, cum omnis doctrinæ præsidiis instructum ad jus Civile cognoscendum, explicandumque accessisse: tum vero innumerabiles ejus velut nodos non alia re magis, quam vocabulorum originis, quam Græci ἐτυμολογίαν, Plaut. *Veriverbium* appellant, diligenti investigatione expedivisse. Gaii vero ejus, qui ad legem 12. Tabul. politissimos commentarios scripsit, septimus de vocabulorum origine laudatur ab Agellio liber. Quo numero, si is tamen numerus, ut existimo, fuit, Catonis quoque Originum libri, teste Æmilio Probo, continebantur. Sed Gaii magis vocabulor. fuerunt; Catonis magis rerum. Quos si haberemus, pulcherr. scientiæ fructus perciperemus. Nunc quæ ruina præclariss. ingeniorum ferme omnium lucubrationes obruit, eadem illos quoque oppressit & extinxit. nec ex illis quidquam nobis superest, præter desiderium. *Keckermann.* l. 2. Gymn. Log. Definitio nominis, *inquit*, commendatur ea inprimis, quæ dicitur κατ' ἐτυμολογίαν, quæque vocem è sua origine seu notione declarat. Quia origo vocis, plerumque est index naturæ, id est, proprietatis & finis, ad quem res ordinata est? ut vel ex solo nomine *Jehovah* liquidum est. Hujus nimirum origo si expendatur, quod dicatur ab *haiah*, id est, existendo, lucem magnam affert cognitioni naturæ

2.

3.

Dei, quæ à creaturis in eo potissimum distinguitur, quod existentia sit ipsi essentialis & necessaria: cum creaturis sit accidentalis & contingens. *Matth. Martin. in præf. Lexici* Certis, *inquit*, etymis inter alias commendationes & ista debetur: Quod falso dictas vocum significationes, animabus sæpe nostris & corporibus noxias, refellit, & multas res scitu præclares in historia & omni antiquitate, quæ alioqui tenebris mersæ laterent, detegit. Et nulla est disciplina, quæ non ad expediendas dubitationes aliquando ab Etymologia consilium petat & opem, philosophiæ partes omnes, Theologia, Jurisprud. maximeque medicina, sive in partib. humani corporis rite discernendis, sive morbis distinguendis, sive remediis ex tota naturæ penu decerpendis & ad humani corporis fugandam intemperiem modificandi. *Hæc ill.* de originib. per quas propria & translata dicebam modo internosci. De utrisque etiam quæ *Augustini* mens sit audiamus, *L. 3. de doctr. Christ. c. 24.* Maxime investigandum est, utrum propria sit, an figurata loquutio, quam intel-

Propria. ligere conamur. *Et l. 2. c. 10. Propria* dicuntur, cum his rebus significandis adhibentur, propter quas sunt instituta, sicut cum dicimus *bovem*, intelligimus pecus, quod omnes nobiscum Lat. linguæ homines hoc

Translata. nomine vocant. *Translata* sunt, cum & ipsæ res, quas propriis verbis significamus ad aliud aliquid significandum usurpantur: sicut cum dicimus *bovem*, & per has duas syllabas intelligimus quod isto nomine appellari solet: sed per illud pecus rursus intelligimus Evangelistam, *Hæc usque August.* De numero vero & distinctione tam troporum quam figurarum alii copiosissime pertractarunt & è nostris aliqui, nominatim Keckerm. noster, tam egregie, ut palmam fecerint priscis ambiguam, addam. Hic ergo nihil, præterquam de *paronomasia*, auctarii loco, addam. Quia eam à aculeullis, præter meritum tamen, invaditur? obtendamus clypeum, aut saltim paremus. Serv. ad 2. Æneid.

Pandun-

Panduntur portæ, juvat ire, & Dorica castra: *Mala*, inquit, *est compositio, ab ea syllaba incipere, quæ superior finiens est sermo: nam plerunque & κακέφατον facit.* At Serv. ne aures habet tam delicatas, tam puriter lotas, ut percipiat ipse solus male sonare, quod certatim omnes alii & Græci & Latini probant? *Turneb.l 7. c. 19.* Non est (*inquit*) quur vel à Quinctil. vel Juvenali satira 10. versus Ciceronis.

O fortunatam natam me consule Romam,

irrideatur, ob iterationem earundem syllabar. Hoc n. veteres in deliciis habebant. Quod etiam monet Scalig. in Orat. contra Erasm. Roterod. Et *Siberus* illum Cicer versum ambagiosa copia defendit Oratione de Cicer. 1612. prid. Cal. April. VViteb. habita. Legatur ipsa in hanc rem. Iterum *Scalig. l. 3.* Poet. c. 56. Est allusio rei à re deducta cum præscriptione, mutatis, aut additis, aut detractis elementis. Ea raro convenit gravioribus poematibus. Epigrammati & Satiræ & comœdiæ major necessitudo. *Et post.* Frequentes in in ea prisci. Videamus vero aliquot exempla.

Iterum *Virgilius*:

Date tela. 9. Æn. Fama malum 4. Æn. ruit oceano nox. 2. Æn. adverso sole colores, 4. Æn. reque quelis 4. Æn. frondenti tempora ramo 7. Æn: avia tum resonant avibus 2. Georg Lybicis terris. 4. Æn. sedens 7. Æn Puppesque tuæ pubesque 4. Æn. Tales casus Cassandra canebat. 3. Æn. Non comtæ mansere comæ 6. Æn.

Plautus comicus:

Amens amansque --- More moro --- à porto apporto - Quanta sumini absumedo, quanta callo calamitas: & alias sæpissime. *Terent.* amans amens: amoto metu: æquum est, vos cognoscere atque ignoscere. *Propert.* l. 2. El. 1. Laus in amore mori *Tibull.* 1. Eleg. Quam ferus & vere ferreus ille fuit. *Catull.* carm. 70. bella puella. *Liv.* non hospes, sed hostis. *Prudent.* Armorum morumque feros mansuescere ritus. *Cicer.* vero quoties? Eo loco locati sumus. Villa pusilla. Piliæ & filiæ

 salutem.

salutem. Tres res invisæ visæ. Quantum tum beneficium. Qui sunt, fuerunt, erunt. Eodem gladiatore latore. *Hæc ille.* Mitto cæteros, ut & Græcos. Id notabile, quam veteres illi Ecclesiæ doctores hac *παρονομασίᾳ* suas orationes decorarint: quamvis interdum videatur modum alicubi transiliisse. *Tertull.* utique idoneus est reficere, qui fecit: quanto plus est fecisse, quam refecisse: initium dedisse, quam reddidisse. *Lactant. de orig. erroris. l. 2. c. 9.* Deus facit sibi ipse materiam, quia potest. Posse enim Dei est. Nam si non potest, Deus non est. Homo facit ex eo, quod est: quia per mortalitatem imbecillis est: per imbecillitatem definitæ, ac modicæ potestatis. *Ambros. de Pænit* Ubi quis credit, ira Dei discedit, vita autem accedit. *Augustin* amavit te Dominus, & fecit se propter te hominem. Deus subjecit se, & exaltavit te. Inclinavit se, & suscepit te. Exinanivit se majestate, & implevit te divinitate. Descendit usque ad te, us tu adscenderes usque ad eum. *Idem:* Descende, ut adscendas: humiliare, ut exalteris: ne exaltatus humilieris. *Bernhard.* Deus dilexit nos tantus, tantum& gratis, tantillos &tales. *Idem:* considera homo unde veneris, & erubesce: ubi es, & ingemisce: quo vadis, & contremisce. *Isidor.* magna est virtus, si non ledas, à quo lesus es. Magna est fortitudo, si etiam lesus remittas. Et his similia ex omni parte nobis obviant. Quidni ergo concludamus: *Paronomasiam* esse figuram lepidam & dulcem: si tamen in tempore & parcius usurpetur, nec ut morosus quæsita (quomodo ab Apollinari Sidonio poeta factum, sed ultro quasi oblata nobis & nihil tale molientibus, videatur. Peccant igitur, quorum oratio perpetua illa agnominatione & alliteratione, ut sic dicam, circumfluit, ut non secus atque Echo silvicultrix resonet. Modus, inquam, servetur: Ut mel nimium in fel abit: ita etiam hæc figura parit fastidium toties repetita.

CAPUT

CAPUT XVII.

De Pronunciatione.

ORthoepea dirigitur inprimis à natura, & vel in *literis* consistit, vel in *quantitate*. Literæ, ut hic spectamus, totæ sunt opus animæ nostræ, sed per instrumenta peculiaria, quæ natura addidit. Nempe sunt pulmo, arteria aspera, guttur, palatum, lingua, dentes, labia & cætera: quorum motu & conformatione sonus aut vox efficitur tam diversa, tam varia; atque ita literæ singulæ constituuntur & ab aliis distant. Ut igitur omne, quod à natura, certum est ac distinctum: sic quoque literæ. Philosophi clarius: *omne quod est, suam habet essentiam, per quam est.* Quidni etiam Literæ? Ea est *potestas*, ut vocant, quæ in pronunciatione consistit, indeque dignoscitur. Hoc principium si admittis, & quur non admittas? *Primo*: una litera unius erit soni. Nec *A* sive leniter, ut in *amo*, *facio*: sive crasse ut in *ara*, *effari*, efferas, sit alia. *Gradus non variant essentiam*, inquit Philosophus. *Secundo*: potestas unius non misceatur cum altera. Ita C quando ab initio vocis præcedit ἀμέσως & continuo vocales *A*, *O*, *V*: item *L*, *R*, more veterum & Græcor. effertur. Ut *cacumen*, *conor*, *curo*, *claudo*, *crimen*. Et recte quidem. Ea enim potestas est. Ergo non mutabitur, quando C ab initio præmittitur, *E*, *AE*, *OE*, *I*, ut *cella*, *cæcus*, *cœtus*, *cinis*, *cimba*. Nec video, quid obtendas, præter consuetudinem. Et hoc idem monet etiam Schmidt in Hypom. Gram. de orth. c. 4. Sic *h* in *mihi*, *in nihil* cum *CH* confundimus. Uti peculiari libello ostendit Joh. Theodor. Sic etiam Tò in *peius*, *ejus*, *ajo* cum G miscemus. Sic Græcanicum *H* male proferimus per I Indicio sit vox ovium βῆ βῆ Iliad. s: *Bee Bee*, non *Bi Bi*, Eustath. βῆ βῆ φωνῆς προβάτων, σημαντικὸν: citatq; hunc Cratini versum, qui est ap. Æl. Dionys. ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων, βαδίζει, i. e. Is vero fatuus velut ovis *bee bee* dicens badissat. Jam vero balatus ovium, vel aurium arbitratu non est *bi*, sed *bee*. I. II.

III. *Tertio*: ubi duplex sonus, ibi non vera litera. Hæc enim elementum simplex & indivisibile. Ut ψ, ξ, ut supra etiam ostensum.

IV. *Quarto*: bivocalis non unius simplicis, sed utriusque vocalis, tanquam principii, sonum retineat. Ut AV *autor*, non *af*: EV, *Eurus*, non *ef*. Sic etiam AE *cædo*, non E: OE *cœtus*, non E. Quæ causa, quod Poetæ quoque AE diduxerunt, *aulai*, & in priscis tabulis *Aimilia*. Itemque sint exemplo Græc, qui αὐονὔ, ita reliquas diphthongos divisere. De cæteris eruditæ illæ animæ, Jul. Scal. & Lips subtiliter disserunt: quo te remitto. Me ad quantitatem, quæ à motu est vel celeri vel tardo; aut, ut vulgo, à tempore vel brevi, vel longo. Ubi litera brevis: properet lingua & raptim efferat: ubi longa, cunctetur & morulam trahat. ita antiqui *aara feelix*, *poopulus* pro arbore, *fecei*, *castreis* dicebant: ut esset discrimen à brevibus syllabis, quales *hara*, *fero*, *populus*, *facibus*, *sibi*. Unde autem cognoscitur quantitas? Vel e *Poetis*, vel *Originibus*, vel *Analogia* vel *Natura*.

Lib. de caus. Lat. ling.
Lib. de pronun. Lat. ling.
Quantitas unde.

EXEMPLA E POETIS.

I. *Quotidianus*) Catull. ad Mall. Conjugis in culpa flagravit quottidiana.

Euripus) Ovid. l. 1. de Ponto eleg. 9. Stagna quoque Euripi, virgineusque liquor.

Hemina) Pers. Sat. 1. Fregerit heminas Areti ædilis iniquas.

Druidæ) Mantuanus:

Phœnices, Persasq; magos, Druidasq; severos

Alioqui) Horat. l. 1. Sat. 3. Quod mœchus feret aut sicarius aut alioqui.

Competitor) Horat. l. 3. Odor. Descendat in campum petitor.

Catinus) Juven. Sat. 11. ponebant igitur Thusco ferrata catino.

Mulieris) Martal. l.1.Epigr. 97. Amethystinasq; mulierum vocat vestes.

Mercuri) Horat. l. 1. Op.10.Mercuri facunde, nepos Atlan-

Atlantis. Sic etiam *Martialis* : ô nullis Ovidi tacende linguis

Recensitus) Claudian. in Eutrop. l.2. v.60. Prisca recensitis evolvite secula fastis. *Et Prudent. Peristeph.* Quumque recensitis constaret partibus ille.

Triduum) Martial. Si totus tibi triduo legatur. *Prudent. Peristeph.* Pepigere tempus tridui.

Vietus) Horat. Epod. l.2. od.12. quis sudor vietis ---

Meridies) Catullus carm 33. Jube ad te veniam meridiatum. *Et Martial* Interjungit equos meridiana.

Copula) Ovid. latrantem frustra copula dura negat. *Lucretius* : Denique res auro argentum concopulet una.

Pituita) Catullus: Muccusque & mala pituita nasi. *In Horatio, nisi cum pituita molesta est, ὡς τετρασύλλαβον* legitur.

Mica) Prudentius Enchirid.

Implentur nimio micarum fragmine corbes. Immo ante ipsum Horatius l.3. carm. od. 23. *Farrepio & saliente mica.*

Secius) Virgil. 2. Georg. --- nec secius omnis in unguem Arboribus positis secto via limite quadret.

Secus) Idem 2. Æn. Haud secus Androgeos visu tremefactus abibat.

Salubris) Idem 1. Georg. --- fluvio mersare salubri. 3. *Georg.* --- nec somnos abrumpit cura salubres. *Tibullus l.2.* nec potuit curas sanare salubribus herbis.

Cophinus) Juven. Sat. 3. Judæis quorum cophinus fœnumque supellex. *Et Prudent. Apoth.* Post cœnam cophinos, crudus conviva resudat.

Compila) Horat. 1. Sat. 1. Nec te compilent servi.

Intrico) Horat. Mercedem aut numos unde unde extricat. Et *Martial.* Sunt apinæ tricæque & si quid vilius istis.

Præsto) ultima etiam brevi. Prudent. Peristeph. Ceu præsto semper adsies Tuosque alumnos urbicos.

Oppedo) Horat. 1. Sat. 9. Vin' tu curtis Judæis oppedere? --

Scaturis) Virgil. in Phal. Loci vermiculis ſcaturientes. *Prudentius*: Scaturientis prodat ut loquacitas.

Rejicio) Virg.3. Georg.Rejice, ne maculis infuſcet vellera pullis. Quod autem objiciunt ex eodem Aene. 5. *Ore rejectantem* --- Sciendum, legi oportere ex fide optimorum codicum:

Ore ejectantem: ap. Macrob. l.4. Sat.

Petoritum) Horat.2. epiſt. pilenta, petorita.

Inquino) Horat.l.1. Serm. merdis caput inquinet albis corvorum. Prudent. Periſteph. Luto & cloacis inquinat. *Et in Symmach.* Splendorem dentis nitidi ſcrobis inquinat atra.

Ignoſco) Ovid. 8. metam. Debuit illius miſereri, ignoſcere nobis. Nonnulli perperam τὸ ET imponunt: *& ignoſcere nobis*. (bi forte.

Vide Perſ. Sat. 1. Auriculas vide ſis ne majorum ti-

Agaſo) Scal. in Teretis: Adde & agaſones, devota heu pectora furtis.

Cui) Mart. ſed norunt cui ſerviunt leones. Eſt enim hendecaſyllabos.

II. EXEMPLA PRO ORIGINIBUS.

Depeculor) penult. longa, quia à *peculium*. Virg: nec cura peculi. 1. Ecl.

Vitupero) prioribus correptis: à *vitium* & *paro* i. e. labem adſpergo.

Neutiquam) media brevi: à *ne* & *utiq;*, *utiquam*.

Ego Charine neutiquam officium eſſe liberi puto. Terentius: Et Douſa l.2. Epod.

Moleſtus ipſe neutiquam forem tibi. Scal. in Hippon. *Neutiquam Silenus. Hoc tuo furno.* Ubi *neutiquam* diviſis primis ſyllabis legendum eſt.

Meteoron) Sicut & *meteoris:* quia dicimus μετέωρος, μετεώρος: ἀπὸ τ̃ ἐώρας.

Paraſceve) media longa, quia παρασκευή.

Idolum) prioribus longis, quia εἴδωλον. Quod verò Prudent mediam toties corripuit, alii per Syſtolen excuſant: alii per ἔνδειαν, id eſt, defectum τ̃ ι. Scal. in l.2. Auſon. c.25. veteres in Græcis nominibus non quanti-

tatem,

tatem, ſed accentum ſpectaſſe putat. Quod etiam notat *Servius* in Lib. de accentib.

Suffoco) media longa. Ut lautum lotum, plauſtrum, ploſtrum, aula olla: ita dicebant *ſuffauco*, *ſuffoco*, à faux. Ovid. in Ibin: Suffocent animam dira venena tuam. *Suffocare* autem altera brevi, autoritate Propert. l. 4. eſt πυρῶσαι: à *foco*. Verbum è priſcis ſacrificiis.

Vitulor) prima brevi à *vitulus*, ſententia Varronis. Antiqui *Italum* vel *vitulum* bovem dixerunt, & quod in lætis rebus eum mactarent, tractum inde *vitulari*. Græcis eſt μοσχιᾷν: quod etiam Germani imitantur.

Inducia) ſecunda longa, ab *inductum*. Prudent. in Periſteph. *Unum ſed orans flagito*
Induciarum paululum.

Catadupi) longa penult. κατάδουπον. δουπέω: ſc. à ſonitu illo maximo. Plin. l. 5. c. 9. Nilus incluſus montibus, nec alibi torrentior vectus aquis properantibus ad locum Æthiopum, qui *Catadupi* vocantur. Cic. in ſom. Scip. hoc ſonitu oppletæ aures obſurduerunt: nec eſt ullus hebetior ſenſus in vobis; ſicut in illis, ubi Nilus ad illa, quæ *Catadupa* nominantur, præcipitat ex altiſſ. montibus; ea gens, quæ illum locum accolit, propter magnitudinem ſonitus, ſenſu audiendi caret. Legatur etiam Seneca l. 4. quæſt. natur. c. 2.

Caduceum) prioribus longis, à καρύκειον, κηρύκειον.
Hinc ſe ſuſtulerat parib. caducifer alis. Ovid. 2. Met.

Amabo) media longa; quia à *futuro* aut ipſum futurum eſt verbi *Amo*. Catull. carm. 29. Amabo mea dulcis Hypſithylla.

Statim) prima brevi, à *ſtatum*. Cutull. Verum ſi quid agis, *ſtatim* jubeto. Feſtus producte: Tum ſucciſa ceres *ſtatim* cum mergite culmi. Nam & ſupinum illud anceps eſt: ut in compoſitis, *præſtatum*, *præſtitum*.

Quatuor) prima brevi, à *quater* Enn. ap Cicer. de Divin. *Cedunt ter quatuor de cœlo corpora ſancta.*
Jamq; adeo quatuor partium --- Soſipater l. 1.

Affatim) media correpta, à *fatim*: unde *fatigo*, *fatiſco*.
Ne pulvere victa fatiſcat. Virgilius l. 1. Georg.

Tum

Tum jecore opimo farta & satiata affatim. Attius Prudentius Cathem. in Sapphico:

Affatim illenis, quibus imbuatur Prona voluptas.

Videatur hic insuper Agell. l.7.c.7.

Summano) media brevi, à *manus*. Et ita Scalig. posuit in Ata. *Summanus* media longa à *manes*, quodidem habet in eadem Ata.

Socordia) prima longa, à *se* particula separandi, & *cor*: apud Festum *secordia*. Prudentius Apoth.

Non solis sanctorum oculis, sed lumine cassis,
Cæcorum caecos loquar, aut socordia quorum
Corde tenebroso verum perpendere nescit.

Ubi pro *aut* in vulgatis codicibus obrepsit, *atra socordia*.

III. EXEMPLA PRO ANALOGIA.

Clandestinus) penultima longa: ut matutinus, vespertinus.

Et clandestinis surgentia fraudibus arma: Manil.l.1.
Ceu clandestino traheretur fœdere bellum. Silius l.7.

Patrimus) media longa: ut *matrimus, bimus, trimus, quadrimus*. Catull. epigr. 1. Qualecunque: quod, ó patrima virgo, id est, Minerva ἀμάτωρ: ut docuit ibi Scalig. contra Politian.

Tradux, traducis) mediâ brevi. Uti *redux reducis*: & simplex *dux ducis*. Et ita etiam constat differentia nominis ac verbi *Traducis*, mediâ longâ. Severus:

Traduce materiâ & terris per proxima fatis.

Apparitor) penult. brevi, ut *exhibitor*. Prudent. Apparitores sed furenti suggerunt.

Tegula) prima longa: ut à rectum *regula*: sic à tectum, regula.

Lenit & objectum tegula curta caput. Propert. l. 4. el. 7.

Bobus) prima brevi, ut cæteri obliqui omnes, *bobus, boves, boum*. *Bobus* verò primam producit, ut in Lucr. Horat. Ovid videre est. Lucret. l.9.

Consimili ratione venit bubus quoq; sæpe

Ausonius *bobus* corripuit:

Æs

Æs veluti spirans cum bobus exagitas.

Præstolus) media brevi, quia est deminutivum. Ut à ventus ventulus, à comtus comtulus: ita à *præstus* (unde residuum est *præsto*) *præstulus*, pro quo etiam *præstolus* reperitur, & ex eo formatur verbum *præstolor*. Cujus medium etsi Despauterius lib. 3. Versificatoriæ produci affirmet: nobis tamen analogia potior est.

Torcular) media brevi, ut *specular*: & descendit torcular, à *torculus torculum*, quæ sine dubio mediam corripiunt.

Æquivoca) penult. brevi. Ut enim à consono consonus: ab incubo incubus: Sic ab *æquivoco æquivocus*. Unde etiam *æquivocans*, *æquivocata*, *æquivocatio*: quæ originem τ̃ *voco* (non *vocu*) apertè ingerunt. Et vocem hanc propterea addo, non quia ex antiqua elegantia: Sed quia ad Græc. ὁμώνυμος, ὁμώνυμα, facta, Logicorum subsellia hactenus occupavit.

Ultimo, ipsa veluti natura monet, quod H ω, αυ, ει, IV.
ευ, οι, & reliquæ, fiant longe necessariò, itemque ubi duæ *mutæ* concurrunt, ut *ardor*, *annus*, *aliquando*: cujus penultimam, qui correpte enunciant, pianissimè ineptiunt. Geminatur enim tempus, & ita mora evenit atque productio. Ita *pædagogeum*, *Alexandria*, *Antiochia* vel *Antiochéa*, longa penult. recte dicitur: idque ob ει diphthong. Serv. 1. Æneid. ad vocem *Eoas*, *E inquit*, naturaliter longa est: scilicet propter H, ἠώς. Contrà ε & ο, quia absque cunctatione, quasi propero spiritu efferuntur, nunquam non corripi videmus. Sic prima in *rescisco*, *resto*, *respondeo*, producitur: quia S. natura sua sibilat, & ita tempus aliquantulum longius facit, quàm alia litera post *RE* ut *retribuo*. Quanquam nec poetarum calculus hic desit, qui concorditer producunt. Nam illud Ovidii sanum non est: *Ense rescindendum est*. Recte enim: *Ense recidendum est*.

CAPUT

CAPUT XIIX.

De scriptione.

ORthographia est artis institutum, & absolvitur... initium scriptionis, si literæ, si voces singul... spectentur:

I. *Initium* ducunt Hebræi & Ægyptii à dextra ad sini... stram introrsum. In beatorum *insulis* meridiem ... à superiori parte, recta linea descendendo, ad infe... riorem Latini & aliæ gentes a sinistra dextram versus extrorsum. Nec vero ἀλόγως. Nam motus manus nostræ naturalis extrorsum est. Quare pugna quo... que sic cietur, & cætera opera, extento brachio, n... retracto, peraguntur. Præterea nobis relinquitur sub oculis ad contemplandum, quid, quantumque descri... ptum sit: quod istis calamo ac manu tegitur. Illud autem quanti? Omnes literas, præter unam atque alteram, cujus initium, dum scribitur, à parte superi... ori capitur: modo perpendiculari; à sinistra inchoant Judæi, & magna ex parte easdem in dextram terminant. Quæ igitur partium ratio, ista etiam sit totius: & quem... admodum linearum tractus; ita literarum quoque or... do servandus.

Ratio scriptionis.

II. *De Literis.* Harum & *quantitas* & *figura* inspiciatur. Veteres, ut *quantitas* illico oculis subjiceretur; ubi longa, vocales duplicarunt. Victor. Afer: *Nævius & Liv. cùm longa syllaba scribenda esset, duas vocales ponebant. Ut* aara, voocem, feelix. *Sequuta ætas usurpavit pro geminatione lineolam, quæ superposita ā ē ō ū: i vero longiori figura produxit:* vIvus, ædIlis. Hodie non multum absimile, quod scribimus: *mâlum, musâ, amârunt, quîs, fructûs:* aut linea simplici, instar acuti & gravis ap. Græc. *édit, pópulus, cárus, castè, sedulò.* Quæ non solùm quantitatem illico significant: verùm etiam perspicuitati orationis aliquando serviunt. *Quinct. l. 1. c. 12.* Totam, ut mea fert opinio, subtilitatem, in dubiis habet, ut longis syllabis omnibus apponere apicem ineptissimum est, quia plurimæ natura ipsa verbi,

Quantitas literarũ.

verbi, quod ſcribitur, patent: ſed interim neceſſarium cum eadem litera alium atque alium intellectum, prout correpta vel producta eſt, facit: ut *malus*, arborem ſignificet, an hominem non bonum, apice diſtinguitur. *Palus* aliud priore ſyllaba longa, aliud ſequenti ſignificat. Et cum eadem litera nominativo caſu brevis, ablativo longa eſt: utrum ſequamur plerunque hac nota monendi ſumus.

Figura, ut nunc ſunt, à Romanis tramiſſæ, integre retineantur, nec quid aliunde miſceatur. Quamvis enim Latina fluat ex antiquiori origine: tamen ut multa ſibi peculiaria arrogavit: ſic etiam proprias literarum figuras. Scilicet ut diſcrimen eſſet ab aliis, & abeſſet confuſio. Ergo ne ſcribatur *Pſalmus:* nec *lacryma, ſylva, Φiloſophus.* Quia voces illæ fruuntur jure civitatis Romanæ: etiam togam induant neceſſe eſt, hoc eſt literas. Ecce ſuffragium Gifanii: *Quæ Romana ſunt vocabula, licet Græciæ originem debeant ſuam, non tamen ideo ſcripturam ſequi debent. Verbi cauſa: ocius, hiems, ſtilus, ſilva, tus, Tuſcia, inclitus, duplus, clipeus, ligurrio, ſcena, lacrima, Ulixes. Conſuerunt enim Latini quædam ab aliis ſumta nomina ita conformare & conſignare, ut originem ipſi agnoſci nolint, ſuaque prorſus eſſe, ut exiſtimetur. Silva nunc ſcribunt omnes & hiems Latino, quæ tamen à Græcis profecta.* *Figura literarum.*

De vocibus. Hæ ſingulæ ut rectius exarentur, faciunt *Manuſcripta, Monumenta, Uſus Eruditorum, origo, Analogia.* Manuſcriptis, ſi conſentiant, ſi à Literatis ſint; multum debemus fidei: ut & monumentis antiquis; minus tamen, quam illis. Nam qui iſta ſculpſerunt, ſæpe fuere rudes ac plebei. Igitur uſui Eruditorum aliquando, præ illis diſſentientibus, plus credimus; plurimum *originationi* & *analogiæ*: qua, ſi & manuſcripta, numi, lapides, & tabulæ è meliori ævo aſſonent; nihil certius. Exemplorum aliquot meminiſſe lubet. Ita recte ſcribimus: *III. Scriptio vocum.*

Tropæum, quia Græc. eſt τροπαῖον, à τρέπω, verto. Turonenſis codex & optimus quisque habet *Tropæa.* Neq;

aliter

aliter prisci lapides: ut ille, in quo, vel ipso Donato teste, hæc leguntur: ARCUM SIMULACRIS EORUM TROPÆISQUE DECORAT. Et hanc scriptionem absque li multis asserit contra Marcell. Donat. Casaub. l. 1. in Sueton. c. 11.

Culcita, non *culcitra*, ab *inculcando*. Et *culcitam* asserit Manutius ex antiquiss. libror. autoritate & ex Cypriano Veron. majusculis literis ante mille annos perscripto.

Ancora, ex ἀγκύρα. Neque ratio apparet, quare ℌ imponatur.

Deliciæ, non *delitiæ*; quia fit à *lacio*: & scribimus *delicatus*. Etiam *deliciæ* per C. lapides & libri veteres ac nominatim Virgil. Carp. ostendunt.

Novitius, non *novicius*: quia *noviter* & *novatum* dicimus.

Strategema, ex στρατήγημα: à στρατὸς & ἄγω.

Felix, ab ἥλιξ. *Felix* sine diphthongo, libri ac nummi veteres, nec non lapides Capitolini exhibent, apud Manutium.

Genitrix, non *genetrix*. Quia ἀμέσως oritur à *genitum*. Ut enim ab altum altrix, ab expultum expultrix: ita à genitum *genitrix*. Etiam dicimus *genitor*, non *genetor*; *genitus* non *genetus*, ab eodem illo *genitum*. Sed & Manut. *genitrix* in antiq. saxis inveniri attestatur.

Cœmeterium, non *cœmiterium*, non *cemeterium*: quia Græcum est κοιμητήριον. A κοιμάω.

Frenum, à *frendo*: quod ad dentes refertur; & significat etiam frango. Isid. l. 20. Orig. c. 15. *frena dicta, quod equi frendant, id est, inprimant dentibus & obmordeant*. Etiam *frenum* per E, non *frænum*, in libris vet. & in Virg. Carp. Manut. invenit.

Pæne per Æ libri veteres & lapides omnes habent, ait Manutius. Et sic etiam differt à *pene* & penis.

Hadria & inde *Hadrianus*, semper cum adspiratione in vetustis libris, numis, ac lapidibus constanter inveniri Pontan. & Manut. affirmant. Græci suo jure detraxere adspirationem.

Cæpi

Cœpi per OE pro incepi, libros veteres & lapides in via Ostiensi ostendere, memorat Manut. Etiam ita à *cepi* & capio distinguitur.

Lacrymæ & Latinius *Lacrimæ*, sine adspiratione: quia fluit à Gr. δάκρυα, olim etiam *Dacrima*. Idemque veteres libri ac lapides firmant. *In duobus* (inquit Manut.) *maxime veteribus libris, Cypriano & Virgil. Carp. Lacrimas, per l, scriptum animadverti sicut & in quibusdam lapidibus.*

Inchoo rectius scribitur, quam *incoho* Ita enim Pomp. Festus, Terent. Scaurus, Servius & alii plures faciunt. Ita veteres lapides ap. Manut. exhibent. Ita vult etymon. Quippe inchoo fit ab ἐν & χάος; quasi *inchao*. Diomed. l. 1. *Inchoavi ab inchoo: sic dicendum putat Julius Modestus: quia sit compositum à chao, initio rerum.* Ab initiis & rudimentis rerum, inchoamus omnia.

Apenninus, unico P & duplici NN, habent libri & consuetudo Græca.

Hyæna, non *hyena*, quia Græcum est ὕαινα, ab ὗς, ὑὸς, sus. Quia ipsius dorsum veluti setis suillis riget.

Tædet per Æ, raro *tedet*, libri ac lapides vetusti habent: teste Manutio.

Illustris, scribit Scaurus & cum eo Manut. aliiq;. Et vel auribus gratius accidit *illustris*, quam *inlustris*: cum hoc insuper ingerat ὁμωνυμίαν, si maxime *in-lustris* scribatur aut etiam efferatur.

Ostium, sine adspiratione, non *hostium*. Ita libri veteres, Virgil. Carp. & lapides, ap. Manut. Fitq; *ostium* ab obstando, quasi *obstium*. Etiam sic ab *hostium* & hostis secernitur.

Allectus: ut *collectus*, non *conlectus*. Allectus scribo (inquit Manutius) non adlectus, aurium judicium sequutus, nec dissentientibus lapidibus.

Læva per Æ exstat in lapidibus priscis, in Festo & aliis. Etiam origo minime fallax. *Lævus*, à λαιὸς: si inseratur gamma Æolicum λαιϝός.

Suboles i.e. propago. Ita recte scribitur, omnium & libro. & lapidum assensu: ut Manut. Lips. Gifan, alii-

K que

que Critici confirmant. Et fit à *sub-oleo* : ut *proles* à pro oleo : ut *adolescens* ab adolesco, adoleo. Nec unquam τὸ V in Sub, migrat in aliam. Gloss. Phil. *Suboles*, ἐπιγονὴ, γονὴ, γενεά. Et Gloss. Cyrilli : ἐπιγονή, *Suboles*, Vulgo *Soboles* : & nos vulgo interdum obsequimur. Simul audiamus, quod Gifan. JCtus reponat in Indice Lucret. Non, *inquit*, scribo quidem ὀρθογραφικά : reprimere tamen meque continere non potui, quin testatum relinquerem, hanc vocem vulgo perperam scribi, *Soboles*, cum in vet. libris Lucretii, Cicer. Virgil Horat. Prudent. Pandectis Florent. Festo, alior. denique omnium, *Suboles*, scriptum invenerim. Eamque scripturam notatio ipsa confirmat planissime. Nam ab olescere & sub deductum est. Hæc ille.

Tus, sine H libri veteres & nominatim Virg. Carp. Etiam Varro, Serv. in Virgil. Clarif. l. 1. Instit. & Scal. l. 1. de plant. *Tus*, à *tusum* & *tundo* faciunt.

Septentrio per M scilicet à *Septem trionibus*, hoc est bobus ap. Varr. l. 6. de L. L. Idem libri lapidesque edocent. Sed & *septemvir*, nec non *september* dicimus pati ἀναλογίᾳ *Septemtrio*.

Palæstra, non *palestra* : quia Græci agnoscunt παλαίστρα. Neque aliter scriptum in probatæ fidei libris ac lapidibus, teste Manutio.

Jupiter. At Fabric. in 1. Æn. Juppiter duplici litera scribitur, antiq. consuetudine : ut in numo argenteo Neronis, *Juppiter Custos*. Idem etiam Fulv. Ursin. & Manut. è vet. libris numisque confirmant. Interim origo *Jupiter*, quasi *Jovis pater*, non inique asserit.

Litus, non *littus* : â Gr. λιτὸς. Hinc Pierius per unicum T scribendum ait, ex antiq. libris. *Sic etiam* (inquit Manut.) *scriptum est in Virg. Carp.* Alii alia etyma quæsiverunt : sed ita, ut iisdem *litus* per unum T confirmetur.

Considero cum I, non *consydero* : quod frequenter in monachorum libris memini me observare. Est enim Latin. vox, non Græca : *considero*, ut *desidero*. Et ita veteres scripsisse notavit Manutius. Ducitur

vero

vero à *sidus*: quod ita scribatur, non *sydus*; scilicet ab εἶδος. Iterum Manut. in Virg. Carp. aliquis veter. libris *sidus* exstare ait. Et numi duo veteres Antonii Augustini ita: DIVA. FAUSTINA. PIA. SIDERIBUS RECEPTA.

Bucina, unico C, in Virg. Carp. in aliis veter. libris & lapidib. inveniri confirmat Manut. Idem etyma inferunt, licet diversimode eruta. Isid. l. 18. c. 4. *Bucina dicta à voce, quasi vocina.* Perott. *Nos bucinam à boum potius voce deductam putamus, & per simplex C. scribi debere.* Ap. Festum *bucina* fit à βυκάνη. Quid igitur? Existimo primum esse *bucina*: deinde vel soni causa geminatam esse literam, *buccina*.

Sallustius per LL. scribitur: & quidem autoritate poetar. libror. lapidumque. Numus æreus (inquit Manut.) quem Romæ vidi an. 1566. mense Julio, ita habet: SALL. BARBIÆ. ORBIANÆ. AUG.

Torus, non *thorus*. A τόρος: aut à *tortum*. Torus (inquit Scal. in 4. l. Varr.) est quivis funis ex loris *retortis*: unde nomen habet. *Torus* sine adspiratione habent Virg. Carp. libri & lapides.

Poplicola, non *publicola*: quia dicitur quasi *populicola*, quod à *populo coleretur*, ut Liv. l. 2. meminit. Et Val. l. 4. c. 1. P. *Valerius populi majestatem venerando, poplicolæ nomen assequutus est.* Etiam lapides Capitolini aliique *Poplicola* manifesto ostendunt: teste Manutio. Ap. Plutarch. ποπλικόλας.

Amœnus per OE libri veteres, Virgil. Carp. & Vatican. scriptitant, ap. Manut. Et ducitur *amœnus* à mœnibus: sicuti *pomœria* à *pone* & *mœros* i. e. muros, ap. Varrron. l. 4. de L. L. *Mœros*, à μοῖρα. Etiam *mœnia*, non *menia*, in Virgil. Carp. & in similibus libris ac lapidib. visitur.

Vulcanus. At libri vet. Virgil. Carp. & Vatic. habent *Volcanus*. Etiam *Volcanalia* exstat in lapidib. Capitolinis: assentiente Calendario vet. Romano aliisq; lapidib. inquit Manut. Ut volpes, vulpes: ut voltus vultus: Ita simili permutatione dici Volcanus & Vulcanus, arbitror.

Conjux ſic recte ſcribitur: non *conjunx*, non *coiux.* Derivatur enim à *conjugo*, quod à *jugum*: quomodo σύζυξ fit à Gr. ζυγὸν. Alludit Catul. in Argonaut: Cum Thetidi parer ipſe *jugandum* Pelea ſenſit Et Virg. 1 Æn. Cui pater intactam dederat primisque jugarat Ominibus -- Dicimus etiam *ſubjux*; & ita *conjux*. Unde etiam fluit *conjugis*, non *coujungis*. Ita quoque Niſus Grammat. Ald. Manut. aliique in vetuſtis libris pervolutati *conjux* ſcriptitant. Sed abrumpo ſtamen, & ad alia abhinc progredior.

IV. Ultimum, quod huc facit, eſt: Male divelli dictionem in fine lineæ ita: *hom-ines*, *ra-tio*, *om-nis*, *o-bruo*,
1. *a-deo*, *ic-tus*, *ap-tus* Regulæ ſunt I. Syllaba integra ſit,
2. nec ſcriptione trajiciatur. Ut, *ho mines*, *ra-tio*. II. Literæ partium in compoſitis ne diſjungantur. Recte
3. contra in hunc modum: *ob ruo*, *ad eo*. III. Præter illa duo, quæ ſimul a principio vocis ſumi poſſunt conſonæ, eæ recte in eadem ſyllaba conjunguntur. Ut *o-mnis* quia mnemoſyne: *i ctus*, quia cteſipho: *a-ptus*, quia ptiſana, dicimus.

CAPUT XIX.

Epilogus.

HActenus τὰ οὐσιώδη Latinæ linguæ, ſicut & pleraque ἐπουσιώδη pro modo ingenii perſequutus ſum: nec quidquam adeo ſupereſt, quam ut monſtrem, ubi & in quibus ſermonum formis ἐπουσιώδη illa locum occupent. Formæ ſermonum mihi ſunt potiſſimum: oratio, poema, diſſertatio, hiſtoria, epiſtola, dialogus, theſes, commentarius ſeu quæcunque explicatio erudita. Huc quædam ἐπουσιώδη ſine exceptione referuntur: ut ſunt, *perſpicuitas*, *elegantia*, *puritas*, *ſuavitas*, *recta pronunciatio* & *ſcriptio*: abſint vero *obſcuritas*, *ambiguitas*, *barbaries*, *ſolœciſmus*, *aſperitas* & quidquid cum Orthoepea & Orthographia pugnat. At quædam εἰδικωτέρως reſtringuntur ad certa ſermonis genera: ut *inſperſio* antiquorum & Græcor. de qua jam dictum: *delectus autorum*, *Tropi*, *figura*, *prolixitas*, *brevitas*,

tas, *accuratio*. Singula hæc paululum expendamus. Atque autores hic seligi, præ omnibus maxime necessarium est, nisi quis monstrum parere velit, quale Horatius ab initio artis suæ expingit. Cicer. *aliud est epistolam, aliud historiam: aliud amico, aliud omnibus scribere.* Nempe oratoria caute distinguantur ab epistolicis: utraque è poeticis & sic deinceps. Orator potissimum attendat Ciceronem & qui eum rite sequuti sunt, ut & historicos: Poetas oculo velut transeunte lustret & parce illorum lilia & rosas intexat. Epistolographus sectetur filum ejusdem Ciceronis in epistolis, Senecæ, Plinii, Manutii, & qui hodie claret maxime I. Lipsi, aliorumque. Historiographus Sallustio operam det, Tacito, Floro, Suetonio, Curtio, reliquis. Poeta agat poetice: quæ mere oratoria sunt aut Philosophis aut aliis debita, relinquat. Et vero scripturus heroica, exemplum sibi proponat Virgil. & inde Lucan. Statium, ac similes. Comœdia atque Tragœdia scitissime fit imitatione Plauti, Terentii, Senecæ. Elegia ex Ovidio, Tibullo, Propertio & cæteris perficitur. Satira ex Horat. Pers. Juvenali: Lyricum iterum ex Horat. Phalæcium ex Catul. Epigramma ex Martiali. Et sic in aliis. Quæ propterea non dico, quasi vitiosum putem, è multis & iis quidem variis stilum conformare: sed loquor de primaria imitandi cura, quæ pro uno argumento autores unius familiæ arripiat.

De usu Troporum & figurarum. Quanquàm utraque per omnia sermonum genera latissime funduntur, ut è nulla parte vel arte, propter infinitam rerum multitudinem, excludantur: præcipue tamen *orationes*, *dissertationes* & *carmina* frequentent; in quibus, ut in valle aut prato flosculi, in cœlo sidera, scintillant. Easdem quoq; orationes, dissertationes, ac poemata, sed heroica, elegiaca, comica & similia decet prolixitas & amœna illa tam rerum quam verborum copia: quod multi & Rhetores ac Poetæ inprimis sole hoc clarius demonstrarunt. Brevitas vero competit Epigrammati,

mati, Lyrico, historiæ, epistolæ, dialogo, thesibus, commentariis, & si quæ talia. Causa petitur à scopo illis omnibus singulatim præposito: nec deest autoritas. De Epigrammate *Scal. l. 3. Poet. cap. 126.* Epigramma, *inquit*, est poema breve cum simplici cujuspiam rei, vel personæ, vel facti indicatione, aut ex propositis aliquid deducens. *Et post:* Epigrammatis virtutes peculiares: Brevitas & argutia. De Lyrico idem *l. 3. c. 124.* Quæcunque in breve poema cadere possunt, ea Lyricis numeris colligere jus est. *Et iterum:* Brevitate delectatus est Horatius. Nihil enim suavius, quam posse plures epulas degustare. De historia *Cicero in Bruto:* Nihil est in historia, pura & illustri brevitate dulcius. De Epistola ut & Dialogo *Demetr. Phaler.* Magnitudo epistolæ modica & contracta esto, sicut & dictio. Valde autem longæ & eloquutione magis inflatæ, non per fidem epistolæ sunt, sed libri aut scripta *salvere* illud habentia: sicut Platonis plurima sunt & Thucydidis. Idem quoque tradit Greg. Nazianz. in epist. ad Nicobul. περὶ τ͂ πῶς χρὴ γράφειν ἐπιστολάς. Ultimo, quod theses, commentarios & quascunque expositiones alias, ubi intima rei viscera tentantur, non modo breviter, sed etiam accurate scribi oporteat, extra controversiam est. Exemplo sit stilus Aristot. qui in *acroamaticis*, ut vocant, ubi πραγματικῶς καὶ ἐκ τ͂ ὑπαρχόντων κατ᾽ ἀλήθειαν agit, brevis admodum, subtilis & accuratus est: in *exotericis* multo diffusior & cuique, nisi fungus sit, cognitu facilis. Et hoc innuit *Cic. 5. de finibus:* de summo bono, quia duo genera librorum sunt, unum populariter scriptum, quod ἐξωτερικὸν appellant: alterum limatius, quod in *commentariis* reliquerunt; peripatetici non semper idem dicere videntur. Et Scalig. Exerc. 307, sect. 20. *Declamationes ambitiosorum opera, otiosorum cibi sunt. Naturæ divinitatisque negotiis impedito animo, studendum est ei brevitati, quæ res æquat verbis: demonstrationes certas habeat pro nectare.* Quo egregie dicto manuductionem hanc meam concludo, Deumque

supplex

supplex veneror, ut linguas, quarum ipse supremus autor & auctor est, contra illuviem barbarorum, etiam deinceps nobis conservare velit.

MANTISSA E CASAUBONI PROLEGOMENIS, in quibus de Baronii annalibus candide disputatur; & inter alia παραδειγματικῶς docetur, quam & quantum Criticæ ac Philologiæ studium utile sit.

DE Philologi & Critici persona, quam sibi *Baronius* induit, latus esset dicendi campus, nisi multa me, ut orationis vela contraham, admonerent. Magna, procul dubio, cupiditas bene merendi de sacrarum antiquitatum studiosis, illum impulit, ut duram hanc provinciam ultro, in contexenda historia, novo exemplo, susciperet. At vellem, humeros suos primus consuluisset, ut exploratis viribus suis cognosceret, quid illi ferre valerent, qui recusarent? Nam illustrare nascentis præsertim Ecclesiæ instituta, historiæ Evangelicæ his annalibus insertæ lucem fœnerari, scripta Patrum & aliorum scriptorum obscura illustrare, & explicare, nemo profecto potest qui Hebraicæ Græcæque linguæ peritia, & omnium veterum antiquitatum notitia non sit quam instructissimus. Cum igitur testimoniis scriptorum Hebraic. & Græcor. hic præsertim tomus primus sit refertissimus; quærat jure aliquis, an parem tanto incepto cognitionem illarum linguarum, & antiquæ eruditionis copiam Baronius habuerit. Atqui hoc singulis fere paginis isti Annales clarissime negant; testimonia exhibentes, quæ luculentissime demonstrent, illorum autorem, neque Hebr. literaturæ, neque Græcæ ulla notitia fuisse præditum. Satis hoc probatum est in his exercitationum locis quam plurimis, ut dubitari de eo nequeat. An. 34. 29. tractans locum ex Actis, 5. 37. μετὰ exponit πέραν; neque intelligit, ad eam senten-

tiam, quam probabat, tam esse ineptum πέραν, quam μετά. A. 36. 5. agens de loco ex Actis 7. 58. ob non intellectam vocem νεανίας, hoc est, adolescens, quantos in simpulo fluctus movet? ea est dictio, quæ apud Josephum non intellecta, ad falsam & ridiculam de annis Herodis opinionem Baronium adegit, ut probatum est à nobis A. 56. 16. exponitur mira subtilitate vox ἐξομολόγησις, h. e. confessio; ἐξ, inquit, *præpositio idem est quod foris. & ὁμολογία, quod est, ut declarat Suidas, confessio.* De præpositione est puerilis error. Nam si ἐξ in compositione *significat* semper *foris*, ut postulat expositio Baronii, igitur ἐκνήφειν erit *foris vigilare*: non ut nos putabamus, ex somno transire ad vigiliam: ἐκπνέειν erit *fortis spirare*, neque poterit domi aliquis expirare, quia ἐκ significat *foris*: ἐκπειράζειν non erit graviter aliquem tentare, sed *foris tentare*. Itaque domi nullus erit ἐκπειρασμὸς, h. e. gravis tentatio, nulla ἔκπνευσις, h. e. exspiratio, ac ne ἐξομολόγησις quidem. Sed beat nos, cum advocata Suidæ autoritate, probat rem valde ignotam; *ὁμολογία est confessio*. A. 57. 61. in verbis Pauli 1. Corin. 9. 5. urget, quod non sit adjectus articulus; sed nemo Græce peritus, illi concedet, ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν. h. e. *sororem uxorem circumducere*, non posse per Hellenismum recte exponi, circumducere aliquam mulierem, quæ mihi sit & soror in Christo, & uxor. De vera sententia nihil pronuncio; de locutione Græca tantum loquor. Sic statim Phil. 4. 4. Σύζυγε, h. e. *compar*, vult esse proprium nomen. Quod etsi quidam è Græcis Scholiastis ante ipsum dixerunt; vix tamen per Hellenismum potest admitti, propter vocis γνήσιε, h. e. *germane*, proprietatem. A. 59. 7. verba Pauli ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, h.e. *in toto prætorio*, Phil. 1. 13. cum invenisset exposita *in omni prætorio*: non animadvertit, *omne*, ibi positum esse, *pro totum*. Deinde hoc errore admisso sane puerili alium excogitavit ipse plus quam puerilem. Vult sensum esse, actum esse de causa Neronis, non solum coram Nerone, sed & apud collegium Pontificum, atque

que ut ipse loquitur, *in omni urbis pratorio:* Quam hæc ridicula? A. 175. 5. ignorat *Sympherusa* verum esse nomen piæ Martyris: συμφέρουσα, h. e. *commoda.* sæpe n. Græcis nomina propria fiunt à Participiis, ut *Alexamenus*: vel ut fere scribitur, *Symphorusa* aut *Symphorosa*; συμφορῦσα à συμφορεῖν, h. e. *congerens*, à *cogerendo*; quod diversum est à συμφέρειν, h. e. commodum seu utilem esse. Baronius nomen inauditum Græcis hominibus σύμφερος nobis profert, quod Analogia confutat ac rejicit, & simul quidquid ibi scribitur. Sed Baronius hoc jus sibi persæpe vindicat, ut Græcarum dictionum ex ingenio suo numerum augeat. Inde est ὄσιος, vocabulum, quo Græcæ linguæ opes auxit in A. 359. 89. Inde τελεμάχιος, quasi dicas, *in fine pugnans:* à τέλος, h. e. finis & μάχη, pugna. Nomen martyris, qui spectaculo gladiatorum finem imposuit, ut ait ad 1. diem Jan. in Martyrologia. Si legisset unquam Baronius nomen illud apud Græcos τηλεμάχιος q. d. *è longinquo pugnans:* ut apud Theodoritum, lib. 5. c. 26. abstinuisset à conjectura tam absurda. Ad diem 22. Septembr. decimationis, pœnæ militaris, facit mentionem & ait à Polybio vocari δεκασίαν. Quis, malum, decepit virum bonum, & ei persuasit, vocem illam, quæ apud Græcos non legitur, esse probum verbum Polybianum? Origenistæ Orthodoxos olim irridentes *Pelusiotas* per contemtum vocabant, ut autor est Hieronymus ad Pammachium, adversus Johannem Ierosol. & ad Pamm. & OC. de erroribus Origenis. Ipse convicium explicat, *Pelusiotas nos appellant & luteos*, πηλὸς lutum πηλουσιώτης, luteus. Sic apud Latinos convicium erat, *lutum es*, Persius; *udum & molle lutum es*; h. e. ad verbum, πηλὸς εἶ, vel πηλουσιώτης. Ita nos quidem existimabamus: sed Baronius in anno 313. corrigi Hieronymi codices jubet, & scribi *Pilosiotas*, non autem *Pelusiotas, ut depravate legitur*, inquit. Vide, quid sit Romæ esse. Nam nos Transalpini hæc mysteria ignorabamus. Quod Gallice vocamus, *une copie*, exemplar ex alio descriptum; Græci appellant

ἴσον, vel ἐξ ἴσου: quæ voces leguntur initio multorum Autorum & Epistolarum, in collectionibus Conciliorum Sic plane Latini, *à pari*: ut initio aliquot Epistolarum Zosimi Papæ, in anno 417. & Hormisdæ, in anno 519. dicunt pro eodem, & *à paribus*. Quod non intelligens Baronius, quam insigniter operam ludos facit, & in anno 591. 4. 1074. 61? Vel hæc pauca satis ostendunt, quam imparatus a Græca literatura ad scribendum se contulerit pater Annalium: quem in Exercitationibus probavimus Græcos scriptores, non nisi ex aliena fide tractasse: ac proinde toties in eo errasse, quoties parum fidelem nactus est interpretem. Quid autem interest, male ipse vertas, an malam versionem probes? Omitto dicere de literis Hebraicis, quarum peritiam quantam habuerit conditor Annalium, ostendimus Exerc. 13. diatriba 37. & sæpe alibi.

Hæc Casaubonus.

CHRI-

CHRISTIANI BECMANI

DE PROPRIA SIGNIFICATIONE VOCUM IN LATINA LINGUA, QUOD ET QUI EX ORIGINIBUS ELICIATUR.

VOces, dum & animi nostri cogitata & res ipsas in Natura, tanquam symbola quædam indicant, duum sunt generum: PROPRIÆ & TRANSLATÆ Cic. ait de opt. gen. orat. Et Scal. l. 13. dec. L. L. c. ult. *Unius vocis una tantum est significatio propria ac princeps: cæteræ aut communes aut accessoriæ, aut spuriæ.* Propria certis quibusdam de causis κατὰ συνθήκην facta: primo ac principaliter rem aliquam exprimunt. Seu, ut Augustinus explicat lib. 2. de doct. Christ. cap. 10. *Propria sunt vocabula, cum his ipsis rebus significandis adhibentur, propter quas sunt instituta.* Translata, quæ propter naturalem rerum omnium inter se convenientiam ab uno ad aliud, partim necessitatis: quia τὰ πράγματα τὸν ἀριθμὸν ἄπειρά ἐστι: partim ornatus ac delectationis gratia, varie traducuntur. Ambo in omni pariter orationis forma inveniuntur: nec ullus uspiam autor, qui alterutra solum usurpet: aut etiam commode usurpare possit. Interim melius ille facit, & majus quid præstat, qui mage propriis: minus, qui mage utitur translatis. Præsertim, si quippiam accurate, solide & ex intima quasi rei medulla proponi debeat: non leviter, in gratiam & applausum plebeculæ. Omnis enim vox tropica quandam parit obscuritatem. Aristoteles l. 6. Topic. c. 2. πᾶν ἀσαφὲς τὸ κατὰ μεταφορὰν λεγόμενον. Quur? Quia non ipsam rem, sed ejus tantum analogiam & similem cum alia cognationem ostendit. Immo nec unum aliquid, sed duo, aut plura etiam sæpe intellectui nostro repræsentat. Unum, à quo: alterum, ad quod transfertur. Jam, iterum verbis

Propria

Translata.

verbis Philos. 3. Metaph. 4. *τὸ μὴ ἕν τι σημαίνειν, οὐθὲν σημαίνειν ἐστί.* Et 1. de cœl. 11. *πᾶν πολλαχῶς λεγόμενον ἀσαφές.* At contra vox propria orationem efficit perspicuam, omniumque intellectui obviam: quia unum modo declarat, & applicatur rei, cui ab initio imposita. Evidentia vero & facilitas significandi, quanta virtus in sermone; apud omnes. qui vel modice sapiunt, in confesso est. Idem etiam meliores quique magistrorum diligenter inculcant. Aristot. l. 3. Rhet. c. 2. *ὡρίσθω λέξεως ἀρετὴ, σαφῆ εἶναι· σημεῖον γὰρ ὅτι ὁ λόγος ἐὰν μὴ δηλοῖ, οὐ ποιήσει τὸ ἑαυτοῦ ἔργον.* August. l. 4. de doct. Christ. c. 10 *quid prodest loquutionis integritas, quam non sequitur intellectus audientis? cum loquendi omnino nulla sit causa si, quod loquimur, non intelligunt ii, propter quos, ut intelligant, loquimur.* Agell. l. 1. c. 10. Quinct. l. 1. Inst. c. 10. *Oratio, cujus summa virtus est perspicuitas, quam sit vitiosa, si egeat interprete. Melancht. l. 4 Logica* principalia argumenta ex proprie dictis sumenda sunt ut in dogmatibus, legibus, sententiis Judicum inprimis necessaria est proprietas sermonis & pondera verborum dextre illustrata, multum lucis afferunt explicationi. *Heinr. Stephan. in 1, palæstra:* Non ignoras, in usu Lat. linguæ sicut & Græcæ (& cujus non linguæ?) magnam esse habendam proprietatis rationem. Lips. Epist. Inst. c. 8. *Semel hoc imbibe: Summum in sermone vitium esse; non solum non capi, sed etiam ægre capi.* Et post: *Clarus sermo erit, præcepto triplici: si verba in ea propria, usitata, si collocata.* Siber. in præfation. Gem. *Crebro illud cogitationi vestræ subjicientes ipsi, in proprietate non esse tenuem gloriam & commoditatem orationis.* Frischlin. in Epist. dedic. Nomencl. *Nomen quo convenientius est rei, maximeque proprium: eo propius ostendit rei cujusque naturam atque essentiam.* Quid multa? Nemo tam ab omni judicio alienus est qui asserat contrarium, hoc est, Tropica & obscura potius anteponat propriis: cum illorum quoque ratio non nisi ex his ipsis traduci possit. Itaque illud inprimis jam quæritur: unde & cujus ope, prima ac

germa-

germana significatio alicujus vocis inquirenda, quomodo invenienda. Scio, illico obtenditur hic mihi autoritas eruditæ antiquitatis, & consuetudo, additis eulogiis.

Publica forma placet sermonis ---
Verba valent usu, sicut numi.

Cicer. *Non utendum verbis iis, quibus consuetudo nostra non utitur.* Quæ, ut & plura, tantum abest, ut rejiciam, ut liquido & clara voce tester: Autoribus majorum gentium, Cicer. M. Ter. Varroni, I. Cæsari, Salust. Liv. Virgil. Plauto, Terent. Ovid. Horat. Catul. Tib. Propert. Lucret. aliis hujus notæ aut ævi; Latinitatem vere Romanam ex asse deberi: nosque optimè & purissime loqui, si cum illis. Addo etiam: Cicerônem sæpe loqui proprie, Virgilium; & inprimis Plautum, qui eo nomine veræ Latinitatis studioso in manibus sit. Sed enim, dum iidem vocem non semper uni rei accommodant, sed pluribus: qui sciam, ubi proprie, ubi secus ista vox fuerit adhibita? Utamur exemplis. *Arduum* quot modis dicitur? Cicer. *ascensus arduus: opus arduum: cogitatio ardua.* Ovid. l. 2. Metam. *ardua prima via* -- l. 4. Eleg. *gloria ardua.* Horat. 2. Carm. Od. 13. *æquam memento rebus in arduis servare mentem* --- Ecce res diversas sex! Cui harum primo, cui proprie una vox *ardui* congruet? Ita Ciceroni dicitur *homo imbecillus: accusator imbecillis: valetudine & natura imbecillis: animus imbecillus; corporis imbecillitas.* Plinio in Paneg. *ingenium imbecille.* Cæsari 2. Bel. civ. *imbecillitas consilii.* Ubi hic genuina ἰδιότης? Enim vero ex autoribus ipsis, qui usi, sine alio adminiculo, in tanta rerum varietate, non extrahes. Cicer. 3. de Fin. est *subtile disserendi genus.* l. 15. ad Caton. *Subtile judicium.* Eidem, *Subtilis oratio: Subtilis descriptio: Subtilis definitio: Subtilis vir: Subtilis Scriptor.* Horat. *Subtile palatum.* Colum. *Subtilis gula.* Plin. l. 11. c. 5. *Succus subtilissimus.* Vulgo dicitur esse proprie λεπτομερὲς & tenuium partium. Sed falso. *Valla* l. 4. Eleg. c. 14. Ordo est (inquit) digestio, & in suo loco

Arduum. *Imbecillis.* *Subtile.* *Ordo.*

cujusque rei collocatio, velut in acie. *Idem c. 32.* Nos Poetas cæterosq; operum conditores, *autores* vocamus & illum, qui fecit aliquod opus, qui egit bellum, egit pacem, *autorem operis*, *autorem belli*, *autorem pacis*, dicimus, nunquam *actorem*. Ita proprie *Cornelio Frontoni*, dicitur *Satiatus* ventris: *saturatus* animi. Eidem, *horret* corpus: *trepidat* motus animi. Eidem, *vultus* proprie hominis: *os* omnium: *facies* plurium. Eidem, *querimonia* certæ rei est: *querela* supervacua est. Eidem, *grande* est incrementi: *magnum* amplitudinis: *immane* præcipuæ amplitudinis. Eidem, *corruptela* ipsa res est: *corruptio* corrumpentis administratio. Eidem, *serum* ad negotium pertinet: *serò* ad tempus. *Fl. Capro*, est *mæstum* animo: *triste* adspectu. Eidem, *pauperies* damnum est: *paupertas* ipsa conditio. Eidem, *fidus* amicus est: *fidelis* famulus. Eidem, *accidere* aliquid adversi: *contingere* aliquid pulchri, dicitur. *Servio Honorato*, *angues* proprie aquarum sunt: *serpentes* terrarum: *dracones* templorum. Eidem, *candidum* est quadam nitenti luce perfusum: *album*, quod pallori constat esse vicinum. Eidem, *dapes* regum sunt: *epulæ* privatorum: vel dapes deorum sunt, epulæ hominum. Eidem, *fundere* est supina manu libare, quod fit in sacris supernis: *vergere*, est conversa in sinistram partem manu ita fundere, ut supernè convertatur, quod in infernis fit. Unde nonnemini *vergo* dicitur, ab ἔρξω & ἄγω: ut sit idem, quod ἔρξεις ἀγγεῖον. Eidem Servio *rura* dicuntur silvæ & pascua: *ager* is, qui colitur. Eidem, *humidum* est, quod extrinsecus habet aliquid humoris: *Uvidum*, quod intrinsecus. Eidem, *timor* de futuro est: *odium* de præsenti. Eidem, *tellus* dea dicitur: *terra* verò elementum. *Ælio Donato*, *aggredi*, dicitur de longinquo: *adoriri* ex insidiis & è proximo. Eidem, *damnum* rei est: *malum* ipsius hominis. Eidem, *expectatio* certorum: *spes* incertorum. Eidem, *facilis* ad peccatum: *benevolus* ad iram refertur. Eidem, *genus* ad nobilitatem: *Familia* ad copiam refertur. Eidem, *honestum* ad formam: *liberale* ad vultum propriè. *Sex. Pomp. Festo*, *properare* aliud est, aliud *festinare*.

Qui unum quodque maturè tranſigit, is properat: Qui multa ſimul incipit neque perficit, is feſtinat. Videatur Agell. l. 16. c. 14. Eidem Feſto *ſacrum* ædificium conſecratum Deo: *ſanctus* murus, qui ſit circum opidum: *religioſum* ſepulcrum, ubi mortuus ſepultus, aut humatus ſit. Eidem, *ſpeculator* hoſtilia ſilientio perſpicit: *Explorator* pacata clamore cognoſcit. *Nonio Marcello*, *Cupido* inconſideratæ eſt neceſſitatis; *amor* judicii. Eidem, *audentia* fortitudinis eſt: *audacia* temeritatis. Eidem *gaudium* in ſapiente in rebus bonis ſemper eſt: *Lætitia* etiam in malis & turpibus eſſe poteſt. Eidem *deſpicere* gravius, quàm *contemnere*. *Fla. Soſipatro Chariſio*, *brevis* eſt in natura: *puſillus* in corpore: ut brevis dies, puſillus homo. Eidem, *labra* modica: *labia* immodica. Eidem, *Saturitas* in cibo tantum dicitur: in cæteris vero *ſatietas*. Eidem, *una* locum: *ſimul* vero ſpatium deſignare dicitur. Fronto ita: *ſimul* locum demonſtrat: *unà* congregationem. Atque hiſce talibus omnes paginæ ſcatent eorum, qui vel olim de induſtria voces Latinas ſibi enucleandas ſumſerunt. Ubi aliud fere nihil videas, quàm, *proprie hoc ita capi, hanc eſſe nativam ſignificationem; hoc proprie uti Plautum, aliter alium*: & quæ plura ſolent. At cauſam hic merito quis deſideret, quur iſte ſecus, ille proprie, loquutus ſit. Et non id vero αὐτεῖθαι τὸ ἐν ἀρχῇ ſit? Quia Saluſt. ait: *Poſt defectionem ſociorum & Latii.* Quia Terent. *Prodidiſti & te & illam miſeram & gnatum*, Ergo propriè *deficit ſocius, prodit parens*, uti quidem Æl. Donat. infert. Immo hoc ipſum eſt, quod anquiritur. Sed & *Cicer. in Caton*: eſt defectio ſolis & lunæ. *In 4. Tuſcul.* intemperantia eſt defectio à recta ratione. *Lucret. l.* 3. ſenſus deficit *Jul. Cæſari*, Sanguis viresq; deficiunt. Qui ergo ſocii deficere ἰδίως ex Saluſtio dicantur? Ita Nonius Marcel. argutatur: *Probatum & ſpectatum differunt, quod hoc vis majoris eſt.* Quare autem? Quia *Lucill. Sat. 26.* Tuam probatam mihi & ſpectatam maxime Adoleſcentiam. At *Cic de orat.* invertit: Cæterarum artium homines *ſpectati & probati.* Idem Nonius: *Cogitare*

est dubitare: *Deliberare est confirmare*. Sed quæ causa? Quia Turpilius ait: Quæso cogita ac delibera. Jam Cicero & alii utrumque longe aliter capiunt. Ut ita certum sit, genuinam alicujus vocis notionem ex ipsis autorib. non sic erui: sed aliunde causam adduci quoque oportere, ut mox dicetur. Jam prius hoc de autoribus velim observes; si illi, ut Latini, Græci ac Hebræi potissimum rem aliquam una semper voce unanimiter appellent: tum alia latente causa, usus ille perpetuus erit causa proprietatis. Ut *hyssopus*, quantum scio, herbam illam notissimam in hortis apud omnes Autores significat. Ergo vox erit propria. Quæ causa? Quia illi inter se congruunt concorditer. Sic *crocum* sic *bdellium*, sic *cinnamomum*, sunt propria: quoniam Hebræis tantùm de unis dicuntur. At Plautus figurate utitur, quando anus ita de vino Curcul. act.1. Sc.2.

Tu mihi stacte, tu cinnamomum, tu rosa,
Tu crocum, & casia es, tu bdellium ---

Ergo ex convenienti Autorum usu, etiam *Proprietas* aliqua eruitur: sed ut plurimum in vocibus, ut vocant *primitivis*, Hebræorum præcipue. Nam in deductis & Hebraicis & aliarum inprimis linguarum res se habet aliter. Ibi aliud subsidium esse oportet, si distinctam & unam dictionis, quæ varie usurpatur, proprietatem desideres. Id vero nullum aliud, quam *Originatio*, ut ap Quinct. l. 1. cap. 9. nominatur: Græcis ἐτυμολογία, id est, *veriloquium*, aut *notatio*, Ciceroni in Topic. Scalig. l. 3. poet. c. 90. *vocis ratio*: Metaphoricè *derivatio*. Quia vocem è scatebra quasi sua deducit: & rem, de qua prædicatur, notam facit, ut ait Boethius. Atque hoc ipsum & Grammatici, quos modo citabam, haut obscure alicubi innuunt. Cornel. Fronto: *Comminus* & *Eminus* de jaculis dicitur: quod illud à *manibus* non recedit, hoc è *manibus* emittitur. Caper: Vir *ducit*: mulier *nubit*, quia pallio *obnubit* caput suum genasque. Sosip. Charis. *æditimus* dicitur qui ædem servat, quasi *ædis* intimus: *æditaus*, ab *æde tuenda*. Idem, *Chilones* cum adspiratione ex Græco, à la-

Etym.

à labiis improbioribus, quæ illis χείλη: unde Chilones, improbius labeones. Serv. *Historia* est eorum temporum, quæ vidimus vel videre potuimus dicta ἀπὸ τῦ ἱστορεῖν, à videndo. *Annales* sunt eorum annorum & temporum, quæ ætas nostra non novit. Festus: *Ambitus* honoris affectati dici cœptus est: à *circumeundo*, supplicandoque *ambitio* est ipsa actio *ambientis*. Nonius Marcell. *auspicium* est avium inspectio, & quæ ex volatu avium significentur & vocibus. Idem: virgo prius quam petatur, *Sperata* dicitur, dehinc *Promissa*, *Dicta*, vel *Pacta* vel *Sponsa* dici potest. Plaut. amph. Amphitruo uxorem salutat lætus *speratam* suam. Virg. II. Æn. Conjux quondam tua *dicta* relinquor. Et idem alio loco: Gremiis abducere *pactas*. Hæc ille Quinctil. l. 8. c. 2. dicitur proprium inter plura, quæ sunt ejusdem nominis, id unde cætera ducta sunt; ut *Vortex* est contorta in se aqua, vel quidquid aliud similiter *Proprium Vortex.* vertitur. Inde propter flexum capillorum, pars summa capitis, & ex hoc quod est in montibus eminentissimum. Recte inquam dixeris hæc omnia *Vertices*: proprie tamen unde initium est. Hujus sententiæ quoque sunt, quantum scio, *Tertull. Hieron. August. Arnob.* & cæteri: quod eorum scripta foris docent. Athanas. de definit. ἐτυμολογία ἐστὶν, ἡ σαφήνεια τῦ ὀνόματ☉ ὀρθότης, ἐξ αὐτῦ τῦ νοῦ ἑρμηνευομένη. Ut nihil dicam de Theologis nostro tempore, *Mart. Luth. Melancht. Chemnit. Beza, Avenar. Drusio, Fr. Junio, Joh. Rainoldo, Abr. Scult. Dav. Pareo, Kirchero, Joh. Piscatore, Argent. Matth. Martin. Fuller. Sixt. Amama, Joh. Tarnov.* & aliis: qui, ut primam ac principem vocis vel Græcæ vel Hebr. vel etiam Latinæ significationem eruerent, castissime ἐτυμολογεῖν soliti sunt. In multis (inquit *Avenar.*) locis Scripturæ, ubi interpretum expositionib. & Rabbinor. commentariis, sæpe nihil prorsus fui adjutus; ibi sola linguar. collatione propriam vocabuli significationem venandi reperi, unde Scripturæ sententia multo illustrior redditur. E JCtis hic neminem solicitabo, præter unum, qui pro omnib. lo-

quatur, *Nic. Everhard.* in agr. Leg. loco ab Etymol. Neque mirum, *inquit*, alicui videri debet, bonum esse argumentum à nomine seu etymologia: quia etymologia dat verbis proprium significatum, quando definitio non repugnat. *leg. notionem §. instrumentor. in verb. proprie.* Et post: Est enim etymologia resolutio vocis in proprium effectum rei, quæ demonstratur, secundum *Bal. in cap. 1. §. Si quis de manso. de controv. investi. in usibus feu.* Hæc ille.

Definitio etymi. Est igitur *etymologia deductio vocis vel à sono ipsius rei proprio: è voce alia simpliciori & priori ob certam causam, sive in eodem linguæ alicujus idiomate fiat sive diverso, ut ita vocis proprietas constet, & præparatio ad Rei cognitionem.* *Duplex etymon* Estq; duplex originatio. Vel à natura signati sive rei quæ indicatur: Vel e voce alia, ut dixi *Illa* cum

1. per literas, quæ nunc gravi, nunc acuto, nunc intermedio efferuntur tono; jam sibilum, jam stridorem, jam alias soni qualitates edunt; affectum alicujus rei exprimimus, ut vox sono respondeat. Talia sunt σίζω, *grillus*, γρύλλος, γρυλλίων, γρυλλίζω: χρέμπτομαι. *screo. screatus*, κέρχω, asperum sono: *Chremes*, id est, senior screans: μυκάω. μυκῶμαι, *mugio scropha*, γρύζω grunnio. *Gesner.* in Mithrid. In omnibus sane linguis vocabula quædam natura sunt facta, ut quæcunque ad soni imitationem & per onomatopœiam composita dicuntur. *Et paulò post*: Ipsa etiam avium nomina, ut vetus quidam Grammaticus scribit, ad vocis suæ imitationem

2. fere sunt expressa. Hæc ille. Altera *è voce* vel simpliciori,

1. vel priori contingit, *Simpliciori*: ut **Cornicem** à cornu & Cano. *Bibliotheca* à βίβλος, βιβλίον: & θήκη, τίθημι, *Effigies* à fingo. *Trapezita*, à τράπεζα, quod à quatuor pedibus: A τέτταρες quatuor: πεζὸς, pes. Hæc enim prima

2. ac simplex mensarum forma ab initio erat. *Priori*: ut *fama*, à φήμη. *Deus*, à θεός. *Jovis* à *Jova* Hebræor. *Pater*, à πατὴρ. *Nemus*, à νέμος. *Marsupium*, à μαρσύπιον. *Ævum*, ab αἰών. *Lux*, à λύξ.

De cæteris in posterum. Jam hic sistunt me paululum quorundam sciolorum objectiunculæ & vellicationes:

qui-

quibus satis faciam prius, sed breviter; quia δαιμόνιον εἰς δίκαν τρία ἔπεα διαγγελέσθ. Postea ad propositum redibo. *Ajunt:* universam *Philologiam* & inprimis ejus partem. *Originationem* admodum, nec à paucis despici: homine liberalis ingenii, & rerum potius cognitioni dedito indignam, planeque infrugiferam esse. Tria afferunt. *Primum* nemo quidem negat. *Secundum* plurimi: ut & *tertium*. Nam quid contemtus? Non rei quoque alteri immo universæ evenit, ut: *Argumenta contraria.*

—— *Laudetur ab his, culpetur ab illis?*

Cic. *in natura hominum dissimilitudines sunt, ut alios dulcia alios subamara delectent:* Ita etiam hic. Tritum est: nec Jupiter ipse omnibus placet, sive ningat, sive pluat, sive tonet, sive cœlum serenet. Quomodo igitur nos & nostra æque omnibus? Sed & eadem causa omnes disciplinæ Humanitatis negligi deberent: quare? quia à plerisque spernuntur. Pecunia primum quæritur. *Virtus post numos.* Aut ut ille ait:

——— *Aurum in summum successit honorem.*

Mirum itaque non sit, quod studium philologiæ à nonnullis floccipenditur: quorum alii nolunt: alii non possunt intelligere, quid & quale illud sit: alii deniq; singularem quandam gloriolam sibi captare videntur, dum curiose quovis involant, ut muscæ: quodvis allatrant, ut canes: omnia reprehendunt, ut Momus. Quibus illud nobile par Scal. & Is. Casaub. oppono. Ille sic l. 1. de plant. *Qui verborum curam putat indignam viro sapiente; is homines nos esse dedocet. Qui fiet ut intelligas, si quispiam pro libidine loquatur aliter, aliter pro re sentiat? Est primum Sapientis officiũ bene sentire, ut sibi vivat: proximum bene loqui, ut patriæ vivat.* Hic ita: *Scribit Arrianus* (inquit) *sapientissimum senem illum Epictetũ, impietatis in Deum eos insimulasse, qui in Philosophiæ studiis* ἀπαγγελτικὴν δύναμιν, *sive sermonis curam aut Philologiam tanquam rem levem aspernarentur. Quoniam quidem, ajebat vir divinus,* ἀσεβοῦς ἐστιν ἀνθρώπου τὰς παρὰ τοῦ θεοῦ χάριτας ἀτιμάζειν. *En Germanum Philosophum! En vocẽ auream!* Hæc Casaub. Et quanquam, ut dixi, immmo

res ipsa loquitur; sunt, qui studium illud parvi faciunt: tamen non desunt contrà quæ magni faciunt, sanè maxima & illustrissima ingenia, ab ævo prisco usque in hunc diem. Adducam aliquot? Ita convenit: sed paucis, atq; ex aliis, ut ita major fides sit & autoritas. *Plato* in vocum originibus adeo laboravit, ut totum eis librum consecrarit. Ejusdem diligentiam mirum in modum laudat Dionys. Halicarn. qua utebatur in componendis verbis, probatque studium ipsius, qui cum pectus haberet refertum plurimis scientiis, jamque ad octogesimum ætatis annum pervenisset, non cessaret tamen expolire sermones illos suos; præcipue autem recta constructione verborum ipsos ornaret.

Philologi celebres.

Nonnè *Aristot.* (verba sunt Scalig.) adeo ad sese pertinere arbitratus est, ut sæpenumero ipsa emendet vocabula, alia explicet, quædam vel investiget, vel etiam pariat? Scripsit ille de Poetica: de Rhetorica scripsit. Amatoria vero atque alia ejusmodi ut omittam, perpetuo commentario id egit, ut sciremus, quot modis quippiam significare possit. Cujus profecto judicio, Grammaticam non solum esse Philophiæ partem, id quod nemo sanus negat: sed ne ab ejus quidem cognitione dissolvi posse intelligeremus. Hinc tam crebræ admonitiones. Ut 2. Topic. 6. ἔτι τὸ ἐπιχειρεῖν μετατιθέντα τοὔνομα ἐπὶ τὸν λόγον ὡς μᾶλλον ὂν γνώριμον ἐκλαμβάνειν ἢ ὡς κεῖται τοὔνομα. 3. Metaph. 2. πανταχοῦ κυρίως τοῦ πρώτου ἡ ἐπιστήμη, ἐξ οὗ ἤρτηται. *Galenus* quot locis, quantum producit moræ, unam modo ut explicet voculam? quot miris modis Archigenis dictionem vellicat, ejus quoque minutissimas quasque rimans particulas, in 2. de locis male affectis? Exstat etiam *Etymologicum magnum*, quod Fr. Sylburg. accuratè recensuit & de novo edit. *M. Terent. Varro*, vir Romanor. eruditiss. judicio Quinctiliani, peritiss. Ling. Latinæ omnis antiquitatis. *Sex Pomp. Fest.* quem Scalig. autorem gravem, veterumque sententiar. accuratum & narratorem & interpretem vocat: *Isidor. Episc. Hispal.* ex professo (quod ajunt) hoc studium quærendi radices vocum sequuti sunt; pari

In præfatione in lib. de causis Lat. linguæ.

forte

forte conatu, sed impari ingenio & eventu assequuti: cum Isidorus quandoq; nil nisi nugas agat, & risum lectori moveat. Jam *Cicero, ille cælestis* (ut ait Fabius) *in dicendo vir, cujus nomen non hominis, sed eloquentiæ habetur*; quantum hic laborarit, sed & præstiterit, cum alia docent, tum inprimis libri duo de natura deorum. Multa (inquit in Topicis) in disputando notatione eliciuntur ex verbo. *Verborum* (inquit 1. Acad.) *explicatio probatur, id est, qua de causa quæq; essent nominata, quam Etymologiam appellant.* Et quæ ejus generis plura idem alibi docet. *Messala* orator e clarissima Corvorum gente librum integrum de unica litera S. composuit. *Claudius* Imperator quanta cura & pæne dicam ambitione tres novas literas invexit, iisque Romanam linguam auxit? *Julius Cæsar* de analogia, i. e. infimis Grammaticorum observationib. binos libros conscripsit, & triumphales illas epulas variare & interstinguere non erubuit scholica hac dape. Quamvis hi libri interciderint temporum culpa: Uti *Valla* testatur præfat. l. 2. Elegant. *Augustus* majestatis suæ usque eo retinens princeps, ut Deorum sibi honores vindicaret adhuc vivus, quam solicite, quæ nepotes sui, quid & quomodo scriberent, cavit? Quin & ipse eos & literas, & notare, aliaque rudimenta per se plerumque docuit, teste Suetonio, ac nihil æque laboravit, quam ut imitarentur Chirographum suum. *Hadrianus* Imperator usque adeo Græcorum literis invigilavit ut à nonnullis vocaretur Græculus. *Mithridates* Ponti & Bithyniæ Rex duarum & viginti gentium linguas calluit, nunquam interprete ad eas usus. Satin' hi multi? *Nam si numerem omnes, nimis longus sermo sit.* Satin hi magni, qui Philologian curarant? Nemo opinor, repugnat nisi *Vervecum in Patria crassoque sub aere nati.* Superaddo tamen unum & alterum ex recentioribus: quorum alii cum priscis componendi, immo alii iisdem aliquibus anteponendi. *Mart. Lutherus* vir magnus & [illegible] edidit opusculum in quo nomina propria Germanorum è nativis fontibus declarantur. Præfixa est ejus hæc adhortatio: *Exemplum*

dedi vobis, ut plura & meliora faciatis. Hunc bene sequitur Andr. Helvig. qui *Originib.* linguæ German, pulchram impendit operam. Eodem refertur Etymologicum Teutonicæ linguæ *Corn. Kiliani*, quod Lipsius hoc phalæcio exornat:

Quisquis Belgica amare, Belga, verba
Audes: hunc quoque amare KILIANUM
Aude. qui egregio suo labore
Sermonem tibi patrium propinat,
Jam purum nitidumque ——

Scaliger natus in miraculum & gloriam nostri ævi, centum & decem libros de *Originib.* composuit, ut & tredecim de *caussis Lat. linguæ.* Illi non sine insigni politioris literaturæ dispendio perierunt: hi eximio cum fructu, addo etiam delectatione, non nisi à veræ sapientiæ candidatis evolvuntur. Hujus opera, operta quæ fuerere, aperta sunt, sane plurima: ut & filii *J. J. Scaligeri.* Uterque in ampliss. illo *originandi* oceano mihi erit instar siderum, quæ ducant, quæ doceant: alter Helice; alter Cynosura. Hugo Sanfordus Coomflorius Anglus conscripsit opus de *Descensu Christi ad inferos*, editum Amstelr. anno 1611. opus multijugæ eruditionis plenum: in cujus libro primo multa deorum gentilium nomina ad fontes Hebr. ex professo redigit *Fungerus* superiori tempore opus Etymologicum ex variis undique scriptoribus concinnatum, magna cum laude & utilitate evulgavit *Sc. Gentil.* JCtus per Europam celeberr. publicavit cum Parergis ad Pandect. librum singularem Origin, in quo sane de plurimis erudite disputat. Etiam *Gœddeus* JCtus nostro ævo eminentiss. comment. in Tit. XVI. Libri L. pandect. *De verb. & rer. Signif.* non ita pridem edidit in quo Philologi munus obiit egregie, vel ipsa invidia allaudante. Nec minoris æstimantur *Brissonii* de Form. & solenn. populi Rom. verbis libri 8. omnibus melioris literaturæ & inprimis Jurisprudentiæ studiosis valde utilis. Sed & *Jac. Cujacius* quam se gnavum gravemque doctorem hic exhibuerit

Videatur Philipp. Jacob. Maussacus in prolegom. Histor. de Animal. Aristotelis & Scaligeri præmissis.

rit: omnes norunt eruditi. Et eorum loco unus loquatur Lipſ. Elect. l. 1. c. 7. *Jac. Cujacius Vir, de quo non aliud dixerim, quàm quod de Carthagine olim Crispus.* Et mox: *Vide unicum illam Aſtrææ & muſarum ſacerdotem.* Atque ita illi JCti ſuo exemplo illud Quinctiliani probarunt, qui ait, *JCtorum ſummum circa verborum proprietatem laborem eſſe.* Cui aſſentitur Giſanius præfat. in partit. Feud. *CL. Rittershuſii.* Unde etiam in ampliſſ. Juris corpore membrum unum & quidem ingens, eſſe voluerunt *de verbor. ſignificatione.* Quem titulum alias quoque *aureum* vocare non dubitarunt, nihil moti autoritate Bartoli, qui ait: *De verbibus non curat Jureconſultus*, ut citat Lud. Vives l. 1. de cauſ. cor. art. Nuper etiam Bremæ auſpicio *Matt. Martini*, viri doctiſſ. prodiit liber, in quo Græca, noſtro plane ſenſu, ad ſcatebras Hebræor. deducuntur. Marpurgi vero Harmonia Linguar. quatuor Hebr. Græc. Lat. & German. nata eſt ſtudio *Crucigeri* Profeſſ. Opus eximium & in linguis illis condiſcendis per quam utile. Sed quid? Illorum jam ſitulis puteum hunc rebar exhauſtum eſſe. Fruſtra fui. Quippe *Alſtedius* noſter in hoc etiam decurrere ſibi pulchrum duxit. Hinc encyclopediæ ſuæ, anno 1620. plaudente muſarum choro editæ, iſtam quoque nobilem ſanè laciniam, hoc eſt, etyma Græcæ & Lat linguæ, voluit ſubtexere: ne aliquid ita Operi perfecto deeſſe videatur. Exinde anno 1622. Roſtochi prodiit *Coldingi* etymologicum Latin. in quo dictiones Latinæ ab originibus, definitionibus, ſignificationibus, & exemplis breviter ac dilucidè traduntur (uti præ ſe fert titulus) addita etiam Danicâ interpr. Anno 1623. Clariſſ. *Matt. Martini* Lexicon Philoſ. & præcipuè Etymolog. *Brema* nobis ſubmiſit. Opus certe laudabile: & quod non modò longa dies poliit: ſed etiam erudita vocum, atque ex his rerum expoſitio reddit omnibus commendatum, niſi quorum mens læva leviſque allucinetur. Neque prioribus cedit, eodem anno in lucem emiſſa ὀνοματοσκεψία ſacra, hoc eſt, evolutio nominum

minum propriorum, quæ in facris Bibliis occurrunt, autore *Gregor. Franco*, viro planè eximio & præclaro quem antehac Lipsiæ mecum non modò Theologicis sed etiam philosoph. ac philolog. vacasse studiis commemini. At enimvero pluribus quid opus? Satis inde apparet & alteram adversæ partis calumniam labi: hoc est, studium Philologiæ & inprimis *Originationis*, homine veræ eruditionis avido plane condignam esse. Si forte tamen amplius eosdem ipsos, quos modo citavi, quod ad inferiora hæc literarum subsellia descenderint, nasutuli isti reprehendant, equidem quid aliud faciam, nescio, quam ut inclamem:

Danda est hellebori multo pars maxima ——
Quanquā vix potest hæc res hellebori jugere obtinerier;

Ut ad saniorem mentis usum redacti liquido perspiciant, quod inscite carpserint multos, qui in hominibus fastigium humanum excesserunt, quorum sapientiam si adhuc vel senes ex ima semita suspicere possent, beati essent. *Ultimum* erat de Philologiæ utilitate: vere ultimum & minimi precii. Nam utilitas nec una est, nec exigua: ut vel hoc nomine adversarios quasi demulcere, suamque cum aliis dignitatem tueri possit.

Utilitas Philologiæ.

1\. *Prima*, & quidem Etymologiæ, qua de hic potissimum agitur, est, quam & ante statuimus: quod sit medium noscendi proprietatem vocis deductæ: ne promiscue una pro altera infarciatur. Ut, *bustum* pro sepulcro apud nos. Ut *Clepsydra* pro quovis horologio aut sciorerio, aut eo, quod arenæ plenum. Ut *abundare flamma: baculus imbecillis: capillus capitis: inculco manibus*. Ita in versu cujusdam novitii:

Sed superis visum secus oppedentibus æquo Judicio ——

Pedo, βδέω, nonne obscœnum? Ad superos tamen (melius deum) & quidem à Christiano transfertur. Ita Scal. Ex. 91. taxat H. Cardanum, quod *atramentrum rubrum* dixerit, cum sit ab *atro*. Idem l. 7. poet. c. 6. *Ridere* Latin. est: & ridere prata, ita Latinum, ut aliud à pro-

prio significet. His, quæ dixi, addit etiam lingua Hebr. pondus suum. Quod eo gravius; quo illa gravior, omniumque encomio magis honestata. Nam nihil in illa lingua crebrius occurrit, quam ut deductæ voces pro indole *Radicum*, quas vocant, curiosissime exponantur, illuminentur. Bene Tertull. *Fides nominum, salus est proprietatum*: Uti etiam pro se Lips. l. 3. polior. dial. 2. citat. *Deinde* servit Etymologia ipsarum rerum cognitioni, quam ante omnia expetimus: ut ita falsò quidam novo nomine *Reales* dici glorientur, se solos habere rerum nucleos, alios earundem modo cortices, i. e. vocabula. Hanc utilitatem alicui forte incognitam, quod vix est ut credam; satis evidenter confirmat id, quod in omnibus thesibus & scriptis sive theologica sint, sive juridica, sive medica, sive Philosophica, *explicationes, distinctiones, Sinonymæ, & Etymologiæ* vocum, quantum fieri potest, data opera præmittantur: non aliam ob causam, quam ut aditus ad faciliorem rei cognitionem patefiat. Vetus est: *δεῖ πρῶτον τὸ τῆς φωνῆς σημαινόμενον ἐξετάζειν εἰς τὸ ὀρθῶς διδάσκειν*. Et *Galen. l. 1. de meth. med. c. 5. Principium in omni disputatione & re est nomen.* Atque in hunc finem etiam meliores Philosophi in suis Logicis, quæ instrumenta in cognitione rerum nos ducentia exhibent, de *definitione* agunt *κατ' ἐτυμολογίαν*, quæ vocem è sua origine declarat: itemq; quomodo à *Notatione* nominum & *conjugatis* argumentari par sit. Idem Galen. l. 3. de simpl. Med. *ἡ τῶν ὀνομάτων χρῆσις ταραχθεῖσα καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιταράττει γνῶσιν*, i. e. conturbatus vocum usus, & rerum ipsarum cognitionem conturbat. Quibus adde illud Quinctil. l. 1. *hoc studium* (inquit) *habet aliquando usum necessarium. Quoties interpretationes res, de qua quæritur, eget. Ut cum M. Cælius se esse hominem frugi vult probare, non quia abstinens sit (nam id ne mentiri quidem poterat) sed quia utilis multis, id est,* fructuosus: *unde sit dicta* frugalitas. *Ideoq; in definitionibus assignatur Etymologiæ locus. Nonnunquam etiam barbara ab emendatis conatur discernere. Continet in se mul-*

multam eruditionem Idem ante: *Scrutabitur mille praeceptor, acer atq; subtilis origines nominum* Plato in Cratylo: primi gradus ad cognitionem rei sunt, ὄνομα καὶ λόγος. Idem nominat, ὄνομα ὄργανον διδασκαλικὸν καὶ διακριτικὸν δήλωμα καὶ μίμημα πράγματος. Et in Gorgia: ὃς ἂν τὰ ὀνόματα εἰδῇ, εἴσεται καὶ τὰ πράγματα, i. e. qui dictiones novit, noverit etiam res. *Isid. l. 1. orig. c. 28.* Etymologia est origo vocabulorum, cum vis verbi vel nominis per interpretationem colligitur. Hanc *Aristot.* σύμβολον: *Cic.* annotationem nominavit: quia nomina & verba rerum nota facit, exemplo proposito, ut puta *flumen*, quia fluendo crevit, à fluendo dictum. Cujus cognitio saepe usum necessarium habet in interpretatione sua. Nam cum videris, unde ortum est nomen, citius vim ejus intelligis. Omnis enim rei inspectio etymologica cognita plenior est. *Haec ille.* Agell. refert *Labeonem Antistium* Latinar. vocum origines rationesq; percalluisse, eaq; scientia ad enodandos plerosq; juris laqueos usum fuisse. Cui Valla & Quinctil. adstipulantur: *Omne jus aut in verborum interpretatione positum est, aut aequi pravig; discrimine. Et quantum momenti in verborum interpretatione sit, ipsi JCtorum libri maxime testantur.* Scal. Ex. 1. *Oportet prius ipsius vocis usum cognoscere, à quo saepenumero provehimur in rei perceptionem.* Idem lib. 5. comm. in lib. Theoph. de ca. plan. c. 14. *Est à nominis origine rei natura saepe manifesta.* Et c. 4. de c. L. L. *Ante* (inquit) *quam literam definimus, sicut fit in omni definitione, nomen ipsum est explicandum. Quippe ex cujus interpretatione facilius rei ratio nota fit.* Togam *enim definiturus, eam si norim à* tegendo *dictam, sane vestigando ejus genus sic invenimus: esse lanam textam ad tegendum.* Idem Scal. l. 1. de Hist. Anim. c. 2. *Neq; quispiam obstrepat nobis in historia hac vocum rationes perscrutantibus. Simul enim aperit sese res cum verborũ etymologia.* Hinc etiam Aldrovand. Philos. ac Med. Bonon. spissam illam de Animalib. historiam ita persequitur: ut simul etyma, synonyma & alia vocum παθήματα pro meliori rerum cognitione ubiq; diligenter intertexat.

Came-

Camerar. in vita Melancht. Studio, *inquit*, origines nominum scrutandi & vetusta nomina interpretandi, ad certam rerum & firmam cognitionem atq; scientiam vix aliud esse potest efficacius. Vel sine illo hæc potius fluctuat semper & labascit. *Hæc ille.* Quantopere etyma herbarum morborumq; cognitionem provehant, & ita medico prosint: perpetuo ostendit volumine *Joh. Geræus Paris.* Similiter Barth. Maranta Venus. l.1. meth. cogn. Simpl. c.4. κατ' ἐπαγωγὴν *probat: Quod ex nominibus, ut ipse ait, aliquam naturam in medicamentis significantibus in multorum simplicium cognitionem venire possumus.* Matth. Mart. in præf. Lexici: *Etymologia manuducit ad res, quæ vocum symbolis indicantur. Nulla est dictio, nisi quæ temere est conficta (quales paucæ sunt) quæ non de natura rei aliquid intimet. Tenta, sodes, & vel unum nomen per diversas μυρίων ἀνθρώπων linguas deductum considera. Auferes hinc nonnunquam ὀνοματώδεις (ut vocant) definitiones multis aliorum πραγματώδεσιν ὁρισμοῖς præstabiliores, quæque de natura rei signatæ & evidentius te instituant & compendiosius atque plenius.* Hæc ille, & plura ibidem. *Porro etiam Oratoribus* ety- 3.
mon hoc præstat, ut cognita proprietate sciant, quæ vis & efficacia insit voci: quam priori, quam media, quam posteriori statione locari oporteat. *Etenim verborum delectus, origo est eloquentiæ*: inquit Cæsar ap. Cicer. in Bruto. Item: oratio crescere debet, non decrescere. Et: ἐμφατικώτερον sequitur, levius antecedit. Ita dicat mihi aliquis, priusne *dilectio*, an *amor*: *desidero*, an *appeto*, an *aveo*: *opto*, an *voveo*: *peto*, an *oro*: *studium*, an *diligentia*, an *industria*, an *sedulitas*: *vicinum*, an *propinquum*, *valetudo*, an *sanitas*: *fallacia*, an fraus, *utile*, an *commodum*: *suave*, an *jucundum*, poni debeat in oratione, & quam ob causam. Immo in carmine etiam. Nam & idem poetas spectat: inprimis vero hoc, ut norint rem sua veste tegere, suo colore tingere, non alieno. Non pictor ille probus & commendabilis, qui scito quamque rem colore exprimit? Idem poeta, qui verbis. Idque ipsius naturæ exemplo, cujus æmulus. Ea

enim

4. enim suum cuique tribuit. Consulit item Etymologi communiter omnibus, præcipue vero poetis iterum dum multis in locis indigitat *quantitatem syllabæ* quam qui negligit: næ ille merito tanquam barbariei revocaturus ab eruditis notatur atque traducitur. Ut factum a Stephano Epig. in Marcum quendam:

Dum laudaretur Marco facundia *Galli,*
Fraudata est metro vox ea sæpe suo.
Laudibus ac tandem miscens ubi vota precatur:
Ut longum hac terras lingua facunda *colat.*
Tunc ego: quam terris longum vis, Marce, morari,
Omine non fausto cur facis esse brevem?

5. *Quanti vero istud?* Eadem originatio docet sæpissime: qui dictio rectius exaretur, ne quid omittatur necessarium, vel inseratur ineptum. Ne *cetera* pro *cætera*: *hæmina*, pro *hemina*: *nania* pro *nenia*: *erumna* pro *ærumna*: *Lanæus* pro *Lenæus* exaretur. Ita scribendum *melleus*, quia à melle: *Stramineus*, quia à stramine. *Penitro*, quia à penitus. *Fabricius*, non fabritius quia dicis fabrico. *Adventitius*, quia adventarum, ventito. *Ædilitius*, quia ædilitas. *Novitius*, quia novitas noviter. *Repetitius*, quia reptum, reptatum. *Puniceus*, quia punicus. *Patricius*, quia patritus, pater. *Emissitius* quia mitto, missum, misso, missitatum. *Commendatitius*, quia commendatum. *Factitius*, quia factum, factito. *Duritia*, quia duriter, duratum. *Conditio*, quia conditum, condo. *Lætitia*, quia lætatum. *Delitiæ*, quia latio, delicatus. *Blanditiæ*, quia blanditum. *Exercitium*, quia exercitum, arceo. *Segnitia*, quia segniter, ignitas. *Amicitia*, non *amicicia*, quia amicatum, inimico, inimiciter. Litera enim originum, quantum fieri potest, servetur, quæ evidentius sæpe in Deductis cernitur, ut in exemplis videre est.

Videatur c. 18. manuduct. ad Lat. linguã.

6. Sed & præsidium memoriæ nostræ hic paratum vide. Memoriæ inquam: maxime dum aliquis in studio linguarum occupatus est. Voces Latinæ, Græcæ, Hebr. sunt multo plurimæ minutæ atque exiles, & pro modulo τῶν πόρων (numerus id manifeste docet) longe, quam ipsæ res difficilius nobis

nobis inhærescunt. At dum vero multæ dictiones ad unum quasi caput, multi significatus ad unum & quidem principem, revocantur: dum Græca cum Lat. vel utraque cum Hebr. vel alia item cum aliis, concinne junguntur ac conferuntur; illam difficultatem aliqua emolliri oportet. Quod Italica hodiè aut Gall. lingua ocyus ab eo, qui Latine scit, arripitur; nulla alia causa est, quam quod utraque ex Latina fluit. *Abenar. in antelogio lexici Hebr.* Ex observatione (*inquit*) derivatorum vocabulor. quæ antea nobis nota sunt, facilius etiam Hebræa percipi, & tenacius retineri possunt. *Hæc ille.* Quibus etiam ibidem παραλλήλως quædam Hebr. & Græca in exemplum, subjicit. Idem nunc nuper in opere Mnemonico fecit excellentis ingenii ac judicii vir juvenis, *Alstedius*, amicus noster, qui ut & memoriam nostram juvet, omnia, & sane feliciter, tentat. Hoc loco paucula, tironum causa, παραδειγματικῶς apponam. Hæc ita simul ac semel ediscentur: & multo citius, quam seorsum.

LATINA ET HEBREA EJUSDEM SIgnificatus.

Grumus,	גֶּרֶם	*gerem.*
Piger,	פִּגֵּר	*pigger.*
Passus,	פָּסַח	*pasach*: vel פָּשַׂע *pasah.*
Manna,	מָן	*man.*
Grus,	עָגוּר	*hagur.*
Mors,	מוֹת	*muth.*
Altus,	עַל	*hal*, & עָלָה *halah.*
Durare,	דּוֹר	*dor.*
Domare,	דּוֹם	*dom.*

GRÆCA & HEBRÆA.

Καλέω,	קוֹל	*Kol.*
Παλαιὸς,	בָּלָה,	*balah.*

Ἀμαξ-

Ἀμαρτία,	מָרַד,	*marad.*
Ἴς,	איש	*iſch.*
Ἀγείρω,	אָגַר	*agar.*
Ἀράσσω,	הָרַס	*haras*
Βῆμι, βάω,	בּוֹא,	*bo*
Χαράττω,	חָרַת	*charath.*
Μαθέω,	לָמַד	*Lamad.*

GERMANICA & HEBRÆA.

Riechen / geruch /	רֵיחַ	*reach,*
Zinne /	צִנָּה	*zinnah.*
Menſch /	אֱנוֹשׁ	*enoſch.*
Begeren / begierd /	בִּקֵּר	*bikker.*
Hack.	חָח	*chach.*

GERMANICA & LATINA.

Sugere,	Saugen.
Solidum, ſoldum,	Sold.
Clauſtrum, cloſtrum,	Kloſter.
Vulgus, Volgus,	Volck.
Stipula,	Stupeln.
Offerre,	Opfern.
Parare,	Bereiten.
Hora,	Uhr.

GRÆCA, LATINA & GERMANICA.

Lux,	λύξ, λύκη,	Liecht.
Calamus,	κάλαμος,	Halm.
Ango, anguſtia,	ἄγχω,	Angſt.
Nomen,	ὄνομα,	Nahm.
Nebula,	νεφέλη,	Nebel.
Medium,	μέδον,	Mitten.
Mola,	μύλη,	Müle.

Pro-

Procella,	θύελλα,	Wellen.
Hora,	ὥρα,	Uhr.
Pix,	πίσσα,	Pech.
Pœna,	ποινὴ,	Pein.

HEBRÆA, GRÆCA, LATINA & GERMANICA.

Saccus,	σάκκος,	Sack/	שַׂק, *sak.*
Terra,	ἔρα,	Erd/	אֶרֶץ, *erez.*
Metallum,	μέταλλον,	Metill/	מְטִיל, *metil.*
Girus,	γῦρος,	gehrn/	גָּהַר, *gahar.*
Camelus,	Κάμηλος.	Kamel/	גָּמָל, *gamal.*
Misceo,	μισγέω,	mischen/	מָסַךְ, *masach.*
Turris,	τύῤῥις, τύρσις,	Thurn/	צוּר, *Zur.*
Genus, gens,	γένος,	גּוֹי, goi :	גּוֹיִם, *goiim.*
Guberno,	κυβερνῶ,		גָּבַר, *galbar.*
Vis,	ἶς βία,		אִישׁ, *isch.*
Magus,	μάγος, magister,	Meister/	מְהַגִים *magim.*
Pyrgus,	πύργος,	Burg/	בִּירָה *birah.*
Sal,	ἅλς,	Saltz/	מֶלַח *malach.*
Pupus, pupa,	Puplein/		בָּבָה, *babbah.*
Mater,	μητὴρ,	Mutter/	אֵם *Em.*
Mare,	Meer/	amarus,	מָרָה *marah.*
Uro, Buro,	πῦρ,	Feur/	אוּר, *Vr.*
Pes,	πȣ̃ς,	Fuß/	בּוּס *bus.*
Cornu,	κέρας,	Horn/	קֶרֶן *keren.*

Et hæc pro tempore sufficiant. Ultimo voluptatis sinceræ plenum est, cernere quam apte unum ex alio quasi gradatim descendat. Rivulorum & frontium scaturigines scire cupis & aliorum, quæ extra te: multorum, quæ supra te: multorum, quæ nihil ad te: qvur non potius vocem, quæ in te est: qua uteris assidue: sine qua vitia

vita nostra vitalis non esset? Melle dulci dulcius est, proposita causa & eruta vocum cognatione cum rebus, reducere illas à tot millibus, per aliquot millia annorum tritas, partim ad Naturam ipsarum rerum: partim ad antiquissimos mortalium, & sæpe ad Primum, qui maxime ἀγχίνοος fuit, & princeps, ut Philosophiæ, ita Philologiæ, omnisq; humanæ sapientiæ apex. *Sibi sua habeant regna reges: sibi divitias divites*; dum mihi detur statio, ubi Deum inprimis pie pureq; venerer; deinde sapientiæ studia & harum literar. tractem, & quidquid ad usum aut cultum animorum.

Sed prius, quam hinc pergam, audi quid Melanchthon eam in rem: *Etsi* (inquit) *parum est, quod scimus in linguis: tamen hoc nobis gratius esse debet omni auro, aut imperio Turcico. Ego minimum scio: tamen nolim pro illa cognitione accipere, quidquid auri est in omnibus regnis mundi. Multæ res non possunt intelligi sine linguarum cognitione. Ideo servat Deus scholas mirabiliter, adversantibus tyrannis & venenatis hypocritis, qui nunc plus nocent scholis, quam tyranni.*

Andr. Silv. Brug. in antelog. quo Hier. Mercurialis libr. var. Lect. ornat. Socrates, *inquit*, eos accusare gravissime solebat, qui rerum atque verborum scientiam cohærentes natura res atq; copulatas, opinione distraxissent. *Et paulo post:* Linguarum intelligentia graviorum rer. contemplationi, quasi instrumentum, comparanda est: & illa de qua se jactant, rerum cognitio neq; percipi nisi vocibus intellectis potest; neq; tradi sordidis atq; inquinatis verbis debet. Itaq; illud in omni studiorum ratione tenendum est, ut & vocum cognitio cum rerum intelligentia & rerum scientia cum notitia verborum, ita uti natura conjuncta sunt atq; colligata, itidem à nobis conserventur. Quod qui assequuti sunt eos cum ego admirari atq; suspicere vehementer soleo: tum vero is esse mihi *Mercurialis* videtur. Cujus primum curriculum omne in his studiis excolendis ita est elaboratū, ut eum Græcæ atq; Lat. linguæ singularem intelligentiam cum summa philosophor. cognitione

con-

conjunxisset, utraque ea ad ornandam atque amplificandam scientiam Medicinæ traduceret. *Hæc ille.*

Nunc ad reliquias reprehensionum. Urgent amplius: *Alia Valla* inquit l. 6. Eleg. c. 7. & una alii: *Nihil habet magis ἀντιπι- ridiculum hæc, de qua loquimur, scientia quam Etymolo- πλοῦσα. giam*, Itaq; tanti non fiat, quasi inde proprietas eximatur. *Responsio* in promptu est per *distinctionē*. *Valla* loquitur non de omni, nec de sana & vera etymologia: alioquin esset sibimet ipse contrarius: (sæpe enim in *sex libris Elegantiar.* & contra *Anton Raudensem* nititur etymis.) verum de facetis allusionib. itemq; ridiculis & ineptis sæpe alliterationib. quas ex ignorantia inprimis linguar. natas, libenter ipsis autorib. relinquimus, &, ubi serii, aversamur. Quales ap. *Varron.* dum omnia è Latinis infeliciter trahit *Isidorum* Episc. Hisp. *Petr. Lombard. Durand. Zach. Chrysopolitan. Jac. de Voragine, Accurs.* ap. JCtos & similes nonnunquam occurrunt. Ut *Pascha* à πάσχω: *diabolus* à duobus bolis: *locusta*, longa pedibus sicut hasta, *Donatus*, quasi à Deo natus: *Marcellus*, quasi arcens malum, vel quasi maria percellens: *Fabianus*, quasi fabricanus, fabricans beatitudinem: *Sebastianus* dicitur à sequens & beatitudo & *astin*, quod est civitas, & *aria*, quod est sursum. *Euphemia* dicitur ab eo, quod est bonum & *femia*, quasi bona femina: aut quasi *euphonia*, quod est suavis sonoritas. *Colossus*, quasi colens ossa: quod etymon etiam adducit Gobelinus Persona l. 1. cosmod. c. 6. Ita hodie quidam *Zachæus Faber* examen facit ab ἐξ & ἀμήν: contra omnem Latinæ Græcæq; linguæ rationem. Quia enim alteram τῆς *examinis* in versu prius ille corripuerat: ideo hoc vitium postea sanare & in chartis quidem publicis, ineptissimo etymo ausus est: ut dubites utrum majori cum inscitia, an impudentia idem conflictetur. Alia occurrunt alibi.

Nec valet: Multi abusus & ineptiæ comitantur hoc vel illud: Igitur nullum est, nec tolerabile. Non sequitur, inquam. Immo res quanto corruptior est, & magis contaminata: tanto laborandum magis, ut genuinæ ac

debitæ ſuæ integritati reſtituatur. Sicut Logici quidam id conati ſunt, egregie: dum veras Etymologias ab alludentibus, ineptis & falſis diſcrevere. Sed poſito, non tamen conceſſo: quod *Valla* & aliquot alii *omnem plane Etymologiam* vocant ridiculam. Quid tum poſtea? Una & altera & tertia, immo & quarta hirundo non facit ver: nec totidem dies. Dicant:

——*At non ego credulus illis.*

Quid ego? Plurimi, ſed non è multis: qui ſupra laudatis veræ ſapientiæ magiſtris contra putidos nugatores aſſentiunt. Sed audiatur aliud ἀνθυπαίτιον. Quidquid pugnes (*inquiunt*) interim manet; quod infirma ſatis & imbecilla argumenta ducuntur ab *Etymologiis* Quid huic reponam? Par pari: id eſt, quod hoc ipſum quoque argumentum ſatis infirmum atque imbecille ſit, ut eo vix moveant nos, nedum à vero dimoveant. Sed tamen *reſpondeo* iterum per *diſtinctionem*. *Primo*, quando ab Etymologiis ad res fit argumentatio, tum quandoque vacillat: non nego. Et tum eſt μάρτυς ἀλάζων ſecundum Galenum: vitio hominum qui abutuntur, non per ſe. Quandoque etiam, nec raro, firme conſiſtit. Cujus rei

Non ita difficile eſt rationem reddere——

Quia minus neceſſario nexu copulatur *ſignum & ſignatum*, ſive *vox & res:* ſed tantum κατὰ συνθήκην; quæ cum & vulgi pariter ſit & ſapientum, inde quoq; variatur vocis tam ſignificatio, quam Etymologia: ſi cum re

Sententia Logicorũ. conferetur. Logici ita; 1. Cum Notatio latius patet consequentia tantum valet negative. Non eſt *ingenitum*. Ergo nec *ingenium*. Non eſt victus communis, κοινός.

1\. Ergo nec *cœna*. Non eſt pars anni *madida*, ὥρα ὑέλιν. Er-

2\. go nec *hyems*. 2. Cum Notatio eſt adæquata ipſi Notato, & affirmative & negative fit conſequentia. *Jeſus* eſt. Ergo *ſalvat* populũ. Propheta eſt. Ergo prædicit futura. Hæc domus *integra*. Ergo *intacta*. Attigit *metam*. Ergo terminum, quem ante deſtinaverat. Poetica *divina* eſt. Ergo à Deo orta. Pius *deſiderat* ἀπολύτρωσιν. Ergo vehementiſſime & ſupra modũ expetit. Pugno excipiuntur.

Ergo

Ergo παλάμη contracta aut densa. *Securus* vivit. Ergo *sine cura*. *Sedulo* affirmat. Ergo ἀδόλως, sine fraude. *Auceps* est. Ergo aves capit. Proin *aucupari* ὀρνιθεύειν tempus Tropice dicitur. Ut & verborū *aucupia*, literarū tendiculæ, in Cicerone. *Baubatur*. Ergo canis est. *Cugurrit*. Ergo gallus. Et contra. Quid hisce verius, aut firmius? Deinde, cum ab Etymo ad vocis ipsius significationem, proprietatem, aut alium affectum educitur argumentatio: tum nullum majus, nullum certius in hoc quidem genere dari posse existimo. Ibi enim vox sub notione rei spectatur, ut ejusmodi signa alibi etiam solent. Ut *imbellis* fit à bello. Ergo idem qui ineptus ad bellum. *Humilis* est terræ propinquus: quia ab humo. *Iners* est rudis & sine arte: quia ab in & ars. *Vehemens* est idem, quod validæ mentis: ergo proprie flumini aut vento non convenit. *Sponte* est voluntarie agentis: quia à spondeo, σπονδὴ. Pulchre in hanc mentem Scal. l. 2. de c. L. L. differit: *Discere dicimur, cum ignotum per indicia quædam percipimus animo. Hoc bifariam esse potest. Namq; indicium illud interdum est posterius eo quod discimus: veluti cum significatio vocis hujus* Gloriosus, *intelligitur posse accipi in bonam partem per exempla sumta de Cicerone. At sane id prius significavit, quam si Cicero utendum sumeret: & tamen per Ciceronem ita mihi notum sit. Est alterum indiciorum genus natura prius & causa quasi quædam ejusce rei, quam discimus. Ut cum per* gloriæ *significatum ac per flexum illius vocis descendo ab origine ad usum eum, quem in Ciceronis libris deprehendi. Ac prior quidem notior ac felicior est: alter ut paulo obscurior, ac minus sæpe notus nobis, ita excellentior tanto, quanto certius scimus, cum per causam, quam per accidentia, cognoscimus.* Et hæc pauca hactenus contra obtrectationes pro dignitate Philologiæ, ac potissimum *Originationis* dicta sint: plura, si opus: plurima dicentur, si fuerit necessarium. Quæritur ulterius: an rite ex Græco & Hebr. fonte Latina deriventur? Joh. Gorop. Becan. negat. Alii multi, addam fere. Omnes, qui sapientia & virtute sua totum hunc orbem illustrant: contra differunt.

Discere

1.

2.

De Græco. *De Græco.* Quinctil. l.1. instit: *Sive illa ex Græcis tra-ctemus, quæ sunt plurima, præcipue Æolica ratione cui s sermo noster simillimus.* Scal. l.1. de plant. *Grajis ipsi o-riginem debemus, sicuti pæne universæ linguæ nostræ.* Idem c.29. L.L. *Aliqui, inter quos Varro, etiam maligne eru-runt omnia è Latinis; Græcisq. suas origines invidere. Nos cum sciremus Magnæ Græciæ nomine priscos Ausones atq. Latinos frequentatos, reddidimus suis quamq. natalibus vocem. Scal.* in Festum: Verum est, quod ait in fine eandem pæne cum veteri Græca veterem Latinam lingu. fuisse. Nam & easdem pæne veterum Latinor. cum Ionum literis fuisse, testatur Plin. l.7. Quin & Linguam Romanam Græcam fuisse, autor *Varro* & *Dionysius* ex-tremo l.1. *Hæc ille.* Plin. vero, quem allegat, ita ait l.7. c.58. *Veteres Græcas fuisse easdem pæne, quæ nunc sunt Latinæ, indicio est Delphica tabula antiqui æris, quæ est hodie in Palatio, dono Principum Minervæ dicata in Bi-bliotheca, cum inscriptione tali:* Ναυσικράτης Τισαμένου Ἀ-θηναῖος κόρα καὶ ἀθάνᾳ ἀνέθηκεν. *Dionys. Halic.* Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας *libro 1.*: Ῥωμαῖοι δὲ φωνὴν μὲν ὔτ᾽ ἄκρως βάρ-βαρον, ὔδ᾽ ἀπηρτισμένως ἑλλάδα φθέγγονται, μικτήν δέ τινα ἀμφοῖν, ἧς ἐστιν ἡ πλείων αἰολὶς, τοῦτο μόνον ἀπολαύσαντες ἐκ τῶν πολλῶν ἐπιμίξεων, τὸ μὴ πᾶσι τοῖς φθόγγοις ὀρθοεπεῖν: i.e. *Romani linguam neq. extreme barbaram, neq. exacte Græcam loquuntur, sed mixtam quandam ex utraq.: eaq. maximā partem Æolica est. Hoc tantum vitii habentes ex multa mistione, quod non omnibus sonis recte pronuncient.*

Gesner. in Mithrid. Latini innumera non solum ar-tium vocabula à Græcis: sed etiam rerum mutuati sunt. *Megiser.* in Frontisp. thes. Polygl. Latina lin-gua in antiquitatis certamine Græcæ postponenda est: propterea quod Latini à Græcis complures voces mu-tuentur. Quoad vero originem gentis, etiam Græci

Græci priores Latinis priores. Ex Aboriginibus enim orti sunt Latini: quod testatur *Dionys. Halic.* Anno à mundo condito 2311. Aborigines ex Peloponneso profugi fixerunt sedes in Italia. Quibus se postmodo adjunxerunt etiam alii populi: è Thessalia Pelasgi, ex Arcadia comites

Evan-

Evandri: è Peloponneso Pheneates & Epii. Vel ex eo æstimetur antiquitas Aboriginum: cum anno à Mundi conditu 2112. jam culta sit Peloponnesus, & in ea regnum exstiterit, ductu & consiliis Inachi, quod Argivum fuit appellatum, ab Argis, *Euseb.* Quinam vero Aborigines & unde? Sane gens Græca, & ex Oenotriis itidem Græcis, *Dionys. Halic.* Oenotrii descenderunt ab Oenotrio: ἀνοτρίω: quem à vino ita nominarunt: sicuti etiam *Janum* ab Heb. יין: Ut ita origo istarum gentium non iniquè vel ad ipsum Noah deduci possit: quod Chronologis relinquo. *Goltz.* & *Casp. Peucer.* de divin. Extispicum: A Græcis propagata traditur gens Latina. Horum enim coloniis primo impletam esse scribunt terram, quàm à situ Hesperiam vocarunt. Vetustissimi in hac gente celebrantur Oenotrii, orti ex Arcadibus & Pelasgis; & Tyrrheni Jonum coloni. Ab Oenotriis descenderunt Aborigines pervetusti Italiæ cultores. Sed & *Dionys. Halic.* Antiq. Rom. l. 1. affirmat ipsos incolas & conditores urbis Romæ fuisse Græcos; adeoque certum, Servii Tullii leges literis Græcis ad suam usque memoriam exaratas fuisse. Audiamus quoque *Virgil. 1.* Æneid.

Est locus, Hesperiam Graji cognomine dicunt:
Oenotrii coluere viri, nunc fama, minores
Italiam dixisse —

Ovidius 4. Fastor.

Nec tibi sit mirum, Græco rem nomine dici:
Itala nam tellus Græcia major erat.

Et *Juvenalis* in Satyra de Romanis:

——Omnia Græce:
——Concumbunt denique Græce.

Nihil hic urgeo, quod & nostram juvet sententiam similitudo literar. in utraque lingua: paritas quandoque *terminationum* in voc. *generum, casuum, declinationum, conjugationum, Syntaxeon, regularum* & similium. Unde concludimus: latinitatem è Græca oriri: nec illam sine ista, satis percipi posse. Ut ita merito arguatur *Pompon. Lætus Calaber*, qui sibi Latina discenda

da propoſuit, ut Græca non auſus fuerit attingere : ne forte illa contaminarentur. Sed multa (*inquit*) è Latio pervenerunt ad Græcos, & hinc ad alios. Qua ergo fide, Latina è Græcis pleraq; eruentur ? Non equidem neſcio, non tantum Latina à Græcis recipi. Sed etiam Græca à Latina à Syris, à Germanis, alia ab aliis. V. c. iſta non niſi à Latinis ſunt : δικτάτωρ, dictaior : ἔγεστα, egeſta, κουστωδία, cuſtodia, δήκοκτα : decocta : κάγκελλος, Cancellus : ταβελλίων, tabellio : πωμήριον, pomerium : μοῦστον, muſtum : σουδάριον, ſudarium : κοδράντης, quadrans : μάκελλον, macellum : φραγγέλλιον, flagellum & ſimilia. Ita etiam Syris multa aliunde. Ut : Colonia κολωνία, קולוניא Kulaunia. Ancora, ἄγκυρα, אנקורא ankora : Speculator, σπεκουλάτωρ, ספוקלטרא Spuklatera. Prætorium, πραιτώριον. לפרטורין Lapreturin. Chriſtianus, χριστιανὸς ברסטינא, Chriſteiane. Ἀστολα, aſututha, אסוטותא. κεφαλὴ, κεφάλαιον, קפלאון, Kephaleon. Stola, στολὴ, Eſtelà, אסטלא. Cithara, κιθάρα, קיתרא, Kithara. Sic Judæis ſimiliter pro Nicodemus dicitur *Nacdimon* : pro Δοσίθεος, *Dosthai* : pro Jeſus, Ἰασὼν : pro Τρύφων, *Tarphon* : pro Dorotheus, *Dorthai*. Plura nunc non accumulo. Et vel inde noſtra ſententia confirmatur : miſcellas invicem eſſe linguas; & unam ad alteram reduci oportere. Quod à Græcis factum, non certè ab illis priſcis ; ſed à recentibus factum : cum magis populi miſcerentur. Etiam à Syris quædam exotica aſſumta ſunt, eo ſcilicet tempore, quo politia Judaica fatalem illam metam attigerat. Ut gens varie diſperſa aut confuſa eſt : ita ejusdem linguæ. Qui igitur è recentib. Græcor. & Hebr. libris, vel Græcam vel Hebr. æſtimat ; nondum ſatis quid res ſit intelligit. De Græca veterum loquimur : at is de recentium. Et ſic quoq; de Hebr. Ea, inquam, prima & vetuſtiſſ. eſt alior. idiomatum quaſi mater, immo ſancta. Nam reliquæ linguæ, teſte Auguſt in. ſigna ſunt aut τεκμήρια iræ & juſtitiæ divinæ, quam in Babyloniis fa-

Hebræa prima.

ſtu

ſtu turgidis declaravit. Gen. 2. 11. & alibi. Orig. homil. 11. in Num. *Euſeb.* l. 9. c. 4. l. 10. c. 2. *Joſeph.* antiq. l. 1. c. 4. *Auguſt*, l. 16. de civit. Dei c. 11. *Hieron.* Soph. 3. Hæc lingua ſola eſt pura, nihil aliunde mutuata, ſancta, & æternæ quoque vitæ (ut præcipui Theologi ſentiunt) propria futura, inquit *Keckerm.* c. 1. Syſt. Log. Neque *Geſnerus*: Ex linguis, *inquit*, Hebraica, ut prima & antiquiſſima omnium eſt: ita ſola videtur pura & ſincera: reliquæ mixtæ ſunt pleræque omnes. Nulla enim eſt, quæ non ab Hebraica derivata quædam & corrupta vocabula habeat: in Mithrid. c. 1. Omnia momenta, quæ à natura poſſint in explicatione vocis expediri, in hac contineri lingua jactant Judæi, nec temere: ut cenſet *Scal.* Exerc. 259. Joſ. Scalig. in epiſt. ad Richard. Thomſ. *Concludamus unam linguam vetuſtiſſ. eſſe eam, qua ſacra Biblia conſcripta ſunt: eam primum integram & incorruptam in Aſſyria fuiſſe, deinde peregrinorum commerciis contaminatam.* Perer. l. 16. in Gen. diſp. 8. idem multis aſſerit. Liſer. in Noachi c. 11. de Ling. *Omnino* (inquit) *certum eſt, reliquas linguas omnes maxima ex parte primigenia, tanquam rivulos ex fonte profluere. Et docti quovis tempore hoc ſtudio delectati ſunt, ut inveſtigarent, quomodo per inverſionem, transpoſitionem & mixtionem literarum, inter linguas maxime peregrinas ſumma eſſet, quoad literas radicales, cognatio.* Funger. *Ne cuiquam mirum videatur, norit pleraque nomina Hebræa apud Græcos, vel detractis, vel auctis ſyllabis inveniri.* Waſer. Hebræa eſt, quam Deus noſtros primos parentes in Paradiſo docuit, & hi poſtea ſuos poſteros. Unde porro ad alios tanquam vernacula eſt propagata. Quod arguit, linguam Hebraicam vetuſtiorem & excellentiorem reliquis omnibus eſſe: ut quæ ab ipſo Deo, ceu ſummo Bono, prolata, inque vera Eccleſia conſervata fuit. Adde, omnes gentes in univerſo orbe nobis cognitas, vocabula nonnulla Hebr. adhuc retinere. Quod inprimis in Chald. Syriaca, Arabica, Ægypt. Perſ. Æthiop. Troglodytica, Punica, quanquam in

una magis,in altera minus,notarunt ii, qui cognitionem harum linguar.habent. Idem judicant de Græca, Lat. Gothica, German. Hispan. Ital. Angl. Ruthen. Sarmat. Vandal. adeo, ut negari non possit. Hebr. linguam scaturiginem & matricem, sicut Hieron. eam scite vocat & ab ea omnes reliquas in orbem propagatas esse. Hæc ille in comm. Mithrid. Gesneri Fr. Jun. Bit. in orat.de Heb. Ling inter alia: Primum (*inquit*) proprietatem Hebræis vocibus maximam inesse assero, cum singularib & propriis, tum καθόλε dictis. *Et addit causam:* Quid enim mirum, tam convenientes aptasq; rebus suis appellationes attributas esse, cum idem rerū autor appellationumq; sit Deus,& interpretes Adam ex mandato Dei? *Et iterum:* Lingua Hebr. cum suis virtutib. & bonis, tum aliarum vitiis, est omnium linguar. princeps,omnium jucundiss. inprimis utilis & necessaria,omnium judex; omnium maxima: princeps antiquitate,jucundiss.simplicitate & gratia,utilissima summeq; necessaria argumento, judex constitutione sui æquissima & incomparabili, maxima genitura & propagatione,quæ tam numerosos fœtus tam multis locis regionibusq; peperit. *Hæc ille. Fuller. l. 4. Misc. Sacr. c.4.* Qui cæterarum linguar. cum Hebræa comparationem & contentionem artificiosam aliquando instituerit, & operam non ignavam, sed justam ac strenuam in ea facienda posuerit, sine dubio non solum probabile, sed etiam,plane verum esse comperiet, quod testatur vir sanctus Hieron. comm.in Sophon. c.3 18. *Lingam Hebr. omnium linguarum esse matricem.* Cujus testimonio eo majorem fidem adhibendam arbitramur,quo studiosiorem eum, atque diuturno usu peritiorem trium linguar. Latinæ, Græcæ & Hebr. fuisse scimus. Cernimus clariss. viros cum alios nonnullos, tum maxime Scaligerum in verborum, sive Græcor. sive Latinor. *originibus* scrutandis, ad Hebr. fontes passim recurrere. Idque optima ratione fieri constat. Hæc & plura ibidem *Fullerus.* Etiam *Christian. Avian* & *Hadr. Scrieckius Rodor.* peculiarib. libris ostenderunt. Lin-

guam

guam Hebr. esse omnium primam & antiquiss. Leguntur iidem ipsi. Sane ex illis omnib. non difficile est colligere: Hebr. esse primam & maxime propriis uti vocibus utrumque, cum Deus conditor illius sit. Etiam ex ea cæteras fluxisse: & ad eam veluti normam, cæteras exigi oportere. Ergo ratio loquendi vel propria, vel tropica inde pendet. Quod tam est liquidum, ut nemo neget, nisi cui fides sacrarum literarum suspecta sit. Nunc ad *Gorop.* qui ait? ille hic non modio, non trimodio, sed ipso horreo maximas nugas admetitur nobis, indeq; hanc sibi famam apud Eruditos conciliavit: Plus ibi vanitatis, quam veritatis: plus ibi stolidi, quam solidi esse. Iter alia enim docere nititur sparsim in l. 9. Hermathenæ: in l. 16. Hieroglyph. in Vertumno: in l. 5. Gallicor. l. 4. Francor. l. 7. Hispan. & alibi, linguam Belgic. vel German. & Hebræa & quavis alia esse vetustiorem. Quibus rationib. *probabilibus*, ut ipsemet fatetur, in præf. l. 5. orig. Antvverp. Quarum aliquæ risum, vix oppositionem merentur, ut ait *Lips.* Ep. 44. Cent. 3. ad Belgas. *Et Scalig.* Nunquam legi majores nugas, nunquam insigniorem temeritatem vidi, neque audivi; ut qui omnes linguas à sua barbara deducere velit, adeo ut ipsam Hebr. linguam posteriorem Cimbrica asserat. *Hæc ille.* Argumenta ejus duo sunt alicujus forte speciei. *Primum*: quia voces multæ sunt Hebr. Græcis, Latinis, quæ assonant vel consonant. *Respondet* Lips. citato in loco: Quid tum? Non magis hoc argumentum sit, à nobis illos, quàm non ab iis sumsisse. Fatendum sane est, & ego observo, ut ratio communis hominum, sic & verba alibi esse: sive traductione & gentium mixtione, sive casu potius, an genio administrante. Sed in quibusdam major convenientia, aut crebrior ut in Persica, quod miremur. *Et paulo post*: Immo contra ego certius dixerim, quædam à Latinis sumta; cum ii imperium in nostras has oras promoverent, & simul, ad limites Germaniæ utriusque. Quis abnuet *vinum*, *oleum*, *ficus* & talia ab iis ducta, cum nec rem ante haberemus? *Et post*: Satis docui, & ante

De Goropio.

Argumenta Goropii.

ante me alii, miscellas inter se linguas esse: nec firmum id telum, quod de primatu pugnent. Etsi varationes, aut originationes, quas Becanus affert, quis sæpe sine indignatiuncula aut risu legat? Vix Heraclitus, si vivat, aut Lucillianus ille Crassus.

Argumentum ejus alterum l. 2. Hermathenæ: Antiquissima, quæ simplicissima. Talis est nostra lingua. Ergo & prius. Quod simpliciss ex eo patet: quia tota ferè monosyllaba. Et verum est examinanti. *Sunt iterum verba Lipsii.* Quid tum autem? antiquissima? *Negatur.* Si in rerum natura & genitura manes, fateor, simplicia præire: non idem in sermone, si cum altero comparetur. Neque enim iste talis & talis à natura est, sed ab instituto, arte, casu. Et tamen positioni si annuam, nec sic obtinebit. Nam SINENSES ecce plerasq; voces hodie unisyllabas habent, easque variæ significationis (ita ex iis locis scribunt) nec nisi accentu aut tono in pronunciando discernendas. Hæc ille. *Major* itaque *syllogismi* hujus alterius vacillat. Non quidquid simplicius, etiam prius. Licet hæc etiam natura atque universitas inspiciatur: nedum sermo. Certè anima nostra ita simplex est, *ut nihil admixtum, nihil concretum, nihil copulatum, aut duplex* in se habeat: anne verò propterea hoc universo prior, vel tantum suo corpore, si prima origo repetatur? Atomi sunt omniū minima & simplicissima corpuscula: ideóne vero priores toto aliquo corpore & ante hunc mundum? Nemo affirmabit: nisi Leucippi &

—— Epicuri de grege porci.

Lacones omnium maximè brevitati sermonis studuerunt, inde proverbio notati. Sæpius prolixæ orationi una vocula Si, ut simili responderunt. Ex eo Goropius argumentetur: quia simplicissimè loquuti fuerint, etiam primam & antiquissimam esse oportere prosapiam: ejusque sermonem primum. Partium enim & totius par ratio. Sed ad *Minorem.* Neq; hæc καθ' ὅλου est. Igitur rectè addit Lipsius, *Ferè.* Examinet aliquis & quidem

quidem primigenia, utique videbit. Quia ubiq; obvia, quur hic addam? In plerisque autem efficit pronunciatio nimiùm velox & mutila; ut unius syllabæ esse videantur: cùm reapse non ita sint. Vocales ubiq; sunt: inde syllabæ. Ubique efferuntur: alibi liquido: alibi velut præmorsæ, ut sic dicam, præsertim à vulgo. Fieri enim nequit, ut in fine duæ pluresve Mutæ, sine vocalibus proferantur. Esset contra naturam & *potestatem* istis propriam: quæ in eo est, ut per se mutæ sint, & aliis consonent. At plurima tamen sunt unius syllabæ! Non nego. Sed id est huic commune cum omnibus aliis. Fitque ideo, quod illi, qui invenere & usi sunt, tanquam compendii & brevitatis per naturam studiosi, multa ab initio decurtarunt & corruperunt: uti etiam nunc in usu est. Sicuti de majori quodam silice pars aliqua deteritur, quæ eidem officio, cui ante totus, ad ignem excudendum, adhibetur: Ita ex longiori aliqua voce brevior facta & contracta est, ejusdem cum illa significatus: quæ sane posterior est, ut pars toto silice.

Unum & ultimum ἐκ περισσοῦ: *Ea vocabula*: (inquit Becan. l. 2. Hermath.) *optima sunt, quæ rerum significandarum naturam, quàm optimè imitantur.* Assero jam contra illum: *longa potiùs, quàm breviuscula id præstant. Igitur his potiora sunt.* Quia inter signum & signatum quo major analogia; eo melior. Jam utra proportio, eane, quæ inter *syllabam unam & rem*: an illa, quæ inter *plures syllabas, & rem eandem*; major sit, unusquisque, nisi Hipseâ cæcior, videt. Plures enim ut lineæ clarius imaginem aliquam exprimunt: ita plures Literæ & Syllabæ rectius ipsam rem significant, quàm una syllaba: quia idioma Germanor. magnam partem continetur. Ita vox, *Jehovah*, significantior est Germ. Gott. Quia eum significat, qui & *est & fuit & erit*, i. e. infinitum atque æternum. Quantum denoret ἐντελέχεια præ *forma*, acutissimè explicavit Scal. Ex. 307. s. 12. & 39. Ita commodiùs τὸ *Balare*, quàm βῆ apud Suidam, voci ovium conveñit. Melius signat Græcor. ἐπιχειρεῖν, quàm Latinor. *capere*, aut Germanor. Quia & modum

ἐπὶ

ἐπὶ, & organon i. manum indicat. Sed quid opus lucerna Diogenis, ubi sol meridianus? In viam & lineam redeo, modumque, quo fiat Originatio è voce alia, per certa themata delineo.

Modus τῦ ἐτυμολογεῖν. 1. Vocem Latinam voco, quæ Romanorum literis pingitur, habet eorundem *terminationem*, *comparationem*, *declinationem*, *conjugationem*, *genus*, *numerum*, *syntaxin*, *pronunciationem*, & similes affectus, quæ conjunctim sumta linguam aliquam constituunt; licet quoad originem, vel Hebr. vel Græca, vel alia sit.

2. Assentitur *Cic. 3. de finib.* Ea verba, quibus, instituto veterum, utimur pro Latinis; quoniam usu recepta sunt, nostra ducamus, ut *Philosophia*, *Rhetorica*, *Dialectica*.

3. Istius Etymologia, quæ fit per priora & notiora, elicitur variè interdum à variis. Sicut enim λόγοι ἐννοηματικοὶ multi sunt: Ita Etymologiæ.

4. Interim ea melior, quæ propius & certiori notione rem attingit: sicuti *signum* illud, quod aptè & facilè, rem vel ignaris ostendit; alteri antefertur, quod difficulter & remotè.

5. Nec tamen omnium quæratur Etymologia, ut à Stoicis factum sane perperam & frustra. Ut in rebus naturalibus nullum infinitum: ita nec in vocibus. Divertendum est enim ad unum, quod si radix & principium, in quo conquiescas; quod aliorum causa sit, ipsius nulla sit causa.

6. Itaque primogeniorum, quæ sunt Græci idiomatis, aut vere solius Hebræi, causas cognoscere necesse non est, nec etiam fieri potest: sed συνθήκην & arbitrium inventoris, ut primi, ita sapientissimi, pro causa habere satis sit.

7. In Etymologia cum *materia*, id est, literæ & sonus: tum *forma*, i. e. significatio vocis attendatur: ista tamen magis, quàm illa: quia magis præstat:

8. Interdum & *materia* & *forma* integra mansit. *Materia*, i. e. literæ ut enunciatur. Ut פִּגֵּר *pigger*. Piger fuit. Cytisus, κύτισος. Discus, δίσκος. Concha κόγχη. *Mœchus*, μοιχὸς

μοιχὸς, *non mechus. Cannabis*, κάνναβις: ἀκαύη: poetis etiam canabis. *Trutina*, τρυτάνη, à τρύω. *Colossus*, κόλοσσος, παρὰ τὸ κολύειν: statua ingens. *Cetus*, κῆτος: *Cete*, κήτη: à magnitudine: κῆτος enim capacitatem significat, inquit Scal. in Arist. hist. de anim. l. 2. c. 16. *Campe*, (ap. Columel. l. 10.) κάμπη, à κάμπτω, vermis qui se flectat. *Spira*, σπεῖρα, quod flectitur in girum, ita ut in se non redeat: quale est volumen serpentis sinuosum aut funis. *Lapathum*, λάπαθον, à λαπάζειν, quod alvum mollit & exinanit. *Cothurnus*, κόθορνος. *Smegma*, σμῆγμα: à σμήχω, σμάω. *Scomma*. σκῶμμα à σκώπτω. Interdum utriusque mutatio, nunc major, nunc minor accidit. Qua ante omnia confusionis Babylonicæ admonemur & nostræ labis.

9. Ubi significatio dispar; *materia* autem vocis vel eadem vel leviter immutata: ibi unum pro altero positum esse conjicimus: idque consuetudine antiquorum & præcipue vulgi, penes

Quod sæpè arbitrium est & vis & norma loquendi.

Ut κάπρος, Caper. Aliâs enim κάπρος significat aprum. *Primi* (inquit Scalig. c. 110. L. L.) *qui sermonem invenere, agresti animo mortales, ut quæq; sese dabant, ita excepere.*

10. E *forma* adhuc vel planè integra, vel modice alienata: quamvis *materia* nunc magis, nunc minus corrupta, sed tamen non penitus sublata; fit indicium de origine ex hac vel illa lingua. Ut ἄντρον, antrum, ἰξὸς viscus. Tubal Cain, Vulcanus. חח *hamus.*

11. Ista corruptio è Varrone nota est l. 4. de L. L. *Non omnis impositio verborum extat, quod vetustas quædam delevit: nec quæ exstat sine mendo omnis imposita: nec quæ recte imposita, cuncta manet. Multa enim verba literis commutatis sunt interpolata.* Et post: *Vetustas non pauca depravat, multa tollit. Quem puerum vidisti formosum, nunc fides deformem in senecta.*

12. Nempe vetustatem facit causam depravationis istius cum poeta: *damnosa quid non imminuit dies?*

Et amplius:

Tempus edax rerum, tuq; invidiosa vetustas
Omnia destruitis —— apud Ovid. 15. Met.

13. No-

13. Nos potius ad ipſos homines referimus, qui juſtitia divina, quæ ad ſtructuram turris Babylonicæ primum apparuit; etiam nunc proni ad corruptionem, præcipue vulgus iners. Cui adde defectum tum aliorum adminiculorum, tum inprimis typographiæ, cujus ope, per Dei gratiam plurima jam ab *Eruditis* reſtituta & emendata contra nævos & vitia popularia aſſervantur.

14. Cum vox ſit *ſignum rei & conceptus*; ubiq; cum re analogiam & ſimilitudinem aliquam, ſive major ea ſit, ſive minor; habeat neceſſe eſt. Oportet enim ſignum æquari rei, cujus ſignum eſt: ait Scal. c. 93. L. I.

15. Inde omnia fiant etyma, appoſitis ſemper *cauſis*, ſine quibus tam ſtultè credimus, quàm arroganter profitemur. Id eſt, citetur vel *efficiens*, ſericum à σῆρες. Vel *materia*, homo ab humo. Vel *forma*, tridens à tribus cuſpidibus, quaſi quibusdam dentibus. Vel *finis*, focus à foveo. Vel *effectus*, pluo à πλύνω. Vel *objectum*, Flora à floribus. Vel *ſubjectum*, αὐτόχθονες à terra. Vel *proprium*, ales ab ala. Vel *accidens commune & qualecunq;* ut σκίουρος, ſciurus, à σκιὰ & οὐρὰ: quia ſub cauda, tanquam umbra & tegimento latet. Simili modo vocatur χαμψίουρος apud Heſychium. Vel petatur etymon à *contrariis*: hinc ἀντίφρασις, ut συμφορὰ, à συμφέρω, Vel *à parte ad totum* fiat denominatio: ut πέκος, pecus.

16. Nec mirum ulli aut abſurdum videre debet, inprimis cui conſtitutio linguarum, & vulgo & ſapientibus debita, innotuit: quod ſæpè levis ſolum ratiuncula in deductione allegetur. Non idem vides in aliis diſciplinis? Et ne longè abeas, pauliſper conjice oculos in ſacraria illa priſca.

17. Ibi *talpa* חֲפַרְפֵּרוֹת dicuntur à fodiendo terram: à verbo בָּפַר fodit. *Formica* נְמָלָה ex eo, quod præcidit quaſi aut præmordet granula: à verbo נָמַל circumcidit. *Sinai* mons סִינַי, à rubis & ſpinarum frequentia. Etenim סְנֶה eſt rubus. *Juncus*, סוּף, quia in margine aut finibus fluviorum & ſtagnorum creſcit. סוֹף eſt finis, πέρας. *Folium* עָלֶה, quia ſurſum excreſcit, adeoq;

levi

levi flatu in altum propellitur: à verbo עָלָה, adſcendit. *Calceus*, נַעַל, à נָעַל, clauſit, obſervavit: quia calceus eſt operimentum pedis.

18. Talia apud Græcos etiam, ſanè plurima habes. Et quidni aliquot Romanis quoq; indulgeantur? Cùm & Græcis & Hebr. gaudeant principiis.

19. *Analogia*, quæ eſt æqualitas quædam, ſecundum quam ſimilia ducimus è ſimilibus: vel quando ad faciem unius probam alia exiguntur; *Originationi* ſæpe manum porrigit. Ut *ſtragulum* à ſtratum: ita *Repagulum* à repactum. Amplius ut *Regula* à rectum, rego: ita *tegula* à tectum, tego. Amplius ut à rodo roſum *roſtrum*: ita à rado raſum *raſtrum*. Eſtque *roſtrum* propriè cornea illa bucca avium, & ita dicitur, quia ſit inſtrumentrum *rodendi*. Gloſſ. Philoxeni: *roſtrum* ῥάμφος καὶ ῥύγχος. Gloſſ. Cyrilli: ῥάμφος ὀρνέου roſtrum. *Roſtra* apud Romanos ita à *roſtris* navium ex hoſtibus captarũ dicta ſunt, ap. Varr. de L. . L. l 4. Liv. l. 7. decad. 1. Plin. l. 16. c. 4. At *rodo* dicitur à ῥόω & ἔδω: ut ſit quadam vi dentibusque impreſſis abſumo & detero. *Raſtrum* eſt inſtrumentum dentatum, quo *raditur* terra: ap. Varr. de L. L. l. 4. *Rado* proprie eſt, quod ſuperficiei aſperæ eſt & ſic tactu difficile, redigere ad planam ac facilem. Scilicet à ῥᾴδιον: ut ſit τὸ τραχὺ, ποιῶ ῥᾴδιον καὶ λεῖον. Sed & *Raſi*, *raſum* ingerunt: *Rado* eſſe à ῥάσσω, quod eſt amputo, pulſo, illido.

20. Caute diſtingui oportet *literas* οὐσιώδεις à *communibus & aliis obviis*: (vulgus accidentia vocat) & præcipue caudam i. e. terminationem vocis ultimam, cuique linguæ propriam, à principio: ne id quod appendicis loco hæret, pars compoſitionis eſſe putetur. Sic in Cantare, C. A. N. T. ſunt στοιχεῖα οὐσιώδη. A. R. E. communia ſunt cum aliis, ut AmARE, par ARE. Ita in Pater, PAT ſunt eſſentialia: ER, RIS, RI, ſunt aliena, cumque aliis communia: ut matER, matRIS, matRI.

21. Quæ ſi diligenter animadvertas, facilior erit originatio: ut PAT ab אָב. Ita in *Culex*, *oratio*, *calceamen-*

tum,

tum nutrix; EX, IO, MENTUM, RIX sunt terminationes Latio familiares, & alibi obviæ: ut in *pulex, oratio, excrementum, meritrix*.

22. Interdum vero postrema quoque elementa peculiariter aliquid signant: quod εὐστόχως ex *convenientia cum re, ex longitudine vel extentione, ex analogia & cum aliis comparatione* statim patescit. Ut *sordes, condo, sufico, meditullium, exlex*.

23. In transmutatione vocum ex Lingua Hebr. & Græca in Latinam, sæpe vertitur *masculinum* in *fœminium*; *neutrum* in *masculinum*, & contrà: ut margarita, metreta.

24. Causas rectus aliquando ab obliquis flectitur: & vice versa: ut *canis*, κυνὸς. Scal. c. 26. L. L.

25. Interdum nomina à nominibus: interdum verba à verbis: interdum nomina à verbis: interdum verba à nominibus proficiscuntur: ut scapha à σκάφη, νοέω à νοῦς.

26. Adspiratio Græcor. ap. Latinos cum primis in S. migrat: ut ὑπὲρ *super*. Interdum abjicitur omnino interdum præter necessitatem adjicitur. Qua de re Agell. & Quinctil.

27. Ille sic l. 2. c. 3. H. literam inserebant veteres nostri plerisque vocibus verborum firmandis roborandisque, ut sonus eorum esset viridior vegetiorque. Atque id videntur fecisse studio & exemplo linguæ Atticæ. Sic *lachrymas*, sic *sepulchrum*, sic *vehemens*, dixerunt. In his enim verbis omnibus literæ seu spiritus istius nulla ratio visa est, nisi ut firmitas & vigor vocis quasi quibusdam nervis additis intenderetur.

28. Hic ita *l. 1. Instit.* Rarissimum usum ap. veteres fuisse ejus, ut qui *ircus, œdus*, citra flatum dixerint: deinde mum seculis aliquot observatum, ut consonans omnino non adspiraretur: unde adhuc suo seculo durent *Graccus, Triumpus*. Sed mox irrepsisse immodicum ejus usum, ut & *Chorona* & *Chenturio* diceretur.

29. Breviter: Servanda est adspiratio, si *origo*, si *significatio*, si *euphonia* jusserit. Ut *hippus, lurcho, triumphus*

Calpurnius, καλπούρνιος: à Calpo Numæ filio, teste Plutacrh. & Manut.

80. Literæ aliquando, præsertim in *compositione* vertuntur in sequentes primariæ vocis, præcipue initiales: ut *supprimo*, non subprimo: *Succurro*, non subcurro: *adspiro*, vel *asspiro*, non aspiro. Idque ob pronunciationem, quæ S geminat. Neque enim a-spiro dicis. Aliquando eædem integræ manent, ut *admiror*, non ammiror, *obnixè*: non onnixè: *abnuo*, ut sit discrimen inter *Annuo*.

31. Literæ sæpe transponuntur per μετάθεσιν, ut עָתַר, *athar*, *rath*, unde ἐρωτάω: μορφὴ, forma. קָצַר *Kazar*, id est, decurtavit, vel breve fecit: inde nostrum Kurtz. Sæpe adduntur per αὔξησιν, ut *nabita*. Sæpe omittuntur per ἔλλειψιν: & quidem in principio, in medio in fine. Idque pro ratione vocis vel longæ vel brevis, ut *ignarus*, non *ingnarus*, aut *iggnanus*.

32. Non modò literæ Hebr. & Græcæ in Latinas ejusdem *potestatis* cum illis vertuntur, ut א - α in A: κάλαθος, calathus: *Scheva* vel huic similis vocalis, & ε in E, ἐγὼ: ל λ in L, ut מְטִיל, *metil*, μέταλλον, metallum: αι in ae, αἰὼν, ævum: ει in E longum, ut βραβεῖον, brabeon: vel in Ei secundum aliquos, ut *andreia*, ἀνδρεία, *brabeion*: item in I longum, ut *Thalia*, Antiochia, Alexandria: in E sit omissum, η in E *cæmiterium* vulgo κοιμητήριον: recte *cæmeterium*. De cæteris idem judicium.

33. Verum etiam aliæ omnes creberrime permutantur invicem, præsertim ubi major quædam *cognatio*, quæ ex *potestate* facile deprehenditur. Inde extitit ἀντίστοιχοι. Ut σὴψ σηπτὸς. *Fama*, Phama. *Scilla*, squilla, σκίλλα. *Congruus* & conger, γόγγρος. Sic Itali *Rafano*, Raphanus. Sic Frischl. Melissus, alii scribunt *triumfus*, *limfa*. Ita *Cygnus*, κύκνος: *Deus*, θεός: *quotidie*, cotidie: quia Q. è C. componitur. Reliqua in posterum. Nam si omnia huc conscriberem ceu in tabella: obscurus fierem. & bis facerem, quod semel sufficeret.

N 34. Con-

34. Consule tamen prius, si vacat Scal. l. 1. LL. in quo pleræq; tam vocalium, quàm consonantium μεταβολαὶ habentur: sed quoad Græcas modò origines. *Satis enim nobis sit* (inquit c. 69.) *scire multa à Græcis deducta esse, in quorum principiis sani fuerit hominis acquiescere.*

35. Recte quidem: ubi aliud principium vel nullum, vel obscurius, vel ineptius. Alioquin, si fieri potest, à Græcis transeundum ad Hebr. Ibi quies: ibi principium. quo nihil prius, nihil verius, adde, nihil sanctius.

36. Ἀντίστοιχα verò seu commutationes literar. Hebræar. in Græcas & Latinas diversæ potestatis, vel è sequentib. ut dixi, vel è Lexicis & Grammaticis hauriantur, ac inter alia studiose *vocales*, quas *puncta* vocant, cum *Radicalibus* trutinentur.

37. Cæterum omnes tam figuræ quam mutationes
1. hucusque memoratæ eveniunt. 1. εὐφωνίας gratia, cui in-
2. primis studendum: ut *meridies*, non medidies. 2. differentiæ causa, ut *lupus*, λύκος quo distinguatur à lu-
3. co. 3. compendii gratia, ut *sino sivi, sinivi* olim. *Nutrix, nutritrix* à nutritum. Ita citius, quod scriptionem, F
4. quam PH absolvitur. 4. ob consuetudinem, quæ licet interdum prava, quoniam semel insedit, tanquam altera natura, legis vim alicubi obtinere solet. Interim consuetudo Eruditorum sola, præ vulgi ineptiis, triumphat. Tantum de modo: quantum in præsentia opus: Nunc ad rem cum Bono Deo: si priùs corollarii loco utilissimam Aristotelis admonitionem subiecero, quod non ubique, nec in omnibus pariter disciplinis, certe non in Philologia, par ἀκρίβεια & subtilitas cum aliis parari debeat, aut saltim possit. Habetur ea l. 1. Eth. Nic. cap. 3. atque ita habet: τὸ ἀκριβὲς οὐχ ὁμοίως ἐν ἅπασι τοῖς λόγοις ἐπιζητέον, ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς δημιουργουμένοις: addo ὥσπερ οὐδ' ἐν τοῖς κατὰ φιλολογίαν. Tantum.

CHRISTIANI BECMANI
DE ORIGINIBUS LATINÆ LINGUÆ.

AB per Apocopen, ἀπὸ: quod & patet in OB. Neque enim necesse habeas dicere OBS: sed per Apocopen ὅπως. Namque ὅπη fuit simplex: ὅπως compositum, ait Scal. c. 34. de c. L. L. Etiam OB commodè ab ἐπ' ἐπὶ ducitur. *Ab* ἀπὸ: P migrat in B mollius. Interdum vero manet, ut *apage*, *apsolutum*, *apjicio*, & alia, in antiquis tabulis. ἀπὸ autem fit ab A, quod στερητικὸν, & vim habet auferendi. Unde etiam Latinor. A, alias præpositio. AC non est ab A: sed decurtatum ex ATQUE. Itaque producitur: & idem significat. *Serv. Maur. Hon.* putat AC, idem esse quod AM, ἀμφὶ: ex illo Maronis; *Accisis coget dapibus* -- id est, undique consumtis, aut undique cæsis. Et hoc, *Ansancti valles*, id est, undique sancti. Sed alucinatur. Τὸ ἀμφὶ, AM nuspiam migrat in C, ut ita illud, *Ansancti valles*, sit παρὰ μέλος. Formatur enim *Accido*, ex AD & *cædo*: ut accedo, accio, accuso. Et infert τὴν ἐγκύτησιν: quod etiam in illo Virgiliano videre est. AC igitur idem, quod *atq;*: nisi probetur contrarium.

Abarea & *Abazea* potius, ἀβάζεια: Festa à Dionysio instituta, cumque silentio peracta, sine strepitu. ἄβαζος est silens: à βάζω, & per iterationem, βαβάζω, id est, loquor, blatero: βάζω à בָּטָא, *bata*, id est, blateravit, effutivit.

Abel, ἄβελ, id est, luctus nomen urbis. Item *Abelmaim*, luctus aquarum. Heb. אָבַל, *afal*, *abal*, est doluit, lamentatus est. Etiam frater Caini, vulgo est *Abel*. Sed rectius *Habel*, vel *Hebel*: quia ita in Hebr. Causa est, quod minoris ab Heva factus sit præ Caino περὶ τογόνῳ. הֶבֶל, *hefel*, *hebel*: in Regim. הֲבֵל, *hafel*, *habel*, vanitas, vilitas. Verbum est הָבַל *hafal*, *habal*, viluit, vanus fuit.

Abrotonum. Interpres Nicandri ſcripſit, dici, quod conſpectu tenerum, molle ac delicatum ſit. Ἀβρότονον· ἁβρὸν eſt molle: & ſic ſcribendum ἁβρότονον. Aut potius, à gravi illo odore, quem halat, ἀβρότονον: ab α, βαρὺς & τείνειν, quaſi *Aborotonum.* Alludit Lucr. l. 4. abrotonique graves.

Abſis: immò *apſis.* Ita enim profers, non molliuſculè. Ut Græc. ἀψὶς, id eſt, arcus, curvatura rotæ: ab ἅπτω? quod ab Heb. אָפַד, *aphad*, *apt*, id eſt, aptavit, veſtiit. Unde etiam אֵפוֹד *Ephod*, amiculum. Exod. 28. verſ. 6. LXXII. nunc ἐπωμὶς, nunc στολὴ, nunc ποδήρης, nunc ἱερατεία vertitur. Auguſt. in Judic. l. 7. c. 41. exponit *ſuperindumentum*, ἐπενδύτην, *ſuperhumerale.*

Abſinthium. Si προφορὰν & Græcos preſſe ſequaris *apſinthium*: ἀψίνθιον, quaſi ἀπίνθιον, hoc eſt, impotabile, à πίνω. Hinc Etymologus ſcribit: Comicos quoſdam vocare ἀπίνθιον. Eſt planta maximæ amaritiei, nec ideo grata animalibus. Hinc *Lucret.* Sed veluti pueris abſinthia *tetra* medentes. Item Ovid. 3. de ponto: *Triſtia* deformes pariunt abſinthia campi. Et in *Thren. Jerem. c. 3. 15.* Satiat me ſumma amaritudine, inebriat me abſinthio. Legatur Clariſs. Bauhin. qui de *Abſinthiis* integrum libr. edidit.

Abyſſus, ἄβυσσος. Ab à & βυσσὸς, quod Jonicum pro βυθὸς, hoc eſt, fundus, pars ima. Ut *abyſſus* ſit ἄβυθος, id eſt, vorago profunda, ubi fundum non contingas. Ita deſcripſit Mantuan. abyſſum intrare profundam. Βυθὸς, ut & βάθος ab Hebr. fluere, tam liquidum eſt, ut vix neget aliquis, niſi forte impos animi. A פַּחַת, *pahath*, *path*, fovea aperta, foſſa putida: item בָּתָה *batah*, *bat*, eſt vaſtitas, τὸ βάθος, deſolatio.

Academia, ab ἄκος & δῆμος: quaſi medela publica ſive populi. Aliis dicitur quaſi ἀγὴ ἢ ἀγωγὴ τῶν δήμων, ut ſit congregatio aut conventus tribuum & familiarum. Aliis ab *Academo*: ſive, ut quidam malunt, *Echedemo*: unde quoque ἐχεδημία dicta ap. Plutarch. in Theſeo. Poſt ἀκαδήμεια & ἀκαδημεία. Invenitur tamen & *Hecademus* ap.

apud Timonem, & Suidam Diog. Laert. Platone: Reversus Athenas Plato commorabatur in Academia. Est autem hoc gymnasium suburbanum, nemorosum, à quodam heroe, cui nomen fuit Academo, dictum. Quemadmodum & Eupolis in Astrateutis dicit: ἐν εὐσκίοις δρόμοισι Ἀκαδήμου θεοῦ: in ambulacris umbrosis *Academi* dei. Hor.l.2. Epist.2.

Scilicet ut possent curvo dignoscere rectum,
Atque inter silvas *Academi* quærere verum.

Dicimus, ἀκαδημία & ἀκαδήμεια: quorum hoc apud Stephanum; ut lib. 2. de re met. notavit Micyllus, qui etiam pro diversitate scriptionis corripi & produci posse, ait penultimam, *Cicero* vero produxit lib. 1. de Divinat. Inque academiâ, umbriferâ nitidoque Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes. Contra *Mantuanus*: sanctaque nobiscum longos Academia soles claudit ---. Nec abs re quis colligat: quia *academia* à δῆμος, dicendum ἀκαδημία, ut ἐνδημία, πανδημία: scilicet lege τῆς ἀναλογίας. Ad Ciceronem quod attinet: is produxit, ut apud nos solet, *Philosophia*, φιλοσοφία, propter accentum Græcum. Ita *anatomia*, ἀνατομία: & sic debebamus, *historia*, ἱστορία: aut unicam viam insistere, ut certitudo aliqua sit. Cæterum quoad originem Academiæ: *Fr. Junius* eam paulo altius eruit è ruderibus priscæ historiæ, & linguarum exterarum comparatione: *libell. de Academ. cap. 1.* Quia erudita sunt, quæ affert, & aliorum quoque similium explicationi videntur *Kadmus*, Phœnicium nomen est, ex Hebræa matre lingua ductum, & significat antiquum vel anticum, ut promiscue scribebant veteres. Quemadmodum autem vocem *anticus*, Latini olim & Latinorum progenitores Tyrrheni, id est, Osci & Ethrusci à Phœnicibus orti usurpabant: sic Phœnices suam appellationem Kadmi. Nam ab his Tyrrheni, & per hos Latini, ut filii, nepotesque ab avis & majoribus suis, voces quam plurimas, usum verò universum linguarum suarum acceperunt. Illis igitur *Kadmus*, his *anticus* vel *antiquus* dictus est, quisquis tempore, situ, loco, ordine, dignitate, officio, vel a-

ctione & procuratione anteſtabat cæteris. *Tempore*, ut cum Maro diceret. 1. Æn.

Urbs antiqua fuit, Tyrii tenuere coloni,
Karthago Italiam contra --- Lib 9. Epiſt. 11.

Atque hoc ſenſu Tullius eleganter Attico, *Treis*, inquit, *epiſtolas tuas accepi poſtridie Iduum : erant autem III. IIII. pridie Id. datæ : igitur antiquiſſimæ cuiq; primum reſpondebo.* *Situ* aut θέσει *ut cum antica* aut *poſtica* pars templi eæ auguraculo deſignabatur qua ratione veteres *anticam*, ait Verrius, pro *janua* poſuere. Atque hoc per literam C ſcribi διχαιρετικῶς jam uſus obtinet. *Loco*, ut quum ea quæ ante nos ſunt in conſpectu noſtro volumus intelligi, & ortum Solis anticam cœli partem nominamus, quemadm Hebr. & Syri *Kedem*. *Ordine*, ut quum principes in Senatu Rom. ſententiam rogabantur, quem vocat Tullius (l. 5. in Verrem): *antiquiorem in ſenatu ſententiæ dicendæ locum*, & victores in luctis *antegerionem* (ſic enim habetur in Gloſs. vet.) obtinere. *Dignitate & pretio*, ut eſt apud Virgil. 2. Æn.

Nec mihi jam patriam antiquam ſpes ulla videndi.

Et narrat Cicero, *antiquiorem Regi Deiotaro fuiſſe laudem & gloriam, quàm regnum & poſſeſſiones ſuas.* *Officio* dignitate conjuncto, ut quum in templis & ſacris *Antiſtites*, in Academiis *Anteceſſores* dicerentur, nimirum, quia officio placuit dignitatem & locum reſpondere. *Actione* denique & *procuratione*, ut quum homines, aut etiam ordines alii aliis occurrunt, & fiunt quolibet congreſſu inter ſe obviam: quomodo *anteveniendi*, verbum priſci Latini uſurparunt: & Κάδαμον hominem cæcum, qui in omnia incurrit & impingit obvia, dixerunt Salaminii. Ac *Kadmum* quidem illum cujus hiſtoriæ frequenter meminerunt, nec à tempore *antiquum* dici conſtat, nam fuerunt longe antiquiores alii: nec à ſitu aut loco, nam magis Orientales alii, quàm hic fuit, pariter in Græciam migraverunt: ordine multo minus: nam αὐθάδεις Græci homini extero primas nunquam fuiſſent conceſſuri & in Illyricum deinde pulſus eſt Græcor. invidia, ut narrant hiſtorici. Reſtat igitur ut aut à di-

à dignitate officioque (ut credibile est) aut ab actionibus suis habuerit appellationem *Kadmi*. A dignitate ergo officioque cum dignitate juncto, velut προεστῶτα fuisse apud suos dictum, res ipsa loquitur, & præclaras actiones ejus ex officio consequutas. *Kadmi* enim hæc fuit dignitas, quod filius fuerit Agenoris Tyriorum regis in Phœnice agro: officium quod dux fuerit, migrantibus copiis à patre: actio, quod & opere & sermone omnibus præiverit. Hunc vero autores alii Ægyptium, alii Phœnicem, alii Milesium fuisse putant: alii diversos fabulantur extitisse: sic innumeræ fabulæ ex hoc, velut equo Trojano & progenie Cadmea, prodiverunt. Etenim Ægyptii hunc hominem vindicare sibi cupientes, à se prædicabant ortum. Ἀπὸ Μισὼρ (inquit Philo ap. Euseb. l. 1. Præpar. Evang. cap. ult. ex Samconiathone) Τάαυτος, ὃς εὗρε τὴν τῶν πρώτων στοιχείων γραφήν· ὃν Αἰγύπτιοι μὲν Θωὼρ (lege Θωὼθ) Ἀλεξανδρεῖς δὲ Θωὺθ, Ἕλληνες δὲ Ἑρμῆν ἐκάλεσαν. i. e. Ex Misor, (hic autem est Ægyptius) genitus est Taautus, qui primorum Elementorum scripturam invenit: hunc Ægyptii Thoot, Alexandrei Thouth, Græci vero Mercurium ἑρμῆν appellarunt. Eundem sibi Libyes arrogant, Herculem appellantes. Fuisse Tyrium Phœnices gloriantur & fatentur Græci. Verumtamen hi, ut aliquid deripiant de Phœnicum laude, & vertant in rem suam, Cadmum alterum fuisse narrant genere Milesium, qui primus oratione prosa condere instituit historiam. Omnes autem unum & eundem fuisse fatentur Mercurium, qui literas Ægyptios & Græcos docuerit, quamvis diversis appellationibus, & in Africam præterea detulerit. Hic ergo Hermes Græcor. sive Mercurius propterea Kadmus fuit nominatus, quod cum literarum ornamento instructus esset, ab omnibus est princeps habitus dignitate officioque, & hominum congressus expolivit humaniorum literarum & studiorum adjumento. At que hoc jam olim fuit Mercurii in Græcia Epitheton, Varino teste: ex quo Bœoti illum ὑπαγγελτικὸς dixe-

dixerunt Καθμίλον, ut est apud Lycophronem. Hic autem ipse, sive *Kadmus*, sermone Phœnicio, sive *Taautes*, sive *Taautus* Ægyptio, sive Lybico *Hercules*, sive *Hermes* & *Cadmilus* Græco, pro sua sapientia ubicunq; locorum fuit, instituit literarum ludos, & homines ad vitam humaniorem & liberalia studia revocavit, fodinas lapidum, metallorumque & conflaturam, (ut ajunt) invenit; ut ego sentio demonstravit multis: exposuit denique congressuum, commerciorum, & negotiationum commoda navigationibus. Quapropter etiam navigium, comparatum ad navigationes instrumentum, Hebræis & Syris appellatur *Theba*, quam Græci appellant πλοῖον: ex quo urbes *Thebæ*, apud Ægyptios & Græcos dictæ, regio *Thebais*, & conjugata omnia. Horum vero beneficiorum omnium vestigia passim remanserunt. Hinc enim *Cadméa* sive *Cadmia* in re metallica, & *cadmitis* dicta in gemmario genere. Inprimis autem nobilia & illustria rei literariæ documenta comparent in locorum appellationibus. Nam in Ægypto, Heptanorum regio atque Thebaica nomos *Chinnuc-politen* (quem corrupte *Cynopoliten* dixerunt) *Hermopliten*, *Heracleopoliten*, *Athenopoliten*, *Lycopoliten* vel *Lyceopoliten*, *Hermothiten* habuit: opida *Chinnucpolin*, vulgo *Cynopolin* dictam, *Hermopolin*, *Antæos*, *Lyceopolin* sive *Lycopolin*, *Heracleopolin*, *Hermium*, *Hermonthida* & innumera id genus alia ex adventu & institutione *Kadmi*. Ut verò in Joniam commigravit, eam complevit iisdem ferme nominibus. Mons *Cadmus* habitationi fuit, regio *Lyconia*, gymnasia secundum flumen *Lycum*, *Heracléa* duplex, & ex Cadmilo, per Aphæresin *Miletus* dicta (unde literæ *Milesiæ* pro *magicis*, & vicus eodem nomine quondam) *Bargilia*, *Milassa*, quam *Mylassam* scribunt, mons *Phœnix* & vicus eodem nomine, ut in Africa *Libyphænices* sub Karthagoniis & opidum *Hermæa* dictum. Ex Jonia vero in Bœotiam processit Kadmus, ubi *Cadméam* sive *Cadmiam* arcem Thebarum gymnasiumque statuit, *Thebas*, *Tanagram*, *Gephyram*, pro eo, quod est *Cephyram*, vel *Cephuram*, id est, τελετῆς, initiationis & purgationis locum; & montem

Helyco-

Helyconem effecit celebrem, qui vulgo non ſine vitio ſcribitur *Helicon*. Poſtea Argivi *Cadméos*, Bœoti *Gephyræos* Tanagrica ſede ejecerunt. Itaque hi Athenas diverterunt, id eſt, in Athenarum δήμους ſive pagos: à quibus in civitatem recepti, doctrinis quam plurimis, præſertim literarum ſtudiis humanioribus coluerunt illam, ut Herodotus in Terpſichone narrat & confirmat luculentiſſime. Qua autem ratione *Thebis* in Bœotia gymnaſium *Kadméa* ſive *Kadmia* fuit appellatum, eadem quoque Athenis factum. Etenim à *Tanagræis*, id eſt, (ſi etymon ſpectes) παραδόσεις ſtudiorum exponentibus in medium hoſpitibus *Athenæ* dictæ ſunt, ut ſedes τῶν παραδόντων doctrinarumque omnium, & Ἀθήνα dea ſtudiorum ficta, Minerva ſeu Pallas: à Cadmeis vero *Kadméa* ſive *Kadmia* appellata, locum ſtudiorum à Gephyræis advenis inſtitutus. Eſt enim hæc Proſtheſis a vel e, Cadmeo generi cum in Libya, tum in Atthide uſitata. Libyes & Afri στοὰν *Eſtoam* dicunt, *Stephanum*, *Eſtephanum*, *Cholam*, *Acholam* *Tzephin*, *Aſpin* opidum & ſimilia multa. Attici vero in eundem modum σταχὺν ἄσταχυν, σταφίδα ἀσταφίδα. Θήναν, Ἀθήναν, Θήνας, Ἀθήνας, Λυκῶνα ἐλυκῶνα (mala ἐλικῶνα) Καδμείαν ſive Καδμίαν quoque Ἀκαδημίαν vel Ἐκαδημίαν pronunciant.

Acanthus ἄκανθος & fœminina terminatione ἄκανθα: ſicut κόγχος κόγχη· ὄρχος ὄρχη. Dicitur ab ἀκῇ, acumine vel aculeo: & ἄνθος, flos. Plin. l.22. c.22. *acanthus*, topiaria & urbana herba eſt, elato longoque folio, crepidines marginum adſurgentiumque pulvinorum toros veſtiens. Ex ejuſdem l.24. c.12. illud Virgilii Æn. 1. exponitur, *cycladem Helenæ* ornatam fuiſſe ad imaginem flexuoſi acanthi. Hoc enim virgultum ſive herba, à pictoribus, textoribus, ſculptoribus, architectis etiam incolumnarum baſibus & epiſtiliis paſſim ſimulabatur. 3. Eclog. Et molli circum eſt anſas amplexus *acantho*.

Acatium, in Iſidoro. l.19. c. 3. & in Polluce l. 1. Genera velorum ſunt ἀκάτιον, ἐπίδρομον, δόλων, ſi parum, mendicium. *Acatium* velum, *inquit idem*, maximum eſt & in media navi conſtitutum. Ἀκάτιον, ab ἄκατος, genus

 navi-

navigii actuarii ab ἄγω. *Epidromos*, velum secundæ amplitudinis, sed ad puppim, à δρέμω. *Artemon* dirigendæ potius navis causa commendatum, quam celeritatis, ait Isidor. Baysius ex Alciato: *Artemon est minus illud velum, quod velis majoribus appendi solet: unde & nomen:* nempe ab ἀρτᾶν. *Dolon*, minimum velum & ad proram defixum. Item δόλων, quo aliquem δολερῶς petimus, ut sica, pugio: δόλος. *Siparum* à *Sipo.* velum habens unum *pedem*, quo juvari navigia solent, quoties vis venti languescit, inquit Isidorus. Lucan. --- Summaque tendes *Sipara* velorum perituras colligit auras. Quod vero & *pedis* meminerat, sciendum, quod pars utraque inferior veli, ubi funibus distenditur, *pes* dicitur, & quidem pro lateribus, dexter aut sinister. *Catul. Carm.* 4. --- sive utrumq; Jupiter. Simul secundus incidisset in *pedem. Lucan. l.* 5. obliquat lævo *pede* carbasa, i.e. sinistro fune. Nam & funis, quo tenditur velum, *pes* dicitur *Servio Æn.* 5. Una omnes fecere *pedem.* Etiam Græci vocant πόδα. Ap. Plaut. act. 1. sc. 3. Menæc. sunt *navales pedes*, hoc est, vel remi, vel remiges, vel utriq; simul. Ultimo *mendicium*, aut, ut Festus vocat, *mendicum*, est velum, quod in prora ponitur, ut idem ait.

Achæmenes, ἀχαιμένης. Nomen Regis ap. Persas, autore Herodoto. Ab eo Persæ nominati sunt *Achæmenii* & *Achæmenidæ*: itemq; regio *Achæmenia*. Scalig. in Catull. πυρεῖα quæ vocat, sunt חַמָּנִים, quæ toties Prophetæ populo Dei objiciunt, cum significant illum εἰδωλομανῆ populum ritus Persicos didicisse. Quod enim *Chammanim* ista sint, docet idem Strabo: Ταῦτα ἦ ἐν τῆς Ἀναΐτιδος ϰ τοῦ Ὠμανοῦ ἱερῶν νενόμισται. Ὠμανὸς enim est חַמָּן *chamman.* Qui Prophetar. linguas didicerunt, mihi assentientur. Herod. illos ignes, de quib. hic loquitur πυρεῖα vocat, ϰ ἐν ὑψηλοῖς τόποις constitui solita ait. Propterea convicium cœlitus in illum populum, *sacrificare in excelsis.* Quæ ipsi *Bamoth* vocant, h.e. τὰ ὑψηλά. quæ vox Heb. est. At חַמָּנִים, *chammanim*, Persica. Licet Rabbini eã à sole derivent. Quæ vox tũc esset Hebr. Ab eo *Achæmenii* dicti sunt. Nã addita *aleph* in capite plane facies *Achamã.* Sed ne fortasse putes, hæc me somni-

somniasse, audi interpretem Statii veterem in 1. Theb. Nunc (inquit) *Achæmenii* dicuntur, ubi Apollinem solem dicunt, cives & sacrorum ritus invenisse dicuntur. Hæc Scaliger. חַמָּן. id est, solarium, item simulacrum *Hammonis* seu Jovis extructum in excelso loco, calorem solis excipiente. Item templum Hammonis, quod alii *Heliocaminum* vocant. Verbum חָמַם *chamam*, id est, caluit, æstuavit: unde חַמָּה, *chammah*, id est, sol, calor Iesa. 17. 8. חַמָּנִים *Abenarius* vertit simulacra, vel templa aut solaria Hammonis. *Pagninus*, imagines solis. *Tremellius*, subdiales statuas. Neque aliter Buxtorf. Sunt, qui dicunt lingua Ægypt. *Ammonem* Jovem vocari ap. Plutar. de Iside & Osiride. Ab Hebr. itaque est *Hammon* aut *Ammon & Achæmenas. Ammoniacum* est gummi quia in arenosa Libya ad templum Jovis Hammonis inveniatur. Lucan. id templum describit l. 9.

Achilles, Nazianzeno ab α & χιλὸς: quod medulla cervorum altus sit & educatus à Chirone: Aliis à χεῖλος, quasi sine labio & hi respiciunt fabulam Argonaut 4. ab Apollonio descriptam. Tertull. de Pallio: *Ille ferarum medullis educatus, unde & nominis consilium, quandoquidem labiis vacuerat ab uberum gustu.* Aliis ab ἄχος λύειν. Idque ob medicinam, quam à Chirone didicit. Ἀχιλλεὺς: itaq; etiam *Achilleus* legitur, cujus obliquum secundum posuit *Horat.* Heu pervicacis ad pedes *Achillei.* Ab Achille, tanquam inventore, discipulo Chironis, nominata est herba, *Achillea.* Cæterum ab ἄχος est etiam *Acheron:* & ἀρεῖν: quod fluat luctuosis undis. *Platoni in Phæd.* ab α & χαίρειν: quod sit illætabilis unda. Prius tamen melius.

Achores, sunt manantia capitis ulcera, à diversis humoribus orta: quæ nomen inde traxisse *Galenus* prodidit, quod non amplum locum occupent, sed angustis spatiis includantur, tenuemque humorem contineant: ἀπὸ τῶ χώρυ. Suidas exponit τὸ πιτυρῶδες κεφαλῆς.

Aclides. Virg. 7. Æ teretes sunt *aclides* illis tela. Serv. in eum locum: *Aclides* sunt tela quædam antiqua adeo, ut nec usquam commemorentur in bello. Legitur tamen,

men, quod sint clavæ, cubito semis factæ, eminentibus hinc & hinc acuminibus; quæ ita in hostem jaciuntur, religatæ loro vel lino, ut peractis vulneribus possint ad dominos redire. Putatur tamen esse teli genus, quod per flagellum in immensum jaci potest. *Turnebus* lib.30. Adv. c.21. jacula ansata vel amentata exponit: quia sequitur *lento flagello*, hoc est, loreo amento. Videatur & Lipsius Polior. l.4. dial.4. Origo Græca. Vel ἀκίδες interposito λ, vel ἀγκυλίδες ἀπὸ τῶν ἀγκυλῶν, voce concisa.

Acribes, ἀκριβὴς, J.C. Scalig. in The. de plant. quod tam subtiliter perpensum est, ut vix egeat ampliatione, ἄνευ διακρίσεως. Itaque Latini dicunt *exactum*. Quod non est amplius repetendum. Idem lib.3. Poet. c.33. Est ἀκριβὲς τὸ ἐπὶ τὸ ἄκρον βαῖνον. *Exactum* Latini dicunt, id est, *absolutum*. Sicuti Terent. *defunctum*. Quod opera nostra non amplius eget: sed est ei suprema manus imposita. Ἀκρίβεια est *acrimonia*: sicut & *acre* τῷ ἄκρῳ respondet. Hebr. חדד *chadad*, id est, acris fuit, acutus est. Item *alacre* forte quasi *adacre*, id est, quod viget sensibus universis (ut inquit Asconius) erectum & sublime. Glossarium, *alacer*, γοργὸς, δυνατὸς, πρόθυμος. *Alacris*, ἀδάκρυς Jos. Scaligero. *Acrostichis* dicitur, cum deinceps ex primis versus literis aliquid connectitur, ut in quibusdam Ennianis *ait. Cic. 2. de div.* Ab ἄκρος & στίχος. Ex quo pendet etiam *Ocris*, ὄκρις, ἄκρις, id est, eminentia oblonga, cacumen, summitas montis. Cretice ὄθρυς id. signat. *Ocrea* est calceamentum militare, & quidem aliquanto longius, ex eodem: ut *Festo* placet, quod inæqualiter tuberata esset. ὀκριόεις est longas prominentias habens: qualis *ocrea*, quæ pro calceo, ad superiora membra extenditur. J.C. Scaliger. in Arist. histor. de Animal. l.1. c.15. Ocrea cruris indumentum, quasi *obrus*. Sed ratio utriusque etymi eodem tendit.

Acus, *aceris*, differt ab *acus*, *acu*, Acus, aceris à J.C. Scal. c.26. de L.L. ducitur ab ἄχυρον, id est, arista excussa, palea, acus. *Et alibi* ἄχυρα, aristæ & glumi, qui sunt in spica frumenti conditoria. Inde apud Nonium *panis acerosus*, id est, è farre minus purgato. Ἄχυρον non iniq; duxe-

duxeris ab עכר, *achar*, quia varie excutiendum dispellitur. *Acerbus* ab asperitate *acerum*: ut *acervus*, *acerum* congeries, Valla lib.4. Ele. c. 49. *acervus* (inquit) minutarum proprie rerum congeries est, ut frumenti, & leguminis, ut salis. Verum, *acus*, *acicula* est ab ἀκὶς, ἀκὴ, id est, cuspis, acies ferri. Ex quo fœcunda suboles. Nam ab ἀκῆ, est verbum *aceo*, quod significatum suæ originis retinet. Ab aceo *acidum*: ut ab albeo albidum. Acida enim penitrant. Ab aceo *acies*: ut à facio facies. Postea *acies* κατὰ μεταφορὰν pro cohorte militari. Idque ob figuram pyramidalem & instar acuminis conclusam. *Dulcacidum* in Gloss. est ὀξύγλυκον. Etiam *Saucio* dicitur quasi σείω ἢ σόω ἀκῇ i. e. impello ac *lædo acie*. Inde enim vulnus. Hinc Nonius: *Saucii dicuntur proprie vulnerati*. Hæc ille. Ab *acus* est etiam *aculeus*, ἀκωκή. Glossar. *aculeum* κέντρον. *Cos*, quasi *acos*: ab acuendi officio: ἀκόνη enim verbum peperit Latinum, ab ἀκὴ: Scalig. Exer. 108. Ab acutum *acumen* (ut à statutum statumen, unde *statuminare* apud Plinium, vox emphatica: à lætatum lætamen.) Est quidquid in longum ac tenue, instar cuspidis, aut spinæ desinit. Prudent. peristeph. Vitæ dolores ac dolorum *acumina*, hoc est, quæ acriter, modo spinæ aut stimuli pungunt. Methaphorice dein *acumen* ingenii: item vir *acutus*, id est, præ aliis eximie doctus ac perspicax, qui abstrusa facile rimatur & prima rerum principia solerter eruit. Apud Hebræos Gen.4.v.22. qui *acuit* omnem fabrum, id est, erudivit. *Cacumen* ejusdem originis & significatus. Tantum à capite accessit τὸ C, quod non insolens, maxime Græcis & Hebræis. *Cacumino* est acutum facio, acumino. Ovidius 3. met. de Actæone in cervum mutato. --- *Summasq; cacuminat aures*. Quod cervis proprium. Montis *cacumen* est apex ille montis sive summitas, ἄκρον ὄρους. Scaliger. in Theo. de plant *acutum*, ὀξὺ Græcis: hoc sonat Latinis vox: ut apud Ictos & agricultorum œconomicos libros vinum *acuere*, quod alibi acescere, & ὀξύ acetum. Barbari tamen nostri hoc Ponticum dicunt. *Acer* autem acutum. *idem in eodem: Acerbum* nos communibus cum *acido*, *acuto*, *acri*, vocis rationib.

Acus

Acus enim sutorium instrumentum movet admodum sensum. Græcum integrum vocabulum ἀκίς. *Oxalis*, ὀξαλὶς, lapathi genus ab acido sapore ita dicitur. *Oxia* apud Agell. l. 10. c. 25. ὀξεῖα ναῦς. *Paroxysmus*, exacerbatio, ab ὀξύς: παροξύνω exacerbio. *Acetum* quoque non aliunde. Est enim sapor valde penitrabilis & *acutus*. Idque imitatione Græc. quib. ὄξος acetum: ὀξὶς *acetabulum*: ὀξίζω aceo: ab ὀξύς. Ut Hebræor. חֹמֶץ propter acrimoniam à חָמֵץ Apud Varron: *aceta* in plurali. *Acetarium*: antiqui frugalitatis studiosi, olera hortensia *acetaria* dixerunt, ὀξύβαφα: quia cum aceto edebant. *Acetum* quandoque pro acumine & prudentia capitur. Plaut. Pseu. a. 2. sc. 4. Ecquid habet is homo *aceti* in pectore? Pers. dicit aurem Stoici acri *aceto* lotam: quod ejus auris exercita in dialecticis conclusionibus statim perciperet fallacias: & mens polleret acumine. *Acinus* ab acie: *Acinacium*, vinum quod ex uvarum folliculis atque *acinis*, expresso musto, affusaque aqua fit ap. Ulpian. Græc. est δευτέριον: Latin. *lora*. Item ab acie, ἀκῇ, si Græcos audiamus, est *acinaces*, ἀκινάκης: Latinis *Harpe*, ensis falcatus, item gladius Persicus vocatur. Hesych. ἀκινάκις, δόρυ περσικὸν, ξίφος. Suid. μικρὸν δόρυ περσικόν. Herodot. etiam l. 7. Abjecit περσικὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι. i. e. Persicum gladium, quem acinacem vocant. *Aconitum*, veneni genus celebratissimum ab ἀκόνη; quia in cautibus oriatur Ovid. 8. Met.

Quæ quia nascuntur dura vivaria caute
Agrestes aconita *vocant* ----

Plin. l. 27. c. 3. nascitur in nudis cautibus, quas *aconas* vocant. Et ideo *aconitum* aliqui dixere, nullo juxta, ne pulverem quidem nutriente. κόνις enim pulvis est. Theophr. l. 9. c. 16. dictum putat ab Aconis, vico Periandynorum: uti pluribus monet Hier. Mercur. l. 3. Var. Lect. c. 4. Aliis *aconitum* est ab ἄκων seu ἄκος, id est, jaculum (quanquam & hoc ab ἀκὴ) propterea quod olim barbari sua tela illenebant veneno. Similiter enim *toxicum* explicatur. Etsi enim Plin. l. 16. c. 10. quasi *taxicum* à *taxo* arbore vene-

nata (quæ & *proverbium* peperit) deducit: tamen rectius Festus & Scalig. 1. de plant. παρὰ τὸν τόξον, id est, arcus, telum. Ejus enim succo tela tingebant barbari. Quod hodie quoque faciunt Alpini latrones, & Pyrenæi. Virg. 9. Æneid.

---- Quo non felicior alter.
Ungere tela manu ferrumque armare veneno. Lucan.
---- Tinxere sagittas.
Errantes Scythiæ populi ----

Discor. l. 6. c.20. & Paul. Æginet. l. 5. τὸ τοξικὸν δοκεῖ μοι ὀνομάζεσθαι, ἐκ τοῦ τὰ τοξεύματα ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐν αὐτῷ χρίεσθαι. Τόξον ab Heb. קֶשֶׁת *keschetb*, *tesch*, *tecs*, si paululum elementa trajicias, id est, arcus. Alias quoque animal est ejus nominis: *Taxo*, *Taxus* ab Hebr. תַּחַשׁ *tachasch*; Germ. Dachs. De *veneno*. Scalig. mallem ego (inquit) si Græcis receptum esset, βελένιον vocabulum (scribunt enim ἑλένιον, quod sane tantum abest venenum ut sit, ut illi potius resistat) nostrum Latinum inde deducere, quam quod *venas* petat, dictum putare. βέλος autem telum est. Neque nihil dicit, qui *venenum* à φένω traducit. Quippe perimit hominem.

Adeps, è Græcis nunquam eruetur hæc vox, quantum intelligo. Facile ex Hebr. טָפַשׁ, id est, adipatus fuit, crasso fuit adipe aut pinguedine, *Adipatus* & *adipalis* ap. Cicer. in Orat., Arnob. l. 3. postes virorum *adipali* unguine oblinerentur ab sponsis.

Adytum à δύω, id est, locus inaccessus. Lucret. l. 1. est *adytum cordis*. Quomodo idem l. 5. habet, *Templa mentis*. Δύω ab Heb. *iadah*, *dah*, *du*, i. e. subiit.

Adiantum nominatu, quod folium istius herbæ aqua perfusum non madefiat, sicco semper simile. Theophrast. l.7. de hist. c. 13. Aut potius ita dicitur: Quia pertinacius aquam respuit, ut pennæ anatum solent: nec tam cito madefit, ut aliæ plantæ. Alias si adiantem paulo diutius aquæ immergatur. (quod Plin. lib. 22. cap. 21. negare videtur.) non secus atque aliæ plantæ, madescit. Quod notat etiam Renodæus lib. 1.

de

de mat. med. c. 16. & 17. Verbum διαίνω est irrigo, humecto: διερὸν humidum.

Adulor. Valla l. 5. El. c. 66. *adulari* est inservire & captare, ut favorem emereamur, quoquo modo, vel voce, vel gestu: estque tractum ἀπὸ τοῦ δούλου, quod est servus. Et sane *adulari* servile est, servisque proprium. Merito igitur mediam producit. Lucret. l. 5. Longe alio pacto gannitu vocis adulant. Ovid. 14. Met. Nostraque adulantes comitant vestigia. Aliis, & recte, quasi *adaulari* ab aula: ut *adulator* sit qui χύτραν, *aulam* sive *ollam* affectatur, qui ventris causa omnia facit: Phocyllidi τραπεζοκόρος, mensarum tonsor: alias parasitus. Videatur P. Nannius l. 1. miscell. c. 14. Eodem sensu capitur *assentari. Assentator* qui assentit ubique, & consentit omnibus. *Gnatho Terentianus Eun. act. 2. sc. 2.* Quidquid dicunt, laudo: id rursum si negant, laudo id quoque: negat quis? nego. ait? aio. Postremo imperavi egomet mihi omnia *assentari*. Legatur libellus Plutarchi; quomodo adulator ab amico internosci possit. Alii ita volunt: *assentari* duplex est: unum à *sensu* dictum; quod Græcis est κολακεύειν. Alterum à *semita*, quasi *assemitari*, vel *assentari*, dixeris, Græcis συναπάγεσθαι. Tertullianus contra Marcion. l. 5. c. 14. illud Pauli Rom. 12. v. 16. Τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι vertit, *humilibus assentantes.*

Aer, ἀὴρ: *quoniam* ἀεὶ ῥεῖ, id est, in perpetuo motu est. Seu ab ἄω, ἄημι, id est spiro. *Cicero alludit 3. de nat. Deor.* Principio terra sita in media parte mundi, circumfusa undique est hac animabili spirabilique natura, cui nomen est Aer. *Arduum,* id est, celsum, ab aere. Item *ardea.* Et ab hujus volatu vagabuntur, *Ardelio*, id est, ἀλλοτριοπράγμων. Ardelio Græcis est πολυπράγμων. De quo vitio Plutarchus libellum scripsit. JC. Scalig. Exer. 233. Ardearum duo faciunt genera venatores. *Aeronum* Italus utrunque vocat, quasi *aerium*, à volatu *arduo.* Unde nomen Latinum Græca origine: ἀέρος δύειν. Virg. 1. Georg. exprimit. ----- *Supra altam volat* ardea *nubem.* *Spiro,* quasi σπῶ ἀέρα. Nam primò ac propriè spiro est traho aerem, flo, halo. Ut halitus ab halo: ita *spiritus* à spiro.

hoc

hoc est, flatus aeris, πνοή, πνεῦμα. Exinde ad alia funditur significatio. Qui scribit *aerius*, *ætherius* originem spectat, ἀέριος αἰθέριος: qui *aereus*, *æthéreus*, is sequitur analogiam Latinam, *igneus*, *flammeus*, *melleus*: licet originis sint Græcæ. igitur utrunque ἀναμάρτητον.

Ædes, Servio ab *edendo*, Vàrr. l. 4. ab *aditu*. Festo ab *edito*: aliis, quod inibi *æuum agatur*. Aliis alia placent: ad quæ aliquis nauseet, & cum Poeta secum mussitet:

——— *Hic nigræ succus loliginis, hoc est*

Ærugo mera ———

Ipse etiam amplio, usque dum melius detur. Interim hoc pono, loco περιπαρασκευῆς. *Ædes* ab Heb. *Eden*, vel *aden*, אֶדֶן id est, basis, sustentaculum. Vel si Græc. malis: *Ædes*, ab ἀΐδης, quod primo suo significatu domum opacam exprimit: ab α & ἰδεῖν. Omnis enim domus, si ad campestria, ad prata, aliaque patentia conferas, opaca est, sine luce: utpote quam defendit nimiam. Sed & prima mortalium ætate ædes fuerunt antra, spelæa, in silvis latibula, è frondibus & gramine congesta. Gen. 19. 8. exstat *umbra tigni*. Neque modò (ut Græcum obiter explicem) vigore originis ἀίδης, ᾅδης, est obscurus, & inadspicuus: sed etiam autoritate probatâ. *Hippocr. de Diæta*: νομίζεται δὲ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ μὲν ἐξ ᾅδου εἰς φῶς αὐξηθὲν γενέσθαι: i. e. *existimatur verò ab hominibus, illud quidem quod ex Hade in lucem excrevit nasci.* Ibi ᾅδης est ἀόρατος. Orph. vocat νύκτα: quia nox obscura est & tegit τὰ ὁρατά. Hermes Ægypt. passim nominat τὸ ἀφανές. Et insignis ille Platonicus *Dionysius Eccles. Hierarch. c. 2*, ait mortem esse, τὴν τῶν ἡνωμένων διάκρισιν, εἰς τὸ ἡμῖν ἀφανὲς ἄγουσαν, id est, *unitorum separationem, ad id, quod nobis occultum est, ducentem.* Maximus Scholiastes Dionysii: τὸ δὲ τὸ ἀφανὲς, τινὲς ἔφησαν εἶναι τὸν ᾅδην. τοῦτ' ἔστι τὸν ἀειδῆ καὶ ἀφανῆ γενόμενον τῆς ψυχῆς χωρισμὸν, id est, *istud occultum quidam dixerunt esse Haden: id est, invisibilem & non apparentem factam animæ separationem.* Ex eo apparet etiam, quare ᾅδης notet *sepulchrum*. Hesych. εἰς ὄλεθρον εἰς ᾅδην. ἀΐδας τύμβος, τάφος. ἀΐδιον μέλαν ἢ ἀφανιστικόν. σκοτεινόν. Unde etiam LXXII. interpr. Hebr. שְׁאוֹל

(quod communiter est *sepulcrum*) vertunt plerumque per ᾅδην. Et Apoc. 20. 13. ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκρούς. Et v. 14. ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Hic ᾅδης significat itidem *sepulcrum.* Etiam ᾅδης est *orcus*, locus impiorum: quia putabatur locus subterraneus vel antrum ingens sine sole & lumine. Hug. Sanfor. Comflorio. Anglo αἴδης, ᾅδης, Latine *Hades*, ducitur ex Hebr. אדמה *adamah*, Arabibus *Mahad*, quod est terra. Quod non modo ex sacris literis, sed etiam ex Ægyptior. Arab. Græc. Latin. aliorumque sententiis firmat: in De descensu CHristi ad inferos l. 1. Quia dissertatio ea prolixior, ut inibi ipsa evolvatur satius est. Cæterum Alius conjicit *ædes* fieri ab ἕδος: mutata quantitate. Nec significatus abludit. *Sedes* non raro est domus. *Cicer. pro Cluent.* Sceleratorum sedes atque regio. *Tibull. l. 3.* Est visus nostra ponere sede pedem. Ab ædes fit *æditimus*, id est, ædem servans, Charisius: non *æditus*: utut Varro l. 1. de re rust. c. 2. & Agell. l. 12. c. 10. docet: æditimus verbum Latin. est & vetus, ea forma dictum, qua *finitimus*, & *legtimus*: sed pro eo à plerisque nunc *æditus* dicitur nova & commentitia usurpatione, quasi à *tuendis ædibus*. Anne utrumque *æditimus* & *æditus* probabitur? Significatus non abhorret. Sed & Lucretius l. 6. sub finem: Hospitibus loca quæ complerant æditue ntes. Et Aldus Manutius de orthog. testatur: Se in antiquis lapidibus, *Æditus*, non *Æditimus*, scriptum reperisse.

Ægis, αἰγὶς: clypeus aut scutum Palladis: *Horat.* Contra sonantem Palladis ægida. Et *Lucan.* Palladia stimulet turbatos ægide currus. Proprie illud, quod è pelle caprina: sicut *galea*, quod è felina. αἴξ est capra, ab Heb. עז *ez*, *ex*, quod idem. *Ægidius*, ægide munitus. *Ægilops*, αἰγίλωψ, quasi dicas, caprinus oculus: item vitium oculi, capris fere proprium ac solens. Propterea que herba, quæ ad sinuosos oculorũ abscessus, quos Græci *ægilopas* vocant, & ad duritias discutiendas facit, ut ait Matthiol. in l. 4. Dioscor. c. 134.

Ægrum

Ægrum quibusdam ab αἶ αἶ, voce doloris Scalig. in Theoph. de pl. τὸ ἀργὸν activa & passiva significatione capitur. De agro inculto, ut diximus in historiis, passive, in quo nullum fit opus. γαστέρες ἀργαὶ Privat hic actionem. Est enim ἀεργός. Unde nomen *æger*. Malim tamen cum *P. Festo* derivare ab ἀνιηρὸν, id est, contristans, molestum, extrito N: ab ἀνία, quod ab ἰῶ, quod tamen non in usu, i. e. sano ἰάομαι. Unde & *Jason*: item ἴα: præfixoque A cum N. Nisi arrideat potius alicui Hebr. ינה עניה *ianah ania*, id est, afflixit, oppressit. Cicero, *ægritudo*, est in animo, tanquam *ægrotatio*. in corpore.

Ægyptus Scal, in Festum: Hic (inquit) Æthiopas accipiendum pro nigris hominibus, non tantum pro natione. Nam Ægyptium vocabant, nigrum seu fuscum. Gloss. *Ægyptium*, φαιόν. In quo sequuti sunt Græcos, qui αἰγύπτιον μέλαν vocabant, ut. & αἰγυπτιῶσαι, μελανῶσαι. Unde Plautus colorem fuscum dixit *vulturinum*, Nam αἰγυπιὸς vultur. Græci cum scirent ab ipsis Ægyptiis Nilum שִׁיחוֹר, (à rad. שָׁחַר i. e. obscurus, fuscus fuit) vocari hoc est, μέλαν, ἰσοδυνάμως verbo suo Αἰγύπτιον reddiderunt. Nam αἰγύπτιος, ut jam monuimus, μέλας. Sic cum scirent *Edom* (à rad. אָדַם rubuit) ἐρυθρὸν Græce reddi, ab eo, τὴν θάλασσαν ἐρυθραίαν appellarunt sinum Arabicum. Quod autem Nilum αἰγύπτιον vocarint, satis patet testimonio Homeri, qui αἰγύπτιον fluvium illum vocat.

Æneas Scalig. poet l. 3. c. 12. Non est Homerus audiendus, qui à Venere *Æneam*, quasi αἰνὸν, tristiore auspicio scribit appellatum: Sed quod ab omni, ut inquit ille, parte laudandus erat. Hoc enim est αἰνεῖν.

Ænigma, αἴνιγμα, ὁ αἰνιγμός· αἰνίσσομαι & αἰνίττομαι, i. e. obscure loqvor, significo. Hebr. est חִידָה i. e. πρόβλημα, vel ænus: à חוד proposuit ænigma, locutus est ænigmaticè. Inde sed abstrusius, αἰνίττομαι clarius, θέω, τίθημι. Item αἶνος est fabula, obscure dictum. Scalig. l. 3. poet. c. 84. Est sane αἶνος ignota multis vox, & maxima autorum parte præterita, ac pro laude quidem vulgatissi-

gatissima est: at pro eo, quod hic statuimus, rara. Significavit igitur dictum non qualecumque, sed id tantum, quod propter obscuritatem solis sapientibus notum esset. Unde apertius ac vulgatius vocabulum Ænigma, à verbo inde ducto, αἰνίσσειν vel αἰνίττειν. Iccirco αἶνον quoque grave significavit. Et ajunt autem idem esse aliquando αἶνον, quod αἴνιγμα. Est ænigma, oratio obscura, rem notam, quam significat, ambagibus tegens. Agell. l. 12. c. 6. quæ Græci *ænigmata*, hoc genus quidam ex nostris veteribus *scirpos* appellaverunt. Ubi *scrupos* legi oportere Rhodig. l. 23. antiq. c. 11. existimat. Siquidem ænigmata quasi injiciunt scrupulum. Scal. mavult *sirpos*. Adjiciam ejus verba ex Conject. *Sirpare* est à sirpo, σχοίνῳ, ex quo omne πλέγμα fiebat. Unde quæstiones obscuræ *sirpi* olim Latinis: Græcis vero γρῖφοι dicebantur; quod ut *griphi* γρῖφοι erant πλέγματα ἁλιευτικὰ ex sirpo: ita etiam ex sirpo nassæ piscatoriæ, quæ dicebantur *sirpiculæ*. Itaque improbe fecerunt, qui apud Agellium ex *sirpis* fecerunt *scrupos*. Hæc ille. Ut vero γρῖπος & γρῖφος ex γρῶ est ex sententia vet. Grammaticor. quia ἑλκόμενος ξύει τὰ ὑπ' αὐτὸν: ita *sirpus* à σύρω, id est, traho: συρτός, συρφετός. Aliis *sirpo* derivatur à *sero*: ut *sarpo* à *saro*. Sed à σύρω tam commodè trahitur. *Stirpea* est vehes è crate. Varro l. 4. de L. L. *Sirpea, quæ virgis sirpatur, id est, colligando implicatur* Est enim *sirpare* ibidem Varroni, ligare. *Sirpus* & postea *scirpus*: quia itidem ad *sirpandum* habilis. Festus: *scirpus est id, quod in palustribus locis nascitur, leve & procerum: unde tegetes fiunt*. Gloss. Philox. *Scirpus*, φλοῦς, πάπυρος. Dodonæus putat, typham palustrem ab Ovid. *scirpum* vocari: quod 6. Fast. *Scirpeam mattam* dicat. Estque *matta* nihil aliud, quàm storea, teges. Gloss. Philox. *matta* ψίαθος, teges, terratoria, *matta*. Vox sapit Hebr. Nam מִטָּה, *mittah*, est lectus, κλίνη. Sed redeo ad prius. A Græco σύρω, est *syrma*, σύρμα: propriè quod *trahitur*, vel res tracta. Inde συρμαῖς vestis longa, quæ *trahitur* à tergo. A σύρω etiam exstitit *Syrtis*, σύρτις: Latinè *tractus*. Locus in mari, ubi arenam, immò etiam saxa ingentia fluctus *trahunt*:

vel

vel *Syrtes* dicuntur, *quod omnia ad se trahunt*, ut ait Salluſt in bello Jugurth. Hinc easdem vocat *æstuoſas* Horat. 1. od. 22. Virgil. 1. Æn. conjungit: *In brevia & ſyrtes*. Easdem prolixè deſcribit Lucan. l. 9.

Æquor proprie eſt ubi omnia *æqua*, plana, nihil eminens, aut ſalebroſum. *Cic. 2. de Acad. quæst.* quid tam planum, quam mare? E quo & *æquor* illud Poetæ vocant. Virg. Sterneret *æquor* aquis. Idem: vaſtum maris *æquor* arandum. Lucret. l. 3. *æquor* campi, id eſt, æqualitas, planities. Eidem l. 4. *Æquor* ſpeculorum, ob levitatem. Eidem l. 6. *Æquor* mundi, quia ejus σχῆμα σφαιροειδές. J. Scal. *æquor* ab *æquus*. εἰκὸς, Dorice αἰκὸς: unde *æquum*. *Iniquum*, id eſt, non æquum, ἀνώμαλος. *Nequam* à ne & æquum, quod de iſto negatur. Varro de L. L. l. 9. *nequam* facit à *ne* & *quicquam*, mediâ extritâ ſyllaba. Perottus facit, à *ne* & *queo*. Sed *nequam* à *ne* & *æquum* rectiſs. dicitur. Ut nequam ſit ἄδικος, κακὸς, ἀχρεῖος. Quod etiam deductum arguit: A *nequus* (pro quo utimur nequam) *nequitia*: ut à malus malitia. *Animecum* in Gloſs. ἰσόψυχον: quaſi *animæquum*: In Gloſs. Iſid. *animæquus*, id eſt, patiens animo. Quo etiam vetus Bibl. interpres Marc 10. Actor. 27. & alibi utitur. In Gloſs. exſtat etiam *Æquitalitas*, ἰσοῤῥοπία.

Æra, ſingulorum anno annorum conſtituta eſt à Cæſ. Auguſto; quando primum cenſum exegit, ac Romanum orbem deſcripſit Dicta autem *æra* ex eo, quod omnis orbis *æs* reddere profeſſus eſt reipub. inquit Iſid. l. 5. c. 36. Leguntur vero ea Iſidori verba in plerisque Euſebii cod. Sed negat exſtare in antiquiſſimis Chacon. Lucill. l. 29. Hæc ratio perverſa eſt: *æra* ſummæ ſubducta improbe. *Nonius*: *æra* numeri nota. *Geneſius Sepulveda*: Veteres, inquit, initio (ut equidem pro comperto exploratumq; habeo) ſcripturas claudentes, tempus ad hunc modum adſcribebant: Acta fuerunt hæc e. g. Cordubæ pridie Calend Maj. Annus erat Auguſti Cæſaris centeſimus quinquageſimus. Deinde brevitatis cauſa ſic verba ad annum pertinentia ſignabant. *A. ER. A.*

CÆS. CL. initia duntaxat verborum punctis distincta pro totis verbis notantes, vetustiss. properantium librorum more. Postea librariorum tabellionumque temeritate & inscitia ablatis punctis scribi cœpit: ÆRA CÆS. Quo errore latius serpente quævis annor. ab aliquo velut capite deducta ratio primum ab Hispanis, inde à cæteris Astrologis æra vocari cœpit. *Hæc ille*. Sed quid reponat J.Scal. l. 5. de emend. temporis videamus: Quærunt multi (*inquit*) quid sit *Æra*, & unde dicta. Sepulveda Cordub. in libello, quem de anni emendat. edidit, ait vitiosè interpunctum A E R A, pro A. ER. A. Idque esse dicit, ANNUS ERAT AUGUSTI. Mirum est hominem doctiss. ac præterea Hispanum, cum tot monumenta extent in Hispania, in quib. hujus rei mentio sculpta est, ne unum quidem vidisse. In illis nunquam AERA, sed ERA exaratum est. Sed esto: in omnibus exaratum fuerit, AERA. Quis unquam legit, *Annum* singulari A, in compendiis scriptionis antiquæ, aut in veterib. monumentis? Quare A singulare *Annum* potius, quàm *Agrum*, aut *aurum*, aut aliud potius significet? Cur vero ERAT duabus literis, non singulari E, notatum est? Denique cur ex duobus AA singulariis, alterum *Annus*, alterum *Augusti* significat in tribus tantummodo verbis? Ridicula, ridicula, & puerilia sunt ista: tamen illi viro erudito adeò placuit commentum suum, ut ejus rei gratia duntaxat scriptionem illius libelli de anni emendatione suscepisse videatur. Postremò, quare *Augusti* annos interpretatur, quos Hispani semper Julio Cæsari attribuerunt? ὄναι τῆς ἀπροσεχίας. Sciamus igitur ERAM perperam pro *Æram* scriptum illo barbaro seculo. Id probat Nonius Marcell. qui ab *Ære* deducit. Nam quamvis is grammaticus ÆRÆ nomen ap. Lucill. extare falso putat: tamen rectum & verum est tum etymon ab *Ære* tum etiam *Æram* numerum significare. Ita enim usurpat Faustus Reginens. primo de spiritu sancto: *Sacer* (inquit) *numerus, dicimus: quia trecenti in æra, sive supputatione signum crucis T.* Isidorus ex canonibus Evangelicis Græcis Eusebii Cæsariensis semper *æras* dicit; quod

quod græcus scriptor ἀριθμοὺς. *Per singulos*, inquit, *Evangelistas numerus quidam capitulis affixus adjacet: quibus numeris subdita est æra quædam minio notata, quæ indicat, in quoto canone positus sit numerus, cui subjecta est æra. Verbi gratia: Si est æra prima, in primo canone.* Hæc ille. Ubi *æra* est titulus numeri, aut per numeros conceptus. In vetere Breviario codicis Theodos. *Imperator Theodosius ERA* XXII. ERAM, sive *Æram* vocat tituli numerum. Hildericus Gallus æqualis Isidoro, *æras* dierum dixit, pro numeris dierũ *Æra* igitur sine controversiâ est numerus. Quod nomen seculum ineruditum, ex neutro in fœmininũ μεταπλασμῷ: quemadmodum in veteri lingua latina *Ostiam* opidum ab *ostiis* Tiberis fluminis: & in Ecclesiastico idiotismo *Ætheram* ab *Æthere* consuetudo derivavit. Deinde Enallage numeri commissa est, à plurali ad singularem, ut & in *OSTIA* videmus? Et idiotismus *Epactam* dicit, tametsi plures sint *epactæ*. Veteres enim illi, qui pure locuti sunt, partes assis & cujuslibet integri numerarii *æra* vocarunt. Quales sunt *sextulæ*, *unciæ*, *silici*, & cæteræ minimæ partes assis, quas *minutias* vocant, ex quibus scilicet summa conficitur: Unde *æra* summæ dicuntur, quasi μέρη τοῦ ὅλου. Lucill: *Hæc ratio perversa est: æra summæ subductam improbè.* Cicer. in Hortens. *Quid tu, inquam, soles, cùm rationem à dispensatore accipis, si æra singula probasti, summam, quæ ex his confecta sit, non probare?* Varro: *Veteris consuetudinis, ut retrò æra dicerent, ita, ut semisquintus, semisquartus, semistertius pronunciarent:* Volusianus Mœcian. *sive denaria, sive sestertiaria ratio conficeretur, iisdem notis, id est, libellarum & singularum, & teruncciorum præposita nota denarii, vel sestertii, ut erat ratio, æra exprimebantur.* Manifestissime his verbis τὸν κόλλυβον, καὶ τὸ κερματιστικὸν *æra* vocari apparet. Quare, ut *æra* Latinis est verbum mensariorum, campsorum, collybistarum: sic etiam apud Hebr. recentiores, פרט, apud Arab. ערך Rursus quemadmodum *æra* pro quovis ratiocinio, & numero,

etiam extra rem monetariam ſumitur: Ita etiam illud Hebraicum, átque Arab. quod jam dixi. Item propriè *Æra* ſumitur in Abaco logiſtico pro numero ſubjecto millenariis, nempe centum, nonaginta, ſexaginta, &c. Ac eundem modum illa duo Hebr. & Arabicum. Hactenus Scaliger.

Ærumna. Chariſ. *Erumna*, ſcribit, ab eruendo. Ennius per OE, à mœrore. Utrique & analogia & conſenſus eruditor. & verius etymon contradicit. Significant vero *ærumnæ* labores oneroſos, ut ait *Feſtus*: item furcillas. *Cic. 2. de fin.* Majores noſtri labores non fugiendos, triſtiſſimo tamen verbo, *ærumnas* etiam, ut video, nominarunt. Et 4. Tuſc. *ærumna* eſt *ægritudo laborioſa*. Plauto *ærumnatus*, id eſt, ærumnis expoſitus. Lucret. l. 6. *ærumnabile*, id eſt, ærumnoſum. Oritur ab αἴρω, ἄρομαι: αἰρομένη: *ærumina*, & poſt *ærumna*. Sicut ἐλαμένη aut ἠλαμένη, *lamina* & *lamna*. Igitur male duplici M. ſcribitur, ex traditione *Giſanii*. Nobis origo certior: nec nulla Chirographa, quæ aſſonant. Quanquam & aliqua quibus ille nititur, *lamma* habent. Sed quam facile *n*, in *m*, ſcribendo vertitur: Ἔλασμα, ἐλασμός. id eſt, lamina, quæ ducitur: ἐλαύνω, ἐλάω, ago, incito, item ductile opus facio. Plutarch. in Camillo λεπτῶς ἐληλαμένον σίδηρον, id eſt, *ferrum in laminas ductum* appellat. Apud Hebr. eſt הָלַם *halam*, *lam*, id eſt, conquaſſavit aliquid diducendo, velut in laminam, multis ictibus mallei aliquid contudit.

Æſtus, Serv. in 11. Æneid. *æſtus propriè eſt maris incerta commotio creſcentis & decreſcentis*. At nil probat. Exempla è Plauto & Virg. teſtantur *æſtum* γενικῶς capi, pro calore aut fervore, ſive maris, ſive aeris, ſive alterius Id. firmat Etymon. *Æſtus* enim, ut & *æſtas* fit ab Hebr. אֵשׁ *eſch*, *es*. Inde quoque Græc. ἐσχάρα. Gloſs. Cyrilli, ἐσχάραι *hi foci*. Ex eo *Scara* & *ſcarra* focus. Sæpe occurrit in libris græc. medicor. nempe pro cruſta ferro candente inducta. Etiam *Aſia* ab eodem, אֵשׁ־יָה quaſi tu dicas, *Ignis domini*: quem in Perſia, aliiſque oris ſacrum coluerunt. Herod. in Melpom. ad uxorem Promethei transfert: ἡ ȝ

Ἀσίη, ἀπὸ τ̃ Προμηθέως γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. Verum res eodem redit: si paulum expendatur fabula de igniculo, quem cœlo Prometheus surripuisse traditur ab Hesiodo & aliis.

Æs, plerumque faciunt ab Heb. אֶרֶץ, *erez*. Et recte. In terra enim latet & inde eruitur. Effodiuntur opes, *inquit ille*. Antiqui primitus utebantur numis ex *ære*. Inde adhuc nobis promiscue pro moneta quavis, *æs*, *alieno ære obstringi*, *ærarium* locus, ubi repositum fuit æs, *æruscare*, æs undique conficere aut colligere Scalig. c. 31. L. L. Ab ære non fit *æneus*, ut mutetur R. in N. cujus rei argumentum est, quod etiam *æsneus* dixere. Itaque fuit *ærineus*. Postea contractius *æneus*. Simpliciter verò ab *æreus*: ut à melle melleus. *Æneatores*, id est, cornicines. *Æneolum*, ex ære factum: item *ænulum*, vas ex ære parvum. *Ære diruti*, id est, milites, quibus propter ignominiam stipendium subtrahebatur, Festus & post eum Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 18. *Æreficium* quod fit ex ære, Varro. Virgil. Fixerit *æripedem* cervam. J. Scal. in Auson. l. 1. Dixit ex Græcor. fabulis, qui eam cervam vocant χαλκόποδα: quia talem revera eam cervam fingunt fuisse Poetæ. Perperam igitur nonnullos Grammaticos, etiam veteres, interpretatos esse *aeripedem* ἀεροίποδα aut ἱερόποδα. Et post: omnes cervos Poetæ χαλκόποδας dicunt: neque tantum cervos, sed omnia, quibus celeritas attribuitur. *Hæc ille*. Quia verò Græcis est & ἀερόπους, ἀεροίπους & χαλκόπους: utrumque Latinis etiam concedi posse existimo: & *ariepes*, post contracte *æripes*: & *æripes*, ab ære: scilicet quando de animalibus loquimur. χαλκόπους quidem ob soliditatem ungularum, & quoniam pedes aliquorum ære, ac ferro muniuntur: ut ap. Ovid. & Homer. ἵππος χαλκόπους: quem Virgil. cornipedem *ferrata calce* appellat. Quanquam & hæc ipsa vox de operibus artis industria factis legatur, ut in Euripide, τρίπους χαλκόπους. Ut ita *aeripes* usu melius videatur, quando de nimio cursu sermocinamur. Ducta metaphora ab *aere*, qui in continua motione. Et Poetæ, quidquid celeriter fit, & procurrit, cum vento, aura, euro, aere comparant.

Æther, *αἰθήρ*. Arist. l. 1. de cœl. cap. 3. *αἰθέρα προσωνόμασαν τὸν ἀνωτάτω τόπον ἀπὸ τοῦ ἀεὶ θεῖν, τὸν ἀΐδιον χρόνον θέμενοι τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῷ. Ἀναξαγόρας δὲ καταχρῆται τῷ ὀνόματι τούτῳ οὐ καλῶς. ὀνομάζει γὰρ αἰθέρα ἀντὶ πυρός.* Apul. de deo Socratis: *Æther vocatur, non quod ignitus sit & succensus, sed quod cursibus rapidis semper rotetur.* Nisi resipiat fontem cœlestem Hebræor. Siquidem אַדִּיר *addir*, est illustris, splendidus, magnificus. *Æthra*, *αἴθρα*: *proprie* est cœlum illustre, vel coruscans. Etiam interdum idem quod aer: quomodo *οὐρανὸς*, cœlum, æther solet usurpari. Scilicet propter vicinitatem & similitudinem. Nam & aer *δεκτικὸν φωτὸς ἢ ὄχημα*. Qui ita distinguunt: *Ætherem esse elementum ipsum; æthram vero splendorem ætheris: item αἴθραν esse proprie aeris serenitatem, vel aerem sudum*; qui inquam ita distinguunt; sive majorum, sive minorum gentium Grammatici; videant, ne ubi istam opinionem tueri jubentur, vel ex autoribus, vel aliunde, turpiter deficiant & pipulo differantur. De *Urano* & *Olympo* idem Philosophus 1. de cœl. & c. 6. de mundo: quod sic interpretatur *Budæus:* Deus in excelso situs est, purus ipse, in puro loco. Quem locum tum *οὐρανὸν* ab origine vocis dicimus, quasi terminum extimum supremorum corporum, *ὅρον τῶν ἄνω*: tum etiam olympum, ut usquequaque lucidum, ab omni caligine secretum, motuque omni incondito, cujusmodi sunt, qui apud nos fiunt, venti & tempestates: *οἷον ὁλολαμπῆ*. Apulejus de mundo: *Græci οὐρανὸν rectè vocant: ut qui sit altitudinis finis. Et iidem eadem ratione eum ὄλυμπον nominant, quem ab omni fuscitate ac perturbatione vident liberum.* Acutius Scalig. c. 26. L. L. *quod ajunt α in υ ap. Græcos verti eo exemplo, ὄλυμπος, quasi ὅλος λάμπων, falsi sunt. Est enim οὐκ ὀλλύων πόδας, ὀλόπους: montis nomen ob altitudinem: quem cum ascenderent, interrogati quo irent, dicebant in cœlum, unde cœlo communicata vox* Et hoc Scaligeri Etymon (*ὄλυμπος* quasi *ὀλύπους*) ita accipitur: quia mons ille altus adscendentium pedes fatigaverit & quasi *corruperit*. Quod tamen & alius etiam mons efficit. At verò quia idem ipse mons *olympus* luce perfusus nitet: & quia eadem dicti-

one

one cœlum quoque appellatur: rectius ὄλυμπ☉ dicitur, quasi ὅλ☉ λάμπων: vel οἷον ὁλόλαμπ☉: ut notat etiam Eustathius. Sed & eadem ratione οὐρανὸς ab אור rectè nominabitur: itidem à *luce* & *fulgore*. Unde enim rectius? Nam lux, tanquam pulcherrima & jucundissima, immò divina qualitas, primò cœlo inest & inde etiam cum hisce sublunaribus communicatur. Ab *æther* est *æternus*, quasi *ætherinus*: quia cœlum sit ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον, in schola Peripateticorum. Antiquâ scripturâ *aiternus*: Et ita propius tangit Græcam originem. Forma talis, ut à *super* supernus: ab *infer* inferus, infernus: sic ab *æther aiternus*. *Sempiternus* quasi *sempæternus*, à *semper æternus*. Igitur secundam producit, quod vult Scal. de c. L.L. c.31. Discrimen: *æternitas* finem tollit: *perpetuitas* interruptionem. Illa extrema: hæc medium designat, h.e. perpetuitas est continuitas, cùm non intermittitur aliquid. Qui loquuntur aliter (inquit Scalig. l. 1. de plant.) eos neq; pro Latinis haberem, neque in numero Philosophorum. *Æviternus* ab ævo: plus est quàm æternus.

Æthon, αἴθων: ab αἴθω. Hebr. אוד *ud*, *ad*. torris, adustio. Ex eadem origine fit αἴτνα, Ætna. Ardet enim; & *atram prorumpit ad æthera nubem turbine fumantem piceo & candente favilla*: ut Virg. l. 3. Æn. elegantissimè describit. Lucretio est *ignis Ætneus*. Senecæ, Ætna *ferVens*: Lucano *ardens*: Statio *ignifera*. Aristot. de mundo: πολλαχῆ δὲ καὶ πολλαὶ ἡ γῆ ἐν αὐτῇ καθάπερ ὕδατ☉, οὕτω καὶ πνεύματ☉, καὶ πυρὸς πηγάς. Nominat πηγάς. Sic ap. Pindar. pyth. 1. eid. 1. πυρὸς ἁγνόταται παγαί. de eodem monte.

Ævum, αἰών, quasi αἰεὶ ὤν, vel ὄν: sicuti Philos. l. 1. de cœl. docet. Et de mundo: ἐν αἰῶνι δὲ οὔτε παρελήλυθεν οὐδὲν, οὔτε μέλλει ἀλλὰ μόνον ὑφέστηκεν. Ap. Suid. ex Antiph. visitur αἰειστώ, παρὰ τὸ ἀεὶ ἑστάναι: à perpetuo statu. *Maurus*: *ævum propriè æternitatis est*. Inde Arnobio *longævus* est immortalis. Græcis μακραίων. Gloss. Μακρόβι☉, γεραιός, *Longævus*. Ævum enim est longum illud, sine fine. Et per *longum*, ἐκ παρεστήκης, exprimitur tam duratio ipsa, quam collatio cum hoc nostro sive seculo, sive vita, sive tempore. Omnia ista perbrevia. Horat. 2. Serm. Sat. 7.

Vive

Vive memor quam sis ævi brevis ------

Et Silius: ----- *Currit mortalibus ævum.*

Scilicet ævum pro tempore, aut vita: Uti solent Poetæ Similiter Herod. τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, finire vitam. Non proprie, ut diximus. Et superaddam Damasceni illud: ὅπερ τοῖς ὑπὸ χρόνον ὁ χρόνος, τοῦτο τοῖς ἀϊδίοις ὁ αἰών: quod iis, quæ tempori subjecta sunt, est tempus, id æternis illis est ævum. *Ævitas*, ap. Arnob. l. 2. contractè *ætas*. Antique *Etas*, ut videatur potius fieri ab ἔτος, quod ab עֵת, *eth. Vetus* ab ætatis magnitudine, quamve infert, apud Agell. l.16. c.5. Aut potius dictante J. Scal. vetus quasi βαέτης, βα intendit. Ab ἔτος. Ab eodem *Trieteris*, τριετηρίς: spatium τριῶν ἐτῶν, i. e. trium annorum. *Veteratores*, callidi dicti à multa rerum gerendarum vetustate. Isid. l. 10. *Inveteratus*, quod sit multi veterisque usus in malitia. Ita ex Græco Dan. 13. dicitur: *inveterate* dierum malorum. *Veteranus*, miles vetus. Suid. βετερανός ὁ ἀπολυθεὶς τῆς στρατείας. Alias tamen natura ista sunt γνησιά. *Senex* (verbum est *seneo*, quo & Catullus usus est, à quo *ætas senecta*: & *virgo senecta* apud Tertull. advers. Valentin. c. 5.) dicitur quasi *seminex*, id est, seminecis, seu morti propinquus Gloss. vet. ἡμιθανής, *seminex*. Aut *senex* rectius ab Hebr זָקֵן id est, senex fuit, senuit. Etiam alludit שָׁנָה, quod Arabibus סָנָה annus: quia senex annosus, πολυετής. *Senior*, magis senex. Unde Gallic. *seigneur*: & Italic *Signore*. A senex *senecio*, herba. Græc. ἠριγέρων: quasi ἦρι γέρων, vere senescens. Nam cito & ipso quidem vere senescere videtur. A sene *senatus*: quia hunc *senes* tam ætate, quam dignitate constituunt. Cic. Cat. Maj. asserit: A senibus appellarunt majores *Senatum*. Isidor. *Senatui* nomen ætas dedit, quod seniores essent. Idem ait Festus. Plutarch. alii. Itaque Priscianus non recte: q. *Senatus* sit â *natus*. Ovid. 5. Fast. Nomen & ætatis mite *Senatus* habet. *Senaculum*, id est, locus Senatorum, Festo: aut ubi senatores consisterent, Varroni. *Senecam* Cassiodorus dici putat, quod canus, quasi *senior*, natus sit; cui primitus id nomen inditum. Ut de Ergino Argo-

nante

naute à Pindari Scholiaste traditur: de Tarcone Tyrrheno & Cygno Trojano ab Eustat. & Cœlio l. 13. cap. 27. *Triseclisenex* apud Nævium de Nestore, & trium seculorum senex: qui γερόντιος Homero: τριγέρων epigr. l. 1.

Ager, ἀγρός: quod est ab ἄγω & ἀρῶ. Ut ita alludat Varro: l. 4. de L. L. Ager dictus est, in quam terram quid *agebant*, & unde quid agebatur, fructus causa. Hebræis אִכָּר *ikar, akar*, est agricola. Varro: *agrosus*, ἄγριος, ἀγρικός. *Agellus* deminutum. Unde *Agellius* approbante Lipsio in Quæst. Epist. 8. Epist. Talia enim nomina Romanis consueta olim fuerunt; ut notavimus. Alia est A. Gellius. Sed *Priscianus* & *Gifanius* improbant, è priscis codicibus & monumentis. Plures autores pro scriptione τ͂ Agellius affert Barthius l. 35. Advers. c. 7. Varro, *Ager arvus*, est consitus; *pascuus*, florens. *Idem de re Rust.* exponit *arvum*, quod aratum, nec satum est. *Plautus Trucul.* Non *arvus* hic, Sed *pascuus* est ager. *Ager novalis* (inquit Paulus) est terra proscissa, quæ anno cessat, & quæ à Græc. ὁ καὶ ἡ νέος καὶ νέαμα vocatur. In quo autoritatem Varronis sequutus videtur, dicentius lib. 4. Lat. Ling. *Ager restibilis*, qui restituitur ac reseritur quotannis. Contra qui intermittitur, à novando *novalis ager*. Aut recte ex analogia: *restibilis*, à restando, qui restat: sicut *prostibile & prostibulum* à prostando. J. C. Scal. in Theoph. de plant. *restibilis* ager is est, qui tulit segetem ac rursus seritur. Plin. 18. c. 19. Hoc in novali atque requieto necessarium est. *Novale* est, quod alternis seritur annis. Idem quoque sentire videtur *Pomp. Festus* qui dicit: *Novalis* ager novæ relictus sementi. Sunt, qui volunt novalem esse arvum, tunc primum ad sementem proscissum. Quorum est Servius, qui inquit: dicimus & has *novales* & hæc *novalia*. Proprie novales tunc primum arva proscissa. Quod ita sensisse Virgilium palam est illo versu: Tam culta *novalia* miles habebit. Valla l. 6. c. 42. *Vervactum* dicitur, *à ver & actum*: quod vere agitatum sit, quo tempore in aliis sit seges, Plin. l. 18. c. 19. J. G. Scal. in Theoph. Ab ager fit *peragro*, i. e. agros obeo. Usitatum *peregrè*: ab antiquo *peregris*. Ulpianus

lius Tit. de Caduc. *pereger* (inquit) factus est. *Peregrinus*, qui multos *agros* pererrat. Hebræis peregrinus est *ridiculus labio* Jes. 28. 11. Quia vulgo peregrinus sermo non intellectus ludibrio est. Idem *Hostis* olim nominabatur ap. Varron. l. 4. & Cicer. 1. offic. qui proprio nomimine *perduellis* esset, is hostis vocabatur. *Hostis* apud majores nostros dicebatur, quem nunc *peregrinum* dicimus. Id nomen durius jam effecit vetustas. Exempla è Plauto petuntur. Rud. act. 2. sc. 4. Quur tu aquam gravare amabo, quam *hostis hosti* commodat. Trin. act. 1. scen. 2. Hostesne ac cives comedis? Sed & origo idem innuit, ὅστις, id est, quicunque, peregrinus, qui è variis nationibus. Ab eodem est etiam *Hospes*, flexu Æolico. ὅστις ὅσπις: ut στάδιον σπάδιον. *Hostilitatem* an quis dicat, non meminit J.C. Scal. c. 70. L.L. Usus vero Seneca: an alius veterum, nescio.

Agger ab *aggerendo*, Græce χῶμα. Hebr. אָגַר *agar*, id est, congessit, aggregavit: idque de frumentis potissimum: ut ita agrum quodammodo spectet. Servius 10. Æn. *agger* proprie terra illa, quæ vallo facto propius ponitur. Lips. lib. 2. poliorc. dial. 3. *agger* vocabatur ab ipsa re: quia aggerebant & cumulabant. Posterior ætas *aggestum* dixit: sed & alio genere *Aggestus* in Ammiano lectus. Ab agger est *exaggero*, uti proprie utitur Tertull. l. 1. contra Marcion: *Montes pruinâ exaggerantur*, Porro ut figulus à fingo fit: ita *gerulus* à gero: ap. Tertull. l. 3. contra Marcion. *gerula*. J. Scal. *gerulus* apud veteres non ὁ βαστάζων, ut postea: sed πράτιων, καὶ πράκτης dictus est, ut Plautus, *Gerulifigulos* dixit gerulos & figulos, id est, πράκτορας καὶ πλάστας. *Congerones*, qui aliena ad se congerunt. *Eggero*, non egero: Nempe ut *Aggero*: ut sit discrimen ab *Egero*, *egeris*, *egerit*: ut satisfiat libris veteribus, qui habent *Eggero*, teste Manutio, *Gestio* à gero, gestum, id est, à nimio corporis motu. Hoc est exulto. *Suggestus*, & *suggestum*, à suggero. Significat, quicquid suggeritur: locus editior. Statio *suggestus* *come*, cum in alteram aggeritur: πύργος πλοκάμων. *Suggrundia*, quasi *suggerundia*, *gerundia*: *Suggrunda* extrito

l, est pars in tecto prominens: quia suggeritur. *Grande* quasi *gerande*: quando multa *aggeruntur*. Plaut. Cas. a. 5. sc. 2. ubi illum saltum video obseptum, rogo, ut altero sinat ire, ita quidquid erat, *grande* erat. Ad id I. Douza: *Grande* illud, nescio quid opinione grandius in se habet. Peculiariter enim frugum, ac olerum fœtibus convenit: quod & Maronis *grandia* frumenta & *degrandia* farra ap. Ovid. tum verba illa solennia in sacris rusticis rite pronunciari solita confirmant ap. Catonem: Mars pater, te precor quæsoque, uti tu fruges, vineta, virgulta grandiri, beneque evenire sinas. Pacuvius: Nec *grandiri* frugum fœtum posse, nec mitescere. Ultimo verbum *gero* oritur à χεὶρ, χερὸς, χειρὸς: ut quæ primarium organon est, quo aliquid gerimus & ferimus. Gloss. *Gerere* χειρίζειν. *Gerones* χειρισταί. Gallis *Manier* itidem à *main*, quod est manus.

Aggos, ἄγγος: ab Hebr. אַגָּן, *aggan*, vas latum, & profundum. Aliis Crater. *Aggeum*, ἀγγεῖον.

Agna. Festus: pennatas impennatasque *agnas* in Saliari carmine spicas significat cum aristis; & alias sine aristis *agnas* novas volunt intelligi. Videtur autem prius fuisse *acna*, *achna*: & dein *agna*, uti C & G mutuas tradere solent operas. A Græco ἄχνη. Ita enim explicat Joh. Auratus, & ex eo Luc. Fruter. l. 1. verisim. c. 8. Ἄχνη, inquit, apud Græcos acus sunt & paleæ, minutissimum illud quod excutitur in tritura: & ita ap. Aristophanem interpretem positum. Hæc Fruterius.

Agnes, ἁγνή. A castitate aut puritate morum, ἁγνὸς, ἅγιος ab Hebr. חָגַג, *chagag*, id est, sanctificavit, festum celerbavit. חַג festum. Ita *Catharis*, *catharus*, καθαρὸς, à טָהַר, *thahar* mundus aut purus fuit: טָהוֹר *thahor*, mundus. Item ὅσιος à חָסִיד sacer, pius. Ita etiam *Agatha*, ab ἀγαθή. Quippe ἀγαθὸν, nunc bonum significat; per initia pulchrum designabat: quod dignum esset spectatione: ἀγαςθηναι.

Agnus, ab ἁγνὸς: quod sit hostia pura, immolationi apta.

apta. Aut ab ἀμνὸς, quod est agnus, ap. Festum. Mutarunt literam discriminis causa. Ἀμνὸς à μαλλὸς præfixo α στερητικῷ: ut sit quasi ἄμαλλος, vel à μνοῦς significante mollem, seu teneram lanam. *Ambegnus* ab agno. *Ambegni* bos & vervex appellabantur, cum ad eorum utraque latera agni in sacrificium ducebantur. Ap. Heb. טָלֶה est agnus: unde Græcorum παλάσιον, lana, quam agnus suppeditat. Horat. 2. Od. 6.

Dulce pellitis ovibus ------

Lanigeræ conjuge debet ovis. Ovidius 1. Fastor. Qui à παλάω faciunt, vix morsum effugiunt.

Ago, ἄγω. Hebr. נָהַג *nahag*, *ag*, id est, duxit, egit, abegit. Sicut δονῶ à נוד *nod*, *don*, inversim. *Agon*, ἀγων: simpliciter ab ἄγω: Ut ἀγωγὴ, ἀγωγός. Itaque Grammatici hic malè ambages quæsivere. *Agonius* quasi Deus, qui præest rebus agendis, Festus, *Agona* sive agonalia, ἀπὸ τ ἀγώνων, i. e. à ludis sive certaminibus Græcorum dicta. Ovid. 1. Fast.

Pars, quia non veniant pecudes, sed agantur, ab actu
Nomen Agonalem *credit habere diem.*
Pars putat hoc festum priscis Agnalia *dictum:*
Una sit ut proprio litera demta loco.
Aut quia prævisos in qua timet hostia cultros,
A pecoris lux est ipsa notata metu.
Fas etiam, fieri solitis ætate priorum.
Nomina de ludis Græca tulisse diem.
Et prius antiquus dicebat Agonia *sermo;*
Veraque judicio est ultima causa meo.

Ab ἄγω faciunt etiam Græci, ἀγέλη: sed potius ab Heb. עֵגֶל, *egel*, id est, vitulus, bos, qui gregem faciunt. *Actiosa*. suspicatrix ab agendo, ap. Varronem: sicut factiosus. *Age*, ἄγε: militare verbum fuit. Item *apage*, ἄπαγε. Ap. Hebr. est, *Hoi*, vox urgentis, id est, age, δεῦτε, agite. *Igitur* quasi agitur: ut itidem sit exhortationis vox. *Agolum*, id est, baculus pastoris, Festus. *Agolum*, prius *agelum* fuisse, ex Græco ἀγκάλιον: suspicatur in Festum Jos. Scalig. *Agmen* quasi *agimen*: aut à supino actum *agmen*: ut à stratum stramen, à motum momen. C autem

tem & G sunt literæ cognatissimæ. Græcis est ἄγημα: Heb. אגפים alæ, agmina, cohortes. *Lucretius*:

——— *Fluit agmine dulci:*

Virg. — *leni fluit agmine Tibris;* 2. Æn.

Idem — *agmen aquarum:* 1 Georg.

Agmen igitur vox lata. Et vanum, quod *Servius* restringit: Agmen (inquit) proprie dicitur ordinata multitudo, ut est exercitus. Neque enim in uno loco stans, agmen vocatur: aut si inventum fuerit, usurpativum est. Hisce Servii nemo facile credet nisi servus forte alienæ opinionis. Ut à fodio fodina: sic ab ago *agina*, ap. Festum. Placidus in glossis: *Aginam scapum trutinæ, quod eo mensuræ ponderis agatur.* Ab *abigo* abactum, est *abactor*; ἀπελάτης: vox itidem γενική. Ob eminentiam, Isidoro est pecorum fur: Ulpiano *abigeus*. *Ambigo*, i. e. circumago, ab ἀμφὶ. Cicer. quod *ambigitur* inter peritissimos, non est difficile. E Lucret. *ambigitur status* i. e circumagitur, varie agitatur. *Ambages* ab illo circulo aut circuitu. Aristoteles vocat ἐγκύκλα, quæ Latini *Ambages*. Ab *ambigo fit* & *ambiguum*, id est, dubium. Qui enim dubitat, in partes non unas distrahitur. Igitur, quando Comicus ait: *ambigunt* de finibus: subintelligatur casus accusativus. Id est, alter agit alterum, seu trudit, & quidem varie: hoc innuit AM. Ad hanc faciem etiam formatur *exiguum*, id est, quod facile expelli, aut *extra agi* potest. Usitate est parvum, leve, tenue. Talia enim exiguntur. Ab *exigo*. Ap. Festum est *inigo*, ut Græcor. εἰσάγω. Sicut *adigo*, προσάγω. Hinc *adagium* à Varrone dictum ex usu veterum interpretemur: quod è sua prima ac propria significatione *agatur* ad aliud indicandum. Non autem quasi *circumagium*, utpote quod in ore omnium circumferatur, quemadmodum male scripsere: J. C. Scal. l. 3. Poet. c. 84. Dictum quoque idem *abagio*. *Prodigo*, ap. Plautum, i. e. projicio, aut ago: e.g. patrimonium, quasi nihil curem. Hoc enim infert PRO. *Prodigus*, *prodigalis*, à prodigendo. *Satago*, id est solicite ac diligenter ago, quantum *sat*. Apulejus l. 7. metamorph. *Satis agentes rerum suarum.* Quinctil. l. 6. c. 4. vim verbi ita declarat: Afer venuste Manlium suum multum

in agendo discursantem, salientem, manus jactantem, togam dejicientem & imponentem, non agere dixit, sed *satagere*: Græcis περιεργάζειν. Ut à verbo abigo *abigeus*: ita à satago sit *satageus*. Seneca epist. 98. Et istos satageos ac sibi molestos. Ita enim ibi Erasmus, Gruterus & Lipsius legunt. *Dego à de & ago* semper habet vim ἐλαττώσεως. Ut ap. Plautum: *degitur* corium de tergo meo. Ita degimus vitam, ævum. Quia καθ' ἡμέραν minus fit, & nos una. Gloss. *Degentes*, διάγοντες, J.C. Scal. l. 1. de L.L. c.32. A breve transit in longum, ut *indago*. Et ratio est evidens: concreverunt enim vocales duæ. Hæc ille. Mihi sic videtur: *Indago* per concisionem dicitur, pro *indagito*, indagitare. Hinc indagavi, indagare: non indigere. Ita ex *salito* factum est *salto*. Ni fortassis *agere agare* dictum sicuti cumbere cubare. Cæterum & *Vagor* pari formula explanetur. *Vago*, quasi ve-*agito*, i. e. valde: nunc *vagor*, i. e. ve agitor. Passionem enim manifesto ostendit. Ergo *vagus* proprie est, qui hinc inde agitur, & in diversa vadit. Festus: *Supervaganea* avis vocatur ab auguribus, quia quasi in altissimis superque omnia vagatur. *Cogito*, id est, coagito vel simul agito. Notat serietatem: quia est frequentativum. *Terent.* in animo cogitat irata. Alias nude cogitare est νοεῖν aut συνιέναι. Propter enim crebram ejus usurpationem Mens omittitur: interim necessario subintelligatur. Alioquin cogitare erit συνάγειν, aut aliquanto plus. *Fatigo*, id est, fatim agito. *Fatim*, i. e. plurimum, nimis. Inde *fatigo*, est lasso. Ubi enim actio nimia, aut justo crebrior, lassitudo consequitur. *Negito*, quasi *ne agito*: postmodum *Nego*, ut indago pro indagito. Aut potius à *nec*, *neco*: postea *nego*: ad differentiam. Est enim negare, dicere, aliquid non esse. *Cogo*, i. e. coago. Cic. pro A. Cecinna: *coacti* sunt ii, qui ab aliquo sunt unum in locum congregati: quia plerunque ubi multitudine opus est, homines cogi solent. Terentius *vi coactum esse* Phorm. Act. 1. scen. 4. A coactum *coagulum*: ut à repactum repagulum: quia cogit, densatque. *Coquo*, id est, *cogo aquam*. In coctione enim humiditas expellitur per calorem. Ex Aristotele videre est: qui ponit τὸ ὑγρὸν

ἐδιό-

ἀδιέψητον, quod terminatur postea ac perficitur coctione: hæc quippe τελείωσις est. Neque abludit κυκάω, misceo. Hebræ. קוּג *kug*, i. e. coxit panes placentas. *Coculæ* sunt vasa coctioni apta, aut ligna arida, Festus, *Præcox*, (proprie ante alia *coctum* & maturum) & *præcoquum* ap. Lucill. Varron. Nonium, Nævium. Ut poma *præcocia*, quæ mature coquuntur à calore Solis. *Recoctus*, ap. Horat. 2. Serm. Sat. 5.

—— *Sæpe recoctus*

Scriba ex quinque viro corvum delusit hiantem,

Ibi Helenius Acro: *Recocti* dicuntur scribæ, qui sæpius, cum pro-consulibus ad provincias missi exercitatiores facti sunt usu ipso & frequentia. Solent autem mitti Quinq; viri, qui cum rediissent, vendebant decurias suas, & Quinqueviri dicebantur. Quod si voluissent iterum magistratibus apparere, & fructus priores percipere, *cocti* dicebantur. Cumque sæpius hoc factitabant, *Recocti*: J. Scal. in Catull. *Actutum*, i. e. αὐτίκα, per ἀναδίπλωσιν, pro actum. Terent. Andr. 2. sc. 2. *dictum factum*: Ita & *actutum*. Aut potius, κατ' ἀναλογίαν: ut *versutũ*, *cinctutum*: ita & *actutum* dicitur. *Stratagema*, στρατήγημα: ab ἄγω & στρατιὰ, vel στρατὸς. Hoc ab Hebr. שֵׁרֵת i. e. ministravit, servus fuit: à quo, si à sinistra versus dextram legas, etiam θρησκεία. Etiam θρῆσκος potest esse à דָּרַשׁ quærere; orare. Religio est quærere Deum. Jerem. 29. v. 12. Græci στρατιὰν peculiariter ad servitutem militarem traduxere. Hinc στρατιώτης *Stratiotes* & *Stratiota*. Inde Syrus suum fecit אִסְטְרַטְיוֹטָא. Si ap. Græcos subsistas, *Stratagema* στρατήγημα proprie erit militiæ. *Cicero* vocat consilium imperatorum 3. de Nat. Deor. *Axis* Ἄξων ab ἄξαι τοῦ ἄγω. *Ambaxi*, qui circumeunt, & catervatim. *Ambaxes* sive *ambaxi* componitur ex *Am* & *axis*, id est, glomerati. Ut ambaxi, ita *Semaxi* dicuntur. Tertull. apologet. cap. ult. Licet nunc *Sarmentios* & *Sarmaxios* appelletis, quod ad stipitem dimidii axis revincti sarmentorum ambitu exurimur. *Hæc ille.* Et significat adeo crebrum in majores illos nostros & in religione proceres supplicium.

hoc fuisse, ut in illudium conviciumque venerit. *Sarmentitius* à sarmentis. *Semaxius* à semi & axis. *Asserti* nostrum (inquit J. C. Scal. in Theop.) vocabulum *asseres* Græcam habet originem ἄξονες. Fortasse inidem deminutivum, ἀξόνιον, & alterum porro ἀξαρίων. *Isen. l. 1. LL. c. 28.* falso negarunt mutari. Namque ἄξονες, asseres, non ab assidendo, ut dixere. Et *Filius Scaliger* in Festum: *axis, axeris*, ut sus sueris, Jovis Joveris, bovis boveris, nucis nuceris. X in S: unde veteres indifferenter *coassare* & *coaxare* dicunt: Hujus imitatione factum est & *Ascia*, quasi *Axia*, ab ἀξίνη: quod ab ἄγω, ut scribunt. Ni placeat Heb. חָצַב id est, excidit polivit ascia. Etiam מַעֲצָד est ascia, securis.

Ajax, i. αἴας. Ipse enim apud Sophoclem fatetur, se recte nominatum à luctu & lamentatione. Ab αἰάζω: quod est ab αἶ: aut ab Heb. אָח *ach*: quod nota παθήματος: quo etiam ἀχέω, ἄχος. Inde *Achaia*, Græciæ regio & peninsula, exponitur luctuosa aut tristis. Cæterum Virg. eclog. 3. innuit nomen illud *Ajacis*:

Dic, quibus in terris inscripti nomine regum
Nascantur flores ———

Flos, inquam, qui vulgo dicitur *Consolida regalis*, præsertim purpureus, non obscure ostendit literas AI AI: si folium corniculo adhærens paulum explicetur. Ovid. l. 10. Metam:

Ipse suos gemitus foliis inscribit, & A I A I
Flos habet inscriptum, funestaq. litera ducta est.

Ibidem canit idem Ovidius:

Tempus & illud erit, quo se fortissimus heros
Addat in hunc florem, folioq. legatur eodem.

Nempe Ajax Telamonius. Uti iterum Ovid. testatur l. 13. Metamorph. ubi inter alia sic ait:

Expulit ipse cruor, rubefactaq. sanguine tellus
Purpureum viridi genuit de cespite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus:
Litera communis mediis pueroque viroque
Inscripta est foliis, hæc nominis, illa querela.

Per *nomen* intelligit, Ajacem: per *querelam*. Τὸ αἶ αἶ: quod ab

ab Apolline ſit impreſſum huic flori, in quem converſus eſt Hyacinthus. Andreæ Cæſalpino & multis aliis; eſt *hyacinthus poetarum.* Theocritus eidyllio 19.

Νῦν ὑάκινθε λάλει τὰ σὰ γράμματα καὶ πλέον ΑΙ ΑΙ
Λάμβανε τοῖς πετάλοισι — *Rembertus Dodonæus hiſtor. Stirp. pempt. 2. l. 2. c. 2.* Recentiorum pleriq; hunc *hyacinthum poeticum* appellant, ad differentiam nempe alterius, quem *hiſtoricum* Jod. VVillich. in comm. Georg. Virgilii nominat. At nobis magis placet, hunc *ſcriptum hyacinthum* dici: alterum vero *non ſcriptum.* Theocritus ſiquidem eidyllio 10. hunc hyacinthum vocat *ſcriptum* καὶ τὸ ἴον. μέλαν ἐστὶ καὶ ἁ γραπτὰ ὑάκινθος *Frid. Taubm. in 3. ecclogam:* De flore hyacinthi hæc Virgilii accipienda, non eſt dubium traditur enim in flore iſto apparere α & ι: quod primam ſyllabam *Ajacis* conficit. Unde & Nannius *iacintum* ſcribi vult quaſi *ïacinthi,* id eſt, viola Apollinis. Legatur etiam, ſi vacat, porro Ovid. l. 10. & 13. metam. Plin. l. 21. Nat. hiſt. c. 11. Servius in hunc locum Virgilii, Jo. Auratus poeta regius, & alii, qui harum rerum ſategerunt.

Ala ab *axilla:* extrita elementi vaſtitate, uti vult Cicero & J. C. Scal. Sed nimis remotum videtur hoc: uti in dictione *phalanx* monuimus. Fortè *ala* à Græcor ἴλα, ἴλα: pro εἴλη, quod eſt agmen, turma: ab εἴλω. εἰλέω, i. e. cogo, arcto. Sed enim *alæ equitum* in militia dictæ ſunt ab *alis* avium. Ut enim *alæ* à lateribus *avium* ſunt conſtitutæ: ita in acie hujusmodi equites, velut *alæ,* muniebant latera: uti docet Veget. l. 2. rei milit. c. 1. Agell. l. 16. c. 4. Si in latio ſubſiſtamus: *ala* commode formatur quaſi *avila* per contractionem: ab *avis:* quia *alis,* tanquam propriis organis, ſubvehitur avis. Alias *ala* etiam dici poteſt ab עָלָה *halah,* quod eſt aſcendere, in *Niphal* efferri, elevari: quia *avis alarum* beneficio ſurſum movetur, & in ſuperiori tractu provehitur. Neque nihil dixerit, qui *alam* ab Heb. אֵל *el* (quod eſt fortitudo) ducat: cum in aliis omne ſubſidium ac vis avium conſpiciatur. Qua notione ap. Hebr אֵבֶר ala

 aut

aut penna, nominatur: quod in ea robur avium sit. Scilicet ab אָבִיר, quod est robustus & validus. Ab ala ales: h. e. qui *alas* habet & *volat*: ut πτέρυξ. & πτέρυγ per syncopen quasi πέτρυγ à πέτομαι appellatur. At πέτομαι, ut & ἵπταμαι, ab Heb. עוּף, volavit, trahitur. Ab *ala*, *alare*: & more Æolico *Folare*, *volare*: scilicet ab ὀργάνῳ οἰκείῳ. Aut à *vi* & *alare*. Ratio tamen eodem redit. Similiter ap. Heb. הֶאֱבִיר in *Hiphil* h. e. volare: oritur ab אֵבֶר, vel אֶבְרָה, quod est penna & ala. Neque tamen dissimulo, quod *volare* recta etiam possit fieri עָלָה, *halah*, adscendit: quia *volare* nihil aliud est, quam adscendere & in sublimi alis moveri. Poeticè exponi potest verbis Ciceronis ex Arato, l. 2. de Nat. deorum:

Namque est ales avis, lato subtegmine cœli
Quæ volat, & serpens geminis secat aëra pennis.

Alabastrum ἀλάβαστρον: & mutato genere, *alabaster*, ap. Ciceron. Quia propter levorem non facile potest manibus teneri, sed elabitur illico; inde nomen accepit: ab α privante & λαβεῖν, aut λαβή. Formatio κατ' ὀνοματοποιΐαν talis est: λαμβάνω, λαβεῖν, λαβή, ἀλαβάζω, ἀλαβαστὸς & interposito ρ ἀλάβαστρος ἀλάβαστρον *Joh. Gorræus*: Ἀλαβαστρίτης est genus marmoris sic dicti, quod ex eo ἀλάβαστρα vascula conficerentur. *Casaub. Exerc.* 14. *sect.* 29. Propriè alabastrum, sive ἀλαβαστρίτης λίθος, lapis est candore ac λειότητι insignis, ex quo vasa excavabant & eodem nomine appellabant. *Etymologicum magnum* ait ἀλάβαστρον esse λήκυθον λιθίνην πρὸς μύρων ἀπόθεσιν i. e. vasculum lapideum, in quo deponebantur unguenta.

Alastor, ἀλάστωρ, qui facit τὰ ἄλαστα, quæ non latent & quorum non facile obliviscimur. ἄλαστον, Dorice pro ἄληστον: à λήθω, λάθω.

Albis J. C. Scal. in Hypercrit: Albim mediam secare Germaniam & scriptum est ab autorib. & nomen ipsum id indicat. Quippe ea vox medium significat. Facessant igitur nugæ plebeiorũ, qui ab *undecim* ridicule trahunt, quasi in illum tot flumina exonerentur. Id enim *undecim* Germanica lingua assonat quodammodo.

Album

Album ἄλφον. Sabini *alpum* dixere. Et adhuc *Alpes*, à candore nivium, quibus operiuntur. Græcis Ἄλπια ὄρη. Gloss. *Alpes*, ὄρη ὑψηλά. Et quia montes alti, nix facile ibi durat. Hebr. est אָבָן. i.e. λευκός. Inde *Alban*, *albus*, ἀλφός: si vocalis initialis primum legatur. Inde & nomen proprium *Laban*, i. e. albus, candidus. *Labana*, luna sive albedo, aut-tus, aut later. Opidum Sacerdotum in tribu Juda Jos. 15.

Alcides. Ut à Priamo Priamides: ab Anchise Anchisiades ab Ænea Æneades; Sic ab *Alceo Alcides*: Scilicet ἀπὸ τῆς ἀλκῆς: à robore utriusque. Hic propterea *Virgilio* est magnus; *Lucano* magnanimus. Ἀλκή, & ἄλξ ab Heb. *jachol* יָכֹל viribus valuit, potuit Apud eosdem est *Alkum*, אַלְקוּם; ex אַל i. e. non; & קוּם Notat heroem, cui nemo ἀντιαναστῆναι aut resistere possit *Sept. Interp.* est δημηγορῶν. Aliud vero est *Alce*, ἄλκη: nomen animalis. Ab אַקּוֹ *akko*, ut censet Avenarius: & post eum Georg. Cruciger in harm. linguar. Græci imposuerunt liquidam; ne sit *Acca*. Interpres vertit tragelaphum. Buxtorf. in Lexico, Rupicapram.

Algeo ἀλγέω, doleo, patior frigus, Fest. Nam *frigus* dolorem concitat, adeoque vitalium instrumentorum hostis est acerrimus. *Algor* ap. Tertull. de pallio. *Algus*, *algu*, pro algor in Attio, Nonio, Plauto. Nam & Græcum est ἄλγος. *Alsior* aurula, i. e. frigidior: Ab *alsus a. um*. *Alga*, quia in frigidis locis proveniat.

Alius ἄλλος. Alterum λ migrat in I. ut in aliis. *Alid* pro Aliud habet Catullus; ut & *alis* pro alius. *Aliuta* pro aliter, Fest. *Alter* est *alius uter*: item *alterus* fuit receptum, ἄλλος ἕτερος. Itaque in femininis etiam duravit *alteræ*, *alteræ*. Etiam *alteruter*, alterutrius & alterius utrius. Nam M. Tullium & in Protagora; & in epistolis, ipsumque Catonē in Orat. de Ambitu, *alterius utrius* scripsisse constat. Itaque cum dicimus, *Alterutrius*; vox illa *alter*, hoc loco non est *Rectus*, sed *Genitivus* casus, & prisco modo amputata vocali cum sibilo. Ab *alter* est *altercari*, h.e. cum *altero* contendere: ubi *alter alterum* litibus fatigat.

Item

Item ab alter *alterare* : & sic alteratio, ἀλλοίωσις. Vox nova, sed elegantiss. & maxime necessaria. Pro ea *Ciceroniani* quidam delicatiores malunt *commutationem*. At hæc multo communior, quam ut ad angustias ἀλλοιώσεως torqueri debeat. Ab *alter* est etiam *adulterium*, quasi ad *alterum*, aut *alterius torum* : quanquam TERIUM non à *Toro*, sed *altero* producitur. Nota coronidis loco, *Alioqui* tertiam esse longam contra vulgi pronunciationem. Ita enim & *Cæteroqui* effertur. Horat. l. 1. serm. Quod Mœchus foret aut sicarius aut *alioqui*. Idem: Mendosa est natura, *alioqui* recta —

Allodium, ap. JCtos. Quibus bonum *allodiale* est cujus possessor est sine lode i. e. nemini servit. Ita enim exponunt. *Alciatus in pareg.* ostendit à verbo *laudo* esse. At vero qui elegantiorem literaturam cum Jurisprudentia conjungit, non negabit, esse Græcæ stirpis quasi ἄλλο ἴδιον, ita ut opponatur feudo. Hinc *I. Besoldus* vocat *allodium*, jus proprium & à nemine, nisi à solo Deo recognitum. Alii ducunt ab α litera στερητικῇ & *leudes* sive *leodes* : quod allodii possessor nullius sit vasallus quasi *leudes* sive *leodes*, vasallos aut fideles notet : à Gallicana voce *leaux* sive *loiaux*, ita notante *Cujacio*, initio l. 1. de Feudis. Alii à divisione agrorum captorum, quorum pars dimidia militibus : alia pars promiscuæ multitudini assignabatur, quod nobis sonat, Allen Leuten, atque hinc ea portio, *allodium*, dicta : Ut refert *Vultejus* l. 1. de Feud. c. 12. Illud vero certum, *allodium* dici prædium optimi juris ab omni fide & servitio liberum, semperque opponi feudo,

Almus ap. Charisium & Festum *almities*, i. e. habitus rerum : sicut à canus canities. Ab *alo*, ἀλδῶ, ἄλμα. Inde terra, *alma* mater, à Columella l. 3. c. 10. Virgil. 10. Æn. *alma* Ceres, à Virgil. l. 1. Georg. *alma* Venus à Lucret. l. 1. à Virgil. l. 1. & 2. Æn. Ovid. l. 14. Metam. *alma* Maia ab Horat. l. 1. carm. od. 2. dicitur. Gloss. *almities*, αὔξησις ὀργῆς. *Alma*. κλυτὴ, ὡραία, θρέπτειρα. *Almitus*, ἀνατροφὴ, ἀναγωγή. *Altellus* est ὑποκοριστικόν. *altus*, *altulus*, *altellus*. Significat θρεπτὸν, τρόφιμον alumnū. Ita vocabant

qui

qui expositi erant, & inveniebantur, qui eos tollerent; Joseph. Scal. in Fest. *Alumnus* & qui ab aliquo alitus est, & qui aliquem aluit, secundum Nonium Marcell. quem carpit Laur. Valla l. 6. Eleg. c. 1. sed audaciter, ut alias sæpe. Et quidem formatur *alumnus*, ab *alitum*: ut autumnus ab auctum. Omitto exempla, quæ pro Nonio faciunt, satis luculenta. Ut Varronis, Taciti, Plinii, Capri in fragmento de orthographia; etiam Virgilii in Ceiri: ---- *Communis alumna omnibus*: quod etiam doctiss. Barthius notat. Tertull. l. 4. contra Marcion: *Iohannis alumnas ecclesias*, Gloss. *Alumnus*, εἰσθρεπτὸς, τρόφιμος. Ab *alo* est *alesco*, antiquum in Varrone de rust. *Coalesco, coaleo, coalui*. Olim enim *aleo*, nunc *alo*. Aliis *coaleo*, quasi *cooleo*; sed prius mage approbant. *Oleo* enim in compositis nunquam mutat O, in aliam.

Alnus, ab אַלּוֹן *allon*, *alno*; quod idem; censente sic Avenario. Tamen Pagnin. & Tremell. Iesai. 6. 13. vertit, *quercum*. Virgil. 6. Ecclog:

------Proceras erigit alnos.

Et Ovid. 13. Met: longa procerior alno. In aquis non putrescit alnus: & ea propter à Vitruv. l. 2. c. 9. *Immortalis ad æternitatem* describitur.

Alpha, ἄλφα, ab Hebr. *Aleph*, Inde fecerunt τὸ ἀλφεῖν, ἀλφαίνειν, i. e. invenire, excogitare, discere. Aut ab *alaph* אָלַף i. e. didicit, ἔμαθε, ordiens à primis elementis. ἀλφὴ & ἀλφὰ est studium, inventio. Sic etiam Δέλτα, à litera Δ: aut à דֶּלֶת, *deleth*, tabula, tabella, pagina, libri. Isidori gloss. *Delticus*, literatus doctor. Apud medicos δελτοειδὴς μῦς dicitur *musculus*, qui brachium ad superiora adducit, eo quod similitudinem τοῦ Δ repræsentet.

Alsine: ἀλσώδης, quod delectatur opacis; & gaudet nemoribus. Ἀλσηΐδες νύμφαι, i. e. nemorum nymphæ. Talis ea herba, *Alsine*, ἀλσίνη. ἄλσος, i. e. lucus, locus nemorosus, ἄλσος ab Heb. אֶשֶׁל *eschel*, *alsch*, i. e. nemus.

Altum παρὰ τὸ ἄλθεσθαι. Aeoles enim, quos Latini sequuti sunt, multas detraxerunt adspirantes. *Alte ligatus*, i. e. suspensus, ap. Nonium. Aut ab Hebr. עַל *al*, quod

 idem

Idem. A Rad. *alah*, עלה i. e. *ascendit*, sursum evectus est, item עלז *alaz* est saliit. Vertitur ὑψῶσαι Ps. 108. 7. *Altum* ponitur pro cœlo. Virgil. 1. Aen. *Maja genitum demittit ab alto.* Etiam pro mari profundo. Plaut. Mil. ubi sumus provecti ad *altum.* Virgil. 4. Æn.

——terris jactatus & alto.

Etiam in sacris: ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, Lucæ 5. 7. Verterunt in *altum.* i.e. ubi maxima maris profunditas. Ut altũ: ita etiam ab Hebræo est *salire*; vel si Græcanicis magis delectaris, ab ἅλλεσθαι, i.e. salire, quod est moveri in sublime, vel tanquam medium, vel tanquam metam. Ejus frequentativum *Salitare*, à salitum: unde concisum *Saltare* à saltum *Salii* fuerunt sacerdotes Martis, uti prolixè describit Dionys. Halicarn. l. 2. dicti à *saliendo*, quod ancylia circumgestantes salire soliti sunt. *Ancyle* autem fuit scutum breve, quod Numa Pompilio regnante, de cœlo cecidisse fertur, Ovid. 3. Fast. Jam dederat *Saliis à saltu* nomina dicta. *Salax*, qui salit: ut fugax à fugio: rapax à rapio. Non à *sale.* Etsi hic venerem stimulat: tamen analogia repugnat & autoritas. Tribuitur enim animalibus, quæ nunquam vescuntur sale. Ovidio de Remed. Amor. erucæ *salaces*, non quæ salsos, sed quæ *salire* faciant, ἐπιβαίνειν καὶ ὀχεύειν. Gloss. Philoxeni: salax, καταφερὴς, καταγύναιος. *Salacio*, i.e. libidinosus & impuræ vitæ: ut à *senex senecio*: ita à *salax*, *salacio*: ap. Lips. l. 2. Elect. c. 17. *Salix*, quia saliendo veluti crescit: ob humiditatem, qua gaudet; ut ἰτέα ab ἰέναι. Ap. Ovid. amnicolæ *salices*. *Salicetum*, concise *salictum*. *Lupulus salictarius*, quia *saliendo* quasi in altitudinem vergit. Aut à *Salicto*, cui crebrius etiam increscit. Kilianus in Diction. **Hoppe** ab **Hoppen** vel **Huppen**. *Saltus*, est actio salientis, ἅλσις. Etiam locus incultus & silvosus:, *Saltus*, in quo feræ saliant, à saltum. *Salebra*, ubi crebrius saliendum: locus difficilis transitu, *Saltuatim*, quasi per saltum. *Saltim*, sicuti passim, cæsim, punctim; vulgo *saltem*: cujus significatio est ἐλαττωτικὴ, i.e. deminutiva; sumta ratio à *saltu*. Agell. l. 12. c. 14. Onomast: *Saltim* πηδηλικῶς. Ianus Guilielm. Verisimil. l. 1. c. 10. multis τὸ *saltim* (repudiato *saltem*) adstruit. Au-

tores

tores (*inquit*) habeo, libros manu descriptos, è quibus optimus & vetustiss. agnoscit *saltim* : nonnulli etiam inductum & repositum: quod nunc terimus, habent: Utque à supinis *raptu, cursu, sensu, recessu, raptim, cursim, sensim, recessim* : eodem plane modo descendit à *saltu, saltim*. Et, ut in illis primigenia significandi vis residet: ita eadem in hoc non obscura est. Adhibetur in oratione, cum ea quasi *saltu* quodam ab iis, quæ antecesserunt, subito præcipitat, & finit in extremum aliquod. Parco adscribere exempla. Sunt enim sexcenta in promptu: neq; in iis ullum, in quo non hæc *transiliendi* sive *transitionis*, ut Rhetores loqvuntur, vis eluceat. Hæc ille. *Salisatores* vocati sunt, quia dum eis membrorum quæcumq; partes *salierint*, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significare prædicunt, Isidor. l. 8. c. 9. Alii legunt, *Salitores*, Gloss. *Salissatio*, παλμός. Suidas, autor est, Posidonium scripsisse παλμικὸν οἰώνισμα, i. e. de ratione captandi omnia ex palpatione. Et exstat libellus Melampodis Ægyptii περὶ παλμῶν. Cœlius & Vives *saliatores* vocant: sed non εὐλόγως. *Salitores* recta à salitum, *salio*. At *salissatio, salissator*, videtur fieri à barbaro *salisso*. quod tamen à *salio* : ut ipsa res edocet. A desultum est *desultorius*, qua forma nomina & alia fiunt. Sueton. in Jul. Cæs. Equos *desultorios* agitaverunt nobilissimi juvenes. *Cassiodorus* : equi desultatorii, per quos Circensium ministri missus denunciant exituros, Luciferi præcursorias velocitates imitantur. Etiam *consilium* fit à *con* & *salio* : cum plures (ut sic dicam) *consiliunt*, aut concurrunt & congregantur, sententiasq; conjungunt. Et sic *consul*, Græcis πρόβουλος aut ὕπατος : uti *præsul* fuerit dictus, Et est vero, quur à *con* & *solium* aut *sella* sagacior dici odoretur. Nam consulis jam olim insignia erant sella curulis, regia, eburnea, in qua jus dicebatur. Etiam *sedere* (sedatos notat affectus) magistratuum apud tot gentes quasi proprium. Quo alludunt ἕδρα, πάρεδρος, σύνεδρος, συνέδριον, *consessus, assessor, præses* & alia. Nec non Hebræis יָשַׁב *sedit*, tot in locis regimen aut imperium indicat. Iul. Cæs. Scal. lib. 1. de hist. Animal. c. 2. A considendo *consilium* Sic

in

in 7. Physic. non stando sed *sedendo* sapientiores fieri nos. Hæc ille. Interim ἀναλόγως fit *Consultum*: sicut assultum, exultum. Lucret. *Consulta resultant*. Ap. Ethnicos *Consualia* à *conso*, quem consilii Deum fecerunt. *Consul, Proconsul*; consuetudine extortum hoc fuit: erat enim per initia *pro consule*: scribit I. C. Scal. c. 32. L.L. *Ianus Guilielm l. 2. c. 8.* Fulloniam (ait) mihi hoc capite demereri lubet, eodemq; elegantem locum Plauti illustrare, primore Penul. a. 1. sc. 1. placet *Consilium*. MI: Immò etiam ubi *expolivero*, magis hoc tum demum dices; nunc etiam rude est. Duo olim fullonum officia erant: vestem eluere & cogere, unum; alterum eandem candefacere. Illud *consiliari* dicebant, & ipsam actionem, quod *insultu* multo pedum fieret, *Consilium*, hoc *expolire*. Varro de L. L. l. 5. cogitatione *concilium*, unde *consilium*, quod ut vestimentum apud fullonem cùm cogitur, *consiliari* dicitur: sic *reminisci*, cùm ea, quæ tenuit mens ac memoria, cogitantur, & cogitando repetuntur. Quem locum, ut obiter explicem, à paucis perceptum: *cogitare* (inquit) est *crebrò cogere*, unde *concilium*, quia cogitur: & hinc *consilium* in re fullonia, quòd vestimentum cogat: in animo humano, quod *cogitet*, i. e. multum diuq; cogat ea, quæ memoriâ tenuit. Hæc ille.

Am, ex Græco ἀμφί: prius *ambi*, deinde *am*. Doctiss. Erasm. Schmidt Witteb. multis contendit; *Am* & *an* oriri ex Græco ἀν, pro ἀνά. Verùm ita res habet: Græc. ἀμφί dedit Latinis *Ambi*: quod non nisi in compositis videtur: ut in *ambedo, ambages, ambitus, ambarvalia*. Et dicitur *ambi* κατ' τὸ ἀντίστοιχον: quomodo *ambo* ex ἄμφω. Ex *ambi* contractum est *Am*: iterum in compositis, ut *amputo, amburo, amplector, amicio*, & similibus. Sicuti Græc. ἀμ pariter in compositis apparet: ut in ἀμφορεύς pro ἀμφιφορεύς. *Sed & Theocritus etiam seorsum posuit* (sunt verba I. C. Scal.) ἂμ μέγα. *Et quemadmodum Græci usitatum additamentum* φι *addidere*, ἀμφί *sicuti* ἶφι: *sic nos nostrum TE, ante: sicut ISTE, TUTE*. Hæc ille c. 155. de Lat. ling. Postea familiari mutatiuncula ex *Am* obtigit *An*: iterum in compositis, ut *anquiro*,

quiro, anfractus, ancæsa. Ubi *An retinet* significatum & *Am, ἀμφὶ.* Fest. *Am, præpositio loquelaris, significat circum.* I. Scal. in Fest. *Am*, præpositio loquelaris est, quæ per se non subsistit, sed cum loquelis. Ita Servius, Probus, Diomedes. Grammatici. Ejusmodi præpositiones sunt, *Dis, con, an, re*, & similes si quæ sunt aliæ. Nam cum loquelis aliquid sunt, per se nihil. *Hæc ille.* Etiam ratione rectius expensa, Eras. Schmidt priorem illam suam opinionem mutasse videtur. Ita enim anno 1622. scribit in Hypomn. Gramm. de præpos. c. 3. *Est Græca propositio Macedonica ἀμβὶ pro ἀμφι: ex quâ Latini prisci fecerunt Ambe: cujus antiquæ præpositionis meminit Varro de L. L.* Jam sive *ambe*, sive *ambi*, dicatur (quamvis τὸ ἀμβὶ, ἀμφὶ, *ambi* mavelit) eodem redit & ita nostram sententiam stabilit.

Amaracus ἀμάρακος, Latinissima vox: originis Hebrææ. à מוֹר *mor, mar.* Lege dioscor. l. 3. c. 74. Plin. l. 12. c. 24. Pari ratione *Ebenus* Græce ἔβελος formatur ab הָבְןְ *Hosen, hoben.* Ergo melius propter ה *Hebenus* scribitur. Cognationem habet cum אֶבֶן *esen*, id est, lapis propter gravitatem. *Ezech.* 27. 15. הָבְנִים *hosnim* id est, Hebenum, interprete Kimchi. Tremell. *Hebenoq; reddebant precium tuum.* Quia autem Hebenus duûm est generum, plurali numero, *hosnim*, ab Hebr. appellatur. Quoad igitur vocem ἔβενος, melius quam ἔβελος. Dioscor. l. 1. c. 111. Plin. l. 12. hist. nat. c. 4.

Amarantus, ἀμάραντος: flos, qui nunquam marcescit; dictus inde immortalis. Ab α & μαραίνω: unde Lat. *Marceo*, aut à ναρκόω. Nisi omnia ista malis ab Hebr. נָמַק marcuit, tabuit. מַק marcor, μάρανσις: item καχοσμία.

Amazones, ἀμάζονες. Rhodigin l. 9. c. 12. *Amazones*, pro pauperioribus, tenuiori promiscuoq; utentibus victu apud Græcorum scientissimos reperias: veluti qui *mazam* non habeant. Sed & *Amazones* ipsæ possent videri inde appellationem ducere; quod nec Eustathio displicet: Quoniam lacertis ac testudinibus, & id genus bestiis alerentur. At tritum, quod à μαζὸς, id est, *mam-*

mæ

ma commode ducatur nomen. Plaut. Cur. act. 3. *Classiam unomammiam.* Ita enim Camerar. Lambin. & Dousa scribunt, *unomammiam.* Turneb. l. 27. Advers. c. 27. habet *Unimammiam.* Etiam Servius notat, Amazones à Tatiano *Unimammas* dici. Et v. *Unimamma* vel *Unimammia* tuetur ἀναλογία. Sicut enim *unimanus*, *unigena*, *unicornu*: ita etiam dicetur *unimamma*, non *unomamma*. Quare autem Amazones à *mamma* dicantur & sic *unimammæ*: prodit memoriæ Justin. l. 2. *Virgines armis, equis, venationibus exercebant, inustis infantum dexterioribus mammis ne sagittarum jactus impediretur: unde Amazones dictæ sunt.* Quod etiam Eustath. in Dionys. & alii commemorant. Clariss. noster M. F. Wendelinus eruditè *Amazonas* derivari vult ab Hebr. אָמַץ, quod significat fortem ac robustum esse. אָמֵץ robustus. Et verò quia hæc vox exotica, assentior. Non tantum enim literæ ꝰ אָמַץ *amaz*: sed etiam ipsa significatio Amazonibus egregiè convenit. Quippe quàm robustæ bellatrices & fortes viragines fuerint Amazones, Herodot. l. 4. Diodor. l. 2. Strabo l. 11. Ammianus l. 22. & alii testantur. Hinc Græcis ἀντιάνειραι dictæ, quæ viris pares sint, aut iisdem obsistere possint. Virgilius inde:

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis,
Aurea subnectens exertæ cingula mammæ
Bellatrix; *audetq; viris concurrere* virgo.

Quò etiam facit illud Justini l. 2. *Amazones, ne successibus deesset autoritas, genitas se Marte prædicabant*: ita robur vimq; animæ testatæ. Herod. l. 4. τὰς Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Αἰορπατὰ, δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. Αἰὸρ γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ κτείνειν: i. e. Amazonas vocant Scythæ *Aeorpata.* Potest verò hoc nomen Græcâ linguâ transferri *viricidæ*: *Aeor* enim dicunt virum, *pata* verò occidere.

Ambo ἄμφω. Ap. Fest. *Catampo* genus est lusus. Nimirum, κατ' ἄμφω. Videntur verba *duorum*, qui eum ludum exercebant.

Ambulo proprie est circumeo, hinc inde vagor, aut incedo:

cedo: ἀμφὶ, i. e. circum. Ἀμβολέω: Sicut ἀμβολέω. In usu est ἀμβάλλω sicut ἐμβάλλω. Nisi malit quis ἀμπλῶ pro ἀμφιπολῶ, circumeo, lustro: à πολέω. Gloss. ambulat, περιπατεῖ.

Amentum, J. C. Scal. facit ab ἅμμα, verbi ἅπτω l. 4. de c. L. L. c. 94. Et fusè Lips. l. 4. polior. dial. 5. Jacula aliàs manu solâ missa; aliàs loro revincta, & eo excusso adjuta. Id dicebant *Amentum*. Glossæ: *Amentum* ἅμμα ἀκοντίων: *vinclum jaculorum*. Eædem: *Amentum*, ὅθεν κατέχεται ἡ λόγχη: *id quod tenetur hasta*. Fest. *Amenta, quibus ut emitti possint vinciuntur jacula. Ex Græco, quod est ἅμματα, vel quia aptantes ea* ad mentum *trahunt*. Latini & *Nodum* vocant, ut Silius, I.

Huic impulsa levi torquetur lancea *nodo*.

Statius in tertio:

Frena tenent, duplexq; inserto missile *nodo*.

Item *Ansam*: ut Latinæ Glossæ: *Amentum, Corrigia Lanceæ, quæ etiam Ansula est adjactum*. Inde *Ansata* Ennii:

Ansatas mittunt è turribus ———

Iterum:

Postquam defessi sunt stantes, spargere sese
Hastis *ansatis*:

Habenam etiam alii: ut Guntherus Poeta lib. X.

Qui jaculum valido longe torquere lacerto,
Longius excussâ didicere potenter *habenâ*.

Græcorum id inventum est Plinio, qui *Aetolum Martis filium jaculum cum amento repperisse*, lib. VII. tradidit. Fuit autem non aliud, quàm lorum revinctum in hasta media circiter, quod manui deinde & prioribus digitis illigabant leviter, in emissu cum impetu solvendum. Quod in media, Serv. *Amentum, lorum, quo hasta media religatur*. Immò Isidor. *Lanceam* hinc format, *quia æquâ lance, i. e. æquabili amento ponderata vibratur*. Habet enim, ut præmisit, *amentum in medio*. Et profectò hæc Græcor. μεσάγκυλα, nisi fallor: & si quasi teli certū genus Gammatici proponunt. Hesych. μεσάγκυλα ἀκόντια. Fest. *Mesancylum teli missilis genus*. Poterant & debebant explicatius, *telum amentatum*. Certè Græcis ἀγκύλη

amentum est,& ἀγκυλίζεσθαι *amentare* propriè, etsi interdum pro jaculo & jaculari usurpant. Strabo l.4. Ἔστι δὲ καὶ γρόσφῳ ἐοικὸς ξύλον, ἐκ χειρὸς οὐκ ἐξ ἀγκύλης ἐφιέμενον, τηλεβολώτερον ἢ βέλους: *Est etiam* (Gallis) *ligneum telum, hastæ velitari simile, è manu non ex amento missum, quod longius pervadit sagittâ.* Nescio, an *Gesum* intelligat, an aliud levius telum. Xenoph l. V. Anabaseos: τοὺς πελταστὰς παρήγγειλε διηγκυλισμένους ἰέναι, ὡς ὁπότε σημαίνοι ἀκοντίζειν δέοι: *Potestas jussit amentis aptis tensisq; incedere, ut cum signum daret, jacularentur.* Itaque etiam ante pugnam, promti scilicet parati sic incedebant, strictis illigatisq; amentis ad digitos primores. Seneca in Hippolyto:

> *Amentum digitis tende prioribus,*
> *Et totis jaculum dirige viribus*

Contrà ubi ignavia aut metus, laxè ea habebant & solutè. Statius l. XII.

> ———Stat debilis altera pubes.
> Summissos enses nequidquam *amentaq;* dextris
> Laxa tenent.

In alacritate&promtitudine bellandi, surrecti enses sunt, & amenta intensa: utrumq; hic contrà. Quod etiam in pluvia fiebat, & humor resolvebat. Liv. XXXVII. notat, Antiochi copias minus utiles factas, *quod humor arcus, fundasq. & amenta jaculorum molliverat.* Quia amentum igitur roborat & incitat hastam, inde Metaphora Tertulliano, adversus Marc. lib.IV. *Christus amentavit hanc sententiam: non potestis Deo servire & Mammonæ.* Quod est fortiter & serio edixit,& velut amènto intorsit. Ita Ambros.VII.Epist. *Intorquenda est illa amentata, non manipularis sententia.* Nec *manipularis* ibi gregarium militem signat, aut eum respicit; sed ipsam comprehensionem, quæ fit manu. Inde *hastæ amentatæ* Tullio & Fabio, fortes & sic ligatæ: denique in Lucano id verbi:

> Cum jaculum parvâ Libys *amentavit* habena.

Amen, ἀμὴν. Totum Heb. est אָמֵן id est, certè, verè. Et inde fluxit Græcor. ὄμνυμι ἢ ὀμνύω, quod est juro: nec non ἦ μὴν, vocula in sponsionibus ac juramen-

tis frequentata, i. e. vere, certe. Num.5. 22. Et dicet mulier אָמֵן, אָמֵן, *amen, amen* : hoc eſt, *veritas erit hoc, veritas erat hoc* : ut exponit Rabbi David in libro Radicum. Latini dicunt : *ſit ita, fiat, fiat.* Deut. 27. 15. 16. ſæpius repetitur, tanquam ſolennis formula : *Et totus populus dicet Amen* : hoc eſt, firmum ratumque eſto, vere fiat : Veritas erit, quod maledictus ſit, quicumq; præcepta Dei violaverit Jerem. 28. 6. *Dixit propheta, Amen, ita faciat Jehova.* LXXII. ponunt ἀληθῶς. Et Jeſa. 65. 17. vertunt ἀληθινόν. Deut. 27. γένοιτο : Num. 22. 37. ὄντως. Symmacho idem eſt, quod ἀληθῶς. Aquilæ πεπιστωμένως. Hieronymus in lib. Nom. Amen, *verè* ſive *fideliter.* Suidas : Ἀμὴν, ἀληθῶς, πεπιστωμένως : Addit Phavorinus : ἢ ἀντὶ τοῦ γένοιτο. Immo ipſe Lucas amanuenſis Chriſti c. 9. 27. ponit ἀληθῶς : & c. 11. 51. ponit Ναὶ ubi Matth. c. 16. 28. & c. 23. 36. habet ἀμήν. Paulus conjungit ναὶ & Ἀμὴν 2. Corinth. 1. 20. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναὶ, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμήν. Thema eſt אָמַן, i. e. nutrivit : & in Hiphil fidit, credidit.

Amethyſtus, quia temulentiæ, aut ebrietati reſiſtat. ἀμέθυστος ἢ ἀμέθυσος eſt, non ebrius, arcens ebrietatem : τὸ μέθυ eſt, vinum. Uti etiam obſervat Joh. Langius l. 2. epiſt. med. epiſt. 49. Plin. l. 37. c. 9. *Cauſam nominis afferunt quod uſq; ad vini colorem accidens prius, quam eum deguſtet, in violam deſinit.* Theophraſtus amethyſtum vocat οἰνωπὸν τῇ χρόᾳ. Tryphiodorus αἱμαλέην ἀμέθυστον, quod colorem diluti cruoris exhibeat. Dionyſius Afer πορφυρέουσαν.

Amnis ab ἀμφὶ καὶ νεῖν : quia circumfluit : aut circumnatat. *Antemnæ* dictæ ſunt, quod inter *amnes* ſint poſitæ : vel ante ſe habeant *amnes*, Feſt. Gloſſ. *Antemna*, κέρας πλοίου.

Amo eſt ab ἅμα, i.e. Simul, una, quod ab Heb. עָמַם *amam*, quod ſignificat conjunctionem. *Amor* enim eſt affectus *unionis*, vel quo cum re amata, aut unimur, aut perpetuamus unionem. Ejus cauſa eſt ſpecies ſive repræſentatio, ac forma illa, quæ accidit animo, ut in eo creet diſpoſitionem unionis. Ni allubeſcat Heb חָמַם *chamam*, i.e. arſit, incaluit. Virgil. 4 Æneid.

Est mollis flamma medullas.

Idem 1. lib. Æn.

---- *Ardescitq; tuendo.*

Oculi enim sunt fenestræ illæ, per quas amor illabitur.
Iterum Virgil. l. 4 Æneid.

——*Cæco carpitur igni,*

Horat. quid tibi flagrans amor & libido, Xenoph. l. 5
de Instit. Cyri: ὡς τὸ μὲν πῦρ τοὺς ἁπτομένους καίει, οἱ δὲ κα-
λοὶ καὶ τοὺς ἄπωθεν θεωμένους ὑφάπτουσιν, ὥστε αἴθεσθαι τῷ
ἔρωτι. Nec in alium sensum illud Propertii acceperim
l. 2. Aridus argutum sternuit omen amor. *Aridus amor,*
utpote qui igneus, sive calidus affectus est, qui aridos &
siccos facit nimium indulgentes. Quod autem nonnulli
aut fortean pauci, existimant, *aridum* vocari propte
sonum, quem sternutans edit; nolunt attendere, ita fier
ταυτολογίαν, cum eo referatur argutum: quod Nonius in
terpretatur *sonans*. Et ubi aridum idem, quod sonans
Lucretii istud nil juvat:

Aridus unde aures terget sonus ---

Quid esset sonorus sonus? Neq; Virgilii 1. Georg.

---- *Aridus altis*

Montibus audiri fragor ---

Servius enim: *aridus fragor* est sonitus, qualis solet fier
ex aridis, cum franguntur, arboribus. Omne enim quo
aridum est, cum frangi cœperit, nimium efficit sonum
Quod dictum etiam aliqua de Lucretio putetur. Al
amo, *amatorium*; ut poculum amatorium, usitate. Me
dicamentum amatorium, ap. Tranquill. c. 1. in Ca
ligula. Etiam sic nude, *amatorium*, ponitur pro phil
tro, in Quinctil. l. 7. c. 1. & 8. Plin. l. 15. c. ultim. Plu
tarch. in salub. præcept. φίλτρα καὶ γοητείας vocat, Hora
in Epod. modo amoris, modo desiderii poculum ap
pellat. Ut contra *odii potio* fingitur à Quinct. decla
mat. 14. Gloss. φίλτρον, *amatorium*. Alias φίλτρον illecebra
amoris à φιλέω. *Amasius*, ut ait Isidor. l. 10. quod sit pro
nus ad amorem. Formatur *amasius*, *amatius*: hoc ut no
vatius, novitius, quorum hoc in usu est. Cæterum ut Lat
sic etiam Græcanicum ἀγαπάω commode ab עגב *aga*

ἀγάπ, i. flagravit amore, adamavit. Ab amo est *amita* J. C Scal. c. 29. L. L. Cic. in Lælio: *Amor*, ex quo *amicitia* nominata est; princeps est ad benevolentiam conjungendam. *Idem Part.* amicitiæ charitate & amore cernuntur. Nam cum deorum tum parentum patriæque cultus, eorumque hominum, qui aut sapientia aut opibus excellunt, ad *Charitatem* referri solet. Conjuges autem & liberi & fratres atque alii, quos usus familiaritasque conjunxit: quanquam etiam charitate ipsa, tamen *amore* maxime continentur. *Amicus* olim etiam *amœcus* scribebatur: quasi ab ἀμ & οἶκος, hoc est, qui juxta domum nostram habitat. Quomodo alias domesticus & familiaris dicitur Jos. Scal. *amicus* compositum est, *amæquus*, vel, ut ipsi scribebant, *amecus*. Porro *Amor* Græcis ἔρως *Eros*: ἐρᾶν Platoni ab εἰσρεῖν. Aliis ab ὁρᾶν: ex illo:

——— *Oculi sunt in amore duces.*

Item: *ut vidi: ut perii.* Quod verum esse nemo dubitat. Ab ἐρᾶν, ἐραστὸς, ἐραστὸς, *Erastus*; sicut & *Erasmus*: Post etiam *Asmus*. Zelotypus, ζηλότυπος, quasi ζήλῳ τυπεὶς, fervore percussus. *Zelus* est vehemens quasique ardens affectus: à ζέειν λίαν. J. C. Scal. Ex. 317. s. 1. *Zelotypiam* Græci vocant hoc, cum metuimus; ne de amatæ rei exturbemur possessione. Propterea M. Tullius interpretatur *obtrectationem*. Ubi nos in metu ponit suspicio alienæ *tractationis*. (Petronio *est furiosa æmulatio.*) Hoc neq; est amor, neq; amoris pars: neq; ex amore oritur; sed ex suspecta amicæ fide. Iccirco Græci scito consilio, duplici voce indicarunt. Æmulationem significat Ζῆλος, non amorem: τύπος autem figuram potius, quam rem notat. Idem Ex. 310. s. 2. Amans cum amata re unum esse, quoad licet, appetit. Quocirca & hærent, & corpora conferunt: & spiritus duos osculorum conjunctione, unus ut sit, faciunt. Id quod amoris fundamentum cum putarent esse veteres sapientes, *Basium*, Græca voce nominarunt, βάσις *Basis*: à βαίνω βῆμι. Alias basium Græcis est φίλημα.

Amplus ab ἀμφιλαφὴς, qui utrinque capitur, circumcirca

ca patens, plenus J. C. Scal. in Theoph. de plant. *Amplum* significat manum quidèm, sed capax. Dicimu porticum, navim, utrem, dolium ampla. Amplum saxum non dicam, neque saporem amplum. Tractum maris spatio, ἀνάπλο☉ contracte ἀνάπλους, πλό☉, πλέω, πλώω. Hinc *amplius*, *ampliare*, *amplificare* quali sint, facile noscitur. Gloss. *Ampliatus* ηὐξημένο☉: *amplificus*, μεγαλοφυής. *Exemplum*, cum ex ampla materia addimus in unum similia, inquit J. C. Scal. in poet. Isidori gloss. *Exapla*, exempla. Ad istam originem pertinet etiam *Aplustre*. Festus ita: *Aplustria* navium ornamenta: quæ qui erant *amplius*, quam essent necessaria usu, etiam *amplustria* dicebantur: Gloss. *aplustra* πλεγὸν πλοίυ. Hein Stepp. ita colligit Dionys. ἄφλαστα, πλεγ· πλοίυ. Jam ἄφλαστ☉ est summa pars navis: ab α & φλάω, quod non facile contundatur: alii, quasi εὔφλαστα. Hinc paucis literis mutatis Latini *aplustre* vocant ἄφλαστον.

Amurca, ἀμόργη: sordes olei. Virgil. 3. Georg. ----*nigra perfundere amurca*. ἀμέργω est proprie exugo oleas, & amurcam exprimo, inquit Græcus. Quod si edictum prætorium esset, nemo repugnaret forte. At quia mera conjectatio: etiam mihi & tibi liberum aut licitum, quod aliis. Sic igitur: primum est μέργω: postea ἀμέργω, & ἀμόργη: item μόργνυμι, ὀμόργνυμι Ab Hebr מָרַק *marak* i. purgavit, detersit, expressit מָרָק *marak* liquor, vel quidquid abstergitur, aut expurgatur: unde verbo, amurca. Erit itaque μέργω & ἀμέργω generatim purgo, vel abstergo. Quomodo etiam exempla docent: quæ conferre huc non libet, ne cistellas aliorum expilare videar. *Amurca*, quod detergitur, ut ζωμὸς, item κατ' ἐξοχλὼ, sordes olei.

Anas, *anatis*, media brevi: quia avis undis amica à *no*, *nato*: sicut νῆσσα ἀπὸ τ͂ νεῖν: unde & *nare*, *natare*. Pet. Arbiter: Et pictis *anas* enovata pennis: ex quo discis quantitatem mediæ.

Anathema ἀνάθημα, i.e. donarium, ornamentum, quod adjicitur. Ap. Aristot. ἀνατιθέμενον, est repositum inter donaria, ut vertit I.C. Scal. l. 9. Hist. c. 12. Plato conjungit

jungit δῶρα καὶ ἀναθήματα. Lucæ 21.5. λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι. *Anathema* ἀνάθεμα, id est, homo execrandus, rejectus. Tertull. ἀνάθεμα vertit *devotamentum*. Quia vero ab eodem verbo τίθημι ista ambo, videntur conciliari posse, ut una & quidem princeps significatio exstet. Scilicet ut ἐπίθεμα & ἐπίθημα: σύνθεμα & σύνθημα: sic ἀνάθεμα & ἀνάθημα. Ut sit, quod sursum ponitur vel additur, vel dicatur, ut ita ἀνάθεμα sit homo summo Christi judicio addictus aut relictus. Videatur Beza in Epist. ad Rom. c. 9. 3.

Anculare, ap. Fest. i. ministrare. Inde *anculi*, tanquam ministri quidam: *anculæ*, id est, ministræ: postmodum flexu deminuto *Ancillæ*: ut teneræ tenellæ; osculum, oscillum. *Ancillariolus* ap. Martial. ut à fari fariolus, hariolus. *Anclare*, pro *anculare*; estq; *antlare* diversum, ut postea dicemus. Ducitur ab ἀγκὼν, i. e. manus, cubitus; ἀγκύλος. Sicut *amanuensis*: ita *anculus*. Nam opera manus administra tanquam organi organorum omnia opera fiunt, ac servitia peraguntur. Jos. Scal. *anculare*, ἀπὸ τῆς ἀγκύλης, à ministratorio vase. *Turneb.* multi censent dicendum esse *antlare* & *exantlare*. A quibus dissentio, & *anclare* puto esse *anculare*, i. e. ministrare. Unde & *ancillarum* nomen l. 3. advers. c. 10. Livius Andron. ap Fest. Florem *anculabant* Liberi ex carchesiis. Quod si ab ἀντλεῖν deducitur, ut Festo videtur, certe litera mutatur. Jovian Pontan. ab *anno*, *anniculo*, *anculo*, facit tam inepte tam remote; ut verba asscribere pigeat: præsertim cum vera jam origo data sit.

Androsæmum est è genere Hyperici, ita dictum, quod ejus folia attrita similem *humano sanguini* liquorem fundant, ἀνδρὸς αἷμα. Ab eodem ἀνὴρ fit etiam *Androsaces*, quasi ἀνδρὶ ἄκος φέρουσα, i. e. homini remedium ferens: quod & Germani sua nomenclatione indicant.

Anemone, ἀνεμώνη, herba cujus flos admodum caducus, etiam quovis ventulo. Aut quia ab hoc iste peculiariter aperiendus. *Anemone* (inquit Joh. Renod. de mat. med. l. 1. sect. 4. c. 26.) dicitur *herba venti*: quod ejus flos non nisi vento flante se diducat. Ab ἄνεμος κατ' ἐξο-

ἐξοχλω. Ἄνεμ☉ נָפַח naphach, spiravit, flatum edidit. Græcis ab ἄω. A sono spirandi. Ab ἄνεμ☉ fit *Animus*. Ab hoc anima, ut ab herus, hera: à dominus, domina: à rex regina Primo suo significatu *animus*, aut *anima*, est flatus, halitus, πνοή. Plaut. Asin. act. 5. scen. 2. fœtet anima uxoris, i. e. halitus. Lucret. l. 1.

Ex igni, terra atque anima, procrescere & imbri.

Idem l. 5. Ventorum pavidus paces animasq; secundas

Cato: *Si Deus est* animus *nobis ut carmina dicunt:*

Animus, i. e. πνεῦμα, Spiritus. Cic. 1. Tusc. *Et agere animam & efflare dicimus*, Virg. 2. Georg. Quas *animosi* euri assidue franguntq, feruntq;. Idem 8. Æn. *Quantum ignes animæq. valent*--Et 10. Æn--*Sanguisq. animusq. sequuntur* Et clarius adhuc de *Æolo*, qui ἀνέμοις ἀνάσσει--*mollitq. animos & temperat iras*. Horat. *Impellunt animæ lintea Thraciæ*, i. e. venti vel auræ. Arnob. l. 1. *Numquid suas animas expiraverunt venti*. Pers. Satir. 1. --*pulmo animæ prælargus anhelet*. Animæ, id est, spiritus, aut aeris τ ἀνέμου. Apul. l. 1. metamorph. est *ventus inanimis*. Deinde ψυχὴ ἡ ἐντελέχεια πρώτη τ ζώου, dicta est *Anima*. Quomodo Hebræis anima est נֶפֶשׁ, *nephesch*, anhelitus, vita. Item רוּחַ *ruach*. est anima, spiritus, ventus. A רָוַח, spiritum emisit, spiravit. Et נְשָׁמָה anhelitus, flatus, anima. Inde opinio Philosophor. extitit: quod anima sit ventus quidam aut halitus. Propterea etiam vitales *auras* dixere & divinæ particulam *auræ*. Varro: ap. Lactant. de opific. Dei c. 17. anima est *aer* conceptus ore, defervefactus in pulmone, tepefactus in corde, diffusus in corpus. *Seneca* epist. 1. quid est aliud animus, quam quodammodo se habens *spiritus*? Enimvero non incommode dictum. Nam passim anima etiam à nostris finitur, *spiritus*, πνεῦμα. Vita quæ ab anima, conservatur per flatum & spiritus vitales. Etiam an Sacris Gen. 2. 7. anima est נִשְׁמַת חַיִּים πνοὴ ζωῆς Nazianz. ψυχὴ θεοῦ χαρακτῆρ ☉ ἄημα. Etiam DEUS ipse spiritus est: cujus anima nostra imago. Proba igitur animæ nomenclatio.

tio. Proinde Tertull. l. de an. c.5. Stoicos (*inquit*) alle-
go, qui *spiritum* dicunt animam, pæne nobiscum: quia
proxima sunt flatus & spiritus. Idem Tertull. l.2. con-
tra Marcion. animam disputat vocari oportere potius
afflatum. Ab anima est ***animal***. Pro quo usurpant & ***A-
nimans***. Melius, si legatur *Animas*, atis: ut *prægnas, pri-
mas, optimas*, nostras. I. C. Scal. Ex. 216. s.1. usus tyranni-
de corrupta est vocabuli ratio. Est enim *animans* activo
flexu. Quid igitur? Animatne animalia, an potius ani-
mantur; Magnanimus, qui est magni erectique animi,
Græcis μεγαλόψυχος & μεγαλήτωρ: ita *pusillanimis*, ὀλιγό-
ψυχος, pusilli & abjecti animi. 1. Thess. 5. 14. *Consolamini
pusillanimes*: Ibi Syrus: *recreate parvos animo*.

Angelus, ἄγγελος, id est, nuncius, ἀγγέλλω, nuncio. Gloss.
Dilator, μηνυτὴς, ἄγγελος. Spiritus illi ætherii, sive πνεύ-
ματα λειτουργικὰ, dicuntur Angeli: à fine, vel saltem officii
parte August. in Ps.104 Quæris nomen hujus naturæ? Spi-
ritus est. Quæris officium? angelus est Ab eo fit etiam *Ev-
angelium*, quia bona, aut grata nunciat. Suidas, εὐαγγέ-
λιον τὸ κάλλιστα διάγγελλον. Hesych. εὐαγγέλια exponit ὑπο-
νόμενα καὶ κηρύγματα. Ap. Græcos invenio vocem ἄγγαροι: &
ἀγγαρεύω, a quo recens Latinum *angario*, i. e. cogo ad
operas, vel ministerium. Item *angaria* ap. Agell. l.19. c.
14. A Persis esse volunt. Forte à Græcis, ad Persas. Nem-
pe οἱ ἄγγαροι pro ἄγγελοι. Nam L & R in omnib. lin-
guis sæpe invicem commutantur. ἄγγαροι, i. e. nuncii,
ministri. Hesych. ἄγγαρος, ἐργάτης, operarius: ὑπηρέτης,
minister:: ἀχθοφόρος, bajulus: & proprie ὁ ἐκ διαδοχῆς βα-
σιλικὸς γραμματοφόρος. Esther 8.10. *misit literas cursores ce-
leres, equitantes in equis angariis, regios cursores natos an-
gariis*. His duabus vocib. (inquiunt Tremell. & Jun.)
definiuntur cursores *angarii*, quales in Perside stativis lo-
cis erant dispositi, teste Herodoto l. 8. Primum enim
regii cursores dicuntur à functione: persice *Achaschtera-
ni* sive (ut Suidas vocat) *Astanda* pro *Achaschtandæ*,
quod sonat regios fugientes. Deinde dicuntur *nati anga-
riis*, i. e. viris, qui angariorum & parangariorum, aut
lati cursus servitute tenebantur. Quia ista servitus here-

ditaria erat & in familias perdurabat. Etiam Beza hoc verbum, *Angario*, de industria retinet Matth. 5. v. 41. Primum, *inquit*, quia Latinum nullum habeo, quod satis vim Græci exprimat. Deinde, quia Ulpianus etiam JCtus illud non repudiavit l. XL. pandect. De privilegiis veteranorum. *Et post*: A verbo Hebr. נָגַשׁ, *nagas*, fortassis translatis literis *Angaria* vocabulum Persicum deductum & Græcum ἄγχω, ango. De *angaria* potest etiam legi Joh. Drusius præterit. l. 1. Jos. Scal. infragm. BerosI: Vox est Persica אַנְגַּר, unde אִגֶּרֶת pro אַנְגֶּרֶת, epistola. Matth. Martin. in Lex. Puto originem esse Syram. Nam נְגַר est trahere. In Aphel, אַגַּר: & resoluto Dages, *Angar*, trahere ad iter.

Anus & *Annus*, idem cum circulo. Prisci duplicabant sæpe literas discriminis causa: sicuti hoc nomen varie accipitur. Deminutum est *anulus* & *annulus*: *anellus* & *annellus* Plaut. pœn. Incedunt cum *annulatis* auribus. Ab AM ἀμφὶ, i. e. circum. Aut ab Hebr. ut dicetur. *Am* in priscis codicibus, ut & Gloss. visitur. Ἀμφὶ, ἄμ, quod Theocritus seorsum posuit ἄμ μέγα: ita citante I.C. Scal. de L. L. c. 155. Cato: *Am* terminum, i. e. circum. Sic ap. *Plaut. act. 1. sc. 1. Menech. anus*, ut vetus scriptura habet, nihil aliud fuerit, quam compes. Quo etiam significatu *annulum* capit Martial. l. 3. 29. Item l. 11. 38. & alii. *Anum* item podicem, ejusdem videri originis dico: præsertim cum & Græcis δακτύλιος dicatur: & plerisq; aliis populis utrunq; significet & annulum & podicem: neq; aliter esse in Syriaca lingua monuit in Varr conject. Jos. Scal. Ap. Hebr. טְחֹרִים *thechorim* sunt nates, anus: & postea *thechorezahaf*, annuli aurei, Güldene Ringe/ 1 Sam. 6. 8. 17. quod notavit etiam Elias Huter. Sed & *anus*, id est, vetula, ab *annis*: aliis antiquitatum paulo rudiorib. ab α & νοῦς. Festus: *Anatem* morbum anuum dicebant, id est, vetularum. *Anas*, γῆρας. *anitas*, γραότης: *anet*, γηρᾷ, in Gloss. *Varro*: Tempus à bruma ad brumam dum sol redit, vocatur *annus*; quod ut parvuli

vuli circuli, *annuli*; sic magni dicebantur *anni Macrob. l. 1. Sat. c. 14.* Attejus Capito *annum* à circuitu temporis putat dictum: quia veteres *AN, AM* pro circum ponere solebant, ut Cato in orig. orat. Pari ratione. Heb. שָׁנָה *schanah* annus vocatur à mutatione seu revolutione. Radix est שָׁנָה *schanah*, i. e. mutavit, iteravit. Sic Græcis quoque ἔνος & ἕνος, nec non ἔτος, & ἕτος, & ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τοῦ ἐν ἑαυτῷ εἶναι, id est, quod in se redeat, more circuli. Ab anno est *annotinus*, ap. Colum. l. 4. c. 24. ut ab hornus hornotinus. Gloss. *Annotini*, ἐτησίαι, ἐνιαύσιοι. Et rursum ab annus *annalis*: ut ab hiems hiemalis, à dies dialis. Ergo *annalis*, proprie ad *annum* pertinens. Hinc *annales* ἐνιαύσιοι: sicut à die *Ephemeris*, ἐφημερίς: ἡμέρα. *Annona*, i. e. res frumentaria quæ *anno* provenit. Hesiodo, βίος ἐπηετανός. Quid *annus vertens* sit, docet Cic. in somn. Scip. Cum ad idem, unde semel profecta sunt, cuncta astra redierint eandemque totius cœli descriptionem longis intervallis retulerint, tum ille vere *vertens annus* appellari potest. *Anniculus* (inquit J. C. Scal. l. 4. de c. L. L. c. 95.) non deminuit annum, sed notat parvitatem substantiæ, cujus motum anni quantitas metitur ἐνιαυσιαῖος. Idem c. 98. *Bimus, Trimus, quadrimus*, ab anno ducta, non facile est dicere, salva verecundia ineptiendi, quare producant primam, nisi propter concisionem. Gloss. *Bimum* διετές. Utque *biennis, triennis, quadriennis*, fiunt ab *annus*: ita ap. Græcos similiter διετὴς, τριετὴς, τετραετὴς ab ἔτος oriuntur. Pariter etiam *Horno* est τῆτες & τῆτος, i. e. hoc anno, τῷ ἔτει. *Quotannis*, ἀμφίετες, i. e. *quoto anno*. Qua forma etiam *Quotcalendis* dicitur ap. Plaut. stich. act. 1. scen. 2. Ab annus *annare, perannare, perennare*, i. e. proprie *per annum* durare & inde diu durare. Quomodo Græcis διετίζειν & διενιαυτίζειν. *Anna Perenna* (ab annis) dea pro more Gentilitatis. Ovid. l. 5. Fast.

Nec mihi parva fides: hinc *annos* isse priores:
    Anna quod hoc cœpta est mense *Perenna* coli.
Idem — placidissum nympha Numici:
    Amne perenne latens *Anna perenna* vocor.

Ubi geminum dat etymon. Unum ab *anno* & *perenno*: quod bona perenniaque tempora isthæc dea largiatur: alterum, quod *anne perenne* lateat. Macrob. l. 1. Sat. c. 12. Eodem mense Martio ad *Annam perennam* sacrificatum itur, ut *annare perennareq;* commode liceat. Hæc ille.

Perenne est, quod toto anno minime desit. Vox pastorum, qui cum torrentes æstibus deficere viderent, perpetuarum beneficium aquarum hoc nominis per universum anni tractum traduxere; ait J. C. Scalig. in The. de plant. Aliud est *Peremne*, quod M. jure retinet; qua fit ab *amnis*, & diversi significatus ab illo. Festus: *Peremne* dicitur auspicari, qui *amnem* aut aquam; quæ ex sacro oritur, auspicato transit. Ad illud Jos. Scal. *Peremne* auspicium duplex, universum populi cum Idibus Martiis amnem auspicato transiret, & *Annæ Perannæ* rem divinam faceret, ut *annare, perennareq;* commodice liceret: alterum magistratus; cum scilicet magistratus amnem auspicato transirent, quotiescunque quid in campo agere vellent. *Cic. l. 2. de div.* Bellicam rem administrare majores nostri nisi auspicato, noluerunt. Quam multi anni sunt, cum bella à proprætoribus & proconsulibus administrantur, qui auspicia non habent? Itaque nec *amnes* transeunt auspicato, nec tripudio auspicantur. *Solemne*, si tale etiam notet, i. e. sacrificium apud antiquos, quod solum ad *amnem* fuerit peractum, sane M merito retineatur. Si vero, sicut imprimis olim ac hodieque de annua & celebri quadam festivitate, aut sacro usurpetur: quidni *solenne* amplexemur? Animi causa aliquantulum excurrere lubido est. Et quidem *solenne* ducitur à *solum* & *annus*: quia cum pompa quapiam & ritibus peculiaribus *solum* in anno fiat. Itaque hanc scriptionem magnopere suadet nobis & origo & εὐφονία, & analogia, pariaque exempla. Dicimus quippe *annus, annuus, quotannis, bienne, trienne, sexenne, decenne*: ita quoque *solenne*. Nihil hic urgeo consensum eruditorum, qui ἀμεθυμαδὸν ἐς NN, delectantur. Alii tamen magna nominis contra *solemne* invehunt: quia in vetustis codicibus, ac monumentis reperiatur. Et fatetur *Manutius* libros habere *sollemne* cum

cum L.L. & M ante N contra analogiam, ſicque ſcribendum ait, propter antiquitatem At vero hæc ratio non efficaciter agit. Quod enim à ſequenti ætate nitidiora & correctiora facta? Si ſit opus, exempla plurima in propatulo verſantur. Inſtar multor. unus eſto Virgilius, qui paulo agreſtem aut aſperam Ennii ſcribendi rationem ad ſummam uſque divinitatem perduxit. Igitur inculta illa antiquitas nobis legem non figit. Sed nec in omnib. monumentis libris ac lapid. *ſolemne* habetur: loquor autem de ſacro anniverſario, non de eo, quod juxta amnem celebratum ſit; tunc enim *ſolemne* reſpectu originis prævalet. Unde enim extitiſſet *ſolenne*, ſi nullius plane auctoritas ſubſidio ſit, vel manuſcripti, vel ſaxi, vel ſtatuæ, vel alterius? Sed quia cauſam iſtius γραφῆς altius venantur, uti facit *Caſp. Rothius* in de orthogr. Manutii: age, quantum roboris inſit, paululum attendamus Ajunt: *ſollemne fieri oportere: quia ſit ab Oſcorum Sollon.* Atqui nos non Oſcorum, ſed Romanor. idioma addiſcimus. Nec ignoramus, quod poſterius, i. e. politius ſeculum ex Oſcorum, Umbror. & ſimilium ſermone, aurium & facilitatis gratia, multa detraxerit, & immutarit. Scimus etiam, quod Oſci acceperint ab Æolenſibus; puta ab ὅλον: ut ita *ſolenne* priorem, i. e. Græcam originem melius præ ſe ferat. Atque ea cauſa eſt, quod ſæpiſſime unico L. legatur: quod ipſi Oſci *ſolum* pro *ſollum* crebro protulerint. Taceo, quod antiquiſſimi conſonantes non geminarint, ut fatentur illi contra ſentientes. Quod ſi ita eſt; non intelligo, quur de ſententia *Manutii*, *ſollemne* propter antiquitatem præferatur. Quia Antiquiſſ. conſonantes non geminarunt. Quod autem M imponunt, cauſam afferunt varie. Nonnulli, quia ſit ab *amnis*. Sed jam ante monuimus, quod hic ſpectemus *ſolenne*, non tanquam ſacrum juxta amnem inſtitui ſolitum; tum enim malumus, *ſolemne*: verum intelligimus ex uſu eruditæ antiquitatis feſtivitatem annuam. Virg. ſolennes dapes Ovid. 2. Faſt. ſolennia dona. Ibidem: Feſtum *ſolenne*, i. e. annuum. *Feſtus* evidenter: *ſolennia* (inquit) ſunt ſacra, quæ certis temporibus *annuque* fieri ſolent

Ergo

Ergo hujus respectu, non ab *annis*, sed *annus* est. Instanti *etiamsi ab anno deducatur, nihil tamen obstare videtur, quo minus cum MN scribi possit. Annus enim, inquit Pontanus, olim non duobus NN scriptum fuit, sed cum M, ante N. Amnus. Ex AM enim est, id est, circum quod in circulum rediret. Et hoc patet ex bimus & trimus. quæ sunt quasi biamnus & triamnus. Et licet annus, ut quidam volunt à Græco* ἔνος *ducatur: hoc ipsum tamen ab* ἀμφὶ & νῷ *esse nullus dubito: ut prius fuerit* ἄμνος*, deinde ad differentiam factum sit* ἄννος*, tandem* ἔνος*. Hæc ille.* Ubi sane responsio facilis est: Falsum esse, quod olim *Amnus* scripserint. Nam semper & ubiq; *Annus* differentiæ causa exararunt. Quod & libri & tabulæ antiquæ satis confirmant, adde & composita, ac derivata: ut *sexenne, bienne, annuum, annona, annare, perannare.* Ubi aliquis hic unquam M ante N conspexit? Parum itaq; fidei hoc loco habemus *Pontano* alioquin doctiss. nisi ὀφθαλμοφανὲς illud probaverit. Nec quidquam efficitur, licet ab AM, ἀμφὶ derivetur, quod γνήσιον esse libenter concedimus: quoties enim ex M fit N in derivatis & compositis? Ecce dicimus, *Anceps. Ancisus, anquiro, anhelo, anfractus:* quæ non aliunde sunt, quam ex Græco ἀμφὶ. Similiter *Annus*, non *amnus*, ut sit discrimen ab *amnis:* Ita CUM, IN, & similia, quoties in alia elementa vertuntur? Ut *comedo, comitium, concio, connitor, corrugo, colligo* Item *immortalis, imbuo, imprimo, immoror.* Eadem lege M in N mutatur in ἀμφὶ. De Hebr. certum est, sicut & Græcis, ut ante consignavimus, quod N ambo retineant, & manifesto Rom. *Annus* respondet Græc. ἔνος · quod ab ἐν, sicut ἐνιαυτός. NUS autem minime fit ἀ νῶ: sed est terminatio ultima, qualis linguæ cuivis propria velut, & peculiaris. Ubi vero uspiam etiam πελύϊστως aut ὑπερίστως deprehendit, αἶνος, vel ἄμνος: licet interim ab ἀμφὶ aliquis libere permittat fieri? Illud quoque, quod adiicitur, de *Bimus* & *Trimus*, merum κενοφωνεῖν est. Nam per concisionem *Trimus* factum est è *Triennis*. Poterant *Trinus*, ut elementum radicis maneret; sed impedimento erat *Trinus à Ter*; ut *Binus à Bis*. Ita nihil sine causa castissima

&

& venerabilis introduxit antiquitas. Ultimo, quia fundamento isti ceu præcipuo, (puta scriptionem *Amnus* pro *annus*,) diffidunt; aliud quærunt latibulum, & malunt fieri ab ἱερὸν pro στερὸν. E quo trepidationem animi facile quis colligit; qunado ab orbita recta exceditur. Estque illud argutius dictum, quam verius, ut ipsi prævident. Ideoque tam facile rejicimus, quam facile asserunt; & concludimus, quod *solemne* scribendum pro *sacro ad amnem*: *solenne* pro sacro annuo, aut festo: Idque propter originem, & Euphoniam, & analogiam, & antiquitatem, & usum, & denique quia rationes imbecillæ sunt omnes, quibus aliam scriptionem nobis obtrudere satagunt. Nunc ad alia. Ab *anno* fit etiam *Bidens* pro ove, quasi *Biennis*, Nonio. *Duidens* pro *Bidens*, apud Festum. Ita *ambidens* apud eundem, quæ in utraque mandibula dentes habeat. Ita & διόδων, ap. Græc. eadem causa. Et quidem recte. Eminentiores enim duos habet dentes ovis annicula: vel opilionum testimonio. Gloss. *Bidentes* ἐπὶ τῶν προβάτων, διὰ τὸ διόδοντα αὐτὰ εἶναι. Quidam tamen ap. Agell. l. 16. c. 6. *Bidentes* nominantur, quia duos tantum dentes habeant. At ubi terrarum quæso te (*inquit Agell.*) duos solos per naturam dentes habere ovem vidisti? P. Nigidius in libro, quem de extis composuit, *bidentes* appellari ait, non oves solas, sed omnes bimas hostias: neque tamen dixit appertius, cur bidentes. In commentariis quibusdam ad jus Pont. pertinentibus extat; *Bidentes* primo dictas litera immissa, quasi *Biennes*. tum longo usu loquendi corruptam esse vocem: & ex *biennibus bidentes* factum, quoniam id videbatur esse dictu facilius Higinus Julius appellari *bidentes* scripsit hostias, quæ per ætatem *duos dentes* altiores haberent. Contra *Jos. Scal. in Con.* certe (inquit) *bidentes* erant hostiæ, quæ & *cornigeræ* & *duos dentes eminulos* haberent: in qua sententia est Festus: etiamsi aliter disputetur ap. Agell. Hesych. χειρίδες, τῶν προβάτων τὰ θήλεα, τὰ ἔνδον ὀδόντας ἔχοντα. Aliter, ut puto, si carent illis, ἀτελῆς erant, & ad sacrificia ineptæ. Nam si *bidens* dicta est, quasi *Biens*, cur *bidentis*, non *bidennis*, aut *biennis* dicitur? Atqui magis apperit ety-

etymon, quo & *ambidentes* apud veteres vocarentur. Sed id requirebatur in hostia, ut dentes duos haberet cæteris longiores: quemadmodum & in tauro τελείῳ, ut diversa cornua haberet & patentia. Ab eo dicebantur *patales* boves. Plaut. in Truc. Ego ruri hamaxari me mavelim *patalem* Bovem.

Anticum ab ante: ut *posticum* à post; & οἶκος, secundum nonnullos; media utrobique producta. *Postica*, lego in versu Catonis: Fronte capillata est, *postica* occasio calva. Non enim *posthac*, aut *posthæc* commodum. Et *postica* opponitur fronti vel antico. Jos. Scal. legit

Post est occasio calva.

Hinc *anticum* recte pro janua usurparunt. *Antes* item ab ante hoc ab ἄρτι, κατ' ἀντίστιχον: vel simpliciter ab ἀντί, antique ἄντα. Gloss. *Antes*, οἱ τῶν ἀμπέλων στίχοι. Festus: *Antes* sunt extremi ordines vinearũ. Idem Festus; *antipagmenta*, i. e. valvarum ornamenta. Idem: *antiæ*, muliebres capilli demissi in frontem, appellati ex Græco videntur. Quod enim nos *contra*: illi dicunt ἀντί. Gloss. *antiæ*, κόμαι διὰ τῶν κροτάφων κρεμάμεναι γυναικεῖαι. *Antiquum*, i. e. quod jam ante fuerit, pro *anticum*, aut mavis, quasi, *ante ævum*. Hinc & Hebræis *antiquum* est æternum. Prov. 8. 18. Daniel. 7. 9. Et sic *antiquum* fiat, inserto N, ab עָתִיק *athik* Hebræis durabilis: Chaldæis עַתִּיק *attik*, antiquus: à themate עֲתַק quod est consenescere, veterascere. *Antiquius* est melius, Lucillo, Cicer. aliis. Ita *sequius* est deterius: ut alibi diximus.

Antrum, ἄντρον, ὑπαντρος, i. e. sub antro, aut in antro versans. *Antruare*, i. e. σπηλεύσαι, sicuti corrigit Scal. Festum, qui *antroare* pro gratias referre, ponit. Quamvis & Festum hic recte sentire judicem. *Antroare*, scilicet pro *antorare*: quod integrum ab ante & *orare*. Una litera transposita turbavit hactenus.

Aorta, ἀορτή, vas. Inde traducitur ad arteriam magnam, quæ à sinistro cordis sinu oritur: ab αἴρω, tollo. Aristot. l. 3. hist. anim c. 4. ἣν καλοῦσί τινες ἀορτὴν, ἐκ τοῦ πρὸς τὰ ἀθάνατα τοῖς πλησιάζουσι ... νευρῶδες αὐτῆς μόριον. Ad illud J. C. Scal. nomi-
nis

nis rationem, quam etymologiam Græci vocant: Quoniam nervosa est,& contenta etiam in cadaveribus: παρὰ τὸ ἀείρειν, ἄορμαι: itaque cingulum militare à Græc. etiam ἀορτὴρ. Cæterum equidem puto non à contentione, qualis in nervis est,ut ait Aristot. sed ab eo, quod in suspendi cor videatur, *aortam* dictam, sicut balthæum, ἀορτῆρα.

Aptus verbale est,quod plerique nesciunt. *Apiscor, aptus* pro adeptus Attio, Nonio, Plauto act. 4. sc. 1. Cap. hereditatem *sum aptus* effertissimam, i. e. adeptus. *Indipisco* idem Asin. act. 2. scen. 2. nunquam edepol quadrigis albis *indipiscet* postea. *Festus*: Comprehendere antiqui vinculo, *apere* dicebant. Unde *aptus* is, qui convenienter alicui junctus est. Ita *Cic.* facilius est *apta* dissolvere, quam dissipata connectere. *Virgil.* axem stellis ardentibus *aptum*. *Lucret.* quibus è sumus uniter *apti*. *Idem*: signisque ingentibus *apta*, i. e. connexa, ἡρμοσμένα. J. C. Scal. aperte differit de orig. l. 4. de L. L. c. 94. *Adipiscor* suum primogenitum amisit. Dicebant enim *apere*, παρὰ τὸ ἅπτειν: unde *apex* & *apes* & *examen*: cujus simplex non invenitur sic voce primaria: sed in *amento*: quod ab ἅμμα M. extrito. Idem Scal. l. 1. de histor. Anim. c. 1. Dicitur *apex* propterea, quod *aperetur aptusq;* esset, filius quidam in capidulo aut galericulo Flaminis. Hæc ille. *Apex* vero sat commode ab ἄιπος, i. e. apex. Sed ἅπίω est ab Heb. אָפַד, *aphad, apd. Aptus* procreat verbum *aptare*, ceu frequentium. *Ineptus*, id est, non aptus: de quo idem Scaliger integram orationem subtiliter,& erudite texuit, quæ philologis commendata sit. Nam & *Cicero* præiit. 2. de Orat. Ex omnibus (*inquit*) Latinis verbis, hujus verbi vim, vel maximam semper putavi. Quem enim nos *ineptum*, is mihi videtur ab hoc nomen habere ductum, quod *non sit* aptus. Idque in sermonis nostri consuetudine perlatè patet. Nam qui aut tempus quid postulet, non videt aut plura loquitur; aut se ostentat; aut eorum quibuscum est, vel dignitatis, vel commodi rationē non habet; aut denique in aliquo genere, aut inconcinnus, aut multus est, is *ineptus* dicitur. *Muret. l. 18. c. 9. Var. Lect.*

Lect. Grammaticos habeo nauci, qui inepte *ineptiam* dici vetant, ineptias jubent. Magis Terentius me movet: Ita me dii ament, ut video ego tuam *ineptiam*. Quem *Prudentius* etiam imitatur.

Apium, ἄπιον, Dorice pro ἤπιον. Aliis ab *apibus*, quæ ei plantæ maxime insuescant. Dioscor. l. 3. c. 64 & in eundem Matthiol. & Bauhin. *Apiastrum* non esse deminutivum ab *apio* (censet J. C. Scal. c. 95. L. L.) sed ab *apibus* ductum. Unde etiam μελισσόφυλλον, i. e. *apifolium* dicitur à Græcis. *Citraria* enim est: quin ea *apium* neq; imitatur, neque similis ejus est. At quod *apiastrum* est ab apio deminutum, sane eo longe minus est. Verba Plinii sunt 20. lib. Nasci in Sardinia herbam silvestrem, Apii similem, quod sit *apiastrum*, apio minorem. E Sallustii historia sumtum videtur. In Sardinia (inquit) herba nascitur, quæ *Sardoa* dicitur, *Apiastri* similis. Hæc Scalig. Jac. Dalechamp. in Plinii libr. 20. c. 11 *apiastrum* appellat Higinus *mecissophyllon*; non quod quidquam cognationis habeat cum apii generibus: sed ab *apibus*: quia gratissimum illis sit.

Apologus, *apologia*, quid sit proprie, ex ἀπολέγω mediocriter constat, ἀπὸ, λέγω. Notum, quid τὸ ἀπὸ inferat. Superaddo tamen paucula è Scaligeri l. 3. Poet. Est apologus narratio ficta de re quapiam cum attributione πάθους aut ἤθους, vel cum oratione, vel sine; ut ex ea aliquid ad humana commoda designetur. *Et post*: ἀπολογεῖν est vero primoque significatu refellere. Unde defensiones, ἀπολογίαι dictæ, non quod id designet verbum; Sed quia non potest defensio consistere sine refutatione. Non est igitur ἀπολογία sola, quæ etiam Philosophorum competit disceptationibus, quoties contradicitur. Factum tamen est alio usu, uti ἀπόλογος diceretur ea oratio, à qua primus & verus sensus alii sententiæ accommodaretur: quod ergo ab illo in hanc proficisceretur, iccirco ἀπὸ & λέγειν simul conjunxere.

Apollo, appellatur *Platoni* in Crat. ἀπὸ τοῦ βάλλειν τὰς ἀκτῖνας. *Chrysippo*, ὡς οὐχὶ τῶν πολλῶν. *Cleanth.* ὡς ἀπ' ἄλλων. *Cornific.* ἀπὸ τοῦ ἀναπολεῖν. Vide l. 1. *Macrob.* c. 17. Sat. Aliis vero non

non incommode ab ἁπλοῦς: quia sit simplissimæ naturæ. Idem dicitur *Lœmius*, λοίμιος: à peste, quam sustulerit. *Jeius* ἰήϊος, ab ἰᾶσθαι, à sanando. *Pæan*, παιὰν ἀπὸ παίειν: aut παύειν τὰς ἀνίας. J. C. Scal. l. 1. Poet. c. 23. acclamatio fuit ἵεπαι, ἴε παῖ. Unde nomen ei factum ajunt certis syllabis additis, παιὰν, παιὼν παιήων *Delius* à δῆλος: quod omnia illustrat. Phœbus, φοῖβος quasi φῶς βίου, à colore vitali & lumine. *Phanes* à φαίνειν. *Lycius* à λύκη unde etiam λυκόφως & ἀμφιλύκη existit. *Thymbræus* quasi θεὶς ὄμβρους, id est, ponens imbres. Plura apud Macrob. & Rhodig. 1. Antiq. & Lilium Gregor. Giraldum de Diis Gentium. *Pythius* πύθιος: à *Python*, serpente, quam jugulavit; πύθω, est σήπω, putrefacio.

Ovid. 1. Met.

Instituit sacros celebri certamine ludos.
Pythia *perdomitæ serpentis nomine dictos.*

Python ab Hebr. פֶּתֶן *pethen*, i. e. πύθων, genus serpentis venenatissimi. Aliis etiam exponitur aspis, vel draco, item basiliscus. *Apethen* venit מִפְתָּן *miphtan*, i. e. limen inferius, sub quo latere solent illæ bestiæ.

Aprilis, quasi *Aphrilis*, à spuma, quam Græci vocant ἀφρὸν, unde orta Venus creditur. Hunc mensem secundum voluit esse Romulus; cujus hanc asserunt fuisse rationem; ut primum quidem mensem à patre suo *Marte*, secundum ab Æneæ matre Venere nominaret, Macrob. l. 1. Sat. c. 12. *Et post*: Cum omnia *Verno*, id est, hoc mense *aperiantur*; arbores quoque, nec minus cætera, quæ continet terra, *aperire* se in germen incipiant; ab his omnibus mensem *Aperilem* dicunt: sicut ap. Athenienses ἀνθεστηριὼν idem mensis vocatur ab eo, quod hoc tempore omnia florescant. Quamvis *Joh. Lalamantius* de anni Ration. putet, *Anthesterionem* in ordine succedere Pyanepsioni.

Ovid. 4. Fastor. accinit:

Nam quia ver aperit *tunc omnia, densaq; cedit*
Frigoris asperitas, fœtaq; terra patet:
Aprilem *memorant, ab* aperto *tempore dictum:*
Quem Venus injecta vendicat alma manu.

Apuam Græci dicunt ἀφύλω, ab ὕδῳ: quod è pluvia nascatur. Plin. l. 31. c. 8. Athenæus l. 7. Τὸν θαλάττιον γόνον ἡμεῖς μὲν ἀφύλω, ἄλλοι δὲ ἀφρύλω ὀνομάζουσιν, οἱ δὲ ἀφρόν. Unde Isidor. l. 12. c. 6. corrigitur: *Aforus*, inquit, pisciculus qui propter exiguitatem hamo capi non potest. Legendum enim *afros*, vel *aphros*, ἀφρὸς, etiam in Arist. l. 4. de hist. c. 15.

Aqua, cujus deminutum *aquula*. Plaut, Cist. act. 2. sc. 3. Idem festive vocat *aquam* Amph. act. 2. sc. è. *Animam putei*. Scilicet propter vapores & spiritum frigidiusculum. Dicimus *Aqua pluvia* pro quo *pluvia* solum usurpatur: sed revera est Adjectivum. *Pluvia*, *pluo* est à βλύω βλύζω. Quod ex Heb. יָבָל *iafal*, *bly*, fluvius, fluxus. J. C. Scal. l. 4. Poet. c. 47. cnm esset *pluo* græcum vetus; addita consonante πλώω dicunt. *Impluvium*, quo aqua impluit, collecta de tecto, Festus. *Impluviatus* color a parietum rubigine, quam contrahunt è pluviæ defluxione ap. Plaut. act. 2. sc. 2. Epidici. A βλύω, est etiam *fluo*, *fluxi*, *fluctum*, in Prisciano: unde *fluctus*. Ademto C. *flutum*. Hinc *fluges* à flutum, ut Straget à stratum. At compositum modo legitur, *confluges*. Festus *confluges* loca, in quæ undique confluunt venti. Nonius, *Confluges* loca, in quæ diversi confluunt rivi. Item à flutum est *flumen*, ut à motum momen, à notum nomen, à stratum stramen. Fluxum vero hodie in usu. *Fluxum* proprie, quod fluit ῥευστόν. Cic. Fortuna fluxa. Sallust. gloria fluxa. *Fluctus* Græcè κῦμα ab Heb. גָּמָא *gimme*, i. e. fluctuavit, exhausit. *Cumatile*, vestis est coloris marini, ac cœrulei, quasi fluctuum similis, ut docet Nonius. Videatur etiam Brodæus l. 2. Misc. c. 24. Cæterum de etymo *aquæ* differit J. C. Scal. Ex. 325. s. 11. Non, ut ineptissime Grammatici, quasi *sine qua* esse non possimus, vel *à qua* simus & vivamus: sed fuit vetus verbum græcum, ex quo & lavacro *Acheloi* nomen compositum est. (λᾶος à λύω: ἄχα, χόα à χέω, fuit aqua) Sine ostentatione ut solet, hanc eruditionem docuit nos doctiss. maximusque Poetar. in l. l. Georg. Idem repetit l. 1. de L. L. c. 28. χ transit in Q. Sic ἀχιλῷος, *aqua*. Omnis enim *aqua* dicta est ejus amnis

amnis nomine, à lavando, quoniam erat ἀχελῷος: quod & Macrobius docuit nos, & Vibius Crispus: & non ignoravit doctiss. omnium Poeta, 1. Georg.

Poculaq; inventis Acheloia miscuit uvis.

Hæc ille. Hesych. ἀχελῷος πᾶν ὕδωρ. Turneb. l. 29. adv. c. 25. Porro *aqualis* ab aqua; ut ὑδρεῖον, ὑδρία ab ὕδωρ. Vas destinatum aquæ. Plaut. Milit. Ibi erat bilibris *aqualis*, hic propter cados. Idem Cur. Viden' ut expalluit? datin' isti sellam, ubi assidat cito, Et aqualem cum aqua. Deminuta sunt, *aqualicus*, *aqualiculus*. Postea τρόπῳ μεταφορικῷ est χοάνη. Nam & urina est Aristoteli εἶδος τοῦ ὕδατος. Pers. *Pinguis aqualiculus*, quia ut ex aquali funditur aqua, sic ab illa parte urina, inquit Casaub. Idem Theod. Gaza imam inferioris ventris partem, Græcis ἐπείσιον, aqualiculum dixit. Contra Seneca, stomachi ventriculum. Cum pervenit (inquit) cibus in ventrem aqualiculi, fervore concoquitur, tunc demum corpori accedit. Cæterum aquæ ductus ὑδραγωγία: à traductione illa per canales dicitur: ut *Aquagium*, ab agendo. *Aquilegium*, à colligendo Plautus. *Aquilex* Varro, ab *eliciendo* & *legendo*: nam & *aquilegis* dicimus & *Aquilices*, in Gloss. *Aquælicium*, cum aqua pluvia, seu potius aqua quælibet elicitur. Legatur Festus & in eum Jos. Scal. *Aquilus*, seu *Aquulus* color, ap. Plaut. Pœnul. act. 5. sc. 2. est fuscus & subniger, ab aqua. Gloss. *aquilum*, μέλαν. Item *aquila*, & prænomen *Aquilii* & *Aquilo* Ventus: de quo Rhodig. l. 8. c. 28. *aquilonem* ventum à vehementissimo, ac præcipiti volatu *aquilæ*, Latinis nuncupatum, eleganter ab Hieronymo *Scopam Viarum* dici advertimus.

Ara satis commode ab ἀρά, id est, supplicatio. *Altare* ab altitudine. *Serv.* novimus *altaria* esse superorum tantum deorum, quæ ab altitudine constat esse nominata. Etiam *ara* pro eminentia aut altiori loco. Jos. Scal. l. 2. Auson. c. 22. omnes crepidines & eminentias veteres illi *aras* vocabant: ut saxa in mari eminentia. Virg. 1. Æn.

Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus aras.
Tertull. l. de Pallio: *Soleo de qualibet margine vel ara medicinas moribus dicere.* Manifesto ara ibi est ἐξοχὴ, ut & margo. *Aruspex* nonnullis ab *ara* & *specio*: aliis ab *haruga*, i. e. Hostia, quæ servatur in hara: *Haruspex*. Etiam lapidum testimonia, *Haruspex*, cum adspiratione ostendunt, teste Manutio. Gloss. *aruspex*, βωμοσκόπος. Jos. Scal. in Con. *Ara* prius *asa*, ut Papisius, Valesii. *Asa* quæ postea *ansa*. Ut tago, tango: pago, pango: mesa, mensa: tesus, tensus. Ita dicta, quod esset proprie foculus, qui manu portabatur, Ut ignitabulum: ἐσχάρα. Græcor. βωμὸς, i.e. ara, sit ab Hebr. במה, בום, *bom*, *bamah*, i. e. excelsum, ara.

Araneus, ἀράχνης, ἀράχνη: quidquid Græci commententur, sive ab αἴρω, sive ἀνὴρ, sive aliunde: contra omnes scitissime dictum existimo ab ארג, *arag*, *arach*, ob texturam. Aristot. ideo vocat σοφώτατον καὶ γλαφυρώτατον l. 9. hist. animal. c. 63. & Plin. *erudita operatione* conspicuum. Ab ejus operis initium sumsit ipsa textrina: sicuti sutrina, cerdonica, à foliorum & corticum operimentis: architectonica à vacuis natura specubus & nidis avium: à quarum cantu, ut & arborum sibulo, fistulatoria originem traxit. *Lucret.*

--- Zephyri cava per calamorum sibila primum
Agrestes docuere cavas inflare cicutas.

Quæ si diligentius revocentur à primo ortu & expendantur: certe, nec mira quorundam nominum videbitur ratio: Ut quæ nunc alia sæpe sit, alia fuerit olim.

Volvenda ætas commutat tempora rerum: quidni etiam verborum?

Ararat, Ἀραράτ, apud XXII. interpr. Gen. 8. 4. Super uno montium *Ararati*, i. e. majoris Armeniæ Caspio mari junctæ, quæ imminet Assyriæ & Mesopotamiæ Jes. 37. 38. Jer. 51. 26. Montem vero, cui insedit arca, vel potius regionem montanam in Armenia sitam Chaldæus paraphrastes appellat *Kardu*; quos montes Q. Curtius *Cordæos*, vocat, paulum deflexo nomine; Ptolemæus vero τὰ Γορδιαῖα: ubi sunt populi supra *Minnith* vel *Minyadas*

ada habitantes: quos Epiphan. l. 1. Hær. Κυρδυαίους vocat, alii *Gordiæos*, *Gordienos* vel *Gordenos*; Berosus etiam *Cordyæos*, In hoc autem tractu mons unus est præcelsus, nomine Λουβὰρ, teste Epiph. l. 1. contra hæres: h. e. ἀποβατήριος τόπος. descensionis locus, unde in omne partes descenditur, ut interpretatur Joseph. l. 1. antiq c. 4. Quod nomen à situ: forte etiam ab eventu hujus historiæ fuit impositum. Nam *Lubar* sive *lubaris* sermone Armenio atque Ægytio est ἀποβατικὸν sive ἀποβατήριον, ut Josephus ipse testis est, locus editiss. ex quo descenditur: ex verbo *Labar*, descendere. Unde *Labra* Ægyptiis dicitur tota παροικία, quæ uni Synagogæ subest (inquit Epiphan. κατὰ Αρειομανιτῶν) & Lubra synagoga loco editiore sita: atque exinde *Lubratenu* vel *Lubratenum* ad synagogam Ægyptiorum pertinentes Actor. 6. qui *Libertini* vulgo appellantur: Uti in Gen. 8. differit Fr. Jun. Videatur etiam Fuller. Misc. l. 1. c. 4. & l. 2. c. 1. Scal. de Emendat. Tempor. l. 7.

Arbor, Prisciano l. 6. à *robore*: aliis ab *arvo*: aliis aliunde: præ quibus attendatur I. C. Scal. *omnia magna loquens*, ut ait Poeta: Plin. in 12. *fruticis* vocabulo pro stipite usus est. Credo, quia sit ejus etymon βρύειν, quod primum pullulet. Et sub finem: Nostrum Latinum à pullulatione. Hoc enim est βρύειν Unde *Bruges* priscis, quod nos *fruges* postea, ut *frutex*. Cultu vero postea in veram arborem attolluntur. Quod verbum ipsa profecto Latina significat vox. Est enim arbor τὸ ἀειροῦν βίον. Exerc. 139. Nec displicet *arbos* à καρπός, sublato C. Ex arbore enim fructus decerpitur. Aliis *fruges*, à φρύγω, id est, frigo, appellantur. Virg. 1. Æneid.

Et terrore parant flammis & frangere saxo:

Videlicet ante inventum usum molarum.

Arceo, ἀρκέω, i. e. propulso. *Arcitum* (unde *arcitus*, quod durat in compos. *exercitus*) & *arctum*. Inde arctus & artus: ut farctus & fartus: sarctus & sartus. *Manut.* artus, non arctus, scriptum video in antiquiss. libris, præcipueque in Virgil. Carp. Valla l. 6. El. c. 16.

 arcere,

arcere, ait Festus, esse prohibere. Sed mihi potius videtur esse, vetare, ne accedant hi, qui veniunt. *Hæc ille.* Verbo: *arceo* est propulso, quod Græcum notat nec ἀλυσφωνεῖ Hebr. עָרַק *arak*, id est, arcuit, pepulit. Ab arceo vulgo fit *arcesso*: Ut à capio, capesso, facio facesso. Aliis recte ab *arcio* pro *adcio*, aut *accio*. Veteres enim AR pro AD utebantur: ut *arventores*, *arvolare*: pro adventores, advolare: ex Prisciano: *Arcubiæ* pro accubiæ. Est istud priori sanius. Gloss. *arcessit*, μετεκαλέσατο. Ad Heren. *arcessitur* majestatis. Item *arcesso* capitis, id est, accuso. *Arx*, quia arcet. *Arcubiæ* pro excubiis in arce, ap. Fest. Ab eodem est *arcus*: propellit enim. Item *arca*: nam veteribus arcere erat continere etiam. Ab arceo *arcanus*: ut à luceo *lucanus*, cujus compos. in usu *antelucanus*: & proprium *Lucanus*. Ergo *arcanum* id quod è conspectu hominum arcetur. *Exerceo*, *exercitium*, *exercitio* prisce: ab exteriori motu. Qui enim exercet, non nisi extra veluti pellit. *Exercitus*: quia expellit, & hostes profligat. *Porceo* est *porro arceo*. Pompejus Festus: *Porcet* ab antiquis dictum, quasi *porro arcet*. Gloss. *porceo* βιάζομαι. *Porcæ* appellantur sulci propterea, quod *porcent*, id est, prohibent aquam frumentis nocere. Itaque non est, quur à *porrigendo* aut *porriciendo*, aut quasi *projecta* dici existimes. *Coerceo* à cum & arceo. H, propter concursum vocalium aliquibus interponitur. Sed rectius omiseris, ut *coinquino*, *coorior*. J. C. Scal. ex. 212. alias stupor est summa admiratio: hic est *coerctio* tantum spirituum. Integrum est *coercitio*: post coerctio. Arnob. l. 2. ad discendi studium plagarum *coercitione* cogantur. Gloss. *Coercitio*, συνοχὴ.

Arcerra, ab *ad* & *carrus*. Id erit ad verbum *Epirhedium*, spuria & hybrida voce. *Arcerra* pro adcera, ut arvenire, arcedere: advenire accedere. Nisi sit eadem origo cum *Arcirma*. Scal. in conject. Agell. l. 20. c. 1. Exstat eadem vox in L. L. XII. Tabul.

Architectus & *Architecton*: τέκτων faber lignarius. ἀρχιτέκτων, qui inferioribus præest operariis: à τεύχω, *Pen-*

tateu-

tateuchus, πεντάτευχος, id est habens quinque instrumenta aut volumina. Nam τεῦχος est instrumentum, vas, volumen. A τεύχω. Unde fit etiam τεῦχος & τύχος: aut ab Hebr. אַתִּיק *attik*, *tich*, quod idem. Et תִּיק est propugnaculum. A τεύχω, fit τεῦκρος, id est, fabricator. *Teucrus*, nomen proprium. *Teucrion*. τεύκριον, herba ab inventore.

Arcturus, ἀρκτοῦρος: id est, ἄρκτου οὐρὰ ursæ cauda. Describitur à Plauto in prologo Rudentis. *Arctophylax*, ἀρκτοφύλαξ, arcti custos. *Arctus*, ἄρκτος, ursa: scilicet sidus, à figura animalis. Cic. ex Arato l. 2. de Nat. deor.

Extremusq; adeò duplici de cardine vertex
Dicitur esse polus ———

Hunc circum ἄρκτοι duæ feruntur, nunquam occidentes. Inde *Polus arcticus*, & *antarcticus*, id est, δύο ἀκίνητα ἐξ ἀνάγκης σημεῖα, στερεὰ μένοντα, καὶ συνέχοντα τὴν σφαῖραν, περὶ ἃ ὁ πᾶς κόσμος κινεῖται, *libro de Mundo*. Quanquam illa verba, si de cœlo, ut est, extra sphæram armillarem accipiantur; egent aliqua interpolatione. Nam si in cœlo illa σημεῖα, id est puncta, aut ἔσχαται στιγμαὶ, ut alias vocantur: utique etiam una moveri oportet: quod videre est in quovis globo, aut cuspide. Si autem stellas modo moveri dicamus, cœlo ipso quiescente, non opus erit hac inquisitione; qua implicatus est *Aben Rois*, qui ajebat polorum quietem esse transsumtivam. Sed ista ἀκριβολογῶς καὶ ὡς ἐν τύπῳ.

Ardeo, quibusdam est ab ἄρδω: sed significatio fronte aperta contra nititur. Non inepte aliquis conjiciat esse ejusdem originis cum *arduo*: si apud Græcos subsistendum. Quippe ardor & flamma petit superiora, sive aerem. Postea exemto medio factum est, *areo*. *Aridum* postea *ardum* in Lucillio & Nonio. *Arena*, propter siccitatem, ab eodem. Sicut habena ab habeo. Ab areo etiam faciunt *arista*, ut sic extremum in spica aridum. Quanquam sæpius pro frumento ipso capitur. Quid si igitur ab ἀρίστη sit? Optimus enim hinc victus. Eadem notione ἄριστον Græcis prandium. Et Virg 1. Georg. *pingui* glandem mutavit *arista*. in Gloss. *aristum* ἀκρωτήριον. Græcor. vero αὖος, id est, aridus, sive siccus: αὔω est sicco, splen-

splendeo: sapit Hebr. צִיָּרוֹן, i. e. siccitas: sicut & *ardeo* à בָּעַר *baar ard*, i. e. arsit, formaveris. J. C. Scal. c. 31. L. L. *ardeo*, *arsum*, *assum*. Unde *assare*. Nisi hoc recta sit ab Hebr. אֵשׁ, ignis, qui assat. In probatis Rom. autorib. *assum* idem est, quod merum & solum. Ut vox *assa*, quæ sine tibiis. Tibiæ *assæ*, quæ sine voce: Et metaphora non abludit Ubi quid aruit & tostum est, abit humidum: solum id, quod siccum, vel aridum, superest. Hinc *assum* pro mero, sive solo, quod sine aqua aut humiditate. Hinc ap. Petronium est *arido cantu*, quod assa voce caneretur, uti legit & explicat Joh. Tornæsius. *Assare* tibicines dicuntur, cum canunt tibia, nulla alior. voce admista: sicut contra canere *assa* voce dicuntur, qui nullis admistis Musicis instrumentis, sola voce canunt. Item *assare* quoque veteres poetæ dicebantur, cum in unum solum hominem poema condebant. Et illa poemata dicta *assamenta*. Ut est maxima pars silvarum Statii: & olim Saliorum fuit. Erant etiam *assamenta* Janualia Junonia, Minervia, priva poemata & carmina, in singulos eos deos conscripta. Nonius *assam* quoque apud veteres ait significasse nutricem, item *assestricem*, ut vocatur ab Afranio: quæ *assidet* fœtæ. Ni potius sit à Græcanio ἄσσα aut ἄσσα, de quo consulas Lexica probata. Sed & Scal. & Scal. in conjectaneis.

Aretalogus media producta: Juvenal. Sat. 15.
Moverat ut mendax Aretalogus. ——

Ab ἀρετὴ & λόγος: ut sit, qui nihil, nisi virtutem crepat, ostentator, garrulus. Jos. Scalig. l. 2. in Aus. Doctiss. vir Hadr. Turneb. *Aretalogum*, ab *Arete*, Alcinoi uxore, deducit. Si hoc verum erat, oportuit duas primas syllabas produci, quod falsum est. Vide igitur, quam indigna tanto viro sententia. Et tamen, quia hoc narrat Ulysses ap. Alcinoū, putat propterea *aretalogum* dictum: quasi Juvenalis primus hoc nomen confinxerit, & quasi ratio postulet, ut ab Arete potius: quam ab Alci-

Alcinoo dictus sit. At ne nomen quidem Græcum est, quauquam ex Græcis vocibus compositum. Nomen, inquam, hoc confictum à Romanis, ut multa alia, *prologium, antelogium, propola*. Si esset Græcum, Græci usi fuissent. Romanorum igitur proprium, compositione Græca. Proprie circulatores illos Italiæ, qui in compitis mira de suis pharmacis promittunt, ita vocare potes. Neque aliter intellexit Juvenalis, cum Ulyssem comparat Aretalogo.

Argentum ab ἄργυρος ἀργύρεον, παρὰ τὸ ἀργὸν, id est, album. Dicitur *argentum aridum*, ap. Plaut. act. 3. sc. 4. item complicare *ardum*, respectu liquidi & fluidi: quod Græcis est ἄργυρος χυτὸς καὶ ὑδράργυρος, ab ὕδωρ, cujus fluorem imitatur. De hydrargyro agit Plin. l. 33. c. 8. quod etiam *argentum vivum* dicitur. Ad verbum sonat *Argentum aquæ*. Plinium defendit Hier. Mercur. l. 2. Var. Lect. c. 14. Pariter in lingua nostra German. sumunt interdum τὸ *aridum*, item *durum*, ubi de pecuniis, aut monetis loquuntur: **ein harter Thaler.** *Nonius*, argentum aridum exponit, purum & lucidum. Alius, propter sonum, dici *aridum* putat. Uterque afferre jubetur exempla, ubi aridum sit, vel purum vel lucidum, vel sonorum. αὐτὸς ἔφα non sufficit. *Argentangina*, factum more Græcor. ἀργυράγχη, i. e. φιλαργυρία. Budæus l. 5. de esse *anginam argentariam* vertit. *Angina* ἀγχόνη. Ut à fodio fodina: ita ab ango angina Ex origine notat id, quod angit. Tertull. de anim. c. 48. est *angina animi*. In schola medicor. est constrictio, dolor faucium, aut morbus, qui fauces ita constringit, ut non solum non esitare, verum ne quidem loqui possis. *Anchusa*, nomen herbæ, quæ nimium adstringit. Dioscor. l. 4. c. 23. Ἄγχω, stringo. Hebr. עָנַג, *nagas*, *ang*, i. e. angustavit, constrinxit. Ex quo natum est Lat. *Ango, angor*. Ut enim lætitia in dilatatione cordis; ita angor, & tristitia in ejusdem compressione consistit. Agell. l. 11. c. 9. *Anctum* ἀγχαίνεως ap. Priscian. l. 10. Gloss. *Ancti*, ἀγχαυδροι: *Anctos*, ἀπαγχισθέντας. *Anctum*, *anxum*: inde *anxis*, ὀδύνη: *anxium*, αἰτίαθρον. *Conquirere*, i. e. coercere, ait Festus. Ad quod Jos. Scal. Legendum,

coinquire, vel *coinquere*. Utrumque enim videtur usurpatum: *Coinquio* & *coinqueo*. Dictum veteri distorsione *coinquio* pro *coanquio*: *Anquire* à Græco ἀγχεῖν: à quo *anquina*: *Cinna*: Atque *anquina* tenet stabilem firmissima cursum. Veteres ergo per Q dicebant, quod postea per G. Nam *anquere* prius fuit, quam *anguere*. *Angustus* ab ango: ut augustus ab augeo. *Angustiæ*, quæ angunt & premunt nos. Sicut & Græcis est στενοχωρία. Ab eodem fit & *angulus*: ni potius sit ἀγκύλος. Sed *anguis* est ab *ango*, *anguo*: quia se mire stringit, & in girum reflectit. J.C Scal. in hist. de animal. l.2. c.18. Anguis à tenuitate & proceritate, ἄγχω: quoniam quasi *districtus* esset. *Coluber*, à cavernis quas subeat, κολυμβᾶν. Hæc ille. Ab *anguis* est *anguilla*: Imitatur enim anguem: vel eidem similis est. *Angiportus*, i.e. angustus, vel angens portus. *Angeronia*, diva, cui Pontifices in sacello *Volupiæ* sacrum faciunt, quam Verrius Flaccus *Angeroniam* dici ait, quod *angores* & animorum solicitudines propitiata depellat. Macrob. l.1. Satur. c.10.

Argas, nomen serpentis, ἀργᾶς. *Argus* autem ἀργὸς homini, qui oculatus seu πολυόφθαλμος fuisse scribitur, nomen dedit, itemque Græcis. *Argibus*, ἀργεῖος. Pariter ut ἀχεῖος, *achibus*. J.G. Scal. c.27. L.L. ἀχαιὸς, *achibus*. Æoles enim ἀχεῖος. Unde etiam sine digammate invenias, *Achæus*; quod eo non per diphthongum scripserim Latinis ai, sed per E, ex diphthongo Æolensium, ut Lyceum; λυκεῖον. Eos enim maxime sequimur. *Hæc ille*. Cæterum utraque scriptio probatur, pro ratione originis. *Achæ* ἀχαιὸς, i.e. propric ex Achaia oriundus; postea *Acheus*, ἀχεῖος. *Argilla*, ἄργιλος seu ἄργιλλος à sterilitate nomen invenit: vel ab albedine. Utrumque ἀργὸς significat.

Arguo, ἀργέω proprie ferior, cesso ab opere serio, ab α & ἔργον. Post reprehendo, castigo. Quibus ab re sua otium, animusque à labore alienus, aliena curant, eaque, nihil quæ ad se attinent, arguunt; præsertim in aliorum

------Vitiis tam cernunt acutum
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius ----

Sed & recta *arguo* à γαρύω: scilicet ob streperum garritum

tum. Ab arguo, argutum eſt *argutus*, qui arguit. *Argutu-*
lus ὑποκοριστικῶς, formâ deminutivâ. *Argutari*, crebro fre-
quenterque arguere. Joſ.Scal. in Ceririn Virgil. *Arguto*
detonſum; Argutum vocat, quidquid habet συμμετρίαν τινὰ
& elegantiam. Ut, *argutumq; caput, brevis albus, obeſaque*
terga. Ubi ſane nugatur Servius. Plin. l. 35. primus ſym-
metriam picturæ dedit, primus *argutias* vultus, elegan-
tiam capilli. *Hæc ille.* Cæterum ut à *moveo*, *motum*,
momen, *momentum* : ita ab *arguo*, *argutum*, *argu-*
men, *argumentum*, Differt ab argumentatione. Illud eſt
probabile inventum ad faciendam fidem. Hæc eſt argu-
menti explicatio, ut diſtinguit Cic. 1. de Invent. & in Par-
tition. I.C. Scal. l. 3. Poet. c. 71. Eſt *argumentum* corpus i-
pſum orationis: *argumentatio* forma ac vis, qua conſtrui-
tur argumentum. Quemadmodum fundatio & funda-
mentum, excretio & excrementum. Qui aliter accipi-
unt, abutuntur: pauci enim Latina pure loquuntur. Hæc
ille. Si verò originem & analogiam metiamur: *Argu-*
mentum eſt id ipſum, quod arguit. *Argumentatio* actio
ejus, qui argumentatur. Uſus poſtea aliter admiſit.

Aries, ex Heb, אֲרִי vel אַיִל. Num. 28. 27. Animal pu-
gnax & ab hujus figura dicta machina bellica, *Aries*, &
verbum *arieto:* ſicut ap. Græc. κριός: quod à כַּר Ezech.
4. 2. Romani uſi ſunt, ubi in fugam verterunt elephantos
Pyrrhi regis, quibus aries naturali ἀντιπαθείᾳ adeo invi-
ſus, ut extimeſcant & fugiant. Hic autem decepti ſunt
ſpecie. Arietem animal Laberius vocat *reciprocicornem*,
Lanicutem, & *teſtitrahum*. Sed aries organon bellicum,
eſt *trabes machina, quæ muros frangere militat* : ap. Ter-
tull. de pallio. Amplius deſcribit Joſeph. excid. l. 3. &
poſt alios ſcitiſſimè Lipſ. l. 3. polior. dial. 1. l. 5. dial. 8.

Ariſtolochia. ἀριστολοχία, herba mulierculis bene nota.
Sic appellatur, quia ſit ταῖς λοχούσαις ἀρίστη, i.e. optima & ſa-
luberrima parturientibus. *Turneb. Nomen Cicero dicit ex*
inventore accepiſſe. In quo dentes calumniæ vitare nequi-
it. Clamant enim odioſe, herbæ nomen inditum ex eo,
quod puerperis ſit ſalubris. Sed quid vetat & ſalubrem
eſſe puerperis, & ab inventore Ariſtolocho nomen ha-
buiſſe?

buisse? Equidem puto, id Ciceronem in aliquo, qui hodie non extat, scriptore legisse, non de suo esse commentum. Sed & Aristoteles à muliere inventam esse scripserat, teste Nicandri interprete: ταύτην δέ φησιν Ἀριστοτέλης γυναῖκα εὑρηκέναι.

Arma, etiam *armum* in singul. Attio, ab ἀρμόν. Unde & *armus*, i. e. commissura brachiorum, ab humeris. Idque propter aptitudinem, & commoditatem. Unde omnia, quibus nos tegimus & tuemur *arma* vocantur. Tullius pro Cecinna; *arma* alia ad tegendum alia ad nocendum; qui quæ non habuerunt, *inermes* sunt, i. e. sie armis, ἄνοπλοι. *Armilustrium*, Festo: ubi arma lustrantur, ὁπλοκαθάρσιον; ut eidem tubilustrium. *Armea* ab armo, cujus erat ornamentum: deminutum est, *armilla*: sicut aurea ab aure; orea ab ore. Isidor. l. 19. c. 30. *armillæ* proprie virorum sunt, collatæ victoriæ causa militibus, ob *armorum* virtutem. Unde & quondam *viriliæ* dicebantur. Alii & rectius legunt, *viriolæ*. Quod in Pandectis etiam sæpe occurrit. *Viria* primum: inde *viriola*, deminutum. Tertull. de pallio c. 4. Utique sicut vestigia cæstuum *viria* occupavit. Ambros. l. de Abrah. c. 9. Has, inquit, inaures habebat, quæ non gravarent aures: has *varias*, quæ manum non materiali auro ornarent, sed Spirituali actu levarent. Gloss. *Viriæ* χοινικίδες. Idem: *viriolæ* περιχείρια, ψέλιον. Usitatius vero est ψάλια & ψέλλια. Idem Gloss. *Viriolæ*, χλανίον, ψέλιον.

Armenia. *Aram* est nomen filii Sem. Gen. 10. 22. Hebr. אֲרָם *Aram*. Inde regio *Aramia*, sive *Armenia* titulum accepit, sita versus Orientem Judææ, deinde appellata *Syria*. Quo de plenius agunt historici & geographi.

Arilator. Jos. Scal. in Fest melius scriberetur *Arrilator*. Non enim ab *Ara*, sed ab *arra* dictus. Est enim, qui emturiens data arra postulat sibi credi. Unde à *cunctando*, *Cunctio* seu *cuctio* dictus. Nam veteres *cuctũ*, quod postea cunctum. Glossarii autor sequitur vulgarẽ scripturam, *Arilator*, ἐψέτης, βωμοφόρος, πραγματευτής. Id. *Arilator*, μεταβόλος, ἀρχαϊκῶς. Glossę Isidori: *arilator*, *Cocio*, μεταβολεύς. *Ibidem*: Recte definit Fest9, *Coctiones* dici à *cunctatione*: quod

in

in emendis vendendisque mercibus tarde perveniant ad justi precii finem. A Gallis vocatur *Barguigneurs.* Quare autem Agellius reprehendat Laberium, qui pervulgate dixerit *Cocionem*, cum veteres dicerant arulatorem, non video. Plautus enim in Asin. usus est. Itaque non est pervulgatum, neque, ut ipse Agell. loquitur, proculcatum *Hæc ille.* Est autem *arrha*, *arrhabo*, ἀῤῥαβὼν, purum Hebraic. עֵרָבוֹן *erafon.* Gen. 38. 17. Chaldæus explicat pigu9 Nam significat *arrha* omne id, quo dato promissio confirmatur; à Radice, עָרַב *araf*: spopondit, promisit, res commiscuit. Inde fit *Arabs*, ἄραψ, עֲרָבִי, *arafi*, *Arabia*, ἀραβία, עֲרָב *aref.* Ut Arabs sit fidejussor, sponsor: aut (quia à verbo *araf* pluria diversi significatus veniunt) vespertinus, aut campestris, aut mistio. Item *Arabia* fidejussio, aut vespera, aut commista Buxtorf. Arabia sic dicta à mixtis populis, vel quod quasi solitudo & deserta regio sit. Etiam עֹרֵב, *oref*, est corvus: Unde & *Oreb*, ὠρὴβ, nomen viri Midianitæ à tribu Ephraim interfecti. Jud. 7. *Horeb* vero, χωρὴβ, est nomen montis in regione Midianitarum. Exod 3. i. e. desertum, sive destructio, aut siccitas, aut gladius.

Arteria, ἀρτηρία: *Aristoteli* διὰ τὸ ἠρτῆσθαι τῆς καρδίας, quod dilatetur cum corde. Alii παρὰ τὸ ἀέρα τηρεῖν, quod spiritum vitalem contineat. Lucret l. 4. *facitque Asperiora foris gradiens arteria clamor.* Plinius vocat *spiritus semitam.* Agellius *spiritus conceptaculum.* Pollux., ὁδὸν τοῦ πνεύματος. Ἀρτηρίαν τραχεῖαν, arteriam asperam Lactantius signate vocat, *Fistulam, spiritalem*, de opificio Dei, c. XI.

Artus, ἄρθρον. Inde Plauto, Men. act. 5. sc. 2. *Artua*; & *deartuare*, id est, artus dividere, discerpere. *Articulus* est deminutum ab Artus. *Articulare*, Lucret. l. 4. *articulatim*, id est, distincte, quasi per articulos. ἄρθρον ab ἀρτίζω vel ἄρω.

Arvina, *arbilla*, id est, pinguedo corporis, ait Pomp. Festus. Ad quod Jos. Scal. *Arvina* seu *Arbina*, non est quævis pinguendo, sed sevum tantum. Gloss. *arvina*, λίπος.

λίπος αὐτοῦ στερχός. Hæc enim est definitio sevi. Est autem Siculum verbum. Hesych. ἀρβίνη, κρέας, σικελοί. Legendum fortasse στέαρ, non κρέας.

Arvum, & *arva*, *hujus* arvæ, ap. Næv. Pacuv. Nonium. Ab *aro*, ἀρόω, ἀρῶ: ἄρουρα, Unde & rura *Rus*: & inde *rusticus*, qui ad rus pertinet, γεωργικὸς. Hebr. חָרַשׁ aravit. Unde & ὀρύσσω. Sed & אַרְקָא est terra. Longius illi prospiciunt, quibus ἄρουρα est ab אֲרוּרָא quod sit maledicta. *Arotrum* ἄροτρον: aut rectius à supino, *aratum*: sicut rutrum à ruendo. *Armentum*, quia culturæ agrorum primitus tantum serviebat, quasi *aramentum*. Virgil. boum labores, Ovid. 6. Metam.

---- *Armentaque bucera pavit.*

Servius: *armenta* dicta sunt, quasi armis apta. Sed caret analogia, quæ priori subvenit. Ut à levatum levamentum. a nutritum nutrimentum, sic ab *aratum aramentum* & deinde *armentum*. Proprie de majoribus animalibus, quæ arationi destinantur; ut bobus, equis: non de ovibus, capris. Hostiæ *ambarvales*, quia pro arvis offerebantur, Festus. *Arvipendium*. Jos. Scal. in diras: In Italia perticis metabantur antiquitus agros. Propert. l. 4. Eleg. 1. abstulerat miseras *pertica* tristis opes. Barbari vero funibus, ut est in sacris literis, Jos. 17. 5. & ap. Herodot. Postea hunc funem etiam Romanis *arvipendium* nominatum invenio. In veteri Gloss. peroptimo exponitur σχοῖνος γεωμετρικός. Quare cum in Gallia diceretur *arpennium*, pro jugero: non puto magis Gallicam vocem esse; quam Latinam. Gallis receptam, quasi *arvipennium* Sic Plaut. Mil. act. 5. dispennere, pro dispendere. Etiam H. Junius legit apud eundem Comicum mil. glor. *dispennite*, quod Nonius tractum ait â *pennis* & volatu avium. Nec displicet I. Gulielmio.

Ascenas, i.e. Sacerdos ignis, i.e. religionis & cultus divini antistes, sive magister aliquibus exponitur. אֵשׁ *esch*, i.e. ignis, כֹּהֵן *kohen*, i.e. sacerdos, minister: à rad. כִּהֵן *kihen*, i.e. functus est sacerdotio, minister fuit. Inde orti sunt *Ascanii*, quorum sedes fuit in minori Asia; sed progressi

gressi sunt postea in Germaniam una cum Cimbris, & dicti sunt *Teutones*. Sed & *Ascenez* filius *Gomer*, existimatur esse pater Tuisconum à Judæis, qui usque in hunc diem *Ascenazim* nominant Teutones, sive Germanos. Ascaniæ mentioem facit Strabo, Geogr. l. 12. Et Homer. Iliad. β' Ἀσκάνιος θεοειδής. Euseb. item in Chron. & Hieronymus in Heb. quæst. in ea est sententia, Ascenez peperisse vocem *Tuisconis*, postea *Teutonis*, **der Deudischen.** Quod ut adhuc clarius evadat, aliquot sententias Eruditorum de origine tam *Teutonum*, quam *Germanorum*, subjiciam: unde melius judicium, in re tam implicita, instruetur. Abrah. Ortel. *Mansveldia* veteris Saxoniæ portio. Putatur nomen à *Manno* secundo Germanorum rege sortitum, cum *Mansveld* nihil aliud sonet, quam si dicas, *manni campus*. Quam etymologiam stabilire videtur *Ascania*, locus huic proximus, qui: *Ascenes*, Germanorum Patris nomen referre nonnullis persuasum est. Est hic prope etiam *Ascherleuben*, quasi dicas *Aschenes* domum. Est quoque ibidem lacus ab *Ascene* denominatus. De vocula MAN legatur Cluver. l. 1. German. antiq. c. 9. Mart. Luther. à **Deud** (inquit) i. e. Deus; dimur nos **Deudisch/** & Deutici. Sed Saxonica dialecto **Dűdisch**; y Pythagorico, seu u Belgico. Nam in talibus omnibus vocabulis spectanda est Dialectus Saxonica, qua olim tota Germania est usa. Ita Germani à Deo suo nomen sumserunt, quem **Deut** seu **Dűd** appellavere. Quemadmodum posteri se *Gottos dixerunt* à **Gott** i.e. Deo, quem **Gut** vocant etiam hodie, illi ipsi Goti, nempe Dani, Suedi. Sed tota Germania **Gott.** Nam Goti fuerunt Germani. Sed quia tam **Gott/** quam **Gut/** accentu circumflexo pronunciatur, factum est, ut eosdem & Gætas per diphthongum historici appellent. Et apparet hoc nomen **Dud** manasse ex Heb. *Dod*, (דוד) quod significat avunculum, amicum, amorem. Ita antiqui & primi patres Germanorum Deum voluerunt nominare **Dőd/** i. e. amicum, amorem, avunculum: quemadmodum Israelitæ eum Baal, i. e. herum, sponsum seu maritum vocabant. Sed nec ipsum

Græ-

Græcum Θεὸς longum dissonat à voce Deud/si pronuncies Deuds. J. Cæs. Scal. in Orat. Hoc nomen nostræ gentis ab autore Thuitsch/ quæ vox nullius peregrinæ nationis interventu contaminata in hodiernum usque diem durat Hoc numen Terræ filium, sicuti Ethnici *Tagem*; ita hoc putarunt majores nostri, cujus proles fuerit *Man.* Unde etiam nunc apud nos, quemadmodum ap. Hebr. primi parentis nomen Hominem significat. Ægyptii sapientissimum quemque Teuth vocitarunt. *Idem ibidem.* Adhuc *Alemani* & *Germani* dicimur. Ubi facessant Grammaticorum nugæ. Neque enim aut illi à Lemano (ut ajunt) lacu: sed quod Allenman à fortitudine interpretabantur, ut quivis viro vir satis esse posset: aut *Germanus* Romanorum vox fuit, quasi quos Gallorum fratres dicerent: sed propterea, quod *Ger* integrum atque incorruptum significaret. Joh. Aventinus: *German* qui avet viro congredi. Proverbium etiam nunc apud nos in *Audentem*, qui non terga vertit: sed ultro hostem petit (gert des Mannes) unde Germanus. videatur Strabo l 4. & 7. *Dresserus de Urb. Germ.* Germanorum nomen alii Latinum esse putant, quo sanguine junctus, verus seu γνήσιος significetur. Ex quo *germanitas* dicitur sanguinis communio, seu fraternitas. Quod versibus expressit Conradus Celtes:

Germanos vocitant Itali, Græci sed ἀδελφοὺς,
Quod fratrum soleant inter se vivere more.

Et revera antiquitus Galli simul & Germani communi nomine Celtæ seu Galatæ fuerunt dicti. Alii *Germanos* quasi totos viros seu viriles nominari existimant. *Ibidem:* ut Germani toti viriles: sic *Alemani* omnino nobiles & ingenui viri sunt nominati, per epenthesin literæ E quasi *Almani:* vel per syncopen, quasi *Adelmani.* Utraque appellatio fortitudinem arguit. *Lutherus:* Mirum non est, linguam ab imperitis depravari. Nam nos vicissim, regnante barbarie, Latinam linguam egregrie corrupimus. Eadem ignorantia credo corruptum esse ipsum capitale nomen nationis nostræ. Verisimile est enim Latinos historicos falsos esse in litera H, &

& eam pro G inspexisse & legisse: vel etiam auditu non satis discrevisse, cum fortis adspiratio H propinque sonet literæ G. Igitur *Hermanniam* puto nostram nationem esse dictam olim: sicut & ille præstantissimus dux, qui Augusti legiones cecidit, perperam *Ariminius* ab Italis dicitur, cum sit revera *Herman*, adhuc hodie vulgatissimum nomen. Est autem *Herman*, vir exercitus seu dux belli. *Heer* enim exercitus seu bellum est: Unde dicitur **Heerfart**/ expeditio bellica. Inde *Hermani*, *Hermannia*, id est, bellicosa. Idem vitium accidit Segesto, qui socer fuit Hermanni: pro **Hengst**/ corrupta litera H. in S. Nam adhuc durat nomen cujusdam ducis Angrinorum apud Germanos **Hertzog Hengst zu Engern.** **Hengst** autem significat caballum vel equum bellicum, ut **Hengst** idem fere sit, quod eques *vel Philippus*, puta virum equestrem. Et Episcopus Coloniensis adhuc hodie se nominat Ducem Angrinorum, **Hertzog zu Engern.** Male *Angrivariorum* scribunt Latini. Et *Anglia* quasi *Angria* ab istis dicitur *Agris* seu **Engern**: Unde & Anglia adhuc magna ex parte Saxonicam linguam habet. Hæc ille. De Angrivariis legatur Cluver. l. 3. Germ. antiq. c. 14. Hadr. Jun. eruit, multis probabilis. Refert eam vero ad *Gomer*, qui est prognatus Iapeto filio Noach sive Saturni. Ab hoc dicti *Cimmerii* & *Cimbri*, qui cum principio tenuissent interiora Asiæ loca, pulsi à Scythis, in Scandiam primum, inde in Cimbricam Chersonesum trajecerunt. Sed ejusdem triplex propago, *Aschcenaz*, *Riphath*, *Thogarma*. Ab Aschcenaz prodiisse vult *Scandianos*: à Riphath *Riphæos*: à Thogarma *Germanos*, unde & nomen ipsum. Atque ei favet paraphrastes Chaldæus Ezech. 38. 6. ubi Hebræum habet: *domus Thogarma*; ibi ille vertit, *provinciam Germaniæ*. Quoad vocem, est Hebræis *Thogarma*, תּוֹגַרְמָה, osseus vel robustus aut etiam valde peregrinus. Tremell. & Jun. in cap. 10. Gen. 3. *Aschenaz*, inquiunt, pater incolentium Asiam, Pontum, & Bithyniam, ubi lacus est & fluvius *Ascanius*, & frequentatum nomen *Ascanii*. Hinc *Ascaniæ* ma-

ris Ægæi insulæ: & *Ascania* Phrygiæ locus, emporio celebris ap. Plin. l. 5. c. 32. Jerosolymitanus exponit *Asiam* recte mea sententia, ex Jerem. 51. 27. Josephus *Aschanazas* olim fuisse dictos ait, quos jam Græci *Rheginos* vocant. *Riphat*, Paphlagonum autor, qui olim (si Josepho credimus) *Riphathai* Hinc *Riphai* montes, & *Arimphæi* populi, per epenthesim literæ M, ad ἀφωνίαν dicti, Plin. l. 6. c. 7. & Solino c. 27. Itemque Amazones, degenerante vocabulo dictæ fuerunt *Æorpatæ*, ap. Herodot. in Melpom. ex Scytharum gentibus. *Thogarma*, populor. Armeniæ minoris autor, quorum reges *Tygranes*, corrupta voce, & opida *Tygranokartæ* vocata sunt: Ezech. 27. 13. & c. 38. 6. Cluver. Germ. antiq. l. 1. c. 8. *Alemani* diversarum Galliæ nationum fuere colluvies, Rhenum sub Augusti principatu transgressi. Quorum nomen est mere Germani. ab **Alle**/id est, *omnes* & **mannen**/ id est, *Viri*, compositum. Quod idem Cluverius etiam docet ex Agathia l. 3. Germ. antiq. c. 4. οἱ δ' Ἀλαμανοὶ (inquit Agathias lib. 1.) *ξυνήλυδές εἰσιν ἄνθρωποι καὶ μιγάδες. καὶ τοῦτο δύναται αὐτοῖς ἡ ἐπωνυμία*: id est, *Alamani convenæ sunt & miscellanei homines: quod & appellatio eorum lingua indicat.* Quippe **All** *omnem* significat: & **Man** *hominem*: unde vocabulum factũ **die Allmänner**/sive **die Allemannen**: quasi dicas *multitudinem hominum undique collectam*. Idem lib. 2. c. 20: Antiquum Germanor. vocabulum fuit gerre, quod bellum significat. Id à Burgundionibus, Francis, Gothis, ac Vandalis, Longobardisque Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ inlatum, eodem sono apud Gallos nunc manet *guerre*, & apud Hispanos *guerra*, apud Italos, u, litera tanquam w, Germanor. pronunciata, dicitur *guerra*, quasi **gwerra**. Apud ipsos Germanos plane interiit: pro quo habemus **Krig**/& **Dorloch**. Apud Anglos tamen in Britannia, Germanicæ originis gentem, item apud Scotos, manet vox, eadem significatione, *VVarre*, Ex hac & alia voce *man*, quæ virum notat, haud inepte componitur vocabulum *VVarreman*; quod *bellatorem*, seu militem indicat. Sic enim ex *foot*, id est pes, & *man*, componitur eidem genti, *footman*,

man, id est, cursor: ex *coache*, quod est vehiculum, *coacheman*, id est auriga; ex *VVater*, id est aqua, *VVaterman*, id est navicularius; ex *horse*, id est, equus, *horseman*, id est, eques: & id genus alia innumera. Ubi notandum, e. illud in fine vocum *coache*, *horse*, *warre*, in pronuntiatione haud exprimi; idque ex antiquissimo linguæ Celticæ more, quapropter haud absurde, nec vitiose eadem vocabula scribuntur *VVarman*, *Coachman*, *Horsman*. Redde jam igitur antiquitati suæ vocabulum *VVarre*; & adjice vocem *man*, habebis *Gerreman*: elisa autem otiosa illa syllaba media *re*, *German*. quod antiquum illud, atque verum, genuinumque est nomen, quo Galli ac Romani gentem nostram appellarunt: nihil aliud significans, quam quod nunc patrio sermone dicitur **ein Kriegesman**/ & nonnullis, agrestibus maxime hominibus, **ein Krieger**/ id est, bellator, sive miles. Inventum autem fuit à victis Gallis, gentique Transrhenanæ Rhenum transgressæ inditum, *ob metum*, ut inquit auctor noster; quia Galli arma dextrasque pugnaces adventantium expavescentes, Germanos adventare, inque agros suos irruere inter se conclamabant. *Idem Cluver. l. 1. German. antiq. c. 9.* Dispiciendum, quis ille fuerit gentis nostræ conditor deus Tuisto. Nostri sæculi homines, quia terra editum antiqui credebant Germani, eundem esse arbitrantur, vetustatis ratione ducti, qui divo Mosi in sacra historia dicitur *Aschenaz*, sive, ut ipsi legunt, *Ascanes*, Noachi pronepos; appellatosque ex hujus nomine judicant primos Germanos *Thuisscones*, quasi, adjecto German. linguæ articulo, *Thi Ascanes*. Verum, si ab *Ascane* gens nostra primum dicta fuit, *Thi Aschanes*, sive, quod magis Germanice, *Thi Ascanen*, vel *Aschaner*, &c, abjecta per apostrophum articuli vocali, *Th' Ascanen*; quæro ego, unde, aut quomodo ista Linguę Germanicæ ignorantia ipsis postmodū nata fuerit, uti geminato articulo dixerint *thi Thascanem*; & tandem, uti nunc varie apud varias Germaniæ nationes viget, *die Teutschen*, sive *Deuschen*, *de Duytschen*, *de Düdeschen de Tydsker*? Ratio sane nulla mon-

strari poterit: modusque hinc τῷ ἐτυμολογεῖν satis ineptus. Derivativas esse apud Germanos voces, quæcunque χαρακτηριστικὰ, seu formativas habent literas SCH, & ap. Danos, Suecosque ac Norvagios SK; nemini linguæ German. perito ignotum esse potest. Sic Saxones dicunt *de Spanische Rüter, dat Ungerische Krygesfolk, dat Romische Ryk, dat hemmelische Levend*, & id genus alia; quæ Latinè interpreteris, Hispanici equites, Hungarici milites, Romanum Imperium, cœlestis vita: à primitivis Spanien, Ungeren, Room, Hemmel, i. e. Hispania, Hungaria, Roma, Cœlum; quæ superiores Germani dicunt, die Spanische Reuter, das Ungerische Krigesfolk, das Römische Reich, das himmelische Leben: Dani & alii Septemtrionales, per SK, *De Spaniske rytere, det Ungeriske Krigesfolk, det Romerske rige, det hemmelske Lefnet.* Ex quibus judicare licet, Germanor. quoque vocabulum *Teutschen, Deutschen, Düdeschen, Duytschen, Tydsker*, non primitivum esse, sed derivativum, i. e. ab alio quodam vocabulo primitivo deductum: dictamque sic gentem nostram ad eundem modum, ut Itali quoque derivativo vocabulo appellantur Germanis citerioribus *die VVälschen*, & *VVallischen*, & Danis *de Velsker*: à primitivo vocabulo gentis Gallorum; quos à voce antiquâ gallen dictos supra docui. Item quemadmodum Anglus vocatur *ein Engelischer*, & *een Engelske*; à primitivo *Engelland*, quo ipsam terram *Angliam* notant. Quin sic etiam Suedus derivativo vocabulo nunc omnibus pariter Septentrionalibus dicitur *een Suenske*, à primitivo *Suen*; & Danus olim *Gdanske*, nunc *Danske*, à *Gdan*, & *Dan*; ut infra, lib. III. cap. XL. & XLI. latius explicabitur. Sic denique derivativo vocabulo dicunt Germani *hominem, ein mensch* quasi *mennisch*, sive *männisch*, & Dani *een mendiske*; illi à suo primitivo *man*, hi à *mand*; quorum utrumque *virum* significat. Quemadmodum igitur prædictæ voces omnes derivativæ sunt, adjectivarum vicem, quoties usus postulat, subeuntes; sic vocabulum quoque *Teutsch* primitivum nullo modo censeri debet, quippe eàdem ratione dicimus, appositis substantivis, *ein teutscher Man, eine*

eine teutsche Fraue, ein teutsches Roß; & Danicè *een Tydske Mand, eene Tydske Quinde, een Tydske Hest*: hoc est; *Germanicus vir, Germanica mulier, Germanicus equus.* At si hoc derivativum est vocabulum, quodnam ejus erit primitivum, unde id derivatum? nam à *Tuistone*, i. e. si Germanicè vocabulum formes, à *Tuist*, vel *Teust*, derivativum foret *Tuistisch*, & *Teustisch*; non verò *Tuitsch*, & *Teutsch*: &, si literas ST. transponas in TS, quasi ordo eorum à male curioso librario turbatus esset, uti fiat vocabulū *Tuttso*; jam hoc ipsum erit derivativum illud German. *Tuitsch, & Teutsch.* Unde suspicari licet, vocem hanc in omnibus *Taciti* exemplaribus esse vitiatam. Quærendum igitur aliud primitivum. Verum, genuinumque primitivum plerosque popularium meorum facere video TEUTO: quod viri cujusdam nobilis, vel regis nomen fuisse arbitrantur; ex quo gens etiam, cui ille imperavit, Cimbris contermina, & quondam cum his in expeditionem profecta, *Teutoni* nominati fuerint, qui nunc sunt *Dani*. Verum cur ab una hac natione, haud perinde magna, nec valida (Danicas quippe tenuisse tantum insulas, infra, lib. III. cap. XL. ostendetur) tota illa, vastissima universæ Europæ, gens denominata fuerit, rationem satis aptam video prorsus nullam. Hoc quin imo in contrariam me fert opinionem, quod primus ille gentis nominisque conditor, non rex, nec alius cujusdam conditionis mortalis, sed Deus vetustissimis Germanorum creditus est. Proinde hujus genus nomenque maxime investigandum censeo. Deum hunc, quia omnium pater existimabatur, primaque universæ gentis origo, inprimis coluisse Germanos, maxime credibile est: at *deorum maxime eos coluisse Mercurium, cui certis diebus humanis quoque hostiis litare fas habuerint*; testis est, in libro de Germania, Tacitus. Mercurium autem Ægyptiis, jam antiquissimis illis temporibus, ΘΕΥΘ appellatum, auctor est in Phœdro ac Philebo Plato; & item Cicer. l. III. de nat. deor. Lactant. l. 1. c. VI. Livius quoque lib. XXVI, Hispanor. ad Carthaginem Novam memorat Mercurium TEUTATEM: & item Lucanus, libr. I. Gal-

lorum refert Deum TEUTATEM: cui eadem ipse tribuit, quæ Germanorũ Mercurio Tacitus. Verba Poetæ hæc sunt:

Et quibus immitis placuit sanguine diro
Teutates, horrensque feris altaribus Hesus,
Et Taranis, Scythicæ non mitior, ara, Dianæ.

Et Gallos quoque *Deum maxime coluisse Mercurium, & se à Dite patre prognatos, ex Druidum proditione prædicasse*, auctor est Cæsar, belli Gallici comment. VI. Unde & DITEM Cæsaris, eundem fuisse *Teutatem* Livii ac Lucani, & qui Platoni dicitur THEUTH, omnino credibile est: quanquam duos diversos, per nominis errorem, intellexerit deos Cæsar, *Mercurium*, & *Ditem*. Nam quod Cæsar, in dicto Comment. de Gallis scribit, quia à Dite patre prognatos sese putabant, *ob eam causam eos spatia omnis temporis, non numero dierum, sed noctium finivisse; & dies natales, & mensium, & annorum initia sic observasse, ut noctem dies subsequeretur*: idem. in Germanis nostris exprimit Tacitus his verbis: *nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant, sic constituunt, sic condicunt, nox ducere diem videtur.* Proinde unam, eandemque utraque gens sibi credidit esse originem, ab uno eodemque conditore, deo THEUTH ductam. Hujus nomen, pro multiplici dialectorum linguæ Celticæ variatione, varie Germani, Gallique pronunriavere. *Theath, Theith, Theoht, Theuth*: & abjecta posteriori adspiratione, *Theat, Theit, Theot: Theut*: vel etiam prima, *Teath, Teith, Teoth, Teuth*: vel utraque *Teat, Teit, Teot, Teut*. Item *Thiath, Thieth, Thioth, Thiuth*: & *Thiat, Thiet, Thiot, Thiut*; &, *Tiat, Tiet, Tiot, Tiut*. Deinde Θ converso in adfine Δ, *Dead, Deid, Deod, Deud*: & posteriore D converso in T, *Deat, Deit, Deot, Deut*: item *Diad, Died, Diod, Diud*: &, *Diat, Diet, Diot, Diut*. Item *Dued, Duid, & Duet*; *Duit*. Ex quib. omnib. varia postmodum nomina propria, virorum pariter ac fœminarum, maxime tamen virorum fuere constructa, quorum exempla passim, cum apud posteriores sæculi rerum Germanicar. scriptores, tum apud antiquos Græcor. Romanorumque auctores, perscripta reperiuntur. Ex hac multiplici

tiplici vocabuli *Theuth* variatione, facile Cæsar hoc vel illud pro *Ditis* nomine arripere potuit. Apud Tacitum librariorum lapsu, sive incuria, pro voce *Tuitonem*, vel *Teutonem*, scriptum esse *Tuistonem*, hinc certus sum. *Hæc Cluverius.*

His omnibus adjicio coronidis ineptæ ac ridiculæ loco opinionem Goropii è lib. 1. origin. Cum nusquam (ait) *Garmanus* per primam in prima syllaba vocalem scriptum reperiatur; rejicio arrogantem illorum interpretationem, qui putant Germaniam totum virum significare. Et post: *Ger.* duo significat, desidero: & congrego, sive accumulo. **Man** vero vir dicitur. Vir itaque corradendi desiderio captus German proprie dicitur; ob quod se domo profectos in Galliam nomine suo Germani palam præ se ferebant.

Aer à felicitate nomen habet: אָשַׁר, *aschar*, i.e. incessit, felix fuit, beatus fuit. Ex quo etiam fuit אַשּׁוּר *Asschur*, *Assur*. Gen. 10. 22. i.e. gressus aut incessus felix. Item *Assyria*, cujus gentis Assur origo est. Ab Assyria, detracta prima syllaba fit *Syria*: ut Spania pro Hispania. Hieron. in c. 19. Jes. *Quos veteres Assyrios nunc vocamus Syrios*. Ab Heb. oritur etiam ἄριστος, i. e. beatus, optimus.

Asinus, *asellus*, qui felicius exponatur, quam per Hebr. עָצֵל *azel*, *asel*, non video. Non tantum enim literæ; sed etiam ipsa significatio examussim respondet. Quid enim pigrius asino? In *prima conjug. passiva* formatur נֶעְצַל *neezal*, i. e. piger factus est. Alias אָתוֹן *athon*, est asina. Quid si *athon* abeat in *ason* & inde *asinus*, & Græc. ὄνος? Non abnuam, cum T & S facile inter se commutentur: ut πράττω πράσσω: pulso pulto. *Asinarii* olim Judæi dicti sunt à Molone & Appione Alexandrino, quia aureum asini caput adorarent, eo quod Mose duce asinorum beneficio invenissent aquas, ut refert Plutarch. l. 4. Symp. c. 5. Corn. Tacit. l. 21. Annal. Sed nugæ sunt, quas Joseph. l. 2. advers. Appionem refellit. Piscis

etiam *asellus* nominatur. Ut enim asinus plaga ad opus faciendum cogitur; ita ille nisi aqua & fuste probe maceratus, non potest coqui. *Agaso, agasonis*, id est, agitator asinorum. *Onagus* ap. Plaut. in Asin. ὀναγὸς, ὀνηγὸς. Græcis est ὄνος: à quo nostrum *onus*, sententia J. C. Scal. l. 1. de L. L. c. 26. *Onustus* formatur ut angustus, augustus & similia. Ni præ Græco ὄνος, appetis Heb. אָנַס, *anas*, d. e., oneravit, pressit. Aut simpliciter עָמַס *amas*, i. e. imposuit onus. Vox asini propria exprimitur à Latinis per literam streperam, & deinde obtusam. Talis enim sonitus; *Rudo*; antique etiam *Rudio*. Satis commode, propter I. *Rudens* funis nauticus, atque grandior quidem: itidem à sono. Ap. Paccuv. *rudentisibilus*: à sono illo duplici. Cælio ad Ciceronem est *rudentum sibilus*, Virgilio stridor rudentum. Rudo, Græcis est ὀγκάομαι: Sed Latino illo posterius. Imitati tamen sunt & fecerunt *Onco*. Hebr. est אָנַק *anak*, id est, vociferatus est cum gemitu. Item נָהַק *nahak*, id est, rudit: asinorum proprium, ut notat etiam Buxtorf. *Onager*, ὄναγρος, id est, Silvestris asinus, ὄνος ἄγριος. Gen. 16. 12. Ipse erit *onager homo*, id est, ferus. *Oniscus* ὀνίσκος, idem quod ὀνάριον. Plin. l. 29. c. ultim. *Onobatis*, ὀνοβάτις. Cumani, Plutarcho teste, initio Græcar. Quæst, fœminam, quæ in adulterio deprehensa erat primum in saxo publico positam, deinde asino impositam in plateis circumvehebant, quam inde *onobatim* dixere. *Onochelos*, ὀνόχειλος, quasi dicas, labrum asini. *Onocrotalus* est avis à ruditu asini. Κρόταλον, est crepitaculum. κρόταλος est garrulus Aristophani: κρότος, i. e. pulsus: κροτέω, pulso, quatio.

Asparagus, non quod in *aspero* virgulto nascatur, ut Festo & Varroni placet. sed est ἀσπάραγος ἢ ἀσφάραγος Attice. Græci distincta, hîc quærunt etyma.

Asphaltites, ἀσφαλτίτης, i. e. bituminosus. ἄσφαλτος est bitumen: ἀσφάλιζω Suidæ. Κατ' ἐξοχὴν dicitur *Asphaltites* ille locus aut lacus, ubi Sodoma fuit: quoniam sulfure & bitumine plenus ignem atque favillas ejiciat,

ejiciat. Quo respectu dicitur nonnullis vox ab אֵשׁ & פֶּלֶא, h. e. ignis mirabilis. Hegesipp. l. 4. Arsere terræ, ardent aquæ, in quibus cœlestis ignis reliquiæ cognoscuntur, atque etiam nunc manent. Isidor. l. 16. bitumen in Judæa de lacu Asphaltite emergit. Græci πισσάσφαλτον appellant. Etiam *asphaltopissa* legitur apud LXXII. Exod. 2. in MS *Vaticano*: καὶ κατέχρισεν αὐτὸν ἀσφαλτοπίσσῃ: & oblevit ipsum bitumine & pice: ut alii vertunt.

Astarte, apud Phœnicas inquit Varro l. 4. Cicero de nat. deor. l. 4. de quatuor veneribus loquens: *Quarta*, inquit, *Syria Tyroque concepta, quæ Astarte vocatur, quam Adonidi nupsisse proditum est*. Herodianus putat fieri ἐκ τοῦ ἄστρου: & scribit l. 5. Λίβυες μὲν οὖν αὐτὴν Οὐρανίαν καλοῦσι· Φοίνικες δὲ Ἀστροάρχην ὀνομάζουσι, σελήνην εἶναι θέλοντες, i. e., *Libyces ipsam quidem Uraniam vocant: Phœnices vero Astroarchen nominant, Lunam esse volentes*. Ubi pro Ἀστροάρχην legit *Pet. Faber* (qui videatur l. 3. Semest. c. 2. & 3.) ἀστάρτην: neque alii dissentiunt. Revera autem *astarte*, ἀστάρτη ab Hebræo oritur. Nempe ab עֲטָרָה *atarah*, quod signif. coronam. LXXII. reddunt etiam στέφανον: à rad. עָטַר, cinxit, Aut potius ab עַשְׁתֹּרֶת *aschtoreths* Et hoc etymon non modo major utrinque literarum convenientia (αὐτοψία docet) sed etiam aliæ rationes firmant. Nam 1. Regum·11. 5. Jud. 2. 13. *aschtoreth* LXXII. interpretes diserte vertunt ἀστάρτην. Insuper *aschtoreth* fuit dea Tridoniorum 1. Regum. 11. 5. Et ita Lucianus in libro de Dea Syria: Sidonios tradit etiam suo ævo coluisse deam *astarten*. Vox עשתרת componitur ex עָשׁ, arcturus: & תּוֹר, id est, ordo girans. Ita Avenar. & alii. Sed Kimchi aliique Judæi notant: עשתרת significare simulacra, quæ habebant imagines ovium, quæ loco dearum colebantur à Tzidoniis & Philistæis Jud. 2. 13. 1. Samuel. 31. 10. Quippe עַשְׁתָּרָה est grex. J. Scalig. in conject. *Astarte* ea est, quæ *Astarot* in divinis literis vocatur. Id Phœnicum lingua sonat *greges*, τὰ μῆλα: tanquam suspiceris dictam à victimarum multitudine. Ea

colebatur à Sidoniis: sicut *Dagon* à reliquis Phœnicibus & Assyriis. Græcis dicitur Δερκετώ καὶ Δερκῖτις: nimirum detorta voce à Syriaco *Adardaga* Significatio à pisce, דָג. Cluv. Germ. Antiq. l. 1. cap. 27. contendit Venerem esse eandem & Dercetum & Astarten & Atargatin. Et ibidem addit: Beda in libro de temporum ratione, cap. XIII. ita scribit de Anglis, Germanica gente, in Britanniam transgressis: *Aprilis, Eostarmonath* (manu scripta exemplaria *Aestermonath*) *qui nunc Paschalis mensis interpretatur, quondam à Dea illorum, quæ Eostre vocabatur, & cui in illo festo celebrant, nomen habuit, à cujus nomine nunc Paschale tempus cognominatur, consueto antiquæ observationis vocabulo gaudia novæ solennitatis vocantes.* Id adeo verum est, uti etiam nunc plerique Germanorum Paschatos festum vocitent *O Oestern*: Angli vero *Easter*; vocabulis dissyllabis: nam *Oo*, & Ea, sunt diphthongi. *Estar* igitur, sive *Ostar*, seu *Aester* dea nulla alia fuit, quam quæ *Astarte* Sidoniis & *Atargatis* Assyriis dicta; id est, Terra mater, sive Mater deûm, & Rhea, & Iuno, & Venus, & Luna. Legatur etiam Fuller. l. 1. Misc. c. 13.

Astrum ἄστρον. Græcorum magistri discrimen hoc statuunt; quod *Aster*, ἀστὴρ stella una sit: *astrum* ἄστρον, signum è stellis coactum. Quod si ad causam hujus statuti reddendam citantur, magis muti sunt, quam pisces. Pro uno autem sumuntur ambo; nisi quod pluralis quandoque numerus ingerat aliquam συνάθροισιν, aut Sidus. Ab ἄστρον, vel ἀστὴρ faciunt etiam ἀστράπτω. Rectius ab Heb. שָׁרָב, *saraf*, est æstus, torridus locus. Item שָׂרַף est ussit, incendit, fulgore vestiit. Ex eo στράπτω, στεροπὴ: postea ἀστράπτω, ἀστραπὴ, ἀστεροπὴ, ἀστραπαῖος, astrapæus. Astrum vero, vel ἄστρον, ab אֵשׁ; *esch*, quod astra sint πυρινά. Cæterorum in hanc rem suffragia paulo post colligam. *Astræa*, ἀστραία: quia ab astris descendit, id est, justitia.

Astus ab ἄστυ, quod urbem significat. Pomp. Festus: ab ἄστυ, in quo, qui conversati assidue sunt, cauti, atque acuti esse videantur. *Terent.* An in *astu* venit?

Asylum,

Asylum, ἄσυλος, immunis, tutus à præda: à σύλη, i. e. præda. Aut ab אֶשֶׁל *eschel*, i. e. nemus arboribus consitum sacris, ut istuc confugientes & adorantes Deum salvi sint, & immunes à raptu & cæde. Virgil. 8. Æn. Hinc *lucum ingentem*, quem Romulus acer *asylum* Rettulit --- Ovid. 4. Fast: Quilibet huc, inquit, *confuge: tutus* eris. Statius: Sic sacrasse loco, commune animantibus ægris *Confugium* --- Græcum σύλη, συλάω, à שָׁלַל *schalal*, spoliavit, prædatus est. A συλάω, σκυλάω, post σπυλάω est & Latin. *spolio*, prædor. De *spoliis* agit Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 17.

Atad Heb. אָטָד, i.e. Rhamnus, spinæ genus. Hinc etiam Afris dicitur *Atad*, & in Dioscoride ἀτάδιμ, corrupte. LXXII. cum Pagnigno vertunt ῥάμνον, *rhamnum*. Tremellius *Cynosbatum*.

Ate, ἄτη ab Hebr. אֵיד *ed*, *at*. id est, infortunium, δυσυχία, calamitas. Sic ἄση ab אָסוֹן, *ason*, i.e. damnum, exitium. It. ἄχθος à דָּאַג, *daag*, *agd*, i.e. solicitus fuit, doluit.

Athanasius est immortalis, ἀθάνατος. A θνήσκω morior. *Biothanatus* est Isidoro l. 10. bis mortuus. Vox ea frequens in Tertull. Cassiano, Julio Firmico. Serv. in l. 4. Æne. *Omnibus umbra locis adero:* Dicunt physici, inquit, βιοθανάτων animas non recipi in originem suam, nisi vagantes legitimum tempus fati compleverint. Quod Poetæ ad sepulturam transferunt. Hæc ille. Unde colligitur βιοθανάτον esse τῇ βίᾳ, vi, aut violente qui moritur, αὐτόχειρα, qui ipse manus sibi infert.

Athenæ; à Dea conditrice & patrona: ἀπὸ τῆς ἀθηνᾶς: quod compositum est ex θεὸς & νοῦς: mens divina. Vel θεονόη, τὰ θεῖα νοοῦσα. Inde est etiam nunc *Athenæum* pro loco, artibus & scientiis divinis frequentato. Fr. Jun. cap. 2. de academ: *Phœnicia* est appellatio, perinde significans, ac si doctorum vel doctrinæ locum, doctrinave celebrem (*Athenas*) appellaveris. Phœnices enim & Syri doctrinam à *tradendo* nominant, quasi παράδοσιν: disciplinam vero à *percipiendo*, quasi παρειλημμένην: quia doctrina à magistris & præceptoribus *traditur* & disciplina

plina ab audientibus *percipitur*. Doctum vero hominem appellant *Thanai* vel *thani*. Atque ex eo Ἀθήνα docta minerva & doctrinæ dea: Ἀθῆναι, urbs *Athenæ*, quas doctas Ovidius nominat: unde *humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges ortæ, atque in omnes terras distributæ putantur*, ut ait Tullius orat. pro Flacco, *Athenæum* doctrinæ doctorumque hominum, doctrinam suam fideliter *tradentium* locus & literarum sedes. Hæc Junius.

Atrium, non ab *atrum*, non à *terra*, non ab *Atria*: sed ab αἴθριον: quia fornice, amplitudine & ornatu repræsentat æthram. *Victruvius*, facienda sunt vestibula regalia, alta atria. Gloss. *atrium*, μεσαύλιον, περίστωον, Casaub. in Sueton. l.2. in Augusto: *Atrium*, ab αἴθριον, significat locum in ædibus sub dio. Græci ὕπαιθρον frequentius vocant. Sed αἴθριον, pro atrio notavimus sæpe apud LXXII. & Josephum. Tertull. in loco Ezech. c. 9. *Subdival* vertit. Porro ab atrium est *Atriense*, quod pertinet ad atrium: ut servus vel minister atriensis: ita dicitur *amanuensis* à manu.

Audio, græce ἀΐω, id est, ἀκούω. Nisi sit ab aure, quasi *aurio*, i.e, aure percipio. *Inaudio*, i.e. leviter audio. *In* subinnuit quandam στέρησιν. J.C. Scal. c 32. de c. L. L. *Au* mutatur in E longum: *audio*, *obedio*; Ubi OB nihil detrahit, sed causam finalem dicit. Festo, Tertull. l.2. contra Marcion. & aliis est *obaudio*: ut & in Bibliis 4. Esdr. & Ecclesiast. 33. Ita ap. Græc. ὑπακοὴ, ὑπήκοος, εἰσακούσαι & similia ab ἀκούω formantur. Gloss. Cyrilli: ἐπακούω, obaudio: ὑπακοὴ obauditio, obtemperantia, obsequium.

Auris, οὖς, ab *aura*, quia per auram, tanquam per medium, sonos apprehendimus, ut Physici disserunt. Jos. Scal. ita placet in Conject. Ausculto: *auses*, & *audes*. & *aures* dicebant veteres. *Ausis*, οὖς, ὠτὸς, Cretice, & Tarentine, αὖς, αὐτὸς, *auses*. Hæc ille. Potius *auscultare*, est *ausecultare*, h. e. *aure occultare*. (Ab inusitato *Cultare*: unde & *decultare* ap. Fest.) Ubi aliquid non leviter aures prætervolat, & in auras spargitur: sed in auribus quasi hæret defixum. Ex quo patet etiam, quur *auscultare* ἐνεργέστερον sit, quam *audire*. Quod discrimen alias notant

inter-

interpretes: ſed ſine appoſita ratione. A Græco οὖς, ὠτὸς fit ἐνώτη & ἐνώπιον; & poſtea hinc κλεινώπιον ſive κλε.ώπιον, quaſi κλεινὸν ἐνώπιον. Atque inde vulgatum *clenodium*: ut ita ſignificet inaurium. Ita conjicit. *Ad. Theod. Siber.* Interim *clenodium* nemini vere Latinorum uſurpatum. Germanis Kleinod eſt κειμήλιον. *Panotus* quaſi totus auris, ap. Iſidor: l. 11. c. 3 *Panotios*, inquit, apud Scythiam eſſe ferunt, tam diffuſa aurium magnitudine, ut omne corpus ex eis contegat. Οὖς, ὦς, ab Hebr. eſt אֹזֶן, auris. Cæterum *aura*, αὔρα, compoſitum παρὰ τὸ ἄω, καὶ ῥέω: ſpiritus fluens, Hebr. רָוַח, i.e. auram captavit, reſpiravit רֶוַח, *aura*, *ſpiritus*, *flatus*.

Auriga ab *aurea*, *orea*, id eſt, vinculum, quo aures equorum ligabantur. Feſtus: *aureas* dicebant frenum, quod ad aures equorum religabatur: ſicut *oreas*, quo ora coercebantur. Dicitur autem *orea*, *aurea*: *oricilla*, *auricula*, ſicut olla, aula.

Aveo, ἄχομαι: ab אַוָּה *affah*, *auvah*, deſiderium. Unde etiam εὖ, quia bonum appetimus: aut à יָטַב *jataf*, id eſt, bonus, εὖς, ἐΰς, הֵיטִב. Aliud vero eſt *Haveo*, *haue*: pro quo uſitatè *Aue*, quod Pœnum eſt, ut Joſ. Scal. in conject. annotat. Rectius tamen *haue*, i.e. vive, uti etiam monet Jac. Cujac. l. 1. obſ. c. 15. Ita legimus Dan. 2. 4. *O rex in ſeculum vive*, חֱיִי. Et Dan. 6. 22. Etiam Manutius teſtatur, τὸ *Haue*, cum adſpiratione in probatis libris ac lapidibus inveniri. Hebr. eſt חָיָה *chaiah*, id eſt, vixit, viguit. Inde *Heua* vel potius *Chauuah*, חַוָּה, ab Adamo ſic vocata, quod è coſta viventis facta, mater omnium hominum futura ſit. Ab *aueo* eſt *avarus*. Nigidius ap. Agell. l. 10. c. 5. appellatur, qui *avidus*, *æris*. Subjicit *Agell.* De avaro ambigitur. Quur enim non videri poſſit ab uno ſolum verbo inclinatum, quod eſt aueo? At quia non affertur ab Agellio ἔνστασις, tale nomen à verbo ſecundi ordinis ſolo eſſe, potius Nigidio adſtipulemur: quod *avarus* ſit *auens æris*. Vel quaſi *auaurus*, à potiore metallo: ſicut theſaurus. Nam *amarus*, quod ibidem

dem addit, huc non quadrat, cum non ejusmodi sit originis. Ipsis etiam Græcis est φιλάργυρος amans aut avens pecuniæ. Et hinc φιλαργυρία Virg. 3. Æn. est *auri sacra fames*- Juven. *amor numi*: Sallust. *studium pecuniæ.*

Avernus. Lacus Campaniæ Plin. l. 3. c. 5. ἄορνος ab ὄρνις: qui graveolentia aves supervolantes enecet. Lucret. de rerum nat. l. 6.

Principio, quod *averna* vocantur, nomen id ab re
Impositum est, quia sunt avibus contraria cunctis,

Virg. 6. Æneid.

Quam super haut ullæ poterant impune volantes
Tendere iter pennis: talis sese *halitus* atris
Faucibus effundens supera ad convexa ferebat:
Unde locum Graii dixerunt nomine *avernum.*

Augeo, αὔξω, ἀέξω, αὔξησις. Ab Heb. יָסַף, id est, addidit, προσέθετο. Ab *auctum* est *auctionari*, i. e. sub hasta vendere; scilicet propter lucrum auctius. Sic *auctionem facere*, est publice vendere bona. *Auctor* qui auget. Manutius facit à veteri *auquo*. Sed tam facile ab auctum auctor: ut ab actum actor. Igitur differt ab *Autor*, quod vulgus negligit. Hoc est, qui ipse opus proprio marte molitur, αὐτουργός. Ab autor est *autumo*: non ex *ab*, & *æstimo*, ut Nigidius. Id est, dico, commemoro, recenseo, autor sum; ap. Plaut. Agell. l. 15. cap. 3. Gloss. *autumat*, λέγει. *Autumnus*, qui auget nos fructibus, atque frugibus; quasi *auctumnus*, ut non pauci scriptitant. Quidam *auctunus*, ut Portunus, Neptunus. Sed melius *Auctumnus*, ab auctum. M, enim remanet, ut *Vertumnus*. Et rectius est *Portumnus*. Neptunus verò Græcum. Ab augeo fit *augustus*, sane ἀναλόγως: ut ab ango angustus. Et iterum ab augustus *Augustinus*: ut à Severus *Severinus*. Ovid. l. 1. Fastorum:

Sacra vocant *augusta* patres: *augusta* vocantur
Templa sacerdotum ritè dicata manu.
Hujus & augurium dependet origine verbi:
Et quodcumque suâ Jupiter *auget* ope.
Augeat imperium nostri ducis, *augeat* annos:
Protegat & nostras querna corona fores.

Xiphi-

Xiphilinus in Cæſ. Auguſto: πάντα τὰ ἐντιμότατα καὶ ἱερώτατα αὔγυστα προσαγορεύεται. Pomp. Feſto *auguſtus* eſt locus ſanctus, ab *avium geſtu*, ſeu *guſtu*, qui ab avibus ſignificatus ſit. Ennius:

Auguſto augurio poſtquam inclita condita Roma eſt.

Ap. Sueton. *Auxilium* (inquit Varro) ab *auctu*: cum acceſſerant qui adjumento eſſent, alienigenæ. *Auctum, auxum*: inde proximè *auxilium*. Plautus tangit Ciſt. a. 1. ſc. 3. augere auxilia veſtris juſtis legibus. *Macto* à mactum, vel *magis aucto*. Cic. 6. de Repub: *Ferunt laudibus*, mactant *honoribus*. Plaut. Aul. act. 3. ſc. 5. *Dotatæ* mactant *& malo & damno viros.* Ubique τὸ *magis* vel *augmentum* infert, non modò ex origine, ſed etiam ex uſu conſentiente. Arnobius hoc verbo, *mactare*, admodum delectatur. *Mactus* dicitur quaſi *magis* aut *mage auctus*. Neque hæc contractio videri debet nimia. Quàm facilè enim *malo* fit ex *magis volo*: tam facile *mactus* erit *magis auctus*. Nonius: *Eſt verbum ſacratum, ut macte magis aucte.* Qui igitur *mactus* vel à ſolo *magis*, vel à Græco μᾶκος dicunt; non audiendi. Neque enim analogia hæc (*Ut ab ago actus; ita à magis mactus*] convenit. A verbo enim *actus* dicitur. Atqui à *magis* nihil tale venit. Itaque *mactus* ſcitiſſimè, quaſi *magè auctus*. Semper enim τὸ *magis* ſignificatio innuit. Cato c. 38. dicit *mactam herbam*, id eſt, adultam, bene auctam. Plinius eodem ſenſu *herbam auctam* vocat. Quum tus aut vinum fundebant ſuper victimam; dicebant: *Mactus eſt taurus ture aut vino*, h. eſt, cumulata eſt hoſtia & *magis aucta*: uti notat etiam in 9. Æneid. Servius. Similiter dicebant Gentes: *Jupiter, mactus hoc ferto: Jane pater, macte vino inferi eſto*; & quæ ejus generis alia erant, ap. Caton. de re ruſt. c. 134. & 141. videnda. Sed haſce gentiles ac verè aniles ineptias ſolidè confutat Arnob. l. 7. contra gent. Ubi, qui P. Nannium l. 3. miſcell. c. 29. & Briſſon. de Form. l. 4. legerit: omnia rectius (ſi modò ea tanti) intelliget. Nos chriſtiano more dicimus: *Deus hiſce donis auctus eſto & honoratus*, Aut potius S. ſcripturæ verbis: *Exaltetur Deus rupis ſalutis* 2. Sam. 22, 47.

22. 47. *Magnificabo Deum gratiarum actione* Ps. 69. 31. Ubi Targum: *augebo eum*. Amplius *Magnificetur Deus*: Ps. 70. 5 Ubi Targum: *augeatur gloria Domini*. Dictio macte habet significationem applausus, quasi re bene gestâ. Virg. 9. Æn. *macte nova virtute*, i. e. augere & cresce magis. Cic. Tusc 1. *macte virtute*. Liv. l. 4. decadis primæ: *Tum dictator, macte virtute, inquit, Servili esto liberata republica*. Statius l. 1. Silvar. *macte bonis animi*. Et hac formula, qua bene agentes laudamus, & ad majus incrementum virtutis cohortamur: tuto licebit nobis uti. Neque dissimiliter Scriptura. Deut. 31. 6. *Confirmamini & fortes estote*. Jos. 1. v. 6. *Confirmare & fortis esto*. LXXII. ἴσχυε καὶ ἀνδρίζου: & alibi. *Magmentum*, i. e. majus augmentum. Formatur à *sectum*, *segmen*, *segmentum*: à *fictum*, *figmentum*: sic à *mactum*, *magmen*, *magmentum*. Et sapit ita *magmen* τὸ *augmen* ap. Lucret. tanquam simplicius: sicuti *magmentum* sapit τὸ *augmentum*: Arnobius advers. l. 7. non magmenta, non augmina; non mille species. Manil. l. 1. astron. ante fugam tali pensabat *magmine* victor Quidam legunt hic *imagine*. MS. & Rom. *inagmine*. Sed Fr. Junius evincit, *magmine*: cui etiam calculum libens apponit doctiss. VVigand. Spanheim. *Magmen & magmentum* κατ' ἐξοχὴν & peculiariter est daps aut sacrificium amplum, quo mactantur dii. *Magmentum* Festo, magis auctum, mactum insuper. *Magmentarium* Varr. l. 4. LL. cui magmentum imponitur. Gloss. *magmentarium*, ἐφ' ὧ τὰ σπλάγχνα πλέμψα τοῖς βωμοῖς προσφέρεται. *Macellum* quasi *mactellum*, à mactandis pecudibus. Quanquam pecudes non dicuntur ἰδίως *mactari*, pro jugulari. Verum ex tota illa actione sacrificandi, penumque domesticam instruendi, à plebe dicebantur animalia *mactari*: cum rectius occiderentur: contra ipsa sacrificia & res domesticæ ab illis *magis* augerentur. Igitur aliud est loqui proprie cum eruditis: aliud cum plebe, quæ ubi plura alicubi concurrunt, unum cum altero confundit, & allium appellat cepas. Bene Virgil. 3. Æneid.

— *Tibi*

——*Tibi maxima Juno*

Mactat, ſacra ferens, & cum grege ſiſtit ad aram.

Servius quidem ad illud: Sane (inquit) ὕστερον πρότερον in hoc verſu: primum enim cum grege ſiſtit ad aram, & ſic mactat. At nimis ille audacter: ut alibi ſæpius. Et primo quidem *mactatio* ponitur: quia ea actio tota Deinde ſequuntur, quaſi partes. *ſacra, grex, ara. Mactat*, i. e. Junonem, quia maxima, magis auctat, honoratve. *Magis*: nam ipſe fert ſacra: & quia cum grege. Et ſiſtit ad aram: ut ritus ſacræ illius actionis & religio & cultus indicetur.

Audax, à ἀδύνκος: ſcilicet τῇ μίξει τῶν στοιχείων, quaſi *Audocs*. X nihil aliud, quàm CS. Etiam *audeo* exprimit Græcum αὐχέω: item αὐδάω. Nam majori ex parte *audacia* conſiſtit in oſtentatione verbisq; ſplendidis. Ab audax *audaciter*: ut a felix feliciter; à tenax tenaciter; à ferox ferociter. Quod etiam Caper Grammaticus notat: Sic (inquit) audacter Latinum eſt: ſed audaciter melius eſt. Quia nomina in X literam terminata, in Adverbiis ITER aſſumunt: ut atrox atrociter, velox velociter: & ſic audax audaciter. Et hanc voculam (*audaciter*) Ciceroni quoque fuiſſe uſitatam notat Lipſ. 1.4. epiſt. quæſt. ep. 10. *Sodes*, integrum *ſi audes*: ut *ſis*, pro, ſi vis: *ſultis*, pro, ſi vultis: quod notat etiam Cic. in Orat. & Feſtus. Priſcian. edit. Aldinæ anno 1527. *Plautus in Vidul. Dic mihi ſi audes, quis ea eſt.* Et vetus Perſii interpres Sat. 3. eodem modo idem citat: *Dic mihi ſi audes.* Ut ita etymon aliud exquirere velle, ſupervacuum ſit.

Avellana, ab urbe *Abella* & *Avella*. Virgil.

Et qui maliferæ deſpectant mœnia Avellæ. 7. Æn.

Aliis à *vellendo*, i. e. nux, quæ avellitur, ad differentiam ejus, quæ decutitur. Sed melius ab illa Campaniæ urbe nucum feraciſſima. *Avellanas* Græci vocant λεπτοκάρυα.

Aula, αὐλή. Ab Heb. אהל, quod idem. *Aulæum*, i. e. παράζωμα ἢ παραπέτασμα, quo parietes aularum veſtiuntur. Virgil. 1. Æn.

——*Aulæis jam ſe regina ſuperbis.*

Mantuanus etiam

Pendula suspendat pariter aulæa——
Servius putat ortum primitus in aula regis Attali. Propert. l. 2. Porticus aulæis nobilis Attalicis. Alias *Attalicum* est idem, quod magnificum, grande, eximium: ab eodem illo rege. Horat. *Attalicis* conditionib. i.e. maximis. Scribitur autem rectè *Aulæa*, non *aulea*: quia Græcis αὐλαία: & propterea dicitur etiam hæc aulæa in Fœmin. *Aulicus*, αὐλικός.

Aurum ab αὐρος. *Thesaurus*. Θησαυρὸς, παρὰ τὸ εἰς αὔριον τίθεσθαι: Vel potius ab αὐρὸς, & θήσειν. Est enim theca, ubi aurum & ejus generis preciosa reponuntur.

Aurora, quasi *aurea hora*: tum à fulgore *aureo*, tum ab utilitate *aurea*. Quippe aurora musis amica. I. C. Scal. Ex. 78. *aurora* est tota Græca vox. Cujus postrema pars adhuc in usu est Græcis ipsis ὥρα. Prior autem nobis tantum *aurum*. Illis non nisi in composito, θησαυρός. *Idem* c. 91. L. L. Metallo & præviæ diei parti fulgoris nomen inditum est, Græca voce αὐρόν. Prisca enim est, quod tentatur αὔριον, scilicet sequens mane: quod & Germani imitati sunt, & Hispani, & Itali. *Hæc ille*. Etiam autores ita describunt aurum ab illo fulgore. *Pindaro*, χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ. *Virgil.* fulvum. *Ovid.* micans. *Apul.* coruscans. *Claud.* rutilum. Origo plane Hebr. אור *or*, *aor*, quod lucem sive splendorem notat. *Aurescit aer*, inquit Varro de L. L. l. 6. Cæterum ut à ferrum, ferrugo: Sic ab aurum, *aurugo*. Et hinc verbum ap. Tertull. de Anima: *redundantia fellis auruginant*. Gloss aurugo ἴκτερος, *auruginosus* ἰκτερικός. Icteris, morbus Galeno dicitur ab *ictide*, mustela agresti. Plinio, ab *ictero* avicula. Isidor. l. 4. orig. c. 9. Græci appellant à cujusdam animalis nomine, quod sit fellei coloris. Hunc morbum Latini *arcuatum* appellant ad similitudinem cœlestis arcus. *Auruginem* vero Varro appellari ait à colore auri. *Regium* autem *morbum* inde æstimant dictum, quod vino bono & regalib. cibis citius curetur. Hieronym. Amos c. 4. ירקון *jerakon*, i.e. auruginem, omnes icteron transtulerunt. Pagnin. *rubiginem*, ut & Tremell. Avenar. *flavedinem*, Buxtorf. *rubiginem* & *auriginem*.

Auste-

Austerus, αὐστηρὸς: *asper*. ἄστοςος. J.C. Scal. in Theoph. de plan. quod Latini tam dura voce, quam dura est tum res, tum Etymologia. Vox est agricolarum priscorum sumta à terra, quæ est inepta cultui: παρὰ τὸ μὴ αὐτήρεσθαι: Ubi essent saxa & squalor. Græcum autem fuit τὸ τρεῖν καὶ ἄχος. Urbane Democritus multangulum facit. Sane vero tum serra, tum linea, tum spinæ multangulæ sunt. Et sapores *asperi*, partes habent dissimiles & inæquales. Pers. *Sat.*3. *asper utile numus habet*: asper, scilicet propter formam satis expressam, necdum usu divino tritum, notis obliteratis. Anne vero *asper*, moneta & vox hodieq; Turcis usitata, huc alludat? Gloss. δηνάριον λευκὸν, *Asprum*: Et iterum: ἀσπρότης, *candor*.

Authepsa, nomen ollæ æneæ. Cicero pro Roscio: Ibi domus referta vasis Corinthiis & Deliacis, in quibus est *aut ipsa*, quam nuper mercatus est. Ibi pro *aut ipsa*, Eruditi substituunt, *Authepsa*: ut sensus ita aliquis sit. Ab αὐτὸ & ἕψω, i. e. quasi ipsum coquens. Aut ab αὖθις ἢ αὖτε & ἕψω, i. e. iterum coquo; quasi sit Vas, quod imponitur mensæ ad rursus calefaciendum cibum. *Depsere*, i. e. coquere, ἀπὸ δέψειν, in Nonio, Varrone: sicut *clepere*, à κλέπτειν.

B.

B*Ahal*, βαάλ, est dominans; item idolum, propriè Sidoniorum 3. Reg. 16. *Bahalim*, idola sive dominantes. Tremellius exponit *deos tutelares*. *Bahalia*. βααλία, idoli dominus. Vide, quæ de *Bahal* egregie notarit comment. priori ad voces N. Test. Drusius: & Fuller. l. 2. Misc. c. 7. Addam hic & nonnulla alia. *Mambre*, μαμβρῆ, est rebellis aut amarus vel etiam commutans. Alias in Græco scribitur ἰαμβρῆς, *Iambres*: & sic Hebraice vertitur, mare cum egestate. Hieronymo est *mare pellucidum* 2. Timoth. 3. legitur ἰαμβρῆ: & ita appellatur à Palladio in vita Macarii Alexand. & Eusebio l. 9. de præp. c. 3. *Jerobeam*, est impugnans aut objurgans populum. Hieronym. in Am. c. 1. *Jeroboam*, judicatio sive causa populi, δικασμὸς λαοῦ: licet quidam per X græcam literam legentes, divisionem populi suspicentur. *Cephanet*

à Pharaone dictus est Joseph, & sonat Hebraice absconditor repertorum, quod obscura Somnia revelavit & sterilitatem prædixit. Sed quia hoc nomen ab Ægyptio ponitur, ipsius linguæ deberet habere rationem. Exponitur ergo *cephanet* Ægyptio sermone, *Salvator mundi*, eo, quod orbem terræ ab imminente famis excidio ipse liberaret, ut ait Isidor. l. 7. orig. c 7. & Hieronym. ad Gen. c. 41. *Maria*, מִרְיָם, *μαριὰμ*, & inde Μαρία. Etiam sonat *stilla maris*. מַר est gutta, *σταγὼν*: יָם, mare. Hieron. in Nominib. ex Matthæo: *Mariam* plerique æstimant interpretari, *illuminant me isti*, vel *illuminatrix*, vel *Smyrna maris*. Sed mihi nequaquam videtur. Melius est autem, ut dicamus, sonare eam *stillam maris*, sive amarum mare. Sciendum quoq; quod *Maria* sermone Syro *Domina* nuncupatur. Isidor. l. 7. orig. c. 10. Maria illuminatrix sive stella maris. Aliis exponitur magistra maris. *Ægyptus*, *ἄιγυπτος*, est angustia. θλίψις. A prophetis appellatur *Misraim*, à Mesraim filio Cham. Joseph l. 1. antiq. Jud. c. 12. *Mesrim* & *Mesraim* nominatam refert. Ps. 77. & 104. Ægyptus dicitur Cham, quod ejus filius Mesraim occupaverit Ægyptum. Quondam & *Æria* dicta est, ut Euseb. notat in Chron. *Achlab*, *ἀχλάβ*, frater cordis. *Asaph*, *ἀσάφ*, congregans aut colligens. *Barabbas*, *βαραββᾶς*, filius patris, aut confusionis. Nomen latronis Matth. 27. At *Barnabas*, *βαρνάβας*, filius Prophetæ, vel filius consolationis Actor. 4. Legatur Joh. Drus. com. priori ad voces N. Test. *Belial*, *βελίαλ*, perversus, non adscendens, vel absque jugo. *Bethania*, *βηθανία*, domus obedientiæ vel afflictionis, aut domus cantici, sive domus gratiæ domini. *Bethabara*, *βηθαβαρά*, domus transitus aut iræ: vel Syriace, frumenti. Joh. 1. Hæc in Bethabara facta sunt trans Jordanem. Ubi vetus versio male, *Bethania*, legit vide Joh. Drus. com. priori ad voces N. Testamenti. *Bethesda*, *βηθεσδά*, domus effusionis, sive confluges: locus ad quem aqua pluvia confluebat Joh. 5. *Bethphage*, *βηθφαγή*, domus oris vallium vel domus buccæ vallis, sive domus ficuum præcoquarum. *Bethsaida*, *βηθσαϊδά*, domus

domus frugum, vel domus venatorum, ſive inſidiantium. *Caiphas*, καϊφὰς, inveſtigator, vel ſagax, vel vomens ore, aut vomitus oris, Matth. 26. *Cain*, καΐν, poſſeſſio, vel poſſeſſus, *Candace*, κανδάκη, poſſidens contritionem: aut ex Hebr. & Syro, poſſeſſio munda vel puriſſ. Actor. 8. *Carmel*, κάρμηλος, cognitio circumciſionis, vel agnus circumciſus, aut teneritudo ſegetum, aut coccinus. *Cedron*, κεδρὼν, torrens obſcuritatis. *Cenez*, κενὲζ, nidus iſte, aut lamentatio hæc, ſive poſſeſſio aut emtio hæc. Inde *Cenezeus*, κενεζαῖος. Num. 32. Quod LXXII. verterunt, διακεχωρισμένος, alienam ſeqvuti lectionem. *Chun*, præparatio ſive placenta: aut Syriace, feneſtra. Nomen opidi. 1. Paral. 18. LXXII. ex nomine proprio ſic verterunt: καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων. *Corinthus*, κόρινθος, ſatietas, vel etiam ornamentum. *Darius*, δαρεῖος, requirens vel inquirens. Caſp. Waſer in Mithrid. *Darius* ad formam Perſicam eſt *Dariaves*, quod Cteſiæ Græco eſt Δαρειαῖος, & Herodoto exponitur ἐρξείης, à premendo & coercendo. *Darbes* enim eſt ἔρξις, θλῖψις. Hæc ille. *Doeg*, δωὴκ, eſt ſolicitus, vel etiam piſcator. *Emim*, אֵימִים, Timores aut terribiles. Gigantes quos expulerunt Moabitæ à terra ipſorum. Deut. 2. in Gen. 14. non eſt proprium nomen, ſed vertatur, *Terribiles* vel *horrendos*, quod fecit: Chaldæus paraphraſtes. Sic etiam transferendum eſſe ait Hieron in Quæſt. Hebr. in Geneſ. Licet LXXII. ἐμμαῖος tranſtulerint *Ephraim*, ἐφραὶμ, frugifer, aut creſcens. Sic & *Ephratha*, ἐφραθά, eſt ubertas, aut frugifera *Eſther*, ἐσθήρ, occulta, abſcondita vel demoliens: aut ex Syro & Hebr medicinæ exploratio, vel medicina turturis. *Ethecæ* אַתִּיקֶיהָא Ezech. 42. ædificia quædam in atrio templi ſtatuta, ſive muro templi, juncta. Judæi angulos vocant & ſtatuas. Hieron. in 42. c. Ezech. tranſtulit *porticus*. Rabbi David Kimchi ait eſſe communiorem vocem, ad Cameram & gazophylacium. LXXII. pro eo habent ὑποφαύσεις: alibi περίστυλον, στοὰν, & ἀπόλειπον. *Galilæa* γαλιλαία, volubilis, ſive rota: ſicut *Galgal* eſt rota, ſive revolutio. *Gedeon*, γεδεὼν, conterens vel confringens: aut ex Syro & Hebræo, abſciſſio iniquitatis. *Gerſon*,

ſon, γηεϱάμ, advena ibi, ſive peregrinus. *Gethſemani*, γεθσημανῆ, vallis pinguedinum vel olei. Jeſ. 28. Vetus interpres vertit, vallis pinguium. Ad Hebr. ſcribi oportet *Geſemani*. *Gomer*, γομὲϱ, conſummans, aut conſumens, ſive deficiens. Gen. 10. *Hacel dema* ager ſanguinis, ἀγϱὸς αἵματος: nomen Syrum eſt. Videatur Johan. Druſii prior comm. ad voces N. Teſt. *Hermon*, ἑϱμὼν, deſtructio ſive anathema, vel rete ſive retinaculum: aut dedicatum vel conſecratum, ſc. Deo. *Holofernes*, ὀλοφέϱνης, fortis dux: vox ex Hebr & Syro conflata. *Iair*, ἰαεὶϱ, ut & *Iairus*, ἰαειϱος: *Marc.* 5. illuminans vel illuminatus. *Iehu*, ἰηȣ̃, ipſe, ſive ὢν, exiſtens. *Iericho*, ἱεϱιχῶ, luna, vel menſis, aut odor ejus. *Ieroſolyma*, ἱεϱοσόλυμα, Hebr. *Ieruſalem*, & dicitur quaſi יִרְאֶה־שָׁלֵם, i. e. videbit perfectum, vel pacificum. Ergo Jeruſalem eſt viſio pacis, vel viſio perfecta. *Hiſpania*, ἱσπανία, rara, i. e. pretioſa. *Iordanis*, ἰοϱδάνης Heb. יַרְדֵּן *Iarden*, fluvius judicii, aut demonſtratio vel projectio judicii. *Mahumites*, 1. Paral. 11. eſt nuncians vel delens, aut radens, aut medulla. Alius eſt *Mahomet* uti vulgo appellatur, planus ille notiſſimus, ſuperſtitionis Turcicæ conditor. Sed in Arabica lingua (ejus enim vox illa) *Muhammed* vel *Muchammed*: prout ח efferatur vel lenius vel aſperius. Schindl. in Lex. מְחַמָּד *Muchammet*, quaſi laudabilis, celebris. Arabibus חמד eſt laudare: Hebræis deſiderare. *Moab*, μωάβ, de patre. *Nabal* ναβάλ, ſtultus, inſipiens. *Noach*, Græce νῶε, noe, ceſſatio vel requies. *Pilatus*, πῖλατος, conſtringens vel conſtrictus. *Rebecca*, ῥεβέκκα, ſaginata, vel contentio impedita. *Rogel*, ῥωγὴλ, pes ſive pedeſtris. *Ruben* ῥȣβὴν, videns filium. *Rhodus*, ῥόδος, roſa. Cycladum inſularum nobiliſſima. *Sadducæi*, Ζαδδȣκαῖοι, juſti: nam צָדוֹק, *Zadok* eſt juſtus. Vel Syriace ſciſſi aut ſchiſmatici. *Salome*, media longa, σαλώμη, pacifica vel perfecta. *Samſon*, σαμψὼν, vel Heb. *Shcimſchon*, ſol ejus, ſive nominis iteratio. *Tabitha*, ταβιθά, dorcas, damula vel caprea: Syrum eſt Act. 9. *Tharſis* θαϱσεὶς, Heb. תַּרְשִׁישׁ, contemplatio gaudii vel exploratio marmoris, aut turtur gaudii, aut mare.

Filius *Iavan*.

Iaban, Gen.10. 4. Est & nomen regionis, Cilicia, olim dicta, à *Tharsis* filio Javan. 1. Reg. 10. 2. Chron.9.Psal. 71. Unde ejus metropolis Theta θ mutato in Tau τ, *Tarsus* nomen obtinuit. In actis igitur Apostol. hæc dictio sine adspiratione scribitur. Quidam volunt *Tharsin* aliquando mare mediterraneum significare ap. Jonam Prophet. c. 1. & Ps. 71. At Jes. 23. & Jerem. 10. capitur pro Africa; teste Jonathan. Qui plura in hanc rem expetit, *Drusium* sibi coemat, hactenus sæpe à nobis citatum. Nam in libris plurimis, quos evulgavit, ex professo voces maxime Hebræas & similes explicat, & ita Philologi officio eximie perfungitur.

Babel, בָּבֶל, quod ibi lingua confusa sit, aut mista. Gen.11. 9. Unde facta literar. & significationis quandoq; mutatione, omnia idiomata & dialecti extiterunt. Ubi, ridicula dicam, an misera sciolorum ignorantia, addo, & pertinacia Illico, tanquam arbitri sc. & dictatores, illa omnia etyma abjiciunt, in quibus literæ paululum varientur: salva interim significatione. Dicant, an non vocum integritas sit, superstitibus pariter literis omnib.? Intelligo literas, non ut scribimus, sed ut eloquimur. Dicant necesse est. Ergo contradicunt illi, cui neq; debent, neq; possunt: nempe ipsi Deo. Aut admittant mutationem. Quam & qualem? Certe significationis interdum, & literarum. Ergo hæ mistæ, transpositæ, inversæ, abjectæ, adjectæ fuerint per initia oportet. Igitur vel Latini, vel Græci, vel German. vel alii hac via regredimur ad primum idioma. Mista sejungimus: transposita restituimus, suo quodq; loco: inversa convertimus: abjecta reddimus, & deniq: adjecta tollimus. Aut si aliam confusionis rationem norint: nobiscum communicent. Legatur liber Philonis de confusione linguar & Perer.l.16. in Gen. disp.9. & 10. A *Babel* fit Βαβυλὼν, *Babylon*, *Babylo*: quæ & de turri & urbe & regione apud autores solet usurpari.

Bacchus, βάκχος. Hugo Sanfordus Theol. *Bacchum* esse *Mosen*: Bacchi *Indiam* & *Nysam* esse Mosis *Arabiam* & *Syram*, plurib. indiciis erudite ostendit, de

Christi descensu ad infer. l. 1. Dicitur alias *Bacchus* à clamore, seu vociferatione. Aut, quod malunt alii à βάζειν, à furore. A quo Polluci & Hesychio est & *Bassareus*; βάσσαρος ap. Orpheum. Titulus Bacchi. Dicitur etiam *Briseus*, à βρίθειν, à gravando corpus. Vel à βρίζειν, i. e. præ vino aut potu dormire; ut Giraldus notat, *Phlyus*, ἀπὸ τοῦ φλύειν τὸν οἶνον, quod vinum lætificet. *Dionys.* Platoni in Crat. & aliis quasi διδοίνυσος, παραδιδόναι τὸν οἶνον: vel quia διάλυσος, λ in N. quod solvat animum ægris. Macrobius dici vult à Physicis. quasi Διὸς νοῦν, i. e. Jovis mentem. De cæteris appellationib. alibi. Tantum hoc è J. C. Scal. observes: l. 1. Poet. c. 46. *Dithyrambus*: in Liberi patris honorem Dithyrambum factitari solitum. Quippe bis natus, bis exivit è naturæ principiis, tanquam binas fores transmiserit. Δὶς θύρας ἀμείβων, aut ἅμα ἰὼν. Alii curiosius, à Nimphis excogitatam acclamationem parturienti coxæ Jovis, λῦθι ῥάμμα: quasi *Lythirambus*, ut est ap. Pindar. Gloss. *Bimater* Διθύραμβος, ὁ Διόνυσος, *Bipater*, Διόνυσος. Camerar. in problem decur. 4. Βάκχον, qui est Dionysus, nomen habere ἀπὸ τῆς θορυβώδους βάξεως, à turbulento sermone, quemadmodum ἴακχον ἀπὸ τοῦ ἰάζειν seu ἰάχειν quod est, *resonare*, non à vero abhorrere videtur. At Βρόμιος unde, & qua de causa ita appellatur? An ἀπὸ τοῦ βρόμου, qui ob fervorem fit ex vino dulcescenti? An propter ebriorum vociferationes, sicuti ἐριβρεμέτης *valide tonans*, ita quoque Βρόμιος & ἐρίβρομος, *valde rugiens*? Nomen enim Ἐλελεὺς indicare amentiam eorum, qui hujus dæmonis orgia celebrabant, non est obscurum. (Hugo Sanford. *Eleleu* derivat ex Hebræor. *Hallelu-jah*: de descensu l. 1.) Sed pergit Camerar. Similiter etiam dictio Εὔιος à numine afflatorum acclamationibus est deducta. Idem quoque Εἰραφιώτης dictus est. An quoniam ἔριν φαίνει, i. e. *jurgia* affert vinum: etsi ap. Eubulum, ut Dipnosophistes 11. libro exposuit, quartum craterem non suum esse Dionysus inquit, sed petulantiæ, & quintum clamoris. An παρὰ τὸ ἐῤῥάφθαι ἐν μηρῷ τοῦ Διὸς, *quod femori Jovis fuisset insutus*? Erat autem Μηρὸς,

ut ajunt, Indiæ quidam mons unde etiam Μηροῤῥαφὴς dictus est Dionysus. An ἀπὸ τοῦ εἴρειν, quod est *loqui*, cum ad loquacitatem hoc homines incitet: vinum enim i. e ebrius,

sæpe affert dictum, haud dictum quod rectius esset.

quemadmodum & Εἰρεσιώνην non minus poterit quispiam dicere nominatam esse ἀπὸ τοῦ εἴρειν, seu recitando quippiam à canentibus & circumgestantibus illam pueris, quam παρὰ τὰ ἔρια, à *lanis*. Sed quare Σαβάζιος appellatur? An quod Phrygia dialecto Bacchos interpretentur Σάβους? Fuit autem Indica gens Σάβαι, Σάβοι vero Thracica. Et Hymnus qui Orpheo adscribitur Σαβάζιον Saturni filium facit, atque dicit eum esse

Qui Bacchum Dionyson Eribromon Iraphiotam,
Insuerit femori.

Diodorus in IIII. *Sebazium*, nocturnum Dionysum Jovis & Proserpinæ natum esse tradit. Ὀρθὸς item, sive *rectus*, nominabatur ob *rectum*, id est exquisitum & convenientem vini usum, non quidem meri, sed diluti. Λυαῖος vero est non ea tantum de causa, quod curas & ærumnas λύει, i. e. *solvat ac dissipet*, neque λυσιμελὴς *membra dissolvens*, frequente scilicet meri potu & ebrietate quamvis & hæc vera esse possent, sed quia tempestivo & convenienti potu vini, morbi *dissolvantur*. Unde referunt Pythiam quibusdam dixisse ut vocarent Dionysum sanitatis conservatorem. Et oraculum fertur, in quo Dionysus appellatur *Medicus*, hoc modo,

Viginti ante canem, tum viginti pariter post,
Umbrosa sub parte domus medico utere Baccho.

Quis vero Βασσαρεὺς perhibendus? An Βάσσαρος? sic enim Orphei hymnus inquit:

Bassare item & Bacche ô quem nomina multa celebrant.

An hoc imitatione quadam expressum dicemus, ac sonum edere hoc nomen similem vocibus ebriorum? Non enim probatur origo nominis à βάσεως & ἀρᾶς exposita ab Eustathio. Nymphæ aut Bacchicæ quædam dictæ fuere Βασσάραι: erant & μιμαλλόνες etiam ipsæ vociferantes, quum nomine hoc clamor quidam indicetur, quemadm.

& τυνέλης ap. Comicum. Διμάτωρ vero & *bis editum* nunquid recte dicemus, intelligi vinum torcularibus, mutatione ista expressum atque iterum in doliis effervescens, quo ad bibendum fiat aptius & utilius? An prius in racemis ac uvis natum, postea videmia adhuc imperfectum quodammodo, calcando & premendo, ita demum vinum colligitur? Quod etiam Δίμορφος, i.e. *biformis* dicatur *Dionysius*, id forte ejusdem significationis fuerit: aut quoque ambobus hisce indicantur duplices quasi ebriorum differentiæ, quorum alii iracundi, alii hilares sunt. Quoniam vero impetus illorum, qui non scite sed immodice bibunt vinum, secundum poetam Megarensem, sunt feri & immanes, licet suspicati Dionysum Tauro & Pantheræ comparari. Κερασφόρος autem & *corniger* esse potest, forte non magis ob galeam capitis arietini figuram habentem, quam ob cornua exigua patri Ammoni enata, aut etiam propter ebrios, qui si irascuntur, audaciores efficiuntur & ad feriendum quasi cornibus impelluntur. Cæterum quod Bacchus addat *cornua pauperi*, nonnullis in proverbio est. Et hæc quidem hactenus. At proprium *Dionysius* unde? Non est obscurum, quod traditur de monte alicubi in India sito νύσῃ illum ibi & natum & appellatum fuisse Διὸς filium. Conjicere præterea quis posset hoc nomen obtigisse *Dionyso* vinolento, quod τὴν Δία, i. e. *diem & lucem*, νύττει, i. e. *exagitat*. Nam mysteria Dionysi quæ fuerunt nocturna innuere voluerunt nimirum, debere eos qui bibunt vinum, occultare potum, nec pati ut conspicuum fiat impletionis dedecus. Quod si multum vini perferre aliquis nequeat, rectum esse, ut ab exhauriendo abstineat. An quoque ob studium reponendi vinum & condendi, ut ita in occulto inveterescat? Ideoque Dionysum etiam οἰκουρὸν cognominari inquiunt. Non aberravit insuper à vera fortasse nominis origine, qui dicit Διόνυσον eum esse, qui libero ore prædicatus sit, τὴν νύσσαν, i.e. *mentem*, manifestam, & claram exhibens: quoniam eorum qui nimium biberunt, animus sit levior, & lingua incontinentior. Sed qui solem hunc esse perhibuerunt, arbitror voluisse signi-

ſignificare Διόνυσον eſſe ἐγρνύκτιον excitantem, & prælucentem δῖα, h. e. diei & lucis ſplendorem. Jam nonnulli & aliam vocabuli rationem expoſuerunt, tum ridiculam magis, quod ad fabulam attinet, tum per ſe facetiorem quam Panapolites Nonnus, neſcio ubi inventam Dionyſiacis inſeruit, ſic canens,

Appellans Dionyſon, onus quia crure tumenti
Attolens, Claudius Saturnus incedebat:
Nyſon enim Claudum Syrii vocitaſſe feruntur.

Sed omnium fere nominum cognominumque Dionyſi mentione facta, pulcherrimum & prudentiſſimum ſi conſiderare omitteremus, quomodo non, ceu temulentis & inſanis hoc nobis daretur vitio? vetuſtiſſimi enim Dionyſum εὐβουλῆα, i.e. *bonum conſiliarium*, ac Noctem εὐφρόνην, quaſi prudentiæ aptam appellarunt, conſilio bono potum haudquaquam privantes & exiſtimantes noctem inprimis prudentiæ convenire, quando videlicet exhilararetur Phyltro Dionyſiaco .Erat autem & μειλίχιος Διόνυσος, non viteus Bacchus, ſed quaſi συκινὸς, h. e. *ficulneus*, qui ficuum exhiberet fructum, ap. Naxios, ut Pauſanias ex alior. relatione commemorat, quia Naxii ficus appellarunt Μείλιχα. Et quoniam Dionyſo mala quoque conſecrata fuere ſecundum illud Theocriti: *Ipſe ſinu mecum Bacchi ſacra mala tuliſſem:* Melinum quoque hunc multorum nominum Deum, poeticum hoc etiam epitheton adjiciendo quiſpiam forte nuncupare poterit. Hæc Camerarius.

Baculus & *Baculum*, βάκτρον. In Heb. eſt מַקֵּל *makkel*, *bakkel*, baculus B, enim & M ſunt elementa admodum cognata. Demin. *bacillus:* quod de ſe format *imbecillis*, i.e. ſine baculo, ut *inermis*. A ſenibus, qui opera ſcipionis deſtituti labaſcunt, & infirmi ſunt. Ap. Hebr. ſenex à *baculo* deſcribitur. Zach. 8. 4. *habens quisq; ſcipionem ſuum in manu ſua præ multitudine dierum.* Horat. l. 2. Serm. poſthabita origine ſecundam produxit: *Imbecillis*, iners. Niſi excuſes per figuram, qualis *in relliquiæ*. J. C. Scalig. in Farrag. contra fecit: Æger, aridus, *imbecillis*. expes.

Ut

Ut ante eum Prudentius: Et *imbecilla* infantia. *Vacillo*, si Nonio credimus, ductum est itidem à senibus se baculo allevantibus & sustinentibus scipione: *Vacillo*, quasi *bacillo*, ut cantillo, sorbillo. Nam B & V affinia sunt. Gloss. Cyrilli: σκάζω, titubo, bacillo. Aut ab Hebræo פוק, *puk*, i. e. vacillavit.

Badius color. Varro ap. Nonium: Equi colore dispares, ita nati: hic *badius*: iste gilvus, ille murinus. Joh. 12. 13. τὰ Βαΐα τῶν Φοινίκων. Hieron. l. 2. adverſ. Jovin. Cubile eis de foliis palmarum, quas *bajas* vocant, contextum erat. *Badius* dicitur ἀπὸ τῶν Βαΐων h. e. ramis palmarum, qui colorem spadiceum referunt: & hodie Hispani hunc colorem *Vayo* vocant: & *Vn Vayo*, equum spadicei coloris. Isidor. l. 12. *Spadix* à colore palmæ, quam Siculi *spadicam* vocant. Agell. l. 2. c. 26. *spadica* Dorici vocant avulsum è palma termitem. Idem l. 3. c. 9. Quem colorem nos *puniceum*, Græci partim φοίνικα, σπάδικα appellant: quoniam palmæ termes ex arbore cum fructu avulsus, *spadix* dicitur à σπᾶν. Ut in Sympos. 8. quæst. 4. etiam Plutarchus notat. Theophrast. 2. Histor. dicit ἐκ φοινίκης σπάθης τόξα πεποιημένα, h. e. ex spatha palmarum vel ex Phœnicea arcus esse factos. *Phœniceum*, φοινίκεον, proprie est rubrum, purpureum, à φοῖνιξ. Hesych. φοινικοῦν, πυῤῥὸν, κόκκινον, αἱματῶδες. A φοινίκεον, est etiam *puniceum*. Significatus plane convenit. *Phœnicea, phœnice, phœnix* nomen herbæ: dictæ sic à purpureo colore: φοινικέα, φοινίκη, φοῖνιξ: ap. Plin. l. 23. c. 25. Discor. l. 4. c. 39. *Phœnix*, φοῖνιξ, avis iterum à colore sic nominata: qua de Gesnerus & Aldrovandus legi potest. Ultimo φοῖνιξ formatur à φόνος, i. e. cædes, cruor, à φένω. Ut ita sit color sanguinem aut cruorem qui refert. Quomodo etiam **Blutroth** à Germ. dicitur.

Bagaudæ, ap. Salvian. Euseb. & alios. *Bagaudæ* vero vel etiam *Bacaudæ* sunt factiosi, rebelles & latrones. *Bagauda* vel *Bacauda* ipsum est latrocinium, motus agrestium, seditio, tumultus. *Eumenius* panegyrico de scholis instaurandis: *Latrocinio Bagaudicæ rebellionis obsessa*. Ita enim legendum, non *Batavicæ*, uti monet Joh. Livineis.

neius. Et addit ex Pæanio Eutropii interprete Græco: Βακαῦδαι, ὄνομα ἐστὶ τοῦτο τυράννους δηλοῦν ἐπιχωρείους. Constantinopoli vocabant *Bagaudas* μουλτουαρίους: & *Bagaudam* ipsam μοῦλτον. Scilicet ex Latino: *tumultuarios*, *tumultum*. Ejus generis sunt, quos Poloni *Cosakos*, in deserto Muscoviæ, vocant. Item *Bandolieri*, in montibus Pyrenæis: & *Martoloſſi* in montanis Pannoniæ, ut scribit Rittershuſ Germaniæ nostræ decus, in l. 5. Salviani.

Balæna, βάλαινα: ex Hebr. בָּלַע *balah*, i. e. absorpsit bolum, devoravit. Ap. Hebræos balæna est *serpens vectis* Job. 26. 13. Jesai. 27. 1. Legatur J.C. Scal. in Arist. de animal. l. 2. c. 16. Matt. Martin. noster in Lexico. Aliud autem est *Phalæna*: scilicet parvum animal candelabris advolans, quod *pyrausta* & *Pyralis*, teste Plinio l. 11. c. 36. nuncupatur & *psora*. Dici vero *Phalænam* volunt παρὰ τὸ εἰς φῶς ἅλλεσθαι, id est, quia ad lumen ceu assiliat. Sunt qui Rhodiorum vocabulum esse *Phalænam* existiment. Rhod. l. 7. c. 16. & ita tamen originis Græcanicæ.

Balneum, & *Balineum*, Utroque enim modo Veteres pronunciasse & Sosipater Charisius testatur l. 1. Gram. & ex antiquis lapid. colligit *Aldus Manut.* Sed & Græcum βαλανεῖον peperit *Balineum* & inde post *Balneum* exstitit. Dicitur à βάλλειν τὰς ἀνίας. August. l. 9. Conf. c. 12. Hinc λουτρὰ, ἄκη πόνων παντοῖα sunt Athenæo. Aliis, παρὰ τὸ τὰς βαλάνους αὔειν: quoniam balanos succendere moris fuit veterib. ut ait Rhodig. l. 30. c. 17. Et Hein. Salmuthus noster in Guid. Pancirolli l. 1. de perdit. rerum.

Balsamum, τὸ βάλσαμον. Arabibus *Belsamin*. *Opobalsamum* ab ὀπὸς, i. e. succus: Plinio est *oleum balsaminum*. *Carpobalsamum* à καρπὸς. Legatur Joh. Renodæus de mat. med. l. 1. sect. 3. c. 16. Fluxit ab Heb. בַּעַל שֶׁמֶן *bahal schemen*, propter eximiam nobilitatem. i. e. dominus, seu princeps olei: quod, ut Plin. ait l. 12. c. 26. omnib. odoribus præfertur. Vel, ut Exod. 30. 23. dicitur, aromatum præstantissimum. A Rad. שָׁמַן, *schaman*, i. e. pinguis fuit. בַּעַל, i. e. dominus, *Bahal*: nomen idoli, quod instar dei, aut domini amaverunt & venerati sunt.

Radix

Radix est בָּעַל *bahal*, i. e. dominatus est. Ab eodem Heb. שֶׁמֶן i. e. pinguis, λιπαρὸς: oritur etiam *Scammonia*, quasi *schammonia*. Non tantum n. literæ vocis: sed etiam descriptio ipsius herbæ probe assonat. Emittit κλάδους πολλοὺς λιπαροὺς i. e. ramos multos pingues. Radix ejusdem ὁ παχεῖα μεστή. Is vero πυρρηνοειδὴς. Videatur Dioscor. l. 4. c. 165. & Plin. l. 26. c. 8. *Scammoniæ* succus herbæ ab radice ramosæ, pinguib. foliis, radice crassa, madida, muscosa. Nascitur pingui & albo solo. Laudatur simillimum taurino glutini, cito liquescens, gummosum. Isidor. l. 17. orig. c 19. *Scammonia*, quam Latini *acridium* vocant, herba succi plena.

Balthasar, i. e. dominus militiæ princeps. בַּעַל i. e. dominus, maritus. צָבָא, *zafa*, i. militia exercitus. A radice צָבָא, i. e. militavit. שַׂר, i. e. princeps: & שָׂרַר *sarar*, i. e. egit principem.

Bamma, βάμμα: *Embamma*, ἔμβαμμα: à βάπτω tingo, item abluo. *Baptismus*, βαπτισμὸς, i. e. immersio, item ablutio, adspersio: ut Græci scriptores utuntur. Tertull. l. de baptis. & Isid. l. 6. orig. c. 19. est *tinctio*: item *lavacrum*. Et βαπτισθεὶς. Tertulliano est *intinctus*: l. de pœnitent. Etiam Mar. 7. insignis exstat locus, βαπτίζεσθαι βαπτισμὸν esse lotionem: καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσι. καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν, ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων καὶ κλινῶν. βάπτω ab Heb. טָבַע, id, mersus est.

Bandophorus est, qui signum fert: compositione, è Græco German. sermone desumta. φέρειν enim est ferre. *Banda*, Band Germ. Germani enim pro signis Romanor. fasciam hastæ alligatam in exercitu habuerunt, & signum hoc *Bandam* nominarunt indicantes omnes qui sub eodem signo militant, arctissimo esse vinculo colligatos. Nobis *Bandophorus*, Banderherr dicitur, quasi Dominus *Bandæ*, i. e. præcipui signi. Ap. Procop. lib. 4. de bello Vandal. & Gorop. l. 2.

Barathrum, βάραθρον, à βαρύς. Hesych. βάραθρον ὄρυγμα, βάθος γῆς βόθρος. Attice βέρεθρον. Lucret. l. 6. *Ne pedib. raptim tellus subtracta feratur.* Ibarathrum. *Balatro* inde: prius *Barathro*, i. e. dignus barathro: vel dignus qui eo præcipitetur. Et hoc ex jure Atheniensium, qui maleficos in *barathrum*, ut Lacones in καιάδας conjiciebant. Alii dicunt *balatronem* ἀπὸ τοῦ βάλλειν, ut sit abjectus & nihili.

Barbarus, βάρβαρος. Strabo Geogr. l. 14. οἶμαι δὲ βάρβαρον κατ᾽ ἀρχὰς ἐκπεφωνῆσθαι οὕτως ὀνοματοποιίαν ἐπὶ τῶν δυσεκφόρως καὶ σκληρῶς καὶ τραχέως λαλούντων: i.e. *existimo vocem* barbarū *ita fuisse ab initio attributum his, quæ non nisi difficulter, duriter & aspere possent pronunciari.* Et mox: ἐκείνους ἰδίως ἐκάλεσαν βαρβάρους, ἐν ἀρχαῖς μὲν κατὰ τὸ λοιδόρον, ὡς ἂν παχυστόμους· εἶτα κατεχρησάμεθα, ὡς ἐθνικῷ κοινῷ ὀνόματι ἀντιδιαιροῦντες πρὸς τοὺς Ἕλληνας: i.e. *hos initio vocarunt barbaros, tanquā diductionem aut asperitatem oris exprobrantes: deinde tanquam communi quodam gentili nomine abusi sumus, in nationum divisione, barbaros Græcis opponentes.* Atque ita etiam Paulus Græcos opponit *Barbaris* Rom. 1. 14. *Et Græcis & Barbaris debitor sum.* Etiam barbarus est ἑτερόγλωσσος: quos non intelligimus, nec nos illi. Ovid. de ponto: *Barbarus hîc ego sum: quia non intelligor ulli.* Quomodo etiam Paulus explicat 1. Cor. 14. 11. *Nisi sciero vim vocis, ero ei qui loquitur, barbarus: &, qui loquitur, apud me barbarus fuerit.* Sed etymon vero quale? Strabo, ut vidimus, vocem *Barbarum* exstitisse putat κατ᾽ ὀνοματοποιίαν. Nec immerito. Ita enim strepera & ingrata illa litera si geminetur RR, sonat, *bar-bar.* Aut Chaldæis & Arabib. debetur origo: quod Eruditi putant J. C. Scal. Exerc. 51. ad Cardan. Inter subtilitates tuas cum eam *barbariam* voces, reddendam tibi censeo rationem. Soli namque Numidæ legitima voce Arabibus *Elbarbar*, quod apud eos murmur significat, nominantur. Et *barbar* est murmurare. Quippe hoc est eis objectum ab Arabib. propterea, quod utantur inculto sono. Quanquam equidem à desertis ita dictos reor. *Barbar* n. Arabice desertum. Arabes suos, quorum inepto ingenio, atque sinistra locutione patriæ linguæ deliciæ vitium conce-

perunt, non *barbar*, sed *musteh geme*, i. e quod ajunt Græci βεβαρβαρωμένους, nos depravatos. *Idem in Theoph. desc.* solum in Africa subest udum, qua arvum est. Sola namq; ora maritima fertilis, cætera vasta est. Unde & *barbaria*. Quia *Bar* eorum lingua desertum significat: more Hebræo *Barbar*, valde desertum. Chaldæiis בָּרָא est ager, foris. Dan. 2.38. בַּר quidquid foris est ager, silva, desertum בַּר exterus aut peregrinus. Rapheleng. in Lex. Arab. בַּר terrra inculta, desertum. ברה foris. נוכרי barbarus. Ubi apparet nugatoria Perotti derivatio, qui barbaros à *Barba* duci autumat. Ap. Hebr. est 1. Reg. 4. 23. בַּרְבֻּרִים *barburim*. i. e. galli silvestres, & barbari, secundum Rabbi David Kimchi. *Talmud* exponit aves saginatas, & purgatas quæ afferantur è Barbaria. Pagninus vertit *gallinaceos saginatos*. Avenar. *gallos barbaros saginatos*. Tremellius v. contra: *lectissima queq; altilia*. Etiam LXXII. ὀρνίθων ἐκλεκτῶν νομάδων. Rad. est בָּרַר. i. e. purgavit, purificavit. Et hinc faciunt nonnulli τὸ βάρβαρον. Sicut Æliæ Huttero בַּרְבַּר *barbar*, est barbarus, βάρβαρος.

Barbiton & *Barbitos*: sicut βάρβιτον & βάρβιτος. Etymologicum tradit vocari quasi βαρύμιτον, quia βαρεῖαν τὴν φωνὴν ἢ φθόγγον ἀφίησι: & quidem per μίτας, i. e. nervos, stamina: Theocritus vocat πολύχορδον. Legatur Strabo l. 10. & in eum Casaubonus.

Bardus, βραδὺς, βαρδὺς, μεταθετικῶς, i. e. tardus, qui contradistinguitur *celeri*. Latin. vero *Tardus* agnoscit ortum Heb. טָרַד *tarad*, *tard*. tardavit, occupatus est jugiter. Proprie dicitur de stillis, quæ guttatim cadunt, & tam copiose ut una alteram quasi propellere videatur. Igitur inde quoque est ταρχύθω: de quo postea.

Bartholomæus, Βαρθολομαῖος: & *Barptolemæus*, Βαρπτολεμαῖος A Cald. בַּר filius; πτολεμος sive πόλεμος, bellum. *Ptolemæus* bellicosus. Nec mirum, diversi. gentium nomina invicem communicata, aut mista. Idem hodieq; fieri videmus. Causa est vel vicinitas, vel conjunctio, & commercia. Cum igitur res mutuo permutentur; una etiam

etiam voces necesse est. Hæ enim sunt notæ rerum: & in contractibus necessariæ, ut in tota vita. Etiam *Bartimæus* βαρτιμαῖος, vox ejus generis. Hoc est filius Timæi. Hieronymus ait corrupte legi: Scribi autem debere *Barsemæus*, quod Siriace exponitur *filius cæcus*, vel filius cæcitatis. Item *Bariesus*, βαριησοῦς, i. e. filius Jesu: Act. 13. Sed de nomine *Bartolomæi*: sunt, qui integre ex Heb. consutum existimant. Scilicet à בַּר, *bar*, filius: תָּלָה *talah*, i. e. suspendit in altum, extulit: & à מַיִם i. e. aquæ. Ut *Bartolomæus* sit, Filius attollentis aut suspendentis aquas, i. e. Dei. Quod etymon sane probabile. Nec obest tamen nostræ sententiæ: Linguas invicem commutari solere: ut passim ostendimus. Interim quæ de hisce nominib. *Bartholomæus*, *Bartimæus*, *Bariesus* moverit in comm. prio. ad voces N. T. Joh. Drus. legatur.

Basilius, i. e. regius: βασιλικός, βασίλειος: à βασιλεύς. Quicquid enim splendidum & imperiosum erat, *basilicum* dicebant, ut ap. Plaut in Pæn. *basilice* ornatus. In Capt. *basilicæ* edictiones. Ex *Basilio* vulgus corrupit *Blasius*. *Basiliscus*, βασιλίσκος. Lucan. l. 11. Sibilaq; effundens cunctas terrentia pestes. Ante venena nocens, late sibi submovet omne vulgus, & in vacua *regnat* basiliscus arena. A macula in vertice candida, quasi diademate, nomen regium: inquit J. C. Scal. l. 2. Hist. An. c. 18. βασιλεὺς, est à *Babal*, i. e. Dominus. Aut à מָשַׁל *maschal*, i. e. imperavit. Sicut ἄναξ ab עָנָק, i.e. torques, item dux aut princeps torque ornatus. Inde etiam *Anakim* in sacris.

Batus, βάτος, vel Bathus: est orthus Hebræi. Siquidem בַּת est nomen mensuræ liquidorum, Jes. 5. 10.

Battus, βάττος, ab Heb. בָּטָא *bata*, i. e. effutivit, blateravit. βατταρίζειν est futiliter nugari. Ita & *Batulus*, βάταλος, i. e. mollis, fit A בָּטַל *batal*, i. e. mollis, aut hebes fuit, cessavit.

Batu, βατέω. Formatur, ut ἱερέω, ἱερεύω, χέω, χεύω: ita, βατέω, βατεύω, βάω βῆμι, quod ex Hebr. בּוֹא venit. Itaque

Batuere proprie nihil aliud, quam ire, vadere. Postea vel ad venerem, vel ad pugnas, vel alia transfertur: ut Latinor. *coire*, *inire*. Etiam Hebr. Gen. 6. 4. & 19. 31. Jud. 15. 1. notat συνουσίαν & coitum, Gloss. *Battuit*, καταγίζει. Jos. Scal. Cum singulari congressu duo se exercebant, locus *Batualia*, ipsi *batuatores* dicebantur. *Batuere* enim ferulis velitari, aut verberare: ut ap. Sueton. in Vespas. legimus. Tamen Cicero posuit inter κακέμφατα inerudita illa epist. ad Pætum. Quia Syracusane βατεύειν dicebatur, cum mas init fœminam. Theocritus:

Θηκ' ἐσορῇ τὰς μηκάδας, οἷα βατεῦνται.

Baxea, calceamenti genus, ut Lips. 1. Elect. 13. ex Spartiano & Apuleio docet *Fr. Junius* in Pallio Tertul. *Baxea* (inquit) crepidæ sunt, ἀπὸ τῆς βάξεως: sed Philosophis speciatim attributæ βάξις à βάζω. Quia inter eundum crepabant.

Bellerophon, quasi βουλὴν φέρων L. additum, ut sonus sit robustior. Nec deest autoritas Homeri, quæ etymon confirmet. Vocat enim ἀγαθὰ φρονέοντα δαΐφρονα Βελλεροφόντην, i.e. bona cogitantem, sapientem Bellerophontem.

Bellum. Quinctil. l. 1. Inst. B quoque in locum aliquarum dedimus aliquando. Unde *Burrhus*, & *Bruges* & *Balæna*: nec non eadem fecit ex *duello bellum*. Unde *duellos* quidam dicere *bellos* ausi sunt. Asstipulatur J. C. Scal. l. 3. poet. c. 90. *Bellum* dicunt, quod minime sit *bellum*. Nos quia initio fuit *duellum*, *à duobus*. Nam licet multi sint milites; duæ tamen partes sunt, & inter duos tantū primum bellum fuit. Legatur etiam Savaro in Sidonii l. l. 2. epist. 2. *Duellum* ap. Horat. Ap. Lucret. est *duellica* proles; pro *bellica*. *Duellona* pro *Bellona* ap. Varr. *Duellator* admisit Junius 1. Sam. 17. 23. *Imbellis*, à bellum, cum IN στερητικῷ, Glossar. *Imbellis*, ἀπόλεμος. Gajus libro secundo ad Legem 12. Tabular. Quos nos *hostes* appellamus, eos veteres *Perduelles* appellabant, per eam adjectionem indicantes, cum quibus *bellum* esset. Ubi *Scipio Gentil.* Non simpliciter bellum, sed pertinax. Id enim illa adjectio PER significat, autore Sexto Pompeio eamque vocem Gaio reponere non dubitem. A *bello* faciunt *belluam*; quia bellum

bellum ſit indignum hominibus,& quia Natura feras armaſſe videtur potius, ad prælia & concertationes, cornibus,robore, celeritate : non hominem. Quidam à *Beſtia* malunt. Illis autem priorib. Cicero ipſe 1.off. ſuffragatur: Temere in acie verſari, & manu cum hoſte confligere, immane quiddam, & *belluarum* ſimile eſt.

Belus Heb. בֵּל *Bel* eſt nomen idoli Babylonici : uti Scaliger etiam monet l. 6. de emendat. Tempor. Cœl. Rhod. l. 1. ſunt qui *Belum* (inquit) i. e. βηλὸν eſſe aſtrorum ac ætheris ambitum prodant: alii ſupremum, omniaque circumplectentem aera : nonnulli ſecundum Dryopas etiam olympum. Chaldæi cœlum prorſus eo nomine intelligunt. Signat & *Belus* pavimentum παρὰ τὸ βαίνειν, i. e. ab inceſſu, ſicut placuit Euſtathio. Inveni & pro januæ limine dici Belum, quem etiam φλιὰν vocant. Sunt qui Phœnicum lingua ſolem dici opinentur HEL, unde dicatur *Helios* : qui mox & *Belus*. Colebatur apud Syriæ Apameam (inquit Dionyſius) Jupiter cognomento *Belus*, qui Severo adhuc intra privatum ſe habitum continenti, Homericè reſponderit. Autor eſt l. 3. Diodorus Jovem à Babyloniis Belum dici. Plin. l. 6. c. 26. At quidquid alii : veriſſima origo vocis *Beli*, aut *Bel*, eſt בַּעַל dominus : de quo paulo ante. Nam & diabolum honore divino affici voluiſſe & hodieque velle, cognitiſſimum. Tremell. & Jun. in Jeſ. c. 46. 1. Alii *Bel ſolem* eſſe volunt. Quod magis probamus. Quia ſolem ab Aſſyriis, Perſis & Babyloniis pro Deo ſummo habitum eſſe ; & igni tanquam illius particulæ cultum exhibitum, omnes hiſtoriæ teſtantur. Unde factum, ut temporibus Joſiæ equi, currus & cultus Soli eſſent dicati Hieroſolimis ſuperſtitione invecta per Aſſyrios. 2. Reg. 23. 11. Dicitur autem *Bel* illarum ſermone tanquam dominus, pro eo, quod dicunt Hebræi *Bahal*. Herodian. l. 5. Solem, quem ἐπιχώριοι maximè colunt, ut deum, Phœnicum lingua ἐλααγάβαλον vocant. (videatur Fuller. l. 1. Miſc. c. 14.) Et l. 8. Βελὶν, *Belin* vocant indigenæ, magnaque cum religione colunt, *Apollinem* interpretantes. Etiam *Belenus* exſtat ap. Tertullian. Apologet. c. 24.

Capitolium in Maximinis E Auſon. poeta Grammaticis Latin. Burdigal. philolog. ſcribit;

Nec reticebo ſenem
Nomine Phœbitium;
Qui *Beleni* ædituus
Nil opis inde tulit.

Belenus (inquit ad illud verſum Joſ. Scal. c. 9.) eſt Apollo. Unde & Galli herbam, qua inungebant ſagittas *Belenium* vocabant. Plin. l. 27. c. 11. Limeum, *herba appellatur à Gallis, quâ ſagittas in venatu tingunt medicamento*. Ibi Jac. Dalecampius notat: *Lœmeum* ἀπὸ τȣ λοιμȣ̃. *Eandem & Belenium vocarunt.*

Bes appellatum eſt, ait P. Feſtus quod *bis triens* ſit, quamvis dura compoſitio fiat *beſſis* ex triente. Ad quod Joſ. Scal. Inepta Etymologia & moroſa. Prius DES dicebatur, ut *duonus*, *bonus*: *duellus*, *bellus*. Autor Varro. As ita in partes ſuas ſecatur, vel tribuitur: ut ad octo fiat partium incrementum: ab octo ad duodecim fiat deminutio. Cùm ergo ad octo peventum eſt, tunc *de aſſo* deminuendum in ratione partium ineunda. Non enim ut ante, quadrans, triens, ſemis dicitur: quæ unciatum adjectione incrementum capiunt: ſed *deeſt uncia deeſt ſextans, deeſt quadrans*, i. e. *deunx. dextans, dodrans* Ergo ab octo de aſſe deminuitur, unde *Des, deſſis* dictus primum à veterib. Et hæc eſt vera Etymi ratio. *As* à Varr. l. 1. de L.L. dicitur ab *æs*: ſcilicet à materia. Gul. Budæus Pariſ. conſil. regius integrum libr. de *aſſe* & partibus ejus conſcripſit.

Beta dicta, autore Columella, quod figuram literæ E. referat.

——— *Sed litera proxima primæ*
Deprimitur folio viridis, pede candida Beta. Quod etiam probat Bauhinus in Dioſc. l. 2. c. 116. Martialis appellat *fatuam*, l. 13. diſt. 13. quia per ſe ſit inſipida. Perſ. ſat. 2. vocat *plebeiam*. *Beta*, βῆτα eſt ab Heb. ב *beth*, בֵּית i. e. domus quam figura quoquo modo imitatur. Inde etiam *Bethel*, i. e. domus Dei. אֵל *el*, Deus.

Bethle-

Bethlehem, domus panis. בֵּית *baith* domus: לֶחֶם *lechem*, panis. A verbo לָחַם *lacham*, i.e. comedit, incidit dentibus.

Bezar, vel etiam *bezaar*, aut *bezahar*: ab Indis & Persis ad nos ita venit. Lapis hic (verba sunt Matthioli in 5. Dioscor. c. 73.) Mauritanorum testimonio, antidotum est omnium præstantiss. sua speciali dote, contra omnia in universum venena. J. C. Scal. Arabes antidota ad venena vocant patria lingua, vitam conservantia i.e. *bezahar*: Exerc. 184. s 5. Hier. Card. Subtil. l. 7. *pazar* lapis, quem corrupto nomine vocant *Bezar*. Garcias ab Horto & ejus interpres Cl. Carol. Clusius Aromat. Hist. l. 1. c. 45. vocatur hic lapis, *Pazar*, à *Pazan*, i.e. hirco cum Arab. tum Persis & Dorasone incolis: nos corrupto nomine *Bezar*; atque Indi magis corruptè *Bazar* appellant: quasi dicas lapidem forensem. Nam *Bazar* eorum lingua forum sonat. *Nicol. de Monardis* Hispal. medicus integrum lib. de hoc lapide edidit; & inter alia: *Lapis* (inquit) *Bezaar multis nominibus donatur. Nam Arabibus* Hager: *Persis* Bezaar: *Indis* Bezar: *Hebræis* Bel-zaar *dicitur, quasi dominus veneni*: *à* Bel, *dominus*: *&* zaar, *venenum*. Hic ulterius legatur Comm. Salmuthi in l. 2. Pancir. Tit. 3. Et imprimis liber *Bauhini*, quo hunc lapidem accuratâ diligentiâ explicuit.

Bicus, βῖκος, βικίον, exponitur vas, urna. Hebr. est בַּקְבּוּק *bakbuk*. i.e. lagena, sic dicta a sono, quem inter evacuandum edit. 1. Reg. 14. 2. Alexandrini vocant ejusmodi vas *Baucal*. Et ap. Italos est *Bocal*: ut ita mistio linguar. ubique appareat. Ni malis à *poculum* facere Italicum. E. Latio enim pleraque omnia.

Bdolach, vel *Bedolach*, בְּדֹלַח. hinc *bdellium*, βδέλλιον. Sunt, qui margaritam asse velint, ut disputat Lamb Danæus Phys. Chr. p. secund c. 35. LXXII. vertunt ἄνθρακα, *carbunculum*. Gen. 2. 12. Hebræi communitèr *crystallum* explicant: & ita etiam vertunt LXXII. Num. 11. 7. Aliis & quidem rectiùs, *bedolach*, est arbor, quam Diosc. l. 1. c. 69. vocat *bdolchon*, corruptius *bolchon*. Gen. 2. 12.

Ibidem est *bdellium* & lapis Sardonyx. Quod si bdellium sit lapis, haut dubiè ei id nomen quoque additum, ut Sardonychi, fuisset. *Cardan. Sult. l. 8.* optimum adeo olim in precio erat, ut Moses plantam hanc in Genesi inter præcipuas, auro illam jungens, collocarit: seu lacrimæ excellentia solùm, seu etiam usu plantæ. Hæc ille. *Num. 11. 7.* Man ut semen coriandri erat, color ejus, ut color *bdellii.* i. e. gummi arboris bdellii, quod est pellucidum, simile ceræ, teste Plin. l. 12. Nat. hist. c. 9. Videatur etiam Clus. Arom. l. 1. c. 8.

Bigamus, ut monogamus, à *γάμος*: παρὰ τὸ γάνυσθαι ἅμα, aut παρὰ τὸ γονῶν: non à *δαμάζειν*, quasi *δάμος*, ut putabant. Finis enim potior. Ap. Heb. חָמַם *chamam*, est amore arsit, incaluit. Etiam חָם *cham*, est socer.

Blæsus, *βλαισὸς* à *βλάπτω*. Nec ad linguam tantum, sed etiam ad alia membra transfertur. Pariter & *Mutilus* integrè ex Græco *μίτυλος*, *μύτιλος*, i. e. cui deest pars.

Blasphemus, *βλάσφημος*, ὁ βλάπτων τὴν φήμην; i.e. ledens *famam.* A quo verbo *βλάπτω* est etiam *Blatta*, vermis, qui aliquid corrumpit. Plin. l. 11. c. 28. & 29. Ex eodem etiam *Blammata*, *βλάμματα*, i. e. *detrimenta*, Cic. 3. de finib.

Blennus, *βλέννος*: *βλεννώδης* est mucosus: *βλέννα* muccus. Metaphoricè *blennus* idem est, qui stultus. Plautus Bacc. stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, *blenni*, buccones. Veteres etiam *Plennus* pro blennus dicebant: idque ob cognationem B. & P. Lucill. Deblaterat *plennus*, bonus rusticus concinit unà. Nam & Græci scribunt πλέννα, pro *βλέννα*: item πλεννερός,

Blepharo à palpebris: *βλέφαρον* παρὰ τὸ ἐν τῷ βλέπειν αἴρεσθαι. Aut quasi τὸ *βλέπεος φάρος*: quia oculi, aut visus, tegimentum sit. Latinum verò *palpebræ* faciunt communiter à *palpitando*: idque propter motum tremulum & palpitanti similem. Ap. Nonium habetur etiam *palpebrum*: & sic levi mutatione orietur ex Græco *βλέφαρον*. Hinc Cic. l. 2. de Nat. deor. palpebras vocat, *tegumenta oculorum, mollissimas tactu.*

Blitum,

Blitum, βλίτον, genus oleris à stupore saporis appellatum: à Gr. βλὰξ, i. e. stupidus, Festo. Aliis quasi βλητόν, i. e. abjiciendum ob vilitatem. Et hec Etymon rectius est. *Bliteus*, i. e. inutilis, ac stultus, ab herba illa nullius ferè usus, Plauto, Nonio. A βλὰξ, est *blatero*, i. e. stulte & percupide loquor: item *deblatero*, βλάκτειν, sicut stulti ap. Nonium. Nonnullis *Blactero* placet: sed apud Latinos quantitas repugnat. Horat. l. 2. Sat. 7.

Audit cum magno blateras *clamore* —

Aliud est πλὰξ, πλακός, quasi πλατὺξ, i. e. quod in latitudinem extenditur, ut tabula, à πλατύς. Significat etiam crustas, & panes latiores, ac tenuiores in modum crustarum. Inde *placenta* πλάκες. Eo respectu in Batrach: Homerus, conveniente epitheto describit, πλακοῦς τανύπεπλος. Eustat. πλακοῦς ἄρτος ὅς ἢ πέμμα πλατὺ, παρὰ τὸ πλάκα. Propriè πλακόεις & πλακοῦς est *adjectivum*: postea etiam absolute sumitur. Latina vox *placenta* propius accedit. Græcum πλακούντιον, crustulum. Origo tamen eadem, à πλὰξ. Etiam *planum* fluit ab eodem πλὰξ, i. e. planities, tabula plana & æquata, à πλατύς. *Planum* quasi *plasum* aut *platum*, κατ' ἀντίστοιχον. Est enim propriè *planum* ita æquale, ut nihil emineat. Gloss. ἐπίπεδον, ὁμαλόν. Justin. l. 2. *montes in planum deducebat.* Quomodo *planum* & *solidum* opponatur, enucleat Agell. l. 1. c. 20. *Plane* est plano modo, ut exstet veluti & emineat. J. C. Scal. de c. L. L. c. 60. A πλάτος aut πλατὺς fit *Latus*, Latinum: π abscisso: eodem retento *Platanus*, πλάτανος: est enim πλατύφυλλος. *Platanum Cordubensem* describit Martial. l. 9. *Platea*, πλατεῖα, subintelligatur *via*. Nec aliunde in Vibiscis genus *planorum* & jacentium piscium vocant *platessas*: quod & Germani retinent. Et *passer* piscis: quia *passus* sit. J. C. Scal. l. 1. poet. c. 14. *Plato* ab Aristone Palæstrita apud quem se exercuit in palæstra, dictus est ob latitudinē humerorum: cum prius ex avi paterni nomine vocaretur *Aristocles*. Et Apul. l. 1. de dogm. Platon. Platoni *habitudo corporis* cognomentum dedit. *Platæa* seu *Platææ*, urbs in Bœotia, itidem à latitudine; ut Betuleio videtur.

Bobemia, quasi *Boiobemia*. Germ. est **Boienhaim**/ i. e.

Bojorum domus aut sedes. Nam vocula Haim vel Misnicâ dialecto, heim/ alias etiam dictiones ita claudit. Inde postea Bothaim: & amplius Böhmen. Paterc. l. 2. vocat *Bojohæmum*. Tacit. de Germ. *Bojemum*. Ptolemæo incolæ vocantur Βαῖμοι, *Bæmi*: nobis die Böhmen. Strabonis exemplaria l. 7. admodum variant: at Lipsius eligit Βȣίασμον, *Boviasmum*. Cluverius verò optimum ex omnib. esse putat Βȣίαιμον, aut Βοΐαιμον, l. 3. Germ. antiq. c. 30. *Boiohæmi* verò ita dicuntur *Boiis*, qui ab Alpibus descenderunt in planum, prius occupata vicinia Mediolani usque ad Rhetos *Boius* Scal. ad Fest. *Boia* proprie collare. Gloss. κλοιὸς. Errat Brodæus (Misc. l. 2. c. 10.) qui *boiam* eandem facit cum taurea: cum taurea sit scutica. Allusit Plautus cap. act. 4. sc. 2. *Boius boiam* terit. Nam *boiam* accipiendum pro collari: cum tamen qui hoc dicit, vellet accipi, tanquam si dixisset, ipsum Gallum cum Galla cubare. Notum enim Boios esse Gallos. Gloss. Bos βȣ̃ς. *Boi* ἐπίσημοι οἱ Γάλλοι. Itaque descendit *Boia* & *Boiæ* à *Bos*. Est enim genus vinculi è corio boum. Gloss. Isidori: *Boia*, torques damnatorum. Plaut. in Asin. carceres, numellas, pedicas, *boias* tortoresque acerrimos. βόειος & βόϊος est bubulus: βȣ́βαλος, *bubalus*, βοεὺς, βοεία, est lorum è corio bubulo factum. Itaque translate erit collare, ut aiebat Scaliger. *Bos* Græcum planè, βῶς Dorice pro βȣ̃ς. Hinc & *bestia* quasi *bostia* κατ' ἐξοχήν. *Bos* utrumque sexum notat. Unde deminutum *Bucula*. Ut sucula à sus: ita *bucula*, à *Bos*, *Bus*. βȣ̃ς. A quo *Bubus*, ut à sus subus ap. Varr. Lucret, & alios.

Nil profecturis litora *bubus* arat. Ovidius.

Bus vero ferme desiit: nisi quod composita undique ostendant. *Bubsequa*, qui boves sequitur. *Bucæda* & *Bucida*, qui cæditur loris è corio boum. Plaut. Most. act. 4. sc. 2. *Bubulcus*, à *bus*, βȣ̃ς: ut subulcus à sus: ap. Græc. συβώτης à σῦς & βόω. Etiam βȣπελάτης est *bubulcus*: à βȣ̃ς & πέλω. *Bubulcitare*, pascere aut curare boves. *Bucolica*, βȣκολικὰ, à bobus: sicut αἰπόλια, à capellis, quasi αἰγοπόλια: συβώτικα à suibus. *Bucolus*, βȣκόλος à βȣ̃ς & κόλον, i. e. pabulum. *Bucera* secla; Lucret. l. 5. i. e. boum.

Non

Non dubito, quin sit à βϋκερως, i. e. bubula habens cornua. A *bus bubilis* : ut à sedes sedilis, unde *sedile*. Plautus in Perſ. ut poſſim in *bubilem* rejicere. Utrumque enim genus admitti poteſt. Ut ovile, equile, ſedile : ſic & *bubile*. Et rurſum, ut ſubtilis & ſubtile : ita *bubulis* & *bubile*. Nam aliquid ſubintelligitur. Iſidor. l. 12. c. 1. *Vacca*, quaſi *boacca*. Nam & bos fœminam notat. Ap. veteres, ut & in Gloſſario, quod H. Stephan. edidit, *bacca* pro *vacca* legitur. Aut vacca quaſi βοειακὴ ſeu βοϊκὴ θήλεια. Etiam aſſonat Heb. בָּקָר, Bos. *Butes*, nomen Virgil. 5. Æn. βύτης, bubulcus. *Bocas*, piſcis genus : â boando, Feſtus. *Boo*, βοῶ, βοάω : vocis æmulum, propter vocalem illam boatui accommodatã etiam à natura ipſa. *Bosphorus*, aut eliſo H, *Boſporus*, βόσπορος ἀπὸ βοὸς καὶ πόρυ : quod vel bos trajicere natando poſſit, ut etiam interpres Apollonii. Plin. l. 6. c. 1. vocat. vel *bubus* meabilem tranſitum. *Bupreſtis*, animal ſimile cantharidi, κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ τὴν δύναμιν, ut ait Galenus. A πρήθω βοῦς, quod inflammet boves. Vide plura ap. Plin. l. 30. c. 4. & 22. Theophraſt. l. 7. hiſt. c. 8. Dioſcorid. l. 2. c. 55. *Buſiris*, à βῦς & σύρειν. Tanti erat roboris, ut ſolus traxerit duos boves. *Butyrum*, βύτυρον : à τυρός. Quaſi bovis caſeus, aut è lacte pinguedo. Legatur Caſaub. l. 10. in Athen. c. 14. *Bura* ſive *Buris* : pars aratri poſterior, quaſi βοὸς οὐρά, quod ad ſimilitudinem caudæ bovis ſit curvata. *Hecatombe*, ἑκατόμβη, ſacrificium *centum boum* : ἑκατόμβοιος. Strabo : à Laconibus primum inſtitutum hoc ſacrificium, qui cum olim centum præeſſent urbibus, *centenos* quotannis boves, pro centum civitatibus, immolabant. Idem lib. 3. Et Statius in Geneth. Lucan.

Centum Theſpiacis odora lucis
Stent altaria, victimæq; centum.

Boletus, βωλίτης, à βῶλος. Unde etiam Latin. *Bolus*, i. e. cujusque rei pars, aut fruſtum. Aliud eſt βόλος, *Bolus*, i. e. jactus : ap. Plaut. Rud. Act. 2. ſcen. 3. à βάλλω : βολὶς, *Bolis* Jaculum. Ut *Boletus* à Græco : Sic etiam *Fungus*, non à *funere* : ut ineptiebant. *Fungus*, *ſfungus*, σφόγγος, quia ſpongioſa illius materia. σφόγγος pro σπόγγος Atticè :

σπογγιὰ, *Spongia*, *spongus*. Ap. Aristot. & Platonem est σπογγιὰ. Homerus dicit σπόγγοις ἀπομαξάμενοι, νίζειν, καθαίρειν. At Græcum σπόγγος dici videtur à σπᾶν ὑγρόν: quia humorem attrahit & quasi combibit. Etiam pro *fungus*, quasi φῦμα γῆς, i. e. tumor aut tuber terræ. Facilè enim subnascitur: uti ap. Plin. l. 22. c. 22. & 23. videre licet. Sed & tubera terræ dicuntur fungi, ὕδνα, etiam οἴδνα, ab οἰδᾶν, tumere: Plin. l. 19. c. 3. Dodonæus 3. 5. 25.

Boreas, βορέας à βοᾶν & ῥεῖν. Aut à βου, quæ est particula augens significationem, à magnitudine bovis. Agell. l. 2. c. 22. *Boream* putant dictum, ἀπὸ τῆς βοῆς: quoniam sit violenti flatus & sonori. Virgil. 1. Georg.

——*Boreæ penitrabile frigus adurat.*

Istud animi causa hic obiter videndum. Qui enim Boreæ frigus urat? Anne sit calidum? Ita quidem Servius censet. Verba audiamus: *Et frigus caloris initium, & summus calor frigoris est principium. Unde quasi unus effectus est & frigoris & caloris.* Sanè quot hic verba, tot errata. Vel παῖδες φυσιολόγων animadvertant. Aliter nobis Poeta explicandus: quem tutatur etiam συμφωνία aliorum. *Ovid. 5. trist. 3.* glebaque canenti semper obusta gelu. *Idem 3. Trist. 2.* Ustus ab assiduo frigore pontus. *Lucan.* l. 4. Urebant montana nives. *Tacit.* l. 13. ambusti multorum artus vi frigoris, & quidem inter excubias exanimati sunt *Curt. l. 7.* multos exanimavit rigor insolitus nivis, multorum adussit pedes. Plin. l. 18. c. 28. arbitror omnem uredinem frigore tantum innoxio constare sole. Etiam Græci. Ut *Pisidas*.

χειμῶνος ὥρᾳ καὶ τὰ δένδρα συντόμως
ἐκ τῆς πυρώσεως τῆς κρύους μαραίνεται.

Etiam *Xenophon de exped. Cyri l. 7.* ἦν δὲ χιὼν πολλὴ, καὶ ψῦχος οὕτως, ὥστε τὸ ὕδωρ, ὃ ἐφέροντο ἐπὶ δεῖπνον, ἐπήγνυτο καὶ ὁ οἶνος ἐν τοῖς ἀγγείοις. καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλῶν καὶ ῥῖνες ἀπεκαίοντο καὶ ὦτα. Tam acre & insolens describit frigus, ut eo multorum nares & aures ambustæ fuerint. Il. e. ἀπεκαίοντο. Aristoteles luculente, etiam modum apponit: καὶ καίειν λέγεται καὶ θερμαίνειν τὸ ψυχρὸν, οὐχ ὡς τὸ θερμὸν, ἀλλὰ τῷ συνάγειν ἢ ἀντιπεριϊστάναι τὸ θερμόν. Calefacit igitur

τὸ

τὸ ψυχρὸν, ſcilicet κατ' ἀντιπερίστασιν. H. e. cum ambit, aut intrò compellit calorem? qui tanto ſit robuſtior, quanto magis unitur. Ea cauſa eſt, quod ventriculi piſcatorum calidiores ſint,& plus cibi appetant, quàm aliorum, qui alieni ab iſto frigore. *Hippocrates* αἱ κοιλίαι χειμῶνος καὶ ἦρος θερμόταται φύσει. Nempe propter frigus hibernum quod calorem comprimit, aut magis jungit. Frigus igitur ſuo modo calefacit: quidni ergo idem ſi nimirum ſit, aut penitrabile; nimis calefaciat, aut urat? Scilicet τῷ συνάγειν ἢ ἀντιπεριϊστάναι. Cum in anguſtias, aut intima quaſi pellit calorem, ut calor eſſe deſinat, fiatque ζέσις, ſive flamma, quæ membra jam ante à frigore læſa uſtulet. Tralatitium eſt, motum calefacere. Is ubi validiſſimus,etiam efficit ignem. Ut cùm ſilex & chalybs valdè atteritur,aer, qui inter utrumque;abit in ignem. Sic frigus, quia calefacit, omnium aſſenſu: idem quoque urat neceſſe eſt, nempe acerrimum illud, quale Xenophon, aut alii deſcribunt.

Botrus & *botryo*, ap. Martial. βότρυς, βοτρύον: à τρυγάομαι, τρὺξ, τρυγή. *Racemus* rectiſſimè dicitur à ῥάξ, ῥαγός quod eſt uvæ acinus, qui ad edendum ſolet ῥήσσεσθαι, abrumpi & frangi. Plinius vertit *racemos*: quas ῥᾶγας dicit Dioſcorides. Ergo *ragemus* vigore originis fuerit prius: poſtea racemus. *Uva* dicitur ab uveo,vel *uvore*,i.e. humore & latice intus concluſo: ap. Varr. l. 4. & Iſidor. l. 17. c. 5. *Caſaub.* in Suet. Uva & βότρυς & *racemus*, in vite potiſſimum totius fructus nomina ſunt; qui partibus conſtat ſcapo, pediculo,acino, ſive grano, ut vocatur ab Ovid. Columell. Scribonio. Quocirca *racemum*, qui planè idem eſt cum uva, male putant ſcapum eſſe. Quos omnis antiquitatis conſenſus refutat: Qui aliter nunquam eam vocem accipiunt, ſive de fructu vitis, ſive de hedera loquantur. Nam & *uva* & βότρυς & *racemus* ἀναλόγως dici ſolent de aliis quoque multis: ut & *acinus* pro baccis & corymbis hederæ vel ſambuci ſæpe uſurpatur. Acini partes ſunt *folliculus*, *ſuccus*, *caro* (qui & callus Plinio) *nucleus*. *Folliculum* Græci στέμφυλον appellant. Plinius modò *corium*, modò *corticem*

ticem, interdum *cutem*. Phrasis Hebræa Num. 6. 4. *à nucleis acinorum usq; ad cutem. Succum* in una quidam *sanguinem* terræ appellarunt: etiam *sanguinem* uvæ: purpuram potabilem: *cruentum* liquorem: violeum nectar. Nemesian. Ecclog 2. turgentes *sanguine* baccas. Sirac. 50. καὶ ἔσπεισεν ἐξ αἵματος σταφυλῆς. & libavit de *sanguine* uvæ. Sed & insuper Genes. 49. 11. Lavat in vino vestimentum suum, & in sanguine uvarum operimentum suum. Deut. 32. 14. Etiam *sanguinem uvarum* bibisti merum. In Hebr. enim est [illegible] *dam*, i. e. sanguis, αἷμα. Fulgentius: uvarum bene calcatarum *sanguineo* rore sordidus. *Nucleum*, non autem *acinum*, appellari in uvis τὸ γίγαρτον certum est. Columella & eum seqvutus Palladius, *nucleos* etiam *vinacia* vocant nove. Nam *vinacia* potius sunt στέμφυλα. Turneb. in hanc rem etiam multa habet l. 25. c. 26.

Brabeon, βραβεῖον Hesich. βραβεῖον, ἐπινίκιον, ἔπαθλον, νικητήριον, ἀμοιβὴ ἢ στάδιον. Verbum βραβεύειν exstat etiam Coloss. 3. 15. Βραβεὺς, qui distribuit præmia certaminis. τὸ ει ap. Latinos transit in E longum: quandoq; in I longum, ut *brabium* secundum aliquos: *Archivum* ἀρχεῖον, ab ἀρχὴν quod est παρὰ τὸ ἄρχειν, καὶ ἔχειν.

Bracca, aut potius *Braca*: male vero *Bracha*: Ἀράκος, i. e. vestis lacera, detrita. Aeoles literam β τῷ ρ adjungunt, cum huic κ, τ, δ, subjungitur: ῥάκος, βράκος: ῥυτὴρ, βρυτὴρ: ῥόδον, βρόδον: ῥοδὸς, βροδός. ῥάκος autem gignitur à ῥήσσω: vel ab Hebr. רָעַץ, *raaz*, confregit, rupit. De *braca* fuse agit Cluver. l. 1. Germ. antiq. c. 16. qui aliunde eruit originem. Nec non Martin. in Lexico.

Brachium, βραχίων, dictum quasi βραχυκύων: vel quod sit βραχίων, i. e. βραχύτερος τῶ λοιπῶ μέρους τῶν χειρῶν A brachium *brachiale*. Glossæ Isidori: *brachialia* dextralia. Sirac. 21. 24. *brachiale* pro χλιδῶν βραχιόνιος. Et Aquila vertit βραχιάλιον 2. Reg. 1. 10. quod LXXII χλιδῶν.

Bractea, à βράζω, i. e. sono, crepo. Est enim tennior lamina. Varro l. 4. Et Virg. Æn. 6. Sic leni crepitabat *bractea*

tea vento Nec diſpar Hebr. בָּרָק *barak*, lamina crepitans, fulgur, coruſcatio. Rad. בָּרַק *barak*, fulguravit, rutilavit, crepuit, crepitavit.

Branchia, βράγχια, βράγχος, βρόγχος; à βρέχω; quod è fonte Hebr. ut dicetur in vocula Ros. Ariſtot. de Reſpir. c. 10: ὁ μὲν πνεύμων τῆς ὑπὸ τοῦ πνεύματος καταψύξεως ἕνεκεν ἐστι· τὰ δὲ βράγχια τῆς ἀπὸ τοῦ ὕδατος καταψύξιν, i. e. pulmo quidem eſt ob eam refrigerationem, quæ à ſpiritu: branchia verò ob refrigerationem, quæ ab aqua.

Braſſica, quaſi *præſica*: quia ex hujus ſcapo minutatim præſecatur, inquit Varro. Joſ. Scal. *Braſica*, hortulanum olus πρασικὴ ut βασιλικὴ, *Baſilica*. Itaq; rectius ſcribes per unum S, *Braſica*, vel *Praſica*.

Brenno vel *Brynno*, dux Gallorum contra Romanos. Eſt *Brenn* ſeu *Brynn* (ut antiqua carmina heroum indicant) galea, præſertim criſtata ſeu cornuta. Ergo *Brenno* eſt galeatus: nunc *Bruno*. Hujus generis nomen *Vilhelmus*, quaſi multus in galea, aut W*ilhelmus* quaſi cupidus galeæ; ut fortitudo & animi robur indicetur. *Brennburg*, quod hodie *Brandenburg*: vel ducis Brenni caſtellum, vel Brennorum præſidium, ſeu Galeatorum & armatorum. Nam & ipſi cives ejus urbis in Marchia hodieque appellant **Brennburg**: Unde & **Braunſchweig** / *ſeu* **Brynſchweig**/ i. e. arx Brenni. Nam *VVig* Saxonice eſt præſidium, vel perfugium. Et Scarabæus iſte major, galeatus, rubris cornibus & alis teſtaceis armatus **Haußbrenner** à galea ita dicitur: non ab incendio **Hiltebrand**/ i. e. heres Brennorum, ſcilicet galeatorum.

Brevia, Græcis βράχεα: quæ *brevem* hominis vitam efficiunt, ac navem peſſumdant. Vel potius, ubi *breviores* undæ.

Virgilius 1. Æn.

In brevia & ſyrtes urget ----

Ita Pollux l. 9. c. 9. βράχη inter navigantium pericula ponit. Etiam *Brevis* ſumitur pro epitom aut breviario. Lamprid. in Alexan. *Milites ſuos ſicubiq; ſcivit, ut in cubiculo haberet* breves *& numerum & tempora militantium*. Vopiſcus

piscus in Aurel. *Breve nominum conscripsit.* In Cod. l. 10. Tit. 2. *Inter chartulas confiscati brevis quidam asseveratur inventus, qui nomina continebat debitorum.* i. e. ut Dionys. Gothofr. exponit, *chartula sive libellus brevis.* Similiter *breve* notat epistolium: quia huic brevitas maxime competit. Uti monet de Elocut. Demetr. Phaler. & post hunc Lips. Inst. Epist. c. 7. Vtitur & idem Lips. cent. 5. miscell. epist. 98. ad Papam Romanum: *Accepi breve, quod* &c. h. e. epistolam. Abhinc & nostrum Bref/ vel Misnice Brief. Etiam ad Græcos transiit inde βρέβιον. Euseb. hist. Eccles. l. 10. c. 6. Βρέβιον. Gloss. Græcolat. βρέβιον, *oratrix*, scilicet βίβλος, charta: ut etiam explicat Meursius. Sed unde jam vox? Festus à Græco βραχὺ ducit Latinum *breve*, quasi *brache*. Solens ejusmodi mutatio: nec spernenda. A βραχύς: *Tribrachys* pes, quod tres breves syllabas habeat. Sicut *Dibrachys* Diomed. l. 3. est *dibrevis*. Tribrachyn vocat Ephorus *Cordacem*, teste Quinctil. l. 9. c. 4. Et Aristot. Κορδακικώτερον l. 3. Rhet. quod saltationi illi lascivæ, quæ *cordax* dicebatur, conveniret.

Bruma βραχὺ ἦμαρ, pro ἤμαρ, i. e. brevis dies. Aufertur R à fine, ut in plerisque verbis. Elusit Auson. Qui *Reminisco*, putat se dicere posse Latine: Hic ubi CO scriptum est, faceret *COR*, si cor haberet. J. C. Scal. c. 19. L. L. *Idem*: nemo eorum, qui caste integreq; in Lat. lingua versati sunt, solstitium *hiemale*, sed *brumam* temporis illud appellarunt. Ap. Hebr. est [illegible] יוֹ: inde Græc ἦμαρ, ἤμαρ depravatum. Item à [illegible] יוֹ, *jom*, latinum *jam*, i. e. νῦν nunc, hoc tempore, aut die. Sed & aliud nomen diversi significatus. *Bruma*, occurrit. Scilicet à βρῶμα. Isidor. l. 5. c. 35. edacitas græce *bruma* appellatur: Unde & *imbrumati*, quibus fastidium est ciborum.

Bruta בְּרוֹת *beroth*, i. e. bruta. Arbor soli orienti cognita, cupresso fusæ similis, albicantibus ramis, odore cedri. Non multum differt à בְּרוֹשׁ *berosch*, i. e. fraxinus aut abies. Chaldæi enim sæpe usurpant ת pro שׁ: sicut in lingua Græca n. σ & τ non infrequenter invicem commu-

tantur. Hieron. Hebr. *beroth*, vertit cupressum : ut LXXII. κυπάρισσον. Avenar. Tremell. Buxtorf. *brutam*. Cant. 1. v. ult. Meminit Plin. l. 12. c. 18.

Brutum, βρωτὸν, quod comedi potest, edule, vescum. Βρώσκω est pasco, βόσκω à βόω. Scal. c. 26. L. L. *Brutus*, βρυτὸς. Illud tamen melius : sive significationem, sive quantitatem intuearis. Et hoc frequentissime est homo, qui alias *Bruto* opponitur. Ap. Judæos est בַּעַר, i. e. brutus, ἄφρων, qui calore illo affectuum quasi fertur. A בָּעַר *baar*, arsit.

Buccina, non à *Bucca* : sed à βυκάνη : Et ita *Bucina* primum erit. *Festus*, Buccina, quam nos appellamus, Græci *Bucanen*, βυκάνην, à similitudine soni dicunt. Ita *clangor*, κλαγγὴ, est tubarum, buccinarum. Lips. l 4. de mil. Rom. dial. 10. Cornu bovillum initio fuit *buccina* : nec à *bove* male derives, ut instrumentum, quod *bubus canit*, aut quod *boves canit* & vocat. Varro tamen *buccinatorem à vocis similitudine* & cantu dictum mavult : quia *Bou Bou* canit.

Bucephalus, verbatim sonat, bovis capite præditus : ut *cynocephalus*, capite canis. Gaza vertit *Canicipitem*. Vt & Scal. l. 2. Hist. anim. c. 13. Agell. l. 5. c. 2. Eqvus Alexandri regis & capite & nomine bucephalus fuit. Plinius ejusdem meminit l. 8. c. 42. Aliis non à bovis capite, sed à βοῦ, particula αὐξητικῆ, quod capite fuerit justo majori. At eqvus, *inquis*, tam monstrosi capitis, qui Alexandrum ita oblectaverit ? Id certe non insolens : magnates affici singularibus ac raris ejusmodi animalibus solere : maxime, si aliud insuper sit, quod commendet. Sicuti fides quidem eximia in bucephalo ; qui etsi vulneribus altis in cervice atque in latere perfossus, è mediis hostibus regem vivacissimo cursu retulit : atque ubi eum extra tela extulerat, illico concidit, ut est apud Agellium. Ita J. C. eqvum habuit, cujus pedes priores humanis similes, Plin l. 8. 42. Statuam, quam ejus amore marmoream ante Veneris Genitricis ædem locaverat, *Statius* descripsit *l. 1. Silvarum*. Ita Imp. Probi

bi equus nec decorus fuit, nec ſtaturoſus, ut ait Cæl. Rhod. l.21. c. 20. Verum celeritate admirabili. Pro ſententia Agellii etiam facit, quod hodieq; nonnulli autument bubulum illud caput, quod in principum *Megapolitanorum* inſignibus, reſpondere bucephalo Alexandri. Ita autem res habet, uti ex hiſtoricis colligitur. *Anthyrius*, primus Henetorum Rex, à quo ſtemma *Megapolitanum* trahit originem, dux militiæ fortiſſ. fuit, qui paternam originem ab *Herulis* in Uvagria; maternam vero ab *Amazonibus* duxerit, & ante annos quaſi bis mille in caſtris *Alexandri* magni Macedonum regis militaverit. Is è militia domum reverſus *Megapòlin* urbem condidiſſe fertur, annis ante natum Chriſtum trecentis, à qua deinceps tota illa ditio *Megapolitana* dicta ſit. Ab hoc Anthyrio quoque inſignia domus Megapolitanæ, hoc eſt, caput taurinum aurea corona redimitum & gryphum aureum, profecta eſſe *Lazius* teſtatur. Cum enim Alexander M. in expeditionib. contra hoſtes equo taurini capitis; bucephalo; uti conſueviſſet, Anthyrius in memoriam & Alexandri, ducis ſui, & bucephali, in velo ſuæ navis, capitis taurini inſigne geſſit: in prora autem navis ſignum gryphi aurei. Sed doctiſſ. noſter *Mich. Piccart. c. 1. pericul*, altius paulo rationem inveſtigat & Agellii ſententiam abjicit. In Theſſalia (*inquit*) equi olim habebantur præſtantiſſimi. Docet oraculum vetus: *ἵππον θεσσαλικὴν Λακεδαιμονίαν τε γυναῖκα.* Item Lucill. qui in Reliq. l. 30. amicam ſuam ferocem, acrem & ſuperbam eleganti traductione, *equam Theſſalam* appellitat argute. Hujus regionis equi variis notis impreſſis, ſive potius inuſtis nobiles fiebant. Inter alias multis inurebatur *βυκράνιον*, herbæ figura. Quo ſigno notati, dicebantur bucephali. Neque enim Grammaticos hic audiendum, qui ſuum hoc Alexandri equo & proprium eſſe nomen cenſent. Fruſtra illi ſunt cum iſthac cenſione. Equi hoc nomine apud antiquos multi. Ampliter teſtis Ariſtophanes: *ἐγώ σοι βυκέφαλον ὠνήσομαι.* Et iterum: *ψήχει ἡγέμενος τὸν βυκέφαλον καὶ κοππατίαν.* *Κοππατίαν* obiter noto equum dictum

dictum litera K notatum, quam κόππα vett. docente Scholiaste Aristophanis in Nubibus & Eustathio, enunciabant, quemadmodum *Samphoran* litera Σ notatum: Quia Dorienses illam literam *San* dicebant, teste Athenæo, ut docuit me ex illis Rhodig. l, 7. c. 31. Facit huc Apulei locus XI. Miles. Famulis meis equum illum meum reducentibus, quem diverse distractum, notæ dorsualis agnitione recuperaveram. Ut recte emendavit eum locum *Schickeradius*. Sed dicere non sufficit. Aurorem sententiæ meæ do Etymologici autorem. Βουκέφαλος, inquit, ὁ ἵππος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐκέκτητο, ἔχ ὥς τινες οἴον) ὅτι βοὸς κέρατα εἶχεν (notate aliam opinionem) τοῦτο γὰρ ψευδές, ἐκχαραγμένον γὰρ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου χρυσοῖς, ἀλλ' ὅτι οὕτως, ἐν Θεσσαλίᾳ ἐκαλοῦντο οἱ ἵπποι ἔχοντες ἐγκεχαραγμένον βουκράνιον. Cujus rei causas indaganti, primum omnium venit in mentem, *Thessalos* olim veneficiis magicisque artibus fuisse famigeratissimos. Plaut. Amph. act. 6. sc. 3. *Thessalum veneficum* Horat. od. 27. l. 1. Tibull. l. 2. El. 4. Jam τοῦ βουκρανίου vires creduntur, docentibus Theophr. Dioscor. Plinio, ut à quibus gestetur, iis gratiam conciliet, honores dignitatesque augeat, venena innocua faciat, magicas incantationes abigat. An forte superstitiosiss. hominum genus, fascinationis mirum quantum metuens, etiam effigiem ejus ad eadem facere censuit? Hactenus Piccartus.

Bulbus, βολβός. Sic dicitur: quia βάλλεται βίᾳ, h. e. cito quasique cum impetu è terra erumpit. Martial. Sed nihil erucæ faciunt, *bulbique* salaces. *Salaces*, quia stimulant ad Venerem, & hominem efficiunt salacem Ita & *Satyrium*, σατύριον dicitur, quod Venerem præ cæteris bulbis stimulet? à σάθη. Hinc Satyrium & bulbi Plinio l. 26. c. 10. & Apuleio *Venerei* appellantur.

Bulimia, βουλιμία, βούλιμος, id est magna fames. Ἀ λιμὸς fames. Sed de βου, unde sit, dubitare ductos video. Plutarch. Sympos. 6. quæst. 8. τὸ μὲν βούλιμος ἔδοξε μέγαν ἢ δημόσιον ἀποσημαίνειν, καὶ μάλιστα παρ' ἡμῖν τοῖς Αἰολεῦσιν· ἀντὶ τοῦ β τῷ π χρωμένοις. οὐ γὰρ βούλιμον, ἀλλὰ πολύλιμον, οἷον πολύνον πάλιν ὀνομάζομεν. Ergo *pulimum* prius: exinde *bulimum*.

Ratio satis concinna. Festus: *bulimian* Græci magnam famem dicunt, adsueti magnis & amplis rebus proponere BU, à magnitudine sc. bovis. Quippe βοῦς est *bos*: inde βου, particula αὐξητικὴ, à magnitudine bovis sumta: uti etiam in βούπαις, βούφαγος, βούβοσις, aliisque videre licet. Quo respectu etiam Hispanis est *hambre de lobo*, fames lupi: & Germanis **Wolfshunger**: à voracitate istius bestiæ. Vocari quoque solet *fames canina*: quia canis admodum vorax, non facile saturatur. Quamvis medici inter *bulimiam* & *caninam* ὄρεξιν distinguant: uti ap. Joh. Gorræũ videre est. Agell. l. 16. c. 3. Erasistratus vim quamdam famis non tolerabilem, quam Græci βούλιμον καὶ βούπειναν appellant, in diebus frigidissimis multo facilius accidere ait. Aureliano est *phagedæna*: Græc. φαγέδαινα, φάγαινα, à φάγω. Suid. Φαγέδαινα νόσος λιμική. Hesych. φάγαινα, Φαγέδαινα, νόσος, ἑλκῶδες νενόμισμεν.

Bulla aurea, insigne erat puerorum prætextatorum, quæ dependebat eis à pectore, ut significaretur: eam ætatem alterius regendam *consilio*. Dictum autem est à Græco sermone βουλή, quod *consilium* dicitur Latine: Vel quia eam partem corporis *bulla* contingat, i. e. pectus in quo naturale manet *consilium*, inquit Festus. Juvenal. Sat. 14. Ludit & heres *bullatus*. Persius,

Bullaque succinctis Laribus donata pependit.

Plutarchus in Romulo: τοὺς παῖδας αὐτῶν φέρειν τὴν καλουμένην βοῦλλαν. Tarentine βουλὴ, βόλλα, & ἀναβουλὴ ἀμβόλλα: unde *ambulla*, nunc *ampulla*: *abolla*, quod Æolismum resipit. Ita etiam censet J. Scaliger. At Nicol. Perottus etymon à βουλῇ nimis flagellat. Quid si tamen illa *bulla* à βουλῇ (vide Plin. l. 33. c. 1.) distinguatur à *bulla*, quæ aquis innatat: & inde Germanis vocatur **Wasserblase**? Nihil absurdum: cum ejus generis exempla non semel occurrunt. Eædem quandoque sunt voces: sed diversæ originis: ut & significationes. Quod vero Festus ajebat de *naturali consilio*: id ita exprimit suo more Plaut. in Mostell. *Dum mihi senatum consilii in cor convoco.* Et Epid. act, 2. sc. 2. *senatum convocabo in corde consi-*

consiliarium: Clariss. Martinius in Lexico dictiones has *bulla*, *bullire*, *bullare*, multis persequitur. Expendantur illico. Sane Latinum *bullio*, *ebullio*, probe per metathesin derivatur à φλύω, φλύζω, i. e. ferveo, bullio. Cui assonat βλύω, βλύζω: quod Latinis est scaturio. Et sic à *bullio* erit *bulla*: nempe vesicula illa in aquis, Græce πομφόλυξ dicta. Neq; inscite *bullio* quasi *burrio*, & *bulla*, quasi *burra* dicetur. Non abnuet, qui vel dictionis affectum vel rem ipsam, cujus dictio symbolon, melius metietur. Quippe *burio* & *bullio*, *burra* & *bulla* dicitur: uti *Palilia* & *parilia*, *prælia-ris* & *prælialis*, *Latiaris* & *latialis*, *Agorialia* & *agonaria*, *Mortualia* & *mortuaria*, *imperia* & *impelia*: nec non similia apud antiquos. Ergo *burrio*, *burra*, *burrus*, à πυῤῥὸς, à πῦρ. Nam bullio est ferveo: aut bullas edo, fervente aqua. *Bulla* ab igne & in aquis à motu (qui rarefacit simulque celefacit) existit. Apul. l. 8. Metam. Formicarum ædificia burriebant. *Et hæc est* (inquit Geverh. Elmenshorst.) *vetus & sincera lectio Flor. & Rom. codicis: pro qua nobis licenter ingessit Beroaldus bulliebant.* Auson. ad Drepan. Pacatum; *Burras, quisquilias, ineptiasque.* Burras intelligo *bullas*. Ibi Jos. Scaliger: *hodie major pars Aquitanicarum nationum quisquilias vocat burras.* Sit ita. Quippe bullis nihil inanius, nihil contemtius. Et sic etiam Græcis φύλω καὶ φλύζω est & nugor & bullio. Inde jam à similitudine *bullæ* in aquis insigne puerorum sigillum & similia videntur dicta.

Bumastus (legitur & *bumasta*) βούμαστος, à μαστὸς: & *Bumasthus*, βούμασθος, à μασθὸς. Utraque vox eadem est cum μαζὸς i. e. mamma. *Bumastum* aut *bumastam* Varro l. 2. c. 5. vertit *bumammam*: Colum. & Macrob. l. 3. Saturn. c. 19. *bumammiam*. Est enim uva, à similitudine τοῦ μαστοῦ sic dicta: vel quia *tumet* ad instar mammæ. Ea propter Virgil. l. 2. Georg. *tumidis bumaste racemis*. Plin. l. 14. c. 1. *tument mammarum modo bumasti*. Aurelianus vocat *ollares*, simili tropo. Ergo liquet, quod Bumastus nominetur à μαστῷ. Sed

quid vocula *Bu* sibi vult? Notat vel magnitudinem (Græcis βȣ) vel potius *bovem*. Nam apprime assonat vox *mammæ*: ut ita *bumastus* sit, quasi βοὸς μαςὸς, h. e. bovis mamma. Probus: *bumastus, quod imitetur papillas vaccæ*. A Servio exponitur, *Uva in mammæ bovis similitudinem*. Neque insolens: alia etiam ab aliis *bovis membris* vocari: ut est *buglossum, buphonum, bucardia, buphthalmus*. Virgil. in Cul. *Bumastusque virens & semper florida pinus*. Ita exemplaria legunt communiter. Jos. Scaliger mavult, --- *Buphthalmusque virens* --- i. e. flos ab oculo bovis, ὀφθαλμῶ βοὸς. Plin. l. 25. c. 8. Hesych. βούφθαλμος.

Burchardus, i. e. pyrgus, vel arx dura atque invicta. Poetæ, *murus aheneus*, *Bernhardus*, est ursi robur: sicut *Leonhardus*. Leonis Quia enim fortitudo erat maxima virtus Germanis, inde quoque multa nomina extiterunt heroum & virorum fortium. Neque mirum, nomina ursi ac leonis adhiberi à Germanis. Idem fit ab Hebræis: ut quibus *zeb*, ζὴβ, nomen viri, est lupus Jud. 7. *Rachel* est ovis. *Arad* est onagar. *Aridai* est leo abundans. Rursum *Erhardus*, robur honoris & columen. Aventinus: *Arionardus*, *Erhard*: honestatis thesaurus. *Degenhardus*, robur virtutis: qui in virtute constans perdurat. Degen est dügen/ unde Dügen: postea Tugent. *Gothardus* est robur Dei: Gabriel Hebræis. Aut quasi Gutart/ i. e. bonæ indolis ut Lutherus ait.

Burdo, quod Ulpianus habet, & Hispani retinent, i. e. ex equo & asina natus. Hebr. est, פֶּרֶד *pered*, unde Latinum. A radice פָּרַד *parad*, i. e. partitus est, divisit. *Burdo* enim partem ex equo, partem ex asina concipit. Gloss. Mulus, *Burdo*, ἡμίονος ἐξ ἵππȣ θηλείας καὶ ὄνȣ. Acro, *Mannus*, *burdo*. Porphyrio: *manni* equi dicuntur pusilli, quos vulgo *burdos* vocant. Est autem vox *Mannus* (Græce μάννος) ap. Horat. *Paulinus ad Sever.* macro & viliore asellis *burico* (alii legunt, *burdico*.) sedentem. Gloss. *mannis* βȣρίχοις. *Hieron. in Eccles.* 10. dignitate prælati vias publicas *mannis* terunt, quos vulgo *buricos* vocant. Et ad Pammachium: Ferventes *buricos mannos*.

Isidor.

Isidor. l 12. c. 1. *Mannus* equus brevior est, quem vulgo *buricum* vocant. Et gloss. Isidori: *Mannulus*, caballus buricus. Dicitur *buricus* quasi *burdicus*: vel à *burrus*, scilicet à colore. Quomodo & Hispani *burram* vocant asinam subrubram. Legatur etiam Savaro in Sidonii l. 6. epist. 12.

Buttubata. Festus: Nævius pro nugatoriis posuit, h. e. nullius dignationis. Elegantissime, ut omnia, explanat Jos. Scaliger: Ut nugarum (inquit) facilis & obvia materia: ita nomina multa à veterib. excogitata, ut *Buttubata* à puerorum vocibus, quas prima infantia discunt, *Bu*, *Tu*, *Ba*, *Ta*. *Bu* est bibere: unde *buæ* potus: & *binibuæ* Lucillio ebriosæ. Varro, Cato de liberis educandis: cum cibum ac potionem *buas*, ac *pappas* vocent: matrem, *mammam*: patrem, *tatam*. Ba est *Papa*. Unde Plaut. Tum puero dandum, quod *papet*. *Ta* est appellatio *Tatæ*. *Tu* etiam appellatio cibi: unde *Tubuccinari* pro manducare. Idem & *Titia*. Gloss. *Titia* κρέας νηπίων, ὀλίγουσι. Sed præstat *Ba* pro *Ma*, hoc est, mamma dictum. Ut facilis est lapsus à B. ad M. *Buttubata* ergo quasi *Buttumata*. Sunt & aliæ appellationes nugarum. *Apinæ*, quod est detortum ab ἀφαύναι. Quod fuit ignobile opidum. Romani de rebus nugotoriis. Neque aliud est *affaniæ* ap. Apul. l. 9. Gloss. *apinæ*, ἀμαλογίαι, φαύνας. Aφαῦναι vero forsitan non sine ratione ab ἀφανὴς, τοῦ φαίνεσθαι quia fuerit ignobile, & obscurum opidum, ut dicebatur.

Byssus Græce βύσσος, eruitur è sinu Hebr. בּוּץ, *buz*, quod idem designat. Unde etiam interpretes Hebræum vertunt *byssum*. 1. Par. 15. 27. De bysso agit Plin. l. 19. c. 1. Pancirol. l. 1. de perdit.

C.

CAbala, si verbatim reddas, est *receptio*, comprehensio: à קִבֵּל *kibbel*, excepit. Videatur *Schindl.* in Lexico. *Capnioni* est Philosophia mystica, *Pico Mirandulæ* est universa illa secretior divinæ legis expositio, ex ore Dei à Mose accepta, & Prophetarum animis à Deo infusa. Et *Bodin. l.* 1. *Mag. dæm. c.* 5. Cabula nihil est,

quam recta divinæ legis interpretatio, quam litera adumbrat. *Idem l. 2. c. 2.* Cabalæ duas esse partes, unam quam vocant *Bereschit*, in principio, à prima Bibliorum voce, eamque veram Physicam aut naturalem Philosophiam, in qua exponunt magnum istud opificium mundi, & res arcanas involutas allegoriis, sententiasque aliorum Philosophor. reprehendunt divinæ legi adversantes. Alteram quam dicunt *Mercaba*, i. e. currus, à viso Ezechielis figurans Majestatem Dei & Angelor. comitatum, quæ celsa quidem & difficilis est, sed tamen intellectum in admirationem rapit, & τοῦ κόσμου contemplationem. Hanc Hebræi aquarum ἐπουρανίων vel supercælestium: illam (Physicam dico) inferiorum aquarum appellant nomine.

Caballus, καβάλλης, quid sit & unde, notat Flos ille literarum *Casaubonus*: καβάλλης Græc. & Latinis caballus non quivis equus dicitur, sed *jumentum dossuarium*, ἐλλαεργόν. Horat. 1. epist. 19. --- olitoris aget mercede *caballum*; aut pistrense. Ausonius.

Cui subjugabo de molarum ambagibus.
Qui machinali saxa volvunt pondere.
Tripedes caballos, terga ruptos verbere.

Ideo literatores Græci καβάλλης dici putarunt, ab injiciendis oneribus, quod voce καββάλλειν Doribus usitata pro καταβάλλειν putabant significari. Ab istis terga ruptis transtulerunt ad cujuscunque equi ὁπλισμὸν ac utilitatem declarandam Lucill. l. 2. *Succussator tardus caballus*: cui opponitur apud eundem, *equus gradarius*, optimus vector. *Seneca epist. 77.* O quantum erat seculi decus, imperatorem triumphalem, censorium, & quod super omnia est, Catonem uno *caballo* esse contentum. Ap. Petron. παροιμιῶδες illud, *Lassus tanquam caballus in clivo.* Quod proverbium aliter extulit Ovidius in primo Remedii: Principio clivi noster anhelat equus. Gloss. Isid. *Caballus*, cabo, equus, *Cabo*, Caballus, sonipes equus.

Caca-

Cacabus, κακκάβη & κάκκαβος ab Hebr. קַב *kabb*, *cab*, *Cabus*. Legatur Martin. in Lex. Rhodig. l. 18. c. 38. Scitu dignum est, Carthaginem veteribus dici quandoque *Cacaben*, κακκάβην: quod illarum gentium lingua equinum caput indicat.

Cachinnor, καγχάζω. Vercum inter alia melioris notæ. Per *A* enim literam, quæ cum hiatu diductis labris enunciatur, sonus expresse nobis exhibetur tam effusi risus. *Cachinnus* καγχασμός. Hebr. שָׂחַק *sachak* est risit. Græcum Hesychius fuse exponit *Scal.* ad Catull. notat: Non significat crispationem undarum, sed sonitum illum, quem plangore undæ ad litus edunt. *Catul.* Prociduum leni resonant plangore *cachinnum*. *Cachinnare* in Græcis καγχάζειν, καχλάζειν, καχάζειν. Aquæ, quæ paulatim diffunduntur in longum. Ita enim os quoque hominum ridentium diffundi & extendi constat.

Cadaverosum, in Terent. Hecyr. a. 3. s. 4. *cadaverosa facies*, i. pallida, lurida, exsanguis; quale cadaver sive corpus mortuum esse consuevit. *Turnebus*, fœdam & turpem interpretatur, l. 11. Ad c. 12. A cado *cadaver*: ut à papo papaver. Analogia paulo rarior. *Cado*, i. e. morior, Is enim non modo ap. Latinos: Sed & alios verbi usus. Virgil. 2. Æn. *Cadit* & Ripheus. Tertull. l. 5. contra Marcion: *Cadere dicimus corpus in terram per mortem: sicut & res ipsa testatur*. In Cicerone *caducum* sæpe est mortale, θνητόν. Ac compositum *occido*, perpetuo est intereo, morior. Germ. **Umbfallen** item est quandoque mori, occumbere: ut & Græcis πίπτειν, ap. Homer. Plutarch. & alios. Neque Hebræor. autoritas deficit 2. Sam. 1. aliquoties: *Quomodo ceciderunt robusti*: Heb. נָפְלוּ. Et alibi. Immo מַפֶּלֶת & מפלח *mappeleth* Jud. 14. 8. cadaver, fit à verbo נָפַל *naphal*, quo est, cecidit, concidit: ut Græcor. πτῶμα à πίπτειν Et Hieron. A *cadendo*, ab eo quod post mortem *ceciderit*. Gloss. cadaver, πτῶμα. Proprie ergo idem erit, quod ἄψυχον, anima cassum, sive mortuum. Epiph. l. 1. tom. 3.

πίπτει δὲ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ σῶμα. ὅθεν δικαίως πτῶμα αὐτὸ συνήθεια εἴωθε καλεῖν: cadit vero non anima, sed corpus unde juste consuetudo solet ipsum *cadaver* vocare. *Scal. l. 3. Poet. c. 10.* Corpus ubi semel sine anima est, fit *cadaver*. Sed etiamne Corpus Domini olim sine anima, poterat dici πτῶμα? Ita forte alicui videatur: quando *cadaver* est exanime, corpus ἄψυχον. Sed quia vero id nomen durius sonat, & plerumque hodie notat illud, quod bestiis deglutiendum foris projicitur, merito aliis, quæ suppeditant, loquentes de corpore Christi utamur. *Beza ad Castell.* Fateor, *cadaveris* nomen, ne mortuo quidem Christi corpori satis convenire. *Hæc ille.* Ap. Hebræos, quod mirum, *anima* נֶפֶשׁ est aliquoties *cadaver*, ut Lev. 21. 1. *pro anima ne polluito se*, i. pro mortuo. Item Lev. 19. 28. Num. 9. 6. Hag. 2. 13. *Immundus ex anima.* i. cadavere. A cado fit etiam *castrum*. Analogia talis Ut a rodo, rosum, rostrum: à claudo, clausum, claustrum: ita à cado, casum, *castrum*. Notat enim ædificium minus stabile, quod *casu* pararur eodemque diruitur. De verbo à *cado* fuse disserit Scaliger in Th. de plant. Διαχάσκειν (inquit) ad verbum Latine fit *labes*, cum terra hiat. Unde & nostrum *cado*: χάζομαι & χάω & χάσκω Æolico flexu. Fit enim in omni casu intervallum. Inde χάος. Sunt tamen, qui ab adverbio κάτω. Quia omnia, quæ cadunt, deorsum tendunt. *Idem l. 4. de causis L. L c. 80. Cadere* dicimus, moveri deorsum naturaliter: intelligo naturaliter, secundum grave. Nam alia, quæ ingressu, aut alio quovis modo deorsum moventur, non feruntur naturali motu gravitatis; sed voluntario: quo motu etiam sursum subeunt. At naturalis motus ad unum tantum fit. Quare palus erectus, aut columna cum ruit, *cadere* dicitur: non quia tota deorsum feratur, sed quia plurima ejus pars. Translatum est deinde, ut quoties aliter quid aut esset, aut eveniret, quam aut prius erat, aut sperabatur, verbum hoc usurparemus, ut *cadere* causa, in qua erat. *Cadere* spe, excidere memoria. Corporis enim

solius

ſolius intereſt naturaliter moveri: ſed ad res corpore carentes translatum fuit. Hujus verbi origo tota Græca eſt, à præterito medio τ͂ χάζεσθαι: quo ſono integro præſentis etiam nunc Vaſcones pronunciant. Cum igitur ap. Homerum dicantur verba *excidere* ab ore, à mente quoque cadant, neceſſe eſt. Quare cum à cadendo *caſus* ſit, paſſiva forma, ut *occaſus* Sol, qui jam occidiſſet, in 12. Tabulis legebatur. A *cado* multa ſunt deducta: Ut *incido*, ἐμπίπτω vel εἰσπίπτω, in allquid cado. *Decido*, ἀποπίπτω, de ſuperiori quopiam loco cado. *Intercido*, inter aliud cado, διαπίπτω. *Excido*, ἐκπίπτω, ex alio cado. *Concido*, συμπίπτω, ſimul & cum aliis cado. *Recido*, rurſum cado. *Accido*, ab ad & cado, Græcis προσπίπτω: quaſi ad aliud cado. Suet. in Jul. Cæſ. L. Lucillo liberiꝰ reſiſtenti tantum calumniarum metum injecit, ut ad genua ultro ſibi *acciderer*. *Cadacum*, quod cadit Græce πτώσιμον. *Caduceum*, i.e. Virga aut baculus, quo utimur, ne cadamus. Aut rectius quaſi καρύκειον, ἢ κηρύκιον, quod idem: à κήρυξ, κηρύσσω: ab Heb. קָרָא proclamavit. Quod præconis proprium. *Caduceator*, qui geſtat bacillum. Ovid. 2. Met.

Hinc ſe ſuſtulerat paribus caducifer alis.

Caduciter, i. e. præcipitanter, ap. Varr. & Nonium. *Prociduum*, quod procidit ap. Plin. *Recidivum*, quod recidit, & iteratur quaſi *cadendo*, ap. Virg. *Recidiva* ſemina, ap. Melam l. 3. c. 6. & Prudent. l. 2. contra Symmach. *Occaſio*, inquit Scal. Exerc. 364. ſect. 2. idem eſt, quod σύμπτωμα: ut qua *accidant* cauſis, eæ acceſſiones occaſionis appellatione deſignentur. *Idem* in Theophr. de plant. Hæc vox (*occaſio*) ſatis indicat rem ipſam. Eſt enim quaſi *ob cauſam* vel *caſum*. Sic cauſa Trojani belli fuit raptus Helenæ. *Occaſio* fuit Hectoris mors: Scææ portæ ruina, nox, ſopor lætæ civitatis, *Feſtus: Occaſio* opportunitas temporis *caſu* quodam provenientis eſt. Et analogia non fallit. Ut à ſuaſum ſuaſio: ita ab occaſum occaſio.

Cadeſa i. e meritrix: ap. Hugonem Card. & in Vet. Vocabul. Ex Hebr. קְדֵשָׁה, *Kedeſcha*, quod eſt meri-

trix: קָדֵשׁ *Radesch*, meritorius, cinædus: qui se prostituit quasique confercat abominando libidinis sceleri. Deut. 23. 17. *Ne esto meretrix è filiabus Israelis: neque esto meritorius è filiis Israelis*. Ita satis commode vertit Tremell. & Jun. A themate קָדַשׁ *Kadasch*, quod significat parari, destinari ad aliquid & εἰδικῶς sacrari Libro 2. Reg. cap. 23. 7. LXXII. interpr. retinent vocem Hebræam: οἶκον τῶν καδησίμ: aliter καδησείν, more Chaldæo. Tremellius reddidit: *Lupanaria*. Heb. *domos meritoriorum*.

Cadus, κάδος, ab Hebr. כַּד *kad*, quod prorsus idem. 1. Reg. 17. 14. Avenar. & Tremell. vertunt *Cadum*. Paganus cum LXXII. *hydriam*, ὑδρίαν.

Cæcias καικίας ventus, qui nubes attrahit. *Paræmia*: κακὰ ἕλκων ἐφ' αὑτὸν ὥσπερ καικίας νέφος. Causam Physici enucleant, à motu scilicet hujus venti obliquo & peculiari. Arist. l. 2. meteor. c. 6. Prov. 25. 23. *ut Cæcias gignit pluviam*, vertente Tremellio. Hesych. ὁ καικίας ἄνεμος ἀπὸ τοῦ καΐκου ποταμοῦ.

Cado, Scalig. l. 1. L. L. c. 24. & 28. *cædo, cecidi*. Diphthongus enim fuit ibi, à Græc. καίνω. ἐκαίνετε, ἐκαίνετε ἐκτείνων τὸν ἄρρενον, ex Euripide. Hebr. כִּיד *cid*, est cædes. Inde potius τὸ cædo: aut à כָּתַת, quod est *tundere*, conterere. LXXII. vertunt, κόπτειν, συγκόπτειν, κοπανίζειν, ἐκτρίβειν. ut à struo strues: ita à cædo *cædes*. Agell. l. 19. c. 12. Ut à pasco pascuus: sic à cædo *cæduus*. Plin. l. 16. c. 37. est *cædua salix*, h. e. quæ subinde putatur & cæditur. Nam *cæduum* est cædi consuetum. Ejus contrarium est *incæduum*. Luc. l. 3. *incædua silva*. A cædo fit *occido*, quasi *occædo*, *incido*, *recido*, & similia. *Trucido*, id est, summa cum sævitia, & immaniter interficio, *truciter*. Itaque grandius est, quam occido. *Trux* levi mutatiuncula à דָּקַר id est truciter transfixit. *Succisivum* dixere veteres tempus, quod operam sibi *succideret*: & operam, quæ temporis *succideret* portionem. *Concisum*, vulgo breve: proprie id est, quod particulatim *cæsum*. Post tralatum ad brevitatem, & paucitatem. Totum quippe qua-

qualibet sua parte majus. *Excido*, *excidium*: sicut *discidium* à *dis* & *cædo*: aliis ab excindo, & discindo At à *cædo* facilius & rectius fit. *Præcido*, i. e. ante cædo, de priori parte cædo, ἀποτέμνω. *Præcise*, ἀποτόμως: quando aliquid præciditur & adimitur. Ita *præcidanea* agna vocabatur, quæ ante sacrum *cædebatur*, apud Festum. *Præcidaneum* & *præcidarium* dicitur: sicut *extraneum* & *extrarium*. *Succidaneum*, quod succiditur. Aliud autem est *præcedaneum*, à præcedo: ut *succedaneum* à succedo, quod alteri succedit; sicuti in Festum etiam monet. Scaliger. Ut oratio *succedanea*, quæ sequitur, succedit: à *cedendo*: sicut ista à *cædendo*. Tò *cedo*, ab Hebr. צָעַד *zaad*, *cad*, *ced*, i. e. processit, incessit. צַעַד gressus, incessus. Consule inter alia Agell. l. 4. c. 6. *Homicida* quasi *hominicida*, ab obliquo: ut sanguisuga, tanquam sanguinisuga. Deut. 24. 7. *est fur animæ*. Ut homicida: ita *fratricida* apud Tertull. de spectaculis. *Matricida* ap. Auson. & Sidon. carm. 5. & quidem autoritate ipsius Ciceronis. Ap. Festum vocantur *cæsones*, ex utero matris execti. *Cæsaries* est ab illa crebra *cæsione*, sive abscissione, solisque convenit viris. Arnob. advers. gent. l. 2. nec in formas erubescerent masculorum calamistris vibrare cæsariem. Analogia talis. Ut à luxum luxuries: ab esum esuries: Ita à cæsum *cæsuries*: & post per εὐφωνίαν cæsaries. *Cæsariati*, id est, comati in Plauto. *Succidia* ap. Agell. l. 13. cap. 23. Est verbum Catonianum, quo rustici lardum significant, ex quo in usum suum quotidie partes *succidunt*. M. Tull. in Cat. maj. tradit hortum à Catone appellari solitum *succidiam*, quia inde quotidie aliquid resecari possit. *Festus*: *Ancæsa* dicta sunt ab antiquis vasa, quæ *cælata* appellamus: quod *circumcædendo* talia fiant Ipsum quoque verbum *cælare* ab eadem causa est dictum, D. litera cum L. permutata, quasi *cæsare*: à cæsum, cædo. Quomodo κολαπτὸς, *cœlum*, simili modi fit à κόπτω. At si Hebræum expetis: *cælo*, *cælum*, erit à קָלַע *Kalah*, quod sculpere & incidere significat.

Cæspes derivatur à cædo, *cæsum*: quia exciditur. Analogia talis; Ut à tabeo tabes, à labor labes: ita à *cæsum*

cæspes. Hinc scribit & Festus: *Cæspes est terra in modum lateris cæsa, cum herba sive frutex recisus & truncatus est.* Alii scribunt è simplici *Cespes:* & volunt dici quasi *gespes,* à γῆ & σπάω. Ratio tamen eodem redit.

Cæsarea, pen. longa, καισαρεία. Urbs maritima Palæstinæ, in litore magni maris, quam Herodes Ascalonita instauravit in honorem Augusti Cæsaris: Ut quæ prius πύργος, *Turris Stratonis* vocabatur: Joseph. l. 1. bell. Jud. c. 3. & 16. Plinius l. 1. cap. 13. *Cæsar,* vox Lat. Inde Græc. καῖσαρ: & Syror. קֵסַר, *Kesar.* Plin. l. 8. hist. Nat. c. 9. auspicatius enecta parente gignuntur: sicut Scipio Africanus prior natus, primusque *Cæsar à cæso* matris utero dictus. Qua de causa & *Cæsones* appellati. *Festus* ita: *Cæsar,* quod est cognomen Juliorum, à *cæsarie* dictus est: quia scilicet cum *cæsarie* natus est Suidas in Julio: καῖσαρ οὕτως ὀνομάζονται οἱ ῥωμαίων βασιλεῖς ἀπὸ ἰουλίου τοῦ μὴ γεννηθέντος. Aliis à cœso elephanto, qui Punice sit *Cæsar.* Sicuti & in quibusdam numis elephas depictus cernitur, cum hac inscriptione, CÆSAR. Quo de *Car. Sigonius* multum disserit, & ita, ut ambiguæ fidei id esse appareat. Etiam Spartianus aliquot Cæsaris etyma adducit in Ælio Vero: sed cui potius fidendum, explicare nequit. Clariss. *Casaub.* in Suet. l. 1. Falsum est, *inquit,* quod Græci ajunt: *Cæsarem* dictatorem à cæso matris suæ utero cognomen invenisse. Legere id memini apud Cedrenum, Suidam & in Etymologico magno & alibi. Decepti sunt, quod putarent: primum hunc in ea gente *Cæsaris* cognomen habuisse: id vero falsissimum esse sciunt, & qui nondum ære lavantur. Verum id genus scriptores ignorantia peccare Romanarum rerum, non miror. Illam Hesychii doctiss. Græcorum criticorum notam sæpe miratus sum: Καισάρει. περικεφάλαιαι. An dicemus, vocem veteris Græciæ esse καισάρεα? An fallitur ille in vocis Latinæ *cæsaries* interpretatione? Potest & Syriaca vox esse, ut aliæ multæ in eo autore. Nam in *Targum Jonathanis* כשירא extat notione affini, pro scuto vel clypeo. Et fortasse inde est, quod Punica lingua *elephas* cæsar dicebatur, quasi tu tamen & præsidium legionum. Nam Pœnorum idioma

ma è Syriaco tractum, vel Plauti pœnulus fidem abunde faceret, si aliunde id notum non esset. Hæc ille.

Cætera καὶ ἑτερα. Itaque ne simplici E pingas more aliquorum e priscis, qui etiam *Cena* scribebant. Non bene, sive Græca Hebr. principia excutias. Quidni? Vides multiplices eorundem errores in Rebus? Ergo in Philologia aliquos ne nega. Hodie multi etiam doctissimi, Germanica diversim scribunt, qui tamen Germanicam cum lacte quasi suxerunt. Et quur prisci aliter?

Calamitas, i. e. calamorum comminutio, à grandine, seu tempestate. Κάλαμος παρὰ τὸ καλῶς ἀμᾶσθαι, ut vult Etymol. Inde & *calamistrum* καλαμίς. A forma *calamorum*. Est enim acus major, quia crispatus capillitium. In prima lingua est קָסַל, i. e. calamitosus fuit, exaruit, emarcuit. *Plautus* usurpat proprie in Cas. a. 5. s. 2. Non fuit quidquam olerum, nisi quidquid erat, *calamitas* profecto attigerat nunquam. Et *Terent.* Fundi nostri calamitas. Eun. a. 1. sc. 1. Etiam Theocr. Eidyl. 10. ejusmodi puellam, quæ alienum patrimonium depascit, vocat καλαμαίαν. Scalig. in Theoph. κλᾶσις flexura aut fractura, Unde etiam ὀκλάζειν. Unde nostra *clades*: metaphora sumta à tempestatibus, agricolarum usu, sicut & *calamitas*. Jos. Scal. in Con. *Clades* dicebatur surculorum detritio: κλάδος ramus. Sic *calamitas calamorum*. *Strages* stratarum arborum. Hæc ille. Aut verius *Strages* generale signat: ubi quid *stratum* est: sive homines, sive arbores. Quod nec Vallam præterit. *Strages* (inquit l. 4. c. 49.) cadaverum interfectorum uno in loco, ac proprie jacentium multitudo, sive humanorum, sive mutorum. A *sterno* etiam *stratum*, quod videtur substantivi naturam assumere: ut *dictum*, *factum*, *pactum* & alia. A *stratum*, *stragulum*, i. e. quidquid insternebant, ap. Varr. ut à coactum coagulum: sic à stratum stragulum. Etiam ut à statum, stator: sic à *stratum*, *strator*. Peculiariter *Stratores* dicti, qui & stenerent equum & in eum sublevarent. Spartianus in Caracal. *Cum illum in equum strator ejus levaret.* Ap. Plutarch. ἀναβολεῖς. Legatur Lips. l. 3. de milit. Rom. dial. 7. Item à stratum, *Stramen* στρῶμα: ut

ut à *generatum generamen*, pro *generatum gratum* & *stramen*: ut à statum stamen. Quippe *stramen* in solo sterni solet, cubandi gratia: vel etiam *substerni* pecudibus. A sterno etiam *sternuo*, *sternuto*, *sternutamentum*. Plin. l. 28. c. 2. *Sternutamentis salutamur.* Nam sternutamentum est, quando spiritus confertim per nares agitur quasiq; sternitur. Arist. l. 1. hist. anim. c. 9. ὁ πταρμός, πνεύματος ἀθρόου ἔξοδος. Id est, *sternutatio est exitus spiritus conferti*: Ut J. C. Scal. interpretatur. Nic. Perott. Qui sternuunt, quodammodo toto corpore extenduntur, atque ita quasi sternuntur. *Sterno* (quod est dejectum expando humi, vel expando in solo) ducitur à στόρνω, στόρνυμι: quod è στορέω, quod & στορεννύω, στορέννυμι: etiam στράω, στρωννύω. Quo alludit Latinum *stravi*, *stratum*, quasi à *Stro*, sterno. A στορέα est etiam *storia*, apud Cæsar. l. 2. de bello civili. Lipsius mavult *storea*, l. 2. poliorc. dialog. 4. Est *storea* vilior teges, è juncis aut stramentis, quæ humi sternitur.

Calare. καλεῖν: ab Hebr. קוֹל, *kol* vox, sonitus. Chaldæis קָל Aut קָהַל *kahal*, i. e. congregavit: & propriè dicitur de congregatione hominum, ceu per convocationem facta. *Calator*, à calatum: ut ab aratum arator. Græcè καλήτωρ, i. e. servus, minister. *Procalare*, i. e. provocare. *Intercalare*, i. e. calare inter aliquid: veluti *interclamare*: quo verbo utitur Ammian. l. 31. *Incalationes*, i. e. invocationes, ap. Fest. *Clarus*, vox in celebritatibus orta, cum victores per præconem *calabantur*, exemta vocali *clarus*, quasi *calarus*. Hinc Hor. *Clarabit*, pugilem: l. 4. od. 3. *Clarigo*, si originem spectes, communiorem habet significatum. Plin. l. 22. c. 1. clarigatum, i. e. res raptas clare repetitum. Agell. l. 16. c. 4. *Classis*, quasi *calassis*, à convocando. Ut propriè sit convocata multitudo. Alii *classem*, pro navibus, derivant ἀπὸ τῶν κάλων, tanquam à materia. Sed convocatio illa videtur prior. Isidor. Gloss. *conclassare*, convocare. *Classicum*, quo *classes* vocantur. Ap. Lips. l. 4. de mil. Rom. dial. 10. Dionys. l. 2. τοὺς δημοτικοὺς ὑπηρέται τινὲς κέρασι βοείοις ἐμβυκανῶντες ἐπὶ τὰς ἐκκλησίας συνῆγον: plebem ministri quidam cornibus

bovil-

bovillis insonantes ad concionem cogebant. Testes *classici*, i. e. cives Romani. Qui enim cives Romani erant, omnino in aliqua classe censebantur. Jos. Scalig. *Celebris* etiam quasi Calabris. *Celebrate*, id est, & frequentes & sine mora facite. Nam ista vis verbi est, inquit in Cul. Taubmanus. Unde *imperium celebre & imperium celebrare*, apud Plaut. Milite & pseudolo. Et *celebre*, autore Nonio, non solum *frequens*, sed etiam *velox* significat. Ita *Calabria* dicta est similiter curia, à *calando*: Ubi vocata plebe & Pontificibus ratio sacrorum gerebatur. *Ecclesia* ἐκκλησία à καλέω. Novè, sed non ineptè κατ' ἀναλογίαν dicitur *Ecclesiola*. Ecclesia est cœtus aut multitudo evocata. Vide Philippum Mornæum in De eucharistia l. 2. c. 1. Hebr. קָהָל, *kahal* LXXII. vertunt etiam ἐκκλησίαν Deut. 18. 16. Jos. 8. 35. Jud. 20. 2. & sæpius alibi. Et Lev. 8. 3. conjungunt: πᾶσαν τὴν συναγωγὴν ἐκκλησίας. Etiam vertunt per σύστασιν Gen. 49. 6. per πλῆθος Exod. 12. 6. Hebræum קֹהֶלֶת, *koheleth*, vertunt ἐκκλησιαστὴν. Inde *Ecclesiastes*: Latinis *concionator*. Revera autem Heb. קֹהֶלֶה est *congregans*: & ex analogia Grammatica generis fœminini, ac subauditur *anima* Eccles. 7. 28. *Paracletus* παράκλητος: ap. Syros פַּרַקְלִיטָא *Paraklita*, i. e. advocatus. *Concilium* quasi *concalium*, Festus. Sic *Calendæ* ἀπὸ τοῦ καλεῖν: eo quod hoc die P. R. in concionem advocatus est per Episcopum, seu præsidem sacrorum indicatum, quæ feriæ toto mense essent futuræ, quidque in religione agendum. Legatur Varro l. 5. de L. L. Macrob. l. 1. Satur. c. 15. Propius *Calendæ* à Latino calare. Prius *calandæ*, & *calandus*, *calanda* verbi calare. In Lexico Græcolat. & alibi καλανδαι & κάλανδαι. Postea euphoniæ gratia κατ' ἀντίστοιχον *Calendæ*. Hinc *Calendarium* συνεκδοχικῶς, tota notatio anni dierum, secundum. Solis & Lunæ motum. Descriptione dubitant. Quidam *Kalendæ*, elemento Græcorum, qui tamen Calendas non habent. At quia per C. Latinum, idem pari commoditate & scribitur & effertur (Neque enim C minori potestate est, quam κ: sed

ſed ubique vim ſuam exerit) ideo *Calendæ* potius ſcri-
bamus. Et licet Roman. literæ, etiam quo ad figuram à
Græcis magnam partem ortæ ſint: tamen iſtæ pleræque
omnes ita fiunt, ut peculiarem atque diſtinctam obtine-
ant *formam*, nec temere ulli miſcendam. Deinde ſi K
ſit in Calendis retinendum: quur non idem alibi?
Ut quur non ſcribunt *Koronis*, ſed Coronis? De-
bebant *Kacus*, *Kantharus*, *Kalyx*, *Kalpar*, *Kylin-
drus Kranium*, & ſimilia. Legatur Priſc. l. 1. Sed juvat
etiam advocare Scaligerum, ſive tanquam teſtem, ſive
judicem potius. Idem eſſe (*inquit c. 10.* L.L.) noſtrum C.
quod Græcorum K, jam receptum eſt: exploſaque eorum
ſententia, qui aliter autumarent. Tantoque magis Scauri
Grammatici, qui putarit nomina, in quibus A ſecunda
ſtatim ſede eſſet, per K ſcribenda eſſe ſic: *Kalendæ*, *Karus*.
Etenim ſi propterea fiat, quod *Kappa* nomen includit vo-
calem illam ſuam, ſane nulla ejusmodi vocalis addatur
in contextu dictionis: aut ea conſonans nulli præterea
voci ab aliis vocalibus incipienti apponetur. Hoc autem
falſum eſſe, vel ipſi oſtendunt Græci. Præterea ipſum C
eadem ratione non apponeretur, niſi ſequenti E, ut, *Cepe*:
cæterorumque elementorum par item eſſet ratio. Quin
Kappa nomen majus eſt, quam quanta ſit hæc poteſtas, ad
quam arctare conatur ipſum. Alii ita cenſuere, Græcis
tantum vocibus attribuendam, qui æque falſi ſunt. Ete-
nim ſi id verum eſſet, etiam *Chremetem* per χ Græcum
ſcriberent. Quod ſola adſpiratione ab ipſo κ diſtat. Hæc
ille. Tamen videatur, quid J. Scal. in Euſeb. de litera K &
Kappa moneat.

Calaſis, tunicæ genus, καλάσιρις. ap. Herodot. Aut
ſimpliciter χάλασις i. e. laxamentum tunicæ, nodo re-
tentum: χαλάω eſt laxo: χαλαρὸς, laxus. Cujus originis eſt
& vox *Caligæ*, quia laxiores.

Caligo, à *calon*, κᾶλον, quod à καίω. IGO eſt κατάληξις:
ſicut in *vertigo*, *prurigo*. Igitur *Caligo* notabit denſita-
tem aut umbram, quæ è *lignis*, aut in *ſilvis* ſpargitur. Et
nihil crebrius, quam dici ſilvam, lucum, nemus caligino-
ſa, opaca, umbroſa. Ita nemus eſt Homero βαθύσκιον. Or-
pheus:

Δένδρε-

Δένδρεσιν εὐθαλέεσσι κατάσκιον.

Apollon: *πολύσκιος.*

Virgilius 6. Æneid. *Nemus umbriferum.*

Eidem l. 1. Æn. *Arboribus clausi circum atq; horrentibus umbris.*

----*Dives opacat* Eidem rursus 6. Æn.

Ramus humum ----

Nemus umbrosum. Ovidius, 7. Metamorph.

Molli recubans Heliconis in umbra. Propertius:

J. C. Scaligeri alia sententia est: nescio, quàm probabilis. Hujus vocis (*inquit*) si patiuntur delicatiores, video acutissime originem vestigasse. Primum sui ortum habuit inter pastores: quorum mutuus conspectus cum esset ejusmodi aeris ademtus spissitudine, vocibus inter se monebant, ubi essent locorum, quid agerent, quo eundum esset. Usitatum priscis verbum *calare.* Altera vocis pars est, sicut in alio verbo instigo: ab instando & agendo: pastorum quoque suboles, certè comes. Hæc ille.

Calix, *κύλιξ*, ob rotunditatem, à *κυλίω*, i. e. volvo. Festus ex Catone habet *Culigna*, i e. vas potorium: *κυλίχνη*, *κυλιχνὶς*, *κύλιξ*. Videatur Casaub. l. 11. c. 9. in Athen. Inde *culullus*, ut suspicor, facta levi mutatione, *κύλιχνος*. *Turnebus* per deminutionem fieri existimat: sed nihil opus. Etiam repugnat Horatius, dum magnos nominat *culullos.* Verba illius adscribam: *Cululli* (inquit) pocula erant, per deminutionem dicta, & à *culeo* deducta. Etsi enim *culeus* primam producit: tamen, ut assolet, in deminutione corripit, ut *mamma mamilla.* Acron autem, quòd putat fuisse fictiles pontificum calices *culullos*, quibus & Vestales virgines uterentur, vereor ne culullos:pro capedamentis acceperit: l. 9. Adv. c. 13. Cæterum à *κυλίω. κυλίνδω*, est etiam *Cylindrus*, *κύλινδρος*: *Cyclus*, *κύκλος*. *Κυλίω* ab Hebr. גָּלַל *galal*, *cal*, i. e. voluit, volutavit. *Calix* verò differt à *Calyx*, *κάλιξ*: à *καλύπτω*, i. e. tego, operio. Est enim *calyx* *φυσικῶς* folliculus aut tegmen, quo quid includitur, abditumque later. Postea *εἰδικῶς* ad varia operimenta transfertur:

& nominatim ad folliculos, quibus flores continentur. A καλύπτω est etiam *calyptra*, genus vestimenti, quo capita tegebant. Item *clypeus*, utpote qui tegit corpus. *Clypeus* quasi *calypeus*. Quomodo & Hebr. מָגֵן, *clypeus* dicitur à *protegendo*: à גָּנַן texit. Frustra igitur sunt, qui à γλύφειν, i. e. sculpendo trahunt. Necessitas enim & operimentum, quod munit, prius ac potius est ornatu. *Clypeus* differt à *scuto*. Liv. l. 8. scuta pro clypeis fecere. Nam *scutum* παρὰ τὸ σκῦτος: quia è loro factum. Sed & figura utriusque alia. Quæ enim rotunda, & in orbem justum relata, *clypeos* dixere: quæ in longum exibant, *scuta*. Virg. 2. Æn. -- clypeique sub orbe teguntur. Item, Argolici clypei, aut Phœbeæ lampadis instar. Addit, *Argolici*, quo magis orbem notet: quia talia illorum. Ammian, l. 24. *Jugum tereti ambitu, Argolici clypei specie.* At *scuta* prominuisse, & oblonga magis quam lata fuisse constat. *Josephus* ideo appellat Romanos istos θυρεοὺς ἐπιμήκεις, scuta longa: & Plutarch. in Æmil. ποδήρεις, i. e. ad pedes demissos. Simile discrimen & ap. Græcos. Ita Hom. ἀσπίδας εὐκύκλους agnomento dixit, *clypeos* rotundos: at θυρεοὺς Polyb. semper *scuta*, nec aliter Dion. Halicar & Plutarch. Hæc pro discrimine τ῀ *clypei* & *scuti*. Videatur Lips. l. 3. de milit. R. dial. 2. & Analect. l. 3. dial. 1. Manut. quæst. epist. 6. Græc. καλύπτειν est ab Heb. עָטָה h. e. operuit, velavit. Aut à כָּל־חָפָה, ut καλύπτειν sit penitus aut omnino abscondere vel tegere.

Calo; κᾶλον lignum est. *Cala*, lignum ap. Latinos. Lucil. Scinde puer *calam*, ut caleas -- *Calopodium*, i. e. pes ligneus, aut forma, quæ supponitur calceo suendo. Græc. καλόπους, ap. Polluc. l. 7. c. 21. *Calones* sunt servi militum, qui castra una sequuntur, & clavas ligneas, sive fustes gerunt, aut etiam ligna subministrant. Sic *lixa* à Nonio iidem vocantur à *lixa*, i. e. aqua, quam militibus afferunt. Luc. *Stat, dum lixa lavat.* Isid. Gloss. *Lixiones*, aquarum portitores. Unde *elixare*, est aqua infusâ coquere. *Lix* est cinis foci, ut placet Varr. & Plinio l. 36. c. 27. Unde *lixivium*, στακτὴ κονία, h. e. aqua in qua

qua decoctus est cinis. Vel *lix* est humor cineri mistus. Scal. in Varr. *Lix.* aqua, unde *liquor.* Ut à *Lax*, *laqueus.* Et parens Ex. 106. s. 4. Scito, opica voce aquam significari, *liquoris* appellatione. Unde *lixa*, *lixivium*, *elixare.* A Græca fluxisse prisca aliqua, quæ nunc sicuti pleraque alia interciderunt, suspicionem facit verbum λείχειν. *Linctus* enim non nisi tenuioris succi est. Aut forte *lix* à λῖς: ob raritatem & humiditatem. Hebr. est צָלָה i. e. elixavit, assavit: quod cæteris πυιάπτειν.

Calumnia, Prisc. l. 10. trahitur à *Caluo*, *calui*, *calutum*, i. e. frustrà habeo, decipio. Plaut. Casin. a. 2. s. 2. *Nam ubi domi sola sum, sopor manus caluitur.* Et ap. Terent. adelph. A. 4. sc. 3. Muretus ex Donato monet legendum esse: *Propter suam impotentiam se semper credunt calvier.* Vulgo, *negligi.* Vide Lips. libr. 5. antiq. Lect. 14. Origine vero prima *calvo* & *calumnia* fit ab Heb. כְּלִמָּה, calumnia, ignominia. Niphal נִכְלַם, i. e. calumnia & ignominia affectus est. *Calumnia* Græcis est διαβολὴ à διαβάλλω: quia virulento quasi telo penitrat, famamque honestam ledere, quantum potest, satagit. Sicuti Lips. in pecul. *orat.* Calumniam suis coloribus graphice depinxit.

Calpar, *Calpe*, κάλπη: nomen poculi grandioris, item urnæ Nonius c. 19. *Calpar nomine antiquo dolium.* Hesychio κάλπη exponitur ὑδρία, στάμνος. Male corripuit Juven. in Sat. 14. *Calpe.* Neque enim fuit ut Chremes ut censet Scal. c. 26. L. L. Ni forte pro *Calpe* rectius legatur *Calpa*: ut epitome, & epitoma. Ita suspicor. Simile nomen est illud Græc. φρέαρ, i. e. puteus, item poculum magnum: ab Hebr. בְּאֵר, i. e. puteus: sicuti nostrum Born. ab Hebr. בּוֹר, *bor*, quod ejusdem significatus.

Calx ut diversum significatum: ita etiam etymon agnoscit. *Calx* prout extremam pedis aversi partem notat: fit à λάξ, i. e. calce. Græc. πτέρνα. Deinde *calx*, i. e lapillus, oritur à χάλιξ, quod idem. Unde *calces* in Lucill. & Prisc. l. 6. pro *calculus.* Hinc etiam *calx*

significat *κονίαν*, ferrumen cæmentorum, quem Papias lapidem coctum nominat: Germ. communiter Kalck: Angli chalke. Pallad. l. 1. de re rust. c. 10. *Calcem ex albo saxo duro vel Tiburtino aut columbino fluviatili coquemus.* A calx calces (pro lapillo) recte formatur *calculus*: & quia sit lapillus *calci* molestus. Quomodo Hebr. חול dicitur arena, à חול; quoniam dolores ac molestiam pariat ambulantibus, *Calcar* etiam inde: quia *calcibus* alligatur. Ut & *Calceus*, quoniam munit calcem: ut Gr. *πέδιλον* à *πὲς* *Calcitro*, *inculco* i.e. calcib. repugno à *calx*; quomodo *λακτίζειν* & *ἀντιλακτίζειν*, à *λὰξ* oritur. A calx etiam *calco*, *calculo*, *proculco*, *inculco*. A transit in U, ut in exulto, insulto, resulto, à salto. Itaque *περισσότης* est, dum ajunt, *conculco pedibus*. *Culcita*, non *culcitra* quia tomento infercitur, & q. *inculcatur*. Inde & *callus*, qui in ea parte corporis fit, propter incessum. Gloss. *occallet*, *παχυδερμεῖ* Facete Scipio Nasica competitori adolescentulo cuidam, cui erant opere rustico manus duratæ, objecit: *Numquid manibus incederet?* Alludit originem dictionis. Corn. Sever. in Ætna: *Callent* rure manus. Ita & Theocr. *μακέλλῃ τετυλωμένος ἔνδοθι χεῖρας*. *Callis*, i. e. semita, pedibus nimium trita, duratave. Uti Græc. *τρίβος*, i. e. semita trita: fit à *τρίβω*, tero. Et *πάτος*, semita calcata, fit à *πατέω*, calco. Igitur Serv. 4. Æn. & Turnebus non recte *callem* ad pecudes restrinxit. Ex eo (inquit) appellatur, quod pecudum callo calcetur: estque via à pecude durata: item loca, quæ pecudes calcant. Non, inquam, pecudes solum callem efficiunt, sed etiam homines. Cic. 3. de nat. Deor. *Callidi*, quorum tanquam manus opere: sic animus usu *concalluit*. *Calleo* itaque metaphoricum est, prout vulgus utitur. Quanquam Hebr. שֵׂכֶל est intellectus. Demto principio, non dissimile Latino. Gnatho Plautinus in Capt. quanta *callo* calamitas. Mercurialis Var. Lect. l. 2. c. 22. Apri (inquit) lumbus omnibus aliis partibus præponebatur. Hunc Plaut. & Cato *aprugnum* vocavere, cujus tenera durities commendata ipsi etiam *calli* nomen dedit. Propter quod etiam Horat. longa ova extollens,

tollens, *callosa*, nuncupavit l. 2. Sat. 4. tanquam compacta illa teneritudo in omnibus ciborum generibus & dentibus, & palato valde grata sit.

Gamelus à χαμαὶ: quod exceptura onus humi flectatur, & ingeniculet. Recte, cum Varro. l. 4. L. L. & Strab. Geogr. 17. *Gamelus* è lingua Hebr. vocatur. גָּמָל *Gamal*, est Gamelus. A radice גָּמַל, i. e. retribuit, affatim reddidit. Hesych. γαμάλη κάμηλος παρὰ χαλδαίοις Matth. 19. εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυπήματος ῥαφίδος διελθεῖν. Κάμηλον, *Camelum*, i. e. animal illud grande. Ut etiam in Syriaco habetur: לְגַמְלָא *legamla*. Frustra igitur illi qui κάμιλον, id est funem nauticum, substituunt: ut pluribus de usu Logices evicimus.

Camera, καμάρα. Inde Verr. Flaccus ap. Charis. l. 1. asserit *Camara*. Atqui εὐφωνία E imposuit, *Camera*. Propert. l. 3. eleg. 1. *Nec camera auratas inter eburna trabes*. Germ. itidem **eine Kammer**. Etiam *Camera* legitur pro nave tecta & vehiculo operto: ap. Strab. l. 11. Eleganter describit Corn. Tacit. l. 3 Hist. Ubi Casaub. *Quia*, inquit, *erant illæ naves ita fabricatæ, ut claudi possent in modum tecti, ideo* camaræ *sunt appellatæ*. Καμάρα *enim (quæ vox originem è lingua Hebræa habet) fornix est, sive tectum in modum fornicis*. Hæc ille. Herodot. Dio l. 36. Pollux l. 13. καμάραν appellant plaustri genus, quia similiter tegebatur. A camera *camerarius*: ut à statua statuarius: à lorica loricarius.

Campana, vox veterib. incognita, prout hodie sumitur. Onomast. Græcolat. *Campana* κώδων. Balsamon καμπάναν describit σημαντήριον μετακλήσεως τοῦ λαοῦ εἰς τοὺς ναούς. Aliquid vero subintelligitur, ut *nola*, vel simile. In Hor. 1. Stat. 6. est *campana supellex*. In Statio, *campanum æs*. In Plauto pseud a. 1. sc. 2. *peristromata campanica*. Ducitur, ut facile liquet, à *Campania*: quia inibi ejusmodi instrumenta parabantur optima, & aliò mittebantur. Isid. l. 16. c. 19. Ita *Samium* absolute dicitur vas è terra Samia. Lucil. l. 14. *Et non pauper uti Samio*

mio - - - Nonius c. 4. *Samium est testeum*: scilicet à Samo insula. Et sic *Campana* à Campania, quæ à καμπῶν, uti diximus in voce *Hetruria*. De *campana* legantur plura in Hadr. Junii l. 3. Animadv. c. 11. & Turnebi l. 23. c.

Camphora, κάφουρα, *caphura*. Ita enim pleriq; medicorum scribunt. *Caphur & capur Arabibus dicitur*: inquit Clusius ex Garcia. Eo nomine faciunt ab Heb. כֹּפֶר, *copher*, quod est pix aut bitumen. In Sant. Pagn. Lex. Hebr. (quod Mercer denuo edi curavit) ita legimus; *Est etiam* כֹּפֶר *genus aromatis, quod nonnulli camphoram vocant, & nomen quadrat.* Et mox: *Cant. 1. 14. Botrus* הַכֹּפֶר *camphoræ dilectus meus mihi.* Schindl. in Lex. *Camphora species bituminis, materia glutinosa, qua aliquid obliniturtegiturq́.* Etiam Agric. l. 4. de nat. Fossil Fuchs. l. 1. de compos. med. c. 20. & l. 9. de simpl. medic. facult. & alii, *camphoram* esse genus bituminis profitentur. Argumenta fuse percenset Gorræus. At contra Avicenna, Serapion, Scal. exerc. 104. s. 8. Matthiol. in 1. Dioscor. c. 75. *Caphuram*, gummi aut lacrimam arboris Indicæ esse evincunt. Renod. de mater. med. l. 1. sect. 9. c. 2. *caphuram* vocat *gummi-resinam* pellucidam, Sed & αὐτόπτης Garcias ab Horto hist. arom. l. 1. c. 9. itidem probat *caphuram* esse gummi. Et horum non jam autoritate, quam argumentis ἀναγκαστικοῖς moti, libenter *caphuram* agnoscimus esse gummi-resinam. At ita quid fiet etymo? Non propterea calcabitur. Nihilominus *caphur* aut *capur* manabit ab Heb. כֹּפֶר: quia *caphura* bitumini aliqua similis est: aut quia כֹּפֶר notat etiam arborem odoratam. Insuper ita distinguit Card. subt. l. 5. Ea de causa etiam si quid horum (*amphoræ, succini & ambra*) fiuat ex arborib. nil prohibet, quin etiam ei simile in terræ viscerib. generetur. Sed videtur *camphora* ex arborib. primam originem ducere. Hæc ille.

Campus. Varro l. 4. L. L. quod primum ex agro plano fructus capiebant, *campus* dictus. Postea quam proxima superiora loca colere cœperunt, à *colendo colles* appella-

pellarunt. De priori Scal. ex. 99. ſ 10. ad Card. Haut igitur recte hunc ad modum loquebare: Montes ſunt agris magis ſteriles. *Campos* enim dictum oportuit, veteri Æolenſium voce, quos *Latini* ſunt imitati Unde κᾶποι, horti, propterea, quod in planis eſſent lætiores Auctus vocis ſonus interpoſita ſerva litera. Et *Scalig. in Varr.* Siculi circum aut hippodromum καμπὸν vocabant, à flexu equorum & quadrigarum, quæ ibi certabant. Inde omnia plana *campi* dicti. Poetæ vocant *æquora terræ*. Unde καμπτὴρ, meta *Pacuvius Tantalo*, citante Nonio: Extremum intra *campterem*, ipſum, jam progreditur Parthenopæum. *Idem* Scal. *Colles*, κολῶνη. Sed malim ego Hebræos adire, quibus גל *gal, cal.* eſt collis, quod tumet q. & eminet Quod autem J. C. Scal. meminerat καπων: ſciendum κῆπον, eſſe hortum & inde καπον à κάπος, ſententia Græcor. *Hesych.* & Etymolog. κῆπος ὁ περιπνεόμενος καὶ εὐώδεμος τόπος, i.e. locus, in quo lætior & latior aura: vel etiam fragrantiæ plenus. Quia horti in tutela Veneris erant antiquitus, Varr. l. 1. de re ruſt. c. 1. inde exſtitit: Ἀφροδίτη κήποις: *Venus in cepis* aut hortis: & *Cepurica*, ap. Rhodig. l. 29. c. 18.

Camus, Κημὸς, Dorice καμὸς: quaſi κάμμος, à κάμπτω. Pollux l. 10. c. 10. Iſid. l 20. c. 16. *Camus*, genus aſperi freni eſt, quo caballi ſuperbi coerceri ſolent, dictus à curvitate. Pſ. 31. ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξαις: In Camo & freno maxillas eorum conſtringe. Sed pro indole textus Hebræi ſic ſonat: *Cujus os freno & habena conſtringendum eſt.* Vel, ut Pagnin. in camo & freno os ejus eſt ad coercendum, ne appropinquet tibi. Vox: *camus*, etiam in Plauto exſtat. Caſin. a. 1. ſ. 6.

Canalis, canaliculus à *canna*. Etiam nunc Italis *Cannale*. A χάνος. aut potius à קָנֶה *kaneh*, i. e. canna, calamus. LXXII. fere vertunt κάλαμον: aliquando καλαμίσκον. Radix eſt קָנָה, nactus eſt, acquiſivit. Ap. Feſt. *canalicolæ*, forenſes homines, pauperes dicti, quod circa canalem fori conſiſterent. *Lipſ. Elect.* 2 3. in Agell. l. 4. 20. qui jurabat, cavillator quidam, & *canalicola*, & nimis

ridicularius fuit. Et addit, ita dictos olim homines forenses, dicaces, ἀγγαρίους, quia ad canalem crebri.

Cancer, καρκῖνος, παρὰ τὸ καρκαίρειν διὰ πλῆθος ποδῶν sicuti Græci solent ἐτυμολογεῖν. *Carcinus* item in usu Romanis; qui *Cancer* quoque gignit, transpositis elementis, & ne esset *carcer*. Festus: *cancri* dicebantur ab antiquis, qui nunc per deminutionem *Cancelli*. Nisi fallor à discretis cancrorum pedibus. Vide Cujacii l. 13. obs. c. 30. Isid. Gloss. *Cancer* forceps. A *cancellis cancellarius* Pithœus l. 2. adv. sub c. 12. *Cancellariorum* nomen non adeo sane vetus, utpote sub posterioribus demum Impp. auditum, si quis à *cancellando*, i. e. actis cancellatim lineis perducendo deduxerit, speciose quidem fortasse dicere videbitur, sed à vero tamen ipso longissime aberit. Nam ut à *cancellis* potius dicantur, vel hæc una maxime ratio suadere potest, quod eorum fere temporum scriptores à *cancellis & cancellos agere* dicunt cancellarium significantes. Hæc ille. Sed ad *cancer*. Lucr. l. 5. *Canceris ut vertat metas ad solstitiales*. Jos. Scal. *Cancer*, *canceris*: & mutato N. in R *carcer*, *carceris*: non à coercendo, ut Varro, κάρκαρα. Apul: Inter orci *cancros* jam ipsos adhæsisti. Interim Græc. εἱρκτή est ab εἴργειν: ut ita *carcer* à *coerceo* possit defendi per simile Græcor. etymon. Græc. κάραβος, Latin. *Carabus*, è genere cancrorum est. Scal. Ex. 245. Gallica vox ad Græcam, *Escrevice* κάραβος. Inde crederem, nisi nostra nos moneret, sese à Francis in Galliam, e Germaniis importatam, Krebs.

Candidum, ab effectu. Confundit enim visum: χάινω, χαινῶ. Et Albedo, aut etiam lux, ita describitur, quod visum dissipet. Scal. in Crit. c. 4. *candens*, non ab albedine, sed à luce tractum est. Nam quæ opaca, ac obscura sunt, per meatus lumen non admittunt: ubi fenestra, aut ostium patulum est, χαίνει: unde ἀναχαινδόν. Hæc ille. Neque dissonat τὸ κάω, καίω, κέω, i. e. *cando*. Malim vero ab Hebr. *Candeo*, per initia *Cadeo*; ut alibi κατ᾽ ἐπαναγωγὴν probavimus. קָדַח ferbuit inflammavit: aut à יָקַד *jakad*, *kad*, candui. Ea causa Vigilio *candidum* est plerumque lucidum, ut *Phœbus* candens: *Venus* candida dea: *Maia* candida,

candida, quæ una Plejadum. *Candidati* à veste, ut in Magia Apulejus scribit: Togam *candidam* tirones induebantur ipso tirocinii die. Eam Cicero vocat *puram* Gloss. *candidatus*, λευχείμων. Legatur in hanc rem Lips. l. 1. Elect. c. 13. & Briss. l. 2. de formulis. A *candeo* oritur etiam *caneo*: & *canus* quasi *candus*. Quippe *canities* est albedo pilorum. Theocr. eidyll. 14 λευκαίνων ὁ χρόνος. *Cicindela*, λαμπυρὶς: à κὶς, *Cis* & *candeo*: sicut *candela*, ut à niteo nitela. *Accendo* quoque ejusdem ortus. A *cando*: quod ipsum desitum, in compositis superat. Ut pendeo pendo: fulgeo fulgo: ferveo fervo: caveo cavo: ita candeo cando. Ex quo residuum *incendo*, *succendo*, *accendo*. Proprie Lucretius:

------ Quia sol idem sub terras ille revertens.

Anticipat cœlum radiis *accendere* tentans. *Accendere*, id est, illustrare, aut πυρσεύειν.. Virgil. 10. Æn.

------ *Clamore* incendunt *cœlum* ---

Servius putat, abusive dictum. Quod miretur aliquis: Tam facile judicari Virgilium, aut corrigi solere: & sine causa. Certe pro re commodum id verbum: videlicet αὐξητικὸν. Ut indicetur summum studium, serietas vel contentio: Magna ibi pugna. Magnus, qui cadit, Mezentius: major, qui vincit, Æneas. Talis igitur acclamatio, i.e. magna: & talis sit vox, quæ describat. Quid vero melius potuit, quam *incendunt?* Nam si clamore accenditur aer, oportet illum esse grandem atque validum. *Motibus* enim, ut ait Lucr. *accenditur*. Motum præcedat magna contentio membrorum, & attentio. Utrumque singulare factum, quod Æneas hic edit. Pariter l. 9. de matre Euryali, quæ inexpletum lamentatur, addit:

----Illam incendentem luctus----

Et ubi quid peculiare & magnum, tali metaphora delectatur. Ut:

His accensa super ----
Ardentem affatur amicum.
Ardentem affatur Julum.
Fervidus implet.
Fervet opus ----

Ita *Cicero*: ardor mentis ad gloriam. Studium & ardor quidam amoris. Et alibi sæpius.

Canis, Varr. l.4. & 6. L.L. à *canendo*. Inepte. Hinc aliquando ludebam: *Si canis à cano sit, quid canit ergo canis?* Itaque *canis* recte a κυνὸς Græco. Scalig. cap. 26. L.L. ab aliquo κυνὸς, κύων, à κύω, id est, φιλέω. Est enim animal φιλοδέσποτον. Notabile, quod Poetæ, cum de canibus sermo est venaticis, plerumque ament sexum fœmininum ponere.

Lucret. *Namque canes ut montivagæ* ---

Virg. *rapidæ venantis Juli Commovere canes* ---

Horat. Aut trudit acres hinc & hinc multa cane. *Idem*: Hac rabiosa fugit canis. Ælian. l. 8. de anim. c. 1. Sunt, qui causam rejiciunt in Græcos, quos illi secuti: ab istis vero quorsum? Certe ad Physicam. Canis enim fœmina prædæ avidior per naturam est: nempe solicita de catulis, etiam futuris. Sed & alias fœmina appetentior masculo, & affectibus obsequuta, cito movetur, atque ruit sæpe ad objectum amabile. Est autem fœmina imperfectior: itaque plus semper desiderat, ut aliqua perficiatur. Dico, *imperfectior*: si cum mare conferatur: & quo ad *accidentia*, non vero essentiam. Quamvis Aristoteles etiam hic longius videatur progressus. Sed, ne extra oleas nimium: in viam redeo. *Catus*, i. e. sagax, à canis. Aut à caveo, cautum, catum. J. Cæs. Scalig. cap. 31. *Canis, catulis*; sed à *cato* deducunt potius & placet: at iidem a *Canis Catus* ipsum trahunt. Varro vult *catum* esse verbum Sabinum; Inde *Catones* teste Plinio *Catillare* est per alienas domos girare, ut catuli, Plaut. Casin. act. 2. scen. 2. *Canicæ*, aut *caneæ*, sunt furfures de farre, à cibo canum dictæ, Festus. Idem: *Catulus* genus quoddam vinculi: interdum *canis* appellatur uti σκύλαξ, ap. Græcos. Lucill: *Cum manicis, catulo, collariq; ut fugitivum Depostem.* --- Plaut. Curc. a. f. 3. Faciam cum *catello*, ut accubes ferreo. A catus, *catulus*, *catullus*: unde proprium *Catullus*: & verbum *catullire*, Græcis similiter σκυζᾶν, quod est canis fœminæ catulos sibi quærentis vel appetentis. *Cynosbaton*, κυνόσβατον: alii *Cynospaston*. Columella

lumella *sentem canis* vocat. Βατὸς est Latine rubus. Theophrast. l. 3. c. 18. Dioscor. l. 1. c. 106. *Procyon*, προκύων. Latine *præcanis*, aut *antecanis*. Cicero in Phænomenis Arati: *Anticanes, Grajo procyon qui nomine fertur*. Ex quo patet, male Plin. l. 18. c. 28. asserere, *procyonem* non habere vocem apud Romanos. Procyonem Victruvius vocat *minusculum canem*. Legatur Higinus l. 2. & J. Scal. in Manil. *Conquiniscere* est cernuum se inflectere, vel inclinare, ait Jos. Scal. Plaut. Cistell. a. 4. s. 1. conquiniscam ad cistulam, id est, inclinabo me. Lambinus existimat tractum esse à προσκυνεῖν: quod valet inflexo corpore venerari. κυνεῖν *quinire, conquinire*, id est, decubare more canum. Inde *conquiniscere*. A κύων, κυνὸς fit *cynicus*, κυνικὸς, caninus. Inde secta cynica, *cynici*: scil. ab impudentia canis, ut vulgo creditum. Empir. l. 1. Pyrrhon. c. 14. abnuit, qui ubi canem laudavit à sagacitate, *quod commoda appeteret, incommoda vitaret, mala agnosceret & mitigaret; sed & justum, memorem, gratum esse, animosum & malis infestum: addit, inde factum videri, ut philosophi quidam, Cynici, se hujus animalis cognomine commendarint*. Item Laertius: Docebat, inquit, Anthisthenes in cynosarge gymnasio, haut procul à portis: unde & Cynicam sectam dictam sunt qui opinentur. Ipse quidem appellabatur ἁπλοκύων, simplex & ingenuus canis. *Cynalopex*. Scal. Ex. 102. s. 3. in hunc modum castigat Cardanum: Error in Philologia. Appellas è cane & vulpe genitum *alopeca*. Noli hoc obsecro, doctissime vir. Magnum enim tibi periculum imminet ab istis, quos tu grammaticos per contemtum vocas: ne te quasi Græcæ literaturæ prorsus ignarum insectentur. Esse enim vulpem ἀλώπεκα: κυναλώπεκα vero spurium hunc, etiam triviis notum est.

Canistrum, κάναστρον & κάνιστρον. Κάνης, i. e. canistrum: κάνεον & κανοῦν. Exinde Latinum *Cana* & in Festo *canum*, ejusdem significationis. Pariter *calathus* pure Græcum est, κάλαθος: παρὰ τὸ κᾶλον, quasi sit è ligno contextum. E *calathus* etiam contrahitur *qualus*, quasi *calus*. Gloss. Cyrill. κάλαθος, fiscella, *qualus*. Et rursum è *qualus*

aut

aut *qualum* emergit *colum*, per quod liquor paulatim defluit. Gloss. Phil. *Qualus* ἠθμὸς, δυλιστὴς. Sed & *qualum* ac *colum* ex vimine ambo contexi solita sunt. Unde etiam Virgil. conjungit 2. Georg. --- *Tu spisso vimine qualos, colaq; prælorum fumosis deripe tectis.* Causa vero istius reciprocæ mutationis (*calathus*, *qualus*, *qualem*, κάλον, *colum*) est affinitas τῶ C & Q & quia τὸ Q è C tanquam simpliciore elemento producitur.

Cano, qui renuit Hebr. קָנֶה, *kaneh*, i. e. calamus, canna, (quomodo & Gr. καλαμίζειν est calamo canere:) ille ap. Græcos subsistat. Scal. l. 2. de c. L. L. c. 52. *Canere* Latini ab hiatu dixere, Græca voce ἔχανον. Nam Æoles ab eo, quod est χάνειν, non apponunt incrementa præteritis, sed dicunt χάνον, demuntque adspirationes, quasi rem barbaram. Est autem *canere*, vocem modulis certis tollere, aut premere, certisque temporibus producere, aut corripere. A cano, *cantum*, *cantus*, ipsum quod canitur & actus canendi: ut à moveo, motum, motus. Etiam *Canta*, i. e. cantata, prisce. *Præcino*, *præcentum*: unde *præcento* & complicate *præco*, præconis: aut à *præcio*, i. e. προκαλοῦμαι. *Accino*, *accentus*. De eo prædictus Scaliger præclare egit c. 53. L. L. quidni subjungam? *Accentus* (inquit) est modus syllabæ, i. e. mensura propositæ rei, intelligatur per modum. *Gravem* appellarunt ab instrumentis, scilicet vocis: propterea quod in guttur, aut pectus eam demitteremus. Alteram autem priorem illam ab effectu nominarunt *acutam*. Ferit enim aures, quarum viribus objecta est: ac sane plus ponas spiritus latioris in gravi voce, angustioris autem in acuta. Quare & pueri acutius canunt, quorum guttur angustius est, & latiora crassioraque instrumenta gravius sonant: ut etiam ab illis gravem sonum dixerit Pythagoras. Ita omnibus in rebus certissima ratione sibi ipsa respondet natura. Evenit autem ut duæ syllabæ inter se concurrerent, quarum prior priorem haberet i. e. acutum: altera posteriorem, i. e. gravem. Quare eæ cum coalescerent, concreverunt in unum etiam ipsi apices, sic quem Græci cum περισπώμενον dixere, abusi sunt licentia inventionis:

neque

neque enim circumtractus fuit: ſed *συναπτόμενον* rectius nominaſſent. Noſtri quoque *circumflexum* cum appellarunt, ad celeritatem potius pingentis manus reſpexere, quæ unico motu virgulam arcuatam fecit, angulo demto. Hæc ille. Nunc amplius. *Oſcen*, ᾠδικὸν ὄρνεον. *Oſcines aves* App. Claudius eſſe ait, quæ *ore canentes* faciant auſpicium, ut corvus, cornix, noctua. Niſi quis malit ſimplicius quaſi *occines* ab *occinendo*. Ita *occento* eſt proprie occino frequenter, ex adverſo canto. Vide flagitium. *Camena*. Macrob. l. 2. in ſom. Scip. c. 3. Muſas eſſe mundi cantum etiam ruſtici (alii Hetruſci) ſciunt, qui eas *Camenas* quaſi *canenas à canendo*, dixerunt. Ita quoque *carmen canimen*, interpoſito R, ab eodem. Quomodo *Camena* & *Carmena* & *Caſmena* παρεγχύσεως, dicebatur. Et notum quod ſit *canere* poetis proprium. Aliis *Carmen* eſt ab ἁρμὸν, i. e. aptum, concinnum; harmonicum. Quod Hebr. eſt orig. עָרַם, i. e. callide, & concinne compoſuit, callidus fuit. Sed illud, à canimen *carmen* maxime probatur: ut à genimen *germen*. A cano fit *fidicen* i. e. qui fidibus canit: *Cornicen*, qui cornu, itidem media brevi. *Tibicen*, qui tibia: media longa. Fit enim concurſus duûm elementorum quaſi *Tibiicen*. Horat. 3. ep. 1. Nunc *tibicinibus*, nunc eſt gaviſa tragœdis. *Siticines*, qui apud *Sitos*, i. e. vita functos ac ſepultos canere ſoliti ſunt. Agell. l. 20. c. 2. τυμβαῦλαι. *Siti* ſunt mortui, ſepoſiti, ſepulti: ut etiam Cicero de legibus teſtatur. Etiam Syris שִׁית eſt poſitus. Heb. שׁוּת eſt poſuit. A cano fit etiam *ſicinium*, ut *bicinium*. Aliis placet *ſincinnium*, *ſincinniſtæ*. Et Agell. l. 20. c. 2. Qui rectius, inquit, loquuti ſunt, *ſincinniſtas*, litera N gemina, dixerunt. Feſtus vocat *ſicinnium*, cantionem ſolitariam. Iſid. l. 6. orig. c. 19. Latine *ſicinium* dicitur: cum vero duo canunt, *bicinium*. Ubi Chacon ſuſpicatur, dici *aſſicinium*, quia *aſſa* vox ſit ſola. Aut erit à particula *ſe*, vel *ſine*: *ſecinium*, *ſincinium*, quando ſolitaria ſit cantio, ut Feſtus ajebat. Ab incino, *incentum* fit etiam *incentivus*: ut à ſatum ſativus, à ſtatum ſtativus. Varro l. 1. de re ruſt. cap. 2. Ut dextra tibia alia, quam ſiniſtra, ita tamen, ut ſit quodam-

dammodo conjuncta, quod est altera ejusdem carminis modorum *incentiva*, altera *succentiva*. Isid. l.6. c.19. Tres gradus sunt in cantando, primus *succentoris*, secundus *incentoris*, tertius *accentoris*. Amm. Marcell. Grave accesserat *incentivum*. Sidon. Apoll. 6. epist. 1. Per carnalium vitiorum *incentiva* flammati. Onomast. *Incentivus*, ἐπαγωγικός.

Canthus, κανθός. Aliter Græci, aliter Latini sumunt: ut dubites, utri proprie, nisi subveniat etymon.

Hesychius: Κανθὸς ὁ τοῦ ὀφθαλμοῦ κύκλος.

Sinesius: Κανθῶν ὀλοφυρομένων λιβάδες.

Contra Pers. Sat. 5.

Vertentem sese frustra sectabere canthum
Cum rota ----

Probus: *Imperiti ea plostra appellant.*

Sunt enim vehicula, quorum rotæ non sunt radiatæ, sed tympana cohærentia axi & cantho ferreo juncta. *Quinct. l.1. c.9.* Ferrum, quo rotæ vinciuntur, dici solet *canthus*. Et hi proprie: diciturque ab illa curvatura, κανθὸς quasi καμπτὸς. Ita enim Græca immutari solent ab aliis gentibus: & ipsam hanc vocem, κανθὸς, ab Afris vel Hispanis in Latinam orationem venisse putat Quinctilianus. Κάμπτω ab Heb. כָּפַף, curvavit, flexit.

Caperare. Frons *caperata* à frontibus ut Nonio, aut cornib. capror. ut Festo placet, quæ rugosa sunt & aspera. Plaut. in Epid. *illi caperat frons*. Eidem in prolog. Amph. est *contrahere frontem*: in Bacch. *consulcare frontem*. Mart. l.10. *adstringere frontem*, Apul. l.10. est *frons scriata*. De etymo differit Quinct. l.1. Quoniam à Græcis utrumque ductum est, ad eam rationem recurrunt, ut πατρὸς, patris, κάπρου, capri, faciat. Hesych. κάπρα αἴξ, τρίβλην. Malim vero Hebræum. צָפִיר est hircus pilosus. Quasi Latine dicas *Zaper*, aut *Zapir*. Post *Caper*. Agnominant à cornibus & ungulis, quæ capris cito crescunt. A צָפַר, i. e. properavit. *Caprimulgus*, qui capras mulget. *Capripes*. à caprinis pedib. *Caprificus*. Ut caper omnia carpit & depascit: ita *caprificus* parietes atq; ipsa etiam saxa obstantia disrumpit, *Mart* Marmora Messalæ scindit *caprificus*. Juven. sat. 10. est *sterilis ficus*. Plutarcho ὄλυνθος: & Messeniorum lingua

lingua πῆγ@,teste Pausania. *Caprotinæ* Nonæ nuncupatæ sunt,quod eo die inLatio Junoni *Caprotinæ* mulieres sacrificant, & sub caprifico faciunt, & è caprifico adhibent virgam: Varro l. 5. L. L. Macrob. l. 1. Sat. 11. Plutarch. in Romulo.

Capis, Scal. in Theoph. de pl. Vas oblongum fictile, quale videmus in antiquis pontificum monetis, καπτήρ. Inde Latinum illud: sicut *capere* κάπετ@, fossa; & κάπτομαι, excipio. Quare etiam comedere significavit. Unde quoque, *cibum capere*. Et κάπη est præsepe: ab excipiendo. *Decipere* proprie est eximere, tollere. Gloss. *Decipio* ἀφιτῶ. *Præcipere* est proprie προλαμβάνειν, ante capere, ante sumere. Gloss. Cyrill. προλαμβάνω, *præcapio*, *antecapio*, *præsumo*, Lucr. --- æstus ubi æris *Præcepit*. --- Cicero, *Præcipere* cogitatione futura, i.e. προλαβεῖν. Virg. 10. Æn.

Littora præcipere & *venientes pellere terræ*.

Vulgo legitur *præripere* Ubi tamen addit Interpres: *præripere est antecapere*. Quur igitur non ipsum *præcipere* retinetur, cum ita habeat vetustiss. codex? A *capio* est *anticipo*: ut & *occupo*, i. e. ex adverso capio. Variat enim, ut *cubo*, *cumbo*. Varro l.1.de Vita pop. Rom. Etiam nunc pocula, quæ vocant *capulas* ac *capides*, quod est populi genus. Puto tamen *capidem* Græcum esse: Quod id genus vasis καπίδη dicatur à Græcis. Scal. Conject. Hebr. קִבֵּל id est, accepit, capulavit. Et hæc primæva origo. Etiam *capio* potest esse à כַּף i. e. vola, manus, organon quo capimus. Ut *incepto*, à capio captum: Ita *discepto* (Græcis διαλαμβάνω) i.e. hinc inde, in partes varias capto. Aliquid enim subauditur. Unde pro litigo ponitur, aut decerto. A capio *capedo*: ut à torpeo torpedo. Hanc vocem (*capedo*) adstruit Jun. l. 2. Animad. c.10. Gloss. vetus: *Capedo*, δοχεῖα. Inde usitatum *Intercapedo*, i.e. quod intercipitur, cum mora interjicitur ad capiendum. Festus: *deinceps*, quid deinde cepit: ut *princeps* qui primum cepit. *Deincipem* antiqui dicebant proxime quemq; captum: ut *Apulejo*, sermonem deincipem. *Auceps*, qui aves capit. Etiam ἀναλόγως *pisceps*, qui pisces capit.

Et

Et hujus vocis meminit etiam Varro l. 7. L. L. *Forceps* quasi *ferriceps*: h. e. ferrum capiens. Huc illud: Forcipe fila: pilos cape forpice: forcipe ferrum. Dexterius Etymologia explicat. *For*, i. e. *ferrum* (hoc enim materia facit, quod sarctores: *pectit*, quo tonsores: *capit*, quo fabri utuntur. Hinc *forcipem* Virgilius fabris Vulcani attribuit, 8. Æn. Ergo ἀναλόγως *forfex* & *forpex* dicitur, ut artifex: *forceps* ut auceps. Adde illis, si lubet, *forfex*, quod est, ferrum secans. *Præcipuum*, non est proprie idem quod peculiare aut proprium, uti explicant: Sed id, quod ante capitur, τὸ πρόλημμα. Sicut *Excipuum*, quod excipitur, ἀρχαϊκῶς. Gloss. *Excipulum*, ἐκδοχεῖον. A capio est & *capulus*, um, quidquid rem aliquam capit, Nonio & Festo. Iterum in Nonio *Capitularis*, i. e. senex, capulo efferendus. Plaut. in Mil. *Acherontius*: in Asin: *Capuli decus*.

Capsa, capsula: *quasi* κάμψα, i. e. theca. Aut simpliciter κάψα, à κάπτω: ut sit, in qua reponantur edulia. *Cista* vero, κίστη, ap. Hom. παρὰ τὸ κεῖσθαι, ducitur: melius è penitrali sanctissimæ linguæ. In ea est כִּיס *cis*, i. e. cista: item, loculus, crumena. A cista est etiam *cisterna*, ut à luce lucerna: à cavea caverna.

Caput, κύβη. κεφαλή. Hebr. גַּף, *gaph*. Ut & *cepa* à κεφαλή, propter radicem quasi capitatam. *Caput* pro principio aut principe: etiam ap. Hebr. Hinc Jes. 9.14. Senex & honorabilis is est *caput*: propheta vero docens falsitatem est *cauda*. A caput *capitulum*, proprie est caput parvum: & facit ad blanditias. *Sinciput*, quasi *semiciput*: & hinc in opt. Gloss. *Simicipium* ἡμικεφάλιον. *Sinciput* igitur ἥμισυ κάρηνον: vel altera pars capitis, nempe anterior. Scal. in Arist. hist. de anim. l. 1. c. 9. *Dimidium capitis est Sinciput: non autem pars anterior*. Scilicet ex origine. Sinciput Græcis τὸ βρέγμα à βρέχω, ab humiditate. *Occiput* pars, quæ anteriori opposita. Hoc enim notat particula *Ob*: ut in verbis, *occino*, *obvenio*, *obverto*. Isid. l. 11. *Occipitium* quasi contra capitium, *Cranium*, κρανίον, κρανίον, κάρα, κάρηνον. Ut ἔγκαρ ap. Græc. Sic etiam suspicor à κάρα Latin. *Cerebrum* dici quasi *Carabrum*. Gloss. *Cereber* ἐγκέφαλος. Tertull. l. contra Marcion: est *excerebratus novo*

vino.

sino. Ut à fatum fatale, sic à caput fit *Capitale* quod ad caput pertinet: ut *hostis capitalis*, qui petit alicujus caput, & sic vitam. *Capitale crimen*, quod capite lui meretur. *Capistrum*, quo caput, aut os frenatur. *Strum* ex καταλήψις. *Capitium* capitis tegmen, Nonio, Turnebo Atqui Varroni & Scal. quia *caperet* pectus. à *capio*. Illud vero magis ἀναλόγως: ut *occipitium*, ita *capitium*. *Capito*, a magnitudine capitis: nomen & viri & piscis. *Capillus*. *capitis*, *pilus*, θρὶξ κεφαλῆς. Illi igitur ineptiunt, qui dicunt. *Capitis*, *capillus*. Agell. l. 12. c. 1 abusive pro pilis posuit: in illis capillum gigni teneriorem. Persius.

— *Bicolor membrana capillis.*

Ad quod Casaub. Capillos καταχρηστικῶς posuit, de pilis. *Capillatum*, quod capillos habet, *Capillamentum* capillorum congeries. *Capitolium* à capite: aut mavis quasi *Capipolium* i. e. πόλις τῆς κεφαλῆς. Prius tamen vero consentaneum: & à Varr. notatum lib. 4. L. L. Nam illa mons *Saturnius* primo dictus fuit, in quo Capitolium, tum *Tarpeius*, & mox *Capitolinus*, à capite hominis (cui vivo *Toli* nomen fuisse Arnobius tradidit) invento, dum fundamenta moliuntur Scal. in Fest. *Concapes* rectum est, ex antiq scriptura *Concapet*. Tignum recte Theophilus πᾶν ξύλον ἐργάσιμον. Et tunc junctium ædibus, ædificiove dicitur: at *concapes* vineæ tantum dicitur, quia habeat *caput* suum cum capite vineæ commissum. Caput vineæ radix ipsa Virg. Colum. Significat ergo depactum, ac defixum terra, ad vineam sustinendam. *Concapes*, ut *precapes*. A quo capite multa descendunt. *Primicapes*, *præcapes*, *deincapes* *ancapes*. Postea dictum. *Primicipes*, *præcipes*, Plauto & aliis. Hodie *princeps*. *præceps*: *deinceps*, *anceps*. Sic *Terticapes quinticapes*, dicebant. Igitur & hinc *concapes* eleganter eadem forma. Hæc ille. Equidem ex illis quædam recte à *capio*: quædam vero à *caput*, dici arbitror. Utriusque originis nota est disparitas in obliquis. A caput est *præceps*. *præcipitis*; non *præcipis*: qui in caput proruit: qui prono capite fertur quasi *præ capite*: Græc. προκάρηνος Ita *præcipitare* ea notione Germ. est, **über Hals über Kopf hinunter stürtzē/**

Z Inte-

Interim *præcipis, præcipe casu*, ap. Enn. & Prisc. l. 6. à capio videtur formari. Similiter à primum & capio est *princeps*: quod recta arguit *principium*, ἀρχὴ: actus principis. Ut a judex judicium: ita à princeps principium. Postea vox latius fusa. Ergo à *capio princeps principis*: qui primas quasi partes capit: ut *deinceps, deincipis*: *Anceps* quod ex utraque parte *caput* habeat, ut securis, ap. Fest. Hinc dicitur *ancipitis*, sicuti bicipitis. Gloss. ἀμφίβολος. Sed & *anceps* à capio genuinum puto. Quia ex utraque parte æque *capitur*, ap. Fest. Gloss. *ancipit*, ἀμφιβάλλει. *Anceps* ἀμφισβητῶν. Et J. Scal. in Sophocl. Ajax Lorar.

— ille vanos *ancipe*
Instructus hasta tentat exitus ruens.

Ergo utrumque pro origine & auctoritate, *anceps ancipitis* à caput: & *anceps ancipis* à capio, probabitur. Ita & Scal. Ex. 241. f. 2. πρόχλοβον vocat *Præcipium*: quia præcipiat.

Caracalla, indumenta fuere ad talos usque demissa. ab Antonio Imperatore data populo: ex quo *Caracalla* nuncupatus est: Rhod. l. 16. c. 10. à κάρα & calx, ut sit Græcolatinum.

Carbasus κάρβασος. Itidem Hebr. כַּרְפַּס *carpas, carbas*, i. e. carbasus, genus lini, vel sericorum miræ tenuitatis, ex quo conficiebantur vela & vestimenta Esth. 1. 6. LXXII. habent καρπάσιναι. Plin. l. 19. c. 1.

Carbo, i. e. lignum aridum & ustulatum, à κάρφος. Κάρφω est arefacio, sicco Ab Hebr. חָרַב siccus fuit, aruit. A carbo est *carbunculus*: ut à fur furunculus: ab avus avunculus. Quomodo ad gemmam & alia transferatur, notum. *Plin. l. 37. c. 7* carbunculi à similitudine ignium appellari. *Tertull. de jud. dom.* Inde nitet prasinus, illinc carbunculus ardet. *Drepan. epist. 3.* Sic rutilus rutilum vomit & carbunculus ignem. *Carbunculus* etiam Græcis vocatur ἄνθραξ. Et vulgo *Rubinus* à rubore splendido. Similiter *pyropus* est igneo colore rubens: πυρὸς ὄπα, ignis faciem habens: Boeth. l. 2. de Gem. c. 8.

Carolus. à Kerl/quod etiam nunc frequentiss. est. Scal. Ex. 266. *Carl*. prisca vox est, qua robusti fortesque viri desi-

designabantur. Id enim est *Cariman* quod *Andreas*. Alii ab Hebr. trahunt קָרָא, i. e. invocavit, & אֵל, i. e. Deus. Bohemis *Kral* est rex. Martinius refert ad Græc. κρείων, imperans.

Caro, carere, fit sine dubio à κείρειν, tondere, ἔκαρον. Καρτὸς tonsus. Non, ut Varro voluit. Ex eo etiam *corium*, cui pili abrasi, & quod præparatum. A *corium* præposito S. more Sabinorum, fit *Scortum*. Nam Sabini *scœnum* pro cœnum: & ita *scorium* pro *corium* dicebant. Et ita *scortum* pellis crassior. *Scorteum*, è scorto factum ap. Fest. Etiam *scortum* meritrix per contemtum, quasi impudica *pellis*: & quia *pellem* habet venalem Scal. in Arist. hist. anim. l. 1. c. 11. Latini *scortum* & *scrotum*, ut quisque melius difficiliusve pronunciabat: sicut φάσγανον, σφάγανον. Dictum etiam *scrutum* communi cum intestinis appellatione. Sic enim pelles interiores nominasse videntur. Unde & prostantes melierculas, quæ pelliculam vulvæ exercerent, *scorta*: quasi nihil aliud præterea essent. Similiter parasitos, γνάθωνας: perinde atque nil nisi *mandibulæ* existerent. Hæc ille. A κείρω etiam *carduus*, ob spinas, & quasi pilos, quibus *radit*: & quia aptus *carendæ* lanæ. Ut à patruus patruelis: sic à *carduus*, *carduelis* avicula, quod carduis crebro insideat, aut pascatur etiam. *Acanthis*, ἀκανθὶς: ἄκανθα, spina, sentis. Ab ἀκή, dropter acumen, quo à natura armatur. A *caro* est etiam *carmen* Lucret. l. 4.

—— quasi carmine lana trahatur.

A carmen *carminare*: ut à vermis verminare. Est enim carminare lanam pectere & à sordibus purgare. A *caro* fit quoque *carex*: ut à lateo latex. Virg. Et carice pastus acuta. A carex *carectum*: ut à frutex *frutectum*, & postea *frutetum*: item in Festo *dumectum*, nobis dumetum. Ultimo τὸ κείρω est a קָרַח *karach*, *cara*, quod planè idem.

Carpo, καρπὸς, καρπίζω, i. e. decerpo, fructum colligo. Scal in Theoph. τὸ ἔτυμον, τοῦ καρποῦ, non est à substantia, sed eventu: κείρειν. Unde etiam nostrum *carpere*. Transpositis sane vocis partib. ἔκαρον ἀπὸ, καρπὸς, ἀπέκαρον. Hebr. גָּרַף non abludit multum, i. e. carpsit.

Carum principali notione est preciosum, quod magni æstimatur. *Caritas*, ubi majus precium, aut plus pecuniæ requiritur, quam alias. Ab Hebr. יָקַר, *jakar*, *kar*, carus, æstimatus est, magni precii fuit. יָקָר, est carus, preciosus. Aliud est *charum* ἀγαπητὸν scilicet, vel dilectum: χάρις χαρίεν. Ita enim veteres scribebant per H, ut sit differentia. Scal. c. 22. L. L. *Charum* scribebant, nos *carum*: unde & *carere*: quoniam deficiente annona carebant: atque ibi tum illa *chara* erat. Sed Hebr. fons mihi potior. Nam & *careo* est à גָּרַע *gara*, *cara*, i. e. minuit, ademit, carere fecit. A *careo* (aliis à cado, casum) est *cassum* ap. Prisc. l. 9. & 11. Aliis verò *cassus*, ut lassus, magnæ nomen est Pacuv. Tardigradam, herbigenam, domiportam, sanguine *cassam*. Lucr. anima *cassum* corpus. Virg. æthere *cassum*. *In cassum* dicitur, quomodo *in vanum in nihilum*, Etiam *caro* à *careo*: *Carnis* in Nom. ap. Liv. Andr. Proprie de mortuo, quia *careat* vitâ. Aut, si Græcum mavelis, *caro* eodem sensu dicetur à κὴρ, κὰρ, i. e. mors, noxa: κηραίνω, perimo. Vel per methathesin à κρέας. Hesych etiam habet κρᾶς κρέας. *Cartilago* dicitur quasi *carnilago*: quia ad carnis similitudinem accedit. *Carna* Dea, à carne Macrob. l. 1. Sat. c. 12. Ovid. 6. Fast. *Corpus*: *A* transit in O, ut differentia sit inter *Carpus*, quasi dicas *carnis opus* Gloss. *Caro* κρέας, σῶμα. Postea ad alia etiam ἄσαρκα dilatarunt. *Carnifex*, quia facit animal carere anima. *Carnufex* etiam dicitur: ut adolescens *adulescens*: sacrifico sacrufico. Camer. probl. etym. decur. 1. Unde *corpus*, & græca σῶμα καὶ δέμας? sane græcarum origo non est obscura: quamvis ii, qui Homerum omnium in Philosophia sectarum auctorem faciunt, illa perverterint. Sed est omnino non σῆμα ἢ σῶμα, quemadmodum Plato ad suam doctrinam de animo alludens fecit: sed inde factum, unde σῶος & σῶς, simile ei, quod est χῶμα. Neque *cadaver* significat propriè illud quidem ut neque hominis appellatio; nam h. e. πτῶμα & νεκρός. Δέμας autem, an non est ἀπὸ τοῦ δεδέσθαι, quod animum devinciat, sed à verbo δέμω, unde & δόμος deduci-

ducitur? ſicut γυῖος & γόνος; ut intelligatur coagmentatio membrorum & quaſi extructio quædam admirabilis & divini operis, cujus latinum nomen *corpus*. Hoc verò quid ſignificare & quomodo concinnatum fuiſſe dicemus? ſanè mallem doctiores eruditioresque & prudentiores, ut par erat, ſententiam ſuam prius proferre. Sed quum nullius nos quidem adhuc cognoverimus, liceat quaſi allucinando & nugando tanquam primo loco rogatum aliquid commmemorare. An vero *cor*, quod καρδίαν græci vocant, τὸ κῆρ eſſe perhibentes attuliſſe quod veriſimile ſit, videbimur? Hujus igitur origo ſit reperta. Sed unde acceſſio illa, ut *corpus* fieret? Suſpicor omnino ſignificare, veteres voluiſſe *Corpus* eſſe quaſi organum ſeu inſtrumentum animi, quòd illius agitationi inſerviret & ductum ſequeretur, & ad nutum præſto eſſet. Quin autem toti antiquitati ubique gentium & locorum viſum ſit animi ſedem & principium in *corde* eſſe, de eo ſi quis ambigit, hunc ita eſſe ut dicimus, quælibet mentio uſpiam a veteribus facta *Cordis*, docere poterit. In quo nunc quidem quaſi inſiſtendo non erimus verboſiores, præſertim re perſpicua atque clara. Erit igitur *corpus* quaſi *corpor, cordis*. i. e. animi naturale *organon*, quod ſerviat & famuletur illi, & exſequatur, quæ juſſerit. Mutatis literis quibusdā conſuetudine linguæ latinæ, ut eſſet mollior pronunciatio. Nam & V & O permutatas fuiſſe creberrimè ſcimus, & pro litera r uſurpatum s *Papiſii* & *Valeſii*, & honos ac ſimilia oſtendunt. *Por* autem undecunque ſanè: Nam omnia exquirere neq; poſſumus neque velle debemus, quum veteri etiam verbo aliquid *neſcire*, inter virtutes grammatici numeretur. *Por* igitur quid eſt? planè *puer* ſervusque & famulus: ut declarant liquidò priſca illa nomina, *Marciper*, *Quintipor*, *Publipor*, *Cneipor*. Atque crediderim equidem, *leporem* quoque ab agilitatis *pedum* velocium quaſi famulatu καὶ ἀπὸ τ̃ ποδωκίης ὑπηρεσίας appellatum eſſe potius, quam quod *pedum levitas*, i. e. celeritas in origine nominis inſit: quæ ſi eſſet, litera d flectendo remaneret, ut in bipede & ſimilibus. Hæc Camerar.

Caryon, κάρυον, vel etiam καρύα. Faciunt à κάρος: at etiam à κάρα, κάρη: quia soporem aut *gravedinem* capiti conciliat, quasi καρηβαρικόν. Plutarch. 3. sympos. Et Plin. l. 15. c. 22. *Caryon à capitis gravedine, propter odoris gravitatem, convenit dictum.* Et Diosc. l. 1. c. 41. nuces juglandes, quas nonnulli Persicas vocant, sunt difficiles concoctu, stomacho inutiles, capitis dolorem inferentes. Alii à κάρα malunt: quia κάρυον refert capitis figuram: ut quæ sit σφαίρα προμήκης, id est, non plane rotunda, sed porrecta. Ap. medicos est *Diacaryon*, quod è nucibus confectum, vitiis medetur faucium.

Casaria, à *casa*, quam servabat: Gr. οἰκουρός. Ita peculiariter ap. Gr. poetas οἰκουρήματα sunt uxores. Eurip. in Oreste: εἴ τ' ἔνδον οἰκουρήμαθ' οἱ λελειμμένοι φθείρουσι: i. e. *Si intus uxores ii, qui relicti sunt, corrumpunt.* Honestas enim fœminas decet, non temerario pede evagari, non discurrere, sed domi potius manere, instar cochleæ, & agere, quæ ratione sexus, agenda sunt: uti describuntur Prov. 31. Ita olim non modò ap. Judæos: sed etiam Græcos plerosque & Romanos, seorsum virgines domi in propriis conclavibus detinebantur: quæ Græci vocant παρθενῶνας: nempè ἀπὸ τῶν παρθένων. Unde eædem quoque virgines κατ' ἐξοχὴν dicebantur κατάκλειστοι, i. e. conclusæ, & à promiscuo masculorum conspectu remotæ. Eurip. in Oreste: εἰς ὄχλον ἕρπειν παρθένοισιν οὐ καλόν, i. e. *in publicum prodire virginibus non bonum aut honestum.* Ap. Hebr. similiter עַלְמָה, *halmah* est virgo, quæ abdita quasi latitat domi & solicitè custoditur. A verbo עלם, in Niphal נֶעְלַם i. e. latitavit, absconditum fuit. Contrà ap. Judæos aliquoties in Targum, *Foras exiens* eadem est, quæ meritrix. Et ita depingitur Prov. 7. 11. 12. In Meritricis domo non hærent pedes: ejus modò foris, modò in plateis, aut prope quemque angulum insidiatur.

Cassia, vel *Casia*, κασία à קְצִיעוֹת. Uti etiam Ps. 45. 9. interpr. communiter vertunt. Est enim cortice, qui abraditur, commendabilis. קצע est abrasit. Plin l. 12. c. 19.

Castor,

Castor, κάστωρ, quasi γάστωρ, est animal ventricosum. Isid. à *castrando* facit. Tertull. est *castrator carnis castor*; l. 1. contra Marc. Juven. Sat. 12. *qui se*

Eunuchum ipse facit cupiens evadere damno

Testiculorum. Plin. l. 32. c. 3 Spectabilis natura potentia in his quoque, quibus & in terris & in aqua victus est: sicut & *fibris*, quos *castores* vocant: & *castorea* testes eorum. Amputari hos ab ipsis cum capiuntur negat Sestius diligentiss. medicinæ. Quin immò parvos esse substrictosque & adhærentes spinæ: nec adimi sine vita animalis posse. Diosc. l. 2. c. 23. Vanum est, quod traditur, testes ab ipsis evelli, & à sese abjici, cum venatu urgentur. Hæc ille. Et rectè profectò, vel hodiernæ experientiæ assensu. Insuper etiam (quod multi ignorant) *castoreum* & testes *castorii* inter se distincta sunt. Est enim *castoreum* nihil aliud, quam folliculus geminus in inguinibus, instar ovi anserini. Quod primus, quantum scio, in anatomia observavit Rondeletius: & exinde iidem αὐτόπται probant Matthiol. in Diosc. Bauhin. Gesner. in hist. animal. Euch. l. 1. de compos. med. c. 15. & plures alii.

Castor. Varro l. 4. de L. L. Castoris nomen Græcum & Pollucis à Græcis in Latinis literis veteribus nomen, quod est, inscribitur, ut πολυδεύκης. *Polluces*. non ut nunc, *Pollux*. Non possum non his adjicere illud γελοῖον λήρημα Becani, ut ejus subinde magis appareat vanitas. *Castor* (inquit l. 4.) est composita vox ex Ka/ quo malum significatur, & Stor/ vocali longa, quod idem est, quod interventu quippiam turbare & profligare. *Pollux* quasi *Phollux*, *phol* sive voll/ & *Luc* vel gluck/ i. e. plenus felicitatis. Quorum illud nomen Johanni Baptistæ: hoc Christo tribui debere ait. De castore & Polluce legatur etiam Cluver. l. 1. Germ. Antiq. c. 30.

Castus. Servius, *Cestus* cingulum Veneris: *Cæstus*, arma pugilum. Video hanc distinctionem non omnibus placere, in quibus est Taubman. in l. 5. Æn. Sed & rursus video: eandem distinctionem non modo pari autoritate: sed etiam rationibus niti non spernendis.

Nam *cæstu* dicitur: ut ita differat à *cesto* virgineo. Etiam κατ' ἀναλογίαν faciunt: Ut *gestus* à gero, gestum: sic *cæstus* à cædo *cæsum.* Quippe parabatur ad pugnandum: ita ad *cadendum*. Virg. 5. Æn.

Seu *crudo* fidit pugnam committere *cæstu.*

vocat *crudum*: quod è corio bubulo *crudo* fieret. Etiam Apollon l. 2. in pugillari certamine Amyci & Pollucis ὠμοὺς ἱμάντας dixit. Arnob l. 1. *crudo inexsuperabilis cæstu.* Idem Virgilius post amplius describit:

In medium geminos immani pondere cæstus
Projecit —— Et rursum:
—— ingenita septem
Terga boum plumbo insuto ferroque rigebant.

Quomodo hæc talia aptentur cesto virginum? Legantur quæ Scalig. l. 1 poet. c. 22. Turneb. l. 14. adv. c. 4. Nic. Rigalt. ad Onosandri Strateg. de *cæstu* differunt: & apparebit, quam *cæstus* pugillum & *cæstus* virginum latè differant. Et quur non differentiæ causa, scribatur *cæstus* (uti in vet. libris apud Manut. & deinde *cestus*? licet concedatur, *cæstum* pugilis itidem fieri à κεστός: quasi sit κεστὸς ἱμὰς, i. e. *sutile lorum.* Certè significandi diversitas omnino videtur suadere. Idque alibi etiam observari solet. *Cestus* virginum (uti pergam) fit à κεστος: Doricè κασὸς, i. e zona acu subtiliter & varie dispuncta: item lorum perforatum. *Cestus* Varr. de Re r. . . e . . inculum Hesychio κασὸς est fustis, qui etiam ait, esse vocem Athamanum propriam. Inde *castigo*, ut à fustis *fustigo*, quod verbum νεόφυτον. Estque *castigo* primæva sua notione, non verbis reprehendo, ut putarunt: sed loro percutio, aut cesto, ἱμάσσω. Porro κεστὸς fit à κεντέω Itaque miror, quod Fungerus literarum N & S naturam diversam in causa esse putet, quo minus Cestus à κεντεῖν fiat: cum integrum sit Græcum, κεστός. A *cesto* est *castus*, casta cui cingulum Veneris nondum solutum. Quem ritum Catullus posuit, & luculente Scaliger explicavit l. 3. poet. c. 101. A castum faciunt etiam *Castrare*. Ap. Hebr. est, קָדַשׁ, i. *kadasch*, *kast* facer, castus fuit: si prima origine magis delectaris. *Incestus*, i. e.

i. e. non castus: *incestare*, i. e. incestum facere. Fest. *Incestus* à Græco trahitur. Nam illi facinus dicunt ἀνάκεστον. Sed ab *in* & *castus* ducitur rectius. Luctat. in 2. Theb. Statii: *Geston* dicitur cingulum Veneris quo utuntur virgines ad honestas nuptias. *Incestum* dicitur, quod sacrato illo Veneris cingulo non fuerit vinctum.

Catapulta, καταπέλτης à κατὰ & πάλλω: sicut *ballista*, machina bellica, à βάλλειν,

Lucanus l. 2.

Tortaq; per tenebras validis ballista lacertis;
Multifidas jaculata faces ———

Legatur Lipsii dial. 2. & 3. l. 3. poliorc. Victruv. l. 10. c. 15. A βάλλειν est *hypobolimæum*, quod subjicitur, suppositiium: *Embolon*. quod injicitur. Isid. l. 15. *Emboli* (ita enim legatur) vel quia *subbolamina* sunt: vel quia sub iis ambulant. Significat verò illa, quæ Ascon. in Divin. *probolantia* tabulata dixit. *Symbolon*, quod conjicitur, vel in unum confertur. Item nota, ex qua συμβάλλομεν, conjicimus aliquid, dum distincta inter se conferimus. *Symbola*, συμβολὴ, propriè actus conjiciendi, inde precium, quod in commune conjicitur. Hinc rectè monet Casaubon. in l. 3. Athen. c. 31. ne *Symbolon* & *Symbolam* confundamus. Ridiculum omnino est, quod Durand. in Ration. Divin. Symbolon deducat à σὺν & *bolo*, i. e. *morsellum*, quod quisque Apostolorum *morsellum*, i. e. partem apposuerit. *Anaboladium*, ἀναβολάδιον, ab ἀναβάλλω, quo amicimus, quod superinjicimus. Utitur Hieron. Isidor. & Ambros. lib. de bened. Patr. c. 4. Id, quod Gen. 49. LXXII. περιβολὴ, *anaboladium* legit: Et sanguinem uvæ anaboladium suum. Ad Heb. sonat, *operimentum*,

Catax, i. e. claudus, ap. Fest. Ubi *Jos. Scal.* Græc. est κατάξ, h. e. καταγὰς τὰ μέλη. Isid. Gloss. *Catax*, claudus, coxus. Hispani retinent nomen. Claudum enim hodieq; vocant *Coxo* & *Coxquear*, claudicare. Quod & in illis optimis glossis reperi, *coxigat*. χωλαίνει. Et Nonius: *Catax* dicitur, quem nunc *coxonem* vocant. Hæc Scal. Et videtur *coxus* dici claudus, vitio coxæ.

Castata, ap. Tibull. Perf. & alios: propriè ubi consistunt: vel *Consistorium*, quo Tertullianus utitur à verbo καθιστάω, vel καθίστημι. Speciatim *castata* fuit locus, in quo servi venales statuebantur. Quia verò votum venditoris est, care vendere l. 8. C. de contra. emt. hinc fuit, ut Mart. l. 6. c. 29. *Castatam* vocet *avaram*: Non de plebe domus nec avaræ verna castatæ. Scilicet per metonymiam. *Idem* iterum l. 6. à strepitu & garritu servorum in catasta, describit fœmellam valde loquaculam: Heu quæ lingua silet; non illam *mille catastæ* Vincebant.

Caudex, *codex*, ut plaustrum, plostrum: cauda, coda. *Senec. de brev. vitæ.* Hoc quoque quærentibus remittamus, quis Romanis primus persuasit navem conscendere. Claudius is fuit. *Caudex* ob hoc ipsum appellatus. Quia plurium tabellarum contextus, *caudex* apud antiquos vocabatur. Unde publicæ tabulæ *codices* dicuntur. & naves nunc quoque, quæ ex antiq. consuetudine per Tiberim commeatus subvehunt, *caudicariæ* vocantur. Hæc ille. Videatur Varro l. 3. de vita pop. Rom. *Caudicariæ* etiam ap. Fest. *Caudica* ap. Isid. l. 19. A codex, *codiculus*: & amplius *codicillus*, de quo multa disserit Brisson. l. 7. de Form. *Caudex* derivatur commode à *cædo*: ut Græc. κορμὸς à κείρω.

Catharma, κάθαρμα: à καθαίρω, i. e. purgo, mundo. Et ita rectè scribitur per TH. Aliis non bene a κατὰ & ἀρᾶσθαι, quod etiam est imprecor: καταράομαι, execror: κατάρα, execratio, ab ἀρά, i. e. diræ. Ab אָרַר, *arar*, i. e. execratus est, maledixit.

Catonium, à κάτω, notat locum inferiorem. Ut *catogeum* similiter est domicilium subterraneum. Cic. l. 4. epist. 25. *Vereor, ne in Catonium Cato nos.* Manut. e vetustis libris & cum eodem Siberus legit: *Vereor, ne in Catonium Cato nos*: ut τὸ *scribere* subaudiatur. Muretus suspicatur *charonium* legi debere, qua apud Athenas fuerit janua nomophylacii, per quam damnati abducebantur ad mortem. In 7. l. Pollucis χαρώνειον. Alii & quidem

dem satis commodè ac pro re ipsa legunt: *Vereor, ne in Catonium Cato nos:* i. e. ad inferos nos præcipitet & sit causa mali. Quo etiam verba antecedentia spectant: *Manum de tabula: magister adest citius, quam putaramus.* Prisc. Laber. ap Agell. l. 7. c. 7.

> —— *bona fide*
>
> *Tollat vos orcus nudos in catonium.*

ut sit à κάτω. Scaliger legit *Catomium in* Manil. l. 5. Et addit: *Catomum* vel pluraliter *catomia*, etymon Græcum, quid sit, aperit. Est enim commissura cervicum cum humeris. *Catomio* suspendi est *capite deorsum*, sive *cervice deorsum* suspendi: κατακάρα κρέμασθαι. Laberius dixit, *Tollere in catomium*: quod Plaut. *capite sistere*: Curc. a. 2. sc. 3. Ergo de sententia Scaligeri *Catomum* erit à κάτω & ὦμος. Et Gr. κάτωμος, est demissus humeris. Equidem *catomum* & *catonium* distinctas voces ratione originis ac significatus esse existimo. *Catomum* ab ὦμος, i. e. humerus, uti explicabat porro Scaliger. *Catonium* simpliciter à κάτω, ut significet locum inferiorem: idque melius verbis & versui Laberiano convenit. At κάτω sit à תַּחַת, quod itidem est subter, infrà, infernè.

Cavillum est jocosa calumniatio, inquit Festus. Ad quod Scaliger: *Cavillare* dictum à *cavendo*, ὑπομερισικῶς. Propriumque est leguleiorum, & moratorum verbum. Nam JCtorum proprium *cavere*.

Ovid 1. de arte aman.

> *Illo sæpè loco capitur consultus amore:*
>
> *Quiq; aliis* cavit, *non* cavet, *ipse sibi.*

Tibullus 1. Eleg. 4.

> Hæc mihi quæ *caverem* Titio, Deus edidit ore.

Nam & *cavo*, *cavis* dicebant. Itaque *cave* ultimam jure corripit, ut ita superflua Grammaticorum exceptione opus non sit. *Serv. in 4. Æn.* Dicimus à tertia coniugatione esse imperativum, ut *cavo cavis*. Hinc etiam Catullus, *cavere* dixit. Tertull. lib de corona: Omnib. modis *cavillandum*, i. e. cavendum: παντοίως

ἀσφαλίζ

περιεργαστέον. Non ergo obscurum, quare in vitium verterit hoc verbum: cum genus hoc hominum male semper audierit. *Pontanus* cum Varr. l. 4. L. L. *cavere* ex antiquissima consuetudine faciendi, & inhabitandi *caveas* ducit. *Verba ejus hæc sunt*: Prisci illi, qui Latium etiam ante Aborigines tenuere, plerique in cavernis habitabant, quæ à *cavando* essent dictæ: iis autem, & æstus cavebant, & frigora: pleraque etiam alia incommoda, in illisque se & sua cautius tutabantur. Qua è re verbum *caveo* ab iis ductum. Hæc ille. *Cavea* à cavo: est enim locus cavus. A cavo *cavile*: ut à cubo cubile. Item à cavo *caverna*: ut à lateo laterna. Scilicet ab hiatu & inanitate, χάω, χάνω, χαίνω. At rectiss. ab Hebr. נָקַב *nakaf*, *kaf*, cavavit, transfixit. Etiam כַף est cavum. Unde etiam *capis*, *κάπη*. A *caveo* *cautum* est itidem *causa*, quasi *cauta*. Ubi inprimis diligentia & circumspectione opus sit. Itidem ex crebriori usurpatione, verbum JCtorum: postea latissime fusum. T. autem & S, quod *φιλέλληνες* norunt, sunt elementa *εὐμετάβλητα*. Itaque unico S exaretur, quod Scaurus, atque Prisc. comprobant: & ratione originis & prolationis, & denique compositorum. Ut *accuso*, *incuso*, *excuso*: omnia à *causa*. Aliis à *cudo*: nulla certa ratione. *Excusare* est causa liberare. *Recusare* quasi causam opponere, renuere. *Accusare ἰδίως* est aliquem ad *causam* dicendam urgere, ut notat Jacob. Spiegel. *Accusatio* crimen desiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet: ait Cic. pro M. Cœlio. *Cautus*, quem *cavendum* dicerent: quem, ut ait ille, *atrum* agnoscerent, aut *fœnum in cornu gestantem*: Scal. Videatur & Lips. l. 1. Elect. c. 11. Græcor. vero *αὐλὸν*, *αὐλὰ*, descendit ab Hebr. אֲרוֹן ejusdem significatus.

Caulis, *καυλός*. Et rursum, ut caurus, corus: plaustrum, plostrum: ita *caulis*, *colis*: etiam *coles*, i. e virga virilis: quomodo eadem etiam Græcis est *καυλός*: ap. Polluc. *Cauliculus* & *coliculus*, Gr. *καυλίσκος*. Inde *caulias*,

quia

quia fit è viminibus, seu caulibus. Aut ex Heb מִכְלָא *michla*. i. e. caula, qua clauduntur pecudes. Simile est כְּלָא i.e. claustrum. A Rad. כָּלָא, i. e. cohibuit, clausit.

Causia. Suid. καυσία, εἶδος πίλου βαρβαρικοῦ. adversus æstum. Καίω, καύσω. Hebr. כְּוִיָּה item כִּי est ustio, καῦσις. *Holocaustum*, ὁλόκαυστον. Ubi totum igne consumitur, quod offertur. *Votum incensum*: Hieron. in Ezech. c. 45. August. in Ps. 64. Ap. Isidor. est *Cremutium*. Gloss. ὁλοκαυστον, *Adolitum*. Id genus Latini prisci vocabant *prodigam hostiam*: ut in Ex. 29. notat Fr. Junius. *Hypocaustum*, ὑπόκαυστον, i. e. vaporarium. ὑπέκκαυμα Aristot. utitur: quid sit, docet Scal. l.3. Poet. c. 16. ex Virg. 1. Æn.

——*arida circum*

Nutrimenta dedit, rapuit in fomite flammam.

Aristot, ὑπεκκαύματα vocat. *Cauter*, καυτήρ. *Cauterium*, καυτήριον. Item exinde κηλὸν siccum, κηλέω & κηλόω, i. e. Uro. Unde & nostrum *Calere*, aut à χαλᾶν, ut alibi notavimus. Certè nec Hebræo dispar, קָלָה *kalah*, i. e. ustulavit, assavit. Et קַלַּחַת est χαλκεῖον aut olla, in qua aqua calefit. Similiter Latinor. *cremo* κατὰ μετάθεσιν est à כָּמַר, *Camar*, *cram*, ut à ferveo fervor: ab humeo humor: ita à caleo, *calor*. Tam certa ἀναλογία, ut aliam originem quærere supervacuum sit. *Culina*, quasi *calina*, ob perpetuitatem ignis aut caloris. Sex. Pomp. Fest. *Culina* vocatur locus, in quo epulæ in funere comburuntur. Aggenus Urbicus de agrorum controversiis: *Culinæ* vocantur in suburbiis loca inopum funeribus destinata. Unde inquilini. Eæ, nisi fallor, (inquit Jos. Scal.) sunt, quas ἰυστρας Aristoph. ἰπνοὺς vocat. Putat & καυστρα ab Artemidoro dici. *Hæc ille* in catalectis. Ut certum sit, à *caleo* culinam oriri. Adde istis: *Caminus*, κάμινος. quasi καιμῖνος: παρὰ τὸ ὑπομένειν καιομένην, quod suffert & sustinet calefactionem. Gloss Κάμινος, *Caminus, furnus, fornax*. De eo prolixè disserit Manut l. 7.

epist.

epist. 10. & *Lips.* Cent. 3. ad Belg. ep. 75. Hebr. חָמַם *chamam, cham*, est caluit. *Casa* κάσα, ut sit Domus, quæ focum atque ignem alat. Aut ab Hebr. מִכְסֶה, casa sit idem, quod tugurium, à tegendo: καλύβη. Scal. 34. I.L. *Caseus* a *casa*, ut nos judicamus; à *cogendo*, Varro. קְשׂוֹת *Kasah*, priscis fuit vas concavum, vento pervium, ut ne panes computrescant, ac mucidi fiant. Κάσαν ἢ κάσσαν interpretantur quoque scortum; à domo illa, sicut prostibula à stabulo. Inde κασίνα, *Casina*, & duplicato N, *Casinna*: velut κόρη κορίνα, & κορίννα, *Corinna*.

Cedrus, κέδρος, ab Hebræo אֹרֶן per augmentum.

Virg. 3. Georg.

Disce & odoratam stabulis accendere cedrum.

Esa. 41. 19. אֹרֶן tam Græci, quàm Latini κέδρον, *cedrum* vertunt.

Celes, κέλης, i. e. equus desultorius Scal. l. 1. Poet. c. Opibus deinde obtinuit luxus, ut etiam equos alerent curiores: qui privis equis currerent, κέλητες vocati unde & priscum *Celetis* nomen. Idem denotat parvum quoddam navigium, *Celox*. *Celones* inquit Isid. l. 19. quas Græci κέλητας vocant, i. e. veloces biremes vel triremes, agiles & ad ministerium classis aptæ. *Ennius*: Labitur uncta carina per æquora cana *celonis*. Ejusdem originis κέλης est *Celer*: autoritate Festi: *Celeres* antiqui dixerunt, quos nunc equites dicimus. Verbum est *cello*, *cello*, *celsum*. Ap. Hebr. est קָלַל *kaal, kal*, celluit, præcelluit, levis fuit. Atque ita inprimis Hebræum, ut & Græc. κέλλω, notat levitatem, κίνησιν τὴν ἄνω, & velocitatem. Levia enim facile & cito moventur. Ut ita *cellere* proprie sit levare, aut ciere: *celsum* idem, quod leve, velox: deinde altum vel sublime. Omne enim leve sua indole attollitur. *Præcellere*, *antecellere*; præ aliis levare se, superiorem esse. *Excellere*, est elevare se, altiora tenere: & *excelsum* est altum, in superiori constitutum. *Procellere*: unde adhuc *procella*. Serv. in 1. Æn. procella est vis ventorum cum pluvia ab ea, quod omnia *procellat*, i. e. concutiat. Ut θύελλα à θύω: καταιγὶς & καταιξ à κατα-

à καταΐσσω, irruo. Dictus Scal. Ex. 312. *Percellere*, (inquit) percutere est. Græca item vox, κέλλειν: cum animus quasi verberatur imminentis mali opinione. Hujus summum fastigium est *consternatio*: quoties ex perculsione concidimus, & spe, & consiliis abjectis. Nisi atrocior esset *exanimatio*. Hoc enim est, quod è prisca poeta recitat M Tullius: Mihi omnem sapientiam ex animo *expectorat*, i. e. vim animi adimit. Ita etiam loquuntur Hebræi Gen. 42. 28. *Exivit cor illorum*: Neque aliter Germani. Top. 4. an ἔκπληξις est perculsio? Sic enim sonat. At *perculsio* prosternit animum, aut saltim, ut ait Q. Tullius, *verberat*, ἔκπληξις autem est θαυμαστότης ὑπὸ ἐξαίσια τινα.

Celeusma, κέλευσμα, à κελεύω. Mart. l. 3. Lentos figitis ad *celeusma* remos. Et l. 4. Quem nec rumpere nauticum celeusma. Virgil. 3. Æn. est nauticus clamor *Celeusta* ab eodem. Gloss. κελευστής, *portisculus*: i.e. *hortator remigum*, interpr. Nonio Marcello. Plaut. Merc. a. 4. s. 2. *Solet hortator remiges hortarier*. Pes in Poeticis *proceleusmaticus*, ab horatu dictus est, sive militari sive nautico. Κελεύω, κέλλω ab Hebr. קוֹל, vox.

Cella, multis, & in iis Festo appellatur, quod ea *celentur*, quæ volumus esse occulta. Rectius è sacrario Hebræo promitur. Ibi enim כֶּלֶא *cele*, claustrum, ἀποθήκη, carcer: à rad. כָּלָא i. e. clausit, conclusit, cohibuit. Unde etiam fit Latin. *celo*, quod est, occulto.

Censeo, *census*: non à κῆνσος, sed hoc potius ab illo. Legatur Casaub. Ex. 16. sect. 6. contra Baron. Officium censorum ap. Romanos fuit severissime inquirere in mores hominum, & opes eorundem æstimare. *Ovid*. 2. *de arte* rigidus munera *censor* habet. *Mart*. Nudarum tetricus *censor* & asper erat. Ubi amplius Rosin. in Antiq. Rom. & Briss. l. 2. de Form. legi debet. A censeo est *Succenseo*, i. e. Subcenseo. Nam ἐξέτασιν aut censuram comitatur, ubi res male habet, indignatio. Atque ira alias sequitur, cum putamus rem indignam esse aut iniquam. Hinc *succense* est irascor.

Centipeda, à multitudine pedum, κατ᾽ ἐξοχήν. *Centu-*

rio, ut decurio, unde Græc. Κεντυρίων: & Syrum *Kenterum* קֶנְטְרוּנָא. *Centuria* est pars exercitus in centenos milites divisa, ap. Isid. l. 9, *Succenturiati* sunt, non qui in prima, sed in secunda centuria sunt, quasi sub prima, ait idem ibidem. Item à centum fit *centenarius*: ut senus senarius. Plin. l. 7. c. 20. Fus. Salvius duo centenaria pondera pedibus totidem manibus ferebat. Vitruv. l. 7. c. 8. Si super id lapidis centenarii pondus imponatur. Id *centumpondium* vocat Cato de rust. c. 13. Centum fit ab ἑκατόν: ducenti, trecenti, sexcenti: in aliis vero C mutatur in G, ut quadringenti, quingenti, pro *quadricenti*, *quincenti*. Sed & *cento* à centum, ita nominatus diversis partibus. Aut à κέντρων, ut *cento* sit, varie dispunctum aut cuspidibus perfossum: κεντέω. Unde & *centrum* κέντρον, quod sit instar puncti. κεντέω ab Heb. נָקַד *nakodkant*, est punctis respersum.

Cenum, κενόν, i. e. vacuum: κενόω vacuo. Ab Hebr. נְקִיא, κατὰ μετάθεσιν, *kin*, *ken*. *Cenotaphium*, i. e. sepulcrum vacuum. Κενήριον in Joh. 20. ap. Nonn. Ovid. 7. Met. Inane sepulcrum est. Virgil. 6. Æn. vocat *tumulum inanem*. Prudent. perist. Hoc colunt cives velut ipsa membra Cespes includat suus. *Isid. glossæ*. Funus imaginarium, dicitur tumulus sine cadavere, id est inane sepulcrum.

Cera, κηρός. *Cero*, κηρέω. *Ceroma*, κήρωμα. Juvenali est fœmineum *ceroma*. Ab Hebr. רָכַךְ, mollis fuit, vel emollitus. Inde & cereus pro mollis, aut flexilis. Ap. Hor. *Cereus* in vitium flecti. Cera quomodo fiat, exponit Plin. l. 21. c. 14.

Ceraunia, κεραύνια: subaudi ἄκρα vel ὄρη. Κεραύνιος est fulmineus. Et ceraunia sunt montes Epiri, qui crebro fulminibus impetuntur. Claudian. Sub antris ignea fulmineis legere *Ceraunia* nimphæ. Ap. Hor. *Acroceraunia* ab ἄκρον. Prisc. etiam:

Cum tollunt montes excelsa Ceraunia ---

Κεραυνὸς recta ab Heb בָּרָק fulminavit, fulguravit.

Cerberus, κέρβερος. Ap. Virg. l. 6. Æn. & Lucan. l. 6. describ-

ſcribitur. Ap. Heſich. κερβερκίνδυνος eſt Tartarus. Per Cerberum quidam intelligunt terram, dicique volunt quaſi κρεοβόρον, quod à terra omnia quaſi devorentur cadavera. Apud inferos autem, qui fabulam perſeqvuntur, veſci canem oſſibus Amphiarai ajunt, quem tellus abſorbuit, ut eſt ap. Stat. Poteſt etiam Cerberus dici quaſi *Cerberus*: ex origine Hebr. à כֶּלֶב & אֶרֶץ quaſi *canis terrenus*. Leloyherius & Del-rio diſquiſ. mag. l. 2. q. 27. ſect. 2. deduci ſimiliter putant à *celebhaarets*. h. e. canis terræ.

Cercurus, J. Scal. ad illud Feſti *Myoparo*: Lege, nam & *Myon*, & *Paron* per ſe ſunt. Ab inſulis Paro, *Corcyra*, dicta navigia, *Parones*, *Cercuri*. Quin & Syriaca lingua retinuit *Carcura*. Hoc enim eſt *Cercurus*. Niſi mavis κέρκον καὶ κρανίον nomen dediſſe à forma; propter longitudinem videlicet. A forma autem μυῶνες: h. e. anguſta & oblonga. Ut *myobarbum*, anguſtus & oblongus Liberi patris cantharus. Mures enim & muſtelæ oblongo corpore. Plin. l. 7. c. 56. Suid. παρῶνες, εἴδη πλοίων.

Cerdo, nomen ζωτικὸν, idem quod *Lucrio*: à κέρδος. Nimis qui lucrum quærit, undecunq; poteſt, etiam cum ſordibus & turpitudine. Hodie κατ᾽ ἐξοχὴν dicitur *cerdo*, qui cutem detrahit, aut macerat corium in uſum ſutrinæ. Gr. βυρσεὺς, ἢ σκυτεῦς: Latin. *coriarius*. *Byrſa* & *Burſa*, Græc. βύρσα. Et ap. Botanicos *burſa paſtoris*: à ſimilitudine marſupii aut crumenæ. Gloſſ. Iſid. *burſa* cloaca.

Cerevisia, & syncope *Cervisia*, quod obſcuriuſcula ſit, nec apertæ originis, vidi quendam conqueri, qui integrum fecerat libell. de illo potu. Nomen excidit. Atqui non adeo caliginoſam eſſe vocem ſcit ille, qui αἴτιον καὶ ποιητικὸν καὶ ὑλικὸν τοῦ πράγματος expendit, ex Herod. Strab. Plin. Plutar. Oroſio. Et ſane quod ex frugibus coquatur, tritico, hordeo, avena, aliis, etiam vulgus novit. *Ceres* ſumitur pro frugib. veteri ſuperſtitione harum dea. Ergo *cerevisia* à *Ceres*: quia *Cereris*, i. e. frugum vis in iſto liquore dominatur. *Cerevisia*, Galeno eſt ζῦθος, ζῦθος. Theophraſt. ζῦθος Plin. *Zythus*. Ariſt. οἶνος κρίθινος: quaſi tu dicas vinum hordeaceum.

Hellanico βρῦτος. Græcis aliis βύνη, πῖνος, πῖνον. At sunt qui distinguant *Zythum* & *cerevisiam*: quod videre est in Junii Batav. c. 15.

Ceremonia, ritus sacer. Dicitur Festo ab opido *Caretulis* à *Cerere*. Glossæ. *Cerimonia*, Δημιουργία. Jos. Scal. à *Cerus*, cerimonia, i.e. veteri lingua, sanctus; ut à sanctus, sanctimonia: à castus castimonia. Et mysticum erat nomen Jani, *Cerus manus*, in carmine Saliari. Habes ita & analogiam & rationem & autoritatem etymi. Aliis item *Cerus manus* est creator bonus. Nam à *creo*, interposita vocali *Cereo* dicitur: à *cereo*, *cerus*: unde & *Gererem* frugum creatricem derivant. Origo of creo est κραίνω, & eliso ι κράω, i. e. efficio, perficio, creo. Κραντὴς, effector. Aut potius ab Hebr. בָּרָא, mutata prima, i. e. creavit ex nihilo produxit. *Ceres*, Varr. l. 4. à *gerendis* frugibus, quasi *Geres*. Scal. in conj. A Græco γῆρυς, ita enim prius vocabatur. Hesych. ἀχερὼ, καὶ ἀκτὶς, καὶ ἐλαὴ, καὶ γῆρυς. ἡ γῆ, καὶ Δημήτηρ, ἡ αὐτή. Hæc ille. Quidquid vero nectant, ex Hebr. est *Ceres*. aut *Geres*, γῆρυς. גֶּרֶשׂ, *geres*, est contusum Lev. 2. 14. vel, interpr. Tremellio, contusum è spicis virentib. vel contusio spicæ virentis, h. e. ex aristis grana torrefacta & tusa. Etiam גֶּרֶשׂ est *extrusum*. Ut Deut 33. 14. exstat גֶּרֶשׂ יְרָחִים *extrusio lunarum*, hoc est fructus, quos Luna quæque protrudit. Etiam inde *grossus* videtur dici, hoc est, immatura ficus & veluti extrusa.

> Quid autem *Geres*?
> *Diva potens frugum* ----
> *Et frugum genitrix* ----

Ex Ovidio & aliis familiæ illius. Ita Ethnici, quæ ab Hebr. transtulerunt, utut sipario aliquo aut nebula texerint, emicant tamen illa, & radios aliquot isthuc jaculantur, unde orta. *Ceres mammosa* dicitur à Lucr. l. 4. & ita pingebatur à veteribus teste Arnob. l. 3. & 6. Quia à terræ ubere omnia aluntur & sustentantur. A Ceres fit etiam *cerritus*, quasi *cereritus*. i. e. furiosus, insanus & à Cerere percussus. Utitur Plaut. in Amph. a. 2. sc. 2.

& Me

& Menæch. act.5. scen.4. Hor. l.2. Sat.3. *cerritus* fuit? an commotæ crimine mentis.

Cernuus; i. e. ad terram pronus, κατώβλεψ. *Cernuabant*. Nonio est terram spectabant. Isid. gloss. *Cernuare*, præcipitare, *Cernulus*, in capite ruens. A cerno Scal. in Theoph. de pl. Verbum frequentiss. Græcum est κρίνειν. Quod ad sensum opera transtulit Philos. in 2. de anim. Latini commodiorem atque expeditiorem fecerunt pronunciationem, transpositis elementis, sicut ἁρπάζω, *rapio*. Compositum autem hoc acutius deducam παρὰ τὸ κιρνᾷν. Qui enim *discernit*, dissipat τὰ κεκραμένα. *Idem* Scal. *Crinis*; παρὰ τὸ κρίνειν: Non sunt *crines* equini pili, nisi in juba & cauda. *Crines* enim sunt pendentes & discriminati pili. Ni *crinis* sit à κόρσῃ, facili mutatione. Sed ab eodem κρίνω est *Crimen*, i. e. judicatu & animadversione dignum. Nam & *Cernere* ap. Latinos Tropice est judicare: arguit compositum *decernere* & *decreta*, quæ sunt superiorum. *Idem Scal.* c.150. L. L. *discretus*, fac significet virum moderatum: non est, quia *discernit*, sed quia à vulgo sapientum sententia *secretus* fuit. A *cerno*, *cretum*, κατ' μετάθεσιν est & *certum*, i.e. judicatum, firmum, probe visum. Gloss. *Cerniculum*, σύγκρισις. Item à cerno est *certare*, Gr. κρίνεσθαι. Aut *Certo*, κρατῶ pro κρατύνω. Interim priori etymo à *certum*, *cernere*, favent autores. Maro 12. Æn. Cernere ferro. Gr. κρίνειν τὰ ὅπλα, ἢ πόλεμον. Lucr. imitatur l.5. bellum Magnis de rebus inter se *cernere*, *certant*. Enn. Ferro, non auro, vitam *cernamus* uterque. *Cernit* autem vitam, qui constituit eam in discrimen adducere, & qui de ea paratus est disceptare atq; decernere, ita ut ferrum sit judex. Hoc innuit *Cernere*. Plaut in Amph. argum. *Cernit cum* hostibus, i. e. pugnat. Qui in illis locis τὸ *cernere* exponit per *videre*, juvatur Hebraismo. 2. Reg. 14. 8. & 11. *videamus nos* invicem: vel videamus nos facie. II. e. pugnemus. *A discerno* est *discrimen*, sicut à simplici, *crimen*, κρινόμενον, κρίμα. ἢ κρίνω per inversionem à נִכַּר, i. e. discretus est, alienavit.

Chalybs, χάλυψ. A Poll. στόμωμα: ab Hesiodo ἀδάμας, ab invicta duritie: à Plinio *acies & nucleus ferri*, appellatur.

Ipsa vox *chalybs* à natione Pontica seu Scythica traxit o-
riginem : qui itidem dicuntur *Chalybes*. Virg. 1. Georg.

India mittit ebur, molles sua tura Sabæi :
At *Chalybes nudi ferrum* ---

Æschylus in Prometh : ea propter vocat σιδηροτέκτονα
Scythiam αἶαν σιδηρομήτορα. Videatur Strabo l. 12. Dio-
nys. Halicarn. Plin. l. 6. c. 29. Conjectura Melan-
thonis summopere placet Fungero. Is *Chalybes* etiam
Alybes vult dictos : quasi *Jalybet* à *Jobel* : quæ vox de-
rivari potest à יבל Unde in *Hiphil* הוֹבִיל protulit :
adduxit : puta è cavernis terræ. Quod si ita sit : vide-
tur simpliciter dici à fluore, scilicet metallico. Nam יובל
est fluor, fluvius.

Charites, χάριτες, à χάρις, vel ἀπὸ τῆς χαρᾶς, à gau-
dio : uti Phurn, de Nat. deor. gent. scribit. Quomodo
Gratiæ ap. Latinos à *Gratum* nominantur. Quia benefi-
cia *grata* accidunt & pro beneficiis *grati* simus. Ap. Se-
nec. l. 1. de benef. c. 3. *Gratiæ* dicuntur *sorores*, *mani-
bus implexis*, *ridentes*, *juvenes*, *virgines*, *solutaq; ac pellucida
veste*. Quæ epitheta declarant, qualia sint benefi-
quomodo dari, accipi, & reddi etiam oporteat. Cic. bre-
viter ita describit 1. de Invent. *Gratiam appellant, quæ
memoria & remuneratione officiorum, & bonorum & ami-
citiarum observantiam teneat*. Ibidem : *Gratia, in qua
amicitiarum & officiorum alterius memoria ; & alterius
remunerandi voluntas continetur*. Hesiod. in Theog. tres
enumerat *Gratias*.

Ἀγλαΐην, καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν. *Aglaia* dici-
tur à splendore :. quia talis est primus ille, qui dona-
Ἀγλαὸς splendidus. *Euphrosyne* notat *gaudium* accipien-
tis. Εὔφρων, hilaris, bonæ mentis : ab εὖ & φρὴν. *Thalia*, qu-
germinat veluti ac virescit beneficium collatum. Et ben-
apud memores veteris stat *gratia* facti. Θάλεια viridi-
à θάλλω. Legatur Lil. Gregor. Giraldus Syntag. 13.

Charybdis & *Scylla* eleganter ab Homer. odyss. 12. Virg.
1. Georg. & 3. Æn. Ovid. 14. Metam. Seneca act. 2. M-
deæ, Pausania in Corintho, Strab. l. 1. & 6. depinguntu-
Charybdis, χάρυβδις, παρὰ τὸ εἰς χάος ῥοῶν ὑποδύνοντα σκάφ-
quo-

quod ibi facile submergantur naves. Vel à χάειν ῥύβδην, i. e. hiare velociter & cum impetu. Est enim *charybdis*, ut & *scylla*, locus admodum periculosus nautisq; exitialis in mari Siculo. Hinc etiam *scylla* fit à σκύλαξ: quia ille scopulus æmulatur latratum canis. Aliis à σκύλλειν, i. e. vexare. Aut Hebr. גָּזַל, i. e. vi rapuit, spoliavit. Scal. in Ceirin Virg. σκύλλον & σκύλακα & σκύμνιον eadem origine de canino genere dicebant. Unde illum *scopulum*, quia latratus imitatur, σκύλλαν vocarunt. *Hæc ille*. Gloss. σκύλαξ catulus : σκύμνος catulus : σκυλάκειον catulinum. Lucr. l. 5. At catuli pantherarum Scymnique leonum. Sed σκύλαξ fit præposito σκ à verbo ὑλᾶν, quod proprium canis.

Chela, χηλή : i. e. forceps cancrorum. Virg. 1. Georg. Qua locus Erigonen inter, chelasque sequentes. Aliud est *Chelys*, χέλυς. Quod facile ab Hebræo formes, כְּלִי *celi, cheli*, i. e. instrumentum, quod tam Musicis, quam aliis etiam rebus tribuitur, Rad. est. כָּלָה, i. e. deficere, absolvi, perfici.

Chermes, vox Punica, è vicinia Judæorum. חֶרְמֵשׁ, *Chermesch, chermes* est falx, aduncum organon, quo segetes & gramina metuntur, qualis apud nos fere vox exstat. Deut. 6. 9. Tremellio est falx. Inde mendosum illud Varr. l. 4. L. L. ut legitur hodie, corriges : Has *phancillas Chermonesice* dicunt. Recte : Has falcillas *Chermes Pœnice* dicunt.

Chorda, χορδή, ita appellatur, quia fit ex intestinis ovium subtiliter fissis & contortis. χορδὴ est intestinum.

Chromaticum, χρωματικόν, i. e. coloratum, χρῶμα, color : χρόω, χρώω, colore imbuo: χρόα, color ab Hebr. רָקַח i. e. pinxit, ornavit coloribus, quod pictorum proprium. רֶקַח pigmentum. Melos *chromaticum*, ap. veteres. Quomodo χρώματα etiam in Musicis : & τὸ *colorare* hodie Italis, immo quoque Germanis sumitur. Rhod. l. 9. c. 3. Victr. l. 5. arch. c. 4. Ducta metaphora à varietate, elegantia & suavitate picturæ. χρὼς, χρόα vero, id est, cutis, ab עוֹר, i. e. cutis.

Chrysites, χρυσίτης, aureus. χρυσὸς aurum. Ex eo multa conflata sunt. *Chrysolithus*, λίθος: lapis ab aureo colore. *Chrysomela*, à μῆλον: aurea poma in Virg. *Chrysomallus* χρυσόμαλλος, μαλλὸς, aureum vellus. *Chrysanthemum*, flos aureus: ἄνθος, ἄνθεμον. *Chrysostomos*, aureum os: στόμα ab eloquentia. *Chrysopolis*, aurea urbs, πόλις. At χρυσὸς, ab Hebr. חָרוּץ aurum.

Cibus. Festo appellatur ex Græco: quod illi peram, in qua cibum recondunt, κιβισιν nominant, i. e. arcam, cistam. Et κίβισις est pera, sacculus. Etym. dictum vult παρὰ τὸ κεῖσθαι ἐκεῖ τὴν βόσιν. Etiam alludit Heb. שָׂבַע quod est satiare & cibare. *Esca* ab *esum*, vel ἔσθω, ἐσθίω provenit. *Vescor* verbum vetus. Scal. in Arist. hist. de Animal. l. 7. c. 10. Est vesci *veesitare*: *esca* enim ἐδέσκω, Æolicum verbum: ut λασέσκω. Hæc ille. Etiam בְּשֵׁשׁ est omnis cibus, qui frustillatim editur Jobi 6. 6. Ergo *vescor* ab *esca*, quasi *veescor*. Cic. de Fin. *vesci voluptatibus*. Inde *vescum*, h. e. quod edimus & quod edi potest, ἐδώδιμον. Agell. l. 16. c. 15. Lucr. l. 1. vesco sale saxa peresa. Virg. 3. & 4. Georg. *Vescæ* frondes, & *Vescum* papaver. Notetur etiam *Vescum* antiquis fuisse pusillum. Ex particula VE quæ minuit, hoc est, quod absumimus & minuimus. Ovid. 3. Fastor:

——Vegrandia farra coloni,

Quæ male creverunt, vescaq; parva vocant.

Et *vesculi* sunt graciles aut male curati ap. Fest. *Escaria* vincula ap. Plaut. Menæch. a. 1. sc. 1. *Esculentum* βρώσιμον. *Esculus*, ex genere arborum glandiferarum: ab *esca*: teste Serv. 1. Georg. quod prisci mortales nondum frugibus inventis glande ejus arboris pro esca uterentur. *Esculetum*, ut *quercetum* ap. Fest. *Chilus*, χιλὸς & χεῖλος, i. e. cibus, pabulum; fit ab Hebr, אָכַל, i. e. edit, consumsit. אוֹכֶל, cibus, esca.

Cicadam, si nominari audis, quasi *cito cadentem*, non miraris, homines malle ineptire, quam extra Latium pedem usquam ponere? Nos egrediemur, aliudque vestigabimus. *Cicadam* à cantu commendari, è Poetis

cogni-

cognitiſſimum. Heſiod. --- πανημέριός τε καὶ ἠῷος χέει αὐδήν. Item ἠχέτα τέττιξ. *Notetur* ἠχέτα. Hinc Plin. l. 11. c. 26. quæ canunt vocantur *Achetæ*, & quæ minores ex iis ſunt, *Tettigoniæ* : Sed illæ magis canoræ. Ap. Ariſt. de hiſt. Animal. l. 5. c. 25. καλοῦσι δέ τινες τοὺς μὲν μεγάλους καὶ ᾄδοντας, ἀχέτας. Theod. Gaza ἀχέτας vertit, *argutas*. Scal. *ſonoras*. Dicitur ἀχέτης Dorica Dialecto, pro ἠχέτης : ἀχέω, pro ἠχέω. Ab ἦχος. Theocritus non ſemel : τέττιγες λαλαγεῦντες.

Idem τέττιγος ἐπεὶ τόγε φέρτερον ᾄδεις.
Idemq; veſpam opponit cicadæ : Σφὴξ βομβεῦντι τέττιγος ἐναντίον --- Virgil. 2. ecl.

Sole ſub ardenti reſonant arbuſta cicadis. Id. 3. Georg.
Et cantu querulæ rumpent arbuſta cicadæ. Nazianz. orat. 34. καταφωνοῦσι τὰ ἄλση, i. e. implent nemora vocibus. Ibidem μουσουργοῦντες vocantur, à Muſica: & ab Ariſtenæto ſtatuuntur ἐν μουσικῷ χορῷ. Idem Nazianzenus cicadis non ſolum dat ᾄσματα : ſed & περιλάσματα, i. e. ſtridulas cantiones Cantus igitur & nomen dedit *cicadæ*, ᾄδειν. Neque τὸ *Cic.* ab initio vacare putes. Singulari enim cauſa appoſitum eſt, ut ita modus exponeretur, ſive cantus ſive ſoni ſtriduli. Κίκῳ ᾄδειν, hoc eſt, pellicula aut membranula concuſſa edere cantum. *Cicum*, vel *ciccum* interpretantur membranulam. Ab Hebræo כִּחֵד, operuit, occultavit. Feſt. *Ciccum*, membrana tenuis, malorum punicorum. Heſych : κικκὸς διαφράγματα. Gloſſ. *Ciccum*, ῥοῦ, κόκκος. Lipſ. quæſt. epiſtol. l. 1. ep. 2. docet *ciccum* eſſe leve quiddam, ut hilum. Gloſſ. *Ciccum*, ῥοᾶς ὑμὴν, membrana tenuis, quæ eſt in malo punico, cellularum diſcrimen, ut Varro ait. Jam vero canunt aut ſtrepunt *cicadæ* maxime alis ſuis aut membranulis. Procl. ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν καὶ τὸν ἦχον ἐκπέμπων. Hæc ita vocis ratio : quæ cum latuerit hactenus, aperienda nobis fuit.

Cicer, unde *Cicero* appellatus; velut à piſis *Piſo* : à fabis *Fabius*: à quo hodieque *Fabianus* : ut à Sebaſtus *Sebaſtianus*: à Cyprus *Cyprianus*. Aliis de origine *Fabiorum* aliter

ter videtur. *Fabia*, inquiunt, familia non à *fabis* nomen invenit : sed à *fabia*. Nam *fabea* apud priscos erat *fovea*. Unde *Fabii* dicti : quod auctor gentis est ita dictus à *fovea*, sive *fabia* : ad quam ejus matrem compresserat Hercules, ut etiam Ovid. testatur 2. Fastor. Sed ad nostrorum *Cic.r*. Nomen habet à forma, quæ orbicularis, ut plerumque leguminibus. כִּכָּר est orbis, massa, tracta.

Cieo, *κινέω*. *Percieo*, ap. Plaut. Asin. act. 2. scen. 4. & ap. Lucret. l. 3. Inde *percitus* : sicuti *incitus*, ab incieo. Lucr. l. 5 : *inciebat corporis amantum*. Inciens apud Fest. *Inciens*, inquit, propinqua partui, quod *incitatus* sit fœtus ejus. Meminit Arnob. l. 7. contra gentes. Aliis *inciens* ab *in στερητικῷ* & *ciens* : ut sit gravida quæ se commodum *movere* non potest. Aut *Inciens* factum ex Græco ἐγκύων : Cretice ἰγκύων. A κύω, quod est prægnans sum. Ab incitus est *incita*. Gloss. Isid. *incitæ*, ultima conditio fortunarum, Scal. Con. in Varr. Antiqui fines seu terminos, quos amplius promovere non est, *incitas* vocabant. Et qui eo rerum redacti erant, ut nullum certum rerum suarum consilium capessere possent, *ad incitas redacti* dicebantur. Ubi subaudi *lineas*. Metaphora enim à ludo 12. scruporum. Nam cum ad ultimam lineam promoti erant calculi, tum is, cujus intererat, ad *incitas lineas* redactus : calculi vero ipsi *inciti* dicebantur. Quod annotat Isid. Verba Isidori sunt : Calculi partim ordine moventur, partim vage. Ideo alios *ordinarios* : alios *vagos* appellant. At vero qui moveri omnino non possunt, *incitos* dicunt. Unde & egentes homines *inciti* vocantur, quibus spes ultra procedendi nulla restat, l. 18. orig. c. 67. Gloss. *Ad incitam*, πρὸς ἐρεθισμόν. A cieo est etiam *accire* : ut *percire* apud Lucretium lib. 3. *concire* apud Plaut. Asin. *Accitu genitoris*, τῇ προσκλήσει, apud Virgilium 1. Æn. A *concio*, *concitum*, est etiam *concio*, *concionis*: quasi dicatur congregata aut convocata multitudo. Inde pendent cæteri significatus. A citum est *citare* & ab hoc alia plura. Ut *incitare* : & rursum *indicitare*, pro *incitare* : adeoque pro *indicitare* communiter *indigitare*,

gitare, ut vult Scalig. Item *suscitare*, i. e. sursum citare. Hoc enim est *sus*, in verbis quæ elevationem quandam indicant. Item *recitare*, quod de literis & quæ ejus generis, usurpari consuevit. Quamvis origo γενικώτερον esse innuat. Gloss. *Recitavi*, ἀνέβαλλον, ἀνεγίνωσκον. In Gloss. Isid. *Recitabulum*: quomodo *suscitabulum*. A Gr. κινεῖν & αἰδοῖον formatur *Cinædus* Hesych. κίναιδος ἀσελγὴς πόρνος. Αἰδοῖον, pudendum: ab αἰδὼς, quod primæva sua notione est pudor, veneratio: plane ex Hebr. הוד, *hod*, quod est veneratio, decus, αἰδως. *Cunæ* etiam à κινεῖν, quia morantur subinde. Alis à κύειν, quasi *Cynæ*, quod puerpera indigeat. Sed prius γενικώτερον: quod etiam Germani approbant, qui vocant **wiegen.** A cunis, *Incunabula*, quorum usus est in cunis, ut colligetur primæva infantia. *Plaut.* Trucul. a. 5. sc. 1. fasciis opus est, pulvinis, cunis, incunabilis. Aperte distinguit inter cunas, & iucunabula: quod ne confundas. *In Amph.* a. 5. sc. 1. Puer ille, quem ego lavi, ut magnus est & multum valet! Neque eum quisquam colligare quivit in cunabulis. Gloss. *Cuna* & *cunabulum* βαλιστήριον. Ad extremum est τὸ κινεῖν à נוע, i. e. motus est.

Cincinnus, i. e. pilus intortus, Κίκιννος. Ablato post initio, *Cinnus*: quod arguit nomen *concinnus*, i.e. comtus, politus: scilicet à pilis sumta figuræ ratione. Item *concinno*, i. e. conficio, adorno. Ut concinnare vestem ap. Plaut. Et Amph. a. 1. sc. 3. Lacrumantem ex abitu concinnas tu tu tuam uxorem. Aliter conjectat Scal. l. 6. in Theoph. de pl. Sed à priori illo vincitur κυκάω (inquit) est misceo. Unde κυκεών: quod etiam Latini proxima voce dicebant: Cinnum subeundo & disgregando agitant & miscent.

Cingo, quasi *zingo*, ζωννύω. Nec distat Hebr. אזר, cinxit. Et מזח zona, cingulum. *Zona*, ζώνη, cingulum Herod. περιφερὲς ἱμάτιον. *Perizoma*, περίζωμα i. e. quo aliquid *circumcingitur*: à περιζωννύω. Augustinus contra epist. Pelagii l. 1. c. 16. Isid. l. 19. c. 22. vocant *succinctoria*.

Gloss. περίζωμα, *cinctum, lumbare, ventrale*. A cingo, cinctū, *cingulum*: ut à vincio, vinctum; *vinculū*. Scal. l. 3. Poet. c. 101. Cunctabundæ virgini promnestria duobus digitis cingulum solvit, quod Dianæ ob eam causa λυσιζώνη à Latinis *Cinxiæ* cognominatæ, dicabat. Varr. ap. August. de Civ. l. 4. c. 11. ait, *Virginensem* deam fuisse, cui virgines solvebant zonam. *Discinctus*: in Gloss. *Dicinctus*, λυσίζωνος.

Cinis, κόνις, quod ejusdem notæ. Ap. Græc. τέφρα est cinis, ab Heb. אֵפֶר *epher*, quod idem. *Cinisculus* ap. Prudent. ut pulvisculus. *Cinisto*, quod in cinerem fiat, sive ad ferrum calefaciendum, sive alia causa. Idem & *cinerarius* dicitur. Videatur Joh. à VVouwern animadv. in Petr. *Conisco*, aut rectius *conisso* quia id analogice & respectu Græci. Lucr. Et satiati agni ludunt, blandeque *conissant*. Dicunt esse proprium hedorum & agnorum lascivientium, idem quod cornu petere, seu cornua cum impetu committere. At non ita. Est proprie τὸ κονίζειν κονίζεσθαι in pulvere versari, aut pulvere implere. Postea ad luctas & exercitia illa traducitur, ut quæ non sine pulvere, vel etiam in pulvere aut arena fierent. Et eo modo Heb. capitur. Gen. 32. 24. de Jacobo ἀνεσχηματίζετο. **Es staubete ein Mann mit ihm.** נֵאָבֵק est luctari in pulvere. אָבָק *afak*, pulvis qui in pugna disjicitur. Descendere in arenam, i. e. in locum athletis destinatum. ἡκονίστρα est palæstra: κονιστήριον locus, in quo athletæ oleo uncti se pulvere obducebant. Ap. Plutarch. sympos. probl. l. 2. quæst. 4. Apul. l. 9. Metam. *In modum pugilum, qui pulvisculo perspersi dimicant*. Tertull. de Pall. *Studia palæstræ male senescentia & lutea unctio & pulverea volutatio*. Dum itaque pecudes ita luctantur, & cornua collidunt; κατὰ μεταφορὰν conissare dicuntur, & quia pulverem excitant, & quia more gladiatorum velut in arena spectantur. Gifan. JCtus Ind. Lucret. ita: Haut scio) inquit) an verius ubique legendum sit *Corussare*, maxime cum Libri vet. aliquot habeant: *coruscant*, & alii *chroniscant*: ut & hoc sumserint Romani à Græcis, apud quos κορύσσειν κορύττειν. Idem vero *Gifanius* retinet ô

coni-

coniſcare aut rectius *coniſſare.* Quamvis nonnihil ſit τὸ *coruſſare* à κορύσσειν, i. e. galea armare. Si de milite uſurpes; non hedis, quibus τὸ κονίζεσθαι optime competit. Nam κόρυς, unde κορύσσειν, eſt galea, quæ munit caput ἀπὸ τοῦ κάρα ῥύεσθαι. Ἀκόνις, eſt κονεῖν, h. e. ὑπηρετεῖν, ſervire, atque in pulveribus deſudare. διακονεῖν, διάκονος, (poſteriorib ſeculis διάκων) ſervus aut miniſter, qui μέχρι τῶν κονιῶν κονεῖν, i.e. ad ſudores usque pulverulentos laborat. Unde colligitur, *diaconos* olim dicta mancipia, quæ ſordida & ſervilia munia heris ſuis expedirent: quanquam poſtea ad honeſtiora iidem adhibiti. Aſſonat Hebr. כֹּהֵן, *cohen*, miniſter, ſacerdos, diaconus. A כָּהַן, miniſter fuit, functus eſt ſacerdotio. Inde τὸ κονεῖν. *Fr. Jun. in Gen.* 41. 45. Hebræam vocem *cohen* fatemur ſæpe ſignificare ſacerdotem. Propria tamen ſignificatione ſua latius adhuc patet. Significat enim primarium miniſtrum in miniſterio honorabili, ut Job. 12. 19. Ideo Davidis quoque filiis tribuitur 2. Sam. 9. 9. quod exponitur 1. Chron. 18. 17. Sacerdotib. autem deinde attributum eſt quatenus Levitarum reſpectu, fuerunt primarii miniſtri Dei. Quare nos latam vocis ſignificationem retinuimus, adducti paraphraſtæ Chaldæi autoritate, Juſephi ab idololatriæ communione alieniſſimi pietate, & ejusdem exemplo, cum ipſe ut miniſter regis familiaque paterna fuerit regiis ſumtibus educata Gen. 47. 11.

Cinnamomum (ap. Galen. l. 1. antid. Plin. l. 12. c. 19. Cluſ. hiſt. Arom. l. 1. c. 15.) canna ſeu arbuſcula aromatica, κιννάμωμον. Eſt vero illud dilatatum ex *Cinnamum*, quod prius. Ab Hebr. קִנָּמוֹן, κίνναμον, cinnamum, teſte etiam Buxtorfio. Quidam in Ovid. 3. Faſt. legunt:

Cinnamum primum, captivaq; tura dediſti.

Tu cave canem. Rectius ita:

Cinnama tum primum ——

Poetæ enim ſoliti ſunt corripere: quamvis neglecto Hebr. illo primordio. *Amomum* vocatum, aut. Iſid. l. 18. quod veluti odorem *cinnamomi* referat. Videatur

Renod.

Renod. de mat.med. l. 1.ſ.1.c.36. Cluſ. l.1.hiſt Arom.c.

Circus, κίρκος, ut ab Hebr. כִּכָּר orbis: ita Sphæra σφαῖρα à שָׁפַר *ſchaphar*, rotundus, elegans, fuit. שֶׁפֶר eſt pulchritudo. Nam & ſphærica figura eſt omnium pulcherr. adeoque infinito ſimilis: unde Sol, luna, & reliquæ ſtellæ ſunt rotundæ. Immo pleraque omnia ſub cœlo corpora aut rotunda ſunt, aut ad rotunditatem prope accedunt. *A circus, circum.* Ap. Plaut. *circumcirca, Iccirco* eſt id circa. *Quocirca*, quod circa. *Circulus*, deminutum.

Virg. 5. Æn.

Flexilis obtorti per collum it circulus auri.

Circinus, inſtrumentum, quo circus ducitur. Item *circino*, i. e. circum duco, facio, aut ſimile. *Circius* ventus, à motu illo circulari, & impetu, quo omnia turbat, & quaſi in circum. A *Circus* etiam *circenſis*: ut ab hortus, hortenſis, à virgo virginenſis. *Ludi circenſes*, à circo, in quo agitabantur, κιρκήσια. *Ciris, ceiris*, κεῖρις. Ovid. 7. Met.

— & à tonſo eſt hoc nomen adepta capillo.

Κείρω, tondeo: ab Hebr. קָרַח depilavit, calvum fecit. Ab eodem, *Caluo, caluus*: migrante R, in L: quod frequentiſſ. Perott. *Caluus dicitur, qui caluam crinibus nudam habet.* Scal. l. de hiſt. anim. c. 9. *Calvum, quaſi capillis vacuum.* Sed de Ciri, video autores diſcrepare. Vulgo eſt alauda Scal. Ex. 233. doctiſſ. virorum lapſus notandus eſt, qui *Cirim* Virgilianam putarunt eſſe Galeritam, ſolius apicis decrepti ſpecie: quæ utrique quidem generi communis haut parum tamen differt: In *alauda* palmarum ſeries ſeparatarum criſtam efficit, ubi ſuſtoluntur. *Ciri* pinnulæ oblongæ, pulcherrimæ. Et poſt: teſtimonio doctiſſ. Poetæ labes hæc eluenda eſt. Ille in eodem poematio ſic:

Inde alias partes minioque infecta rubenti Crus—

Cirrus, propriè, τὸ πλέκτον, quicquid nexum aut plexum eſt, ut capillus intortus, & quaſi textus, quaſi fœminarum. Ab Heb. צְרוֹר *zeror, ciror*, faſcia, quæ plectitur & veluti conſtringitur, ut cirrus ſolet. Mart. 5.

Nec matutini cirrata caterva, magiſtri,

Juve-

Juvenal. —— *Flavam*

Cæsariem & mandido torquentem cornua cirro.

Cis, *κίς*, è genere vinculor. ut ſunt tineæ. Ab Hebr. סָס, *ſas*, *ſis*, *cis*: Et Græc. *σὴς*. Matth. 6. 19. Syris סָסָא, i. e. tinea blatta.

Cithara, *κιθάρα*: *Citharista κιθαριστής*. *Citharus*, *κίθαρος*: nomen piſcis. Gaza appellat *fidiculam*. Cald. קִיתָרוֹס eſt cithara. Daniel. 3. 5. nec diſſonat Hebr. כִּנּוֹר *cinnor*, *cinor*, i. e. organon muſicum, cithara: & propius, כִּנֹּרוֹת, *cinnoroth*: quod idem. Unde etiam *Cinira* vel *Cinyra*, *κινύρα*. LXXII. interpr. vertunt *κιθάρας* Pſ. 98. 5. Jeſ. 30. 32. *κινύρας*. 2. Samuel. 6. 5. *τὰ ὄργανα*. Pſ. 137. 2. *ψαλτήρια*. Ez. 26. 13. Fuiſſe, ajunt quidam, inſtrumentum ad querimonias & lamenta comparatum. *Κινύρομαι* alias eſt queror, lamentor. A קוֹנֵן quæſtus eſt ejulavit.

Citaris, *κίταρις*, vel *Cidaris*, *κίδαρις*: ab Hebr. כֶּתֶר corona: à Rad. כָּתַר, i. e. cinxit in modum coronæ. Avenar. Eſth. 1. 11. vertit *cidarin*. Erat inſigne regum Perſarum, vel faſcia cærulea, albo diſtincta, ſi recta geſtaretur. Qua de re, ſi vacat, lege Plutarch. in Artax: Arrian. l. 6. de exped. Alex. Curt. l. 6. de geſt. Alex. M. Lipſ. l. 11. Annal. Tac. Briſſ. Perſic. l. 1.

Clamare, eſt vocem contentam edere, poſtea appellare: ut ap. Plaut. Pſeud. a. 5. ſc. 1. tranſitive, non abſolute: *Clama* hominem, à *καλεῖν*. Aut ab Heb. קָרָא, *kara*, unde & *κράζω* i. e. vocavit clamavit, occurrit alicui clamore nominis & verbi expreſſi. Item צָרַח *zarach*, valde clamavit. Quid ſit *declamatio*, explicat Joh. Wouvv. animadverſ. in Petron.

Claudo, *κλειδόω*: *κλείω*, unde & *clingo*, *cludo*, ap. Feſt. Vel *claudo*, *cludo*: ſicut aula, olla Plauſtrum, ploſtrum, *κατ' ἀντίστοιχον*. Ab Hebr. כָּלָא *cala*, *cla*, i. e. clauſit, *ἐκώλυσε*

Claudus, *κλαῦδος* Corice: item *cludus*, in Plaut. pedes enim quaſi clauſi aut vincti ſunt. Nam & *claudit* *ὀχχαΐκῶς* eſt *claudicat* ap. Priſc. l. 10. Saluſt. *res ſocordia claudit*. Terentius

rentius deponens extulit: Nunc ubi meam benignitatem sensisti in te *claudier*: quod notat Scal. l. 2. Autor. c. 21. Aliis *claudus*, *clodus*, quasi *clopus*, ex Gr. χωλίπους h. e. χωλὸς τοὺς πόδας: ut monet Fr. Jun. & VVig. Spa. *Claustrum*, quod claudit. Ut à rasum *rastrum*: ab hausum *haustrum*: sic à clauso *claustrum*. Postea ut plaustrum plostrum: ita claustrum *clostrum*: quæ vox exstat in Petron. Arb. Sen. l. 7. de Benef. c. 21. citante sic Fr. Pithœo. Etiam *clausula* à clausum: ut *regula* à rectum: *fabula* à fatum. Unde clausula est & finis qui concludit. A clausum fit quoque *clam*, nonnullis aliquot elementis exemtis: antique dicebant *calim*, pro *clam*. Etiam Heb. עלם, abditum fuit, bene assonat. A clam *clanculum*, λάθρα. Et amplius *clandestinum*: penult. longa. Manil. l. 1. Et clandestinis surgentia fraudibus arma. A κλείω eodem est & *clathrus* seu *clathrum*, κλεῖθρον. Heb. כרלל. Item *clavis*, & Græc. κληὶς & κλεὶς ejusdem familiæ. *Conclavia*, quæ una clave clauduntur, Festo. Alioquin ap. Homer. κλεὶς est vectis: ut & ap. *Plaut.* ubi intro hanc novam nuptum deduxi, via recta *clavem* obduxi: quæ & sera Ovidio dicitur: *Excute poste seram*— 1. Am. Eleg. 6.

Clino, non est adeo in usu hodie. Tamen Lucr. l. 2. paulum *clinare* necesse est. Idem l. 2. Exiguum *clinamen* principiorum. Et Cib. in Arat. est *clinatus*. Hoc telo se tuebitur, qui hac vocula forte in versu delectabitur. Etiam Græcum plane respondet κλίνω, *clino*: & rursum ἐγκλίνω, *inclino*. Inde etiam *clima*, κλίμα: proprie declivitas, tractus gradus Scal. l. 3. poet. c. 120. Cœli partes appellamus segmenta & *inclinationes*: Græci parallelos & *climata*. A κλίνω, est κλίνη lectus, in quo reclinamur. A κλίνη, κλινικός, *clinicus*: propriè ad lectum pertinens. Postea εἰδικῶς *clinicus* idem, qui ægrotus, τῇ κλίνῃ sive lecto affixus. Plin. 25. c. 5. *spasticis, clinicis*. Alii legunt *cynicis*, ut notat Dalechamp. *Chronicis* posse legi suspicatur Mercur. l. 3. Var. lect. c. 22. Sed nihil mutaverim. Vocem enim *Clinici* pro ægroto percrebuisse inde à Plinii temporib. testatur Cyprian. qui l. 4. Epist. 7. paralyticum

vocat

vocat *clinicum*. Et Hieron. in epitaph. Paulinæ ad Eustoch. decumbentes vocat *Clinicos*. Etiam Hippocr. Athæn. & Plutarch. eodem respectu decunbentes vocant κλινοπετεῖς & κλινήρεις. Unde etiam idem Plin. l. 29. c. 1. & l. 30. c. 10. medicinam nominat *Clinicen*. Et medici appellantur *clinici*: scilicet à lecto ægrotorum. Mart. *Cœpit, quo poterat, clinicus esse modo*. Inscriptio Romæ marmori insculpta:

P. DECIMIUS. L. HEROS
MERULA. MEDICUS
CLINICUS CHIRURGUS

Uti memorat Mercur. l. 3. Var. lect. c. 22. A reclino *Reclinis*, Mart. l. 9. epig. 92. Sic in gramine floreo, *reclinis*, i. e. reclinatus: uti MSS. Palatin. legit: non *Reclivis*: quod vulgare & mendosum. Interim verò *clivus* oritur a κλίτος, aut κλιτὸς, quod idem: à κλίνω. Est enim *Clivus* propriè illa pronitas à vertice collis. Quod docet *acclivis*, i. e. leniter erectus, Gloss. *Adclive* ἐπιῤῥεπῶς ἐπαρθεὶς, ὑψηλὸν, Adclivis προσκεκλιμένος. Nec non *Declivis*, deorsum inclinatus. Et *proclivis*, qui proclinat, propensus. Cic. 4. Tusc. Sunt in lubrico, incitataque semel in *proclive* labuntur, sustinerique nullo modo possunt. At Græc. κλίνω, præposito κ ab Heb. לִין, quod est pernoctare & divertere. Idem in Hiphil הֵלִין *helin, lin, clin*. Ubi enim pernoctamus: ibi decumbimus & reclinamur. Unde מָלוֹן diversorium aut hospitium. A κλίνη simpliciter Τρικλίνιον, *Triclinium*, à tribus toris mensisve appellatum, à κλίνη. Ergo triclinium est propriè conclave, quod τρεῖς κλίνας, h. e. lectos habet, Lips. 3. Antiq. lect. Acumbendi modum, qua ex libris, qua ex monumentis, hunc fere fuisse collegimus. In cœnaculo mensa collocabatur rotunda, humilis: inferiorum quidem hominum tripes, & ex simplici ligno: lautiorum citrea, aut acerna, aut lamina argentea intecta, quam pes eburneus fabrefactus, puta in modum pardi aut leonis sustinebat. Circum mensam tres ut plurimum lecti erant, ex quo *Triclinii* nomen: vel duo etiam, quod Plautus *biclinium*:

Poste-

Posterior ætas à Vespasianorum imperio *Sigma* voc-
cœpit. Quod cum esset in forma hemicycli, aut lun
testudinis exstructum, vocare placuit nomine lit
Græcæ: Quia, ut ex marmoribus liquet, ætas illa Sig
literam ut mediam lunam scribebat, C. *Sigma* aut
duobus tantum lectis costitisse, colligo ex numero co
vivarum ap. Martial. Lamprid. & alios. Idem *Lips. epist.*
Cent. I. Non, inquit, *Sigma* antiquis biclinium propt
ut sensi ego: non diæta, aut cœnatio tota, ut Cani
non mensa ipsa, ut Brodæus: Sed nisi fallor, certa
cœnatione pars seorsum erecta & extructa ad recipien
dum lectum: idque hemicycli aut lunata forma, qual
tera illa Græca passim hodie in lapidib. & priscis libr
Suggestum, inquam, quoddam ligneum (sive qua meli
re materia non impedio) semirotundum; in quo per
tuus unus lectus, ad sex septem convivas recipiend
Quod velut dimidiatum triclinium repertum inferi
ævo, ad facilem & magis aptum usum. Ab Apuleio
mihi prima lux, & à me illi de psyche. l. 5. *Visoque stat*
proximo semirotundo suggesto, propter instrumentum c
natorium rata refectui suo commodum, libens accum
Non nominat *Sigma*, fateor: Sed auribus oculisq; ing
rit quasi nominasset, ita clarè. Hæc & plura ibi Lips
Videatur etiam Savaro in l. 2. epist. 2. Apollinaris Sido-
nii. Quia autem mentio *accubitus* facta & alibi sæpissim
tam in sacris, ut Esth. 1. 6. Cant. 2. 6. quam aliis libris
quæritur, an veteres non etiam assederint mensæ cibum-
que ceperint? Et respondetur, ita Gen. 27. 21. *Surge nunc*
sede & comede de venatione mea. Ad quem locum ita
notat Fr. Jun. Nam prisci patres, inquit, *sedendo* pri-
mum; non *accumbendo* sumebant cibum. Quam con-
suetudinem heroibus fuisse olim Homerus testis est, ut
observavit Athen. lib. dipnosoph. & ex Duride Samio
Hegesandro Delpho & autorib. aliis ostendit. De hoc
argumento plura invenies ap. Joh. Guil. Stuk. l. 1. antiq.
Convi. c. 33. & l. 2. c. 34. Casaub. contra Baron. ex. 16.
sect. 22.

Clitellæ dicuntur, sententia Festi, non tantum ex qui-
bus

bus farcinæ colligatæ mulis portantur: ſed etiam locus Romæ propter ſimilitudinem: Et in via Flaminia loca quædam devexa ſubinde & acclivia. Ad illud Joſ. Scal. *Clitellas* etiam pro locis ac livis dicunt Græci. Nam κανθήλιον ſignificat non tantùm clitellas, & ſagmata aſinorum; ſed etiam, ut dixi, acclivia loca. Quin & idem Græci κλιτὺν dicunt locum in vallem demiſſum, à quo *clitellas* formarunt Latini.

Cluo, κλύω. Exſtat in Enn. Lucret. Plaut. ut & Cicer. libro De claris oratorib. Multùm *cluentes* conſilio & lingua. *Clutum*, κλυτὸν, i. e. glorioſum, Feſt. *Inclytus*, *inclitus*, & *inclutus*. Nam υ non raro in V. tranſit. *Euclyo*, εὐκλύων, i. eſt. *bonæ famæ*. κλύω à קול *kol*, vox, quam excipimus.

Coccyx, κόκκυξ Heſiod. κόκκυξ κοκκύζει, imitatione ſoni, quem & Latini æmulantur, *Cuculus*. Suidas κόκκυξ exponit per κοῦκκος. De medii quantitate liticula. Vulgus corripit: eruditiores producunt. Rectè; ut Eraſm. in Adag, monet, Plautus certè extendit i Pſeud. a. 1. ſc. 1. *Quid fles, cucule? vives. Quid ego ni fleam?* Et Horat. l. 1. Satir. 7.

- - - - magnâ compellans voce cuculum.

Quippe *cuculum* veteres per convicium vocabant ignavum ſtolidumque. *Plin. l. 18. c. 26.* In hoc temporis intervallo 15. dieb. primis agricolæ rapienda ſunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non ſuffecerit, dum ſciat inde natum exprobrationem fœdam putantium vites per imitationem cantus *alitis temporarii*, quem *cuculum* vocant. Dedecus enim habetur opprobriumque meritum: Falcem ab illâ volucre in vite deprehendi, ut ob id petulantiæ ſales etiam cum primo vere ludantur. Videatur Turneb. l. 2. Adv. c. 7.

Cochlea κοχλίας, limax: ita dicitur à domuncula illa girata, quam ſecum portat. Heſiodorus vocat φερέοικον & vetus poeta ap. Cicer. *domiportam*. Κόχλω eſt giro. A ſimilitudine ita vocantur etiam gradus, aut ſcalæ, per quas adſcendimus. Item *cochlearium*, κοχλιάριον: *cochleare*. à forma cochleæ. Ars enim imitatrix naturæ. Mart. l. 14

epig. 121. Sum cochleis habilis, sed non minus utilis ovis. Nunquid scis potius quur cochleare vocer?

Cœlum, nonnullis à *cælando*. Sed analogia manifestò repugnat. Neque enim simile nomen à tali verbo facile deductum invenias. Neque ipsa ratio satis congrua. Itaque rectius cum Varr. Jos. Scal. & eruditis sane plurimis derivatur à κοῖλον, (unde antiquè *coilum*) propter cavitatem, i. e. partem, quæ regioni elementari obvertitur: itemque propter σχῆμα σφαιροειδές. ap. Arist. l. 2. de cœlo c. 4. Itaque dicit Andromeda nocti: quæ cava cœli signi tenentibus conficis bigis. Et Agamemnon: *in altisono cæli clypeo*. Cavum enim clypeum. Lucret. l. 4. magnas cœli complesse *cavernas*. Enn. *Cava* cœrula candent. Sed & Poetæ ap. Fest. *Cohum à chaos*, pro cœlum usurparunt. *Enn.* pilam vix sol mediam: complet *cohum* terroribus cœli. Præter etymon etiam cœlum scribi oportere per œ ex eo liquet; ut sit discrimen à *cælum*, quod est instrumentum sculptorium, γλυφεῖον à *cælando*, Isid. l. 20. c. 4. *Cælum* est genus ferramenti, quod vulgo *celionem* vocant. Idem ferramentum Job. 19. *celte* dicitur: Quis mihi det ut exarentur in libro stilo ferreo & plumbi lamina vel *celte* sculpantur in silice. Et in vetusta Sertii parasiti, apud Salonem Dalmatiæ urbem inscriptione, inter alia hæc existant: *Quam ægre veritas adhuc se mecum conciliat. Nam neque hic atramentum, vel papyrus, aut membrana ulla adhuc, sed malleolo & celte literatus silex.* Sed à *cœlum* fit etiam *cæsius*, quasi *cœlius*, ut Nigidius voluit ap. Angell. Gloss, cœsius, γλαῦκος. Nec displicet Scal. Ex. 325. s. 15. *Cæruleus* & *cærulus* idem: ut *hinnuleus* & *hinnulus*: *eburneus*, *eburnus*: *ficulneus*, *ficulnus*. Recepta liquida vividiori; ne mollis illa lactentium & lallantium repeteretur, *caluleus*. A *cælo* Sed ἄχροον est cœlum Philosophis. Qui ergo *cæruleum* aut *sapphirinum*? Recte: potius παμφαὲς ἢ σελασφόρον dicatur cœlum. At ille tamen *color* nominatus à cœlo: quia videtur inesse. Videtur inquam, non inest. Cui igitur? Aeri. Hic è longinquo talis apparet: cum propè ἀόρατος sit. Et subest ratio. Quia densa-

densatur, non per compositionem partium: sed per dispositionem. Distantia namque multas repræsentat partes visui, dispositas per longitudinem in linea optica. Exemplo sit sindon subtilissimi fili: dispansa, fere effugi visum: complicata subit. Tenebras illi nobis offuderunt, qui *cælibes*, quasi cœlites appellatos existimant, quod onere gravissimo vacent, & dignam cœlo vitam agant. Istas luce discussit radianti Jos. Scalig. λοίλιψ est carens concubitu: ut αἰγίλιψ, *ægilips* carens capris: κερκόλιψ, *cercolips* ap. Catull. carens cauda, παρὰ τὸ λείπειν. Illud verò prius à κοίτη κοῖτος: unde ὀρεσκοῖος, in montibus cubans.

Cohors, *cors* aut *chors* nonnullis à coarctando, aut coercendo: sicut ex Varr. & Isid. colligitur. Recte ab Hebr. כְּרִי i.e. cohors militum armatorum. Inde *Liv.* aliquot validas cohortes in castris armatas instructasq; reliquerant. Qui Græcis involvuntur, non immerito arcessunt à χόρτος, i. e. septum, Hinc aves *cohortales*. Columel. *Cortis* aves, Mart. Turneb. & Scal. in Varr. certissimum est (inquit hic) una litera demta *Chorton* legendum in Varrone χόρτος, ὁ περίβολος: ap. poetas. Iliad. λ. πίονα μηρί' ἔκηε βοὸς Διὶ τερπικεραύνῳ αὐλῆς ἐν χόρτῳ, i.e. ambitu ac septo. Item Iliad. ω: αὐλῆς ἐν χόρτοισι κυλινδόμενος κατὰ κόπρον. Inde Euripidi σύγχορτα πεδία. Lips. 2. de mil. Rom. c. 4. *Cohors* origine Græcanica est, & Χόρτος illis περιορισμὸς, καὶ περιχώρημα, sive (ut Hesych. περίβολος τῆς αὐλῆς: Uno verbo, quod clausum & septum in anteriore domo, vel villa χόρτον illi dixerunt. Latini *cohortem* vel *chortem*. Nam & sic scribebant, & ita docent marmora vetusta. Etsi rursus alii derivent, militariter accipiendo nomen παρὰ χόρτου, fœno quod fortasse jacerent sæpius in herba sub dio cohortes militares. Sed illa, ut dixi, melior & comtior ratio à septo. A *corte* est *cortina*. Jos. Scal. Ego puto à rotunditate, quod, ut cortes; ita hæc rotunda esset.

Colaphus, κόλαφος à quo &, levi mutatiuncula, *Alapa*. Tamen arridet Hebr. עַל־אַף *alaph*: quia *super faciem* aut in facie impingitur alapa. Græc. κολαπτήν. κολάπτω, i. e. tundo, percutio, incido. Ap. Hebr. כַּלְפּוּרֵי, h. e.

mallei, clavæ, quib. aliquid incutitur. Inde videtur esse Latin. *claba*, qua percutimus. Item *clavus*, quem percussum infigimus.

Collyra, κολλύρα: *Collyris*, κολλυρὶς. Plaut. Perf. a. 1. sc. *Collyræ facite ut madeant*. Et mox ponit, *jus collyricum*. Quod Turneb. l. 4. Adv. c. 1. explicat. Fit à Græco κόλον: quod Æolicis cibum denotat. Neque abludit Hebr. חַלָּה, *challah*, h. e. κολλύρα, placenta. Tremell. cum Junio ita interpretantur Lev. 2. 4. *similia collyræ azyma*. Lev. 8. 26. *accepit collyram unam azymam*. Alias quid κολλύριον ἢ κολλούριον, in officina medicorum sit: Joh. Gorræus & alii diligenter enucleant.

Colophon, κολοφών, i. e. fastigium, seu apex, παρὰ τὸ κολάψαι. Tunc enim incidi oportet, & cessari. Fest. *Colophon dixerunt, cum aliquid finitum significaretur*. Eodem sensu accipitur *Coronis*, κορωνὶς: idem quod κορυφὴ, quasi κάρης ὀρθὴ. *Coriphæus*, κορυφαῖος, i. e. capitaneus.

Color, à καλὸν, κάλλος, i. e. pulchritudo, quæ in primis in colore consistit. Etiam a καλὸν, καλλύνω: vel à κλέως, κλείω oritur *colo*, *cultus*, i. e. veneratio. Κάλλος significat etiam palam galli gallinacei, propter colorem: inde *gallus*. At κάλλος fit ab Hebr. כָּלַל *calal*, i. e. consummavit undiquaque, & perfecit: proprie de forma & pulchritudine.

Columbus, κολυμβὶς est nomen avis aquaticæ, Arist. l. 8. c. 3. Hist. an. & Athen. l. 9. à κολυμβάω, i. e. nato. Nec abest Scal. in Varr. Κόλυμβος à gestu, quem faciunt illæ aves. *columbaria* in navi, per quæ videntur remi eminentes κολυμβᾷν.

Comœdia Scal. l. 1. poet. c. 5. Juventus olim vacui temporis otio atque licentia noctis abusa, secura imperiorum vel heri, vel patroni, vel parentum, per pagos (nondum enim in urbes convenerant) discurrit. Qui mos cum ipso nomine ad nos simul deductus est. Legimus enim ap. Livium *comissationes*. Inde iis lusus, quos vicatim exercerent. παρὰ τὴν ᾠδὴν καὶ τὰς κώμας, apte *comœdiam* dixere: quoniam non in pascuis; aut in aruis, aut ad

ad tumulos, aut ad aras canerent. Habes autem hujus significationis vestigia in multis versibus qui extant, Epicharmi: ἐκ μὲν θυσίας θοίνης πόσις: ἐκ πόσιος κῶμος, ἐκ κώμου θυανία, θυανίας δίκη: ἐκ καταδίκης πέδαι τε καὶ σφάκελος καὶ ζημία. Ubi *comon* ex potu; ex *como* insaniam ortam scribit. Lucianus quoque in Discategorumento, Lunam ait splendere τοῖς κωμάζουσι. *Et post*: Nam quod ajunt Apollini *Nomio*, i. e. pastorali per compita & vicos cantatum carmen, à quibus appellata sit comœdia: id postea contigisse arbitrandum est. Et par Varronis lapsus. Neque enim, ut arbitratur, iccirco dictam putes, quia juvenes quæstus gratia, vicos circumire soliti essent, in quibus fabulas recitarent. Hæc ille. Itaque *comissatio*, *comissari* est à κῶμος, κωμάζειν. Unde *comiter* quoque. i. e. hilare & lubenter. Cæterum non convenit inter eruditos de verbo illo. Hic *comessor* vult, iste *comissor*, alter *comassor*, alius *commissor*: ut in Isid. Manut. Lambino, videre est. Qui M. geminant, id absque ratione faciunt. Qui *comessor* aut *comesor*, etymo falluntur, quasi à *comesum* sit. Unde, *Comestor* vel *comesor*, prima brevi. Qui *comassor*, sequuntur τὸ κωμάζω Græcor. Et hi boni. Meliores, qui εὐφωνίαν & ἀναλογίαν præferunt maluntque à *comissari*. à κωμάζειν: ut *patrissare* à πατερίζειν. Et quia à *Comus*, deducta I habent: Ut comis, *comitas*, *comiter*. Omitto libros & lapides, in quibus *Comissor*. Gloss. *comissam*, συμβολήν. *Comus*, כְּמוֹשׁ, idolum Moabitarum, & DEus temulentiæ, in conviviis olim cultus. 1. Regum 11. 7. *Tragicomœdia*, Græcis κωμῳδοτραγῳδία, è lætis simul, & tristibus: qualis vita humana & conjugium, ut ait Porphyrius.

Comma, κόμμα, κέκομμαι, à κόπτω. Latinis *cæsum*, *incisum*: ut *Colon*, κῶλον: iisdem *membrum*. Medicis κῶλον & κόλον est intestinum laxius. Quamvis in Indice Lucret. Gifanius modo κόλον, ut genuinum, asserat. Inde *Colica*: scilicet passio, Κωλικὴ ὀδύνη. Namq; κῶλον est hujus affectionis πρῶτον δεκτικόν. Aretæus & Celsus vocant *plenioris intestini* morbum. *Macrocolum*, μακρόκωλον, proprie est magnum membrum, ap. Plin. l. 13. c. 12. Et Cic. l. 3. ad Att. epist.

 25. *Im-*

25. *Impensum fecimus in macrocola.* J. Scal. n. 3. Tibul. in charta κῶλα sunt partes agglutinatæ, quos scapos vocabant. Unde regiæ chartæ μακρόκωλα vocabantur ab amplitudine. Fastigium chartæ πρωτόκωλον: imum chartæ ἐσχατόκωλον. Perot. *Est proprie protocollum, quod breviter & succincte notatur à tabellione, ut extendi deinde atque absolvi possit: κόλλα gluten.* Et Novell. 44. τὰ πρωτόκολλα videmus. Et scribit Dionys. Gothofr. in Nomenclat. Juris: πρωτόκολλον est brevis annotatio, quæ declarabat, quo comite largitionum (sub cujus cura erant chartariæ) præparatæ fuissent chartæ. *Hæc ille.* Quia vero & πρωτόκωλον & πρωτόκολλον invenitur, nec non significatio utriusque distincta affertur: non video, quare non etiam originem diversam agnoscamus: scilicet à κῶλον, membrum: & κόλλα, gluten. A κῶλον sumsere Latini quoque suum, Collum. Nempe κατ' ἐξοχήν. Quia capitis fulcrum, aut basis. Neque rarum: nomen generis peculiariter adstringi ad speciem. Ut *merum*, pro vino: *Biblia*, pro sacris literis: βροτὸς, mortalis, pro homine: ὄρνις, pro gallina: κύων pro canicula. Ita κῶλον & pro pede, & intestino Græcis: pro *Collo* Latinis *Decollare*, à collo: ut denasare, Plauto, à naso. Rhod. l. 4. antiq. c. 2. *Decollare* verbum in Johannis Baptistæ historia sunt, qui parum Latine positum rentur: quum tamen Fenestellæ sententia notione ea comprobet accipi Grammaticus Diomedes: etiamsi veteribus dictum legas frequentius, *securi cædere.* Alias Ennio *decollare* à collo & humeris deponere est, Sicut Tranquillo *succollare*, subjecto collo tollere onus. Ap. Plaut. in Aulul. pro *decipere* invenias *decollare.* Sed & Lucil. ait: Quibus fructibus me *decollabi.* Gloss. *decollat* ἀποκεφαλίζει, ἐκτραχηλίζει. *Decollatus*, ἐκτραχηλισμός.

Como, κομῶ: consonat Heb. כסם, i. e. ornavit præcidendo capillos, totondit. *Coma*, κόμη. Hadr. Jun. prolixe egit de vocib. è Græca & Lat. literatura huc facientibus in lib. de Coma. c. 1. *Acersecomes*, ἀκερσεκόμης & ἀκερσέκομος, idem quod ἀκειρεκόμης, i. e, intonsus, ab α & κείρειν τὴν κόμην. *Cometa* κομήτης, est crinitus: postea fax illa mirabilis in cœlo, κατ' ἐξοχήν. E loginquo enim intuenti-

tuentibus crinitus, & barbatus ſeu caudatus videtur. Lucan. vocat Cometam l. 1.

- - - Crinem tinendi ſideris.

Aſſonat item Claudianus 1. de raptu Proſerp.

Præceps ſanguineo delabitur igne cometes - - -

- - - Sed crine minaci Nunciat.

Aratus ἀστέρα κομόωντα. Sed & ſtellis tribuuntur: *crines.* Claudian. 7. Paneg. Retuſo crine languida ſtella.

Conciliare à concilium, quaſi *concalium* nonnullis: quod à καλέω. Joſ. Scal. ita: à *ciliis.* & Gr. κιλίκια dicuntur. Ex iis coacta veſtimenta vulgo *Feltra* vocamus: nempe τὰ ἐκ τριχῶν συντιθέμενα. Unde *conciliare*, fullonum verbum: τὸ συμπιλεῖν πιέζειν, καὶ συμπατῆσαι. Inde & *cilium*, *ſupercilium.* Iſid. l. 11. *Supercilia*, quia ſuperpoſita ſunt ciliis. *Intercilium* eſt medium illud inter ſupercilia, & illud inter ſupercilia, & illud, quod ſine pilis eſt.

Condalium in Plauti Trinum: eſt annuli genus. *Condylus* & *Condalus*, ἀπὸ τῶν κονδύλων, i. e. ab articulis digitorum. Servos olim geſſiſſe digitis ſuis monet Taubman. in Trinumo.

Contamino, à cum & *Tamino*, quod tamen ἄχρηστον. Gloſs. *Attaminatus*, χειρωθείς, μιανθείς. Juſtinus de virgininib. Locrenſium l. 21. Ne quis ullam attaminet, *Intaminatus* ap. Hor. 3. c. 2. Ubi *Gul. Xylander* ſubſtituit *incontaminatus*, putans eſſe Latinius. Sed non opus. Nam codices nihil tale præ ſe ferunt: & ubi apud poetam eſt *incontaminatus*? At ſit ita: tamen erit compoſitum à *Con* & ſimplex *Taminatus.* Igitur ut temeratus, intemeratus, contemeratus: ſic taminatus, intaminatus, contaminatus, analogice dicitur. *Tamino* fluit ab Hebr. ortu טָמֵא, *tame*, i. e. contaminatus eſt, immundus fuit. Affinitatem habet cum דֹּמֶן, i, e, ſterquilinium, fimus.

Contus, κοντὸς: *Contari*, & *percontari*, ceu conto inquirere. Gloſsar. *contus*, λεπτοκάρυον. Sed *Conus*, κῶνος, ab Heb. קַיִן *ken*, i. e. conus, lancea.

Cophinus, κόφινος. Juv. Sat. 3. Judæis quorum cophinus fœnumque ſuppellex Idem: cophino fœnoque relicto

relicto. Gloss. κόφινος, corbis corbula, quallus Ex eo[...] um fecerunt Syri *Kuphinin* קוּפִינִין.

Copula, à Latino aut Græco alii detorqueant: fac[...] duci mihi videtur ab Heb. כֶּבֶל *cefel, cepel*, i.e. copula ferrea, vinculum, nexus, compes.

Cor, κῆρ; κέαρ. Anceps faciunt. Ovid. l. 1. de ponto. [...] leg. 4. Confiteor misero molle cor esse mihi. *In Ep. Sapph.* molle meum levibus cor est violabile telis. Ma[...]lim hoc posterius: quia κῆρ. Hebr. זָכַר, i. e. habuit in corde, non multum dissimile. *Corculum* veteres vocaban[t] solertem, acutum, itemque *cordatum* virum. Hebræi *sapientem corde*. Exod. 28. 3. & alibi sæpius. Quia principium ac basis ingenii & judicii à dispositione *cordis* pendet. Gloss. *Cordatus*, νουνεχὴς, φρόνιμος. A Græc. κέαρ, καρδία, Servio, Isid. & aliis fit Latin. *cardo*: scilicet à forma cordis: vel, quod sit quasi *cor* januæ, quo movetur, ut a[it] Serv. Hebræi *cor* sumunt pro interiori parte. Gen. 15. Exod. 15. 8. *in corde maris*, Matth. 12. 4. ἐν καρδίᾳ τῆς γῆς. A cor *præcordia*, membranæ *cordi* prætensæ & vicinis partib. Plin. l. 11. c. 37. Exta homini ab inferiore viscerum parte separantur membranis, quæ *præcordia* appellantur, quia cordi *prætenduntur*. Idem l. 30. c. 5. *Præcordia* vocamus uno nomine exta in homine. *Hæc ille.* Proprius significatus patet: inde etiam iste alio fusus. Insuper à *corde* est & *coram*, quasi *am cor, cor am*, i. e. ἀμφὶ, h. e. prope: aliis à κόρη, ut sit idem, quod ob oculos. Ap. Hebræos dicitur, *ore ad os*. Num. 12. 8. Et *oculo ad oculum*. Num. 14. 14. Ut à medulla *medullitus*: sic à cor *cordicitus* dixit Sidon. l. 4. epist. 6. *Concors*, i. e. consentiens, quasi unius cordis. Opponitur *discors*. Cic 4. Tuscul. *Discordia* est ira acerbior, intimo odio & corde concepta. *Discordor*, διχονοῶ Græcis. *Vecors*, i.e. parvi cordis. *Socors*, à se particula separandi. Hinc non pauci malunt *secors*: & ap. Festum est *secordia*. Proprie est *sine corde*. Bene Gloss. *socors* ἀκάρδιος, ἄφρων. *Recordor* est memini, vel reminiscor, cum affectu cordis. Itaque hoc ἐμφατικώτερον. *Misericordia* est ægritudo, ex *miseria* alterius, injuria

labo-

laborantis, Cic. 1. Tuscul. Quid est misericordia, nisi alienæ *miseriæ* quædam in nostro *corde* compassio? ait August. l. 9. de civ. Dei c. 5. Gen. 43. 30. *æstuabant viscera misericordiæ ipsius.* Eo sensu Græc. σπλαγχνίζεσθαι Matt. 9. 36. Marc. 6. 34. & alibi sumitur. Quippe notat affectum, quo interiora *viscera*, τὰ σπλάγχνα, commoventur: & nominatim *cor*, reliquorum viscerum princeps. Hinc diserte Luc. 1. 78. διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ. Ut *misericordia*: sic factum à Tertull. contra Marcion. l. 5. *duricordia*, σκληροκαρδία. A *corde* qui *curam* esse suspicantur, recte quidem faciunt: Sed male, dum *uro* adjiciunt, quasi *cor urens.* Est enim κηρεύνω, κηρῶ, i. e. ex corde aliquid ago, quod est *curo.* Ni malis à κόρος, i. e. satietas, cum Jos. Scal. Etiam apte respondet Græc. ὤρα, i.e. cura. Accuro, *accuratum*: quod cum cura fit, ubi singularis accedit cura. *Plaut. mil.* Ergo accurato & properato opus est. Ut accuratus: sic αὐαλόγως apud eundem *excoratus*, in Casin. act. 3. sc. 6. Lepide *excuratus* incessisti. *Curia*, ait Festus, est locus, ubi publicas *curas* agebant, βουλευτήριον. Varro l. 2. de vita pop. Rom. Propter *curam* locum quoque, quo suam quisque domum senator confert, *curiam* appellat. Ap. Hebræos in portis olim erat *curia* Gen. 34. 20. Deut: 17. 5. Idem Varro etiam *excurio* usurpat, pro curia ejicio. Sed aliud est *excorio*, à corium: Unde *crusta* monente Jos. Scal. in Varr. *Crusta* quasi corusta: ut à fide *fidustum:* ab ango *angustum:* ab augeo *augustum:* ab unco *ungustum.* Sed amplius à *cura*, aut potius à *curia* (pro cura) fit *curiosus*: ut à gratia gratiosus, à gloria gloriosus. Et quod *curia* idem sit, quod *cura*: testatur *incuria.* Ut ita *curiosus* sit curæ plenus, qui singulari cura agit, &, quæ agenda, peragit. Postea περίεργος, πολυπράγμων: qui ea *curat*, quæ non debebat: & quæ aliorum sunt. Sunt igitur distincti significatus *curia*, i. e. cura: deinde *curia*, i.e. locus curarum publicarum. Similiter *curio* etiam gemino modo capitur. Primo *curio* est à *curia*: ut & *curialis.* Varro l. 4. L.L. *curiones dicti à curiis: qui fiunt, ut in his sacra faciant.* Videatur Ræward. l. 2. Var. c. 16. Scal. in Fest. *Curiales postea & curiones dicti sunt, cum antea*

curionum esse habere comitia curiata. Deinde *curio*, qui curas impendit, *curiosus*, & qui curis etiam nimis fatigat se. Plaut. Aul. act. 3. scen. 4. ---- EV. quo quidem agno, sat scio,

Magis curiosam nusquam esse ullam bestiam
ME. Volo ex te ego scire, qui sit *agnus curio*.
EV. Qui ossa atque pellis totus est, ita *cura* macet.

Est ergo *agnus curio* idem, qui macilentus, quasi confectus *curis*: metaphora ab hominibus, qui curis & solitudine extabescunt. Hinc Luc. l. 2. sunt *curæ mordaces*. Etiam inde *Securus*, i. e. *sine cura*: à se: Gr. ἀμέριμνος. Germ. Sorgloß. Lucr. l. 1. vocat, *Semotum à curis*.

Corallium & *Coralium*: κωράλλιον, & κωράλιον, quasi κοράλιον, à χεὶρ, quod manibus aut tactu lapidescat. Ovid. 15. Metaph.

Sic & coralium, *quo primum contigit auras*
Tempore, durescit: mollis fuit herba sub undis.

Nec inepte *Coralium* à mari videtur dici: quasi κόρη, ἢ κοῦρος ἁλὸς, i. e. pupilla, aut quasi quædam virguncula maris. Scilicet à forma. Aliis à κῆρ: quasi cor *maris*: propter colorem cordis æmulum: & cordis vigorem roborat, scito medicorum. Renod. de mat. med. l. sect. 1. c. 12. *Corallium* ab effigie, duritie, & natali solo sæpe nec improprie *lithodendron*, quasi *lapid-arbor* & aliquando *frutex marinus* dicitur.

Cornix: quid vocis, alibi dictum. Hic dicendum: quale sit illud παροιμιῶδες è Cicerone: *oculos cornicum configere.* Nemo enim, quantum vidi, explicatum dedit. Et Erasmus ipse dubitat, an ex apologo quopiam, an ex eventu, an ex metaphora sumtum sit. Ubi ante omnia sciendum, quod etiam alibi *cornicum oculi* celebrentur. Jobi 28. 7. *Neque contuitus est oculus cornicis.* Hinc & nomen nemini κορώνη à κόρη, i. e. oculus dicitur: quomodo Hebræis itidem רָאָה cornix, ab acumine visus appellari perhibetur. Inde liceat nobis ita colligere. Tralatitium est, maxime olim in precio antiquitatem & senectam fuisse. Plato:

Πᾶς νέος ἡμῖν αἰδείσθω τὸν ἑαυτοῦ πρεσβύτερον ἔργῳ τε καὶ ἔπει. Aristot.

τὸ πρεσβύτερον τιμιότερον.

Ovid. l. 5. Fast.

Magna fuit quondam capitis reverentia cani.

Neque id sine causa. In antiquis enim est sapientia, ait Jobus. Et iterum poeta:

----- Senibus rerum prudentia major.

Et luculente Græcus: τὸ πρεσβύτερον καὶ καταπεπονθὸς, δίκαιόν, τι εἶναι καὶ εἰλικρινὲς, ὃ παρέχον τοῖς λυποῦσιν ἀφορμὰς, ὅμοιον εἶναι Θεῷ. Ut ergo magnum decus erat antiquitus, majorum aut senum consilia & instituta sequi: ita ab iisdem discedere turpissimum. Juvalis:

Credebant hoc grande nefas & morte piandum,

Si juvenis vetulo non assurrexerat ----

Quantum igitur scelus fuerit, senum & majorum sapientiam aspernari? Istud qui faciebant, *Cornicum oculos configere* dicebantur: ut συμβολικῶς magnitudo sceleris declaretur. Oculis enim quid carius? Cornices notant senes. Illæ quippe maxime senescunt: quod in proverbium abiit. Et Hesiod. ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη. Oculi notant sapientiæ lumen. Hinc est *Aristot.* ὄμμα ἐμπειρίας. *Ciceroni*, oculi mentis. *Plinio* in oculis animus inhabitat. *Camer. in Orat. Cicer. pro Murena*: Proverbium est de iis, qui callidos. & prudentes & circumspectos, qui cavere & scirent & deberent, fallunt ac circumveniunt. Nam *cornix* cum aliorum animalium oculos potissimum appetat, ipsam scilicet suis maxime prospicere oportet. Unde & Teutonici dicunt: unam cornicem alterius oculos non configere. Ita accipiendum proverbium declaratur in oratione pro Flacco: *Hic hercle cornici oculum*, ut dicitur. Nam hunc Hermippum hominem eruditum, civem suum, cui debebat esse notissimus, percussit. *Hæc Camerarius.*

Cornu, item κέρας, ab Heb. קֶרֶן, i.e. cornu: metaphorice, pro robore, ac potentia: ut non semel in sacris. Verbum est קָרַן, radiavit, emisit radios cornuum similes. Exod. 34. id verbum ponitur de splendore, quo radiabat facies Mosis. v. 30. Videns Aaron & omnes filii Israelis Mosen, quod ecce splendida facta esset cutis

faciei

faciei ejus. Et v. 35. respiciebant filii Israelis in faciem Mosis, quod splendida facta esset curis faciei. *Abenezra* ibi ponit, *crinibat*, i. e. radiabat. Vet. versio v. 30. Videntes Aaron & filii Israel *cornutam* Moisis faciem. Et v. 35. Videbant faciem egredientis Moisis esse *cornutam*. Inde error ille exstitit, quo Moses pingitur cornutus, i. bicornis. Scilicet ex ignorantia phrasis Hebr. Porro Gr. *κέρας* venit *κεράστης*, *Cerastes* serpens Luc. l. 9. spinæ vagi torquente *Cerastæ*. Plin. l. 8. c. 23. *Cerastis corpore eminent cornicula sæpe quadrigemina*. Ex eodem fit etiam *Ægoceros*, *αἰγόκερως*, i. e. capricornus, ab *αἲξ*, & *κέρας*. Il. *Rhenoceros* à *ῥὶν*: & *Monoceros*, à *μόνος*. Ut Monoceros Latine *unicornis*: sic Rhinoceros *nasicornis* *ἀναλόγως*. E. Scal. in Atta ponit *Nasicornus*. Ap. Tertull. de pal. *Excornis*. Legatur Plin. l. 8. c. 20. & 21. Ælian l. 16. c. l. 17. c. 44. Clus hist. Arom. l. 1. c. 14. Amplius quoque *Cervus*, & Gr. *κεραὸς*: quod cornua gestet, *κέρατα*: ob eminentiam, ut solet. Hinc Homero cervus describitur *ὑψίκερως* & *δίκερος*: Oppiano *βρυθόκερως* & *τανύκραιρος*. *Cornus*, arbor à cornea duritie. Ut Græc. *κρανεία*, à *κέρ*. Hujus propterea usus in bellis: faciebant inde hastas, jacula. Pro quibus etiam ponitur.

---- *Volat Itala* cornus. Virg. 9. Æneid.

---- *Bellis accommoda cornus*. Claudian.

Corona, à *κορωνὶς*, *κορώνη*: quod sit ornamentum capitis. Aut quia sit figuræ rotundæ seu curvæ. Quanquam *κορώνη* Eustath. & Hesych. est etiam *εἶδος στεφάνου*. Proba hæc nomenclatio. Scal. in Ceirin ita: *Choronam* veteres scribebant adspirate, conscii scilicet sibi ejus etymi. Nam primum, veteribus *στέφανος χορωνὸς* vocabatur, *παρὰ τὸ χορὸς ὁμόψηφος* est Appion Gram. Rhodig. l. 6. c. 19. Simonides:

Φοῖβος ἐσηγεῖται τοῖς πινδακέλαδον ἀοιδῆς,
Ἂν ἄμετροι τέττιγας ἀπημείψαντο χορηγῷ.

A corona per deminutionem fit *Corolla*, *στεφανίσκος*. Amplius à *corolla* fit *corollarium*: quod autore Varr. l. 4. significat id, quod additum, præterquam, quod debitum est, tanquam auctarium quoddam: à *corollis* nomen deducitur:

ducitur: quod hæ, cum placuerant actores, in ſcena dari ſolitæ ſint. Gloſſ. *corollarium*, ἐπιστεφάνωμα. Scalig. in Theoph. de pl. *Corollarium*, i. e. ſententia ſententiam conſequens ſuperiorem, non ſecus ac floſculus excipit floſculum in corolla. A χορὸς eſt *choréa*, χορεία, i. e. tripudium *Choraules*, Martiali ab αὐλὸς, qui modulatur in choro. *Choragus*, χορηγὸς, dux chori. Caſaub. *Choragos* vocant hodie eos, qui pecunia ſua chorum conducunt & inſtruunt: at primitus χοραγὸς dicebatur is, qui erat vere ἡγεμὼν τοῦ χοροῦ: cujus erat officium videre, ne imperitia chori, aut laſcivia vetus Muſica corrumperetur. χορὸς à Plat. l. 2. de Leg. ἀπὸ τῆς χαρᾶς ducitur. Ita Hebr. דוץ eſt tripudiavit cum gaudio, vel ſaltavit. Unde germani ſuum accepere. Latini atque Græci ſuum è מחול formarunt, *Lamed* in R tranſeunte, i.e. chorus, tripudium.

Corbus, *Corax*, ap. Cic. κόραξ. Ab Hebr. ערב *horeb*, *coreb*, à nigredine & clamore: etiam populi ſuffragiis. *Nycticorax*, Germ. Nachtrabe: quaſi nocturnus corvus. Gloſſ. Cyr. νυκτικόραξ, ales bubo. A *corbus* eſt *corbitor* aut corvitor. Joſ. Scal. Saltatores vel cernuatores. Feſtus vocat *corbitores*, more ſcribendi antiquitus uſitato imperitis librariis, qui B cum V & contra commutabant. *Corbitores* enim ſine dubio dicendum erat. Qui enim geſtus cernuantium, ut modo ſurſum, modo deorſum ſpectent, is & *corborum* eſt, & cornicum, & monedularum, quæ ubi pedibus aliquem locum inſiſtunt, modo ἀνανεύουσι, modo ἐπινεύουσι.

Corymbus, κόρυμβος, à κάρα: eſt enim quidquid ſuperius, aut eminet, ſive quod veluti caput eſt: ut cacumen montis, coma in nodum erecta, item quod in arboribus & plantis ſuperat, aut eminet. Virg. 3. Eclog. Diffuſos hedera veſtit pallente *corymbos*. Et Statius: teneris crinem redimite *corymbis*. Scal. in Ætnam: Eſt, inquit, *corymbus*. quidquid in panicam aut ſtrobilum aſſurgit, ut in cinara videmus & in ſcolymo. Sed *prima* notio τοῦ κορύμβου eſt in capite veterum Atticorum tutulus, ſeu meta ſuggeſtus capillorum. Hæc ille.

Coſmus,

Cosmus, κόσμος, mundus. Arist. (vel quicunque alius sit autor) l. 1. de mundo: Κόσμός ἐστι σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. Quod convenit cum sacris Gen. 2. 1. Perfecti sunt cœli & terra & omnis exercitus eorum. Apoc. 10. 6. ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ αὐτῇ. Nomen & Græcis & Latinis ab ornatu est. Nam & illi κόσμον dicunt, primo ejus nomenclaturæ *Pythagora* auctore. Id enim ita *Laertius*: τὸν οὐρανὸν πρῶτον αὐτὸν ὀνομάσαι κόσμον: hunc primum Cœlum appellasse mundum: quod tamen alii ad Parmenidem, *Zeno* ad Hesiodum refert. *Galenus* cum *Laertio*: Πυθαγόρας πρῶτος ὠνόμασε τὴν τῶν ὅλων περιοχὴν κόσμον: *Pythagoras* primus appellavit hunc rerum ambitum Mundum. Idem de eo Plutarch. l. 2. de placitis philos. & causam etiam addit: ἐκ τῆς ἐν αὐτῷ τάξεως: ab ordine, qui est in illo. Ab ordine, inquam, sive à toto ornatu. *Plin.* l. 1. c. 4. Quem κόσμον Græci, nomine ornamenti, appellaverunt, eum nos à perfecta absolutaque elegantia *Mundum*. Nam & *muliebrem mundum* obtinuit dici. *Cicero de Univers.* Varietate distinctum bene Græci κόσμον: nos lucentem mundum nominamus. *Trismegistus* interiorem nomenclaturæ causam dat: εἰκότως κόσμος κέκληται· κοσμεῖ γὰρ τὰ πάντα τῇ ποικιλίᾳ τῆς γενέσεως, & plura quæ addit: Merito mundus sive ornatus dicitur. Ornat enim omnia varietate generationis, continuatione vitæ, indefessa operatione & operatione genitorum. Quæ ratio mundum proprie spectat, quatenus facit aliquid, & est DEus. *Isidori* nova originatio est, immo vetus ex Varrone: Mundus, *inquit*, quod in sempiterno sit motu, ut cœlum, sol, luna, maria. Unde & animalia Varroni videntur Elementa, quoniam per semetipsa, inquit, moventur. Ap. Lucr. l.4. exstat *acosmos*. ἄκοσμος. versus est: *Nigra Melichrus est: immunda & fœtida, acosmos.*

Cottabus, κόσσαβος, & κότταβος. Græci in conviviis solebant è poculo reliquias vini arte quadam in terram elidere, ut sonum redderet: vel, (ut Cic. 1. Tusc.) resonaret. Id κοτταβίζειν, ἀποκοτταβίζειν, cottabum facere, vocabant.

tabant. Hor. l. 2. carm. ad Posth. od. 14. est *Tingere pavimentum mero superbo*. Plin. l. 14. c. 22. *elidere in pavimento sonum*.

Covali, erant dæmones quidam Dionysiaci, quos nuncupabant κοβάλους, asperi & immites. Item *Covalos* vocabant, qui lusu assimilato fallerent, ut scribit Harpocratio & Philorchus. Κόβαλος dictus, quasi κακόβουλος. A consilio malo.

Crambe, κράμβη: ex quo Arabicum *Corumb* vel *Korumb* corrupte. κράμβη dicitur quasi κοράμβη vel κοράμβλη: quoniam τὰς κόρας ἀμβλύνει. Minime tamen κοράμβη vel etiam κοράμβλη. Attica vox est aut aliis Græcis usurpata: sed ad patefaciendum etymon ita modo ficta. Hen. Stephan. in palæst. ait, aliam ap. Juvenal. inveniri vocem, quam *Crambe* (videlicet *Cambre*) in illo versu, unde sumtum est proverbium: Occidit misetos *cambre* repetita magistros.

Crapula, extrito I. more Æolensium: κραιπάλη, παρὰ τὸ κάρα πάλλειν: ut proprie sit dolor ex nimio haustu, qui caput affligit. Plin. l. 23. c. 1. capitis dolorem & vertigines facit: ab hoc dicta crapula est. A πάλλω, est enim *Pallas*, παλλὰς, à vibranda hasta. Ni te magis afficit Hebraicum נִפְלָא, i. e. velatus, absconditus fuit: item miraculum fuit in oculis hominum: admirationi fuit, arduus & excellens, extra captum nostrum. Optime convenit *Palladi*, i. e. artibus ingenuis. Nam hæ & obscuræ sunt, & arduæ & mirabiles. Ex Hebræo est etiam φωλεὸς: proprie locus abstrusus, & quasi velatus: ut antrum, fovea.

Crater, κρατὴρ, & κρητὴρ, in quo vinum aut liquor alius miscetur: κεράω, κεράννυμι est misceo. Ab Heb. קְעָרָה, i. e. catinus, seu poculum, in quo miscebant. *Crama*: Κρᾶμα, mistura. Et κατ' ἐξοχὴν vinum. Hodie idiotismo Græcanico κρασί. Item *crates* ab illa mistione. Aliis à κρατεῖν. Sed *pincerna* dicitur quasi πῖνον κιρνᾶν. Aut à πίνειν & κεραννύειν. Ratio eadem. Aut εἰδικωτέρως *princerna*, quasi *vincerna*: quomodo Græcis οἰνοχόος dicitur. Verba κερᾶν, κεραίνειν, κεραίρειν, κεραννύειν, κεραννύσθαι, κιρνᾶν æque significant *miscere*.

μιχl-

---- μελίφρονα οἶνον ἐκίρνα. Homerus. οἰνοχόημα est, quod à pincerna infunditur. Ap. Hesych. & Suid. est οἰνοχόος ὁ ἐπικέρνης. Portus emendat. ὁ πιγκέρνης. Potius ὁ πικέρνης: ſicuti apud Codinum inter nomina dignitatis ὁ πιγκέρνης. Similiter Herodoto est pincerna ὁ πρὸς τῇ κύλικι οἰνόπτης. Athenienſibus apud Epheſios in feſto Neptuni, ταῦρος: Apud Helleſponticos ἐπιγχύτης. Ap. Hebr. מַשְׁקֶה *maſchkeh* miſcendo etiam & infundendo. *Miſcere* enim non ſolum Latinis: verum etiam Hebr. & Græcis quandoque infundere, vel etiam aliquid admiſcere. Pſal. 102. 10. potum meum cum fletu *miſcebam*. Prov. 9. 5. bibite de vino quod *miſcui*. Daniel. 14. 10. Tu rex pone eſcas & vinum *miſce*. Quod Pagninus ita vertit *vinumq́ infuſum ſtatue*. At Tremell. *Et vinum miſcens propone*. Plutarch. ſympoſ. 8. probl. 6. ubi Græca & Latina quædam vocabula conferuntur, ὡς οὐκ ἂν εἴποι ἐπὶ τοῖς Ἑλληνικῶς, κωμισσάτον (comiſſatum) λέγεσθαι, καὶ τὸ κεράσαι, μισκῆρε (Miſcere) καθ' ὅμηρον. Ubi obiter nota τὸ ἢ eſſe *Etha*, non *Itha*: quod tamen male pertinacibus eripi non poteſt.

Crebrum formant à creſco: ſicut *cribrum* à cerno. Scal. in Ariſt. hiſt. de anim. l. 8. c. 16. *Crebeſcere*, verbum militare: cum vallum munirent, aut telis tuerentur: & lixas ac calones adhortarentur ad ſuggerendum: *Gere porro*, aciebant. Inde crebro. Hæc ille. Malim ab Hebr. כַּבִּיר *cabbir* eſt creber, validus. כְּבָר crebro, jam, frequenter. Ita כְּבָרָה *cebarah*, eſt *cribrum*. הִכְבִּיר eſt multiplicare, crebrum eſſe. Fiat levis tranſpoſitio literarum. A *creber* fit increbeſco: non *increbreſco*. Ut à ruber, rubeo, rubeſco, erubeſco: ſic à creber: crebeo, crebeſco, increbeſco. *Dicis, ut putreſco, crebreſco faciendum*. Sane: ſi *increbruit* eſſet, ut putruit. At non ita. Omnes *increbruit*, ajunt. Et à putris eſt putreſco. R enim ſequitur conſonam. Quod non fit in creber. Ergo *crebeſco* rectum, in quo etiam aſſerendo multus eſt Manutius, quem conſule, ſi voles.

Crepare, Varro. l. 5. videtur natum è ſonatu. *Increpare* eſt,

eſt cum eruptione vocis & immani ſonitu reprehendere inquit Valla l. 4. c. 29. *Crepax*, à crepo: ut ferax à fero: rapax à rapio. *Crepitaculum* à crepitatum formatur: ut obſtaculum ab obſtatum & ſimilia. *Crepitacillum*, apud Tertull. l. 5. contra Marcion. *Crepundia*, quibus prima ætas capitur, à *crepando*. Germanis eadem cauſa **Klapperwerck**. *Decrepitus*, i. e. ſenex, ab inceſſu tardiori, qui crepitum ſive ſonitum crepantem excitat. Feſtus: *decrepitus*, inquit, eſt deſperatus crepera jam vita. Sive quia propter ſenectutem nec movere ſe, nec ullum facere poteſt crepitum. Joſ. Scal. A lucerna, vel candela, quæ ultimum exſpirans *crepitum* edere ſolet. Hoc enim eſt *decrepare*, ut ap. Perſ. deſtertere. Gen. 18. 11. Senex dicitur *vergens ætate*: metaphora ab occumbente ſole. A *crepo* etiam fit *legicrepus* ap. Fulgent. in Aſtronom. Gloſs. *Legicrepa*, νομοψόφας i. e qui leges crepat. Eadem analogia *pilicrepus*. Pilæ enim crepant ac ſonitum edunt, cum datatim luditur, & decidunt. Gloſſæ Iſid. *pilicrepus*, qui pila ludit. Sen. epiſt. 56. *ſi pilicrepus ſupervenerit*. In veteri lapide: *Ego ſum, ovantes convenite pilicrepi*. Lipſ. in Senec. exponit pluribus.

Creperum, Scal. Ex. 78. Veteres Latini dubium vocabant, origine Græca, κρεπαιόν, i.e. velox, citum. Incitatus enim curſus & præceps oratio, ille viſum, hæc aurem fallit. *Crepuſculum*, quia dubia lux. Ubi alter alterum non agnoſcit: quomodo Hebræi diluculum deſcribunt. Ruth. 3. 14. Ovid. 3. Metam.

Quod tu nec tenebras, nec poſſis dicere lucem:
Sed cum luce tamen dubiæ confinia noctis.

Aut à κνέφας, N in R mutato. Κνέφας, γνέφας ab Hebr. כָּנַף, i. e. furatus eſt, involvit tenebris. *Cnephoſum* antique, i.e. tenebricoſum, κνεφαῖον: Ita ζόφος à צָפַן, abſcondidit, velavit.

Crepida, à κρηπὶς, ῖδος ap. Scal. c. 26. L. L. Horat.

Sapiens crepidas *ſibi nunquam, Nec ſoleas fecit* ---
Crepidas lingere carbatinas. Catullus carm. 99.

Carbatina, καρβατίνη genus ruſtici aut vilis calceamenti. Suſpicor à teſta τῶν καρβάτων *Crepido*, i. e. ora

terræ, quam aqua alluit. Nam & κρηπὶς idem est, quod basis, fundamentum, margo.

Cresco Scal. c. 123. L. L. *crescere est creascere*, i. e. accipere augmentum in carne, παρὰ τὸ κρέας. l. 1. de plan. Videtur de *carne* primum dicta ex eo, quod erat κρεάζειν. Unde fuerit Æolensibus, quos Latini secuti sunt, κρεάσκω. Hæc ille. Item *crassus* haut dubiè etiam à κρέας, ab augmento carnis, quasi κρέασσος. Hinc etiam Isid. ait l. 10. *Crassus* à sagina corporis dicitur.

Creta κρήτη, sive *Cureta*: insula in medio Ponto, quam incolebant olim viri fortissimi, & rerum bellicar. peritissimi, qui ubique plurimos excindebant, dicti *Curetes*. Inde nomen obtegit כְּרֵתִי *cereti*, à Rad. כָּרַת, *carat*, i. e. scidit, excidit, percussit. Atque ita inde etiam *Cres*, κρὴς. Tamen ap. Strab. l. 10. Geogr. *Curetes*, κουρῆτες aliis dicuntur ἀπὸ τῆς κουρᾶς, quod sinciput raderent. Aliis à κόρη, quod more *puellarum* vestes gererent. Aliis quod κόροι καὶ νέοι Rheæ servierint: vel quod κοῦρον Jovem educaverint. Omnino ipse Strabo excutiendus. Sed ab eodem Hebr. fit κροτέω, pulso, percutio: κρότος, κρότημα. Item *crotalum*. Quod sic describit Apuleius: Dextra, *inquiens*, ferebat æneum crepitaculum: cujus per angustam laminam in modum balthei recurvatam trajectæ mediæ paucæ virgulæ, crispante brachio tergeminos ictus, reddebant argutum sonum. *Hæc ille.* Sed & testulæ item, nec non ossicula usum crotali præstabant, quæ vocabantur *Crumata*. Martialis:

Edere lascivos ad Bœtica *crumata* gestus. à κρούω. pulso.

Crissare, proprie prurire. Verbum Tarentinum, κνισσᾶν & κνισσῆν. Non à κνίσσα. Sed quod alii dicunt κνίζειν; ipsi κνισίζειν vel κνισσᾶν. N. in R. migrat: κνισσᾶν crissare. Ut μονὰ, *mora* (est enim mora dilatio temporis) φονία *furia*: φονᾶν *furere*: κνέφας *crepus*, unde *crepusculum*: κνεσπὸς *crispus*: γνῶμα *groma*: γνωματικὸς *gromaticus*: ap. Scal. in Priap. Festus: *gromagenus machinulæ, qua regiones agri cujusq; cognosci possunt, quod Græci dicunt γνώμονα.* Id scilicet ὀπίσω τετράγωνον, quadratum duabus rectis se intersecantibus sectum: ut ait Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 12.

Lucil.

Lucil. *Viamq; bis degrumari, ut castris mensor facit olim.* Gloss. *grumat*, μετρεῖ, ἐξισοῖ: metitur, exæquat. *Gruma*, γνώμων βασιλικὴ, γνώμη, διόπτρα.

Crista, in vertice aut capite alitum, ut galli. Item in galea. A κάρα, κάρη: & κόρσας, κρὰς, i. e. caput. Gloss. *Crista*, περικεφαλαία. Si λῆξιν aut appendicem Latinorum admoris, fiet *crasta*: postmodo *crista*. Nec infrequens est vocalis primæ mutatio in aliam: ut κέρας, quod item à κάρα. Ita habeo, *adhabeo*, adhibeo: impetratus, *impetritus*: Stare *stire*: & sic *crasta* crista.

Crocutula, Turn. l. 29. c. 25. & l. 26. c. 29. *Crocotula*, inquit, vestis erat mulierum, non virorum: & absque dubio ea est, quam Græci κροκώτιον appellant. Et Maro dum 9. Æn. dicit: Vobis picta *croco* & splendenti murice vestis: *crocotium* intelligit, ut effœminatos & semiviros incessat Trojanos. Utitur & Cic. de arusp. Resp. Scal. in Ciri: *Quæ prius in tenui steterat succincta crocota*, notat, *crocotam* etiam hodie decurtato nomine *cotam* vocamus in tota Gallia. Hæc ille. Origo itaque monstrat, qualis ea vestis fuerit. Κροκωτὸς enim est *croco* tinctus. Cleomedes l. 2. κυκλ. θεωρ. Sardanapolo Epicurum hostem suum, committens, ait: οὐκ ἀποφθέγξῃ κρόκινον κάθαρμα ἐπὶ τοὺς κροκωτοὺς καὶ τὰς παλλακίδας. *Epicrocum* genus amiculi, *croco* itidem pictum. *Crocus*, κρόκος & κρόκον: *Croceus* & *crocinus*, κρόκινος, descendit ab Hebr. כַּרְכֹּם *carcom*, *crocom*, quod idem significat.. Et LXXII. verterunt κρόκον. Sicut etiam vetus interpres, Pagn. Tremel. Buxtorf. & alii, *crocum*: Cantic. 4. Isid. *crocodilus* dicitur à croceo colore l. 12. c. 6. Et Petr. Martyr Mediol. l. 3. de legat. ad Sultan. narrat, audivisse se à nautis flavos esse crocodilos. Aliis ἀπὸ τοῦ κρόκου & δειλοῦ, quod *crocum* timeat ac fugiat. Unde in Ægypto juxta apiaria & ubi alias mel conficitur, crocus dispergi solet, ut ejus odore crocodilus fugetur. Quod etymon Etymologicum Græc. ut & Eustathius probat. Si quis hanc bestiam persequatur, fugit: si quis fugiat vero, persequitur. Unde parœmia exstitit: *Gloria crocodilus est*: Nam & illa sequentem fugit, fugientem sequitur, ut docet Seneca.

Mart. l. 5. epig. 62. Crocodilus est *fera Niliaca.* Describit Plin. l. 8. c. 25. Marc. l. 22. Herod. l. 2.

Cruor, à κρύος: quia sit sanguis è vena elapsus & jam frigefactus. Sicuti passim discriminant: *Sanguis* in venis; *cruor* est è corpore fusus. Gloss. *Cruor* αἷμα πεπηγμ. A cruor, *cruentus*, ut, ut à fluor fluentus, unde *fluentum* superat. Item à cruor *cruidus* ut à fervor, fervidus, à fluor fluidus: & postea *crudus*, sicuti caldus ex calidus. Et rursum à crudus *crudelis*, h.e. qui sanguinem fundere gestit. Ut à fidus fidelis, In Gloss. est *crudarium*, ὠμόλινον. At κρύος est Hebr. קוּר, *kor*, *kro*, verbum est קָרַר, *karar*. i. e. friguit, frigidus fuit. *Crudus* Gr. ὠμός, itidem à Heb. איום, *aiom*, *aom*, i. e. crudelis. At ὦμος, humerus fit ab אַמָּה *ammah*, *am*. quod idem: à quo etiam Latin. *humerus*. ὦμος more Spartano ὦμος. Ab ὦμος ἐπωμὶς: & Latine *epomis*, i. e. quod ἐπὶ τῶ ὤμυ, humeris iniicitur, aut imponitur.

Crux à κρούειν, i. e. pulsare, affligere. Fullero à χάραξ l. 4. Misc. c. 12. Ap. Hebr. est כָּרַת, *carath*, percussit, scidit. Item קָרַץ, *karaz*, est feriit. *Kerez* est excidium, interitus. Est ergo *crux* primò idem, qui angor, tormentum atque etiam interitus. Ut comicis frequenter est: *abire in malam crucem.* Plaut. prol. Men. de homine aquis merso: *Abstractum in maximam malam crucem.* Terentius etiam meritrices dicit *cruces*: quia juvenes macerent & affligant. Iterumque Plaut. Aulul. *Aliqua mala crux semper est, quæ aliquid petat.* Hodie adstricta illa significatio valde in usu est, cùm peculiariter cruciatum & interitum notamus in ligno. Scilicet κατ᾽ ἐξοχὴν, quia eximius ille dolor, mors tarda & planè cum sensu Beza ad Castell. Generali nomine crux vocatur, quidquid nos excruciat: proprie postea de illo supplicii genere dicitur. *Cruciare* item est affligere, & dein cruci affigere. Auson. in Cupid. crucifix-cruciaverat illic

Spreta olim memorem Veneris Proserpina Adonim.

Hegesipp. l. 5. c. 18. Capiebantur innumeri Judæi, quingenti

genti fermè ad diem *cruciabantur*, i.e in crucem agebantur Paulinus Natal. IX. Fel.

---- *cruciata* in carne coruscum.

Agnoscant trepidi ----

Gloss. *Cruciat* & *crucificat*, σταυρῶ. *Crucificatus*, ἐσταυρωμένος. *Crucifer* etiam est ap. Prudent. in hymno ante cibum. Gloss. σταυροφόρος, crucifer. *Crucisalus* qui in cruce saliat, ap. Plaut. Bacchid. & alludit ibi ad Chrysalum. Etiam *cruciarius* invenitur, is scilicet qui in cruce, vel qui ea dignus. Petron. in Satir. *cruciarii* unius parentes ut viderunt noctu laxatam custodiam, detraxere pendentem. Isid. l. 10. *cruciarius*, quod sit cruce dignus. Apul. Nec tantillum *cruciarius* ille deterritus. Amm. Longum est, quæ *cruciarius* ille conflavit. Tertull. ἐνεργητικῶς hac voce utitur. Febris per *cruciarios* & mortiferos exitus erogat hominem, i. e. cruciantes. Qua mente & *vinum crucium* in Lucillio Festus observat, insuave acerbum. Τῷ *crux* ferè συνώνυμον est *gabalus*. Nonius ex Varr. citat: Nos barbari, quod nocentes in *gabalum* suffigimus homines, vos non barbari noxios absolvitis. Estque originis Hebr. Scilicet à גִּבְעָה i. e. collis, quia *gabalus* in loco tumidiori. Inde quoque *Gabba*, *Gabaa* vel *Gibea*, nomen opidi Judæ, Jes. 10. *Gabbatha*, γαββαθᾶ, eminens vel excelsum. Græcè dicitur λιθόστρωτος, i. e. lapidibus stratus: & erat locus editior, vel stratum lapideum eminens. Etiam *Gabal* גָּבַל est limitavit: גְּבוּל, *gebul*, est terminus, limes, aut (verbo Lipsii) rectus stipes in agris. Quid nisi tale crux, quæ erecta & in excelso? Ex Hebræo quoque Persicum *Gali*, i. e. excelsum. Item nostrum **gabel**/ i. e. furca. Nostras vox, inquit Lipsius, quantulum abit, qui patibulum *Galgam*, appellamus: Sed nec Gallica valde abludit. *Ungibet*. Videatur etiam Casaub. Ex. 16. sect. 78. contra Baron.

Crypta κρύπτη: locus occultus, aut latens. Juvenalis.

Et solitus mediæ *cryptam* penitrare saburræ.

Crypticus, κρυπτικὸς, qui omnia occultat. *Encryphias* in Athen. l. 3. c. 14. genus placentæ subcineritiæ, sic dicitur

 quod

quod cineribus *obtegatur.* A κρύπτω, quod Hebr. כבר kabar, krab, i. e. occultavit, sepeliit.

Crystallus, κρύσταλλος, quasi κρυόσταλλος, quippe διὰ κρύους συσταλόμενον ὕδωρ. Quia sit aqua à frigore sic concreta: aut potius videatur. Glacies, inquam, videtur esse: & olim putabatur lapis è frigore ita genitus. Contra inquiunt: In calidis ut plurimum oris legitur: non fortuitæ, sed unius semper figuræ: nec liquitur, aut ab æstu solvitur, ut glacies, & quæ hujus generis solent. Quippe cum lapis sit ex humore sui generis purissimo ut berillus, adamas & alii genitus. Quæ sententia Plinii sit, legitur l. 37. c. 2. Cardan. l. subt. 7. Solin. c. Putant, inquit, glaciem coire & in crystallum corporari, sed frustra. Nam si ita foret, neque Alabanda Asiæ neque Cyprus insula hanc materiem procrearet quib. regionib. incitatissimus calor est. Sed audiamus Scal. Ex. 119. Glacies nondum evecta ad lapidis duritiem adhuc aqua est: neque crystallus quidquam, præter gradum concretionis habet. Ubi verò eo usque provecta est, ut desinat illud esse, cum lapidis forma commutat illam præparationem: neque negat, sese aliquando fuisse aquam quæ postea lapidis & subierit formam & induerit. *Et post* Dicam igitur lapidem crystallum, quia mergitur: e glacie factum, quia fuit aqua. Hæc Scalig. Videatur etiam l. 6. Fossil. Georg. Agricola.

Cubitus, & *cubitum*, à Græc. κύβιτον. Hesych. ponit κύβιτον: Suidas & Etymologista κύβιτον: Pollux κύβιτον & κύβαλον: si hoc posterius tamen caret mendo. Scal. in Arist. histor. de Anim. l. 1. c. 13. Ἀγκῶνα hic accipit pro osse ab humero ad flexuram. Verùm ἀγκὼν flexionem vere significat. Nam quâ ratione *Drepanum* in Sicilia: eadem in Piceno *Anconam*. *Cubitum* Latini. κύβον, enim angulos habet multos: & Pollux ab Hippocrate acceptum κύβιτον, putat, Doriensium esse vocem. Unde Epicharmus κυβιτίζειν scripserit pro eo, quod est *pulsare*. Ipse a. Hippocrates in libro de *fracturis* ἀγκῶνα, pro plicaturæ loco accipit non semel.

Cubus, κύβος, à κύπτω. *Cubus* est figuræ quadratæ, & im-

& immobilis ita jacet. Hinc virum bonum *τετράγωνον*, quia à virtutibus non discedat: contra fortunam dixerunt *rotundo* lapidi insidere: quod *volubilis* erret & passibus ambiguis. Inde à *κύβος* est *cubo*. Postea ut jugo jungo, pago pango, factum est *cumbo*. Item *cubile*, ut sedile, cavile. Ab accubo est *accubuus* in Plauto: sicut *assiduus* ab assidio. Scalig. poet. l. 4. c. 16. mavult à *κύμβαχος*, quod significat *cernuum*. Hinc Virg. 10. Æn.

Ejectoque *incumbit* cernuus armo.

Ubi *cernuum* posuit, quod verbum explicaret. Ap. Hebr. שָׁכַב *schachab*, *cab*, est cubuit. Tolle initium, & veram originem habebis. *Incubus*, morbus: quanquam externa vis quædam, aut moles, *incubare* videtur: unde nomen. Sicuti *ephialtes*, *ἐφιάλτης*, aut *ἐπιάλτης* παρὰ τὸ ἐπιβάλλειν, ab *insiliendo*. Serv. in 6. Æn. & Isid. l. 8. orig. c. 11. *Pilosi*, qui Græcè, *Panitæ* (alii legunt *πανίσκοι*) Latinè *incubi* appellantur: sive *inivi* (alii malunt *inui*) ab *ineundo* passim cum animalibus. Unde & *incubi* dicuntur ab *incubando*. August. l. 15. de civ. Dei c. 23. Sæpe improbi existunt etiam mulieribus, & earum peragunt concubitum, quos Dæmones & Galli *Dusios* nuncupant, quia assidue hanc peragunt immunditiam. Quem autem vulgo *incubonem* vocant, hunc Romani *Faunum* ficarium dicunt, ad quem Hor. 3. carm. 18. Faune nympharum fugientum amator, Per meos fines & aprica rura Lenis incedas. Hieron. Jes. 13. *Pilosi* vel *incubones*, vel satyros silvestres quosdam homines, quos nonnulli *Faunos* ficarios vocant. Gregor. 7. Moral. c. 15. Quinam alii *pilosi* appellatione figurantur, nisi hi, quos Græci Panas, Latini *incubos* vocant? Onomast: *Incubones* ἐπιχθόνιοι. Meminit etiam Bodin. l. 2. dæmon. c. 7. ubi *innus* legit, non *inuus* aut *iniuus*. Sed *ἀνάλογον* mihi videtur, *inuus* ab *ineo*: ut assiduus ab assideo. Et Jos. Scal. *Inui*, [illegible]. Nam *inuus*, ὁ ἐφιάλτης Servio. Idem Bod. ibidem: In voce (inquit) *Dusios* errant: legendum enim *Drusios*, quos silvestres diabolos dixeris. Scalig. de Insomn. Morbi genus est, aut potius affectionis, *ephialtes*, quasi *assul-*

assultorem dicas. Multarum ea pestis index, ac praviæ ægritudinis: haut dissimilis hujus affectionis, quæ describitur hic: à pondere & pressione dictum putant. Itaque *giganti* cognominem voluere; cujus meminit Plutarch. in lib. de fuga. *Paulus* mavult ab eo, quod *resiliant*, qui premuntur. Latini ab oppressione, concinna voce *incubum*: sicut à suffocatione Græci πνιγάλιωνα: à Themisone πνιγαλίων. Nam & Dioscorides vocat πνιγμὸς ἐν πνίγων,

Cucumis non à curvus: sed à Gr. κικυὸς ap. veteres. Inde nostrum Latinum, ait Jos. Scal. ne putes Varroni de hac re assentiendum. A *curvus* facit *cucurbitam*, idem Scal. Ap. Juven. est *ventosa cucurbita*. Κικυὸς & quod usitatum, σικυὸς i.e. cucumis, fit ab Hebr. Num. 11. 5. קִשֻּׁאִים *Kischuim*. Interpr. Græci vertunt σικύας. Et Lat. omnes *Cucumeres*.

Cudo, est galea & tegimentum capitis. Gloss. *cudo*, εἶδος περικεφαλαίας. Silius l. 16.

> Scipio contorquens hastam, cudone comantes
> Disjecit crines.

Alii *cudere*. Rectius à כִּידוֹן *cidon*, i. e. galea, lancea. A כִּיר, i. e. cædes. Aut à Gr. κώδιον, κωίδιον, quod est vellus ovinum.

Culeus. Agric. l. 1. de mens. Rom. vult esse nomen Græcanicum. Et rectè. Κυλεὸς Jonicè pro κολεός. Ap. Columell. est dolium *sesquiculiare*. Est enim & vasis genus & mensuræ. Item saccus simpliciter. Item κυλεὸς vagina. Gloss. *Colleum*. ὁ ταύρειος ἀσκὸς. Et post: *culleus*, ἀσκὸς βόειος, λάρναξ.

Culex, quasi *Aculex*: ab aculeo dictus, quòd sanguinem sugat, Isid. l. 12. c. 8. Et Aug. in Ps. 148. Quis dedit *aculeum* culici, ut sanguinem sugat? Quam tenuis fistula est, qua sorbet? Tertull. 1. contra Marcion. culici attribuit tubam & lanceam. *Cana culex* ap. Plaut. in Casin. per convicium appellatur senex amasius, quod sua promuscide cutem formosarum mulierum pertundat & tanquam siphone sanguinem eliciat, interprete quidem Turn. l. 16. c. 3. Matt. 23. qui *culicem* percolant,

came-

camelum autem deglutiunt. i. e. qui in frivolis anxiè & superstitiosè trepidant: ea autem, in quibus momentum est præcipuum, de industria negligunt. Culex Hesychio κωνωπίς, alias Græcè κώνωψ. Unde κωνωπεῖον, *Conopeum.* Est & *conopeum* papilio, seu genus retis, in modum tentorii, quod arcendis muscis & culicibus lecto obtenditur, Nili accolis in Ægypto prætet cæteros usitatum: quòd ea loca propter paludes Nili hoc genere insecti scaterent, teste etiam Plin. l.9.c.7. Hinc Flaccus epod. 9. in castris Antonii & Cleopatræ etiam *conopeum*, ut molle & Romanæ disciplinæ parum decorum reperiri indignatur. *Interq; signa*, inquit, *turpe militaria Sol adspicit conopeum.*

Culmen & *columen*: sicut *culmus* & *columus*. Vox à priscis agricolis, qui superiores casarum aut domorum partes *culmis* tegebant. Virgil. 1. Eclog.

------- *Villarum culmina fumant.* Et ibidem:
------ *Congestum cespite culmen.*

Quod hodieque in usu: ut scilicet culmini stramineo cespes imponatur. Ubi domus jam perfecta suo culmine & tecto, dicebatur domus *columis, incolumis*: à parte illa potiori. Deinde *columis* est idem, quod integer, aut bene habens: sumta ratione ab integritate culminis, sive tecti. *Incolumis*, plus adhuc simplici. IN hic αὐξητικὸν, quod & alibi notavimus. Isid. l. 10. *Columis* à columna, quod erectus firmissimus sit. Verum à *columus* aut culmus *Columnæ*: quoniam instar *columi*, à forma: aut quia *culmen* seu tectum sustinent. Unde vero *columus*? Idem est, qui *calamus*. Quod Virgilius testatur, & ad illum Servius. Tantum leve discrimen est, in pronunciatu, *calamus, calumus, columus*: & dein *culmus*. Gloss. *Culmus*, καλάμη, στάχυς. Et qui vel Germanica hodie tam dispari modo pronunciari novit; illas literarum mutatiunculas invicem apud veteres non mirabitur.

Culter, & in Propertio *cultrum*. Gloss. *cultrus* σφαγὶς, μαχαίριον, *Cultra* μαγείρου σφάγιον. Convenit cum illo Plautino Aulul. act. 3. sc.2. Eu. *Quia cultrum habes. Con. cocum decet.* Aliquando mihi videbatur *culter* dici q. *cul-*

cer, à χαλκὸς: ſcilicet à materia, è qua fiat culter. Aliiſà *cultu terræ*: nam hæc primatus cultro ſcindebatur. Plin. l. 18. c. 18. *Vomerum plura genera.* Culter vocatur, *prædenſam, priusquam proſcindatur, terram ſecans.* Caſaub. in l. 4. Athen. c. 13. Latina vox *culter* Syriacam originem habet à קטר, occidit: tranſpoſitis literis poſterioribus. Græci etiam cultros μαχαίρας vocant aut μαχαίρια. Vetuſtiſs. Græci appenſam gladii vaginæ machæram geſtabant, eaque utebantur pro cultro: ap. Hom. *Hæc ille.* Verbum קָטַל *katal* legitur Job. 24. 14. Pſ. 139. & ſignificat *cædere* aut *occidere*. Quod proprium eſt cultri. Taubman. ponit *cultrum cibicidam*. Quæ vox in Nonio & Lucillio etiam invenitur.

Cuminum, κύμινον. Perſius

----- *Pallentis grana cumini.*

Quod explicat Horatius, dum vocat *exſangue* cuminum. Inopiam enim ſanguinis, aut corruptionem comitatur pallor. Verſ. Lyrici:

Quod ſi pallerem caſu, biberent exſangue cuminum.

Baptiſta Porta l. 8. c. 13.

Cuminum livorem palloremque bibentibus gignit. Cumino etiam ſufficiuntur, qui facies ſuas exterminant, ut ſanctitatem & corporis macerationem aſſimilent. *Hæc ille.* Vox ab Heb כַּמֹּן *cammon*: teſte etiam Buxtorfio. Apud Ariſtotel. l. 4. Ethic. c. 8. eſt κυμινοπρίστης, h. e. cumini diviſor: & ita nimium parcus & verè ſordidus, qui cuminum etiam, granum ſanè puſillum, diffindat, & partem in aliud tempus reſervet. Simile de re itidem exiguâ exſtat apud Martial. l. 5. in Calliodorum ad Sextum:

Quadringenta ſecat, qui dicit, σῦκα μέριζε,
Uno credis equo poſſe ſedere duos?

Ubi Matth. Raderum interpretem ſatis eruditum, conſulere par eſt. Amici intimi dicuntur οἱ περὶ ἅλα καὶ κύμινον, h. e. qui qualicumque victu contenti amicitiam colunt: ap. Plutarch. 5. ſympoſ. quæſt. 10.

Cuniculus, Iſidor. l. 12. c. 1. Cuniculi genus agreſtium animalium, dicti quaſi caniculi, quod *canum* indagine capi-

capiantur, vel excludantur ab speluncis. At promtius Græci facere poterant ἀπὸ τῶ κυνῶν τὰς κυνίκλους. Ita enim Polyb. l. 12. & Ælian. l. 13. de hist. anim. c. 15. eos appellant; nisi quod uterque Hispanam esse vocem dicit. Videre licet in Hadriani *numismate* Hispaniam ramum ilicis manu tenentem, ad cujus pedes *cuniculus*. Varro l. 3. de re rust. c. 12. Tertii (ait) generis est, quod in Hispania nascitur, simile nostro lepori, sed humile, quem *cuniculum* appellant. Cuniculi dicti ab eo, quod sub terra cuniculos ipsi facere soleant, ubi lateant in agris. De cuniculo, in bello disserit Lips. l. 5. Polior. dial. 6.

Cunradus, i. e. valens consilio, à **Können**/ posse, potens. Scal. Exerc. 266. Idem est *Cunrad*, quod consulta audacia. Quæ quid aliud quam fortitudo? quam solam virtutem veteres judicabant. *Gebhard*, rectius **Gebrath**/ i. e. qui consilium dat. **Wolrat**/ i. e. bene consulens: *Eubulus*, εὔβουλος: Richardus, **Reichrat**/ dives consilii. Vel **Reckratt**/ i. e. consul inter heroas, sive nobiles. **Recke**/ enim significat proceros, magnos, eximios, Lutherus. *Olradus*, **Altrat** vel Saxonice **Oltrat**/ i. e. senior, vel senator, multarum rerum usu præditus. Juvenes enim ὄμμα τῆς ἐμπειρίας καὶ φρονήσεως nondum habent. *Eccardus*, mea sententia, inquit Lutherus, **Hegerat** ab **Hegen**/ id est, custodire, servare. *Marquardus*, crasse nimis pro **Margrat**/ seu **Marckrat**/ consul provinciæ. **Marck** enim est limes.

Cupressus & prius *Cyparissus*, ap. Virg. l. 2. Georg. κυπάρισσος & κυπάριττος. Isid. l. 17. c. 7. *Cypressus Græcè dicitur, quod caput ejus à rotunditate in acumen erigitur.* Κυπάρισσος Græcis dicitur, παρὰ τὸ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρέμονας: quod pares ramos pariat. Unde *cupressi* vocantur ἰσοζυγεῖς. Atqui Full. l. 4. Misc. c. 5. pertendit *cupressum* dici ab Heb. גפר *Gopher*, adeoque *gopher* esse ipsam *cupressum*. Enimverò nec literæ vocis, nec natura arboris per illam vocem notatæ, abludunt. Et *gopher* Gen. 6, 14. arcam Noah condidit. Jam *cupressus* structuræ optimè subservit: quippe εὐώδης καὶ ἄσηπτος. Et Petrus Martyr. de Legat. Babyl. l. 2. *Silvas cupressinas ita peculiares habent*

Creten-

Cretenses, ut domorum omnium trabes, contignationes, tabulataq; omnia ex illis arboribus, atque etiam naves construant. Videatur Diosc. l. 1. c. 86. & in eum Bauhin. & Matthiol.

Et non plebejos luctus testata cupressus. Lucanus: Rogis enim adhiberi solitam, propter gravem ustrinæ nidorem, testatur Varro. Similiter Virg. l. 2. Æn.

cupressum templo deæ lugentis apponit
------ *Juxtaq; antiqua cupressus.*

Lib. 5. Æn. ponit, *ferales cupressos.* Hor. epod. 5. dicitur *funebris:* & 2. od. 14. *Invisa.* Plin. l. 16. c. 33. *Cupressus diti sacra: & ideo funebri signo ad domos posita:* scilicet nobilium & divitum, uti Lucanus ante citatus, aliique autores testantur.

Curvus à κυρτὸς κυρτόω incurvo: idque ad differentiam *Curti*, quod aliud est. *Incurvi cervicum* pecus ap. Varr. Pacuv. Sic *camurus*, i. e. inflexus, curvus. *Camura* cornua, 3. Georg. κάμπτω, i. e. flecto, incurvo: καμπή, i. e. curvatio, καμπτήρ, flexura: καμπτός flexilis. *Camuri* boves, ap. Fest. Aliud vero est *cammurus*, κάμμορος ap. Hom. pro κακόμορος. Ἀμόρος. Etiam *Cammarus* è numero piscium: uti prolixè explicat in Lexico Martin. De *curvo* autem possit aliquis sciscitari, an non ad Hebr. linguam referatur. Sane non abnuo. Nam ibi est כָּרַע, i. e. curvavit crura, corruit in crura, flexit crura seu poplites, curvavit genua. Ex quo etiam *crus* ducitur. *Curtus* autem est per transpositionem à קָצַר, i.e. decurtavit, imminuit, קָצָר, *kazar*, i. e. curtus: unde nostrum quoque vernaculum, Kurtz.

Cuspis. Servius ad illud Virgilii, 10. Æneid.

------ *Cuspis medium transverberat ictu.*

Sane (inquit) cuspidem abusive pro hastæ mucrone posuit. *Abusivè!* Res mira: de veteribus tam libere minores judicare, aut licenter: nec ulla tamen addita causa. Omnium certe Latinorum suffragio *cuspis*, ἀκὴ, sive mucro. Nec aliud ingerit origo. Est enim vox à serpente. Cujus ictum & inprimis linguæ acumen quis nescit? Lucret.

Lingua

Lingua vibrante minantis. Serpentis ----- Virg. 3. Georg.

Linguis micet ore trisulcis. Et 2. Æn.

Sibila lambebant linguis vibrantibus. -----

Vox est ἀσπὶς: inde *suspis*, simplici mutatiuncula: ἀσπὶς à πτύζειν, quod est sibilare, more serpentis bestiæ. Post etiam extendere, girare: ab ejusdem flexibus, aut giris. Poeta rursum l. 2. Æn.

Immensis orbibus angues. ------ Item

Sinuatque immensa volumine terga.

Etiam Luc. l. 9. ubi aliquot serpentum genera producit, iisdem *orbes* tribuit aliquoties. Quomodo & Sap. 16. 5. sunt *angues tortuosi.* Deinde ἀσπὶς eadem causa est *clypeus* usitate. Iterum poeta:

----- *Clipeiq; sub orbe teguntur.*

Æschyl. Ἅλω) πολλὴν ἀσπίδος κύκλον λέγω. Camerar. problem. etym. de c. 1. Ἀσπὶς unde? armatura inquam istæc. Num ab *aspide* animali? Neque enim dubium est olim clypeos, qui ἀσπίδες sunt, rotundos fuisse. Æschylus etiam in Tragœdia secunda canit:

Halona grandem (sic orbem Clypei voco)

Ipso rotante exhorrui.

Istud vero serpentum genus, quum dormit vel apricatur, in orbes convolvit sese. Utriusque vero ratione ex α & σπίζω, quod est, *extendere*, hoc vocabulum componitur. Si enim clypeum intellexeris, α privandi significationem habebit, quod hoc non protendatur in longum, sed in circulum contrahatur: sin bestiam, α intendendi particula fuerit, longitudinem corporis vel intensum & acutum sibilum innuens. Non tamen absurde quispiam suspicetur fortasse, conjectatus animantis nomen esse *factitium*, atq; *sono ipso* præ se ferre aspidis quendam sibilum. Hæc Camer. Obiter notetur, quod *aspida* Sisenna vocet *Somniculosam*: & Luc. l. 9. *Somniferam*: Quia lethiferum somnum morsu inducere Eustathius & alii tradunt.

Cyclops, κύκλωψ, i.e. habens oculum instar cycli. Non dubium est, quin & *cocles* à κύκλωψ. Sic duplices Græc. literas desinentes Latini mutant in S: ap. Scal. in conject.

Cym-

Cymba, κύμβη. Et alibi etiam *cumba*. Est navis genus: & dicitur à κύμβον, quod παρὰ τὸ κυφὸν, à κύπτω. Idque propter cavitatem. A cymba fit *Cymbium*, κύμβιον. Est etiam poculum formâ naviculæ. Talia nomina multa & hodie sunt & fuerunt antiquitus, vel ab effectore, vel materia, vel forma, vel fine, vel loco, vel ab accidente quovis alio imposita Scaliger ita: Poculorum, aut à materia, aut à forma, aut ab usu, aut ab opifice, aut à possessore, aut à regione profectæ sunt appellationes. Materiam autem ipsorum duobus modis declaratam esse, primo παρὰ τὴν οὐσίαν: idque non una ratione, sed aut a natura, ut κέρας: aut ab arte *Cissybium*, ex hedera: altera modo ἀπὸ τῆς ἕξεως, i. e. à facultare, ut fictilia. E luto enim audis quemadmodum fingi possint. A forma autem ut κύλιξ. Erat enim rotundum poculum. κυλίειν enim hoc significat. Unde & κύκλος. Ab usu, ut *pelvis*, *gutium*, *capida*, quæ à Numa in sacris tantum ad rem divinam constituta fuerat: cujusmodi etiam τὰ σπονδεῖα. Quanquam autem super *Amistide* Thracia dubitarunt doctiores: tamen ab usu dictum qui putat, mecum sentit; quoniam ἀμυστὶ exhaurienda siccandaque erat. Opifices autem multis ab se nomina indiderunt, inter quos Lycius Myronis filius Bæotius, à quo λυκιουργεῖς: item Thericlea, propter possessores, ut Nestoris. A regione vero vulgatius est, quam ut quidquam de eo scribatur; *Dodonæum*, *Samium*, *Corinthium*, *Campana*, supellex. Quare non est difficile, cujusmodi *Cymbeum* fuerit, indagare. A forma enim nomen sibi comparasse manifestum est propterea quod naviculæ speciem præbere.

Cyperus, κύπειρος, etiam κύπειρον & κύπαιρος. Diosc. l. 1. c. 4. etiam ἐρυσίσκηπτρον vocari à nonnullis refert. Plin. l. 21. c. 18. *Quidam etiamnunc unum genus faciunt junci trianguli, cyperon vocant.* Et mox: *Cyperus juncus est angulosus.* Etiam invenitur cyperus quadrangulari caule. Ex quo Corn. Celsus l. 3. c. 21. vocat *juncum quadratum*. Oritur vox *cyperus*, ab Hebr. כֹּפֶר *copher*: quod non modò significat bitumen, ἄσφαλτον: sed etiam arbusculam satis odoratam. Cant. 1. 14. *botrus cypri.* LXXII. βότρυς κύπρου.

κύπρε. Tremell. & Jun. *Bacca cypri.* Etiam jungitur cum nardo, Cant. c. 4. 13. κύπρει μετὰ νάρδων. Tremell. & Junius: *Cypri cum nardis.* Jam specta literas τῆ כֹּפֶר & cyperi: juxtaque naturam & qualitatem utriusque, etymon sine tergiversatione accipies.

Cypselus, κύψελος: nomen avis apud Aristot. ab Heb. קִפּוֹן, *kippon*, i. e. *cypselus.* Uti vertit. Avenarius. Jes. 34. 15. LXXII. Interpretibus est ἐχῖνος. Vet. Latino *ericius*, ut & Pagnino. At *merula*, Tremellio. Aliis κύψελος è genere hirundinum, ut ajunt: Græci à κυψέλη faciunt. Scal. in Arist. hist. de anim. l. 1. c. 2. s. 12. *Apodes* intelligit eos, quorum tractat historiam in nono. Ii, quia nidum conficiunt ad *cistellæ* sive capsulæ faciem, quam κυψέλλην Græci vocant: inde *Cypselli* dicti sunt. Gesn. de Avibus: *Latine* Cypselus: *Gaza apedes & depedes dixit.* Tamen ibidem Scaliger: Th. Gaza Græcam vocem, *inquit*, ἄπους cum voluit Latinam facere, imprudentissime posuit æquivocationem τῇ ὄρνιθι καὶ τῇ μελίττῃ. Sic enim scripsit *Apes.* Κακόποδας idem pessime est *Depedes*, interpretatus. Est enim *depes*, pede carens. Hoc autem damnat Aristoteles. Dicet ita capi *Depes*, sicuti *deformis*: non enim caret forma: sed admissum *forma* notat turpitudinem. Hæc defensio fallax est. *Deformis* enim tollit formam; non substantificam, sed concinnitatis. Est enim forma æquivocum. Interdum pro Entelechia: hanc non tollit deforme. Interdum ἀντὶ τῦ κάλλους: eam tollit deforme. At *pes* in animali æquivocum non est. *Depes* igitur, ἄπους est: κακόπους *prævipes.* Hæc ille.

Cyrus, i. e. plenus autoritate. Κῦρος. Unde κύριος: κυριακὸς, *Cyriacus*: ex quo defluxit quoque nostrum Kirch/ & Saxonica dialecto, Kercke: & apud Anglos *Church*, κυριακὴ: nempe *ædes.* Quomodo veteres Christiani etiam vocabant *domos Dei*, *Domos dominicas* (unde adhuc nobis Dom / Domkirche) item *basilicas*, item *ecclesias*: Ut ap. Origen. Tertullian. Hieron. Euseb. Minutium Felicem Salvianum & alios videre est. At rarius, quod gentilitatem saperent, nomina *templi* ac *delubri*, usurpabant, ut notat etiam Rittershus.

At nos hodie crebrius utimur ac promiscue. Neque tamen male ideo, quia ab ethnicis. Alias quæ voces Græcæ & Latinæ saliva illorum contaminatæ non sunt? Ergone ocius proculcandæ? Sed veteres quæ tutentur, alia sunt. Nam vivebant illi sæpe inter medios ethnicos, vel in vicinia: utque externis etiam symbolis ab eorum idololatria sejungerentur, aliis hic usi sunt vocibus; ut quæ Christum Dominum statim per se ferrent & sic magis hostes Domini urerent. Sed & *Cyrus* formari quit ab Hebræo כֹּרֶשׁ *coresch*, à יָרַשׁ, *jarasch*, i. e. hereditatem adiit, possedit jure hereditario. Autore Plutarcho, *Cyrus* lingua Persica significat solem: itidem ex Hebr. חֶרֶס, *cheres*. Trem. & Junius in c. 45. Jes. 4. Proprium *Cyri* regis nomen, teste Herodoto & Justino, fuit *Spaco*, id est, canis Medorum lingua: à *cane*, quæ expositum infantem lactaverat. *Coresch* vero cognomen fuit honorificum à Persis inditum, quod sonat *Dominum*. Nam eadem quoque ratione *Coresch* apud Persas est Solis (quem colunt) epitheton: vel cum augmento Persicæ terminationis, *Coresar*. Hæc illi. Deminutum à Cyrus est *Cyrillus*: sicut *Franciscus* à *Francus*: quod est Germanæ prosapiæ. *Francus*, i. e. ἐλεύθερος, liber: à frei aut **fry**/ & **anck**/ quasi **Fryanck**. **Ancke** enim est adolescens, juvenis: quod etiam nunc in pagis audias: quando juvenem aratorem nominant: ex Lat. *ancus*, *anculus*, *ancillus*: unde & *ancilla*, ut diximus.

D.

D*Agnades* vel *dacnades* ap. Fest. Sunt avium genus, quas Ægyptii inter potandum cum coronis devincire soliti sunt, quæ vellicando morsicandoque & canturiendo assidue non patiuntur dormire potantes. Δάκνω est mordeo: δακνώδης, id est, mordax: Δακνάδες, δῆξις, δῆγμα, δάκνω, à דָּקַק, *dakak, dak*, i. e. attenuavit, comminuit. Vel à דָּכָא, id est, contrivit, confregit, contudit.

Damnum Indemnatus in Sat. Petronii: & in Leg. 12. Tab. *Inde-*

Indemnis, ap. Arnob. l. 1. extra damnum positus: quod veteres proprie τὸ ἀνάλωμα interpretabantur. Seneca ad Marciam. c. 18. *accessionibus damnisq; mirabilem*. Claudian. in paneg. Claud. *Oceani lunaribus æmula damnis*. Agell. l. 20. c. 7. *Lunæ aucta & damna*. Quibus in locis *damnum* significat detrimentum & imminutionem Scal. in Conj. δαπάνη, *dapnum* prius, deinde *damnum* factum est. Ita δει-πνᾶν, *dapinare*: Plaut. Capt. æternum tibi *dapinabo* cibum. Mutatur *A* in *I*, ut in ἀφαίναι, *apinæ*. Est autem δαπανᾶν impendere, consumere Δάπανος, qui omnia consumit; fruges consumere natus. A δάπτω, δάψω, avide voro. Δαψιλὴς, *dapsilis*, i. e. copiosus, largus: ut ita *daps* lautum & abundantem cibum significet. Ni malis Hebr. דְּבַשׁ, i. e. mel, & omne edulium dulce, dapsile, largum. Etiam δαὶς est epulum: δαίομαι epulor.

Daphne, δάφνη. Nihil crepitantius uritur: ut Lucr. scribit l. 6.

Nec res ulla magis, quam Phœbi Delphica laurus
Terribili sonitu flamma crepitante crematur.

Et Tibull. l. 2.

Ut succensa sacris crepitet bene laurea flammis.

Hinc etiam ducitur à ζα, quod vim intentionis habet: & φωνεῖν. Quia dum uritur, sonum facit majorem, immo & præsagium; qua causa Dionysius dicit μαντικὸν φυτὸν. Inde dictus est *Daphnis*, Mercurii filius: cujus meminit Virg. Ecl. 2. quia in laureto editum ferunt: ut notat Scal. l. 1. poet. c. 4.

Defendo, proprie est arceo, averto. Plaut. Mostell. Ecquis est, maximam qui his injuriam Foribus *defendat*? Cic. *defendere* pericula civium. Cæsar: quod bellum non intulerit: sed *defenderit*, i. e. repulerit. Virgil. Solstitium pecori *defendite*. Propert. l. 1. 20. Nimpharum cupidas semper *defende* rapinas. Lipsius Variorum l. 2. c. 22. *Infensus*, sicut *defensus*, ab infendo. Isid. gloss. *Fensus*, iratus. *Fendo* inusitatum, forte à σφενδονῶ: prius *sfendo* sicut *sfunda*, σφενδόνη. Aut, ut melius habeamus, quantum potes, fabricare quidvis, quidvis comminiscere; sed studio veritatis. Etiam funda à *fune*

ducetur: quia inde conficitur. De *funda* Lipſ. l. 4. polior. dial. 2. & 3. plurib. agit. At Martinius *fendo* educit à θείνω, occido: vel ab ἀφανδάνω, diſpliceo. Neutrius ſignificatio diſconvenit. A *fendo* eſt etiam prahendo: præhenſum, ſicut defenſum: ſcilicet à præ. Propterea *Camerar.* ubique per Æ ſcribit, *repræhendo*, *comprahendo*. Formatur enim *hendo*, *fendo*; ut *hariolor*, *fariolor*; *horda*, *forda*. Nec mirum: cum aſpiratio jam inſit in F. Quod autem *præhendo* in prima corripitur, ea ratione fit, qua *præuſtus* in prima à Virgilio corripitur. H. enim tanquam litera tenuior, & imbecillior ſæpe quantitati haut obeſt. Ut: *illæ hodie.* Et: *Muſæ habitant.* Aliis libitum facere *prehendo*, à *prendo*: dilatatur, *prendo*: poſtmodum injecto H. *prehendo*. Tu melius arripe, i. e. prius. *Reprahendo* proprie eſt *rurſum* aut *retroprahendo*: ut cum pallio *prahenſo* remoror, quem in via ſum aſſequutus. Poſtea *reprahendo* eſt verbis prahendo & aggredior, h. e. culpo & arguo.

Delphin, δελφὶν: diſiectis putant literis oriri ex לִוְיָתָן quod ex balæna, aut draco marinus. Job. 3. 8. & 41. 1. 2. Equidem non pugnaciter hic pugnavero, qui ſcio miris aut miſeris ſæpe modis nomina ex una dialecto in alteram ſolere verti. Legatur Plin. l. 9. c. 8. Full. l. 4. Miſc. c. 19. Scal. in *Ariſt.* hiſt. de anim. l. 2. c. 16.

Ovidius, 2. Met.

----Nec ſe ſuper æquora curvi
Tollere conſuetas audent delphines in auras.

Denſus: faciunt à Gr. δασὺς. Potius utrumque ab Hebr. דָּשֵׁן, *daſchen*, *dens*, i. e. denſus, adauctus, pinguis: דֶּשֶׁן πιότης. Ita παχὺς ab עָבָה, denſus aut pinguis fuit.

Deris, δέρος, δέρας, eſt pellis, ſeu corii nomen commune. Feſtus contra: *Deris*, Græci appellant pelles nauticas, quas nos vocamus *Segeſtria*. Ad quod Scal. Gloſſæ vet. *ſegeſtræ*, διφθέραι, δέῤῥεις πλοίου. Gloſſar. *ſegeſtre*, στέγαστρον, παλαιοδέρμιον, vel potius γεροδέρμιον, vetus pellis, ut γεράνδρυον. *Idem* in Con. in Varron. De *Segeſtri* Lucilius,

Penitus

Penula si quæris, canterium servi, segestre,
Utilior mihi quam sapiens - - - -

Erat enim *teges*, quæ à *segetibus*, ut vult Varro, quod ex eis fieret, dicta fuit. Postea factam esse ex pellibus, testatur Plaut. ap. Porphyr. qui dixerit de anu dormiturien-te: *Anus hæc in pellis periculum protenditur.* Valer. Max. ait, Catonem *hedinis usum fuisse pro stragulis*, tanquam nihil mutasset è prisca frugalitate. Certe στέγαστρον pelles significat. *Hæc ille.* Aut potius generatim στέγαστρον est id, quo operimur, à στέγω, στεγάζω. Plaut. Bach. a. 2. sc. 3. *Forte ut assedi in stega.* Est *stega*, tabulatum navis & quasi proscenium, in quo nautæ ambulant. Græce στέγη, στέγα. Arbitro, *Constratum puppis* est. Hinc Cic. in Verr. *Navis constrata*, quæ Cæsari *tecta*. Item *prastega* in Pseudol. a. 1. sc. 2. ut quidam legunt: & monet ibi Taubm. *Tristegus*, τρίστεγος, tria habens tecta. *Tristegum*, τρίστεγον, tertia contignatio. Actor. 20. 9. *Tristega* exstat Gen. 6. Ezech. 42. Lat. versionis vulgatæ. Sed & quomodo *præstega*: ita etiam factum præstigiæ, quasi *præstegiæ*. Ut *attegiæ* ap. Juvenal. Sat. 14. ita formatur & *prætegiæ, præstegiæ*, & dein præstigiæ. A *prætegendo*. Eludunt n. quasiq; tegunt oculos. Similiter Hebræi præstigiatorem vocant מְעוֹנֵן ab עַיִן: quia oculos præstringit & ita decipit. Et hoc est, quod Scal. ait Ex. 303. qui oculos fallunt, alia pro aliis subdititia ostentantes, ii *præstigiatores* ab antiquis dicti sunt: quod aciē perstringerent oculorum. Porro ut à dormitum dormitoriū: ita fit à tectum *tectorium*, h. e. quo aliquid *tegitur*. Ut crusta ap. Plin. & *fucus* ap. Juvén. Sat. 6. *Tectum* dicitur à *tego*: quia tegit reliqua: quomodo στέγος, τέγος, à verbo στέγω, τέγω: unde etiam Lat. *Tego*. A tectum quoque *tegillum*, in Plauti Rud. a. 2. sc. 7. Ut à signum sigillum, à pistum pistillum, à pugnus pugillus, à tignum tigillum. Sunt igitur distincta verba *Tigillum* & *Tegillum*, tam quoad significatus, quam origenes. *Tegillum*, pro integumento corporis seu veste vili & plebeia frequentatum constat è Nonio. Apul. l. 9. *Nonnulli exiguo tegillo tantummodo pubem intecti.* A contego, tego, fit *cortex*, quasi *Contex*, quia contegit. Item à tectum, fit *tegimen*: ut à rego re

ctum, regimen; post *tegmen*: *Tegimentum*, item tegumentum: ut optimus, optumus, ἀρχαικῶς. Est vero *Tegmen* vox admodum lata: ut origo docet. Et Lucret.

--- *Sub eodem tegmine cœli.*

Virgil. Eclog. 1. *Sub tegmine fagi.*

Scal. l. 1. L. L. c. 29. *Tega* prius fuit, inde *tegula*: ut *pango*, *pactum*, *pagina*. Item à *tego*, *tugurium*, E in U mutato. Est enim domuncula vilis rudisque tantum tegendi causa facta. *Teges*, straguli genus ex ulva, aut sirpo aut simili. Ut à nubo nubes: à facio facies: Ita à *tego teges* ap. Varr. 1. de re rust. Juven. sat. 9. *Quo sit mihi tuta senectus A tegete & baculo.* Ap. Columel. l. 5. sunt *palmeæ tegetes*. Etiam à tego *toga*: quasi tega, κατ' ἀντίστιχον, Græcis familiare: qui à φέρω φορά, à στέλλω στολή & similia formant. Idem Scal. c. 4. *Togam* definiturus, eam si norim à *tegendo* dictam, sane vestigando ejus genus sic inveniemus; esse lanam rextam ad tegendum. Legendum Bayfius de vestib. & Lips. in Elect. *Epitogium* est Græcolatinum. *Incitega* est machinula, in qua constituebatur in convivio vini amphora, ap. Fest. Ad quem Jos. Scal. Superius monuimus. *Incitegam* dictam ab *integenda*. Quia veteres *incitegere* pro integere dicebant, ut *Reciprocum*: pro reprocum: *Reciperare* pro reparare; *concipilare* pro compilare. Dicta ab *integendo*, quia partem mensæ tegat. Ea autem utebantur, ne vinarium vas, puta crater magnus, aut amphora, labem ex fundo in mensa relinquat. Cæterum στέγω non male ab Hebr. סָכַךְ i. e. texit. Ut vetus illud Græc. ἠφέω, חָפָה operuit: κατηφέω, κατηφὴς, quando velatur facies in signum tristitiæ. Sed ad δέρας revertamur: ἀπὸ τοῦ δέρματος est nostrum *dormio*: ut Græc. δαρθάνω δαρθῶ à δέρας. Nam initio veteres *dermio* dicebant. Pellibus enim incubabant, ut dictum est, & prodidit Hom. Iliad. 10. ἀμφ' ὑπὸ δ' ἔστρωτο ῥινὸν βοὸς ἀγραύλοιο. Et Virg. 7. Æn.

Pellibus incubuit stratis, somnosque petivit.

Dormito, non est frequenter dormio: sed leviter dormio; cujus significati causa est, quod qui leviter dormit, repetit somnum interceptum aut interruptum. *Quandoque bonus*

bonus dormitat Homerus, Ap. Horat. in arte. Addit, *quandoque*: ut verbi vim innuat. Plaut. Amph. *Te dormitare ajebas: mensa ablata est*, i. e. leviter dormire, νυστάζειν, seu desiderio somni teneri. *Dormitorium* Gloss. ἐλινύσιμον...

DEUS, tanquam nomen *Entis*, quod summe unum numero, individuum, & simplicissimum essentia, merito ad singularia refertur; ut agnoscit Fons. l. 1. Dial. c. 26. & 27. item ad Metaph c. 18. q. 5. s. 3. Gr. Θεός. Aliis à θεάομαι. Hom. in Batrach: ἔχει θεὸς ἔκδικον ὄμμα: Cernit Deus omnia vindex. Aliis à δέος, i. e. Metus. Statius.

Primus in orbe Deos fecit timor. Lucretius:
- - - - Cui non animus formidine divum
Contrahitur - - - -

Ipse sit timor, & pavor vester; Num. 8. Aliis à θέειν, i. e. currere, movere. Quia Deus est merus actus; omnia ambit; omnibus vigorem & motum impertit, Actor. 17. Legatur Plato in Crat. & Macrob. l. 1. Saturn. c. 23. Aliis θεὸς flectitur à θέω, quod est pono, facio. Nam Deus est creator, ποιητής, ὁ θεὶς τὰ πάντα: ap. Herodot. in Euterpe. Fr. Junio in controv. 2. Bellarm. l. 1. c. 16. Simplicissimum videtur, si nomen Latinum DEUS Æolicum δεύς dicamus esse: hoc autem ab Hebr. nomine דַּי, *dai*, quod est sufficiens, & perfectus. Δεύς, ζεύς, Σδεύς. Simile est, quod alii faciunt à Δὶς, διὸς: quod est nomen Jovis, & communiter etiam dei, ap. Græcos: sed ap. Cretenses θιός: qui & σιὸς, Æolice: inde *Sibylla*, i. e. σιοῦ βουλὴ consilium Dei: & *Sylla* à prudentia, quasi *Sibylla* ait Scal. Aut *Sibylla*, σιοῦ βυλλή, dei plena. Dorice v. & Laconice est σιός. Igitur à διὸς est antiquum *Dius*, i. e. Deus: aut pro *Deus*, *Dius* ob affinitatem E & I. Plurale *Dii* etiam nunc durat, immo quoque singulare: *Me Dius Fidius*, i. e. Deus fidei præses. Ap. Plaut. per *Deum Fidium* credis jurato mihi. Festus ita: *Medius fidius* compositum videtur & significare Jovis filium, i. e. Herculem, quod Jovem Græci Δία appellent, nos Jovem, ac *fidium* pro filio usurpent, quod sæpe antea pro l. litera D utebantur.

 Quidam

Quidam existimant jusjurandum esse per Divi fidem; quidam per divini temporis, i. e. *diei fidem.* Sed prior sententia doctis mage arridet, ut *Fidius* sit deus fidei. Radix est Heb. דַּי, *dai*, *di*, i. e. sufficientia: שַׁדַּי, i. e. omnipotens, ex שׁ relativo: Deus enim unus & unicus, αὐτάρκης καὶ ἀνενδεής, vel à שָׁדַד, quod est vastavit. Qua enim potentia Deus omnia creavit & sustentat: eadem omnia vastare inque nihilum redigere potest. LXXII. Gr. sæpe reddunt παντοκράτωρ. & Jobi 8. 3. τὰ πάντα ποιήσας. AbenEsra *fortem potentem* explicat. Judæi in versione Hebræor. German. Allmächtig reddunt. Hugo Sanford. Angl. multis probat *Dis*, δὶς, levicula mutatione fieri ex שַׁדַּי, de Desc. Christi ad inf. l. 1. *Entheus*, ἔνθεος, in Mart. Statio, in Senecæ Medea: Incerta qualis *entheos* cursus tulit.. *Entheus*, i. e. divinus, in quo Deus, sive, ut Seneca loquitur, qui recepto insanit numine. Item in Mart. l. 12. epig. 46. & qui hunc sequitur, in Paulo Melisso, *Entheatus.* Sed amplius à Δὶς, διὸς est δῖος, δῖος. Inde Lat. *diVinus*, *dius*, *diVus*: aut etiam à θεῖος. Item di-*Ves*, quasi divus: quia divitiæ divinitus contingunt; & dives quasi Deus quidam, qui nihil indigere videtur. Ut Cic. in Paradox: *DiVes*, cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit, qui nihil quærat, nihil appetat, nihil optet amplius. A *diVes* est *dis* contracte: *diVitis*, *ditis*. *Dito*, ditem aut divitem facio. *Ditesco*, dis aut dives fio. *Ditio* (quod vulgo est tractus terræ & dominium) etiam à *dite* faciunt: ut ita *ditio* sit *ditis* aut divitis. Satis bene. Alii à δίκη: quomodo alias dicitur *jurisdictio.* Virg. 1. Æn. *terras omni ditione teneret.* Gloss. Philox *Ditio*, ἐξουσία. A *dius*, etiam videtur fieri *pius*: unde *piitas* & melioris soni causa *pietas* Dius, *pius.* Nam D & P solent inter se permutari: ut etiam φὴρ pro θὴρ: ἀπολὺ pro σολὴ. Estque *pius*, qui *Deo* addictus, qui *Deum* sequitur. Germ. ideo Gottsfürchtig/Gottselig. *Pius* Hebræis est, qui *secundum Deum ambulat* Gen. 5. 24. *qui facit, quod rectum in oculis Jehovæ.* 2. Reg. 22. 2. Atque ita etiam Bohem. Pobozny est, qui po Bohu i. e. post Deum

Deum it, Deo obsequitur. Hesych. πῖος ὁσιοσεβής. Sed vox illa Latina est. Nonius: *pium* dicitur religiosum. A *divis*, aut *divinus* fit etiam *divinare*. Cicer. 2. de divin: *divinationi* rei præstantissimæ nomen nostri à *divis*; Græci, ut Plato interpretatur, à *furore* dixerunt. Ulterius *Dium* dixere prisci *diurnum* sub cœlo lumen. Deus quippe lux æterna est, omnisque lucis autor, & inde *lux* divinum accidens vocatur. Scal. Ex. 71. Hinc etiam nunc aliquid *sub dio* fieri dicimus, i. e. sub Jove, sub cœlo, sub Luce, quod non sub tecto fit. Et ap. Hor. l. 3. Od. 2. *Sub divo*: uti vetustiss. codex habet. Ita & Græc. est εὔδιοι, εὔδιον, à διὸς, Idem Scal. Ex. 165. f. 4. Cum Pythagoras Deum ψύχωσιν, i. e. animationem nominarit, quid aliud, quam autorem vitæ faciebat? Hæc autem & in luce & à calore constituitur, ex sapientum sententia. Sic enim ζῆνα, quæ vox affinis est fervori, ζεῖν, veteres cognominarunt. Et nos ab illo *diem*, δία. A dies est *divus* inquit idem l. 1. L. L. c. 24. *Diu*. i. e. per dies: notat συνέχειαν & continuationem dierum. Græcis est δὴν *Dudum*, quasi diu dum. *Interdiu*, i. e. die, durante die. A diu *diutinus*: ut à clam *clandestinus*. Etiam ab eodem diu *diurnus*: & aucta syllaba *diuturnus*: Ut ab hodie hodiernus. *Diarium* modo cibum unius diei significat, quomodo Hebræis itidem *res diei*, *die suo*, est demensum diei. Ex. 16. 5. Modo relationem historicam, quæ singulis diebus conscribitur. Græcis est ἐφημερὶς, *Ephemeris*, ab ἡμέρα. *Biduum* quoque inde, *triduum*. Bidium, *tridium*, ex origine, sicut optimus optumus: αὐτίστιχοι. Et melius sonat, Biduum. *Perdius*, i. e. per diem; differt à *perdius* media longa, id est divinus. *Pridie*, id est priori die, seu, ut Scalig. l. 9. L. L. c. 161. *pridie* est oratio composita *pra die*. *Postridie*, i. e postero die. *Æquidiale* ap. Fest. sicut *Æquinoctiale*, ap. Astronomos. *Directus*, quasi die erectus. Ita dicti sunt crucifixi. *Hodie*, i. e. hoc die. Sicut Græc. σήμερον καὶ τήμερον, h. e. τῇ ἡμέρᾳ vel ταύτῃ ἡμέρᾳ. Itaque idem repetitur, si dico: *hodierna dies*: melius, *lux*. Scalig. in Theoph. de pl. unum est adverbium

Hodie, quod præsentem loquenti designat diem. *Dies*, qui præcesserit, hodiernum; *hesternus* dicitur, cujus nota est adverbium *heri*. Alter ab hodierno, qui antecessit hesternum, denotatur per hanc vocem, *nudius tertius*. Dies sequuturus hodiernum, nominabitur *crastinus*, & significatur per adverbium *cras*. Ille qui post hunc accedet, appellabitur *perendinus* ab adverbio perendie. Hi dies iisce nominibus semper dirigunt loquentis orationem, aut ad ipsum, aut ad alium. *Hodie feci, fecisti, fecit.* Et semper ab ipso pendent ita, ut cætera omnia dicantur, non nisi ubi possumus dicere *hodie*. Itaque cum de tempore alieno loquimur, nunquam dicimus cras, aut heri. Quia dicere non libet *hodie*: sed ubi usurpamus aut intelligimus adverbium tunc, dies præcedens non est hesternus; sed pridianus: neque sequens est crastinus: sed dicimus *postridie*. *Propediem*, i. e. *prope* accedens *diem*. *Perendie*, i. e. ubi abiit unus dies, seu, ut ajunt, quasi *peremto die*: notat eum, qui crastino proximus fuit, aut erit. Vel potius *perendie*, quasi *perundie* i. e. *per unum diem* transeundo. *Dies perendinus*, i. e. dies abhinc tertius. *Comperendinare* est differre in longum, de die in diem. *Nudius*, i e. *nunc dies* tertius, quartus, quintus, & sic deinceps, autoritate Plauti. Idem dixit, *quot diebus*, *quot Calendis*: sicut dicitur *quotannis*. *Quotidie*, (Hebræis die die Gen 39. 10.) id est, quoto die, h. e. singulo, ὅσῃ ἡμέρᾳ: alii *Cotidie*. Idque propter affinitatem elementorum. Ita olim Lutetiæ Sorbonici ex consuetudine vernacula, pro *Quisquis, quanquam, Kiskis, kankam*, pronunciarunt. De antepenultima ambigitur. Martial. l. 10. produxit. Cultus sindone non *cotidiana*. Catullus contra.

Conjugis in culpa flagrabit quotidiana.

Hic prior, immo *Docti* nomine honoratur. Ergo huic præ illo major fides.

Diadema, διάδημα, (à διαδέω, redimio, revincio) est redimiculum sive fascia ex panno preciosissimo: non corona ex auro & gemmis, ut perperam nonnullis persuasum fuit. Testantur id autores unanimi consensu. Hinc *diadematus* Apollo ap. Plin. 34. c. 8. Ut diadema: ita

ita etiam exstitit *anadema*. Lucret. l.4. Et bene parta patrum fiunt *anademata* mitræ.

Diana, quasi *duana*, quod duobus temporibus, & die, & nocte appareat. *Nanea*, vel Nanæa, ναναία, ut notat Ben. Arias Montanus, est diana: Sic enim appellabatur *diana* lingua Persica. 2. Maccab. 1. Vel potius ita: *Diana*, prius *Tana*: nempe *Luna*, ap. Varr. de re rustica. *Dea Jana*, pro more gentilitatis. Inde exstitit *Deiana*, *Eiana* & communiter *Diana*. Similiter *Deivatana*: unde *Deiviana*: non à *deviando*: uti frustra quidam conjiciunt. Jos. Scal. *Trivia* à triplici figura, ait Bassus Phænomenωn Arati interpres. Alii quod triviis præesset: Græce τριοδῖτις. Ovidius, 1. Fastor:

Ora vides Hecades in tres vergentia partes;
Servet & in ternas compita secta vias ----

Hinc Virgilius dixit, 4. Æneid.

Tergeminamq; Hecaten tria virginis ora Dianæ.

Hecate, ab ἑκατὸν. Quia centum victimis placaretur: vel centum annos errare faceret inhumatos. *Proserpina*, quod humilior quasi currat & *serpat*. Scal. in Conj. prius *Proserpina*, περσεφόνη. Cic. de nat. Deor. Macrob. l.1. Sat. c.9. Rhodig. l. 20. c.6. Firmicus de err profan. Relig. Græcis est περσεφόνη, περσεφόνεια, & περσέφασσα. Heinr. Stephan. περσεφόνη, quæ cædibus omnia vastat: διὰ τὸ πάντα πέρθειν τῷ φόνῳ.

Diæta, non *dieta*, à δίαιτα: quod à δαὶς δαιτός. Scal. de Insom. Τῇ διαίτῃ dixit αἰθερουρανικῶς, pro tenui victu. Ductum enim est ab eo, quod spiritus tantum alimento quis contentus est. Ἄειν namque spirare est. Διαίτη perspiratio. Sicut αἰών; ævum, tractus est temporis, quem spirando transigimus. Et ἀὴρ, quem spiraremus. Talis victus ratio in principio acutissimorum morborum observatur, quo tempore nihil damus. Plura de voce hac *diæta* notat Janus Dusa in præcidan. c. 10. & inprimis Joh. VVouvver. in Petron. Uterque evolvatur.

Diaphragma, διάφραγμα, ἀπὸ τοῦ διαφράττειν, i.e. secernere aut dissepire. Est princeps ac primarium liberæ ἀναπνοῆς organon. Hippocr. 1. περὶ γυναικείων vocat, διαπνοῦν

τ͂ κοιλίης, i.e. *respiratorium* ventris. Veteres Philosophi ac Poetæ *diaphragma* dicere consueverunt φρένας: quasi aliqua sit prudentię particeps aut τ͂ φρενὸς, mentis sedes. Atq; Hippocrates ubiq; etiam φρένας nominat: scil ob miram ejus cum cerebro συμπάθειαν & quod eo inflammato ocius delirium consequitur. Primus Plato, ut notat Galen. l.5. de loc. affect. c.3. musculum hunc διάφραγμα appellavit. At Hippocrates διάφραξιν in libello περὶ παρθενίων. Aristoteles vocat διάζωμα, ὑπόζωμα & περίζωμα. Quod Latini *cinctum*, aut *cingulum* vertunt. Quamvis Scal. *cinctum* non probet l.1. hist. Anim. c.21. Macrobio est *disseptum*. Isid. l.11. *disseptum intestinum*. Celso *septum* transversum. *Septum*: quod velut interjectus paries ventrem medium ab inferiori, & vitalia organa à naturalibus dirimat. *Transversum*, à situ. Nam ab interiori thoracis parte ad posteriorem usque protenditur: & ideo etiam διάπταισιν vocavit Hippocrates, ut notat Laurent. oper. Anat. c.4.

Dico, δείκω: sicut *disco*, δάω, δάσκω: ut χάω, χάσκω, *hisco* ait Jos. Scal. Parens ita c. 66. L. L. Quod Græci δίκην vocant, causam nos appellamus. Quare addito vocabulo juris etiam Græcum sonum mutuati sumus, & *judicium* nominavimus. Qua in causa sive judicio, propterea quod orationis usus maxime viget; Latini postea verbum *dicere* sumsere ad significandum, quoties loqueremur. A δίκη, δικᾶν est *dicare*. Δίκη ab Heb. צָדַק, *zadak*, *dac*, i.e. justam habuit causam. *Vendicare* à *venum*: ut sit proprium sibi aliquid facere. At Manutius modo τὸ *vindicare* ὡς γνήσιον è Festo, Pandectis Florent. libris saxisq; vetustis asserit. Estq; *vindicare* à *vi* & *dicare*. A *vindicare vindiciæ* formatur ut induciæ, minutię. Legatur Turn. l.13. c.27. Rævard. in expl. 12. Tab. c.6. Andr. Schottus nodor. Cic. l.10. *Prædicare*: præ aliis & palam commemorare. *Judicare* à jure. *Indicare*, ab IN, quod hic auget: proprie ad judicia. Ab indico faciunt nonnulli *indigito*, quasi *indicico*. A dico, *dictum* est *dicto*: & inde *dictito*: ut à factum, facto, factito: à lectum, lecto, lectito: à cursum, curso, cursito: à saltum, salto, saltito: ab auctum, aucto, auctito, à visum, viso, visito: ab usum (scilicet verbi utor,) *uso*, *usito*: unde

modo

modo τὸ *usitatum* nobis superest. *Dicis causa* quid sit eru-
diti certant. Alii suspicantur: *Dicis* esse obliquum à *Dex*,
cujus composita in usu sunt *index*, vindex à dico. Sed
non quadrat. Ut enim index est, qui indicat, ita *Dex*, qui
dicat. Ergo *dicis causa* erit dicantis causa vel ejus, qui di-
cat; quod contra significationem istius phraseos. Cora-
sio JCto *Dicis gratia* est, remisse & eo tantum animo, ut
officio functi videamur, non serio, non accurate: sed
perfunctorie, quantum satis sit ad vitandam reprehensio-
nem. Recte itaque dicis causa erit δίκης, ἕνεκα. Nam & η
non semel in l. ap. Latinos migrat. i.e. λόγȣ χάϱιν, verbi
gratia, consuetudinis aut moris ergo. Nam δίκη quoque
significat morem. *Cic, Act. 6. in Verr.* Ut aliquid illis, quo-
rum argentum fuerat, dicis causa daret, i. e. moris ergo,
ad speciem, simulate. Gloss. dicis causa, νόμȣ χάϱιν, λόγȣ
χάϱιν. Videatur eam Cujac. l. 5. obs. c. 33. *Dicterium* à
dico: quod explicat Cic. ad Cornel. Nep. Nostri cum o-
mnia quæ dixissemus dicta essent, quæ facere & breviter
& acute locuti essemus, ea proprio nomine appellari *di-
cteria* voluerunt. Aliis & recte dicterium est δεικτήϱιον.
τήϱιον est Græcor. καταλήξις: quod monet etiam Scal. in
l. 5. Manilii.

Didymus, Δίδυμος: à δὶς aut δύο: more Græcanico. Ma-
lim per διπλασιασμὸν τȣ͂ πϱώτȣ, ducere ab Hebr. תֹּאַם, *toem*, i.
e. didymus sive geminus, æqualis aut similis תְּאוֹמִים,
δίδυμοι, gemelli. Ex eodem fit *Thomas*, & quidem mani-
festius priori. *Thomas*, Θωμᾶς ὁ λεγόμενος δίδυμος, Joh. 20.

Diligentia, Cic. 2. de Orat. Quæ sunt in cura, attentio-
ne animi, cogitatione, vigilantia, assiduitate, labore,
complectitur uno verbo *diligentia*. Est enim à *diligo*.
Quod enim diligimus & amore complectimur: præcipue
solemus curare. Idem Cicero minorem facit *dilectionem*,
majorem *amorem*. In Epist. tantum (*inquit*) accessit, ut
mihi nunc denique *amare* videar antea *dilexisse*. Gram-
matici causas ignorarunt. Diligere & eligere pæne
idem sunt. Efficacior vox *diligere*. Quia includit & judi-
cium eligentis, & actionem sejungentis electam rem ab
aliis. Hoc n. valet illa præpositio à Græco δὶς, quia quod
bis

bis fit, separatim fit. Igitur, quia non sine judicio probarunt amorem veteres sapientes: Idcirco *electionem* antecedere voluerunt. Propterea inchoatum tantum amorem indicabat *dilectio*. Scal. Ex. 317. s. 3.

Dignus παρὰ τὸ δεικνύειν. Propterea dixit Satiricus: Quam pulchrum est *digito monstrari* & dicier, hic est. Græci ἄξιον vocant. Unde ἀξιώματα, sententiæ, quæ omnium consensu *dignæ* sunt, ut suapte natura sine ulla probatione veræ credantur. Itaque non bene Cic. 4. Acad. dilatavit: Quidquid enunciatur (inquit) appellatur ἀξίωμα; quod est quasi *effatum*. Etiam Varro nimis generatim vocat *profata* & *proloquia*. Lege sis Agell. l. 16. c. 8. Proprie ex origine axioma est dignum effatum, quod apud omnes suam dignitatem per se veluti tuetur. Scalig. in Ceirin. *Indigna*, ἄφατα. Ennius *indignæ turres*. Virg. ipse *indigno cum Gallus amore periret*. Ergo indignum ἄφατον. Nam *dignum*, quod æstimari ac monstrari poterat, παρὰ τὸ δεικνύειν. *Hæc ille*. Græci τὸ ἄξιον vocant, quod facile æstimari poterat. Hinc ἀξίωμα in Glossario est dignatio, dignitas, honos, meritum, stipendium. Item ab indignus est *indignari*. Scal. Ex. 313. *Indignatio* est commotio animi ex indignitate. *Indignitas* est factum aut dictum contra rei vel personæ meritum. Ex eodem Græco δεικνύειν, est παράδειγμα, quod aliis *ostenditur* & demonstratur: Latinis *exemplum*. Matth. 1. παραδειγματίζειν, exemplum statuere, ita tractare aliquem, ut ab omnibus quasi indice digito monstretur. August. epist. 59. vertit, *Exemplare*. Aliis est *traducere*: quo passim utitur Tertullianus: ut & verbo, *publicare*, in tractatu de Fuga. Etiam ut dactylus, δάκτυλος, quasi δείκτυλος, à δείκνυμι dicitur: ita Latinorum ab eodem est *Digitus*, ceu præcipuum τοῦ δεικνύειν instrumentum. Unde & *indigitare*, verbum pro re satis idoneum, h. e. digito ostendere, vel digitum intendere. Item *index*, secundus à pollice, ab *indicando* est. Isidor. l. 11. orig. *Index* & *salutaris* seu *demonstratorius*: quia eo fere salutamus atque ostendimus. *Salutaris*: ita & vocatur à Suetonio in Augusto, & hodieque Romæ, cum se matronæ salutant, indicem ori admovent. Idemque

que faciunt in publicis precibus viri, cum Christum salutant. Ut vero *indigitare* à digito satis probe ducitur: ita etiam ex usu prisco, *indigitare* non abs re dicitur, quasi *indicitare*. Scilicet ab indicare: aut à *citare*. Ut indogredi, induperare: ita *indicitare*, pro *incitare*. Ap. Tertull. est *indigitare precem mysticam*, libr. de jejun. advers. Psych. c. 16. Jos. Scal. Dictum *indigitare*, pro *indicitare*, h.e. vocare. Nam *citatam plebem* dicebant, quæ in judicium vocata esset: Sic ap. Varr. L. L. *Quod pecus incitatum antiquum opidum exigebant:* legendum potius, *inducitatum:* quod est non Varronis, sed cujusdam veteris poetæ ἀχειροπελσόπον. Et *citare* notum quid sit in forensib. & judicialib. caussis, & *citatum instrumentum*, nuncupatum. Ergo *indicitare*, quod erat *incitare*, & *indigitare* idem: ut *subicitare* & *subagitare* in Cas. Plaut. a. 5. sc. 4. Ut *inicere* in Varr. pro *inigere*. Tanta est cognatio inter C & G. Hæc Scaliger.

Dipsacus, Afris *Dibsacos*, nomen herbæ. A δίψα, sitis. Ex eo Scal. in Poet. Latine vertit, *Sitiam*. Afferre sitim traditur. Etiam *Dipsas*, διψὰς ejusdem originis. Genus serpentis: ab eo qui leditur, exarescit ac siti perit. Isidoro est *Situla*. Lucan. l. 9. Et *torrida* dipsas. Silius.

Quippe atro rapidas effervescente *veneno*.

Dipsadas ---- Diosc. l. 6. Quos *dipsas* percussit, intolerabilis ardor premit, sitisque usque eo pertinax, ut satiari non possit, ac sine ulla intercapedine excruciet. Et si potum affatim attrahant, illico in eandem sitim relabantur. Scal. in Arist. hist. de anim. l. 2. c. 18. Dipsadis morsu cor incenditur, inexhausta sitis consequitur, quæ nullo humore domari possit. Quare Dioscorides ait: πρηστῆρα καὶ καῦσον, dipsadem cognominatam.

Diribere. Verba Lexici *Calepini* sunt: *Diribere & dirimere*, illud tabellarum, hoc suffragiorum video verbum fuisse: neutrum autem satis fuisse manifestum. *Hæc illud.* Neque invenio aliud, ὀρώμενος ἔνθα καὶ ἔνθα: præter conjecturam. Esse exoletum *Rabere*: ex eo factum *Diribere*: A verso in I: ut in sapere, desipere: capere decipere: facere inficere. *Rabere* ab Hebr. רָבַב, aut רָבָה. רֹב est multitudo,

titudo, turba. Ut ita *diribere*, proprie sit distribuere in vulgum, dividere in multos. Et eo modo Cicero ponit, atque alii. Item *diribitorium* locus erat, in quo fiebat distributio: *diribitores*: διανομεῖς.

Disco, à δάω, δάσκω, ut notat Jos. Scal. A disco *discipulus*, ea forma qua sit manipulus. A discipulus *discipulina* & inde *disciplina*. Non, quia *discitur plena*, ut placet Isid. l.1. orig. c.1.

DO, antiquum δῶ: δίδωμι. Fœcundum est & multa de se format. *Dido* à *di* & *do*, i.e. distribuo, διαδίδωμι. *Trado*, i.e. transdo: sicut *Traluceo*, *Trajicio*, Lucret. *Trano* Virg. *Trafero* Cic. *Trameo* Varr. *Perdo* & antiquum *perduo* à per: cui Græcanicum πέρθω recta convenit. At non nisi Latinæ originis est à per & do. *Credo*, quasi *cerdo*, i. e. certum do; aut à *cretum*, i.e. judicatum: à cerno. *Abdo*, *abdomen*. Quia sub cute abditum sit. Aut quia abdit omentum. Scal. in Arist. hist. anim. l. 1. c. 19. *Omentum* valde concisa voce quasi *operimentum*. Græcis ἐπίπλοον. *Condo*, i. e. simul do. 7. Æneid.

----- *Optato conduntur Thybridos alveo.*

Abscondo, *recondo*, i. e. tego. Utrunque majus simplici. *Absconse*, in Gloss. λάθρα. Absconsum, pro *abscontum*, quod ex absconditum. *Condus*, ταμίας, qui *condendis* præest cibis: Sicut *promus*, qui *promit*. Plaut. in Pseud. Condus promus procurator peni. *Prodo*, i. e. vel pro vel ante do; *proditor*. Græcis similiter προδότης, à προδίδωμι. *Praditus*, sicut inditus, quasi *præditus*. Valla l.5. Eleg. c. 35. *Praditus* sum bono dicitur: & *præditus* sum malo. Sicut affectus sum malo & affectus sum bono. Ergo ex origine *præditum* erit, cui *præ* aliis & admodum *datum*. Ut Stator à statum: ita *Dator*, à datum: δότωρ, δοτήρ. *Dos*, *doto*: δῶς, δωτὸς, i.e. δόμα, seu donum χοινῶς: alioquin est id, quod maritus cum uxore accipit. Legatur Briss. l. 6. de form. *Donum*, δῶρον. Pandora, πανδώρα. Hesiodus:

----Ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Ab Hesychio exponitur terra, quia τὰ πρὸς ζῆν τὸ πάντα δωρεῖται.

Antidotum, ἀντίδοτον, i.e. contra datum. Vulgo medicamentum

mentum malo oppositum. A *dōno* fit *bŏnum* κατ' ἀντίστοιχον. Vel tam commode à טוֹב, i.e. bonus. Si retrolegas. Unde *Tobias*, i.e. vir bonus, vel bonitas domini. Scal. l. 3. poet. c. 90. quemadmodum δὶς, *bis: duonum, donum, bonum* Sic *duellum bellum*. Heb. תָּבַן, *tahan, dan*, i.e. donavit. Item נָתַן *nathan*, dedit. A quo etiam Græci: δάνος, δάνεισμα, δανειστής, *danista*. It. Latinor. *Donum*. Hæc enim origo jure anteponitur alteri. *A bonus, bellus*, Prisc. l. 8. Fuit enim *bonulus, bonellus*: postea *bellus*. Ab hoc *bellarium, bellaria*, i. e. res bellæ. Latini *bellariōrum* nomine accipiunt, quæ Gr. ὡραῖα vocant, i.e. cupedias. Nam ὡραῖος bellus & pulcher. Unde *pulchralia*, eadem dixit Cato in eâ, quam habuit de fundo oleario: Pulchralibus atq; cupediis: & res bellas procupediis. *Bonus* antique *benus*, unde *bene*. *Benignus*: Lambin ad Hor. l. 1. od. 17. *Benignus* idem valet quod largus, liberalis, & dicitur propriè de eo, qui *bonis* & *dignis* largiatur: interdum etiam, qui indignis. Aut simpliciter & rectius *benignus* à *bene*, ut *malignus* à *male* GNUS est terminatio communis.

Doceo, δοκέω: unde δόγματα, decreta doctorum, Scalig. *Paradoxum*, παράδοξον, id est, quod præter opinionem, παρὰ δόξαν. Vet. Gloss. παράδοξον exponit, *Admirabile*. Quomodo etiam Cic. 4. Acad. *mirabilia*: & 4. de Fin. Paradoxa, *inquit*, Stoici, nos *admirabilia* dicamus. Seneca aptè sanè ad verbum sive sensum *inopinata* vertit. *A* δοκέω fit etiam δόξα. i.e. sententia, gloria. Matth. 6. 2. ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων: ut *glorificentur* ab hominibus. Vel ut alii vertunt, *magni æstimentur*: gloriam consequantur. Qui autem verbo *collaudandi* hic utuntur, Græco non satisfaciunt. *Orthodoxus* est qui recte sentit, rectæ sententiæ, ut ap. Isidor. *Eudoxus*, qui bene sentit.

Dodanim, i. e. Judices dilecti. דוֹד, i.e. amicus, charus. A quo nomen accepit urbs in Epiro, ad quam oraculum *Dodonæum* frequentatum.

Dolor, est motus asper in corpore, à sensibus alienus, Cic. 2. Tusc. Dici voluere à *dolo*. (Græcum est δόλος) quem, cum in simplicitate tanquam in nutrice virtutum, statuerent viam ad felicitatem, omnium rerum maxi-

maximè deteſtarentur: Scal. Ex. 299. ſ. 7. Sed hoc parū videtur perplexius. In ſancta lingua eſt חוּל, *chol*, vel doluit. Quod, mirum ſi improbent. A doleo eſt *indolentia*, ap. Cic. 2. off. Senec. epiſt. 88. Græcis ἀλυπία ἢ ἀναλγησία. Sidonius carm. 13. ad Polemium vocat *indoloriam*. Quamvis inibi MSS. Nanſii & Ortelii *indoliam* legant. At Sanaro adſtruit *Idoloriam*. Gloſſ. vet. *Indoloria*, ἀναλγητα. *Dedolore* eſt Ovidianum, i. e. deſinere dolere. *Cordolium*, quando *dolet cor* quod ſedes affectuum. Quidam dici volunt ita, *dolium* ſit ἐπίθετον: ſicuti *vinum crucium*, *verba ſtridia*. Quidam quaſi *condolium* à *condoleo*: poſtea cordolium N mutato in R: ut Scal. in Varr. At ita erit συμπάθεια & συναλγοῦντος, cum ſecus utantur autores. Scilicet pro καρδιωγμὸς ἢ καρδιαλγία. Plaut. Pœnul. a. 1. ſc. 2. *Tibi erit cordolium*. Et alibi expreſſe negat, mulieri eſſe *cordolium*. Nam mulier nulla *cordicitus* dolet ex animo. Verba Plauti ſunt Ciſtell. a. 1. ſc. 1. SIL. *mihi cordolium eſt*. GYM. *Quid id? unde eſt tibi cordolium? Quod neq; ego habeo neq; quiſquam alia mulier, ut prohibent viri*, Idem Plautus alludit ad etymon Amph. a. 3. ſc. 2. *Ego illud ſcio, quàm doluerit cordi meo*. Igitur primum Etymon optimum, à *cor* & *doleo*. A *dolo* fecit Enn. & Nonius *adolabilis*, i. e. abſque dolo. *Sedulus*, i. e. ſe vel ſine dolo E Plauto percipis Cap. a. 4. ſ. 2. Paraſitus ad herum ita: *Quippe quando nihil mihi credis, quod ego dico ſedulo*, i. e. bona fide, *ſe dolo*. Et hoc etymon probat Nonius & Iſid. fruſtra obſtrepente Perotto. Gloſſ. Philox. *Sedulò* ἀδόλως, ἀκριβῶς. Etiam favet analogia. Ut ſubdolus à dolus: ita ſedulus quoque. Δόλος, *dolus*, non difficulter formatur ab הֵתֵל, *hethel*, *del*, id eſt, doloſus fuit.

Dominus à *domo*: proprie is, qui domui præeſt & familiam gubernat. Δέμος à δέμω, id eſt, ædificio: *Domuitio* ap. Apul. l. 1. metam. A δέμειν *domare* judicio nonnullorum. Rectius à δαμάω: & inprimis aſſonat Hebr. דָּמַם, *damam*, item דָּמָה: *damah*: utrumque eſt domuit, ceſſavit, ſiluit. *Indomitus*, non domitus. *Adamas*

quaſi

quaſi indomitus, quia ejus duritia inenarrabilis eſt, & ignium victrix. Deut. 8. 15. eſt rupes adamantina. Legatur Cluſ l. 1. hiſt. Arom. c. 47. Pro *dominus* antique uſurpatum fuit *Dubenus*, ap. Feſt. niſi locus ſit mendoſus; ſcilicet *dubenus* pro *dubienus*, qui nunc dubius: ſicut *alienus* ab *alio*, *ſocienus* à *ſocio*, ut quidam ſuſpicatur. In prima lingua eſt אָדוֹן, *adon*, i. e. Suſtentator domus aut familiæ, à rad. אֶדֶן, i. e. baſis, fulcrum. Si aliquis inde velut originem *domini* quærere.

Drachma, *δραχμὴ*. Potius ab Heb. דַּרְכְּמוֹן, quod idem. Conflatum eſt דֶּרֶךְ & מָנָה, quod diſtribuitur viatoribus, ἐφόδιον, viaticum. Eſt etiam nomen ponderis. Cleopatra, *δραχμὴ δὲ καὶ ἄλλ' ὁμωνύμως καλεῖται αἰγυπτιακή, ἥτις ἑκτὸν μέρος τῆς ἀττικῆς δραχμῆς ἄγουσα ὀβολὸν* a. Budæus ex profeſſo de *drachma* agit in lib. de aſſe: quem videri ſatius eſt. Ut & VVaſerus de antiq. numis.

Draco, *δράκων*: multis, *παρὰ τὸ δέρκειν*. Quod illud Ovidii firmat: Terrigenasq; feras in ſopitumque draconem. *Inſopitum*, i. e. vigilem, cujus oculi exſomnes. Scal. Ex. 183. *παρὰ τὸ δρᾶν ἄχος*. Quia animal venenatum atque homini infeſtum. iterum Ovid. 7. Met.

— *Aut avido dabitur fera præda draconi.*

Drama, *δρᾶμα*, *δρᾶν*. Scal. l. 1. poet. c. 3. Hoc genus *διαλογητικὸν*, etiam ab geſtu & actione *δραματικὸν* appellatum fuit. Δρᾶν enim Dorica lingua ſignificat agere. Neque illud obfuerit, quod ſedendo partes quædam expediuntur. Nam & à majore parte nominandum fuit genus hoc dictionis: & in ſeſſione quoque actio quædam eſt. Quare hiſtrio, qui eſt imitator, cum dicatur δρᾶν, imitativum hoc item genus non ſunt veriti quidam nominare.

Dromo, eſt curſor aut miniſter. *Prodromus*, Latinè *præcurſor*: Tertull. de reſurr. carnis, *Antecurſor*. A δρέμω vel δρέμομαι: δρόμος, eſt curſus. *Dromas*, & ap. Iſid. *Dromedarius*: genus camelorum, minoris quidem ſtaturæ, ſed velocioris curſus. A δρόμος, i. e. velocitas, l.12. c. 1. In Strab. l. 15. eſt δρομὰς κάμηλος, & Curtio, *dromas camelus*.

Latin. *curro*, eſt ab Hebr. קָרָה, *karah*, & aliquando קָרָא, *kara*, i. e. occurrit, cucurrit, obviam factus eſt. Item Græc. *κύρω*, *κυρέω*. A *curro* eſt *currus*: ab uſu. Quia beneficio currus celeriter provehimur, quaſique procurrere videmur. A *curro curriculum*, ut à veho vehiculum, à verro verriculum. Item currus, *κατ᾽ ἀντίφρασιν*, *Carrus*: quanquam R geminatum notet etiam illos curruum & carrorum ſtridores ſive impetus.

Dryades, *δρυάδες*, ut & *ἁμαδρυάδες*: à *δρῦς*, quod querni umbraculis delectarentur, vel quod una cum quercubus & naſci, & mori crederentur. *Chamædrys* eſt quercus humilis. Quamvis etiam *δρῦς* communiter arborem ſignificet. Hinc *ἄδρυος* eſt arbore vacuus. A *δρῦς* fit *δρυμὸς* & *δρυμών*: unde faciunt Latin. *dumus*, literis modice tranſpoſitis. Etiam *δρυός* eſt ſilva, nemus etiam ſenticetum. Et *δρυμὼν* Budæus exponit *dumum*. Neque *θάμνος*, i. e. frutetum longè à Latin. dumo abeſt. Inſuper à *δρῦς*, nonnullis dicti ſunt *Druidæ*. Luc. l. 1. *Dryidæ*. Quia viſco & hac arbore, in qua ille naſcitur, nihil habebant ſacratius. Plin. l. 16. c. 45. Non aſſentior (*verba Caſauboni ſunt*) Plinio conjicienti Druidas à voce Græca eſſe appellatos. Quin potius Strabonis prudentiſſ. conſilium ſequor, negantis in appellationibus gentium barbararum Græcas etymologias eſſe quærendas. Quare Druidas non magis voce Græca ſic fuiſſe vocitatos cenſeo, quam reliquos ejuſdem gentis & ætatis Sophos, Bardos dico, & vates, ſive Eubages. *Hæc Caſaub. Geſner. Druidæ*, inquit, dicti à fide, quod eis tanquam ſacerdot. & ſapientib. *fides* à vulgo haberetur. **Drau/ drou/** fides eſt Germanis. Inde fœminarum nomina: *Gariodruda*, *Ariodruda*. Et *VVaſerus*: Etſi aſſentior iis, qui *Druidas* dictos volunt à **dru/** vel **drau/** vel **drou/** quæ vox Germanis priſcis eſt *fides*, quod videlicet *Druidibus*, tanquam ſacerdotib. ac ſapientibus fides merito à vulgo haberetur: tamen putem atque adeo credam, dictos etiam eſſe quaſi *Druchtinas*, vel *Truthinas*, à *Truthin*, vel **Drychten/** quod epitheton eſt Servatoris propium & perpetuum ap. vetu-

ſtos

ſtos Germanos, Otfrid. Notger. Vuilleram. Alfred. & alios: ut eſt à nobiliſſ. & eruditiſſ. *Frèhero* annotatum. Eſt autem Truthin vel Drychten idem, quod dominus: quo per excellentiam inſignitur Dominorũ Dominus. Hinc Truhtinche Tage dies Dominica. & Druthitines hus templum Dominicũ apud Otfridum frequens: & Druhtines Scalche diſcipuli miniſtri, apoſtoli Domini. Hæc ille.

Dubitatio eſt retentio ratiocinationis ex objice. Iccirco dicebat in 3. Transnatur: Philoſ. in iisdem hærens verborum veſtigiis; qui *dubitat* vincto ſimilis eſt. In 6. Top. ex aliorum ſententia: ἰσότης τῶν ἐναντίων λογισμῶν, inquit Scal. Ex. 313. Cum quibus optimè convenit Græcum ἀπορία: ἄπορος, ἀπορέω, ἀπορεῖσθαι: ab ἀ στερητικῷ μορίῳ: & πείρω transadigo, transeo: πόρος, *porus*, i. e. tranſitus qua *tranſit* aliquis. *Pori* ἀδήλως Iſidoro ſunt ſpiramenta: Aliis meatus cuticulares. Ita ἐμπόριον, *Emporium*, ab ἐμπορία, negotiatio. Ἔμπορος, vector, qui mare trajicit: ab ἐν & πόρος. Ergo *emporium* erit forum nundinarium. *Aporiari* quoq; ortum eſt ab ἀπορεῖν. Utitur vetus Biblior. verſio 2. Cor. 4. Jeſ. 59. *Aporia* in Eccleſ. c. 27. Lat. *dubito* non ineptè explanari poteſt, quaſi ſit à *duo* & *ito* ut Græc. δίστασις, διστάζω, à δὶς & ἵστημι. Nec non δοιὴ dubium: δοιάζω, ἐνδοιάζω, dubito, à δύο, Cum aliquis in duas, immo diverſas ſæpe ſententias it, animumque nunc hunc nunc dividit illuc: nec ubi figenda ſit ancora, videt: idque propter ἰσότητα τῶν λόγων. Veteres etiam *dubiat* pro *dubitat*, dixere, notante Feſto, à dubius.

Duco à δεικνύω: δείκτης ductor. Ab Hebr. הִגִּיד indicavit, nunciavit. Et ut dux à duco: ita ab iſto themate Hebr. eſt נָגִיד, i. e. dux, princeps, anteceſſor. *Feſtus*: cum pro *puto* ponimus, ex Græco eſt δοκῶ. *Induciæ* ab *inducendo*: quoniam ceſſatio quædam ab armis *inducitur*. Hinc Varro nominat *ferias belli*. Græci ἐκεχειρίαν. Agell. l. 1. c. 25. eſt *pax caſtrenſis paucorum dierum*, Aliis libet à *die* ducere *inducias*: aliis aliunde, ut ap. Agell. l. 1. c. 25. videre eſt. Prius tamen melius. *Inductio* ap. Logicos, cum ad aliquid probandũ plura *ſuperinducuntur*. Græc. eſt ἐπαγωγὴ

Conducere propriè est συνάγειν. Cic. in unum multa sunt *conducenda*. Lucr. l. 6. At coria & carnem trahit & *conducit* in unum. Postea *conduco* est μισθῶμαι: subintellecta mercede. *Conducere* sevos, i.e. congregare: scilicet precio, quod ducit homines, aut cogit. Item *conducit* est idem quod prodest, utile est: pariter ut Græc. Συμφέρει. Ubi iterum quid ὑπακούεται: *Conducit*, nempe commoda, bona, aut aliud. Cic. rationibus nostris *Conducere* videtur: scilicet utilitates, commoda, vel quid simile. Ut dux à duco: ita *tradux* à traduco, h. e. qui *traducitur*: verbi gratia ramusculus, qui traduci potest & solet. Plin. l. 17. c. 23. traducem bimum præcidere solebant. Columel. l. 5. c. 5. Validam vitem in ramos diducere censeo & traducibus dispergere. *Durateus*. Lucr. l. 1. rer. natural.

> Nec clam *durateus* Trojai Pergama partu
> Inflammasset equus. ——

Gr. δουράτεος. i. e. ligneus. Hom. ἵππος δουράτεος. Petron. *roborea moles*. Δούρατα, item δοῦρα, i. e. ligna: δόρυ lignum, quod à δέρω. quasi δέρμα ἔχον καὶ πεφυκὸς ἀποδέρεσθαι: seu ξύλον ἐκδεδαρμένον. Hinc & *durus*: item addito augmento, *Edurus*, ap. Poetas. *Duro* proprie est durum facio. Aliud est *obturo*, non *obturo*, ut quidam scriptitant. Nam *thuro*, θυρῶ, i.e. fores, sive januam claudo. Hebr. אָטַר, i. e. obthuravit, obstruxit. Θύρα enim ostium est, etiam Germanor. imitatione.

Duplus, διπλόος, contracte διπλοῦς: παρὰ τὸ δύο πέλειν fit δυοπλόος καὶ διπλόος: aut à δὶς, διπλόος. *Diplois*, διπλοΐς, vestis duplicata. *Diploma*, δίπλωμα, quidquid duplicatum: ut vas; item hodie literæ magnatum: quia duplicantur, aut majoris precii sunt. Etiam antiquitus in *duplici tabella* scribi solitum, tradunt nonnulli; cum supplices aliquid à Princip. impetrarint. *Dis* autem Latin. est à διὰ, ut διανέμειν, distribuere: sed & δὺς separationem, ac difficultatem innuit, ut δυστυχία. Nisi sit potius à δὶς. Scal. persuadet l. 1. L. L. c. 34. Neque enim fuere duæ præpositiones, ut sunt arbitrati Grammatici, *Di* & *Dis*: sed *Dis* Græca. Nam *binarius numerus* primus est, qui dividi potest: quod igitur *bis* facimus, discontinuata opera fit.

Iccirco

Iccirco præpoſitio hæc ex uno plura demonſtrat, *Divido*, Quoniam quæ ſecta ſunt, *bis* videntur. Item κατ' αὐτόσχεδον *Bis*, eſt ab eodem δὶς. Inde *Binus*. Cic. Epiſt. famil. l. 9.22. Cum loquimur *terni*, nihil flagitii dicimus : at cum bini, obſcænum. Nam βινεῖν ap. Theocr. & Ariſtoph. *coire* eſt.

E

EBur, quia è *barro*, quaſi *Ebar*. Phyſici hîc diſputant, utrum ebur potius ſit dens, an cornu. In utramque ſententiam multa afferri ſolent : & jam olim allata ſunt, uti videre licet ap. Plin. l. 8. nat hiſt. c. 3. Cardan. l. 10. de ſubtil. Pier. l. 2. hierogl. Bodin. l. 3. theatri nat. Andr. Thevet. Gallum in Coſmogr. Orient. c. 11. Nobis intra cancellos jam deſtinatos manendum. Et Latini quidem vocant *Ebur*, e barro, uti dictum : ſive ſit dens, ſive cornu Germ. Elffenbein / oſſa elephantis. Græc. ſunt ὀδόντες ἐλεφάντινοι. Hebr. γλωσσικῶς καὶ κατ' ἐξαίρετον שֵׁן, dens. 1. Reg. 10. 18. כִּסֵּא־שֵׁן, *ſolium eburneum* vertente Pagn. & Tremell. 1. Reg. 22. 39. וּבֵית הַשֵּׁן, *& domus eburnea*, iiſdem interpretibus. Ezech. 27. 17. קַרְנוֹת שֵׁן וְהָובְנִים *cornua, dens & Hebenus*. Per *cornua*, intelligit cornua monocerotis: per *dentem*, ebur : per *hoſnim*, hebenum : uti quidem in Diction. harm. bibl. interpretatur El. Hutter. At קַרְנוֹת שֵׁן Pagninus vertit, *cornua eburnea*. Et Tremel. cum Junio, *cornua eboris*. Et addit : ſunt dentes ipſi elephantor. prægrandes formaque incurvi, ut cornua : quomodo Jubam appellaſſe, teſtis eſt Plin. l. 8. c. 3. Ibidem, nempe Ezech. 27. 6. *tranſtra tua faciebant ex dente filio greſſuum*. Ita enim verbatim ſonat, teſte Temell. & Buxtorfio in Lex. Hebr. i. e. *ex ebore tritiſſimo*. Nam illud demum germanum eſt ebur & præſtantiſſimum, quod elephantes defodiunt in terram, & in ea per juſtum tempus pedibus tritum eſt. Plin. l. 8. c. 3. *Dentes deciduos caſu aliquo, vel ſenecta, defodiunt : hoc ſolum ebur eſt*. Targum exponit שֵׁן דְּפִיל quod eſt *dens elephantis*. Græcias ab Horto & Cluſ. l. 1. hiſt. aromat. c. 14. appellatur Arabibus ele-

phantus *Fil.* ipſe vero dens *Cenalfil.*, i. e. dens eleph.

Echo, ἠχώ. Propterea Ovidio eſt reſonabilis. 3. Met. Et Perſius : ——— *Reparabilis aſſonat Echo.*

Horat. — *Cujus recinet jocoſa Nomen imago.* Ad quod C. *Scal.* Echo interpretamur, potius dato, quam arcu indicio ſignificatus. Eſt enim vocis imago; quam vocē niſi addideris, nihil ſonat. Hæc ille. Echo igitur imago ſcilicet vocis: quod ſatis declaratur verbis, *Recinet Jocoſa.* Ubi cantus, ibi vox: ſi canis, Echo *recinit*: quidem *jocoſa*, i. e. ut jocari videatur, aut ludere. Virg. 4. Georg. vocisque offenſa reſultat imago. Et Lucret. expreſſe addit verbum l. 4. Pars ſolidis alliſa locis re-jecta ſonorem

Reddit: & interdum fruſtratur imagine verbi;
Et poſt: Sex etiam ſeptem loca vidi reddere voces,
Unam cum jaceres: ita colles collibus ipſis
Verba repulſantes iterabant dicta referre.

Echo Græc. eſt ῥήματος οὐρά: Sicuti Enodus l. 4. Anthol. vocat ἠχὼ μιμολόγον, φωνῆς τρύγα, ῥήματος οὐρήν, echo imitatricem ſermonis, vocis fecem, verbi *caudam*: quod ultima ſemper repetat, vel ſequuatur tanquam apendix. Auſonius adhuc plenis: — *Aeris & linguæ filia* —

Linguæ: ab hac enim ſonus aut vox primitus edita. *Aeris*; quia ſit Echo, ὅταν ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἑνὸς γινομένου διὰ τὸ ἀγγεῖον τὸ διορίσαν καὶ κωλῦσαν θρυφθῆναι πάλιν ὁ ἀὴρ ἀπωσθῇ ὥσπερ σφαῖρα, ut deſcribit Ariſtot. *Filia*, metaphorice quoniam ab aere & ſono veluti gignitur: Ita Horat. pinni ſilvæ *filia* nobilis. Et Pindar. ἐστὶν δ' οὐρανίων ὑδάτων ὀμβρίων παίδων νεφέλας. Item Ariſtophani, Ranæ ſunt limi filiæ λιμναῖα κρηνῶν τέκνα. Item Rabbinis, ut Joſuæ filio Levi, *Echo* eſt בַּת קוֹל; *bath, kol*, i. e. filia vocis. Quales formulæ alias etiam ap. Hebræos uſitatæ. Ita iliis *ben, ſchemen*; filius olei, eſt locus pinguis. *Ben ſchachar*, filius auroræ, eſt φωσφόρος, lucifer, qui mane exoritur. *Bene reſcheph* filii prunæ, i. e. ſcintillæ. *Ben Kaſcheth* filius arcus eſt τόξον, ſive ſagitta. Ut *Ben caſchpah*, filii pharetræ, ſunt jacula & tela. Et ſimilia in Bibliis paſſim occurrunt. Ab ἠχέω, κατηχέω, eſt etiam *cathecheſis*: ſecundum eminentiā docri-

doctrina puerilis, quæ à lactante ætate exhibet primordia oraculorum Dei Heb. 5. Et notat proprie doctrinam ἠχώδη & ſono reciproco, interrogantis & reſpondentis, expreſſam.

Eclipſis, ἔκλειψις. Vulgo eſt lunæ obſcuratio & ſolis. Quamquam hic nunquam amittat lumen ſuum. Qui enim poſſit omnis lucis & caloris fons? Ne itaque fiat κακόζηλος: pro *eclipſi ſolis*, dicatur; *averſio luminis ſolaris à terra, aut oculo noſtro*. Avertitur: quia luna intervenit & ſolem & oculum intuentis. Eleganter deſcribit more poetico Lucan. l. 1. Plinius *Eclipſin* latine vertit, *deliquium*. Satis commode. Eſt enim Græc. ἐκ & λείπω. Unde quoque ipſum Latin. *Linquo*: Ut à λείχω *lingo*: ab ἐνέπω, *inquio*: à δασὺς, *denſus*. N inſeritur: & P mutatur in Q. Quod alias crebro accidit: & dum *equs* fit ab ἵππος autore Joſ. Scal. A *delinquo* aptiſſima voce dicunt latini *delictum*. Tertul. l. 4. contra Marcion. *Luridati delinquentiæ maculis*. Malum enim ſive peccatum, non eſt aliquid, quod *eſt*; haut magis quam tenebræ aut cæcitas: ſed duntaxat privatio & *deliquium* boni; & μὴ ὄν, ut Philoſophi vocant. Auguſtinus belle, ut ſolet: *Mali cauſa efficiens nulla eſt, ſed deficiens tantum*. Quia malum eſt non Ens, aut abſentia Entis, ſeu defectus. Ergo ejus non *effectio*: ſed *defectio* eſt. Ut à relinquo *reliquum*; ſic à delinquo *deliquum*, ap. Feſt. Ut λοιπὸν à λείπω.

Ecloga, ab ἐκ & λέγω. Scal. l. 1. poet c. 4. Cum quædam (id quod ſapientiſſimo cuique evenire ſolet) etiam ſuis autorib. diſplicuiſſent, ex inconditа turba eorum, quæ meditati non eſſent, quæq; ſu[...] calore excidiſſent, *ſelecta* quædam concinniora eadē cauſa ἐκλογὰς appellare placuit. Ut Græc. ἐκλέγω: ita dicitur *Eligo*, h. e ex aliis lego & ſeparo. *Lego*. λέγω. Hebr. לָהַג, *lahag*, *lag* eſt lectio ſtudium. לְהַקָּה, i. e. collectio, congregatio. Et לָקַט, i. e. legit, collegit. *Lego* igitur proprie eſt multa conjungo, colligo: hinc idem etiam, quod ore pronuncio, & ſcripta profero: quia utrobique fit multorum συλλογὴ. *Alligo*, adlego. Sueton. in Jul. Cæſ. ſenatum ſupplevit patritios *allegit*. *Intelligo*, quaſi *intus lego* mecum i. e. loquor

& unum ex alio colligo : quod pertinet ad opus intellectionis. Vel *intelligo*, quasi *interlego* : h. e. *inter* res & res discerno : sic nosco, ut *delectum* habeam inter hoc & aliud. Quod ingerit τὸ λέγω. Etiam ap. Græc. λόγος & διάλεκτος & προφορικὸς dicitur. *Negligo* est, ne lectione quidem dignor, aut, ut inquit Scal. in Theoph. de pl. est omitto judicio & electione. Negligimus enim quod nolumus curare. Idem c. 34. L. L. *Intelligo* usu, non lege factum est. Nam *interluo*, & *subterlabor*, & *perlitus*, & *superlativum*. At Politianus cum mavult *Pellego*, videbatur in hoc, ut in cæteris, sibi non posse esse princeps literarum, nisi solus esset : Sed aliunde poterat divinum ingenium sibi parare gloriam, quam ex deformatione Latinæ puritatis. idem c. 29. l. 1. E breve migrat in longum A. Legere est *Legare* ; quoniam ad legendum, i. e. dicendi mittebantur. Et ab hoc *Legati*, quorum scilicet officium esset, dicere. Hebr. מַלְאָךְ est legatus, nuncius. *Collega*, *collegium* ab eodem dicendi munere, aut ab opibus *legatis* ad unum aliquem finem. Nam *Legare* Tropice etiam inter alia est committere, assignare. *Analecta*, ἀνάλεκτα i. e. collectanea ἀναλέκτης, collector. *Dialectus*, διάλεκτος proprie significat sermonem transmissum : scilicet ad alias vel gentes vel civitates ; quarum certa loquendi idiomata. διὰ notat transmissionem. Lactant. l. 1. c. 6. dialectum vocat *genus sermonis*. Sed ita Aristot. l. 4. de animal. c. 9. διάλεκτος ἡ τῆς φωνῆς ἐστὶ τῇ γλώττῃ διάρθρωσις, i. e. *Sermo est vocis dearticulatio per linguam*. Et addit ibidem J. C. Scal. Διάλεκτος à *diligendo* : ut Plaut. *diligere*, dixit signatissime, *d*[illegible]*re*. Verba enim sunt, quæ *dividunt* vocem in homine loquente ; quæ in gemitu aut mugitu continuata esset. Itaque [illegible], & [illegible] Homericum, & nostrum *secare* & *sectas* notavit Agell. Hæc ille. *Ablegmina* sunt partes quæ diis porriciebantur, quæ propterea dicebantur *prosiciæ* & *prosecta*, (lege Briss. de form. l. 1.) à *secando* : tanquam separata quædam à reliqua visceratione. Id enim *ablegere*, imitatione Græcor. qui dicunt ἀπολέγειν. Ergo *ablegmina*, ἀπολεγμοί. *Ablectæ* ædes ap. Plaut. mostell. a. 3. sc. 3. *Legio*,

quod

quod *leguntur* milites in delectu, Varronis sententia. Lipſ. l.2. de milit. Rom. dial 5. Formarunt inde ſuum Græci, λεγεὼν; & Syri, לִגְיוֹן, Legijon. *Legumina* in variis frugibus: quia leguntur. Plin. l. 18. c. 17. Varro l. 1. de re ruſt. c.31. Legumina *etiam* Legaria *appellant*: *utraq. dicta à* legendo, *quod ea non ſecantur, ſed vellendo leguntur.* Quomodo etiam Græci legumina vocant χεδροπὰ, quaſi χειρόδροπα, quia manu colliguntur. *Lex* nonnullis malè *à ligando.* Repugnat enim analogia: & quando *lex* obligare dicitur, metaphora id fit, deſumta à vimine, aut fune. Recte *à Lego.* Quomodo λόγος à λέγω; & nominatim δέκα λόγοι, i. e. præcepta ſeu leges Exod. 20. 1. Deut. 10.4. Unde etiam LXXII. Heb. דְּבָרִ ἐντολὴν Lev. 7. 19. νόμον Pſ. 119. 97. & alibi. Heſych. ῥήσεις, νόμοι. Similiter ῥήτρα à ῥῶ eſt lex, ap Plutarch. in Lycurg. & Lacon. Utque rex à rego: ita analogice Lex à Lego. Quia ex plurimis ceu regulis *Lex* collecta eſt; quia etiam publice legebatur. Cic. 1. de Leg. A *deligendo*: Nam ut Græci æquitatis: ſic nos delectus vim in lege ponimus. *Legitimum* paſſive, i. e. quod à lege conſtitutum eſt. Ut νομικὸν à νόμος. Ut *regulus* formatur: eadem analogia exſtitit *Legulus*, h. e. qui legit aut colligit manu: ap. Varr. L. L. l.5. *Analogia*, id optime aſſequitur, quæ Græce ἀναλογία, Latine (audendum eſt enim, quoniam hæc primum à nobis novantur) *comparatio, proportióve* dici poteſt: ait Cic. de univerſ. At J. C. Scal. præ *comparatione* mavult *proportionem*: l.1. hiſt. animal. c.1. *Etymologia* Cic. in Top. Notatio, cum ex vi nominis argumentum elicitur, quam Græci ἐτυμολογίαν vocant, i. e. verbum ex verbo, *veriloquium.* ἔτυμος, verus: ἐτεός. Ab εἰμὶ fit ἐτὸς, ut ἑτὸς à ἵημι: inde ἔτυμος, ut ἔλυμος ab ἔλος. Igitur ἔτυμον eſt, ita verum, ut cum τῷ ὄντι rei conſonet. Scal c.186. L.L. *Etymologiam* Græci vocarunt cauſam, unde voces ductæ ſunt: *Veriloquium* Latinis placuit interpretari: ſed quam frigide videamus. Nam veritas in oratione eſt, non in verbis privis. Præterea λόγος in hac voce ſignificat rationem, non autem locutionem, ut vera ratio potius dicenda ſit. Quare

nos *vocis rationem* transferre maluimus. *Hæc ille.* At vero & Græcos & Lat. recte originationem vocare arbitror *Veriloquium.* Quia per illam veritas significationis, ac proprietatis exponitur, & ratio ita redditur significationis. Qua tanquã symbolo ipsa res vera intellectui nostro cogitanda offertur. Dein quod ait tantum in oratione esse veritatem, verum non est. Etiam *veritas* simplex est aut simplicium terminorum, quæ singulis dictionibus exprimitur. Nam veritas est adæquatio orationis cum re extra animum locata: & veritas est quoque conformatio Entis cum suo archetypo. Quod non tantum Enti conjuncto: sed etiam simplici convenire palam est. Igitur Aristotelis effatum c. 4. Categ. & hujus similes sententiæ aliorum intelligantur de primaria veritatis ratione, quæ manifestius & principaliter in compositione, & divisione extat. Hinc idem ipse Scal. Ex. 307. s. 27. *Intellectus alius simplex est: alius compositus. Sic verum aut est affectus entis simpliciter accepti & intellecti: aut est affectus orationis dependens ex significatarum rerum convenientia.* Sed quorsum? Ad scopum revertar; ne ad scopulum impingam. Quanquam hic, ecce, objicitur, dum *Elogii* perplexitatem aggredior. Ubi sane Eruditiores σύμψυχοι non sunt. Alii *Eulogium*, alii *Ellogium*, alii deniq; *Elogium* amplexantur. Recensebo aliquot sententias. *Turneb.* l. 7. c. 15. *Nullius*, inquit Sueton. c. 22. *inspecto elogio.* Multis hoc nomen suspecti sermonis est: immo vero peregrinitatis damnatum urbe Quiritium expellitur, quorum ego judicio non accedo: in causa est, quod extrita litera C pro *Eclogio* elogium dici animadverti. *Eclogium* autem ab Ecloge dicitur: hodieq; ἐκλογεῖον ap. Suid. reperitur. Manutius in orthogr. *Eulogium*, non *Elogium*, aut *Eclogium* è libris vet. & Græca consuetudine, amplectitur *Casaub.* in Suet. docet elogium plane nihil esse aliud, quam ἐλλόγιον, i. e. titulum, causæ brevem explicationem, præfationem. *Scal* in Culic. Virg. Multi putant *elogium* Græcum esse. Ego vero contra putem. Quemadmodum plerisque nominib. Græcis Latini præpositiones suas anteponebant: ita etiam elogium ex Græca voce & Latina præpositione conflatum,

tum, ut in *prologa* & *prologio* & *antilogio* videmus factum, quæ qui mere Græca dixerit, is magnas nugas egerit. Sic etiam *propola* ex Gr. πωλεῖν. Sed præpositio Latina, ut *Prologus*. Producitur enim (And. Teren.) quod non esset; si Græca. Si enim esset προπώλης, i. e. προξενητὴς & *Pararius* Senecæ, ut nonnulli annotant ex Polluce: neq; primam produceret, neque eam significationem haberet, quam nunc. Dictus enim, quod primus vendat merces, quas in portu primus, anticipat, & ut Persius ait, primus tollit piper à sitiente Camelo, ut prior vendat. Quod manifeste innuit Lucillius:

Sicuti cum ficus primus propola recentes
Attulit & precio ingenti dat primitù paucos.

Nam quo minus credam doctiss. viro, qui censet *propalam* dicendum, facit, quod ea non est scriptura Etymologiæ: sed pravæ librariorum consuetudinis. Si enim quod unus & alter *propala* scripserit, verum esset, eã rectam esse scripturam: Quidni & ego quoq; contenderem *propola* esse dicendum, qui in opt. Gloss. scriptum invenerim *propula*, πωλεύς? Deinde quare multis partib. plures libri habent *propola* quam *propala*? Quid causæ est, cur quæ usitatior scriptura, ea ut verior non sit? Quare ego puto *propolam* esse Græcum cum Latina præpositione: quæ tamen idem valet, quod Græca πρό. Nam eadem est in πρόλογος, quæ in Prologus. Sic Græci Latina vocabula cum Græca præpositione Latio abstulerunt, & sua fecerunt, ut ἐπιλόγιον. Sic Arabes addito suo AL pleraq; Græca ad morem suum interpolarunt; ut liber Ptolomæi est *Almageste*. Est enim ἡ μεγίστη πραγματεία. Sic *Alchymia*, χυμεία, & *Alchymista*, χυμιστής. (Rhod. l. 7. c. 2. verbo luxato *alchymiam* dicunt, vel *Archymiam*, puto quasi ἀργύρου χυμείαν) Sic *Almanac*, Calendarium, μανακὸς: à luna & mensibus, unde circulus lunaris ap. Victruv. μαναχός. Sic *Alembic* à Græco ἄμβιξ ap. Dioscor. (vid. Casaub. in Athæn. l. 11. c. 8.) Itaque, ut dixi, eo modo *propola*: ita & de *Elogio*. Hæc Scal. Acquiescimus merito. Sunt enim acuta. Et quis Polydamas ausit hunc Hectorẽ? Quia tamen *Elogii* nomen πολύσημον apparet: ut distinguatur, tripli-

tripliciter ſcribi poſſe arbitramur. Et quidem dum uſitate eſt commendatio, ἔπαινος, teſtificatio in honorem, (nunquam in vituperationem, ut male Valla l. 4. c. 66. Eleg. cenſuit) rectum erit *Eulogium*, εὐλόγιον, εὐλογία, i. e. bene dictum, in laudem, ab εὖ. Quomodo *Cic.* Quid ipſa ſepulcrorum monumenta? quid eulogia ſignificant? *Seneca*: deceſſit negotiator, teſtamento omnium bonorum ſuorum reliquit formoſam uxorem heredem, & adjecit *eulogium*: Quia pudicam comperi. Dein ſumitur pro ſimplici interpretatione, aut ſententiæ expoſitione: & tum *Ellogium* ſcribatur, ἐλλόγιον, ab ἐν. Cic. in Caton. Solonis quidem ſapientis *ellogium* eſt, quo ſe negat. i. e. ſententia, vel declaratio mentis. Ultimo *Eclogium*, i. e. electum, ἀναλόγως dicetur, ut horologium, prologium. Græc. eſt ἐκλογεῖον. Igitur ſi utaris *Elogium*, quo nil uſitatius omittitur litera; & ſententia fit ſenſus dubii: an *eulogium*, an *ellogium*, an *eclogium* ſit intelligendum. Qui itaq; perſpicuitati ſervire cupit, ſervet rationem illam ſcribendi ex origin. Græcis. Quod vero *Elogium* attinet, quaſi ſit Græcolatinum, dubitet aliquis, & quærat, an ita: & an non melius, ſi Græcum omnino dicatur: ſed litera ap. Latinos neglecta hactenus, quæ reſtituatur. Modum jam ſignavimus, & cauſam. *Nam* E *Latinum* & λόγος feciſſe elogium, vix credibile. Ubi analogia & par exemplum? *Prologium*, *antilogium* & cætera Græca ſunt. Sicut & *prologus*, *propola*, integre tranſumpta: πρόλογος, πρόπωλης. At objicitur quantitas, longa ap. Latinos: contra brevis ap. Græc. ſed facile rejicitur. Eodem enim modo *Prologus*, à πρόλογος: quo *Pro* longum à πρὸ brevi venit. Quæ enim totius, ea quoq; ratio partium. Et *prologus*, *propola* & ſimilia ponuntur, ut *reliquiæ*, *religio*, *reduco* & multa alia ap. Lucr. conſona duplicata. Quanquam & aliud eſt, quod reſpondeam. Nempe quantitas non ubique eadem manet in deductis, ſicut eſt in primigenis. Exempla habes plurima in l. 1. *L. L.* Scal. Ita *propino* licet à προπίνω fiat, tamen priorem Martialis produxit:

Hoc quoque nonnihil eſt, quod propinabis *in iſtis*,
Cœnat, propinat, *poſcit*, *negat*, *innuit* ——

Ni

Ni malis in primo verſu P geminari, ut dixi: nempe *proppino*, ut relliquiæ. Et ſic proppola, licet quoad primam à Lucillio ſit producta: tamen non impedit, quo minus oriatur à Græco. Nec primæ quantitas usq; adeo urgenda: alioquin idem moneri poſſet de ultima, quæ ap. Græc. longa eſt: brevis vero ap. *Latin.* προπώλης, propola.

Edo, ἔδω: ſane eſt πολύτεκνον. *Mando*, μένδω, τένδω: non aliunde, quam ab ἔδω, etiam Græcis monentib. Aliis *mando* à *manus* & *edo*: quaſi admota manu cibum capio & dentib. conficio. Etymon rei ipſi congruum. Ut à figo fibula: ita à mando *mandibula*, h. e. quæ mandenti ſervit. Ut à cado caducus: ita à *mando manducus*, ap. Non. i.e. edax, qui nimis mandit. A manducus verbum *manducare*, quod proprie notat frequentem actionem. *Comedo*. i. e. ſimul edo, κατέδω, συνεσθίω. *Exedo*, Græc. quoque ἐξέδω. *Abedo*, ἀπέδω, ἀπεσθίω, ap. Tac. *Peredo*, ap. Virg. κατεσθίω. *Peredia*, à peredo: ut *inedia* ab inedo. Et notat Inedia τέρησιν. Græc. ἀσιτία. Feſt. *Perediam* & *Perbibeſiam* Plaut. Cur. act.3. cum dixit, intelligi voluit cupiditatem edendi & bibendi. Venuſte (inquit Turneb. l. & c.27.) ut nihil ſupra, *Perediam* & *Perbibeſiam*, ut provinciarum nomina commentus eſt ita, ut prius *Perediæ* nomen referat, & eſcæ tamen comitem continuo potionem attrahat. Ab eo *edulis*, ἐδώδιμος: ut ab idus idulis. Tertull. *eſcatilis*, l. 1. contra Marc. *Eſtur* ap. Ovid. l. 1. de Pont. pro editur. Ab *eſum* eſt *eſuries*. Catull. *eſuritio*: Varr. *eſurigo*. *Edax* continuitatem requirit. Edit enim quivis etiam abſtinentiſſimus. At Terentianus Phormio ſeipſum vocat *Edacem*. Ab eſum *eſtrix*. Plaut. Caſin. act.4. ſc.1. Novi ego illas ambas *eſtrices*. Ammian. l.29. Urſas ſævas hominum ambeſtrices. *Edeatræ*, i. e. præfecti epulis: ἐδέατρος, ap. Perſ. προγεύστης. Nunc latinè accipitur. *Edera, Hedera*: quia omnia conſumit & quaſi *edit*, quibus adhæſit. H præponitur, ut differat à verbo *Ederam, ederas*. Ovid. 8. Met. flexipedes hederæ. *Obeſum* ab obedo, i. e. gracile ac macilentum, quaſi *ambeſum*, teſte Nonio & Agell. l.19. c. 7. At κατ' ἀντίφρασιν eſt pingue, craſſum. *Dens* quaſi edens eſt. Eſt enim inſtrumentū: aut ὀδούς, Jonice ὀδών, quaſi ἔδων, quod

habent

habent Æoles, ab ἔδω. Aut *Dens* præposito D ab Heb. שֵׁן *ſchen, ſen, ſend*, κατὰ μεταβολήν. Dens *molaris*, ab officio per metaphoram. Ita & ap Hebr. טַחֲנָה, *tachanah*, i.e. moletrina, mola, ſumitur pro dentib. Eccleſiaſt. 12. 3. הַטֹּחֲנוֹת Tremell. vertit *molitrices*. Ita enim Græce *molares* (qui numero decem) μύλαι, μύλοι & μυλίται dicuntur. Ut enim aſpera & inæqualis eorum extremitas: ſic ad cibum atterendum & bene conficiendum idonei ſunt & eo à natura dati. Poſteriores duo *molarium* ab Hippocr. libell. περὶ ἀρχῶν, dicuntur σωφρονιστῆρες Ab Avicenna, dentes. *ſenſus & intellectus*. Gloſſ. quoq; : *Dens genuinus*, σωφρονιστὴρ ὀδούς. Nam eo tempore quo φρονεῖν incipimus, erumpere illi ſolent: videlicet trigeſimo ætatis anno & quarto ſeptenario. Ariſtoteli vocantur κραντῆρες, quod ætatis perfectæ, vel τῆς ἀκμῆς indices perhibeantur. *Bidens* propria ac prima notione, qui duos habet dentes. Poſt κατ᾽ ἐξαίρετον bidens eſt ovis. Similiter *Tridens* à *tribus dentibus*: Græcis itidem τρίαινα. Tribuitur Neptuno propter tres orbis partes, ſecundum priſcos; quas ambit Oceanus. Vel quia tres notabiles aquæ & maris utilitates: nempe in quo navigamus, quo lavamus, ex quo bibimus. *Dentale* eſt pars aratri dentata, à figura. Maro -- *duplici aptantur* dentalia *dorſo*. *Dentex* σινόδους, nomen piſcis. *Dentiſcalpium* quo dentes purgantur. *Mordeo* etiam inde ap. Scal. in Theoph. de pl. Quid eſt *mordere*? docet translatio. *Dens mordet*, ſeparat. Eſt ergo morſus ſeparatio. Unde & nomen, μόριον ἔδω, cum abſcindimus portionem; neque totum volumus. Aut *mordeo* dicitur, quaſi μείρω ἔδων, divido edens. Ratio tamen eadem. Ideo dentes medii vocantur διχαστῆρες, quia διχάζουσι, i. e. τέμνουσι καὶ διαιροῦσι τὸ προσπεσὸν: Pollux l. 2. Etiam Plauto aul. a. 2. ſc. 2. *mordices* idem ſunt quod dentes: Sicuti Catullo carm. 65. *nutrices* idem, quod mammæ. *Ador* farris genus, *edor*, quondam appellatum, ab *edendo*, inquit Feſtus. Veteres enim κυριολεκτεῖ omnem ex agris proventum vocabant *adoream* vel *adoriam*, ut Gloſſ. habet, i. e. εἶδος σίτου. Et dicimus, *Adorioſus*. Hor. od. 4. l. 4. Qui primus alma riſit *adorea*: quam vetus interpres laudem bellicam ſignifica-

re

ſignificare ait. Feſtus ita ſubjicit : *adoream* laudem ſive gloriam dicebant : quia glorioſum eum putabant eſſe, qui farris copia abundaret. Cœpta autem eſt *adorea* uſurpari pro laude, poſtquam præmium militibus frumentū erat, parta victoria. Hinc Plin. l. 18. c. 3. Gloriam ipſam (inquit) à farris honore *adoream* appellabant. Et Plaut. qui multa præda atq; *adorea* affecit populares ſuos. *Adorioſus*, i.e. celebris, ἔνδοξος. Hinc prius, quam abeam, ſententiam *Scal.* in Feſt. de origine *Ador* adjiciam : Adur dicebant veteres (ait) quod Græc. eſt ἄθυρ, nulla litera immutata præter θ in *d*, ut Θεὸς, *Deus*. Dicitur & *adus*, *adoris*. Gloſſ. *Adus* σῖτος. Ita enim legendum. Poſtea declinatum *adus*, *adoris* : ut pignus, pigneris, pignoris : tempus, temperis, temporis. Itaq; fit, ut in obliquis ſecunda nunc producatur, nunc corripiatur. A. Gannius vetus Poeta corripit in illo verſu :

Illam ſponte ſatos adoris *ſtraviſſe maniplos*. Item :

Hinc adoris *dat primitias tibi* ; *ſanguine libat*. Auſon.

Mox ador *atq;* adoris *de Polline pultificum far*. Producit idem Gannius in illo :

Emicat in nubes nidoribus ardor adoris.

Quare doctiſſ. Priſcianus ait, *irregulare* hoc nomen eſſe, quod cum in OR terminetur : tamen obliquos corripit contra alior. naturam, & cum neutri ſit generis : tamen in OR definit. Utrumq; falſum. Nam neq; cum obliquos producit, eſt neutri generis, ſed maſculini : neq, cum neutri eſt generis, in OR terminatur. Quamvis enim Auſon. dixit : Mox ador atq; adoris : tamen *ador* dictum, pro adus ; ut *corpor* dicebant in neutro. Sed *adus* in neutro dictum & *ador* in maſculino, ut decus & decor.

Elaphus, ἔλαφος *ab* אַיָּל cervus, quaſi aries ſylveſtris. Deut. 15.22. Ubi quidem veſtigia non obſcura confuſionis Babylonicæ deprehendis. Si omnia manſiſſent integra, utique non foret confuſio. Homerus vocat ἔλαφον κεραὸν, i. e. cornutum.

Elegia, non quaſi ἐυ λεγία, παρὰ τὸ εὖ λέγειν τοὺς τεθνεῶτας, ut ridicule autumāt Grammatici : ſed à miſeratione. ἐλεὸν λέγειν. Icçirco *miſerabiles* appellavit *elegos* Hor. 1. carm. 33.

Ἐλεὸς quoque est nocturna avis ap. Aristot. quam nos ululam dicimus, Simplicius quoque etymon ἐ ἐλέγειν. Idem enim αἲ αἲ in Ælino. Nam utraque interjectio frequens omnibus Tragicis. Scal. l. 1. Poet. c. 50.

Elementum, Aristot. 2. de Gener. anim. & 2. de part. ἐξ ὅιας δέχεται τροφῆς, ἐκ τοιαύτης ξυνεστάναι καὶ αὐτῶν. Et 1. Polit. iis animantes ali, ex quibus consiunt. Παντὶ γὰρ, ἐξ οὗ γίνεται τροφὴ, τὸ λειπόμενόν ἐστι. Quæ fuit causa, ut Latini putarent sese Etymon *elementi* excogitare potuisse, quasi quod esset idem etiam *alimentum*. Scal. in Theoph. de pl. Martin. in Lexico: *Elementum* refero ad ἐλάω, venio, progredior, promoveo, duco: ut ductile opus sit è materia. Unde & ἔλαμος via, & ipsum ἐλεύθω eo, si inde malis propius derivari posse. Hæc ille. Equidem ab ὕλη, *hyle, ile, ele*, putem rectissime dici *Elementum*: ut ab alo *alimentum*: ut *Mentum* sit appendix formationis. Nam *elementum* nihil aliud est, quam ὕλη, & *materia*: unde corpora hæc sublunaria constant. Isidor. l. 13. Orig. c. 3. hoc etymon designat. Bene. Græci (inquit) ὕλην rerum quandam primam materiam dicunt, nullo prorsus modo formatam, sed omnium corporalium formarum capacem: ex qua visibilia hæc elementa sunt: unde & ex ejus derivatione vocabulum acceperunt.

Elephas, ἐλέφας. Isid. l. 12. *elephantem* Græci à magnitudine corporis vocatum putant, quod formam montis præferat. A λόφος λοφόεις. Id enim Isidorus innuit per *elisio*. Est vero animalium terrestrium maximum, ap. Plin. l. 8. c. 1. & 3. Et Basil. hom. 9. Hexam. μέγα τὸ ζῷον καὶ τῶν χερσαίων τὸ μέγιστον. Aliis dicitur quasi ἑλέφας, quod per paludes incedat. Aliis ab ἐλεφαίρω, i. e. ledo. Aliis à λευκὸν, à candore eboris. Sed omnia illa nihil sunt. Neq; enim Græcanica vox, sed exotica est; & fortean *Indica*. Sic Ovidio 4. Trist. 5. indigitatur *Inda bellua*. Et ab Oppiano Halieut. 5. θὴρ Ἰνδός. Iterumque Ovid. de Med. faci: Sectile deliciis *India* prabet ebur. Isid. l. 12. Apud Indos à voce, *barro*, vocatur. Unde & vox ejus *barritus* dicitur: & dentes ejus *ebur*, quasi à vel è *barro*.

Quod

Quod si cui ad primam originem volupe sit vocem (*elephas*) reducere; sane Chaldæis, Arab. & Rabbinis est פִּיל, i.e. elephas, ut notat S. Munsterus. Ubi & τὰ ἐσπούδῃ χράμματα apparent. Maccab. l. 1. c. 11. v. 6. elephantes καὶ ἐξοχὴν vocantur *bestiæ*. Et ita vox erit non incommode ab אַלּוּף quod & bos, Ps. 8, 8. Deut 7, 13. Unde *bos Luca* etiam dicitur elephas ap. Latinos. Videatur etiam Fuller. l. 4. Misc. f. 10. Cæterum Elephantis rostrum dici consuevit *promuscis*, vel etiam *proboscis*, unde illud: Gr. προβοσκὶς, à βόσκω, βόω. Scilicet ab usu. Dicitur etiam προνομαία, à προνέμομαι. Nonius c. 1. proboscis dictum, quod ante depascat. Cic. & Plin. *manum vocant*; quod loco manus sit. Etiam γενικῶς legitur Gen. 9. 5. *A manu omnis bestiæ*. Lucret. l. 5.

> Inde boves Lucas turrito corpore terros
> *Anguimanos* belli docuerunt vulnera Pœni
> Sufferre - - - -

Explicat Isid. l. 12. c. 2. Rostrum *promuscis* dicitur, quo ille pabulum ori admovet, & est angui similis, vallo munitus eburneo. Ab *elephante* dicitur morbus *elephantias* Celso l. 3. c. 25. & alias ἐλεφαντίασις: idque ob insignitam hujus morbi cum *elephante* convenientiam: quam accurate persequitur Aretæus l. 2. c. 13.

Elias, i.e. Deus meus Jehova. אֵל, *el* i.e. Deus. Græcis ἠλίας, ἤλιος, vel etiam ἡλίας, cujus ductu *Helias* nonnullis scribitur. At pro Hebr. rectius *Elias*, ἠλίας. Ita *Eliab*, ἐλίαβ. Deus meus pater. *Eliam*, ἐλίαμ, Dei populus 2. Reg. 23. *Eliasaph*, ἐλισάφ, Deus augens. Num. 1. *Eliel*, ἐλιὴλ, Deus meus Deus. 1. Paral. 6. *Elisa* ἐλισσά, Deus est, aut Dei agnus, sive Deus commodans. *Eliseus*, Dei salus. Græce ἐλισσαῖος ap. Luc. c. 4. scribitur: at in lib. Reg. ubique ἐλισαἰ. *Eliu*, ἐλιοῦ. Deus meus ipse, 1. Reg. 1. *Eliud*, ἐλιούδ, Deus laudis Matth. 1. *Elisabet*. ἐλιζάβετ. Heb. Exod. 6. *Eliseba*: in fine est ajin, i.e. juramentum Dei, vel jusjurandum נִשְׁבַּע, *nischbah* est juravit Et hæc vera origo. Aliis *Elisabet* est quies Dei, aut requies, quasi fiat à שַׁבָּת, *Schabbach*, quod est, quies,

 cessa-

cessatio. Non recte. Quia litera ultima repugnat. Per abscissionem *Elisabet*, est *Elisa*, ap. Virgil. ex Hebræor origine: Nomen *Didonis*. Etenim Phœnices erant populi Syriæ, Judæis contermini; quorum præcipuæ urbes fuerunt Tyrus & Sidon. Inde usus nominum Hebraicor. Quale etiam *Dido*. דִּידוֹ est ὑποκοριστικὸν nutricum, ait Jos. Scal. Ejus masculinum est דָּוִד *David*, i.e. amabilis, amicus, blandus. Fœminin. דּוֹדָה i.e. amica, cognata. Radix est דּוֹד, *dod*, i.e. amicus, dilectus.

Elysium. ἠλύσιον De eo multa ap. Ethnicos: sed aliunde transumta. Quis abnuet famam Paradisi, horti illius divini, etiam ad exteros venisse? Quidam etiam venerunt ipsi; nec parum sapientiæ in felicibus his oris acceperunt. Plato Ægyptum lustravit: & hinc, quidquid de Elisio, in Phædone. vocat γῆν καθαρὰν. Hom. πεδίον. Odyss Δ: ἀλλά σ' ἐς ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης Ἀθάνατοι πέμψουσιν.-- Attribuit diis, ut transferant homines in Elysium. Virg. 6. Aen. copiose nominat *locos lætos, amœna vireta fortunatorum nemorum, lucos opacos, prata recentia rivis, convalles virentes*. Ut ita Elysium Ethnicorum nil fuerit aliud, quam Paradisus: sed sub umbra aliqua, aut nebula. Proclus aperte: μακάρων δὲ νήσους εἰπών (scilicet Hesiodus) παράδεισον αἰνίττεται, ὅπερ δὲ ἠλύσιον πεδίον παρ' αὐτοῖς λεγόμενον παρὰ τὸ ἄλυτα τηρεῖν ὀνομάζει, ἢ παρὰ τὴν λύσιν τῶν κακῶν Etymon amplectitur Servius, & juxta alii. Nec profecto aspernabile. Sed quia res ab Hebr. non etiam dictio? Fortean pauci repugnabunt: quomodo autem sit, nemo facile effabitur. Et si corruptam dices ex אֵל אֲשֵׁר, nonnihil dices, i.e. Dei hortus aut nemus. Aut si ab *Eden* facies, parum quoque efficies. Vix uni & alteri persuadebis; quibus cognita literarum conversio ex una lingua in alteram: & præcipue τοῦ D. in L.

Emolumentum non modo significare quæstum, aut aliud, quod conducat: sed etiam, quod operosum est, & magnum studium requirit, docet exemplis Varr. & Cæsaris P. Victor. l. 22. c. 10. Idque ideo, quia à *mole*.

Aliis,

Aliis quasi *emolimentum*, ab *emolo*; & ideo secundam corripuit Juvenalis. Recte. Ut enim à monitum monumentum; ita à molitum *molumentum*, & quod usitatum, *emolumentum*. A *mole* est *amolior*. Item *amuletum*, quod corpori alicujus alligatum noxam *amoliatur* seu depellat, Hinc in Gloss. est, *Amoletum*, φυλακτήριον. *Moles* (inquit Scal. in Theoph. de pl.) deducitur à *mola* farinaria, quæ nunquam pusilla est. In acu enim nulla *moles*. Resipit ortum *molestus*, quod primam corripit. Recte, ut ab honos honestus, ita à mola molestus. Et *mola*, *molere*, *pristinum* & hujus generis alia crebro pro eximiis laboribus & difficultatib. sumi passim consueverunt. Sed & potius *moles* à μῶλος: ut sit vox militaris. Virg. 1. Æn. tantæ *molis* erat. *Mola*, μύλη, *molitrina*, ut *meditrina* à medeor. *Molinum saxum* ap. Tertull. l. 4. contra Marc. *Mulus* à μύλη, μύλος ap. Isid. quod jugo pistorum subactus, tardas *molendo* ducat in girum molas, l. 12. Vel à μόλος, labor: quia est animal viribus in labore eximium, ut loquitur Plin. l. 8. c. 44. *Molucrum*, autore Festo, non solum quo molæ vertuntur, dicitur id, quod Græci μυλακρὸν appellant: sed etiam tumor ventris, qui virginibus quoque solet evenire, cujus meminit Afranius in virgine. *Immolare* à mola i. e. farre molito & sale hostiam perspersam sacrare, Fest. Cæterum μύλη & μῶλος ab עָמָל *amal*, *mel*, i. e. labor, molestia, moles.

Encænia, Castellioni *Renovalia*: ἐγκαίνια à καινός, i. e. novus Suidæ festum est, in quo aliquid innovatur. *Casaub.* in Joh. 10. 22. Dicta esse *Encænia* à renovatione rei antiquæ, multi è veterib. crediderũt. Græci Grammatici: ἐγκαίνια ἑορτὴ ἐν ῇ ἀνακαινίζεται. Verũ id potius ἀνακαινίζειν est, quã ἐγκαινίζειν: quæ vox perpetuo ap. LXXII. interpr. & N. Testamenti autores de iis dicitur, quæ Deo dedicantur & consecrantur: non quæ obsoleta & abolita in usum revocantur. *Hæc ille*. Unde apparet Latin. *Renovalia* & ἐγκαίνια non satis exprimere. Καινὸν, à καὶ & νῦν, quasi nuperum, jam modo factum. Hebr. חָנַךְ est innovavit.

Encomium, ἐγκώμιον ἐν ταῖς κώμαις tribulibus audientibus, cum laudes alicujus ita recensebantur, ut longiuscule procederet oratio, ἐγκώμιον appellarunt: quæ neque brevis, neque simplex esset, sed figuris ac numeris ornata, certis divisa partib. locis digesta suis esset. Hesych. ἐγκώμιον ἔνδημον: κῶμαι γὰρ ἐπὶ τῶ δήμω συςήματα. Prov. 10. 18. μνήμη δικαίων μετ᾽ ἐγκωμίων. Quæ de encomio Quinctil. l. 3. c. 1. Rhodig. l. 7. c. 5. notent, illico dispiciantur.

Epænus, ἔπαινος. Scal. poet. l. 3. c. 110. Est αἶνος idem quod μῦθος. Μῦθος idem, quod dictum, aut sermo. Nam postea utriusque significatio ad fabellarum angustias redacta est. Ergo cum de re quapiam αἶνος esset propositus: auditorum consensus expressus oratione ἔπαινος appellabatur: quasi prioris additamentum. Nullum enim pulchrius auctarium orationis, quam comprobatio dictorum. Inde tractum est, ut hoc testimonium vel bonæ rei, vel bene cujuspiam facti dictive ἔπαινος vocaretur.

Episcopus, ἐπίσκοπος. Origo (ab ἐπὶ & σκέπτομαι) nec non usus autorum lati significatus esse docet: quomodo ἐπόπτης καὶ ἔφορος. Latinè sonat *inspector*, aut *speculator*. Homerus vocat Hectorem ἐπίσκοπον: quia fuerit præcipuus Troiæ *inspector* & custos. Iliad. κ: ἢ ἐσσιν ἐπίσκοπος ἡμετέρῃσιν. Virginum sacrarum erat ἐπίσκοπος: uti ex Plutarchi Numa apparet. Magistratus Atticus vocabatur ἐπίσκοπος: itidem ab officio. Cic. ad Att. l. 7. *Vult me Pompeius esse, quem tota hæc maritima ora habeat* ἐπίσκοπον, *ad quem delectus & negotii summa referatur.* Isid. l. 7. Orig. c. 12. *Episcopi Græcè, Latinè speculatores interpretantur.* Postea eminentiori significatu, ut solet, ἐπίσκοπος in Ecclesia est, qui sacris præest: quem Justinus Martyr. Apolog. 2. προεςῶτα τῶν ἀδελφῶν vocat. Nam sit quasi *speculator*, qui in doctrinam moresque commissi gregis inquirat. Actor. 20. 28. προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους. Petrus 1. Epist. 5 2. ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ θεοῦ, ἐπισκοποῦντες. Cassiod. in Ps. 108. Episcopus dictus *superinspector* eo,

eo, quod Domini gregem ipsius gratiâ suffragante, quasi pastor cautissimus altâ sede custodiat. Apoll. Sidonius eo respectu utitur τῷ *superinspicis* l.6. epist.1. & l. 9. ep.3.

Entelechia, ἐντελέχεια. Hujus vocis significatum & originem multi studiose indagarunt,

------ Leporem venator ut alta
In nive sectatur ------

Et Hermolaus Barbarus, qui Latine, verius barbare, *perfectihabiam* & *perfectihabentiam* vertit, ex dæmone, ope λεκανομαντείας cognosse tentavit, quid sub hac umbra Aristot. l. 2. de anim. c. 1. abscondat. Nos è Scaligero, qui dæmonium hominis erat, & miraculum naturæ, facilè τὸ τί ἐστι discimus. Cum igitur formam, *inquit*, dixeris: intelliges immaterialitatem, simplicitatem, potestatem, perfectionem, informationem. Hoc enim est ἐν: quod innuit maximus Poetarum; 6. Æneid:

------ Totosq́; infusa per artus.

Hoc est τέλος: quia est ultima forma sub cœlestib. & princeps inferiorum, finis ac perfectio. Hoc est ἔχειν: quia habet materiam; neque solum habet, sed etiam continet, ut sit unum. Neque solum continet: sed etiam regit. Hoc enim est ἔχειν in 5. Metaph. & in Cratylo. Ex. 307. s. 12. 39. Quidam Ciceronis præsidio exarant per δ, ἐνδελέχεια: sed misere falluntur & fallunt. Est enim vox Aristotelica & nova ἐντελέχεια ipsius Ciceronis confessione. Igitur aliam hanc oportet esse ab ista altera, quæ vetus & vulgaris. Dum vero Cicero interpretatur, quasi quandam continuatam motionem, & perennem 1. Tusc. mentem Philosophi assequutus non est, aut si assequutus, secus exposuit. Neque enim anima est motio aut agitatio: hæc quippe est accidens: illa substantia & pars compositi & potior & perfectio & finis. Neque ἐνδελέχεια est agitatio: sed continuatio motus, παρὰ τὸ ἐν καὶ δεῖν καὶ ἐλᾶν τὸ ἐχόμενον.

Eo, ire: ab antiquo ἔω: pro quo nunc εἶμι. Ab *itum* est *iter, iteris*: post *itiner* per αὔξησιν, *itineris, itinerariũ*. Lucret. jungit iter & viam: *iter infestum fecere viai.* l. 5. *Iterum* ab itere, quod repetebant pastores, antiquissimi

ὀνοματοποιοί. Gloss. *Iterat*, ὁδοιπορεῖ. *Obiter* ab *ob* & *iter*: ἐν παρόδῳ: sicut *obviam*. *Ilicet*, *ire licet*: ut scilicet, scire licet. Scal. in conj. *Extemplo* verbum est sacrorum: sicut *ilicet* judiciorum. Ut enim hoc dimisso Senatu: sic illud, sacrificio patrato à præcone pronunciabatur; quod significabatur, ut exirent *è templo*. Quod quia cito fiebat, inde pro *cito* & *propere* sumi cœptum est. Nec aliter aut aliunde puto dictum esse *confestim*, à festum: quomodo & dicimus *postfestum*. Etiam à festum *festino*: quia celeritas hic requiritur. Ulterius abire: *Inire, initus, initium*. *Exire, exitus, exitium*. Fest. *Exitium* antiqui ponebant pro exitu. Ab exitium fit *exitiale*. Quomodo à principium, *principiale*, ap. Lucr. l. 5. Sed & à *subire* fit *subitum*, quod subit præter opinionem, ταχύ: & amplius *subitarium*, ap. Plaut. in Mil. *Ambire* pro circumire ἀμφὶ. *Ambitio* proprie περιδρομή. Gloss. *ambit* περιέρχεται: *ambitus* περίοδος, περιδρομή. Deinde est petentium Magistratum, vel aliud hodie officium. Prudent. peristeph. pro eadem posuit *ambitum*.

Quid ille fervens *ambitu*,
Sitique honoris æstuans.

Ita enim *ambitu*, legit MS. Palatinum: non *ambitum*, ut mendose alia. *Transeo*, *transitum*: & hinc *transtum*, unde *transtrum*: Sunt *transtra* transversæ trabes, remigum sedilia. Græcis θράνος. Gloss. Philox. *Transtrum* ζυγὸν σκάφης. Analogia talis. A transtum transtrum: ut à clausum *claustrum*: à flutum *flustrum*, à frio *frustrum*: à cado, *casum*, *castrum*: ut hoc non diu durans aut stabile domicilium vel ædificium notet. Sic in Gloss. *bustra* est βυστάσιον. *Perire*, *peritum*, *periculum*, κίνδυνος. Interdum est *perire*, *deperire*, quod efflictim, ac perdite amare, ut pereas, nisi potiaris. Ita Plautus pro eodem habet *demori*. Etiam *comire* quasi *cumire* à cum, i. e. simul. Est hoc integrum. *Comes* inde, qui simul it: Olim etiam *cumes*, uti testantur MSS & Gifan. in Indice Lucretii. Ejusdem ortus est *comitium*, *comitialis*. *Comites*, titulus dignitatis à comitatu. *Coire* eliso M: ut *circuitus*, quasi *circumitus*. *Coetus* & *coitus* idem sunt, i. e.

συν-

τικόδ@, συναγωγή. Illud enim quodammodo contractum. Terent. prima *coitio* acerrima. Verbum γοικόν. Virgil. 12. Æn.

Inter se coiisse viros. -------

Tertull. apolog. c. 39. Coimus in *cœtum* & aggregationem. Scal. in Theoph. de pl. συνδρομὴν veteres medici appellarunt *coitionem* causarum ad morbos constituendos, i. e. concursus. Σύῤῥοιη, i. e. confluxus. Σύμβασις Thucydidi compositio pactorum inter duos exercitus. Paulus Festus *conventionem* maluit. Quam materiarum constitutionem, atque conflationem Lucret. *cœtum* dixit à *coeundo*. Etiam *Civis* quasi *Coivis* à *coeundo*. *Civitas* à civium conjunctione. Cives Gen. 23. 10. & 34. 24. dicuntur, ingredientes portam civitatis, & egredientes porta civitatis. Cic. l. 1. de rep. *Conjunctionem* tectorum, opidum, vel urbem appellarunt delubris distinctam, spatiisque communibus. Omnis ergo populus, quod *cœtus* multitudinis, qualem exposui, *civitas* est. *Seditio*, quando in diversas partes *abitur:* hoc enim *SE.* Germanis à *stare*, Auffstandt. Gloss. Cyrill. στάσις ὀθόρυβ@, seditio. Cic. 6. de Rep. ea dissensio civium, quod seorsum eunt alii ad alios, *Seditio* dicitur. *Abies*, ut Græc. ἐλάτη ab ἐλᾷν: ita dicitur Lat. ab *eundo:* quia in altum *abeat*, præ aliis. *Nequeo* à *neque* & *eo.* Ita enim veteres usi, notante Festo, nosque non fere aliter. Ita & in contrariam partem dicimus: *assertum it, consultum it:* & similia. *Præire, prætor*, quasi *præitor:* Cic. 3. de Leg. regio imperio duo sunto, iiq; *præeundo*, judicando, consulendo, *prætores*, judices, Consules appellantor. Quod etiam Varro l. 4. L. L. etiam Imper. Justin. Novell 24. & alii probant. *Combito* est una vel juxta eo: *Imbito*, est ineo: *prævito* est praeeo, prævenio: *rebito*, pro redeo: *Perbito* pro pereo. Composita è simplici *betere:* quod vel abire vel à βαίνω aut βουλέω. Significatus vero similis. Scal. conject. & in Fest. *Bætere* seu *betere* & *bitire* veteres dixisse ait. Inde *Bitienses* qui assidue peregrinantur. Etiam *arbiter*, quasi *adbiter:* h. e. tertius qui accedit & litigia componit. Gloss.

 χαμαιγ-

χαμαιδικαστὴς pedaneus judex, arbiter. *Superbire à super ire.* Ap. Lucr. integre l. 3. de rer. Nat.

------ *Docuit superire lacunas.*

Ut ita quandam præ aliis eminentiam inferat: sicut ejus oppositum submissionem notat, sive depressionem. *Humilis* enim ab *humo*. Terra nihil inferius. Aliis etiam bene *superbus*, ab ὑπέρβιος. Quomodo illud Plauti a.1.s.1. Amph. intelligendum sit, quæritur à philologis: *Faciam ego hodie te superbum, ni hinc abis. Superbi* ex notatione nominis, nihil aliud sunt, quam in superiore loco. Ita sublimes in equo, aut curru, aut qui à servis portantur, hoc nomine vocari possunt. Item qui plagis ita sunt contusi, ut pedibus ambulare nequeant, auferantur sublimes necesse est, atque hac ratione superbi appellantur. *Gruterus* de divite accipit, qui pedibus suis non ambulet. Ad sequentia satis abunde nostram sententiam priorem stabiliunt; quanquam ludat ambiguitate vocis. *ME.* Faciam te *superbum.* So. Quonam modo? *ME.* Auferere, non abibis: si ego fustem sumsero. Id est, in sublimi, ὑπὲρ, super, vel fustigatus vel mortuus, ut Nonius explicat. Simile est illud Plutarchi περὶ παίδων ἀγωγ: μετέωρον αὐτὸν ἀράμενοι, τὴν ταχίστην ἐξοίσομεν: sublimem (aut *superbum*) ipsum tollentes, celerrime efferemus.

Epar, ἧπαρ παρὰ τὸ ἐπαρδεύειν ὅλῳ τῷ σώματι αἷμα. Empedocles πολυαίματον τὸ ἧπαρ habet. Rectius ab Hebr. פֶּרֶת, quod idem, adeoque præcipua viscera significat. Item כָּבֵד, est Epar. Quod ita dicitur à gravitate. Hinc etiam Galenus *epar* omnium viscerum gravissimum & densiss. appellat l. 6. de usu part. c. 17.

Epha Deut. 25. 14. est genus mensuræ aridorum continentis X. Gomer, אֵיפָה. A radice אוּף: quæ verbaliter nusquam exstat. *Epha* interpr. LXXII, nunc ex Hebræo rescribunt ὑφὶ, ὑφει, οἰφὶ, οἰφεῖ: nunc exponunt μέτρον, aut etiam πέμμα. Ezech. 46. 6.

Ephemeron ab ἡμέρα, i. e. spatio diurno durans. Vulgo nomen animalculi, cujus vita non excedit diem, ἐφήμερον.

Apo

Ap. Arist. l. 5. hist. Anim. c. 18. J. C. Scal. diarium vertit. Etiam *ephemeron* herba vocatur ap. Galen. Dioscor. Matthiol. & alios Botanicos: & quidem ephemeron colchicum ita vocatur, quod eodem ipso die, quo sumitur, hominem perimat. *Ephemeris*, ἐφημερὶς i.e. diarium, seu scriptum, quod gesta in unoquoque die aut notatu digna quotidie contineat. J. Scal. in Propert: *Ephemerides* & *Calendarium* etiam vocari nemo ignorat exemplo *Calendarii* fœneratorum: Sic etiam *Calendarium* & *Ephemerides* hodie vulgo pro tabulis festorum, aut Lunaribus astrologorum. Unde ea *Manaca* aliquando dicta ostendimus articulo arabico & voce Græca, quam tamen Latini inflexione suam fecerunt. Μηνιακὸς, *maniacus*, seu *manacus*. At illa vox *Almanac*, quamvis Arabes suam usu fecerunt: tamen non hodie atque heri eam agnoverunt: sed diu est, postquam hoc factum, teste Porphyrio.

Epibda, ἐπίβδα. Dici advertimus ἐπίβδας dies, qui festum insequuntur, quos etiamnunc μεθεόρτυς nuncupant, tanquam *Epibades* vocentur ἀπὸ τῦ ἐπιβάζεσθαι ταῖς ἑορταῖς. Aliis arridet *epibdas* dici, velut ἐπὶ δαῖτι, per literæ B abundantiam, velut *Sibdam* pronunciamus, quæ *Sida* est.

Epicedium, quod dicebatur in exequiis, cum justa persolverentur. Κήδεσθαι enim fuit curare inferias, ait Jul. Scal. Κῆδος cura, solitudo, item mœror. Hinc *acedia*, ἀκήδια: & verbum *acediari*, apud veterem Biblior. interpretem Sir. 6. 26. & 22. 16. *Epitaphium*, à τάφος, quod ad tumulum recitaretur. θάπλω, τάφος: quod duxerim ab Heb. תָּפַת. Nemo facile repudiat, nisi νόον ἀποφάλιος: & qui nescit, quam sepulcra etiam veterum, mire signata fuerint, aut ornata, ἐπιγραφῆ, lapide, statua, aliis. Quod neque vox monumenti dissimulat. Casaub. in N. Testam. distinguendum arbitror inter θάπτειν & ἐνταφιάζειν, idemque inter ἐνταφιασμὸν & ταφὴν. Θάπτειν enim sepelire significat: at ἐνταφιάζειν est corpus ad funus componere, & ornamentis, ut sic dicam, sepulcralibus ornare:

nare: quæ Græcis ἐνιτάφια vocantur. Gloss. vet. ἐνταφιάζω funero. Ἐντάφιον, Libitina.

Epilepsia, ἐπιλεψία, ut qua omnia membra capiuntur & corripiuntur. Dicta etiam *morbus sacer*. Nam priscæ religionis antistites, ut prætextu aliquo religionis ditescerent, deos fingebant excruciare homines morbis; & nominatim *epilepsia*, ut quæ subitanea, occulta, nec nisi à manu alicujus numinis. Inde præ aliis *sacer morbus* audiit. Hippocr. in libr. de sacro morbo & de virgin. morbo. Galen. lib. prognost. Sic etiam *os sacrum*, ἱερὸν ὀστοῦν dicitur: quoniam primum infante concepto nascitur, ideoque & *hostia*, id primum à gentilibus dabatur diis. Menander, οἱ δὲ τὴν ὀσφὺν ἄκραν θύοντες. Athenæo l. 7. c. 10. ἱερὰ νόσοι sunt, quæ Plutarcho ἀπεγνωσμέναι, id est, morbi satis magni ac vehementes. Recte verò Nam ἱερὸν est etiam magnum. Andr. Laurent. *os sacrum*, Græci ὀστοῦν ἱερὸν dicunt, non quod *sacri* & arcani quippiam in se contineat, ut voluerunt quidam: sed ob magnitudinem. Est n. omnium totius spinæ ossium maximum. Sic Homerus pisces magnos, *sacros* vocat: & Hippocr. ea ratione *os sacrum*, vertebram, magnam appellavit. s. 4. l. 2. Epid. Πλατὺ etiam, id est, latum os dicitur: alias ὑποσπόνδυλον, quasi *subvertebrum*. Hæc ille. oper. Anat. quasi sub finem c. 16.

Epops, ἔποψ, i. e. upupa. Faciunt παρὰ τὴν ὄψιν. Rectius vero ab ὄψ, ὠπὸς, i. e. oculus, vultus. Ita *Æthiops*, Lucr. *Æthiopus*, quasi αἰθόμενος τὴν ὦπα, h. e. κεκαυμένος. Theoc. ἡλιόκαυστος, à Sole ambustus. Cointo Æthiops est μελανόχροος. Mantuano *ustus*. Pontano *niger*. Item Æthiops Hebræis est *Chusi*, i. e. niger. *Tibull*. l. 2. El. 3. Illi sint comites *fusci*, quos India torret. *Scal. in l. 4. Manil.* Præfuscos autem Æthiopas, qui ardenti zonæ magis subjecti. Unde eleganter ait eos maculare orbem: quia scilicet ἐν ταῖς γηΐναις χωρογραφίαις zona inter ambos Tropicos præfusca & tosta à colore pingebatur. Quod plane docebat Eratosthenes ἐν τῷ ἑρμῇ. Hæc ille. Sunt tamen & alia, quæ insuper colorem illum nigrum in diversis locis auxerint:

rint: ut cœli & terræ ariditas, ſoli quædam proprietas incognita, peculiaris hominum natura, & ſi quæ talia. Quod monuit etiam in *Africa* Abr. Ortel. Cæterum ab ὤψ eſt ἑλίκωψ, *Helicops*, cui oculi volubiles & emiſſitii. *Mycops*, μύωψ, h. e. μύων ὦπας, claudens oculos: μυωπία eſt vitium illud oculorum. Videatur A. gell. l. 4. c. 2. Gorræus in Lexico. E Græco eſt Latin. *Mops*, *Mopſus*, μυωπὸς. ὤψ & deinde ὄψ faciunt Grammatici ab ὄπτομαι.

Equidem, ἐγὼ μὲν, *ego quidem*. Ita ap. Virgil. ubique, autorem caſtiſſ. primæ perſonæ in ſingulari junctum reperitur, ut Servius notat, & Linacer l. 5. de Emen. ſtruct. Lat. Exempla quæ contra ex aliis afferunt, facile ſolvuntur. *Ego*, ἐγὼ. Dorice ἐγὼν, ἐγώνη, ἐγώνγα. Sic *Tu* σὺ: æolice & dorice τύ, τών, ab Hebr. אַתָּה: Scal. c. 43. L.L.I. geminata, & in ſe ipſam concreta, ſyllabam poteſt producere correptam. Ut in 10. Sat. Juven.

Eloquio ſed uterque perit orator -----

Eſſe enim debuit *periit*. Diviſa contra paſſa eſt mora diviſionem: *Mihi*, pro *MI*: & interpoſito alio elemento, μὶ, *Tibi*: σὶ *Sibi*. *Ti* enim & *SI* olim fuerant. Cujus rei argumento ſunt alii caſus, *MIS, TIS, TE, SE*. Et c. 51. Quemadmodum ex una litera duæ fiunt, *Mihi*, ex eo, quod erat *Mi*, Μοὶ: Ita evenit quoque ſyllabis aquai, aquai: *cui, cui*. To'ſ *Ego* plurale formatur *Noſter, noſtras*. De quo ſcitu jucunda quædam conſigno ex cap. 130. Scal. L. L. Veteres aruſpices atque augres cum terram dividerent auſpiciorum cauſa, ſic inſtituere: Agrum omnem eſſe aut Romanum, aut Gabinum, aut peregrinum, aut hoſticum, aut incertum. Iccirco *Amatum* doctiſſ. omnium Virgilius fecit judicare Turnum externum, quia Latini agri non eſſet; & Cæſar, qui id non ignoraret, Gallias diviſit in partes tres: exemta ex ea partitione provincia, propterea quod continebatur agro peregrino tunc: Galliæ autem tres, hoſtico. Id ea cauſa fecit, quia eadem eſſent auſpi-

auſpicia in peregrino, & Gabino, quæ etiam in Romano. Ergo iidem augures agrum, qui nondum eſſet diſpectus, quibus auſpiciis deſignaretur, *Incertum* vocarunt: ubi liqueret Romanum eſſe, non ſatis habuerunt ſic dicere, *Noſter* eſt. Nam multi agri pacati peregrini ita ab ipſis poterant appellari, cum eorum eſſet populus potitus. Itaque excogitarunt vocem à voce, quo coarctarent ſignificationem ad regiones: quæ fuit cauſa, ut eſſet analogia terminationis communis cum nominibus regionum: Sarſinatis à Sarſino: ſic *Noſtratis* à Noſter, & per exemtionem duorum elementorum, *Noſtras*. Neque ſine ratione à plurali duxere: quoniam de civibus dicitur, & ad cives refertur.

Eteſiæ, Græcis vocantur ἐτησίαι παρὰ τὸ ἔτος, i.e. venti annui vel anniverſarii ſecundum Ciceronem. Suid. ἐτησίαι οἱ κατ' ἔτος πνέοντες. Lucr. l. 6. Eteſia flabra aquilonum. Apollon. argon. 1. ἐτήσιοι αὖραι. Ariſtot. in probl. βορέαι ἐτήσιοι. Seneca Trag. in Thyeſte act. 1. *Æſtas veliferis ſolvit eteſiis*. Seneca Nat. quæſt. l. 5. c. 11. *Eteſiæ ob hoc* ſomniculoſi *à nautis &* delicati *vocantur, quod (ut ait Gallio) mane neſciant ſurgere*.

Ethicum, ἠθικὸν Græci vocant ad naturam & ad mores, & omnem vitæ conſuetudinem accommodatum. Cic. in Orat. ἦθος ab Hebr. עָתַד, paravit, inſtruxit.

Erebus, ἔρεβος: ab ἔρα, quaſi in terra ſit, & ſic Hebræam ſapit. Aut ab עֶרֶב, *eref, ereb*, potius, quod eſt veſpera, tempus, quo tenebræ quaſi admiſcentur. Nam & ἔρεβος ſignificat caliginem, Ἐρεμνὸν, ἐρεβεννὸν, i. e. tenebroſum. Heſiod. Ἐγείνετο νὺξ ἐρεβεννή. Heſych. Ἔρεβος, σκότος, ζόφος, νύξ.

Eris, ἔρις, ἐρίζειν deſcendit ab Hebr. רִיב, i.e. lis, contentio. Ita quoque δεινὸς, à דּוּן *dun*, contendit verbis in judicio. vindicavit. דִּין, *din*, eſt judicium, cauſa.

Erro, ἔῤῥω, i.e. hinc inde vagor, cum difficultate eo. Agell. l. 16. c. 12. Virg. Ecl. 1. Illa meas errare boves -----

Errare, i. e. paſci inquit Servius: at non ita. Proprie eſt vagari: ut, ante *pererratis* amborum finibus.----

Et

Et subinnuit poeta libertatem, & immunitatem, ab Augusto concessam, qua etiam bobus liceat hinc inde discurrere in pascuis, sine præscriptione aut noxa.

Eructo. Scal. l. 1. L. L. 26. Puto *eructo* fuisse simplex, non compositum. Est vero frequentativum: à primori *Erugo*, quod est ap. Fest. ἐρεύγω. Postea per ablationem *Rugo,ructo, ructus.* Eustath. ἐρυγεῖν λέγεται τὸ μετὰ βίας ἀναστᾶν πνεῦμα. Nisi potior sit Hebr. ירק, *jarak, arak*, eructavit, exscreavit. Item רוש. Ἐρεύγω & ῥεύγω est idem, quod evomo, *vomo*: itidem natione Græcum, ab ἐμῶ. Unde *Vomer* ex Varr. Quippe terram *vomit*, i. e. eruit. Vomer Græcis ὕνις quod faciunt ab ὗς, sus: quia primum rostro humum sulcans sus, arandi artem docuisse videtur. Plutarch. l. 4. sympos. prob. 5. *Vomica*, quæ tumet & vomit saniem.

Ervum à Græcis, ait Festus, qui illud ὄροβον: *Ervilia*, ὀρόβιον appellant. *Orobus*, ὄροβος. Legatur, cui opus, Matthiol. & Bauhin. in l. 2. Diosc. c. 102. *Orobia*, ὀροβίας λιβανωτός, tus à similitudine ervi. *Orobanche*, ὀροβάγχη, ad verbum *orobi angina*: sic dicitur, quia ὄροβον ἄγχει, i. e. ervum angit & enecat. Sotioni ὀσπρολέων, quasi leguminum leo. Aliis κυνομόριον, *cynomorion.* Plin. l. 22. c. 25. orobanchen *appellavimus necantem ervum & legumina: alii cynomorion eam appellant, à similitudine canini genitalis.* At ὄροβος ducitur ab ἐρέπτω edo: & βοῦς, βῶς, bos. Est bovis pabulum.

Eryngium, ἠρύγγιον. Nicandro ἤρυγγος. Herba ex genere aculeatarum, ap. Theophr. l. 6. c. 1. & alios. Dicitur ἤρυγγος ab Arist. l. 9. hist. Animal. c. 3. *Villus* dependens è mento hircorum & caprarum; Plin. l. 8. c. 50. *Dependet omnibus mento villus, quem aruncum vocant.* Græci ἤρυγγον. Ab hujus similitudine Eryngium herba dici videtur. Nam eryngium est *spinosis foliis* ap. Plin. l. 21. c. 15. & l. 22. c. 7. instar hirtorum villorum.

Erysipelas, Gr. ἐρυσίπελας: omnib. quantum scio, à πέλας, i. e. prope. Sed in priori parte minus conveniunt, *Galen. l. 2. Meth. therapeut.* nomen id ab ipsius rei natura

quasi

quasi inditum scribit: ut & gangrænæ, phlegmonæ, & quibusdam aliis. Estque ab ἐρυθρὸν, pro quo veteres ἐρυσὸν dicebant, quasi ἐρυθρόπελας. Alias vero ἀπὸ τοῦ ἐρυσιὸς. Sed eodem redit. Quando ἐρυσίβη & ἐρυθρὸν veniant ambo ab ἔρευθος, i.e. rubor. Atque *erysipelas* ita dicitur à colore *rubro*, cui tamen aliquid ξανθότερον admistum sit. Unde & à sanguine fervente propter bilis aliquam partem, oriri putant. Vel ut alii invertunt, materia erysipelatis est ῥεῦμα χολῶδες, οὐκ ἀκριβὲς, ἀλλὰ τῷ αἵματι συμμιγές. Vocis tamen origo & ejus ratio certa est: sonatque verbatim *erysipelas*, quasi *rubor partis propinquæ*. Videatur Joh. Gorræus.

Erythræum, propriè est *rubrum*: Græcis ἐρυθραῖον, ἐρυθρὸν, ab ἔρευθος, i. e. rubedo. Secundum eminentiam ita vocatur *mare rubrum*. Melal. l. 3. de situ orb. c. 7. Græci appellant ἐρυθρὰν θάλασσαν. Plin. l. 6. Nat. hist. c. 23. *Mare, quod Rubrum dixere nostri, Græci Erythræum*. LXXII. interpr. Hebr. ים־סוף vertunt ἐρυθρὰν θάλασσαν: cum aliâs pro indole Hebræar. vocum sit *mare junci* aut *algæ*: quia inibi illa planta copiosius crescat. Strabo l. 16. *In tota Rubri maris ora arbores in profundo nascuntur, lauro & oleæ similes*. Eo respicere videtur Claudianus epig. de Magnete:

------ Quidquid eois
Indus litoribus rubra scrutatur in alga.

Sed quare id mare peculiariter vocatur *Erythræum*? Non à *rubente* unda. Curt. l. 8. *mare certè, quo alluitur, ne colore quidem abhorret à cæteris*. Suid. ἐρυθρὰ θάλασσα ἐκλήθη, οὐκ ἀπὸ τῆς χροιᾶς τῶν ῥοδίων. Quod etiam Brodæus l. 3. Misc. c. 9. immò etiam (ne multus sim) hodierna αὐτοψία testatur. Aliis hoc mare appellatur *rubrum*, à *rubente arena* & *rubris montibus* illius oræ: quæ rubedo etiam à lumine solis huc defixi acuatur: uti ap. Plin. l. 6. 23. Strab. l. 16. Geogr. Photium ex Agatharchide, Stephanum ex Ouranio videre licet. Idem mihi retulit noster *Joach. Frencel.* Coth. Anhalt. qui anno 1622. mare hoc rubrum ingressus, arenam rubram in litoribus sparsam ipse suis manibus oculisque usurpavit. At

noster

noster *Fullerus* altius rationem appellationis eruit: & mare hoc *Erythræum* ab Esavo (qui ita *Ruffus* & *Edom* à *rubente pilo* ac *jusculo* dicitur Gen. 25. 30.) nominatum esse multis pertendit: l. 4. Misc. S. c. 20. Cui subveniunt Strabo l. 16, Plin. l. 6. c. 23. Mela l. 3. c. 7. Curt. l. 8. & alii autores, qui *Erythræum* à rege *Erythra* dictum referunt. Et Agatharcides ap. Phot. μέγα δὲ παραλλάττει Ἐρύθρας θάλατταν εἰπεῖν, ἢ θάλατταν Ἐρυθράν. τὸ μὲν γὰρ κυριεύοντα σημαίνει τῆς θαλάττης ἄνδρα. τὸ δὲ τὴν πυῤῥότητα δηλοῖ τῆς ῥυτείσης φύσεως. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρώματος τὴν κλῆσιν κατασκευάζον ψεῦδος (οὐ γὰρ ἐστιν ἐρυθρά.) τὸ δ' ἀπὸ τοῦ δυναστεύσαντος, ἀληθές, i. e. *Multum interest, Erythræ mare dixisse, an mare Erythrum. Illud enim denotat virum huic mari dominatum: hoc vero indicat ruborem fluidæ naturæ (sive maris) Est autem illud à calore appellationem quod imposuit, falsum. (Neque enim rubra est) hoc vero à dominato, verum.* Inter alia sic scribit Full. *Esavo, qui est idem Edomus, omni ratione licuit tam mari, quam regioni maritimæ, utriusque Dominus ac princeps, nominis sui quasi characterem notamque inprimere,* ut Edomæum, *utrumque antiquitus passim vocitaretur.* Et ante: *Erythras sive Erythrus planissime is est, quem nomine quidem sacræ literæ Esavum appellant, cognomine autem* Edomum, *Isaaci filium grandiorem, Jacobi vero fratrem. Est enim* אֱדוֹם *Græce* πυῤῥὸς. *sive* ἐρυθρὸς *Erythrus: Latine Ruber.* Et rursum: *Celeberrimum illud Erythræi sive Rubi maris nomen tum demum cœptum est usurpari, postquam classe in mari Edom parata, negotiationem Arabicam, Indicam, & fortasse Æthiopicam instituisset Salomon. Attamen non tam nomen ipsum proprium per se, scil. Edom, enunciatum videtur à mercatoribus, quam nominis ejusdem interpretamentum, suo cujusq; gentis idiomate expressum, nempe* ἐρυθρὸς, ἐρυθραῖος, *Ruber: cæteraq; ejusmodi.* Hæc Fuller. & plura ejus generis ibidem.

Eudixon, εὔδιαιον. Fest. Lineum filum, quod medici extremo in clysterio relinquunt. Aliis εὐδίαιος, paxillus seu clavus ligneus sub carina in foramine quodã fixus, quo exemto defluit aqua in sentina collecta. Suidæ est fenestra in navi, è qua sentina eggeritur. Hesychius

εὐδίασας

αἰδοῖον à nonnullis vocari dicit Metaphor. mulieris pudendum. Ab eo Romani *Fugium* dixere. Legatur Pollux l.1.c.9. Turneb.l.3.Adv.c.5.

Eunuchus, εὐνοῦχος, ab εὐνὴ & ἔχειν. Εὐνὴ ab εὕδω Græcis: sed tam promte ab Heb. נוּחַ, quievit, cubuit. Scal. Ex. 277. s. 4. *Eunuchus* est nomen, quasi pallium, quo tegatur injuria naturæ facta. Significat enim tanquam si dicam, *Lecticustodem*, propterea quod ad mulierum observandam pudicitiam adhibebantur. Παρὰ τὸ εὐνὴν ἔχειν. Acutius ex antiqua eruditione. *Venerea* amentiam à priscis appellatam, Aristophanis id versu comprobatur: Ὕπνε δ' ἀπέχεσθ' ϗ τῶν αἰδοίων πάντων. A quibus cum putarent *Eunuchos* abstinere, contrariis vocib. compositis fecere nomen: εὖ νοῦν ἔχειν. Hæc ille. Quæ ut acutius dicta non infitiamur: ita magis ex analogia & melius εὐνοῦχος, ab εὐνὴ & ἔχειν: ut ἀσπιδοῦχος, κερδοῦχος, κλειδοῦχος, πολιοῦχος, ῥαβδοῦχος & plura alia. Estque εὐνοῦχος principe significatu cubiculi, vel lecti custos, cubiculum servans. Glossæ veter. εὐνοῦχος, *cubicularius*. Atque ita scribit Athenæus l. 12. Dipnos. Andramitem Lydorum regem primum *fœminis enuchis*, h.e. cubiculariis, usum fuisse. Postea ubi cubicularii malæ fidei esse cœperunt, ut fœminarum castitatis integrius conservaretur; *exsecti*, vel ut Arnobius vocat, *exmares* ad illud officium sunt admoti. Et inde demum *Eunuchus* est spado, castratus, ἐκτομίας; non per se ac proprie.

Euphrates, *Phrath*, *Perath*. Ex ignorantia linguæ sanctæ trahitur ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν, à lætificando. Hebr. est פְּרָת. Genes. 2. 14. הוּא פְרָת: inde potius εὐφράτης. Quia suaviter irrigat terram, ut magna copia fructuum frugumque inde proveniat. Hodie ab accolis *Aphorat* dicitur; quibusdam in locis *Frataha*, & in regione Corasa *Euphran*. Sic itidem *Pison*, fluvius Paradisi Hebræis פִּישׁוֹן à verbo פּוּשׁ dilatatus est, excrevit. Multa & satis quidem accurate à *Fr. Junio* notata sunt de Euphrate & hujus alveis in Gen.2.10. & à Scal. l.5.

l. 5. de emend. temp. quæ omnino videas & cum alior. disputationib. conferas.

Euripus, εὔριπος, ab εὖ & ῥιπίζω, aut ῥίπτω: quia facile præcipitatur. Cic. l. 3. de Nat. deorum, Plin. l. 2. c. 97. Strabo l. 1. & in eum Casaub. Mediam quotusquisque non corripit? Non debebant. Ecce Ovid. 1. de Pont. El. 9.

Stagna quoque *Euripi* virgineusque liquor.

Europa à latitudine: ex voce Græca εὐρεῖα, i.e. lata, & ὤψ, facies: quasi dilatatio, conveniens scilicet appellationi autoris sui Japheti, qui cum posteris suis divina gratia longe lateque ad occidentem, & septentrionem dominaturus erat. Varro l. 4. Lat. L. ab Europa Agenoris filia, dictam autumat regionem. Quod amplius exponere satagit lib. 4. Miscell. c. 10. Fullerus.

Eurus, εὖρος, ἀπὸ τοῦ ἕω καὶ ῥεῖν. aut ab ἕω καὶ ῥέω. Agell. l. 2. c. 22. Rectius ab ἠώς, vel ἕως, & ῥεῖν.

Statius:

Qua latus *eoos* Ephyres se vertit ad *Euros*.

Ovid. 1. met.

Eurus ad auroram ------

Mantuan.

Non oriens Eurus, *potuit spirare* ----- Videatur etiam Veget. l. 5. c. 8.

Eos, ἠώς, quasi αὔως ab αὔω: scilicet à fulgore atque æstu.

Examen, aliis proprie est σμῆνος, aut Homer. ἔθνεα μελισσάων. Aliis ἐξετασμός. Gloss. ita: *Examen*, ἐξέτασις, ἀκρίβασις, διαστήριον. Item *Examen*, σήκωμα. Sed revera latius patet: & ita de omni eo proprie capitur, quod *exigi* solet. Forma talis. Ut à levatum levamen, à fundatum fundamen, à dictatum dictamen: ita ab *exactum* *examen*. Neque de apibus, aut aliis unquam ita nude dicitur: sed προσδιορισμῷ. Juven. Sat. 13. *Examenque apium longa consederit unà*. Cic. offic. *apum examina* fingunt favos. Similiter Virgil. vocat *agmen* emissum caveis, ab

ago actum. Evolant agminatim, & fœtus *exigitur* ad novas sedes quærendas. Ubi vero *examen* est ἐξέτασις, etiam quod πρόσκειται: vel *crimen* vel *profectus* in studiis, vel aliud, quod *exigitur* aut exquiritur. Quod verum quoque de libra: in qua *examen* est stilus, κανὼν: alias lingua, ut Græcis γλωσσὶς, nec non Germanis. *Exigitur* enim, ut super scapo erigatur & æquetur.

Virg. ---- *Æquato examine lances*, 12. Æneid.
Persius. ---*Examen improbum in illa*
Castigat trutina -----

Improbum, i.e. quod non æquatur, sed in partem alterutram vergit.

Exantlo, ἐξαντλέω, ῶ, i. e. exhaurio. *Antlo*, ἀντλέω, i. e. haurio. Ἄντλος, i. e. sentina. *Antlium*, ἄντλιον, vas, quo aqua exhauritur. Ἄντλημα, *haustus*.

Exordium: ab *ex* & *ordium*.

Lucr. ---- *Rediret in ordia prima.*

A Gr. ὄρος, ὄριον: quasi *Orium*, imposito D. *ordium*; ut vox roboretur. Omne autem exordium terminus est, ὅρος; à quo ultra tendimus. Et terminus est initium, unde motus: uterque sane, & *à quo*, & *ad quem*. Ita enim discriminat physicus. Iste ad metam aliquam videtur venisse: at videtur, non venit. Nec finis ullibi, nec quies perpetua. Ulterius pergitur, & velut in circulum. Undam mihi vide, aut tempus: cum maxime jam finem tetigisse putes: novum illis initium.

---- *Neque enim consistere flumen*
Nec levis hora potest ----

Talia sunt omnia, nec nostra tantum, sed orbis universi. Non consistunt: ergo moventur. Ubi motus, ibi terminus: ubi terminus, ibi principium: aut ipse terminus est principium sive ordium. Alii *ordiri* volunt esse verbum proprium artis Minervæ. Plaut. Pseud. a. 1. s. 4.

Neque *exordiri* primum, unde occipias, habes:
Neque ad detexundam telam certos terminos.

Seneca in ludo, de morte Claudii Cæsaris ait: At Lachesis, quæ & ipsa homini fortissimo faveret, fecit; & plena *orditur* manu. Idem & Scal. in Cul. notat, verbum

bum texturæ esse *ordiri*, Græcum, inquit, est ὄρδημα, ἡ τολύπη τῶν ἐρίων: Item ὀρδικὸν, χιτωνίσκος, ap. Hesych. Quæ tamen è Latino tracta videntur. At Festus tamen priori sententiæ addit calculum: *Ordiri*, inquit, *est rei principium facere, unde & tegæ dicuntur exordiæ*: vel, ut alii cod. legunt, *exorditæ*.

Explicit, expliciunt, visitur in fine vet. libror. Et nihil aliud est *explicit*, quam desinit: veluti è *plicis* (inde enim origo) solutum: aut extra *plicas* deductum. *Hieron. ad Marcellam parte 2. Tract. 5. de epist. 64.* Scire debemus, ap. Hebræos in fine libror. unū è tribus solere subnecti, ut aut *Amen* scribant, aut *Sela*, aut *Salom*. Igitur ut solemus nos completis opusculis ad distinctionem rei alterius sequentis medium interponere *Explicit* aut *feliciter*, aut aliquid istiusmodi: ita & Hebræi, ut, quæ scripta sunt, roborentur, facere solent: ut dicant *Amen*, aut *in sempiternum*, & scribenda commemorant, & ponant *Sela*, aut transacta feliciter protestantur, pacem in ultimo subnotantes. *Hæc ille.*

F.

F*Acio*, latissimæ significationis verbum; at originis obscuræ. *Facilis* à *faciendo*: facilitas. *Facultas*. Cic. 1. de juvent. Facultates sunt, aut quibus *facilius* fit: aut sine quibus aliquid *confici* non potest. *Fecialis* videtur à *facio* fieri. Interim diversa scriptio & ratio originis passim visitur. Plutarchus scribit φηπάλεις, φηπάλιοι, φιπάλεις & φιδάλιοι. *Vellem sane* (inquit Xylander in Num. Plutarchi.) *Plutarchum edidisse nobis rationē hujus nominis* Dionys. Halic. l. 2. Rom. antiq. *Feciales Græco sermone εἰρηνοδίκαι appellari possunt.* Gloss. *feciales* σπονδοφόροι. Martinius *feciales* putat vocatos esse à *fando*, quasi *fatiales*, quia sacri oratores erant, aut quod essent viri φαιοὶ i. e. celebres. *Perottus* feciales dici autumat à *ferendo*. Alii à *fide*: alii à *fœdere*: uti Varro lib. 4. L. L. & Nonius c. 12. innuit. In hoc freto opinionum, videtur hæc exstantior. Ut à fero *feralis*: ita à *facio facialis* & κατ᾽ ἀντίστοιχον *fecialis*. Fest. *feciales à faciendo dicti; apud hos n. belli pacisq. fa-*

ciendæ jus est. Habes ita ἀναλογίαν, autoritatem, & rationem. Legatur etiam Varro l. 2. & 3. de vita pop. Rom. & Angell. l. 16. c. 4. Sed nos alia accedimus. A facio *facies:* quomodo à specio species. *Bifax,* in Gloss. Isid. duos habens obtutus: factum ut bifrons, biceps & alia. Ut ab actum actio: ita â *factum, factio, factiosus.* Quæ initio & quidem ex origine, honesta erant vocabula. Nam *factio* proprie est ποίησις. Hinc *factiones histrionum,* ap. Fest. A facio *faber,* quasi *faciber:* ut τέκτων à τεύχω. *Præfica,* quod præficeretur vicaria: ut *perfica* è perficiendo. Ap. Lucret. *perficus* l. 2. *Factus,* non est à fio. Sed ab antiquo *facior, facitur:* quod in Nigidio, Titinnio, Catone, qui ait: Græco ritu *faciebantur* Saturnalia. In compositis habetur creberrime. Ut à lacio lacesso: ita à *facio facesso,* quod est eo factum. Inde etiam *faciscor,* quod residet modo in *proficiscor.* Est igitur proprie *proficiscor* extra facesso, extra recedo, & ita aggredior iter facere. A pro id est ante. Hanc originem firmant etiam κλίσεις. Dicitur enim *profectus, profectio:* sicuti à facio factus, & factio. Similiter Germani dicunt, **Sich darvon machen/weg machen.** De *Fac,* an quantitate sit brevi, disputant. Scal. c. 44. L. L. ita scribit: Ap. Plaut. in Curgul. longum est: Sed grandiorem gradum ergo *fac* ad me obsecro. Altera enim est syllaba spondei. Sic etiam ap. Ovid. in primo de remedio:

Durius incedit; fac ambulet. -----

Nam litigiosi Grammatici perverterunt, cum volunt depravare, ut legatur *obambulet.* Nesciunt enim, quid sit *obambulare.* Neque enim in vetustiss. codice aliter, quam vulgo legitur: & ambulantem vult videri, ob virium: nam *obambulare* nihil est necesse. Duo, quæ afferunt argumenta, nulla sunt. Primum ab exemplis, ubi corripitur: nam in illis *face,* scriptum est, non *fac.* Alterum ab analogia: nam si apocope in aliis non produxit vocalem *Fer,* quod erat à *fere,* ne in hoc quidem debuit. At enim non semper sequitur nos proportio illa: ut in fio, fies, fierem, eadem vocalis nunc

longa,

longa, nunc brevis est: & usus extorquet multa. Apocope quoque multa produxit brevia, cum moram, quam subducebant, ex consonante subtracta, reponerent in vocali *pecus*, brevem habet finalem; *pecu* longam. Quare illi iidem dedere manus, adducti Ovidii manifesta autoritate in 1. de arte.

Hos fac Armenios: hæc est Daneia proles.

Hæc ille. Et quidem mavult τὸ *Fac*, inter longa referre: alii inter *ancipitia*, quibus me adjungo, sed hac lege, ut libentius *Fac* breve, si mei foret arbitrii, facerem. Etenim à brevi descendit. Ergo, ut *duc* pro *duce*, *dic* pro *dice*, longa sunt; quia à longis oriuntur, sic *fac* pro *face* (hoc apud Plautum) corripitur, quia à brevi. Nec quidquam obest ablatio τȣ̃ E, quasi ideo vox in longam degeneret. Ecce enim *Nec*, *Solup*, *Viden*, & similia correpte ponuntur, licet singula in fine patiantur abscissionem. Plauti locum, qui citatur à *Scaligero*, quod attinet, est ille ambiguæ interpretationis, ut pleraque alia Comicorum. In Ovidio potest reponi *obambulet*: nihil vetante proprietate vocis illius, quam ingerit OB. Alii legunt: *fac ut ambulet*. In altero Ovidii versu legunt: *Hosce fac Armenios*. Idem Ovid. 2. epist. *Phylli fac expectes Demophoonta tuum*. Sed in promptu sunt alia exempla, ubi *face* tamen positum non est: quanquam omissio τȣ̃ E non mutat quantitatem, ut dixi. Mart. l. 5. epigr. 40. Signa rarius, aut semel *fac* illud. Ausonius:

Aut transire jube, vel fac *utrumque parem.* Micyll. l. 3. de re met. Quomodocunque scribitur, correptio frequentior, & tutior: sive ad derivationem sive ad exempla & Poetas respiciamus. *Officium* dicitur nonnullis, quasi *efficium*: vel quod nulli *officiat*. Ego simpliciter facio ab *officio*, quod in principio erat verbum melioris notæ, i. e. è regione facio & veluti ad præscriptum; sicut *offero*, *obvenio*, *obvio*: post abusu hominum pejorem induit naturam significandi. Hinc Augustinus, *officium esse* ait, *quod sit faciendum: finem vero propter quod sit faciendum*. Et sic etiam *officina* ab officio

cio: ut Lucina à luceo: rapina à rapio. Ni melius; *officium* quasi *opificium*. ficut *officina* quasi *opificina*, quod in Plauto. Sicuti *artificina* in Gloss. Isid. Et *vestificina*, in Tertull. de Pallio. Quid *beneficium*, *officium*, *studium* differant colligitur ex epist. *Manutii* viri Romanar. literar. peritiss. Quod vero, *inquit*, nescio, quid de beneficio in te meo: noli tantum largiri modestiæ tuæ, ut vocabulis parum propriis, nec satis cum re congruentibus utar. Quod enim tu *beneficium* appellas, ego verius *officium*, & officium ejusmodi, quod prætermitti à me sine gravi culpa non posset. Quare si vis, da mihi ornandos atque amandos, qui ad nos veniunt, amicos tuos: officiis eos, si potero; sin minus, *studio* certe & humanitate complectar. De officio etiam agit Valla lib. 4. Eleg. c. 30.

Falco, à falce, quam imitantur illius ungues & rostrum. Utitur Jul. Firmicus l. 5. Math. Et inter cognomina prisca Romanor. *Falcones*. *Falx* (ait Scal. in conj.) purum putum Syriacum est, *Pheleq*, à quo πέλεκυς. & in statu absoluto, (ut ejus gentis Grammatici vocant) *Phalqa*. Hebr. פָּלַח, *palach*, i. e. discidit, divisit, transfixit; quod falcis proprium.

Fallere, est aliud dicere, vel innuere: aliud in animo habere. *Sphalma*, σφάλμα, i. e. peccatum, casus. Scal. c. 150. L. L. *Falsum* quis neget passive semper accipi? Etiam cum *falsum* est testamentum. Iccirco sic dicitur, quia ipsum fefellit scriba. *Fallere* enim est σφάλλειν, φάλλειν, φηλεῖν. Diffusa significatio ad *falsum* testem: quare active hic accipi putarunt, quia *falleret*: verum analogia transtulit à testamento ad testem: quoniam utrunque corruptum esset. *Refello*, proprie fuerit iterum *fallo*: sed est *falli* ostendo. Gloss. Philox. *Refellit*, διελέγχει ἀφτεῖ, ἀποδοκιμάζει.

Fama, & deminutum, *Famellæ*, ap. Fest. A φήμη. Primum enim fuit *phama*. Scal. L. L. c. 22. *Polyphemus*, πολύφημος: qui multæ famæ, *Euphemia*, εὐφημία ab εὖ & φήμη. A Lat. *fama* fit *famosus*: ut à forma formosus. Vox sua notione honesta: h. e. celebris *famæ*; uti Plin. Secund.

tund. & alii utuntur. Gen. 6. 4. *Viri famosi*. LXXII. οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. Ad Hebr. sonat: *Viri nominis*, h. e. celeberrimi: uti interpretantur Jun. & Tremell. Onomast. Græcolat. *Famosus*, ἐύφημος. At φήμη oritur à φημὶ, φάναι, φῶ. Unde Lat. *Fo*, *for*, *fari*. Inde etiam *Fas*, dignum fari. Isid. l. 5. c. 3. *Fas lex divina est*. & sicuti λόγος à λέγω: ῥῆμα Tarentinum à ῥῶ: Lex à lego: Ita etiam *Fas* à *fando*, h. e. quod Deus fatus est & præcepit. Ejus contrarium est *Nefas*: h e. *non fas*, non justum, ἀθέμιτον: quod ne *fari* quidem liceat. *Fasti* sunt libri, in quibus τὰ φατὰ notabantur: ut sunt *Fasti* Ovidiani, sed specialius. *Dies fasti*, per quos prætori licet fari. *Comitiales* dicti, quod cum esset populus constitutus ad suffragium ferendum. Contrarii horum vocentur dies *nefasti*: per quos dies *nefas fari* prætorem *Do*, *dico*, *addico*. Quod est, ut notat lib. 30. c. 35. Turneb. *do actionem*, *dico jus*, *addico aliquid* mea sententia. His enim tribus jurisdictio, continetur. Briss. l. 5. de *Form*. Ovid, 1. Fast.

Ille *nefastus* erit, per quem tria verba silentur:
Fastus erit, per quem lege licebit agi.

Dies nefasti Græcis similiter ἡμέραι ἀποφράδες: ab ἀπὸ negante, & à φράζειν, quod est nominare. Gloss. *Nefastum*, inauditum, ἄῤῥητον. *Nefandum*, ἀπόῤῥητον: Idem Gloss. ἄφατος, *nefandus*. Ergo *nefandum* est *non fandum*, infandum: à cujus mentione abhorremus. Etiam *nefantia* pro nefanda utitur Nonius c. 8. Et Lucill sat. 3 *Tantalus, qui pœnas ob facta nefantia pendit*. Similiter *nefariũ* est nefandum, quod *fari* non licet, aut decet Et sic *multifariũ* & *plurifarium* habet Tertull. l. 1. contra Marc. Aliis *nefarius* à *farre*: quo sceleratus uti non debeat. Nonius: *nefarii* proprietatem l. 1. de vita pop. Rom. Varro patefecit, à *farre*, quod adoreum est, quo scelerati uti non debeant Ascon. *Nefarium*, quod sacra polluit, farre pio solita celebrari. Ergo *nefarii* sacrilegi. Amplius à fari *fatum*, i. e. dictum ac constitutum. A fando *fatum* dicunt, i. e. *loquendo*, inquit Isid. l. 8. c. 11. Ex eodem *fari* etiam alia germinant: & quidem monente

analogia. A fatum *facundus*: ut à fœtum fœcundus. Varro l. 5. de L. L. *Qui facile fantur, facundi dicti sunt.* Gloss. *facundus* εὔγλωττος. A fatum *facetus*, qui fando venustatem exhibet, εὐτράπελος. Gloss. *facetus*, εὔχαρις. Perott. *à fando* facetus, *hoc est, elegans in dicendo & delicias quasdam sermonis habens.* Ejus contrarium est *inficetus*. Etiam à fatum, *fateor*: & contrarium *infiteor*. Et rursum *infitior*, quod est nego. Gloss. *infitias* ἄρνησιν interpretatur. Inde patet, quod recte *infitior* & *infitias* per T scribatur: quod etiam in veterib. libris sic scribi testatur Manut. *Infans* ab in στερητικῷ & *fando*. Lucret. l. 5. *infantia linguæ*. Sic Græc. νήπιος, à νὴ & ἔπος. Ut è contrario εἴρην, puer, qui jam *fari* potest: ab εἴρω. Justin. l. 43. ex Pomp. Trogo: *Fauno fuit uxor nomine Fatua, quæ assidue divino spiritu impleta, velut per furorem, futura præmonebat. Unde adhuc qui inspirari solent*, fatuari *dicuntur*. Ut à vaco vacuus: ita à fatum *fatuus*, pro stulto, qui multa & inutilia blaterat. Heb. vocatur פְּתָה, i. e. stolidus. Isid. Gloss. *Effatui*, vaniloqui sine effectu. *Fatuellus*, ap. Lips. *Vates*, κατ' ἀντίστιχον: à *fari*: quod etiam est προφητεύειν. Et Scal. in Conject. *Fatuos*, ait primum *vates* vocatos esse, apud omnes satis constat. φάτης, *Vates*. Hebr. נִבָּא i. e. prædixit. Ut à statum stabilis: ita ab affatum *affabilis*, φιλοεπής. Ut à jussum jussus: ita ab affatum *affatus*. Ut à levatum levamen: ita ab affatum *affamen*. Ut à fixum fibula: ita à fatum *fabula*. Sicuti & Græcor. μῦθος, μυθίζω, i. e. confabulor seu colloquor. Ut à statum *statim*: ita à fatum *fatim*, i. e. abunde, à multiloquentia. *Affatim*, media correpta: ut tradit Agel. l. 7. c. 7. Quinctil. Valla, alii. Gloss. *adfatim*, πάνυ, μεμοιραμένως, κατακόρως. Idem, ἀφάτως *adfatim*. Verbum *fatisco*, i. e. fatim hisco. *Bifariam*, *trifariam*, *multifariam*: æmulatione Græca, διφάτως, τριφάτως, πολυφάτως: ut de quo multum aliquis possit dicere. Sed & *favere* dicitur, quasi *fari avere*, i.e. fari bonam faventiã. Nam *favere* est bona fari, ap. Fest. Scal. *Faveo*, ostendo benevolentiam, φαύω, unde πιφαύσκω: & *faustus*, φαυστός.
Scili-

Scilicet à φαύω, φάω i. e. luceo. Quippe τὸ φάος, lux & lucida, felicem *faustumque* rerum statum denotant: quod notum. Hinc etiam in Sacris Esth. 8. 16. *Judæis erat lux & lætitia gaudiumque.* Contra umbra & tenebræ sæpius notant tristitiam ac miseriam. Etiam à faveo est *favonius*. ζέφυρος. Inde *favonia* ova, ap. Isid. l. 9. c. 5. quasi vento favonio concepta. *Faboniana* pyra (inquit Jac. Dalechamp. dicta putant: quod *favonio* flante statim formentur. Plin. l. 15. 15. *Faboniana rubra, paulo superbis majora.* Rursum Plin. l. 16. c. 25. de favonio: *Hic est genitalis Spiritus mundi* à favendo *dictus*. Lucret. l. 1. *Viget genitabilis aura faboni.* Catul. *Aura parit flores tepidi fœcunda faboni.* Ovid. 9. Met. *Sub adventum spirantis lene faboni.* Claudian. *clementior aura faboni.* E quibus apparet: favonium *favere* & consulere genituræ. *Fastus* itidem ab antiquo φαστὸς, φάσκω, à φάω. Etiam pro superbia, quæ in grandiloquentia, aut nimia verborum ostentatione. Postea latius pro quavis ὑπερηφανείᾳ. Lipsius etiam pro contemtu & repulsa à Propertio usurpari l. 2. Var. lect. c. 22. notat. *Fastosus*, ὑψηλολόγος, qui alta loquitur aut jactitat. Ab eo *fastigium* est ὕψος, altitudo, apex, aut extremum Formatur ut à lis litigium, à corium *corigium*; à vergo *devergium*: ita à fastus *fastigium*. Sed & à fando *fanum*, apud Festum: quod pontifex in dedicatione templi certa verba *præfari* soleat. Quod docet etiam Varro l. 5. L. L. *Profanum*, i. e. *ante fanum*, seu non pertinens ad sacra, quæ peragantur in *fano*. Alii fanum à *Faunis*, qui edere solebant divina oracula, ait Martian. Capella: & quibus propterea templa erecta, scribit Isidorus. Vel quia *Faunus*, autore Probo, primus horum locorum conditor fuit. Sed melius à *fando*: nisi inde etiam ipsi *Fauni*. Aut ab Heb. פָּנָה, *panah*, i. e. adspexit, vidit: cum *fanum* sit locus, ubi *videntur* fata & auspicantur divina. A *fanum* est *fanare*, ap. Varr. l. 5. L. L. & hodieque cernitur in *profanare*. Ut à viatum, viaticum: ab erratum erraticum: ita dicimus à fanatum *fanaticum*. Vox sua origine laudabilis & quidem è sacris gentilitatis. Juven. Sat.

4. *fanaticus œstro Percussus, bellona, tuo divinat.* Fanaticus à Plutarcho exponitur θεοφόρητος, ἐνθουσιῶν, Gloss. Latinogræc. *Fanaticus*, ἱερατικὸς, ἱερόδουλος. Ubi Vulcanius lapidem citat extra Romam cum hac inscriptione: Q. CÆLIO APOLLINARI FANATICO DE ÆDE BELLONÆ. Had. Junio *fanaticus* est numine afflatus, bacchabundus, κάτοχος, κατόχιμος, ἐνθουσιών. Ex illis jam intelligitur, quare fanaticus pro *insano* dici cœperit. Tern. l. 19. c. 9.

Sed à Græco φημὶ sunt multa alia, & nominatim πρόφημι, i. e. prædico: undè προφήτης, *Propheta*, qui futura nunciat: προφητεύειν, futura nunciare, prædicere. Vel etiam civitate Latina donabitur: *prophetare*: sicut propheta, prophetia: cujus vim non attingit *vaticinari*, per quod tamen τὸ προφητεύειν in sacris aliqui reddunt. Fest. *Prophetas dicebant veteres, Antistites fanorum oraculorumque interpretes.* Ap. Hebr. propheta dicitur etiam חֹזֶה & רֹאֶה, *Videns*. Quia videt futura: quia Deus agit cum prophetis per visionem Num. 12. 6. *Qui Propheta hodie, antiquitus vocabatur videns*, 1. Sam. 9. 9. Ultimo τὸ φημὶ, φάω, φῶ, est ab Hebr. פֶּה, *peh, pheh*, i.e. os, per quod loquimur, item vox: Sicuti Latin. *oro* ab ore.

Farcimen, quidquid farctum est & impletum, à farcio. Analogia hujusmodi: ut à munitum munimen, à certatum certamen: sic à farcitum *farcimen*. *Farcitum* postea *farctum*: unde farctor, & rursus *fartor*. It. *fartum*: quod in deductis videre licet. Ut *refertum*, *differtum* & aliis. Plaut. Mostel. a. 1. sc. 3. vestis fartum, id est, corpus, quod vestem farcit impletque. De *suffarcinatus* dubitat Lambinus: Vox Latina (inquit) non est, neq; ejus origo, aut ratio explicari potest. Neque n. à *farcio*, neq; à farcimine oritur. *Farcinare* porro aut farcina non sunt Latina. Legendũ itaq; *subsarcinati*, i. pannis obsiti & vestib. quasi sarcinis suffercti, atq; onusti. Terent. and. a. 4. sc. 4. Vidi Cantharam suffarcinatam. Sic enim & hic legendum, *subsarcinatam*. Est autem *sarcina*, ut docet Fronto proprie hominum, ut onus navium. Hinc sarcinatus

natus & subsarcinatus, occulta sarcina onustus. Hæc ille. Sed Eugraphius comment. Terent. à farcio deducit *farcinor*, nec Frid. Lindebruch. in obs. suis Terent. quidquam mutat. Nec opus foret. Recto stant omnia talo. Tantum Lambinus vacillat. Quidni ἀναλόγως, ut sarcino, sarcinatus, consarcinatus a *sarcio*: sic *farcinatus* & *suffarcinatus*, à *farcio* & suffercio? Nam & Chirographa vetusta idem habent. Et Turnebus: Terentius vocat *suffarcinatam* Cantharam, i. e. crassam & opimam, velut multo pingui & adipe suffercitam. Nam ut à sarcio, sarcino: ita à farcio, farcino deducitur. Paulinus, quia *suffarcinatos* arcta non capiunt. *Farcio* est à *far*, i.e. quasi impleo farre. *Far* ducitur aliquibus à ferendo, Potius ab Hebr. בָּר, *bar*, *far*, i.e. far, frumentum. LXXII. vertunt σῖτον. A Rad. בָּרָה, i. e. comedit, refecit se pastu. Vel potius à בָּרַר, purgavit. A farre est *farina*: ut quæ è *farre*, molæ beneficio, conficitur. Plin. lib. 18. 9. *Farina* epitheto poetico dicitur ap. Homer. ἄλφιτον μυλήφατον, h.e. mola contusum, quasique occisum: à φάω. Plutarch. in Quæst. Rom. exponit φονευόμενον ἐν τῷ ἀλέτῳ καὶ φθειρόμενον, h. e. interfectum in molitrina & corruptū. A farre *farrago*: quæ quid sit, origo declarat. Plin. l. 18. c. 16. *Farrago ex recrementis farris prædensa seritur.* Varro l. 1. de re rust. c. 31. *Ex segete, ubi sata admixta hordeũ & vicia & legumina pabuli causa viridia, quod far ferro cæsa farrago dicta.* A far etiã *farreũ*; quod è farre cõditum. Plin. l. 18. c. 3. Inde verbũ *farreare*; quod tamen desiit: & restat hinc *farreatio* & *confarreatio*. Dionys. Halic. antiq. l. 2. vocabant Prisci legitima sacraque matrimonia, Romana appellatione *farracea*: à communione farris, quod nos ζειὰν dicimus. Isid. gloss. *diffarreatio*, dissolutio inter virum & fœminam. Scal. 3. Poet. 101. *Far* tostum præferebant, tametsi non omnib. in nuptiis: sed in iis dũtaxat, in quib. virgo viro dabatur usui tantũ, non autem mancipio: atq; iccirco appellabatur jus ejusmodi nuptiarum, *confarreatio*. Videatur etiam Rhod. l. 28. c. 17. Gloss. *Confarreatus*, συμβιώσας χάριν ζευχθείς.

Vide

Vide *Arnob.* l. 4. adv. gent. & inprimis *Brisson.* ICtum de ritu nupt. *Horreum*, quasi *farreum.* utpote farris receptaculum: sicut *horda forda.* Nam autore Festo *farreum* erat majoribus, quod nobis *horreum.* Aut mavis hoc ab ὡραῖον, vel hornum: quod omnem proventum caperet. Hesych. ὄρεον πίχισμα, φραγμός. *Moschopulus*, ὡρεῖον τὸ σιτοδοχεῖον. Gloss. Servii: *Penus*, ὡρεῖον. Hebr. est מְגוּרָה, *megurah.*

Fascinum, insulse à *fando.* Quæ invidia, omittere Græcum βασκάνιον? Βασκαίνω, quasi, φασκαίνω, i. e. φάεσι κτείνω, h. e. lumine, seu oculis interficio. Quod vel nostro hoc tempore non insolens. Et in Africa Italiaque fuisse olim familias non unas, quæ solo *adspectu* vel laudatione alios enecarent, testatur Solin. Memphodor. Agell. Isigonus, alii. Virgil. eclog. 3. *oculus mihi fascinat agnos.* Horat. l. 1. epist. ad Villicum suum:

Non isthic obliquo oculo mea commoda quisquam
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.

Plutarch. 5. Symp. quæst. 7. vocat ὀφθαλμὸν βάσκανον. Idem ipse & Alexander Aphrodis: Scriptum est ab Alciphrone: δυσμενὴς καὶ βάσκανος ὁ τῶν γειτόνων ὀφθαλμός, φησὶν ἡ παροιμία. Deut. 28. 54. *oculus malignus in fratrem.* Prov. 23 6. *Ne vescitor cibo maligni oculo.* Ubi Græcus habet: ἀνδρὶ βασκάνῳ. Sir. 14. 8. πονηρὸς ὁ βασκαίνων ἰδεῖν ὀφθαλμῷ. Immo huc etiam alludit ὀφθαλμὸς πονηρὸς Matth. 20. 15. Legatur quod Plinius de geminа pupilla in uno oculo & aliis tradit l. 7. c. 2. Ap. Heb. est בִּשֵּׁשׁ, i. e. fascinavit. *Præfiscine* & *præfiscini*: Sicut proclive & proclivi. Nomen ut in vulgus non ita notum: ita elegans, priscum, multi ponderis. Dictum quasi *præter* aut *præ fascino*: quia depelleret fascinationes. Itaque pro amuleto è collo pueris suspendebatur. Hinc præfiscine, ἀβασκάντως, citra invidiam. Antiqui scitissime usurpabant, cum impensius quippiam laudarent. Quod illud Virgilii innuit: 7. Ecloga:

Aut

Aut si ultra placitum laudarit, baccare frontem
Cingite, ne vati noceat mala lingua futuro.

Scal. in Fest. *Præfiscini* aliquid *fieri aut dici* erat, cum facto aut dicto aliquo, fascino occurrebatur: *Muret. Var. Lect. l. 9. 3.* Vetus erat opinio periculum esse à fascino, ubi quis impensius aut laudaret ipse se, aut præsens ab alio laudaretur. Et ex ea opione receptum erat, ut in laudando plerumque adderent vocem *præfiscine*: qua invidiam & fascinum à se amolirentur & deprecarentur. Tale est, quod etiam hodie usurpamus: *dicto absit invidia.* Est autem *præfiscine* aut *præfiscini* idem. quod μετ᾽ προβασκανίας. Titinnius in Setina ----- *Paula mea amabo pol tu Ad laudem addito præfiscini, ne puella fascinetur.* Tertull. de veland. Virgin. *Est aliquod etiam apud Ethnicos metuendum, quod fascinum vocant, infelicioris laudis & gloriæ enormioris eventum.* Legatur Del-rio disq. mag. l. 3. q. 4. s. 1.

Fascis, quidquid colligatum est. Ab Hebr. קֹשֵׁשׁ, i.e. collegit minutatim, colligavit. Item *fascia*, qua aliquid colligatur. Græcis posterioribus est φασκία, è Latino. Propertius:

Mollis & hirsutum cepit mihi fascia corpus.

Fasces, quorum toties fit mentio, erant bacilli aliquot teretes ex ulmo præcipue aut betulla, loro colligati, in modum *fascis*. Vide Taubman. in Epid. Plauti a. 1. sc. 1.

Fatum: simul, quid vox proprie significet, & quod tuto etiam à nobis Christianis usurpetur; una opera explicatum dabo. Nam (ut ap. Muret. in Senecæ lib. de Provident. videre licet.) nonnulli hanc vocem respuunt, ut quæ salivā gentilitatis ac nominatim Stoicos sapiat. At vero si argumentum hoc militet: eodem titulo *necessitatem, Solem, lunam, diem, noctem, terram, aquam*, &c. alia ejus generis nomina amandabimus; quibus tamen utimur quotidie. Justinus Martyr pro Christianis apolog. 1. & inprimis. 2. ita *fatum Stoitum* rejicit, ut tamen ipsam dictionem retineat. Ἀλλ᾽ εἱμαρμένην φασὶ ἀπαράβατον ταύτην εἶναι, inquit inter alia. Sentent. *Hier. Zanchii*

enim

eminet *lib. 5. de Nat. Dei. c. 1.* Nomen (*inquit.*) Fati, si quis illud dextre interpretetur, non ita impium & alienum à pietate Christiana videri debere: ut, si quis illo utatur, propterea aut Stoicus esse, aut Stoicum dogma affirmare, judicari debeat. *August. l. 5. de civ. Dei c. 8.* At qui omnium connexionem seriemque causarum, qua fit omne quod fit, *Fati* nomine appellant: non multum cum eis de verbi controversia certandum atq; laborandum est: quandoquidem ipsum causarum ordinem & quandam connexionem, summi Dei tribuunt voluntati. *Idem l. 5. de civ. Dei c. 9.* Ordinem causarum, ubi voluntas Dei plurimum potest; neq; negamus neq; *Fati* vocabulo nuncupamus: nisi forte, ut *fatum à fando* dictum intelligamus, i. e. à *loquendo*. Non n. abnuere possumus, esse scriptum in literis sanctis: *Semel loquutus est Deus. Duo* hæc audivi: quod potestas est Dei & tibi Domine misericordia: quia tum reddes unicuique secundum opera ejus. Quod n. dictum est: *Semel loquutus est:* intelligitur immobiliter, h. e. incommutabiliter est loquutus. Sic novit incommutabiliter omnia, quæ futura sunt, & quæ ipse facturus est. Hac itaque ratione possumus à *fando* *fatum* appellare. *Hæc ille:* & vere quidem. Ut enim à facio *factum* à dico *dictum:* ita à *fari fatum.* Et ita *fatum* proprie nihil aliud est, quam *dictum*. Serv. in 2. Æn. *fata sunt, quæ dii fantur, vel quæ indubitanter eveniunt.* Quod alibi etiam repetit. Nonius 4. *Fatum significat decretum & voluntatem.* Verba enim testantur de voluntate. Isid. l. 18. Orig. c. 11. *A fando fatum dicunt;* id est, *loquendo.* Minut. Felix in Octav. *Quid aliud est fatum, quàm quod de unoquoq; nostrum Deus fatus est?* Ut igitur vox *Fati* origine bona apparet: ita ejusdem originis ac sensus in sacris literis occurrit. *Dixit Deus: eloquutus est Deus: sic ait Iehova: Fuit verbum Iehovæ ad prophetam: Dictum Domini Iehovæ,* & similia in locis innumeris exstant. Et amplius Num. 23. 23. *an Deus dixerit & non faciet? an loquutus fuerit & non præstabit illud?* Ezech. 12. 25. *Ut ego sum Iehova, eloquar quodcumq; verbum eloquuturus sum, & fiet.* Similiter consilium ac decretum Dei, idq; immutabile, sæpius incul-

inculcatur. Pſ. 33.11. *Conſilium Iehovæ in ſeculum conſiſtit, cogitationes cordis ejus in ætatem & ætatem.* Ieſai. 14.27. *Iehova exercituum iniit conſilium, & quis irritum faciat?* Ieſai. 46. 10. *Conſilium meum ſtabit.* Actor. 2.23. τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες. Actor. 4.28. ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. Eph. 1. 11. προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ. 2. Timoth. 2. 19. *Solidum fundamentum Dei ſtat.* Heb. 6. 17. βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδεῖξαι τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ. Eo reſpectu etiam à nobis accipitur fatum. Sen. l. 4. de Benef. 7. Fatum nihil aliud eſt, quam ſeries implexa cauſarum: illa eſt prima omnium cauſa, ex qua cætera pendent. Idem l. 2. Natur. quæſt. c. 36. Quid intelligis fatum? exiſtimo neceſſitatem rerum omnium actionumque, quam vis nulla rumpat. Videatur Agell. l. 13. c. 1. Cic. de Divin. *Fatum id appello, quod Græci* εἱμαρμένην, *i. e. ordinem ſeriemque cauſarum: cum cauſa cauſæ nexa rem ex ſe gignat.* Apul. de Mundo: *Fatum, quod Græci* εἱμαρμένην, *à tractu quodam invicem cauſarum ſe continentium, ſolent dici decretū: idem* πεπρωμένην *dicunt, quod omnia in hoc ſtatu rerū definita ſint, nec ſit in hoc mundo aliquid interminatū.* Etenim dicitur πέπρωται pro πεπέρωται: à themate περάω finio, termino: πέρας finis, terminus. Hinc πεπρωμένος determinatus. Et πεπρωμένη μοῖρα: *definitum fatum.* Similiter εἱμαρμένη eſt *fatalis neceſſitas*: & ſubintelligitur iterum μοῖρα. Atticorum εἵμαρμαι (unde εἱμαρμένη) fit à μείρομαι, quod eſt dividor. Ut ita εἱμαρμένη diſtinctam rerum ſeriem notet. Legatur Plutarchi libellus περὶ εἱμαρμένης. Utitur etiam Joſephus de Phariſæis loquens l. 17. c. 11. πράσσεσθαι εἱμαρμένῃ τὰ πάντα ἀξιοῦσιν οὐδὲ τοῦ ἀνθρώπου τὸ βουλόμενον τῆς ἐπ' αὐτοῖς (*ita enim vigore Helleniſmi legatur: non* αὐτῆς) ὁρμῆς ἀφαιροῦνται. Et l. 11. belli Jud. cap. 12. εἱμαρμένῃ καὶ θεῷ προσάπτουσι πάντα. Joh. Picus comes Mirandul. l. 4. contra Aſtrol. c. 4. fatum *quadruplex* eſſe: primum naturale, alterum mathematicum, tertium Stoicum, & ultimum Chriſtianum, notat: juxtaque hoc ultimum ita definit: *quod ſit pendens*

dens à divino consilio series ordoque causarum. Quanto autem intervallo *fatum Christianum* distet *à fato Stoico*, ibidem Picus docet; & post illum Zanch. l. 5. de Nat. Dei c. 1. Chytræus de necessitate & fato. Legatur etiam Lips. l. 1. physiol. Stoic. diss. 12. 14. 17. & amplius lib. 1. Constant. c. 17. & seq. Ubi inter alia multa: Fatum, *inquit*, hic appello, æternum providentiæ decretum: quod tolli non magis è rebus potest, quàm providentia ipsa. Nec nomen mihi aliquis cavilletur, quia fidenter hoc assevero, non aliud huic rei proprium in Romana lingua. Abusi eo veteres? nos utemur: & eductam è Stoicorum carcere vocem, trahemus ad lucem meliorem. *Fatum* enim certe à *fando*: nec aliud propriè, quàm *dictum* & *jussum divinum*. At hoc ipsum illud est, quod hîc quærimus. *Fatum* enim *verum* definio, sive cum illustri Pico; *pendentem à divino consilio seriem ordinemque causarum*: sive nostris verbis, obscurius sed subtilius: *Inhærens rebus mobilibus immobile providentiæ decretum, quod singula suo ordine, loco, tempori, firmiter reddit.* Hæc Lipsius.

Favilla. Virgil. 3. Æn.

Turbine fumantem piceo & candente favilla.

Perot. *favilla dicta, quod ignem foveat.* Ἀνάστιχα ejus generis passim occurrunt: ut ita *favilla*, quasi *fovilla* dicta videri possit. At ratio minus quadrat. Etiam indolem deminutivorum præ se fert: quasi *fava, favula, favill*a: ut furca, furcula, furcilla: ut pupa, pupula, pupilla. Et ita *fava* erit à φαύω, φάω, i. e. luceo. Sicut i αἰθάλη oritur ab αἴθω: Μαρίλη à μαίρω: φέψαλος à φλέγω. Ratio satis commoda. Aut φαΐλη, φαίλλη, itidem à φάω, φαύω: & μαρίλλη à μαίρω.

Felix, ab ἧλιξ, ἡλικία, ut felix sit homo floridæ ac vegetæ ætatis, corpore & animo valens. *Juvenis* Homero est θεῷ ἐναλίγκιος αὐτήν. Et Cointo Smyrneo: θεοῖς ἐναλίγκιος εἶδος. i. e. felix, beatus, ut dii: quorum propria est juventus: & *Hebe* famula, nempe dea juventutis, ap. Poetas. Huc pertinet, quod *vernare* (& ver notat primam ac floream hominis ætatem) pro continua *felicitate* uti,

apud

apud multos ſcriptores reperiatur : quod notat in Culice Taubmannus.

Feneſtra : antique *Feſtra*, Feſtus. A φαίνειν. Scal. c. 27. L. L. παρὰ τὸ φαίνειν : aut mutata aut abſciſſa ſaltim, ab ἔφαινον. A φάω : i. e. luceo. Ita ap. Hebr. eſt צֹהַר *zobar*, i. e. feneſtra per quam illabitur lux diei.

Fero, φέρω, haut dubie ab Heb. פָּרָה, *parah*, *pharah*, tulit, fructus protulit. Sicut ἄρω, ab *arah*, עָרָה. *Fertile* quod fert, ſeu ferax. Fertile pectus, ap. Ovid. εὔφορον. A fero fertum (quod exoletum) *ferculum* : ut ab opertum, operculum. *Ferculum* quod ad menſam fertur : περιφορά. Item *miſſus*, quia mittitur. *Feretrum*, φέρετρον καὶ φέρετρον. Uſitate pro ſandapila, in qua mortui *efferuntur*. Et ſua notione σχοινόν. *Ferentarii*, i. e. levis armaturæ milites : à *ferendo* auxilio : vel quia fundis ac lapidibus pugnabant, quæ tela *feruntur*, non tenentur, ut ait Feſtus. Analogia talis : Ut à ſedens ſedentarius : ita à ferens *ferentarius*. Evolvatur Lipſ. Analect. l. 3. dial. 1. Amplius ut à gero gerulus : ita à fero *ferulus*, &, quod uſitatum *ferula*. Etiam *femur* ſecundum Phocam dicitur, quod eo animal præcipuè *feratur* & ſuſtineatur. Neque Græc. ὁ μηρὸς à Latino multum differt. Interim & *Femen* Perotto dicitur ; quaſi *Ferimen*. Quâ de voce Martinius fusè diſſerit. *Formica* à ferendis micis, ap. Iſid. l. 12. c. 3. Aut propius à *forandis micis* : quia granula *forat* & *arrodit*, ut ait Plin. l. 11. c. 30. Inde etiam epigram. l. 4. leguntur βωλοτόμοι μύρμηκες. Etiam Hebr. נְמָלָה vocatur formica ex eo, quod *præcidit* grana undique congeſta : à נָמַל circumcidit. Sed & *formica* poteſt fieri à μύρμηξ vel μύρμος. A quo *Myrmidones* populi. Μυρμηδών, agmen formicarum aut domicilium, *Myrmecium*, μυρμήκιον, & μυρμήκειον, congregatio & cœtus formicarum : & ex eo genus phalangis. Ap. medicos *formicatio*, μυρμηκίασις, Plin. l. 8. c. 7. & l. 30. c. 8. item μυρμήκια ſunt verrucæ : à *forma* : vel quia inſtar *formicarum* morſicent aut pungant cutem. A *fero* præterea formatur *Forda* & κατ᾽ ἀντίστοιχον *horda*, Varr. l. 5. *Bos forda, quæ fert in ventre.*

Ovid. l. 4. Fast.

Forda ferens bos est, fœcundaq; dicta ferendo,

Fordæ φορίδες. *Forum*, quod omnia huc *ferantur*. Reliqui Græc. φέρω, φορά. *Inforo*, i. e. in forum divulgo, Plaut. Charis. l. 1. *Forum* neutro genere dicimus locum rebus agendis destinatum, aut cum commercium significamus: Masculinè autem tabulata navium & semper pluraliter. Quamvis Agellius *fora* navium dixerit: Lucil. negociorum *forum* masculine. Victor. de orthogr. *Forus* itaque tam in foro, quam in navi & torculari A foro est *foras*, *foris*, *fores*, *foro*, quia extra ἕξωθεν, i. e. in foro. A foratum *foramen*: ut a lætatum lætamen, à munitum munimen. Scal. ita: *Forum*, quod foras: foras à θύραζε, & *foris* à θύρα: ut θὴρ: φὴρ, fera. Nec dissonat πόρος, transitus. *Fortis*, qui adversa sustinet. *Fortitudo* est (ut ait Chrysip) scientia perferendarum rerum. *Forte* adverb. παρὰ τὸ φέρειν: Scal. in Poet. Ni propius ac probius à Fors. Ut dicimus, *Forte fortuna*. Item, *Fors*, κατ' αὐτόματον, Sors. Quia fortunæ arbitrio sors videtur subjecta. Videtur, inquam. Revera autem a Deo ipso occultè dirigitur. Prov. 16. 33. *Consors*, quod sit communis forte, σύγκληρος: sic ut *dissors*, dissimilis forte, Isid. l. 10. Et Augustin. l. de Gramm. *Dissors* dicitur dissimilis sortis: uti etiam monet Cujac. l. 5. Obs. c. 10. Idem Scal. c. 161. L. L. *Fors*: à quo compositum per dubitationem cum *An*, *forsan*: & verbo interposito, *Fors sit an*. Prisc. l. 15 *Fortuna*, *fors*, τὸ φέρον; quia in utramque partem, vel secundas ad res, vel adversas, ut inquit Cicero, varia affert: & manet in nullo firma tenaxque loco. Quo sensu & τύχη Graiis est, à τυγχάνω: & à Philosophis inter causas per accidens, quæ forte & interdum accidunt, refertur. Ut ita opus non sit figmento eorum, qui *Vortunam* ab initio dictam putant, à *vertendo*: postea in cognatam literam, V migrasse. Qui enim varia fert, sæpe se vertit: & Poetæ est *fortuna* volubilis. Legatur libellus Plutarchi de fortuna. *Fur*, φώρ: ab initio videtur fuisse honestius: scilicet à *ferendo*, ut servi solent. Et Virgil. audent cum talia *fures*, i. e. ge-

ruli,

muli, servi. Postea, qui invito & inscio domino aliquid *aufert*: Græcis κλέπτης à quo & *Clepere* Plaut. Lucil. Varro. Liv. l. 2. decad. 3. *Si quis clepset, ne populo scelus esto, neve cui cleptum erit.* Aliis fur à *furvo*: sed illud è Græcis rectius. Quanquam illud Euripidis non nescio: κλεπτῶν γὰρ ἡ νὺξ, τῆς δ' ἀληθείας τὸ φῶς. & Hesiodi ἡμερόκοιτον, i. e furem qui die dormiat. *Fertum*, φέρτον, genus libi, dictum quod crebrius ad sacra feratur, Fest. *Fertores*, ferto libantes, Isid. *Prosper*, *prosperus*, προσφορος, i. e. conducibilis, utilis: à ferendo. Sic & *probrum*, *probrare*, à προφέρειν quod inter alia etiam est, notantib. philologis, *objicere*, crimen proferre. Hom. ὀνείδεα προφέρειν, probra objicere. Et illud Plutarchi πατέρων ἀγαθῶν: τὴν πήρωσιν προφέρων, vertunt mutilationem *exprobrans*, vel objiciens. Igitur *probre* nativa notione est profero: inde αἰσχυνῶ, profero aliquid in dedecus, ut vitio sit. Ita facinus est αἰσχρόν: hodie plurimum αἰσχρῶς est vitium. *Amphora*, ἀμφορεὺς, & integre ἀμφιφορεύς. De qua sparsim disserit Budæus in libr. de asse. *Refriva* faba dicitur quæ ex segete causa auspicii domum ad sacrificium referebatur; quasi *referiva*, Fest. Plin. *Fere*, i e. festinanter & parum abest, quinquasi continue ferendo, & (ut Varro l. 6. L. L. ait) quod id quod *feratur*, est in motu atque adventat. Inde & *fermè* Scal. c. 158 L. L. *Fere* non est similitudinis: ut ajunt, sed diminutiones. Quid enim simile est cum dico: *Fere* Poetæ nullo in honore sunt? Sed sic intelligo: ap. paucos pauci Poetæ sunt in honore. Intelligo a. deminutionem non *magnitudinis*, sed *præscriptionis*: ut aliquid detrahatur firmitati sententiæ: ut nequeam dicere: *Nullus Poetæ*. Et item nequeam omnes. Sic *ferè* singulos parit mulier. Ut sit neq; semper, neq; nunquam. Tractum a. est à Philosophiæ radicib. quod n. *fertur* in motu est. Itaq; terminum nullum attigit. Hæc ille. *Aristophorum*, vas in quo prandium fertur, ἄριστον. Πτεροφόρος, est aliger: ita etiam describitur ἔρως apud Græcos. *Arferia* aqua, ap. Fest. ut *arferium* vinum. Ab *afferendo*. *Arferium*, pro *afferium*. Sic *arvenire*, *arcire*,

arcedere, pro advenire, accire, accedere dicebant. Eodem modo *arseria* aqua, quæ afferebatur ad sepulcra, ut libaretur mortuis. Gloss. Adferial, ὕδωρ τὸ ἐπὶ ἐξ νεκρῆς σπενδόμενον. Ut *arferium*, ita dicitur & *inferium*: ab *inferendo*, *Inferiæ*, quæ diis manibus inferebantur. Gloss. *inferiæ*, χοαί. Livio, piaculare sacrum. Virg. Æn. 9. *absenti ferat inferias.* Arnob. advers. gent. l. 7. operæ pretium est etiam verba ipsa depromere, quibus, cum vinum datur, uti ac supplicare consuetudo est: *Mactus hoc vino inferio esto*. Inferio inquit Trebatius, verbum ea causa est additum, eaque ratione profertur: ne vinum omne omnino, quod in cellis atque apothecis est conditum, ex quibus illud quod effunditur promtum est, esse sacrum incipiat, & ex usibus eripiatur humanis. Addito ergo hoc verbo, solum erit, quod *inferetur*, sacrum hac ille. Similiter etiam dicitur *Feralia* Varro l. 6. de L. L. *Feralia ab inferis & ferendo: quod ferunt tum epulas ad sepulcrum.* Ovid. 2. fast. Hanc, quia justa *ferunt*, dixere feralia lucem. A φέρω ulterius est etiam ἀδιάφορον. Cic. in Top. quod *adiaphoron* dicunt id mihi ita occurrit, ut *indifferens* dicerem. *Differo* proprie est dissipo, scindo & divido. Hoc enim *dis*. Idque ex Comicis & Græco διαφέρομαι, Plaut. Cur. jam ego te faciam, ut hic formicæ frustillatim *differant*. *Aufero* Agell. l. 15. c. 3. Cic. in Orat. dicit *aufugio* & *aufero* composita esse è præpositione AB & *fugio*, Ab & *fero*: eamque præpositionem, quo fieret vox pronunciatu audituque lenior, versam esse in AV. Ad quod Scal. c. 37. L. L. B. præcedit F, sed mutatum, *aufero*. Neque enim est αὖ, ut ait doctiss. Agellius Eius acumen laudamus; judicium non sequimur. Aufero igitur planè cum Gr. ἀποφέρω convenit. *Offero*, è regione fero. *Confero*, *simul fero*, aut in unum, συμφέρω. *Collativum* inde à collatum. Plaut. Cur. Cum *collativo* ventre atque oculis herbeis, i.e. in quem multa collata sint. *Refero*, ap. Tullium, pro regero, seu ἀνθυποφέρω: pro Cæcin. In Part. firmamentum quod contra ad labefactandam rationem *refertur*. Et pro Quinctio; quid à nobis autem C. Aquili *refertur*? Et ista propria verbi significatio. Ita Virgilius: 1. Æn. *Talia*

Talia voce refert: Et 11. Æneid.

----Sic ore vicissim Orsa refert----

Servius male nominat *pleonasmum*, quasi sufficeret τὸ referre. Immo quia id verbum κοινόν, necessario per *vocem* & *os* restringi oportuit. Sed & à *fero* amplius est *furca*, qua *feruntur* stramina & quisquiliæ. Aut ab Heb. פָּרַק i. e. dividere. Est enim furca *bifida*. Virg. 1. Georg. *bicornis*. *Furcifer*, qui *furcam* fert ob delictum, δικραιοφόρος. Isid. l. 10. *Furcifer* dicebatur olim, qui ob leve delictum cogebatur à dominis, ignominiæ magis, quam supplicii causa, *furcam* circa urbem ferre, prædicans peccatum suum, & monens cæteros ne quid simile peccarent. Plutarch. in Coriolano, Humane habitos servos a priscis dominis *notat & addit*: Erat autem, inquit, magna castigatio servi delinquentis, si lignum currus, quo temonem sustentant, tollens & ferens exiret circa viciniam. Id enim passus, & sic conspectus, non ultra fidem habebat & vocabatur φουρκίφερ, *furcifer*. Sed de *furca*, tam veteri quam nova, eaque ignominiosa & pœnali eximie agit Lips. l. 3. de cruce. Et omnium accuratissime Casaub. l. 6. Sueton. & exerc. 16. sect. 78. contra Baronium.

Ferveo, & *Ferbeo*. Scal. in Theoph. de pl. *Fervor* ignis est in summo semper, *Calor* non in summo semper. Namque vocis illius origo, à Græco φέρβειν. Iste vero etiam sua incunabula Græcis debet. *Calor* enim παρὰ τὸ χαλᾶν. Ex usu scilicet: quia rarefacit & laxat. Martinius *ferveo* ducit à πῦρ & βία. Est enim quasi vis quædam & gradus superior coloris. Alii malunt *ferveo* ducere a θέρω, θέρμω: postea φέρω, φέρμω, ut θὴρ, φὴρ. Certè à θερμὸν, φερμὸν est *formum*: antiquis idem, quod calidum. Et inde etiam *fornax*, item *fornus*, postea κατ' ἀλλοίωσιν *furnus*. Aliis furnus dicitur à *farre*, quasi *farnus*? ut in quo coquitur panis. Videatur Suidas. A ferveo *fermentum*, quasi *fervimentum*; fit, ut à motum momentum. Inde massa assurgit & rarescit. Galen. comm. in 2. Pror. fusius describit. Et Plin. l. 18. c. 11. Deut. 8. 4. *pes tuus non fermentatus est*, h. e. intumuit uti fermentum solet.

Plaut. Merc. a. 5. sc. 3. *Tota in fermento jacet*, h. e. ὀργίζεται δεινῶς. Juven. Accipe, & istud *Fermentum* tibi habe, i. e. indignandi caussam. Ita enim est ζέσις. Nazianz. χόλῳ πυρὰς. Et in sancta lingua τὸ חָמֵץ, *chamez*, (à quo ζύμη) de ira aliisque affectibus dicitur. Proprie *chamez* est fermento intumuit. Ps. 73. 21. Quum effervesceret instar *fermenti* cor meum. In Hebr, n. est, יִתְחַמֵּץ *ithchammez*, in 4. conjug. à *chamez*. Prudent. Hamart. Inflavit *fermento* animi stomachante tumorem. Ovid. 2. Met. Animus *tumida ferVebat* ab ira. Hor. 1. l. 13. Od. *FerVens* difficili bile *tumet* jecur. Plaut. Asin. *Semper me incendit ira*. Adeoque nihil cum in sacris literis, tum aliis scriptorib. passim crebrius est, quam ut ira exprimatur per fervorem, ignem, fermentum, flammam, πύρωσιν, & si quæ talia. Unde etiam ap. Aristot. ira dicitur ζέσις αἵματος sanguinis. Quod ita fit. Nempe geminus in ira motus cordis deprehenditur. *Alter*, quo comprimitur prius cor: *alter*, quo iterum dispanditur, sive dilatatur. Comprimitur, ubi illud jam imminet, quod adversum, λυπηρὸν, atque omni ope depellendum: uti etiam in tristitia, quanquam lentius, fieri consuevit. At rursus dilatatur, appetitu ultionis, vel, ut Scal. Ex. 313. mavult, depulsionis. Hi vero motus, ut contrarii & celeres: ita valide calorem ac spiritum permovent, adeoque etiam sanguinem, in toto corpore, nominatim & maxime περικάρδιον, ebullire & fervescere efficiunt, ita quidem, ut & vesiculam fellis epati adnitam petat, unde cum humorem diffundi necesse est. Atque eo quidem frequentior ac ferventior ira est, quo corpus aliquod siccius, & bile, igneo illo humore, plenius. Unde & *bilis* nomen habet; *bilis*, etiam *biris*, à πυρὸς quomodo *buxus*, à πύξος. Ita *Cholera* χολέρα, χολὴ ab Hebr. בָּחַל, *bachal*, *chol*, quod est æstuavit, biliosus fuit. Sed & explicandum id, quod è dictis objici potest, quur Prudentius dixerit: *Fermento stomachante*. Sicuti & alias *stomachus* pro ira sumitur ap. Cic. & alios Latinos. Hor. l. 1, od. 6. Pelidæ *stomachum* cede-

re

re nescii. Et perpetuum *stomachari* est irasci. Hic prius
sciendum, quod *stomachus* secundum eminentiam sic di-
citur, στόμα κοιλίας, h. e. orificium ventriculi superius.
Nam στόμαχος (formatur ut μόναχος, ἄχος est termina-
tio) proprie est, quod Latine vocant *orificium*: à στόμα.
Nam & uteri & vesicæ suus stomachus est ap. Hippocr. l.
1. περὶ γυναικείων. Atque ira *stomacho* tribuitur, quia ejus
mira est cum corde, ut & crebro συμπάθεια. Cum cerebro
quidem διὰ κοινωνίαν. Cum corde διὰ τὴν γειτνίαν, i. e. vi-
cinitatem. Nam stomacho male affecto, syncope, cardia-
ca, virium omnium exolutio, eademque symptomata il-
lico sequuntur, quæ corde affecto. Unde & veteribus olim
stomachus dicebatur καρδία. Ut jam cor primaria sedes af-
fectuum, sic iræ etiam: atque ut ira, scito Aristotelis fer-
vor est sanguinis circa cor: ita eadem & stomachum affi-
ci oportet. Huc pertinet illud Hippocr. l. 6. Epidem. s. 4.
οἱ θερμοκοίλιοι, ψυχρόσαρκοι καὶ λεπτοὶ, οὗτοι ἐπιφλεβοι καὶ ὀξύ-
θυμοι: i. e. qui ventriculo sunt calido, carnes habent
frigidas, sunt venosi & iracundi. *Quercetan*. in diætet.
Poly. c. 6. Iracundi, *inquit*, parum firmi, qui vel ad intu-
itum bilem moveant & *stomachentur*: unde cholera seu
cœliacus affectus, qui ventriculi est seu stomachi. Hæc
ille. Atque ex his liquere puto, qua caussa Latini veteres
τὸ *stomachari* pro irasci, & *stomachum* pro ira acceperint.
Nunc redeamus ad ea, quæ amplius veniunt à *ferveo*. Ut
est *fretum*, & archaice *fretus*. Prius *fervetum*: post extriti-
one *fretum* evasit. Scilicet ab æstu illo maris. A *fretum* est
fretare: unde *transfretare* ap. Sueton. in Jul. Cæs. &
Tertul. l. 4. contra Mar. At *fretum* proprie nihil aliud,
quam id, quod *fervet*. Ennius ita vocat, *fretum cœli*.
Et Lucret. *Freta ætatis*, pro primis annis, ubi calor &
affectus calidi dominantur. Horat. pariter: --- *Juven-
ta Fervidus*. Sed & insuper *Febris* dicitur à fervendo: qua-
si *ferbis* aut *fervis*: aut à *februus*: Ratio tamen eodem re-
cedit, nempe à *fervore* aut ἀπὸ τῆς θερμότητος ὑπερβαλλού-
σης petita. Ita similiter Græcis *febris* est πυρετὸς à πῦρ. Et
ap. Hipp. πῦρ sæpe est febris ipsa excellens. Ionib. est θερμωλὴ
ap. Hesych. à θερμόν. Pariter Heb. דַּלֶּקֶת est febris ardens

Deut. 28. 22. à verbo דָּלַק, arsit, incensus. Est קַדַּחַת est itidem febris ardens Lev. 26. 16. à verbo קָדַח accendit, conflagravit. Ita pro Græco πυρετὸς Syrus interpres ponit אֶשָּׁתָא, *ignis*, Matth 8. 15. & alibi. Et hæc nomenclatio apposite convenit cum re ipsa. Nam (ut ait Galen. 1. de Rat. victus) ἡ τοῦ πυρετοῦ γένεσις ἐκτροπὴ τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἐπὶ τὸ πυρῶδές ἐστι. Porro *februo* est purgo, lustro: idque inprimis *igne* & *ferventibus* undis. Varro l. 5. de L. L. *Februum Sabini purgamentum* appellant. Perot. *februo à ferveo dictum*: quasi *ferveo* aut *ferbuo*. Aut *februo* à φοιβάω, lustro, purgo; splendidum officio. Onomast. φοιβάζω, *februo*. Et φοιβερὸς, φοῖβος, est purus, impollutus, splendidus. A *februus* est *Februarius* mensis, itidem à purgando. Plutarch. in Romulo ea propter Februarium dicit καθάρσιον. Et Ovid. luculente 2. Fast.

Februa *Romani dixere piamina Patres,*
Nunc quoq; dant verbo plurima signa fidem.
Pontifices à Rege petunt, & Flamine lanas.
Queis veterum lingua Februa *nomen erat.*
Quæq; capit lictor domibus purgamina certis,
Torrida cum mica farra vocantur idem.
Deniq; quodcunq; est quo corpora nostra piantur,
Hoc apud intonsos nomen habebat avos
Mensis *ab his dictus: secta quod pelle Luperci*
Omne solum lustrant, idq; piamen habent.

Idem mensis *Februarius* Græcis ἐλαφηβολιών: quia hoc mense peculiariter figebant cervos, Dianæ sacros. Vel quia ipsi cervi hoc mense abjicere cornua sua incipiunt. Unde etiam Germ. **Hornung** ab illis cornibus dicitur Apud Heb. vocatur *Adar*, i. e. μὴν δόξης, mensis honoris, **der Ehrenmonat.**

Fescenninum, nominis morisque origo à Campaniæ oppido Fescenio, vel, ut alii malunt, Sabinorum. Sicut deducit Festus. Nam quod addit à *fascino* quoque dicta credi posse, minus probant verba ipsa, quæ non lasciva solum, sed subturpicula quoque sæpe audiuntur. In illis enim aliud, quam *fascinum* subintelligas: nisi jocari

mavis,

mavis, atque non βάσκανον, sed Horatianum agnoscere fascinum: Scal. l. 3. Poet. c. 101.

Festum, est neutrum *adjectivum*, non vero *substantivum*. Ideoque aliquid subintelligetur, puta *tempus*, vel simile. De festis multa erudite monet Macrob. l. 1. Satur. c. 16. *Festum* oritur e Gr. ἑστία, dea religiose olim culta. Ut ritus: ita vox ab Hebr. אֵשׁ, est ignis: יָהּ, est dominus: אֵשׁ, *esch*, *es*, *ves*: quasi tu dicas *ignem domino* sacrum, quem Chaldæi & Persæ colebant, prava quadam sanctorum patrum æmulatione, quorum sacrificia ignis cœlo delapsus accendit. Liv. l. 7. A festum descendit vox *Feria*: non à *feriendis* pecudibus, ut Festus. Ut enim à χθὲς, χθὲς, *Hesi* (unde adhuc *Hesternus*) fit *Heri*: ita à festum, *Feria*, quasi *Fesia*, factum est. Jam quia diebus festis vacabant, omissis aliis operibus: *feriari* sumtum est deinde pro cessare, esse otioso animo. Gloss. *Feriæ*, ἀργίαι, ἄπρακτοι ἡμέραι. Etiam à festum *festivum*: ut à satum sativum. Et inde *festivitas*, Isid. l. 6. c. 18. Gloss. *Festivo*, ἑορτάζω. Postea *festivus* est lætus, lepidus, ἀστεῖος, ὡραῖος: sumta ratione à *festis*, in quib. omnia lætitiis & lautitiis abundant. Ab ἐν στερητικῷ & *Festum*, videtur etiam oriri *infestum*, hoc est, sacro lætoque contrarium. Aliis ab ἐνστὸς, h. e. quod adversatur, ab ἐνίστασθαι. Significatio eodem tendit. Sed redeamus ad ἑστίαν. Inde est Lat. *Vesta*. Ἑστία quibusdam dicitur, quasi ἑστῶσα, ἀπὸ τοῦ ἑστάναι. Quibusdam διὰ τὸ ἑστάναι διὰ παντων. Et Ov. 6. Fast.

Stat vi terra sua: vi stando *Vesta* vocatur.

At melius derivatur ab Hebræo, quod annotavimus. Nam Vesta est flamma, sive ignis: consensu omnium autorum. Ovid. paulo ante. Fast. 6. Nec tu aliud *Vestam*, quam vivam credito flammam. Cic. 2. de Leg. Vestam, quasi focum urbis. Xenoph. l. 2. Ἀκούσας ταῦτα Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν, cum audisset hæc Theramenes profugit ad *Vestam*, id est, *aram sacrificalem*, secundum Pollucem. Virg. *Vos æterni ignes*, 2. Æn.

----- *Vestamq;* potentem, Idem rursus 2. Æn.

Æternumque adytis effert penitralibus ignem.

Præterea virgines *Vestales* dictæ sunt à Vesta, quæ desti-

natæ foco erant sacro, ad ignem perpetuo alendum. Vide Plutarch. in Numa Macrob. l. 3. Dionys. Halic. l. 2. antiq. Porphyrionem. Ap. Chaldæos vox אֶשְׁתָּא, estha, respondet Lat. *Vestæ*: estque nihilo secius ab Hebr אש *Berosus* memoriæ prodidit, *Noah* ejusque filios habuisse uxores elementorum quatuor nominibus insignitas, scilicet *Estham*, *Majam*, *Aretiam*, *Rubam*. Sed audiendus nobis, qui ex professo hoc argumentum pertractat Lipsius: Cœli uxor (inquit c. 1. de Vesta:) Terra fuit: ex iis omnia nata: & Vestam ipsam passim Terram interpretantur. Itaque & cum Cerere quidam confundunt, quæ ipsa est Terra: sed distinguenda, quod hæc terra duntaxat fertilis & frugifera; illa (Vestam dico) ea universa. Inde & nomen petunt. Ut Ovid.

Stat vi Terra sua, vi stando Vesta vocatur:

quasi, quod vi sua stet & immota libretur. Alii (ut Serv. in 1. Æn.) quod *variis vestita sit rebus. Ipsa enim* (inquit) *dicitur esse Terra.* Plato huc facit: qui *undecim Deos*, *chorago & præsaltore Jove, incedere* facit, *ejusque currum sequi*: At, inquit, in phædro, Μένει γὰρ Ἑστία ἐν θεῶν οἴκῳ μόνη *manet & sistit Vesta in Deorum domo sola.* Qua domo? hoc mundo. quod Arnob. l. 3. explicet: *Terram nonnulli Vestam pronunciant, quod in mundo stet sola, ceteris ejus partibus in mobilitate perpetua constitutis.* Ubi & ipsa Platonis verba expressa. Qui Plato, nescio an hac mente iterum: Γῆ μὲν οὖν ἑστία τε, οἰκήσεως ἱερὰ πᾶσι τῶν θεῶν, μηδεὶς οὖν δευτέρως ἱερὰ καθιερούτω τοῖς θεοῖς. *Terra & Vesta omnibus Diis habitaculum sacrum est: nemo igitur secundaria quædam templa iis instituat*: Et videatur hic distinguere à Terra, & Ignem facere, ut mox è Plutarchi verbis discas. Nam hæc quoque crebra, immo passiva opinio, Vestam ignem esse. Ovid.

Nec tu aliud Vestam, quam vivam intellige flammam:

Vox Græca adsonat, qui ἑστίαν *Focum*, sive ἐσχάραν appellant. Cic. III. de leg. *Cumque vesta quasi focum urbis, ut Græco nomine est appellata, complexa sit.* Iterumque II. de Nat. *Vesta nomen sumptum est à Græcis, ea enim est, quæ illis* ἑστία *dicitur: visque ejus ad aras & focos pertinet.* Serv. in

in 1. Æn. pariter ad illa Virgilii: *Cana Fides, & Vestæ:*
Vestam, inquit, *Religionem dicit quia nullum sacrificium si-*
ne igne est, ipsaq; in omnib. invocatur. Vesta autem dicta ἀπὸ
τῆς ἑστίας, ut digammos sit adjecta: sicut Er Ver, Enetus, Venetus.
Est igitur quasi *publicus focus*, sicut privatim in ædibus
alii consecrantur: eoq; haut absurde Macrob. 3. Satur. c. 4.
Vestam inter Deos penates, aut certe comitem eorum, recen-
set. Sed quomodo Vesta, Ignis? duplex opinio. Prior ad i-
psam Terram restringit & refert: in qua Phurnutus, *quod*
vis ignea, inquit, *quæ in mundo est, hinc nutriatur, ac per*
hanc subsistat: aut, quod fecunda Terra etiam animalium
sit mater, quibus vis ignea vitæ est caussa. A priore illa caus-
sa Dionys. l. 2. Antiq. est, qui *Vestæ ideo sacrari Ignem* tra-
dit ὅτι γῆ τε οὖσα ἡ θεὸς, καὶ τὸ μέσον κατέχουσα τοῦ κόσμου τόπον,
τὰς ἀνάψεις τοῦ μετεώρου ποιεῖται πυρὸς ἀφ' ἑαυτῆς: *quod cum*
Vesta sit Terra, atq; ea medium mundi locum sortita, accen-
dat è sese superiores illos ignes. Nota sententia plurium
veterum, è Terræ vaporibus aurisque sidera nutriti &
exardere. Hac ipsa mente fabula; *Vestam nutricem Jovis*
esse; Marciano Capellæ l. 1. philol. scriptum. Aliter
paullo Pythagorei, qui Ignem medium, non Terram
faciebant (nobilissimum quippe elementum in loco ta-
li esse debere) atque ipsum Vestam dici, & *custodiam*
Jovis appellari. Arist. 2. de cælo c. 13. hæc tangit: &
plenissime exequitur Plutarch. in Numa, qui lucem ei
docet. *Dicitur*, inquit, *Numa Vestæ ædem orbiculari*
forma igni perpetuo custodiam circumjecisse, non ut ad-
similaret Terræ figuram, tanquam ea Vesta esset, sed universi
hujus Mundi, cujus medium Pythagorici Ignem esse arbi-
trantur: atque id Vestam appellant, & unitatem. Terram
autem neq; immobilem esse, neq; in medio circumlationis si-
tam; sed in orbe circa ignem suspensam, neq; inter eximias
aut primas mundi partes censendam. Eadem Platonem vo-
lunt jam senem sensisse de Terra, tanquam in alio loco sita;
medium autem dignissimamque regionem alteri alicui præ-
stantiori convenire. Summa horum, Terram mediam
non esse, Ignem esse: atque hunc Vestam dici. Sed
altera Phurnuti opinatio, in Terra ipsa mixtum esse

Ignem

Ignem. pro qua & Servius: Vesta enim dicitur *esse Terra, quam Ignem habere non dubium est, ut ex Ætna Vulcanoq; datur intelligi.* Atque hoc quidem satis παρέργως: cum & aliter constet, Terræ passim mixtos genitabiles quosdam & vitales ignes. *Hæc Lipsius.*

Feudum, ap. Turcas dicitur *Timar*, à τιμᾶν: & vasallus *Timariota*, i. e. *honorarius*. Martinius *Timar* ab Arabum תמר, i. e. fructus & precium, censet sumtum esse. Sed illa JCtorum vox, qualis & unde, quæsitum curiose est. *Feudum* communiter à *fide*. 1. F. 3. per quos fiat invest. Cum à *fidelitate* feudum dicatur vel a *fide*. Aliis *feudum* à *fœdere* (unde & *fœdum* scribunt) quod dominus ac vasallus ineunt, & sic ad mutuam se fidem obstringunt, Antonius de Prato veteri, Ulr. Zasius. Aliis à Longobardica & Germanica voce *faida* quæ inimicitiam notat: cum *feudum* vasallo detur, ut domino belli tempore præsto sit. Aliis à German. föden/ fuden/ i. e. pascere, quod *feuda* in pascuis & pratis ut quam maxime consistant: uti sentit inter alios Philipp. Melanch. Vocabulum *feudi* (inquit Vult. l. 1. c. 1 de feud.) est Longobardicum, quasi *Fedum* à *Fede*, quod olim Longobardis atque etiam nunc Italis significat *fidem*. Ex eo etiam fit probabilior, quod & syllabis, quam aliæ quæ afferuntur, sit vicinior; & præterea etiam ex re ipsa ducta sit, hoc est, ex forma *feudi*, quæ cuique rei debet dare suum nomen & esse. *Bodin.* l. 1. de republ. c. 10. Est Timar *honorarius prædiorum fructus*, à Græco (ut opinor) τιμᾶν: quæ verbi notatio propriam *feudi* naturam explicare videtur, propterea, quod veteri jure, *Feudum aliud nihil est, quam fructus prædiorum à vectigalibus liberum.* Et quoniam militiæ ac belli adversus hostes gerendi causa hujusmodi beneficia tribui solebant; principio militiæ ex casu, deinde à fide præstanda feuda dicta sunt. Hinc enim F. E. D. U. M. dici videtur: quod qui fidem daret, his verbis utebatur, *Fidelis Ero Domino Vero Meo.* Contractis autem dictionibus in literas, *Feudi* appellationem traxerunt. Nisi à *fœdere* utrinque contracto derivari verius sit. *Hæc Bodinus.*

Fibra

Fibra & *Fiber*, Scalig. l. 1. de hist. Anim. c. 2. Si fiber latina vox est, à *findendo* potius & hiatu lacerationis. At Varro l. 4. ita explicat: *Fiber* (inquit) ab extrema ora fluminis dextra & sinistra maxime quod solet videri: & antiqui *fibram* dicebant extremum; unde in sagis extrema *fimbriæ*, & in jecore extremum *fibra*. Hinc *fiber* dictus. Et Scalig in Conject. idem asserit ἐπακτικῶς: Ut à *cerno cribrum*: à *facio faber*: à *tumeo tuber*: à *luo liber*, deglubitur enim. (malim à λέπος *leber*, dein liber.) à *cresco creber*: à *glubo glaber*: à *scarreo* (unde *scarrosus* Lucillio, λεπρὸς) scaber: à *suo suber*: insuitur enim solo calceamenti; unde ea dicuntur καττύματα Græc. à *craceo craber*: qui postea *crabro* σφήξ. *Cracere* significat gracilem esse Ennio, & σφηκώδεις graciles dicuntur apud veteres Comicos. Sic à *finio fiber*, extremos. Ab eadem mente *mulciber*, à mulcendo: non à mulcendo ferro. Nam *Mulciber*, ap. vetustiss. Latinos est proprie μειλίχιος θεός, qualis colebatur Athenis, qui & μαιμάκτης. Plutarch. περὶ ἀοργησίας. *Finis* vero fit, (teste eodem Scalig.) à χοῖνος, *funis*. Antiquitus *sfænis*, ut σφίγγος, *sfungus*. Postea S periit. Inde *fænire*: nunc *finire*. Scalig. in Aristot. de plant. Nostra profecto latina vox, *finis*, generationem notat, non abolitionem: siquidem à verbo *Fio* ducta est. Ita vulgo quoque ii, qui metallicis præsunt, ubi aurum argentumque excoctum est, quasi *finem* sit, i. e. perfectionem consequutum, à fine denominant, tam Itali, quam vel Galli, vel Hispani, vel Germani. Hæc ille. A finis, *finio*, *finitus*. Et *infinitus*, ἄπειρος: ab eo substant. *Infinitas* ἀπειρία, ap. Cic. Quidam corripiunt penultimam, ut in *æternitas*, *bonitas*. Sed ratione originis merito extenditur. Nec *infinitas* dicitur ut æternitas. Ab æternus enim æternitas, aucta una syllaba. At *infinitas* ab infinitus: manentibus utrobique iisdem syllabis. Quod si ut ab immensus immensitas, ab æternus æternitas, fieret, ita ab infinitus *infinitas*, utique etiam correpte enunciaretur. At non *infinititas*, sed *infinitas*, Ciceronis est. *Affinis*, ab ad & *finis*. Modestin. l. 12. Pandectarum: *Affines* sunt viri & uxo-

tis

ris cognati, dicti ab eo, quod duæ cognationes, quæ diversæ inter se sunt, per nuptias copulantur & altera ad alterius *finem* cognationis accedit: namque conjungendæ affinitatis causa fit ex nuptiis. Ad illud Scip. Gentilis: *Fines*, ad quos nuptiis coitur, duo sunt, *vir & uxor*: ad viri finem accedunt cognati uxoris: ad uxoris finem, cognati viri. Non ergo ipsi inter se cognati affines sunt, sed alteri uxori, alteri viro. *Hæc ille.* Valla contra Raudensem ita distinguit inter *Definire*, & *Diffinire*. Est, inquit *definire* determinare & quasi finem dare *Diffinire* autem hoc ab illo, quasi dispertiendo distinguere. Unde *diffinitio* vocata est, non definitio: qua in disputando uti solemus.

Ficedula ita vocatur per auctumnum, quod *ficus edat* aut inde pinguescat. Ad Græcum vocari possit *Ficula*, ut innuit. Scal. de hist. Anim. l. 8. c. 6. Græc. συκαλὶς & σικαλὶς, At Græco melius Latin. *ficedula*: à *ficus* & *edo*. Hinc alteram Juvenalis recte corripit Sat. 14. ----- eodem jure natanteis Mergere ficedulas didicit. Cætero anni tempore *Melancoryphus*, quod apicem capitis nigrum habeat. Ex eo versus:

Sumque *melancoryphus*, quod mihi fuscus apex:

Κορυφὴ. *Ficus* est σῦκον, συκαῖς. Valla l. 1. c. 4. Macrob. l. 3. Sat. c. 20. Ut à fumus fumosus, à mos morosus, a gloria gloriosus: ita à ficus *ficosus*. In Carmin. libero: *ficosissimus*, συκωμάτων, sive ulcerum plenus. *Palatha*, ἡ παλάθη est massa ficuum & caricarum Gaza παλάθας vertit *offas*. Hesych. παλάθη ἐστιν ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις καὶ μάζα. Fit ab Hebr. idem prorsus notante דְּבֵלָה, *defelah*, seu *debelah*, aut דְּבֶלֶת, *defelath*, per metathesin. Jes. 38. דְּבֶלֶת תְּאֵנִים, *defeleth te enim*, i. e. παλάθην σύκων: *palatham* ficuum, ut rectissime vertunt: quod alii latius *massam* interpretantur.

Figura à fingendo. Agell. l. 13. c. 28. sicut & *figulus*. Scal. c. 87. L. L. γράφειν dixere, lineas ducere. Pictura primum à sole, & umbra orta est, unde μονόγραμμοι. Postea addidere lucem & umbram. Apotiori Latinis visum est denominare: ut à φίγος, dicerent *fingere*, & detracta adspiratione

tione, *pingere*. Est igitur *fingere* exprimere imitatione, veram rem: iccirco dicta *figura* in signis & tabulis. Idem de *facie* l. 3. c. 67. A majoribus nostris *facies* dicta est à *faciendo*: fit enim quod non est: itaque etiam precium persolvitur artifici. Agell. l. 13. c. 28. *Facies* est forma omnis, & motus, & factura quædam corporis totius a faciendo. A facies est *superficies*, i. e. exterior illa *facies*, vel quæ super. Hinc *facies terræ* Ps. 1. πρόσωπον τῆς γῆς. Luc. 21. καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς: sedentes super *facie* universæ terræ. Sic Hebr. פָּנִים, *phanim*, capitur, i. e. facies, πρόσωπον, superficies. Gen. 1. 2. *penei thehom*, superficies abyssi. Et ibidem, *penei hammaim*, superficies aquarum. 1. Reg. 8. 40. *penei haadamah*, superficies terræ hujus. Valla inter *faciem* & ϐ*oltum* sic distinguit l. 4. c. 13. *facies* magis ad corpus: ϐ*oltus* magis ad voluntatem refertur: unde descendit. Itaque dicimus: irato & mœsto ϐ*oltu* potius, quam *facie*. Scal. de hist. Anim. l. 1. c. 9. *Vultus* vere solius hominis dicitur. Est enim habitus facies ϐ*oluntatem* indicans. Græci carent hac vocabuli commoditate. Hæc ille. Ergo voltus à ϐ*oltum*, pro quo ϐ*ultum*, ut epistola, epistula: est enim à ϐ*olo*: quod à βούλομαι: Scalig. c. 27. L. L. abjecto *υ*, more eorum, qui ἄμπελος dicunt, pro ἀμπέλους: dico, abjecto in mora, non in scriptura. *Ultro*, quasi ϐ*ultro*, à vultum: cum volentes aliquid facimus. *Volones*, qui dicti, explicat Macrob. lib. 1. Satur c. 11. Bello Punico cum deessent qui scriberentur, servi pro dominis pugnaturos se polliciti, in civitatem recepti sunt, & *Volones* appellati, quia sponte hoc ϐoluerunt. *Sis*, est *si* ϐ*is*. *Sultis*, si vultis: ut *sodes*, pro si audes. A volo ϐ*elentia*, ap. Nonium: sicuti à nolo *nolentia* ap. Tertull. l. 1. contra Marc. *Bene*ϐ*olentia* satis usitatum. *Bene*ϐ*olus*, qui bene vult. Quidam *beni*ϐ*olus* At iidem cur *male*ϐ*olus*, *beneficus*, *beneficium* scribunt? Illud igitur probius: quia à bene. *Nolo*, quasi non volo: *ne*ϐ*olo*: unde *ne*ϐ*is* Plautin. Quomodo Græcis ἀβουλέω est ex α & βούλομαι: unde ἀβούλητος. At Βούλομαι est à βοῦ valde: & λῶ, volo. A ϐ*olo* est ϐ*olupe*: Scalig. c. 47

c. 47. L. L. De P. non oportet dubitari, an claudat dictionem. *Volup* enim, & ap. Enn. & Plaut. etiam nunc quibusdam versib. extantib. de se ipso fidem facit. Analogia talis. Ut à doceo docilis, à facio facilis: Ita à *volo volupis*, & postea *volupe*. Ergo *volupe* primo est, quod *volumus*: & ita delectabile ac *bonum*. Quippe animus noster per naturam non nisi *bonum* vult: malum aversatur. Ut à facilis, facilitas, facultas: ita à *volupis*, *volupitas*, *voluptas*, i. e. proprie qualitas ejus, quod *volupe* est. Gr. ἡδονή. Idem Scal. paulo secius l. 7. poet. c. 1. Quotusquisque hactenus putavit mediam natura corripi in hac voce *voluptas*? At corripitur. Id quod & exemplis & ratione manifestum erit. Sane *volupe* & *peto* conferunt nomen illud: quæ utraque tota brevia sunt. Exempla è Casina.

Sine tuos ocellos deosculer voluptas mea.
Quid deosculer te? quæ res? quæ voluptas tua?
Et meis inimicis voluptatem creaverim,
Ob istanc rem quin te deosculer voluptas mea.

In Rud: Eat in Siciliam: ibi esse homines *voluptarios*. In *Pseud*. Minis viginti vendidit *voluptas* mea. Hæc Scalig. Assentior, sed non καθολικῶς: inprimis quo ad quantitatem medii in *voluptas*. Licet enim *volup* & *peto* brevia sint: tamen non ideo compositum breve manet. Fit siquidem conjunctio duarum *mutarum*, quæ non possunt non natura sua *positionem*, ut vocant, efficere. Ita *meridies* quamvis itidem à duobus natura correptis oritur: altera tamen syllaba, & recte à Catullo producitur, *meridiatum*. Aut *voluptas* simplicius contracta est ex *volupitas*: ut dixi: Exempla vero proposita queunt excusari pede composito, quamlibet duriori: ut Comici solent. Aut *voluptas* legatur, omisso, V. Ut ipsi Scalig. haut displicet. Nonnihil sane sit (inquit) si mihi fuerit ita pronunciandum, voluptas. *Voluptas*: Græce ἡδονή: Plat. in Cratyl. quasi quasi ἡονή, inserto δ, quia sit actio πρὸς ὄνησιν. Vere Luther. ab עֵדֶן *heden*, ducit, quod idem. Unde etiam ἡδὺς, ἥδυμος, ἥδω, & cætera. Cæterum à volo est est etiam *malo*, *mavolo*, quasi *magis volo*. Itaque minus accurate dixeris, *magis malo*. Quod si vero autoritatẽ obtendis,

tendis, ut Plauti, in prol. Menæ: *magis majores.* In Stich. a. 5. s. 4. *magis dulcius.* Boet, l. 3. consol. *dulcior* est apium *mage* labor. Quomodo & Paulus atque Ulpianus, *potius malle*, & *magis malle* dicunt: *Respondeo*, imitatos esse Græcanicam licentiam, quæ vix certis regulis ullibi castigari solet. Ut Aristoph. μᾶλλον ὀλβιώτερος. Æsch. ὡς ἄλλος μᾶλλον ἐνδικώτερος. Quod notes non ut Momus, sed nec ut minus. Quando, inquam, accurationi studes. Revera enim τὸ *Magis* jam ante inest comparativo: neque reperitur sine ταυτολογία. Dulcius est magis dulce: Igitur mage dulcius, erit magis dulce. Quanquam aliter tam Latini quam Græci excusandi nobis, non ut erroris insimulentur. Τὸ μᾶλλον, *magis*, reducatur, non ad *Adjectivi comparativum*: sed vel ad *verbum* vel *aliud adjectivum.* Ita salva res erit. E. g. Pro hoc beneficio ago gratias mage majores, quam pro isto. Virg. in Cul. *Qui magis optato queat esse beatior ævo.* *Magis*, pertinet ad *optato*, non ad comparativum: *Qui beatior esse queat ævo magis optato.* Aut si hanc excusationem alicubi sententia non patitur: eris αὐξητικόν, *Magis major*: sicuti *magis magisq;*, *plus plusq;*. Et tale sic erit illud Marci 7. 36. μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον.

Filius, qui à fovendo trahit, næ errat longe mea quidem sententia: Immo veritatis. Est autem stirpis Græcæ: φίλιος, φίλος. Est enim parentum deliciæ. Ap. Græc. τὰ φίλτατα sæpe sunt ipsi liberi: teste Luciano & Xenoph. Nihil filiorum nomine dulcius est, ait Callistr. Vulgo dicitur: amor descendit, non ascendit. Scal. c: 26. L. L. Filius Hebr. est בֵּן *Ben*: & ita vocatur à בָּנָה *banah*, i. e. ædificavit, extruxit. Quia filius est quasi δομὴ ἢ ποίημα parentum. Gen. 12. 2. *cum animis, quas fecerant.* Unde etiam τεκνοποιΐα καὶ παιδοποιΐα ap. Græc. Plaut. Most. a. 1. s. 2. *Parentes fabri liberûm sunt.*

Fio, à φύω. Scal. c. 112. L. L. Humanitas (inquit) judicata est subire in materiam, per verba generationis, ut *fio*, *gigno*, & ejusmodi. Quæ etsi possunt etiam accidentia significare, ut *fit albus*, *fit pater*: tamen primo signifi-

catu pertinent ad substantias. Generatio enim primo dicitur de substantia. *Et post*: materia hujus verbi duplex fuit. Duplex enim est. Nam à φύω. *fuo*, nostrum & ipsum *fio*. Quur I. producatur, causam affert c. 43. multum temporis ponimus in exilis vocalis pronunciatu, propterea quod flatus cunctabundus exit inter oris angustias: Iccirco Græci in multis, Latini parcius produxere, quemadmodum in Fio Pagnin. & Mercer in Lex. הָיָה est esse. Respondet nostro verbo Substant. sicut & הָוָה quod est fieri, vel esse. Nam & inde Latina verbo *fuo* & *fio* sumta videntur. Hæc ille. *Confit*. i. e. simul fit. *Infit*. i. e. incipit, ἄρχεται. Non est *ait* proprie. Gloss. *Infit*. ἄρξει pro quo legimus ἄρξαι, vel ἄρχε. Exempla etiam clara sunt, ut & etymon. Plaut. in Prol. Rud. Laudare *infit* formam. Asinar. me *infit* percontarier. Liv. ibi *infit*, i. e. ἄρχεται. Lucr. caput erigere *infit*.

Firmum, ἀπὸ τοῦ ἕρματος. Ἑρμάζω, i. e. fulcio, stabilio, firmo. Ἕρμα, fulcrum, firmamentum. Huc refera *assirmo*, *confirmo*, *infirmo*, alia, quæ pro ratione originis facile exponuntur. A firmo, *firmatum*, est *firmamentum*: καθ' ὑπεροχὴν cœlum: quia ἄφθαρτοι καὶ ἀναλλοίωτον Philosophis. Etiam πολύχαλκον & χαλκοβατὲς Homero; immo & *Jobo* in sacris. Nam c. 37. 18. ait, *Extendisti cum eo cælos*, *fortes* (aut firmos) *ut speculum fusum*. Quo nihil aliud, quam soliditas illa, perfectio & immutabilitas designatur. Ita ap. Græc. est στερέωμα: quod multis exponit Full. l. 1. Misc. c. 6. στερέωμα à στερεὸν quod dicitur quasi in quo στῇ τὸ ῥέον ἵστησι τὰ ῥέοντα. Ap. Heb. רָקִיעַ, i. e firmamentum: aut rectius *expansum*. A רָקַע, expandit, extendit. Ps. 104. Extendit cœlum ut aulæum.

Fissiculo, à *findo* fissum: ut missiculo, à mitto, missum. *Pensiculo* à pendo pensum. Utitur. Apul. & Martian. Græci *fissiculare* vocarunt καρδιουλκεῖν: fissiculationem καρδιουλκίαν. Scal. in Theop. de pl. *Scindo* & *findo* idem est. *Scindo* Græc. est σχίζω, addita serva ad sonum litera & detracta adspiratione. Quin & apud eosdem tum illa σ litera, tum tenuis, non adspirata, in nomine

σκινδαλ-

σχινδαλμός. *Schisma*, σχίσμα, ubi quid finditur. Proprie *scissura*. Apost. 1. Cor 10. *Schismata* dicit, quæ Syrus פַּלְגּוּתָא Hebr. מִפְלָגוֹת Germ. similiter *Schisma* est Spaltung. Verbum autem *findo* est Latin. totum ab hiatu. Sic *fiscus* & *fiscina*, quæ prius fuit *biscina*. Scilicet ab *bio*. Interim τὸ *findo fido*, satis commode etiam dicitur à Chald. פְּרַע scindere, rumpere: pro quo Hebr. פֶּשַׁע dicunt. Nam & *fido*, in usu aut prius fuisse, testatur *fidi*, *bifidus*, & *trifidus*. Qua etiam forma dictum *tago*, *tango*: *pago*, *pango* & similia. At *fiscus* à φάσκος. Scalig. in Varr. φάσκος, *fiscus*: ut à χάσκω, *bisco*: δάσκω disco *Fiscus* igitur proprie ac primo erit saccus capax. Hesych. φάσκος τὸ ἐπὶ τῶν δρυῶν χνόϊζον. Suid. φασκάλιον exponit ἱμάτιον, Φορεῖος, φάσκωλον, μαρσύπιον. Poll l. 7. c. 19. φασκώλας vocarūt veteres τὰ τῶν ἱματίων ἀγγεῖα ἢ φυλάκας; Sunt etiam affinia *fiscus* & φύσκη h.e. vesica, follis, item venter & crassum intestinum: à φυσᾶν inflare. Nam *fisci* primum è vesica: aut similes vesicæ. A fiscus *fiscinus* inusitatum (unde remansit *fiscellus* ap. Columel. l. 11. c. 38.) postea *fiscina* & rursum *fiscella* inde. Dicitur *fiscina*, vas vimineum ad diversas res ferendas. Varro l. 1. rei rust. c. 22. *Quæ ex viminibus & materia rustica fiunt, ut corbes, fiscina, tribula, mallei, rastelli.* Casaub. in Athen. l. 3. c 4. Quæ dicitur Ciceroni *fiscina ficorū*, Græcis est σύκων ἄρυχος vel ἄῤῥιχος vel ἄρσιχος & ἀρίσκος. itemq; συρίσκος & ὑρίσκος. Tanta est linguæ hujus volubilitas. Hæc ille. Id vero certum, qu od *bio* fiat à χάω: *bisco* à χάσκω: *bio*, *biasco*, *bisco*. Apul. Florid: *Toto rictu biavit*. Ab eodem χάω, χαίνω oritur *Janus* & *janua* (videatur *Johannes*) Quippe facit adspiratio ad oris nostri & exeuntis Spiritus expressionem: *bio*, *bisco*, χάω, χαίνω, χάσκω, *janua*. *biana*. Aliis tamen *janua* ab ἰέναι: quia per eam itur in domum. Et janua etiam ab *biando*, tam facili ratione: quia *biat* & patescit. At vero à χάω, χάσκω, *Chasma*, χάσμα: Latinis *biatus* propria, *Chasma* οὐρανῶς hiatus cœli, Plin. l. 2. c. 26. Inde quoque *Chaos*, χάος: vastus hiatus. Lact. l. 1. Inst. c. 5. *à chao, quod est rudis inordinatæq. materiæ cōfusa congeries:* à

χάω, inusitato uti diximus. Pro chaos etiam *cohum* invenias, cui Hebr. תהו *Tohu*, i.e. vacuum κενὸν, Sept. Interp. ἀκατασκεύαστον, imparatum, assonat. Videatur Full. l. 4. Misc. c. 3. Grc. σχίζω à חָצָה, *chazah*, i. e. dimidiavit. Vel à שָׁסַע, i. e. fidit. SS. facit imitari ipsam scissionem aut fissionem. A *scindo* est etiam *scindula*: Germ. Schindel: Græc. σχινδαλμός. Est enim tabella ex arbore aut ligno assulatim scisso: Plin. l. 16. c. 10. Huc etiam nonnulli referunt *scandula*, κατ' ἀντίστοιχον pro *scindula*. Turn. l. 22. Adv. c. 18. autoritate Isidori & vet. libri Victruvii motus, *scindula* per י scribendum esse, docet. Nec non Godes. Stewechius septem libris vet. ap. Veget. *Scindula* repetit. Interim si omnino scandula vere Latinum sanumque: existimo *scandulam* & *scindulam* esse distinctas voces, licet cognatæ significationis: Ut à scindo *scindula*: à rado radula: ita a scando *scandula*. Hæc analogia satis aperta. Nomen vero impositum ab usu: quia beneficio scandulæ *scanditur* aut adscenditur. Innuit Colum. l. 8. c. 3. *Ab coborte forinsecus prædictis fenestellis scandulæ similiter injunguntur, quibus* irrepant *aves ad requiem nocturnam.* Hermo. Barb. ita: *Quur non à scandendo? Qui enim vidit, qua ratione alia super aliam imponitur*, scandere *aliam supra aliam squamarum more gradatim, cognovit.* A scindo similiter *scintilla*, quasi *scindilla*: Gr. σπινθήρ. Videtur enim quasi *scindi* flammula, aut excuti, è corporibus durioribus inter se valde collisis attritisque. Dico, *videtur*. Alias scinduntur proprie, quibus ignis excuditur: Ut ferrum & silex: atque aer ἔμμεσος, prout apud nos; ita atteritur, immo ignescit. Quomodo docet Scal. Ex. 9. & 17. Zabarel. de cal. cœlest. c. 3. Valesf. l. 4. cont. c. 3. & alii. Rursum alii contendunt: minutiores portiunculas, verbi gratia chalybis & silicis valde inter se collisorum, inflammari & sic gigni scintillas. Quo tendit Bernard. Teles. l. 4. de nat. rer. c. 7. 8. & 9. nec non VVend. contem. Phy. s. 1. c. 10. 12. s. 13. & 14. Ut vero hoc thema subtilioris indaginis: ita certum (quidquid hîc *scindatur* & incendatur.) quod vox *scintilla* à scin-

ſcindo procudatur. Quomodo etiam ap. Hebr. שְׁבִיב, ſcintilla, dicitur quaſi *fragmen ignis*: à שָׁבָב quod eſt fragmentum.

Fiſtula, à φυσάω vel φυστάω, inflo: quaſi *fiſſula*. Nam & φυσιγξ eſt fiſtula, follis, flabellum. Heſych. φυσαλλίδες (aut φυσαλίδες) φυσητήρια, αὐλοί id eſt, tibiæ quæ *inflantur*: Etiam *flator* antiq. teſte Feſto, idem erat, qui tibicen, αὐλητής. Scal. l. 1. poet. c. 4. utebantur muſico inſtrumento: quam Græci σύριγγα, à *ſibilo*, Lat. ab hiatu *fiſtulam* nominant Favet ei verſus Lucret. l. 4. Pan. Unco ſæpe labro calamos percurrit *hiantes*. A φυσάω eſt φῦσα, φύσα, φύσιγξ: & ita Latin. *veſica*, quæ turget aere, plena & diſtenta, φυσάω ad Hebr. נָשַׁף; quod idem. Niſi factitium à ſono.

Flagitium, Scal in Feſt. *flagitium* ap. veteres ſignificabat infamiam. Itaque Plaut. Ep. a. 3. ſ. 4. Majore cum *flagitio* reddes poſtea, h. e. infamia. Et Cato: intercutibus ſtupris *flagitatus*, i. e. inteſtinis probris infamatus. Unde *flagitatores* dicti poſtea fœneratores, quod convicio repetant fœnus. Nam odio fœneratorum hæc in illos appellatio obtinuit: cum alioquin Leg. 12. *flagitare*, i. e. conviciis alicujus exiſtimationem ledere, capitale eſſet. Itaque recte *Feſtus* ait turpe haberi, quia non ſine cauſa fieri putetur. Vix enim quiſquam eo audaciæ proveheretur, ut alicujus famam peteret, niſi juſtiſſima cauſa ſubeſſet. Quare *occentare* non licebat, cum aliquis rem ſuam repetebat. Hoc enim proprie dicebatur *flagitare*: quod idem, ut puto, lex vocabat, *pipulo poſcere*. Ita, quod Plaut. in Aul. a. 3. ſc. 2. dicit, pipulo differre ante ædes; idem in Perſa dixit, *occentare*. Hæc ille. Cæterum *flagitium*, *flagito* videtur naſci à *flagrum*, quod à *flagro*. Hor. epod. od. 4. Ibericis *peruſte* funibus. Et Epiſt. 1, l. ep. 16. loris non *ureris* ajo. Et Catul. carm. 22. *inuſta* turpiter tibi flagella. Valla l. 4. c. 58. flagitium proprie libidine quaſi *flagris* dignum crimen. Et dum *flagito* deflectitur à *flagrum* aut *flagrare*: erit ardenter & cum *flagrantia* quadam animi poſtulo. Quam emphaſin alii etiam autores notant.

Flagro à φλέγω: à quo etiam *flect*: *flexum*, φλεκτόν. Ustulata enim prava fiunt. Aut *flecto* à πλέκω, φλέκω, ratione Æolicâ. φλεγυρὸς, i. e. *flagrans*. ignitus. *Phlegethon* itidem à φλέγω: à quo etiam *phlegma*. Quam vim medici & Physici non attendunt, sed malunt contrarium, cui respondet *pituita*. *Flamma* à sono, aut *flama*: unde φλάζειν & παφλάζειν, ap. Pindar. & Hippocr. φλᾶν ap. Aristoph. inquit Scal. Ex. 325. f. 12. Et c. 27. L. L. Non sic in *Phlegethonte* & *Phaethonte*. Neque enim ab αἴθαλος diphthongum traxere, sed παρὰ τὸ θέειν, ut ex Cratylo Platonis & Arist. 1. de cœl & M. Tullii multis locis diximus libro de insom. *Phaethon* est ejusdem ortus. Hesych. φαέθων, φαίνων λάμπων Sophoc. in Elect: φαέθων ἅλιος. Ap. Varr. Et te flagranti dejectum fulmine *phæton*. Græc. φάω oritur ab Heb. יִפְעָה splendor: ut & φέγγος: item φλέγω à לַהַב, si invertas, i. e. flamma, φλόξ.

Flare, à φλεῖν: Scal. l. 4. Poet. c. 47. Hebr. פּוּחַ afflavit. Item יָפֵחַ, spirans. Omnia πεποιημένα: & sono respondent literæ f, φ, פ, L, λ, A. Ut ab affatum affamen: sic à *flatum flamen*, nempe pro flatu. Etiam *flamines* apud ethnicos ab afflatu cœlesti & ἐνθουσιασμῷ videntur dicti. Aliis *flamines*, quasi *pileamines*, à pileis: aut quasi *filamines*. Fest. *flamen dialis dictus, quod filo assiduè velatur, indeq. appellatur flamen quasi filamen*. Illud filamentum Græcis dicitur etiam στέμμα: uti ex Plutarcho liquet. Videatur Varro l. 4. & Dionys. Halic. l. 2. Etiam à flatum *flabrum*, h. e. ipse flatus, πνοὴ, aut ventus. Vetus Lex: *Flabrum*, φύσημα. Ut à flagrum flagellum: ita à flabrum *flabellum*, hoc est, quo flatus exercitatur. Græcè ῥιπὶς, ῥιπίδιον.

Floccus, à φλὸξ: si nugari placet. Immo ab Hebr. בָּלַק, *balak*, *flak*, evulsit floccos, aut pilos illos tenues. *Deflocati* senes, Plaut. Epid. 5. 1. i. e. depiles, aut calvi, λιποτριχεῖς. Ut cum vestes floccos suos, aut fila illa eminula, longo usu, amittunt. Sed à φλὸξ oritur Latin. *Phlox*, ille flos ap. Plin. l. 21 c. 10. Gaza φλόγα aut φλόγιον vertit *flammeam violam*: Dodon. Pemp. 2. l. 1. c. 2.

Flos,

Flos, à χλόος, ἢ χλόα. Æolice φλόος. Ab Hebr. לח, viridis, ſucculentus: לֵחַ, viror. χλωραίνω floreo. Ita *Flora* à Choloris, χλωρίς.

Ovid. 5. Faſtor.

Chloris *eram. quæ Flora vocor, corrupta Latino.*
Nominis eſt noſtri litera Græca ſono.

Etiam χλωρεὺς, χλωρίς, χλωρίων avis vocatur à viridi colore: ap. Ariſt. l. 8. & 9. de anim. Scal. l. 9. hiſt anim. c. 12. ſ. 33. vertit *vireonem*. Plin. eſt *Chlorion*. l. 10 hiſt. Nat. c. 20.

Flutæ. Ita dicuntur anguillæ aut murænæ, *Macrob.* l. 3. Sat. c. 15. Murænæ: Latine *flutæ*, quod in ſummo ſupernantes, ſole torrefactæ, curvare ſe poſſe, & in aquam mergere deſinunt. Hæc ille. Si igitur a *fluo*, neceſſe eſſet formari à ſupino *flutum*, deſito; pro *fluctum* aut *fluxum*. Quamvis *fluta*, vel *flutus* alibi non legatur: neque analogia aliqua ſubveniat. Et *Flutæ* Græcis ſunt πλωτάι, πλωτάντες: videlicet à ſupernando: à πλέω, πλωτὸς. *Flutæ* ergo appellatæ quaſi *plutæ* Ita *murana*, μύραινα ap. Heſych. μύραινος, nominatur à μύρω, fluo: quod in ſumma aqua fluat.

Focus, à foveo, fotum: ut à cœnatum cœnaculum, à viatum, viaticum.

Ovid. 6. Faſtor.

At focus à flammis & quod fovet *omnia dictus.*

Etiam aſſonat Græc. φώγω, ap. Heſy. h. φώζω, φρύγω: à φῶς, φάος, φάω Nam *focus* igni deputatus eſt. Sed & *foveo*, *fobeo*, videtur eſſe à φάος: aut à φοῖβος, φοιβάω. Ut ita *fovere* ἰδίως ſit luce blandoque calore permulcere. Verbum.

Focilare, à *focus*, *foculus*: Nonio idem quod *fovere*. Aut potius θερμαίνειν, ſeu calore frigidum reficere. Calor n. & ille φυσικὸς καὶ σύμμετρος, vitam ac vigorem conſervat: iſtum etiam debilitatum reſtituit. A *foculo*, eſt *focillo*; quod iſto minus; & quod ἐν μέσῳ κείμενον, *refocillo*, cui, qui ἀναπνέειν Græcor. reſpondere putant: neutrius vim odorantur. *Fodio*. eſt aliquid è terra eruo & ita excavo. Ut ab ango angina: ſic à fodio *fodina*: it à fodio foſſum oritur *foſſa*. Inde fodinæ & foſſæ ſignificatio facilè elucet. Origo a. Græcanica: nempe à βόθρος, βόθυνος; & Æolice φόθρος, φόθυνος,

φόθυνος, h.e. fovea, fors: βοθυνόω. *fodio.* Neque aliunde fit *fovea:* non à foveo: uti insipidè aliqui putarunt. At βόθρος dicitur quasi βάθρος: scilicet à βάθος: quia, ubi fovea aut fossa aut fossio, ibi semper aliqua profunditas deprahenditur.

Fœtus, Scal. c. 79. L. L. *fœmina à fœtu* (sicut γυνὴ quasi γονὴ Platoni & θῆλυς ab Hebr. ילד peperit.) *Fœtus* παρὰ τὸ φοιτᾷν. Nam hoc verbo veteres rem veneream significarunt pudenter: sicut Latini, *coire.* Et Hebræi *congredi* Gen. 16. 2. & 4. Item Arnob. l. 2. *Ex conventu Jovis inseminati.* Quid enim purius, quam *comitem* esse? Etiam Germanorum verecundia non aliter. Ita canem dicunt *currere.* Similiter *Fœcundus*, à copia fœtus. *Effœtus*, ab EC, ἐκ: ubi nulla spes de fœtu amplius. Glossar. *Effœta* ἡ τὸ τεκεῖν κεκενωμένη. *A fœtus* Festus & Varro rectissime ducit *fœnus:* quia sit quædam *fœtura* pecuniæ parientis. Siquidem pari ratione Græcis τόκος est fœnus, τοκίζω fœneror. *A* τίκτω. Quo error Cloatii Verrii arguitur ap. Agell. 16. c. 12. Hebræis, ut Ex. 22. 25. fœnus sive usura dicitur נֶשֶׁךְ à mordendo: sive mordens lucrum & exedens. Sic Bernhard in præceptis famil. *Quid est*, inquit, *usura? Venenum patrimonii.* Similiter *fœnum* est quasi fœnus terræ.

Folium, φύλλον, Alterum, L, abiit in I, ut alius ἄλλος. Φύλλον, à φύω. Subnascitur enim, aut renascitur, quotannis. *A* φύω, φύσις, i.e. propriè actus τοῦ φύοντος καὶ τοῦ φυομένου. Ut Latinum *natura* est res nascendo quæ exstitit. *Physicum*, τὸ φυσικὸν, *naturale*, quod pertinet ad naturam. Eidem opponitur τὸ βίαιον, violentum, & quod *naturæ* obsistit. *Physiognomon*, φυσιογνώμων, ad verbum γνώμων τῆς φύσεως: hoc est, qui se profitetur hominum mores naturasque ex corpore, oculis, vultu, fronte pernoscere, ut describit Cic. de fato. Etiam à φύω fit ἔμφυτον, Latine *innatum*, vel *ingenuum*: ut σύμφυτον *connatum*, vel, mutata litera, *cognatum. Erasmus* in N. Testam. vertit, *insititium.* Sed aliud est *innasci*, ἐμφύεσθαι, quod ab interno principio existit: aliud *inseri*, quod causæ est exterius agentis. Versio vulgata utitur, *complantatum.* At Latinius

tinius foret, *una plantatum*: vel *congenitum*. Ap. medicos est herba *symphytum*, ut quæ vi polleat conglutinandi. Vulnera, inquit Diosc. l. 4. c. 9. recentia, enterocelasque conglutinat & illitum cohibet. Carnes autem cum symphyto decoctæ coalescunt. Hæc ille.

Forbea, φορβεία, & φορβειά, φορβή, i. e. pabulum, omne genus cibi; à φέρβω, i.e. pasco: quasi φέρω, βίον.

Formido, Cic. est metus permanens, 4. Tusc. Atqui Scal. Ex. 312. derivat à *formis*, i.e. spectris. Quando enim species rerum adversarum animo abjiciuntur: inde existit metus. *Forma*, κατὰ μετάθεσιν à μορφὴ: quod à μόρος & φάω: quoniam in bona proportione, luce & colore omnis forma conspicitur, ut Philosophi disputant. Inde formatur *Formosus*, εὔμορφος: & ejus contrarium, *Deformis*, unde forma & conveniens elegantia abest.

Fragor. Scalig. in Theoph. de pl. ῥαχοί, frequentia sarmentorum. Unde ῥαχὸς, i. e. fruticetum. A fragore, qui auditur ista conflictione flagellorum. Sic enim Latina quoque vox hæc *à fragore*. Itaque *fragor* & *frango*, imitatur sonitum e. g. bacilli, cum frangitur. Non secus ac βρύχω Græcor. Vetus illud *Frago*, sapit *fœdifragus* ap. Cic. l. 1. off. & *flabra silvifraga*, ap. Lucr. l. 1. Scal. ita videtur in Varr. *Frago* antiquum, ut *pago*, *tago*. Est lentare, flectere: παρὰ τὸ φράγειν, unde φράγνυμι. Quod significaret *Lentare*, ut lentare remum, Virg. & lentare arcum Statio. Ab eo φράγειν & φράττειν dici cœptum, pro ambire. Et Lat. priscum *fraxare*, obire, circumire vigilias, à *frago*: ut à veho, vexo: tago, taxo. *Fraxatores* ergo custodes circumientes vigilias. Ab eadem origine *frequens*, qui sæpius *fraxaret* vigilias: non à ferendo, ut Varro. Hæc ille. Ex quo intelligitur, quid sit *anfractus*. Nempe ab AN & AM: sicut IN & IM in compositis. AM ab ἀμφὶ, id est, circum. Sic *amphitrite*, i.e. mare, ἀμφιτρίτη ab ἀμφὶ καὶ τρεῖν. Ovid. 1. Metam.

> ----- *Nec brachia longo*
> *Margine terrarum porrexerat* Amphitrite.

Ita & *Amphitruo* seu *Amphytryo*, ἀμφιτρύων: à circumfluentia laborum. Cæterum *infractus* est valde *fractus*. Do-

cet id verbum *infringere* Scal. c. 157. L. L. *infractus*, qui ipse intus *fractus* sit. Ap. Cic. Virgil. alios. Ut 12. Æn. Turnus ut *infractos*, i. e valde fractos, ut Donat. *infractos*, i. e. minime fractos, ut ibi Serv. interpretatur. At facile hic refellitur, vel una vocula, *Defecisse*, quæ sequitur. Latini deficiunt: quare? quia valde fracti. Unde fracti? adverso marte. Item â *frango*. (aut propius à *frendo*: quod & ipsum est frango) fit *frenum*, ut quo impetus quasi *frangitur* animalium aut coercetur. Ita Germ. etiam est Brechzaum. Ut *suffragium*, ita & *crurifragium*, σκελίγως exstitit: & hodie *panifragium*, ἀρτοκλασία. Est vero *suffrago*, inis, Græcis ὀπισθία, flexura in posterioribus quadrupedum cruribus retrorsum incurvata: dicitur, quod ibi cruris continuitas divisa & quodammodo *fracta* appareat. A suffringo, hoc est, posteriori parte frango. Isid. gloss. *Fragus, recurvatio poplitis, quæ & suffraginatio*. Exinde est *suffragium*, propriè actio suffragantis. *Suffragor*, propriè est suffrage aut suffragine acclinor, Perot. *A suffragine suffragor verbum deducitur, quod est adjuvo, auxilio sum.* Postea restrictū est ad comitia, rostra & forum, pro, sententia mea sive per tabellam, sive voce declarata scisco ac jubeo: itemque faveo ac consultum volo. Ejus contrarium *refragor*, est, obnitor, ac repugno quasi refringens alienam sententiam. Ap. Plaut. Bacch. act. 4. sc. 2. *dentifrangibula* sunt pugni vel, ut Gruterus mavult, articuli digitorum. Ibidem, *nucifrangibula*, sunt dentes, quibus franguntur nuces. Casaub. ad Athen. *nucifrangibulum* exponitur μυκηρόβατος.

Frater, quasi *fere alter*, ut Nigidius ap. Agell. l. 13. c. 10. Idque propter convenientiam ortus & natalium. Nisi melius sit à φράτηρ, i. e. contubernalis, conjunctus φρατρία est societas. A φρέαρ, puteus, quo communi utebantur. Item grande poculum. Hesych. φρητὴρ ἀδελφός: φρήτρα καὶ φρήτρα, φρατρία, συγγένεια, πατρικὴ γενεά. Scal. c. 26. L. L. Φράτωρ. Sic enim mutarunt Æoles, quod erat φρήτηρ, & integrum φρεάτηρ. Ab Hebr. בְּרִית, i. e. societas, fœdus, pactum. A frater verbum extitit

Fra-

Fratrare enim puerorum mammæ dicuntur, cum primum tumescunt: quod fratres quasi pares oriantur: sicut *sororiare*. Plautus Fribularia ex correct. Jos. Scal.

------ Tunc papillæ primitus
Fraterculabant, illud volvi dicere
Sororiabant, quid opus est verbis. Et Politianus.
Nam quæ tibi mamillulæ
Stant floridæ & protuberant
Sororiantes primulum.

Ut sororiare: ita Tertull. l. 1. contra Marc. fecit *infantare*. Apud Agell. l. 13. c. 10. Labeo Antistius: *Soror* appellata est, quod quasi *seorsum* nascitur, separaturque ab ea domo, in qua nata est, & in aliam familiam transgreditur. A sorore est *Sobrinus*, quasi *sororinus*. Sunt Sobrini sororum filii & inde cognati. Vide Fest. & Donat. in Hecyræ act. 3. s. 5. Et *consobrinus*, quasi *consororinus*. Gajus l. 8. ad Edict. provinc. *Consobrini consobrinæque*, i. e. qui quæve ex duabus sororibus nascuntur, quasi *consororinæ*. Obiter hic quæritur: Rectene dicam? *Meam Julii sororem*. Affirmo edoctus ab autoribus probatissimis. Homer. Il. γ·

Δαὴρ αὖτ' ἐμὸς ἔσκε κυνώπιδος, εἴποτ' ἔην γε:
Levir item meus erat impudicæ si unquam fui.
----- Cum mea nemo Horatius, 1. Sat. 4.
Scripta legat vulgo recitare timentis, -----
Sæpe rogabis Ovid. 1. Amor. eleg. 8.
Ut mea defunctæ molliter ossa cubent.

Valla l. 6. c. 16. abige muscas à facie mea scribentis. Etiam in sacris 2. Thess. 3. 17. τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. Idem exstat Col. 4. 18. Et Scal. in Auson. Notandum genus loquendi, *tum acumen Samii Lucumonis*. Tale illud JCti cum mens mea fuerit facientis testamentum. Et Græci, ἡ ἡμετέρα γνώμη οὕτω βουλομένων: & similia. Hoc igitur modo hic dictum: *tuum acumen Lucumonis*. Intelligendum enim τὸ σοῦ Genitivus secundæ personæ quod à Plauto recte expressum est: *duorum labori ego*. Pseud. a. 1. s. 1. Tanquam si diceret: nostro labori mei & tui. Quid, quod eodem modo dicitur? Noster utriusq; labor Agel. l. 20. c. 26.

Fribo-

Fribolum est cum eo animo (conjuges) separantur, ut rursum ad se invicem revertantur. Nam *fribolum* est velut quassæ mentis, & effluxæ, nec stabilis. Proprie autem *fribola* vocantur fictilia vasa, inutilia. Isid. l. 4. c. 8. Quod si (inquit Ulpian.) divortium non intercesserit, sed *fribusculum*, profecto valebit donatio, si *fribusculum* quievit. Hæc ille. *A fribolum fribusculum*, ut deminuta ejusmodi solent. Fest. *Fribola* sunt proprie vasa fictilia cassa. Gloss. *fribolus* κενός. Neque *fribolus* à φλόκος (à φλύω) multum distat.

Fricare proprie est leviter scalpere, aut radere: ut ungue solemus cutem. Græc. est ψαίρειν aut ψήχειν. Ex Hebr. פָּרַק, *parak*, fricuit. פֵּרֶק, fricatio. Etiam Chald. & Syris פְּרַק est fricare. *Refrico*, Cic. quæ res forsitan sit *refricatura* vulnus meum. *Perfrico*: homo *perfrictæ frontis*, i.e. ἀναιδὴς, cur pudor periit. Rubor est indicium pudoris. Inde Ovid. est *pudor purpureus*. 4. Trist. Is occupat frontem aut faciem: estque color virtutis. Qui igitur perfricat faciem, ut ruborem cohibeat, sive repellat: etiam videtur una virtutem. Inde φρύγιος. *Dentifricium*. ὀδοντότριμμα, quo dentes fricantur, aut absterguntur, in apol. Apulei. Tertull. de pœnit. vocat *pulverem dentibus elimandis*. Plin. l. 30. c. 3. & l. 36. c. 21.

Frigere, frixum, ut caro frixa. Isidorus à sono illo vult appellari. Quod non facile repudiare quis ausit. Et æque Græc. assonat τὸ φρύγειν, φρύσσειν, φρυκτὸν frixum: φρύγανον *Friganum*.

Frons, quasi *ferens*: aut à φροντὶς: quia præ se ferat cogitata animi. Inde natæ phrases: *exporrigere frontem, contrahere, perfricare*. Prout enim animus habet: ita frons esse solet. Nec Græc. ὀφρὺς, male huc arcessetur. *Frons* quasi *ofros*. *A frons*, ut discrimen sit: scribunt quidam, *Fruns: frundis*. Nam & ita ubique MSS. vetera habent. & ita Virg. scripsisse 2. Georg. testatur ibi Nonius atque Serv. *Fruns*, i. e. φύλλον, aut potius κλάδος φυλλώδης. *Fros* pro *frons* ap. Varr. l. 15. antiq. Rom. *Fros*, fœnum, messis. Et l. 1. de re rust. Unde *fros* ovibus & bubus fiet. Et Parmenone: Cæditur lucus, alta *fros* decidit:

Lips.

Lipſ. l. 3. Var. lect. c. 19. A frons, *frondator*, quaſi verbum *frondare* etiam aliquando fuerit: i. e. qui *frondes* demit & arbores putat. Virgil. 1. Eclog. canet frondator ad auras.

Frugiperda, quæ fruges perdit. Ita *frugiperda ſalix* eſt ap. Plin. l. 16. c. 26. Ociſſimi ſalix amittit ſemen antè, quàm omnino maturitatem ſentiat. Ob id dicta ab Hom. *frugiperda*. Verſus eſt Odyſſ. 10.

μακραί τ' αἴγειροι καὶ ἰτέαι ὠλεσίκαρποι.

Eſt ὠλεσίκαρπος etiam ab ὄλλυμι & καρπὸς factum: & ita probe reſpondet Latino. Ut *frugiperda*: ita ἀναλόγως exſtitit *officiperda* in diſtich. Catonis: vel, ut Pithocana editio habet *officiperdus*: quod Joſ. Scalig. ὠλεσίχαριν vertit. Propriè *officiperda* eſt, qui officio perdit, i. e. beneficium malè collocat. Gloſſ. Iſid. *officiperdi*, qui laboris non habent remunerationem.

Frumentum, aliis quaſi *fruimentum*: aliis, quaſi *frugamentum*: ſicuti *armentum* fit ex aramentum. Rectius ita analogia præit. Ut ab augeo, auctum, augmentum: ab inſtruo, inſtructum, inſtrumentum: Ita à fruor, fructum, *frumentum*. Aut prius (quod tamen eodem redit) *fruimentum*, à fruor, *fruitum*. Nam *fruitus* ap. Cic. Ulp. Agell. l. 17. c. 2. legere eſt. Varro l. 1. rei ruſt. c. 48. *In ſegetibus frumentum, quod culmus extulit*. Serv. in 1. Georg.

Frumenta ſunt omnia, quæ ex ſe mittunt ariſtas.

Gloſſ. frumentum σῖτος, καρπὸς. Plin. l. 15. c. 19. *frumenta* etiam dicit grana minuta in ficis: quæ Tertull. vocat *papavera fici*, ſcilicet à ſimilitudine de præſcr. hæret. c. 4. Ulpian. ad Sabinum 28. *neque foliis, neq; oleo, neque frumento, neque frugibus uſurum*. A frumentum frumentari & *frumentatio*, de qua apud Romanos multa accuratè monet Lipſ. Elect. l. 1. c. 8. Amplius ut à tactum tactus, à jactum jactus: ita à fruor, *fructum* (quod agnoſcit Priſc.) fit *fructus*. Etiam aſſonat Heb. פְּרִי, quod itidem eſt fructus. *Fruges* facit Scal, (ut in *Arbor* vidimus) à φέρειν. Sed analogia etiam τὸ *fruor* admittit. Ut enim ſtrages à ſtratum, ſeges à ſatum, teges à tectum: Ita *fruges* à *frutum* pro fruitum. Cornificius etiam *fruges arboreas* dixit.

dixit. Inde quoque *frugi*. Gloss. frugi χρήσιμος. Et sic *frugi* proprie erit utilis, unde frugem habere possis. Ut à fatum fatalis, à murus muralis: ita à fruge vel frugi *frugalis*. Cic. 3. Tusc. *frugalitas à fruge; quâ nihil melius è terra.* Propriè itaque *frugalis* erit temperans, qui comparcere & fruges reservare novit. Ultimo *fruor* (unde *fruiscor* ap. Agell. l. 17. c. 2.) est à φέρω, fero, capio: vel à φορός utilis, commodus, prosper. Aut à פָּרָה quod est fructum ferre.

Fucus, φῦκος. *Fuco*, φυκόω. *Offuciæ* ab OB & fucus. Igitur alteram jure producit: contra nostri peccant versifices. Ultima origo petitur ab Hebr. פּוּךְ i. e. fucus, seu medicamen, quo mulierculæ faciem tingunt ac pingunt. Jer. 4. 30. στίβῃ vertitur. Et Sap. 13. 14. μίλτος & φῦκος conjungitur.

Fugio, à Φεύγω, ἔφυγον. Aut simpliciter à φύγω φύζω Jonice. *Fuga*, φυγὴ. A quo est *fugo*, i. e. in fugam converto. *Fugax*, φυγάς: non à *fugo*, ut perperam Erasmus; sed à fugio. Ut salax à salio: capax à capio: rapax à rapio. Τὸ φεύγω ab Hebr. הָפַךְ, fugit, vertit, evertit, mutavit.

Funes, ἶνες. Potuissent *Fines*, vel *Ines*: nisi tam perspicuitati, quam euphoniæ issent consultum. Nisi potius *funus*, & olim *sfunis*, à σχοῖνος, ut antea paulo diximus. Ab ἶνες facit Jos. Scal. *Venas*, *Venari* est scrutari venas. *Venatur*, qui scrutatur & indagat aliquid. Hæc ille. Rectius vero *Vena* dicitur à venio: βαίνω. Ut enim *ductus* à duco, ita *vena* à venio. Nam *vena* est propriè ὀχετὸς & canalis, quo sanguis *venit* & *devenit* in omnes partes corporis. Quomodo etiam Arabibus *vena* וריד nominatur à ורד venire: quod ab Hebr. יָרַד descendit. Papias:

Vena dicitur, quod per eam sanguis veniat ad cor.

A venio etiam est *venor*. Nam qui *venatur*, maturè veniat, hinc inde currat, in silvis campisque oberret necesse est. Græci à canibus venari vocant κυνηγεῖν. Si vero *venari* cum Scaligero à *vena* duci placeat: erit *venari*: feras indagare quasi per terræ silvarumq; venas. Ut à suscitatum suscitabulum: ita à venatum *venabulum*; propriè telum, quo venatores utuntur. Sed revenio ad ἶνες, quod non in-

com-

commodè ab ἱέναι fiat. Inde ab ἶνες *inæ*. Scal. in l.3.Varr.de re rust.c.9. *Inæ apud Latinos sunt ἶνες, h. e. subtilissimæ intercursantes venæ, quales in chartis veterum & aliquando nostris*.Ina ap. Fest.Est filamentum fibrarum tenue ac minutum. Vel, ut Fest. *ilia*, dicta ab *Ina*, quæ pars chartæ tenuissima. Item ab *Ina*,*inane*,i.e.tenue,minutum. Et ap. Græc. ἰνέω est inane facio,vacuo. Ab Heb. אין, quod notat στέρησιν καὶ ἀπουσίαν. *Vanus* etiam dicitur quasi *ve inanis*: & Agell. l.18. c. 4. scribit: *vanos* propriè dici, mendaces & infidos & levia inaniaque pro gravibus & veris astutissimè componentes.

Funus proprie nil aliud, quam cadaver; etiam annuente Virg. & Serv. Vel quando mors hominem occidit, *funus* dicitur: olim etiam *Fonus*. 1. Æn. Funeris heu tibi causa fui. A φόνος φοῦνος: ut μόνος μοῦνος· νόσος νοῦσος· ὄρος οὖρος· κόρη κούρη. Φένω est cœdo, occido. *Funeræ*, ad quas funus pertinebat, olim dictæ: ut mater, filia, soror, socrus. Virg. 11.Æneid.

Nec te tua funera *mater*,
Produxi -------

Funera est Nominativus fœminini, Serv. *funera*, i. e. funerea. Jos. Scal. illud Ennii in Cicerone ita corrigit:

Nemo me lacrimis decoret, neq; Funera *fletum*
Faxit: quum volito vivu per ora virum.

Nam *facere fletu funera* non est Latinum. Latinum *funesto* est funere aut cæde polluo. Pompa, qua effertur funus, dicitur *exequiæ*. i. e cum funus seu mortuum sequimur: & quidem *Ex*, ut locus, qui extra, designetur, & ultimum humanitatis officium. Gloss. *Exequiæ*, ἐκφοραί. Terent. And. a. 1, sc. 1. *Effertur, imus*.Gr. ἐκφέρεται.Plaut. Asin. act. 3. sc. 3. *Utinam sic efferamur*. Quod in Aul. act. 2. sc. 1. est *foras ferri*. Isid. Donatus Servius funus malunt à *funalibus*: quoniam in gentilitate olim candelas sevo vel cera circumdatas funeri præferebant. Ritum illum non ignoro: inde vero funus dictum, credere non possum. Non enim video ejusmodi adjectivum τρισύλλαβον fieri à δισυλλάβῳ. Nec *funalia* aut *funale* proprie est candela. Sed ut murale à murus, navale à navis:

navis: gregale à grex: lethale à lethum; sic à *funis funale* i.e. quicquid è funibus, & ad funes aliqua refertur. Ut funalis equus, in Suet. Tiber. *Funale* textum, in Prudent. Peristeph. Apud eundem, psych. *funalis* machina. Et ut *cereum* primo est, quod è cera, κήρινον, aut ceræ simile: postea *cereus* est fax; quia è cera, tanquam materia fit: Sic deinde *funalia* pro ipsis candelis sumta: cum funis sit illarum ὑλικὸν μέρος. Nec facile, quantum scio, reperimus vel cereum, vel funalia ita nude posita pro candelis; sed ubique apponi vel ignem vel flamam, vel lumen vel aliud simile, ut laxitas illa significandi contrahatur. Virg. 1. Æn.

---- Noctem *flammis funalia* vincunt.

Horat. Hic hic ponite *lucida funalia*. Silius: Cui nocturnus honos *funalia clara* -- Politian. Omnis *ceratis* radias *funalibus ara*. De Cereo Mart.

---- Nocturnos præstabat *cereus ignes*.

Furere à φονᾶν, φονεύειν, φένειν. Liquida transit in fortiorem. Ut pro *cæluleus* dicitur *cæruleus*. Thema est *furo* non *furio*. Dicimus *furunt*, non *furiunt*: *furebant* non *furiebant*, ap. Cic. Quod autem *furia* dicitur, fit ratione ortus Græci φονία. *Tisiphone*, à τίειν τοὺς φόνους, i.e. vindicans cædes. Cic. 3. de Nat. deor.

Furfur, βόρβορος. Aliis à *far*, per repetitionem. Varro. Pascuntur farre, & furfuribus hordeaceis.

Furvus, Scal. Ex. 325. s. 12. *fulvum* quod esset *furvo* propius: unde *fulmen*, *fuligo*. Origo item Græca: φέρβω, φορβή: mutata in melliorem aspera litera. Aut tam facile à φλέγω fit *fulgeo*, *fulgur*, *fulmen* & ejus generis alia. Ita à φλέγω est φλεγυρὸς, φλέγος, φλογερὸς ardens, flammeus, fulgidus.

Fuscum, Scalig. Ex. 325. sect. 17. Si niger esset citra illud obscuritatis fastigium, *fuscum* dixere, Græcis principiis: ubi φῶς σκιᾶται. Quod si minus acutum videatur: esto simplicissime παρὰ τὸ φώσκειν. Hoc enim est ustulare, ap. Hippocr. Hæc ille. A fuscus est *fusco*: apud Ovid. 1. de arte. Et amplius *offusco*; unde triviale: *Lumen majus obscurat, seu offuscat minus*. Non recte. A lucido

cido corpore tale nihil. Potius tegit minus. *Infuscare vinum* est aqua diluere : quod cum vini generosi nigrior sit color, dilutior mixta aqùa fusciorque reddatur.

G

G*Abriel*. Γαβριὴλ, est vir Dei, aut fortitudo Dei, aut fortis Deus. Ita *Michael*, Μιχαὴλ, quis sicut Deus. *Uriel*, Οὐριὴλ, ignis aut lumen Dei. *Ezechiel*, Ἐζεκιὴλ, fortitudo ac robor Dei. *Daniel*. judicium Dei : Scuti *Dan* est judicans vel judicium, & Syrorũ more, *Danna*, *Joel*, Ἰωὴλ, est incipiens Deo. *Hieronymus*, variat. In præfat Malach. est ei Dominus Deus. In Nominibus *Joel*: incipiens, vel est Deus, vel Dei. In præf. in Joel. incipiens, ἀρχόμενος, *Nathanael*, Ναθαναὴλ, donum Dei. *Asael*, Ἀσαὴλ, factura Dei. *Beseleel*. Βεσελεὴλ, in umbra Dei. *Eldad*, Ἐλδάδ, Dei dilectio vel dilectus, *Eleazar*, Ἐλεάζαρ, Dei adjumentum, vel Dei atrium. Et sic *Lazarus* est, cui Deus auxilio est : vel inops, alieni auxilii egens : uti disputat Full. l. 1. Misc. c. 10. *Immanuel*, Gr. Ἐμμανουὴλ, nobiscum Deus, Jes. 8. 8. Matth. 1. 21. μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. *Gamaliel*, Γαμαλιὴλ, retributio Dei. *Hamuel*, Ἀμουὴλ, calor sive ira Dei 1. Par. 4. *Hazael*, Ἀζαὴλ, videns Deum. *Jadihel*, Ἰεδιήλ, scientia Dei. *Ismael*, Ἰσμαὴλ, exauditio Dei. *Namuel* Ναμουὴλ, dormiens, Deus. *Phanuel*, Φανουήλ, videns Deum, vel facies Dei, εἶδος τοῦ θεοῦ. *Rahuel*, Ῥαγουήλ, pastor vel amicus Dei. *Salamiel*, Σαλαμιήλ, pax Dei. *Samuel*, Σαμουήλ, positus à Deo, vel ejus à Deo. Et sicuti multa ab *El* fiunt : ita nec pauciora à *Ia*, i. e. Deus. *Sophonias*, Σοφονίας, est arcanum Domini, vel speculator noster Dominus. *Abdias*, Ἀβδίας, servus Domini. *Malachias*, angelus vel nuncius Domini. *Nehemia*, Νεεμίας, consolatio vel requies Domini. *Ananias*, Ἀνανίας, nubes Dei, aut divinatio Domini: *Hieronymo*, gratia Dei. *Azarias*, Ἀζαρίας, auxilium Domini. *Azanias*, Ἀζανίας, auris Domini, *Azazias*, fortitudo Domini. *Semeias*, Σεμεΐας, audiens Dominum. B*arachias*, Βαραχίας, benedicens Domino. *Achias*, Ἀχία, frater Domini. *Adaias*. Ἀδία, testis Domini, vel ornatus aut præda. *Adonias*, Ἀδωνία, dominator aut basis Domini. *Athalia*, hora aut tempus Domino. *Banaias*,

filius aut intelligentia Domini. *Baraia*, Βαραΐα, creatura Domini. *Efelias*, Ἐσσελίας, liberans vel reservans Dominus. 2. Par. 34. *Ezechias*, Ἐζεκίας, fortitudo Domini. *Hasadias*, Ἀσαδίας, misericordia Domini 1. Par. 3. *Iadaia*, Ἰδαΐα, scientia Domini, vel cognitio. 1. Esd. 2. *Ieremias*, Ἱερεμίας, sublimitas Domini. *Nathania*, Ναθανίας, donum Domini. *Obadias*, Ὀβδίας, servus Domini. *Ochozias*, Ὀχοζίας, possessio aut visio Domini. *Osaias*, Ἀσαίας, salvator Dominus: unde & *Osee*, Ὠσηέ, salvator, aut salus. *Raamias*, Ῥααμιά, tonitru Domini. *Samachias*, Σαμαχία, adhærens Domino. Urias, Οὐρίας, ignis Domini.

Gagates, γαγάτη, lapis pretiosus: כַּרְכֹּד, à fulgore vel igne denominatus est. Buxtorfio est Pyropus, lapis preciosus, quasi *scintillans* dictus. Avenar. Jes. 54. 12. vertit *gagaten*. Sed & bene conveniunt, quæ Plin. l. 36. c. 19. Diosc. l. 5. & alii super isto lapide memoriæ prodiderunt. Qui à loco vel amne appellari malunt vulgi nenias seqvuntur.

Galbanum, χαλβάνη, à חֶלְבְּנָה, *chelbenah*. Est succus virgæ aut stipitis in Syria. Ex 30. 34. LXXII. vertunt χαλβάνην. Tremell. Buxtorf. Avenar. & Pagnin, expresse *galbanum*. Meminit Plin. in l. 12. c. 26. Et Renod. Med. Reg. de mat. med. l. 1. s. 7. c. 10.

Galea, non nemini à γυλιὸς, i. e vas militare. Aliis à γυλιὰ, i. e. latibulum. At hi *antiquitatum* rudiores. Isid. veram designat originem l. 18. c. 14. *Cassis* (inquit) de lamina est: *galea* de corio. Nempe à γαλέη, γαλῆ, ab Hebr. חֹלֶד, *choled*, quod plane idem Hom. Iliad. 10. --- ἀμφὶ δ' οἱ κυνέην κεφαλῆφι ἔθηκε Ῥινοῦ ποιητὴν: Et ei galeam capiti imposuit ex pelle factam. Κυνέην vocat: quia principio ἐκ τοῦ κυνὸς corio fiebat. Silius l. 5. --- sævosq; canum pandebat hiatus Scal. in Conj. olim *galeæ* ex diversorum animalium pellibus conficiebantur. Quod patet ex ipsis nominibus ap. Poetas. Sunt enim ap. illos κυνέαι, λυκέαι. Sic etiam, quod è felina pelle fiunt, γαλέαι dictæ. Γαλῆ enim felis, vel simile animal ei, quod vocant Græci ἰκτὶν. Quare & Homer. quoque ἰκτιδέην *galeam* vocavit. Ex quibus

bus apparet Varronem non recte sensisse, qui à *galero* deduxerit. *Hæc ille.* Lips, l. 3. de mil. Rom. dial. 1. *Simplici tegmine capitis.* Significat ex ære aut ferro nihil fuisse, duntaxat è pelle aut lana aliquid, & *Galeram* aut *Galeam.* Nam sic discernit hanc à Casside Isidorus: quod *Cassis de lamina est, Galea de corio.* Ille hoc vere & pro eo Tacitus: *Vix uni alterive cassis, aut galea,* de Germanicis sic scribens, & manifesto abjungens. Ipsa vox quoq; præfert, quia *Galea* est progrie ἀπὸ τῆς γαλέης, *à fele aut mustella:* etsi Varro maluit petere *à Galero*, Sane prisci tegmina fere capiebant a feris. Unde in Hom. aliisque, ἰκτιδέη, κυνέη, ταυρείη, αἰγείη: *mustellina, canina, taurina, caprilla.* Lego & in Suida: Ἀλωπεκία, ἡ περικεφαλαία: *Vulpina, ipsa galea,* Sic igitur dictæ, quia à talibus animalib captæ. Mos, qui passim tangitur à poetis. Ut Statio l. 7. *Tela rudes trunci, galeæ vacua ora leonum.* Ipsas enim leoninas exuvias sumebant, & sic aptabant, ut caput capite velarent, cæteris humeros & dorsum. Hom. de Agamemn. Iliad. 10. v. 23.

> Ἀμφὶ δ' ἔπειτα δαφοινὸν ἑέσσατο δέρμα λέοντος
> Αἴθωνος, μεγάλοιο, ποδηνεκές. ----
> Atque humeros circumjecit pellem inde leonis
> Ardentis, magni, crurum tenus. ----

Noster Virgilius de Aventino Italo lib. 7.

> Ipse pedes tegmen torquens immane leonis
> Terribili impexum seta, cum dentibus albis
> Indutus capiti, sic regia tecta subibat.

Nec de nihilo hoc poeta Romanus, quoniam & Romani in sua militia vulgo usurparunt, & adnoto in columna Trajani figniferos omnes semper in hoc habitu. Cum pelle dico leonis quæ caput, humeros, deorsum tegat, & cauda pedes flagellet. Etiam in Tacito, Germanicus *contectus humeros ferina pelle, adit castrorum vias.* Non sic tamen in nostro Velite, cui galea tantum è tali aliquo tegmine, & sæpe *lupo,* (Romana fera, & Romuli nutrice) quod aperte Polybius hic signat. Alludit Propert. de cascis illis Romanis, l. 4. eleg. 1.

> Et galea hirsuta compta lupina juba.

Virgilius: ---- spicula gestant

Bina manu, fulvosque lupi depelle galeros.

Alias ex urso, aut tali fera habuerunt. Statius lib. 4.

Ille Lycaoniæ rictu caput asperat ursæ.

Quin Claudianus Afris dat è serpente, l. 1. de laud Stil.

Serpentum gestant patulos pro Casside rictus.

Hæc talia *Galeros* appellat Virgilius supro, & Frontinus Veliti nostro *Galericulos* adaptat. Silius *Cudones* dixit:

—— caput his cudone ferino
Stat cautum.

Iterum: — Cudone comantes
Desiecit crines. Huc usque Lipsius.

Galerus, media longa, à *galea*. *Galerita*, avis propter a-picem in capite, instar *galeri*, dicta Ut & *cassita* eodem modo à Cassis. Græcis κόρυδος & κορυδαλλὶς itidem à κορυ- i. e. galea. Propert. l. 4. El. 1. Prima *galeritus* posuit prætoria Lycmon. *Galerita* vulgo est alauda, *à laude* scilicet Et Cassitam non à casside, sicut galerita à galero: sed à חֲסִידָה, volunt nominari: quod alias ciconia, ut Jun. & Tremell. ubique vertit. Aliis vero *chasidah* est Struthiocamelus. Et sept. interpr. plurifariam exponunt. Nam Job. 39. 16. & Jer. 8. 7. ponunt ἀσίδα, scilicet ex Hebræ flexum Hieronym. ibi vertit, *milvum*. Lev. 11. 19. interpretantur ἐρώδιον, & Ps. 104. 17. ἐρωδιȣ, Hieronymus sequitur, ponens *herodionem* & *herodii*. Rursus Græci Deut. 14. 18. habent πελεκᾶνα, Hieron. vero *onocrotalum*. Deniq; Zach. 5. 9. Græci vocant ἔπωπος: at *Hieronymus* iterum Milvi.

Galli, *Gallia*. Cybeles sacerdotes à *Gallo* fluvio nomen arcessunt, apud quem Deæ istius orgia agitare solebant, ut Festus etiam docet. *Semiviri* dicti, quod qui ex eo Phrygiæ fluvio bibisset, adeo is furere inciperet, ut seipsum castraret, testiculis Samia testa exsectis, ut scribit Plin. l. 11. 49. & l. 35. c. 12. Qui & etymon illud probat ut etium Ovid. Fast. cum Martiano.

Qur igitur Gallos, *qui se excidere, vocamus?*
Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?
Inter, ait, viridem Cybelen altasque Celænas.
Amnis it insana nomine Gallus *aqua.*

Qui

Qui bibit inde furit. Procul hinc discedite, queis est
Cura bonæ mentis: qui bibit inde, furit.

Galli *populi dicuntur à lacteo candore*: à γάλα lac. *Mantuanus*: *ignea mens Gallis*, & lactea corpora: *nomen A candore* datum Abr. Ottel. *A candore* populi nuncupata est Gallia. Nam montes & rigor cœli, ab ea parte solis ardores excludunt, quo fit, ut candida corpora non colorentur. Hinc Græci Gallos, *Galatas* vocant, propter lacteum gentis colorem. Γάλα enim eis est, quod nobis lac: à quo nomine Latini *Gallos* deflexere. Hanc Etymologiam omnes fere scriptores probant. Sunt tamen, qui hanc derident; atque eam potius à pluvia, quod Hebræis *gaiah*, & antiqua Britannor. lingua *Glau* dicitur, nomen habere putant, quasi impluviati vel inundati ab ipso diluvio (cum gens antiquissima sit) vocentur. Hæc ille. Sed audiatur etiam *Cluver. l. 1. Germ. antiq. c. 9.* Tunc primum GALLI dicti videntur, à Celtica voce *gallen* (quam nunc dicimus *VVallen*; significatque *iter facere*) cum exundans domi multitudo, patria relicta, exteras petere regiones cœpissent; parte eorum in Italiam, parte in Illyricum, atque inde in Græciam, & Asiam, parte in Germaniam delata. Tunc enim primum, à re ipsa invento vocabulo, dicti fuere, cum sibi ipsis, tum proximis Germanis Illyriisque, *ibi Gallen*, sive *Galler*, & alia dialecto *VValler*; quod voce æquipollenti vulgo dicimus *die VVanderer*, Latine *peregrinatores*. Quod vocabulum mox Latini, suo ori accommodantes formavere *Galli*. Græci postea, paulo longius à genuina voce deflectentes, dixere ΓΑΛΑ ΤΑϹ. Qua equidem appellatione perpetuo postmodum signati fuerunt ab ipsis *Galli Asiatici*, raro Κελτοὶ, antiquo universæ gentis vocabulo, nuncupati. Unde firmissimum etiam validissimumque argumentum, hos veros fuisse Gallos, nomen à re ipsa, id est, à migratione, olim adeptos. Latini postea simulque Græci universam gentem, tam in Asia, Pannonia, Italia, atque Germania, quam in antiqua avitaque sede inter Rhenum Pyrenæumque, Gallorum, sive Γαλάτων, appellatione affecerunt.

Ganeum. γάνος γάνυσθαι, non à subterraneis cryptis, ut

Grammatici Scal. Ex.317.s.2. Γάνος, ab Hebr. עָנַג, delicate vixit, aut jucunde. *Ganeum* dicitur fornix, γάνειον, ait Turn. l.20. c.33. Nam Latini η in α sæpe commutant: & η in E breve: ut *gynecæum* ap. Terent. penult. brevi γυναικεῖον. *Cyclopeus* ap. Maron. 1. Æn. κυκλώπειος. *Conopæum* ap. Horat. od.9. ep. quod est κωνωπεῖον.

Gangræna, γάγγραινα, à γράω vulgo, i.e. ἐσθίω. Aliis à γάγγρος antiquo, i.e. cancer. Fœmininum γάγγραινα cancer morbus. Hinc etiam toties à Jos. Scal. laudatum Gloss. γάγγραινα. *Cancer*. Et vero ipsæ voces consonant, ut in aliis etiam fieri solet: quamvis res inter se distinctæ sint. Nam si accuratius dispiciamus, & scholas medicorum consulamus: non exiguum apparebit discrimen inter *Gangrænam* & *cancrum*. Sed & *cancer* Latinum videtur fieri à γάγγρος: nisi velis id, quod prius notatum in *Cancer*. In sacris exstat γάγγραινα. Ut 2. Tim.2.17. ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἕξει: i. e. sermo eorum depascet, ut gangræna. Vel, ut Tremell. Syrum vertit, Sermo eorum tanquam *cancer* pastionem apprehendet. Aut, tanquam *cancer depascens* apprehendet seu occupabit multos. Morbum hunc fuse persequitur Galen. comm.7. in aphor. Hippocr. s.7. Cels. l.5 c.26. Æginetal. 4. c.9.

Gannire tribuitur *volpi*; aut etiam cani: ut sic propria ejus vox quodammodo exprimatur: quod inprimis fit sono NN. & I. Jos. Scal. in Conj. *Ganniunt* canes gestientes ob herorum adventum, ut ap. Lucr.

---- *Gannitu vocis adulant.*

Et Homero γάνυσθαι semper est gestu quodam oris exprimere gaudium ob amici aut alius chari adventum *Ogganire* ab Ob Terent. & Plauto.

Ganymedes, vet. Latinis *Catamitus* dicebatur. Plaut. Menæch. ubi aquila *Catamitum* raperet. Nam videtur à γαδαμείδης, quod idem est cum γανυμήδης, detortum esse. Γάδεσθαι enim & γάνυσθαι idem. Ut prius diceretur *Gadamidus*, inde *Catamidus*. Sic *Laumedo*, pro *Laomedon*: Scal. in eleg. de ob. Mecœn.

Gargarismus, γαργαρισμὸς: γαργαρίζειν, γαργαρεών, gargareon. A similitudine ipsius soni. Ita Heb. est גַּרְגְּרֹת, gutture

tur aut faux. Item גָרוֹן est guttur: ab attractione spiritus, ut notat etiam Buxtorf. Apud medicos & alios *gargarizare*, est guttur aqua coluere, ex quo asperior ille sonitus oritur: ap. Actium, Oribasium, Celsum, Plinium. Ap. Latinos est, *Gurges*, similis monetæ. J. C. Scal. in Arist. hist. de Animal. l. 2. c. 17. *Gurges* proprie est, ubi vortices sunt & veloces motus, παρὰ τὴν γοργότητα. Hæc ille.

Virg. --- Clauso fit *gurgite murmur*, 11. Æn.

Hebræis est גַר, *gar*, tractus, per quem murmurat aqua.

Gargarus Idæ montis cacumen, teste Macrob. Strab. Plutarcho lib. de montib. Dicitur eodem modo à strepitu aquarum, quib. abundat. Hom. in Vener,

Ἐν ἀκροπόλοις ὄρεσιν πολυπιδάκου Ἴδης.

Gaudium, est voluptas faciens spiritibus effusis animum sese efferentem. *Exultatio* vero est gaudium gestuosum: quod notat origo. Ab *Ex* & *Salto*: cum *quis*, ut ille ait, *incedit omnibus lætitiis*. *Gaudeo* est à γηθέω, quod à חָדָה, vel à γαυριάω, aut γαυριῶν. À γαῦρος quod à γᾶος, interjecto ρ, γᾶος à γαίω. Ab Hebr. גָאָה, *gaah*, elatus est. Scal. in Conj. *gaudium*, γᾶθος: priscum. Ut à πλαδὸς, unde πλαδαρός, *plaudus*, *plaudo*. Estque *plaudo*, *complodo*, *explodo*, strepitum facio proprie & inprimis pulso manib. Gloss. κροτῶ crepito, *plaudo*. Etiam *plaustrum* à plaudo. Et quamvis Scal faciat *à palando*: ut in (*Phalanx*) vidimus. Tamen rectius *à plaudo*. Analogia adspirat. Ut enim à rasum rastrum, à rosum rostrum: ita *à plausum plaustrum*. Et ut dicitur *plaudo*, *plodo*: ita etiam *plaustrum*, *plostrum* Et rotis circumactis plaustrũ edit *plausũ*, adeoq; *plaudit* & *sonat* sub onere. Gloss. Cyr. κρόταλον *plaustrum*,

Gaza, γάζα. Curt. l. 3. ante solis ortum *gazam*, quam Persæ fiscum vocant, cum preciosissimis rerum efferri jubet. Et Hieron. in c. 39. Jes. *Gaza* lingua Pers. divitiæ nuncupantur: nec est Hebræus sermo, sed barbarus. *Gazabar*, est qui præest thesauro 1. Esd. 1. Videtur tamen fieri à גָנָז, quod est thesaurus, *gaza*: etiam interprete Buxtorfio.

Gehenna, γέεννα. גֵיהִנֹּם *Gehinnã*, Latini H imponunt,

 bia-

hiatus causa : & quia in Hebr. est ה. quod Græcis in medio omittendum. Vox conflata è גיא, vel גיא, vel גי, i. e. vallis, τόπος ἐμβύθιος: & הִנֹּם, *Hinnom*: quod nomen proprium. גֵּי הִנֹּם vallis Hinnom. Jos. c. 15. 8. Cognatum est τῷ נָהַם, *naham*, fremuit, ululavit, ἔκλαυσε. Quod postea contigit, cum Judæi in eo loco Moloch offerrent & cremarent liberos suos. Quorum ejulatus ne tam à parentib. audirentur, pulsata sunt tympana. Inde nomen *Tophet*, תֹּפֶת. Scilicet à תֹּף tympanum: Locus igitur iste adeo horribilis & Satanæ ipsi destinatus, meruit, ut pro tartaro aut inferno sumeretur. Ut passim in novo testam. Et *Elias* Levita : Gehinnam (inquit) vocant Rabbini nostri locum, ubi impii plectuntur post mortem. Fr. Jun. in Jos. 15. *Gehinnom*, unde voce corrupta irrepsit *Gehennæ* nomen, propter immanes cruciatus eorum, qui immolabantur Molech. 2. Reg. 23. 11. & Jer. 9.

Geminus, proprie est similis, per omnia æqualis. A Gr. ἅμα, simul. Heb. תְּאֹמִים gemini. Cic. consorti quidem in lucris atq; furtis, *gemino* & simillimo nequitia. Idem: *simillima* & maxime gemina societas. Et alibi. Sic *geminare* est simile facere. Plaut. Amph a. 2. sc. 2. Sosia ad Amphitr.

Tu peperisti Amphitruonem, ego alium peperi Sosiam.

Nunc si pateră pateră peperit, omnes congeminavimus. i. e. quisque sibi similem dedit. Deinde, quia similitudo aut comparatio est inter duo, inde factum, ut *geminus* etiam idem sit, qui duplex, aut duo. Iterum Plaut. Quid opus est verbis ? *geminus* Sosia hic factus est tibi. Item *Gemini* sunt duo uno partu editi, qui admodum similes quoque, propter nimirum parentes, natalia, locum, tempus & cætera. *Tergemini* fratres, i. e. tres & quidem similes. Nam si geminus hic esset duplex, tergeminus foret ter duplex : & ita sex fratres. Quod autores, qui ea voce usi, non patiuntur. Itaque primaria vocis significatio discernetur ab altera, & adventitia sæpe aut spuria.

Gemo, γέμω, i. e plenus atque onustus sum. De animo etiam acceptatur. Scalig. l. 5. Poet. c. 4. *gemitus* ex

ex repleto pectore est. Hoc namque γέμειν. Vel cum plenum mœrore pectus erumpit in sonitum. Ita etiam Gr. στένω, στενάζω, στενάχω à στενὸς, i. e angustus. Assentit Valla l. 5. El. c. 52. *gemere* est in pectore, cum præ angustia in sonitum prorumpit. Ideo & jumenta sub nimio pondere *gemunt*: & inanimata quoque, cum nimis onusta sunt, *gemere* dicuntur: ut ap. Virg. 6. Æn. gemit sub pondere cymba. *Serv.* gemere est canere: Proprie tamen dicitur de turture. Falso, ut antegressa docent. *Gemmæ*, (ait Scal. in Theoph. de pl.) i. e. oculi in arboribus & vite, quæ sunt tubercula quædam prodeuntia. *Gemmas* Latinus nominat appellatione Græca. Turgent enim. At hoc est γέμειν, i. e. plenum esse. Ovid. 1. Fast. Et nova de gravido palmite gemma *tumet*. Gloss. ὀφθαλμὸς ἀμπέλου, gemma. *Gemursa* sub minimo digito pedis tuberculum, quod gemere faciat eum, qui id gerat. Fest. Aut quia turgeat, sive sit tuberculum.

Gena, proprie est membranula illa, quæ circumcirca oculos tegit, aut munit. Ab עין, oculus: item גנן, texit, circumdedit. Plin. l. 11. c. 37. Pisces & insecta non habent *genas*, nec integunt oculos. *Idem*: Sed quadrupedi in superiori tantum *gena*, volucribus in superioriori. *Et post*: graviores alitum inferiore *gena* connivent. Valla l. 4. El. c. 52. *Genam* membranam illam, & quasi vestem, qua oculus integitur & connivet, i. e. aperitur & clauditur: h. n. e. connivere. *Et paulo post*: quam vetustatem à posteriorib. quibusdam servatam reperimus, nec Poetis modo: ut, Draconis *genæ*, pro oculis, continens pro contento: & Seneca in Trag. de Oedip. loquens inquit: Et per irati sibi *genas* parentis: etiam continens pro contento: Verum oratoribus quoque, ut Quinctil. de cæco loquens: illa perpetua nocte clausæ *genæ* non custodierunt. Hæc princeps significatio, & quidem apud vetustiores etiam: postmodo dilatata est ad partem genæ inferiori contiguam.

Luc. *Humentes mirata genas* —

Genu, γόνυ, genu. Æolum more, qui ἐδὺς, quod alii ὀδὺς. A *genu* formatur *geniculo*: quod visitur in compositis, *in-*

geniculo & congeniculo, quorum utroque utitur etiam hodieque I. Lipſ. i. e. in genua procumbo: Sicuti Græc. γονυκλίζω, γονατοῦμαι, γουνόομαι. Etiam *ingeniculo* ad dictionis Hebr. vim exprimendam, uſurpat Tremell. & Jun. Dan. 6. 11. Et vet. Biblior. interpres 3. Esd. 8. Tertull. ad Scapul. *Geniculatio*.

Gerræ, Gloſſ. *Gerra*, ἐδαμενός. Et poſt: *gerra*, πλέγματα. *Intergerivi* parietes, qui inter confines ſtruuntur. Aut potius *intergerrivi*, nempe à *gerris*, i. e. cratibus, Nam iidem etiam *concratitii parietes* dicuntur. Gloſſ. *Intergeries* paries: τεῖχος ἐδόκλήσεως διορίζον. Athenienſes cum Syracuſas obſiderent, & milites crebro *gerras* poſcerent, irridentes Siculi *gerras* clamare cœperunt. Γέῤῥον, γέῤῥα, i. e. crates vimineæ. Poſtea pro reb. frivolis, & nullius pretii. *Cerrones*, i. e. leves & inepti à cratibus dicti. Inde *concerrones* & *concerræ*. Aut *congerrones*, qui ſimul garriunt: ut Gr. συνεψιάζοντες, & ἐψιώμενοι, ab ἕπω. Etiam *concerra* & *congeræ* unico R antiquitus. Lucill. Tapullam legem rident *conceræ* Opimi. Lipſ. l. 3. de mil. Rom. dial. Feſtus, *Cerrones leves & inepti, à cratibus dicti, quod Siculi adverſus Athenienſes cratibus pro ſcutis ſint uſi quas Græci γέῤῥας appellant*. Bene Feſtus. Et cum eo Euſtath. γέῤῥα ἀσπίδες περσικαὶ ἐκ λύγων, καὶ οἰσύϊνοι: *Gerræ, ſcuta perſica ex viminibus, & ſaligna*. Perſis attribuit, quia creberrime & recentiſſime ii habuerunt. Gloſſæ item: γέῤῥον, εἶδος ἀσπίδος περσικῆς: *Gerrum* (hoc etiam genere vulgo extulerunt) *genus ſcuti perſici*. In Xenophonte aliquoties ea vox: & Ammianus de Perſis etiam ſui ævi l. 24. *obtecti*, inquit, *ſcutis vimine firmiſſimo textis; & crudorum tergerum denſitate veſtitis*. Idem poſtea: *Manipuli peditum contecti ſcutis oblongis & curvis, quæ texta vimine & crudis coriis geſtant*. Hactenus Lipſ. A gerris ſit etiam *garrio*: cum quo fere congruit γηρύω. Pind. Κόρακες ὥς, ἄκραντα γαρύετον Doricum eſt γαρύω, i. e. loquor. A γῆρυς, vox: quod ab Hebr. גָּרוֹן, guttur. Etiam geminatum RR garritum illum commode exprimit: ut ſit vox ductu naturæ facta. Origo ſatis patet. Ut à gero *gerulus*: ſic à garrio *garrulus*. Sed & *augur* & *augurium* à garritu avium:

de quo multa egregie monet 2. de divin. Cic. l. 1. form. præstantiss. Briss. Peucer. de divin. & Aldronand. in proleg. Ornithol.

Gesum: in Gloss. exstat: εἶδος ἀκοντίου, *gesa, sparus, sarisa*. Lips. l. 4. poliorc. dial. 4. *Gesum*, quod alii *GAESUM* scribunt, & sæpius sic Græci. Liv. l. VIII. in Hastatorum manipulo leves vicenos milites locat, & addit: *Leves autem qui hastam tantum gesaq; gerent, vocabantur*. Gesa nempe bina. Ex Varr. ap. Nonn. *Qui gladiis cincti, sine scuto, cum binis gesis essent*. In Classib. Servianis *Gesa* non nominantur, & vox ac telum peregrina videntur. Athenæus quidem Romanos petiisse ab Hispanis vult, l. VI. παρὰ σαυνιτῶν θυρεοῦ χρῆσιν, παρὰ δὲ ἰβήρων γαίσων: *A Samnitibus scuti usum, ab Hispanis, Gesorum*. At alii magis dixerint à Gallis. Nonius: *Gesa tela Galliarum*. Et Virg. de iis.

— duo quisque Alpina coruscat.
Gesa manu.

Propertius etiam de Virdumaro, eorum rege:

Nobilis è rectis fundere Gesa rotis.

Claudianus etiam quasi propriis insignib. Galliam ornans, l. II. de laud. Stilic. Gallia crine ferox, evinctaque torque decoro,

Binaque gesa tenens.

Comatam facit, *Torquatam*, *Gesatam*. Et in Polyb. l. II. videndum, an non verius sit Gallos illos, quos *Gæsatas* dictos ostendit, ita à telo potius, quam à mercede (quod ipse vult) agnominatos. Statius & Mercedonibus tribuit, *II.* Achilleidos:

—Didici quo Pæones arma rotatu,
Quo Macetæ sua gesa citant—

Sed ibi quidam scripti libri, *tela*. Parum est, Poëtæ hæc confundunt. Quale autem fuit? Suidas ita: Γέσοι, ὅπλον, ἢ κόντος μακρόθεν κεντῶν, ἢ κῶνος κρίτων ἔγραψεν ἐν τοῖς γετικοῖς: *Gesi, telum vel contus longe feriens, ut Q. Crito in Geticis scripsit*. Vertit & sic interpres Biblior. lib. Judith. c. IX. ἤλπισαν ἐν ἀσπίδι καὶ γαίσῳ καὶ τόξῳ: *Vertit*, inquam *Contos, Scuta, Sagittas*. Et grandius fuisse jaculum etiam Festus indicat: *gesum, grave jaculum*: Et Diodor. de armatura

tura Gallor. Τὰ μὲν ξίφη τῶν παρ' ἑτέροις σαυνίων ἐστὶν οὐκ ἐλάττω, τὰ δὲ σαυνία τὰς ἀκμὰς ἔχει τῶν ξιφῶν μείζω. *Gladii eorum non sunt minores aliorum hastis, hastæ ferrum habent majus aliorum gladiis.* Si tamen de Gesis hisce, ut videtur, sentit. *Pastoritium telum* Livius id facit, l. IX. *ibere pastorali habitu, agrestibus telis, falcibus binisque gesis armati.* Silius ita ornat Pastorem Afrum, libr. II.—Omnia Pœnum

Armenti vigilem, patrio de more, sequuntur,
Gesaque, latratorque canis. —— Casaub. in 3. Strabonis: Sunt *gesa* Hispanis propria. Nam qui Gallor. inventum esse volunt, quia dixit Virgil. *Alpina gæsa*, falluntur, nisi me Athenæus fallit, qui l. 6. autor est: *Gæsorum* usum didicisse Romanos ab Hispanis. Scio tamen gæsa Gallis tribui à plerisque scriptoribus.

Gibbus, κῦφος. *Gibbus* terga premit: sed collum *struma* molestat, inquiunt vulgo. Juven. *Strumosum atque utero pariter gibboque tumentem.* Græcum κυφὸς, ὑβὸς. κυπὸς à κύπτω. Ab Heb. גִּבֵּן, *gibben*, i. e gibbosus, gibber. גַּב gibbus tergum. Item כָּפַף, est flexit, curvavit.

Gigas, à γίνεσθαι & γῆ: quasi γηγενής. Homer. in Batrach. γηγενέων ἀνδρῶν μιμούμενοι ἔργα γιγάντων. Sic & *Titanes* τιτῆνες, recte dicuntur ab Hebr. טִיט *tit*, i. e. terra, lutum Num 13. 33. Ovid. 5. Fast.

Terra feros partus, immania monstra, Gigantes
Edidit, ausuros in Jovis ire domum. Orpheus.

Οὓς καλέουσι γίγαντας ἐπώνυμον ἐν μακάρεσσιν,
Οὕνεκα γῆς ἐγένοντο καὶ αἵματος οὐρανίοιο.

Terra mater omnium & altrix. Inde à γῆ, γίνομαι, γεννάω. Ex quo antiquum *geno*, γένω. Aut ab Heb. כּוּן, genuit, perfecit. *Geno*, hodie *gigno*: G interjecto, ut ap. Græc. item: Γείνομαι, γίγνομαι, γίνομαι: item γινώσκω, γιγνώσκω. *Geno*, ap. Varr. & Ulpian. Si qua filia mihi *genitur*, ei heres meus centum dato. Et alibi: Si quis mihi filius aut filia *genitur*, heres mihi esto. *Gingiva*, quasi *gigniva*: à *gignendis* dentibus, l. 11. ap. Isid. Quod etiam probat Lactant. Et Scal. hist. Anim. l. 1, c. 9. *Gens* quasi *genens*, quæ

quæ ope generationis perpetuatur. Gr. γένος. Hebr. גוי, *Ingens*, i. e. tantum, quantum sufficit in gentem. Aut potius magnum natum, ut *In* hic augeat à *genor*. Itaque plus est, quam magnum. Etiam ex illo Terentiano: magnas vero agere gratias Thais mihi GN. ingentes. Jos. Scal. *ingens* dicitur ex *incens*: quod scilicet censeri non potest nec æstimari. *Bignus*, pro *bigenus*. Et *bignæ* (inquit Festus) geminæ dicuntur, quia bis una die natæ sunt. *Genitor*, γενήτωρ: ut & *genitrix*, à genitum: sicut *meritrix*, à meritum, non *meretrix*: Scilicet quoad originem. Alias permutatio maxime affinium literar. ap. veteres, bene cognita. *Gener*, tanquam generis propagator *Germen*, aliis quasi gerimen. Jos. Scal. quasi *genimen*. Nam archaice R. pro N substituebant, ut cortumio, pro contumio. Sic & *gramen* eodem flexu, à *generatum*, κατ' ἐξοχὴν. *Genimen* exstat in antiq. Bibliis. Marci 14. de *genimine* vitis: & alibi. Et ap. Tertull. contra Valentin. Ut ergo *canimen* carmen: Ita *genimen* germen dicitur. Et sic Prudentius Cath. utitur.

Pars illa potentior exstet
Quæ germen *ab æthere traxit*,

i. e. originem, ἀρχήν. A germen *germanus*: ut à silva silvanus, à mundus mundanus, ab urbs urbanus. *Germanus*, est ejusdem germinis aut originis, γνήσιος. *Germanitas* γνησιότης, ἀδελφότης, ut exponit Glossarium. Aliud vero est, *Germanus*, nomen populi, ut suo loco dictum. *Ingenuum*, i. e. ingenitum, proprium, & natura inditum. Lucr. l. 1. *ingenui* fontes, i. e. nativi, non manu facti. Hebræis est *aqua vivens*. Gen. 26.19. Ausonius *ingenuam* aquam dixit, h. e. à natura huc quasi infusam, vel quæ naturali via promanet: aut, ut Ulpianus ait, quæ fluit ipsa sibi, me non ducente. *Ingenium*, i. e. vis innata, εὐφυΐα, φύσις. Sallust. *ingenium loci*. Nævius: ingenio arbusta consita. Tertull. de Habit. mul. c. 10. *herbarum ingenia*. Gloss. *Antigena*, ὁ προγεννηθείς. *Indigena* (*endo* est *in*) qui in eo loco, quem incolit, natus est. Græce ἐνδογενής. Etiam αὐθιγενής: ab αὖθι contracto ex αὐτόθι, i. e. ibi aut illic. Gloss. *Indigena*, αὐτόχθων. Item: αὐτόχθων, *Aborigo, indigena, patricinus*.

nus. Hebræis itidem אֶזְרָח, qui ibi, ubi vivit, ortus est. Etiam indigena Hebræis est *radicatus* Lev. 25. 47. *Genius* à *genendo*, quod unumquemque jam *genitum* suscipiat & tueatur, opinione veterum. Varro l. 6. rer. divin.

Menander:

Ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαραστατεῖ
Εὐθὺς γενομένῳ, μυσταγωγὸς τοῦ βίου.

Vocat *mystagogum.* Sen. epist. 111. *pædagogum.* Aliis à *genendo Genius*, hac causa: quia genuit nos, sive, ut Apuleius de deo Socratis ait, quia nobiscum genitur. Verum ista Ethnicor. deliria sunt: apud quos etiam hic mos, ut die natali immo quoties hilarius ac lautius vivebant, sacra quoque facerent Genio, *ac piarent Floribus & vino*, ut ait Poeta. Ex eo nata sunt: *Indulgere genio*, ap. Pers. *Curare genium*, ap. Horat. *Defraudare genium*, ap. Terent. Quibus hodieque utimur: Sed utamur parce in tempore, & ut priscorum fuisse propria meminerimus. A genius *genialis*: ut à rivus rivalis, à lethum lethalis. *Geniales deos* (inquit Fest.) *dixerunt aquam, terram, ignem, aerem. Ea enim sunt semina rerum.* Qui, ut & in eum Jos. Scal. amplius videndus. *Genialis lectus*, ap. Rad. in Mart l. 12. epig. 54. *Gentiles* (ait Cic. in Topic.) qui inter se eodem nomine sunt, qui ab *ingenuis* oriundi quorum majorum nemo servitutem servivit. Aut potius *κατ' ἀναλογίαν* ita: A gens *gentis gentilis*: ut à puer, pueri, puerilis. *Genus, eris γένος. Genero,* est genus propago. *Prægenero* olim, nunc *prægno prægnare.* Antecedit enim: quod innuit *τὸ præ.* Aut prægnans quasi *prægenans* à prægeno. Fest. *prægnans* veluti occupata in generando. *Degenero*, à genere decedo: sive ad bonum fiat, sive ad malum. Ita rusticus degenerat, qui depositis rastris, sequitur castra. Opponitur *generosus*, qui à genere non deflectit. *Gnatus* quoque non aliunde: quasi *generatus.* Igitur *gnatus* primum: ex eo per *ἀφαίρεσιν*, *Natus.* Scal. c. 19. L. L. Similiter *gnascor*, postea *nascor*, à *γεννάω, γεννάσκω.* Est enim *nascor* generando existo aut fio. Quod *nasco* non dicatur, vel ipsius ratio naturæ dictat. Qui enim nascitur, nihil ipse agit: sed ab alterius actione pendet & ita

ita patitur. Ut à ſatum ſatio : ita à natū *natio:* quomodo Gr. φῦλον. itidem ἀ φύω fit, ἴδιον πλῆθος. Ut à fatum fatalis: ita à natum *natalis :* γενέθλιος, pertinens ad nativitatem : ut natale ſolum, natalis dies, natalis deus. At κατ᾽ ἐξοχὴν natalis ſimpliciter pro die ſumitur. *Cognatus*, quaſi *à cognaſcor* συγγενής. *Agnatus* ab *agnaſcor*. *Agnatos* dicimus (inquit Scal. l. 4. L.L. c. 92.) qui familiam augent acceſſione ſua; & *agnata* membra ap. Plin. quorum additamento corpus auctius factum eſt. Ultimo γῆ, γαῖα fit à גֵּיא, *ge*, id eſt, vallis, terra profundior. Eſt enim in natura infimum elementum.

Girus, *gyrus*, γῦρος: *giro* vel *gyro*, γυρόω Tibul. l. 4. El. 1.

Seu libeat curvo melius contendere giro.

Plane ab Hebr. גָּהַר, *gahar*, *gar*, giravit. *Girgillus*, quod in *girum* vertatur. Eſt enim lignum in tranſverſa pertica mobile, ex quo funis cum ſitula vel utre in puteum demittitur hauriendæ aquæ cauſa, ait Iſid. l. 10. c. 15.

Glacies, quaſi *Gelacies*, à gelu. Apul. de mundo : *Glaciem dicimus humorem, ſereno frigore concretum.* Et ſic etiam deſcribunt ſacræ literæ. Jobi 38. 30. *Tanquam lapide aquas abſcondentes ſe, quum ſuperficies abyſſi concreſcit.* Metaphoricè glacies vocatur *thrax*, aut etiam *cutis*. Eccleſ. 43. 22. παγήσεται κρύσταλλος ἀφ᾽ ὕδατος ἐπὶ πᾶσαν συναγωγὴν ὕδατος καταλύσει, καὶ ὡς θώρακα ἐνδύσεται τὸ ὕδωρ. Sidon. carm. 5. *Frange cutem pendentis aquæ.* Fortunat. l. 12. carm. ult. *Et denſata gravem veſtiit unda cutem.*

A gelu fit *gelidus* : qua forma tepidus, albidus, calidus, & alia flectuntur. *Egelidus*, i. e. extra *gelu*, ubi frigus remittit. Catul. carm. 47.

Jam ver *egelidos* refert vapores. Ovid.

Egelidum boream, *egelidumque notum.*

Etiam Celſus τῷ frigido *egelidum* alicubi opponit, ut ſignate l. 6. c. 8. At contra videtur Virg. uti l. 8. Æn.

Ut procul *egelido* ſecretum flumine vidit.

Ubi & Servius, egelido, i. e. *nimium gelido*. Ut ita gemina ſignificatio τοῦ *egelidi* appareat. Philargyr. ad 4. Georg. E, ait, & adjicit & adimit. Ad diverſa tamen id ratione

putem

putem fieri. Ut scilicet τὸ E, & Ex vel separationem, disjunctionem, στέρησιν notet, & idem sit quod à, extra, ἔξω, item non: quomodo *egregius* est è grege extra gregem; *effluo*, extra fluo. Vel notet τὸ ἐξ οὗ aliquid consuevit fieri, aut saltim hujus ἀναλογίαν & similitudinem. Ita ventus *egelidus* erit, quasi ex ipso frigore aut gelu conflatus: *Edura* pyrus, h. e. valde dura, interpr. Servio: quasi ex ipso duro vel duritie ea sit: Ut ita αὔξησις quædam sit.

Glamæ & *Gramiæ* sunt vitia oculorum. Græc. est λήμη & additione τοῦ γ γλήμη. Æolice γλάμα. Hinc *glamæ*, *gramiæ*. Λημαλέος, γλημώδης: gramiosus, lippus. Λήμη, *lema*, sordes oculorum. Item *lama*, ap. Fest. i. e. collectio aquarum. Gloss. Lamæ πηλώδεις τόποι. Sed & *Lamia*, à rubore & sordibus oculorum denominatur, i.e. venefica, à λήμη. Nam ex oculis de affectu animi, aut moribus facile capitur judicium: de oculis vero incantricum, quod rubeant & sordescant, quis non audiit? Maro alludit: *oculus* fascinat agnos. Et hoc magis placet, quam istorum conjectura: quasi *Lamiæ*, λαμίαι, vocentur, propter similitudinem aliquam, quæ ipsis sit cum Lamiis antiquorum. Horum enim Lamiæ spectra & phantasmata erant, formosarum mulierum specie cum insigni splendore apparentia, quæ sese amore juvenum captas mentiebantur, & cum ipsis conversabantur, dum eos perderent, atque devorarent. Quoniam ergo sagæ nostræ non quidem spectra sunt: sed cum spectris convivantur, colludunt, negotiantur, libidinem exercent, ac infantum nonnunquam succos expetunt, Lamiæ sunt vocatæ: *Th. Erast.* de Lamiis. Etsi autem λαμία etiam antiquitus significat φάσμα sive spectrum; tamen id non adeo quadrare multis videatur ad anus veneficas, quæ non tam cum spectris, quam pharmacis & characteribus rem habent. Nostra sententia innititur signo & receptâ ubivis opinione. Interim Λαμία, *Lamia* ap. autores etiam alia notat. Λαμία piscis è planorum genere: Λάμνα Oppiano: Σκύλλα Nicandro. Porro Hesych. Λαμία θηρίον. Suid. Λαμία fera, ἀπὸ τοῦ ἔχειν μέγαν λαιμὸν, quod habeat magnum guttur. Vet. Biblior. interpres Hebr. לִילִית per *Lamiam* vertit: alii per

per *strigem*. Jes. 34. 14. Quam varient hic autores: Plin. l. 9. c. 24. Nicander Coloph. ἐν ταῖς γλώσσαις, Diod. Sicul. l. 20. Strabo l. 1. Apoll. l. 4. Duris amius Libicor. l. 2. Plutarchus initio libri περὶ πολυπραγμοσύνης, alii: historico ignotum esse non potest.

Glans, quasi *blans*, *balanus*, à βάλανος. In Gloss. *Glans*: βάλανος. Vox Græca oritur ex Hebr. בְּאַלּוֹן, h. e. *in quercu*: ut in qua βάλανος nascitur. Quid sit *myrobalanus* docet Clus. hist. Arom. l. 1. c. 27. Ad verbum sonat, Nux vel glans unguentaria. *Juglans*, quasi *justæ glans* & esui accommoda. Vel quasi *Jovis glans*, ap. Macrob. l. 3. Sat. 8. & Cajum JCtum. Sicut enim *Jupiter* est *Jovis pater*: ita *Juglans* Jovis glans: manifesta ἀναλογία. Græcis κάρυον βασιλικὸν, i. e. nux basilica, quasi regis aut *Jovis* nux. Quia enim Jovi quercus, esculus, fagus sacræ erant arbores: eidem multo magis & juglandem referebant acceptam ut quæ aliis præstaret. Plin. l. 15. c. 22. *Sunt, qui honori nomen interpretantur, & Jovis glandem esse dicunt.* Et Matthiol. in l. 1. c. 141. Diosc. Cum homines primum glandibus tam diu victitassent, inventa tandem arbore, quæ nuces ferebat, degustato nucleorum sapore, horumque dulcedine mirum in modum allecti, nuces Jovis glandes ob excellentiam appellavere. *Hæc ille.* Sed & castaneæ (κάστανα) ap. Græcos vocantur διὸς βάλανοι, Jovis glandes, ap. Theophr. & Diosc. l. 1. c. 122. Eadem de causa. Nam (ut scribit Galen. l. 2. de facult. aliment.) castaneæ omnium glandium sunt præstantissimæ. A *juglans* ducitur etiam *Jugula*, stella Orionis: ἄστρον ὠρίωνος, ut habet Gloss. ita dicitur quod amplior sit cæteris, quam nux juglandis, Fest. *Orion* ὠρίων. Quibusdam quasi *Urion*, ab οὐρεῖν. Ex eo *nimbosus*, poetæ.

Et Ovid. 5. Fast.

Hunc Hyreus, quia sic genitus, vocat Uriona.
Perdidit antiquum litera prima sonum.

Aliis ab Heb. אוֹר *or*, lux. A Rad. אוֹר illuxit. Item חֶרֶס, *cheres*, est coruscatio, splendor, Sol. Unde item *Horus*, ὧρος. Macrob. l. 1. Sat. c. 21. ap. Ægyptos Apollo, qui

est sol, *Horus* vocatur, ex quo & horæ 24. quib. dies, noc-que conficitur. Sane credibile est, Judæos multa cum Ægyptiis vocabula communicasse; non secus atque ritus, & particulam sapientiæ, ac religionis. Ab ὥρος est o-*rusco*. Aut ab isto Hebr. חֹרֶם, quod sane ἀρεστώτερ-. Sed & quatuor tempora, quibus annuus orbis impletur, *horæ* vocantur. Gloss. Ad *annum*, εἰς ὥρας. Inde etiam ὥρα Latinis *tempestas* dicebatur. In legib. Decemviru- Atticis: *Sol occasus suprema tempestas esto.* Græce e-nim scriptum fuit: ὁ ἥλιος ἐπὶ τῶν ὀρῶν ἐσχάτη ὥρα ἔστω. Sca- c. 98. L. L. *Hora*, ὥρα, habet *horarium*, cum diei partes significat. At Græci quaternas anni partes sic appella-runt. Unde Latini *Hornum*, quod hujus anni esset, ne-que in alienas transisset ὥρας anni sequentis. Horat. vo-cat *hornum* vinum, Ep. 2. & *hornam* frugem 3. od. 23. qu- Cic. frumentum *hornotinum*. *Horæum*, salsamenti gen- ex Pelamyde pisce. Dicitur non à tempestate, sed à ve- tempore, quod tum salsamentum istud fieret, ὡραῖον: Tu-neb. l. 2. c. 23. Interim ὡραῖον (ab ὥρα) proprie est *temp-stivum*. Plin. vertit *æstivum*: l. 11. c. 14.

Glaucus, γλαῦκος, γλαύκιος. Γλαὺξ ulula, noctua. *Glau-coma*, γλαύκωμα, γλαύκωσις. Cels. l. 6. nominat *suffu-sionem*: Græci ὑπόχυσιν: Plin. semper *glaucoma* vocat. Plaut. Mil. Glor. liberius dixit *Glaucomam*: & de ocu-lis. Ita ejus verba habent; Glaucomam ob oculos obji-ciemus.

Gleba, frustum terræ durius. βῶλος γῆς, ut expon- Gloss. Isid. l. 16. orig. c. 1. facit *à globus*: non inscitè: cum *glebam* ad globi figuram accedere quodammodo, videa-mus. Etiam κόλαβος ap. Suid. est μικρὸς ψωμὸς, i. e. par-vum frustrum: ut ita *gleba* quasi *cleba* videatur dicta.

Glisco. Fest. *gliscere crescere est*. Hoc verbo admodum delectatur Tacitus. Græc. γλίχομαι est origo nostri ver-bi, quod significat appetere. Signatissime ap. poetam: Turni violentia *gliscit*. Quia crescebat & præceps fereba-tur. Scal. in Theoph. de pl. Et γλισχρὸν est lentum, visco-sum tenax. Γλισχραίνω, lentum reddo. Γλίσχρων, cupitor, ἐπιθυμητής.

Glumus

Glumus; nomen vitii in plantis, λοπᾷν, quia λόπος cortex est, & squama. *Deglubere* an verbum. Unde *glumus*, *Glabrum*, cum deglubitur radix. Hoc in plantis vitium nomen ap. Latinos non habet. At in pecore habet. Ovis enim *glabella* dicitur, *Apica*. Scal. in Theoph. de pl. *Gluma* (inquit Fest.) *hordei tunicula: dictum quod glubatur id granum. Unde & pecus glubi dicitur, cujus pellis detrahitur.* Cæterum *Apica*, ἄπεικος. i. e. glabra. Α πεῖκος ἢ πέκος. Sed τὸ λέπω est decortico (ut loquitur Plin.) putamen detraho. Inde & *Lepidium*, λεπίδιον: herba, quæ squamas, & maculas facici abstergit. Aliis *glubo glabrum* fit à γλύφω, γλάφω, i.e. sculpo, fodio, abscindo. Ab Heb. גַּלָּב, *gallaf*, *glaf*, i. e. tonsor, qui abradit & facit glabrum. Nec procul à γλύφω distat *culpo*, *sculpo*: parum mutatis literis. Porrò *glumus*, seu *gluma* differt à *glomus*: de quo dictus Scal. c. 31. LL. *B* mutatur in *M*, *globus*, *glomus*. Malim tamen Heb. גָּלַם *galam*, *glam*, i. e. glomeravit, volvit in glomum, seu globum. Ex quo & *Chlamys*, vestis ita convoluta. Nomen est גְּלוֹם, i. e. glomus, χλαμῦς, pallium, vertente Buxtorfio. De chlamyde legatur Jan. Guilielm. quæst. Plaut. & Lips. l. 1. Elect. c. 25. Item גֹּלֶם *golem*, est glomus, massa informis in matrice mulieris fœtæ, item involucrum. Ps. 139. 16. גָּלְמִי, i.e. in volucrũ meum viderunt oculi tui. LXXII. Ἀκατέργαστόν μου: ut & Pagnin. *imperfectum* meum. Tremel. vero *massam* meam, vertit.

Glutire: unde *Gluto* ap. Pers. *Nec gluto sorbere salivam*—

Deglutire compositum usitatius simplici. August. in l. de Gram. Helvo, qui & *Glutto*. Gloss. *gluttit*, ἐγκάπτει. *Gluttus* βρόγχος: Inde *gluttire*, *glutire*. Casaub. *Gluttus*, ficta vox per onomatopœiã. Nam *Glut* est imitatio soni, quem edit liquor, per angustũ tramitem means. Hæc ille. Etiam *singultus* & *singulto* videtur ejusdem respectu soni ficta: quasi *singlutus*, *singluto*. Sil. l. 2. *singultantem animam* dixit. Et talis auditur sonus, quando è motu ventriculi corrupto, nec non inter crebriores lacrimas *singultũ* edimus. Perot. *à gula singultus, quod fere in gula fiat.* Adde: singultus, quasi *songultus*: quasi *sonus gulæ*. Quod priori ety-

etymo satis respondet. Martin. *Malo, quod motus ille & sonus singulatim fiat per intervalla* : quasi singultus fiat a singulus. At prius etymon merito huic præponitur.

Gnatho, a malorum officio, γνάθων : γνάθος est mala bucca. Gloss. *Buccones*, παράσιτοι. *Parasitus* à παρὰ & σῖτος, ad verbum cibi assecla. Latini carent tali appellatione. Nisi *adulator* ab aula scilicet, vel olla. Scal in comœdia *Caprarum*, posuit nomen novum *cœnaturionis*. In oratione contra Sallustium, est assecla mensarum. Sen. epist. 123 *Cœnarum bonarum assectator* Gr. τρεχέδειπνος, ἐπαινόδειπνος, ψωμοκόλαξ. Gloss. *assecla* παράσιτος. Et Isid. *Assecla*, buccellarius. Juven. Sat. 3. *perpetui comites, notæque per oppida buccæ*. In Horat. & Plauto, *umbra*, Græc. σκιά, ap. Plutarch. symp. 7. qu. 6. Item Cap. a. 1. s. 2. *profundus*, quod impleri non possit. Et *Profundus* veterib. dicebatur Venter Ita *curgulio*, à gula. Hinc Plautus comœdiæ nomen indidit. quæ fraudem parasiti depingit. *Parasiter*, qui haut magna cum re parasitatur : & quia agit, sive imitatur parasitum, citra parasiti modum est, ait Scal. c. 95. L L. Etiam hic notetur, quod olim nomen *prasiti* fuerit venerabile & sanctum : ap Polluc. l. 7. c. 7. Athen. l. 6. c. 6. 9. & in eumdem Casaub. *Prasiti* enim Græcis quondam ita appellati, quos Romani in superstitionum suarum ritibus *viros epulones* dixerunt, ut notat ibi Casaub. Ap. Syracusios Ceres colebatur σιτὼ, *Sito*, ut scribit Athen. ob σίτε, i.e. frumenti curam. Σῖτος ab סָעַד, i. e. paxit, fulcivit.

Gnavus prius est, quam *navus, navare* : quippe à γνάφω, γνάπτω, κνάπτω, quod est carpendo, vellicandoque expolio, carmino. Proprium fullonibus. Igitur γναφεὺς, seu κναφεὺς, i. e. fullo, nostrum genuit vernaculum Knappe. Alii a *nave* supicantur fieri, ut sit celer, strenuus. At melius à κνάπτω. Gnavo opponitur *ignavus*, quod notat ῥᾳθυμῶν. At κνάπτω manat à κνάω, item κνέω, κνῆμι, quod est rado, scindo, polio : κνήθω, scalpo, frico. Hinc *cnason*, i. e. acus, qua mulier caput scalpit. Estque formatum more Tarentinor. κνάω, κνῶ, κνάζω, κνάζων, & Latine *Cnason*.

Gomer

Gomer, filius Japheti. גֹּמֶר à Rad. גָּמַר, i. e. finiit, perfecit. Habitavit in regione septentrionali: à quo orti, & appellati sunt *Cimmerii*, qui ad Pontum habitarunt, sub cœlo crasso & nebuloso. Ex eo *cimmeriæ* tenebræ dicuntur, pro densa caligine. Hi postea sunt dicti *Cimbri*, quadam literarum mutatione. Id nomen retinent hodie Holsati, Slesvicenses, item Cimbrica Chersonesus, quæ est Dania. Nec non Sicambri, qui hodie sunt Geldrienses & Clivenses. Audiamus etiam quid scriptitent Tremell. & Jun. in Gen. 10. 2. *Gomer* septentrionalẽ tractum obtinuit præ fratrib. suis occidentem versus, ut tum ex liberor. sedibus cognoscitur v. 3. & Ezech. 38. 6. tum ex *Cimmeriorum* appellatione à quib. interiorem Asiæ partem fuisse postea possessam narrat Herod. l. 4. i.e. (ut Joseph. narrat) *Galatiam*: cum à suo solo interventu Scytharum pulsi profugissent. Hinc *Cimmerii*, montes supra Albaniam, & in Phrygia opidum *Cimmmeris*, & *Cimmerius* bosphoros & in ultimo ipsius ostio *Cimmerium* opidum, quod antea *Cerberion*, fuisse vocatum dicit Plin. l. 6. c. 6. Etsi mihi quidem videtur in eo loco deceptus Plinius vocis homonymia. Nam duplex fuit *Cimmerium*: unum Tauricæ Chersonesi, transfertum, in ipso ore Bospori ut loquitur Mela l. 1. Geog. c. 21. alterum juxta lacum *Avernum* quondam in Campaniæ agro, cujus meminit Plin l. 3. c 5. *Cerberion* a. non illud Tauricæ fuit appellatum: sed hoc Campaniense propter insalubritatem loci, quam efficiebat Avernus gravissimo odore aquæ sulfureæ. Qui autem *Cimmerii* ante vocabantur, iidem *Cimbri* degenerante nomine fuerunt appellati. Videatur etiam Cluv. l. 3. Germ. antiq. c. 22. Gorop. de orig. Cimerior. ita l. 4. suo more: Strabo (inquit) Diodor. Plutarchus eosdem *Cimmerios* & *Cimbros* esse putant. Quidam Cimmerios dictos esse arbitrantur, quasi *Chimerios*, i. e. hibernos: quam rationem Proteas Zeugmatites tuetur. Festus de Cimbris & Cimmeriis in hæc verba scripsit: Cimbri lingua Gallica *Latrones* dicuntur: *Cimmerii* homines, qui frigoribus occupatas terras incolunt. Martial.

Si daret auctumnus mihi nomen, Oporinus *essem:*
Frigida si brumæ tempora, Chimerinus.

Fuerunt, qui pro Cimmeriis, *Cemmerios* scriberent, à caligine, quam κέμμερον vocant, quod in perpetuis tenebris habitarent. Longius originem Eustathius quæsivit, dicens Cimmerios, quasi κειμένους ἐν τῷ ἠέρι, i. e. caligine. Alii *Cerberios* dixerunt, in quorum numero fuit Crates, quod loca tenerent *Cerbero* vicina. Est vero Cumber vox in usu frequenti, i. e. impedimentum, vel onus grave. Componitur è Cum/ i. e. vix: & Ber/ i. e. fero, unde Bare/ vel Bery/ i. e. feretrum. *Cumber* igitur ab eo, quod vix tolerari potest, ad omnia fere onera atque damna transiit. Atque æque *Cummer* atque *Cumber* pronunciatur εὐφωνίας gratia. Hinc fortasse allusione vocum *Cimber. Cumber* nominatus est, eo quod intolerabilis & damnosus vicinis esset, propter rapinas & latrocinia. Hæc ille. E quibus facile apparet, quam feliciter omnia ad ἰδίωμα Germanor. revocet.

Gorgon, *à* terribili adspectu, γοργῷ. Nam & velox & terribile est τὸ γοργόν. Hinc *gorgoneus* vultus: *gorgonei* oculi: *gorgoneus* anguis, i. e. truculentus. In Gloss. *Agilis* exponitur, γοργός.

Grabatus, κράββατος, κράββατος: παρὰ τὸ κρεμᾶν τὰς βάσεις, à suspendendo gradu. Qui enim pensibilib. lecticis incumbunt, vel sedent, pedib. terram non attingunt. Hesych. σκίμπους est κράββατος σκιμπόδιον εὐτελὲς κλινίδιον μονοκοίτιον. In *Agell.* l. 19. c. 10. offendo, *Cubantem in scimpodio Græciensi.* Catul. de Varri Scorto 10. *Fractumque veteris pedem grabati. In collo sibi collare posset.*

Gracilis, nomen verbale: ut labilis, mobilis, stabilis, futilis. *A gracere*, aut *cracere*, ap. Enn. Ab Heb. רָזָה, *razah*, emaciavit, gracilē reddidit. רָזִי macies, gracilitas, ἰσχνότης.

Graculus, à garrulitate. Est enim loquaciss. genus & vocib. importunum. Isid. l. 12. c. 7. *Addam his & similia nomina. Pavo*, ait idem ibidem, nomen de sono vocis habet. Jos. Scal. sit *à* Græco ταώς. Malim vero utrumque

ab

ab Heb. יָפָה, *japhah, pah*, ob insignem ejus avis pulchritudinem ac decus. *Ciconiæ*, à sono quo crepitant Isid. l. 12. c. 7. Ambros. 5. Hex. c. 16. Græci vocant πελαργόν, ab albo nigroque pennarum colore. Inde ἀντιπελαργεῖν, quod Scal. vertit *Reciconiare* l. 1. Epidorp. Alias metaphorice beneficium rependere est. Quod sensu & ciconia à Pub. Syro & Petron. Arb. *pietati cultrix* dicitur: ubi videantur Erhardi symbolæ. *Picæ*, quasi *poeticæ*, quod verba in discrimine vocis exprimant, ut homo, ait Isidorus dicto loco. Respexit forte ad fabulam de Pieridibus in picas olim mutatis, ap. Ovid.

Martial. l. 14.

Pica loquax certa dominum te voce saluto:
Si me non videas, esse negabis avem.

Pers. in prol. Corvos poetas & *poetrias picas*. Aliis *pica* quasi *poica* à ποικιλίς. In Sat. Petron. *Picaria*: de qua Joh. à VVouw. in animadv. & adhuc prolixius agit Erhard. in symb. *Furfurio*, quod prius farre in farinam redacto pascatur, inquit Isidorus. Legitur etiam *Farfario*. Varro de re rust. Diebus xx. ante, quam quis tollere vult turdos largius dat cibum, quod plus ponit & farre subtiliore incipit alere. *Crex*, nomen avis Ægyptiis bene notæ, à sono *crex*, *crex*, quem edit, ut scriptores illarum gentium notant. Meminit Arist. κρέξ l. 9. hist. anim. c. 2. *Palumbes* proprie dicitur *plausitare*, quod verbum alias est à plaudo. Hirundo *drinsat*. Acredula *mitilat*, quia sonus exilior. Anas *tetrinit*. Vultur *pulpat*, ubi Ulenius enunciandum. Sic etiam Guil. Sallust. Bartass. vocem *alaudæ* æmulari studuit. Quod sic è Gallicano vertit *Lermeus* l. 5. Hebdomad.

Ipsa suum *tireli*, *tireli*, *tiretirlire* tractim
Ingeminans secat astra levis dein tramite verso
Ima petens *di*, *di*, *dii* inquit alauda valete.

Similes animalium voces in carmine *Philomela*, quod Ovidianis vulto assutum, etiam visuntur: & tanto illæ meliores, quo rectius sonum à natura cujusque editum exprimunt. Ita ursus dicitur *Uncare*. Lynx *orcare*. Verres *quirritare*. Mus *mintrare*. Mustela *dintrire*. Hircus *mutire*.

Aries *blacterare*. Sed vereor, ut aliquæ harum vocum naturæ bestiarum minus satisfaciant.

Granum. granulum: proprie de seminib. frumentor. Postea de arena, & aliis. Ita etiam a similitudine, *grando* appellata. Granum à גֶּרֶשׂ de quo ante. Item גֹּרֶן, *goren*, granarium horreum, frumentum, LXXII. etiam vertunt σῖτον. Deut, 15. 13.

Grassor, à *grassum* verbi gradior: pro quo usitatum *gressum*, *gressus*. Item ap. Plaut. in Pœnul. a. 3. s. 1. *Grallator*, à gradu magno. Ita *gradus militares* in proverbium abierunt pro gradibus, celeribus. *Gradarius* equus ap. Lucill. pro quo *Manutio*, equus alterno gressu crura molliter explicans. *Adgrettus*, pro aggressus, Enn. & Festo. Mars *Gradivus* appellatus est, *à gradiendo* in bello ultro citroque. Ut a noceo nocivus, à satum sativus: ita à gradior gradivus. Sive à vibratione hastæ. Gr. κραδάω, κραδαίνω i. e. vibro concutio, Fest. Potest Latin. haberi ex Hebr. דָּרַג *darag*, *grad*, i. e. gressus est, incessit per gradus: si literas modo transposueris. Item דָּרַךְ *darach*, est calcavit, incessit.

Gratia, quasi *charatia*. C enim & G στοιχεῖα παρώνυμα. Et coaluit postea vox: à χάρις. Quæ ἀλλοίωσις si ferenda: etiam hæc non minus. *Gratia* aut *Gratum* ab Heb. רָצָה i. e. gratum habuit, acceptavit, dignatus est gratia, רָצוֹן benevolentia, studium, gratia. Tantum antepone augmentum & habebis, quod dixi. A gratum, *grator*, & postea *gratulor*: quo gratum nobis aliquid accidere, innuimus. Tuis *ingratiis* Latine dici negat Gisan. Indic. Lucr. Aut errat, aut Plaut. Latine non loquitur, qui habet in Cas. a. 2. s. 5. in Merc. a. 2. s. 4. *Gratuitus* sicut & *fortuitus*, autoritate Horatii contra vulgum, penultima producta. *Ingratum*. à probatis autorib. usurpatur: *ingratitudo* exploditur. Scal. Ex. 317. s. 2. *gratitudo* barbarum est & non necessarium. Non enim reperitur ipsa res in animis mortalium. At *ingratitudo*, ut æque barbara: ita maxime necessaria vox ad significandum id, quod frequentius, quam Sol ipse reperitur. Hæc ille. Multis ergo

ἀμαρ-

ἀχαριστίας, pro *ingratitudo* : vel pro eodem, *ingrati animi vitium* ponitur. Sed & sunt quibus *ingratitudo*, vigore ἀναλογίας, asseritur : quibus tamen erudita antiquitas non consentit.

Gregorius, i. e. vigil : Latine *Vigilantius*, *Vigilius*. γρηγορέω, i.e. industrius sum & vigil. Ab ἐγείρω. Hujus præt. medium ἤγορα & attice ἐγήγορα, & cum pleonasmo τ̃ ρ, ἐγρήγορα. Unde ἐγρηγορέω & per apocopen τ̃ ε, γρηγορέω.

Grumus, Hebr. est גֶּרֶם, *gerem*, i. e. grumus, frustum, ossa, artus. Verbum est גָּרַם, *garam*, i.e. grumulos fecit, comminuit, in partes minutatim divisit, aut contrivit. Fest. *grumus*, *terræ collectio minor tumulo*. Gloss. *grumi*, τύμβοι.

Grus, quæ Pygmæo sanguine gaudet avis. Convenit cum Heb. עָגוּר, *Agur* : & cum Gr. γέρανος. *Geren*, γέρην, inquit Æl. Dionys. grus fœmina, *Gerium*, non à γέρανος: sed à γέρας. *Geranium*, herba à rostro gruino. Cæterum vox Heb. & Græca & Lat. facta est à sono illius avis. *Gruere*, est verbum ejusdem soni. Gloss. *Congruere*, συνωμνεῖν. *Congruere* inde vulgo consentire. Nam grues nunquam solivagæ : & cum volant, certo ordine distinctæ, literam γ, aut λ exprimunt. Id primum Palamedes observasse scribitur. Hinc Avis Palamedis, i.e. grus, ap. Mart. Christ. Colerus docet *ingruere* verbum militare esse, & significare, clade afficere. Ut & Serv. ad illud Virg. *ingruit* Æneas Italis. Causam affert, ex Joh. Sarisber. l. 2. c. 13. Grus semper affert, quod expedit : unde & *gruere* verbum ambiguum : à quo *congruere*, quod perficit : ingruere contra quod officit. Unde illud ---- *vitibus ingruit* horror. Verum ista omnia κατὰ μεταφορὰν dicuntur. Prima ac propria notio τ̃ *gruere*, *congruere*, *ingruere*, sumta est à sono illo gruis : postmodum alio migravit.

Guberno, κυβερνῶ. Æolenses κυβερνητὴρ & κυβερνήτωρ : qua forma & *verbalia* nostra sunt. Scilicet ut à dictatum dictator : ab aratum arator : sic à gubernatum *gubernator*. In Gloss. est *Guber*, κυβερνήτης : Sed puto, decurta-

 tam

tam esse vocem, pro *gubernio* : quod est etiam ap. Isid. l. 19. *Gubernium* pro gubernatore dixisse Laberium in Anna peranna, ait Agell. l.16. c.7. Exstat quoque *archigubernius* sive etiam *archigubernus* l. 36. Dig. tit. 1. c.46. Item *guberna* pro gubernaculis dixit Lucr. Disjectare solet magnum mare, transtra, *guberna*. Lucill ap. Nonn. Proras despoliare & detondere *guberna*. Pro gubernacula. Sic Græci δῶ pro δῶμα. Et sic Ennius, *endo, suam do*, pro domum. Idem : lætificum *gau*, pro gaudium. Idem : altisonum *coel*, pro cœlum. Quod imitatione Græcor. factum est. Primitus τὸ κυβερνῶ fit ab Heb. גָּבַר, *gabar*, *guber*, i. e. superavit, gubernavit, prævaluit. Inde & גִּבּוֹר, *gibbor*, est prævalidus, δυνατὸς, quia alios gubernat, fortis, heros gigas, Jes. 9. 6. *El gibbor*: LXXII vertitur θεὸς ἰσχυρὸς: ut & Aquilæ. Etiam Hieron. & Pagn. *Deus fortis* Oecolamp. *Deus gigas*. Tremell. reddit, *Deum fortem robustissimum*. Nonnullis placet, pro Deus, δύναμις, potentia, virtus : Krafft/Held. Atqui τὸ EL non facile eo modo ἀναστρεπτὸν inveniri puto. Hebraicum EL (inquit *Luther.*) in singulari sic significat Deum, ut simul significet etymologiam originis, scilicet fortem : & hæc fortitudo non est illa activa, de qua sequitur in voce *gibbor*, sed substantiva, substantia, quæ est sua natura, firmitas, seu firmitudo. Ideo in translatione nostra Germ. reddidimus, Krafft. *Et post* : Hæc est proprie hujus fortitudinis significatio : Deus est ille fortis, i. e. ipsa substantiva firmitas, & invicta ac stabilis soliditas. *Hæc ille.* Luculentum id vero τῆς θεότητος in Christo testimonium. Tamen adversarii sic legunt & exponunt : *Admirabilis consultor, Deus fortis, pater futuri seculi, vocabit, principem pacis.* Verum τὸ יִקְרָא facile refutat, i. e. Jehova *vocabit*, vel unusquisq; *vocabit* nomen ejus. Vel ὡς ἀπρόσωπον, *vocabitur*.

Gula, Scal. in Arist. hist. de anim. l.1. c. 18. *Gula à* Latinis invenit Græcam appellationem: quippe à *curvitate* & *cavitate*. Sic etiam γύαλα pocula ap Megarenses : & cavernæ ap Sophocl. in Philoct. *Hæc ille*, *Degulare*, ap. Augustin. etiam : ut *degulator* ap. Isid. l. 10. & Apul. 2 apol.

A gula

A gulæ formatur *ingluvies*, quasi *ingulubies*. Terminatio qualis in proluvies, colluvies, eluvies. Scal. Ex. 241. sect. 2. πρόλοβον Græci, quasi *præcipium*. Quod inferior venter deinceps *capturus* est, scilicet is intercipit. Quod si ex Arist. nesciebas, at Latine poteras ex Columella. Vocant enim ille in pullis *Ingluviem*: Fest. ingluviem. *Voracitatem*. Serv. ap. divinum poetam, *ventris capacitatem*. *Ponga* quibusdam locis Italiæ dicitur, quasi Condus à *reponendo*. Vascones *pappach*, à pappis. Scal. in conj. *ingluvies* à gula dicta: hinc & *ingluviosus*, & *gluto*, *gulo*, *gumio*, *guttur* Id manifesto est à Gr γόμος, quod significat πλήρωμα τῆς νεὼς, ἕρμα *Saburram* Latini vocant. Itaq; qui nimis se ingurgitant cibo, ita dicti ab eo. Quare & Plauto, saturæ mulieres dicuntur *saburratæ*. Hæc ille. Hebræis vocatur *gula*, maxime affinib. literis, לוע: à Rad לוע, degulavit, ligurivit. Propius accedit λίχνος, i. e. liguritor, gulo. Si præsertim τὸ ע legas, sicut olim.

Gutta, χυτὴ quasi Chuta. Ejus enim proprium est fundi. Quomodo similiter λιβὰς dicitur à λείβειν, fundere: σταγὼν à στάζειν, stillare: ῥανὶς à ῥαίνεσθαι, perfundi. *Guttus*, χυτὸς, à χέω. Quia vinum & alios liquores *guttatim* fundat: ap. Varr. l. 4. L. *L*. Agell. l. 17. c. 8. Plin. l. 16. c. 38. *Gutturnium* vas, à guttis, quas excipit Hebræis שָׁפַךְ, i. e. fudit, ἔχεε.

Gymnasium, γυμνάσιον: à γυμνός. i. e. nudus. Scal. l. 1. poet. c. 22. à nudis dicta gymnasia: quod nomen hautquaquam convenit literariis ludis. Nusquam enim minus, quam in tam sanctis sodalitatibus nudos agere convenit. Sed, pace tanti viri, scholæ atque Musarum domicilia, non à nuditate sic dicta: sed ut indicentur perpetua exercitia, eaque satis difficilia: qualia fuerunt athletarum, qui ideo, ut etiam nunc operarii solent ac messores, corpora nudabant; aut saltim vestes aliqua detrahebant: quo agiliores fierent & promtiores. Neque γυμνάζω, γυμνασία, γυμνάσιον, nisi pro exercitiis, aut loco istorum, facile, quantum scio, inveniuntur. Et ipse idem Scal. de Insom. consentit: ἐπιγυμνάζεσθαι. Τὸ ἐπὶ significat,

præ-

ter deambulationem etiam exercitationes, quas nudi magna ex parte faciebant. Unde & nomen. Quanquam etiam in vestibus currebant, & in πανοπλίᾳ, sicuti qui pyrrhicham saltabant. Hæc ille.

Gymnocrithum, γυμνόκριθον, non est, quod vulgo *scandella* in Italia dicitur; ut censuit Jul. Alexandr. sed potius hordeum nudum & decordicatum: ut nomen indicat, cum in se contineat nomen, κριθή: quod & Joh. Gorræo probatur. Istud est, quod à Columell. l.2. c.9. *hexastichon* & *Cantherinum* dicitur: ἑξάστιχον, quia spicam fert, quæ sex ordines complectitur. *Cantherinum*, quia folliculo *castratum* nascitur, ut exponit Ruell. l 2. c.10. quod nomen ductum est à similitudine quadam ab equis *castratis*. quia quod semine carerent, *Cantherii* vocabantur, Catone & Varr. autorib Vel, ut Columellæ verbis utar, quia & alia animalia quæ ruri sunt, melius, quam triticum; & hominem salubrius quam malum triticum pascit. Cæterum Græcor. κανθήλιος & κάνθων non longe abit à significatu *Cantherii*. Est enim asinus, item equus, aut generatim quodvis jumentum. Ap Fest. *cantherius* est eqvus, cui testiculi amputantur. Lips. in epist. 58. Senecæ exponitur *eqvus sectus*. Gloss. *Cantherius* κανθήλιος μηχανικός. A κάνθω est *Cantharus*, i. e. poculum è quo bibimus. Ita dictum à similitudine ac figura Scarabæi. Nam primo ac proprie Cantharus, κάνθαρος, est scarabæus. Plin. l.11. c 28. Gignitur enim è stercore κάνθωνος. Suidas ducit ex κάνθων, i. e. ὄνος: & ὄρος vel θορὸς quod est σπέρμα. Vel quod ἐκ τοῦ κάνθωνος ὄρεσι. *Cantharis*, κανθαρὶς: simile animalculum. Plin.l.18. c.17.

H.

HAbena, lorum, quo equi cohibentur ab *habeo*. Cujus origo alia fortean non est, quam ab ἀφὴ, ἅπτω. Aut potius ab Heb. יָהַב, *jehab, hab*, i. e. habuit, adhibuit, tradidit. Interdum sumitur pro *habito*, è Nonio. Afran. Sallust. aliis. Nec temere: cum hoc sit ab illo, tanquam frequentativum. Plaut. Truc. act.2. s.4. Nam mihi hæc meritrix, quæ hic *habet* Manutius notat in Cice-

Cicerone bis eo modo legi. *Habito* melius cum accusativo.

Virg 2. Eclog *Habitarunt dii quoq; silvas.* Idem ibidem:

Atque humiles habitare casas ———

Servius: ſane melius, *habito* illam rem, quam *habito* in illa re, dicimus. Nam etiam principalitas hujus verbi frequentativi, accuſativum regit: ut *habeo* illam rem. Inde fit, *habito* illam rem. Ut à gemitum, gemitus, à ductum ductus: ſic ab habitum *habitus*, h e. qualitas ac ſtatus, qui *habetur*. Gloſſ. *habitus* σχῆσις ἕξις: itidem à σχέω & ἔχω. *Habitior*, i. e. pinguior, Verr. Flacc. qui *bene habet*. Ter. Eun. a.2. ſc.3. quæ *habitudo* eſt corporis? Et: ſi qua eſt *habitior* paulo, pugilem eſſe ajunt. Ab *habeo*, *præbeo*, quaſi *præhibeo*. Pariter Græcis eſt παρέχω. *Præbitum* quaſi *præhabitum*. Plaut. Menæch. ancillas, penum, recte *præhibet*. Sic *Probi* ap. Feſt. quaſi *prohibi*, qui ſe à delinquendo *prohibent*. Virg. 1. Georg.

Labor omnia vincit Improbus.

i. e. qui non inhibetur, ἀπαρεμπόδιστος. Quam vocis proprietatem Interpretes ſeqvuti non ſunt. *Inhibeo* eſt totum verbum nauticum (inquit Cic. 13. epiſt. ad Att.) Arbitrabar ſuſtineri remos, cum inhibere eſſent remiges juſſi. Atqui tam etymon, quam uſus laxæ ſignificationis eſſe oſtendit. *Ineber* dicitur quaſi *inhiber* ab *inhibendo*. Gloſſ. *Enibra*, ἐναγία. *Enibrum*, πράγματος ἐπιβολαῖς. *Aves enebræ* (aut *inebræ*) ap. Feſt. quæ in auguriis aliquid fieri *prohibent*. Iſid. l.12. c.7. eædem aves dicuntur *inhibæ*, quod inhibeant. *Debeo*, à de & habeo: debitor enim non habet, ſed habuit: *Debilis* à debeo; ut labilis, ſtabilis, facilis formatur. *Redhibeo*, à re & habeo, D. interjecto εὐφωνίας ἕνεκα: ut redintegro, redamo. Ulpian. l.1. ad Edict. ædil. Curul. *Redhibere* eſt facere, ut rurſus habeat venditor, quod habuerit: & quia reddendo id fiebat, iccirco redhibitio eſt appellatio, quaſi redditio. Hæc ille. At vero hoc poſterius non commode: & forte non tam originem, quam modum redhibitionis, ut quæ reddendo fiat ſpectavit. Alias *redhibitio* factum eſt, ut exhibitio. A cohibeo eſt *cohibum*, quaſi *cohibitivum* Gloſſ.

cohi-

cohibum, κάλυξ, *Conibum*, κάλυξ ῥόδε μεμυκώς. Postea *cohibum*, κατὰ μετοχοπλὴν *cohum*, i.e. lorū, quo temo buris cum jugo colligatur, Varr. *Habeo* Græcis est ἔχω, & inusitatum χέω: fit ab Heb. אָחַז, i.e. tenuit, habuit. A Græco plurima veniunt *Hecticum*, τῇ ἕξει, vel habitu paratum, durabile: & à medicis ἑκτικῶς usurpatur. *Schema*, σχῆμα est habitus, prout res se habet Hesych. *Schema*, πλάσμα, μίμημα, ποιὸν διάθεσις. Plaut. in Amph. Servilem *schemam*, liberius dixit. Πλεονεκτέω est plus habeo. Πλεονεξία est pluris vel amplioris possessio. Ex accidente notat, plus habendi aviditatem sive avaritiam. 2. Cor. 9. Ὥσπερ πλεονεξίαν. Vet. Interpres, *tanquam avaritiam*. Erasm. *fraudationem*. Beza, ut *extortum aliquid*, vertit. Si vero Græcum penitius inspiciam & τὴν εὐλογίαν, quæ antecedit & τῇ πλεονεξίᾳ opponitur; malim interpretari tenacitatem, habendi cupiditatem, avaritiam. *Castellio* autem, qui *profusionem* exponit, nullo loco habendus est: cum ea duo vitia, profusio & tenacitas, adversissima sint.

Hæresis, αἵρεσις: ab αἱρέομαι. Ab eligendo, quod quisque eligat, quæ sequatur vitæ instituta, ut fuerunt Philosophor. sectæ. Tertull. de præscript. adversus hæret. *Hæreses dictæ Græca voce ex interpretatione electionis, qua quis sive ad instituendas sive ad suscipiendas eas utitur*, Ite ap. Judæos septem fuerunt hæreses: quod Epiphanius notat & Sigon l. 5. c. 11. de Repub. Heb. Nempe Sadducæi, Scribæ, Pharisæi, Hemerobaptistæ, Nazaræi, Osseni vel Essæi, & Herodiani. Legatur tamen simul Casaub. Ex. 1. sect. 9. contra Baron. Scal. l. 6. de emend. temporis. Fuller. l. 1. Misc c. 3. & l. 4. c. 3. Αἱρέω à בָּחַר, i. e. elegit.

Hagar, הָגָר, nomen ancillæ, quod è Bibliis notum. Inde *Hagareni* populi: nunc *Saraceni*, corrupte ה enim, ut ap. Græcos iste spiritus, aliquoties in sibulum abit: uti vulgo putant. Sed erudite *Waserus*: Hagareni, inquit, ab ipsis etiam veteribus Arabibus vocantur, *El-Hegarin*, vel *El-Magherin*; ab Hebr. *Hagrim*. Sane psalmor. paraphrastes Arabs Ἀγαρηνοὺς vertit *Mahgerim* vel *Mahgarim*, in

in Ps. 83. Inde μαγαρίζειν ap. Cedrenum est μαρμαρίζειν: & μαγαρισμός est μαρμαρισμός. Aliud tamen est *magar* ap. Turcas, qui ita Hungaros vocant. *Saraceni*, quos Σαρακηνοὺς vertunt Græci, Arabibus dicuntur *El-Sarak*; quæ vox significat furaces, λῃστρικοὺς καὶ νομαδικοὺς: quales sunt, qui Turcis dicuntur *Cosaki* Tartari, quales *Martolossi*, quales *Bandolieri* in Pyrenæis. Et certe Arabes rapinis etiam nunc hodie victitant, ceu genus hominum vagum καὶ νομαδικόν: à quibus ideo ortum adagium: *Ut Arabs in deserto*. Jer. 3. 2. & Ezech. 38. 13. de latronib aut prædonibus ex grassationibus, & latrociniis viventib. & vias observantibus, qui proprie sunt, quos *Ismaelim* idem Psalmus vocat, & Moses in historia Josephi venditi à fratrib. Epiph. Σαρακηνοὶ, οἱ καὶ Ἰσμαηλῖται παρ' ἡμῖν ἔχοντες. Hinc apparet, *Saracenos* dici non à Sara, Abrahami uxore. *Et post:* Arabes dicti sunt ab Heb. voce *herab*, vespera, quæ dicitur à miscendo seu commiscendo: quia tunc lux tenebris miscetur. Tropice est mixtura variorum populorum, turba miscellanea Jer. 15. 20. 24. Ubi Kimchi scribit Arabes vagos & mixtos, *habitantes tabernacula*, intelligi, qui, ob id Plinio dicti *Scenitæ*, pastionibus inprimis vacabant. Hæc ille. Legatur etiam Full. l. 2. Misc. c. 12.

Halcedo: quur enim Eustath. H. negligat, non video. Ab ἅλς & κεῖσθαι, quod sit avis marina. Aut ab ἀλκυὼν, *Halcyon*, quod fit à κύω: quoniam pullos in scopulo maris pariat. Plin. l. 10. c. 32.

Halec, non *alec*, vel *alex*, ut malunt aliqui. Ab ἁλιεὺς: ἅλς, mare, sal: quo gaudet & maceratur. *Haleces* quidam dicere trepidant: cum *soles* & *lunas* & *mundos* & *Phœnices* admittant: nempe *singularia*, & τὰ ἀριθμῷ πολλά. Aliud tamen est, quando *soles*, pro diebus, sumuntur. Quando sensu Philosophico disseritur, an plures sint *mundi*, quam unus? Cic. 1. de Nat. deor: Qvur non sexcenta millia *mundorum*, sed innumerabilia ausus es dicere. At vero & necessitas *Haleces* dicere omnino jubet: scilicet ob multitudinem. Nec abest autoritas. Scal. in Ex. multitudo *halecum*. Euric. Cordus 2. epig. Quod tres *haleces* dixi, me Sexte reprendis.

Hali-

Haliæetus, & *Haliætus*, ab ἅλς & ἀετός, Jonice αἰετός. Latine *Aetus* ex ἀετός. Scal. Ex. 23. Idem Falco, Nisus, Haliætus, è Virgilii pulcherr. poemate. Nisus enim in Haliætum; eo canente mutatus est. *Nisus* ab Avenario & Schindl. dicitur à נֵץ LXXII ἱέραξ. A נָשַׁב, volavit. Scal. in Ceirin. Virgilii: *Haliæetum* eandem & *Nisum* facit. Fere omnes invasit opinio. *Cirin* esse alaudam nostram, uno cristæ argumento: Nisum vero accipitrem. Quod & veteribus persuasum video. Nam in pervetusto Gloss. inveni: *Circum* ἱέρακα· ἐστὶ δὲ ὄρνεον μεταβληθείσης τῆς Σκύλλης τῆς Νίσου μεγαρέων. Frustra. Nam & accipiter non est genere aquilarum, ut haliæetus. Et *haliæetus*, ut ipsum nomen indicat, marinas & palustres aves venatur. At *alauda* non est marina avis. Tametsi audio, nescio quas marinas alaudas in Aremoricis inveniri. Esto. Non convenit alauda cum descriptione *Ciris* nostræ. Deinde quis nescit alaudam κορυδαλλίδα esse? Quid ergo opus est κο... vocari? Non est ergo *alauda* nostra. Itaque nec *haliæetus* accipiter. Quare cum parente meo puto Cirin eam esse, quam *Egrettam* vulgo vocamus. Neque obstet plumarum varietas, quæ hic ei attribuitur, non magis sane, quam Cygno, quem ποικιλόπτερον vocavit Pratinas Philiasius. Egrettam venatur falco. Nam accipitris congressus impar. Ergo haliæetus Virgilii est falco noster. Nam alius est Aristoteli. Ut alia echeneis est Aristot. & Plinio: alia Oppiano. Egrettarum cum sint duo genera; alterum cum apice in capite; alterum careat. Hoc, quod caret est Aristotelis λευκερωδιὸς: alterum κεῖρις. Ap. Plaut. *I nunc, venare leporem, nunc Cirim tenes*: manifesto ostenditur (est autem allusum ex apologo quodam) eum, qui Cirim venari potest, posse & leporem. Quod sane non faceret accipiter. At falco & leporem & *agrettam* seu *egrettam* capit. Hæc ille.

Halo, ἅλως: area circa Lunam: Latinis *corona*. Scilic. à figura illa. Seneca, *coronam* & aream vocat: interdum etiam *circulum*, & fulgorem sidera circumnectentem: l. 1. quæst. Nat. c. 2. Apul. de mundo: *Halos est cathena quædam luminis clarioris; per solis ambitum in se reverterens.*

tens. Sicuti & Aristoteli ad Alexandrum ἅλως dicitur ἔμφασις λαμπρὰ τινὸς ἄστρου περιαυγὴς, i. e. edita imago splendoris stellam fulgore suo ambiens.

Halophanea, seu rectius *Holophanta*: quid sit dubitatur. Quidam *Holophanta*, malunt: Gr. ὁλοφαντης, qui omnia ostentet, & mentiatur. Ab ὅλον & φαίνομαι. Ita enim Turneb. l. 11. 5. putat, *Holophantem*, i. e. in omni re impostorem vel qui omnia mentitur. Fest, *Halapanta* significat omnia mentientem: ἀπὸ τῆς ἄλης, i. e. πλάνης, & ἅπαντα. Ad quod Jos. Scal. Ego suspicor Plautum scripsisse *Halopanta* per O: ut παρὰ τὴν ἅλα, simile faceret: ut παρὰ τὸ σῦκον factum est sycophanta. Nihil significat *Halapanta*, sed Comice ex tempore lusum est, propter habitum marinum. Et recte hodie in codicib. Plautinis legitur per O. Halophantam. I. Palmerius: ἅλς contumeliæ verbum est, ut *febris*, *vomitus*, *pus*: hinc in Curgul. a. 4. sc. 1. *halophanta*: & Pœnulo, *halagoras*, ceu ἅλς ἀγορᾶς. Etiam Guliel. Canter. in explanatione hujus voculæ multus est l. 4. Nov. Lect. c. 10. At enim quænam istarum opinionum optima? Difficile est agere Palæmonem, & rectam instare viam, ubi tam magni viri diverse abeunt. Interim si & origo, & significatio putetur, malim cum Turnebo facere: ut sit ὁλοφαντης, quasi totus in ostentatione, & mendaciis. Quo sensu tantum abest, ut aliquid textui Plautino decedat, ut plus lucis accedat. Expresse enim ibi vocatur, *Nugator lepidus*: i. e. qui omnia lepide fingat, ostentet, mentiatur. Et Nonius obsuenda mendacia conduci *Holophantam* affirmat. Similiter *Sycophanta* ad verbum sonat *ficiloquus*: qui ficos semper in ore habet, lepidus, item cavillator.

Hallucinor, ab *Hallux*, aut *hallus*, i. e. maximus pedis digitus: i.e. impingo vel illido *hallum*: ab ἅλλεσθαι. Gloss. *hallus*, ποδὸς μέγας δάκτυλος. Formatur ut à balbus, balbucinor: à sermo sermocinor. Aliud est *alucinor*, i. e. videndo fallor, à *luce* aberro. Lux enim objectum visus. Lexic. Græcolat. *allucinor* παραβλέπω. Fulgent. in expos. serm. antiq. *Allucinare*, vane somniare. *Allucinatio*, lucis alie-

natio. *Allucitæ* somniatores. Itaque quod ab ἀλύω *t*; Agell. l. 16. c. 12. minus commode flectatur, indicio at documento sit compositum illud priscum in Festo, *a* *lucinasse*, id est, mente errasse. Ad quod Jos. Scal. Mar. festo ostendit & *allucinasse* compositum esse. Et ita e: Nam *Lucini* inter eos numerati, qui aliquo oculorum vitio laborant. Plin. l. 11. c. 37. *Ocellæ & Lucini* cognomen injuriæ habuerant. Hæc ille. Fuere tamen, qui cum S. scriberent *Luscini*. Sed & *Luscus*, *Lusciosus* à luce nominantur, interjecto S. sicuti *cæsna*, *dusmus* erat antiquis: quod nunc cœna; dumus. Illa autem retinuimus τῆς ἀσφαλείας ἕνεκα. Nam *Lucus* aliud significat. Itaque *Luscus* dici oportuit. Et *luscus* non nemini dicitur, quasi *Lucisecus*, cui *lux secta* aut ex parte adempta est. Gl. *Luscus* μονόφθαλμος. Nonius: *Lusciosi*, *ad lucernam non vident*.

Hamaxari, ab ἅμαξα i.e. currus. Inde verbum ἁμαξεύω. Plaut. Truc. a. 2. sc. 2. *Ut ego me ruri hamaxari mavelim patialem bovem*. Idem ibidem act. 2. sc. 7. *bonorum hamaxagogæ*. In Satyr. Petronii exstat *Chiromaxium* χειραμάξιον: quia manibus provehatur: Ub. Scal. in *cuma* ap. Fest. & Janus Dousa præcidan. c. 13. legi debet. *Hamaxobius* & *hamaxobita*, ab ἅμαξα & βίος. Plin. l. 4. Nat. hist. c. 12. *Sarmatæ, Græcis Sauromatæ eorumque hamaxobii*. Hor. l. 3. od. 24 *Quorum plaustra vagas rite trahunt domos*. Sil. l. 3. *Nulla domus, plaustris habitant.* — Tertull. l. 1. contra Marc. *hamaxobio instabilior*. Faciunt ἅμαξα ab ἅμα ἄγειν: vel ab ἅμα & ἄξων. Malo tamen ducere ab Hebr. עָמַס i. e. onerare.

Hara pro stabulo porcorum, anserum & similium. Etiam ergo locum quemvis cœnosum esse arguit. Ab Hebr. חֲרָא, *chora*, חוּר, חֲרִיס, i.e. excrementa, stercus, hara. Ex eodem formatur χεζω: inter alia polluo, inquino.

Haurio, ἀρύω, Scal. in Theoph. de pl. *Auster* è siccis locis flans humidus est nobis propter mare, quod transmeat: unde ab *hauriendo* Latin. nomen. Unde ab Hieron.

ron. vocatur Auster *pincerna pluviarum*: quod notat Rhodig. l. 15. c. 7. Quia vero auster è siccis locis flat, ut ajebat Scaliger, ideo benè Joh. Piscat. Nittenav. Palat. ab αὖος siccus: & ῥέω dicitur. Lazicus in rer. Vienn. comment, *Austriæ* nomen recenti seculo natum est, ante annos circiter quadragintos, ab *austri*, ut credo, venti flatu, qui ista in regione frequens est: vel ob similitudinem German. appellationis, Oesterreich (quod verisimilius mihi videtur) quod nomen orientali regnorum suorum limiti Francorum reges indiderant, ceu & occidentali Westenreich.

Haut. Quinctil. ait l. 1. sermo constat ratione, vetustate, autoritate, & consuetudine: Rationem præstat præcipue *analogia*, nonnunquam & *Etymologia*. Quidni ergo nos quoque rationi litemus ante omnia: nec *haud* ex consuetudine scribamus, sed *haut*? Quia, sic pronunciamus, non molliter: quia fit ab *aut*, conjunctione disjunctiva. Nihil enim aliud negatio, quam subjecti & prædicati divulsio. Et Græc. est οὔτε. Lips. l. 3. var. lect. c. 29. Et Scal. c. 22. L. L. potius utrunque ficciore elemento scribendum sit, *aut, haut*. Negativæ *haut*, addita est aspiratio differentiæ causa. Græc. fuit αὖτε. Omnis autem disjunctio obtinet vim negationis. Ab aut *autem*. Sicuti ab ita *item*. Et *autem* manifesta quoque distinctionis notula. Græc. νὴ & νὲ, quod cernis in νέποδες est per μετάθεσιν ab אַיִן, vel אִין: & Latinor. IN, quando privat. Ibidem: *Adque*, illi dixere, nos *atque*. Sane melior priscorum ratio. Nam & mollior sonus est, & origo servatur. Præpositionis enim vis adhuc manet ut dicamus: Tu *atque* ego: & fit, *Tu & ad te ego*. Sed voluere discrimen esse inter præpositionem & conjunctionem. Ejusdem modi fuit, *sed*. Nam e contrario olim erat, *Se, Et*. Disjungit enim: Tu curris *se & ego* sedeo, Separata enim est actio mea ab opere tuo. Adversatur enim vox illa, SE. *Papæ*, βαβαὶ & παπαὶ ab Hebr. אַבְגֵי quod ejusdem notæ.

Hedus, nonnullis ab αἰδώς, i. e. membrum genitiale:

quia ſit animal libidinoſum. Ovid. 13. Met. *tenero laſcivior hœdo*. Et illi per Æ ſcribunt. Malim *Hedus* ab Hebr. גְּדִי, *gedi*, quaſi *Gedus*. Et ejusdem ſignificatus. Veteres etiam ſcripſerunt, *Edus*.

Helcium eſt lorum aut capiſtrum, aut tænia ſpartea collo jumentorum indita, ut ea machinas trahant. *Helciarius* ap. Mart. l. 4. epig. 51. qui fune navim trahit, adversus undam. Et Sidon. l. 2. ep. 10. Curvorum hic chorus *helciariorum*. Ab ἕλκω. Sicut *alea* ab ἄλη, ἀλάομαι, erro. Nihil aleâ incertius.

Helleborus, ἑλλέβορος. παρὰ τὸ ἑλεῖν τῇ βορᾷ: quod edendo perimat. Ap. Dioſc. viſitur ἐλλέβορος: *elleborus*. Sed illud rectius. Latini vocant & *veratrum* quaſi *viratrum*, cum *virus* illud atrum, i.e. melancholicum humorem, si medice & modice ſumas, expugnet: ut diſſerit Dioſc. l. 4. & ad illum Matthiol. At vero Scalig. in Ceirin putat *veratrum* dici à *Verum*: Verare, *inquit*, eſt verbum vatum. Enn. *Satin vates erant ætate in agunda*. Et quia *veratores* & *veratrices* pro inſanis habebantur, ab eis helleborum *Veratrum*, quod eo inſani purgabantur. Hæc ille.

Helucum eſt languidum ac ſemiſomnium, quod poſt ebrietatem contingit. Græci vocant ἔωλον, *Feſt.* Ita *Tertullianus* de corona mil. gravitatem capitis vino excitatam, ſeu crapulam appellat, cum ſcribit: Liberum eundem apud Ægyptios *Oſirim*: Harpocration induſtria hederatum argumentatur, quod hederæ natura ſit caput ab heluco defenſare. Eo facit, quod etiam hedera Baccho olim conſecrata ſit. Plutarch. 3. Sympoſ. quæſt. 1. Rhod. lib. 11. c. 4. *Helucum* ab *helvone*. Vel ut à cado *caducum*: ita ab eluo *elucum*. Poſt H accendente (ut in heluo) *helucum*.

Hemina, media longa. Perſ. Sat. 1. *Fregerit heminas Aretii ædilis iniquas*, ἡμίνα. ὁ ἥμισυ, ἥμι. Eſt enim dimidium ſextarii: Athen. l. 11. τὴν δὲ κοτύλην καλεῖσθαι καὶ ἡμίναν. In ſancta lingua eſt חֵמֶת, *chemet*, quod non abludit. Eſt quippe urceus, vas, quod ſecundum Hieronymum *utrem* vocare poſſis. LXXII. vertunt ἀσκὸν: ſicuti Pagnin. & Tre-

& Tremell. *utrem.* Avenar. vero heminam Gen. 21. Ab ἡμισυ ἡμι, est Latinor. *Semi:* ut *semineces* ap. Virg. *Semita* ab *itu*, ut sit via minoris spatii: quasi *semi iter*, *semitia*, compendiaria & angusta via. *Varro* l. 4. qua ibant ab *itu* iter appellarunt: qua angusti *semitam*. Nec *sesqui* aliunde, sicut enucleat Scal. l. 2. poet. c. 26. At viri quidem docti, quid esset *sesqui*, diligentissime declararunt: unde esset non dixere. Nobis in originibus ita visum fuit. *Sesqui* fuisse per initia *semis æquum*. Idem enim est, quod ἡμιόλιον, semis totum. Postea usu exterquente coaluisse ad brevitatem. Inde Tereutianus novam posuit vocem, *sesquatæ*. Quam vocem August. in l. 1. de Musica c. 10. male fuit interpretatus: quasi, inquit, *se absq;*: veluti dicas, præter se, i. e. suam quantitatem, etiam dimidio superat. *Sestertius* quasi *semistertius*. Dicitur quarta pars denarii. Itaque cum denarius decussi, id est, decem assibus æstimabatur, tum *sestertius* duobus assibus & semisse permutabatur. At cum sexdecim assibus denarius æstimatus est, tum sestertius quatuor asses valuit, autore Plin. l. 33. *Sestertium* valet mille sestertiis numis. Suntq; idem mille numi & sestertiũ. Ut; quod Varro de re rustic. 3. scribit, mulum emtum octo *sestertiis*: hoc octo millib. numum dixit Macrob. Satur. 2. Item quod Tacit. annal. 11. capiendis pecuniis posuit modum usque dena *sestertia*: hoc Plin. Epist. 5. Peractis tamen negotiis permittebatur pecuniam duntaxat decem millium dare Varro l. 4. In argento dicti numi *denarii*, quod denos æris valebant: *quinarii*, quod quinos: *Sestertius*, quod semistertius: dupondius enim & semis antiquus est sestertius. Erat veteris consuetudinis, ut retro æra dicerentur, ita ut semistertius, semis quartus pronunciarent. Ab semis tertius igitur sestertius dictus. Videatur etiam Bud. de asse. l. 1. Charis. l. 1. Prisc. de pond.

Hercules, Ἡρακλέης & Ἡρακλῆς contractum. Ab Ἥρα, i. e. Juno, quæ denotat aerem: & à κλέος gloria. Quasi dicatur, vir supra vulgarem conditionem, aerius, cœlestis. Aut quasi *Heroum gloria*. ἥρως *heros*: ab ἔρα, vel ἀὴρ, quia

Heroes non sapiunt terrestria, sed supereminent instar aëris. Hebr. est חֹרִים *chorim*, Heroes, illustres. LXXII ἄρχοντες Ies. 34. 12. & alibi. Ἔντιμοι Neh. 2. 4. 5. 6. Et ubi in Hebræo est *chorim*: ibi *Targum* ponit רַבְרְבִין, i.e. principes, primores: ut Eccles. 10. 17. Ies. 34. 12. Jerem. 27. 20. Benè August. l. 10. de civit. *Herois* nomen a Junone dicitur tractum, quod Græce Juno ἥρα appellatur: & ideo, nescio quis, filius ejus Heros fuerit nuncupatus. Hoc videlicet veluti mysticum significante fabula, quod aer *Junoni* deputetur, ubi volunt cum dæmonibus *Heroas* habitare. Hæc ille. Lucanus:

Quodq; patet terras inter Lunæq; meatus
Semidei manes habitant: quos ignea virtus
Innocuos vita, patientes æheris imi
Fecit ——

Semidei, i. e. heroes: ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, ut vocat Hesiodus. Arnob. l. 2. *Semideos heroas*. Gloss. Cyr. ἡμίθεος, semideus, indiges *Heroina*, ἡρωίνη. Herois, ἡρωίς. Heroicus ἡρωϊκός. *Herodes* non aliunde: item *Herus*, *herilis*, annotante Scal. l. 1. L. L. c. 26. Et ab *Herus*, *heres*, *heredis*. Aut ab Hebr. יָרַשׁ, *iarasch*, *haras*, possedit, heres fuit. Gloss. *Heres*, κύριος, κληρονόμος. Etiam addit Minut. in Festo, libris ac lapidibus ver. *Heres*, sine diphthongo, spectari. *Heredis* appellationem veteres dominum significasse, *Justinianus*, aliique in jure prodiderunt. Videatur etiam Briss. l. 7. de form. Ab Hercules fit *Me hercule*, & *mehercle* & *mehercules*. Cic. orat. Libentius dixerim *me hercule*, quam *mehercules*. Juramentum Ethnicorum, Christianis fugiendum. Oritur à Gr. μὰ, quod alibi probavimus: & ab Hercules. Cæterum ut *Medius fidius*, *Mecastor*: ita etiam *mehercules* ἀναλόγως, recte dicitur, ut docent exempla.

Herniæ nomen, παρὰ τὸ ἔρνος formarunt: ut & ramicis à ramus. Utrunq; enim cum intestinum incipit in scrotum decidere, videtur *Ramum* facere. *Hirnea*, vel potius *Irnea*, ut ap. Plaut. amphit. genus vasis vinarii Antiquitus *Erneum*, unde & genus libi ei simile, aut ad ejus formam

mam fictum, vocabatur παρὰ τὸ ὄρνεον, quod avis figuram haberet: ut quod musculi formam, μυόβαρβον. Unde Myobarbum Ausonii. Nam βάρβος vasis genus. Sic quod Scarabæo similis, κάνθαρος. Scal. in Catal. Postea vero in Auson. idem *Scal.* seipsum corrigit. Non est, *inquit*, myobarbum παρὰ τὸ βαρβόν, ut putat Turneb. l. 3. c. 1. & ut nos quoque perperam aliquandiu putavimus. Nam hoc si esset; non neutro genere μυόβαρβον: sed masculino dicendum erat, μυόβαρβος. Deinde si βαρβὸς est mysterium Cereris: quid Baccho cum Cereris mysteriis? *Et post:* Bacchum cum cantharo oblongo & angusto fingi solitum, non solum veteribus autorib. qui hoc tradunt: sed & nobis ipsis credendum est, qui in veterib. marmorib. numis ac monumentis id observavimus. Nam alii sunt canthari, ex quib. vinum defundebatur in pateras: alii potorii canthari, quib. bibebatur. Arnob.

Quid ille in Liberi dextra pendens potorius cantharus? Illi canthari, ut dixi, oblongi sunt, & angustissima infima parte, qua committuntur basi suæ. Desinunt enim in turbinem subtilissimum, qui init basim ipsam. A qua similitudine & *muris* & *barbæ*, quæ in conum desinit, nomen ibrida voce, ex Lat. & Græco sermone insititium adeptus est, & vocatus est cantharus ille *myobarbum*. Quæ compositionis lascivia, ne cui forte mira videatur, habet similem in alio vase Romano; quod Græco nomine, item Latino *Nanum barbaton* vocabant. Græc. nomen est *Nanus*, sed figura Latina. Lat. nomen *barbatos*, sed figura Græca. Varro: *Quo postea accessit Nanus cum Græco nomine, & cum Latino nomine Græca figura barbatos.* Quare si id est in nominib. separatis: quidni & in compositis? *Et post:* Ego sane non dubito, quin ea sit vera conjectura, & ex Græco & Lat. joculariter composita sit vox, & *myobarbum* dictum, ut *myoparo*, propter longitudinem. Est enim piratici navigii genus.

Hetruria, quasi ἑτερεία: ab ἑτέρος ὅρος, qui extenderetur ad alteram ripam Tiberis. Ita ajunt in triviis, & plura. Aliis ab ὄθρυς, quod Cretice mons est. Scal. in Varro, de

ro. de re rust. ut λιγυρὲς (inquit) *Ligures*: sic ὄρ..οες, *Etrusci*. Ubi O in E mutatum more illo Romanor. antiquo. Nam veteres Pelasgi, qui insederunt in Italia, ita vocarunt nobilem partem Italiæ montosam (ὄροσς enim montes) ut τ πεδιάδα *Campaniam*. Gloss. *Campania*, πεδιάς. Καμπὸς enim eorum vox prisca. Sic *Hernicam*, asperam, ut in Græcia τ τραχῖνα. Sic oppositam orienti *Apuliam*, ἀπηλίαν, ἀπηλίαν. Ἕλη enim Sol. Eodem modo in Etruria vocarunt *Umbros*. Ea enim vox ap. veteres significabat spurium. Unde ap. Plinium insititium quoddam genus ovium *Umbri* dicuntur: ut ap. Græcos ὑμβρίκαλον

Hetta. Fest. est res minimi precii, quasi *hieta*, i.e. hiatus hominis, atque oscitatio. Ibibi Jos. Scal. Vet. gloss. *hetta*, *ecta*, φλουτὶς ὀξεῖα. At *Hitta* aliter interpretantur Glossæ: *Hitta*, *Hicta*, ὑμένος ῥοιᾶς: quod ciccum dici alibi diximus & *Hittus* φωνὴ κυνός. Unde factum *Hittio*, ἰχνεύω, proprium canum vestigia indagantium cum aliqua vocis nictatione.

Hieracium, ἱεράκιον: ab ἱέραξ, ἀπὸ τοῦ ἱέναι ὀξέως, i. e. φέρεσθαι: quia sit pernicissima avis, ut proverbio locum dederit: *Ocior accipitre*. Ap. Hebr. est רָאָה, *raah*, dictus, ab acuto visu. Inde malim ἱέραξ facere. Latini ducunt suum ab *accipiendo*, i.e. rapiendo. Hinc *acceptor* idem, qui accipiter: quomodo & Scal. in Cassandra Lycoph. utitur. Et in gloss. Isid. *pipiunculus*, accipiter, *acceptor*. *Mart*. l. 14. dist. 186. est prædo volucrum.

Hilaris & *hilarus*, ἱλαρὸς: ab ἱλάω. Ab hilaritate olim *Hilaria*, quæ ex eo concepta est, quod sol ab hoc æquinoctii die diem longiorem nocte protendit, ut Macrob. ait. Celebrata enim sunt 25. Martii. Turnebus Matris deum fuisse credit illas ferias. Ἱλάω, ἵλαος ab Hebr. סָלַח, mitis, benignus fuit.

Hinnus, e Gr. γῖννος vel ἴννος, dicitur ἡμίονος ex equo & asina natus. *Hinnulus* deminutum. Vel proprie *hinnulus*, ἴννος, est pullus vel equarum, vel cervarum, vel capreaŕu, vel damarum, vel similium. *Varro* l. 2. de re rust. c. 8. muli & hinni bigeneri. Gloss. Hinnulus, ὁ ἐξ ἵππου & ὄνου. Hinnuli.

nuli, γιβεἰ. Legatur etiam Hesych. Arist. l. 1. hist. Animal. c. 7. ἐπεὶ ἔστιν ἔν τι γένος, καὶ ἐπὶ τοῖς ἔχουσι χαίτην λοφούροις κελλυμένοις, οἷον ἵππῳ, καὶ ὄνῳ, καὶ ὀρεῖ, καὶ γίννῳ, καὶ ἴννῳ, i.e. interprete I. C. Scal. *Ea, quæ jubata sunt, & jumenta vocamus, unū quoddam genus habent commune: ut equus, asinus, mulus, ginnus, hinnus.* Et addit ibidem Scal. Diversa fecit ὀρέα, γίννον, ἴννον, καὶ ἡμίονον τοῦ περὶ τὴν Συρίαν. In 6. historiar. *innum* ex equâ & mulo ortum prodit. Hoc genus nobis ignotum est. Ibi ait hoc esse *ginnum*, quod νάνον in homine, & μετάχοιρον in porco. Nos & agnoscimus, & habuimus ex tauro & equâ ortum. Mirum, Plinius de *ginnis* nihil. Sed in 8. malum ex equa & asino: *hinnulos*, ex equo & asina. Quanquam in principio ejus capitis negligenter scripsit sic: *Mulum ex equâ & asino: mulam ex asinâ & equo:* quasi vero propterea sexus varietur. Columella melius: quod & quotidie nobis compertum est: utrumque ex utrisque: itemque ex onagro & equâ. Appellatos ab *hinnitu* patris *hinnos*, ait; & Varro in 2. de re rust. Hæc Scaliger.

Hippomanes, quod equos ad furorem & intemperies libidinum stimulat: ἱππομανές, à μανία, μαίνομαι. Ita dicitur nunc *planta*: ap. Theocr.

Ἱππομανὲς φυτόν ἐστι παρ' Ἀρκάσι -----

Neque id abusive, ut censet *Servius*: quia etiam in rabiem agit equos. Nunc *virus* ex inguinib. equarum defluens appellatur Hippomanes. Aristot. ὃ ῥεῖ ἐκ τοῦ αἰδοίου ὅμοιον γονῇ, λεπτότερον δὲ πολὺ ἢ τὸ τοῦ ἄρρενος. Virgil. 3. Georg.

> *Hinc demum hippomanes, vero quod nomine dicunt*
> *Pastores, lentum destillat ab inguine virus.*

Vero nomine, i. e. congruo cum re ipsa: utpote qua equi in furias aguntur. Tibull. l. 2. El. 4.

> *Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.*

Cupidæ, h. e. maris, aut coitus: dum amat, ut Ovid. ait: quid valeat virus amantis equæ. Deniq; *hippomanes* dicitur caro illa tenera in fronte pulli equini, recens editi; quam genitrix illico devorat, tanquam fomitem & quasi illicem amoris. Plin. l. 8. c. 42. Virg. 4. Æn.

Queritur & nascentis equi de fronte revulsus,
Et matri præreptus amor ----

Etiam Arist. l. 6. hist. Anim. c. 22. ὅταν δὲ τέκῃ ἡ ἵππος, τό τε χόριον εὐθὺς κατεσθίει, καὶ ἀπεσθίει τοῦ πώλου, ὃ ἐπιφύεται ἐπὶ τοῦ μετώπου τούτων τῶν πώλων, ὃ καλεῖται ἱππομανές. ἔστι δὲ τὸ μέγεθος, ἔλαττον μικρὸν ἰσχάδος· τὸ δὲ ἰδέαν, πλατὺ, περιφερὲς, μέλαν, i. e. interpr. I. C. Scal. *Equa ubi peperit illico devorat secundas. Itemque avulsum de pullo id, quod in equorum genere pullorum fronti innascitur, Hippomanes nomine: magnitudine parvæ caricæ, facie latum orbiculatum, nigrum.* Nomen igitur, *Hippomanes,* tribus illis, quæ dixi, commune; propter eundem effectum, h. e. insaniam, sive furorem, qui ex nimia cupiditate & æstu Veneris: quod ajunt Physici. Cæterum ab *Hippus,* ἵππος, est *Hippacare,* aut, ut Glossæ Isid. volunt. *hippitare*, i. e. celeriter animam ducere, ab equi halitu, qui est supra modum acutus, Fest. *Hippagines,* naves, quibus equi vehuntur. Græc. ἱππαγωγεῖς. *Ephippium,* ἐφίππιον. quod equo injicitur. *Philippus,* φίλιππος, à φιλέω, i. e. eques, amator equorum. *Equiselum,* rectius *equisetum*: ab equina cauda: ἵππουρις, *Hippuris.* Plin. l. 26. c. 13. Latin. *Equus* flectitur Jos. Scal. ab ἵππος. Aut equus (prius *echus, ecus*) ab ὀχέω, ὀκχέω, ἐποχέω: quia equi est vehere Hinc ὄχημα Hesychio est ἱππασία.

Hircus, olim etiam *ircus*, τράγος. Heb. צָפִיר, *zaphir, phir, hir,* addita Latinor. appendice, *hircus.* Quia vero is olidus aut fœtidus, inde *hircus* pro δυσωδία aut fœtore sumitur. *Catullus* car. 69.-- Tibi fertur valle sub alarum trux habitare caper. *Horat.* Polypus an gravis hirsutis cubet hircus in alis. *Idem*: Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum. *Idem l. 1. carm. od. 17.* Olentis uxores mariti, i. e. hirci fœtidi. *Ovid.* etiam ita, 1. de arte: Nec lædat nares virque paterque gregis, i. e. hircus. Videatur Joh à VVouvv. animadverſ. in Petron. Et Rhod. l. 15. c. 10. qui etiam hujus *graveolentiæ* causam ex Aristot. adducit. Inde & *hircosus.* Prudent. cynicos vocat hircosos: ab illuvie & sordibus. *Pers.* hic aliquis de gente *hircosa* centurionum. Ad quem Casaub. *hirco-*

hircoſam gentem nominat, illuviem eorum & δυσχέρειαν notans. *Et poſt*: Neque reſtringi debet vox hircoſa ad hirci fœtorem: verum pro quovis alio odore tetro γρω-κῶς accipiendum. Sic γράσωνα Græci dicunt, non eum ſolum qui γράσου i. e. hircum oleat: Sed quemvis δυσχε-ρῆ, ut appellat Theophr. in charact. Ap. Hebr. (quia *hircus* eſt dux gregis) עַתּוּדִים, *attudim*, i.e. hirci, ponuntur pro magnatib. ac principib. Ut Ieſ. 14.9. Omnes hirci terræ, i. e. principes. Sed & quia hircus eſt animal fœtidum ac ſalax, apud eosdem שְׂעִירִים, *Sehirim*, (à שָׂעִיר *Sahir*, i. e. hircus, à pilis ita nominatus) Satyros ac dæmonas notant. Ut Ieſ. 34.14. Et ante c. 13.21. *Sehirim* ſaltabunt ibi, i. e. diaboli, ut Chald. Interpr. vertit. LXXII. καὶ δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται. Vet. verſio: *piloſi* ſaltabunt ibi. Nam *Sahir* eſt & piloſus, hirſutus. Pagnin. *dæmones* ſaltabunt ibi. Aven. *Satyri* ſaltabunt ibi. Tremel. & Jun. vero aliter: *Scopes ſaltabunt illic.* Σκῶπες, aves deformes motu Satyrico, olim inauſpicatæ, voce incondita: Homerus meminit odyſſ. 5. Athen. l. 9. & 14. Latini etiam *aſiones* vocant, Galli ſua appellatione *dominas*: quæ avis eſt imitatrix ac paraſita & quodam genere ſaltatrix, ut loquitur Plin. l. 10. Nat. hiſt. c. 23. Hom. verſus Odyſſ. 5. eſt: σκῶπές θ' ἴρηκές τε τανύγλωσσοί τε κορῶναι. Videatur etiam Ariſt. l. 9. de hiſt. anim. c. 28. Sed ad Hebr. Lev. 17.7. Non ultra ſacrificabunt *Sehirim*. Vetus verſio: nequaquam ultra: immolabunt hoſtias ſuas *dæmonibus*. Pagn. item, *dæmonibus*. Avenarius *Satyris*. LXXII. Τοῖς ματαίοις, i. e. vanis, inanibus. Tremel. & Jun. etiam, *dæmonibus*. Vel ad Hebr. *horrentibus* aut *horrificis*, quia horridi ſunt & horrorem iis incutiunt, quib. apparent. Adeoque dæmones horrifica hircorum ſpecie colendos ſeſe magis cultoribusq; ſuis ſolent exhibere, ut ait Tremel. & Jun. In hunc locum *Rabbi Moſes* Maymonis ex libris, quos de myſteriis & ſacrificiis Chaldæor. Sabæorumq; legerat, tradit in more fuiſſe poſitum, ut ſacrificaturi diabolis in deſerta concederent, effoſſaq; fovea ſanguinem in eam injicerent,

ad

ad eam epularentur & in honorem malignorum spiritum dies festos celebrarent, referente *Bodin. l. 2. dæm. c. 6.* Ap. Græcos *diaboli* figura salacium Satyrorum, semivirorum. & semihircorum picti sunt. Et Zoroastes hircorum nomine dæmones intelligit, quia putidum & lascivum esse in proprietatib. hirci numeratur: quod Mirandulanus princeps obscure *r.* positione in Zoroastem significavit his verbis: Quid sit intelligendum per capros ap. Zoroasten, intelliget, qui legerit in libro *Bair*, quæ sit affinitas capris cum spiritib. Propria autem dæmonum est in lascivam brutamque cupiditatem dominatio, ut Hebræi annotant, dicentes Satanam portari à serpente, i. e. ut Philo Hebræus interpretatur, à voluptate, ut dicto loco *Bodinus* notat.

Hirundo. Ut cœruleus, pro cœluleus factum: ita hirundo, pro *helundo*, uti veteres utebantur, à χελιδὼν. *Chelidonia*, Gazæ *hirundinaris*: quod ea hirundo oculis pullorum medeatur, Plin. lib. 8. c. 27. autore. Vel quod sub hujus adventum germinet. Theoph. l. 7. c. 14. *Hirundo* (inquit Tertull. de pœnit.) *si excæcaverit pullos, novit illos oculare rursus de sua chelidonia.*

Historia est gesta res, ab ætatis nostræ memoria, Cic. 1. de Invent. At popularis illa est finitio. Nam historia est etiam nostra ætate factorum, immo rerum, quæ semper obviæ & æternæ. Quo Arist. Hist. animal. referenda. Igitur alia desideratur. Ea talis esto, Keckerm. Philos. & Log. illustris: *Historia est explicatio & notitia rerum singularium, eo fine suscepta, ut universalia ex iis evidentius à nobis intelligi & confirmari possint.* Ex origine ἱστορία est cognitio ocularis, ἵστωρ ἱστορία, ab ἴσημι & ὁράω. Quando quid novimus, non leviter, non ex rumore: sed indicio, & judicio visus, sive nostri, sive alterius, qui non fallit. Et hoc est, quod ait Comicus: *Pluris est oculatus testis unus, quam auriti decem: qui audiunt, audita dicunt: qui vident, plane sciunt.* Et in *Menæch.* servus plane alludit originem: quin nos hinc domum redimus, nisi si *historiam* scripturi sumus. Ergo qui scri-

ſcribere hiſtoriam cupit, & ſciat res, quas meditatur: & ita ſciat, ut vel ipſe viderit: vel quia omnia unum videre difficile, ab iis, qui viderunt & quib. fidendum, audiat.

Homilia, ὁμιλία: Græc. παρὰ τὸ ὁμοῦ τὰς ἴλας βάλλειν. Hebr. הַמֻלָּה, i.e. ſtrepitus verborum, turba, congregatio. Sed ὅμιλος vero peperit Latinor. *cumulus*: quod notat τὸ ὁμοῦ, ſive conjunctam multitudinem.

Homonyma, ὁμώνυμα ab ὁμῶς & ὄνομα. Ionicè ὄνυμα. Iſid. l. 1. c. 6. *Homonyma hoc eſt, uninomina*. Ergo homonymos eſt cognominis, & idem nomen habens. Sicuti etiam *ſynonymos*, συνώνυμος. Papias: *Synonyma id eſt plurinomina*. Damaſc. dial. c. 33. πολυώνυμα. Tamen res propriè πολυώνυμος eſt, quæ habet multa nomina. Sed loquatur Scal. Noſtris recentiorib. aptiſſimo vocabulo *æquivoca* libuit appellare: quaſi vocis hæreditate æqualē rem inæqualem repræſentarent. Si quis *Unonyma* velit dicere, nihil vetat: ſed Græca appellatio magis ſapit: ὁμῶς enim ſimul ſignificat, non autem ἴσως. Itaque Latini non ita recte, cum æquitatem illam interſeruere, *Æquivoca*. Itaque commodius fortaſſe nos *Unonyma*: ut *una* ſit adverbium ſimul. *Synonyma*, συνώνυμα, Græcis prudentiſſime dicuntur. Cum nomine enim rem communicabant. Non enim τὸ σὺν, conjungit ea ſub nomine: ſed nomen & nominis rationem. Latine *cognomina* rectiſſime dicas. Παρώνυμα, quæ παρὰ ἔπεσι derivarentur, ſola terminatione à priore differentia. Latini *denominativa* commode vocitarunt: Scal. c. 91. LL.

Honos honor. Veteres *Onor* ſcribebant: Eſt à priſco ὀνὴ: unde ὀνίνημι: ut ab ὠνὴ factum ὠνεῖσθαι; ait Joſ. Scalig. Heſych. ὦνος ὠνὴ τιμὴ ἡ καταβαλλομένη ἀντί τινος. Sunt autem ὄνημι, ὀνίνημι, ὀνέω, ὄνειαρ & cætera ab Hebr. הוֹן, vel אוֹן, *on*, i.e. utilitas, facultas, opulentia, aut opes labore aut conatu partæ. Procreat etiam Latinum, *Conor conatus*: הוֹן, *hon*, *con*.

Horatius non ab ὡραῖος: non ab *oro*, quia repugnat modulus primæ ſyllabæ, quæ brevis. Sed ab ὁρᾶν: unde ὁρατὸς

Prop. 3. Et cecinit Curios fratres & *Horatia* pila. Ovid. 4. Trist. Detinuit nostras numerosus *Horatius* aures. Temere itaq; *Oratius*, omissa litera H. scribitur. Adversatur origini: Græcis scriptorib. quib. est ὁρᾶτιος: marmori, quod Venusiæ, in patria Horatii legitur: C. OPTIO FILIO HORATIO LEGATO XII. COHORTIS PRIM. Denique numo æneo exprimenti ipsam Horatii effigiem, in quo hæc verba: FLACCUS HORATIUS. Est vero idem, qui aspectabilis, ὁρατός. Plato in Timæo, ubi de Deo loquitur, ipsum videlicet fecisse ζῶον ἓν ὁρατὸν, Id Cic. de univers. vertit, animal *unum aspectabile*: seu, ut idem in Offic. loquitur, *spectatu dignum*, ὁράω, ut & ἴσωρ, ἱστορέω, est ab Heb. רָאָה *raah*, *ora*, vidit, aspexit, intuitus est.

Hordeum, κριθή: dicitur vulgo quasi *aridum*: causa minus probabili. Rectius *hordeum*, quasi *horredum*, ab *horreo*: quia *horridum* & quasi *hirsutum* est, præ aliis frumenti generibus. Etymo huic subveniunt Hebræi Quippe *hordeum* similiter τὸ שְׂעֹרָה Deut. 8. 8. vocant, quod sit hirsutum. A verbo שָׂעַר quod est *horrere*. Item שֵׂעָר est horror, pilus.

Horizon, ab ὅρει, terminus. ὁρίζω finio. Cic. 2. de divin. Illi orbes, qui cœlum quasi medium dividunt & adspectum nostrum definiunt, à Gr. ὁρίζοντες, à nobis *Finientes* rectissime nominari possunt. Aliud est ὄρος, i.e. mons: ὄρος, οὖρος: Inde *Urus*, ὀρεινὸς βοῦς, bos montanus: sive bos ferus, ap. Macrob. l. 6. c. 4. At ὄρος ab Hebr. הַר *har*, i.e. ὄρος. *Aaron* vel *Aharon* est mons, sive princeps laudis, הַר, mons. *Ron*, רוֹן, i. e. cantio, laus. Radic. רָנַן, i. e. ovavit, cecinit, exclamavit præ lætitia. Unde & Græc. ὄρνις: scilicet à cantus perpetuitate. Avia nam resonant avibus, inquit ille.

Horror est asperitas corporis, ubi contrahitur cutis & arrigitur coma. Similiter ap. Hebr. est vox שֵׂעָר, *sahar*, i. e. horror, ubi pili exstant rigidi. Et יָגֹר, *jagor*, est hor-

horruit. Et צַמִּים est horridus, quasi *crinitum* dicas. Job. 5. 5. Sic etiam Latini. Horat. epod. 5. *Horrens capillis*. Veget. l. 1. de Molum. c. 3. *Fit gracilis horrentibus pilis*. Apul. Apol. *Capillus horrore implexus*. Et 3. metamorph. *Immodicis horripilant auctibus*. Immò etiã vocumlæ *hirtus* & *hirsutus* videntur ab isto horrore pilorum exstitisse. Hinc *Hirsutus* quasi *horrens setis* à Perotto dicitur. Glos. *horripilatur*, ὀρθοθριχεῖ. Eccles. 27. 15. *horripilationem capiti statuet*. Descripsit maximus poetarum: *Obstupui, steteruntque comæ*. Id propterea fit, quod introrsum refugiunt spiritus, cutemque destituunt. Vox autem est à re ipsa, quam æmuletur, desumta. *Metus*, ut finit Cic. 2. Tusc. est opinio magni mali impendentis. Idem in Cat. *Metuere* est servorum: *vereri* liberorum. *Metus* (inquit Scal. Ex. 312.) est demissio animi propter expectationem futuri mali, παρὰ τὸ μένειν. Amittitur enim constantia. Sic dicimus abjicere consilium. Scal. vero in Conj. ducit à μέθω: quod est antiq. unde μέμοθαι, μόθος.

Hortus, à χόρτος: quod nunc herba est, vel gramen, vel etiam fœnum (unde etiam Latin. *cordum*) nunc septum. Etymon horto conveniens. Matth. 6. Χόρτος τοῦ ἀγροῦ, i. e. gramen agri. Jac. 1. ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται, i. e. flos herbæ: Vel etiam flos horti: sicut κρίνα τοῦ ἀγροῦ, lilia agri.

Hosanna, ὡσαννά, Matth. 21. Marci 11. Aut potius dicendum, *Hosianna*, i. e. serva quæso, σῶσον, ut LXXII interpretantur. In Hebr. ex Psalm. 118. est הוֹשִׁיעָה נָּא *hoschihahna*, serva nunc. Conflata est vox, ex verbo הוֹשִׁיעַ, *hoschiah*, in *Hiphil*, servavit, ἔσωσε: & ex particula נָא, *na*, id est, age, eja, quæso, nunc. Ap. Syrum legitur, הוֹשַׁעְנָא, *hoschahanah*. Hieron. tom. 5. ep. ad Damas. Hebræi inter reliquas proprietates linguæ suæ habent interjectionem, ut quando volunt Dominum deprecari, ponant verbum petentis affectu, & dicant: אָנָּה יְהוָה, *annah, Iehovah*: quod 70. dixerunt, ὦ κύριε. *Hoschiah* ergo salvifica interpretatur. *Annah* interjectio de-

deprecantis eſt. Si ex his duobus compoſitum velis facere, dices, *Hoſianna*, ſive ut nos loquimur, *Oſanna*, media vocali litera eliſa. Quapropter ubi nos legimus in Latino: *ô Domine ſalvum me fac! O Domine bene complace! Benedictus qui venit in nomine Domini*; Juxta Hebr. ſenſum legere poſſumus: Obſecro Domine, ſalvum fac: Obſecro Domine proſperare! Ang. Caninius de locis N. Teſtam. *Hoſanna* proprie ſignificare ramos ſalicum tradit: verum uſurpari conſuevisse pro ramis etiam aliarum arborum, atque adeo in ſcenopegia moris fuiſſe portare *hoſanna*, ac circumire cum *hoſanna* h. e. cum arboris ramo: & ſic optime convenire, quod dicitur ab Evangeliſtis, turbam acclamaſſe: *Hoſanna filio David*, h. e. *Rami filio David*. Etiam Tremel. ita ſcribit: Utebantur hac voce, præſertim in feſto tabernaculorum, quo gaudium ſuum & fiduciam ex præteriti beneficii recordatione plenius excitarent & in poſterum ſibi confirmarent, atque in ſpe Meſſiæ conquieſcerent. Unde etiam factum, ut & dies illi feſti, & rami quos geſtarent in illis, à fauſta illa & ſolenni acclamatione vocati ſint *hoſchianna*, ſicut explicatur fuſius in Talm. l. de feſto Tabernac. Scal. in chron. Euſeb. *Oſanna* eſt ὄχος ſive ramus qui geſtatur in ὀχοφορίᾳ σκηνοπηγίας. Itaque ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, nihil aliud eſt, quam ὁ ὄχος τῷ υἱῷ Δαβίδ. *Hæc ille*. At proprie vero, ut ante dictum, *hoſianna*, eſt fauſta illa & feſtiva προσφώνησις: *Serva & opitulare quæſo*, ex Pſal. 118. Atque ita omnino in Matth. & Marco exponendum, non per τὸν ὄχον, vel ramum. Quæ ſignificatio tropica eſt, & ab illa acclamatione ſumta. Et quid ſonet quæſo: ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις: *Ramus*, ὄχος, in altiſſimis. Immo *Hoſanno*, i. e. ſerva, ô Deus, qui in altiſſimis es. Legatur Caſaub. Ex. 16. Num. 2. contra Baronium Suid. ὡσαννὰ interpretatur δόξαν, *gloriam*. Juſtin. Martyr Quæſt. & reſponſ. 50. μεγαλοσύνην ὑπερκειμένην, magnificentiam eminentem. Clemens Alexandr. pædag. l. 1. c. 4. φῶς καὶ δόξαν καὶ αἶνον μεθ' ἱκετηρίας: lucem & gloriam & laudem cum precatione. Sed illi non tam vocem *hoſianna*, quæ nihil tale ſignificat;

cat; quam Lucam spectarunt, ut in cujus c. 19. legatur: δόξα ἐν ὑψίστοις: pro quo Matth. & Marcus *hosanna* habent.

Hostimentum, in Plaut. & Fest. est æquamentum, ἀντισήκωσις, ἀμοιβή. *Hostire* est æquare. Glossæ Isid. *hostit* æquat adplanat. Scilicet ab ὅσος, ὅσος: cum æquatios in tanto quanto, h. e. proportione æquali consistat.

Humanus, ab homine: κατ᾽ ἀντίστιχον. Quamvis antiqui & *hemo hemonis*: & *humo*, *huminis* dixerint. Ut à silva silvanus, ab opidum opidanus: ita eadem analogia ab *humo humanus* ducitur. *Humanitas* virtus, quæ maxima hominis officia complectitur. Gr. ἀνθρωπότης ἢ ἀνθρωπισμός. *Studia humanitatis: literæ humaniores* dicuntur, quæ alias bonæ artes aut liberales, μαθήματα. Et merito. Sunt enim ab hominibus, Dei gratia, inventæ: sunt hominum propriæ. Et qui finis illarum? Ut ruditas illa animi, &, ut sic dicam, agrestis ferocitas exuatur, & *homini humanitas* reddatur. Aristot. πᾶσα τέχνη καὶ παιδεία τὸ προσλεῖπον βούλεται τῆς φύσεως ἀναπληροῦν. Τὸ προσλεῖπον, i. e. quidquid deest: uno verbo si vis, humanitas quæ natura abest, per has artes reddenda Plato evidenter: ὁ ἄνθρωπος παιδείας μὲν ὀρθῆς τυχὼν θειότατον ἡμερώτατόν τε ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ. Μὴ ἱκανῶς δὲ, ἢ μὴ καλῶς τραφὲν, ἀγριώτατον μὲν ὁπόσα φύει γῆ.

Humus ait Scal. l. 1. L. L. c. 26. est ab ὕμαι. Ita erit terra *compluta*. Vel à χυμὸς, quod est liquor à χέω. Hebr. est הִמְסָה liquefecit. Item מָסַס est liquefieri: מָס liquescens: תֶּמֶס liquefactio. A χυμός vero, aut ab Hebr. illo, recta fit *humos*, *humor* & *humeo*. A χαμαὶ potius *Humi* & *humus*. Unde & *humilis*: sicut à χαμαὶ est χαμηλὸς aut χαμαλός. *Posthumus* à *post* & *humus*, i. e. qui *post humationem*, sive sepulturam patris sui nascitur. Notum enim est, quod *humare* sit sepelire, mandare terræ. Videatur Hotoman. in comm. Leg 12. tab. *Posthumare* Tertulliano est post nasci & posteriorem esse. *Plaut.* manifesto alludit in Aul. *Post* mediam ætatem, qui mediam ætatem, qui mediam ducit uxorem domum: Si *eam* senex anum prægnantem fortuito fecerit; Quid dubitas, quin sit paratum

nomen puero *posthumus*? Et Cic. 3. de fin. Diciturq; ut liberis consultum velimus, etiamsi *posthumi* futuri sint. Idem pro A. Cæcin. filium *posthumum* appellat, qui natus erat defuncto patre dictusque *Posthumus*. Festus: *Posthumus* i. e. post patris mortem natus. Plutarch. in Sulla: οἱ ὕστερον τῶν πατέρων τελευτῆς γενόμενοι. Theophilus paraphrastes juris Inst. Tit. 13. de tutel. ποστοῦμοι, οἱ μετὰ τὴν ἡμετέραν γινόμενοι τελευτήν. Quod monuit etiam clariss. VVigand. Spanhem. Atque ea cum ita sint, ideo H. ne omittatur, nec scribatur, *Posthumus*: ut nonnulli malunt. Cujac. l. 3. obs. c. 4. *Posthumus* enim est extremus. ut formatur citimus & citumus: intimus & intumus: extimus & extumus: sic *postimus* & *postumus*. Atque rursum, ut extimus & extremus dicitur: ita etiam *postimus* & *postremus*. Scilicet à *posterus*, *post*. Ut itaque origo: sic etiam significatio dispar, *posthumus* & *postumus*: quæ ne confundatur. A *postumus* fecit Tertull. verbum *postumare*: uti ab intimus intimare. Apol. c. 19. *Mosi postumant*, i. e. posteriores sunt. Inde componitur liticula illa ap. Agell. l. 2. c. 16. è Virg, 6. Æn. Tua *postuma* proles. Nimirum si Silvius post obitum Æneæ natus sit, ut multi tradiderunt: jure *posthuma* proles dicatur. Alioquin & *postuma*, i. e. ultima, ratione ordinis, non incommode appelletur. Ita recte: *postuma dies*, i.e. extrema. *Postuma* spes, i. e. ultima ap. Apuleium.

Hyades sunt in fronte Tauri. Hesiodo 5. Proclo. 6. Higino 7. numerantur. Maro innuit originem, dum 1. Æn. nominat *pluvias*: ἀπὸ τοῦ ὕειν, quod cient. Aperte Ovid. 5. Fast. Navita quas hyadas Graius ab *imbre* vocat. Et paulo post;

Mater Hyan & Hyan mœstæ flevere sorores,
Cervicemq; polo suppositurus Atlas:
Victus uterq; parens tamen est pietate sororum,
Illa dedit cœlum, nomina fecit Hyas.

Idem ait Cic. 2 de Nat. deor. Quo sensu & *succulæ* à *succulo*, vel humore, ap. Plin. l. 2. c. 42. & l. 18. c. 26. Veteribus etiam sidus *Palilitium*, quia Palilibus vesperi occidere incipiebant. Vel, à natali die Urbis Palilibus, ut notat Scal.

in

in l.5.Manili. Ap.Agell.l.13 c.9. Tull. Tiro M.Cic.libertus ita: Adeo (inquit) veter. Romani literas Græcas nesciverunt, & rudes Græcæ linguæ fuerunt, ut stellas, quæ in capite Tauri sunt, propterea *succulas* appellarint quod eas ὑάδας Græci vocant, tanquam ad verbum Latinum Græci verbi interpretamentū sit: quia Gr. ὕες, sues Lat. dicuntur. Sed ὑάδας (inquit) οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν, ita ut nostri Opifici: sed ab eo, quod est ὕειν, appellantur. Nam & cum oriuntur, & cum occidunt, tempestates, pluvias, largosq; imbres cient. *Pluere* a. Gr. lingua ὕειν dicitur. Hæc Tiro in pandect. Sed n. veteres nostri, non usq; eo Opici, & Agrestes fuerunt, ut stellas hyadas iccirco succulas nominarent, quod ὕες, Latine sues dicantur: Sed, ut, quod Græci ὑπὲρ nos *super* dicimus: quod illi ὕπτιος, nos *supinus*: quod ὑφορβὸς (ab ὗς & φέρβω pasco) nos *subulcus*: quod item illi ὕπνος nos primo *sypnus*, deinde per y Græcæ, Latinæq; O literæ cognationem *sopnus*. Sic quod ab illis ὑάδες, à nobis primo *syades*, deinde *suculæ* appellatæ. Hæc Agell.

Hyems, aut Romane *Hiems*: Lucio Cæcilio & aliis *hyemps*, ut sumptus, tempte. Illud vero potius. Παρὰ τὸ ὕειν, quoniam pars anni pluviarum & tempestatum plenissima. Virg. 1. Georg. Nescivere *hiemem*, i.e. humiditatem aut pluviam. *Hibernus*, i.e. hiemalis, ab hieme: ut à diu; diurnus: hodie hodiernus. Quasi *himernus*. B enim & M invicem permutari solent. Etiam alludit χειμερινός. Et sic à χειμὰς aut χειμὼν etiam derivabitur *hiems*. Porro Gr. χειμὼν ἢ χεῖμα, plerisque dicitur à χέω, quod est fundo. Ap. Hebr. est כִּימָה, i.e. sidus cœleste, cujus ortus & occasus efficit frigora ac tempestates. Quidam interpretantur aquosum *Orionem*: quidam *Arcturum*. Hamos 5. 8. faciens כִּימָה, *cimah*. Vet. versio: Facientem arcturum & orionem. *Pagnin.* Qui facit arcturum & orionem. *Tremell.* Quærite opificem pleiadum & orionis. *Abenar.* faciens arcturum & succulas. LXXII. penitus ab Hebræo secesserunt: ὁ ποιῶν πάντα. Idem vero Job. 9. 9. aliter vertunt: ὁ ποιῶν πλειάδα καὶ ἕσπερον καὶ ἀρκτοῦρον καὶ ταμεῖα νότου. Quod vet. versio ita: Qui facit arcturum, & oriona & hyadas & interiora austri. *Pagnin.* Qui

facit arcturum, oriona & pleiades & penetralia austri. *Tremel.* Qui facit arcturum, orionem & pleiades: ac penetralium austri sidera. *Avenar.* Qui facit arcturum, suculas, & orionem & penetralia austri.

Hygiea, hygea; crebro hodie in usum venit. Ὑγίεια ὑγεία, jota extrito: ὑγιὴς, sanus. Ab Hebr. גָּהָה, sanavit. Ars illa ὑγιεινὴ, aut medicina quur *muta* dicitur. Liceat mihi διεξοδικῶς quærere: & illud Virgilii, 12. Æn.

Mutas agitare inglorius artes, delibare.

Mutas, i. e. latentes, *ignobiles*, aut ignominiosas, dicuntur ἀδίαζοι; decepti *vocula inglorius*. At non pertinet ad artem, sed ad consilium viri, qui maluit domi suæ latere quam extra opibus inhiare aut gloriæ. Potius vocat *mutas* συγκριτικῶς, i. e. comparat cum strepitu augurii citharæ, sagittarum, quibus medicam Japis prætulit: etiam in se *mutam*, h. e. difficilem, obscuram, & quia olim discipulos medicorum oportebat esse *mutos*, ἀφώνους, i. silere mysteria illa, nec in vulgum spargere. Menandri illud; non vult mussare medicum, sed taxat garrulum, aut blateronem: ἰατρὸς ἀδόλεσχος νοσοῦντι πάλιν νόσος Mercur. l. 3. Var. lect. c. 13. probat sententiam Fulv. Ursini Mutam dici à Virgilio: quod tota medicinæ vis in operationib. ac remediis potius, quam in sermonib. atque eloquentia collocetur.

Hymen, hymenis, media brevi, contra Priscian. Nam & Poetæ corripiunt, & Græcis est ὑμὴν, ένος. Est in natura muliebri membranula, quæ scinditur virginib. primo quoque Veneris tentamento atque aditu. Inde factum nomen Numini à Græcis. Existimarim (inquit in Anatom. *Laurent.*) cervicis latera nondum Venerem expertis duntaxat, quasi conglutinata connivere, quæ primus concubitus magna ex parte divellat. Quod si membranula quædam cervici adnascatur, id vitio conformationis contingere puto. Sic sæpe ad osculi & vulvæ extremum caruncula aut membrana concrescit: & hunc affectum Paulus φίμωσιν, Latini mulieres has non *perforatas* aut velatas dicunt, *Hac ille*. *Hymenæus* est carmen nuptia-

nuptiale, ὑμέναιος. Pollux: ὑμὴν & ὑμέναιος, τὸ ᾆσμα τὸ γαμήλιον *Hymeneius* ὑμένειος. Numeris hymeneia dicam gaudia, ait ille. Hymeneon, ὑμένιον: i. e. membranula. An etiam *Hymenæon* dicatur in neutro? vel tanquam Adjectivum, ut vota hymenæa, , id est nuptialia; quæritur. Apud neminem è veterib. quantum memoria mea fert: legi. Lucr. n. l. 1. Græcos imitatur.

Posset claro comitari hymenæo.

Interim *Hymenæon* dici potest analogice, mutato casu è Græco ὑμέναιος: quomodo alias *lagena*, *metreta*. Aut etiam jure suo Romani in urbem recipiant hoc tanquam Adjectivum, *Hymenæus*, *a*, *um*: ut alia similia. Lotich.

-- ad sponsæ thalamos hyemenæa canamus.

Quale vero illud sit Calentii, nescio cujus; *audis tædiferum pueros Hymenæa canentes.* non satis conjecturam capio. Sic forte pallietur: Audis canentes Hymenæa tædiferum, id est, tædiferorum, hoc est, qualia canunt tædiferi. Stigelius vero erravit. Gratulor ergo tibi *felicem hymenæa*, SABINE. Id quod nulla ratione excusari quit; nulla veterum autoritate.

Hymnus, ὕμνος, ab ὕδω: quod ab Hebr. הֵידָד, *hedad*, i. e. jubilum, celeusma, exclamatio læta.

Hypocrita, ab ὑπὸ & κρίνομαι: qui subdole & occulte judicat aut simulat. Isid. l. 10. est simulator. Græce ὑποκριτής: ης abit in A ap. Latin. Ut τηγανίτης, ταγανίτης, *taganita*, à τήγανον: πειρατὴς, *pirata*, à πειράω: *Catarracta*, καταῤῥάκτης, & omisso, R. *Cataracta*, καταράκτη: à ruptione, ῥάσσω, ἀράσσω. Luc. l. 10. dicuntur præcipites Cataractæ.

Hyssopus, ὕσσωπος, ab אֵזוֹב, quod ejusdem significatus. Jun. in Ex. 12. 22. Hebr. *ezob* & *tzahtar* Arabum primo & per se latæ sunt significationis. Nam & hyssopum & omnia origani genera & thymbram & thymum & satureiam complectitur utrumque, velut affinitate juncta. Sed κατ' ἐξοχὴν accipiuntur angustius Nam quia *ezob* ad fluctus, tussim, duritias, collectiones & manantia ulcera utilis est, quæ indicantur etymo: speciatim hac voce *hyssopus* designatur, quæ principatum in eo

genere obtinet. *Tzahtar* vero Satureiam ſonat, quaſi minima in ſuo genere. Huc me adducit autoritas apoſtoli Heb. 9. 19. qui ἐν τοῖς καθολικοῖς legitimorum rituum nominat hyſſopum, reſpiciens ad eam legem, quæ eſt Num. 19. Nec obſtat quod 1. Reg. 4. 37. cedro opponitur & parietinas amare dicitur. Nam oppoſitio fit rerum ὁμογενῶν ac non genere differentium. Eſt autem genus commune utriusq; plantæ in ſcapum aſſurgens vel cauleſcens: quo in genere certum eſt maximam cedrum fere, Satureiam minimam appellari.

I.

Jacobus, i.e. ſupplantator. Tenuit n. plantam fratris Eſavi R. עָקַב, i.e. calcaneo ſupplantavit, item peſſumdedit. Ex *manu* & *calcaneo* nomen eſt compoſitum, inquit Tremel. & Jun.

Jambus. Catullo ſunt *Truces jambi*. Terent. de pedib. *Erit jambus, pes virilis, acer, & raptim citus*. Videatur etiam Diomed. l. 3. pe pede & ejus diviſ. Scal. l. 1. poet. c. 54. ἰαμβίζειν impetere: παρὰ τὸ ἰέναι & ἀναβαίνειν, cum inſurgimus jaculationi. Non autem à *Jambe* muliercula, à qua verſus uſum ſibi ſumſerit Hipponax & nominarit, ut ait Hephæſtio: quia lavanti lanam ſibi cum faceſſeret negotium Poeta, illo eum verſiculo amoverit, quo poſtea delectatus eſt:

Ἄνθρωπ' ἄπελθε τὴν σκάφην ἀνατρέπεις.

Et c. 12. Hoc fuit ἰαμβίζειν quod nos maledicere: ſicut ait Ariſtot. & repetit Strabo. Inde noſtrum *jacere*, παρὰ τὸ ἰέναι ἄχος. Unde *jacere* maledicta ap. Liv. *jacere* contumeliam atq; etiam injuriam ap. Cic. Ex quo ad eandem notionem, *objicio*, compoſitum eſt. Etiam τὸ *jaceo* affine eſt ἔακα ab ἴημι. Martin. *jacio* facit ab ἴα vis & κίω, eo. A *jacio*, *jactum*, eſt *jactura*. Ut à naſcor natum, natura. Facere jacturam, quando res projicitur. Item *jaculum* à jacio. Quomodo *Jaculum* rete dicatur in Plauto, non poſſum non doctorum ἐξηγήτας adducere. Plaut. aſin. a. 1. ſ. 1. *Venari a. rete jaculo in medio mari*. Eſt *rete jaculum* dictum à *jaciendo*: quod & *funda* appellatur à fundendo, vel fundo. 2. Geor. Atq; alius latum *funda* cum verberat amnem. Dicitur

tur *jaculum rete* ad differentiam *verriculi*, quod non jacitur, sed verritur. Hebr. מִכְמֹרֶת vertit Tremel. & Jun. per *rete jaculum*. Gr. ἀμφίβληστρον. Scal. in Catal. *Rete jaculum* dici ait, ut *metra verba* Virgil *pallium peristroma* Ulp. *arvus ager*, *laniena taberna* Varr. ap. Nonn. *ancile scutum*, *lapidem silicem*, *tibicini modi*, *pœna multa* ap. Cic. *fidicinæ fides*. *ventus turbo*, ap Plaut. *Hæc ille*. Mihi videtur cum alterũ semper alteri adjiciatur, declarationis & majoris differentiæ causa, posse excusari per *appositionem*, ut vocant Grammatici: quædam etiam esse *adjectiva*, quæ tamen communiter pro *substantivis* usurpantur: qualia multa sunt, ut amicus, festum, pecunia. Ita jaculum, arvus, ventus, ancile. Sed ad propositum. *Subjicio*: unde *subjices*, quia subjiciuntur. *Subices* Enn. in Achille pro *subjectis* posuit: *Nubes per ego Deum subices humidas*. Analogice *subjices* & *subices* dicuntur: ut *objices* & *obices*, quia *objiciuntur* foribus. Germ. Fürwurff Perot. *obex significat objectum sive objectionem cujuscumq; rei*. Quod etiam in 4. Georg. firmat Serv. *Obiex*, objicis ab *objicio*: *obex*, obicis, ab obicio. *Porricio*, ex disciplina aruspicum, & ex præcepto potificum solenne sacrificantib. fuisse tradit Macrob. l. 3. c. 2. *porro jacio*. Varro l. 1. de re rust. 29. Exta diis cum dabant, porricere dicebant. Fest. porriciam, pro porro jaciam. *Porro*, πόῤῥω: πῤῥώτερος ulterior. *Porro novalis* est tractus ulterior ad extrema, inquit Scal. in Theoph. *Rejicio*, unde *reiiculæ* dictæ sunt oves, aut ætate, aut morbo graves; quia ab aliis removentur, ap. Varr. 2. de re Rust. c. 1. *Amicio*, i. e. *circumiacio*, quod notat AM, ἀμφὶ: à circumjectu. Ab amicio, *amiculum*: ut à rejicio *reiiculum*, aut (ut alii volunt) à *reicio* reiculum. *Amictus*, περιβλημάτιον. Varro l. 4. L. L. *Amictus* est dictum, quod *amiectum*, i. e. *circumjectum* à quo etiam quo vestes se involvunt, *circumjectum* appellant. *Redimio*, quasi *redimicio*, per contractionem: inde redimitus, & *redimiculum*, ut *amiculum*, à simpliciori. Gloss. Redimicula, ἀναδήματα.

Japhet nomen filii Noah, qui agentibus, ἰάπετος, *Japetus* dictus est, Gr. παρὰ τὸ ἰέναι καὶ πέτεσθαι, ab incessu volatuque

tuque. Cœlestem sphæram eo nomine intelligi mavult Eustath. Est vero Hebr. יפת, *iephet*. Alludit 5. Ovid. Met.

Quam satus Japeto mixtam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum.

Legatur Full. l. 2. Misc. c. 4.

Jaspis à ישפה: gemma viridis. Propterea Claudianus:

Viridiq; angustat Jaspide pectus.

Et Mantuanus:

Multa sinus & colla virens ornabat Jaspis.

Ex. 28. 20. Hebr. ישפה vertit Tremel. & Avenar. jaspidem. & consentit Buxtorfius.

Ichneumon, etiam *mus Pharaonis* dicitur: ab ἰχνεύειν Herod. Nicand. & Hesych. ἐχνευτὴν, h.e. vestigatorem sive indagatorem exponunt. Isid. l. 12. c. 2. *Enhydros* bestiola, ex eo nuncupata, quod in aquis versetur & maxime in Nilo. Quæ si invenerit dormientem crocodilum, volutat se in lutum primum & intrat per os ejus in ventrem, & carpens omnia interiora ejus, exit viva de visceribus crocodili, ipso mortuo. Hinc *Ichneumon* Græce vocatus, eo quod odore ejus & salubria ciborum & venenosa prodantur. Plin. l. 8 c. 24. & 25. Oppian. l. 3. Cyneg. Ælian. l. 8. c. 25.

Idus. Multæ de hujus etymo ἀνδοιασμός. Aliis ab *Itis* vel *Idis*: aliis ab εἶδος aliis ab ἔιδος vel ἰδεῖν: aliis ab ove *Iduli*. Omnes frustra sunt. Et *Idulis* ovis est, quæ omnib. idibus *Jovi* mactabatur, Festo. Ergo *Idulis* ab Idus, non contra Macrob. l. 1. Sat. c. 15. ab antiqua Hetruscorum voce *Iduare*, i. e. dividere, flectit: quoniam *Idus* dividant mensem. Hor. l. 4. od. 2. Idus tibi sunt agendæ, Qui dies mensem Veneris marinæ *Findit* Aprilem. Per τὸ *findit* respicit originem iduum, ab iduare. Recte sane. Sed nondum plene satisfacit. Etiam vulgo videas poni, *iduare* φιλαρχικῶς pro distribuere: sed vim minus capiunt. Item *vidua* à *viro*: aut verius, *à ve, & iduo*, i. e. per mortem à marito separata: sicuti *Divira*, à δὶς, di & viro: eadem causa. Plaut. Menæch. Præter hæc si mihi tale post hanc diem faxis: faxo *vidua* visas patrem. *Vidua*, i. e. à me divisa. Sed ubi tandem origo? Tentabo: quia sæpe hactenus alea jacta.

In

In arithmetica numerus binarius est primus, qui dividitur: & quidem in principium: Talmudice דו, i. e. duo: Græcis est δύω, & δὶς: unde διά & Lat. *Dis*, quod plurimis verbis addit significationem sejungendi ab alio. Ubi nec prætereundum, quod pro modulo binarii omnia in hac universitate primum in duo distinguantur. Nempe hic mundus dividitur in cœlestem partem, & elementarem: corpus in materiam & formam: homo in animam & corpus. Estque διχοτομία prima omnium divisionum & principalis, ad eamque reliquæ, velut ad caput suum, omnes reducuntur. Quod cum priscis sapientibus notum fuerit, solertissime id verbum fecerunt, quo divisio illa primaria exprimeretur. Quippe *iduo* est εἰς δύο: & amplius *dividuo:* à *dis* &c. & *iduo*: verbum emphaticum. Nisi pro VE Æolicum digamma assumas. Lucr. l. 1. *Nec findi in bina secando.* Similiter Græcis est διχάζω. *Dividuum*, quod potest dividi, διμεριστόν. *Dividia*, quæ dividit, ap. Plaut. ut molestia, discordia. Fulgentius: *Dividias* dixerunt tristitiam. Gloss. *Dividia*, διχόνοια. Idem quoque Germani imitantur: quando volunt indicare, aliquid divisum esse, dicunt: Es ist in zwei/ i. e. dividuum, h. e. comminutum, & fractum est. Hæc conjectura nostra qualis sit, judicent ii, quibus sincerum judicium.

Jehova, vel *Jehovah*, יְהוָה. Quia enim propriis, ut vocant, punctis sive vocalibus destituitur; ideo interim ex אֲדֹנָי, *adonai*, assumuntur. Invenitur etiam יֱהוִה *Jehovi:* & tum puncta vocalia ex Elohim אֱלֹהִים eidem subjiciuntur. Sed contra disputat doctiss. Fuller. in Misc. & vocales illas nomini huic Tetragrammato vindicat proprias. *Jehovah* (inquit in append. l. 6.) *genuinam ac germanam lectionem & pronunciationem esse ex animo credimus.* Si certam quantam (inquit Arias Montan.) ex alior. similium nominum ratione indicare pronunciationem fas est, *jehueh*, dicendum est. Atq; ita existimo, veteres illos pronunciasse tum Israelitas, tum ex aliis gentibus homines, ad quos nominis hujus & DEI ipsius notitia pertinuit. Hæc ille. Lil. Gregor. Giraldus ponit

nit *Jheuhe* hist. deor. Syntag. 1. Interdum vero idem contrahitur, & fit יָהּ *jah*, pro *Jehova*. Inde nostrum Ia est, & sancte, quasi cum invocatione numinis aliquid affirmat. Inde etiam est *hallelujah* : nempe ex imperativo *pihel* הַלְלוּ & יָהּ i. e. *laudate Dominum*. Similiter & Latini pro Jehova, *Iova* vel *Ihova* utuntur : quod primam necessario producit & propter contractionem & propter ו, vocalem, longam. Hoc augustissimum nomen primitus Mosi patefactum fuit. Ex. 3. 15. & 6. 2. Ego sum Jehova : apparueram quidem Abrahamo, Isaaco, & Jacobo nomine *Elschaddai*, i. e. Dei fortis omnipotentis : at nomine meo Jehova non cognitus sum illis. Estque nomen solius Dei opt. max. proprium, nec ulli uspiam vel angelo vel homini, uti *Elohim* solet, tribuitur. Jes. 42. 8. Ego Jehova, hoc est nomen meum : & gloriam meam alteri non dabo, nec laudem meam sculptilibus. Objiciunt quidem illud Gen. 22. 14. Vocavit Abraham nomen loci illius, *Jehova providebit*. Verum locus non vocatur ipse Jehova : Sed in symbolon ac testimonium divæ providentiæ, *Jehova providebit* : quod tum Abrahamum DEUS ἀπὸ μηχανῆς quasi respexerit, & filium ejus ab imminente jamjam morte retraxerit. Posteri vertunt κύριος ὤφθη, i. e. dominus visus est. *Onkelos* paulo aliter totam hanc periodum transtulit: Et oravit atque immolavit Abraham loco illo, & dixit coram Domino: Hic erunt servientes generationes. Propterea dicebatur in die hac; in monte isto Abraham coram Domino immolavit. Rabbini enim παροιμιῶδες hoc vaticinium 1. Reg. 8. impletum ajunt. Sed & objiciunt simile Ex. 17. 15. ædificavit Moses altare, & vocavit nomen ejus *Dominus exaltatio mea*. Sed idem & hic respondemus, quod antea. Aram non vocari Jehovam : sed ejus modo ἐπιγραφῇ designari. Tremell. & Jun. ita habent : Tunc extruxit Mose altare, cujus vocavit nomen, *Jehovæ vexilli mei*. Id est, qui per me populo suo in conflictu isto vexillum & in perpetuum erigit. Latebras quidam (ait ille Theologus) captant hoc loco : quia & altari à se extructo nomen istud imposuerit Moses, & Ezechiel civi-

tati

tati novæ Jeruſchalaim. Sed quis non videt, altare extrui in monumentum, quod Deus ſit exaltatio Moſis? Nec Hieroſolymam inſigniri Dei nomine, niſi ad teſtandam DEI præſentiam? Quod attinet Radicem τ̃ Jehova, eſt illa הוה, *havah*, i. e. fuit. Sic etiam Ex. 3. 14. *Eheiehaſcher Eheieh*, i. e. Ero qui Ero. Et poſt: *Eheieh*. i. e. Ero miſit me ad vos. Eſtque אהיה, *Eheih* à verbo היה, *hajah*, i. e. fuit. LXXII. interpretantur: ἐγώ εἰμι ὁ ὤν: Ego ſum qui ſum, vel Ens. Ejusmodi enim temporum mutatio ap. Hebr. non inſolens Etiam ita Johann. expreſſit Apoc. 1. 4. & 8. ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος. Et c. 22. ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ ω, ἀρχὴ καὶ τέλος. Inde novitia vox exſtitit *Azot*: ſcilicet è primis atque ultimis Hebræor, Græc. & Latin. literis את, α ω, az: ſic vero diſpoſitis א a z ω ת: vel ſimili modo.

Philo de vita Moſis, יהוה interpretatur ὄνομα τ̃ ὄντος. Similiter etiam Damaſceno Deus eſt οὐσία ὑπερούσιος. Gregor. θεὸς ἦν μὲν ἀεί, καὶ ἔστι καὶ ἔσται: Deus erat ſemper, & eſt & erit. Dionyſ. (ut volunt) Areopagita: οὐ ποσόν ἐστιν ὤν, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ ἀπεριορίστως ὅλον ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν τὸ εἶναι καὶ προειληφώς, i. e. non quoad quantitatem eſt ens, ſed ſimpliciter & indefinite totum in ſeipſo comprehendens eſſe & ante complexus. Tertull. l. 1. contra Marcion. *definio, Deum ſummum eſſe magnum, in æternitate conſtitutum, innatum, infectum, ſine initio, ſine fine.* Auguſt. in Pſal. 9. In Dei natura non erit aliquid, quaſi nondum ſit; aut fuit, quaſi jam non ſit: Sed eſt tantum id, quod eſt, & ipſa eſt æternitas. Gregor. 4. Moral. c. 27. Et Iſid. Hiſpal. l. 7. orig. c. 1. Deus eſſe tantum novit; fuiſſe & futurum eſſe non novit. Solus enim pater cum filio & cum Spiritu S. veraciter eſt; cujus eſſentiæ comparatum eſſe noſtrum, non eſſe eſt. Bernh. l. 5. ad Eugen. Quid eſt Deus? Sine quo nihil eſt: tam nihil eſſe ſine ipſo, quam nec ipſe ſine ſe eſſe poteſt. Ipſe ſibi, ipſe omnibus eſt, & per hoc quodammodo ſolus eſſe ipſe, qui ſuum ipſius eſt, & omnium eſſe. Hæc ille. Ubi notandum, quod omnes illi τὸ εἶναι poſuerint, & ſic Hebr. *havah*,

unde

unde Jehova, spectarint. In primis vero Bernhardus toties repetit τὸ ipse, αὐτὸς. Inde recens αὐτοών. Qua notione & Scal. Deum admirabili voce, αὐταυτὸν, appellavit, Et ipso in fine Exerc. ait:

Sine principio principium absque fine finis:
Cui præteritum non abit, haut subit futurum:
Ante omnia, post omnia, totus, unus, IPSE:

Idem paulo ante Ex. 365. sect. 6. Deus neque ens est, sed essentia: neque bonus, sed bonitas: neque sapiens, sed sapientia: neque omnipotens, sed omnipotentia. Quæ ita in ipso sunt ut sint ipsum. Ita insunt, ut nihil antecedat, nihil subsequatur. Alias vero Jehova si Latine aut Græce, aut aliter una voce vertendum sit, nihil enimvero, quod aliqua sufficiat. Incipisceris, vel quæras in medio mari. Solent quidem Græci vertere *κύριον, dominum*. Sed Hebræum leviter attingit. Et illi ita obsequuntur Judæis, quibus *Adonai*, vel *Elohim*, pro Jehova legebatur. Latinis etiam nove factum est, *Essentiator*, aut *Existentiator*. Quod ut Græco quidem melius: ita necdum exhaurit Hebraicum. Nam Jehova etsi ἀπὸ τοῦ εἶναι semetipsum sic vocaverit: tamen vox illa plus adhuc indicat. Eum videlicet indicat qui *fuit*, *est* *erit*, h. e. vere, ὄντως infinitum atque æternum. *Iod* cum *scheva* futurum: *Vau holem* præsens: *Lamed he* quiescens in *camez* præteritum tempus ingerit. Nempe הָיָה *fuit*, הוֶֹה *est*, יִהְיֶה *erit*. Quod notat etiam Zanch. l. 1. de attrib. div. c. 13. adeoque rectissimum fuerit: ut יהוה cujusque gentis literis (quantum possit) exprimatur *Jehova*, *Jehovah*, ἰαβὰ, ἰαβὰ, ἰεωβὰ, vel saltim ἰεωυὰ ut disputat etiam Full. l. 4. misc. c. 13. Epiph. l. 1. contra hæreses de Archonticis, affert Ἰαβὴ quod exponit, ὃς ἦν καὶ ἔστι καὶ ἀεὶ ὤν. Nisi forte legatur ἰεωβὰ. Theodoretus in Exodum quæst 15. nomen illud Ἰαβέ, vel, ut Scalig. legit, Ἰαβαὶ attribuit Samaritanis. *Samaritani*, inquiens, *vocant illud nomen Iabe*, *Judæi vero Ia*. Etiam nonnulli ex Græcis jam olim ex יהוה fecerunt Πιπι & ΙΑω. & ΙΕυω. Porphyrius apud Eusebium l. 1. præparat: Evang. c. 5. in 4. serm. contra Christianos ex Sanchuniathone meminit sacerdotis Dei τοῦ Ἰευω.

ἰενα. Diodorus Siculus biblioth. l. 1. παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις μωσῆν τὸν ΙΑΩ ἐπικαλούμενον θεὸν προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι. i. e. *apud Judæos Mosen finxisse Deum illum, qui Iao cognominatur, leges ipsi tradidisse.* Alii Ιαω: alii aliter enunciabant.

Macrob. l. 1. Sat. c. 18. & Iren. l. 1. c. 18. Consultus Apollo, quo loco inter deos ἰαὼ, habendus sit? Respondit, φράζεο τὸν πάντων ὕπατον θεὸν ἔμμεν ἰάω, id est, dic Deum *Iao* omnium deorum summum esse. Et origenes sexto contra Celsum, tradit idipsum tum de Ἰαὼ tum de Ἰαώια, duobus forte nominibus ex יהוה & יה sic conflatis. Quamvis ex uno יהוה, sic potuerit existere. Videatur Scalig. sub finem de emendatione temporis. Hugo Sanfor. Theol. insignis solicite ostendit, quomodo *Iao, Iaot, Ievo, Ieie*, ab Hebræo sint ducta, de descensu Christi ad inferos l. 1. At πιπι exstitit è יהוה, ita exarato sine punctis, & lecto à sinistra versus dextram. Nam & Græcor. Π proxime accedit τὸ ה, *he*. Græc. jota, ι, apprime etiam τῷ *Vau* & *jod* respondet. Hujus voculæ πιπι meminit quoque Hieronym. Sed & Chaldæi inde suum fecere τριγράμματον יְיָי: & alterum διγράμματον יְיָ: Ex Hebræo, inquam, fecere יְהֹוָה, quod & τετραγράμματον dicitur. Scilicet κατ᾽ ἐξοχὴν: quia quatuor literis pingitur. Latin. potes, *quadriliterum*. Quomodo etiam Gr. θεὸς: Lat. DEUS: Germ. Gott: Ægyptiis θωὺθ: Illyricis Bogi: aliis itidem gentibus quatuor literis scribitur: ut & Zanch. l. 1. de Nat. dei c. 13. monet. Isid. l. 7. orig. c. 1. *Tetragrammaton*, hoc est, quatuor literarum, quod proprie apud Hebræos in Deo ponitur, *iod, He, Vav, He*, i. e. duobus *ja ja*, quæ duplicata ineffabile illud & gloriosum nomen Dei efficiunt. Dicitur autem *ineffabile*, non quia dici non potest: sed quia finiri sensu & intellectu humano nullatenus potest, & quia de eo nihil digne dici potest. Hæc ille. Quo sensu non diffiteor, posse Jehova nomen ἄρρητον vocari. At Judæi amplius pergunt & planissime ἀνεκφώνητον judicant, ut legere non ausint. Theodoretus quæst. 15. in Exod. ἀπείρηται γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς τοῦτο διὰ τῆς γλώττης προφέρειν. Et

Rabbi

Rabbi Abba Saul in lib. *Sanhedrin* cap. *Halec* ait: Qui pronunciat ipsum nomen quatuor literarum, ut literæ ipsæ sonant, non habet partem in futuro seculo. At rursus ad mortem usque *Simeonis Justi* solitos fuisse Judæos illud effari, doctores eorum testantur in Babylonico Talmud tract. Jonia c. 4. A multis tamen, maxime sequioris ævi, non legitur prorsus neque pronunciatur, sive superstitione quadam, sive, ut lenius agamus, nimia veneratione. Quamvis neutra probabilis. Si superstitio: longum exesto. Sin veneratio, nobis explicanda eam necesse est. Quando potius illum venerari nos recte statuimus, cum nomen ejus non mussitamus, non reticemus: sed subinde repetimus. Præsertim ubi nomen præsigne, egregium, & toties iteratum. Sicuti quidem Deus ipse hoc tetragrammaton nomen primitus edidit, & toties repeti curavit. Jam nos quoque idem pronunciare aut voluit, aut noluit. Si noluit, quur nobis patefecit? Quur non potius reconditum esse sivit? Si voluit, uti certe voluit: quur Judæi non pronunciant? Sed & nomen id enunciari nequit, vel quoad *materiam*, vel quoad *formam*. At *materia*, nimirum literæ, sicuti scribi, pingi, sculpi: ita etiam pronunciari possunt. Aut si istud peccatum fuerit; etiam illud erit. *Forma* in eo est, quod Jehova notet eum, qui fuit, qui est, & qui erit: ut antea explicuimus. Quod si ita exponere nobis id licet: quidni efferre idem quoque liceat? Nihil hic obstaculi: uti disputat etiam Zanch. l. 1. de Nat. Dei cap. 13. & Full. l. 4. c. 13. Etiam ulterius idem exponimus, indeque mysterium τῆς τριάδος aliquo modo elicimus; quantumvis ringantur Judæi & fremant. En tibi literas יהוה. *Jod* litera est consonarum, ut & numeri denarii principium. Litera vero *He* significat הִיא, *hi*. Sed *Vau* est copula inter duo. His igitur sic junctis, oratio efflorescit hæc: *Principium istius & istius*. Ut videlicet pater sit principium filii & Spiritus S. Dico principium, non quoad gradum aliquem aut tempus, quod in æterno nullum: Sed quoad ordinem & τρόπον ὑπάρξεως. Namque pater est filii pater, & sane ab æterno: non contra

contra filius est pater alterius. Numerus item literarum יהוה est quaternarius, seu natura quadratus, planus, qui est duarum proportionum simplarum æqualium: unius ad unum & duorum ad duo. Ita innuitur monas essentiæ divinæ, & quod à patre unus gignatur filius, æqualis patri proportione prima: & quod ab utroque emanet Spiritus S., altera proportione simpla, æqualis patri & filio. Quia vero proportio ea omnium perfectissima, inde æqualitas τῶν ὑπάρξεων in divina essentia, per geminum scil. modum, alterum generationis, alterum vero spirationis, non plures, colligitur. Sed & quia *He*, *He* literæ mollissimæ ac lenissimæ sunt, non nisi spiritu, sine aliis organis editæ; ex eo mera illa πνευματικὴ, & occulta generatio filii & emanatio Spiritus S. elicitur. *Luther.* in Ps.5. In quadrato, *inquit*, hujus divini nominis significatur unitas paternæ substantiæ, ex qua unus procedit filius æqualis eidem, simpla proportine prima; ex utroque autem Spiritus Sanct. secunda processione, velut altera proportione simpla, æqualis patri & filio: sicut proportio duorum ad duo, & unius ad unum æqualis est Geometrice. Cum autem proportio ista simpla omnium sit perfectissima, prima; & proportionum fons & caput, ubi neutra partium alteram excedit, nec exceditur utraque, quia unum uni, duo duobus per omnia æqualia; fit, ut æqualitas personarum in divinis, per duas tantum processiones & non plures, subsistentium, pulcherrimi istius quadrati seu tetragrammati symbolo, significata sit antiquis patribus in occulto. Æqualis n. patri filius processione prima: æqualis utrique spiritus processione secunda. Huc jam facile est referre 4. istas relationes quas Theologi habent usitatissimas: Generatio activa, generatio passiva: spiratio activa, spiratio passiva. Hæc enim quatuor constituunt (ut sic dicam) Deum trinum & unum, sicut istæ quatuor literæ ejus nomen. Hæc Luther. Concludimus igitur Jehovæ nomen, quia exponitur, etiam legi ac pronunciari posse aut debere. Neq; exponitur modo, quod objiciant nobis, à Christianis: verum etiam ab ipsis Judæis. Hinc est *Schembamphorasch*, id est, nomen expositum,

expositum, ὄνομα μεθερμηνευόμενον, שֵׁם, *schem*, est nomen. פָּרַשׁ, *pharasch*, exposuit. Ex eo formatum in *puhal* conjugationis *pihel* fit מְפוֹרָשׁ, *mephorasch*, expositum, enarratum: adeoque apposito τοῦ ה emphatico הַמְּפוֹרָשׁ, *hamphorasch*: inde שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ *Schemhamphorasch*. Atque hoc nomen plerorumque sensu est יהוה. Quamvis non parum dissentiant, quomodo & quibus literis aut vocibus id fuerit explicitum. Rabbi Menachem putat *Schemhamphorasch* fuisse nomen יהוה ter repetitum & sic literis constitisse. Rabbi Jacob tradit, fuisse itidem nomen יהוה una cum vocib. Ex. 3. 14. אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה *eheieh ascher eheieh*: & continuisse literas quindecim. *Rabbi Nagid* interrogatus, quodnam esset illud duodecim literarum nomen, scilicet יהוה expositum. Respondit: אָב בֵּן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. *Abben Ruach hakkodesch*. I. e. pater, filius, Spiritus S. Item quod esset nomen 42. literarum, quorum & Thalmud Sanhed. meminit; respondit אָב אֱלֹהִים בֵּן אֱלֹהִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ אֱלוֹהִים שְׁלֹשָׁה בְּאֶחָד אֶחָד בִּשְׁלֹשָׁה: *Ab elohim, Ben elooim, Ruach hakkodesch elohim: Schelosch beëchad echad bisch loschah*, i. e. Pater est Deus, filius Deus, Spiritus Sanctus Deus, Tres in uno, unus in tribus. Qui plura in hoc argumentum expetit, legat Petr. Galatin. (qui tamen suos libros confecit è Pugione fidei Raim. Sebonis monachi dominicani: in Colleg. Fux. Tolos.) Mornæum de verit. relig Christ. c. 6. Christianum Gerson Judæum in Thalmud. c. 31. Buxtorf. in Lex. Drus. in Tetragram Full. l. 2. Misc. c. 6. Alias, ut hoc obiter addam, vox illa, *Schemhamphorasch* exstat etiam in Chald. Bibliis Eccles. 3. 11. In Thargum Jonathan. Cantic. 2. 17. In Thargum Hierosolymitano Exod. 32. 25. Lev. 42. 11. Atque ita pro tempore satis diximus super sanctiss. illo Dei nomine. *A Jehovah*, uti & ante monuimus, extitit *Jovah*, vel *Ihovah*: rursum à *Jova* est Ethnicor. *Jovis*: qui alioquin, ut postea dicetur, à *juvando* plerisq; : cum *Juvo* potius à Jove aut Jova sit: quod pro-
verbi-

verbium innuit: Homo homini Deus: Videlicet ob beneficia, & opem. *Veiobis*, qui non juvandi potestatem, sed vim nocendi haberet: Agel. l. 5. c. 12. Quasi parvus *Jobis*. Ovid. l. 3. Fast.

Vis ea si verbi est, quur non ego Veiobis ædem,
Ædem non magni suspicor esse Jobis?

Ve enim hoc loco minuit. *Scal.* hic mire subtilis an sublimis? est, *lib. de plant.* Sic (inquit) ex eorum Jova nostrum quoque *Jobis* propagatum fuit. Nam recto casu hoc appellatum sono, manifeste cognoscitur ex augurum libris, in quibus illi duo versus:

Juno, Vesta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jobis, Neptunus, Volcanus, Apollo.

Sibilum vero qui vocem claudit, nequaquam vacare existimetis. Nempe ab intelligentia cœlesti τῷ ὀνοματέτῃ, cum sermonem conderet, cœlitus infusum lumen reor, quod aperire deberet id; aliquando elementum illud in admirabilis nominis medio futurum: ut novæ gratiæ veterisque legis nexus unicus universi compleret ævi mysticam præscriptionem in Servatore nostro JESUA. Secunda namque vocalis utique una est & indifferens prolationi, quæque auditur in Jova, & quæ percipitur in Jesua. At medio consonans, quæ principio finem copulavit, ineffabili nomini haut sine magnis, atque admirabilibus legib. interposita fuit. Ea siquidem simplex interdum, alias duplex cum sit, pristina substantia non mutata: Ita DEI filius ante omnia secula simplex erat DEUS. Postquam Patri placitum est, ex DEO vero, simplici, uno, vero, puro homine factus est unus JESUA. Missus quidem mittenti par; major autem illis, qui ab eodem mittente ad minora mittuntur ministeria. Adhæc Trivertex illa una inter omnes litera signum est immensæ Trinitatis in unitate, pro ejusmodi nomine, quod in cœlis natum, ab illis per humanæ salutis nuncium delatum, ei est impositum, per quem unum Trinitatis mysteriis initiati ad immortalitatem capessendam evecti sumus. *Jupiter* itaque non est idem planè cum Jove; sed quasi *Jobis pater*, ut *Jobis* sit *Nominativus*. Græcis Ζεὺς πατὴρ. Quomodo *Di-*

jovis idem est, qui *Dis jovis*. Obliqui sunt *Jupitris Jupitrem* ap. Prisc. l. 6 & Scal. l. 4. L. L. c. 84. qui Ex... *Jupiter* est Latinis *juvans*: Græcis vegetans. ζεὺς: non παρὰ τὸ ζῆν, sed ἀπὸ τοῦ ζῆν. Cic. 2. de Nat. Deor. *Jupiter* i. e. *juvans pater*, quem conversis casib. appellamus *Jovem* à juvando: à poetis divumque hominumque dicitur: à majorib. nostris *optimus maximus*. Et quidem ante *optimus*, i. e. beneficentissimus, quam *maximus*: quia majus est, certeque gravius prodesse omnibus, quam opes magnas habere. Bene Agell. l. 5. c. 12. *Jovem* Latini veteres a *juvando* appellavere, eundemque alio vocabulo juncto, *patrem* dixerunt. Nam quod est in elisis aut immutatis quibusdam literis *Jupiter*, id plenum atque integrum est *Jovis pater*. Sic & Neptunus pater conjuncte dictus est, & Saturnus pater, & Jannus pater, & Mars pater: hoc enim est *Marspiter*. Item Jovis *Diespiter* appellatus, i. e. diei & lucis pater. Iccircoque simili nomine *Dijovis* dictus est, & *Lucetius*, qui nos die & luce quasi vita ipsa afficeret, & juvaret. Alia cognomina Jovis sane plurima, olim Ethnicis usitata, habentur ap. Girald. syntag. 2. ap. Jul. Aurel. l. 1. de cognom. deor. c. 3. & Xyst. Betul. in l. 1. Lactantii de falsa relig. c. 22. Ita dictus est *Capitolinus*, à Capitolio, quod voverat primum Tarquin. Priscus, bello Sabino jactis fundamentis: extructum postea à Servio Tullio, & perfectum à Tarquinio Superbo. *Capitolium* à capite hominis invento inibi, teste Dion. Varr. Plin. aliis. Ante mons Saturnius Halicarnasseo κρόνιος, Stephano ταρπαῖος, *Tarpeius* dicebatur. *Latialis* item idem Jovis audiit: à Latio, quod in eo, & à Latinis coleretur. *Elicius* ab eliciendo. Ovid. 3. Fast.

Eliciunt cœlo te Jupiter: unde minores
Nunc quoq; te celebrant, Eliciumque vocant.

Lapis à lapide silice, quem in sanciendis fœderibus juraturi tenebant. *Enn.* quid igitur jurabo? per Jovem *Lapidem* Romano ritu? *Scal.* de Insomn. compluria etiam recenset nomina, quæ olim Jovis. Ascribam, quia ille liber non multis visus. *Labradæus* (*inquit*) in Caria, à se-

à ſecuri: quo nomine id telum eorum voce appellabatur. *Agoræus*, cui vota concepit pro Socrate puero pater Sophroniſcus. Fuit & *Policus*, ex Pauſania, & Plutarcho, qui etiam βουλαῖον recenſet in commentario, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον. Fuit *Pappæus* ap. Scythas, ex Herodoto. Fuit *Trophonii* delubrum: Item Æneſii ap. Strab. in nono: *Lycæi* in octavo: item *Liberatoris*, *Hoſpitalis*, *Limitaris*, ſi *Herceum* velis dicere: *Olympii*, *Tonantis*, *Feretrii*: (quod pacem *ferre* putaretur, ap. Feſt.) *Imperatoris*, in ſexta actione in Verrem: ubi etiam ἑρκεῖον Græca interpretatio eſt. Μειλιχίᾳ mentionem facit Thucydides in primo, cum veneratione maximæ feſtivitatis. Pauſan. in Att. agnoſcit *Aphesion*, propter Æaci ſacrificium quoddam: idemque πανελλήνιος. Declarat fuſius cauſam in Corinthiacis, ut pluviam eliceret. At nos aliam ob rationem, *Elicium*. In Corinthiacis item χθόνιον, quem nos *Ditem* & *Summanum*, cui etiam ſunt fulmina attributa. Alterum ὕψιστον: nos hunc *optimum maximum*; quæ erant propria Capitolini, ut ait M. Tull. *Capitolini* facit mentionem Pauſanias ib. ſicut in Eliacis, *Impubis*: quem nos *Anxurem*, quoniam eſſet ἄνευ ξυρίδος. In eodem libro eſt ὄρκιος. Eſt in Alexandra Lycophronis Jupiter φύξιος, cum alibi multis locis, tum apud Strab. lib. 9. Jupiter σωτήρ. quem M. Tull. in act. 4. in Varr. negavit unico Latino verbo exprimi poſſe: verum ille ſervivit cauſæ. Nam cum Verrem vellet premere criminis magnitudine, excluſit eam vocem à Latina poteſtate. Verùm in ea oratione, quæ inſcripta eſt in L. Piſon. ſeipſum, qui patriæ ſalutem dediſſet, *Conſervatorem* appellavit. In 3. a. de Fin. *Salutarem*, cujus in tutela ſit *Salus*. *Servatoris* quoque Jovis templum memorat Plin. in l. 34. Hippocr. etiam κτήσιον hic vocat: *Statorem* Calvꝰ eſt peſſimè interpretatꝰ. Nam *Stator*, Jupiter à Romulo primum eſt nuncupatus, qui exercitum ſtitiſſet à fuga: qui fortaſſe ſit idem cum Jove *ſtativo*, Plin. l. 16. At & κτᾶσθαι poſſidere eſt. *Cteſii* Jovis meminit Plutarch. in lib. de Fœn. Jupiter, inquit, *Cteſius* vix eorum opus ſervet, qui ſumunt fœnori. Ergo in ταμιείοις ejus ſimulacrum ſtatuebant, ut ait Suid. Quæ vox cum & ærarium & cellam ſignificet promtuariam, ad penum

potius respexit Anticlides in l II. Athenæi, cum Cadiscos ornat lana candida, ut sit pro signo *Ctesii* Jovis. Nos *pulentum* ex *i* lauto interpretati sumus.

* *Jentaculum*, *jentare*. Scal. l 1. potet. c. 5. jentatione præparca, ac minima contenti; à quo etiam *jentare* ... ἰέδν, &, ut Dores loquuntur ἰέν. Haut multo largius *merendam dabant*: quod ab hora mediæ diei, in qua eum cibum caperent, adpellarunt. Quod & Festus annotat. Sed dum στοιχεῖα οὐδαμῶς hujus verbi, *merendare*, nec non analogiam magis intueor, potius à *merenda* formaverim. Merenda autem dicitur ut legenda, præbenda, & similia. Scal. Varr. de re rust. *Turundam* censeo à *terendo* dictam & subandiri offam. *Turendæ* sunt fartilia Plinio: et Columellæ. Italis *Tronda*. Terenda & *terunda*: ut legenda & legunda. Sic *præbenda*, sic *calcanda* item *merenda* quæ iis, qui *merebant* ære, h. e. mercenariis dabatur. Ca... purnius:

---- *Seræ cum venerit hora merendæ.*

Nam hoc antequam labore mitterentur, dabatur, ut p... ta à domino seu conducto.

JESUS, Ἰησοῦς, i. e. σωτήρ, *Salvator*: Romane *servator* Tertull. de carne Christi *salutificator*: ex Apul *Sospitator* יֵשׁוּעַ vel יֵשַׁע salus σωτηρία. ישע hiphil הוֹשִׁיעַ salvum fecit. Matt. 1. αὐτὸς σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. Propterea etiā κατ' ἐξοχὴν *Jesus* vocatur יְשׁוּעָה, *ieschuah*, i. e. σωτηρία vel σωτήριον: quod moribundo etiam Simeoni placuit Lucæ 2. Neque raro in Vet. Testam. occurrit, ubi Messiæ mentio. Ut Gen. 49. 18. Ps. 98. 2. Jes. 52. 10. & 4... Hab. 3. 18. Vet. interpres ita habet: In Domino gaudebo & exultabo in Deo *Jesu* meo. LXXII. ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. Ut vero Jesus, ἰησοῦς ex ישוע oritur: ita de ejusdem scriptione quæritur. Quomodo inde formetur (*inquit Chemnit.*) & quomodo originaliter scribatur, quæritur. Quæ quæstio non est otiosa; sed digna bonis ingeniis, in eo nomine, quod Salvatori nostro impositum. Hæc ille *Pagninus* vult nomen illud scribi oportere יֵשׁוּעַ, *ieschuah*, ...

non

non autem יְהוֹשׁוּעַ, *iehoſchuah:* propterea, quod Romæ in templo crucis, in titulo crucis, quem exiſtimat è Palæſtina eo delatum, ſcriptum ſit יֵשׁוּעַ. Sed certius argumentum (inquit idem *Chemnit.*) eſt, quod Syriacus paraphraſtes conſtanter legit & ſcribit יֵשׁוּעַ. Et quomodo ע in fine Græci & Latini legerint, oſtendit nomen אלישע, quod pronunciatur *Eliſæus.* Hæc ille. Porro à ישוע fit etiam *Joſua*, *Jehoſchuah*, *Jehoſua*, itidem Salvator. Jeſaias, *Jeſchaiah.* Hebr. i. e. ſalus domini. Respondet Latino Græc. *Soſia*, ἀπὸ τοῦ σώζειν, σόος, σῶς, i. e. Salvus. Inde *ſoſpes* idem, qui ſalvus & incolumis. *Soſpito* eſt propriè ſoſpitem facio: Lucill. *Soſpitat, impertit ſalutem plurimam, & pleniſſimam.* Inde *Soſpitator.* σωτὴρ Apul. apol. 1. de Deo: *æternus animantum ſoſpitator.* Σῶστρον, *ſoſtrum*: præmium, quod medico datur, ubi quis revaluit. Ex eodem σωτὴρ, Cic. act. II. in Verrem: Hoc quantum eſt? Ita magnum, ut Latine uno verbo exprimi non poſſit: is eſt nimirum *Soter*, qui ſalutem dedit. *Soſtrata*, ἡ σώζουσα στρατὸν, quæ exercitum ſervaret. De JESU: Nomen hoc ſubtilius à *Jehova* duci poteſt. Phil. 3 ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ. Quod eſt illud nomen? Non aliud, quam Jehovah. Jeſ. c. 42. & 45. Ego JEHOVAH, h. e. nomen meum. Gloriam meam alteri non dabo. Mihi curvabitur omne genu. JESUS igitur à יְהוָה, quod ineffabile & myſticum. Ut verò pronuncietur & rectius innoteſcat, indita eſt litera ש, ut ita יְהוֹשׁוּעַ, idem ſit, qui JEHOVAH homo factus, σαρκωθεὶς: & nomine iſto ſummum ἐνανθρωπήσεως myſterium adumbretur. Quod paulo ante ex Scalig. etiam notavimus. Sed ut illud ſubtilius: ita hoc verius, quod *Jeſus* rectâ à ישוע fiat, teſte etiam angelo ap. Matthæum. Græci ſcribunt communiter Ἰησοῦς. Rectè. At quidam mavult Ἰεσοῦς, ex Hebr. & ita in vet. Græcor. libris etiam invenitur. Item Ἰεσσαὶ, ad Hebraicum. *Chriſtus* autem eſt plane Gr. Χριστὸς, unctus à χρίω. Κατ᾽ ἐξοχὴν Salvatori tribuitur. Hebr. 1. 9. Unxit te ô

Deus, Deus tuus oleo lætitiæ, ultra consortes tuos. Act. 10. 38. Jesum unxit Deus spiritu sancto & potentia. Heb. *Messias* מָשִׁיחַ, i. e. unctus: à מָשַׁח, i.e. unxit oleo.

Ignis, à Gr. ἀειγνής videtur dici posse: quia *perpetuo motu generatur*. Quomodo πῦρ αὐτόγονον vocatur etiam a Nonno. Sed Latinis æque commodè *Ignis* dicetur ab in & geno. N. absorbetur, ut in Ignarus. Hoc loco a. IN est αὐξητικόν. Nec deest ratio. Quia nihil sine calore uspiam gignitur, aut procreatur. Itaq; vox sonat, quasi IN, i. e. per ignem. Etenim antiqui putabant aquam rerum omnium elementum esse: ignem verò formam. Qua causa utrumque in limine positum à sponso & sponsa tangebatur: ut in quæstionibus Romanis etiam meminit Plutarchus. Livius quoque tradit institutum à Numa Pompilio, ut à virginib. Vestæ dicatis *ignis* aleretur perpetua vigilia; quod omnium principium esset. *Ignitabulum*, Festo & Solino est *ignis* receptaculum, πυρεῖον. *Segnis* à *se* & *ignis*, i. e. frigidus, ignavus. Sic *ardor*, *fervor* pro diligentia Scal. in Ætnam: Apte *segni pondere* dixit. Nam *segnis* sine igne ut *secors* sine corde. Segnis ergo, cui calor naturalis decessit. *Hæc ille.* Obiter nota lingua Tusca *Verse arse* esse idem, quod *averte ignem*: Afran. Nonio. *Verse* pro *verrit* ut *pulsa*, *pulta*. *Arse*, *arsum*, *assum* ab *ardeo*.

Ilex dicitur, quod agresti ruditate mortales primum sibi in victum *elegerint*, glandesque, nondum reperta fruge, comederint. Ut enim *Lex* à lego: sic ab eligo *elex* & postmodo *ilex*. Propterea Italis est *Elice* & *Elige*. Immo quoque Hebr. אַלּוֹן, est ilex, species quercus. Et אֵלוֹן idem, teste Buxtorfio.

Imago videatur ab εἶγμα esse, i. e. *Similtudo*, quod ab εἴκω similis sum. Similiter Latinis *imago* dicitur, quasi *imitago*: quia imitatur & repræsentat suo modo rem cujus est imago. Nec abnuit Festus. Aliis ab *imor*: unde fit imitor. *Imitari* μιμεῖσθαι. *Imago* latius patet, quam *effigies*; & omnem similitudinem comprehendit tam pictam, quam fictam. Cic. 1. de Nat. Deor. Effigies hominis, & imago Deus. Liv. l. 5. En vobis, *inquit*, *juvenem filium*

filium tenens, effigiem atque imaginem ejus. Tac. Ann. 16.
Quod inter imagines majorum etiam C. Caſſi effigiem
coluiſſet, cum inſcriptione DUCI PARTIUM. Ab
imago *imaginor*, i. e. imaginem efficio. Gloſs. *imagino*,
ἀπεικάζω: *imaginor*, φαντάζομαι. *Imaginoſum*, propriè
eſt plenum imaginum. Catull. car. 42. *Sole: hæc imagino-
ſum*. Ut imago ab imitor: Ita *Icon*, εἰκὼν ab εἴκω, i. e. ſi-
milis ſum, εἰκὼς, ἐοικὼς ſimilis. Aut refer ad Hebr. חָקָה
vel חָקַק i. e. effigiavit, fecit imaginem. Sicut etiam
character, χαρακτὴρ, χαράσσω ſculpo: ab Heb. חָרַת,
charath & חָרַשׁ *charaſch*, i. e. ſculpſit. Præ illis ergo *cha-
racter* eſt ἐμφατικώτερον, & idem quod imago fortiter im-
preſſa & inſculpta, adeoque rei admodum ſimilis. Hac
voce Apoſt. Hebr. 1. maluit uti: Χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως
αὐτοῦ, ut doceret, filium Dei eſſe imaginem patris perfe-
ctiſſimam, quam ab æterno pater in ſe conceperit aut
genuerit. Ex eodem χαράσσω, aut *charath* oritur etiam
charta, χάρτης: ut in qua literæ ac notæ inſculpuntur &
inſcribuntur.

Imber, ὄμβρος, à ῥέω: quod ex aere defluit: ὄμβρος,
quaſi ὁμόρρος, ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ ῥεῖν. Vel ab ὁμοῦ βρύειν, i. e. ſimul
diffluere. *Imbrex*, quia excipit *imbres*. Junio in *Nomenc.*
exponitur tegula, ſemitubili in modum advoluta Gloſſ.
imbrex, καλυπτὴρ. Onomaſt: *imbrex* γείσωμα: quam vo-
cem Gaza ap. Ariſtot. l. 2. de part. anim tranſtulit *Grun-
dam* & *Imbricamentum*. Ab imber *imbricus*: ut à luſtrum
luſtricus. Plaut. mercat, a. 5. ſ. 2. *Iſtic auſter imbricus*. Feſt.
Imbricâ tempeſtate pluviam videtur ſignificare Gloſs. *Im-
plicitur*, ὀμβρεῖται βρέχεται. Ennio eſt *imbricitor*, ὀμβροφό-
ρος. Apul. de mundo: Dicitur & fulgurator & tonitrua-
lis & fulminator: etiam *imbricitor*, & item Serenator.

Imbuo ab *in* & *buo*: quod priſcum verbum à βύω, i. e. in-
fercio, impleo. Gloſſ. Iſid. *Butum*, imbutum, imbuendum.
Βύω, ἐπιβύω. Serv. *imbuere* eſt proprie inchoare & initia-
ri. Sed perperam. Nam ille verſus nihil patrocinatur:

Eclog. 1: - - - *Illius aram*
Sæpe tener noſtris ab ovilibus imbuet agnus.

 Imbuet,

Imbuet, i. e. rigabit aut perfundet aram: scilicet sanguine. Quod etiam notat Pomp. Sabin. *Imbuet*, i. e. madefaciet. Gloss. *Inbuit*, ἀβάπτει. *Exbuo*, id est exinanio exhaurio: ut *imbuo*, impleo. *Delibutus* facit noster Martin. à *de* & *libo*. Potius est à *buo*, *butum*, βύω. Nam dicitur etiam *delibuo*. Solin c. 18. de delphin. *Unguento etiam delibuit*. Gloss ἐλαίῳ βρέχω *delibuo*: καταβρέχω, *delibuo*. Ergo *delibuo* & *delibutum* manifesto originem è *buo* & *butum* referunt. At Li in *delibuo* est syllaba παρέλκουσα: ut Ci in reciprocus, in recipero: & quæ ejus notę alia sunt. *A buo* fit etiam *bua*. Lucillius *vinibuas*, vinibibas, & vinolentas dixit. Apud Festum legitur *Exbuæ*, quæ ebiberunt. Inde *Bua* omnis generis potio. *Simpuvium* quasi *simbuvium*: quia omnes sacerdotes simul bibebant. Nam Sabini, à quibus translata vox, P pro B efferebant. Varro de liberis educandis: cum cibum ac potionem *buas* ac *papas* vocent.

Imploro, sicut est *plorando* opem oro, ap. Fest. & Val. l. 5. c 5. ita *exploro* erit exclamo ἰδίως cum lacrymis, sive ejulo: item elicio plorando: unde *exploratores*. *Ploro* enim est πληρῶ, id est impleo. Subintellige lacrimas, sive clamorem. Talia enim multa sunt, quæ absolute ponuntur, & sine casu aliquo expresse addito, sed tamen κατ' ἐπίνοιαν substrato. Ut *pario*, i. e. subolem edo. *Aro*, i. e. terram. *Pasco*, intellige pecus, & si quæ alia. Vel *ploro* sic erit à πλήρης, & πληρῶ: ut ita sit *plenâ* voce clamo: πλήρει φωνῇ καλέω. Significatus verò ejusdem notæ -- Fest. *Plorare*, flere, inclamare nunc significat, & cum præpositione *implorare*, i. e. invocare: at apud antiquos *planè inclamare*. Hæc ille. *Planè*, i. e. planâ claraque voce: vel *plene*, i. e. plenâ ac concitata voce. Ita enim ap. Fest. legi potest *plene inclamare*. Germani dicunt: **mit vollem Halse.** Hinc etiam Jer. 12. vers. 6. ita reddit vetus interpres: *Clamaverunt post te plenâ voce.* Et Joh. Piscat. **Schrieen dir nach mit voller Kählen.** In Hebr. enim est מָלֵא, quod *plenum* significat. Atque ita etymon, *ploro* à πληρῶ, satis communitum, ut abire longius non decoat.

Imus

Imus, complicate pro *infimus*: hinc nonnullis *Immus*, ut τὰ ὑλικὰ eo integrius serventur. Et recte: sicut supremus *summus*: ita infimus, *Immus*: ab *inferus* Manut. etiam *Immo*, duplici M, ex vet. libris & Virg. Carp. probat. Gloss. *Inferna*, *inferilia*, καταχθόνια. *Infer*, adverbium: ap. Caton. de re rust. c. 149. Sicuti *super*, *subter*. *Inferus* autem primo ab *in*, ἐν, ἐιν. Ap. Vitell. *Bassus* idem est, qui profundus, immus Gloss. Isid. *Bassus*, crassus. *Bassatum*, terræ hiatus. Idque Græca voce, non ut somniarunt: βάσις enim Græce: sicuti *fundus*: quia ab immo φύουσι τὰ φυόμενα. Scalig. Ex. 103. s. 4. Aut à βάσσων, i. e. profundior, à βαθύς. Vulgo in Musica *Bassus*, cui opponitur *altus*. Versiculi è trivio:

Dumq; suis numeris aliæ tolluntur in altum:
Me submissa gravi murmura voce juvant.

Idem Scal. de *fundo* in Theoph. de pl. ῥάβδων φύσις non communi more, naturam: sed exitum significat, atque ut ad verbum respiciamus, *fusionem*. Quippe *fundus* παρὰ τὸ φύειν, qui non est aversus à natura fructificandi.

In, ἐν καὶ εἰν. *Endo*, *indo*: ἔνδον. Hinc *indogredi*, *Indigena*, *Industrium* pro quo antiqui dicebant *Endostruum*: ab endo, & *struo*. *Inde* ἔνθα. Huc pertinet *Inter*. Ut à sub *subter*: ita ab In *inter* & notat medium, τὸ μεταξὺ. Amplius *Inter*, *intimus*: & hinc *intimare*, i. e. propriè *intimum facere*. Ammian. l. 15. *oceani gurgitibus intimatur*. Postea *intimare* est significare aliquid ex intimis rei visceribus, non leviter, ἐπιπολῆς, aut perfunctorie. Gloss. *Intimare*, γνωρίσαι, ἐμφανίσαι, φανερῶσαι. Utitur τῷ *intimare* Plin. Apul. Auguſt. & alii. Item ab inter *internus*, ut à super supernus, ab exter externus. Sed & *intestinus* formatur, uti clandestinus, vespertinus, matutinus. Et pariter ἔνδινα sunt *intestina*, ab ἔνδον. Etiam ἐντόσθιος est internus. Item ab ἐν *intus*, ἐντὸς, ἔνδον: ut *extus* ἐκτὸς ab ἐκ, ex. Item *intro*, unde intrare, introire: & alia. Addam hisce & alias particulas similes. *Cur* est factum è *Quur*: hoc rursum ex *Quare*: uti dicimus: *Qua causa*, *qua propter*, *quamobrem*, ὅτου χάριν, ἀφ᾽ ὧν. Ita *Quasi* est ὡσεί vel καὶ ὡσεί. Dicebant & olim *quase*, *nise*, *sibe*, *here*, pro *heri*, ut ap. Pro-

pert. *scis here:* Ubi non est vocativus, Here, ab Herus: ut inscite somniarunt. *Nam* à μὴν, Dorice μὰν: per inversionem: μὰν δὴ, est ap. Plat. Isocr. *Nempe* quasi *nampe*, à *nam* & *pe*, quæ est appendicula, ut in quippe. *Enim* Scal. l.7. poet. quid esset *Enimvero*? Verum unicam syllabam fuisse *Enim*, cum vellent, arbitror. Siquidem Græcum fuit ἦν & ἠνί. Neque repugnat longa vocalis: quod etiam in libris originum docuimus. *Enim* præponitur etiam, classicis scriptoribus. Terent. Hecyr. a. 2. sc. 1. Enim lassam opido. Adelph. act. 2. sc. 1. Phorm. act. 4. sc. 4. Et passim in Plauto Linacer. l. 6. vocat hyperbaton. *Ita* ἴδε, *En ecce* ἠνί, κνίδε: aut melius ab Hebr. הֵן, *hen*, הִנֵּה *hinne*, i. e. ecce. An, ἂν ab אָן, *an*, Hebr. *Euge*, εὖγε, Hebr. הֶאָח *beach* Ps. 35. 21. LXXII. Græci vertunt εὖγε. Chaldæus plerumque vertit חֶדְוָא *lætitia*: ut Job. 39. 25. Ezech. 36. 2.

Inchoo qui scribendum sit, ambigitur. Quidam, inter quos Camerarius, volunt *incoo*: propterea, quod in Latina lingua nulli consonanti aspiretur. At quam feliciter hoc obtineant, non intelligo. Cum enim pleraque Latina oriantur è Græcis: quidni horum etiam ὑλικὰ retineant? Sed & exempla in propatulo sunt non una: ut *machina, chlamys, Rhythmus, Nothus*. Quidam malunt *incoho* hiatus causa. At quid quæso opus? Ergo ubivis concursu vocalium, *H* inferatur: ut *coopto, coorior, coincido, coerceo*: quod sane nemo eruditorum admittet. Quod autem *cohærco* dicimus, id facit origo. Aut sit *incoho* ab *In* & *cohum*, antique pro *chaos*: aut H in suum locum restituatur, *inchoo*. Est enim à χάος, Festi autoritate. Ut *inchoo* sit *in chao*, h.e. initio sum. Nam initia rerum omnium tenuia sunt & vacua. Ut Cic. ait: omnium rerum principia parva sunt. Et Hesiodus omnium rerum initium *chaos* esse pronunciavit.

Industrium, ab *Indu* vel *indo* & *endo*, ἔνδον, ἐν. Hinc etiam dicebant *Indostruum*, *endostruum*. Literæ quippe O, I & V sunt admodum cognatæ, & invicem permutari solent. Festus: *Industrium antiquì dicebant* indostruum, *quasi*

qui

qui quidquid ageret, intro strueret. Sed rectius ab *indo* & *struo*. Ut sit *industrius*, qui se & sua diligenter *instruit*, ea *struit* & parat, quæ necessaria sunt. Gloss. *Industrius* ἐπιεικὴς, σπουδαῖος. *Industria*, σπουδὴ, ἀρετὴ, φιλοπονία. Ut à detritum detrimentum: ita ab instructum *instrumentum*, h. e. quo aliquid *instruimus*, quo *instructi* agimus ea, quæ opus. Græc. ὄργανον. Sed & *strumentum* (à struo, structum) utitur Apul. l. 8. Tertull. l. 1. ad uxorem, Ambros. ad Rom. c. 9. Neque respuit analogia. Et hodie Italis est *strumento* & *stromento* At *struo* fit à στερεῶ, στρεῶ, à στερεός: ut ita struo sit idem, quod firmo, solido, & stabilio. Quem significatum non tantum deducta *strues*, *struices*, *extruo*, *construo*: sed etiam consentiens autorum usus ubique condocefacit.

Infligere (inquit in Poet. Scalig) est ἐνφλίγειν. Unde & *profligare*. Ut cumbere cubare: ita dicitur *profligere*, *profligare*. Idem tamen in Theoph. de plant. ita: *affligi* (ait) est dejici, ac sterni. Quod evenit arboribus, cum vento, aut lignatoris opera ruunt. Ita loquitur Latinus. Neque *afflictam* arborem alio Romanus capiat modo. Aliud est vulgum sequi: aliud puritatem ex usu, & Etymo. Hæc ille Plaut. amat. *efflictim*, i. e. vehementer; usque donec *effligatur*. *Fligere*, simplex est in Lucret. l. 2. in Livii Ægistho & aliis. Sil. *galea horrida flictu*. Commodius derivatur *fligo* à φλάω, quod Attici usurpant pro θλάω: unde etiam θλίβω. Onomast. *Fligo* θλίβω.

Infrunitus, in Sen. l. 3. de benef. i. e. imprudens, insipiens, ἀφρόνητος, ἄφρων. Valla contra Raudens: mavult *infronitus*: idque ratione orignis. Ab *in* & *frunitus*, ap. Caton. h. e. φρονητὸς, φρόνιμος. Utitur & hac voce vet. Biblior. interpres. Sir. 23. 6. *animæ irreverenti & infrunitæ ne tradas me.* In Græco videtur omissum: ψυχῇ ἀναιδεῖ μὴ παραδῷς με. i. e. interpr. Pagnino, animæ impudenti ne permittas me. Verbum *fruniscor* est in Lucill. idem quod Græcis φρονέω. *A* φρὴν, quod, ut & πινύειν ab Hebr. בִּין. Aliis בִּין, *bin*, *pin*. Nomen בִּינָה intelligentia. A πινύω autem est Latinum *opinor*, *opinio*. Ut levis mutatio: ita significatus bene quadrat.

Infulæ

Infula. Sicuti libens & lubens, similo & simulo κατ' ἀσύστοιχον dicitur: ita etiam *infila* & *infula*: *Infilare* & *infulare.* Gloss. Isid. *Infulat, propitiat.* Hinc *infula* usitatius circumfertur. At *infila* & *infilare* fovet etymologia. Oritur enim ab *In* & *filum.* Festus: *infulæ sunt filamenta lanea, quibus sacerdotes & hostiæ templaque velabantur.* Neque alio sensu scribit Varro l. 6. L.L. *Infulas dictas apparet in hostiis, quod velamenta è lana, quæ adduntur infulæ, intra hostiarum cornua velamenta erant.* Ibi addit Jos. Scal. Infularum *nomen Latinum est.* Infilare enim *veteres dicebant* amicire & velare, *at puto: cum contra dicerent exfilare. Inde ergo infulæ,* Scilicet à *filo*, ut dixi. Unde autem *filum*? Audiamus. Martinius deducit à πιλόω ἢ πιλέω: quia *filum* sit contortum aut condensatum. Varro l. 4. L. L. *Quod minimum est* hilum: *id enim minimum est in vestimento.* Rectius Isid. *Fila dicta*, inquit, *vel quia ex* pilis *animalium sunt*, *vel quia lanificium filis tenuibus constat, in modum pilorum.* Recte inquam facit *filum* à *pilo* Isid. κατ' ἀσύστοιχον *pilum* & *filum*: quia *filum* ad similitudinem *pili* in animalibus, factum est. Etiam *filum* accedit τὸ φύλλον: cum rudis opera primum *fila* è foliis fecisse videatur: quibus postea linum, canabis, & lana successit.

Inquilinus, quasi *incolinus* propter elementorum C. & Q. affinitatem. Proprie qui ædes *incolit*, Græce ἔνοικος. Secundum Vall. l. 4. c. 54. inquilinus est, qui in alieno privato, proprie tamen in conducto, sive in urbe, sive ruri habitat. Cic. in Philipp. At vero *inquilino*, non domino, personabant omnia vocibus ebriorum.

Instar, faciunt ab *instare*: ut ita *statum* ac positum membrorum notet. Et similiter eo etiam tendit *statura*, à *statum.* Olim τὸ *instar* flectebant: ut nectar, nectaris. Ap. Probum, *instaris.* Et residuum *instar* pro *instare*, omisso E, ut *ritu* nivis, *more* aquæ, illius *ergo*: sic dicitur, instar montis, pro *instare*, i. e. ad æquiparationem, aut mensuram. Tranquill. in Cæs. Dictat. Nec patientem sessoris alterius primus adscendit: cujus etiam instar pro æde Veneris genitricis postea dedicavit. *Instar*, i. e. effigiem,

giem, figuram. Ergo instar, vel ad instar est etiam ad imaginem vel figura, effigie. Gloss. *Instar* similitudo, ὁμοίωμα. Valla l. 6. c. 18. tumultuatur, quasi *instar* tantum significet ad æquiparationem, vel ad mensuram. Sed exempla, quæ adducit, contra pugnant. *Instar mortis* (inquit) *& fulminis instar, significat æquiparationem doloris in morte & impetus ex fulmine.* Sed quur non etiam similitudinem dolorum, aut impetus? Ita sane dicendum. Dolor enim & mors, & impetus est qualitas. Jam ex Aristot. ὅμοια ἢ ἀνόμοια κατὰ μόνας τὰς ποιότητας λέγεται. Addit Valla: *si quando reperiatur proxime accedere ad significationem similitudinis, admoniti simus, ut nimiam utendi licentiam devitemus.* Obsequemur, si prius rationem suæ sententiæ idoneam reddiderit.

Instauro, Barbarum est *Restauro*, uti Scalig. taxat Cardan. Ex. 195. Non semel, *inquit*, infelici verbo, *restaurare*, uteris. Quamvis alicubi utatur Tacitus: certe ex floridiori antiquitate deficit autoritas. Festus: ab *instar* dictum est, cum aliquid ad similitudinem pristinam reficitur. Quod & asserit Macrob. l. 1. Sat. c. 11. Malim à σταυρὸς facere, i.e. palus ligneus. Σταυρόω est vallum, seu palum depango. Verbum ex antiquo rusticorum ævo, qui palis ædificia, septa, aliaque reficiebant. Hoc erat primum σταυροῦν, *staurare*, *instaurare*. Post aliter vox adhibita invenitur: scilicet in cruce suffigere. Lips. l. 1. de cruce c. 4. σταυρὸς proprie non nisi stipidem signat singularem & erectum. Latine dixeris *palum* sive *vallum*. Eustathius in odyss. ξ initio & quidem vertente Lipsio: *Stauri* sunt ligna recta & præacuta: quæ & σταύαρα *stavara* dicuntur ab iis, qui minus ingenue loquuntur. Facta vox, vel quod ad *aerem stent*, παρὰ τὴν εἰς ἀέρα στάσιν: vel quod *in latum*, παρὰ τὸ εἰς εὖρος. Hi ipsi & *scolopes* dicuntur. Quod vero ait, εἰς εὖρος vel in *latum*: de pluribus junctis verum est, ut solet in castrorum vallo. Hesych. *stauri* defixi stipites sunt, valli & omnia ligna recta stantia: ab eo, quod stent *stauri*, ἀπὸ τοῦ στᾶναι: vel quod ad auram consistant: ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὔραν ἵστασθαι. Allusisse ad postremum hoc etymon Prudentius videatur:

---- Crux

---- Crux istum tollat *in auras*

Viventesque oculos offerat alitibus.

Lucianus pro argumento, scilicet in judicio vocalium, derivat à *Tau* litera, quæ figura crucem refert. Ait ἀπὸ τούτου (τοῦ ταῦ) καὶ τῷ τεχνήματι τῷ πονηρῷ τὴν πονηρὰν ἐπωνυμίαν συνελθεῖν: ab ista etiam instrumento pessimo (*cruci*) pessimum nomen venisse. Sed jocosa hæc derivatio: & σταυρὸς proprie stipitem notat defixum: secundario crucem. Quamvis interim non negem, literam *Tau*, aliqua crucem exprimere, & maxime illam, quæ Lipsio *commissa* vocari solet. Nam & ita patres orthodoxi similiter. *Tertull.* 3. adv. Marcion. Ipsa litera Græcorum *Tau*, nostra autem T, species crucis. *Isid.* *Tau* litera speciem crucis demonstrat. *Hieron.* antiquis Hebræorum literis, quibus usque hodie Samaritæ utuntur, extrema *Tau* crucis habet similitudinem. Videatur Casaub. Exerc. 16. s. 78. contra Baron.

Instigo, ait Scal. c. 32. L. L. ex coalescente O & A, *instoago*: verbum agasonum & armentariorum. Malim tamen à *stigo*, στιγῶ τοῦ στίζω, i. e. pungo, signo, cunctis distinguo. Unde & στίγμα, *stigma*, h. e. nota pungendo facta. *Stigmatias*, στιγματίας, cui stigma inustum. *Stigmaticus*, ad stigma pertinens. Etiam *stimulus*, στιγμὴ. Plaut. in Calin. a. 2. sc. 6. Stimulus ego nunc sum tibi. Ita etiam scriptura loquitur. Jos. 23. 13. in flagellum lateribus vestris ac in spinas in oculis vestris. Sed & à στιγμὴ fit *signum*, T ablato. Latinorum ἀναλογία ita suadeat: Ut a rego tignum: à lego lignum: ita à seco *signum*: ut nota sit *incisa* aut τμῇ facta. *Significo*, est facio *signo* aut nota aliquid indicari & sensibus objici: Græcis σημαίνω. Signa enim ducunt nos ad rem ipsam. A signum est *insignis*, hoc est, insignitus vel notatus. Vocabulum μέσον. Signum Græcis est, σημεῖον, σῆμα: ab Hebræo סמן: *niphal* נִסְמַן *nisman*. Apud Rabbinos סִימָן, σημεῖον, signum. A signum *sigillum* est: ut à tignum tigillum, à mamma mamilla, a pugnus pugillus & similia. A sigillum *sigillatim*, hoc est, per signum, σήμαντρον, additâ quasi notâ aut sigillo. Uti *singulatim*, quási per singula, καθ' ἕκαστον. Cic. *sigil-*

sigillatim unicuique denunciabat, i. e. ἐπισήμας. A *stigo* fit etiam vestigo, i. e. vestigia facio, inquiro: vel per vestigia indago. A *ve*, quod nunc intendit, nunc minuit. Ut ita *vestigium* sit signum cujuscumque rei adeo impressum, ut bene deprehendi possit. Virg. 4. Eclog. Pauca tamen suberunt priscæ *vestigia* fraudis, i. e. indicia. Attestatur idem Valla l. 5. Eleg. cap. 45. *vestigium* est signum indiciumve quo ad rei notitiam pervenimus. Post ἀδικῶς à vulgo ad signum pede factum adstringitur. Græce ἴχνος.

Instita, ap. Horat. & Ovid. Utitur etiam vetus interpres biblior. Joh. 11. Puto fieri, ut institor, ab *institum*: sicuti dicitur præstatum & præstitum. Scilicet, quod veluti *instet* & ambiat extremum vestis: aut illud, in quo *stamus*. Gloss. Isid. *Institæ*, gravatæ, resticulæ. Similis est *inserta*. De quo, ut & *instita*, ad huc versum Publii Syri: *Frugalitas inserta est rumoris boni*: Ita Joseph Scalig. Jam dudum olim (*inquit*) monuimus hanc esse lectionem ex veteri cod. Excerptorum Gellianor. Nam vulgata lectio, inepto vel potius nullo sensu est. *Inserta*, aliter *instita*: utrumque ab eadem origine. Græce πάρυφος ὤα τοῦ ἐσθῆτος. Ut *instita* non est tota vestis, sed sequela & ornamentum: ita frugalitas non omnino tota causa est rumoris boni, sed accessit ornamentum illi. Planè Publianæ elegantiæ sententia. Tertull.quoq; lib. de Idolol. literuturam secularem *insertam* prædicationis idololatriæ vocat. Verba hæc sunt: Si fidelis literas doceat insertas idolorum prædicationis. Male hodie *prædicatione* pro *prædicationis*. Idem eodem lib. *Cæterum purpura, vel cætera insignia dignitatum insertæ, dignitati & potestatibus idololatriæ ab initio dicata.* Insignia & purpuram vocat *insertas* dignitatum, quasi dicas ornamenta: ut est *instita* vesti, aut emblema annulo: Tam enim *inserta* potest esse *instita*, quam emblema. Hæc Scalg. Vt autem inserta, ab *insertum*, insero: ita ab exero *exertum*, cujus usus etiam notabilis, ap. autores. Virgil. est *exerta* mamma & exertum latus. Hor. exertum metallum. Ovid. ense exerti. Statio, exerti humeri exertaque brachia. Senecæ,

lacerti

lacerti exerti. Plinio, apri dentes exerti. Salv. exerta veritas. *Exertum* igitur illi accepere pro exstans; apertum, nudum. Gloss. *Exertantem*, προεκτείνοντα, ἐξέχοντα. *Exerta* sunt (inquit noster Rittershusius) nuda quæ Græci vocant τετραχηλισμένα. Sicuti apostolus hæc duo conjungit, γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα. Hebr. 4. 13. opponens illis τὰ ἀφανῆ, i. e. in adspicua. *Pagn.* vertit: nuda & patentia. *Beza*: nuda & intime patentia. *Vetus interpr.* Nuda & aperta. Metaphora satis manifesta: τραχηλίζω à τράχηλος, i. e. collum, cervix.

Insula, quasi *in salo*, i. e. locus in mari eminens & habitabilis. Similiter νῆσος à νῶ: qui innatare aquis videtur. *Peninsulæ*, quasi pene insula. Græc. χερσόνησος, quasi terrestris insula. Χέρσος, terra: νῆσος, insula. *Salum*, à σάλος. Inde etiam *Salus* Enn. Nam is in Hec. dicit, *undantem Salum*: ap. Non. c. 3. Plutarch. de Garrulitate conjungit σάλον καὶ ναυτίαν. Et Cæsar l. 1. *Salo nauseaque confecti.* Ut ita *salum* notet jactationem & commotionem in mari. Etiam *salum* est ora maris, in qua naves commorantur. Vocatur Græcis fere ἀγκυροβόλιον. Arrian. conjungit: ἀγκυροβολίοις καὶ σάλοις ἔχοντα. Polyb. l. 1. πολισμάτιον ἀλίμενον μὲν, σάλους δὲ ἔχον καὶ προβολὰς περιληφθείσας ἐκ τῆς γῆς ἐκφυεῖς, i. e. interpr. Baysio, *opidulum quidem importuosum, sed quod haberet promontoria, quæ aliqua ex parte prominentia eas stationes continerent.* Interim *salum* proprie videtur mare significare. Et sic ut plurimum Latini usurpant. Cognatæ vero significationes facile illuc revocantur. Hinc etiam Etymolog σάλον facit ex ἁλὸς & inde σαλεύω. Vel à σείω & ἅλς: ut notet mare commotum. Ratio eodem tendit. A σάλος *salamandra*. σαλαμάνδρα, sic dicta: quia prope σάλον amat habere μάνδραν. Per σάλον intelligo locum humidum ac frigidum, quem alluit unda, & quo salamandra impense gaudet. Sal per metathesin ab ἅλς, Virg. 10. Æn. Campos *salis* ære ruebant. Mare enim salsum. Scilicet primæva indole & de consilio Opt. Max. creatoris: deinde etiam ab exustione, aut calore solis; per quem partes tenuiores in summo maris elevantur: crassiores autem & sicciores marisque

adustæ

adustæ relinquuntur. Aristot. 2. Met. c. 3. Scal. Ex. 51. Neque enim oritur, salsedo à montib. salsis, ut quidam pertendunt, aut fontibus. Amaror autem à bituminis inest scatebris. *Halias*, ἁλιάς, est cymba, navicula: ab ἅλς mare. Ut מַלָּחִים *mallachim* sunt Hebræis nautæ, qui in salso mari navigant. *Halimus*, ἅλιμος, herba, quia salsi saporis sit: & eadem causa *Salsolla* in Apulia dicitur. Ab ἅλς, ἅλμη est etiam *alumen*: est enim salsugo: aut veluti muria terræ, ut ait Plin. l. 35. c. 15. & explicat Renod. de Mat. med. l. 2. sect. 1. c. 6. *Sal*, h. e succus ille concretus & acris, quo condiuntur cibi: itidem ab ἅλς, ut & ἅλας. Nam sal fit è marinis aquis, ipsa vi naturæ & deinde arte etiam. *Sales*, ἅλες, pro facetiis, quod salitum & sapidum sint condimentum quasi sermonis. Etiam *Sal* in singulari numero pro facetiis. Cic. de orat. nullam artem esse salis, i. facetiarum. Idem 7. ad Attic. Literæ sparsæ sale humanitatis. Catul. epigr. 13. Et vino & sale & omnib. cachinnis. Idem epig. 84. Nulla in tam magno est corpore mica salis. Sed & *Sal* perpetuitatis nota est, quia ipse ἄφθαρτος & arcet putredinem Plin l. 31. c. 9. defuncta ac putrescentia ita sal vindicat, ut durent ea per secula. Hebr. *melach*. Gen. 19. 26. Cum intueretur uxor ejus ulterius post eum, *Statua salis* effecta est. i e. non tantum mutata in materiam salis: sed etiam durabilis ac perpetua. Unde & sese vidisse ipsum Joseph. scribit l. 1. antiq. c. 12. Origenes vocat *staticulum salis*. Num. 18. 19. Do tibi & filius tuis ac filiab. tuis tecum in statutum perpetuum, *fœdus salis*, h. e. æternum & immortale: LXXII. αἰώνιον. Bodin. Quod diabolum à sale diximus abhorrere, ratione optima nititur: quia *sal* æternitatis est & immortalitatis signum, neque putredine neque corruptione infestus unquam; sed ipse à corruptione atque putredine omnia vindicans. Diabolus vero nihil procurat aliud, quam rerum creatarum corruptionem & dissolutionem: ut generationem Deus. Quamobrem salem mensæ loci sancti omnibusque universe sacrificiis apponi lex Dei imperat Lev. 2. Quod mandatum ab Hebræis Plato videtur didicisse, cum salem

à diis affirmat diligi l. 2. Dæmon. c. 2. *Salio* & *sallo*, (ap. Lucill. Tibul. Columel. & alios) est salem asperg. ἁλίζω. Videatur & Prisc. l. 10. *Salsamentum* est cibus sale conditus. Ab inusitato *salsare*, quod erit sale condire. Gloss. Cyril. ταρίχιον *Salmen*: τάριχος *Salsamentum* *salsus*. ταριχεύω *sallo*: ταρίχευσις, *salsatio*. Marc. 9. ἁλισθήσεται: sale salietur. Συναλίζομαι, simul salior: potest etiam per synedochen, eodem sale aut cibo vescor. Nam sal est, quod condiat cibos, gratosque gustui efficiat Job. 6. 6. An comeditur insulsum absque sale LXXII. εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἁλὸς. Ap. Chrysost. ἁλῶν κοινωνῆσαι, sodales, σύσσιτοι, quos ὁμοτραπέζους Græci & ita commensales vulgo dicunt. Act. 1. συναλιζόμενος. Quod vet. interpres vertit: *convescens*. Vel, ut quædam exemplaria habent, *conversans*. Illud tamen propius Græcum attingit Gloss. *convescitur* συναλίζεται. Idem Gloss. σύναλος, *convescaneus*, h. e. qui eodem sale aut dape fruitur. *In Syro ita habet*: Cum comederet cum eis panem. *Erasm* congregans illos in idem loci. Quasi ab ἅλις fiat. Neque vero ullus ejusmodi casus in textu visitur. *Pagn.* congregans eos. *Beza* mavult: *cum illis conveniens*: respiciendo τὸ. Ut vero eas interpretationes non improbo: ita nixus auctoritate Syri & Latini veteris interpretis itemque Glossarii; & quia συναλιζόμενος sine casu ita ponitur, ab ἅλς quam ab ἅλις malim facere. Et sic presse, uti Græcum est, primam vertere placet: *convescens* vel *consalescens*. Nam *salesco*, ap. Lips. & alios invenio. *Salinum*, in quo sal reponitur, ap. Hor. l. 2. Carm. Ut à vinum vinulum, vinillum: Sic à salinum, salinulum, *salillum*, Plaut. Trin. act. 2. sc. 4. *Nos homunculi, salillum animæ, qui cum extemplo amisimus.* Minimam scilicet durationem vitæ hujus à fragilitatem corporis innuit. Tam cito enim perimus aut perimur, uti leve salinum intervertitur seu frangitur. *Salillum*, i. e. corpusculum φθαρτόν. Ut vero salillum respectu salis dicitur: Ita corpus respectu animæ, cujus id vasculum. Jam ut sal perpetuus & à corruptione immunis: ita etiam anima. Quod hac vocula innuit: & evidentius docent sequentia: *Verum nos homunculi!* qui simul

ſimulatque perdidimus & quaſi fregimus ſalillum animæ, i. e. corpus, vaſculum animæ immortalis, æquo mendicus atque ille opulentiſſimus cenſetur cenſu ad Acherontem mortuus. Uti *inſulſum*, ita etiam *ἀναλίζως* fit *exſulſum*. Inſulſum, ſine ſale: τὸ IN ἀποφατικὸν: Græc. *ἄναλον*, ap. Ariſtot. *Salſus inſulſus*, quaſi inſalſus. Nam a facile migrat in u, ut in exulto, inſulto, inculco, conculco. *Exſulſum* utitur Lipſ l. 2. phyſ. Stoic. diſſ. 16. acceptam ab Oceano aquam colant, mitigant, & uſibus noſtris *exſulſam* reddunt. Hæc ille. *Salacia*, teſte Feſto, quod *ſalum* ciet. Agel. l. 13. c. 21. Salacia Neptuni. Aliis ſalacia à ſalax, ut pertinacia à pertinax. Sed rectius à *ſalo*. *Salacia* recte exprimit Homeri *ἁλοσύδνην*. Etiam Gloſſ, *Saliacia, ἀμφιτρίτη*. Serv. in l. 1. Æn. Triton, Deus marinus: Neptuni & *Salaciæ* deæ maris filius, ab aqua ſalſa dictæ. Etiam *ſalmacidum* dicitur *à ſale*. i. e. mari. Gloſſ. Philox. *Salmacida aqua, ἁλμυρὸν ὕδωρ*. *Salmacida ſpolia* ap. Enn. i. e. diluta non cruenta: quæ explicat Scal. in Feſt. & Auſon. l. 1. c. 28. Turn. l. 28. Adv. c. 39. Uterq; videatur. *Salari* ap. Martial. iidem qui ſalſamentarii: Gr. *ταριχοπῶλαι*. *Salarium*, i. e. merces ſive ſtipendium pro labore. Plin. l. 31. c. 7. *Sal* honoribus etiam militiæq; interponitur, *ſalariis* inde dictis magna apud antiquos autoritate. Cornut. in Perſ. ait; *ſalarium* victum eſſe unius diei, cui imprimis ſal inſervit. Eſt enim condimentum non tam utile, quam neceſſarium. Heb. מָלַח ſalivit: מֶלַח Sal, non procul abeſt ab ἅλς, modo invertas.

Interpretor, à ſimplici, at jam exoleto, *prator*: ab Heb. פָּתַר, *patar*, *prat*, i. e. expoſuit, interpretatus eſt τὰ ἀμφίσβατα καὶ σκοτεινὰ: quale ſomnium; de quo plerumq; Hebraicarum ſumitur. Iſid. l. 10. *interpres*, quod inter partes medius ſit duarum linguar. dum transfert. Sed & qui inter Deum, quem interpretatur, & homines quibus divina indicat myſteria, interpres vocatur.

Joachimus, ex Heb. *Jojakim* vel *Joachim*, יְהוֹיָקִים, idem quod *Anaſtaſius*, *ἀναςάσιος*, i. e. reſurrectio Domini, vel Jehovæ. Rad. קוּם, i. e. ſurrexit, erexit, conſtituit.

Johus אִיּוֹב ἰώβ. Proprium nomen hominis c. res adversa & inimica. A Rad. אָיַב, i. e. inimicitii exercuit, infestavit. Inde Hieron. Job. vertit *dolens*.

Johannes, Ἰωάννης, i. e. gratiosus. Latinis *Gratian*, *Gr. tianus*: Charisius, χαρίσιος. Germanis *Huldericus*, i. e. ves gratiæ: pro quo nunc *Ulricus* & *Uldaricus*. Hebr. יוֹחָנָן, *jochanan*: à Rad. חָנַן, i. e. gratia affecit, in g. etiam recepit, benefecit. Ab eodem est & *Anna*, ἄννα, *Hannah*, si Hebræum spectes חַנָּה. *Susanna*, i. e. lilium a. bile. *Suson*, lingua Punica est lilium: Græcis inde c. Non nisi ab Hebr. שׁוֹשַׁן, i. e. lilium. Idque te. Syrus etiam interpres. Ubi enim in N. Test. κρίνα. Syrus ponit שׁוֹשַׁנָּא, Matt. 6. 28. & Luc. 12. 27. Itid. Arabib. סוּסַן, *Susan*, est lilium. Sed & LXXII. inter. Hebr. שׁוֹשַׁן, *schoscan*, vertunt κρίνον, lilium. Hebr. ciunt à שֵׁשׁ, i. e. sex: quia lilium *sex foliis* & inte. etiam totidem capillamentis constat. *Hannibal*, i. e. minus gratiæ. בַּעַל, princeps dominus. Ergo *Hanni.* etiam ex antiquiss. libris Latin. non *Annibal* scribam. At *Johannes* & *Joannes* utrunque toleratur. Ill. ex Hebr. origine: hoc ex Græca & quidem propio. *Janus* pro Johannes per contractionem scribitur ho. nonnullis. Germ. Jahn. A quo aliud est *Janus* ille b. frons, à quo mensis accepit nomen *Januarius* ap. Varr. l. L.L. quia *Janus* ἅμα πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, i.e. præterita, & fu. tura videt. Alii quia sit initiũ anni, à *janua* denominan. Gloss. *Janus*, θυραῖος, θεός. De origine vero *Jani* variæ op. niones sunt Macrob. l. 1. Sat. c. 9. dicitur *bifrons*, quod à præterita sciverit, & futura providerit. Et paulo post: *Ja. num* quidam solem demonstrare volunt, & ideo gemin. quasi utriusque *januæ* cœlestis potentem, qui exoriens aperiat diem, occidens claudat. Inde & simulacrum ejus plerunq; fingitur manu dextra *ter centum* & sinistra *sexa. ginta quinque* numerum tenens, ad demonstrandum an. ni dimensionem, quæ præcipua est solis potestas. Alii mundum, i. e. cœlum esse voluerunt: *Janumq;* ab *eunc.*

dictum

dictum eo, quod mundus ſemper eat, dum in orbem volvitur, & ex ſe initium faciens in ſe refertur. Unde Cornific. Etymor. l. 3. Cicero, inquit, non *Janum* ſed *Eanum* nominat ab *eundo*. In ſacris quoque invocamus *Janum Junonium*, quaſi non ſolum menſis Januarii, ſed menſium omnium ingreſſus tenentem. Et poſt *Conſivium*, à conſerendo, i. e. à propagine generis humani, quæ Jano autore conſeritur. *Quirinum* quaſi bellorum potentem, ab haſta, quam Sabini *Curim* vocant. *Patulcium* & *Clusium*, quia bello valvæ ejus patent, pace clauduntur. Hæc Macrob. Videatur etiam Lipſ. l. 1. Elect. c. 20. Ovid. 1. Faſt.

Præſideo foribus cœli cum mitibus Horis,
Et redit officio Jupiter ipſo meo.
Inde vocor Janus: *cui cum cereale ſacerdos*
Imponit libum, farraque mista ſale,
Nomina ridebis: modo namque Patulcius *idem.*
Et modo ſacrifico Clusius *ore vocor.*
Scilicet alterno voluit rudis illa vetuſtas
Nomine, diverſas ſignificare vices.

Feſtus cum chaos ex Heſiodo deſcribit: *Chaos*, inquit, ex eo, quod χαίνειν Græci, nos hiare dicimus. Unde *Janus*, detracta aſpiratione (Item *janua*) nominatur ideo, quod fuerit omnium primus, cui primo ſupplicabant velut parenti, & à quo rerum omnium factum putabant initium. Cluv. l. 1. Germ. antiq. c. 26. *Jah* Hebr. & *Janum* Italor. eumdem eſſe putat.

Jonia: ἰωνίς, ἰωνία: Jones, ἴωνες. Nomen eſt à *Javan* יָוָן, qui eſt tertius *Japeti* ſive *Japhet* filius, & illam terræ regionem inhabitavit, Gen. 10. 2. Dan. 8. 21. Joel. 3. 6. Filius Javan fuit *Cittim*, כִּתִּים: à quo Macedonia regio, Macedo: Græce μακετία, μακέτης, ap. Heſych. Agel. l. 9. c. 3. Philippus Amynta terræ *Macetiæ* rex, i. e. Macedoniæ.

Joſeph. Latine additio, vel acceſſio, quod Rachel ſuſcepto & edito Joſepho alium inſuper filiū ſibi adjici petiit. Gen. 30. 24. Syris eſt *Jauſeph*. Radix eſt יָסַף, *jaſaph*, i. e.

 addi-

addidit adjecit, auxit. Non bene prima corripitur. Et Hebræis est vocalis longa: & Græcis ἰωσὴφ, ἰώσηπος.

Iris, ἀπὸ τοῦ εἴρειν, i. e nunciare, prædicere. Indicat enim fore pluviam, aut quandoque etiam serenitatem postridie. Hor. *pluvius* arcus. Stat. *imbrifer*. Quippe in meridie constituta, nunciat largiorem pluviam: in occasu, eandem rariorem & tenuiorem. Atqui in ortu si appareat iris, futuram serenitatem spondet. Videatur Sen. l. 1. Quæst. Nat. c. 6. Quid vero in scola Theologorum denunciet: Zanch. fuse explicat. Ut ita Iris ab εἴρειν verissime dicta sit. Dicitur *iris Junonia*: *nuncia Junonis*: quia *Juno* idem est quod aer. Hinc Virg. 9. Æn. *Iris aerea*.

Ovid. 1. Metam.

Nuncia Junonis varios induta colores
Concipit Iris *aquas*——

Hebr. קֶשֶׁת *keschet*, i. e. arcus. Gen. 9. 13. arcum meum ponam innube. LXXII. Τὸ τόξον μου τίθημι ἐν τῇ νεφέλῃ. Hinc Theologis peculiariter vocari solet *arcus clementiæ*. Latinis *arcus cœlestis* à figura. *Arcus multicolor*, à forma. *Multicoloria* iris Apulei de mundo. Arcus *Discolor*, Stat. *Purpureus*, Propert. *Arcus vix ulla variatus luce colorem*: ap. Lucan. l. 4. *Thaumantias* Virg. Æn. 9. *Roseo Thaumantias ore loquuta est*. Paulo post: *decus cœli*. Ovid. 4. Met. *Roratis illustrat aquis* Thaumantias *iris*. Claud. 3. de raptu Proserp. *cinctam Thaumantida nimbis*. Iterum Ovid. 14. Met. *Cum virgine Thaumantea*. A θαυμάζω. Quia vere miraculum est in aere & contemplatione dignum μετέωρον. Cic. 3. de Nat. deor. Est arcus pulcher: & ob eam causum, quia speciem habeat *admirabilem*, Thaumante dicitur esse nata. Ecclesf. 43. 12. Vide arcum, & bene dic ei, qui fecit ipsum, valde speciosum splendore suo. Θαυμάζω θέαμα, quod non est proprium τοῦ ἀκοῦσαι: quippe primo suo significatu & ortu fuit θέαμα: à θεάομαι video. Aut simpliciter à תָּמַה, *tamah*, miratus est valde, obstupuit, notante etiam Buxtorfio.

Irus, ἶρος: nomen mendici, Gr. ab εἴρειν: ex illo Homer.

Ἶρος

— Ἶρον δὲ νέοι κίκλησκον ἅπαντες,
Οὕνεκ' ἀπαγγέλλεσκε κιὼν ὅτε κέν τις ἀνώγοι.

Hodie idem est qui pauper: ut Crœsus, pro divite.

— *Non distat Cræsus ab Iro*, Propert.

Itaque Ἶρος, ἄϊρος, item χρεῖος, χρήζω, fiant ab Heb. רשש pauper factus est, aut inops. Aut רוּשׁ, *rusch*, eguit; רישׁ paupertas.

Isce, Scal. c. 128. L. L. Utriusque origo, eadem est: ὅσκε. *Isce*: ὅκε, *Hice*: à quo per apocopen *Hic*. Nam Jones ὁ pro ὅς dixere. In sancta ling. הוּא est Hic, ὁ, ille. Ab *Is* fit *idem*, à quo *itidem* & *identidem*: *Itidem* est ὡσαύτως, i. e similiter, quasi iterum idem: Aut quasi *Et idem*. *Identidem* est αὐτῆς καὶ αὖθις. frequenter cum quodam intervallo, subinde. Idem Scal. Brundisium veni, atque *istic* offendi quendam: pro *ibi*: atque si dicat, *Isto* in opido offendi: ut æque dicatur, *Isto opido*. & *Eo opido*. Quoniã *Iste* fit *ISTE*. At ipse commune omnium personarum est. Ejus origo est ab *IS*. sic, *Ipse*. At *is sum*, dices: & *Is es*: & *Is est*. Ab eodem *Is*, est etiam *ille*. Quanquã non parum convenit cum Heb. אֵל *el*, item אֵלֶּה, *elle*, i. e. illi, illæ, isti, istæ. Eidem Hebræo adhuc propius respondet *Elle*, *ellus*, *ellum* antique, uti notat in andr. act. 5. sc. 2. Donat. *Postilla*, sicut postea, ap. Plaut. & Terent. Hodie ratione non Latina, *postillæ*, *postillarum* dicitur. Origo tamen inde, quod ejusmodi ἐξηγήσεις & ambitiosæ pro indole populi interpretationes factæ sint *post illa*, μετὰ ταῦτα: scilicet evangelica præmissa, aut alia, quæ exponi publicitus solebant.

Israel, Ἰσραὴλ, יִשְׂרָאֵל, Philoni Judæo lib. περὶ τῶν μετονομαζομένων, exponitur; ὁρῶν θεὸν *videns Deum*: quod etiam probat Salvian. Massil. l. 2. de gubern. Dei. Quasi veniat à verbo *schur*, i. e. vidit. Sed rectius vertitur, *prævalens Deo*, vel princeps Dei fortis, principalem potentiam à Deo omnipotente consequutus. Ita enim Deus Jacobum affatur Gen. 32. 28. Non Jacob dicetur amplius nomen tuum, sed *Israel* nam ut principem te geris apud Deum & ap. homines, & potentia vales שָׂר, *sar*,

est princeps, superior: verbum שׂוּר *sur*, item שָׂרַר, *sara* & שָׂרָה, *Sarah* princeps fuit, superior fuit, prævaluit. Joseph. l. 1. archæol. c. 19. Significat hoc nomen Israël *ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θείῳ*, i. e. obsistentem angelo divino. Hieron. in quæst. c. 32. *principem cum Deo*, vertit: idemque rursus in comm. in Joel, *εὐθύτατον θεοῦ*, i. e. rectissimum Dei.

Jubar, lucifer, uti Perot. Isid. l. 3. c. 70. Fest. & Varro, consentiente stilo., docent. Verba Varr. sunt l. 5. L. L. *Ex ortæ stellæ tempus dictum à Græcis ἑσπέρα, Latine Vesper: ut ante solem ortum, quod eadem stella vocabatur jubar: quod jubata.* Pacuv. dicit: *Pastor exorto jubare, noctis decurso itinere.* Enn. *Lumen jubarve in cœlo cerno. Quia* (addit Fest.) *splendor ejus diffunditur in modum jubæ leonis.* Ergo *jubar* proprie splendor. A Gr. *φοίβη, φοίβα: phœba, juba juba, jubar*, levi mutatione. Est *φοίβη* splendida, lucida, à *φάω, φάος*. Similiter etiam *juba* dicitur: prius *phoba*, inde *phuba, juba*: à *φόβη, φόβα*, quod est coma, juba, Et pho-*ba, foba*, ap. Plin. l. 9. c. 30. l. 18. c. 7. legi oportere (pro *Joba*) notat Massarius. Estque *juba* proprie crinis è collo animalis pendens, *χαίτη*. Gloss. *juba χαίτη, λόφος ἵππου*. Virg. 3. Georg. *densa juba*. Et 7. Æn. *cui triplici crinita juba*. Et 10. Æn. *discussæque jubæ capiti*. Et 11. Æn. *ludunt q. jubæ per colla per armos*.

Jubilo, ἰὼ βάλλω: est rustica voce inclamo, explicante Festo. *Iô, ἰώ*. Scal. l. 1. L. L. c. 32. nisi sit ab *ἰὼ ἰώ*, vocibus triumphatorum. Superstites enim vitam Apollini acceptam ferebant, cui canerent pæana in victoria, *ἰὼ, Βάκχε παιάν*. Olim etiam *jobilare* dicebant. Ab Hebr. יוֹבֵל, *jobel*, i. e. aries jubilum. Quippe *annus Jubilæus*, i. e. quinquagesimus, cornu arietino solenniter promulgari solebat. Lev. 25. & 27. Num. 36. Jos. 6. Quanquam Masius in c. 6. Jos. *cornu arietinum* repudiat. Interim Tremel. & Jun. Jos. 6. vertunt, *buccinas arietinas & cornu arietinum*. Neque aliter Pagn. & Mercer. Alii, & nominatim Full. l. 4. Misc. c. 8. יוֹבֵל simpliciter à *diductione soni* (quod ingerat thema) appel-

appellatum existimant. Et huc alludit illud Lev. 25. 9. *Facietis, ut transeat tuba in tota terra vestra*. Hebræum יוֹבֵל Chaldæus paraphrastes, alias retinet יוֹבְלָא Lev. 25. alias vertit שׁוֹפְרָא, *tubam* Exod. 19. 19. alias דִּכְרָא *arietem* Jos. 6. 7. Idem Hebræum LXXII. Græci vertunt ἄφεσιν, remissionem: aut ἀφέσεως σημασίαν, i. e. remissionis significationem, Lev. 25. 10. 11. 12. aut σημασίαν Lev. 25. 15. etiam ἀφαίρεσιν Num. 36. 4. ἱερὸν Jos. 6. 8. Ibidem vero Jos. 6. 4. retinent Ἰωβὴλ. *Jobel*, à Philone περὶ τῶν δέκα λογίων exponitur ἀποκατάστασις, i. e. restitutio. Quo illud refertur Lev. 25. 10. *Jubilæus ille erit vobis, ut revertamini quisque ad possessionem suam & quisque ad familiam suam redeatis*. Joseph. l. 3. Antiq. c. 10. Ἰώβηλος, ἐλευθερίαν σημαίνει τοὔνομα. Quibus omnibus pensitatis facile patet: Quod *Jubilum* ab Hebr. יוֹבֵל commodissime deducatur. Nam & anno Jubilæo lætitiæ, lubentiæ, plaususque plena erant omnia.

Iucundus: quia fit à *jocus*, malunt aliqui *jocundus*. Sed non opus. Potius V assumatur ob mutationem quantitatis primitivæ: sicut *humanus* ab homo. Aliis *Iucundus* à *jutum*, ut facundus à fatum: fœcundus à fœtum. Et hoc probissimum. Aut fortean duplex fuerit. *Iucundus* à jutum. Ap. Cic. 2. de fin. Etiam *Iucundus* in vet. lapidib. exstare testatur Manut. Deinde *Iocundus*, ut Bembus ubique scribit, à *jocis*. Isid. l. 10. *Iocundus*, quod sit semper *jocis aptus*. *Iocus* & *jocari* ab ἰάχω: quod est ἰὼ ἠχῶ. Est enim sonus ut clarior, ita lætior.

Iudæus, traxit appellationem à *Iuda* filio Jacobi Patriarchæ, tanquam eminentiore, & natu majore. יְהוּדָה *jehudah*, Juda. יְהוּדִי Judæus. Rad. est יָדָה, *jadah*, i. e. emanavit, & active, fecit emanare, i. e. emisit, ejecit: & in *Hiphil* accipitur, pro confiteri & celebrare, quando aliquid non celatur, sed publica quasi voce decantatur. *Iuda* Græcis est Ἰούδα vel Ἰούδας. *Iudæa* ex origine notat proprie regionem posterorum *Iudæ*. Postea significatio latius patuit.

Iugum, ζυγὸν, ζυγὸς. Imponitur collis. Inde ζυγὸς ἐπαυχέ-

νιῶ· ap Pind. *Conjux*(ut Gr. σύζυξ & ὁμόζυξ)non *conjunx*. Dicimus enim conjugis. Ergo *conjugium* vox erit generalior, quam putant. Et ita Lucret. utitur.

Qui coitu conjugioq;
Corporis atque animæ consistimus uniter apti.

Adjugare(ut *conjugare*) ap. Pacuv. Nonium *Iuxta* à jugo, i. e. conjunctim, prope. *Conjux jux, juxta.* Sumta ratione per metaphoram à conjunctione aut jugo. Ut *conjux*, ita etiam dicitur *subjux*, Plin. l. 11. c. 49. *Subjuges carpento suo equas*. Matth. 21. 5. πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου, pullum filium subjugis. Apul. 7. metam. *subjugus* habet. Vox *subjugalis*, à Latino interpr. usurpata, inter parum Latinas numeratur. Etiam in Gloss. Isid. exstat *Injux*, bos nondum jugo junctus. Fest. *injuges boves, qui sub jugo non fuerint*. Injux pariter Græcis est ἄζυξ, Hebræi Num. 19. 2. describunt: *Junix super quam non adscendit jugum.* A jugo etiam *Biga* complicate quasi *Bijuga*: ut *quadriga* à quatuor jugis. Isid. *quadrigæ, bigæ, trigæ sejugæ* ab equorum numero & jugo dictæ. Vox manifesto cum re ipsa congruit: & facili contractione è *Bijuga* fit *Biga*. Ut ita frustra Martin. *bigam* quasi *biagam* putet dici. *Iungo*, interposita N à jugo: ut cumbo à cubo. *Iugum* Veneris dicit matrimonium Oppianus: Hal. l. 4. Serv. & Isid. memorant *jugum* dicis causa imponi consuevisse sponsis, ut societatis individuæ admonerentur hoc symbolo. Et Junoni *Iugæ* nomen inde esse monet Cl. Rittersh. & ante ipsum Lil. Girald. de diis gent. Synt. 3. *Iuno juga* est Apul. metam. l. 6. *zygia*: uti omnia manuss. habent. Dionys. Halic. in præcept. nuptial. ζεὺς γὰρ καὶ ἥρα, πρῶτοι ζευγνύντές τε καὶ συνδυάζοντες, οὕτω τοι ὁ μὲν καὶ πατὴρ καλεῖται πάντων: ἡ δὲ ζυγία ἀπὸ τοῦ ζευγν[illegible] τὸ θῆλυ τῷ ἄῤῥενι. Fest. *Iuges*, ejusdem jugi, pares. Uti dicuntur conjuges & sejuges. *Iugis* à continuo tractu boum: sicut *perpes* à volatu avium. Gloss. *Iugis*, διηνεκής: *Iugites*: συνεζευγμένοι. Plin. l. 18. c. 2. *Iugerum* vocabant, quod *uno jugo* boum in die exarari potuisset. *Actus*, in quo boves agerentur. *Iugerum*, antique *Iugus*, jugeris: hinc jungere, & jugera. Varro l. 4. L. L. *Iugerum dictum junctis*

ris duobus actibus quadratis. Sed à *jugum* propius probiusque ducitur. Gloss. *Iugeratio*, ζυγάπιον., *Iumentum*, quasi *iugamentum*. Agell. l.20. c 1. Veteres nostri à *jungendo* dixerunt. Lactantius rectiss. à *Iutum* : Ut à motum, momentum: à cæsum cæmentum. *Iuvat* enim id. animal operas nostras. Gloss. *jumentum* ἀχθοφόρον κτῆνος. Simili analogia dicitur *adjumentum* ab adjuvo. Scal. l. 1. poet. c. 9. ζυγὸν facit à δύο. Vox (inquit) non est mutata, quanquam aucto numero. Et ita Plato in Cratylo : ζυγὸν vocarunt orisci δυογὸν : à δύο & ἄγω : quia duo agunt ducuntque.

Iulus, ἴουλος, prima notione est idem, qui οὖλος, integer, bene sanus, incolumis. Dein tralatitio significatu inter alia notat tenuem, ac frequentem rem : tum spicam, tum lanam : quemadmodum ad barbam, & ad centipedam eadem significandi proportione accommodatur. A Julo est *Iulius* : qui postea mensis nomen. Quia *Iul. Cæsar* hoc mense natus est. Inde & καισάρειος Cypriis. Olim dicebatur *Quinctilis* : puia quintus à Martio.

Iuno, à juvando. Cic. 2. de Nat. Deor. Potius à Jove: quasi *Ioveno* : post *Iuno*. Nam & soror, & conjux Jovis est, quod similitudo est ætheris, & cum eo summa conjunctio, ait Cic. Macrob. l. 1. in som. Scip. c.17. Juno Jovis & soror & conjux vocatur. Est autem Juno *aer*, & dicitur soror ; quia iisdem seminibus, quibus cœlum, etiam aer est procreatus : conjux, quia aer subjectus cœlo.

Iusjurandum : Apul. de Deo Socrat. ait, hanc vocem formari à Deo, quasi *Iovis jurandum*. Versum, quem intelligit ibi, Lips. monstrat Elect. l.1. c. 18. ap. Cic. 3. offic. Ennius:

Fides alma, apta pennis, jurandum Iovis.

Et addit alterum Nævii : Jus sacratum, Jovis jurandum sagmine. Cic. 3. offic. *jus jurandum* est affirmatio religiosa. Igitur *jus* contracte ; quasi *Iovis os* (antique *Ious*) non incommode dicetur. Omne enim jus, & justitia à Deo, tam Ethnicorum quam Christianorum suffragiis. Hinc δίκη Διὸς ἐκγεγαῦια est Hesiodo. *Scip. Gentil.* in l. Orig. ad Pandect. *jus* cum Grammaticis à *juvando* non deducam,

cam, ſed potius (idque verum ſpondere auſim) ab illa tragica & miſerabili ejulatione, ἰοὺ, ex qua ipſum verbum *ejulare* natum eſt. *Et poſt* : Nec minus tamen veroſimilis mihi videtur alia notatio & certe docta. A *Jove*, inquam, quem antiqui, recto caſu *Jovis* dicebant, omnis juris autore & quaſi patre. Hæc ille. A *jus*, fit *jurgo*: qui enim jurgat aut objurgat, *jure* vult agere. Varro l. 6. L. L. *Jurgare*, ab *jure* dictum, cum quis *jure* litigaret: à quo *objurgat* is, qui id facit injuſte. A *jus* fit etiam *juſtum*. Ap. Hebr. eſt יָשָׁר *jaſchar, jaſch*, rectum, æqvum, juſtum. יֹשֶׁר *joſcher, joſch*, æquitas, jus. Inde potius *jus* & *juſtum*. Etiam inde *jubeo, juſſum*. Nam jus facienda jubet. A juſtum, *juſtitia* : de cujus ſcriptione differit Scal: Male ſcripſerunt, *Icius*, non *itius*. Nam ut eſt à juſto, juſtitia: ſic fuit à crate cratitius: L. L. c. 98. *Jureconſultus*, qui de jure conſulitur, & qui conſulit clienti. Cic. 2. de Orat. A jure eſt *juro*, vel quaſi *Jovem oro* aut tanquam teſtem invoco. Hoc etymon eſſentiam *juramenti* aperit, ut quod fit Deo teſte invocato. Et convenit cum illo Pauli 2. Cor. 1. 23. *Ego teſtem Deum invoco in meam animam*. Nec non à juro eſt *dejero, perjurium, pejero*. U enim longum migrat in E breve, ait Scal. c. 32. Hor. l. 2. Carm. od. 8. *Ulla ſi juris tibi pejerati*. Ut ita falſo nonnullis *pejero*, in *pejero* mutetur: quaſi breve à longo fieri non ſoleat. A jure etiam *injuria*. Ulp. l. 56. ad Edict. *Injuria* ex eo dicta eſt, quod non jure fiat. Omne enim quod non jure fit, injuria fieri dicitur. Reſpondet Græcor. ἀδικία. Quam injuria plus eſt *contumelia*, & illius veluti gradus ſuperior. Cic. 3. Verrina: Habet quendam aculeum *contumelia*, quem pati prudentes ac viri boni difficillime poſſunt. Pacuvius Periboea: Patior facile *injuriam*, ſi eſt vacua à *contumelia*. Græcis eſt ὕβρις.

L.

L*Abarum*: vexillum ſacrum. Prudent. 1. contra Sym. Chriſtus purpureum gemmanti textus in auro Signabat *labarum*. Græci ſcribunt λάβωρον: & λάβαρον. Vereor,

reor, *inquit Lipsius*, ut peregrina vox sit: certe novitia, & sub Trajani aut illud ævum nata. Vetustior Tertulliano, qui hodie exstant, non commeminit. Gregor. Nazianz. doctus & fortis orator, ait, καμάτων λυτήριον εἶναι καὶ κατὰ ῥωμαίους ὀνομάζεσθαι: *laborum* levamen pausamque esse & à Romanis sic appellari: Orat. 3. in Julian. Igitur à labore derivavit, eo proclivius, quia ipsi Græci λάβωρον scribebant. Sed nostri poetæ nonne corripiunt? Quomodo etiam pausam laboris, non alia additione, vox ea significet? Nisi forte, quia ubi laborabatur in acie, signum illud eo solet ferri. Longinqvum est: & persevero externam vocem esse. Junius in c. 8. Gen 4. A verbo *Labar*, inquit, (de quo in dictione *Ararat*) est nomen *labarum*, signum pensile, quod præferebatur regibus & imperatorib. ex Armenior. & Persarum usu, qnia exemtile erat, & de comto suo (ut ita dicamus) descendebat amovebaturque commode. Sic vocant Tertull. in Apolog. Arnob. & Prudent. Græcorum alii dixerunt λάβαρον, ut Euseb. l. 1. de vita Constant. alii λάβωρον, ut Sozom. l. 1. hist. eccles. c. 4. & l. 9. c. 4. Jnnium confutat *Fuller*. l. 2. Misc. c. 1. & *labarum* ipse vel à Gr. λάφυρον: vel à Latin. *labor* deducit. Ut enim ab *odor*, *odorum*: sic à *Labor*, *Laborum*, i. e. *laboriosum* dici: adeoque ut λάβωρον ap. Sozomenum exstat: ita hujus scriptionis vestigia in Justiniani Cod. l. 12. Tit. 18. remanere & ibi *præpositos Laborum*, pro *Laborum* legi: sicuti præfectos *fabrûm* pro *fabrorum*; erudite existimat. Postea l. 4. c. 12. *Labarum* à Gr. λάφυρον ducit: quia fuerit indumentum ita hostibus detractum.

Labes, λώβη, i. e. damnum, pernicies, item morbus Scal. in Theoph. de plant. paulo aliter: Ad unguem (inquit) est *labefacere*, ἀποῤῥεῖν. Unde *labes* proprie, cum terra subsidet. In usu tamen est significatus concussionis, quæ lapsionem antecedit, ut: *Labat ariete crebro Ianua.* Nisi ibi quoque casum jam ipsum intelligas. Addit enim: *Et everso procumbunt cardine postes.* Recte igitur *labes*, tanquam à *labendo*, est πτῶσις, πτῶμα. Interdum macula, κηλὶς: utpote quia illabitur. Nam facilis Tro-

pi ratio est. *Labor* & *labo*, si Græcum æstimes, fiet à λ & βῶ, valde eo. Valla l. 5. Eleg. c. 59. labare *est ruere &* *repente cadere*: labi, *leniter sensimq́ deorsum ire*. Ap. Hebr. τὸ נָפַל, *naphal*, est cecidit, lapsus est: cui Latin. *Labor* & *labo* non qarum convenit. A labor *labile*: ut à facio facile: & ita notat τὸ *labile*, ad lapsum facile, sive in ipsum *labatur*, sive ut quis inibi *labatur*. Onomast. *Labile* εὐόλισθον. Ut à ludo ludicrum: ita à labor *labricum*: & κατ' ἀντίστοιχον, *Lubricum*, in quo quis facile elabitur.

Labor, Quinctil. l. 1. inst. ut *Valesii* & *Fusii* in *Valerii Furiosque* venerunt: ita *arbos*, *labos*, *vapos* etiam & *clamos* priscæ ætatis fuerunt. Scal. in Theoph. de plant. verbum ad solatium agricolarum, *labor*. Cum ad operam sese invitarent, dicebat: λάβωμεν: jam fructum capiamus: ἐκ πόνου γὰρ καρπός. *Opus* vero nostrum est illorum ὁ πόνος. Scal. in Conject. *opus est* ab ἕπω facio, administro. Δίοπος, qui aliquid facit. Ergo *opus* proprie est aliquid agendo productum. *Opera*, actio ipsa qua opus fit. Κάματος vero, i. e. labor, καματόω, descendit ab Hebr. קָמַט, *kamat*, i. e. defatigavit laboravit, oppressit laboribus. Sicuti λαβεῖν, à לָבַר, i. e. accepit. Item לָקַח, *lakach*, est ἔλαβε, ἔλαχε. A λαβεῖν fit etiam *labium* & *labrum*, utpote quo apprehendimus. Postea *labrum* est vas patens, ad similitudinem *labri* in ore. Aliis tamen *Labrum* dicitur, quasi *Lavrum*, *à lavando*: ut sit vas patulum idoneumque ad *lavandum*: quomodo λουτὴρ à λούω venit. Gloss. λουτὴρ *labrum*: λουτηρίσκος, *labellum*: quo significatu *labellum* exstat ap. Cic. 2. de Legib. & Columell. l. 12. c. 43. Perottus ita distinctos significatus constringit: *Labrum* (inquit) *à lavando dicitur, quod aquæ superficie perluatur. Est enim proprie* Labrum *margo & extrema ora fluminis, lacus, fontis & aliorum, quæ levi aquæ motu perluuntur. Hinc labra & oris & aliarum rerum extremitates vocamus*. Hæc ille Et hæc sententia favore dignissima videtur; cui & usus autorum, constans & analogia (*lavrum à lavo*) & Græcum λουτὴρ à λούω; consonat. Nemo enim ignorat, quod

La-

Labrum notet communiter *extremum* : & quidem ex origine, quod *lavetur* aut perluatur. *Labrusca* : quia in *labris*, hoc est, agrorum finibus nascatur. *Labrum* Græcis est χεῖλος : inde *chilo*, χείλων, à magnitudine *labiorum* : Latine *Labeo*, id est, improbe labeatus. Gloss. Vet. πρόχειλος, *labrosus*. Ut osculum ab ore : ita *labratum* à *labro*. Græcis inde posterioribus λαβράτον & λαυράτον. Estque *Labratum* φίλημα βασιλικὸν, ἀσπασμὸν βασιλέως : Ut Gloss. interpretatur. Vel *Labratum* est veneratio principis, quæ fit manu *labris* admota : Uti amplius declarat Cujac. l. 11. Obs. c. 27.

Lac, Scal. l. 1. L. L. c. 25. Dicebant olim *Lacte*, *lactis* : à Græco amputatis duabus literis, γάλαξ, γάλακτος, γάλα, λάξ. Idem Exer. 41. γαλλών Syra voce à Phœnicibus importata. *Gal* enim undam significat Hebræis גַּל, à Rad גָּלַל. Unde γάλα & γαλατεία, *Galatea*, à liquiditate. Aut magis directe à חָלָב, *chalaf*, *chal*, i. e. lac, ex quo butirum, & pinguedo conficitur frequenti agitatione. Lac describitur à Lucretio l. 1. candens lacteus humor. *Galion*, herba, quia in contrahente lacte, coaguli vicem obit. Dioscor. l. 4. c. 91. *Galactites* lapis, qui lacteum succum emittit, cum alioquin cinereus sit, atque dulcis, ut tradit Dioscor. *Collactaneus*, vel ut Gloss. habet, *Conlactaneus*, ὁμογάλακτος, σύντροφος. *Delactatus*, ἀπογαλακτισθείς. *Lactes*, intestina, Prisciano & aliis ob albedinem à *lacte* dicuntur : aliis vero à *laciendo*, quod cibum alliciunt. Plautus in Curc. ita vacuitate tibi venio *laxis lactibus*. Scal. l. 1. Hist. animal. c. 19. Puto lactes à mollitudine dici : tenella enim admodum ejusmodi sunt intestina. *Laserpitium*, quasi *Lac sirpitium*, i, e, ὀπὸς σιλφικὸς, succus è radice silphii expressus. *Sirpe* autem est depravatum ex σίλφι, σίλφιον. *Laser* decurtatum ex *laserpitio*, videtur. In hanc rem legatur Martinius : & ante hunc Theophr. l. 6. Dioscor. lib. 3. cap. 76. inque eum Matthiolus & Bauhinus. Insuper de *laserpitio* copiosissimè disseruit Robertus Titius l. 8. Controv. c. 24. At rursus

hunc in multis confutat Yvo Villiomarus in Animadv. l. 8. c. 12. 13. 15. A γάλα oritur *Galaxia*, γαλαξίας: Plin. *lacteus* circulus: Pont. *lactea* via, & vulgo: propter eximium candorem, quem à lacte Junonis, & combustione factum esse poetæ fingunt. Macrob. in Som. Scip. l. 1. c. 15. Vere sic dicitur à *lacteo candore* stellarum ibi collucentium. A *lacte* est *lactuca* Varr. Plin. Isid. Nam ubi excrevit in caulem, vim quandam acquirit succo, aut lacti silvestris lactucæ persimilem, ut annotat Dioscorides.

Lactucini à studio lactucæ sunt dicti Valerii. Quanquam qui consul anno 297. M. Valer. Max. dicitur, is Diodoro est μάρκος οὐαλέριος Λακτοῦκος. Subjiciam hac occasione similia cognomenta, quæ occurrunt. *Iunii* sunt appellati *Bubulci*, quod optime uterentur bobus. *Lucius*, quia oriente *luce* natus sit, Fest. *Pilumnus*, quod pilum invenerit Pistrinis. *Cic. Lentulus*, *Fabius*: à ciceris, lentis, fabæ satione. *Pictor*. Q. Fabius, quod primus Romæ Salutis ædem pinxisset. L. Ælius Stolo *Præconius*, quod præco fuisset. Plin. l. 33. c. 1. *Seranus* Attilius, quod ipsum invenissent serentem. Lucinius *Muræna*, & Sergius *Orata*, à piscium studio. *Dolabella*, à dolabra. Sullus à sue, *Torquatus* à torque, Manlius Tribunus, quam à milite Gallo hoste detractam induit; Agel. l. 9. c 13. Liv. l. 7. Cic. 3. offic. *Maro*, à mari, i. e. viro. Ut sit Maro idem, qui Andreas vel ἀνδρεῖος. Ita *Agenor*, ἀγήνωρ, est agens viros aut superans. *Antenor*, ἀντήνωρ, qui impugnat vel obsistit. Ab ἦνωρ, ἄνωρ, pro ἀνήρ. Nomina à robore, aut fortibus factis. *Marcus* item à fortitudine (à Marte) ut censet Scal. Deminutiva sunt *Marculus*, *Marcellus*. At revera Hebr. est Latinis politor seu politus. מֵרַק, id est, tersit, polivit. *Cajus*, ab antiquitate γάϊος, scilicet à terra, quasi *Gajus*. Nam sicuti ap. Athenienses αὐτόχθονες, & apud Thebanos σπαρτοὶ: Ita Latinis à vetustate, & *opici* & *indigenæ* & *Caji* dicti sunt. Scaliger cap. 28. L. L. *Liberi*, quod execto matris utero, ipsi *liberi* evaserant. *Titus*, ab honore & dignitate, τίω. *Cneus*, à generositate, γνήσιος. *Spurius* à defraudatione

tione generis. *Quinctus, Sextus, Decimus*, à numero liberorum. *Decius* à decore. *Publius* à cultu populi. *Manius* à matutino tempore. *Scipio* ab opera, quam patri præstitit seniori. Hinc ἀσκίπων Antiphilo senex, i. e imbecillis, aut sine Scipione. *Africanus* ab Africa domita. Multa etiam sunt ab habitu corporis. *Labeo* à labiis: *Naso* à naso: item *Simi* & *Sili*, & hoc Sergiorum cognomen fuisse Festus testatur. A fronte *Frontones*. A capillis *Crispi* & *Cincinnati*. Ab oculis *Pæti*, *Strabones*, *Coclites*, *Lusci*, *Luscini*, *Ocellæ*, *Cæci*. A superciliis eminulis, *Silones*. A vitio linguæ, *Balbi* & *Blæsi*. Balbus Hebræis est *præputiatus labiis* Ex. 6. 11. Item à flaccidis auribus *Flacci*. A dentibus *Dentati*. A barba *Barbati*: ut Æmilii Barbulæ: & *Ænobarbus*. A colore *Rutili*, *Eburni*, *Aquilini*, *Albi*, Nigri, *Rufi*, *Flavi*. Sic à quantitate, qualitate corporis itemque membrorum ista sunt: *Crassus*, *Longus*, *Varius*, *Valgus*, *Sedigitus*, *Bucculejus*, *Plautus*, *Plancus*, *Varus*, *Pansa*, *Rufus*. Ab eventis aliis *Posthumus*, *Proculus*, *Geminus*. A rebus gestis *Nero*, *Celer*. Ab actis *Salinator*, *Venox*. Sic *Messala Aviene* dictus cognomento Valerii Maximi, qui postquam *Messanam*, urbem Siciliæ nobilissimam, cepit, *Messala* dictus est. *Asinæ* cognomentum Corneliis datum est, quoniam princeps Corneliæ gentis emto fundo, seu filia data marito, cum sponsores ab eo solenniter poscerentur, asinam cum pecuniæ onere, produxit in forum, quasi pro sponsoribus præsens pignus. Tremellius *Scrofa* cognominatus est, eventu tali. Is Tremellius cum familia & liberis in villa erat. Servi ejus, cum de vicino scrofa erraret, surreptam conficiunt. Vicinus advocatis custodibus, omnia circumvenit, ne qua hæc efferri possit: isque ad dominum appellat, restitui sibi pecudem. Tremellius qui illico rem comperisset, scrofæ cadaver sub centonibus collocat, super quos uxor cubabat. Quæstionem vicino permittit. Cum ventum est ad cubiculum, verba jurationis concipit, nullam esse in villa sua scrofam, nisi illam (inquit) quæ in centonibus jacet: lectulum monstrat. Ea facetissima juratio Tremellio scrofæ cognomen dedit. Valerius dictus est *Corvinus*, à cor-

vo, cujus auspicio & ope Gallum vicisset. Macrob. l. 1. Sa. c. 6. & Jul. Scal. c. 92. L. L. Car. Sigon. de Nomin. Prop.

Lacero, à λακὶς, i. e. fissura, seu scissura. Λακίζω à λα... δόω, *lacero*, scindo cum quodam strepitu. A ληκέω, λακ... Hesych. λακίδες σπαδόνες, σπαράγματα ἱματίων. Λακὶς ῥαγ... ἐμβολὴ, ῥαφὴ, τρῦμα, σχίσμα, λακίζει, ῥηγνύει, ῥήσσει. Ut a... ceo, lucerna, à lateo laterna: ita à *lacero*, *lacerna*, h... vestis vulgata ac vilis, quæ quotidiano usu *laceratur*. I... Græc. τρίβων, à τρίβω, quod est tero. Hesych. λακερὸν ἐκλ... Jam inter alia ἐκλαῖον est etiam τυχὸν, vulgare. Ea de ca... Mart. l. 4. lacernas vocat *nigras*: Juven. Sat. 9. *ping... lacernas*: scilicet à tritiori usu. Etiam *Lacinia* λακ... sit pars quædam vestimenti, uti quidem Festus expo... Gloss. *Lacinia*, κράσπεδον, [illegible] ἀπόσπασμα. Plin. l. 8. c. ... *Laciniæ è cervice binæ dependentes*. Idem l. 25. cap. ... *Laciniosa folia*, dixit, pro partibus concisa, *laci...* imitantibus. Apulejus l. 8. *laciniatim*, ponit pro m... nutatim. *Lacinia* & *lacuna* ortu differunt. Quippe *la... cuna* est *à lacu*, i. e. aquæ collectio, Fest. Conjungi... 6. Lucret.

—— *multosque lacus multasque lacunas.*

Lacus à λάκκος: significat flumen stagnans & antrosu... vel antrum aquæ plenum. Λάκκος & λάκος, à strep... undæ.

Statius:

—— *Tunc stagna lacusq́; sonori.*

A *lacus* vel à lacuna (uti pulvinar à pulvinus) fit etiam *la... cunar*, in ædificiis: quod ista contignatio quadam lac... similitudine fit. Et Servius asserit idem ad illud 2. Æn.

—— *Laquearibus aureis.*

Laquear principaliter (inquit) *lacus* dicitur. Ut Lucill. ai...

Resultans ædesq́; lacusq́.

Deminutio *lacunar* facit. Inde fit alia deminutio *lacuna... rium*: & per ἀντίστοιχον *laquearium*.

Lacio, κατὰ μετάθεσιν, ab ἑλκύει, ἑλκέω, ἕλκω, traho. A... ab Hebr. לָקַח, *Lakach*, cepit, allexit: item חָלַץ, *cha... laz*, *lath*, laxus fuit, extraxit unde etiam *laxus*, *laxo*. U... à veho, vexo: sic à lacio, laxo. A laxus vero *prolixus* qua...

quasi amplius inque longum extractus. Fest. *lacit*, i. e. decipiendo inducit, in fraudem inducit. A *lacio*, lacesso: ut à facio, facesso, à capio capesso. Item composita: *illiceo*, *elicio*, *allicio*. Et frequentativa, *delecto*, *oblecto*, *illecto*. Item *deliciæ* quæ quasi laciunt & suaviter afficiunt. *Delicatus*, qui deliciis capitur. Hinc apud Ciceronem de Nat. deor. pueri delicati: voluptates delicatæ sunt. Ergo *delectatio*, *oblectamentum*, & ejus generis alia erunt deliciæ, quæ *laciant*, id est, trahant ad se. *Lax* fraus est, teste Festo. *Elecebræ* ab eliciendo: Plaut. in Menæch.

Nam ita sunt hic meritrices omnes elecebræ *argentariæ*. *Elices* sulci aquarii, per quos aqua collecta educitur è liris, Festus. *Elicatores* ὑδροχόποι, ab *elicibus*, sive ab *elicienda* aqua. *Prolecebræ* à *proliciendo*, ap Poetas: sicut *illecebræ*, item *illicium*, ab illiciendo; ut & *illix*, cujus beneficio aliquid *illicitur*; ut avis. *Illix* & *illex* sic discernuntur: ut illud sit ab *illiciendo*, quomodo jam diximus: hoc *à lex* legis, sicut *exlex*, i. e. à quo lex non observatur, seu qui extra legem est. Gloss. *Inlex*, παράνομος, ἄνομος. Non. Marcell. *Illix* & *Illex* discernuntur: ab illiciendo illix: illex vero à quo lex non servatur. Plaut. Pœn. Qui malæ rei ante fuimus *illices*. Idem Persa: Injuriæ, *illex*, labes populi. Hoc est, vivens sine lege, sine jure. Sed interim, uti veteres solebant permutare literas E & I, pro *illix* invenitur & *illex*, illicis: uti *pellex*, pellicis à pelliciendo. Ab illicio fit etiam vox *ipsullices*. Suntque *ipsullices* bracteæ in virilem muliebremque speciem expressæ. Puto lectionem ap. Fest. ita sanam esse: *ipsullices*, vel *ipsillices* potius: quia *ipsum* vel *ipsam illiciant*. In sacris enim, quæ sagæ faciebant, ad conciliandum amorem, vel sibi, vel aliis, ponebatur imago cerea, aut ex alio, similis ei quem devovebant & in amorem pellicere satagebant. Eæ effigies sunt *ipsillices* dictæ ap. Fest. non *ipsiplices*. Aliud vero notat Ipsiplices: de quo Gloss. *Ipsiplices*, αὐτόπλοκτα φύλλα: à plico.

Lacrymæ, & Latine *Lacrimæ*, δάκρυα. *Lacrimula*, δακρύδιον. Mutatur Δ in Λ: sicut Latini pro Ὀδυσσεὺς dicunt Ulys-

Ulysses. Quanquam & *Dacrimæ* invenitur apud Ly[cophron] Andron & Fest. U, quia ejulatus & tristitiæ nota, interdum, ubi magnitudo rei postulat, à poetis appellatio usurpetur, *Lacrumæ* ἀρχαϊκῶς. Δάκρυα vero à δάκνω: quod ex Hebræo. Quia δάκρυα morsicant quasi aut lædunt oculos. Ideo dicuntur *Lacrimæ salsæ* Lucret l. 1. a[l]ii *amaræ*. Hinc exstat, Jes. 22. 4. אֲמָרֵר בַּבֶּכִי. Quod LXX. reddunt: πικρῶς κλαύσομαι. Tremell. *Amaritudine afficiam in fletu isto*, Matth. 26. 75. ἔκλαυσε πικρῶς. Oculi vero inde rubescunt & turgent. *Catull.* Carm. 3. Flendo turgiduli rubent ocelli. *Plaut. Mil. Gl.* Lippam ac oculis turgidis.

Lædo, placet à λοιδορέω nonnullis. Atqui nec significatus patitur, nec scriptio. *Lædo* enim usitatum, & *Lædo*. Si mutatiunculam non aversaris, erit à δηλέω, δηλῶ, quod idem. Quasi *Delo*: ut differat à *deleo*, *Lædo*. Quod verbum hoc magnam notet violentiam: docent etiam composita, ut *illido*, *collido*, *elido*, & similia.

Lælaps, λαῖλαψ, i.e turbo. Ap. Græc. ζάλη est etiam procella, turbo, ab Hebr. זַלְעָפָה. Quod componitur ex נָזַל, i. e. manavit, defluxit; & עוּף volitavit. Ovid. utrumque complectitur, 11. Metam.

——*In cursu nimbosi turbinis.*

Et *Silius* procellam vocat undantem.

Læna, à χλαῖνα: vestis, quæ tunicæ exteriori superinduitur ad pellendum frigus. Χλαῖνα à χλιαίνω, i.e calefacio: quod ab Heb. קָלָה, *kalah*, *chla*, calefecit, ussit. De *læna* videatur Strabo l. 4. & in eum Casaub. qui dictum etymon ibi etiam probat.

. *Lætus*, λαῖτος Hesych. est ἀκήρατος, incolumis, integer, hilaris. Ab Heb עָלַז, i. e. lætus, exultabundus. Facessant igitur, qui vel à letho, vel à lato misere torquent. *Cic. 4. Tusc.* Atque ut confidere decet, timere non decet: Sic quidem *gaudere* decet, *lætari* non decet: quoniam docendi causa à gaudio lætitiam distinguimus. Cum animus ratione movetur placide atque constanter, tum illud *gaudium* dicitur. Cum autem inaniter & effuse animus

mus exultat, tum illa *lætitia* gestiens, vel nimia dici potest. *Terent.* Gaudia sua si omnes homines conferant unum in locum, tamen mea exsuperet lætitia. *Sallust, Catil.* Veluti servitute erepta gaudium & lætitiam agitabat. *Cic. in Catil.* 1. Qua lætitia perfruere? Quibus gaudiis exultabis? A *lætatum*, *lætamen*: ut à gravatum gravamen, à fundatum fundamen. Lætamen etiam fimus; quod lætas faciat segetes, ut ait Virgilius.

Læbus, λαιὸς Sicut *Lebis*, pro glabro, à λεῖος: ergo per Æ non scribitur. *Lebigo*, i. e. leve facio: ut remigo, navigo. *Lea* est species brassicæ: ap. Caton. c. 157. Plin. l.20. c. 9. qui ibidem *Leam* quoque *Lebem* interpretatur. Quippe *Lea* Gr. λεία: à λεῖος, levis: quod opponitur παχεῖ, ut ψιλὸς δασεῖ.

Lagena, ut & λάγηνος, ex Heb. לוג, *log*, Lev.14.12. quod nomen mensuræ, continentis sex communia ova gallinacea. Mart. l.7.

Nulla cathenatis pila est præcincta lagenis.

Pers:

Et signum in bapida naso tetigisse lagena.

Lallare, est nutritia vox, infantes ad lac sugendum prolectans. Unde post Persium *Hieronymus*, Mammæ antilectans. Unde post Persium *Hieronymus*, Mammæ antiquum referens *lallare*, congeminet. Et *Auson. Ep.17.* Nutricis inter lemmata, lallique somniferos modos. In caussa vero, quod pueri dicantur *lallare*, & quod ad pueros uti soleant nutrices; est litera L, mollis ac liquida, apteque huic ætati conveniens. Sicuti *Scal. c.38.* L. L. ait: L, facillima fuit atque inter primas reponenda: lactentis enim ætatis est; itaque udam Græci appellarunt. *Lallo*, λαλῶ: item Hebr. עולל est puer lallans. Onomast. *Lallare* βαυβάζειν. Gaza *bagire* reddidit per βαυβάζειν. Item λάλος est loquax. *Lallus*, loquaculus sonus. Ad summam: λαλεῖν, *lallare*, *lallus* exstitit è sono *la la*: quæ per naturam primæ lactentique ætati insigniter convenit. A verbo λαλέω est *Eulalia*: nomen proprium.

Lamentum, est ægritudo cum eiulatu, 4. Tusc. Ab ἰάλεμος. *Ialemus* fuisse scribitur infelix Calliopæ suboles.

Ἰαλεμίζειν est *lamentari*, ejulare. Fit levicula trajectio in deductione. Neque abludit Græc. κλάιω vel κλαίομαι. Et notabile, quod in verbis, quæ doloris aut παθήματ. signa sunt; & ap. Hebræos & Græcos & Latinos & Germanos etiam visatur, L cum A, E, O, U. Ut ita qualiscunque soni lugentium imago pingatur literis. Exempl. causa: יְלָלָה ejulatus, ἀλολύζω, κλαίω, ἀλγέω, λυπέω, ἰάλεμος: ejulo, ululo, lacrimor, lamentatio, lugeo, plango, doleo, fleo, lessus, ploro, heulen/ klagen/ winzeln.

Lampurus, ap. Theocr. λάμπουρος: à lucente cauda, οὐρὰ est cauda. *Melanurus*, μελάνουρος, nigram caudam habens. *Lampyris*. λαμπυρὶς, & prius λαμπουρὶς, itidem quia *fulget cauda*. Plin. l. 11. c. 28. *Lucent ignium modo noctu laterum & clunium colore* (alii legunt, candore.) *Lampyrides, nunc pennarum hiatu refulgentes*. Idem l. 18. c. 26. Lucentes vespere per arva cicindelæ. Ita appellant rustici stellantes volatus: Græci vero *lampyridas*. Arist. l. 5. hist. animal. c. 19. sunt πυγολαμπάδες. Ibi Scal. vertit *Igniclunes aut luciclunes, noctilucas, cicindelas*. Porro *Lampas*, λαμπὰς, λάμπω. Ab Hebr. לַפִּיד, i. e. lampas, fax lucida. Et sic à φάος, est *fax* Latinum.

Lana, à λάχνη, exemto χ, i. e. lana, lanugo: quod λα & χνοῦς. Hesychio est densum capillamentum, derivari παρὰ τὸ λάσιον. *Lanugo* ea analogia formatur, qua *salsugo, ferrugo*: estq; *lanugo* mollis *lana* fructuum & herbarum: atq; adeo quod ad *lanam* aliqua similitudine accedit. Fest. *dilaniare* est lanam trahere. Hinc & *lamina, lanius*. Nec non *lenis*, quasi à mollitie lanæ, quæ facile cedit. Jos. Scal. ita: λῆνος prius dicebatur, & Doribus λᾶνος: Apoll. l. 4. Juvat etiam Scal. citare l. 1. poet. c. 4. Id genus carminis nominabant ἴουλον. Extant verba concepta quædam πλεῖστον οὖλον ἵει, οὖλον ἵει. Spicam enim veteres sic nominabant ab aceris tenuitate atque aristularum. Quare *lanam* quoque eadem voce ob filorum frequentiam. Atque iccirco *lanificarum* bene ominantium cantiones hoc item ipso vocabulo dictas memoriæ prodidere. Messorum autem cantus Λιτυέρσης fuit

fuit Lityerſe. Hæc ille. Poll. l.4. c.7. ita ſcribit de Li-
tyerſe: εἰς ἔργον ἀμητοῦ περιαλλόμενον καὶ ἰσγύοντας ἐνοχλοῦντας.
ᾔδετο δὲ ὁ θρῆνος περὶ τὰς ἅλως καὶ τὸ θέρος ἐπὶ μίδου
παραμυθία. Et rurſum l. 1. c. 3. λίνος καὶ λιτυέρσης σκα-
πανέων ᾠδαὶ καὶ γεωργῶν. Videatur Caſaub. & Heinſius ad
illa Theocriti: θᾶσαι δὴ καὶ ταῦτα τὰ τῶ θείω λιτυέρσα.
Laniſtæ λανιστὴς, prima ſignificatione qui lanam carminat,
Græcis alias κτενιστὴς: tanquam verbum ſit λανίζω; ex
λάνος, lana. Donat. in Eun. act. 2. ſcen. 2. Lanii, qui la-
niant pecora, unde & laniſtæ dicti, qui laniandis præſunt
gladiatoribus. Iſid. l.10. Laniſta gladiator, i. e. carnifex,
Thuſca lingua appellatus a laniando ſcilicet corpora. Ori-
go tamen eodem redit. Videatur etiam Jan. Gruter. ad
Senec. l.6. de benefic. c.12. qui amplius exponit, quinam
fuerint Laniſtæ.

Lapis, Scal. Ex. 107. Dorica vox communis, λᾶας.
Lautumiæ apud Plautum Pœn. act.4. ſcen. 2. quaſi λαο-
τομίαι. *Aſcon.* Sunt loca lapidibus cæſis exſecta, in quæ
noxii damnari ſolebant. *Lapicidinæ*, non *Lapidicinæ*. Ita
etiam utriusque ſimplicis principia ex æquo remanent:
ſcilicet, τοῦ *Lapis* & *cædo*. Inde Julian. pand. l.50. de verb.
ſignif. *Lapicædinas* dixit. Gloſſ. λατόμος, *Lapidicæſor*.
Deinde *Lapicida*, ut parricidá, homicida. Ut *lapicidina*,
ita vet. Gloſſ. ponit *Corpocidina*, id eſt, μακελλεῖον. Aut
potius *Corpocædina* à cædundis corporibus. Λᾶας autem
λᾶς, ab Hebr. סקל, ſi retro colligas, i. e. lapidibus ob-
ruit. Etiam *ſilex* inde, ob eminentiam. Niſi Latinum
magis ſapiat, quod notavimus è Scalig. Virg. 7. Æn.
Stabat acuta *ſilex*, præciſis undique *ſaxis*. Catull. de
Ber. & Atti: *Diſvellit ille acuto ſibi pondera ſilice.* Apud
Hebræos צור, *zur*, lapis, petra; nomen habet ab acie
& anguſtiis. Exod 4. 25. Et tulit zippora צור, *zor*,
petram, ψῆφον: h. e. exponente Avenar. cultellum pe-
troſum & acerrimum. Tertull. eſt *petrina acies*, contra Ju-
dæos. *Lyra*: tulit illico Sephora acutiſſimam petram. He-
bræi dicunt aciem vel novaculam. *Pagnin.* reddit acutum
gladium: *Tremell.* & Jun. cultellum acutum. Qui la-
pidem, *inquit*, acutum exponunt, vocum ambiguita-

 te

te falluntur: quia sic accipitur Ezech. 3. 9. Pro cultro vero acuto Jos. 5. 2. & 3. Psalm. 89. 44. Nam familiam & quidem pastores, destituros fuisse cultro tam necessario ad multa instrumento, non est verisimile: quo instructos fuisset stultum uti lapide. *Hæc ille.* Sed (inquit contra quidam in Josuam) חרבות צרים explicari per cultros acutos vel in lapide subactos, subtilitas Deo incognita est, & judaissat. Moses certe melius intellexit, quia & filium suum cultro è lapide circumcidit. Quippe etiam lapis ita exacui potest, ut secet: & forte ejus fuit generis, quod Germanis dicitur Schiebber. *Respondeo.* E lapidib. quibusdam non nego aliqua faoredfieri organa: & nominatim cultellos in Orbe novo; quod etiam notat Salmuthus in Comment. ad Guid. Pancir. l. 2. Tit. 1. Sed dubito, an cultri in illis oris jam olim sic facti, & tam quidem acuti, qui commode tenellam cuticulam amputarint. Opus hic certe probatione. Plinius quidem lib. 35. cap. 12. tradit sacerdotes Cybeles testa Samia, vel ut Catullus ajebat, acuto silice, virilitatem sibi amputasse. Sed huc illud minime trahetur. Quin etiam vox ap. Mosen & Josuam nihil juverit, cum & gladium acutum & petram acutam sua notione signet. Illa tamen ἐξήγησις, quæ cultros acutos præ se fert, forte sit subtilior. An ideo culpabilis, aut Deo incognita? Subtilitas cum veritate nihil pugnat: & quod subtile dicitur, πρὸς ἡμᾶς & nostræ cognitionis respectu dicitur. Neque etiam ille statim judaissat, qui cum Judæis suæ linguæ peritioribus; aliquot voculas eodem significatu accipit: maxime cum eumdem quoque origines Hebrææ suggerant, tot interpretes Christiani æque probent. Nam צוּר, *zur*, & צוֹר, *zor*, ratione originum sive radicum, non simpliciter sunt rupes aut petra: sed petra acuta & angusta. Quippe veniunt à צוּר & צָרַר. A quibus deducta itidem omnia *aciem* & *angustias* sua notione inferunt. Adeoque *zor*, ut ait Avenar. est petra acuta, quæ instar gladii lædit & angustat homines. Idem Avenarius

Jos.

Jof. 5. *cultros petrarum*, i. e acierum, qui præditi funt acie acutiffima. Juftin. Martyr in dial. cum Tryph. aliquoties ponit μαχαίρας πετρίνας. *Lyra in eumdem locum*: Fac tibi cultros lapideos. Hebræi dicunt novaculas acutas. Cultellus enim lapideus non eft de neceffitate circumcifionis: neque hoc utuntur Judæi moderni in circumcifione, fed cultello ferreo. *Pagn.* vertit, cultros acutos. *Tremel.* gladios acutos. *Elias Huterus*, ὀξεῖς, ὀξυτάτας. Etiam *Lutherus* in margine: **Steinerne Messer/ das ist/ scharff als am Stein gewetzt.** Qui adducit etiam ibidem Pf. 89. 44. צוּר חַרְבּוֹ, h. e. ut ipfe Germ. lingua vertit, **Scherffe des Schwerdts /** item **Krafft des Schwerdts.** *Pagn.* aciem gladii. *Trem.* acumen gladii. Quod fi hæc expofitio ut fana & linguæ fanctæ confona Pf. 89. habetur: quur Jof 5 rejiciatur, cum utrinque eadem plane verba appareant.

Langueo & prius *lagueo*: ab Heb. לָאָה vel לָהָה, *labab*, *lag*. Ut ita proprie *langueo* fit deficio, defatigor, ubi vigor & vires diffolvuntur, aut diffipantur quafi. Id enim Hebraicum ingerit. Et communi ufu Latinis *Languor* eft defectus virium ac fucci naturalis. Ovid. 11. Met.

— *molli languore folutus.*

Politian.

— *Frigidulo nuper languore foluta.*

Seneca: Piger ignavos alligat artus *languor*. Ubi enim calor, puta bene attemperatus, ibi alacritas. Ejus vero inopiam aut exceffum comitatur languor, & frigus deniq;.

Lapit, i. e. dolore afficit, ap. Feft. aut *Lipit*, quorundam conjectura. *Pacuv*. Lapit cor cura, ærumna corpus conficit. Græc. eft, λυπέω, λυποῦμαι. λύπη, λύπα: à finiftra verfus dextram lege Hebr. אָבַל, quoad elementa, habebis primam originem.

Larva. Turneb, l. 7. à laribus *larvæ*: à larvis furiofi infanique vocantur. Capella l. 2. *Lemures*, Si vitæ prioris adjuti fuerint honeftate, in *Lares* domorum urbiumque vertuntur: Si autem depravantur ex corpore, *Larvæ* perhibentur ac *Maniæ*. Gloff. *Larva* δαιμόνιον, εἴδωλον.

Lar aut *Lars* est Hetrusca vox, idem quod princeps. προστάτης aut προεστάτης, Latine *præstes*, ut monuit Scal. in Propert. Hinc *Lares* dicti sunt varii variarum rerum antistites dii.

Ansonius:

Tertia opima dedit spoliatus Aremoricus Lars.

Congruit cum Hebr. שַׂר, *sar*, i. e. princeps: si L præponatur, aut שׂ mutetur in istam. Cato l. 2. de re rust. *Lar erat qui domi à familia colebatur.* Quod etiam alii testantur. *Lar cœlestis*, ap. Capel. & *Cunctalis*: quorum ille præses ac princeps Deus Jupiter: hic autem Janus, quem regere omnia credebant, ut liquet è Macrob. l. 3. c. 9. & Ovid. l. 2. & 5. Fast. Lares *Grundiles* dicebantur, qui à Diomede Gramm. autore, Romulus constituerat eos in honorem scrofæ, quæ 30. porcos pepererat. *Grundire* enim olim erat, quod hodie *grunnire*: à γρὺ seu γρῦ, quod sonitum suis imitatur, γρύζω.

—— *Lascivus* luscivia.

Lucretius:

Floribus & foliis lascivia læta monebat.

Proprie de propensione illa ad venerem, aut mollitie. Ab Heb. שָׂגַל, lascivus fuit, proclivis ad venerea. Si Græcum mavelis, *Lascivus*, erit à λάζω, quod est ἐφυβρίζειν & ita libidinem ac petulantiam innuit. Suid. ὑβρίζοντες σκιρτῶντες. Ab eodem videtur etiam fieri λάση. Hesych. λάσαι πόρναι. Eidem λάσθαι παίζειν. Gloss. *Lascivi* προπετεῖς *lascivia* ἀσωτία.

Lassus ducatur à labore, aut lapsu, aut aliunde, illi qui intra cancellos Latii se inclusum mavult, quam ad Heb. aut Græcos expatiari. *Lassus* enim commode ab Hebr. derivatur חָלַשׁ, *chala*, *laß* & חָשַׁל, i. e. lassus fuit, lassavit, lassum reddidit.

Laverna, Dea furum; quam ita miseræ illæ Gentes fingebant. *Lavernio*, ap. Fest. i. e. φώρ, qui sub istius tutela. *Lavernale*, quod isthuc pertinet: Ut porta Lavernalis. Plaut Aul. Ita me bene amet, Laverna. Varro l. 4. L. L. Arnob. l. 3. A Gr. λαβώς, B in U *Latin* ut Abella, Avella:

Avella: πάππα Vappa: ſic *Laberna*, *Laberna*: à λαβεῖν.
Iſid. Gloſſ. *Laberna*, fermentum latronum, vel graſſato-
rum vel furum. *Laberna*, latro aut qui filios alienos fe-
ducit. Gloſſ *Laberna*, περιξιδίκη: quam orabant Græci ut
conſilia furandi fortunet, ut det δίκην, i. e. jus τῆς πρά-
ξεως, i. e. callidæ & verſutæ actionis. Nam & Heſychio
πράξειν eſt λαβεῖν: πράξις, ἀπαίτησις, αὖθις ἢ ἔργου ποίησις.

Laus à λαύς. Nam, ut Auguſtinus ait, gloria eſt judi-
cium hominum bene de hominib. judicantium. Scal.
l. 3. poet. c. 110. ita videtur. Hoc (inquit) à Latinis *laus*
dicta fuit veteri voce Æolica: cujus compoſita adhuc
durant, ἀπολαύω. Fuit enim λαύω fruor Nullus ſane ma-
jor fructus ex virtute, aut actione illius, quam laus.
Agel. l. 2. c. 6. *Laudare* ſignificat priſca lingua nominare
appellareque. Nonius in hanc rem producit iſtud Plau-
ti: Jovem ſupremum teſtem *laudo*, i. e. nomino. Poteſt
etiam ita exponi: Nomino cum *laude*, ſeu prædico.
Teſtis enim ſit fide dignus & laudabilis *Laudare* itaque
plus eſt, quam prædicare, vel etiam probare. Cic. Rufo:
Non ſolum probant, ſed etiam *laudant*. Terent. Eu-
nucho: Quid ego ejus tibi nunc faciem prædicem aut
laudem? Cornel. Fronto ita diſcernit: *Decus* eſt inſtru-
mentum cujusque: *Gloria*, quaſi honoris merces. *Honor*
dignitatis conſummatio vel privatim vel publice. *Laus*,
ſecunda exiſtimatio recte factorum. Ariſtot. 1. Rhet. c. 9.
ἔστι δ' ἔπαινος λόγος ἐμφανίζων μέγεθος ἀρετῆς, i. e. *laus eſt ora-
tio indicans magnitudinem virtutis.* Quanquam vox la-
tius patere videatur: ut *Laus ſit ſignificatio expreſſa boni,
quod in re qualibet eſt.* Hinc *laudare à* λα & αὐδᾶν ἢ ἀείδειν
ſatis commode dicetur.

Lebes, λέβης. Virg. 3. Æn.
—— *Dodonæosq; lebetas.*

Id eſt, ollas æreas, interpr. Servio. Ap. Homer in Odyſſ.
ἀργύρεοιο λέβητος. Aut proprie vas quodcunque, in quod
infunditur aqua. *A* λείβω vel λίβω. Gloſſ. λέβης, *cacabus,
pollubrum.*

Ovidius l. 12. Met.
Fragilesq; cadi, curvique lebetes.

Et Mantuanus.

— Cavosq; lebetes.

Lebitonarium, λεβητονάριον: ap. Suid. λεβητονάριον χιτὼν μοναχικός. Hieron. in præfat. ad regul. Pachomii: Nihil habent monachi (*in cellulis*) præter *psiathium* & duo *libitonaria*: quod Ægyptiis monachis genus est vestimenti sine manicis. Isid. l. 19. c. 22. *Lebitonarium* est colobium sine manicis, quali monachi Ægyptii utuntur. Et sic videtur à forma lebetis illa vestis dici. At rectius scribitur *Levitonarium*: scilicet à *Levitis* sacrificis.

Lectus, Scal. in Theoph. de pl. λεχαῖος herbosum significat Vox pastorum, non contemta Latinis usurpatione, qui torum *lectum* dicunt, cum tamen sit herbarum proprium. Hæc ille. Simplicius ita colligo: ut Græca λέχος, λέκτρον à λέγομαι: Ita etiam *lectus*, à *lego lectum*. *Lectus*, subintelligatur *locus*, vel quid tale. Plaut. Amph. Prius abis quam *lectus* ubi cubuisti concaluit *locus*. Ratio appellationis: quia *electus*; & è gramine aut herbis *lectis* primum fiebat: quod Varro testatur. Substraverunt sibi στιβάδας, i. e. *toros gramineos*, teste Aristoph. in Plut. vel, ut Posidon. ap. Athenæum l. 4. c. 13. refert, χόρτον i. e. gramen. Inde στορέσαι λέχος στρῶσαι κλίνην & simpliciter στρῶσαι dicitur.

Lucret.

Strata cubilia herbis & frondibus aucta.

Propert.

——— Strato vidisti Lydame lecto.

Ab illa συλλογῇ demum appellata est λεχαία: scilicet πόα i. e. herba collecta, ut inde lectus sterneretur. A quo verbo, *lectisternium*. A lectus item *lectica*: media producta, autoritate poetarum. Varro: *Lectica*, quod legebant, unde eam facerent, stramenta atque herbas. Isid. l. 11. *Lecticæ* à lectis herbis vocatæ. Ut *urtica* ab *urtum* pro ustum: sic *lectica* à lectum. De qua multum disserit noster Lips. l. 1. Elect. c. 19. *Lecticam* Juven. Sat. 1. per *pensiles plumas* describit. Ut lectica Græcis est φορεῖον à φέρειν: ita *sella gestatoria* ap. Sueton. in Ner. A lego oritur etiam *supellex*. Turneb. l. 18. c. 123. Ego (inquit) nomen supellectilis,

lis, à *lectis* habuisse originem crediderim; ut initio censerentur ea, quæ *super lectos*, vel cubiculares, vel discubitorios poni solerent: postea longius latiusque significatione propagata Aliis à pellis. Cels. l. 19. Labeo ait originē fuisse *supellectilis*, quod olim his, qui in legationē proficiscerentur, locari solerent, quæ *sub pellibus* usui forent. Analogia ita jubet & assonat etiam significatio. Ut à lego lex ita à *superlego*, *superlex* & postea *supellex*. Et sic notat instrumenta: quæ *colliguntur*, atque ad usum necessarium reconduntur, quasi supra alia, quibus utimur quotidie.

Lecythus, λήκυθος: quasi ἐλαιόκυθος: παρὰ τὸ ἔλαιον κεύθειν: interpretamento Græcor. At vox multo vetustior. Ab Hebr. לֶתֶךְ, *letech*, quod est nomen vasis, aut etiam mensuræ ap. Hebræos. Hos. 3. 2. Tremel & Buxtorf. est *semichomer*. Si Hebræum invertas, emerget *Cotyla*, κοτύλη, κότυλος: quod egregie notat Avenar. Ut ita principali sua notione *Cotyle* sit lecythus, vel vasculum, aut urceus concavus, quo ad varia utebantur. Inde fusa significatio etiam ad alia, κατ' ὁμοιότητα: quo nihil crebrius.

Leuturgia, λειτουργία: & omisso E, *liturgia*, nihil aliud proprie est, quam *actio* aut operatio publica. *Leiturgus*, λειτουργὸς, & postea *Liturgus*, proprie qui *publica operatur*. Suid λειτουργία κυρίως ἡ δημοσία: παρὰ τὸ λήϊον καὶ τὸ ἔργον. Ibi *Portus*: λήϊον publicum: à λαὸς, λάϊος & λήϊος, quasi dicat *populeus*, i.e. publicus. Aut λήϊτον quasi λαΐτον commode videtur dictum, à λαὸς. Eodem enim redit cum origine significatio. Λήϊτον & λῆτον est δημόσιον Hesych. i. e. publicum. Eidem Hesych. λειτουργός est ὑπηρέτης: λειτουργοὶ, ὑπουργοὶ, δημιουργοὶ, i. e ministri, qui subserviunt aliis, operarii publici. LXXII. Græci interpr. Hebr. פעלתו convertunt τῆς λειτουργίας: Ezech. 29. 20. cum alibi פעלה & פעל sæpissime per τὸ ἔργον reddant. Propria significatio patet: exinde λειτουργὸς, λειτουργία, λειτουργεῖν latius καθ' ὑποκειμένην ὕλην καὶ τὰς περιστάσεις sumitur.

Lemnisci: Hesych. tradit: Syracusiis λημνίσκους dici στεφανοταινίας. In Gloss. χειροπόδεσμος lemniscus, *articularia fasciola*.

Inve-

Invenitur *lemniſcus* & *limniſcus*: λημνίσκος & λιμνίσκος. Feſt. ſunt faſciæ coloriæ dependentes ex coronis: quod antiquiſſ. fuit genus coronarum lanearum. Vel *ut Caſaub. citat è Cord. Viterbienſi*: Lemniſci ſunt faſciolæ purpureæ dependentes ex coronis. Turneb. l. 18. c. 9. *lemniſcum* ait Syracuſanum verbum eſſe, quo ſtricta anguſtaque tænia ſignificetur. Et *lemniſcum* aut *lemniſcatam* coronam à Marone 5. Æn. ſignificari: Puniceis ibant evincti tempora tænis. Et palmam *lemniſcatam* dici à Cic. pro Roſcio. In veterib. agonibus (inquit Scal. l. 1. lect. Auſon.) quod vicerant, corona & ramo *lemniſcatis* aut torque involutis donabantur. Græcis eſt λημνίσκος ap. Plutarch. Heſych. alios. Forte à λίνῳ aut *lamina*. Nam etiam alicubi nunc videmus, quod inde coronæ efficiantur, aut ſaltim firmentur. Sed nihil certi affirmare auſim. Tamen ita Dalecamp. ſcribit in l. 21. c. 3. Plinii: ap. Germanos coronæ ſponſarum *lemniſcos* etiam nunc habent; nempe undique pendentia foliola aurea nunc celata nunc rudia, quæ Galli vocant *gailletes*, velut ti paleolas.

Lemures, quaſi *Remures* vult dictos Porphyrio: à *Remo*. Cujus interfecti ſpecies nocturna ſeu umbra Romulo objecta eſt, eumque miris modis perterruit. Poſtmodum pro ſpectris aliis noctu vagantibus, ſumſerunt. Hinc *nigri lemures* ap. Perſ. Sat. 5. h. e. noxii: aut quia more umbrarum & nigra nocte apparent. Apul. *de deo Socratis*. Animum humanum, exutum, & liberum ſtipendiis vitæ hunc vetere Latina lingua *Lemurem* reperio dictitatum. Gloſſ. *Lemures* νυκτερινοὶ δαίμονες. *Lemuria* & *Lemuralia* fuerunt ſacra ad placandum Lemures, i. e. Remi manes primum inſtituta.

Ovid. 5. Faſt.

Romulus obſequitur, lucemque Remuria *dixit*
Illam, qua poſitis juſta teruntur avis.
Aſpera mutata eſt in lenem: tempore longo,
Litera, quæ toto nomine prima fuit.
Mox etiam Lemures *animas dixere ſilentum:*
Hic ſenſus verbi, vis ea vocis erat.

Lens,

Lens, lentis, Germ. Linse: quod humida & *lenta* sit, ap. Isid. l. 17. c. 4. Alii *lentem* quasi *lenem*, malunt ex illo Plin. l. 18. c. 12. Invenio ap. autores æquanimitatem fieri vescentibus ea. *Lenticula*, modicum vas æneum vel argenteum, quadrangulum, in latere apertum, quod & *lichitum*, (aut legatur, *lecythum*) inquit Isid. l. 20. c. 7. Scilicet à figura. Apul. l. 2. Florid. Ampullam oleariam, quam gestabat *lenticulari* forma, tereti ambitu, pressula rotunditate. Hieron. Habac. 3. *Lenticula* vas fictile sic vocatur, i. e. φακὸς. 1. Sam. 26. ubi David è Saulis tentorio abstulit hastam & φακὸν ὕδατος, ut LXX. interpr. habent, antiqua tralatio, quam citat Lucifer Calitanus l. 1. pro Athanas. *lentem aquæ*, reddidit: alii, *lenticulam aquæ*. Pagn. Scyphum aquæ, Tremel. ampullam aquæ.

Lentum est flexibile, quod ita trahi potest & duci, ut tamen non frangatur. Gr. εὐστρεφὲς, quod facile potest στρέφεσθαι, h. e. flecti & in obliquum duci. Catul. in nupt. Pelei *lentos ramos* ponit. Virgil. 3. Æn. ---- *Lentandus remus in unda*. Nonn. cap. 4. *lentum* exponit *flexuosum*, *tenax*. Muret. l. 3. Var. c. 18. *Lentum idem valet, quod molle, cedens, quodque, quocumque velis, facile trahi ducive possit*. Ex quib. colligitur: quod *lentum* probe ducatur à *lene*. Gr. λεαίνω est mollio ac subigo. *Lentiscus* arbor, etiam dicitur à *Lentus*: sed qua de causa autores variant. Dodon. in fine hist. Stirp. quia *lenti ac flexibiles rami* ejus sunt. *Bauhin. ad Diosc. l. 1. c. 75*. Lentiscus forte nominatur, quod folia ejus lentore quodam lentescant. *Ruell.* quod liquore quodam *lentescat*, dum sudat resinam.

Leo, λέων, *leæna*, λέαινα. Etiam *Lea* ap. Lucr. l. 5. Ovid. 4. Met. Prisc. l. 5. Heb. לָבִיא, leo immanis: aut inversim ab אֵל, quia leo polleat robore. Nam אֵל, *el*, est fortis, δυνατός, potens. Atque hinc etiam Deus sic dicitur, quia potens, aut omnipotens. Etiam לַיִשׁ est leo, cui imprimis Gr. λῖς respondet.

Lepesta. Varro l. 4. dicta *depesta* etiamnunc in dieb. sacris

cris, Sabinis vasa vinaria in mensa deorum sunt posita
Legitur à Jos. Scal. *Lepesta*, quæ à Gr. λεπαστὴ. Cujus
præter quod vet. Grammatici, Athenæus & Pollux me-
minerunt, ipse quoque Varro eadem pœne quæ hic mo-
nuerat l. 1. de vita Pop. Rom. *Lepestæ* (inquit) etiam-
nunc Sabinorum fanis pauperioribus plerisque aut fict-
iles sunt aut æneæ. Sed pace tanti Herois, etiam ibi δέπα-
στρα legi posse, nec adulterinum esse, docet Græcor. δέπας
tritissimum, unde δέπαστρον. Inde *Depestra* & post, quo fiat
mollius, *depesta*. Hesych. λεπαστὴ κύλιξ, λεπαστὶς οἰνοχόον
εἶδος κύλικος. Legatur porro Martin. in Lexico, & Casaub.
in Athen.

Lepidum, parvis de reb. tantum dicimus, utpote quod
dictum sit, ἀπὸ τῆς λεπίδος. Λεπὶς est à λεπίζω, λέπω, i.e. cu-
ticula tenuis aut cortex, Muret. Unde etiam *Lemma*
λέμμα: quod differt à λῆμμα *lemma*. Λέμμα est λέπος,
cortex, liber. *Lepidus*, i. e. politus, ait Donatus: ἀπὸ τῆς
λεπίδος, i. e. à lamina, vel squama. Plin. l. 34. Excutiun-
tur veluti milii squamæ quas vocant *Lepidas*. Etiam her-
ba *Lepidium*, λεπίδιον sonat *squamulam*: & dicitur ita
quod λεπίδας, h.e. squamas & maculas faciei delet, ut no-
tat etiam Bauhin. in phytopinace. Proprie itaque est ter-
sum, purgatum à maculis, aut politum, *Lepidum*: po-
Tropice aliò transmittitur. Certe Plautus utitur apte c
formam, quam vocat *lepidam*, & liberalem. Imitatur etiam
Terent. & alii. Nam mulieres, dum *poliuntur*, dum
comuntur, annus est. Legendum ibi ap. Terent. *poliun-
tur*, inquam; usitate *moliuntur*. Quia illud propius fœ-
mellarum mores attingit. At *moliri* generalius. Et qui-
dem poliunt faciem: comunt capilos. Plaut. Sticho: Sed
amica mea & tua dum *comit*, dumque se *exornat*. Fabius
de ornatu orationis loquens: Non quia *comi expolirique*
non debeat. Si Donatus, *moliuntur*, in eo Terentii loco
legisset, non fuisse de illo taciturum. ait Palæst. 1. Ste-
phan. Sed hoc obiter. Redeo ad λέπος. Inde faciun-
dum *Liber, libri*. Scal. in Varr. L. L. format *liber* à
luo, quod *lui*, i. e. solvi queat aut soleat. Verum pro-
bius hic propius *Liber* fiat à λέπος, λοπὸς, λέπυρον, λέπισμα
quod

quod eſt cortex, ita dictus, quod *deglubitur*. Quod enim pellis in animali: hoc cortex in ſtirpe eſt. Antiquitus ſcribebant in *cortice* ac *libro*: unde nomen remanſit apud poſteros. λέπος, λεπυρόν, primum *Lebos*, *leber*: poſtea *liber libellus* καὶ ἐπίστιχον. Serv. in 11. Æn. *Liber* dicitur interior corticis pars, quæ ligno cohæret. Unde *liber* dicitur, in quo ſcribitur: quia ante uſum chartæ vel membranæ de libris arborum volumina compaginabantur. Plin. l. 13. c. 11. In palmarum foliis primo ſcriptitatum, deinde quarundam arborum libris. Videatur Guiland. de papyro & Alexander ab Alexandro l. 2. c. 30.

Lepus. Varr. l. 3. & 14. L. L. citante Agell. lib. 1. c. 18. Non dicimus *leporem*, ut L. Ælius, quod eſt *leꝟipes*: ſed quod eſt vocabulum antiq. Græcum. Multa enim vetera illorum ignorantur, quod pro iis, aliis nunc vocabulis utantur. Tamen nihilominus Perott. *apud nos* (inquit) lepus *à pedum leꝟitate nomen habet: quoniam ambulans non ſentitur. Nullum certe animal piloſis in terra pedibus eſt, lepore excepto.* Bene dictum. Interim Scal. in Varr. λεπόρις epitheton *leporis* eſſe mihi videtur, vel λιπόρρις: quia ſimus eſt. Et puto, ab aliquo poeta hauſiſſe Varronem. Scal. c. 189. I. L. Habet ſuam cauſam Lepus, qua deſciſcat, ſequaturque aliam proportionem, ut faciat *leporis*: propterea quod Græca Dorienſes ita & appellabant, & flectebant: quare generis quoque analogiam ſecutus eſt lepus Græcam, non Latinam *equi*: ὁ καὶ ἡ λέπορις: neque ſolum genus inde, ſed vocis in recto caſu lineamenta Latina ſibi aſſumſit, ut eſſet *Lepus*, ſicut *equus*. Hæc ille. *Lepus* Græc. eſt λαγωός. Inde *Lageos*. Virgil. 2. Æn. *tenuique lageos*. Ibi Serv. *Lageos latine dicitur* Leporaria. Plin. l. 14. c. 3. *dixit Virgilius Thaſias, Mæotidas, & lageas*. Nempe eſt λάγειος & λάγειον: item λαγεία.

Leſſus. Exſtat in 12. Tab. Mulieres genas ne radunto neve *leſſum* funeris ergo habento. Hoc vet. interpretes, Sextus Ælius, Lucius Acilius non ſatis ſe intelligere dixerunt: ſed ſuſpicari, veſtimenti aliquod genus lugu-

 bris.

bris. Lælius *Lessum* quasi lugubrem ejulationem, ut vox ipsa significat: quod eo magis judicio verum esse, cum lex Solonis id ipsum verat: Cic. 2. de Leg. Etiam Plutarchi locus in vita Solonis huc facit: ἀμυχὰς δὲ κοπτομένων, καὶ τὸ θρηνεῖν πεποιημένα, καὶ τὸ κωκύειν ἄλλον ἐν ταφαῖς ἑτέρων ἀφεῖλεν. Origo est à Græc. λέσχη, i.e. sermocinatio, confabulatio, querela. Aut λέσχη, lessus, item λάσκω ab Hebræo לְהוּת, loquacitas, perversus blaterandi mos, pravitas.

Lethum, quidam à supino verbi inusitati, *Leo, letum*, trahunt. Sed nihil probant. Ubi enim est illud verbum leo? Nam quod deleo, præsidii causa, huc accessunt, parum juvat. Id enim est à *de* & *oleo*: sicut ab *oleo, exoleo, exoletum*: ita *deleo, deletum*. O absorbetur ut in proles, in *demo*, quasi *deemo*. Quidam à λήθη, i.e. oblivio. Mortui enim oblivionis quasi nube involvuntur, & latent. Huc pertinet Psal. 88. 6. Reputor inter mortuos, semotus; ut confossi, jacentes in sepulcro quorum non *recordaris* amplius. Et v. 13. An cognoscetur in tenebris mirabile tuum & justitia tua in terra *oblivionis?* A lethum *lethare*. Quod verbum est ap. Virgil. in Cul. Paris hunc quod *lethat*. Et Ovid. 3. met. *lethataque* corpora vidit. *Lethe*. Lucan. l. 9.

Quam juxta Lethes tacitus perlabitur amnis
Infernis (ut fama) trahens oblivia *venis.*

Strabo l. 3. Deinde alii fluvii, ac post Lethes (ὁ τῆς λήθης) i. e. *oblivionis amnis*. Ibi Casaub. Non dicit ἡ λήθη, sed τῆς λήθης. Recte. Nam is fluvius non *oblivio*, sed *oblivionis fluvius* appellabatur. Verbum est λήθω, λανθάνω: quod creat Latin. *Lateo*: Doricè λάθω: plane ortum Hebr. לָאט, *laat, lat*, i. e. obvolvit, latere fecit. Etiam לוּט, *lut*, est operuit, abscondit, illatebravit. Item לָט, *lat*, absconsio, latebra. A *lateo*, *latesco*, est *delitesco*: quod hodieque usitatum. Item *latibulum*, uti patibulum formatur. Item *latebræ*: ut à teneo tenebræ: à salio salebræ, ab illicio illecebræ. Valla distinguit l. 4. c. 79. *Latebræ* hominum proprie dicuntur: *latibula* ferarum

rarum. Quod esse falsum & autores & etymon tantum non clamant. *Latex*, humor, qui latet: Hebr. itidem לְשַׁד, i. e. omnis humor, qui intus latet. Lucret. lib. 5. liquoris vitigeni *laticem*, i. e. vinum: Ovidius *Palladios latices* oleum nuncupavit. *Later*, sub quo tectum quasi latet. Aut à *lapis* & *terra*, quia è terra coquitur in lapidem. Martinio dicitur *Later*, quasi λᾶς τερσόμενος ἢ πεσσόμενος, i. e. lapis, qui siccari atque ita coqui solet. Ut ita hoc etymon cum priori conveniat. Ut à pater paterculus: ita à *Later*, *Laterculus*, h. e. proprie *parvus later*. Onomast. *Laterculus* πλινθίον. Etiam *liber* ita vocatus, in quo catalogus dignitatum militarium & civilium. Onomast. *Laterculum* βήσπιλον καὶ στρατεῖον. Cedrenus: ἡ παρ' Ἕλλησιν ὀπτὴ πλίνθος ΛΑΤΕΡΚΟΥΛΟΜ παρὰ Ῥωμαίοις λέγεται. ἦν δὲ πλίνθος δημοσία, ἐφ' ἧς τά τε τῶν βουλευτῶν καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων ὀνόματα ἀπεγράφετο, καὶ ἐγράφετο ἐπὶ τείχους εἰς τετράγωνον σχῆμα τύπος ὡς καὶ γραμμὴ πλίνθιος. Legatur Scal. de emend. temp. l. 7. Appellatio non aliunde videtur tracta, quam à similitudine πλίνθου, *lateris*. Quamvis etiam propheta jubeatur in *laterem* incidere civitatem Jerusalem Ezech. 4. 1. 2. Ut à luceo lucerna: ita à *lateo laterna*, in qua ignis *latet*. Mart. l. 14. epigram. 56.

Dux laterna via clausis feror aurea flammis;
Et tuta est gremio parva lucerna *meo.*

Latus, quia sub axillis conditum sit. *Latrina*, quæ semota, & abstrusa *latet*: etiam Germanor. suffragio. Opponitur *forica* à *foro*: quæ publicè omnib. patet. Ni potius à φορύω, φορύνω quod etiam est polluo: & φορυτὸς est colluvies. Unde & *foria* antiquum. Olim *latrina* erat balneum, quasi *lavatrina*, Lucil. Nonius. Gloss. *Latrina* λουτρών. An vicinitate literarum duo ea significatus distincti nomina confusa sint: *latrina* & *lotrina*? Ut à sutum sutrina: à tonsum tonstrina: sic à lotum *lotrina*: vel à lautum *lautrina*, vel etiam à lavatum *lavatrina*, ap. Varr. *Latro*, quoniam *latens*, ex insidiis homines adoritur. Ni *latro*, quasi *latero*, dictus: quod stipet aut

cingat *latera* magnatum. Tertull. l. 5. adv. Marcion. 43. *lateranensis* dicitur: & in Jure Civili, à Latere. Apul. de mundo: *stipatores regalium laterum.* Scaliger in Priap. ad illud: *Accedent duo, qui latus tuentur,* notat: Nihil aliud, quam *latrones* eo designantur, qui prius laterones, quod *latus* tegerent. Hæc ille. Quanquam rursus, *latro,* Festo autore, à λατρεύω sit, & ap. antiquos significarit militem. Λάτρις servus. Et recte quidem. A Plauto docemur. In Milit. *Latrones* quos conduxi i. e. milites. In Pœn. *latrocinari* est stipendio prælio militare. In Trin. *latrocinatum* ire pro eo, quo Terent. *militatum* dixit. Postmodo hæc significatio immutata est, ut tyrannus, parasitus, & alia. Ut à palatium palatinus; à quiris Quirinus: ita à *Latium* Latinus, h. e. è Latio. Virgil. Æn. 1. de Ænea: *inferretque Deos Latio; genus unde* Latinum. Ibi de antiquitate Latinor. legatur Serv. & è novitiis L. Joh. Scoppas lib. 1. Collect. cap. 22. Amplius ut à fatum fatalis, à majus majalis, ita à Latium Latialis: & rursum *Latiaris* κατ' αὔξησιν, uti agonalia & agonaria. Etiam à *lateo*, *Latium*; quod inibi ap. Janum *latuerit* Saturnus, cum Jovem fugeret. VIII. Æn.

> ----- Latiumque vocari
> *Maluit, his quoniam* latuisset *tutus in oris.* ---
> Ovid. 1. Fast.
> *Dicta quoque est* Latium *terra,* latente *Deo.*

Lactant. lib. 1. Cyprian. de idolis. Qua occasione nonnulli *Saturno* nomen inditum existimant à verbo Hebræis Phœnicibusque protrito סָתַר, abscondidit, celavit. Ut ita Saturnus ex origine idem sit, qui Latens. Unde ie agro Latino, quasi interpretantes, vocarunt eum *Latium:* & eius uxorem Opem, *Latiam.* Hinc in pontificalibus indigitamentis dicta, LATIA SATURNI. Agell. l. 13. c. 21. Contra Dresser. in 3. Mill. Verius est (inquit) à שַׁדַּי, quod est omnipotens, vel sufficiens, & omnibus necessaria ad vitæ cultum, usumque suppeditans. Hujus enim imperium adeo fuit justum, æquum

æquum, & commodum, ut nemo serviisse sub illo visus sit. Hæc ille. Prior autem sententia palmarium tenet à כָּתַר: quod etiam ab aliis observatum. Quis Græcis tantum implicantur, ἀπὸ τῆς σάθης malunt, propter abscissa pudenda, cœli ipsius falce, & in mare dejecta. Immo & σάθη à כָּתַר: quia natura ipsa membrum illud latere, aut abstrusum esse voluit. Tull. 2. de Nat. deor. *Saturnum* eum esse voluerunt, qui cursum, & conversionem spatiorum ac temporum contineret, qui Deus Græce idipsum nomen habet. Κρόνος enim dicitur, qui est idem χρόνος i. e. spatium temporis. *Saturnus* est appellatus, quod *saturaretur* annis. Macrob. l. 1. c. 8. & 10. Satur. *Saturnalia* feriæ fuerunt in honorem Saturni celebratæ. Sed qui fit, quod non *Saturnale*, verum Saturnalia. Hilaria, Floralia, Faunalia, Bacchanalia, dicamus? Id suggerit Scal. c. 78. L. L. Pluralia quare dicas unum diem, *Saturnalia*, Floralia, ratio subest. Comprehendit enim, & ludos, & ioca, & mercatus & comissationes, & alia.

Lebi, לֵוִי, nomen proprium filii Jacobi Patriarchæ, i. e. copulatus. Gen. 29. Nunc adjunget se mihi vir meus: ajebat Lea. Sic dicebatur & *Matthæus* Apost. λευὶ Matth. 9. Rad. est לָוָה, i. e. mutuatus est, accepit mutuo, utendum accepit, accommodavit. Inde est etiam *Lebinus*, ap. nos usitatum. Item *Lebiathan* est copulatio, societas sua, vel sibimet traditus. Magnus piscis marinus Job. 40. Ps. 104.

Lebidense, ἀντιρρημαλικὸν est. Alii modo *Lebidensem* dici existimant de veste, quæ leviter densata sit, & texta crassiore filo. Quorum ut hoc posterius verum sit: illud tamen prius falsum, quod de veste ejusmodi solum accipiatur. Nam quod Cic. ad Dolabel. producunt (munusculum mittere volui *lebidense*, crasso filo) ut suam indesistant opinionem, perparum efficiunt. Scribunt enim *lebidensa*. Atqui simile exemplum in Cicerone, quantum scio, non legitur: *munus togæ*, *penulæ* aut alterius

terius veſtimenti, ita, ut ad ſcriptum, aut orationem accommodetur: velut hic Cicero orationem incultam & minus elaboratam, modeſtè vocat. Et ſane *lebiden* ſubſtantivum non eſt: ſed adjectivum, & καθ' ὑπό... aliquid ſubindicatur. Itaque etiam *lebidenſius* dicetur adeoque *lebidenſis* quoque, ut imbecillus, imbecillis; exanimus, exanimis. Sed quid pluribus opus? Simi... eſt ap. Plaut. Epid. 2. 2. ſc. 2. *Ralla*. A *raritate* textur... Nonius. Cui opponitur *ſpiſſa*. Scal. in Cirin. *planc...tur*, κρεγοῦνται, σπαθοῦνται: ut σπαθηταὶ ἐσθῆτες Sophoc. i. e. crebræ: ut contra *Rallæ*. Ap. Plin. l. 8. c. 48. cre... bræ *papaberatæ*. Ubi forſan melius legeretur *pabera*... h. e. σπαθηταὶ, ut ſint eædem, quæ *pabienſes* ap. Iſid... quomodo *pabera* frumenta, multum trita, ut granum deglubatur. Sunt enim frumenta quædam, quæ vix glumis ſuis evaginari poſſunt. *Pabera* autem, à *paſin*... *do*. *Pabire* πυρὸς τὸ παίειν: ut palmisque miſellam *ve*... *bit* me. Hæc ille. Aberravit igitur Turneb. in Varr. c... veſtem *panidenſem* dicit, quæ crebrius & denſius era... texta & tanquam *panita* & calcata. Debebat, *pabien*... *ſem* à pavire: ſicut levidenſis. Scal. Exerc. 312. *pavor*: idem, quod percuſſio: Græca origine, παίειν. Cicer... Tuſc. *pabor* eſt metus mentem de loco movens. Ex... illud Ennii: tum *pabor* mihi ſapientiam omnem exa... mo expectorat. Virg. 3. Geor. *Pulſans corda haurit pa*... Ergò *pabor* rectà à pavio. Hebr. פַּחַד, i.e. pavor: e Ra... פָּחַד, obſtupuit. *Pabimentum*, à pavitum: ut alimen... tum, ab alitum; quod ſubjectum pedibus *pabitur*, i... teritur. Græcis ſimiliter ἔδαφος. Igitur generale e... non ſpeciale, ut putarunt. A pavire fit etiam *Oppabi*... & *Oppubiæ*, ap. Afran. *Tripudium*, de quo Cic. 2. de div. aves, quia cum paſcuntur, neceſſe eſt aliquid ex ore ca... dere, & terram *pabire*: *terripabium* primo, poſt *terripu*... *dium* dictum eſt: hoc quidem jam *tripudium*. Itaq; pro... priè non dicimus, aquilam in aere tripudium facere. Etiam *tripudium* videtur dici quaſi *tripodium*, ut ſit numeroſus pedum motus, in ternarium cadens. Gloſſ. Cyr. τριπόδιον tripodium. Sed ratio eodem redit.

Liba-

Libanus, לְבָנוֹן, i. e. mons, qui fert frutices & arbusculas turiferas, ac maxime odoratas. Hinc לְבֹנָה, idem est ac *Tus*, à candore eximio sive splendore. Cant. 4. 14. *Libanotis* ex eadem origine: videlicet propter fragrantiam: λιβανωτὶς, λιβανωτὸς, λιβανωτὸν: quia ejus radix ὄζει λιβανωτοῦ. Theophr. l. 9. c. 12. Plin. in fine l. 19. *Libanotis odorem turis reddit.* Etiam *libanotis* nominatur Latinis *Rosmarinus*: in culice Virgil. *Rores marini.* In Ovid. 3. de arte: *Rosmaris*. Sed quare? *Quia* (ut ait Papias) *nascitur in locis marinis*. Sed malo ita dici: quod ejus usus sit, tanquam *roris*, ad adspersiones: & quod sapor ejus sit *marinus*, i. e. amarus. Hebrææ originis est etiam λίβανος, i. e. tus: quamvis Græci è patrio ortu velint esse, à λείβω: tamen canicies Hebræor. veneranda præponderat.

Libare, ineptissime quasi *labiare*. Λείβω vel λίβω est originale. Proprie *libo* est fundo: ex ista origine & consentientibus autorib. Λοιβὴ *libatio*. Hesych. λοιβὴ σπονδὴ, θυσία οἴνου. Lips. l. 3. antiq. Lect. Et quia *libatio*, λοιβὴ, spontanea aut ultronea fuerit & debeat esse: inde fecerunt *liber*: prisci *Loiber*, *loeber*, Festo teste. *Liber*, cognomentum Bacchi: quod liberet animum curis. Seneca in fine de tranquillit. vitæ: *Liber dictus, quia liberat servitio curarum animos.* Quomodo etiam Græcis Λύσιος & λυαῖος à verbo λύειν, eadem causa appellatur. Non igitur tam commodum etymon *Liberi* à λείβω: scilicet à *fundendis* vinis. Hesych. Λειβῆνος ὁ Διόνυσος: λείβειν σπένδειν. *Liberare* à *liber*, h. e. ut aliquis immunis ab onere & suæ potestatis sit, efficere. *Liber* ἐλεύθερος: *Libertas* ἐλευθερία. Diog. Laert. in dogm. Stoic. ἐλευθερία ἐστὶν ἐξουσία αὐτοπραγίας. Inde *Liber* fiet à *libet*: quia homines *liberi* faciunt, quidquid *libet*. Idq; etiam Perotto placet. Interim certum, quod antiqui etiam *Loeber*, *Loebesum*, *loebertas* dixerint: uti paulo ante monui. Ut à murus muralis: ita à *liber liberalis*, h.e. ad liberum pertinens. Hinc *artes liberales*, quæ libero homine dignæ

sunt

sunt & liberum efficiunt. Aristot vocat ἐλευθερίους ἐπιστήμας: Galen. ἐλευθέρια μαθήματα: Cic. in 1. de orat. *Ingenuas artes.* Fest. *Liberales dicuntur non solum benigni* (uti Germ. **freygebig**) *sed etiam ingenuæ formæ homines.* Libertus ea analogia dicitur: qua disertus: & *libertinus*, qua paupertinus. Utraque vox oritur a liber: utriusque discrimen notat Turneb. l. 30. c. 25. & inprimis ICti. *Liberi*, i. e. nati, quod *libera* conditione nascuntur: quod *liberati* & immunes sunt ab onerib. servorum. *Liberi* in plural. Num. tantum veterib. quia id nomen filios una & filias complectitur: nec minimum erat decus πολυτεκνία. Nec pauca ap. Romanos constituta erant privilegia ac præmia ejusdem πολυτεκνίας: de quib. in Disput. anniversf. diligenter agit Fr. Duaren. At ἀτεκνία probrosa. Gen. 30. 23. Quomodo inter alia & illud Iesai. c. 3. 28. testatur: *Vocemur de nomine tuo, aufer probrum nostrum.* Apud sequiores ætatis etiam *liberum* invenimus, pro filio. Quinctil. Declam. 2. *Liberi* ex parentis is est affectus. Ulp. Locupletior non est factus, qui *liberum* (alii *libertum* malunt) acquisivit. Modestin. Non potest quis nolle suum *liberum* esse. Valla lib. 3. eleg. c. 8. *Liberi* pro filiis singularem non agnoscit. Idem vero lenius postea: *Liberum*, inquit, tamen pro filio, & ap. Quinctil. & ap. Paulum Cæterumque reperio. Aurel. Victor. locum *liberi*, exitum *liberi*, h. e. τοῦ παιδὸς ἢ τέκνου dixit. Sed neque Ovid. dissentire planitus videtur. 1. Metam. sub finem: Quodque magis dolens genitrix, ait, en ego *liber* ille ferox tacui-- Id est filius ille vester Phaethon, aliàs ferox, gloriosus, Phœboque parente superbus, tacui; nec refutavi convicia Epaphi, ut qui tumidum genitoris imagine falsi, sive falsum Phœbi filium vocavit. Cic. l. 2. de Nat. deor. Quod ex nobis natos *liberos* appellamus; iccirco ex Cerere nati nominati sunt liber & *libera*: quod in *libero* servant, in *libera* non item. A *libo* est etiam *Libum*, quia utebantur in sacrificiis. Varro l. 4. L. L. *Libum, quod libaretur, priusquam esset, ut erat, coctum.* Et l. 6. *Liba, quod libandi causa fiunt.* Ovid. 1. Fast. Cui cum cereale sacerdos Imponit libum. Et 3. Fast.

Nomi-

Nomine ab autoris ducunt libamina *nomen,*
Libaque *quod sacris pars datur inde focis.*
Mantuano, mystica liba. Ap. Hebr. לְבִבוֹת sunt liba, scilicet ἀμάρδια: *mattia, lagana:* ut vertit etiam Buxtorf. 2. Sam. 13. 6. Græci LXXII. vertunt κολλυρίδας.

Libitina Scal. l. 3. poet. c. 90. Neque Libitinam primum dictam arbitror: sed *Labitinam,* quæ omnes mortales *caperet* tandem à λαβεῖν. A qua origine alia quoque, *labor, labrum.* Vespillones autem rem duram ex officio suo, meliore vocabulo, fecisse molliorem. Ap. Plaut. Bacch *Libitinarius,* pro sene: à libitina, ut cui scilicet destinatus unice videatur. Gloss. *Libitinarius,* ἐνταφιαστής. Etiam Venus dicebatur *Libitina* aut *libentina,* ap. Varr. l. 5. L. L. Cic. . de nat. deor. Plutarch. in Numa & Ἀλλ..., Dionys. Halic. l. 4. Arnob. l. 4. contra gen. E... communius à *libet, libens* (unde & *Libentia, Lubentia,* & *libido*) dicitur.

Libra, λίτρα κατ᾽ ἀντίστοιχον. Poll. l. 4. c. 24. Ap. Rabinos est לִיטְרָא, *Litra,* è Græco. *Deliberare* à libra, libella, qua quod perpenditur. Fest. Aliis fit à *de* & *liberum:* quia de *liberis* & quæ ἐφ᾽ ἡμῖν sunt, deliberare solemus. *Sembella* quasi semilibella. Varro l. 4. L. Ling. *Sembella*, quod sit libellæ dimidium, quod semis assis.

Lybia, λιβύη Faciant vel à vento *Libs,* aut rectius *Lips,* λίψ. Vel à filia Epaphi. Vel quod egeat pluviæ, à λείπεσθαι τοῦ ὕειν. Verius ab Hebræis. Gen. 10. 13. *Mitzraim genuit Ludæos & Hanamæos & Lababæos.* Heb. לְהָבִים, Λαβιείμ: i. e. *Libyas,* ut notat ibi Junius. Sed & iidem vocantur לוּבִים 2. Chro. 12. 3. *Veniebant cum ipso ex Ægypto, Lubæis, Succæis & Æthiopibus.* Ubi iterum Junius: *Lubim sunt Libyes Mareotæ contermini Ægypto. Quare potius dicendi fuissent Lubiès sive Lybies ex vero etymo.* Junio hic subvenit Abr. Ortel. *In antiquis* (inquit in Synon. Geograph.) *inscriptionibus sæpius LYBIA per υ in prima legitur.* Interim consuetudo Λίβυες, Λιβύα, *Libya* confirmavit. Dan. 11. 43. *Libiesq. & Æthiopes.* Ita enim Aven.

Tremell. Jun. & alii vertunt. Etiam LXXII. λίβυες Hebr. לְבִים *Lybbim, Lubim*, i. e. corda maris: à לֵב propter fortitudinem. Ut Phœnices: ita propter affinitatem cum Judæis *Libyes* exotica & nomina & res inde acceperunt. A libya dicitur *Libs, Lips*, λίψ: etiam λίβους, ventus. Sen. l. 5. Nat. quæst. c. 6. *ab occidente hiberno Africus furibundus & ruens, apud Græcos λὶψ dicitur.* Ut igitur Libya est Africa: ita λίβους & λίψ ventus est Africus, inde spirans. Etiam à לֵב *lebb*: לִבָּה quod est cor, videtur esse, *libet, lubet, libido, lubido*, Quia cor omnis *lubentiæ* & affectus, quasi vitalis fons & sedes est. A *lubet* Perot. & Isid. l. 11. c. 1. faciunt *Lumbus*. Satis bene. Et ita prius fuerit *Lubus*: postea per M insititium *Lumbus*. Ut pago pango: cubo cumbo: ita *lubus lumbus*. Hic enim est sedes *libidinis*. Imm ipsæ divinæ literæ hîc ponunt fontem generationis Genes. 35. 11. 2. Chron. 6. 9. Actor. 2. 30. Hebr. 7. 5. & alibi. Similiter Hebræi *renes*, qui sunt in ea parte vocant à cupiditate כִּלְיוֹת. Nam כָּלָה est etiam valde cupere.

Ligare, à λύγος, i. e. vimen. Hesych. λύγος ἱμαντώδες φυτόν, i. e. planta flexilis in modum lori. Hom. Od. l. λύγοι ἐϋστρεφέες. Verbum λυγόω est flecto & vincio. λυγώδης viticeus, flexilis instar viminis. Scal. l. 1. de plant. à λύγῳ nostrum *Ligare est*: à specie scilicet. Leviter Varro putabat à *legendo ligare*. Idem c. 11. L. L. *Licium* à *ligando* dictum: sicut & *Lictor*. Rectius verò & κατ' ἀναλογίαν. A *ligere, lictum, Lictor*: sicuti à legere, lectum, Lector. *Ligere* autem & *ligui, lictum* fuit antiquis idem, quod *ligare*: quomodo frico, fricui frictum. Cic. pro Rabirio: I *Lictor, colliga manus*. Lege Agell. l. 12. Noct. Att. c. 3. Lips. l. 1. Elect. c. 23. Briss. de formul. l. 5. *Licium* dicitur quasi *Ligium*, κατ' ἀντίστιχον. Quia utrimque ligat stamina & abscinditur, cùm ad ultima ventum est. *Bilix* à duob. *Trilix* à tribus liciis. *Religio*, autore August. de vera Relig. c. 55. Et Lactant. lib. 4. c. 28. dicitur à *religando*, & significat omnia illa pietatis officia;

officia, quibus Deo, & proximo *obligamur*, & per quæ etiam Deo quasi *colligamur*, & ad salutem unimur. Et rursum August. l. 20. de civ. Dei c. 4. Ipse fons nostræ beatitudinis, ipse omnis appetitionis est finis. Hunc *eligentes*, vel potius *religentes*, (amiseramus enim *negligentes*) hunc ergo *religentes*, unde *religio* dicta perhibetur, ad eum dilectione tendamus. Cic. 3. de Nat. Deor. ita: qui omnia, quæ ad cultum deorum pertinerent, diligenter retractarent, & tanquam *relegerent*: sunt dicti *religiosi* & *relegendo*: ut *eligentes* ex eligendo, ex intelligendo *intelligentes*. His enim verbis omnibus inest vis legendi eadem, quæ in Religioso. Itaque cum pietas, omnium consensu, in *lectione* & repetitione sacrarum literarum versetur: sententia Ciceronis non erit minimi precii. Et succurrit analogia. Ut *legio*, à *lego*; ita *religio* à *relego*. Ergò propriè *religio* erit actio ejus, qui res divinas studiosè *relegit*, pietatis ergo. Deut. 17. v. 18. 19. Rex describet sibi Deuteronomium legis, & habebit secum *legetque* illud omnibus diebus vitæ suæ. וְקָרָא, ἀναγνώσεται. Jos. 1. 8. ne recedat volumen legis hujus ab ore tuo, sed meditaberis in eo diebus ac noctibus. Sic igitur etymon hoc (*religio à relego*) satis firmatum. Legatur Agell. l. 4. c. 9.

Ligo, ligonis: instrumentum rei rusticæ familiare, quo refoditur terra. Hinc exstitit illud vulgare: *Mors sceptra ligonibus æquat*. Onomast. *Ligones* δίκελλαι. Perot. facit à *ligare*: Varro l. 4. L. L. a *legere*. Uterque etymi rationem reddere probabilem non potest. Videtur commodius fieri à λίζειν, h. e. radere: quia *ligonis* usus primùm in radenda terra apparuit. Suid. λίγδην οὐ κατὰ βάθος, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιφανείας. Eustath. λίγδην est ξεστικῶς ἐξ ἐπιπολῆς i. e. radendo è superficie. Derivat à λίζειν, quod exponit ὑέλῳ ἢ σιδήρῳ ξέειν. Sed & pro re etymon *ligonis* arrideat: à λύειν γῆν: quia solvit terram & ita culturæ præparat.

Limen, λιμὴν: quod à λίαν μένειν, quod à continua

qua-

quasi mansione dicitur. *Eliminare*, extra limen protrudere. Cic. in Top. Cum vis postliminii quæritur, & verbum ipsum notatur; in quo Serv. noster (ut opinor) nihil putat esse notandum, nisi *Post*: & *Liminium* illud productionem esse verbi vult, ut in finitimo, legitimo, æditimo non plus inesse *Timum*, quam in *Meditullio*, *Tullium*. Scævola autem Publii filius, junctum putabat esse verbum, ut sit in eo & *post* & *limen*: ut quæ a nobis alienata sunt, cum ad hostem pervenerint, & ex suo tanquam limine exierint; hinc cum redierint, *post* ad idem *limen*, *postliminio* videantur rediisse. Hæc Cic. Et quidem posterior rectius sentit. Nam significatio ipsa ubivis recepta contradicit Servio. Festum audi: *Postliminio* receptus dicitur is, qui extra *limina*, h. e. terminos provinciæ captus fuerat, rursus ad propria revertitur. Et ibidem plura: quæ *Liminium* minime pro cauda aut productione habendum esse ostendunt. Quod etiam Scal. monet. Itaque *postliminium* recte ex Latini sermonis proportione dicitur, ἡ ἐπάνοδος: ut contra *Eliminium*, ἡ ἔξοδος. De *Tullium* vero an sit itidem cauda, alibi egimus. Imp. Justin. l. 1. Tit. 12. Instit. Dictum est *postliminium*, à *limine* & *post*. Unde eum, qui ab hostib. captus est, & in fines nostros postea pervenerit, *postliminio* reversum recte dicimus. Nam *limina* sicut in domo finem quendam faciunt: sic & imperii finem esse *limen* veteres voluerunt. Hæc ille. Ergo proprie est *postliminium* reversio post limen, unde quis elatus videbatur.

Limus, ἰλὺς, λειμαξ, λειμών, i. e. terra madida, irrigua. *Illimis*, i. e. purus, sine limo: *Sublimis*, supra limum. Aut à *limine*, ut sit *limen* superius ap. Fest. Enn. Thyest. ita vocat cœlum: Adspice hoc *sublimen* candens, quem invocant omnes Jovem: ap. Cic. l. 2. de Nat. deor. Et addit Cic. Euripides, ut multa præclare, sic hoc breviter:

Vides sublime fusum, immoderatum æthera,
Qui tenero terram circumvecta amplectitur.

Limax

Limax Varr. l. 6. L. L. quia in *limo* vivit: quia locis ejusmodi humidis insidet. Post μεταβάλλεται ad alia. Ut Scal. in Conject. *Limaces* (inquit) meritrices, ut apparet, dictæ à limace, quæ folia plantarū & olera corrodit. Ejusmodi sunt meritrices, quæ miseros amantes καταφάγουσι. A quo illa ap. Menandrū meritrix dicitur αἴξ, ἐπεκαλεῖτο δ' αἴξ, ὅτι μέγαν κατέφαγε τὸν ἐραστήν ποτε θαλλόν. Vel potius, à *limando*. Nam Græci quoque τὸ ῥινᾶν in eadem significatione usurpant. Ælian. ἦν ὁ μὲν τοῦ μειρακίου Θήρων (nomen est parasiti) μέγα φρονεῖ, ὅτι ῥινῶν ἀνθρώπων φατνίζει αὐτοὺς ἐκείνους εἶχεν. Ubi etiam eleganter, ὡς ἐκ φάτνης. A quo dixit Plaut. de Parasito: recepit se ad *præsepim* suam. Cur. act. 2. sc. 1.

Lingo per augmentum τοῦ N à λείχω. Ergo prius fuerit *ligo*. Ut à tago tango: ita *ligo lingo* dicetur. Ut à scateo scaturio, à cœno cœnaturio. Ita à *ligo*, *ligurio*, h. e. *lingendo*, *absumo*. Germ. vocant verlecken. Nonius c. 2. *Ligurire*, *degustare*. Ter. Eun. a. 2. sc. 2. patria qui abligurierat bona. Utque Latinum *ligo* & *lingo* fit à λείχω, λίχω: ita λιχνεύω est catillo ac ligurio: λίχνος delicatus cibus: λίχνος *ligurio*, h. e. qui ligurit, gulosus. A verbo λείχω, λίχω manat λιχανὸς. Lat. *lichanus*, i. e. index digitus: ut quo exserto inprimis utimur *lingentes*. A latino *lingo* rectâ oritur *Lingua*, quia sit unicum linctus instrumentum. Hebr. לָקַק *lakak*, item לָחַךְ, *lachach*, *lach*, i. e. linxit, elinxit. Et עָלַע, deglutivit. Lingua μετωνυμικῶς pro sermone, vel loquela hominis, ut cujus est præcipuum instrumentum. Ita & *labium*, χεῖλος, שָׂפָה *saphah*, ponitur Gen. 11 1. Erat universa terra *labii* unius. Etiam *lingua* est promentorium γλωσσοειδὲς, aut terra, quæ *linguæ* instar exertæ in mare procurrit: ap. Plin. l. 5. c. 7. Sic etiam loquitur Hebr. Ut Jos. 15. 2. *linguæ maris*. Nec non Ies. 11. v. 15. ubi Symmach. ad verbū: τὴν γλῶσσαν θαλάσσης. Tremell. & Buxtorf. *sinum maris*. A lingua *linguarium*. Senec. l. 4. de Benef. c. 36. *linguarium* dabo. Linguarium exponit Turn. l. 12. c. 19. linguarum thecam & repositorium. Muret. l. 12. Var. lect. cap. 5.

lingua-

linguarium vocat id, quod pro *lingua*, quæ temere lo-quuta est, penditur. Etiam annuit in Senec. Lips. Nam *linguarium* (inquit) *ita appositè, ut vasarium, hordearium, calcearium, cerarium,; quod pro vasis, hordeo, calceis, cerâ datur.* Idem etiam Martinius sequitur. Interim & analogia pro Turnebo militaverit: ut *lavarium, ærarium, granarium,* & similia. Immo cogitent sagaciores velim: an non *linguarium* etiam communiter sit idem, quod ad *linguam* pertinens & certo modo relatum. Quâ analogiâ formantur plurima: ut *penarium, frumentarium, sumtuarium, pecuarium, aquarium* & alia. A lingua manat *lingula*, i. e. propriè *minor lingua*: apud Prisc. l. 3. Sed *lingula* ferè metaphoricè legitur in Agell. l.10.c.25. Vitruv. l.9.c.9. Mart. in distichis:

> Quamvis me *ligulam* dicant equitesque patresque:
> Dicor ab indoctis *lingula* Grammaticis.

De hac dictione (*Ligula* & *lingula*) Martin. multa disserit, eo nomine videndus. Si pressius inspexeris: *Ligula* & *Lingula* different etymo & significatu. *Ligula* à ligo: ut radula à rado. Charis. *In calceis ligula à ligando.* Lingula à *lingua*: ut notet id, quod suo modo linguæ assimilatur. *Lingula*; postea usitatius, N exemto, *ligula* etiam. A lingula *lingulaca*, h. e. linguâ improbè utens. Quomodo dicitur *Linguax*, & *Linguosus*. γλωσσώδης. Apud Hebr. אִישׁ לָשׁוֹן, *vir linguæ*, i. e. maledicus & calumniator. Nonius cap. 1. *Lingulaci dicuntur verbosi.* Etiam *Lingulaca* est piscis à similitudine linguæ. Græc. βούγλωσσος: Varro l. 4. L.L. Fruter. lib. 1. verif. c. 1. Turneb. l. 15. c. 3. Ap. Græc. γλῶσσα est lingua: *Gloss.* γλωσσάριον, i. e. parva lingua. Gloria antique *Glossa*, à γλῶσσα. Ita & gloria ap. Hebr. ponitur pro *lingua*. Gen. 49. 6. Psal. 16. 9. Et Psal. 30. 13. *ut psallat tibi gloria ac non conticescat.* Id est, lingua. Sed & gloria est frequens de aliquo fama cum laude, Cic. in Rhetor. Aut illustris ac pervagata illorum & magnorum fama, pro M. Marcello. Inde ap. Comic. Esse in ore hominum. Et Ennium:

Volit-

Volito vivu' per ora virum.

Buglossus, βούγλωσσος, i. e. herba similis bovinæ linguæ: Plin. l. 25. c. 8. Γαίω, i. e. glorior, fit ab Hebr. גָּאָה: ut γλῶσσα præfixo γ, à לָשׁוֹן, quod idem.

Lipire, non solum de oculis dici, sed πολύκοινον esse, origo monstrat & autoritas. *Lipus* & *Lippus* à λίπος, i. e. humor pinguis. Λιπώδης succipienus. Plaut. Cur. a. 2. sc. 3. *lippiunt* fauces. Mart. *lippa* ficus, i. e. pinguis, exuberans. Hor. Sat. 3.

Pervideas oculis mala lippus inunctis.

Quia lipporum oculi vel collyriis vel proprio quasi madent unguine τοῦ λίπω. Nec λείβω dissonat. *Liparis* piscis ap. Plin. l. 32. c. 11. à pinguedine. Græce enim λιπαρὸς est pinguis: etiam à λίπος. Similiter *Liparæ* iterum ap. Plin. l. 23. c. 9. & l. 33. c. 6. ad verbum, medicamenta pinguia. Cels. l. 5. c. 19. *Lenia medicamenta emplastra sunt, quas λιπαρὰς ferè Græci nominant.*

Lis à limitibus. Maro 12. Æn. *limes* agro positus, litem ut discerneret arvis. Aut potius ita: *Lis* primum *Elis*, & quidem *Elis* pro *Eris*, ἔρις: R transeunte in L. ut λείριον, *lilium*: ἅλως area: *cribanus*, *clibanus*. *Lis* deinde factum, amputato capite. Ut θέλω ἐθέλω: μαλὸς, ἀμαλὸς: Sic *Lis*, *Elis*. Neque malè ducetur *Lis* à λύσις: quia lis consistit in *solutione* & disjunctione animorum. Et λύα Græcis est dissidium. Hesych. λύα, στάσις: λυάζει, στασιάζει. *Litigo* forma verborum ita dicitur, à lis litis: non ab ago: *igo* enim λῆξις est. *Vitilitigator*, Plinio docente, eleganter à Catone factum ex *vitio* & *litigatore*, h. e. qui vitiosè aut quodam vitio suo litigat. A *lite lituus*. Serv. in 3. Georg. *Lituus*, virga regalis, quasi lites disterminans.

Virgil. 7. Æneid.

Ipse Quirinali lituo, parvaq́; sedebat
Succinctus galea -----

Deinde *lituus* est è genere buccinarum incurvarum: scili-

scilicet à figura illa bacilli. Senec. Jam silet stridor lit. strepentis. Videatur Cic. 1. de Div. Agell. l. 5 c. 8. Lip. l. 4. de mil. Rom. dial. 10. Scalig. in Crit. *Limes* à di... sione, qui solveret dominium, & possessionem, muta... Græca vocali in Latinam tenuiorem. λύειν est solvere. Aliis tamen rectius *limes* fit à *limen*: ut limes notet ter... minum quendam aut finem, uti etiam *limen*. Justinian. Imper. lib. Instit. Hinc *limen* dictum est, quasi finis qui... dam ac terminus. Fest. *Limites* nunc terminos, nunc vias transversas designant. Et sic etiam *Limes* Germ. Marck/ à *margo*: ut notet finem & extremum agri, ... notam, per quam confines agri distinguuntur. Isid. ta... men ita lib. 15. c. 14. *Limites* appellati antiquo verb... *transversi*. Nam *transversa* omnia antiqui *lima* dicebant: à quo & *limina* ostiorum. Videatur Pithœus l. 1. Subs... 2. Etiam *limbus* à *limes*: est enim limes quidam h. e. ex... tremitas vestis, vel (ut Isid. ait l. 19. c. 33.) limbus ... *fasciola, quæ ambit extremitates vestium*. Nisi mavult Philologus *limbum* referre ad λῶμα, quo utuntur LXX Exod. 39. 31. pro פְּתִיל, i. e. fascia. Hesych. λῶμα ... κλωσμὸς ἢ εἰς κατάτεξιν τοῦ ἱματίου. Suid. λῶμα τὸ ... ... A *limes* fit in Gloss. *Elimes*, ἄτοιχος, πυρ... *limes* provenit etiam *Limentinus*: aut propius à *Lim*... Ut enim à monimen monimentum, à carmen carmentum: sic a *limen limentum*. Ab hoc *Limentinus*, Deus ... mini præfectus. Ut *Forculus* foribus: *Cardea* cardini: ita *Limentinus* præficiebatur *limini* à gentilitate. Ter... tull. de coron. Milit: *Janus à janua: Limentinus à li... mine: Forculus & Carda à foribus & cardinibus*. Quod etiam monet Arnob. l. 4. contra Gent. *Limitarii* ... *Limitanei* milites dicti sunt à limitibus innotu, ... Amm. Marcell. eleganter *Romanum cespitem & con...tia* vocat. Sed enimvero à verbo λύειν oritur *Lyæus* ... *Lysius*, ap. Pausan. in Bœot. Inde etiam λυσίφρων & λυ... μέριμνος. Solvit enim curas, & depellit tristificas nubes animi, ut ille ait.

Horat.

Horatius, Epod. 9.

Curam metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

Ovid. 3. de arte:

Turpe, jacens mulier multo resoluta Lyæo.

Idem:

Et juvenum curas & libera vina referre.

Libera, i. e. quæ liberant, & discutiunt solicitudines aut mœrores.

Homerus:

οἶνόν τοι, Μενέλαε, θεοὶ ποίησαν ἄριστον,
θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἀποσκεδάσαι μελεδῶνας.

Theognis.

Ἀπὸ μὲν χαλεπὰς σκεδάσεις μελεδῶνας.

In Propertio ἐναντιοφανὲς viderur: lib. 3. Eleg. 3.

Me juvat & multo mentem vincire Lyæo.

Sed vincit & solvit, κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο. Dum enim mentem ab æstu curarum ac tristitiæ liberam facit, vel solvit, ipse occupat eandem, & quodammodo vincit: sed suaviter. Propterea ait: *me juvat*, i.e. ultro, & cum jucunditate bibo, aut adjumento.

Litare. Turneb. l. 18. adv. c. 20. cum se *litasse* veteres dicebant, quo verbo grata acceptaque diis immortalibus sacra fuisse intelligebant: à *solvendo*, si Varroni fides, ita loquebantur: proinde quasi sit *litare*, *lutare*, i.e. luere & solvere. Tum enim denique solutum diis videtur, cum acceptum fecere. Varr. verba sunt in *Lutavi* ap. Nonium: Habes qui & cujus rei ergo fecerint hecatomben: in quo equidem (ut puto) quoniam *luere* est *solvere*, *lutavi*. Itaque ut maximus & maxumus dicitur, ita *luto* & *lito*. Mihi ita videtur: Litare esse à λιτὴ, λιτά. *Lita*, i. e. preces, supplicatio: sicut & *Litania*, λιτανεία. Isid. l. 6. litaniam Latinè vertit *rogationem*. Λίσσομαι & λίτομαι, i. e. precor, supplex oro. Λίσσομαι à שָׁאַל, i.e. petiit, ᾐτήσατο.

Litera, Scalig. c. 4. L. L. De Litera acturi veram ejusce nominis rationem ex figura emergere compe-

riemus, cum eas certis lineis contineri videbimus. It emtis namque ex prisca nominis origine aliquot el mentis, cum primum dictæ essent *lineaturæ*, *literæ* po ea factæ sunt: sicut ap. Græc. γράμματα παρὰ τ̀ γράφ. Evenit deinde, ut quoniam album nigredine aspergeretur, atque ei quasi officeretur, ut ea significatio la fusa sit, & *litura* inde etiam macula diceretur. *Oblitarare* autem verbum non à *literis*, ut dixere, sed à *lit* deductum est, versa scilicet vocali. Quemadmodum fœnus fœneror & à pignus pigneror, & à tempus te pero: sic à *lineando*, *linere*, unde *lineaturæ* & *litu* *lituræ*, ex eodem fonte æque omnia. Neque enim *turis* literæ, quia delerentur: prius enim factæ qua deletæ sunt. At formæ potius atque οὐσίας rationem quam interitus, habeamus. Ex his constat eosdem teres non recte quasi *legiteram* commentos esse, ut trema pars vocis ab *itinere* fingatur. Prisc. in vest 1. Diony. Halic. Quinctil. J. Gorop. l. 3. Hermath. illo jacto Scaligeri fundamento discimus, quod L uno T scribendum sit: quia à *linea lineatura*. A *line* *collineo*, i. e. propriè *ad lineam* dirigo: sicuti *collimo* *limis* oculis aliquò tendo & obliquè adspiciens ocu in rem defigo: de quo Agell. l. 9. c. 1. *Linea* à *linum*. enim *linea* minima corporis dimensio: fitque è *lin* is scilicet subtiliss. & tenuiss. funiculus, qui fermè o tutum fugit. Et hæc propria *lineæ* significatio. Co mell. l. 8. c. 11. *emissa ligato pede longa linea gallina* *stoditur*. Plin. l. 32. cap. 2. *admovent dentibus lineas*. I telligit funiculos. Gloss. *Linea*, *funis*, γραμμὴ, σειρά. *Li* *naria* herba ita dicitur: quia *lino* similis est. *Linu* Græc. λίνον: à λὶς, λῖς. *Linteum*, quidquid è lino. In λέντιον venit ad Græc. Non. in Johan. ponit Λίνεον veri sunt:

Καὶ λινέην λαγόνεσσι νόθην ἐζώσατο μίτρην
Σφίγξας σκληρῷ ὕφασμα, τόπερ φάτο θυμβραῖος...

Λίντιον. Ubi nonnullis placet legere --- τυμβεῖαι αἰ à voce τύμβος: quasi *Linteum* ita voce sepulcrali appelletur: cum *linteo* involvantur mortui. Frustra. Legatur enim

enim θυμβρεὶς αὐδὴ: quibus verbis, λύδιον, Roman. esse vocem, indicavit Nonnus. Quippe θυμβρεὶς αὐδή est lingua Rom. à *Tiberi* fluvio sic dicta. *Tiberis* Græc. θύμβρεις, ap. Herod. & maximè Poëtas.

Litus. Cic. primum instituisse legitur, ut *litus* sit, quousque maximus fluctus à mari excurrit: quæ quidem æquoris effusio maxima, quando hieme fere conspicitur, existimatum est pelagi nostri *litus* dici oportere, quatenus hibernis fluctibus maximis excurrit, epist. ad Brut. Scalig. c. 26. L. L. λιτός quod esset terra inculta. Idem in hist. de anim. l. 4. c. 10. Litus est, quod extra mare est, ab arenæ tenuitate, λιτὴν γῆν tenuem dixere veteres. Et in 1. Æn. Serv. *Litus* dicitur terra, quæcunque mari vicina. Sicut ipse Virg. in 4.

Cui litus arandum:

Cum per naturam litus arari non possit. Dan. 3. litus dicitur, χεῖλος θαλάσσης, labrum maris. Nam eo modo & שָׂפָה, *saphah*, i. e. labium, usurpari assolet, pro ora sive margine. Gen. 22.17. Sicut arenam quæ est juxta *labium* maris, i. e. litus. LXXII. interpr. sequuti sunt: παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. *Ripa* ἀπὸ τῆς ῥιπῆς, ob præcipitium, & impetus: quia ripa fluminis impetum coercet & quia à se aquas ῥίπτει, præcipitat. Utriusque discrimen: Ad flumen *ripas*: ad mare *litus* habes. In Ovid. vides 1. Met.

----Pro ripis litora pulsant.

Sed id tamen non ubique. *Acta*. 5. Æneid.

In sola secretæ Troades acta.

Ἀκτὴ ab ἄγω nonnullis, id est, frango: est litus, ora, præceps ad mare locus, ut annotat C. Rhodig. lib. 11. Antiq. c. 26.

Livia, quasi *livida*, à colore. Aut magis ex analogia: ut ab invideo, invidus, invidia: ita à *liveo*, *livia*. Similiter Græcis est πέλεια & πελειάς à πελός i. e. niger, lividus Gesner. πελειάς, genus columbæ *nigrioris*, ut dictio ipsa insinuat. Nam πελόν & πελιόν nigrum significat, etsi nonnihil à nigro differat. *Lividum* enim potius significat,

qui color nigricans cœruleo dilutus videtur. Etiam Ulyss. Aldrov. in Ornith. eodem tendit. Aristot. ita de scribit l. 5. hist. anim. cap. 12. ἡ δὲ πελειὰς καὶ μέλαιν... χρῶν καὶ ἐρυθρόπουν καὶ τραχύπουν: Id est, interpr. I. C. Sc. *Tam autem Livia turrilia, nigra ac parva pedibusq. & ru- bentibus & asperis.* Et in l. 2. c. 18. addit: Earum ... plurimarum *subniger.* Quare πελειὰς à *livore* dicta ... Itaque *Liviam* vertit Gaza felicissime: nos à *turribus* jam *Turriliam*, quas incolit. Perot. πελειάδες varii ... coloris ac *livida*, propter quod nonnulli eas *Livias* ap- pellavere.

Locus Scal. 3. poet. c. 90. Etymologia sic aut à re... aut *contraria.* *A recta*, veluti cum locum, παρὰ τὸ ... dicimus: quia proportio est inter locum & locatum. Λόχος insidiæ dicuntur, quin vet. Græc. *locum* prisca abolita voce sic appellabant. Λόχος ab Hebr. ... i. e. insidiatus est. *Locarium* à loco, quod pro *loco* ... vitur: etiam dicitur solarium, quod multi cum ... *larium* confundunt. Ulpian. lib. 68. ad edict. vect. hoc sic appellatur *solarium* ex eo, quod pro solo ... datur. *Locuples*, i. e. agri plenus: *ples* à *pletum*, ... Nam *loci* dicebantur olim agri, Plin. l. 18. c. 3. *Locu- tes* (inquit Fest.) locorum multorum domini. Ovid. 5. Fast: latam dives habebat humum, Hinc etiam *lo- cuples* dictus ---- *Illico*, i. e. in Loco: sicut in tempore Cass. ap. Nonium: *Et quia, quo irent, nesciebant, illico manserunt.* Idem: *his persuadet ut illico manerent.* Plaut. in Curc. *Stasis illico.*

Logica & dialectica. Ita insignitur passim illa ars, quæ dirigit mentem in cognitione rerum. Λογικὴ & Διαλε- κτική: Subaudiatur τέχνη ἢ δύναμις ἢ διδασκαλία. *Dialectica* ducitur ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι, quod est colloqui & disser- re. A διὰ & λέγω. Unde *dialogus* etiam. Plato post Zeno- nem Eleatem primus διαλεκτικὴν vocavit: teste Laërtio l. 3. in ejus vita. Idemque τὸ διαλέγεσθαι in primo Alci- biade interpretatur τῷ λόγῳ χρῆσθαι, i. e. ratione uti. *Lo- gica* ibidem appellatur ἀπὸ τοῦ λόγου. Jam duplex est λόγος ειδικ-

ἐνδιάθετος ἢ ἐνθυμηματικὸς: & προφορικός. Aristot. lib. 1. poster. anal. c. 10. τὸν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ τὸν ἔξω λόγον nominat. Utriusque respectu *Logica* sic vocatur. Primo & primario quoad λόγον ἐνδιάθετον, i. e. *Rationem*. Quia Logica rationem & mentem hominis in cognitione rerum occupati dirigit, quasique manuducit. Eapropter Platoni in Theæteto est τέχνη λόγου: i. e. *ars rationis*. Arist. 2. Metaph. 3. τρόπος ἐπιστήμης: similiter 1. Eth. c. 3. & 1. de partibus Animal. c. 1. παιδεία. Modum enim ostendit, quo res explicare, probare, juxtaque concinno ordine digerere debemus. Hinc idem etiam Aristoteles hanc artem inscripsit μεθοδικὴν, testib. Laërt. lib. 5. & Simplicio, quod Philoponus interpretaturus dicit ἕξιν ὁδοποιητικήν. Cic. de fato est *Ratio differendi*. Ratio τὸν λόγον innuit. Deinde *Logica* etiam spectat λόγον προφορικόν, i. e. *orationem*. Quomodo? Non ut oratio cum autoribus recte loquentibus congruit: hoc enim Grammatici est. Non ut oratio delicata copia ornatuque affluit: hoc enim Rhetoris ac poëtæ est. Sed ut oratio certa, propria, perspicua, ipsis rebus inservit, & ut τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολον est: uti loquitur Philosophus c. 1. περὶ ἑρμηνείας. Scal. illud discrimen etiam suggerit l. 1. L. L. cap. 1. *Vocis affectiones tres*. Formatio, compositio, veritas. *Veritas est orationis æquatio cum re cujus est nota. Compositio est unio partium pro earum proportione. Formatio est creatio & figuratio. Itaq; orationem ejusque partes duo artifices diversis modis contemplantur. Dialecticus sub ratione veritatis, tanquam sub fine. Grammaticus sub figurationis & compositionis modo, quam vocarunt constructionem, tanquam materiam. Nam tametsi Grammaticus etiam considerat significatum, qui quasi forma quædam est: non tamen propter se id agit, sed ut veritatis indagatori subministret. Accidit autem ei postea ornatus ab oratore & numerus à Poeta.* Quia igitur *Logica* proxime à λόγος (qui & rationem & orationem simul significat) deducitur: *Dialectica* à διαλέγεσθαι, quod proprie est colloqui ac sermocinari: ex eo colligitur, quod nomen hoc *Logicæ* dignius atque augustius sit *Dialecticæ*.

Unde

Unde etiam Aristot. hanc vocem διαλεκτικῆς in locis infinitis sumit pro parte hujus artis, quæ argumenta ἀπὸ τῶν φαινομένων, καὶ δοκούντων suppeditat: alias τοπικὴ dicta. At universa hæc ars syllogistica recte vocatur *Logica*, à λόγῳ. Cui etiam Plutarch. l. 1. de Phil. plac. Sever. Boëch. in Top. Cic. Valla l. 3. Log. c. 44. & alii consentiunt.

Longum Scal. Exer. 103 s. 4 Dicitur *longum* comparatione brevis, Græca item origine λόγχη: quod inter alia etiam venabulum significat. Ab eodem est *Lancea* Festo. Lipſ. l. 4. poliorc. dial. 4. *Lancea*, Græc. λόγχη, atque adeo ab hac derivat Festus *Lancea dicta*, inquiens, *à Græco, quam illi λόγχην vocant*. Argute, haut vere. Et est Hispan. ipsa vox, ut Varro & Agell. l. 15. c. 30 testificantur: Gallica, ut Diodor. De Gallis enim scribit l. 6. προβάλλονται λόγχας, ἃς ἐκεῖνοι λαγκίας καλοῦσι, *jaciunt hastas quas ipsi Lanceas appellant.* Sed possunt esse Hispanica stirpe, in Galliam tamen post traducta, uti & in Latium ipsum. Vox quidem *Lanceare*, quod est jacere, mittere, ipsis Hispanis Gallisque & hodie est in usu Tertull. usurpavit adv. Marcion. l. 3. c. 13. *Aliud est, si penes Ponticos infantes in prælium erumpunt, qui ante norint lanceare, quam lancinare.* Hæc Lipſ. Interim & *Lancinare* facit Perott. etiam a *Lancea*: neque significatus adeo reclamat. De *lancea* agit quoque Casaub. in l. 4. Strab. Porro à λόγχη λόγχος (quod in compositis, χρυσόλογχος, πλατύλογχος) fit etiam *lonchus*, *lunchus*. Tertull. de coron. milit. *Requiescens super lunchum quo perfossum est latus Christi.* Etiam à λόγχη, λογχῖτις *Lonchitis* herba, cujus semen involucris clausum lanceæ simile. Diosc. l. 3. cap 144. A longum faciunt quoque *Longano*. Ita enim in Varr. & Arnobii MSS. exstat. Aut *longabo*: quia in *longum* protenditur. Ap. Rhodig. *longao* & *Longano*. Gloss. *Longao* κωλέντερον. Vegetius l. 1. c. 42. *Longanon* intestinum. Isid. l. 11. Clunes vocatæ, quod sint juxta colum, quod est *Longao*. Sed λόγχη fit à λαγχάνω, λάχω, λήχω, quod à לָקַח, i. e. accepit, ἔλαχε.

Loquor.

Loquor. Scal. l. 3. poet. c. 90. Non à *loco*, ut ait Varro, sed παρὰ τὸν λόγον. Quare? quia proportio est inter mediam, & tenuem mutam. Locus autem cum sermone nullam habet affinitatem proportionis, quam analogiam Græci vocant. Etiam *Logi* ap. Latinos inveniuntur; ex Græc. λόγοι, à λέγω. Plaut. Menæch. a. 5. f. 2. *Loquere, uter meruistis culpam, paucis: non longos logos.* Ter. Phorm. act. 3. sc. 2. *Logi.* Ap. Cic. in orat. *Logodædalus,* λογοδαίδαλος. Ut ita *Loquor* à λόγος commodissime ducatur. A loquor *loquela*: quomodo à suadeo suadela. A eloquens *eloquentia*: & καὶ ἀνιλογίαν *subtiloquentia*, ap. Tertull. l. 5. contra Marcion. Itidem *locutulejus* à *locutione*: scilicet nimia & importuna. Quod vitium Plutarchus peculiari libro persequitur. Agell. lib. 1. c. 15. *homines in verba provectos locutuleios & blaterones & linguaces dixerunt.* Similiter *locutulejus* Græcis est λάλος, à λαλέω: & adhuc significantius, ἀμετροεπὴς ἀπεραντολόγος, ἀκέλευθος, ἀθυρόγλωσσος: *cujus lingua tam prodiga & infrenis est, ut semper fluat & æstuet colluvione, & spuma verborum.*

Lorica, à *loris,* è quibus per initia fiebat. Sicut *galea* è pelle felina. Varr. L. L. l. 4. *Lorica à loris, quod de corio crudo pectoralia faciebant. Postea succuderunt Galli è ferro, sub id vocabulum ex anulis ferream tunicam.* Probat hoc etymon Lips. & erudite multa amplius de *lorica* disserit l. 3. de mil. Rom. dial. 6. videatur.

Lotus, λωτὸς Hebr. לוט, *Lot,* i. e. lotus: arbor fructu dulci, odore gravi. Genes. 37. v. 25. Vet. versio cum LXXII. & Paguino exponit *Stacten.* Avenar *Lotum.* Tremell. & Jun. *Ledum* (inquiunt) vel *Ladanum*, interpretantur, Onkelon Chaldæum & Arabas sequuti. Nam quod Hebræi *Lot* vocant, Chaldæus *Letum*, Arabes *Laten* vel *Laden* nominant.

Luca, Bos luca, i. e. elephas. Alii *Lucam* quasi *Libycam* volunt appellatam, quod ex Africa ejusmodi bestiæ primo fuerint in Italiam traductæ. Varro lib. 6. à *luce* dictas existimat, quod elephanti relucebant propter inaura-

auratos regios clypeos, qui in turribus superædificati conspiciebantur. Isid. l. 12. *Boves Lucas* (alii legunt *Lucanos*) vocabant antiq. Romani. *Boves* quia nullum animal grandius videbant. *Lucanos*, quia in Lucania illos primus Pyrrhus in prælio objecit Romanis. Plin. l. 8. c. 6.

Lucta. Scal. c. 22. poet. l. 1. *Luctam* Græci πάλω à concussione: Latini à motu, unde *Luxare*. Et in Theoph. de plant. *Luxatio* est dimotio ex loco naturali, παρὰ λύειν. *Luo, luxo*, ut *veho, vexo*. Fest. *Luxa* membra, e suis locis mota & *soluta*. Luxatus inde Gr. ἔξαθρ☉.

Lucubro, quasi *lucibro*. U assumitur: quia justior in εὐφωνία, velut in *luculentus*, non *lucilentus*, ut lucidus. Dein, quia V & I solent invicem usurpari: *recupero, recipero: mancupium, mancipium*: & sic *lucubro, lucibro* à *luce*. Proprie est ad lucernam, aut ad lychnum quid facio, λυχνευθίζω. Generale enim est: non tantum νυκτογράφειν, quod putant. Sed quærat aliquis: qui *lucubro*, cujus primam faciunt brevem, ut *lucerna*, descendat à *luco*, cujus prima longa? Dudum à multis responsum, & data regula: *Brevia à primis fieri longis*: & contra, *Longa à brevibus*. Quod ut verum sit, cum mica salis accipiendum. Nempe *Brevia* oriri dicuntur à *Longis*, non simpliciter: sed, *vel omissione literæ*: ut *mamilla, mamma: curulis, currus: orion*, ὀρίων, ὠρίων: εἴδωλον, εἰδωλεῖον. *Vel lege quadam compositionis*, ut *siquidem* à si: *Ignipotens* ab igni: *terrigena*, à terra; ult. longa. *Vel brevia (ut & longa) sæpius non tam proximæ, quam remotæ originis quantitatem sequuntur*; consilio poetarum, qui ita usi. Sic *notare, nota*, retinet quantitatem τοῦ νοεῖν, νόος: unde νοίσκω, νώσκω, & latinorum *nosco, notum, nomen, nominare*. *Fragor, fragilis*, primam corripiunt, prout ῥήγω, *frago*: nunc frango. *Tigillum* a tego, tignum. *Vadum* βαδίζω, vado. Et sic *lucubro, lucerna* imitantur quantitatem τῆς λύκης: unde λύξ, lux, contractim. *Deinde* Longa nascuntur à Brevib. *Vel additione & mutatione literarum*. Ut ὀνομάζω, ὠνόμαζον: ἐλεέω, ἠλέεον: reliquiæ, relliquiæ: quatuor, quattuor: religo, relligio.

Quod

Quod quia veterib. non insolens; ideo illas sæpe literas non geminabant. Ut videre est in Lucret. aliis. *Vel* Διὰ τῆς γραμμάτων συναιρέσεως: h. e. quando literæ contrahuntur. Nota illa figura. *Jubo, jubavi jubatum* (ap. Sallust. in Jugu. *jubaturus*) nunc contracte, *jubi, jutum, jumentum.* Primitus erat: *lavo, lavavi, lavatum,* à quo *lavacrum*: item, *seco, secavi secatum*: nunc vero *laui, lautum*; *Secui, sectum,* & hinc *seculum.* Ita olim, *rego, regii, regitum,* unde etiam nunc *regimen*: hodie dicimus, *rexi, rectum*: indeque *rex, regula.* Antea *tego, tegii, tegitum*: & hinc *tegimen, tegimentum*: nos malumus, *texi, tectum,* è quo *tegula.* Pariter *foveo, fovii, fovitum*: *faveo, favii, favitum,* à quo *Favitor*: nobis placet, *fovi, fotum*: inde, *fomes, fomentum*: item, *favi, fautum.* Ita olim *tero, terui* (residuum adhuc *atterui*) *teritum*: hodie *trivi, tritum, tritura.* Hac via, nisi me ratio fugit, vel brevia à longis, vel longa a brevibus veniunt. Si probe notetur; nihil vel ἀνωμαλίας vel ἀντιλογίας, ut objiciunt, supererit.

Lucunter Jos. Scal. λευκαντής, ab adspersione farinæ, quæ alba est. Dicitur & *lucuns, lucuntis.* Varro: Ac nulla ambrosia, ac nectar: non allia, sardæ, panis, pemma, *lucuns,* cibu qui purissimu multo est. Idem: Vinum, pemma, *lucuns,* illi nihil ista ministrant. Ab eo ὑποκορισικὸν, *lucunculus.* Gloss. *Lucunculus.* τηγανίτης. Afranius Fratris:

Pistori non: at cur non scriblitario?
Ut mittat fratris filios lucunculos.

Ludo, ludus, lusus, ludio. Scal. Poet. c. 4. Circumire igitur provincias, & certare in Italia, qui se βωμολιςὰς prædicarent, atque alio nomine λυδιςὰς. Unde & *Ludionum* vox perpetua mansit Latinitati. Scribendum vero *Ludius,* non *Lydius,* ut notetur discrimen. Quanquam *ludii* ex eo vocati, quod à Lydis hoc genus ludicri inventum videretur. Lydia à לוד, *lud*: nomen filii *Sem,* qui istam coluit regionem. Gen. 10. v. 22. *Lydus,* è Lydia ortus. Et erant *Lydi* molles ac volupturii: unde Æsch.

in Perf. ἀβρόδιαιτων Λυδῶν ὄχλος. Hesych. Λυδοὶ, ὅτι ξένας θέας εὑρεῖν λέγονται· ὅθεν καὶ ῥωμαῖοι λύδους φασί. Lydius lapis, λυδία λίθος, quia inveniebatur in Tmolo Lydiæ fluvio. Etiam Hebr. לוץ, *luz*, eſt illudere. A ludo *ludibrium*: & quidem ex analogia *ludubrium* factum, ut manubrium: poſtea *ludibrium*. A ludo vel ludus eſt *ludicrum*, quod ad ludum pertinet. Utrum *Ludicer*, an *ludicrus* dicatur rectius, quærunt Philologi. Facilis reſponſio. Dicatur *Ludicer*, 1. ob analogiam ut macer, ſacer, pulcher: ita Ludicer. 2. quia nullum præterea adjectivum exit in *Crus*. 3. Itaque illa ὀνόματα mendoſa; cum ſecundum analogiam *Ludicrus* dici ajunt, ſicut *lubricus*, *tetricus*: hæc quippe in *Cus* deſinunt. 4. Eruditi malunt *Ludicer* εὐφωνίας ἕνεκα: ut annotat etiam Lexic. Calep. Scalig. ad illud Catull. Carm. 31. Vosque *ludiæ* Lacus undæ, notat; *Ludius* proprie eſt ὀρχηστής.

Ovid. 1. de arte:

Ludius *æquatam ter pede pulſat humum*.

Prudent.

Saltat tonantem tauricornem ludius,

Statius:

Hoc plaudunt grege ludiæ *tumentes*.

Turnebus ad hoc Statii graviter peccat. Nam *Ludius*, ut dixi, ſaltatorem ſignificat. Unde eo nomine Luperci dicti, qui per totam urbem diſcurrerent ſaltitando, auctor Tertull. Hinc Plaut. peſſuli, heus peſſuli, vos ſaluto lubens: Fite cauſa mea *Ludii* barbari, ſubſilite. Varro rer. ruſt. 3. Cum inſulas *ludiano* ritu chorevuſas vidiſſes, h. e. ὀρχηστῶν δίκην χορευούσας. Hinc duæ ſtellæ in cauda cynoſuræ, quæ præcedunt ultimam, dicuntur Græce χορευταὶ, quia circa ultimam moventur. *Ludentes* autem ab interprete Germanici. Igitur *Ludiæ undæ* dictæ, quæ perpetuo motu agitantur. *Ludius* itaque & *ludens* ὀρχηστής, χορευτής. Gloſſ. σατυριστὴς ὁ σκηνικὸς, Ludio. Hæc Scaliger.

Ludovicus, Ludwig: à *Lud*, i. e. populus & wig vel wick, quod eſt aſylum, & perfugium. Ergo *Ludovicus* erit idem quod Demoſthenes: ſeu populi hominumve refu-

refugium. In Annal. b. reperimus *Leudevicum*: in Cæsaris comment. *Litavicum*. Lipſ. Polior. l. 1 dial. 2. *Hedwigis*: rectius *Hettwig*, i.e. patris refugium, ab *Hetto*, ut ſuo loco diximus.

Lugeo, à λυπέω, doleo: aut λύζω, λυγγάνω, i.e. ſingultio. Exquiſitius ita: λύγη ſunt tenebræ & ſqualor. Λυγέω in caligine ſum, in ſqualore verſor. Id faciunt *Lugentes*. Unde illis etiam propria veſtis pulla cum tenebris communis. Nazianz. δνοφερὸν πένθος dixit. Etiam λοιγός eſt pernicies: λοίγιος funeſtus. Hebræi à vocis ejulatu & lamentatione fecerunt הוֹגָה, mœrore affecit, afflixit: & גָּעָה, i.e. luctuoſus fuit, ululavit, mugiit. Inde eſt Græc. γοάω, γόος.

Lumbricus, quaſi *Lubricus* dicitur Iſid. l. 12. orig. c. 5. Perott. & aliis. Hinc extitiſſe puto, quod mediam in *Lumbricus* correpte efferant: quam extendi tamen oporteat. Plaut. Aul. a. 4. ſc. 4 *Foras, lumbrice, qui ſub terra erepſiſti modo*. Idem Bacch. a. 4. ſ. 6. *Nunc ab tranſenna hic turdus lumbricum petit*. Vox commodiſſime ducitur à λῦμα i. e. ſordes: & βρύω, ſcaturio: vel à βρέχω, rigo. Rationem hic vermis ipſe ſuppeditat. Nam *lumbricus* in humidis ſordidiſque locis ſtabulatur: è putrida materia ſubnaſcitur: à pluvio madore è terra elicitur: Dioſc. propterea γῆς ἔντερον appellatus l. 2. c. 61. In inteſtinis vero juniorum maxime è craſſa lentaque pituita gigni ſolet. Gloſſ. Philox. *Lumbricus*, ἕλμινς, κίσρος: uti etiam ap. Hippocr. & Dioſc. ἕλμινς reperitur. Gloſſ. Cyr. ἕλμιγξ Lumbricus.

Luna, quaſi *Lucina*, exemtis duobus elementis: quia eſt alterum luminare, præſes noctis. Gen. 2. 16. *luminare minus ad præfecturam noctis atque ſtellas*.

Catull. carm. 35.

Tu Lucina *dolentibus*
Juno dicta puerperis.

Lucina dicta, quod ejus opera fœtus in lucem prodeant, & lumen cœli intueri incipiant. Ovid. 2. Faſtor:

Gratis

Gratia *Lucinæ*: dedit hæc tibi nomina *lucus*:
Aut quia principium tu dea *lucis* habes.

Hebr. luna est לְבָנָה, scilicet ab albicante lumine. Inde facile Latinum. A luna *lunaticum*: ea forma extitit, qua *fanaticum*. Gloss. *Lunaticus*, σεληνιακός. Peculiariter notat epilepsian. Causa dependet a *luna*: quæ ut humorum domina, quæ *cuncta humifico spiritu laxat*, dictione Plin. l. 2. c. 104. ita in corpore humano humores spiritusque valde conturbat & inde morbos suscitat aut eosdem jam suscitatos auget. Quod experientia quotidiana nobis suggerit. Altius eruit causam Firmic. Mathes. *Si luna male fuerit collocata, aut spasticos, aut lunaticos aut caducos facit.* Matth. 17. 15. σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει i. e. *lunaticus est & male afficitur.* Ibi Arabs: *In principiis mensium affligitur valde.* Et huic etiam morbo (qui è causis naturalib. oriri solet) accessit insuper furor Satanæ. Hinc v. 18. Dominus ejecit hoc *dæmonium*. Et qui Matth. 17. 15. est *lunaticus*: is, absque mentione morbi, dicitur habere πνεῦμα ἄλαλον, Marc. 9. 17. Interim hæc πάθη distincta sunt. Unde Matth 4. 24. distincte ponuntur: δαιμονιζόμενοι καὶ σεληνιαζόμενοι. Arabs pro σεληνιαζομένοις ponit: *Ruentes in principiis mensium.* Itaque cum grano salis accipienda sunt verba Hieron. in c. 4. Matth. ubi *lunaticos* exponit *non vere lunaticos: sed qui putabantur Lunatici ob dæmonum fallaciam, qui observantes lunaria tempora, creaturam infamare cupiebant, ut in creatorem blasphemiæ redundarent.* Agnosco fraudes & perversitatem Satanæ, sæpius admistam. Interim non dubitandum; quin, justo Dei judicio, luna aliaque hujus naturæ corpora vel excitent vel etiam augeant morbos. *Luna* Græcis est σελήνη. Inde λίθος σεληνίτης. Etiam Latinis *Selenites*: quasi *Lunaris*. Vocant etiam *Aphroselenon*: quasi spumam Lunæ. Diosc. l. 5. c. 116. *Selenites lapis, quem aliqui aphroselenon appellarunt, quoniam allucente luna*, ἐν τῇ τῆς σελήνης παραυγάσει, *media nocte ac intempesta reperitur*: uti citat Dalecamp. in l. 37. c. 10. Plin. Boëth. l. 2. c. 215. exponit: *quia noctu in-*

veni-

venitur plenus, luna crescente. Plin. dicto in loco: *Selenites ex candido translucet melleo fulgore, imaginem lunæ continens, redditque eam in dies singulos crescentis minuentisque numero.* Σελήνη est à σέλας: unde quoque *stella* Latinum. Σέλας & σέλας. Non enim poterant facere *sellam* aut *sela.* Ergo *stella* geminato L. Alioquin aditus patuisset caligini ambiguitatis. Aliis à τέλλω, *ἀνατέλλω*, i. e. orior, præposito sibilo. Sed prius etymon prævalet. Est enim stella, quæ σελᾶ, aut luminare in cœlo ordinarium. *Stellio* à stella. Isid. *Stellio* à calore nomen habet. Est enim tergore pictus lucentibus guttis in modum stellarum.

Et Ovid. lib. 5. Metam.

---- ---- *Aptumque colori*
Nomen habet variis stellatus *corpore guttis.*

Luo, λύω: ***Lavo,*** à luo, λόω. Nam ablutione id, quod inhæret, λύεται. A luo *luela:* ut à suadeo suadela, à niteo nitela. Lucret. l. 3. *Scelerisque luela Carcer* ---

A luo *lutum,* utpote quod abluitur: λῦτρον, item λύτρον est aqua sordida. Sed & *lutum* veteres vocabant γλῶ ὑγρῷ πεφυραμένην, uti videre est ap. Aristot. l. 4. Top. c. 5. Scal. in Arist. de animal. l. 5. c. 15. *Lutum* est terra *soluta* imbribus: παρὰ τὸ λύειν, quasi terra *lota.* Idem Ex. 84. s. 2. Nivib. *solutis* lutum fit, unde & nomen: quod convenit etiam terris aqua *dissolutis.* A lutum est *collutulare,* ap. Plaut. luto fædare. Ut à tabeo tabes, à labo labes: ita à luo etiam *lues.* Fest. *Lues* est diluens usque ad nihil. *Lua,* dea in gentilitate, quæ *luebat,* i.e. purgabat: uti ex Liv. l. 45. disserit Turneb. l. 19. Adv. c. 11. & l. 23. c. 22. Scal. l. 1. poet. c. 4. *Luem* morbum dicimus, cujus vi corpora *solvuntur.* Idem: Diana cognominata est *Lya:* quod intestinam discordiam *solvisset.* Alii cognomen hoc, ut & fatentur & attribuunt: ita rationem causamque assignant aliam. Ante Hieronis regnum gravi morbo cum laboraret insula, ad averruncandam numinis iram, ludos passim per agros, in quos captandæ liberioris auræ gratia sese contulisset, institutos: Dianamque tum ea de causa *Luam,* quæ morbum *luisset,*

luiſſet, appellaram. A luo *lutum* fit etiam *Lutra*: Varr. *Lytra* l. 4. L. L. *quod ſuccidere dicitur arborum radic*: *ripa atque eas diſſolvere.* Ita reſpicit τὸ λύειν. Vel ita di-tur à λύω, quod in aquis habitet. Ut Gr. ἐνυδρίς. Scal. in hiſtor. de Animal. l. 1. c. 2. Varro *Lytram*, quam iccirc dictam autumat: quia ſucciſis morſu radicibus arbor *luat*, i. e. *ſolvat* & evertat. Accuratius igitur Latini, qu Græci: qui ſimpliciter ἐνυδρὶν, ab aqua. Idem in l. 9. *Lutra* vox Græca Sicula fuit, quoniam in aquis dege-ret: quaſi *Lavacram* dicerent. Hæc ibi Scal. A lutum videtur etiam fieri *lucrum*. Analogia non renuit. Ut fulcio fultum fulcrum:. Sic à luo lutum *lucrum*. Eſt e-nim quæſtus aut commodum, quod *ſolvit* ſive pecun ſive aliud bonum, quo aut nos ipſi utimur, aut um dum quod aliis damus. Gloſſ. αἰσχροκερδὴς, *turpilu* Aliis origo *lucri* eadem videtur cum *Lucar*. Quod lu-crum captabatur è *lucis*, vocabant *Lucar*, ait Feſt. Joſ. Scal. A Græc. λύω fit λύτρον, *Lytron lutrum*: quo ſ-vitur aliquis; ſive precium communiter, quod cap pro redemtione expendere coguntur. Gloſſ. λύτ redimiæ. *Lyta*, itidem à λύω: Habet Juſtinianus Dig procœmio: hoc eſt, qui legum nodos ſolvere cœperit. *Prolyta*, à Turnebo vertitur *proſolutor*. l. 8. c. 19. Sed *Luſtra* ſunt cubilia ferarum in ſilvis, nec non latibula ganeonum ac lupanaria. Quia utrobique *ſoluta* omnia immo *lutum*. Iſidor. l. 14. c. 8. Sic dicuntur per contra-rium: quia *parum luſtrantur*. Similiter *luſtrum* à luen-do, i. e. ſolvendo, eo, quod quinto quoque anno vecti-galia & tributa per cenſores *ſolvebantur*, ap. Varr. Ita-que nunc pro quinquennio uſitate legitur. Analogia talis: A luo lutum, fit *luſtrum*: ut à moneo monitum vel montum *monſtrum*: a claudo, clauſum, *clauſtrum*, à tondeo, tonſum, vel tontum *tonſtrum*: (à quo *tonſtri-na*) à fluo, fluxum, *fluſtrum*. Scal. in Priap. Λύτρα vet. La-tini vocabant *luſtra*. Nam tragœdiam Ἕκτορος λύτρα quum verteret Ennius inſcripſit *Hectoris luſtra*. Ita enim ha-bent omnes Nonii Marcelli tam ſcripti, quam antiqui-tus excuſi codices. Ergo λύτρα *luſtra*. Et ſane ratio eſt apud

apud Varr. qui ait *lustrum* dictum à *luendo*: & proprie lustrum, quod pendebatur quinto quoque anno. *Lustrum* à luendo: ut à fluendo *flustrum*, ἡ θαλάσσης μαλακία: ut *frustrum* à frio: & *transtrum* à transeo. Hæc Scal. A lustrum est *lustrare, illustrare, perlustrare*, & cætera similia, quorum significatus evidenter ad primum ac principem alludunt. Gloss. *lustrat*. περιέρχεται, περικαθαίρει. Perott. Lustrare expiare est à luendo. *Lustrale*, περικαθαρτικόν. *Lustrum*, πενταετηρίς. A luo lutum, *luxum* quoque ut à fluo, flutum, fluxum. A luxum, *luxus, luxuries*: ut ab esum, *esus, esuries*. Nam *luxus* & *luxuries*, alludendo ad originem, notant laxationem aut dissolutionem. Ab *abluo* est & *albus*, quasi *abluus*. Isid. quod abluatur & purgetur. Ex ipsa enim sordes defluunt. Ut à scabo scabies: sic ab *illuo illuvies*, à proluo *proluvies, Illuvies*, sordes *in*, id est, non ablutæ aut solutæ. Sicuti Gr. ἀλουσία. *Colluvies*, i. e. sordes simul ablutæ. *Proluvies*, ap. Virgil. Sed & *proluvium*; sicuti diluvium. Ter. Adelph. Quod *proluvium*, i. e. notante Nonio, profusio. Ita etiam editiones pleræque. Aliud vero *prolubium*, ap. Agell. l. 16. c. ult. à *lubet*. Donatus exponit, promtum ad largiendum animum & προθυμίαν. *Polluo* est *porro luo*: & ita *pollutum*, quod ulterioris pollutionis eget. A *polluo, pollutum*, fit *pollubrum* in Nonio: sicuti à deluo, delutum, *delubrum*. *Pollubrum* est vas, quo aqua ex ablutis manibus *polluta* excipitur. Corn. Fronto: *delubrum*, in quo homines pericula sua *deluunt*. Ponunt enim vel pileum, vel scutum, vel alia suscepta votis. Varro l. 8. rer. div. (ut recitat Macrob. Sat. l. 3. c. 4.) scripsit: alios existimare esse *delubrum*, in quo præter ædem sit area assumta deum causa: alios intelligere locum, in quo Dei simulacrum sit dedicatum; ut à Dei simulacro dedicato *delubrum* sit dictum: sicut candelabrum, in quo figeretur candela. Gloss. *Delubrum*, καθίδρυμα, ξόανον, ἀνάθημα. Popma: *Delubrum* proprie est ædicula, in qua delibratum stat Dei simulacrum ligneum. Cujus fere sententiæ est & Festus. Sed Asconius rursum illud improbat. Etymo autem Frontonis multi favent, atque

insu-

insuper analogia: à *deluo*. Fest. *Deluit*, solvit. Unde et-iam *delubium* in Gloss. κατακλυσμός: alias *dilubium* ap. Virgil. *diluvies* ap. Horat. *Pellubium*, pelvis a luendis pe-dibus: sicuti *mallubium*, à luendis manibus: χερνίβιον. Varr. l. 4. L.L. *Pelvis* à pedum lavatione, quasi *pedilu-*pedes luens. Jos. Scalig. *pellubium* fit à πέλυς: Sed illu-mavelim ex analogia. A πέλυς tamen vel πέλεκυς: hinc *pelvis*. Amplius à lotum oritur *lotium*, ὑγρὸν τροφῆς περίττω-μα: uti à potum *potium*, unde *repotia*. Lautum, lotum: lautus, lotus. Unde & *lodix*: quia subinde abluitur. Lautum, *Lautia* & *Lautitia*, quæ legatis hospitii gratia dabantur ap. Romanos. Liv. lib. 20. *Plutarch*. quæst. Rom. ἐκαλεῖτο λαύτεια τὰ πεμπόμενα. Fest. *Lautia* (alii daucia) *epularum magnificentia*. Ut à lætum lætitia: ita à *lautum lautitia*. Hujus occasione verbi ἀμφισβητησίμου è Plaut. a. 1. sc. 1. Curc. appono: Tute tibi puer es la-*tus*, luces cereum. Scal. in Conject. legit *daucus*. Pri-mum (inquit) *daucus*: quod detritum ex δᾳδοῦχος: de-inde *laucus*, ut *dautia*, *lautia*: *dacrimæ*, *lacrimæ*. Posse tamen non ἀλόγως *Lautus* retineri. Nempe tu ille lau-tus, & magnificus, tibi δᾳδοῦχος es, neque famulo ute-ris. Vel tute *lotus* ex balneo tibi facem gestas. Simile est, αὐτολήκυθος. Et hæc forsan conjectura verisimilis fit, cum officium vel vox δᾳδούχου lateat in verbis: *Luces ce-reum*. Consule Taubm. Plaut. Ab eodem *luendo* (ut in lineam revertar) ducit Turn. 17. Adv. ex Festo *redu-biam*. Quam omnib. (ait) in libris *redubiam* appellari legimus, ipsa vocabuli origine adducti, contra libro-rum fidem omnium & famam, *relubiam* libenter dice-remus: cum præsertim à *reluendo relubia* dicatur Gram-maticis, quando se cutis reluit, i. e. resolvit circa un-gues. Idem lib. 18. Adv. quas ratio *relubias* dici postu-lat; usus *redubias* obtinuit. Hæc ille. Contra ita ma-lim & rectius opinor: *redubiæ* à *reduere* inusitato: sicut *indubiæ* ab *induere*, *exubiæ* ab *exuere*. Fit enim nova generatio cutis, & unguis, instar cujusdam tegimenti aut vestis.

Lupinus & *Lupinum*, non est à *lupo*, ut suspicantur: sed

sed à λύπη. Quia est ingratæ amaritudinis legumen: & ita λυπηρόν. Quo nomine Virgil. 1. Georg. *Tristem* vocat. Aut *tenues fœtus viciæ tristisve lupini Sustuleris calamos*, Gr. λυπηάελον & λυπινάελον: sed hæc à Latinis more Græcor. posteriorum deflexa censeantur. Moschop. θέρμια τὰ λυπηάελα Suid. Λυπινάελον εἶδος ὀσπρίου, οἱ θέρμοι καλοῦσι, οἱ ἢ θέρμα. Horat. l. 1. ep. 7. *quid distent æra lupinis*. Quia ludicrum genus numorum ex illis *lupinis*, aqua maceratis, fieri solebat & opponi æreis; maximè in comœdia. Eo respectu *comicum aurum* in Plauti Pœn a. 3. s. 2. sunt *lupini*: aut. Mureto: uti meminit Turn. l. 1. Adv. c. 15. Jan. Guliel. Quæst in Stich.

Lupus, fera illa ovibus inprimis inimica. Horat. epod. 4. *Lupis & agnis quanta sortito obtigit, Tecum mihi discordia est*. Physicis est ἀντιπάθεια nativa, è principiis occultis manans Hinc λύκος commode à λύω, quia μηλοφόνος oves *solvit*, dispergit, concerpitque. Λύωκῶς fit, *solvo pellem ovillam*. Eodem respectu *Irpus* Samnitibus erat *Lupus*: itidem ab ἁρπάζω: quia *lupus diripit* oves. Inde dicti *Irpini*, Ἱρπῖνοι, ap. Strab l. 5. *Lupum* enim ducem sequuti, agros occupavere, *Irpex*, *irpices*, rastrorum genus plures habens dentes, ap. Fest. & Varr. l. 4. L. L. prius *Sirpices* & *surpices*: vel *hurpices*, ap. Caton. Scilicet ab ἅρπαξ, ἁρπαγή. Eurip. in Cyclop: Σαίρειν σιδηρᾶ τῇ δ' μ' ἁρπάγῃ δόμους. In sacris de *lupo* verbum ἁρπάζειν etiam sumitur. Joh. 10. 12. ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα. Probum igitur etymon. Latinum vero *Lupus* absque tergiversatione ducitur â λύκος. Quia significatio utrimque ex asse quadrat: Quia κ & π invicem permutari solent: ut κοτὲ pro ποτὲ, κῶς pro πῶς apud Jonas. Et *lupus* fieri oportuit, ut distinguatur à *Lucus*. Etiam *Lupus* est aranei genus Plin. l. 11. c. 24. quia valde *rapax*. Insuper *Lupus* & Græc. λύκος, est ferrum simile dentium *lupi*. Hesych. λύκος τὸ τοῖς χαλινοῖς σιδήρεον. Itidem *Lupatum*, frenum asperrimum, à dentibus *lupinis*, qui inæquales sunt. Germ. **Wolffsbiß**. Est & *Lupus* piscis, à voracitate sic nominatus, λάβραξ. Similiter Græc. λύκος, Hesych. Λύκος ποιὸς ἰχθὺς Et à Gr. λύκος faciunt *Lucium*.

Quamvis enim *Lucius* non sit *lupus*: tamen ita ex qua-dam similitudine à λύκ⊙- videatur dictus. Scal l. 1. Hist. animal. c. 6. *Labrax* lupus est, optimus piscis. *Lupacium* vocant Narbonenses. Lupum *lucium* hic est Albertus in-terpretatus: & sane *Labraci* dentes nulli. *Lucius* voracissimus: quippe ne generi quidem suo par-cit. *Lucillum* nos è *Lucii* ventre exemimus manu no-stra. Idem Scal. Ex. 21. *Lucium* piscem, cave appelles *lu-pum*. Tam enim ab eo distat, quam *asinus* à Lupo. Est enim ex genere *asellorum*, fluviis aliisque dulcibus a-quis peculiaris: sicuti mari *callarias* & aliæ species. Non autem *oxyrynchus*, ut quidam existimarunt. *Lupo* alia caro, facies, color. Quanquam quod ad rem ipsam spe-ctet, majoribus atque insignioribus meritis, *Lupi* no-mine dignandum censeo, quam *labracem* Græcor. ... noster est *lupus*. Nam *labrax* non prædonem significat, sed *voracem*. At *lupus* ipse non latrocinatur, sed po... latrinatur. *Lucius* autem etiam sui generis minusculos persequitur & *devorat*. Integrum enim *luciolum*, in ... ventre vidimus nos. Quamobrem aliquis fortasse Græ-culus, cum *Aselli* nomen ejus immanitati neutiquam congruere videret, Græco filo nomen texuit illius na-turæ convenienter, contemta consuetudine. Hæc Sca... pro etymo Lucii. A *lupus* dicitur *Luparia*, aconitum λυ-κοκτόνον, ap. Diosc. l. 4. c. 73. Itidem ut ab herus hera: ita à *Lupus lupa*, fœmina lupi. Metaphor *meritrix* dici-tur *Lupa*, ap. Cic. & Plaut. Epid. a. 3. sc. 3. quia sit pe... ac pernicies adolescentium. Tertulliano meritrices sunt *publicarum libidinum victimæ*: sumta itidem metaphora ab animalib. *Lupanar*. i. e. prostibulum, seu *luparum* do-mus Gloss. πορνεῖον fornix, ganeum, *lupanarium*. A λύκ⊙- *Lycaon*, λυκάων: Pelasgi filius, rex Arcadum, quem in *lupum* fuisse mutatum tradunt. Unde & *Lycaonia* regio appellata. Plin. l. 5. c. 27. Strab. l. 12. *Lutumones* in Lario ii sunt, qui in Arcadia λυκάονες, inquir Scal. in Varr. Quamvis L. Schoppa l. à. collect. c. 18. aliunde quærat originem. *Lupercus* quasi *lupum arcens*: cognomen Fau-ni, λύκει⊙-. Scal. in Varr. Panos epitheton est Λυκαῖ⊙-.

Epigr.

Epigr. l. 6. τὰ λαγωβόλα πανὶ Λυκαίῳ. Et is quidem Pan ita dictus videtur, quod *lupos* arceret, ovium custos & magister. Vives in l. 17. August. de civ. c. 12. *Pana Lyceum* simpliciter interpretatur *Lupinum*. Ovid. à *Lycæo* monte derivat 2. Fast.

Quid vetat Arcadiæ dictos de monte Lupercos?

A Lupercus *lupercalis*. Varro l. 4. *Luperci, quod Lupercalibus in Lupercali sacra faciunt.*

Virg. 8. Æn.

---- gelida monstrat sub rupe lupercal,
Parrhasio dictum Panos de more Lycæi.

In Gloss. Cyr. ἱερὸν πανὸς *Lupercal*. Dionys. Halic. l. 1. Quem Romani *Lpercal* appellant, nos Græci *Lyceum* diceremus, λύκειον.

Ovid. 2. Fast.

Illa loco nomen fecit, locus ipse Lupercal.
Magna dati nutrix præmia lactis habet.

Lupercalia sunt festa in honorem Panos agitata. Plutarch. in quæst. Roman. Λύκος μὲν ὁ λοῦπός ἐστι καὶ Λύκαια τὰ λουπερκάλια.

Luteus, scilicet color, ap. Agell. l. 2. c. 26. Est prima longa. Virgil. deminuto usus, 2. Ecl.

Mollia luteola pingit vaccinia caltha.

Ut enim à lacteus lecteolus: ab eburneus eburneolus: sic à luteus *luteolus*. Origo Hebr. à תולע, Jes. 1. 18. quod assonat. Modo fiat methathesis. Ovid. ita describit sulphur, 15. Metam.

Lutea ut exiguis ardescunt sulphura fumis.

Hadr. Jun. in Nomencl. *Luteus*, quale est ovi *vitellum*. Germ. **dunckelgelb.** Scal. Ex. 325. s. 10. Color ab animalib. ut *aquilus*: ab animalium partib. ut *eburneus*: ab iis, quæ ex animalib. ut *luteus* ab ovo & lacteus. Et 12. Luridum est potius χλωρὸν: tale est ovi *vitellum*, iccirco *luteum* vocatum.

Lux à φλὸξ: aut verius à λύκη, λὺξ. Macrob. l. 1. Sat. c. 17. Et Scalig. Exerc. 71. Latinis Græca voce Lux dicta est hæc vis, quæ esset in sopore lucido, λὺξ. Unde λυκάβας

At hujus divini accidentis sive speciem, sive effectum, qui in aere ita videtur, ut alibi terminetur, & faciat visilem superficiem per colorem, *Lumen* appellarunt. A *luce* verbum *luceo*: Ab hujus supino, sed obsoleto, *lumen*: ut à motum, momen: à notum nomen. Alii quasi *Lucimen*. Sed prius pro analogiâ, & ita rectius. Ut *colluceo*: ita dicitur etiam *polluceo*. Cato: *Jovi dapali culignam vini quantumvis polluceto*. Perot. *Polluceo, quasi porro, hoc est, valdè sive longè luceo. Pollucere enim dedicare est: quod is, qui talia facit, longè luceat, ob lumina sacrificiorum.* Videatur & Turn. l. 28. Adv. c. 31. Et rectè *polluceo* à *porro luceo*: idque ob copiam luminum & à *luce* sacrificiorum. Varr. *profanatum, quod in sacrario polluctum.* Insuper à luceo *lucerna*: ut à lateo laterna. Tertul. l. 2. ad uxor. *Janua laureata & lucernata.* Ubi Lips. l. 1. Elect. c. 3. evolvi fas sit. *Licinius* dicitur, quasi *Lucinius*, à luce. Est enim candela lucerna, inquit Isid. l. 20. c. 10. *Lucia*, nomen proprium, à luce. Quasi dicatur *illuminata*. Ut & *Lucius*, λούκιος idem *Lucas*, Λούκας. Hic vero Hebraice exponi potest *Ipsi resurrectio*. A lux est etiam *diluculum*, quando jam lux hinc inde spargi incipit: quod notat *dis* vel *di*, i. e. Græc. διαύγασμα, διάφαυμα *Lychnus*, λύχνος item à λύκη: alias à λύειν λύχνος. *Lychnis* herba à colore lychni. *Lychnuchus*, λυχνοῦχος, habens vel gestans lychnum. Cic. Qu. Frat. Hanc scripsi ante ad *lychnuchum* ligneolum. Suet. in Jul. Cæs. Quadraginta elephantis dextra atque sinistra *lychnuchos* gestantib. Jcal. l. 3. poet. c. 90. *Lucum* ajunt, quod non luceat: nos quia sacrificiorum frequentia luceat. Ibidem refutat eos, qui *lucum* à *luce* derivent: qui lucum (inquit) à luce numinis; nimis arcessitum. A lacus *Lucar*. Plutarch. in prol. Διὰ ᾗ τὸ πλημῆρον εἰς θέας Λούκαρ καλοῦσιν, ἢ ὅτι πολλά ἐστιν ἄλσεα περὶ τὴν πόλιν ἀνιερωμένα θεοῖς, ἃ καλοῦσι Λούκους, καὶ τὴν ἀπὸ τούτων πρόσοδον εἰς τὰς θέας ἀνήλισκον. Glofs. à Steph. edit. *Lucar*. θεατρικόν. Μισθὸς ἀπὸ φίσκου.

Lyceum, λύκειον: Spartiano in Hadriano Cæsare, *Lycium*. Unde oriatur vox, multi indagarunt. Alii ab Apolli-

Apolline præside *Lycei*, qui etiam *Lycius* dictus. Alii ἀπὸ τ̃ λύκης, i. e. à *luce* multipliciis doctrinæ & à *luce* celebritatis, voluerunt dici. Quæ ſanè non adeo reſpuenda. Suid. *Lyceum*, λύκειον gymnaſium Athenis. Fr. Jun. de Acad c. 2: *Lyceum* (inquit) Hebr. nomen eſt, *Labakà* 1. Sam. 19. 20. cœtum atque conventum ſignificans: & per Syncopon Hebræis frequentatam *Laka*: ut ſunt *babat*, *bat*: vel *lahat*, *lat*: ſimiliaque multa. Hinc ergo Phœnices duxerunt ſcholaſticor. conventuum ſuorum appellationem: à quib. regiones illas Joniæ, quas incoluerunt primùm, *Lyciam* & *Lycaoniam*, gymnaſiis ipſorum exornatas, fluviumque *Lycum* dixerunt: quod ſecundum eum gymnaſia operâ ipſorum fuerint inſtituta in minore Aſia: itemque in Ægypto *Lycæopolin* ſive *Lycopolin*: Nomonque *Lycopoliten*. Hæc ille.

Lyciſca, canis à forma aut ſimilitudine τ̃ λύκȣ. Aut quia è lupo caneque generatur. Coire enim diverſa animalia, etiam vulgo compertum eſt. Ut gallum cum perdice: anatem cum gallina: canem cum hyena, cum vulpe, cum lupo: Immo (quod Phyſici memoriæ prodiderunt) canes è lupis olim ortum habuerunt. Cum vero efferantur, primo quidem in agreſtes, inde in lupos, ſicut & lupi cicures poſt multas generationes in canes tranſeunt. Bene igitur Virgil. & ex natura.

---- *Multum latrante Lyciſcâ.*

Hic enim notentur verſus *Evantii* de ambigenis, qualis eſt lyciſca, burdo, , tityrus & ſimilia.

Hæ ſunt *ambigenæ*, quæ nuptu diſpare conſtant.
Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ:
Mucus ab Arcadicis & equinâ matre creatur:
Tityrus ex ovibus oritur hircoque parente:
Muſimonem capra ex vervegno ſemine gignit:
Apris atque ſue ſetoſus naſcitur *hybris*:
At lupus & catula formant coeundo *lyciſcam*.

Lyra, λύρα. Pollice tango *lyram*, facio ſed ſomere *liram*. *Lyra* enim eſt organon muſicum, quod formam habe-

habebat *testudinis*, ut innuit Plin. l. 9. c. 10. vel quia inde rudimenta cepit. Horat. l. 1. ad od. 10. in Mercur.

Te canam magni Jovis & deorum
Nuncium, curvaeq; lyrae parentem.

Rursus l. 3. od. 11. ad Merc.

Tuq; testudo resonare septem callida nervis.

Poll. l. 4. c. 8. instrumenta quae pulsantur sunt lyra, cithara, barbiton, chelys & quae sequuntur. De *lyra* multa & eruditè & copiosè proponit Scal. l. 1. poet. c. 44. 48. l. 5. c. 124. Jos. Scal. advers. Manilii l. 5.

Nunc surgente lyra testudinis enatat undis
Forma.

Nos investigamus etymon. *Lyra*, λύρα videtur πεποιημένον: ab asperiuscula illa soni exilitate: *Lir, lir.* Gallis *lire, liron*: & Germ. **leyren/lyren.** Annuit Isid. l. 2. c. 22. *Lyra dicta à varietate vocum, quod diversos sonos efficiat.* Deinde *lira* est in agro. Colum. l. 2. c. 4: *Jugerum talis agri quatuor operis expeditur. Nam commodè proscinditur duabus: una iteratur, tertiatur dodrante, in liram statim redigitur.* A lira, verbum *lirare*, Varr. l. 1. re rust. c. 29. *Tertiò cum arant jacto semine, boves lirare dicuntur*, Plin. l. 18. c. 20. *Haec quoq; ubi consuetudo patitur, crate dentatâ, vel tabulâ aratro annexa, quod vocant* lirare, *operientes semina: unde primùm appellata* deliratio *est*. A liro est etiam *liratim*. Ap. Colum l. 11. c. 3. *liratim seri debent.* Origo prorsus Hebr. *Lira, liro.* à נִיר novale, νέωμα. In Hphil הָנִיר *henir*, i. e. agrum proscidit de novo. Jer. 4. 3. נִירוּ *niru*, i. e. *novellate vobis novale.* LXXII. νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα. Alii *lirare* & *delirare* faciunt à Gr. ληρέω, ἀπολήρέω, quod est, nugor, ineptio. Rectè: si paulo distinctius agatur. Nam diversi significatus illa verba esse, planè existimo: ut & originis. *Lira* & *lirare* ab Hebr. *nir, Lir*: est verbum agriculturae. At *lerare* est ληρεῖν: *delerare*, ut De hîc augeat. Ita enim *lerare* & *delerare* per E in antiq. libris invenitur. Glos. *Delerus*, ληρῶν, παράληρος. *Delerat*, ληρεῖ. Postmodo quia E & I elementa vicina sunt, σύγχυσις obtigit: & de-

lirare pro *delerare* usurpari cœpit. Plaut. Pœn. a. 1. s. 1. *liroe*, *liroe*: h. e. λῆροι: pressius ad Græc. *leroi*. Meurs. *liroe* à λῆροι omnino assertum it. Et Gruter. λῆροι (inquit) *pronunciatione Latina erit liroe*, Plutarchus sympos 8: ληρεῖν est λόγῳ κενῷ χρῆσθαι καὶ φλυαρώδει. Ultimo ληρέω aut λῆρον Eustathius ducit à λα particula intensionis, & ῥῶ, dico aut loquor.

M.

M*Aceria*, à μάκελλα. R. pro L. ut κάρβανος pro κλίβανος: cœruleus pro cœluleus. Estque μάκελλος ἢ μάκελλα Hesychio nil aliud, quam φραγμὸς, à φράττω: Et Varr l. 3. rei rust. c. 12. *Septa è maceriis*. Ut ita utrobique significatus conveniat. Gloss. *Maceries* θριγκός. At Græc. μάκελλα, μάκελα & μάκελος oritur ab Hebr. מַקֵּל *makkel*, baculus, virga: quæ sunt materia ejusmodi septorum.

Machina, μηχανὴ, Doricè μαχανά: *machinor* μηχανᾶμαι. A μηχανὴ est *mechanicus*, μηχανικὸς, pertinens ad machinam. Onomast: *mechanicus* ἀποχειρόβιωτος: aliàs χειρόβιος. Germ. **Handwercker.** μηχανὴ à μάχομαι, id est, prælior, pugno. Lips. l. 1. polior. dial. 3. μηχανὴ παρὰ τὸ μήδω, μήσω, ut vult autor etymologici: ab inveniendo & sapiendo: sive παρὰ τὸ μὴ χαίνειν, ut Eustath. ἡ μὴ ἐῶσα χαίνειν τινὰ ψεκτικῶς, διὰ τὸ ἐπιτυχὲς καὶ ἔντεχνον αὐτῆς: *quæ hiscere aliquem non finit, neq; reprehendendi causa os solvere, ob efficaciam in ea & artem.* Sanè ab ingenio, consensu derivant, quod intervenit: & posteriores scriptores Latini hæc ideo *ingenia*: & eorum architectos *Ingeniarios* dixerunt. Ascon. *machina est, ubi non tam materiæ quam ratio artis atq;* ingenii *ducitur* Itaque fraudes, doli, insidiæ, in hoc nomen ap. Comicos aliosque passim venerunt. Sed & molitiones alticusculæ, *machinæ*. Unde Isid. *machiones, qui machinis insistunt, propter altitudinem parietum*: Intelligit nostros hodie & Gallor. *Massones*, sive fabros cæmentarios, qui olim à machina *machinones*, postea *machiones*, pronunciatu illo Hispan. & Gallico, quo ch pingue S valet.

let. Vet. Græci *μάγγανα* etiam hæc dixerunt. Et ita Hesych. *μάγγανα, μηχανήματα*. Hegesip. usurpavit l. 4. c. 2c de Nerone: *manganum sibi quoddam de ligno parasse, quo se necaret*. Hæc Lipſ. Porro à *μάχομαι* eſt etiam *Machæra μάχαιρα ἡ*, i.e. gladius, quo pugnatur. Aut Heb. מְכֵרוֹת, *mecheroth*, i.e. gladii, quib. occiduntur ii qui ejus juri ſunt venundati & commiſſi. Et מְכֵרָה eſt *ſcindens*, aut concidens. Hesych. *μάχαιρα ξίφος ἢ παραζώνη, καὶ οἷς ἀποκείρεται τὰ πρόβατα καὶ ζῶα ἐκτέμνουσι τὰ λύποδα: ἰσχυρὸν καὶ ἐργαλεῖον τεχνικόν.* *Macharium* apud Plaut. aulul. a. 2. ſ. 9. *μαχαίριον*. A *μάχομαι*, μάχη fit *Logomachia*, *λογομαχία*, velitatio & pugna verborum. *Lyſimachia* herba, quæ *ſolvit pugnas*: à λύω μάχης. Dioſc. l. 5. c. 3. eſt *τραυματικὴ καὶ ἴσχαιμος*: quia *cohibet* & ſiſtit ſanguinem. Idem vocat etiam *λυσιμάχιον* & ſimpliciter *λύτρον*. Plin. l. 25. c. 7. *vis ejus tanta eſt, ut jumentis diſcordantibus jugo impoſita aſperitatem cohibeat*. Ultimò *μάχομαι* eſt ab Hebr. מָחָה, *machah*, i. e. delevit manu. מְחִי, i. e. machina bellica, quæ ſternit muros. Kimchi arcum aut baliſtam exponit.

Macies, maceo, maceſco: & addito R. *macreo, macreſco, macer*; ut ſunt ejusdem ſignificatus, ita quoque ὁμόφυλα. Nempe à מַק *mak*, tabes, macies: נָמַק, *namak*, tabuit. Item מָכַךְ *machach, mac*, i. e. macuit, contabuit, maceratus eſt. A quo etiam Gr. *μακρὸς*, i. e. attenuatus, longus, extenſus. *Macrob. μακρόβιος*: à μακρὸς & βίος: Cui longum extenditur vita. Joſ. Scal. facit et macer à *μακρὸς*: quod macri longi ſunt. Verum priori magis origine acquieverim. *Macero* eſt attenuo, conſumo, velutimacie & macrum efficio.

Macula, i e. labes, *σπίλος*. A מָהַל, *mahal, macal*, inquinavit, vitiavit, uti exponit Avenar. *Macula* igitur ubiq; in deterius accipitur, non etiam generatim, pro nota. Nisi abuti quis audeat. Martin. in Lex. Macula *fœda nota* in corpore. Hinc etiam ducit à *maceo*: ut ſit nota ac fœditas livida *macentis*. Vel à *μίασμος*, quod eſt macula, ex *μιαίνω* i. e. inquino, maculo.

Ma-

Magale est idem quod *Mapale*, ut volunt. Interim hoc primam corripit, quam illud producit, autoritate maximi poetæ. Sunt *mapalia* agrestes casæ, lingua Punica aut. Festo. Et scribit Plin. l. 5. c. 3. *Numidæ vero Nomades, à permutandis papilionibus, Mapalia sua, hoc est, domus plaustris circumferentes*. Gloss. *Mappalia*, καλύβαι. Quasi scicet à *mappis* dicta sint. Idem tamen Gloss. *magalia*: καλύβαι. Recte Serv. in 1. Æn. *magalia* dici *magaria* oportere contendit. Quippe est Hebr. â מָגוּר *magur*, i. e. habitatio, commoratio. Igitur κατ' ἀλλοίωσιν pro *Magaria* dices *magalia*. Ut agnonalia, agonaria. At *mapale* fit ab Heb. מַפָּל i. e. quisquiliæ, deciduum: à qua materie tales casæ fiebant: vel à מַפָּלָה, casus, ruina: quia casui obnoxia erant mapalia.

Magdalena: ita dicta est Maria, è qua Christus septem dæmonia profligavit Luc. 8. à patria, Matth. 15. 39. exstat: ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά: *venit in fines Magdala*. Est nomen opidi *Magdala* siti ad mare Galilæum, prope Bethsaida: uti Chytr. in Onomast. Theol. & Piscator in Bibliis Marc. 8. 10. notat Beza in Matth. 15. 39. suspicatur hunc tractum *Magdala* esse, qui *Maceda* sæpe in libro Josuæ vocatur. Nomen id *Magdalenæ* hodie apud nos valde frequentatum: sed cui nihil tamen aut parum subsit rationis: si scilicet *Magdalena* dicta sit a *Magdala*, uti vult Chytræus. Neque enim nomina, quibus à patria aliquis dicitur, à posteris assumenda: neque tale exemplum occurrit uspiam, quantum scio. Nomina σημαντικά potius & quæ eximium in memoriam nobis revocent, imponi debebant. Scalig Ex. 266. Quanto studio veteres conati sint, ut insignia nomina, liberis imponerentur; exemplo sunt nationes integræ, argumento ritus. Hebræi enim & Græci, nunquam sine aliquo significatu. Sic & veteres Arabes. Romani vero non sine deorum consensu nomina videntur indidisse. Quippe nunquam nisi factis sacris. Hæc ille.

Magister, nonnulli, quod sit τελεσμένης quasi qui-

 dam-

dam; à *magis* & *ter*. Nonnulli à *magis*, ut *Ter* sit terminalis appendix: sitque ille, qui *magis* possit, quam alii: vel qui magis, quam cæteri diligentiam, & curam iis, quibus præest, debet. Nonnulli a *magistrare*. Omnes, si obloqui fas sit, scire magis, quam vere *Magus* μάγος μαγίστωρ: sicut πολιστωρ: aut quia *magister* imitetur magos: ut non deminutio artis; sed majorum imitatio indicetur. Sapientum est imitari: Et Aristot. artem imitari naturam non semel docuit. Ergo *magister* à *magus*. Et hæc vox Persica. Interim alii originem quærunt ab Hebr. מָעוֹז, quod est robur: ut *magus* sit aliis superior, qui aliis præstat doctrinâ, virtute & dignitate. Communiter faciunt ab Heb מְהוֹגִים, *magim*, i. e. σοφοὶ θεωρητικοὶ, sapientes, meditabundi, in rerum cognitione occupati: à radice הָגָה, *hagah*, quod est ἐμελέτησε, in animo volutavit, meditatus est. *Magus* igitur nil aliud, quam sapiens, vel mysteriorum gnarus & solicitus. Et sapientes suos vocabant ita Persæ, *Magos*: quos Ægyptii appellabant *Sacerdotes*: Indi *Gymnosophistas* & Brachmanas: Græci *Sophos* & *Philosophos*: Galli *Druidas*: Germ. die **Pfaffen**/ & dialecto Saxon. **die Papen**/ à papa, ex Hebr. scilicet. Suid. παρὰ Πέρσαις μάγοι οἱ φιλόσοφοι, καὶ φιλόθεοι. Apoll. Tyanens. epist. ad Euphr. Μάγους ὀνομάζουσι τοὺς θεοὺς οἱ Πέρσαι. Μάγος οὖν ὁ θεραπευτὴς τῶν θεῶν, ἢ ὁ τὴν φύσιν θεῖος. Simile etiam notat Dio orat. 36. & 49. Porph. de abstin. animal. μάγοι καλοῦνται τὴν ἐπιχώριον διάλεκτον οἱ περὶ τὸ θεῖον σοφοὶ καὶ τούτου θεράποντες. Platoni magia est θεραπεία θεῶν. Hesych. χαλδαῖοι τὸ γένος τῶν μάγων. Apul. in apolog.

Persarum lingua magus est, qui nostra sacerdos.

Quod cum ita sit, *Magister* erit prima sua notione nomen sapientiæ, aut studii occultioris & divini. Postea alio conversum est, ut sit præfectus, moderator Fest. *magistrare* est regere, temperare, moderari. Hoc enim à sapientia. Ab illo verbo est *magistratus*, i. e. moderator sapiens. Atque hæc sententia ut suis nititur rationibus non contemnendis: Ita etiam antehac mihi placuit.

Sed

Sed hodieque magis placet; si *magister* ducatur simpliciori vià à Latino *magus*, pro *magnus*. Et quidem initio *magus*, (pro quo hodie *magnus* dicimus) fuisse in usu: testatur τὸ *magis* & *mage*: nec non origo. Etenim *magus* oritur recta à μέγας, quod idem significat. Ut ergo à manus *manister* prius, deinde *minister*: Ita à *magus magister*. Ut ita *magister* sit, qui *magna* virtute, autoritate & dignitate præest aliis. Similiter μέγιστος, μεγιστᾶν, μεγιστᾶνες sunt proceres & magistri, à μέγας. Et ap. Hebr. רַב est *magnus*, *magister*, qui multis præfectus est *LXXII*. vertitur μέγας, κρατὴς, ἡγεμὼν, πολλοστός. Chald. est רַבְרְבָ quod LXXII. vertunt μεγιστᾶνες, magnates, ἄρχοντες, in Dan. Proph. Ap. Hesych. reperitur μαγίστωρ ἐπιστάτης, διδάσκαλος: quod videtur formatum ut πολυΐστωρ quomodo antea monebam: aut ex Latio ita tralatum. Quid si etiam Persæ suum μάγος ex Græco acceperint? Ita enim soliti sunt interdum. Et ita μάγος referetur ad μέγας. Ita Simon magus vocabat se μέγαν. Act. 8. 9. λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν. Ad summam à magus *magister*: abhinc *magistrare*: à magistratum venit *magistratus*. Quæ omnia *magnam* dignitatem & juxta sapientiam innuunt.

Magnes, μάγνης: ap. Eurip. Dicitur μαγνῆσσα: & σιδηρίτης, Orpheo: μαγνῆτις Theophr. Vulgari idiomate Italorum *pietra magnete* & *Calamita*. Nomen μάγνης habet à regione Magnesia, testante Lucr. l. 6: Quem *magneta* vocant patrio de nomine Graii, *Magnetum* quia sit patriis de finibus ortus. At Plinii sententia l. 36. c. 16. appellatus sic est ab inventore, ut Neander testatur. Nam pastor cum armenta pasceret, invenisse fertur, clavis crepitarum & baculi cuspide hærentibus in Ida monte. Appellatur & *Herculeus*, Theophr. ἡράκλειος. Scilicet ob eminentiam. Vel quia monstret viam *more Herculis* ἡγεμῶνος: uti disputat Fuller. l. 4. 19. Augustinus magnetem vocat *mirabilem ferri raptorem*. Unde etiam dicitur *Siderites*, σιδηρίτης, à σίδηρος, i.e. ferrum, quod indole sua naturali trahit, immo cujus etiam, scilicet impoliti, speciem præ se fert. Ferrum enim rude

rude videtur, ſine ſplendore metallico. Sed de talibus Phyſici: & nominatim Gulielm. Gilbert. Angl. e noſtris verò περὶ τῆς τοῦ σιδηρείτου πολοδείξεως, id eſt, de magnetis ad utrumque mundi polum converſione, præclare egit Chriſtoph. Hunnich. Dipp. pullus ille Uraniæ qui excellenti ingenio & eruditione ſua meretur, ut in luce Academica, contra ſexſeptem alios, viam præeat Juventuti noſtræ ad intima iſta univerſæ Philoſophiæ adyta; & inprimis Mathematicæ. Vel exteri in hoc Germano (loquor præfiſcinè) habent, quod mirentur, quæ imitentur. Sed ne extra ſaltum.

Magnus: ut à lego *lignum*: à rego *regnum*: à στέγω στέγ... à στίζω *ſignum*, amiſſo T: à παχὺς *pinguis*: à λείχω lingo: δασὺς *denſus*: Ita à μέγας *magnus*: notante Scal. in Con. *Megaleſia* ſunt ludi in honorem Magnæ matris frequentati. Μεγαλήσια à μεγάλη. Μείζων & μέζων ab אמיץ *ammiz*, *miz*, i. e. major, prævalens. *Jupiter* à Tuſculanis ducebatur *Deus majus*, i. e. μέγας. Veteres enim pro magnus uſurpabant. Unde hodieque nobis *Major*. Scal. c. 101. L. L. *magnus* fecit *magnior*, *mapaius*, & magius ac tandem *majus*. Adverbium autem voluerunt variare, retenta litera priſtina, ac fecere *Magis*: quod & comparativum. Amplius à magnus, magnior, magniſimus, & contractè *maximus*: ut à propis, propior, propiſſimus & inde *proximus*. Ita enim quæſivere compendium. *A majus* eſt *majeſtas*, μεγαλειότης. Ut à venus venuſtas, à vetus vetuſtas, à tempus tempeſtas, ab *egus* (quod intermortuum, ſed in *indigus* hodie vivit) egeſtas. Cic. in part. *majeſtas* eſt magnitudo quædam Pop. Rom. in ejus poteſtate, aut jure retinendo. Nomen menſis *Majus*: vel à *Maja* matre Mercurii, παρὰ τὸ μαιεῦσθαι: vel à majoribus. Macrob. l. 1. Sat. c. 12. Fulvius Nobilior in Faſtis Romulum dicit, poſtquam populum in majores minoreſque ſeu juniores diviſit, ut altera pars conſiliis, altera armis remp. tueretur: in honorem utriusque partis, hunc *Majum*; ſequentem *Junium* menſem vocaſſe. Ovid. 1. Faſt.

Terti-

Tertius à senibus, *juvenum* de nomine quartus.
Hinc sua majores tribuere vocabula *Majo*: l. 5. Fast.

Junius à *juvenum* nomine dictus adest.
Junius *est* juvenum, *qui fuit ante senum*. 6. Fast.

Apud eundem Juno ita, 6. Fast:

Ne tamen ignores, vulgique errore traharis:
Junius *à nostro nomine nomen habet.*

Quasi *Junonius* Ita Prænestinis *Junonialis*: Aricinis *Junonius*. Atticis ἑκατομβαιὼν ille mensis Junius dicitur. Λῶος Josepho & Galeno: Δέσιος Macedonibus: ἱπποδρόμιος Beotiis: Κρόνιος Plutarcho. *Junius* est contrisum, quasi *juvenius* à *juvene*: sicut *junior* à *juvenis*. Quanquam & *junis*, contractum ex *juvenis*, invenitur. Et hic à *junis junior*. Ap. Columell. habes, l. 9. c. 11. Juniori examine. *Junix* in Plaut. Mil. a. 2. sc. 3. & Pers. Sat. 2. quasi *Juvenix*, i. e vacca juvenis. A juvenis juvenilis & juvenalis, ap. Plin. Hinc in Gloss *Juvenalis*, νεωτερικός. Sed *juvenis*, νέος, unde? Fortè à *juvo*: an possis aliunde, in incerto situm. Ut ita juvenis sit vegetus, promtus ad laborandum aut juvandum. Isid. l. 11. c. 2. *juvenis* quod juvare posse incipiat: ut in bubus *juvenci*, cum à vitulis discesserunt. Varr. l. 4. L.L. *Juvencus*, *juvare qui jam ad agrum colendum possit*,

Malaxo, μαλάσσω. Agell. l. 16. c. 7. ex Laberio in compitalibus: Malas malaxavi. Est *malaxo* vel *malasso* mollio. *Malacisso*, μαλακίζω. Plaut. Bacch. a. 1. s. 1. *malacissandus es*. Et Sen. epist. 66. *malacissandos articulos* dixit. Amplius μαλακὸς mollis: μαλακία, *Malacia*, mollities: vox ortu suo φοινική. Dein ad maris tranquillitatem refertur seorsum. 1. Cor. 6. οὔτε μαλακοί neq; *molles*, nempe manstuprator es, cinædi, ac libidinosi, qui insuper gestu effœminato, vestitu, sermone delicatulo, aliisque lenociniis seipsos & alios irritant. Plaut. Truc. a. 2. s. 7. mœchum *malacum* dicit. *Malacio*, μαλακίων, molliculus, aut delicatulus. *Malagma*, μάλαγμα, quod emollit.

Malleus, non quod ferrum molliat quasi *Molleus*, uti ludunt aliqui. Ab Hebr. הָלַם, i. e. quassavit, malleo

per-

percussit. Item מַלְמוֹר, est malleus. *Malleolus* proprie est parvus malleus, σφυρίον. Valla l. 4. c. 26. Mallеоlus à sarmento sic distat, ut pars à toto. Est enim *malleolus* (ut placet Columellæ) in modum *mallei* rostra habens, aptus plantationi Fest. *Malleoli* vocantur, non solum parvi mallei, sed etiam ii, qui ad incendium faciendum aptantur, uti prolixè disserit Lips. l. 5. polior. dial.

Malva, μαλάχη, Hebr. מַלּוּחַ, i. e. malva, herba ha. Rad. est מָלַח, i. e. sale condiit, conspersit. Græcis etiam μαλόχη dicitur, & μολόχη, ut docet Camerar. *Molochites* gemma ab illo colore ap. Plin. l. 37. c. 9. *Molochinus* qui colorem tingit ad purpuram inclinantem, qualis in malvæ flore spectatur. Athen. l. 2. πραΰτερος ἔγωγε μολόχης, i. e. ego quidem *moloche* mitior. A μαλάσσω Gr. derivant. Unde & *maltha*, μάλθα ἢ μαλάθη, i. e. alii μαλαθακὸν seu μαλακὸν molle, ut cera, item lutum quo lateres fiunt. Aut pure est Heb. מֶלֶט, i. e. maltha Jer. 43. 9. Tremell. vertit, *argillam*. Vatabl. *lutum*,

Malus, à μαλὸς, unde ἀμαλός, i. e. malus, debilis, mollis, ἀμαλδύνω, destruo. Ab Hebr. אֻמְלָלָה, languida, infirma. Et propius adhuc מָעַל, *mahel*, *ma*, est, prævaricatus est. Et מַעַל, *mahal*, est malum, defectio, πλημμέλημα. Nec aliud affert Scal. Ex. 300. s. 3. Sicdem malum & turpem & imbellem appellarunt. Et . Plantina scena, *Forma haut mala*. Et malus παρὰ τὸ μακόν. Unde & ii, qui militibus serviebant, neque dato nomine merebant, dicti *Caculæ* militares: quia κακοὶ, i. e. imbelles, κακὸς, quia χάζεσθαι vitium est in militia, cum amittunt locum in acie. Verbum est ap. Homer. Idem Arist. de anim. l. 8. c. 1. Malitia nimis ampla vox est πανουργίαν. Malitiam veteres dixere *imbelliam*, μαλακίαν. Hæc ille. Prius autem magis ad gustum: quia è principiis ut summis, ita etiam sanctissimis.

Mamon, μαμωνᾶ, *Mamona*: & *Mammon*, μαμμωνᾶ propter Dages, quod τῷ מ in Chaldaico etiam imponitur. Pœnis idem fuit, quod κέρδος, lucrum test. August. l. 2. de Serm. Domini in monte. Syris idem, quod divitiæ opes

opes: πλοῦτος ὁ πλοῦτος καὶ ὑπὲρ τὴν χρείαν: ut explicat Suidas. Vel θησαυρὸς πλεονεξίας: Hesych. φιλαργυρία Clementi Strom. l. 4. Est orig. Hebr. הָמוֹן, i.e. copia, opes: item multitudo aut turba. A Rad. הָמַן, copiosus fuit, opulentus, abundavit. Alii faciunt ab Heb. אָמַן significante nutrire: ut *mamon* notet bona, quibus alimur. Chald. est מָמוֹן vel מַמּוֹן inserto Dages. Syris מַמּוֹנָא, *mamuna*. Estque sua naturâ *Mammon* vox bona; vitio hominum facta deterior. Ex eo Christus prohibet τὸ δουλεύειν μαμμωνᾷ. Matth. 6. 24.

Mamphula, appellatur panis Syriaci genus. Fortè ab Hebr. מָן, *man*. Fr. Jun. in Lev. 6. 14. *cocturas muneris frustorum*, i. e. *manphulas*: à verbo *naphal*, quod est cadere, appellatas. Est autem *manphula* delicati panis Syriaci genus, quod in clibano ante, quam decoquatur in carbones cineremque decidit. Id Hebræi sic vocant periphrasticè, quasi coctum munus frustulentum, per hypallagen rhetorum.

Lucillius:

Pistricem validam si numi suppeditabunt,
Addas empleuron, mamphulas *quæ sciat omnes.*

Ap. Fest. Ad quem Jos. Scal. Ego scio in Hebræor. commentariis *Manphul* esse mancipem pistrinorum, depravatum à Gr. μονοπώλης. Neque dubito, quin *Mamphula* in traduce Syriacæ linguæ ex matrice Græca propagata sit. Sic in Daniele vetustiss. scriptore Græcum est *Psantherin* pro psalterio. Sic in Paralipomenis, seu Chronicis *Rapsod* παρὰ τὸ ῥαψῳδεῖν. Hæc ille Alii contra putant esse purum Hebraicum, idem quod collectiones lignorum, compagem, aut compositionem. רְפִסְדוֹרִ. A רָפַד, i. e. consuit. Et יְסוֹד, fundamentum eruditio. *Rhapsodia*. Scal. l. 1. poet. c. 41. *Rhapsodiæ* cognomentum Pisistrati opera inventum putant: qui cum Homeri carmina sparsa, & divulsa offendisset atque digessisset: à cantu, & sutura fecit, ut ῥαψῳδία diceretur. Verum si ante Pisistrati tempora & nomen hoc extitit, & opera diversa fuit: neque illud ille invenit, nequ-

neque hoc, aut primum, aut solum significavit. Hesio profecto nomen exstat:

Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν.

Quo aperte videmus, ῥαψῳδεῖν esse versuum ipsam commentationem. Atque ita & Philochorus est interpretatus, & Nicocles ait primum omnium Hesiodum etiam ante Homerum ῥαψῳδῆσαι. Plato in Jone ῥαψῳδοὺς, non solos cantores aut recitatores τῶν ἐπῶν; sed & interpretes agnoscit. *Ibidem*: oratio tametsi competit omni hominum dictioni: tamen uni eloquentiæ attributa est: cujus autor solus *orator* appelletur. Ita *dictio* quanquam est communis omnium locutioni, quia est εἰπεῖν & ἔπος: tamen solis dactylicis senariis magniloquis attributa fuit. Unde ab Horatio dictum est, *forte epos* & *Epicus* Poeta nobilissimus Varius. Diomedes Grammaticus l. 3. ῥαψῳδία dicitur ποιήσεως aliqua particula discreta, atque avulsa, dicta παρὰ τὸ ῥάπτειν, quod versus in unum velut volumen consuantur, & comprehendantur. Dehinc addit: vel quod olim partes Homerici carminis in theatralibus circulis cum baculis, i e. virga pronunciabant, qui ab eodem dicti sunt Homeristæ.

Mamphur Festus: appellatur loco circumvolutum mediocris longitudinis lignum rotundum, quod circumagunt fabri in tornandis operibus. Jos. Scal. Græcum est μαννοφόρον: quia circumvolutum habeat lorum, ut collum monile, quod μάννον & νάννον vocant Græci.

Mandragoras, μανδραγόρας, videtur ab ἀνδρὸς γῆ, vel etiam forma sic appellari, quasi *mandragonas*. Pythagoras vocavit ἀνθρωπόμορφον. Columella:

Quamvis *semihominis* vesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstamque cicutam.

Matthiolus in l. 4. Dioscor. c. 71. Profecto, *inquit*, vanum ac fabulosum est, quod mandragoræ radices ferant, quæ humanam effigiem repræsentent, ut ignarum vulgus & simplices mulierculæ certo credunt & affirmant. Quibus etiam persuasum est, eas effodi haut quaquam posse, nisi cum magna vitæ periculo, cane, qui effodiat radi-

radicibus adalligato, & auribus pice obthuratis, ne radicis clamorem audiant effodientes. quod audita voce periclitentur, pereantque fossores *Et post.* Non sine ratione mandragoram à Pythagora ἀνθρωπόμορφον dici. Quippe quod in universum omnes fere mandragoræ radices à medio ad imum bifurcatæ proveniant, adeo, ut crura hominum modo habere videantur. Quapropter si eo effodiantur tempore, quo fructum gerant, qui mali instar super folia ad terram procumbentia brevi pediculo appensus, parum à radice distat, hominis cui brachia desint, effigiem quadamtenus repræsentant. Hanc quidem rem nulli, quod sciam, vel pauci sunt qui recte acceperint. Hæc ille. Renod. de mat. med. l. 1. sect. 5. c. 1. *Mandragora dicta, ut viri quidam putant docti, quod in mandris & specubus sata delectetur.* Sed prius etymon præcellit, mugisque ipsi herbæ congruit.

Manacus, μανακὸς. Vox paulo rarior: Μὰν Doricè: Μὴν est mensis: Μήνη luna. Gloss. μηνιαῖος, menstruus. Μηνιαία κάθαρσις: ap. Alexandrum Aphrodis. Inde jam fit μανακὸς. Audiatur Scal. in Ætnam: Orbita lunæ est linea ἐκλειπτική. Ea Tarentina voce à veretibus Latinis vocabatur *circulus Manacus.* Vitruv. l. 9. *Circinatio circuli menstrui agatur, qui Manacus dicitur.* Nam ut βαρδιαῖοι Illyrienses à Latinis dicti *Bardiaci*: sic μηνιαῖς *Maniacus* & *Manacus*. Unde *Almanac* dixerunt Arabes calendarium, addito scilicet articulo suo. Non enim, quod quibusdam persuasum audio, mera vox Arabica est: sed tantum in Arabicarum vocum familiam recepta. Hæc ille. Videatur etiam Full. l. 1. misc. c. 16.

Mane. Rectus olim erat *Manis*, sicut *immanis*. Et nunc ita loquimur: sub ipsum *mane*: ut *mane* sit obliquus tertius. Item aureo *mane*. Per. Sat. 3.

> ---- *Jam clarum mane fenestras*
> *Intrat* ----

Mane quærere ap. Hebr. Prov. 1. 28. est diligenter quærere, quasi à primo diei initio. Et alias matutinum tempus diligentiæ & assiduitati aptius Macrob. l. 1. Sat. c. 3. Dictum, aut quod ab inferioribus locis. i. e. à *manibus* ex-

ordium lucis emergat, aut (quod veriùs mihi videtur) ab homine boni nominis: Nam & Lanu vini *Mane* pro bono dicunt: ſicut apud nos quoque contrarium eſt *immane*: ut *immanis* bellua pro non bona. Hæc ille. Ego ita conjicerem: *Manis, mane*, primo ſuo ſignificatu eſt clarum, à μανὸν, i. e. lucidum. rarum. Iſid. l. 5. c. 30. *Manus* eſt rarus & perſpicuus. Poſtea cum nihil luce jucundius atque melius (unde lux pro felicitate ponitur Pſal. 118. 27. Eſth. 8. 16.) idem Tropice etiam ſignificat *Bonum*: Ut *Cerus manus*: item *manes*: quanquam hoc ſit ambiguæ ſignificationis. Ut, pii *manes*: ut, quiſque ſuos patimur manes. Feſt. *manes* dii ab auguribus invocantur, quod ii per omnia ætheria terrenaque *manare* credebantur. Hæc ille. *Immane*, i. e. non clarum, tenebroſum: poſt terribile, dirum: quia nihil magis horrendum tenebris. Ejus uſus eſt in exaggerando apud Horat. *Immane* quantum: l. 1. od. 27. quomodo ap. Cic. 4. de Fin. *nimium quantum*: Græcis ἀμήχανον ὅσον: θαυμαστὸν ὅσον. Hæc mea conjectura: an ἀπ' αὐτοῦ, ὀκτὼ habeat, dicant judicio qui potiore valent. *Summanus*, i. e. Deus *ſummus manium*. Ex eo Scal. penultimam rectè produxit. Aliud eſt *ſummanare*, à manu, i. e. furari ap. Plaut. Curc. act. 3. Meurſius vult ſubmanare eſſe ὑποχείριον ποιεῖν. Et ſic Laberius in Mimis, poſuit, *manuatus* eſt, pro furatus eſt: item furem appellat *manuarium*. A mane eſt etiam *matuta*, quaſi *manuta*: ſicut Græcis ὀρθρία, à tempore illo, quo hæc rubedo viſitur. Eadem dicitur Cic. 1. Tuſc. *Leucothea*. Gloſs. λευκοθέα, *Albunea mater*, *Matuta*. A matuta *matutinus*: ut à veſper veſpertinus.

Maneo, μένω: ἐμμένω: μονή, i. e. manſio. Hebr מָעוֹן *mahon*, i. e. habitatio, manſio. *Mantare* eſt frequentativum, à *manſum*, ap. Feſt. Nam S & T. invicem permutantur, ut *cauſa, cauta*: *mertat, merſat*: *pultat, pulſat*. *Manturna*, ſicuti Juturna formatur: dea apud ethnicos ideo culta, ut *maneret* nova nupta cum viro: ſicuti *Domitius*, ut eſſet in *domo*: *Domiducus*, ut feliciter *duceretur* in *domum*: Item *Viriplaca*, ut virum placaret. Valer. Max. l. 2. c. 1.

Manero

Maneros. Scal.l.1. poet. c. 4. cantus ille gentis ejusdem *Maneros*, dictus ab eo, qui ipsis autor agriculturæ extitisset, quem etiam musarum discipulum autumant: ἡμαθῶς in Pausaniæ codice scriptum est.

Manna, μάννα. Hebr. est מָן, *man*. Inde LXXII. retinent μὰν Ex.16.31.33.35. Chald. מַנָּא, *marna*. Syris מַנְנָא: Arabib. אַלְמַן, *alman*, cum articulo. Hinc LXXII. Num. 11. 6. Deut. 8. 3. & alibi ponunt μάννα: quomodo etiam Joh. 6. invenitur. Est tutem מָן, *man, manna*, cibus quasi per distributionem de cœlo lapsus & Judæis certo tempore communicatus. Pagnin. Mercer. & Conrad. Kircherus מָן vocant *destinatum*. Martin. in Lex. *paratum aliquid ad edendum*. Buxtorf vocat *quasi præparatum cibum*, Radix enim est מָנָה, *manah*, i.e. numeravit, supputavit. In *pihel* paravit, constituit. Ex. 16. 16. *man hu* LXXII. vertunt, τί ἐστι τοῦτο, *Quid hoc est?* Joseph. l. 3. antiq. Jud. c.1. τὸ μᾶν est interrogatio, τί τοῦτό ἐστιν ἀνακαλοῦσα. Videatur thesaurus Heb. Pagn. & Merceri. Rectè ita 16. *Videntes filii Israel dicebant alter alteri, man est: non enim sciebant, quid esset.* *Man*, i.e. cibus præparatus ac distributus; vel ut Moses subjicit: *hic est panis ille, quem dat vobis Jehova ad comedendum.* Idem *man* amplius describitur Exod. 16. 15. *Ecce in superficie ipsius deserti tenue quiddam rotundum, tenui sicuti ipsa pruina super terram.* Et v.32. *vocabit domus Israelis nomen ejus Man: quod erat quasi semen coriandri, album, & ejus sapor velut episcyti ex melle, sive attanitæ.* Sic enim istud placentarum genus appellari docet Athenæus l. 14. Dipnosoph. Nichocare, Pamphilo, & Hipponacte testibus. Nec alludit multum ab Hebræa appellatione. Num. 11. 7. *Man ut semen coriandri erat & color ejus ut color bdellii.* Psal. 78. 24. 25. Psaltes emphaticis verbis explicat: *Depluens super eos Man ad comedendum, frumentum cælorum daret eis, panem robustissimorum comederet quisq; viaticum mitteret eis ad saturitatē.* l. Sap. c.16.20. ἀγγέλων τροφὴν ἐψώμισας τὸν λαόν σου καὶ ἕτοιμον ἄρτον ἀπ' οὐρανοῦ ἔπεμψας αὐτοῖς ἀκοπιάτως, πᾶσαν ἡδονὴν ἰσχύοντα καὶ πρὸς πᾶσαν ἁρμόνιον γεῦσιν. Vocat

Psaltes *frumentum cœlorum*. Et quidem *frumentum* qu... ejus usum præbuit: uti legimus Num. 11. 8. *Frumentum cœlorum*, à loco: *Ego faciam*, (inquit Dominus Exo. 16. 5. *ut pluat Vobis panis ex ipso cœlo*. Nonnus in Joh. αἰθέρ☉ ἄρτον ὃ πατὴρ μελιηδέα ... Deinde vocat ... *nem Abbirim*, potentum hoc est angelorum quod ang... tanquam administri voluntatis Dei suppeditarint. ... Augustinus putat: *Man* dici *panem angelorum*, non ... illo angeli, qui cibo non egent, saturentur: sed qu... per angelorum ministerium, uti lex ipsa Act. 7. mu... beneficium pluviaque ista à Deo quotidie præbe... *Lamb. Dan. Isag, part. 2. c. 13*. Verius est, dici *Man* pa... nem angelorum; quoniam is cibus præstantissimus ... it miraculosus & extraordinarius. Nam quidquid e... aliquo rerum genere egregium & supra reliqua ejus... generis excellens dicitur esse *El* vel Dei. Sic dicuntur ... bores Dei & montes Dei. i.e. excellentes. Sic *Man* ... citur panis angelorum, i.e. excellentissimus cibus. C... te quatenus corporis Christi *Man* fuit Sacramentum ... ait Paulus 1. Cor. 10. 3. hujusmodi fuit, tantæque d... tatis ut etiam angelos ipsos pascere & vivificare p... & quo meliorem alium illi habere aut quærere ne... sent. Ergo per & propter illius cibi excellentiam ... que extraordinarium illius dandi modum, *Man* dici... non cibus humanus, sed angelicus. *Hæc Danæus*.

Mantica est sacculus, aut pera: vel ex illo Catulli Sed non videmus *manticæ* quod in tergo est. Vid... à *manu* esse. quia semper ad manum, πρόχειρ☉. ... men ab Hebr. hariolor esse. Nam אמתחת ... saccus, marsupium. Elementa item τὰ ἀσπώδη om... adsunt. Etiam Casaubono est vox peregrina. Ai... Pers. *Mantica* est peregrina vox, & proprie balteum ... gnificat, aut zonam, quæ veteribus instar peræ cujusc... fuit. *Balteus* erat cingulum latum.

Virg. 5. Æn.

--- *Lato quam circumplectitur auro* Balteus.

Persius.

--- *Sed lato balteus auro.*

In...

Liv. l. 9. auratæ vaginæ, aurata *baltea* illis erant. Varro de L. L. 4. *Balteum* quod cingulum è corio habebant bullatum, balteum dictum. Auſ. Popma: *Balteus* eſt faſcia militaris, quæ ab humeris dependet, militis inſigne. *Balteum* vero eſt cingulum è corio, ornatum bullis, ad quod alligatur gladius. Hæc ille. Forſitan igitur è *bullatum* exiit *balteum*. Quales mutationes in omni linguarum genere accidunt ſæpiſſimè. Audiamus etiam Lipſ. anal. l. 3. dial. 3. Velius *arma* dicit *appellata, quod ex armis, id eſt, ex humeris penderent, ut gladius.* Sed & vetera monumenta paſſim oſtendunt, & procaciores militum hodie uſurpant. Loris autem latioribus dependebant, & id *Baltei* vel *Baltea.* Virgil. 12. Æn.

> - - - - *Humero* cum apparuit alto
> *Balteus*, & notis fulſerunt cingula bullis

Sidon. l. 4. Ep. 20. *Penduli ex humero baltei.*

Silius l. 10.

> - - - - *Tergo qua balteus imo*
> *Sinuatur, coxaq; ſedet munimen utraq;.*

Qui verſus tamen indicat, cingulum etiam commune, & quo in orbem ambimur, *Balteum* item appellari. Quod verum eſt: & de utroque Iſidor. *Balteus dicitur non tantum, quo cingimur, ſed etiam à quo arma dependent.* Ab hac ſimilitudine Zona illa cœleſtis, *balteus* Manlio:

> *Sed nitet ingenti ſtellatus balteus orbe.*

Hunc autem ſingularie milites ornabant. Eoque velut militiæ præcipuo inſigni ſuperbiebant. *Bullis* honeſtari plerunq; ſolet ex argento, auro, interdum & gemmis. Inde Varro *balteum* format, *quod cingulum e corio habebant bullatum.* Virgil. de illo Pallantis:

> - - - - *notis fulſerunt cingula bullis.*

Calpurn. in bucol.

> *Alternat vitreas lateratis cingula bullas.*

Cingulum dicit, novo genere, ut & Gloſs. ζωστὴρ, *cingula, balteum, Cingulum.* Bullæ autem iſtæ quid ex Iſid. diſcas: *Bullæ*, inquit, *quod ſimiles ſint rotunditate bullis,*

quæ in aqua vento inflantur. Et tales Plauto sunt. *Jubes bullas has foribus dari in splendorem?* Item Cic. in Verrem: Sed illæ forium ex ære, & ut capita clavorum meliore, ut dixi, metallo. Liv. de Samnitib. *auratæ vaginæ, aurata baltea illis erant.* Plin. *Capuli militum ebore fastidito cælantur argento, vaginæ batilis, baltei laminis crepitant.*

Virgil. - - - *phaleras Rhamnetis, & aurea bullis Cingula*

Auson. in Cupidine:

- - - *aurata fulgentia cingula bulla.*

Trebellius Pollio in Salonino: *cum cingula sua plerique militantium ponerent hora convivii, Saloninus pacr inauratos constellatosq́; balteos rapuisse perhibetur: atq; tractum, ut deinceps cum imperatore cincti discumberent.* Constellatos ibi accipio, stellulis, aut stellarum in modum lineis decussatis sparsos. Simile autem furtum Taciti historiar. secundo: *incuriosos milites, vernacula urbanitate, quidam spoliavere, abscissis furtim balteis accincti ferent? rogitantes.* Hactenus Lips.

Manucodiata, avicula vere ἄπους, sed colorum varietate, ita mira suavitate insignis, in *Moluccis* insulis existit. Aliqui putant illam quoque olim innotuisse & esse, quam Plutarchus in vita Artaxerxis Pers. rex vocat *thyntaci*. Vox nobis nova, & exotica: ut Scal. Cardan. & alii. *Manuco Diatta*, i. e. *avicula* Dei quod in paradiso tantum, loco solius Dei, ut arbitrantur, proprio, nasci gentes illæ sibi persuasum habent. Legatur Aldrov. l. 12. ornith. c. 21. & seq.

Manus vulgo à *manando*: quod hoc instrumento actiones potissimum è nobis emanent. Ubi quidem observata digitum notationem Hebræor. plane similem est. Dicunt enim יד, i. e. manus (unde *Jod*, quia manum qualitercunque repræsentat, & Græc. *Jota*) Radix est ידה, i. e. manavit. De *manu*, sicut & pugno item Scal. l. 1. poet. c. 22. πύξ Græcis & πύκτης pugil (Tert. contra Gnost. *pyctes.*) Nostra *pugna*, inde, atque etiam *pugnus*: quoniam manus, quæ erat antea passa & ex-
(un-

(unde vox nostra) contracta clausis digitis effecta est πυκνή, i. e. densa. Hipocr. δακτύλους πὺξ ἔχειν: digitos in pugnū contractos habere. In sancta lingua est נֶאֱבַק, i. e. pugnavit, in pulvere colluctatus est pugnis: inde πύξ. Sicut μανὸν à מָנָה, *manah*, scilicet à diductione seu distributione partium. Etiam, si Eustathio fides, olim μάρη · μάρῃ, fuerunt manus. *Pygon*, πυγών. *Pugillus*, i. e. minor pugnus. *Pugillare*, quod ad pugillum pertinet, quod pugillum implet. *Pugillares*, i. e. tabulæ ceratæ, è ligno, aut alia materie, à *pugno*, quo contineri poterant. Ab eodem est & *pugil*: unde Homer. πὺξ ἀγαθὸν, i. e. pugno præstantem vocat Pollucem. *Pugio*, i. e. genus gladii minoris, quod *pugno* aptum sit. Inde & *pungo*. Aut *pugo*, *pungo*, à πήγω: quod pungo, in id aliquid acutum figo. Inde *punctum*, quod punctione factum. Ap. Lucret. l. 6. *punctum tempus*. Gajus l. 6. ad leg. 12 tab. *Pignus* appellatum à *pugno*: quia res, quę pignori dantur, manu traduntur. Unde videri potest, verum esse, quod quidam putant, *pignus* proprie rei mobilis constitui. Et sic Græcis ἐνέχυρον est, quod Lat. *pignus*. Gloss. *pignus* ἐνέχυρον, ὑπάλλαγμα, ἐπάλλαγμα. Aut à *pago pignus*, ut à tego tignum: *pago*, πήγω: ut ita *pignus* sit, quo quis se *pagit*, i. e. obligat alteri, ad fidem servandam. Utrumque etymon ejusdem generis. *Buxus*, seu *puxus*, πύξος, διὰ τὸ πυκνὸν τοῦ ξύλου. Plin. l. 16. c. 20. Spississima ex omni materie, ideo & gravissima judicatur ebenus & buxus. *Pyxis*, πυξὶς: vasculum è puxo, teres & excavatum. Omnia à πὺξ & πύκα, i. e. dense, spisse. Nunc ad *manum*, & μανὸς, à quo derivat Festus, *manare*, i. e. cum humor ex integro, sed non solido nimis per minimas partes erumpit, i. e. raro. Alioquin νάω est fluo. Possit fieri trajectio, præposito M. A *manu*, i. e. scriptor, aut minister ἐπὶ χειρὸς, ὑποχειρίδιος: Addita terminatione Romanor. *Amanuensis*. Similiter à *pedibus* est cursor: Græcis ἀνδράποδον, mancipium, quasi pes hominis. *Æquimanus*, unde fiat, facile patet.

Auson.

Quis Myrmilloni contenditur? æquimanus Thrax,

Is videtur esse, qui *ambidexter* à nonnullis dicitur, scilicet utraque manu æque utitur. Nos enim sinistram immunem, & prope inutilem habemus. Quibusdam utraque est munifex, & operosa: isid. l. 10. Etym. *æquimanus* appellatur, qui utraque manu gladio incunctanter utitur. *Ambimanus* ἀμφιδέξιος: quod etiam notavit Gloss. Stephan. editum. *Manicæ* quibus vestiuntur manus, 9. Æneid.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Manubiæ, dicitur præda quæ *manu* capta est: Agell. l. 13. c. 22. *Manubrium*, quod manu teneatur. Varro l. L. L. *Manstutor*, quasi *manu tutor* ap. Plaut. Truc act. sc. 4. *Mansuetus*, quasi *manu suetus*: *mansues*, χειροήθης i. e. quasi suetus ad manum accedere, & manuum patiens, ut ait Maro. 7. Æn. Quomodo *Cicur*, ab οἰκουρὸς domi mansuefactus Scal, in hist. Anim. l. 1. c. 2. Cicur ab sono, quo adblandimur equarum pullis, cum instituimus domationem. *Manumissus*, quasi manu emissus. Ap. veteres enim quando *manu* mittebant, alapa percussos circumagebant, & liberos confirmabant; Isid. l. 9. c. 4 Sen. l. 1. epist. 8 ad Lucil. Philosophiæ servias oportet, ut ibi contingat vera libertas. Non differtur in diem, qui se illi subjecit & tradidit, statim *circumagitur*. Illa *circumactio* Persio est *vertigo* Sat. 5. Heu steriles veri, quibus una Quiritem *Vertigo* facit. Et paulo post: *Verterit* hunc Dominus, momento turbinis exit Marcus Dama. *Manceps*, quia manu capit ut à princeps principiū: ita à manceps *mancipium*: & rursus *mancupium* ut aucupium. Est igitur *mancipium* proprie mancipis potestas Lucr. l. 4. *Vitaq; mancipio nulli datur, omnibus usu.* Inde colligitur, quare mancipium, sit persona in servitutem redacta. Vulgo, quod manu caperetur. Similiter *Mancipium* Græcis est ἀνδράποδον. Ut *manceps* factum: ita etiam *Emanceps*, Isid. gloss. i. e. emancipatus. Gloss. *Emancipatus*, χειρόφειτος. Similiter exsilitit *manceps*.

ἐρος, h. e. mente captus: ap. Prisc. l. 5. c. 3. Item *mango* à manu, tanquam ἰδίῳ ὀργάνῳ, quo vendundi poliuntur & ornaatur. *Mango* n. ὁ παντοπώλης perhibetur esse. Quanquam φοινικόπτερον apparet sive etymon sive usum notes. Sen. ad Lucill. Mangones, quidquid est, quod displiceat, aliquo lenocinio abscondunt. Describit etiam Quinctil. mangonem l. 5. c. 12. Nonnullis etiam à manus videtur *mappa* fieri, ut qua manus abstergantur. Mappa, quasi *manupa* aut *manupia* à *manu* & *pio*, i. e. purgo, ut non displicet Martinio. Gloss. *Mappa* χειρόμακτρον. Hanc vocem vero Quinctil. Pœnos sibi vindicare scribit l. 1. instit. c. 9. A manu fit *mandare*, quasi in manus trado & manibus committo. Et adhuc plus *commendare*. Germani non aliter: **zu treuen Händen befehlen.** *Eminus*, i. e. extra manum, procul. *Comminus* à cum, i. e. ad manum. Ita geminetur M. Ab eminus *emineo*, quasi extra manum aut ulterius exsto. Sed & *immineo*, in manus ruo, aut incido. A manu etiam fit *manifestum*: quod, ut Virgil. ait, *ante pedes interque manus obvium.* Martinius superaddit, à *manus* & *festum*: ut *manifestum* idem sit, quod *manui confestim* obvium, & expositum. *Adminiculum*, quia ad manum præsto sit, πρόχειρον. *Manipulus*, *maniplus*, quod manu comprehendatur. Postea per metaphoram de militibus. Varro l. 4. L. L. *Manipulos* exercitus minimas manus, quæ unum sequuntur signum. *Manipularis*. Ovid. 3. Fast.

Pertica suspensos portabat longa maniplos:
Unde maniplaris *nomina miles habet.*

Huc pertinet *mantile*, à manus: vel quasi *manus telæ*, qua manus terguntur. A mantile *manticulæ*: unde *manticularia*, quæ frequenter in usu habentur & quasi *manu* tractantur, inquit Festus. Item inde *manticulari*, apud eundem. Etiam *manticula* videtur esse parva mantica. Joseph Scalig. *mantilibus* extergentur manus, quæ antiquitus dicebantur *Manticulæ*. Unde *manticularia*, quæcunque erant ad manum καὶ πρόχειρα, vocabant: quia nihil magis ad manum, quam *mantile*. Idem Scal. ad illud Varronis: *mantelium*, quasi *manuterium*, notat,

χειρόμακτρον. Etiam ap. Athen. *χειρόμακτρον* est ge[...] velamenti. Sic Latine *mantelium* & *mantile* ad te[...] das manus, idemque genus pallii, aut velamenti [...] Cap. act. 3. sc. 3. Neque fallaciis ullum *mantellum* [...] Utrunq; Hesyc. *χειρόμακτρον ἢ χειρεκμαγεῖον, μανδήλιον* [...] nu itidem *mantisa* vel *mantissa* Vox Luciliana. Expo[...] *additamentum*, Cic. & Festo: Græce *προσθήκη*, *ἐπίμετρον*. Scal. in Fest. *Mantisa*, non est Tuscum: sed purum [...] Latinum, *Mantisa* pro *manutensa*. Ut *manuterium* [...] ni pro *manuterium*. *Tesum* antiqui pro *tensum* [...] bant: & *pesum* seu *pensum*: & *passum* pro *pansum*. [...] tur *mantisa* seu *mantissa*, quod melius est, & extat in [...] busdam veteribus editionibus, dictum pro *manutensa*: pro eo, quod manu porrigitur, præter id, quod ad[...] dus exigitur. Ut sit *mantisa* caro, vel *mantisa* [...] *χειρότονον κρέας.* Porrigitur enim manu, non datur [...] dere. Porro *mantisam* pro *mantesam* dictum non m[...] bitur, qui scit veteres *pertisum* pro *pertesum* & simili[...] dixisse. Scal. l. 1. L. L. 34. Plaut. Cur. act. 3. *summanare* à manu, furari. *Manus* enim instrumentum est. [...] eadem *ministro*, quasi *manistro*. Quomodo etiam [...] bræis *manus* est idem quod *ministerium*. Exod. 4. [...] Lev. 8. 36. Ut à manu *summanare*: ita ab eodem Pla[...] factum est *evolare* pro eripere; à vola: ut & *involare* pro eripere: à vola: ut & *involare* Catullo: *Remitte* [...] *lium mihi meum, quod involasti.* Quomodo & illud Te[...] rentii: Vix me contineo, quin ei *involem* in capillum à nonnullis exponitur, pro *volam iniiciam*, aut man[...] Gloss. *Involat*, *κλέπτει*. Est autem *vola* cavum in me[...] dia manu: sicuti Hebr. כַּף, itidem vola est, seu cavi[...] tas manuum, à כָּפַף. i. e. curvavit, flexit. Latinu[...] *Vola* fit à Græco *βολὴ*, *βολα*: unde etiam in Papia & [...] is *Bola* legitur. Scal. l. 1. Hist. de Anim. c. 14. *Vola* [...] est. Cava manus planities: quasi *funda* manus, à [...] ita dicta, *βάλλω βέβολα*: *volares* lapides. & *volema* [...] inde. Hæc Scal. *Volema*, scilic. quod *volam* manus im[...] pleant. Germ itidem Faustbieren. Et hinc Virg. [...] org. *gravibusq́; volemis*. Plin. l. 15. c. 15. *Manus* appel[...] Græci

Græcis χείρ. *Enchiridion*, ἐγχειρίδιον, quod in manu, ut pugio, liber. Hesych. ἐγχειρίδια τὰ ἐν χειρί. *Chirotheca*, qua manus induitur. Ἀντίχειρ, quasi manus altera sit, aut pro tota manu. Idque ob præstantiam & robur. Quo respectu Romanis appellatur *pollex*: quia præ cæteris dignitate ac viribus valeat. Macrob. l. 7. c. 13. Lactant. de opif. Dei c. 10. *Polleo* idem est, quod multus sum virib. Est enim *Polleo* à πολλός: quia multa ad robur necessaria, ut dicitur: συμφερτὴ κρείσσων ἀρετή: vis unita fortior, i. e. ex multis complicata. A polleo est & *pollen*, quia flos farinæ pollens & nobilior. A pollen *polenta*: eliso L. ut mamilla à mamma. Estque farina frumenti tosti. Ovid. 5. Met. *Dulce dedit, tosta quod coxerat ante polenta.* Neq; enim *testa* legitur. Turneb. l. 12. c. 8.

Marchio est vox è medio Germaniæ orta. *Marcgrab* aut Marggraff. C. n. & G invicem sæpe permutantur, ut *cygnus*, *cycnus*. Germanis significat eum, qui limiti regionis cuipiam præfectus. *Marc* n. est limes. *Marchiæ*, quasi dicas *Limentanea*, à March dictæ sunt: inquit Joh. Cuspin. in procem. Austriæ. *Grabe* non est à fodiendo: sed à graw/i.e. canus, vel senex Senes n. officiis ejusmodi præsint, & quidem tales qui senes omnino sint, i. e. tam ætate, quàm prudentia & moribus, ut Aristot. annotat. Multi enim excesserunt quidem *pueritiam*, sed non *puerilitatem*. Burgrav / i. e. arcis senator aut præpositus Burg à Græco *pyrgus*. Marg. Freher. orig. Palat. c. 2. Ut à Burgo sive castro præsidioq; factus est *Burggrabius*: à Marcha vel limite *Margrabius*: à Landa vel provincia *Landgrabius*: à Centena *Centgrabius*, (ne & *Gograbios*, & *Dychgrabios*, aliosq; id genus addam) ita & à *Palatio* vel curia *Pfaltzgrabus* Pfaltzgreven / ut olim scribere solebant. Glossæ vet. *Palatinus*, *Palensgrebe*. Ita Palatium vertit Otfridus *Palinza*: & Pilati curiam atq; tribunal *Palinzhus*.

Mare, omni procul dubio ab Hebr. מָרָה, *marah*, seu מָרַר, *marar*: quorum utrumq; significat *amarus* fuit. מַר, *mar*, amarus. Mare a. est salsum & amarum. Virgil. 4. Georg. rorem dispergit amarum Lucret. *mare ponti*,

ponti, i. e. salsedo, aut amarities : vel mare amarum aut salsum. Gen 14. 3. *mare salis*. Homer.

----- Θεσσαι θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ.

Et sic Virg. 1. Georg. *freta ponti*, i.e. æstus, vel æstuantem pontum. Ex eodem fonte fit etiam *amarities*, amaror, *amarus*, *amarico*, Item Hebræa. *Mara*, i. e. πικρία amarities. *Maraja*; nomen viri 2. Esd. 11. amaritudo vel myrrha Domini. *Mari muth*, μαριμὼθ. amaritudo vel myrrha mortis. 1. Esd. 10. *Martha*, μάρθα, i. e. amaricans vel etiam provocans. *Mergo*, an à mari sit, diu dubitavi: stabilit me Jos. Scal. Ut à jure (inquit) *jurgo*: sic à mari *mergo*. Græcis καταποντίζω, itidem à πόντῳ. *Mergus* aliunde: Græcis αἴθυια. Ovid. 11. Metam:

Æquor amat, nomenq; tenet, quia mergitur *illo*.

A mari faciunt etiam *margo*: aut ab Hebr. גָּמַר, *gamar* si paululum transponas. A mari est item *muria*: ut Græc. ἅλμη. Liquor è sale resolutus. Scal. Auson. Lect. l. 2. c. aliud est *muria*, aliud *garum*, Græcè γάρον. Nam muria ex thynnorum, *garum* ex scombrorum tabe conficiebatur: quæ & liquaminis nomine & liquoris sociorum ... rabatur. At *muria* pauperum tantum erat: contra garum divitum, unde & *fastosum* à Mart. l. 13. ep. 102. vocatur. A muria arida ταρίχη piscium vocarunt Romani, quæ omnino uno nomine septentrionalium lingua hodie dicuntur Stockfisch. Nam, nisi denuo aqua macerata, ... de, aut bacillo verberata, non coquuntur. Hæc ille. A Virg. 10. Æn. *marmore* verso, i. e. mari. Nam Græcum est μάρμαρον. A nitore aquæ commotæ. Μαρμαίρειν enim micantis nitoris est, & significat splendorem jaculari: inde *Marmor*. Mare etiam vocatur *Pontus*, πόντος. Unde & *Pons* quibusdam : quia super aquas extenditur & terram cum terra jungit: quomodo γέφυρα dicitur quia supra aquas εἰς γέαν φέρει. Pontus aliis a πίω: quia in eo πνοαὶ καὶ ἄνεμοι. Aliis à πόνος Homer. πολλὰ δ' ὅγ' ἐν πόντῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν. Hinc epitheta maris, θάλασσα τρηχεῖα, ὀλοὴ, δυσηχὴς, πολύφλοισβος, ἰοειδής. *Pelagus*, πέλαγος: ap. Lucr. sæpe *Pelage*, πελάγη: à πέλας & γῆ quia circumlabitur orbem. Ni sit à פָּלַג, i. e. divisit in multas

multas partes: idque de aquis & fluminibus. Hinc & פֶּלֶג, rivus, fluvius, qui hinc inde manando quasi dividitur. Scal. l. 4. L. L. c. 89. *Pelagus*, quia πέλας ἄγει. Jam enim τὸ πέλας significat tractum ipsum. Et Callimachus quasi proverbio utitur in Apoll. hymno: οὐ φιλέω τὸν ἀοιδὸν ὃς οὐδ' ὅσα πόντος ἀείδει. Et apud Latinos *Maria* ac montes polliceri. Vulgo etiam dicimus, *Maria* de re immensa. Sic Catullus cum multa proposuisset, etiam majora fide, subdidit: Cætera sunt *maria*. Ad quod Jos. Scal. & Turnebus ita: illud (inquit) *maria* pro ingentibus & immensis possessionibus, dictum est. Ita ap. Sallust. Maria & montes polliceri, i. e. res maximas. Et θάλασσα ἀγαθῶν, in proverbio est, pro magna bonorum copia: χρυσοῦ πόντος. Hebræi quoque eodem proverbio utuntur. In Threnis Jer. Magna est, sicut mare, contritio tua: quis medebitur tibi? c. 2. 13. LXXII. ita: ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου, τίς ἰάσεταί σε? Magnum factum est poculum contritionis tuæ, quis medebitur tibi?

Margarita, μαργαρίτης. Tertull. ad Martyres: *Tanti vitrum, quanti margaritum.* Quo etiam utitur Tacitus in vita Agricolæ. Græci ab Indis accepisse nonnullis existimantur, qui מַר־גְּרִית, i. e. amaram crustam: vel בַּר־גְּרִית, i. e. puram, sinceram crustam, seu potius baccam appellant. Alias Heb. בַּר purum, genuinum, γνήσιον, significat גַּרְגְּרִים, *gargerim*, grana, vel baccas denotat. Unde & nomen *Barbara*, non à *barbarie*, factum est. Heb. גַּרְגְּרִים *gargerim*, Jes. 17. 6. i. e. baccæ, ut vertit Tremell. vel grana, quasi segmenta dicta, ap. Rabb. A גָּרַר secuit, item ruminavit. גֵּרָה, rumen, cibus ruminis. Hinc Græc. γράω. i. e. edo. Ap. Virg. in Culice: *conchea bacca* est margarita. Nam in *conchis* margaritæ conceptu roscido generantur. Unde *margaritiferæ conchæ* ap. Plin. Glossæ Isid. baccatum, *margaritatum*. Pers. Sat. 2 margaritam vocat *baccam conchæ*: & rursum Plinius. *Nucleos* quosdam corporum. Item Tertull *Concharum pustulam rotundam & verrucam.* Idem appellat & *pomum maris*: unde margarita à *mari* nonnullis ducitur.

Infimæ

Infimæ Latinitatis autores, nominatim interpres Horatii, margaritas dicunt *perulos*: quod nomen idioma nostrum servavit. Græci denique λίθους, i. e. lapides, & ὄρχεις: item ὀστᾶ, i. e. ossa Differentia inter *gemmam* & *margaritam* est, ut notat Auson. Popma: quod gemma est omnis lapillus preciosus cujuscumque coloris vel naturæ sit. *Margarita* concharum partus. Cic. in Verr. 6. Nego illam gemmam aut margaritam fuisse. Plin. erat auro gemmisque ac margaritis preciosum. Sueton. in Aug. Gemmasque ac margaritas. Utrisque vero boni autores nomen lapilli communiter tribuunt. Catull. luciduli deliciis lapides, i. e. *gemmæ*, Horat. Gemmas & lapides, i. e. *margaritas*. Tertull. de hab. mulieb. *Lapillos istos, qui cum auro superbiam jungunt, quid aliud interpreter, quam lapillos & calculos, eiusdem terræ minutalia.* Videatur etiam Salmuth. in Guid. Pancir. l. 1. deperd.

Mars (unde *Martinus*, i. e. bellicosus) ab ἄρης: quæ antiqua Syrorum prosapia exoritur, ut alibi notavimus. *Mavors* ap. Poetas, idem qui Mars: sicut & *Mamers*, Oscorum lingua: item *Camers*, A Mars, *Mamers*, *Camers*, veluti nomina Heæmantica ap. Hebræos formantur. Mamers, *Mamertus*, i. e. πολέμιος, στρατιωτικός: quomodo & *Martialis* dicitur Sueton. in Jul. Cæs. *Mamertum Æmilium*. Quidam legunt, *Mamercum Æmilium*. Et sic ap. Plutarch. Dion. Halicarn. Fest. aliosque Μάμερκος: Mamercus. Quod ut rejiciendũ non puto; ita autoritate originis potius videtur, *Mamertus*: ut & codicum aliquot. Etiam Lycophroni. Μαμερτὸς. item à Mamertus *Mamertini* ap. Liv. Plin. aliis. Et in Strab ἐκ ὀλίγων δ' ὑπὲρ Μαμερτίνων τι φῦλον. A Marte etiam dictus Martius.

Ovid. 3. Fast.

--- Patrioq; vocat de nomine mensem:
Dicitur hæc pietas grata fuisse Deo.

Ab ἄρης & πάγος, fit *Areopagus*, Ἄρειος πάγος, i. e. martius collis seu clivus. *Areopagitæ* sunt judices gravissimi & justissimi, inde nominati.

Marschallus, Mareschalcus, Marschalck/ est equorum magister. Mare est equus: Schalck servus *Lutherus*. Nullum (inquit)) nomen fœdius est corruptum per Itali-

ve.

rei scriptorculos. Est enim id, quod mehrer/ seu Major, & Stalherr/ qui est magister equitum Mehrstalherr/ major equitum magister Gorop. l. 2. orig. Mar/ i.e. equus: *Meri*, equa; quod posterius adhuc in usu est. *Scalc.* non simpliciter cujusque rei peritum signat, sed sic peritum; ut & callidus sit, & in arte, quam tenet, astutus. Ut ita sit *Marschalcus*, magister equorum industrius & callidus. Videatur Kilian. in Lex. Belln. latino.

Marsupium, μαρσύπιον ἢ μάρσιπον: à μάρσυπ@, *crumena*. Hæc à κρεμάω, quia sit pendula. Plaut. amph. Ut bene nummatum servaretur *marsupium*. A crumena fecerunt *crumenisecа* (Aristoph. in Ranis act. 3. sc. 1. βαλλαντιοτόμ@:) sicut *fœnisecа* ap. Pers. *Fœnisecium*, ap. Varr. & Columel. Similiter ut *crumena* à κρεμάω: ita *Bulga* à μολγὸς, βολγὸς: levi mutatione: i. e. *bulga*, sacculus scorteus.

Massa, Scal. c. 28. L. L. derivat à μᾶζα, quæ est communis, ac vulgaris quidam cibus è farina, ut notat Athen. l. 14. Plin. μάζαν interpreratur offam. A μασάομαι: aut à μάττω, μάσσω: vel ex Hebr. מַצָּה, *mazzah*, i. e. placenta, panis non fermentatus, ex farina & aqua, aut etiam lacte. Radix ponitur מָצַץ, *mazaz*, i. e. expressit manib. liquorem. C. Rhod, l. 9. c. 12. *Amazones*, pro pauperiorib. tenuiori promiscuoq; utentibus victu ap. Græcorum scientissimos reperias, veluti qui *mazam* non habeant. Sed & *Amazones* ipsæ possent videri inde appellationem ducere, quod nec Eustathio displicet: quoniam lacertis ac testudinibus, & id genus bestiis alerentur. At tritum quod à μάζω, i. e. mamma commodè ducatur nomen. Hinc Servius notat Amazones à Tatiano *Unimammas* vocari. Et ap. Plaut est: Classiam *Unimammiam*. *Mamma*, μάμμα & μάμμη, unde & μαμμᾶν, *mammare*, vox puerorum A mamma, *mamilla*, i.e. parva mamma. *Mamillana ficus* ap. Plin. l. 15. c. 18. à similitudine mammæ. Proprie ergo *mamma* erit officina lactis: οὖθαρ Hom. ὑπήελον Suidæ. Inde *mamma* est etiam mater & nutrix, quæ *mammam* præbet. Var. Cato de liberis educandis: *matrē mammam, patrem tatam* vocant. Eustath. in Iliad. ξ: μάμμην Ἀττικοὶ ἢ μαμμαίαν τὴν μητέρα καλοῦσι. Quod etiam Suidas

nota-

notavit. Interim omnia illa (μάμμη, mamma, G. Memme/Hebr. אם, Em) sunt è lallo primæ ac blan... tis oratulæ orta Hebr. דד, māma, דדים, mamma ... minarum: unde τιτθὸς, τιτθὴ, seu τίτθη, τιτθίς, & Latin... ta: nisi Græcor. τέκνα malis.

Massaris, uva quæ ex vite silvestri cum flore dec... in Africa: Plin. l. 12. c. ult. quæ in Africa fit ad m... tantum pertinet, vocaturq; *Massaris*, Ab Hebr. ... succus uvarum, uti quidem Avenarius conjicit.

Mastix, non mastyx, μάστιξ: *mastigia*, ab Heb. ... flagellavit, cruentavit. *Mastigia* ap. Plaut. i. e. m... dignus: qua notione *verbero furcifer* & similia dicun...

Mater Dorice μάτηρ: communiter μήτηρ, à μάω ... ab Heb. אם, *em*, *mem*, *me*, *ma*, quod est lallantium... *Materia*, quia in corporum generatione aut σ... bet se instar *matris*. Quippe est ἀρχὴ παθητική: & à Ph... sophis μήτηρ καὶ τιθήνη καὶ ὑπόθεσις appellatur. A mater *matrona*: ut à patre patronus. Itaque Isidorus non... l. 9. c. 8. matrona est, quæ jam nupsit, & dicta matro... quasi *mater nati*, vel quia jam mater fieri potest. ... est cauda, seu terminatio. Quibusdam proprie dicit... quæ in matrimonium cum viro convenisset, quoad i... matrimonio maneret, etiamsi liberi nondum nati ... rent: Agell. l. 17. c. 6. Cedren. τὰς σώφρονας γυναῖκας ... τρώνας ἐκάλουν. A mater *Matrimonium*, proprie quod a... matrem pertinet: ut à pater patrimonium. *Matrix*... matre: ut Græc. μήτρα à μήτηρ. Arist. l. 1. hist. anim. ... τ̃ θήλεος ἴδιον μέρος, ὑστέρα. Ut à pater, patruus, *patrue... lis*: Sic etiam à mater factum est, *matruelis*, ap. Marti... A frater *fratruelis*, ap. Isid. *Fratrueles*, inquit, mater... ræ filii sunt l. 9. orig. c. 6. *Matertera* quasi *mater altera* matris soror, Fest. *Commater* ap. Paul. Melifs Poetam... sicut *compater*. i. e. quæ una cum fœmina, quæ peperit... sobolis mater est: ob institutionem & curam. Δημήτηρ quasi γῆ μήτηρ, i. e. Ceres. Platoni quasi διδοῦσα μήτηρ, i. e. mater exhibens. Galeno, Oppiano, aliis δημήτηρ sumitur pro frumentis. *Metropolis*, μητρόπολις, est matrix ...

ma...

mater aliarum urbium. Quomodo ap. Hebr. אֵם, mater, itidem notat metropolin. 2. Sam. 20. 19. Jer. 15. 8. Et נָשִׁים i.e. fœminæ, etiam significant majores urbes Jes. 3. 9. Uti rursum ex ordine τῶν πρός τι minora opida vocantur *filiæ*, בָּנוֹת Jud. 11. 26.

Mathematica, à μανθάνω. Est nomen γενικὸν & εἰδικὸν disciplinarum. Uno verbo μάθημα est disciplina. Quur vero peculiariter Matheseas titulo honorentur ex scientiæ, quæ quantitatem ἐξ ἀφαιρέσεως considerant, causa hæc est: non quia discuntur: quæ enim ars non discitur? sed κατ' ἐξοχὴν, quod, cum aliæ disciplinæ sine doctore, propria diligentia, dici possint; solæ mathematicæ non cognoscantur, nisi præeunte aliquo, cujus solertia succidantur repreta, & exurantur, & superciliosa complanentur aspreta, ut loquitur Rhodig. l. 7. c. 30. Τὸ μαθεῖν ex Heb. לָמַד, *lamad, mad*, i. e. didicit. Unde & Judæorum *Thalmuth, Talmud*, תַּלְמוּד, est disciplina, μάθησις, discipulus, μανθάνων, 1. Paral. 25. 8. לִמּוּד est eruditus, disciplina, eruditio.

Matthias & *Mattheus* vigore originis idem designant à מָתַח, id est, traxit, expandit. Aliis quasi Donum DEI: à מַתָּן, i. e. donarium. Ex quo descendit etiam *Nathan*. Rad. est נָתַן, i. e. donavit. Θεόδωρος: δῶρον τοῦ θεοῦ: inversim *Dorotheus* δωρόθεος & *Dorothea* Θεοδότος: *Adeodatus*, ap. Augustin. Hebr. *Elhanan*.

Mattici, ita dicebãtur Gulones, non quasi *Malatici*, sententia Festi: sed à ματτύα, quæ vox significat edulia, opipara, vel delicias ciborum. Etiam malas antiquitus vocabant ματύας. Athen. l. 14. dinosoph. ματτύη est πᾶν τὸ πολυτελὲς ἔδεσμα. Rhodig. l. 9. c. 12. Hinc ματτυάζειν, hoc est, ματτύας coquere aut pinsitare. Ματτύα à verbo μάσσω, μάττω: unde etiam *Mactra*, μάκτρα. Μάσσω originis Hebr. uti paulo ante in *Massa* vidimus. Apud Latinos est *mattya*, vel etiam *mattea*, non aliunde quam à ματτύα. Aliis tamen magis arridet *mactea*, quasi à *mactando*: ut sint cupediæ, quibus mactabatur convivium, & tragemata ἐπαικλα. Sueton. in Calig. c. 38. *Benena-*

tas [illegible] misit. Alii legunt *matteas.* Inde & dem[illegible] *[illegible]* ap. Arnob. l. 7. Martial. *Inter quadrup[illegible] [illegible] prima lepus.* Ita enim recte Gruterus edid[illegible] Palatinis & Bongarsii. Nam qui substituerunt, -- *primus lepus*, non videntur intellexisse vocem *ma*[illegible] vero *gloria* ibi loci minus proprium: nec conven[illegible] [illegible] ut qui leporem ibi inter optimas ciborum [illegible] numerat. Et ita scite Jos. Scal. expressit: *[illegible] τῶν ἐδεσμάτων λαγώς.* Etiam idem Martialis admisit [illegible] cem l. 10. *Te mattya sola juvat.* In quem locum v[illegible] etiam Matth. Raderus.

Maturus, nihil aliud signat, quam percoctum [illegible] naturali. At id tam in serotino quam tempestivo [illegible] nitur. Non est eadem in hoc licentia significandi [illegible] adverbio est, cum dicimus: aliquid *mature* fieri. Na[illegible] iam imperfecta quædam matur[illegible] [illegible]uat: at ipsa non [illegible] ra. Docet hoc origo vocis. A diei siquidem temp[illegible] ēta est, nempe à mane, cui præest *matuta* dea, inquit [illegible] in Theoph. de plan. Gloss. *maturum ὥριμον* signi[illegible] docet Virg. 1. Geor. Multa forent quæ mox cœ[illegible] peranda sereno. *Maturare* datur, i. e. tempe[illegible] cere. Agell. l. 10. c. 11.

Maurus est idem, qui niger. Et regio ac popul[illegible] nigredine dictus: *Mauritania* Mauri. Μαυρ[illegible] Lapides vetusti & nummus æreus Græcus ΜΑΥΡΕΤ[illegible] exhibent. Etiam inde Μαυρίτιος, *Mauritius*: a colo[illegible] forsan origine. *Maurus* est ab Heb. מְעָרָה, id e[illegible] obscurus, niger, spelunca. Scal. ita ad hunc v[illegible] Manilii l. 4. -- *Mauritania nomen oris habet, t[illegible] suo fert ipsa colore*, notat: Nam μαυρὸς (*inquit*,) Græ[illegible] co dixerunt. Itaque μαυρίτης *Maurita.* Græca in[illegible] Latina *Mauritaniæ*. *Mauricatim* extulit Laberius [illegible] Sed potius [illegible] dicuntur, ut [illegible] dem igitur nomen loci μαυρέεις seu μαυρὸς: ut [illegible] [illegible] illic *Morion* est gemma quæ nigerrimo colore [illegible] cet ap. Plin. l. 37. c. 10. Plaut. Pœn. Act. 1. sc. 5. *F[illegible] pugnis totam faciam ut sit morula*, i. e. nigra, instar [illegible]

Qu[illegible]

Quod etiam cætera firmant. *Itaque replebo atritate, atrius multo ut siet, Quam Ægyptii.* Maurus, *morus*: ut plaustrum, plostrum, ut aula olla. *Maurulus, morulus.* Sed libri & omnes meæ (inquit ibi Taubm.) præter Brix habent *merulea*, i. e. tota nigra, ut avis merula. Quod notat & Lambinus è suis & Turn. l. 10. c. 24. itemq; Aldrov. l. 16. Ornithol. Interim in textu Taubm. retinet *Merula*: & eidem ex Camerario. Ac omnino Comicus videtur alludere Maurorum colorem; cum è vestigio etiam Ægyptior. qui (ut loquitur Petron.) tincti colore noctis h. e. nigri itidem, meminerit.

Mecœnas, ποικιλόγραφον est. Maxima pars rectius scribere existimat *Mæcenas*, μαικήνας, e Dione, & priscis tabulis. Sed non credo: nisi rationem hujus scriptionis adjungat comitem. Nam tabulis, & monumentis antiquis, quæ ab indoctis scriptoribus aut pictoribus elaborata, ut hodie apud nos fit, quantum fidei insit, omnibus innotuit. Præsertim ubi dissensus: sicuti hic *Mæcenas* per *OE* in prima scriptum non semel in antiquis & libris & lapidibus inveniri, Turnebus asserit. Sed nec Græci μαίκηνας ubique: verum etiam μηκήνας. Et inscitia scriptorum facile potuit fieri trajectio, *H* in *OI*: quod exempla testantur innumera. Ratio nostra firma est: Mecœnas à μὴ & κοινὸς, i. e. singularis, non plebejus non unus è multis, supra vulgum patronus. Hæc enim significat *Mecœnas*, & antiq. & recentium usurpatione. Quod si talem suæ scriptionis causam illi alteri dederint, quis non assentiatur? Atque ecce nonnulli jam dant manus, conceduntque *Mecœnas* scribi posse à μὴ κοινὸς: quod non novus, sed antiquis, aut atavis editus sit regibus, ex Horatio.

Medica mala, μηδικὰ μῆλα, ἢ κεδρόμηλα, *Citria mala.* Ab Heb. est μηδία regio מָדַי, fuit filius Japheti, à quo regio, quam incoluit, dicta Gen. 10. 2.

Meditari, μελετᾶν mutata liquida: Scal. c. 28. L.L.

Virg. 1. Ecl.

——*Musam meditaris avena.*

Ad quod Pomp. Sabin. *meditari* canere est, ut meminit

nit Plinius. Potius est, cum cura effingis, exerces, ... tas. Nuspiam vero *meditari* est canere.

Medium, μέσον: quod inter extrema consistit. *Med...* quia in medio ossis. *Mensa* quasi *Mesa* (& hodie ... spanis est mensa) quia in medio poneretur, ap. Var... Plutarch. symp. 8. q. 6. μένσαν ... τ̃ τράπεζαν τ̃ ἐν μέσ... σταῦς. Et alludit Maro 3. Æn. Aula in *medio*. Ejusdem ... *medioxomum*, i. e. mediocre: prius dicebant *mediotu...* ut Plaut. Cist. act. 2. s. 1. dictum à medio *mediotu...* sicut *à quoto*, *quotumum*. Ap. Plaut. in pseud. act. ... *quotumæ* sunt ædes? *Mesenterion*, μεσέντερον: Galenus ... dit ita nominari, quod sit in medio intestinorum ... catum, ait Rhodig. l. 4. Antiq. c. 14. Non, ut Cicero, ... *dium* intestinum, quasi peculiare sit intestinum: l. ... Nat. Aristot. l. 1. hist. animal. c. 19. ὑπὲρ τῶν ἐντέρων μεσεντέριόν ἐστι. At illud J. C. Scal. Sane, *inquit*, non re... det etymon, ὑπὲρ τῶν ἐντέρων: & tamen dicitur μεσ... ἐντέρων. Neque tam *supra* ut dicimus nos; aut *supr...* male dicit Theodorus: quam *sub* intestinis est: & ... quasi quædam eorum: non enim tot sese simus posse... stinere. Hæc ille. *Dimidium*, *dimidiatum*, quasi *disme...* *tum*, & inter partes duas pares divisum: Agell. l. 3. ... *Meridies*, olim *Mediidies* In sacris Act. 26. 13. μέσης ... Cic. ad Brut. ipsum meridiem, qvur non *medidiem*? C... do, quod erat insuavius. Igitur εὐφωνίας ἕνεκα muta... elementa. Et quia μέρος & μέσον & medium cogna... rant, ait Scal. c. 22. L. L. Camerar. probl. etym. decur... Quur *Meridies* dictus *dies medius*? utrum duplex ve... bum? ut Græcum μεσημβρία, sic est ad svavitatem so... quasi modificatum, qvum *Medidies* ingratius videre... quemadmodum Cicero Orat. sensit. Et idem in Græ... nomine cernitur. Nam ἀπὸ τ̃ ἡμέρας caderet simplici... μεσημερία: Unde Theocritus θυλμεσαμέριον dixit, *medi...* *diei tempus*. An vero recta & evidens compositio ... quod illo tempore nulla accessio ad lucem amplius ... neque eam quicquam quasi infuscet, quum sol altissime ... sit, & ideo merus, i. e. plenus atque sincerus dies d... tur. Hæc Camerar. *Meridies noctis*, pro medio no...

Varro Marcipore usurpavit: *Repente noctis circiter meridiem.* Licet æmulari? Sane quia res, quæ sunt mensuræ vocum, majoris fieri oportet, quam autoritatem: abstinendum est ab eo loquendi genere, si ἀκριβείας secteris, ne lux cum tenebris aut nocte confundatur. Subest ἀντίλεξις, meridies noctis, ut atramentum viride, σιδηρόξυλον. *Mediastinus* formatur ut clandestinus, matutinus: à *medius*: h. e. qui *in medio* versatur & obvia quæq; expedit. Had. Junio exponitur μεσοστάτης & μεσαύλιος. Ut à servatum servator: ita à *mediatum mediator*, ap. Theol. μεσίτης. Jud. 11. 10. שׁוֹמֵעַ בֵּינוֹתֵינוּ audiet vel cognoscet *inter nos*. LXXII. ὁ ἀκούων ἀνὰ μέσον ἡμῶν. Targum: *Testis inter nos*. Sed ad alia. *Meditrina* est deæ nomen, à *medendo*: quod à medio. Nunc idem, quod *medicina* Nobis Scal. in Theoph. Sanitas est in *modo*: unde & *medium* & *medicina*. Morbus enim secundum Aristotelem, ὑπερβολή. *Idem Insomn*: Habet proportionem virtus cum sanitate. Nam illa est animi: sanitas corporis quædam mediocritas. Itaq; sanitas & virtus in medio, una est: extrema vero ægritudines & vitia multa. Rectum enim unum: obliqua multa. Ab illo medio, sive mediocritate abscedunt corpora, atque in morbos cadunt. Ad id medium mediocritatemque ars ea, quæ corpora reducit, inde nomen adepta est sibi, ut à modo ac medio *medicina* diceretur. Etiam *medicina* de loco accipitur: uti *tonstrina*, *sutrina*, *officina* & ejus generis alia. Plaut. amph. act. 4. sc. 1, *In medicinis, in tonstrinis.* Ejusdem originis est etiam *Modus*, quod ἐν τῷ μέσῳ.

Horat. 1. Serm.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,

A modus modestia, i. e. nihil aliud, quàm virtus, si loquaris proprie. Virtus, ἐν μεσότητι, ap. Aristot. Plautus conjungit, *Virtutis modum*, most. a. 1. sc. 2. Græcis μέτριος, qui μέτρον servare amat. Et sic etiam Hebræis מִדָּה, *middah* quandoque est virtus, quia certo modo, μέτρῳ aut mensura determinetur, interque ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν via media ac regia incedat. Forma talis est: à modus *mode-*

stus : ut ab honos honestus : à tempus *tempestus* (unde *intempesta*) A modestus vero modestia. A modus *modius* : unde Græc μόδιος : *Modialis*, ap. Plaut. in C. A modus *modulus* Deminutum: & *modulor*, modulis quibusdam efficio, dimetior. A modus *moderor*, ut a fœnus fœneror, i. e. do, aut præscribo modum, aut normam agendi, quodcumq; & ubicumq; sit. Gloss. *Immodice*. ἄνευ ῥυθμοῦ. *Commodum*, i. e. *cum modo* : ubi nihil deest, nihil excedit. Neutrum utile vitæ humanæ, aut commodum. *Comicus* : Nimia omnia nimium exhibent negotium hominibus ex se. Et Hippocr. πᾶν τὸ πολὺ, πολέμιον τῇ φύσει. Jos. Scal. facit *modus* à μέδω, μέδιμνος, μόδιος. Verum principaliter omnia & medium & μέσον & cæt. oriuntur ex Heb. מַד, *mad*, i. e. metrum, modus. מִדָּה, mensura, modus. A Rad. מָדַד, *madad*, i. e. mensus est, certo modo aut medio distinxit.

Meio (cujus præteritum Diomedes *meii* esse dicit, in usu *minxi*) est ὀμιχέω, μίχω, ὀμίχματα : *milium* ... num. *Commictilis*, à commictum usurpavit P. Attelarius : si sciam quid vobis quasi servi comici *commictilis* i. e contemtibilis, seu contemtitii. Sic & simplex *mictilis*, ap. Lucret. sed *mictilis* hæc est merx. *Mingens* ad parietem, מַשְׁתִּין בְּקִיר, est descriptio canis, qui ... lato pede meiere ad parietem solet 1. Sam. 25. 22. ... Reg. 14. 10. & alibi.

Mel, μέλι. Ut à cor *corculum*, à ver *verculum*, ita ... *melculum*, h. e. dulce instar mellis & gratum. Plaut. Cas. fin. a 4. sc. 4. conjungit : *Meum corculum, melculum, verculum*. Alii malunt *melliculum*. Sed analogia & Priscianus τὸ *melculum* tuentur. A μέλι dicitur insula *Melita* ... mellisflua : hodie *maltha* dicitur. *Melimela*, quasi mellea poma; μῆλα. *Malum*, μῆλον, μᾶλον. Hinc Mart. l. ... *Infanti melimela dato*. Plin. l. 15. c. 14. *Musteis* a celeritate mitescendi ; quæ nunc *melimela* dicuntur à sapore ... Dioscor. l. 1. c. 161. μελίμηλα καὶ γλυκύμηλα. *Mala* ... cie, à specie aut rotunditate mali. *Malus* ... *malus* ... & postea in navi, κατ' ἐξοχὴν. Quum Homerus ...

ἀγλαοκάρπους: Empedocles ὑπέρφλοια τὰ μῆλα dixerit: exponitur in Plutarchi l. 5. Symp. q. 8. Ἀπὸ τοῦ ... ... ἀ μέλι: sicut *œnomel*, οἱ ὡμαλ: ... ... *Mel acœtum*, quod suo alveari non contentum, fluit: adeoque purum & maxime laudabile. Ἄκοιτον proprie sine κοίτη hoc est cubili, aut loco. Plin. l. ... c. 15. *In omni melle quod per se fluit appellatur ...*, ita inquam *acœtum* recte legitur contra ... conjecturam, qui legit ἀκμαῖον vel ἀκήλατον) ... ... est. Ponit Tremell & Jun. Ps. 19. 11. dulciora melle et quidem *acœto* melle.

Melchior est regius. מֶלֶךְ, rex. A מָלַךְ, regnavit. Ab eodem est & *Molech*, i e regnans: *Malchus*, Μάλχος, est rex. *Melcha* regina. *Melchias* rex Dominus *Melchisedek*, rex justitiæ. *Melchisua* rex salvator. Ut vero Melchior est rex. Sic *Caspar* significat scribam. סֹפֵר, est scriba. A סָפַר numeravit ordine, recensuit memoravit. Inde quoque *Siphra* in Arithmeticis. Quippe סֵפֶר est numerus. Aliis *Caspar* aut *Caßar* est præfectus ærarii, thesauri: à Chaldæorum גִּזְבָּר Esr 1. 8. Eruditiss. Casp Barth. l. 53. Adv. c. 4. Caspar putat esse ortus Germ. Gastpar / h. e. Philoxenus, hospitalis.

Meliom, ap. Fest. correcte. Jos. Scal. Tarentinum est *Melior*, ἀμείνων pro ἀμείνων, ... *menior*, quod postea *melior*. Ἀμείνων ab Heb הוֹעִיל profuit, bono fuit. At χείρων a יָרַע, malus fuit

Melis aut *Melia*, i. e hasta ap. Fest. μελία, i. e. fraxinus, arbor apta conficiendis hastis Unde pro hasta crebro capitur.

Melos, μέλος. Proprie est membrum, quod à natura, quasi divisum aut distinctum: item quod abscindi solet, ut in animal. Unde prius *melbrum*, postea *membrum*. Aut à μέλος per epenthesin μέμβλος: quomodo Eustath. ponit similiter μεμβλω pro μέλω. A poetis ... ... factum ex μέλομαι Apud Hesych μεμβλω ... ..., id est colligare. Et sic *membrum* à ... aut membrum prius *melbrum*: ut dixi. Scaliger in ...

aut.

hist. l. 1. c. 1. *membrum* à Gr. μεμερισμένον. Ratio [illegible] eodem tendit. A membrum fit *memorana*, quæ [illegible] membra: ut & σωμάτιον apud Græcos est *membrana*, [illegible] corpus ambiat. Ab Heb. מול i. e. præcidit, ampu[illegible] & capitur de membris tantum corporis. Sic apud Gr. μελίζειν est membratim concidere: διαμελισμὸς, conc[illegible] aut divisio in membra, διαμερισμός. Πλημμελὴς, cui [illegible] membrum, mutilus; à πλὴν πλημμέλημα defectus. [illegible] Musicis μέλος dicitur carmen, cantus; κατ᾽ ἐξαίρεσιν [illegible] pter membra legitimo ordine & modo distributa. C[illegible] merar. probl. etym. decur. 1. Μέλη unde? an sic dic[illegible] tur, quasi μερῶν ὅλον ὄντα, quod nimirum se tanquam [illegible] ta habeant ad *particulas*? Et propterea in corpore [illegible] nuncupantur quæcumque membra partes in se pecu[illegible] res alias continent, ut *Caput Crura, Manus*, denique [illegible] *cubitum integrum & Pectus*, ut ait Aristot. Forte etiam [illegible] dem ratione musica *mele* sive cantiones denominata [illegible] re, tanquam concentus & modorum partes conson[illegible] rursus hæc *Mele* τὸ μέλπειν de se pariunt, h. e. canere, [illegible] μέλη videlicet ἔπος, quasi quispiam cantionem sequ[illegible] catur. Hæc Camer.

Mens à μένος simpliciter. Aliis quasi *meminens*, à p[illegible] cipua illa muneris functione. Scal. Ex. 307. *Mens* [illegible] à motu dicta est, sicut neque *mentum*: ut est trivi[illegible] bus persuasum. Sed παρὰ τὸ μηνύειν. Unde & μνήμη [illegible] stea. Est enim *mens* indicatrix rationum. Sic *men*[illegible] pueri demonstrant, & muti, & qui aliis rebus int[illegible] sunt, neque libenter edunt vocem. Quod si faceta i[illegible] nia facile admittis: evocabuntur è Germania sub[illegible] ad Grammaticorum munitiones Dicimus enim *me*[illegible] tum **Kinn.** Quasi igitur à Græco sit, παρὰ τὸ κινε[illegible] Ut Græcum ἄνους καὶ ἄφρων: ita eadem notione *Amens* & *Demens* dicitur. Neque aliunde *Clemens*. Perotto à cla[illegible] tate mentis. Donato, qui *colit* mentem. Sed rectiu[illegible] *clino & mens*, quasi *clinemens*, postea *clemens*: h. e. q[illegible] facilè clinatur & flectitur in mente, ἤπιος. Etiam *Ve*[illegible] *mens à Ve* particula, & intendendi, & minuendi; q[illegible] *Vemens*, id est validæ mentis. Simile est quod *me*[illegible] pro

pro *me* antiqui literatores notant. Quinctil. l. 1. c. 9. Geminandi enim ratio fuit olim, & flatus interponi est solitus ad sustentandum sive etiam minuendum. Agel. l. 16. c. 5.

Mensis, à μὴν μηνὸς. Μήνη est luna. Dorice μάνα. Ab Heb. מָנָה, i. e. distribuit, numeravit, computavit. Omnis enim distributio annorum digeritur pro motu lunæ, & pro ratione mensium, qui à luna: nec tamen sole excluso, qui tanquam primaria fax ubi loquimur de cœlestibus, includitur. Sed & מְנִי, est ipsa luna, secundum aliquorum explicationem, aut Mercurius, aut insignior stella. Certe dum oritur è radice מָנָה, *manah*, unde & ἦμα: haut dubie designabit tale astrum, quod in dividendo temporis fluxu conspicuum sit & mortalibus notum: qualis luna. Jes. 65. 11. Qui instruitis ipsi Gad Meniam & impletis ipsi *Meni* libationem. Meni Avenario est *Mercurius*. LXXII. καὶ πληροῦντες τῇ τύχῃ κέρασμα. Vet. interpres: Qui ponitis *fortunæ* mensam & libatis super eam. *Pagnin*. Qui paratis exercitui cœli mensam, quique adimpletis numero stellarum libamen. *Tremel.* & Jun. Qui instruitis turmæ illi mensam quiq; impletis numeris illis libamen. *Et addit*: Hebraicè, *Numero illi*: Sed numeri pluraliter tantum hac significatione dicuntur: quib. velut exercitib. cœlum, terra & aqua instructa sunt, ut Gen. 2. 1. *Mensem*, ubi definit Cicero, etiam ad distributionem illam respicere videtur: Cursus lunæ (ait) quia *mensa* spatia conficiunt, menses nominantur: 3. de Nat. deor. Ergo μὴν, μήνη, mensis, μανακὸς, *almanac*, de quo ante; ex Hebræis non sine causa elicientur. *A mensis* est *mensurnus*: eà analogiâ, quæ in *diurnus*, in *diuturnus* & similib. conspicitur. Exstat hæc vox ap. autorem ad Herenn. & Boeth. E *mensurnus* videtur exstitisse *menstruus*, μηνιαῖος. *Semestre* quasi *semenstre*. Gloss. Philox. *Semenstris* ἑξαμηνιαῖος. *Semestre* à quodam alias erudito Viro positum est pro *semimenstruum*, sane perperam. Est enim à *senis mensibus*, i. e. spatium, quod sex menses amplectitur, *semissis* annis Græcis ἡμίετες aut ἑξάμηνον sicuti *Trimestre* à tribus mensibus.

Meo à νέω, quod est eo aut vado: N transeunte in vicinam M. Aut *meo* à μαίω. Et αι in E breve abire, satis probavit Scal L. L. Aut si facilius videatur, à μάω. Utrumque μαίω & μάω est quæro, cupio, item cupide vado: [illegible] tur *Meo* erit ἐμφατικὸν, h. e. cum quadam cupiditate [illegible] aut ultro citroque, quod est querentium ac cupientium. *Remeo*, i. e. revenio, sed inclusa quadam orexi. [illegible] Sinon Virgilianus.

Si patrios unquam remeassem victor ad Argos,

i. e. revenissem: quia id ex voto & animi mei sententia. *Vovi*: fors si qua tulisset. *Cupi*: quia patria illic [illegible] quia me promisi ultorem. A meo *meatus*: item *Commeatus* quid sit proprie, simplex docet: & Cæsar l. [illegible] Gall duobus commeatus exercitum reportare con[illegible] Postea pro cibariis, quorum egent trajectus vel commeatus. Gloss. παρέγ·μσις, ἐπισιτισμὸς, ἐξουία. Martin. [illegible] facit *mos, moris*. Ut ita *mos* sit *modus*, quo itur velut & vitur. Sic ap. Græc. ἔθω (ἔθος, mos) ab ἔω fit. Ap. Heb. similiter דֶּרֶךְ *dærech*, simul est via: & mos, consuetudo ratio Perott. *Mos* propriè definitur ratio vivendi consuetudine firmata: & per syncopen *à modus* deducitur Scal. in 1. de plan. Nihil est aliud *mos*, quàm *modus*; [illegible] tritis mediis elementis.

Mercor, unde commodius eruatur, quam è tabernis Hebr. vetustissimis, non intelligo. Ibi est מָכַר, *machar* *marc* i. e. vendidit merces, venditavit. Levis fiet literarum trajectio. מֶכֶר, i. e. venale mercimonium, mercatura, unde *commercia*. LXXII. vertunt Lev. 25. Deut. [illegible] πρᾶσις. *Mercurius*, quia præsit *mercibus*, aut quasi *Mercurius à* curandis mercibus, denominatur. Prolog. Amph. Plaut. ita:

Ut vos in vestris voltis mercimoniis
Emundis vendundisque me letum lucris
Afficere. Item: nunciis præsum & lucro.

Videatur etiam locus non contemnendus Isid. l. 8. c. [illegible] Quæritur an *Mercurii* media brevi sit enuncianda? Omnino. Sic enim Horat. *Mercuri* facunde nepos Atlantis. Nihil hic mendax & mendosa licentia po[illegible]

va[illegible]

valeat. Nec apocope vel ſynæreſis, i. e. coitio duarum ſyllabar. in unam, qualis tamen hic nulla (ut quidam exiſtimat) quidquam mediæ ſyllabæ officit. Et ut *mancipi* pro mancipii, correpte: ſic *Mercuri*, dicendum. Idem *Mercurius*, præter cætera, vocatur etiam *Cyllenius*, quod omnem rem ſermone, ſine manibus conficiat quibus partibus corporis qui carent, κυλλοὶ *Cylli* dicuntur, ait Feſt. i. e. claudi. Κυλλόω eſt claudum reddo. Item *Hermes* ἑρμῆς ab ἔρω. Hebræis אמר, *omer*, eſt eloquium ſermo; Si inde velis formare. Ab hermes etiam *hermulæ* deducitur. Joſ. Scalig. in Ætnam. *Qualis acervus*, notat: Acervi fiebant in quadriviis & triviis ad *Hermulas*, quas vocabant, h. e. Mercurii ſtatuas quadratas, jactis ex tempore lapidibus à pretereuntib. Qui acervi Mercurio ſacri erant. A quo dicti ἑρμακες à Græcis. Iſid. in Gloſſ. quæ ſunt adhuc in membranis: *Mercurii*, inquit, *lapidum congeries in cacumine collium*. Eos *hermacas* nunc hic intelligit. De quib. & Sibylla:

> Καὶ πετεινὰ σέβοντο καὶ ἑρπετὰ θηρία γαίης.
>
> Κὰν παρόδοισι λίθων συγχώματα ταῦτα σέβοντο.

Similes etiam monticelli ex lapide congeſto, qui pro terminis erigebantur, ab autorib. de agis limitandis, vocantur *ſcorpiones* quia in metam deſinebant. Σκορπίος enim Græcis dicitur etiam quidquid metam ac conum faſtigiatum eſt, ut tutulus crinium in pueris ita vocabatur. *Hæc ille*. Quæ pertinent (ut obiter addam) ad explicandum illud Prov. 26. 8. *Sicut qui mittit lapidem in acervum Mercurii: ita qui tribuit inſipienti honorem*. Ita enim habet vetus verſio. Non aliud arbitror (*inquit Lipſ. epiſt. 5. Cen. 5. Miſc.*) quam ad morem veterem alluſum: qui ſic habet. Mercurius viarum præſes, & Græcis ὅδιος, ἐνόδιος, ὁδηγὸς, in biviis aut triviis effingebatur trunco habitu, & in lapidem rudem, quadratum, quos Hermas Græci vocabant. Ii ſignum erant & indicina viæ: atque ubi non illi, moris ut lapides aliquot acervarentur, qui vicem eorum & uſum ſupplerent. Ita pauci illi conjecti aut diſpoſiti augebantur pietate, an ſuperſtitione, tranſeuntiũ: & Hebræus ille ſapiens nunc dicit, Beneficium aut honorem

norem

norem insipienti dare assimile esse illi, si quis in acerv-
talem lapidem velit jecisse. Nam beneficium quidem
viatori puta: sed nemo imputat, quia dator ignorat
tale in fatuo, cui beneficium confers, perdis. *Hæc L*
Similiter ap. Germ. restat vox Irmenseul: quâ ca
Mercurii statua insignitur. Ab *Irmen* sive *Hermin* (
licet ab *Hermes*) & Seul/ quod est statua: Uti etiam
tat Gobelinus Persona Cosmodro. c. 38. Aliis est
mendsul: aliis Erminsul & Ermensul: aliis Hormen
& Hermensul: uti c. 1. de Irmensula idolo Saxonum
mario Helmst. Meibom. disserit. Ipsa statua ex ve
ævo etiamnum hodie conspicitur ante presbyterium
summo templo Hildesh. Sed nos redimus ad ill
Prov. 26. Etsi verò *Mercurii acervum* vetus ponit
sio: tamen neque LXXII. interpretes, neque fon
Hebræi sic exprimuntur. In Græco est σφενδόνῃ, fun
Ut sensus sit: *Qui stulto tribuit gloriam, similis est*
fundæ lapidem preciosum immiserit: interprete qui
Elia Hutt. In Hebr. autem exstat מַרְגֵּמָה, *margem*
i. e. σωρὸς τῶν λίθων, acervus lapidum. *Abenar.* ita ver
Perinde ut si quis ligat lapidem in acervo. *Pagnin.* Sic
inclusio lapilli in acervo lapidum: sic qui dat stulto g
riam. *Tremel. & Jun.* Ut qui applicat lapidem balli
ita qui præbet stolido honorem facit. H. e. eodem in
terpretante, qui stolidi personæ aut verbis honor
habet indebitum, gladium porrigit manui furiosi
ei quodammodo arma subministrat ad nocendum, eu
que confirmat in malo: perinde ac si quis lapidem
missile quodvis gravissimum imponeret tormento ill
qui temere ejaculaturus esset. Hæc ille.

Merda. Horat. l. 1. Serm. *merdis* caput inquinet al
corvorem. A Gr. μέρδειν, privare, excernere. Μέρ
Doricum: alias μέρζω, integrum μερίζω, à μέρος, μ
Sed & Σμέρδω postea extitit, unde Σμερδνὸς & σμερ
& rursum σμερδαλέος. In Priap. *Smerdaleos certe m*
non munda vocatur. Ad illud, *Smerdaleos*, ita notat Sc
σμερδαλέος dictum censeo παρὰ τὸ σμέρδειν. Quod idem
est cum ἀμέρδειν & μέρδειν. Itaque plus erit σμερδαλ
qua

quam φονηρὸς, quum tamen cathedræ Grammaticor. fere omnes φοβερὸν tantum interpretentur. Non obſcurum quid ipſe velit, Ut autem ſuis, bovis muris ſtercus ſucerda, bucerda, mucerda: ſic hominis prius *homerda* dicta fuit. Hæc ille.

Merges, i. e. faſciculus ſpicarum. Ab Hebr. עֹמֶר, *homer*: vel עָמִיר, i. e. manipulus ariſtarum aut culmorum. עִמֵּר, manipulos fecit. *Mergæ* ſunt furcæ, aut ferramenta, quorum uſus tempore meſſis: à *merges* dictæ.

Merula à mero: quaſi *mera volans*, autoritate Varr. Iſidorus olim *Medulam* à *modulando* dictam perhibet. Sane rectius. *Merus* eſt ſolus, purus. Feſt. *merum* antiqui dicebant *Solum*. Quod etiam teſtatur Nonius. Gifan. in Ind. Luc. *Merum*, quid ſit, aut eo ut veteres uſi, paucos reperias, qui intelligant: nullum qui explicarit. Putant vulgo, nihil eſſe aliud, quam *ſolum*: & errant. *Merus* igitur à Lat. linguæ autorib. ponitur pro vero, præſtanti, non ficto, non ſimulato, pro inſigni & vehementi. Ita merum lac, in Lucretio, eſt recens, bonum, purum, putumque. Cic. Scelera mera loquitur. Idem, meras proſcriptiones, meros Sullas attendere. Idem meram bilem, mera monſtra nunciare: meros principes è ſchola Iſocratis exiiſſe: quem locum tentarunt ſcioli. Meros bellatores dixit Plaut. Hoc autem totum à Græcis ſumtum eſt: ap. quos admirabili venuſtate ἄκρατος ponitur; ἄκρατος ὀργὴ, ἄκρατον ψεῦδος. Hæc Gifan. Vir doctus, fateor, & magni æſtimandus: ſed cum Ariſtot. ὅπου προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν. Nam immerito vellicat eos, qui *merum* recte per *ſolum* & *purum* hactenus explicarunt. Quid cauſæ affert? Exempla: quæ omnia à nobis ſtant. Qui non credit, paululum examinet. Ita *merum* lac eſt, quod ſolum, purum, cui nihil aquæ admiſtum. *Merum* mel, i. e. ſolum, ſeparatum à cera, à ſordib. *Mera* ſcelera, i. e. ſola, citra virtutem. *Meri* principes, i. e. ſoli, excellentes, eximii. Hoc enim princeps. Monſtra *mera*, i. e. ſola, nil niſi monſtra. E.g. Inſula mera monſtra parit: quomo-

quomodo de sententia Gifanii expones? Non dices vera non præstantia non insignia, non vehementia: Et ... ineptum sit, si dicas: Insula parit vere, aut præstan... monstra: pro *meris*. Non satis facis. Non omne m... est quoque verum. Mendacia mera, dicimus. At ... non dicimus. Rectius in hunc modum: Insula mera m... stra parit, i. e multa monstra, nihil aliud quam mer... Namque *merum* multitudinem quandam, & ab ali... parationem ubique subinnuit. Aurum atque arg... tum *merum*, Plaut. i. e. solum nih nisi aurum atque ... g... teum. Plaut. Curc. damnum est *merum*. Adde ... quoque Si dicas: Fœmina ista meros enisa est mascul... Quid pro *Meros* ex Gifanio repones? Sunt quidem ve... non sunt ficti: sint etiam insignes, sint vehementes. ... ita quod cupis, quod res ipsa est, non exprimis: scil... fœminam solos masculos peperisse, non puellas: ... veros sive præstantes, sive insignes dixeris; certe non ... cludentur puellæ. Ergo ne ambigue loquaris, pro, *m...* substitue *solos*. Prudent. Perist. Stabat calce *mer...* calceis exutis. Quomodo in Sat. 6. Juven. *mero p...* ... & merus est solus. Et hæc nostra ἐξήγησις firma... quoque origine. Est quippe à μέρος, μερίζω. Ut ita ... *merum*. Et, quod *solum*, uti diximus, separatum, di... ctum ab aliis, quæ contraria sunt, quæ alioquin abesse ... lent: quomodo prisci utebantur, aut Fest. scilicet pro ... *lum*: quomodo Terent. in Phorm. Nihil habet nisi ... meram i. e, solam: quomodo denique τὸ ἄκρατον, i. e. ... mistum, solum, purum, à Græcis adhibetur.

Merum, propriè est vinum purum, ἄκρατον, non ... stum Integrè *vinum merum*. Scilicet à *merus*, qui pro... est solus, purus: ut paulo ante dictum. At *merum* pro ... no convenit etiam cum Chald. מְרִית, quod est vin... inebrians. Etiam cum Hebr. חֶמֶר *chæmer*, *mer*, quo... merum, vinum rubens: quasi luteum dictum, vel ... turbet cerebrum Quippe חֹמֶר, lutum & cæme... est. Thema חָמַר est turbari lutosum esse. Ratio ... promtu. Nam vinum, utut splendeat, è lutosa m... or...

oritur, & multum fecis (quæ lutum sapit) in se continet. LXXII. Heb חֶמֶר vertunt καλὸν Jes. 27. 2. ἄκρατον Ps. 74. 7. οἶνον, Dan 5. 1. & Deut. 32. 14. αἷμα σταφυλῆς ἔπιον οἶνον. At חֹמֶר iidem vertunt πηλὸν communiter, i. e. lutum aut cœnum. Simul testatur Hesych. τὸ οἶνον ab Jonibus dici πηλὸν. Ita Hebræor. & Græcor. nomenclatio aptè consentit. Etiam יַיִן vinum, cognationem habet cum τῷ יָוֵן i. e. cœnum, ἰλὺς, ut vertunt LXXII. Nec non τρὺξ notat vinum, juxtaque fecem vini Poll. l. 6. c. 2. Plutarch. sympos. 6. probl. 7. Videatur *Vinum*.

Mesancylum ap. Fest. & Turn. l. 19. c. 31. Græcè μεσάγκυλον, i. e. jaculum amentatum: ab ἀγκύλη. Inde *ancile*: quanquam Varro ab *ancisu*. Quia ista arma, ut Thracum, utrinque incisa erant. Ovid. 3. Fast.

Idque ancile *vocant, quod ab omni parte recisum,*
Quemque notes oculis, angulus omnis abest.

Gloss. *Ancyle* διπετὲς ὅπλον ἀσπιδίσκιον. Videatur Lip. l. 5. antiq. Lect. c. 16. Ut *ancile* ab *anicdo*: ita *incile* ab incido. Ulp. l. 70. ad edict. *Incile* est locus depressus ad latus fluminis, ex eo dictus, quod *incidatur*. Inciditur enim vel lapis vel terra, unde primum aqua ex flumine agi possit. Apul. l. 9. asini: Via tota, quam nocte confeceramus longe peiorem: quippini lacunosis *incilibus* voraginosam, partim stagnanti palude fluidam.

Mesopotamia, μεσοποταμία, est majoris Asiæ Syriæque pars inter amnes Tigridem & Euphraten, à septentrione Tauro excepta. Μέσος est medius: ποταμὸς fluvius. Nonnullis dicitur *Interamna*: scilicet ab amnibus. Lamprid. in Alexandro Severo. Hebr. ut Gen. 24. Deut. 23. Ps. 59. dicitur אֲרַם נַהֲרַיִם *Aram Naharaim*, i. e. Syra fluviorum: scilicet duorum. Nam dictio ipsa est dualis numeri. Ita Jos. 24. est in Hebræo *Ebur hanaar*, i. e. trans flumen.

Metallum. μέταλλον, σῶμα μεταλλευόμενον. Unde fit verbum μεταλλεύω, non contra. Eustath. ducit à μετὰ & ἄλλος: διὰ τὸ μετὰ τὰ ἄλλα τῶν κατὰ τὸν βίον χρησίμων ἐπινοηθῆναι τὴν ἐρευνᾶν αὐτῶν

αὐτῶν. Et Plin. l. 33. c. 6. Ubicunque una inventa est, non procul invenitur alia hoc quidem & m... fere materia, unde μέταλλα Græci videntur dixisse. ... revera est Hebr. מְטִיל, *metil*, quod est metallum, vel palus. Job. 40. 13. מְטִיל בַּרְזֶל LXXII. vertunt σίδηρος. Targum: *virga ferrea*. Hieron. *Lamina ferrea*. ... mel. & Jun. *vectis ferreus*.

Metaxa, à circuitu scilicet filorum: nam *meta* circ... tus dicitur, vel quod transferatur, inquit Isid. l. 19. ... potius Græc. est μέταξα, à μεταξὺ: aut à verbo. Gloss. *metaxa* σειρά: & *metaxa* ἡνία. Utitur ea voce Virtuv. l. ... 3. Et Martian. l. 39. D. de pign. & hypoth. Unde *metaxarii*, qui metaxam tractant, ap. Justinian. l. 8. C. ... tit. Scal. Ex. 158. s. 9. Juxta mare Caspium Stravitas, à qua sericæ texturæ cognomines celebran... Etiamnunc *Madeixa* Hispani, collecta in unum fila ... rici: idque voce antiquâ. *Metaxa* enim diceba... Cujac. in Cod. Justin. l. 10. tit. 8. metaxa rude est sericum & αὐτοφυὲς, nondum neque tinctum, neque in fila d... ctum.

Meteoron, μετέωρον à μετὰ & ἀείρω, vel ἀίρω vel αἰωρέω ... ab αἰώρα ἢ ἐώρα, i. e. sublimitas. Aliis à θεωρεῖν ut A... to: ab ὀρέω, ab ὄρος. At primum αὐτόθεν est. Pler... si unum & alterum excipias, in sublimi fiunt, vari... moventur. Hinc μετέωρον est dubium; trepidum, vari... Thucyd. Μετέωρος ἦν ἡ Ἑλλάς. Μετεωρίζειν est fluctuare Luc. 12. 29. Pro firmanda origine, sciendum, quod μετέωρα etiam *stellas* vocarint: quod notat in aditu l. 1. Manil. Scal. Poetice dicitur μετήορος pro μετέωρος. Iliad θ. ... αὖτε μετήορα πάντα γένοιτο. Igitur legitime etiam penultima correpte poni potest: sed in versu. Nam dum vulgus ait, in *Meteoris*: non loquitur more poetico, sed peculiari, & usitato: h. e. fatuo & inepto: & ideo erra...

Methodus, μέθοδος à μετά. *Ephodus*, ἔφοδος, ab ἐπί. *Periodus*, περίοδος à περί. *Synodus*, σύνοδος à σὺν & ὁδός. *Exodus* ... *Exordium*, ἐξόδιον: proprie est exitus, & finis cujusq... Ap. Varr. Apul. Juven. Sat. 6. qui secundam con...

ut ita frustra sint, qui ab ἀῶν faciant. ἦθος, ut etiam ἔθειν, ab Heb. אָרַח, venit, accurrit. Etiam עָרַח est ex significatione Chaldaicâ, transivit.

Metior. *Meta* est proprie congeries, seu strues in acutum tendens. Ita ajunt: & audio, sed præter verba nihil, quod persuadeat.

Aliter origo docet: aliter usus Autorum.

Lucretius apte: ——

Ut vertat *metas* ad solstitiales. Et enim *meta* proprie terminus, sed justo modo aut μέτρῳ peculiariter definitus. *A metari, metiri:* sicut stare stire. Et ubique ita reperies in omnium libris Ita *meta* lactis; *meta* fœni dicitur: quando lac, fœnum, è confuso, è disperso redigitur ad certum terminũ, aut modum aut figuram: qualis etiam fit, modo aliqua & certa. *Metrum* μέτρον. *Metreta* μετρητὴς ap. Budæum de asse l. 5. Proprie est mensor, à μετρέω: post etiam mensuræ genus. *Geometra*, γεωμέτρης: in Gloss. *Agrimensor.* *Symmetria* vox (Vitruv. & J. C. Scal. vocant *commensum*) magis congruit cum re, quam, *condecentia*, ut loquitur Cic. *Metior* igitur & *metor* à μετρέω Græcor. *Metari castra* dicuntur, quod metis diriguntur, autore Fest. *Metatores*, qui præcedentes locum eligunt Veget. l. 2. c. 7. quos alii & *antecessores* vocant itemque *mensores*. Onomast. P. Dan. Aureliani vetustiss. *Metatores* mansionum præparatores. Etiam in agrorum divisione & assignatione, modum metiebantur: quod *metari* appellabant. Unde Val. Cato, vel qui Autor Dirarum:

Pertica quæ nostros *metata* est impia agellos.

Virg. 2. Georg. — Pinguis agros *metabare* campi,

i.e. illos divides ac suis finibus & metis secabis. Hos agrimensores Plaut. in prologo Pœn. vocat *finitores*: ut & Cic. in Agraria. Ap. Horat. est *metata* porticus, i. e. mensurata & disposita, ut explicat Scholiastes ejus. Tertul. l. 1. c. 8. contra Marcion. Tempus arbiter & *metator* initii ac finis dicitur. Scal. l. 2. Lect. Auson. c. 24. Hospitium quod advenienti Hospiti paratur, ap. Romanos dicebatur

metatorium, ap. Græcos ἀσπασικὸν. Sane ex libr. XII. de *Metatis* & Epidemeticis, item Novella XXIX. *metatores* esse, qui advenientibus hospitibus loca pararant. Unde colligitur, quare *metatoria* epistola dicta. Nam in historia ecclesiastica hospitium episcopale advenæ excipiebantur, & vocatur à Græcis καταγώγιον ἐπισκοπικὸν; idem & ἀσπαστικὸς οἶκος, & metatorium dicitur. Hæc ille. Ap. Bedrenum & alios exstat Græce μιτάτον. Sed è Latino, uti solent. Legatur hîc etiam Lipsius de mil. Rom. dial. 12. Ultima denique origo τοῦ metari vel metiri vel μετρεῖν est Hebræa. מַד, *mad*, est mensura. מָדַד, est dimensus est, metatus est.

Meto, ab ἀμάω esse testantur deducta. Ut ἄμητος, messis. Hesych. ἀμαθεῖν, θερίζειν, metere. Et ἀμᾶν, θερίζειν, τοῦ ἅμα ἀνέχειν. Ab Heb. עָמַל, i. e. laboravit. Aut item אֲלֻמָּה manipulus, fascis. Ἄμαλλα, quod Græci ab ἀμάω trahunt, propius attingit: ut ita proprie sit manipulus, qualem messores colligunt & colligant.

Migro prima brevi: composita *emigro*, *semigro*, *commigro*. Ab Heb. מָגַר, *magar*, i. e. migravit, detrusit. Vel מָגוּר, *magur*, i. e. habitatio, peregrinatio. Gloss. migratio μετοίκησις. Latinum quoque cum casu invenias. Titium ap. Nonium: Quod pestes, senia, & jurgia ipsamet ædibus *emigrarunt*. Lucret. l. 5. Omnia *migrant*, *migrat*: quod dulcius & elegantius esset, censente Gifanio. In Noct. Att. Cassita nidum migrabat. Ita & Cicero & alii loquuti sunt, ait idem Gifanius.

Miles quibusdam, quasi *mollis* κατ' ἀντίφρασιν: aliis *moles*. Rectissime uuasi *millies*, i. e. de numero mille sive exercitu. Varro l. 4. *Milites*, quod trium millium primo legio fiebat, ac singulæ tribus, Tatiensium, Ramnium, Lucerum, millia singula militium mittebant. Et dum Virg. 12. Æn. ait: medius in *millibus* ardet, idem est, quod medios inter milites. Favet & huic sententiæ Eutropius, quod cum Romulus initio mille ex populo delectos armasset, à numero appellaverit *milites*. Cæterum nota errorem Frischlini, qui in sua Grammatica

facit *militem* gen. masc. quia sit virile officium. Atqui Amazones nonne bella gesserunt? Et Ovidius apertè: nova *miles* erat. Cæterum *mille* vel etiã *mile*, nonnemini dicitur à χίλιος, χιλιὰς *Chilias*: aliis ab Heb. אֶלֶף, ejusdem significatus. Quamquam non exigua hic opus mutatione. Aut ab Heb. מְלֹא, i.e. plenitudo, multitudo: qualis in millibus. Et pro multis aliquando *mille* dicuntur. *A* mille vero est *milium*, propter granulorum innumerabilem copiam: aliis à μελίνη, quod sit genus milii, aut mellei coloris. A mille item *milliare* & Gr. μίλιον, quod receperunt etiam Syri, מִילָא. Suid. μίλιον μέτρον γῆς. Plin. l. 24. c. 16. *Myriophyllon*, quod nostri *millefoliũ* vocant caulis est tener, similis fœniculo, plurimis foliis: unde & nomen accepit.

Milvus, vulgo milvius. Omnes nostri libri vet. (inquit Lambinus) habent *milvus*. Legendum autem τετρασυλλάβως, *miluus*, per διαίρεσιν. Idem affirmat de suis exemplaribus Gruter. Et Gifan. in Ind. Lucret. *Ostendit, non milvius, sed* miluus *dici*. Ovid. 2. *Met*. In veteri codice optimo:

Ut *volucris visis rapidissima miluus extis.*

Taubmannus monuit in comm. Plaut aul. a. 2. sc. 4. Sed de origine quid? Est ne quasi *molliter volans*, autore Isid. An à milio, secundum alios? An à sonitu, quem edit? Hoc sane postremum inter ista videtur optimum.

Mimus, μῖμος, ἀπὸ μιμεῖσθαι, Diomede autore dicitur. Donatus trahit à diuturna imitatione vilium rerum, & levium personarum. Παντόμιμος, rerum omnium imitator. Ἀρχίμιμος, princeps mimorum.

Mina & ejecto, I. *mna*, Plaut. Curc. act. 2. sc. 3. *triginta mnis*. Plin. l. 21. c. 34. *mna, quam nostri minam vocant, pendent drachmas Atticas centum*. Græcis itidem μνᾶ & μνᾶ: Ionicè μνέα. Rectà fluit ab Hebr. מָנֶה, *maneh*, i.e. *mina*, libra, pondo: uti Tremel. Jun. Buxtorf. & alii interpretantur. LXXII dedita opera ponunt μνᾶς 1. Reg. 10. 17. Esd. 2. Neh. & alibi. Sed μνᾶ & *mina* est prius, vigore originis Hebr. מָנֶה: à themate מָנָה numeravit, dinumeravit. *Mina sacra* antiqua conti-

nebat quinquaginta siclos sacros: centum vulgares. *Mina nova* Ezech. c. 45. 12. continebat sexaginta siclos centum viginti vulgares. adjecta nimirum sexta parte. Legatur Bud. de asse, G. Agric. Funger. in etymologico & imprimis C. Waser. l. 2. de antiq. Heb. numism.
Minæ, ἀπειλή: *minor* ἀπειλέω: commode etiam fluit ab Hebr. מָנַע, h. e. inhibuit prohibuit. LXXII. vertunt per κωλύειν, ἀποστρέφειν, συνέχειν, ἀφιστάναι. Propterea enim *minamur*, ut aliquem à propositio avertamus & ita cohibeamus. Similiter Græc. ἀπειλέω fit ab ἀπὸ & εἰλέω coarcto, cogo: idem etiam notat εἴλω & εἴργω: quod ap. Ilias etiam est εἴργω, κωλύω, arceo, prohibeo. Quod fit minis h. e. verbis ac gestibus terrentib. Sed & *minæ* in turribus ac muris, inde nominatæ. Virg. 4. Æn.—— *pendent opera interrupta minæque murorum ingentes.* Quia altitudine sua quasi *minari* videntur: Græcis θριγκοὶ, στεφανώματα, ἐπάλξεις. Turn. l. 3. Adv. sc. 14. *minæ significant partes illas murorum, in quibus sunt propugnacula hostibusque minantur.* Pomp. Sabin. *Minæ*, inquit, dicuntur *partes murorum eminentes*. Ammian. l. 24. *excelsitas minæ murorum.* Insuper quoque verbum *mino*, *minare* (ut & Græc. ἀμύνω, μύνω) oritur à dicto מָנַע, manah. Quippe *mino* est pello, propello, ante me pello: ut exponit Cujac. ad Jul. Paul. Recept. sent. l. 1. c. 1... & S... in 1. lib. Manilii. Ipsum *mino* in vulgata Biblior. versione crebro occurrit. Quod tamen ut obsoletum non adeo probat Beza in c. 3. 4. Jacobi. August. Tom... *Superbia angelos de cœlo projecit, homines de paradiso minavit.* Etiam *minare* ap. Apul. l. 3. metam. & *prominare* l. 9. conspicitur.

Minuo, μινύω & μινύθω: ab Hebr. מָנַע, manah. Aut à particula מִן, quæ imminutionē & στέρησιν notat. Ita μινὺς & μινυρὸς est parvus minutus. *Minuere* igitur est tollere quantitatem. *Minurio*, μινυρίζω, i. e. exili voce & ... queror, aut cavo. *Minuritio* inde de aviculis minoribus. A minutum *minutal*: sicuti à vectum vectigal. Tertull. *Minutalia regna*, l. 1. contra Marc. *Minor* & *minus* quoq...

quoque non aliunde. *Minime gentium*, pro eo, quod est omnium gentium judicio minime faciendum, Fest. Vel potius apud gentem nullam, aut nullibi gentium. Negatio vehemens. Sicuti *nullibi locorum*, *nusquam gentium*. Quam Scal. præclare de verbis *deminuo* & *diminuo* ex ori-differat, lege c. 95. L. L. Abusi sunt (inquit) veteres nomine *diminutionis*: nam *minuere* est tollere quantitatem. *Diminuere* igitur utrumque quantitatem statuit in diversa: at ab Homine cum dicis Homulum, decurtas potius, quam diminuis. Quæ fuit causa, ut illi consultius *deminuere* dicant. Est enim *diminutio* affectus consequens divisionem. Omne enim divisum ita minuitur, ut eadem quantitas minor dicatur, quoniam partes separentur: et in nominis *deminutivi* significatione nullæ extant partes. Cic. 2. de Nat. *Minerva* quod vel *minueret*, vel *minaretur*, nominata est. Præfero etymon à μένος. Et facile assentient, si, cujus dea olim fuerit habita, norint. Prius *Menerva*, post *Minerva*. Arnob. l. 3. adv. gent. putat *minervam*, quasi *meminervam*, quod veteres dixerint memoriam. Macrob. l. 1. Sat. c. 17. Sed alia videamus quæ à *minuo*, vel *minus* fluunt. Isid. Scal. in Conject. *mendum* à *minus*: ut à *manus mando* παρεγγυῶ. A *mendo*, *mendicus*, cui deest aliquid. Nam *mendum* proprie defectus. Itaque qui *minus*, quam opus est, dicit, is veritatem imminuit, diciturque *mendax*: h. e. qui falsum sciens dicit, fallendi causa. Sic *mendicum*, vocabant minus velum, quod in prora ponitur: Græcis est ὁ ἀρτέμων. Isid. l. 19. *Mendicus* dictus, quia *minus* habet, unde vitam degat. Sed rectius dicitur à *mendo*: quia *mendicus* μειονεκτεῖ τῶν βιωτικῶν, i. e destituitur vitæ degendæ subsidiis. A mendum est *emendare*, i. e. extra mendas ponere. Turn. l. 6. Adv. c 9. *Mina* ovis à M. Varr. de re rust. l. 2. c. 2. vocatur, quæ ventre est non lanato, sed glabro. Verum origo nominis quæritur, quam à *minus* deduci puto, ut sit, quæ *minus* habet *lanæ*. Argumento est, quod ap. Fest. l 11. Ælius *Minam* esse dicat vocitatam mammam alteram lacte beneficientem, velut *minorem* factam. Et quod hic in mamma: inibi in lana eadem tamē utrobiq; potestate.

Misceo, miscui, miscitum, & *miscitum.* Usus lenio... fecit pronunciationem, demto C radicali, *Mistum*: ... SC. in X concretis, *Mixtum.* Nihil enim aliud X ... SC. vel CS. Utitur τῷ *mixtum* ipse Cic. sic citante N... lio. Quem sequuntur & alii Latinè doctiss. Nomin... Lips. cent. 1. Ep. 22. Ut venena vinis *admixta.* E... sæpius. Etiam Gloss. *mixtura* μίγμα. Sic & ap. G... μίξις, i. e. mixtio: μικτὸς, mixtus: à μιγνύω, μίσγω, ... μι. Ab Heb. מָסַךְ, i. e. miscuit. Et מֶסֶךְ, mixtio. Ut ... co vacuus: sic à misceo *miscuus*: & quod usitatum *pro-scuus.* Qua analogia exstitit etiam *proficuus,* à pro... quo Beron. medici, aliiq; hodierni scriptores sæpe ... tur. Ap. antiquos non invenio.

Mitis qui facile mittit. Scal. in Arist. hist. anim. ... Mitem à rectitudine & simplicitate. Μίτον filum tex... res vocarunt, & qui ad directiones amussi utuntur: ... refusa ad mores significatio. Hæc ille. Mitis oppon... tenaci. *Promitto,* i. e. ante mitto: à *pro,* quod ... bis, quæ præcedunt. Ejus synonymon vulgo est *pol-liceor*: proprie ap. Ictos, cum ultro offerimus: & *pol-licitatio* solius offerentis promissio. Unde recte ill... Cas. Plaut. act. 3. sc. 2. operam uxoris polliceor ... Quasi *porro liceor.* Ut ita polliceor sit proprie emen... & exinde etiam aliud simile agentis. *Mitto* est ... μίτον, i. e. filum, duplicato T. Qui enim mittit, elo... inquit Scal. c. 26. L. L. Et *promissus* capillus est long... A μίτος πολύμιτος: Latinè *Polymitus,* i. e. è multis, aut variis filis. Sicuti *multitia,* quasi *multilicia* dicit, ... syllaba producta: quia è *multis liciis* texitur. Plin. l. 8. c. 48. plurimis liciis texere, quæ *polymita* appell... Alexandria instituit. Gloss. *Babulonicum,* ψιλὴ πολύμιτος. *Polymitas* Hebræis est vestis duorum generum. ... 19.19. Verbum (ut ad alia veniamus) *Amitto* vulgo est ... *do.* Plaut. utitur proprie in Capt. Et te & hunc *amitt...* hinc, i. e. ἀποπέμψω. Et quidem ut mittere, sic *amittere* est volentis: at perdere inviti & inscii. Plautum ... tur Terent. prius pecuniam omnem, quam à te *amit...* ...

Mium, i.e. aliquo mittas, vel amandes. Item Virg. 2. Æn.

— *Amissos hinc jam obliviscere Grajos.*

i. e. dimissos è castris. Neque enim perditi erant. *Omitto* & integrum *Obmitto*. Ita enim in antiq. scripturis inve-nitur. *Missus* cibi, teste nonio: quia mittitur seu imponitur mensæ. Ut à traho, tractum, tractus: ita à mitto, missum, *missus*. Et rursum ut à fissum, fissile, ap. Virg. ita à missum *missile*. Ergo *Missilia* ἐκ πηγῆς omnia significat, quæ mitti solent. Sueton. in Nerone: Sparsa & populo *missilia* omnium rerum per omnes dies, singula quotidie millia, avium cujusque generis multiplex penus tesseræ frumentariæ, festis aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, jumenta, atque etiam mansuetæ feræ, novissimè naves, insulæ, agri. Ab emitto, *emissum* fit *emissitius*. Hinc ap. Plaut. Aulul. a. 1. s. 1. *oculi emissitii*, h. e. qui hinc inde vertuntur, quasique emittuntur, etiam sua natura volubiles. Ita Apul. l. 2. Miles *Cuncta curiosis oculis arbitrabar.* Similiter ab *emissum* formatur *emissarius*, i. e. qui emittitur. Ita Plin. l. 17. c. 23. est *palmes emissarius*. Sirac. 33. 6. *equus emissarius* Græcè dicitur ἵππος εἰς ὀχείαν. Lev. 16. 21. *hircus emissarius*: Græce ἀποπομπαῖος: qui emittitur in desertum. Mich. 1. 14. *Dabit emissarios*. LXXII. ἐξαποστελλομένους, Quamvis pro Hebræo sonet: *Dato munera*: Nam שִׁלּוּחַ est munus, aut donum: & itidem habet nomen à *mittendo*: uti *missilia* ap. Latinos. שָׁלַח est misit, emisit. De *Missa* multi laborant, qualisnam vox sit. Quidam Pontificium illud idolum intuiti vel à מִסַּת, quod contributionem notat Deut. 16. Vel מָעֻזִּים, Dan. 11. 38. quod idem est ac summum robur, deduxere. Sed non opus. Etiam Deus roborum מָעֻזִּים ap. Danielem est verus Deus Israelis: quod συνέπεια contextus & ipse scopus abunde ostendit. Et *Missa* verè Latinum est, quamvis recens: & apud gentes etiam ille ritus &c. Polyd. Virg. l. 5. c. 12. In sacris Isidis unus ex sacerdotib. quem *Grammatea* vocant, solitus fuit renunciare præ foribus, ritu & sermone Græco, λαοῖς ἄφεσις·

populis *missio*. Plutarchus tradit inprimis consuevisse tempore Romanos peractis votis venerari deos, in templis sedere & permanere, usque dum sacerdos, ... pronunciasset. Dicitur ergo *missa* pro missio: sicut ... *missa*. Tertull. l. 4. contra Marc. Diximus de *re...* peccatorum. Cyprianus de bono patientiæ: Qui ... *missam* peccatorum erat daturus. Et l. 3. epist. ... blasphemat Spiritum S. *remissam* peccatorum non ... bet. Sed quur à mittendo tamen *missa*? Alii sa... eleemosynis vel collectis, quæ in Liturgia sacra mitte... bantur, hoc est. afferebantur, deinde pauperibus dab... tur, ut ex Tertul. Justino & aliis liquet. Alcuinus Paschasius à *transmissione* precum & oblationum per per ministerium & orationem sacerdotis ad De... Alii, à remissione peccatorum putant desumtum. ... è vetustis item scriptorib. colligunt, missam ab *emitten-dis* cathechumenis, energumenis & similib. & à *at-tendis* à sacro cœtu populis, dictam esse. In litur... quæ Chrysostomo tribuitur: Ante cantionem sym... apostolici diaconus clamat: Januas, Januas sapi... observemus, ne scilicet quis adsit sacris, qui inde ... ejecti sunt, & quibus interesse non licet. August. ... Temp. Serm. 237. & 244. & 251. Ecce post sermone... fit *missa* cathechumenis: manebunt fideles: uti p... bus de argumento hoc differit Hospin. Hist. Sacr... l. 2. c. 9. Et magnus ille Phil. Mornæus l. 1. Euch... 1. 3. 4. Nec non Casaub. contra Baron. Ex. 16. sect. ...

Mitra, μίτρα, Græco filo ducitur, ἀπὸ τῶν μίτων: qu... filis peculia iter constat. Aut ab Hebr. מַד, מִדָּה, q... est vestis aut tegumentum σύμμετρον & corpori cong... Quia vero *mitra* alias *vitta* Latinis est, διάδημα Græ... rectissime orietur ab Hebr. מֵיתָר i. e. funis, ... מֵיתָרִים, funes, nervi, Jer. 10. v. 10, Ps. 21. 13. Eu... μίτρα exponit ἀνάδημα ... τῆς κεφαλῆς, i. e. redimic... lum capitis: ταινίαν. fasciam. Ap. Homer. μίτρα etiam cingulum militare & quidem latius. Λύειν μίτρην ap. C... tul. *solvere zonam*.

Mœchus, plane Græcum μοιχὸς: qui alterius conjugium inquinat. *Mœchari* ap. Catull. Græce μοιχεύειν. Suidas etiam ponit μοιχάζω. Græc. μοιχὸς non incommode deducitur ab Hebr. מָחָה *machah*, quod est delere & corrumpere. LXXII. est ἀπαλείφειν. Etiam מָחַץ est percutere ac frangere. Chaldæis מְחָא est læsio & macula. Omnia τῷ μοιχῷ conveniunt.

Mollio, μαλακύνω, μαλακίζω, μαλάσσω: μαλακὸς mollis. Hebr. חָמַר, *chamal*, *mal*. i. e. mollis fuit Scal. Ex. 134. si nolim deducere molle παρὰ τὴν μαλάχην, & placeat argutari: dederim ei vocabulo principia sumta ex Aramæis. Illi enim liquida *Moim* vocant. Unde & Venetiæ regionis angulus, cum lintea aut lina macerant, in *Smoia* esse dicunt. Hebræis מַיִם, id est, aquæ. *Mollusca* est species nucis à mollitie: ap. Plin. l. 14. c. 22. *Mulceo* quasi *Molliceo* dicitur Perotto: sed melius à μαλκέω. Hebræis נִמְלַץ est suave aut dulce esse, permulcere. A mulceo est *mulsum* adjectiv. & *mulseum*. *Promulsis* dicta est cœna veteribus, ut Turneb. in Adverſ. l. 1. c. 24. & Lipſ. 3. antiq. lect. tradunt, quod ante *mulsum* daretur. Varro 3. rei ruſt: Fanus venit ad altaria, & mel ad principia convivii, & in secundam mensam administratur. Alii *promulsidem* ajunt: quod mulsi vice dabatur convivis ad ciendam appetentiam. Horat. accinit: 2. Serm. 4. sat.

---- *Vacuis committere venis*
Nil nisi lene decet: Leni præcordia mulso
Prolueris melius -- -

Legi etiam potest, quod hic notavit Fr. Jun. in Tertull. de Pall. c. 5.

Momar, Sicula vox, μῶμαρ: significat μέμψιν, αἶσχος. Plaut. in prol. Menæch: Quid tu, ò *momar*, Sicule homo, præsumis? ubi non tantum *momar*, sed & *Siculus* pro stulto, inquit Jos. Scal. Oritur vero à *Momus*, μῶμος. A Rad. Hebr. מוּם i. e. macula, vituperium reprehensio μῶμος, notam. Buxtorf. LXXII. Hebr. מוּם vertunt per μῶμος

Lev. 21. Num. 19. & alibi. Ἄμωμος Tertull. est *Inhitupe-rabilis* l. 4. contra Marcion.

Monachus, μοναχὸς: ut Hebr. בַּד, בָּדָד, quia soli-tarius, à μόνος. Ita & *monialis*. Ægyptii insignes in-ctimonia & solitarios vocabant *Nonnos* & *Nonnas*. ... etiam voces in Nomenclat. admisit Ad. Th. Siber. Et... Rhodiginus & quidem ex Hieronymo meminit l... Gloss. Arab. latin. *Nonnus* major. *Monas*, μονὰς, ... i. e. unitas : sicut τριὰς, Trias. *Monas*. Isidoro e... gularitas. In sancta lingua est מִין, i. e. solum, spec... quæ uni soli convenit : idea, quæ ab aliis subtracta ... Habet itaque non parum cognationis cum מָנָה, ... stribuit singulatim.

Moneo, (prius *maneo* dixerunt) ut scopulum ambigui-tatis effugerent & *mano* & *maneo* : à μνάω quasi μνά... i. e. in memoriam revoco: μέμνημαι, unde *memini*. ... Auson. & Sidon. epist. 10. *meminens*. Ex eodem fo... fluit *memor*, h. e. qui meminit : Græcis itidem μνήμων ... memor *memoria*, μνήμη : h. e. vis animæ, quà mem... sumus : quá servamus & retinemus ea, quæ beneficio ... suum percepimus. Scal. Ex. 307. f. 18. Memoria est vis a-nimæ communis ad retinendum tam rerum imagines ... e. phantasmata, quam notiones universales: easq; vel sim-plices vel complexas. Hæc ille. *Memoro*. μνημονεύω, est pro-priè *memor sum*. in memoriam reduco. Fest. *memorare* ... *nunc dicere*, *nunc memoriæ mandare*, Valla l. 3. El. c. ... confundit *memini* & *recordor*: quorum hoc majus est ... Quippe *memini* est simpliciter in memoria volvo, μι-μνήσκομαι: at *recordor* est cum motione cordis repeto. *Mne-mosynon*, μνημόσυνον : à μνάομαι. *Monumentum*, μνῆμα ... μνεῖον *Mentior* à *mentum*, & *meniscor* aut *miniscor* : qu... apparet in comminiscor & commentum. Ut ita *mentior* sit mente fingo, aut è mente promo contra ipsam rem. A... eodem inusitato *mentum* est etiam *mentio* : quomodo ... Græc. μνεία à μνάομαι. A *miniscor* fit quotidianum ... *Reminiscor*, i. e. in memoriam redeo. *Commini*... ... excogito, memoria agito : à *miniscor*, à Gr. μι... μ...

μιμνήσκω. Frequentativum est, *commentari*, commentator & similia. Gloss. *Commentum*, ἐνθύμημα, Sicuti *rementum* exstat in Glossario, i. e. ἀναμνησθεὶς. Et in Gloss. Isid. *ementum* excogitatio. Cæterum ex origine elicitur discrimen inter *moneo* & *hortor*. *Admoneo* & *commoneo* sunt verba memoriæ: *hortor* & *adhortor* sunt verba incitationis ac impulsionis. Scal. l. 3. poet. c. 105. ad consequendam movemur aut ea, quæ in mente nostra est, ratione: aut extrinsecus aliorum impulsu. Id vero dicitur *hortatio*, quia Græci sic loquuti sunt. Est enim ὁρμὴ impetus. ὄρω, i. e. excito, impello. Ab Heb. עור, *hur*, i. e. excitavit. Et רעם, est impetus, ὁρμή. A moneo est *monumentum*, quod ita scribitur κατ' ἀναλογίαν, ut *nocumentum*, *documentum*. Idque firmant etiam vet. libri & lapides: ap. Manut. Interim & monimentum toleratur, tanquam à *monitu*: sicut optimus & optumus, libens ac lubens, quo posteriori Comici imprimis utuntur. Cic. in Epist. ad C. Cæs. Quæ *monumenti* ratio sit, nomine ipso admoneor: ad *memoriam* magis spectare debet posteritatis; quam ad præsentis temporis gratiam. Plaut. Stich. act. 1. sc. 2. lora è corio bubulo, vocat *monumenta bubula*: ut quæ monent hominem officii. Videatur hîc etiam Briss. l. 7. de Form. Item à moneo, *monile*, quod loco μνήματος: ut à sedeo sedile, à caveo cavile. *Monedula* Scal. in Aristot. hist. anim. l. 9. c. 30. monedula nomen fuit augurum, quoniam esset oscen: *monere* autem loqui. Scal. ad Tibul. 5. Huc veniat *natalis avis*; notat: *avis* est cornix, quam concordiæ symbolon in nuptiis veteres invocabant. Natalis Dea est Juno, quæ est nuptialis, cujus ea ales in tutela est. Unde & *monetula* congener ejus avis dicitur: quia Juno *Moneta* cognominatur. Posterior ætas per D, *monedula*. A monendo *Moneta*. Cum enim, inquit Cic. 1. de divinat. terræ motus esset, ut sui plena procuratio fieret, vox ab æde Junonis ex arce exitit: quocirca Juno *moneta* cognominata est. Νόμισμα item *Moneta*: quia nota illa & de valore & de autore admonet.

Mons.

Mons, Scal. l.3. poet. c. 90. *Qui montem* à mon[illegible] non à movendo, quemadmodum illi, quibus co[illegible] cunt, sentiebant: quid enim moneat mons? sed à m[illegible] do *μένω, μενῶ, μέμονα*: unde *μόνος*, qui solus man[illegible] que abiisset. Et montes soli sunt, nec inhabitantur. [illegible] pro copia aut cumulo. Virg. 1. Æn. Præruptus [illegible] *mons*. Plaut. Pseud. act. 1. sc. 2. *montes* frument[illegible] maxima vi & copia. Terent. Phorm. act. 1. sc. 2. M[illegible] auri polliceris. Prudent. Peristeph. *Montes* moneta[illegible] ditos. Eadem notione sumitur & *mare*, *θάλασσα* [illegible] paulo ante notavimus. *Promontorium* est mons [illegible] mare eminens, quasi prominens mons, à *pro* & *mo*[illegible] ita Turneb. l.13. c.18. non rectè à *promineo* derivet, [illegible] etiam patitur analogia.

Monstrum, Cic pro S. Ros. Amer. *portentum at*[illegible] *strum certissimum est*. Ad illud Matth. Dress.: Mo[illegible] (inquit) *proprie est fœtus à specie sua degenerans*. [illegible] contra ipse Cic. communius esse docet, à monstra[illegible] de Nat. Deor. *monstra*, prædictiones, præsensiones re[illegible] futurarum, quid aliud declarant, nisi hominibus ea, [illegible] futura sunt, portendi, prædici? Ex quo illa *ostenta*, [illegible] *stra, portenta, prodigia* dicuntur. Idem 2. de div. po[illegible] torum exercitatissimi interpretes extiterunt. Quo[illegible] quidem vim, verba ipsa prudenter à majoribus po[illegible] declarant. Quia enim ostendunt, portendunt, m[illegible] strant, prædicunt: *ostenta, portenta, monstra, prodigia* [illegible] cuntur. Hæc ille. At falsissime *prodigium* facit à præ[illegible] Est enim à *prodigo*, i. e. quod ante agatur, & agat me[illegible] in cognitionem futuri. Ut *adagium* ab adigo: a[illegible] *gium* ab aqua & ago: ita *prodigium* quasi prodagi[illegible] Scal. in Theoph. de pl. *prodigium* est *σημεῖον* tem[illegible] gnificans: quod aruspicum prudentia disciplinaq; ex[illegible] tur. Dictum quod *porro agatur*, i. e. averrunc[illegible] Atqui *ostentum* rite dicitur ab *ostendo*: quia ei[illegible] signum aliquid omnino *ostendit* & futurum no[illegible] Ubi *portentum* a portendo: quod est *porro tendo* [illegible] præmonstro aliquid. Festus: Portenta, *quæ* [illegible] *porro tendatur, indicant*. Ostenta, *quæ tantum ost*[illegible]

sed redeo ad *monstrum*. A quo potius verbum, *monstro*, ducerem. *Monstrum* à *monitum*, *montum*: ut à rado, rasum, rastrum: à rodo, rosum, rostrum: à plaudo, plausum, plaustrum: à claudo, clausum, claustrum: à tondeo, tontum, tonstrum: quod tamen exolevit. ita à monitum *monstrum*. Fest. *Monstrum*, ut Ælius Stilo interpretatur, à *monendo* dictum est, velut *monestrum*. Gloss. *Monstrum*, τέρας, σημεῖον, παράδειγμα. Ut ita proprie *monstrum* nihil aliud sit, quam quod de aliquo & inprimis futuro monet: tanquam singulare monitum & documentum. Aristot. 4. de Gen. an. c.4. ἐστὶ γὰρ τὸ τέρας τῶν παρὰ φύσιν τι. παρὰ φύσιν δ᾽ οὐ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. Scal. Ex.221. *monstra sunt præter opera naturæ*. Veteres ut castrum, castellum: ita *monstrum*, *mostellum*, omisso N dixere: ut semestre pro semenstre. Ex quo Plauti *mostellaria*: quia in ea Poeta multa ridicula ciet: quo sensu quoque nominatur φάσμα. Gloss. φάσμα *mostellum*.

Moretum, μορητὸν: Attice μυττωτὸν. A μείρω, μόρος. Ob diversas partes, è quibus miscetur. *Mortarium*, in quo aliquid teritur: suspicor sic quasi *Moretarium* vocari, quod in eo *moreta* intritaque fiebant: unde & in quibusdam manuscriptis *Moretarium* integre reperimus. Unde contractum in *mortarium* tandem est vocabulum ipso usu: ut & à *morte* earum rerum, quæ teruntur, non desunt, qui putent deductum: sed ἀπειροκάλως. Jos. Scal. in Moret. Etymi ratio à Græca lingua. In ea μυσσωτὸν, & attice μυττωτὸν. Inde *Mosetum*: deinde pro *moseto*, *moretum*: ut *Valesius*, *Valerius*. Græci igitur μυσσωτοῦ nomine, nihil aliud, quam alliatum intritum intelligunt: ut & Latini quoque Hesych.: Μυττωτὸν τὸ διὰ σκορόδων τρίμμα τι ἐξ ἀρωμάτων πολλῶν συντιθέμενον. Diosc. lib 2. c.146. similia habet. Ovidius *herbosum moretum* ideo dixit.

Morticinus, altera longa: ut à vicus vicinus, à medicus medicinus, unde *medicina*: à formica *frmicinus* in Plauto: à clam clandestinus Sic à morte morticinus. Jos. Scal. *morticina* κρέα dicebantur. Etiam *morticinus* convicium

convicium erat in tetros & exſangui facie homines, q mortuos aut cadavera æmulentur, Plaut. in perſ. ... ſ. 4. Ap. Terent. eſt *cadaveroſa* facies. Plutarch cat νεκρώδεις. alias Græci δημιοπρᾶς καὶ δημιοπρατικούς. G. *morticina*, θνησιμαῖα. Lev. 22. 8. morticinum aut d... ptum ne comedito.

Morus, μωρὸς ἢ μῶρος, i. e. fatuus: παρὰ τὸ ὁρμᾶν, ... cæco impetu quaſi ruat. Μωραίνομαι, ſtultus fio, de... Matt. 5. 13. & Luc. 14. verſ. 34. ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρ... cum vero ſal infatuatus fuerit. Hein. Steph in pr... læſt. Haut, *inquit*, audivi unquam ullam de hoc... μωρανθῇ eſſe ortam ſuſpicionem. At mihi propem... μωρὸν aut ſaltim ὑπόμωρον videtur, credere μωρ... ipſis Evangeliſtis ſcriptum fuiſſe. Ac veteris int... tis autoritas (quæ & alibi magna eſt apud me) hanc... ſuſpicionem augere poteſt, vertentis, *Quod ſi ſal e... nuerit*; atque ita oſtendentis apertiſſime, ſe qu... illam lectionem non ſeqvutum eſſe. Hæc ille. V... omnia manuſcripta conſtanter μωρανθῇ præ ſe fe... quæ Steppanus idem induſtrioſiſſimus numero pl... contulit & accurate inſpexit: non autem μωρ... uti etiam Syrus interpres Melancht. Eraſm. Pagn... rias Mont. Tremell. Beza, & alii omnes tam ne... quam veteres per *infatuatus* vertunt. Neque tan... veteris interpretis autoritas, ut quem in locis innu... exorbitaſſe novimus. Neque τὸ *evaneſco* & μωραίνομ... qua huc quadrat. Ut quorum hoc eſt, mareſco, t... & quî ſali conveniat? Illud vero textui repugnat, qui... quitur non de ſale, qui *evanuerit* aut omnino ablatus... vel reſolutus: Sed de ejus corruptione, qui aptus ad ... liendum amplius non ſit. Etſi enim ſal alias acrimo... inſigni valet & putredinem indole nativa pellit: tam... ut omnia hæc ſublunaria, ita & ipſe tandem diut... ſitu & à contrariis corrumpitur viribus. Atque illud ... ρος dici ſolet *ſtupor*, ubi ſal fit ſtupidus, aut inſip... quaſi, aut inſulſus: Sicut Marcus explicat c. 9. v. 50. ... τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, i. e. cum vero ſal *inſulſus* fuerit ... ctus. Sal igitur ita corruptus, ut eo non uti amp...

rossis, κατὰ μεταφορὰν dicitur μωρὸς vel μωρανθεὶς: Sicuti & insulsus alioquin est fatuus, stultus: & contra, *sal*, *sales*, *salitus*, notant sapientiam ac circumspectionem.

Morus, μορέα. *Morum*. μόρον, fructus. Plin. l. 16. c. 26. *Morus, novissima urbanarum germinat, nec nisi exacto frigore, ob id dicta sapientissima arborum* In sancta lingua est בָּכָא, i. e. morus, arbor quæ producit baccas succi plenas. Ex quo Latin. est *Bacca*. Etiam *Sycomorus*, συκόμορέα: arbor foliis mori, quæ fructum fert figura ficus. A συκῆ & μορέα. Celso est *morosycos*. Itidem *Sycaminus*, συκάμινος, est morus. Συκάμινον morum. Hesych. συκάμινα, ἄβρωνα, βάτινα. Galeno βάτινα. Demetrius Ixio eadem putat esse συκάμινα & μόρα & dici συκάμινα, quasi σῦκον ἀμεινον. vel ab Hebr. שִׁקְמִים, Sicomori: Jes. 9.

Moses, Heb. מֹשֶׁה, *Mosche*, i. e. tractus vel eductus: scilicet ex aquis. Nota historia Exod. 2. 10. Eapropter ὑδογενὴς dicitur *Moses* in Orphaicis Onomacriti. Quia ex aqua retractus & ita quasi de novo *genitus* fuit. Thema est מָשָׁה, *maschah*, i. e. traxit, protraxit. Tertull. vet. interpres & alii scribunt, *Moyses*: etiam μωϋσῆς habent LXXII Græci. *Quædam exemplaria Marci* 9. 5. μωϋσεῖ *scriptum habebant*, inquit Beza. Philo Judæus de vita Mosis l. 1. τὸ ὕδωρ Μῶς (alii μῶ vel μῶϋ legunt) ὀνομάζουσιν Αἰγύπτιοι. Josephus lib. 1. contra Appion. *Verum nomen significat ex aqua servatum* Μωϋσῆν: τὸ γὰρ ὕδωρ οἱ Αἰγύπτιοι Μῶϋ καλοῦσιν. Idem libr. 2. antiq. Jud. c. 5. aquam Ægyptii *Mo*, Μῶ, vocant: *Yses*, Τωϋς, vero servatos. Quare composita voce ex utrisque, hoc ipsum nomen *Mosi* impositum fuit. Idque sequitur etiam Cl. Alexandr. l. 1. Strom. At rectius est *Moses*. Scribitur enim Hebræis מֹשֶׁה, *mosche*, h. e. extractus vel eductus, ἀνασπαστός. Quia ex aquis מְשִׁיתִהוּ extraxi eum, inquit filia Pharonis Exod. 2. vers. 10. Syris itidem *Muse* κατ᾽ ἐνλιτιχον. Et Græce legitur Μωσῆς in Novo Testamento quod Erasm. Heinr. Steph. Beza & Casaub. collatis inter se codicibus ediderunt. Porro *Monion* apud Ægyptios fuisse dictum confirmat Abben

Hezra,

Hezra, qui Hebræis *Mosche* appellatur: eoq; nomi... veterib. historiographis nominatum. Sed ille ut talia... metuimus. Nam *Monios* Ægyptiis sententia Trem... & Junii est rex ille *Menes*, cujus Herodot. Diod. Sic. & alii meminerunt.

Muccus, recte enim, c, geminatur, ut sit discrim... *Mucus*: Et *muccus* à *mugo*, ut succus à sugo. Est enim... cus id, quod alimenti causa sugi potest: ἀπὸ τοῦ... Pro *mugo* nunc *mungo*: ut tango, ranceo: pro tago... Mugo & mungo à μύσσω: muccus est μύξα. Μυκτὴρ... nasus, per quem muccus defluit. *Muccinium*, ... κτρον, quo abstergitur. Græc. vero μύσσω fit ab... מִיץ, *miz*, quod idem: veluti τὸ μύζω, i.e. sugo, à ... *mazah*, quod pariter idem. A *mugo* fit etiam ... qui etiam κέφαλος i. e. *capito* vocatur. Græcis ... est μύξων à μύξα, i. e muccus. Ratio evidens: quia ... gil aut μύξων suo *mucco* vescitur. Arist. l. 8. hist. ... c. 5. ἔστι δὲ ὁ μὲν κέφαλος ὃν καλοῦσί τινες χελλῶνα, πρόσγειος, ὁ δὲ περαίας, καὶ βόσκεται δὲ ὁ περαίας μύξαν τὴν ἀφ' αὑτοῦ ... τροφὴ ἐστὶν ἀεὶ. οἱ δὲ κέφαλοι, νεμόνται τὴν ἰλύν. διὸ καὶ ... καὶ βλεννώδεις εἰσὶν, id est, *interprete J. C. Scal.*: In ... nere *capitonum* is, quem *labeonem* vocant, litoralis... Alter autem procul incolit: atque hic quidem *suo* ... alitur. iccircoque semper jejunio inanis est. Capit... autem pascuntur limo ac propterea graves & cœnol... *Idem Scal. in Arist. hist. l. 2. c. 16.* Mugilum nom... multa Græcis & Italis. Latini hoc tantum norunt. N... *Cephali* vox Græca est. *Et mox*: Species digerit, κέ... κέστρέα, χελῶνα, μύξωνον. In quib. etiam ordinem ... ad vescendum. *Cephalum* præstantissimum: secundo... co κέστρέα: tertio *myxinos*: postremo χελῶνες. quos ... iam *bacchos* cognominat. Agnoscunt etiam *sargum* ... ter mugiles: alium à sargo, de quo Oppianus. ... ambiguitatem ut tollant, *sargonem* non *sargum* nom... runt. Sicuti *myxonem*, quem supra *myxinum*, alii ... Præterea aliam quoque speciem, quam φεραῖον appel... Ac *Chelonem* quidem propter terram degere, aliq... lo & limo: *pheræum* autem procul à terra & ali *suo* ...

ubi videris, an sit *myxon*. Autores enim diversis nominibus sæpe eandem speciem repræsentant: dum nihil volunt omittere. Hæc Scal.

Mucus, C, simplici, i. e. μύξα. *Mucidus*, εὐρώδης ἢ σηπτός, ut panis mucidus: scilicet è situ diuturno. Signate Juven. Sat. 14. Mucida cœrulei panis consumere frusta. Oritur ex Heb. מַק, mucus fœtidus, mucor. Affine est מָקַק & מוּק, tumere aut mucidum fieri. Ut & Latina *mucus*, *muceo*, *mucesco* cognata sunt τῷ *maceo*, *macis*, *macesco*, *marceo*, *marcesco*.

Mucro. Serv. ad illud Virg. 11. Æn.

----- *Alto stat vulnere mucro.*

Hinc (ait) apparet, *mucronem* esse cujuslibet teli acumen. Et Lex. Calep. *mucro* proprie cuspis & acumen ensis ac telorum. Id est, τὸ μικρὸν, unde mucro. Nihil enim tenuius, aut μικρότερον, quam extremum in ense, aut quovis alio.

Lucret.

Ancipiti quoniam mucrone utrimque notantur.

Id est, fine, sive extremo, quod parvum, μικρόν: Ergo figurate capitur *mucro*, pro gladio ipso aut ense. Μικρὸν Dorice effertur μικκόν: unde *Mica*, quæ exiguum notat frustulum, τὸ μικρόν.

Mulgeo, μέλγω & ἀμέλγω. Testatur compositum βουμολγός, *Bumulgus*. A verbo fit etiam *mulctra*, h. e. vas in quo mulgetur. A mulgeo, non est *promulgo*, sed quasi *provulgo* à vulgus. Vel rectius à προμυλογέω. Ut promulgare, sit in publico, aut in conventu aliquid proponere, vel dicere: quod innuit τὸ πρὸ & ὁμῶ.

Mulier, quasi *mollier*: a *mollitie* hujus sexus. Quod molle, varium, & mutabile. 1. Pet. 3. 7. ἀσθενέστερον σκεῦος. Tertia in obliquis rite corripitur. Mart. l. 1. ep. Amethystinasque *mulierum* vocat vestes, correpto E. Nec exemplum contrarium ex erudita antiquitate ostenditur. Qui Priscianum allegant, si ipsius non quidem verba, sed mentem æstimaverint, hinc illum facile ablegabunt, inquit Taubmanus.

Mullare, quod vet. Latini pro suere capiebant, à [illegible] λεῖν, i.e. suere. Item *mulleos* calceos à *mullando* dicte[illegible] De *mulleis calceis*, quorum etiam meminit Festus, pro lixè agit Turneb. l. 19. c. 24. & Ravard. l. 1. Var. c. 8. Huc remissum volo lectorem. *Mullus* autem à [illegible] λ@, apud Athen. Fenestella ap. Plinium l. 9. c. [illegible] colore *mulleorum* calceamentorum dici putat. [illegible] c. 6. *mullus* dicitur quasi *mollis*: scilicet à mollitia [illegible]

Multare à *multum*. Ubicumque enim positum [illegible] tur, τὸ πολὺ innuit. Ut *multare* aliquem verberi[illegible] Ter. act. 1. sc. 2. Adel. *multabit usque ad mortem*, [illegible] tam multis plagis confecit, ut de vita periclitare[illegible] *Multa*, ζημία: quod *multa* imperabantur, teste Var[illegible] 4. L. L. Etiam libri vet. ac lapides, *Multa*, exhibe[illegible] teste Manut. Itaque ne scribas cum plebe *Mulcta*, [illegible] *ctare*. Quanquam hoc tolerari in Repub. Latina [illegible] si idem sit, quod frequenter *mulgere* à *mulctum*. Sca[illegible] Conject. Veteres *Multare*, i. e. numerare dicebant quanquam propriè est polliceri in auctionib. [illegible] *multum* vero à מְלָא *male* plenum esse com[illegible] ri. Quod LXXII. etiam Gen. 41. 19. 2. Reg. 23. 7. [illegible] πλῆθος vertunt.

Murex, *Buccinum* videtur *Petro Bellon*. *Cenom*. lib. [illegible] de aquatil. fluxisse à Græc. κήρυξ, levi admissa mu[illegible] tiuncula. *Buccinum* (inquit) nominant alii: vel [illegible] *buccis* admodum sonos musicos edat, vel quod *bucc*[illegible] flare tibicines cogat. Plin. l. 9. c. 36. *Buccinum* [illegible] *concha*, *ad similitudinem ejus buccini, quo sonus editur*, [illegible] *de & causa nomini*.

Ovid. 1. metam.

---- Cava *buccina* sumitur illi
Tortilis in latum quæ turbine surgit ab imo.

Gloss. *Murices*, κήρυκες, τεφύχια, Isid. l. 12. c. 6. [illegible] *rex* cochlea est maris, dicta ab acumine & asperitate[illegible] quæ alio nomine conchilium nominatur. An potius [illegible] cumina petrarum sic à murice concha dicuntur: [illegible] ut *muria* à mari: sic etiam inde *murex* videtur d[illegible] qu[illegible]

quasi *marex*. Quia autem vertigo conchæ in acutum tendit: ideo etiam murex significat acumina sive res quasdam acutas. Serv. ad illud Virg. 5 Æn. & acuto in *murice* remi; notat, saxi acumen eminens per tranquillitatem: cum alibi significet piscem, cujus succo purpura tingitur. Isid. iterum l. 16. orig. c. 3. *Murices* petræ in litore, similes muricibus vivis, acutissimæ & navibus perniciosæ. Amplius & *murices* sunt tribuli, i. e. aculei ferrei, quos Galli *chaussetrappe*, Germ. Fußangel nominant. Val. Max. l. 3. Suadentibus quibusdam, ut circa moenia urbis, quam obsideret, ferreos *murices* spargeret. Vulgus intuemur, inquit, arva, quib. adhuc impressæ belluinorum plantæ, *muricatos* (quod ajunt) sigillavere gressus. Ap. Q. Curt. l. 4. Bion quidam transfuga nunciat regi, *murices* ferreos in terram defodisse Darium: ut plurib. monet præstantiss. noster Rittersh. in l. 6. Salviani.

Murmur. Dum paulo attentius Naturæ rerum, aut saltim propria cognoscuntur, eo meliora nomina exstant. Nempe quæ justa literarum proportione ac qualitate res ipsas veluti pingant. Quæ caussa, quod etiam advena, cui tamen res aliqua notæ, audita ejusmodi voce, quid significetur, ocius intelligat. Talia vocant Græci πεποιημένα: quia cum natura, aut è natura rerum veluti facta sint.

Lucretius.

---- *Varios linguæ sonitus natura subegit Mittere.*

Et vero propterea omnium fere optima. Quo enim signum rectius suo fungitur officio, i. e. indicat: eo præstantius merito. Huc conscribam aliquot, quæ inter prima efferuntur: ut sententia nostra muniatur, contra sciolos atq; zoilos, qui ex occulto vituperant, si tale quid inaudiunt: ipsi non prodeunt, sed latent, & ut proverbium habet, ἐθ' ὁρνται, ἐθ' ἀλίσκεται. Talia sunt *murmur*, *murmurare*, μορμύρειν, βορβορύζειν, τονθορύζειν. Et German. Murren. Isidor. gloss. *Murrare*, murmurare. Audis indignationem & vocem ipsam murmurantis. Quinctil. l. 8. c. 6. Sunt plurima ita posita ab his, qui ser-

monem primi fecerunt, aptantes affectibus vocem. Nam *mugitus* & *sibilus* & *murmur* inde venerunt.

Lucret. graphice:

---- *Graviter sub murmure mugit.*

Et lib. 6.

---- *Murmura Percurrunt cœlum.*

Item Persius:

---- *Nec clauso murmure raucus.*

Mitius istis sonant, θρυλλεῖν, θρύλλος: κελαρύζειν, λαλ- ζειν, ψιθυρίζειν, καχλάζειν. Efficax vero est τὸ βρον- βροντή. Nec non *fremere*, βρέμειν. *Fremitus*, βρέμος. *Bro- mius*, βρόμιος, i. e. Bacchus. Et *Bromia* ap. Comic. *Frendere*, βρύχειν est dentes vi quadam collidere, aut fre- mere. Ap. Heb. חָרַק, *chārak*, i. e. frenduit. Ipse sonus verbi æmulatur. Et Maro, 3. 8. 10. Æn.

Dentibus infrendens ----

Satis proprie. Nam quod Servius ait proprium esse a- prorum, & poni ibi translate, nihil probat. Nobis tamen Poetæ, quam naturæ ductus potior; & instar causæ maximæ. Postea autem *frendere* est *frangere*: quia fit dentib. Hinc *frendere fabam*: & *fresa faba*, ... Etiam *Nefrens*, *nefrendis* & *nefrendus*, puer vel senex, qui alimenta dentibus frendere, i. e. frangere nequit. Aptissime quoque rem suam significat τὸ ῥέγχειν, ron- chare: ῥόγχος, *Rhonchus*. Idque tum propter R, tum propter halitum, quem ducit sopitus, & propter O so- norum. Causa hæc est. In somno calor quasi vocatur ad interiora membra, & cor etiam calidis ac fuliginosis ha- litibus magis obsidetur, quam in vigilia. Unde sopitus respirare gravius & quandoque etiam rhonchos ducere solet. Sed & attende *Bombum*, βόμβον, unde βόμβυξ, *bombyx*: & βομβύλη apis, sic dicta à susurro: uti etiam ap. Hebr. דְּבוֹרָה, *deborah*, apis ab eodem susurro, quasi loquela (à דָּבַר loqui) nominatur. Iste Lucretii versus singulari cura ita factus, ut gravitatem soni ex se feras: *Et reboat raucum retrocita barbara bombum*. *Bombilo*, aut *bombo* βομβῶ: βόμβαξ. Item *bombalio* ...

aliun-

aliunde. Et hujus generis *Crembalum*, κρέμβαλον. Et adhuc mollius *Cymbalon*. Isid. l. 3. cap. 21. Græci dicunt cymbala *ballematica*. A βάλζειν, quod est, ut ait Suid. τὰ κύμβαλα κτύπειν. Item signatissima vox est *bombarda*: quasi bombus ardens, machina illa πυρέκβολος, πυρβόλος. Annales superiores dicunt *Lombardam*, teste Lips. in Poliorc. Similiter *bronteum*, βροντεῖον, à fragore, quasi quodam tonitru. Item *Sclopetum* à *sclopus*: quando spiritus cum impetu erumpit: aut *stloppus*, stloppetum; ut magis intendatur.

Pers. Sat. 5.

Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.

Sic enim habent vet. membranæ. *Ruspari* & *corruspari* Plautinum, & in Festo ac Nonio est quærere, scrutari, aut aliud quid agere strepitu excitato, qui ab R. V. S. P. quasi pingitur. Ut cum librum avidè evolvimus. Tertull. de pall. *Alibi stipantem copiam, alibi deserentem, runcare atque ruspare consuluit.*

Paul. Meliss. Poeta.

------ Palma ruspante poemata versas.

Simile est Græc. ῥάσσειν: ubi quid amputamus, aut vi abscindimus: & σπαράσσειν. Et Hebr. רָצַץ, i. e. quassavit. Sic σμαραγεῖν est rerum strepentium, vel stridentium: ut & ῥαχαγεῖν: adhuc illo fortius, συῤῥαθαγεῖν. Nec ab istis aliena: ῥοθεῖν, ῥόθος: ῥοιζεῖν, ῥοῖζος. Et Hebr. עָרַץ, item רָעַשׁ, & רָצָא & similia. Ab S ficta sunt, σιωπᾷν, σιγᾷν, *silere*: ut observat etiam Fronto, & Perottus. Plaut. in pœnulo conjungit: *Sileteq. & tacite atq. animum advertite.* A σιγάω est *Sigaleon*.

Ausonius:

Aut tua Sigâleon Ægyptius oscula signet.

Si enim nota silentii, quod facile & celeriter audiatur propter sibilum, qui penitrabilis. Hinc & Hebr. הָסָה, i. e. siluit: etiam inde σιγᾷ, modica mutatione. Etiam שְׁלָא Chald. & Syris est cessare, vacare, quiescere: immo quoque silere. Ut Marci 4. 39. שְׁלִי σιώπα, sile.

Insuper ST indicentis silentium, ap. Comicos. [illegible] ob strepitum ac sibilum literæ S factum est [illegible] quitus *sifilo*. Gr. σιφλόω, i. e. ignominiâ afficio. [illegible] est irrisio, vituperium: contractè è [illegible]. Itidem Hebr. est שִׁבֹּלֶת *schibbolcth*, sibilus aquarum fluctus quasi sibilans: item sibilus, qui è tibia & [illegible] Ut *sibilare*: ita exstitit quoque σίζειν: cum ferrum candens, aut candela aquæ inditur.

Lucret. attigit:

Ut calidis candens ferrum, è fornacibus olim
Stridit, ubi in gelidum properè demersimus imbrem.

Stridit, i. e. σίζει. Ap. Aristoph. τὸ σπίζειν est [illegible] stigare, vocare. Quod nobis hodieque usitatiss. [illegible] ψιττάζειν est sonare illud ψίττα pastorum, quo greges permulcent & incitant, σίττα, φίττα, ψίττα. *Tussis* a [illegible] sione, quâ thorax tussientis movetur, & ita quid [illegible] spirandi instrumentis molestum accidit, expellitur. [illegible] iam *Tussis* exstitit propter V, quod sono obtusiore: [illegible] propter sibilum duplicem, SS. Sicut Græcanicum βήσσειν, βήττειν, i. e. tussire. Ut asperius sonet: βρύσσειν βρύττειν. Porro τὸ σπίζειν est serpentis, quæ sibilat, [illegible] que avis, quæ inde σπίνος, & σπίζα appellatur. Τὸ [illegible] est radere. Eustathius fictum ait e sonitu ξ. Ut Hebr. קָצַץ, è litera ץ. Verbum τραυλίζειν est balbi, vel balbutientis ὁ τραυλὸς balbus.

Lucret.

Balba loqui non quit, traulizi ——

Ejusdem significatus est & ψελλίζειν. ψελλός. Insuper ἐλελίζειν καὶ ἀλαλάζειν est militum, & aliorum ubi res bene gesta. Ut Heb. צָהַל, *zahal*. Item ποππύζειν, & [illegible] ζειν: πόππυξ sibilantis est & blandè demulcentis. Ut [illegible] ποππύζειν Hesych. ποππύσματα, κολακεύματα. Latinè poppyzo, aut poppysso. Ποππυσμὸς, *poppysmus*. Ita blandientis quoque τὸ εἶα, *Eja*. Literæ omnes molliculæ & suaves. *Halare*, ut Græcor. ἀάζειν, genitum est [illegible] tione, dumque os aliquanto diducitur cum flatu validiori. Βαβάζειν, inaniter blaterantium est, vel nugantium.

tium. Unde & eadem forma Latin. *babare*. Gloss. *Babit* γωυζῶ, Gloss. Isid. *Babigera* stulta: *babiger* stultus, qui inutilia & inepta fatetur, uti fatuorum mos est. *Taratantara* Ennii: & *Tantarara*, ἄδηγον, ac tubæ sono accommodatum. Enn. 2. annal. *A tuba terribili sonitu tarntantam dixit*. A voce anseris rudimenta cepit. Hebræor. quoque חֲצֹצְרָה tale est, nempe tuba. *Serra* ab illo strepitu. Inde Lucret.

——— *Serræ stridentis acerbum Horrorem,*

elegantiss. dixit Isid. r. l. 19. c. 19. *Serræ nomen de sono factum est, i. e. à stridore*. Etiam ῥίνη propter duas primas non est minimum inter τὸ ὀνοματοπεποιημένα. Asperè enim sonat & exiliter illud fabrile instrumentum. Ejus generis est etiam κρίζειν: mollius λίγειν. At Latin. *Lima*, posterius est Græco, propter liquidam. *Raucus, raucedo*, ob asperitatem τῦ R. & gravitatem vocalium sequentium; non est contemnendum. Sicut & Græc. βράγχος. Verba sunt *Rauceo, raucesco*. Nonius, *rabis* est raucitas, h. e. vocis asperitas. Onomast. Ravis, φωνῆς ἀποκοπή. Isidor. *rabit*, i. e. raucè loquitur. Lucill. *Raucsurs Tragicus qui carmina perdit Oreste*. Prisc. l. 10. *raucio, rausi, rausum*. Gloss. *raucit* βραγχιᾷ: A *rabis* est *rabus* Adjectivum. Fest. *Rabam* vocem significare ait Verrius *raucam* & parum liquidam; proxime canum latratum. Horat. lupam nominat *Rabam*; quia raucedinem patiat... Quod omnes jactitant: causam venantur Physici. Plinius lib. 8. cap. 22. Itaque non putarim assentiendum Jan. Guilielmo l. 3. c. 9. Cui canitie (inquit) caput jam inspergitur, ravus est: unde ravam Lupam Horatius l. 3. od. 27. dixit, pro cana. Nam *rabus* propriè & primò de voce illa obtusa, quam diximus: dein de colore capitur. Nec tralatio illa infrequens. Ita acutum πρῶτως de cuspide: δεύτερως de sono de ingenio usurpatur. *Crabro* ab hujus insecti stridore ingrato. Virgil. 4. Georg. æmulatur.

Aut asper *crabro* imparibus se immiscuit armis

Vagire quid sit, exponit A. Gell. lib. 16. c. 17. Noct. Att. *Vaticanus* deus nominatus, penes quem essent vocis

humanæ initia. Quoniam pueri simulatque parti[...] eam primam vocem edunt, quæ prima in Vatican[...] laba est. Iccirco *vagire* dicitur, exprimente verbo [...] num vocis recentis. A vagio fit *vagilo*, *vagulo*, [...] quod est queror cum convicio, ploro & clare [...] Explicatur amplius à Rævardo ad L. 12 Tab. c. 11 [...] ro etiam *Lallare*, ut Græc. βρύλλειν, vox itidem ætatis te-neræ. Tum enim organa minus apta ad exprimen[dum] elementa cætera; utpote quæ difficiliora sunt. Item vox pueror. *Cacare*, κακκᾶν & κακκᾷν. Nec multum ab-simile τὸ πάππαξ. Poetæ, *cacata charta*. *Cacibora* av[is] ap. Indos; quæ aliar. avium stercore alitur. *Lambe[re]* non obscurè etiam à sono illius actionis, ut canum, luporum: sicut Græc. λάπτω, λαπύζω, λαπάττω: & Heb. לָקַק, i. e. lambit. Hesych. λάπτοντες, πίνοντες τῇ γλώσσῃ. *Barrire* est elephantis. De *barritu militari* evolva[tur] Lips. l. 4. de mil. Rom. dial. 11. *Hinnire*, χρεμετίζειν, [...] qui *Rugire* leonis. Τὸ G etiam Hebræi agnoscunt in [...] שָׁאַג, i. e. rugiit: quod ajunt competere leonibus pro-priè. LXXII vertunt ὠρύεσθαι, βοᾶν, κράζειν, ἐρεύγεσθαι. Etiam שְׁאָגָה ὤρυμα, βρύχημα, θῆρ. Etiam Arab. רג propè accedit, quod est tremere ac fremere. Anton. Geta ap. Spartian. ursi sæviunt, leones rugiunt, leopar-di rictant. *Boare*, βοᾶν bovis. *Mugire*, μυκᾶν vaccæ. Heb. גָּעָה, i. e. mugiit. *Muginari*, fit uti vulpinari, bovina-ri. Nonio est murmurare, γογγύζειν. Festo nugari & tar-de conari. Cic. l. 16. Att. Dum tu *muginaris*, nec mihi quidquam rescribis. Tamen ἰδίως est mugitum bovis æ-mulari: atque ex eo metaphoræ. Ita μηκᾶσθαι ἢ μηκάζειν Lat. *Mecare*, Germ. Meckern/ capræ. Cani propter lite-ram caninam R tribuitur, *Latrare*: propter liquidam ap. Græc. τὸ ὑλᾶν καὶ ὑλακτεῖν: Unde *Hylax*, *hylactor*. At Heb. ילל in Hiphil הֵילִיל quod est ululare, fit ὑλᾶν. U-troque melius τὸ βαΰζω, βαυβάω, *baubo*: si de majori-loquamur canib. Hebr. נָבַח, i. e. latravit, non pa-rum assonat. Lucretius, dum passivâ voce protulit

etiam

etiam plus tumultus excitavit, *baubantur*. Vox est βαῦ βαῦ Et Aristoph. cum canes latrantes, seu potius baubantes imitari vellet, αὖ αὖ. *Au au* commentus fuit. *Baucalium*, βαυκάλιον, etiam à βαΰζω. Est vas angusti oris, quod βαΰζει cum aqua infunditur. Exstat *baucale* in pontificali Roman. *Coaxare* & *quaxare* in Festo: κοάξ, *Coax*, apprime Ranis convenit. Quo alludere etiam Ovid. videtur l. 6. Metam. Quamvis sint *sub aqua, sub aqua* maledicere tentant. Loquitur enim de agricolis à dea in ranas mutatis. Neque dissonat *Batrachus* βάτραχος βατραχίζειν. Quamvis παρὰ τὴν βοὴν τραχεῖαν ἔχειν, Etymologi flectant. Tamen naturæ autoritas præponderat. Illud vero Aristophanis lepidum & consonum, si quæ alia: βρεκεκεκὲξ, κοὰξ κοὰξ. *Rana* (inquit Varro l. 4.) à sua voce dicta est: sed obscurius præ illis Græcor. Sonat enim *ra-ra*. Etiam assonat Heb. רָנַן i. e. exclamavit, insonuit voce læta & clara, Aut à רְנָּה *ranah*, quod idem.

Virgil. 1. Georg.

------ *Veterem in limo ranæ cecinere querelam.*

Horat. 1. Serm. 5. Sat.

------ *Ranæq; palustres*
Avertunt somnos -----.

Perdix, παρὰ τὸ πέρδειν. Eum quippe sonum edit. Unde κακαβίζειν quoque dicitur: & κάκκη fœtor, Jos. Scalig. Latinè potes, *Cacabare*: κακκάβα perdix. *Bubo* à cantu, quē edit, *dirum mortalibus omen*. Ut βύας: si Υ more antiquo enuncies. Plin. l. 10, c. 12. Verbum est βύζειν: Lat. *bubare*; aut *bubulare*, V duplicato. Alias *Bubo*, βουβὼν tumor est παρὰ φύσιν in corpore: Sed & κικκαβαῦ vox noctuæ. Κικκαβή noctua ab illo sono. Et *Coturnix*, ὄρτυξ ap. Fest. à sua voce. Maximè si ipsas syllabas tractu toni divisim *co-tur-nix* iteres. *Turtur* etiam ab ὀνοματοποιΐα. Græcis τρυγὼν, τυργὼν: à τρύζειν, quæ dicitur vox propria turturum. Pariter apud Hebræos idem: nempe תּוֹר *tor*. Quod ἐτυμολογοῦντες formant à Rad. תּוּר, i. e. intuitus est, inquisivit, indagavit. *Cornix*, κορώνη, similiter à clamore. Melius tamen imitetur, si Germa-

norum exemplo, literam, A, imponas. Velut à Maron[illegible]
factum, plane ſingulari judicio, ut eam ſexies rep[illegible]
rit in verſu de cornice, quæ pluviam præſagiat: l. G[illegible]
org.

Et ſola in ſicca ſecum ſpatiatur arena.

LA, CA, SPA, TIA, RA, NA. Nam qui τὸ S quater ite[illegible]
tum, modo attendunt, & neſcio quid de progreſſu c[illegible]
nicis in arena notant, illi ſummum poëtæ acumen [illegible]
pede metiuntur. *Crocitare, crocire*, κρώζειν eſt corvi. E[illegible]
ſtath. κράζειν & κρώζειν propria corvorum & cornicum.
Clozare, κλώζειν graculi, ut vult Pollux. *Jugire* eſt mi[illegible]
vel etiam *jugere*: apud Feſt. Et Varro Seſquiulyſſe
Jugere volitans milvus viſus, aquam è nubibus ter[illegible]
indicat fore. Inde *milbina* tibia: iterum ap. Feſt. & [illegible]
lin. Gloſſ. *jugit*, ἰκτὶν βοᾷ. *Gratitare* anſeris: ejuſdem
etiam, *Gingrire*, ubi vox tenuior. Arnob. l. 6. an[illegible]
gingritibus. Gloſſ *Gingriunt*, χῆνες κλώζουσι. Ging[illegible]
φωνὴ χηνὸς. *Gingrinæ*, tibiæ ſoni exilioris, vel, ut Feſt[illegible]
tibiæ exiguæ. Gloſſ. *Gingriba* εἶδος φωνῆς σάλπιγγος. [illegible]
iam ap. Athen. l. 4. & 14. γίγγροι: & ap. Poll. lib. 4. [illegible]
γίγγρας eſt nomen tibiæ minoris. *Glocitare, glocire* ga[illegible]
næ. *Clogmus*, κλωγμός. Plutarchus apertè tribuit ga[illegible]
næ; ſcilicet matri, quæ pullos circumducit. *Cuc*[illegible]
eſt Galli. *Fritinnire* hirundinis, teſte Scal. in l. 6. Var[illegible]
fritinnio à Gr. φρίττω. φριττινίζω. Amplius Τιτυβίζειν co[illegible]
nicis. *Fritillare, trutillare, minurire, zinzulare, zinzi*[illegible]
zinzilulare, μινυρίζειν, τιτίζειν minorũ avium & ſuave c[illegible]
nentium. Sunt etiam nomina ὀνοματοποιητικά: *Ululare, ulu*[illegible]
ulula: ut & Gr. ὀλολύζειν, ὀλολυγὴ: & Heb. הֵילִיל, i. e. [illegible]
lulavit. Proprie ὀλολύζειν dicitur de clamore, quem to[illegible]
lebant mactata victima, qui ſacris intererant, ut ab [illegible]
rodoto eſt annotatum: qui morem hunc è Lybia in G[illegible]
ciã manaſſe autor eſt. Quare qui elegantius Græc[illegible]
loquuti, nunquam aut rariſſimè, niſi in re læta eo v[illegible]
utuntur: irriſique ſunt LXXII. interpretes à veter[illegible]
quod ὀλολύζειν ab ὀλοφύρεσθαι neſciviſſent diſtinguer[illegible]
illis objicit quidã Grammaticus antiq. Ap. Plin. l[illegible]

est ololygon. Similiter ὀτοτύζειν est dolentis, ὀτοτοῖ, hei hei. Item ἰύζειν, ἰὺ clamare: μυγμίζειν μὺ repetere: in Aristophane tribuitur flenti. His adde, ἐκκωκύειν, iterũ plorantis. Item θρῆνος, *threnus*. Et Latin. *Ejulare, ejulatus*. Heb. è notione Chald. אֲלָה est ejulavit. Aliqui præponunt H, *Hejulo*, ut sonus & suspirium magis audiatur, quasi sit ab *Hei*. Adspiratio n. explicat suspiria, & difficultatis nota est. Itaque à Græcis sumtam Latini servarunt in expressione Affectuum. Ita *Phi*, φεῦ *Heu*. Et in medio posita H, *Eheu*, αὖ αὖ ap. Græc. ὦ. Heb. אֲהָהּ, *Eheu, Aha*: & per ἀφαίρεσιν τοῦ א, הָהּ, quod est σχετλιαστικώτερον. Item *Hei*, *Hoi*, quod melius est Græcorum οἴ & compos. αἰβοῖ, Verbũ est οἰμώζω. Plane ab הוֹי, *hoi*: Et הוֹ־הוֹ *Heu, heu*, Amos 5.16. Item אוֹי oi, o, ὦ, aut אוֹ, i. e. O. *He*, ἒ ἒ iterũ ab Hebr. הֵא, quod idem. Tale est etiam *Væ*: melius *Væh*, propter aspirationem, ut dixi. Græce οὐαί. Ex *Væ* demto A factum est *VE*, particula nunc intendendi, nunc minuendi. Idque propter παθήματα ad quæ prius significanda, varie adhibebatur. Nisi placeat à βοῦ, quæ est particula augendi. Ἀτταταῖ, *Attat*: ἰατταταῖ vox afflictorum, aut metu perculsorum. *AH*, vel fortius *Ach* ab Heb. אָח, quod est mœrentium. Ezech. 6.11. & 21.15. אֲנָחָה, est suspirium, gemitus, ἀχία. It אֲהָהּ, i.e. *Eheu, heu, heu, Ach, ach*. Scal. c.49. L. L. in H nisi per apocopen syllabam exire negarunt: *Ah, Vah, οὐά*. Fuisse enim *Aha, Vaha*: & verisimile fit, ita factum esse. Sæpe enim dolentes etiam nunc sic geminatum pronunciamus. Et cap. 164. Veteres negant, ullam vocem adspirari in fine: quare fuit, ajunt, *Aha*. Nostra nihil interest, quid senserint agrestes Opici: nam meliora secula ita pronunciarunt *Vah, ah*. Similiter rectius scribitur *Proh*, quam *Pro*. Quia ita fit discrimen à *Pro*, πρὸ. Deinde ob literam adspirabilem plus afficit. Quod & de, *Oh* verum est. Pariter Aristoph. lepidissime finxit, versum ab ὖ ὖ, flatu per nares celeriter aliquoties trajecto: ut olfacientes solemus. Versus iste de carne suilla: ὕδεν ἐστι, ῶ μιαρωτάτη.

ξανάτω πολὺ χρῆμα πυκχῶν καὶ κερῶν --- ἀπ' ἠθρῶν ... ὑῦ ὑῦ ὑῦ. Idem Aristoph. in *Avibus*, multar. avium voces ipse expressit. Videatur ipsa comœdia. Tantum subjicio, corollarii loco, Scal. è cap. 13. L. L. sententiam, quæ à dictis haut abludit: S, valde (ait) facit ad spiritus elisionem: Virgil. 5. Æn.

-------- Sale saxa sonabant.

R autem ad rudiorem, atque asperiorem, ut *Mare*. Utrunque conjunctum implent valde, *stridere*, &c. Et magis, cum terminant dictionem, *stridor*. Aspiratæ consonantes multo acrius urgent his adjunctæ *Fragor*. Quippe etiam mollissimam omnium literarum exasperant, φλοῖσβος, φλάω, παφλάζω. Etiam sonum ipsum audias, quasi præsentem, in quibusdam vocibus λίγξ: & ap. Virgil. cujus diligentiam non affectatam & divinum judicium, nemo est assecutus omnium unquam poetarum: percipies enim lignatorum operam illis vocib. Virgil. 6. Æn.

------ Sonat icta securibus ilex.

Et illud quantum est? Virgil. 5. Æn.

------ Tremit ictibus ærea puppis.

Illa autem etiam cum navi dilabuntur ap. Virgil. 8. Æn.

Labitur uncta vadis abies ------ Hæc ille.

Murus, Scal. c. 21. L. L. Ex diphthongis illi OE, nos V: *Mœri*, nos *Muri*, ut pœna, punio. Adhuc antiquitatis vestigia remanent in *mœnia*: posteritatis autem in *munus*, munia. Origo autem erat ab οἰ μοῖρα, rara scilicet cujusque civis pars. Quisque pro sua parte virili tutabatur muros, quos & una construxerat. Ap. Varr. l. 5. L. L. *Mœros*: & Lucret. *mœrorum* pro murorum. Inde *pomœrium*. Liv. l. 1. *Pomarium* verbi vim solam intuentes *postmœnium* interpretantur. Agell. l. 13. c. 14. *Pomœrium* est locus intra agrum effatum, per totius urbis circuitum, *pone muros*, regionib. certis determinatus. *Mœne* singulare, ap. Enn. *Mœnio*, olim: hodie est *munio*, i. e. proprie mœnia facio, τειχίζω: postea firmo. *Circummœniti* ap. Plaut. a. 2. s. 2. capt. id est, circumdati. *Munus* à mœnibus. Idem Scaliger cap. 21.

Tran-

Transit R. in N. Fuit *munus, onus muris* reficiendis, ubi primum unum in locum è vicis convenissent, ad condendum opidum. Inde *munimenta*. Id oneris cum remittebatur virtutis ergo, donum dicebatur. Aut simplicius ab Hebr. מִנְחָה, ut munus sit, quod offertur, proprie, sive δῶρον, sive officium. *Amœnus* locus à mœnibus: sicut pomœrium. Gloss. *Amœnia*, αἱ ἀνέσεις. *Amœnus*, σύσκιος τόπος, τερπνός. *Amœnus*, Hebr. est נָעֵם, נְעִים Transponas elementa. Inde & *Naim*, nomen opidi. Ab amœnitate & deliciis. Verbum *amœnare* è Cypr. Salv. Cassiod. & aliis probat Jo. Savaro in l. 1. epist. 9. Apoll. Sidonii. *Munis*, *officiosus*. Lips. in præf. 1. Cen. epist. qui tam *munes* fuistis in re & verbis hactenus *immunem*. Et quidem imitatione Plauti in Mercat. Dico ejus pro meritis gratum me & *munem* fore. Eadem quoque vox in Pandectis reperitur. Item Plin. lib. 11. c. 10. vocat *munificem* mammam, quæ copiose lac præbet. Festus & Veget. l. 2. c. 7. *Milites* vocant *munifices*, qui *munus* faciunt, h. e. fossas, vallum struunt, excubias stationesque obeunt: ap. Lips. lib. 5. de mil. Rom. dial. 6. Etiam *munifer* in Gloss. Isid. qui fert munera. Idem: *Muna*, munera quæ militibus dantur. Agell. lib. 6. c. 13. utitur ἀδικῶς τοῦ *Immunis* pro ἀσυμβόλῳ. Inquit: Ne omnino, ut dicitur, immunes & asymboli veniremus. Etiam Terent. habet *asymbolus* Phorm. 2. 2. sc. 2. Ulterius *communis* est *ejusdem muneris*. Cic. 2. de Invent. *Commune* est quod omnes vulgo probarunt, & secuti sunt. Magis ad originem respicit dictus Scal. c. 93. Quod aut opus aut officium faciundum fuerit omnium civium opera, aut impensa, id dictum est, *communi* studio factum iri, quoniam munia sua quisque in unum conferrent. Itaque id opus, ut complectitur omnium civium functiones, *commune* dictũ est. *Communiter* pro passim, sæpe, vel plerunque accipitur à vulgo, At sinistre. Proprie, quod è memoratis liquet, idem est quod pariter, simul, conjunctè, κοινῶς. Opponitur ei *separatim*. Cic. alia epistola *communiter* commendavi tibi Legatos Arpinatum: hac *separatim* Quinctum. *Municeps*, qui capit munus.

Agell.

Agell. l. 16. c. 13. *municipes* ſunt cives Rom. ex muni-
piis, ſuo jure & legib. ſuis utentes, muneris tantum c..
Pop. Rom. honorarii participes, à quo munere ca..
ſendo appellati videntur.

Mus, Mys, μῦς. Euſtath. à μύω ducit: quia in te..
mine clauſus veluti & detentus, vivit. Aut potius
Heb מוש. *muſch*, quod eſt recedere, fugere. Natura..
nim timidus vel levem ſtrepitum fugit & ab homin..
conſpectu recedens, noctu hinc inde procurrit. Hom..
eſt δειλὸς: Ariſtoph. in Veſp μῦς ὀρεῖος: Nicandro ..
χηδέρος. *Murrire*, clamare, proprie murium, inq..
Gloſſ. Iſidor. *Muſcipula*, à capiendis muribus. Sicut..
μυιοκόν *Decipula*: & ap. Apul. *decipulum*. *Mucerda*..
κοπρος ἢ μυόχοδον: quod à mure excernitur. Sicut ..
da, συόκοπρος, à ſue. *Capricerda* à capra. *Muſtricula*..
Scal. Invenio in Gloſſ. Latin. *Muſtricula* machina..
ſtringendos mures. Et puto verum eſſe. Nam lig..
illud ad calceos ſuendos, à ſimilitudine illius mach..
dictum videtur. Idem Scal. Plaut. in Epid. Væ tibi ..
ricide homo. Melius ſcriberetur unico R, *muric*..
Quod videtur tanquam iocularìter ignavo exprobra..
ut qui hoſtem non potuiſſet, *mures cæderet*, quaſi *mu*..
ϟος. *Muricidium* tamen etiam dixerunt veteres, ut Po..
pon. Atellanarius.

Muſa, μοῦσα. Dorice μῶσα: Æolice μοῖσα & μῶ..: *Mu*..
ſa, Muſa. Scal. l. 1. poet. c. 2. Muſæ παρὰ τὸ μῶσθαι ..
Platone deductæ ſunt, quib. ſcilicet inventio attri..
tur. Alii ἀπὸ τοῦ μύεσθαι, unde *myſtæ* & *myſteria*, quo ver..
judicium deſignetur. Arcana enim ſelecta ſunt: ſelecta
autem à judicio. Nempe omnia, quæ in opere poſita
ſunt, ab intellectione, aut ab inventione, aut à judicio
proficiſcuntur. Hebr מוּסָר, *muſar*, i. e. diſciplina, ca-
ſtigatio. Aut à מָצָא, *maza*, i. e. invenit ſtudio. Etiam
מָשַׁשׁ eſt contrectare, ſcrutari, ἐρευνᾷν. Gen. 31. Quæ
Hebræor. deliciæ cui non magis animum afficiant,
quam Sirenes illæ Atticæ! *Muſeum*, μουσεῖον: ..
non in Æ, ſed E longum, aut interdum EI. *Mu*..
Spar..

Spartianum. Est *museum*, locus Musis dicatus: hodie nobis ἀσκητήριον & μελετητήριον. *Musem mel*, ap. Lucret. l. 1. & 4. *Musicus*, μουσικὸς, ad musam proprie pertinens. Postea ars illa canendi; *Musica* μουσικὴ ab harmonia & jucunditate, quæ accepta Musis refertur. Prov. 25. 20. *Ut qui imponit sibi vestem tempore frigoris, aut acetum nitro: itaqui canit cantica apud animum male affectum.* Nomina Musarum sunt: *Clio*, vel Cleio à κλείειν: gesta canit & celebrat, laudat. *Melpomene*, à μέλπεσθαι: etiam à cantu, μολπῆ. *Thalia*, θάλεια: θάλλομαι. Ab immortalitate & virore. *Euterpe* εὐτέρπη· Εὐτερπὴς, qui bene delectat, à τέρπω. Dulciloquis calamos Euterpe flatibus urget. Ab eodem τέρπω & χόρος, fit *Terpsichore*, quæ affectus cisharis movet. imperat, auget scilicet in choris. *Erato*, ab ἐρᾶν: quia amabilis doctrina & eruditio. *Calliope*, à pulchra voce, ἐπὶ καλῇ, ut ait Homer. Καλὸς pulcher: κάλλος, pulchritudo: ὤψ, est vox. Carmina *Calliope* libris heroica mandat. *Urania*, ab οὐρανὸς: cœli motus scrutatur & astra. *Polymnia*: à πολὺς & ὑμνέω: ab ᾄδω. Πολύϋμνος, i. e. celebris, multæ laudis. Videatur Plutarch. symp. 9. q. 14. Epigramma Græcum Callimachi: Fulgent. l. 1. mythol. Natal. Com. l. 7. mythol. c. 15. Quia ergo Musæ à cantu commendantur, aut etiam plerisq; dicuntur; non inique musa est ᾠδὴ, cantus, carmen. Virg. 1. Ecl.

Silvestrem tenui musam meditaris avena.

Silvestrem, i. e. hilarem, aut sonoram, non rusticam aut agrestem. In silvis enim & sub tegmine arboris clarior sonus est & echo. Quod insequens docet versus:

Formosam resonare doces Amaryllida silvas.

A musa est etiam *Musivum*, μουσεῖον: ut Achivum ab ἀχαιός. *Musivum* est concinne tessellatum, & veluti elegante *musarum* manu: à μοῦσα. Inde Græci etiam dicunt μουσάκιον & μουζάκιον: Latini *Musaicum* & *Mosaicum*: ap. Meurs. in Gloss. Græco barb. Jul. Firm. l. 3. Faciet eos, qui sic habent Jovem, quodam subtili artificio sæpe pollentes, aut aurifices, aut ex auro vestes pingentes, aut inauratores, aut *musivarios*. Ad quos Jos. Scal. Malè, inquit, in vulgatis Firmici codicib. *aut in usu varios*.

Pavi-

Pavimenta sectilibus scutulis, aut tessellis structa ad regulam exacte perfricata, vocantur *musiva*. Sic ... in Pescennio. Græci ψηφοθετητὰ vocant & ψηφ... Latini *tessellationem* & opus *tessellarium*.

Lucill.

Quam lepidæ lexes, compostæ, ut tesserulæ, omnes
Arte pavimenti, atque emblemate vermiculatæ.

Ita legendum. Nam Lambinus locum corruperat, ... lia pæne omnia. *Ars pavimenti*, quam vocat Lucil. ... tessellatio: Artifices *tessellatores*, ψηφοθέται, ψηφο... qui & *musivarii* Firmico & Impp. Cod. Theod. ... χαιός Achivus: sic μουσαῖος musivus; à concinnitate. Nam μοῦσαν & ἐμμουσον & μουσικόν in eam partem accipiunt Græci. Et ut ἀχαϊκὸς ab Achæo: sic *Musaicum*, ... σαϊκὸς παρὰ τὸ μουσαῖον. Unde hodie opus *musaicum* ... citur recte, non depravate, ut putant docti. Et, si bene memini, videor *Musaicum* legisse in Augustino. ... l. 5. Manil. Scal.

Musca, μυῖα. Eustath. facit à μύω: quia in rimis & foraminibus, maxime hiberno tempore, clauditur. ... mero ἀδινή: Luciano hominis τωίσοφος, ὁμοδίαιτος ... τρόπεζος vocatur. Etiam musca eleganter *sangui...* dicitur: ut *hirudo sanguisuga*, à Plin. Heb. est זְבוּב, ... A quo σόβη, flabellum, quo muscas abigunt. A בַּעַל & זְבוּב, est Βεελζεβοὺβ, Beelzebub. Ita enim legendum, non *beelzebul*, βεελζεβοὺλ. In Hebræo enim & Syro est ב. Quanquam Drus. lib. 1. præterit. scribit: ita *Beelzebul* ... Judæis mutatum esse in opprobrium & ignominiam idoli. Quasi dominus stercoreus sit. Atqui etiam *Beelzebub* eodem ignominiæ redibit. Nam Hebræis est Bahalzebub, quod LXXII. reddunt Βάαλμυῖαν 2. Reg. 1. v. 4. Inde Chald. & Syr. *Beelzebub*, levi mutatione, id est, dominus, aut princeps muscarum. Nomen Satanæ. Is enim figura *muscæ* apparuit, teste Nazianz. contra Julian. στηλιτευτ. 2. Sicut hodieque eadem specie videri dicitur in vitris, aut crystallis. Sed & coleba... olim in gentilitate in hunc finem, ut *muscas* pellerent.

ant...

infestas. Cujus rei dedit specimen, quod in templo suo muscam nullam superesse fecerit. Sicut hodieque in Venetiano palatio nulla esse dicitur, & in Toletano unica. Quod si certa est ea fama, omnino statuimus idolum aliquod sub palatii limine fuisse conditum, ut ait Bodin. l. 1. Dæmon. c. 3. Plin. l. 29. c. 6. vocat *Myjoden* à *myja* & *Deus*, si Latine formes Aut rectius *Myjoden* pro μυιώδην. Idem l. 10. c. 28. Invocant Cyrenaici *Achorem* Deum muscarum, multitudine pestilentiam afferente, quæ protenus intereunt, quum litarum est illi Deo. *Achorem*: cultu ut & nomine, sumto ab *Ekron*, cujus Bahalzebub erat Deus. *Ekron* ab עָקַר, extirpavit, vulsit. Aut *Achor*, עָכוֹר ab עָכַר: quod fere idem, h. e. turbavit, ejecit. Scilicet ab officio, quod erat, abigere muscas. Ap. Græcos Apollo appellatur σμινθεὺς *Sminthens*: quod fuerit Deus μυοκτόνος. Σμίνθους enim vocant mures, teste Eustath. Cl. Alexandr. protrept. Πολέμων δὲ τοὺς ἀμφὶ τὴν Τρωάδα κατοικοῦντας ἱστορεῖ, τοὺς ἐπιχωρίους μῦς, οὓς σμίνθους καλοῦσιν, ἐκτιμᾶν, ὅτι τὰς νευρὰς τῶν πολεμίων διέτρωγον τῶν τόξων. Καὶ σμίνθιον Ἀπόλλωνα ἀπὸ τῶν μυῶν ἐκείνων ἐπεφήμισαν.

Muscus, μόσχος: qui & *vitulum*, & *muscum*, & in arboribus prima germina, & verbo, quidquid tenerum, ac novellum significat. Gloss. Philox. muscus, βρύον, φῶκος. Ὄσχος Idem fere est, & peculiariter ramulus tener in vitibus: item ὄσχη ap. medicos est scrotum, ut & ὄσχεος, ὄσχεον. Ab Heb. אֶשֶׁךְ, i. e. scrotum, vas testiculorum.

Mutilus est proprie parte aliqua imminutus: recta à Gr. μύτιλος vel μίτυλος. Theocr. idyll. 8. vocat μιτύλαν αἶγα. Scholiastes exponit ἄκερων. Hesych. μίτυλλον ἔχατον. νήπιον Λακεδαίμονες. Et rursum: μυτιλὸν ἔσχατον, ἀφ' οὗ καὶ τὰ νεώτατα. Videtur Gr. μίτυλος oriri à μειῶ: aut propius à מעט Hebr. מָעַט, est parvum esse, minui, deminui. In pihel מִעֵט, minuere deminuere. LXXII. vertunt per ἐλαττονέω Exod. 30. 15. per ἐλαττόω Num. 26. 54. per ὀλιγόω Ps. 106. 39. per σμικρύνω Jer. 29. 6. per ἐκλείπω Prov. 10. 21. *Mutilare* est proprie partem adimere. Gloss. Cyril. πήρωσις σώματος *mutilatio*. Hominē mutilatum graphicè depingit Virg 6. Æn.

Atque hic Priamiden laniatum corpore toto
Deiphobum vidit, lacerum crudeliter ora,
Ora manusq; ambas, populataq; tempora raptis
Auribus, & truncas inhonesto vulnere nares.

Mutinum, Priap. *minare mutino*. Ad illud Jos. Scal. *Mutinum* secundam producere contra, quam hujus ætatis literatores putarunt, probatur ex his Lucillii versibus:

Nam quid mœtino, subjectoq; est huic opu signo,
Ut lurcaretur lardum & carnaria fartim
Patrum conficeret— *Mutinum* enim in Lucillo seu *mœtinum*, est σφραγὶς vel φυλακτήριον. Nam pudenda pro amuletis suspensa e collo pueris, autor Varro. Ex Lucilio vero cognoscimus etiam signis notam veteri appellatione velut ἀποτροπαιον quodam. In vet Gloss legitur *Mutonium*: προβασκάνιον, ὡς Λουκίλλιος. Ut manifeste appareat eum in animo hunc locum Lucillii habuisse. Hæc ille. In Gloss tamen excuso ita habetur: *Mutonium* προβασκάνιον, Λούκιλ. *Muttonius* προβασκάνιον. *Mutonium* πρόθυρα.

Mutus, ἄλαλος. Hesych μύδος, ἄφωνος. Idem, μυνδὶς, i. e. ἄφωνος. Idem μύτης, ὁ μὴ λαλῶν, Aut mutus, *mutire*, mutescere: à μῦ, μῦ, *Mu*, quod canum est, ex sententia Charisii. Varro l. 6. L. L. *Muti* non amplius, quam *mu* dicunt. A quo item dicit, quod minimum est, neque, ut ajunt, μῦ facere audet. Canes etiam *mutire* dicuntur, cum incipiunt irritari, quod *Mu* videntur sonare Lucill.

Nec laudare hominem quemquam, neque Mu *facere unquam*. Pro *mutire* alii malunt *muttire*, ex fide manuscriptor. uti monet Taubm. Amph. act. 1. sc. 1. *A mutio est mussare*, quod est hominum occulta & depressa voce loquentium, quod celatum velint, inquit Nonius. Nec abludit Græc. μύζειν. Fest. *Summussi* dicebantur murmuratores. Nævius; Odi (inquit) *Summussos*, proinde aperte dice, quid sit, quod times. Hebræi etiam non abludunt, quib. דוּמָה silentium: דוּם, siluit.

Mutuum fecerunt ex *meo*, *tuo*: teste Justin. & Paulo JCto; quod ex *meo* fiat *tuum*, dum communicatur. Sane dicitur id quidem κομψῶς, οὐκ ἀληθῶς δὲ. Igitur merito displi-

displicet Turn. l. 10. c. 25. *Mutuum* (inquit) à mutatione nomen habet: nam quod ajunt ex eo dici, quia ex *meo tuum* fiat, belle magis & scite, quam vere dictum arbitror. Varro à voce Sicula μοῖτον facit: sed displicet Cujac. l. 11. obs. c. 37. quasi μοῖτον à Latino *mutuum*, fluxerit. Atqui videri dictum potest, quasi μοὶ τὸν h. e. *mihi tuum*: scilicet utendum largire. Ut sit vox affantis alterum & rogantis. Τὸν pro σὸν, tuum: ut τὺ pro σύ. Quod si tamen malis Latinum: nempe à *permutatione* aut motu illo; nec analogia refragabitur. Ut à fatum *fatuus*: à cartum (verbi carere) *carduus*: sic à motum *motuus* & dein *mutuus*: vel à mutatum mutatuus & contractim *mutuus*. Quamquam & *Muto* est à *motu*, quasi *moto*. Est n. muto ita moveo rem & facio, ut se aliter habeat, quam ante Plaut. Amph. a. 1. sc. 1. *Neq; se luna quoquam mutat*. Ita enim legi oportere docet ibidem Phœnix. Poet. Taubmannus. Sed & Scal. in Theoph. de pl. astipulatur: *Motus* & *mutatio* communia habent principia appellationum, μώω. Unde μῶα nostris Æolensibus, quos Latium est secutum, quod alii μῶσα & μοῦσα. Idem lib. de plant. Sola loci variatio est *motus*. Græca origo μάω μῶ. Unde μᾶτας, non quasi μᾶσαι, sicut Plato: Sed ab incitatione, à qua & furor. *Promovere* (inquit idem in Theoph.) est *prorsum movere*, quod jam motum est: atque in eam quidem partem, in qam motum est. *Hæc ille*. Simplicius *promoveo* est à pro: nec quidquam aliud notat, quam ulteriorem mutationem aut motum: ut etiam hæc verba, *procurro. procedo, progredior, proficio, prodeo*: & si quæ talia. De significatu peculiari τοῦ *Muto* notentur hæc ex Mureto in Cat. *Mutare* pro eo, quod est emere aut vendere antiqui sæpè dicebant. Columella: porcus lactens ære *mutandus* est. Idque Græc. exemplo, apud quos hoc modo verbum ἀλλάττεσθαι ponitur. Ideo autem id fit, quia antiquiss. ratio contrahendi permutatio est. Quin ipsum permutationis nomen commune est omnib. contractib. tantumque valet Latinis permutatio, quantum Aristoteli συνάλλαγμα. Sed ad Moveo redeundum: inde simpliciter *momentum*. Ut à testor, testatum, testamen, testamentum: Sic à

moveo, motum, *momentum*. Proprie Sat. 5. Perf. Verterit hunc dominus, *momento* turbinis exit. Tertull. de resurr. carnis: & l. 5. contra Marcion. *In atomo, in momentaneo motu oculi.* Similiter Hebrais רֶגַע momentum, quasi *fragmentum* temporis minutissimum: à רָגַע disrupit. Amplius *Momen*, τὸ ἄπειρον, τὸ ἀκαρές. Ut à nutum numen: ita à motum momen. Lucr. l 6 è falso consurgere momine ponti. Manil. l. 4.-- qui momina summis imposuit. Item inde *Mox*, i. e. tam cito, quam te moveas sive vertas, ut nos Germani loquimur. *Motacilla*: avis semper caudam movens. Gloss. *motacilla* σεισοπυγίς. Et sic videatur quasi *motacida*, à cauda. Ni deminutio sit, qual sit *frucilla*. Prima origo est Heb. מוּט, loco motus est. מוֹט *mot*, est φορά aut commotio, μόθος. *Muto*, est callidus & fraudulentus, à Græco μόθων. Prisc *Mutone* cellas servos converri. Sed & Gr. σείω, fit ab הֵסִית, movit, incitavit שָׁאָה, motus est. Σεισμός aut σεῖσμα motus, quassatio. Ἐιδικῶς plerumque de motu terræ. Item δονέω, δόναξ, à נוּד motus est, agitatus est נִיד motus, κίνησις.

Mycenæ, à μυκάομαι: quod inibi bos suo mugitu locum designarit urbi, Strabo l 1 Horat.

Aptum dicet equis Argos, ditesq. Mycenas.

Myricæ, ex maritudine nominatæ. Gustus enim ejus nimis *amarus* est: inquit Isid. l. 18. Orig. c. 6. Etiam Galen. l. 7. simpl. Med. Diosc. l. 1. c. 99. & alii Botanici myricæ vim *adstringendi* tribuunt Unde μυρίκη, myrica, (quam alii *tamaricen* vocant ap. Plin. l. 13. c. 21.) non incommode ab Heb. מָרַר, *marar*, quod significat amarum esse, derivabitur. Virg. 4. Ecl. humilesque myricæ.

Myrrha & murrha, Græcis μύῤῥα: Attica dialecto σμύρνα. Inde *Smyrnion* σμύρνιον: ab acri *myrrhæ* sapore ut vult Diosc. l. 3. c. 65. Μύῤῥαν Græci faciunt à μύρον, i. e. unguentum: μύρω est fluo. Est enim myrrha lacrima arboris: ap. Plin. l. 12. c. 15. Diosc. l. 1. c. 67. Theophr. l. 9. c. 4. At rectius ab Hebr. מוֹר, *mor* facimus quod itidem est *myrrha* Cant. 1. 13. Etiam verbum מָרַר *marar*

marar, amarus fuit, bene congruit myrrhæ. Plutarch. de Iside: Σμύρναν Ægyptii βὰλ nominant: quæ vox si interpreteris delirationis significat amolitionem, ληρήσεως ἀποσκορπισμόν. In Leg. XII. Tab. Ne *murrata potio mortuo indatur*, exstat. Et οἶνος ἐσμυρνισμένος legitur Marci 15. 23. *myrrhatum vinum*. Ubi amici nostri Casaub. Ex. 16. Num. 8. contra Baron. consulere fas sit *Myrrheus*, & *Myrrhinus* ex myrrha factus: aut myrrha conditus. De *vasis murrhinis* prolixè agit Rader. in l. 14. dist. 303. Martial. & putat, μόῤῥινα & μύῤῥινα deflecti à μόῤῥια, & μοῤῥία, quæ sit genus lapidis nobilioris è terra velut crystallus effossi. Ipse videatur: & juxta Plin. l. 37. c. 2. Guibert. de Myrrhinis c. 8. nec non Brodæus l. 4. Misc. c. 1. & Had. Jun. l. 6. Animadv. c. 19. Nobis jam satis sit, quod veram originem myrrhæ eruimus.

Myrethecium, ap. Cic. à μύρον & θήκη, τῶ τίθημι. Similiter *myropola*, qui vendit unguenta. *Myrobalanus*, glans unguentaria: à βάλανος. *Myron*, μύρον, i. e. unguentum: & μύρω, fluo: recta fluit ab Hebr. מַר, *mar*, gutta: quæ fluit & humectat.

Myrtus, μύρτος: μυρσίνη & Attice μυῤῥίνη, ap. Athen. l. 6. Hodie *myrtus* Græcis est μερσίνα: corrupta veterum voce, ut solet. Olim Siculis dicta ἀκερσίλα, teste Hesych. ab ἀκεῖν: quia vim medendi insignitam exhibet myrtus. Eustath. *myrsinen*, μυρσίνην, μύρτον & μυῤῥίνην dici vult à μύῤῥα: ob odoris similitudinem. Neque displicet si ducatur à μύρον. quod odoramentum notat & unguentum. Exinde enim myrtus admodum commendatur. Plin. l. 15. c. 29. *Succorum natura præcipuam admirationem in myrto habet: quando ex una omnium olei vinique bina genera fiunt.* A myrtus *myrteus* & *myrtinus*, i. e. è myrto factus proprie: ut μυρσίνινος à μυρσίνη. *Myrtinũ oleum*. μυρσίνινον ἔλαιον. *Myrtites vinum*, μυρτίτης οἶνος: ap. Diosc. l. 5. c. 31. & 32. *Myrtillus*, vox veterib. incognita: ita dicitur quia similitudine *myrtum* refert. Germ. vocant Heidelbeer. Matthiol. in Diosc. l. 1. c. 128. *Myrtus* arbor in gentilitate Veneri sacra erat. Ut enim Venus è mari nata (causam facile

 videt

videt Physicus) dicitur: ita etiam *myrtus* gaudet humidis & *amat litora*, ut ait Virg. 4. Georg. Etiam myrtus *apta est mulierum necessitatibus plurimis*, ut ait è Servio Isid. l. 17. c 7. Sed & uti *mytum*. μύρτον est bacca myrti: ita à similitudine hujus baccæ dicitur in medio officinæ muliebris ἡ νύμφη ἢ κλειτορίς. Hesych. μυρτὸς ἡ μυρίνη καὶ τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον, οἱ δὲ τὸ σχῆμα τῆς γυναικός. Inde porro Venus à myrto dicitur *myrtea*. Plutarch. τὴν οὖν μυρτίαν ὡς ἱερὰν Ἀφροδίτῃ ἀφοσιοῦντες. καὶ γὰρ ἣν νῦν Μυρκίας Ἀφροδίτην καλοῦσι: μυρτίαν τὸ παλαιὸν, ὡς ἔοικεν, ὠνόμαζον. Murtia prius *Myrtea*. Jam per C scribitur, *Murcia*: & est dea socordiæ ac negligentiæ. *A murteto*, dictam volunt Varro l. 5. L. L Plin. l. 15. c. 29. Plutarch. in Αἰτίοις: quod inibi templo aut sacello erat proximum.

Mystax, μύσταξ, à μάσταξ, i. e. os, cui proxime incumbit mystax. Eustath. μάσταξ & μύσταξ, αἱ ἐπὶ τοῦ ἄνω χείλους τρίχες. Similiter Hebr. שָׂפָם, i. e. mystax, μύσταξ 2. Sam. 19. 24. χεῖλος Ezech. 24. 22. fit à שָׂפָה labium: cui mystax innascitur. Neque μύσταξ incommode ducitur, à μύω; quia sit tegimenti loco, aut decoris quoque

Barba viros, hirtæque *decent* in corpore setæ.

Ea causa, à Græc. βαρὺ per αἰναδίπλωσιν, *Barba* nonnullis dicitur Lactant. ideo scribit de opif. Dei c. 7. Barbæ ratio incredibile est, quantum conferat ad decorem virilitatis. Hæc ille. Martin. in Lex. apte putat dici *barbam*, quasi παρειᾶς πέαν, i. e. malæ germen, per metaphoram. Quomodo etiam γένειον & malam & barbam denotat. Item ἀνθερεὼν, mentum, dicitur ab ἄνθος: nempe à pilorum flore. Pacuv. Nunc primum opacat flora lanugo genas. Idem: Genas lanugo flora nunc demum irrigat. Virg. 8. Æn. Tum mihi prima genas vestibat flore juventa. *Barbatus* γενειήτης. Mulli *barbatuli* ap. Cic. in Paradox. Per metaphoram: quod pilos quasi, aut aliquid barbæ simile ostendant. Qua causa & quidam cometæ dicuntur *barbati*. Item herba illa protrita τραγοπώγων *barbula hirci*, nobis Bocks Bart/ vulgo in Hetruria *salsefrica*. Diosc. l. 2. c. 137. barba hirci, quæ ab aliis *come* vocatur

vocatur. E concluso calicis vertice *barba* dependet in cana prolixaque. Unde nomen, teste Theophr. l. 7. c. 7. *Barbitium* pro barba, ap. Apul. *Imberbis* ap. Horat. *Barbigenium* vox nova: Sed quam ἀναλογία non respuat. Ut quippe ingenium dicitur; ita etiam barbigenium, à geno. Ut terrigena, sic barbigena.

Mysterium, μυστήριον: arcana quædam res, & proprie divinis viris, sacerdotibusque tantummodo cognita, inquit Valla l. 4. c. 50. Sed latius patet. Ut enim *ministerium* ministri opera est proprie: sic mysterium quidquid latet & abstrusum est, è Græc. μύω aut potius Hebræo. Quod etiam notat eruditiss. Casaub. l. 1. c. 7. de Sat. Ab eadem radice (scilicet סָתַר) μυστήριον vox derivata Græcis: non ut nugacissimi eorum scribunt Grammatici, παρὰ τὸ μύοντας τηρεῖν. מִסְתּוֹר *Mistor*, seu *Mistur*, res aut locus absconditus. Indue hoc verbum formatione Græcanica, fiet μυστήριον, sive μυστήριον. Idem Casaub. videatur contra annal. Baronii Ex. 16. Num 43 Eph. 3. 32. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν. Ubi vet Biblior. interpres: *Sacramentum* hoc magnum est. Unde & error ille extitit, quo conjugium Sacramentis accensetur. Atque ca via si incedendum, etiam voluntas Dei Eph. 1. 9. Etiam pietas 1. Tim. 3. 16. Etiam alia, Sacramenta κυρίως sic dicta, h. e. sacra signa ἢ σημεῖα divinitus Ecclesiæ data, ad confirmandam promissionem gratiæ, erunt. Quando aliquoties τὸ μυστήριον occurrit, & ita ab interprete veteri *Sacramentum* redditur. Chrysost. μυστήριον exponit τὸ ἀπόῤῥητον καὶ θαυμαστὸν καὶ ἀγνοούμενον. Breviter: μυστήριον est quidquid μύεται, sive Græcam sive Hebr. originem putes, quidquid occultur, sive arcanum, sive reconditum. Gloss. μυστήριον *arcanum*, *initiamentum*. A μύομαι, fit etiam *Mysta*, μύστης, i. e. sacrorum aut arcanor. conscius Suid. Μύστης ὁ τὰ μυστήρια ἐπιστάμενος ἢ διδάσκων. *Symmysta* est *Consecraneus*, vel è Gloss. *Consectaneus*, συμμύστης.

N.

N*Abathæa*: Dionysio Ναβάθαια: Stephano Ναβαθαῖοι. Regio Arabiæ Orientalis. Gen. 25. 13. Strabo l. 17. ἐκ τῆς Ἀραβίας τῶν Ναβαταίων. Et l. 16. πέτραν τὴν τῶν Ναβαταίων καλουμένων Ἀράβων.

Ovid. 1. Met.

Eurus ad auroram Nabathæaq; regna recessit.

Ab Hebr. נָבָא, prædixit, vaticinatus est. Arabes enim olim vates & Astrologi.

Nablium, nablum, nabla, νάβλα ap. Hesych. & Suid. ap. Joseph. & Plutarch. sympos. 2. probl. 4. ναῦλος & ναύλα propter vicinitatem literarum. Ovid. 3. de arte: *Nablia* conveniunt dulcibus illa modis. Hebr. est, נֵבֶל, nebel, i. e. instrumentum musicum è ligno, vel testa, intus cavum: *nablium*, ut vocat etiam Buxtorf. LXXII Hebræum vertunt simpliciter νάβλαν 2. Reg. 10. 12. ναύλαν. 2. Reg. 5. κιθάραν Ps. 8. 2. ψαλτήριον. Ps. 32. 2. ὄργανον Amos 5. 23. ἐυφροσύνην Jes. 14. 11. Judæi Germani *panduram* interpretantur. Radix est נָבַל. Strabo l. 10. Instrumenta plerisque nomina sunt barbara, νάβλα καὶ σαμβύκη, καὶ βάρβιτος, καὶ μαγάδις. Quæ verba Hebræum etymon confirmant.

Næ est adverbium asseverationis, ναί. Turn. l. 1. c. 8. ait: Næ affirmantis præponi: non subjici solet. Nec obiicit, quod reperitur: *Edepol næ* egosum miser. Nam post jusjurandum de integro inchoatur oratio. Hæc ille. At quid obsecro hanc nobis observationem suadeat, aut quæ necessitas? Videamus exempla. Plaut. Cur. a. 1. s. 2. *Tum næ ego*, si fidem servas mecum. In Merc. *oratio næ* odiosa est. Terent. Prolog. *Andriæ*: *Faciunt næ intelligendo, ut nihil intelligant*. Nam quod hic aliam particulam substituunt, frustra sunt. Præterea Græci & proponunt & postponunt. Hom. Iliad. α. ναὶ δὴ ταῦτά γε Gregor. ὡς εἶναι κοινὰ ναὶ πάντας. Casaub. in Matth. 15. 27. interpretes, quos videre mihi contigit omnes τὸ ναὶ ita hoc loco accipiunt, ut videatur esse assentientis: (quo modo alibi in his libris accipitur) & fere vertunt *Etiam Domine*. Mihi vero

videtur

videtur ναὶ hic esse particula obsecrantis & obtestantis: quomodo sæpe à Græcis usurpatur pro eo, quod Latini dicerent obsecro, vel, quæso. Sic ap. Euripid. in Hippol. Ναὶ πρός σε τῆς δὲ δεξιᾶς ἐυωλένου.
Ap. Aristoph. in Nubib.

Ναὶ ναὶ καταιδέσθητι πατρῷον Δία.

Quib. omnib. in locis & aliis sexcentis ναὶ nihil aliud est quam *obsecro, quæso* te. Sic igitur hoc loco. Nam cum visus esset Christus nolle huic mulieri concedere, quod petebat, illa vehementius orat, & ναὶ κύριε ait. Deinde rationem adjicit, qua Christum moveri posse sperabat: καὶ γὰρ. Non enim iis assentior, qui putant Chananæam mulierem hæc dicere, ut dictum Christi confirmet: sed à simili potius argumentari eam puto. Quod ejus verba legenti attentè facile erit intelligere. Neque aliter Theophylactus interpretari videtur. Sic accipio etiam in elegantiss. illo loco epist. Pauli ad Philem. Ναὶ ἀδελφὲ, ἐγώ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ. Similiter in fine Apocal. Ναὶ ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ: ita interpretor, ut hic quoque ναὶ sit obtestantis. Quid enim est *Etiam veni Domine* JESU? Aut quid hic significat *etiam?* Cæterum ut *Næ* affirmandi: ita *me* jurandi vox est, è Gr. μὰ: sicut etiam νὴ. Μὰ Δία: νὴ θεόν: usus est Plaut. in Capt. a. 4. s. 2. Ita *Me Castor*: quandoque omisso M, *Ecastor*. Dum vero ap. Ter: And. a. 3. sc. 2. extat: *Perecastor scitus Puer*: opus est distinctione. *Per* non refertur ad *Ecastor*, sed scitus: perscitus. Itaque male omiserunt virgulam διακρίσεως. Sic *Epol* pro *Mepol*: aut νή, *Ne. Equirine, Mequirine. Ecere* à *Cerere*. *Me Dius Fidius. Edepol, pro Me Deus Pollux*. Nam & Nominativus & Accus. sicuti ap. Græcos, apponitur. Igitur non est qvur fidem habeamus illis Festi, aut fortasse Pauli: *Mecastor* & *me hercules*; quasi diceretur: Ita *me Castor*, ita *Me Hercules* juvat. Sed & *Ædepol* male scriptum: quasi ab æde sit.

Napea, Napus, à νάπος ἢ νάπη, i. e. saltus aut nemorosa vallis: quasi νήφαος, vel νήφως: à νὴ privante, & φάος. Eustath. νάπη κοιλὰς, τόπος φαραγγώδης. Hesych. νάπη σύμφυτος τόπος, ὑλώδης κοῖλος. Virg. 4. Georg. *faciles venerare*

Napeas. Sunt enim *Napeæ* vallium: uti Naides fontium quomodo etiam in 1. Æn. notat Servius.

Narcissus, νάρκισσος: nomen floris, item viri. Græci deducunt à νάρκη; i. e. torpore, quem conciliet odore suo. Plin. l. 21. c. 19. describit *nervis inimicum, caput gravantem.* At Hebr. sonare videtur: lucerna vel lux throni נר, i. e. lucerna, & כסא, i. e. thronus, solium superne habens tectum seu operimentum, qualis est sella regum & curia. Quod etymon forte illustri viro conveniat. Diosc. l. 4. c. 155. probatissimus nascitur in montib. suavi odore: cæteri porrum imitantur, atque herbaceum virus olent. Hæc ille, ad gravitatem odoris alludens, unde scilicet νάρκη. Theocr. flos narcissus est ἔπνοος: Sophocli καλλίβοτρυς: Nonno χαρίεις, εὔχροος, ἱμερόεις.

Nardus, νάρδος: ex Hebr. נרד, genus herbæ odoratiss. Cant. 4. 14. & alibi. *Nardus pistica.* Joh. 11. 3. Marci 14. 3. νάρδου πιστικῆς. Vulgata vertit, *nardi spicati.* Beza vero: *nardi liquidæ.* Παρὰ τὸ πιεῖν (*inquit idem*) quasi potabilem dicas. Nardum enim pro ipso nardino unguento usurpat passim Athenæus. Et conviviis unguenta conveniunt, quibus perfundantur convivæ: non autem spissa, quibus liniantur. Quod tamen invexit tandem luxuria; ut apparet ex his Plinii verbis l. 13. c. 3. *Quorundam*, inquit, *crassitudo maxime delectat, liniriq; jam non solum perfundi unguentis gaudent.* Unde illud Flacci in Satyris: *Nec sicut simplex Nævius, unctam convivis præbebit aquam.* Æschylus autem ἐν Δεσμώτῃ, vocat φάρμακα πιστὰ, liquida & quæ potanda præbentur: ut dicuntur βρώσιμα quæ vorantur: & χριστὰ, quibus ungimur. Ap. Artemid. l. 2. c. 33. legere memini γυναῖκα πιστικὴν οἰκουρὸν καὶ πειθομένην τῷ ἀνδρί. Ubi omnino videtur fida mulier significari. Quam significationem hujus vocis sequutus Theophil. πιστικὴν interpretatur ἄδολον, i. e. germanam & minime adulteratam: quam neutro genere Tibull. in hoc versiculo *puram* vocat: *Illius puro distillent tempora Nardo.* Et Ovid. *liquidam* vocat l. 3. de arte: *Nec coma vos fallat liquida nitidissima nardo.* Casaub.: Placet,

cet, inquit, summis viris sic appellari ἀπὸ τῆς πίστεως, natdum purum Latinis dictum, ut ap. Tibull. & in lege in argento. D. De auro & argento leg. & apud medicos. Nam & apud Græcos JCtos πιστικὸς dicitur navis magister, cujus fidei navis committitur. Atque hæc est doctissimorum hominum sententia. Quibus tamen ut assentior, nondum penitus inducere animum potui. Quare enim νάρδος πιστικὴ παρὰ τὸ πιεῖν (etsi erat ἀναλογώτερον πιστὴ) non dicetur? Quam Athen. ait aptam esse. Et apud eundem Athenæum νάρδον καταπεῖν πόλιν l.15. Et apud eundem Athenæum νάρδον καταπίνειν leges l.6, Hirtius in l. de bello Hispan. *Ipse de tempore cœnavit, vinum & nardum identidem sibi infundit.* Vox sane insolens & in qua hæsisse etiam Nonno aqua videtur, ut ex ejus Paraphr. Joh. 12. est intelligere. *Idem Casaub. contra Baron Exerc. 16.* Num. 13. Nos aliquando dubitavimus. num potius à πίνω, h. e. *bibo*, hoc nomen deduceretur: causasque non leves attulimus, cur id suspicaremur. Observamus tamen in alteram partem transire omnes fere Græcos: qui vocem πιστικὸς sæpe usurpant de re fideliter facta, aut quæ fidei significationem habeat. Sic Eusebius, *demonstrationis Evangelicæ l. 8.* vinum mysticum sacrosanctæ Eucharistiæ vocat πόμα πιστικὸν τῆς καινῆς διαθήκης, h. e. *potum novi Testamenti fidem confirmantem.* Et πιστικὸν βάλσαμον, hoc est, *fidele*, i. e. salubre *balsamum*, leges in literis Emanuelis Imp. ad Fridericum Imp. Etiam de persona sæpe occurrit apud Cedrenum pro πιστός, ut pag. 545. 577. 596. Et sæpe alibi ὁ πιστικώτατος τῶν θεραπόντων *fidelissimus ministrorum*, quod Aristoph. & melior Hellenismus πιστότατος. Noster amicus *cl. Abrah. Schultet. in Marcum*: Tantum (*inquit*) non excruciavit Gtammaticot, Medic. & Theol. Νάρδος πιστικὴ apud Marc. & Johannem. Grammaticorum alii πιστικὴν à πιεῖν derivarunt, ut *nardus potabilis* intelligatur: alii πιστικῆς pro σπικατῆς vel σπικάτης scriptum, Latinamque vocem σπικάτης *spicatæ* pro Græca ab Evangelista positam suspicantur: cum nihil de *pistica nardo* in classicorum scriptor. libris reperiatur: alii à πίστις deducunt πιστικὴν. Omnia frustra. Nam

Nam à πιςὼν quomodo veniat πιςικὴ? Quod si à fide dict. sit; πιςὸς seu πιςὴ, dicenda, non πιςικη; fuerat. Lat. exemplaria mire variant. Nam ap. Johann. constanter scribunt *pistici* ap. Marcum *spicati*.

Causam eruditi hanc esse putant, quod Marcus ex Scror. opinione, Evangelium suum Latinè scripserit. Quod si ita est, nihil mirum in Marco *spicati*; in Johanne *pistici* ap. vulgatum interpr. legi. Illud enim Latinus auctor dedit, hoc Latinus interpres, ut erat in Græco, transcripsit. Rursum pro *pistici* & *spicati* legunt Latini alii *pisticæ*, alii *pisciti*, alii *spiciti*, alii *spitici*, alii *spititi*. Tantum potuit error in unius vocis depravata scriptura commissus! Medici, Deum immortalem, quantopere sudarunt in hujus expositione vocis! Legi prolixam de πιςικῆς epistolam manuscriptam Joh. *Cratonis* Archiatri trium Cæs. Matthiol. in Herb. suo conatur & ipse eruere mysterium vocabuli πιςικῆς. Alii similiter inter Gramm. & Medicos Theologi dubii quid crederent, anxie nutarunt: donec tandem una viri docti conjectura omnes Grammaticor. Medic. Theolog. super hac voce disputationes supervacaneas esse docuit. Is est *Joh. Hartungus* olim Heidelb. postea Friburg. Academ. professor. Subodorati quidem aliquid sunt Augustin. & ni fallor, Cyrillus quoque in Johann.; à loco quopiam *pisticam nardum* dici: sed locus ille qui esset, ignorarunt. Magnus quoque Camerar. recitato versu Nonni,

Πιςικῆς τρία μέτρα φαρζομένης ἀπὸ νάρδου,

Videri, inquit, *posse à loco nomen illud esse deductum: quia mediam syllabam produxit*. Sed locus ille qui esset, nec ipse neque Nonnus aperuerunt. Primus, ut dixi, Hartungus in *Criticis* suis Decad. 3. c. 6. ex Athenæi l. nos docuit, prope Babylonem fuisse opidum, Opis dictum, ubi preciosiss. nardi unguenta confecta & in alia loca sunt transportata. Itaque non dubitat, germanam lectionem fuisse ap. utrumque Evangelistam νάρδου ὀπιςικῆς. Quæ vox, quia librariis minus nota fuit, omissa litera ο, scripserunt πιςικῆς, & hac sua inscitia viris doctiss. quasi crucem fixerunt, in qua cogitationes eorum

vexa-

vexarentur. Namque & sic Germani preciosum pannum vocamus, *pannum Londinensem*, Lundisch tuch / à metropoli urbe Angliæ: preciosa vero vitra Veneta, Venedisch glaß / quia inde puriss. & pellucidissima vitra ad nos devehuntur. Hæc Schultet. Opus hic censura. Tria etyma afferuntur. Primum à πιεῖν: *alterum* à πίστις: *tertium* ab ὦπις. Melius arripere fas est: sed è meliori ratione. Ac primo πιστικὸν fieri ἀπὸ τοῦ πιεῖν, analogia morosior paulo videtur. Etiam τὸ μύρον (cujus Johann. & Marcus commeminit) innuit *liquorem*: si inde aliqua forte nobilitatis pars trahatur. Deinde neque ab ὦπις (ita enim ab Herodoto & Strab. scribitur) fieri potest ὀπιστικὸν, salva analogia: sed ὠπικόν. Neque etiam mentio *Opis* exstat ullibi in Athenæo. Libro quidem 15. c. 15. ex professo de variis locis agit, in quibus meliora quæq; unguenta fiant, & inde alio deferantur. Et addit: νάρδινον ἐν Τάρσῳ. Sed ne tantillum ibi vel etiam alibi vestigium Athenæi apparet: unde *nardus opistica* exprimatur. Deinde Herodoti l. 1. hæc sunt verba: Ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων. Simul meminit Strabo l. 2. 11. & 16. Et quidem l. 2. Ὦπιν vocat κώμην, pagum. Et rursum l. 16. ἡ Ὦπις, κώμη ἐμπορεῖον τῶν κύκλῳ τόπων. At vero si *Opim* nardus ita commendavit & si nardus *Opistica* & inde *pistica* tam insignis fuit, inq; tam remotas delata oras, ut etiam ap. Judæos percrebuerit: quare ne tantillum ejus vestigium apparet in Herod. Strab. Athen. Joseph. Plin. Diosc. aliis? Nardum Celticam, Italic. Syriac. Indic ap. Strab. l. 15. Diosc. l. 1. c. 6. 7. 8. Plin. l. 12. c. 12. invenio: *Nardum Opisticam* nullibi gentium. Nisi omnia me fallunt: Eruditi frustra hic macerant se, & in alieno solo illud quærunt, quod ante pedes obvium est. Etenim πιστικὸς est revera à πίστις: & νάρδος πιστικὴ inde sic dicta. Ut enim à λέξις λεξικὸς: à φύσις φυσικὸς: à δεῖξις δεικτικὸς: ita à πίστις πιστικός. Hanc analogiam satis certam nemo in dubium vocaverit. Ergo νάρδος πιστικὴ erit probatæ fidei, integra sine admistione alterius. Tibull l. 2. eodem nomine vocat *nardum puram*. Plin. l. 12. c. 12. *sinceram*, h. e. incorruptam, minus adulteratam. Et Evangelistæ ad-

dunt

dunt alia epitheta, Joh. πολύτιμον, Marc. πολυτελὴς: ut id τὸ πιστικὸν magis declarent. Et ſicuti *pſeudonardus* ap. Plin. l. 12. c. 12. ita vocatur à ψευδὴς, ψεύδω; quod eſt fallo: ita contrario modo nardus πιστικὴ, à fide: ut ſit ſpectatæ fidei & excellens. Neq; aliter Syrus interpr. *Alabaſtrum unguenti nardi præſtantis, magni precii.* Et huic ſententiæ noſtræ tot, tamq; eximii interpretes Græci ac Latini ſuffragantur: ut, qui nos inde amovere velit, multo certiorib. agere nobiſcum rationib. Criticum oporteat. Ex eo eſt, quod vet. Lexicon ſcribit: *Nardum piſticum dictum, i. e. fidele. purum, ſine omni impoſitura & commixtura compoſitum, non adulteratum aliis herbis.* Et Gloſſ. Iſid. *Nardum piſticum, chriſma ſine impoſtura.* Bene etiam Vadian. Med. io epit. terræ part. Dignum, inquit, cognitu, quod l. 13. Plin. tradit: videlicet novem herbar. ſpecies eſſe, quæ nardum imitentur & adulterent. Unde intelligimus in tanta fraudis materia, uſum loquendi obtinuiſſe, ut piſtica nardus diceretur, quæ ſincera & absque vitio eſſet ἀπὸ τῆς πίστεως, à fide, & plane ἄδολος h. e: germana, ut ait Eraſm. & nulla arte vitiata. Proinde & Hermolaus l. coroll. i. πιστικὴν h. e. probam & fidelem exponit, & quæ adulterata non ſit: ſicuti Marci 14. & Joh. 12. accipitur. Hieron, ſuper c. 26. Matthæi piſticam, plane veram & absque dolo expoſuit. Hæc Vadianus.

Nares: Nar. naris proprie foramen naſi. Perſ. Sat. 1. ſonat hic de *nare* canina: à Gr. ῥαὶ, ῥὶν, μετὰ μεταθέσει: *Nares* ῥῖνες· ἀπὸ τοῦ ῥεῖν: ſicuti quidam Latinum *naſus* faciunt à *mando*. A ῥὶν eſt *ringo*, i. e. corrugo narem. Circumſcribunt Græci ringere per τὸ ῥῖνας συστέλλειν. Indicium iræ, ut & alias naſi primoris acumen (Lucr. l. 6. ſic loquitur) homines arguit ad iram propenſiores. Theocr. id. 1. καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται, i. e. Et ei ſemper acris bilis in nare ſedet. Sic Prov. 14. 17. קְצַר אַפַּיִם, *kezar, appaim*, eſt brevis aut curti naſi, vel curtus irarum, ὀξύθυμος, i. e. qui cito iraſcitur. Ut contra, & quidem de Jehovah ipſo dicitur Exod. 34. 6. אֶרֶךְ אַפַּיִם, *erech appaim*, i. e. magno naſo: ſicuti Hiſpan. editio *Compluten-*

ſis

sis & *Antverpica* verbatim exponit, h. e. patiens, μακρόθυμος, βραδὺς εἰς ὀργὴν, Jac.1. 19. tardus ad iram. *Nasus* etiam notat irrisionem & contemtum.

Martial.

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus.

Pollux l. 4. c. 15. τὸν ἄνθρωπον μυκτῆρα καλοῦσιν, i. e. Cavillatorem quidam nasum vocant. Hinc etiam μυκτηρίζειν est *naso suspendere* h. e. false & quasi crispato naso deridere. Horat. *suspendens omnia naso*. Perf. Sat.1. -- *rides, ait, & nimis uncis Naribus indulges*. Turneb. l.4. c.9. *Qui adunci nasi sunt, homines irrisores habentur: qui quod irrident, id vero ut lance quadam, sic naso suspendere & ponderare videntur* Etiam *nasutus* communiter eit, qui alios deridere solet & *suo naso* omnia veluti metiri. Germ. Nasenweise: δοκησίσοφος. Sacris literis est *sapiens in oculis suis*. Ita enim monet Salom. prov. 3. 7. *ne sis sapiens in oculis tuis*. Targum: בְּאַפָּךְ, quod etiam potest verti: *In naso tuo*. Nam אַף faciem & nasum significat. Porro à ῥὶν est *Rhinothmetus*, i. e. denasatus, cui abscissi sunt nares. Quod contigit ob sævitiam Justiniano minori Imp. qui & inde *Rhinotmetus* fuit appellatus. *Anthirrinon* vel etiam *anarrhinon* herba: quod ejus semen ῥῖνας, i. e. nares vituli repræsentet, Diosc. l.4. c.128. Plin. l.25. c.10. Galen. etiam *bucranion* appellari prodidit. A Latino *Nare*, fit nasus: κατ' ἀντίστοιχον, ut sit discrimen inter *Narus*. Aliis à νασμός: propter fluorem mucci. Ultima *Naris* origo est נָחַר, *nachar, nar*, נְחִירַיִם nares: ap. LXXII μυκτὴρ Jobi 41. 12. *Nasiterna* in Plaut. Pœn. a. 5. sc.5. est genus vasis aquarii patentis, & ansati, quale est, quo equi post confecta spatia in Circensibus perfundi solent & recreari. ita dicitur, quod tres *nasos*, id est ansas haberet. Ita Vatinianis calicibus assignat *nasos* Mart. & Juven.

Siccabis calicem nasorum *quatuor* ----

Plaut. Captiv. lepide confinxit *Denaso*, i. e. nasum amputo. *Nasturtium* ab acrimonia & mordacitate: quod nasum torqueat & sternutationes provocet, quasi *Nasitortium*, à tortum. Plin. l.19. c.8. *Nomen accepit à narium*

tormento,

tormento. In Moreto: *Quæq; trahunt acri vultus nasturtia morsu.* Gallis etiam *Nasitort.*

Narthecium, ναρθήκιον: vasculum aut capsula ἐκ τοῦ νάρθηκος. Ideo Hesiod. ἐν κοίλῳ νάρθηκι. Cic. 2. de Fin. medicamenta illa tanquam de narthecio promant. Mart. l. 14. epig. 68. *Artis ebur medicæ narthecia cernis habere Munera* --- Gloss. Ferula, νάρθηξ.

Narica est genus piscis minuti, in Festo: aut emendatius: *Narita*, νηρίτη: *Nerites* ap. Arist. l. 4. hist. Anim. 4. Ibi J. C. Scal. Νηρίτην, *naricem* Th. Gaza Suidam secutus, qui à *nando* deducit, interpretatus est: quum vellificat *nando*, cubatque cum hospite cancello tranquillis dieb. Quod est primum genus officiorum. Alterum, cum in tempestate est, ibine jactetur atque allidatur saxis acclinato tecto adhæret saxis. Itaque cancello in proximas cautium latebras recipitur. Tertium cum inde soluta, patellarum more, procedit reptando. Quartum cum vellificat inversa concha. Itaque non à nando videtur Suidas deduxisse: sed ab *urinando*. Quin idem notavit è Lycophrone, νηρὸν recessum quendam cavum atque humidum dici. Quid? quod omisit τὸ νεῖν quod verbum in ea voce est, atque τὸ νεῖν. Nam *Nereus* à *nando* & *fluendo*, liquor maris dictus est. Est νηρὸς apud Athen. in secundo: μετ᾽ ὀξυμέλιτος νηρῶ καὶ ὄξους. Nondum percepi, an mendum sit. A Nereo ductam νηρίτην negat Suid. quoniam absit diphthongus. Sed non animadvertit, mediam ea de causa produci, quoniam coaluerit. Itaque scribitur in plurali νηρῖται cum circumflexo. Hæc Scal.

Nassa qua capiuntur, aut potius decipiuntur pisces. Ab Heb. נָשָׁא, *nascha*, i. e. seduxit, decepit, conjecit aliquem in nassam. Nomen est שְׁאת, i. e. nassa, seductio, vastatio, Silius: Haut secus & vitreas solers piscator ad undas ore levem patulo texens de vimine nassam.

Natolia, ab ἀνατολή. Petr. Bellon. in obs. Peregr. ait hanc Asiæ partem, (ab antiquis Minorem appellatam) hodie

hodie à Turcis *Natoliam* aut *Anatoliam* appellari, à Gr. ἀνατολὴ i. e. oriens: eoque vocabulo comprehendi omnem Asiæ regionem ultra Propontidem & Hellespontum (cui Ottomannor. prosapia præest) sitam: nempe universam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magnesiam, Cappadociam & Comagenam. Hæc ille.

Nauci, putamina nucis aut omnium rerum. Cic. Non habeo nauci, i. e. non facio flocci. Proprie est res nihili: & quidem cum aliqua asseveratione: ναὶ οὐχὶ, ut colligitur è Festo. A nauci est *Naca*, ut nonnemini videtur. Verius à νάκη, νάκος, τὸ Gloss. pellis lanata, νάκη: quippe fullones tractant lanam. Et *Nacæ* fullones sunt, ut Festus annotat. *Nacca* ap. poetas, C geminato.

Pers. Sat. 3.

——*Ad morem discincti vivere* naccæ. Ab iis, qui *Nactæ* legunt, aliquid causæ merito postulatur. Turneb. l. 25. c. 23.

Nausea, ναυτία, & Ionice ναυσίη, est quando ex halitu marino & motu navis ambiguo ventriculus, præsertim non assueti ad vomitum irritatur. Plaut. Amph. a. 1. sc. 1. alludit: Lassus sum hercle e navi, ut vectus huc sum. Etiam nunc *nauseo*. A ναῦς Hebr. נאה *Nuo*, *nato*, νέω, νῶ, νήχομαι, νάω, ναίω: ab Hebr. נאה, *naah*, *na*, *Echeneis*, ἐχενηῒς ab ἔχω & νῆος pro νεὼς: quia retinet naves vi occulta: de quo Rittersh. in Oppian. l. 1. Plin. l. 9. c. 25. *Est parvus admodum piscis, assuetus petris, echeneis appellatus: hoc carinis adhærente naves tardius ire creduntur, inde nomine imposito.* Consulatur Plutarch. q. 7. l. 2. Symp. Ælian. l. 2. de animal. c. 17. Hieron. Fracastor. de Sympath. c. 8. Rondel. l. 15. c. 18. Scal. Exerc. 218. s. 8. A nando fit *Natrix*: sicut *hydrus*, ὕδρος, id est, coluber aquaticus; ab ὕδωρ. *Natinatio*, *natinare*, i. e. negotiari. Isid. Vel *Natinare* est more natantium semper in negotiis fluctuare, ut J. Scal. elegantissime declarat. Nec tam priscum verbum est (inquit) quam prisca verbi forma, *natare*, *natinare*. Ut *iter itiner*: *jecur jecinur*:

prodeunt, prodinunt: *Navigo*, i. e. navim agito: fo[...]tur, ut à remus remigo : *igo* est λήξις. Horat. l. [...] Navem agere ignarus navis timet. *Nauta*, ναύτης: interjecto I *Navita*, & Græce ναυάτης. *Nauta* e[...] mum fuit, uti æstimat Scal. c. 19. L. L. *Naulum* [...] quod pro navigatione loco precii solvitur. *Nau*[...] ναυάγιον: quando navis fringitur, ap. Comicum. [...] *naufragare* utitur vet. biblior. interpres, & Salvian. de gubern. Dei. *Navarchus*, ναύαρχος, id est præ[...] navi, seu princeps. Ἀρχὴ principium. *Nauclerus*, [...]κληρος, i. e. dominus navis, κλῆρος: unde *Clerus*. *C*[...]*cus*: κληρικὸς, κληρωτός. Videatur Savaro in Sidonii epist. 8. *Cleropeplum*, i. e. singulare ornamentum or[...] Clerici: quod nunc corruptissimè *Liropipium*. *Pep*[...] *Peplus* ex Gr. πέπλος: at κλῆρος ab גּוֹרָל, disjectis [...] quantulum literis, i. e. sors, clerus.

Nectar, νέκταρ: immortalium potus, quasi ἀπ[...] Aut quasi νεοκτέαρ, quasi juvenum ac florentium po[...] hoc est, deorum, quibus perpetua juventus & sic immortalitas: νέον κτέαρ. *Nectareus*: Hesych. νεκτάρεος, [...] ἡδὺς, εὐώδης.

Ovid. 4. met.

Protenus imbutum cœlesti nectare corpus.

Et Homer. de dea:

---- Κέρασσε δὲ νέκταρ ἐρυθρόν.

Item Hesiod.

Νέκταρ τ᾽ ἀμβροσίην τε, τά περ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι.

Tzetzes Chiliad. 10. histor. 351.

Νέκταρ δὲ πόσιν τῶν θεῶν πάλιν φασὶν οἱ μῦθοι
Ἡμεῖς δὲ νέκταρ πᾶν γλυκὺ φαμὲν ἐν παροιμίαις.

Idem ibidem de ambrosia:

Ἡ ἀμβροσία βρῶσις θεῶν μυθοχαρεῖται
Ὡς ἀμβροσία οὖσά τις, οὐχὶ βροτῶν δὲ βρῶσις.

Idem etiam monet Etymolog. magnum. Ex Græco Ἀμβροσία, ἢ ἀμβροσίη fit etiam Latin. *ambrosia*: qua [...] delicias sibi faciunt poetæ. Et *ambrosius*, ἀμβρόσιος, [...] immortalis, idem qui ἄμβροτος: à βροτὸς, cui α στερητικὸν præponitur & μ euphoniæ causa additur.

Nemus

Nemus, νέμος, i.e locus arboribus bene consitus & gramine vestitus. Νέμειν pascere est. Hesych. νέμος, ἔνδενδρος τόπος καὶ νομὸν ἔχων. Homer. Iliad λ. ἐν νέμεϊ σκιερῷ, i e. in nemore umbroso. *Noma*, νομὴ, est pabulum : nec non ulcus, quod carnem vicinam *depascit* : Plin. l.23. c.4. & alibi sæpe Lat *nomam* ponit. *Numidia* à pascuorum ubertate. Plin.l.5.c.3 *Numidæ vero Nomades à permutandis pabulis*. Mutatur O in U, *Nomades*, *Numidæ*. Fest. *Numidas* dicimus, quos Græci νομάδας : sive quod id genus hominum pecoribus negotiatur, sive quod herbis, ut pecora aluntur. Similiter *eremus*, ἔρημος, ἐρημία: *Eremita*, ἐρημίτης, i.e. qui loca deserta inhabitat : suppeditatur à matre linguarum חֶרֶם, *cherem*, *erem*, i.e. desolatio. Unde *Hermon* חֶרְמוֹן. Vel ducatur ab עָרָה, i.e. nudare, evacuare.

Nenia, Tull. 2. de leg. Honoratorum viror. laudes in concione memoranto, easque etiam ad cantus ad tibicinem prosequuntor ; cui nomen *neniæ* : quo vocabulo etiam Græci cantus lugubres nominant. *Fest*. Nenia est carmen, quod in funere laudandi gratià canitur ad tibiam. *Nonius* c,2. Nenia ineptum & inconditum carmen, quod adducta precio mulier, quæ præfica dicitur, mortuis exhibet. Quod etiam *Varro* l. 4. de vita prop. Rom. docet. Scal. l. 1. poet. c. 50. Idem carmen etiam νηνίατον vocarunt, id est, extremum ; & νηνίαν eâdem ratione. Quare non recte per diphthongum scribunt. Sic tibiam, quæ in funeribus adhibebatur, vocavit. Pratinas Phlyasius νηνιδόνα. Jovianus Pontanus neniæ vocem traduxit ad nutricias cantilenas : propterea, quod vulgus nostras *Bellas*, aliis locis in Italia nutrices *Nenas* dicunt : ut opinor, à cantiunculis, quæ sint similes cantibus præficarum. *Et paulò post* : quæ ad rogum dicerentur, erant *Neniæ*. Νέω seu νηέω, est acervum extruo. Patrissat filius Josephus in Conject. *Nugæ* etiam, inquit, erant proprie, quæ canebantur in mortuorum laudem. *Plaut*. Asin a.4. sc.1. Hæ sunt non *nugæ* : non enim mortualia. Etiam origo id declarat. Nam *nugæ* Hebr. & Syriac. vocabulum, id sonat mœrorem : sicut *nenia* planctum eadem lingua In Plauto nugæ & mortualia vocantur carmina præficarum. Hæc ille.

Ap. Hebræos נוּגֵי, *nuge*, item *nugoth*, sunt mœrore affecti, afflicti, [illegible]. Ab יָגָה, doluit. Soph. 3. Mœstos propter conventum recipiam. Ibi vet. translatio habet: *Nugas* qui à lege recesserant, congregabo. Et Jos. Scal. de translatione neniæ ad cantiunculas, ut cum in Auson. *Lallus* est (inquit) [illegible] enim nomen in re futili, id est nenia nutricum, quæ inducunt somnos, subinde hoc repetendo, *Lalla*. Unde *lallare* pueri dicebantur, cum hac cantiuncula somno declinant oculos: Græcè καταβαυκαλίζειν. Dic. & Italæ. & Aquitanæ mammæ seu nutrices pro eodem *Nina, Nina.* Quod & Græcos factitasse indicio est nenia illa, quæ inde vocabatur νύνιον. Hæc ille. Hebræis *ni.* est lamentum: נְהִי, *nehi*, planctus, à Rad. נָהָה planxit, lamentatus est. Hesych. νύνιον ἐπὶ τοῦ παιδίου [illegible] ὁμοίως καὶ τὸ νύνιον.

Nepa. Scal. l. L. c. [illegible] νέποδες dicti sunt a Græcis pisces, ut ap. Oppian. Unde etiam nostra *Nepa.* Pedibus enim minime valet. Fest. *nepa Afrorum lingua sidus, quod dicitur nostris* cancer, *vel, ut quidam volunt,* Scorpius. Si jam vox Africana: videtur fieri à נְפַח, quod Chaldæis est inflare & intumescere. Morsu enim scorpionis membra inflammari & inguina extolli scribit Dioscor. l. 6. c. 44. Manil. l. 4. *Hærentesque decem partes nepa dicat ipsi.* Vulgo legitur *nota.* Sed rectum est *nepa.* Jos. Scalig. ita corrigit & annotat, Ipse, sibi ipsi, Manilianum. *Nepam* pro scorpione usurpat etiam Cic. [illegible]que, [illegible] & [illegible]. Alii veterum pro *Cancro.* Nonius. *nepam* quidam *cancrum* putant ob illud Plauti: *Retroversum cedam, imitabor nepam.* Et illud aliud: *At cum nepa esset dubium in utroque.* Nam vere nepa Scorpius dicitur. Ad summam: *Nepa* simul & scorpium & cancrum notare, docent autores modo citati. Etiam magna inter ipsos *cancellos* & *scorpios* similitudo figuræ. Forte etiam è *cancro* nasci *scorpius* dicitur. Ovid. 15. Met.

Concava litoreo si demas brachia cancro,
Cætera supponas terræ, de parte sepulta

Scorpius exibit, caudaque minabitur unca.

Idem poeta: *Obrutus exemtis cancer tellure lacertis,*
Scorpius exiguo tempore factus erit.

Nicander in theriac. octo scorpionum genera recensens, sextum dicit ἐναλίγκιον αἰγιαλῆϊ καρκίνῳ, i. e. similem litorali cancro. Et de septimo ait, Quod sint [illegible] ἰσήρεες ἄγχι παγύρῳ. Etiam, ut *cancri* obliquè ambulant, sic *scorpii* cum pungunt. Ut ita eadem hæc vox *Nepa* tam *scorpio* quam *cancro* rectè tribuatur.

Nepenthes, νηπενθὲς: à νὴ & πένθος, quasi ἄλυπον vel ἀπενθὲς dicas, ap. Homer. 4. odyss. Aliis videtur esse *Sinyesiris ruta*, quod notat Keckerm. in disp. phys. Aliis *buglossum*, de quo Galenus itidem prædicat, quod passa mœstitia animos reddat hilares ac lubentes. Quo nomine & *nepenthes* claret ap. Homer. Verba Galeni de buglosso habentur l. 6. simpl. med. καὶ τοῖς οἴνοις ἐμβαλλόμενον εὐφροσύνης αἴτιον γίνεται. Aliis denique nepenthes idem est, quod *helenium*. Plin. l. 21. c. 21. attribuunt & hilaritatis effectum eidem (*helenio*) potæ in vino, eumque quem habuerit *nepenthes* illud prædicatum ab Homero, quod ea tristitia omnis aboleatur. Idem l. 25. c. 2. Herbas certe Ægyptias à regis uxore traditas suæ Helenæ plurimas narrat, ac nobile illud *nepenthes* oblivionem tristitiæ, veniamque afferens, & ab Helena utique omnibus mortalibus propinandum. Hæc Plinius.

Nepos, νέπος. Scal. in Conject. Pes quodvis fundamentum. Hinc puto *Nepotes* dictos. Ut enim vocabulum Græcum νέποδες, *nepotes*: quod πὸς ipse, i. e. fundamentum generis, non essent sed tantum ἔκγονοι. Theocr. enim & Apollon. usurparunt νέποδας pro nepotib. ἀλλὰ τῶν ἐκγόνων. Quod & Festus annotarat, ut cognoscimus ex ejus reliquiis, in quibus etiam apparet citasse Callimachi autoritatem. Hæc ille. Eadem commoditate *Nepos* (quem Hebræi *filium filii* vocant) dicitur a νέπος, i. e. νέος πὸς novus pes, quasique novum fulmentum familiæ. Sunt filii primi: nepotes secundi & ita *novi pedes* ac columnæ familiæ perpetuandæ.

Neptunus, Cic. l. II. de nat. deo. Nomen productum: *Portunus* à portu. Sic *Neptunus* à nando paulum primis literis immutatis. Abnuit Scal. l. de plant. *Neptunus* (*inquit*) à lotione attributum est nomen. Id enim dicit in ipso νίπτειν: quod in Acheloo (hoc omnes aquas Græci nominabant) λέειν. Ne vos fallat eorum auctoritas atque abducat à veritate, qui à nando, *Neptunum*, sane quàm populariter deducebant. Sed ut à vertendo *Vertumnus*: à *portu Portumnus*: sic à νίπτω *Neptunus*. Artemid. de somn. l. 1 c.58. notat *Neptunum* dici ἵππιον & in Nub. Aristoph. ἵππιον, ab ἵππος. Quia sit equus marinus. Hinc eidem Orpheus in Hymno Neptuni attribuit τετράορον ἅρμα. Et Virg. l.5. Æn.

Iungit equos curru *genitor spumantiaq́ addit*
Frena feris, manibusq́ omnes effundit habenas.

Neutæ similiter sunt *nautici equisones*, apud Varronem Marcipore. Simili etiam metaphorà exprimuntur naves. Ita Homer. odyss. 4. Dousa Indice naves appellat ἁλὸς ἵππους. Sophocles Electra, ναυάγια ἱππικά. Plaut. Rudent. act. 1. sc. 5. *Equo ligneo per vias cœruleas Estis vectæ.* Oppian. Halic. 1. navim vocat, εὔζυγον ἅρμα θαλάσσης. Ibidem dicit χαλινὰ οἰήκων & ὄχους ἁλὸς ... Æschil. θαλασσόπλαγκτ' ... λινόπτερα ναυτίλων ὀχήματα. Nonn. ἀλίδρομον ἅρμα θαλάσσης.

Nere, neo. Plin. l.33. c.3. superque omnia netur, ac texitur lanæ modo. Sil. l.7. *Donum quod nostræ nevere manus.* Simpliciter autem *Neo* oritur à νέω, quod idem significat. τὸ νῆμα à νέω. Etiam *necto* à neo, νέω: vel propius à νήθω, quod idem cum νέω est. Est enim *nectere* proprie interposito vinculo colligare: ut faciunt nentes, qui filo partes disjunctas nectunt aut conjungant. Gloss. Philox. *nectet* νήθει. Ut à textum textile: ita a nexum *nexilis*. Onom. *nexilis*, πλεκτὸς. Lucr. jungit l.5. Nexilis ante fuit vestis, quam textile tegmen.

Nereus, νηρεὺς. Ovid. in Dejanira: *Qua latam Nereus cœrulus ambit humum.* Hinc dicitur à νηρὸς, i.e. humidus, quod à νέω, fluo Eustath. νηρεὺς à νέω & ῥέω facit. Ratio eodem vergit. Vide paulo ante in *Narica*, quid J. C. Scal.

Scal. monuerit. *Nereus* dicitur Hesiodo πρεσβύτατος: Æsch. πολυαγὴς: Virg. *grandæus*. *Nereis*, νηρηΐς: & poetico more νηρηΐς. *Nereides*, Nerei & Doridis filiæ quinquaginta, nominatim ab Hom. Iliad. 6. & Hesiodo in Theog. descriptæ. Ubi opus, videantur.

Nervus, νεῦρον, propriè est vehiculum spiritus animalis, instar chordæ apparens. Agell. l. 13. c. 21. *Nerio* Sabinum verbum est, eoq; significatur virtus, & fortitudo. Itaque è Claudiis, quos à Sabinis oriundos accepimus, qui erat egregia atque præstanti fortitudine, *Nero* appellatus est. Sabini id à Græcis accepisse videntur, qui vincula & firmamenta membrorum νεῦρα dicunt. Scal. in Ætnam: Homines compactis viribus Sabini *Nerones* vocabant. Gloss. *Nero* ἀνδρεῖος.

Nex, *neco*, quasi νεκῶ, νεκρῶ. Νεκρὸς mortuus à νε στερητικῷ & κῆρ. Cor enim est sedes vitæ: & eo violato mors animal occupat. Laconium est νέκυρ pro νεκρὸς, ut monet Hesych. Etiam assonat Hebr. נָכָה, i. e. percussus. In hiphil הִכָּה est percussit, cecidit. Ab eodem oritur *Noceo*, quasi νεκύω (Heb. נֵזֶק, i. e. noxa) & habet in se emphasin peculiarem. A noceo *noxa*: proprie quæ nocet, detrimentum, damnum. *Noxius*, qui nocet, βλαβερός. Et quidem ducitur à noceo *noxa*: ut à *neco*, *nox*. Corn. Fronto: *Occidere* ob cædem dictum est: *jugulare* ob jugulum: *Necare* à neco: *interficere* à facto: *perimere* ab emtione, quasi jure tollere. *Innocens* dicitur, non qui nocet leviter, sed qui nihil nocet. 5. Tusc. *Necia* à *nece*, qua resident mortui. 2. de Leg. *Denicales* feriæ, cum propter mortuum familia purgabatur, à νέκυς, Fest. *Niger*, νεκρὸς: mortui namque atri, ut ait Scal. Ex. 325. s. 10.

Et Lucret.

Omnia suffundens mortis nigrore—Ideo θάνατος μέλας, σκιεις, μελάμπτερος, dicitur.

Pernicies à pernecando. *perniciosus*. Latini *pestem & perniciem* ita jungere consueverunt. Lucil. Sat. 2. hostibus contra Pestem perniciemque. Catul. Eripite hanc pestem perniciemque mihi. Terent. Adelp. Pernicies

 omni-

omnium adolescentium, perjurus, pestis. Cic. 1. off. ... bonorum pestem perniciemque convertere. Idem ... Catilin. Cum tua peste ac pernicie. Idem pro C... rio: Contra pestem ac perniciem civitatis Dicu... tem *pernico* & *perneco*: sicuti *enecco* & *enico*. Mirum ... veteres hic luxerient, crebris ita vocalium mutati... oblectati. Ita *Menerva* ap. Enn. pro quo hodie Mi... va. *Genetrix* ap. Lucr. & Virg. *Felix* herba pro fi... Varr. de re rust. *Quatinus* ap. Sueton Claudio ... Quatenus. *Milli* numum pro mille ap. Lucil. Sic ... iam *seco* & *sico*: *seca* & *sica*: circumseco & circum... Dissicere pro dissecare multis reducit in Orthog. ... *Exsico* ap. Plaut. Rudente. *Præsica* ap. Varr. de re r... & L. L. Brassica, ut præsica, quod & hujus scapo m... tatim *præsicatur*. Item *interneco*: ap. Plaut. in Am... a. 1. sc. 1. *internecatis hostibus*. *Internecio*, ap. Cic. ... *internecivum* ap Liv. Agell, & alios Ut interneci... bellum quod utrumque bellatorem necat. Alii scrib... *internecinum*: quia Græcis sit ... : nec non ... in Amph. Plaut. retinet *internecinum*. At Scal. pon... *internecivum*: & sumta quidem occasione ab ... sibus L. L. c. 98 Et *ἀναλογία* expresse favet: uti ... vum, genitivum, fugitivum, furtivum, collativum: ... internecivum.

Nidus, à pullis avium dicitur: tanquam à fine, quo congerunt aves, & sibi *καλιὰς* construunt. Νεοσσός, νεοττὸς, νεοττός, est pullus.

Virg. 4. Georg.

Dulcem nidis *immitibus escam*,

H. e. pullis. Νεοσσιὰ, νεοσσιὰ, νεοττιὰ, ... est nidus, a ... quod à *νέος*. Hebr קֵן *ken*, i. e. nidus: à קָנַן, i. e. nidi... ficavit. Lucr. l. ... nidos vocat, *Frondiferas avium domos*.

Nihil, curtatum è *Nihilo*: sicut *famul* à famulo. *Nihilum*, *ne hilum*. Ut *perhilum* à per & hilum. in Luc... *Hilum* est, quod grano fabæ adhæret, Fest. Lucil. Cic. In antiquiss. idiomate est אֱלִיל, i. e. nihilum. *Homo nihili* dicitur, homo nullius precii: ut sit obliquus.

Nu...

Nilus, Νεῖλος, à novo limo, quem eluvie sua quotannis invehit, & sic agros Ægypti fœcundat. Νέα ἰλὺς, novus limus. Matth. Martinius mavult dici à νέον ἄγειν seu λήιον; quod nova invehat arva. Sicuti Cic. l. 2. de Nat. deor. de Euphrate scribit: *In quam (Mesopotamiam) quotannis quasi novos agros invehit.* Sed ratio etymi utriusque eodem redit. Ammian. l. 22. Nilum vocat, *ben[illegible] omnium flumen.* Quod si quis Hebræum ortum desideret, non incommode *Nilum* faciat à נחל, *nachal*, i. e. torrens, secundum eminentiam. LXX. interpr. τὸ נחל vertunt ποταμὸν Prov. 18. 4. χειμάῤῥουν Gen. 32. 23. [illegible] Job. 6. 15. [illegible] Job. 20. 17. Ubi Symmachus ponit ῥεῖθρα. Quæ dictiones Nili naturam bene exprimunt. Etiam Nilus vocatur נחל מצרים, i. e. fluvius Ægypti Num. 34. 5. 1. Reg. 8. 65. Jos. [illegible] uti nonnulli interpr. volunt. *Nilicola*, i. e. Ægyptius, Nili accola. Prudent. in Psychomach. -- nigrosque relapso Gurgite Nilicolas fundo deprenderit imo. Ait, *nigros Nilicolas*: quia *Ægyptius* idem etiam, qui niger, aut fuscus, ut in voce *Ægyptus* diximus. Nec non ipse fluvius aqua nigricat. Unde Nilus quoque dictus est *Melas*, & mox *Melon* Ennio, Auson. aliis. Idque etymon Fest. & Serv. agnoverunt. In Plutarcho & Eustath. Μέλας est *Nilus*: unde Latin. *Melas* & *Melon*. Immo etiam ipse fluvius Nilus dicitur *Ægyptus*, uti commemorant Diod. Sicul. Plutarch. Strab. Plin. Ammian. Et Ambros. l. 2. de Abrah. c. 10. *Ægyptus nomen fluminis est. Sic enim veteres Nilum vocabant: sive quod ipsi regioni nomen dedisset: sive quod regionis accepisset vocabulum.* Lycophron & Diodorus Nilum vocant, ἀετὸν, h. e. *aquilam*: vel à cursu rapido, vel à calore nigro. Glossario quippe τὸ *Aquilum* est μέλαν. Quod etiam observat Pier. in hierogl. l. 19. Pariter Hebræis Nilus est שִׁיחוֹר, *Schichor* i. e. niger: à nigris limosisque undis: à themate שָׁחַר, *schachar*, i. e. niger fuit & obscurus. Ab eodem *Schichor*, *Sihor*, ejectis literis fit *Siris*, Σῖρις: quod inter Nili nomina refert Plin. l. 5. c. 9. & Dionys. Jes. 23. 3. *semen Schichoris.* Ibi vet. versio: *semen Nili.* Jer. 2, 18.

Quid tibi eſt in via Ægypti, bibendo aquas *Schich*... Ubi vet. verſio legit: *ut bibas aquam turbidam*. ... Avenar. & alii: *ut bibas aquas Nili*. Et Græci: ὕδωρ ... Quamvis aliis ὕδωρ ποταμῶν. Tamen in Joſepho l... c. 3. eſt etiam γεὼν Νεῖλος. Eſtque *Geon* non à term... Heb גִּיחוֹן, *gichon*: & unum ex quatuor fluminib. ... radiſi eſt *gichon*, Gen. 2. quod Joſephus Nilum eſſe ... Quem ſequitur etiam Schindl. in Lex. Contra G. F. Wendelin. de Nilo c. 1. Nilus eſt *Gichon* Æthi... bus. Quod nomen Nilo in ſcriptura quoque ... Patres credunt, & cum iis multi è recentib. quib. a... pulantur belli ſacri ſcriptores. Hanc in ſentent... duo ſcripturæ loca allegantur. Gen. 2. 13. Jer. 2. 18. ... falli autores hoſce, nobis extra dubium eſt. Ni... enim ſententia fundamentis lubricis & falſis duo... Quorum unum: Nilum è Paradiſi fluminibus unum, & quidem illud ſecundum, quod Moſes *Gichon* ap... lat. Alterum: lectionem Græcam Jer. 2. cum ... textu conſentire. Atqui in Hebræo non eſt גיחון ſed שִׁיחוֹר: quod poſterius Nili nomen eſſe non ... ciamur. Quur vero interpr. Græci Hebræum *Schichor* in *Gichon* mutarint, & equidem neſcio: ipſi viderint. Hæc ille. Qui ibidem etiam videatur c. 23. Aliis *Schichor* putatur amnis eſſe, qui Petram Arabiæ præterfluens ... Sirbonim paludem influit, & Ægyptum à terra promiſſa diſterminat. Aliis denique potius *Rhinocolura* aut *Rhino-corura*, videtur eſſe, ut Epiph. κατὰ Μανιχαίων interpre-tatus fuit. Cedrenus & iterum Epiph. vocant Nilum quoque *Chryſorrhoam*, quod auro fluat: aut potius quod fœcunditate ſua aureas Ægypto divitias affundit. Eodem ſenſu à Theocr. dicitur χρυσέος Νείλω ῥόος. Lu-can. l. 1. & Sil. Ital. l. 3. vocant *Lageum*: Scilicet à Lago primo Ægyptior. rege, poſt mortem Alexandri Victor. l. 8. c. 2. nominat *Dyrin*. Plin. l. 5. c. 9. Nilus ab Æthio-pia diſpeſcens, etiamſi non protinus populis, feris tamen & beluis frequens, ſilvarumque opifex medios Æthio-pas ſecat, cognominatus *Aſtapus*, quod illarum gen-tium

tium lingua significat aquam è tenebris profluentem. Circa clarissimam Insularum Meroen. *Astabores* lævo alveo dictus h.e. ramus, aquæ venientis è tenebris. Dextera vero *Astusapes*, quod latentis significationem adjicit. Nec ante Nilus, quam se totum aquis concordibus rursus junxit. Sic quoque etiamnunc *Gyrisantes* nominatus per aliquot millia, & in totum Homero *Ægyptus*, aliisque *Triton*. Hæc Plin. Fr. Jun. in Gen. 10. dicitur *Nilus* in Æthiopia tribus nominib. *Chascapusch*, i. e. è tenebris profluens: tum qua Meroen alluit, lævo alveo *Chascabora* sive *Chascabora*, fons aut trivus è tenebris aquas fundens: dextero autem alveo *Chascheatzaphes*, i. e. è tenebris exundans, quia Nilus in tenebris subterraneis ante mersus in Æthiopia, quasi redivivus emergit in istis partibus. Quarum vocum proprietas mirificè à Geographis in linguas externas transferentibus corrupta est, Strab. Mela l. 1. c. 9. Plin. l. 5. c. 9. Ptolomæo in geograph. & Solino c. 41. cum *Astapum*, *Astaboram*, *Astusapem*, & *Astosabam* appellarunt. De Nilo legatur amplius Seneca l. 4. Nat. Quæst c. 1. 2. Ammian. l. 22. Strabo l. 17. & in eum Casaub. Fuller. l. 2. Miscell. c. 8. & M. F. Wendel. amicus noster.

Nimpha, νύμφη. Scal. c. 28. & 41. L. L. N mutatur in L. Nam quinquagenarii numeri nota fuit Græcis N. nobis L. Sic quoque illi *Nymphas*: nos *Limphas*. Et ap. Virg. 1. Æn. sic legere quidam: Dant manibus famuli *Nimphas*. Nec dissentit Festus: *limpha* (inquit) à nimphis. Nec ratio contemnenda: quia præsident aquis, inibique habitant. *Limfa* placet nonnullis: quomodo *profanum*, *fama*: licet in Græco sit φ. A *limfa* est *limpidus*: à puritate undæ, quæ propria est numinum, puta, nimpharum. Gloss. *limpidum* διαυγές. Eique affine est νύμφη. *limphaticus*, à nimpha. Creditum est antiquis, ut Festus ait, qui in fonte speciem quandam, i. e. imaginem nimphæ vidisset, furore corripi. Græcis sunt νυμφόληπτοι. i. e. à nimphis capti: ut μουσόληπτος ap. Plutarch. Isid. l. 10. *Lymphaticus*, quod aquam timeat, quem Græci ὑδροφόβον vocant. Lymphaticus propriè dicitur, qui vitium ex aqua

con-

contrahit. Hæc ille. Sed *Festi* sententia verior. [illegible] etiam Brodæus l. 1. c. 31. Eamdem cum *nympha* [illegible] agnoscit & *nymbus*, *nimbus*. Notat enim, ut [illegible] viam repentinam cum impetu Lucret. 6. *Corpora faciunt nubes nimbosque volantes.* Ibid. [illegible] *est densitas nubis intempesta & obscura.* Alii [illegible] fertur ad νίμμα, verbi νίπτω, quod est lavo. [illegible] dem tendit. *Nymphæa*, herba aquatica ap. Plin. [illegible] Diosc. l. 3. δοκεῖ ὠνομάσθαι νυμφαία [illegible] φύεται ἐν ἕλεσι καὶ ὕδασι στασίμοις. Apul. ait [illegible] tine appellari *matrem Herculanam*, *algam palu*[illegible] *puber silvestre*, *clavum Veneris ac digitum Veneris*. [illegible] Latine *clavam Herculis* & *Baditin* Gallice nomina[illegible] dit. Sed quid proprie *nympha nimpha*, νυμφή? Suid. [illegible] πηγὴ καὶ νεόγαμος γυνή. Vet. vocabular. *Nympha* dicitur *aqua. Unde nympha dicitur sponsa in nuptiis: [illegible] officio lavationis.* Quod etiam Isidor. habet l. 9. c. [illegible] *nympha* & *limpha* est primo ac proprie aqua: inde [illegible] midiori natura *nympha* dicitur νεωστὶ γαμηθεῖσα, ut [illegible] sych. Sed & nova nupta in opere τῆς συνουσίας aquam [illegible] fert & respectu viri calidioris *dicta* apparet. Sca[illegible] poet. c. 101. Quum prisci putarent Aquam rerum o[illegible] elementum esse, Ignem vero formam: utrumque [illegible] ne positum, ab utroque manu tangebatur: ipsaque [illegible] ejusdem aquæ adspersione lustrabatur. Hæc ille.

Nitor, i. e. splendor, à νίζω: lota enim nitent. Sca[illegible] de plant. Ut à suadeo suadela, à loquor loquela: [illegible] iam à niteo *nitela* ap. Apul. & Solin. non autem [illegible] Neque enim deminutum est, uti turbella, fu[illegible] milia. *Nitedula* à nitore nomen habet: sive insectum [illegible] etiam musculus sit.

Nitrum, νίτρον. Non à *Nitria* Ægypti regione, [illegible] dorus tradit. Sed hæc ab illo. Scilicet ab Hebr. [illegible] i. e. nitrum, quia cum impetu circumsiliat. Prov. [illegible] Ubi Symmachus ponit νίτρον. Etiam LXXII. [illegible] *nether* vertunt νίτρον. A Rad. נָתַר, i. e. transili[illegible] liit. A Jul. Scal. facta vox est, *Antracothei*[illegible]

quæ τῇ ὕλῃ pulveris pyrii, ut vocamus, notat, utpote sunt αἴθραξ. θεῖον, sal, ἅλς, νίτρον.

Nix, Scal. c. 25. L. L. X in V consonantem æque male maturi arbitrantur, in ea voce *Nix*, *nivis*: Verum νίφω, & νιφετὸς, παρὰ τὸ νίπτω: unde etiam nostrum *Neptunus*: non, ut Cic. prodidit, à *nando*. Inde nostrum *ninguo*, *ninguidus*. & *ninguis* in Recto: & *Nivis*, concisum: & aliud concisum, *Nix*, mutato G in C: & concreto cum sibilo in X. in obliquis autem mansit prisca vox. *Ninguis*. in Lucr. l. 16. & Prisc. l. 6. *Ninguidus* in Auson. Omnia unam agnoscunt originem. At νίφω à נטף, stillare נטפה destillatio *Nix*, καὶ μεταφορικῶν Mart. l. 4. est tacitarum vellus aquarum. Ita Ps. 147. 16. Qui edit nivem sicut lanam. Arnob. l. 2. sunt nives plumeæ. *Et paulo post*: nivem in plumeas subaperiat crustulas. *Nix* Græcis est χιών: unde Insula *Chius* nomen accepit, uti putant.

Nodus ab Hebr. ענד, *hanad*, *nad*, nodum fecit, adstrinxit ligavit.

Propert.

Non licet æratis adstringant brachia nodis. *Nodutis* & *Nodutus* in gentilitate: quia ad *nodos* perducere res satas putabatur: Arnob. l. 4. August. l. 5. de civi c. 8. *Enodis*, i. e. sine nodo ap. Virg. non vero *ennodis*, quasi ab ἐν sit: nec *anodis*. Sunt enim barbara.

Non νὴ, μὴ & οὐ. Aut Non, ab Heb. לא, *lo*, *no*, ut *nimpha*, *limpha*. Item μὴ ab Heb. אם, per inversionem. Prisci, ut Lucil. Varr. Fest. *Nenum* pro *Non* sumunt: à *ne* & *num*. Ne, νὲ aut νη (quod cernitur in νήπιος, νηλεὴς, νήνεμος) ab Hebr. אין. *Nec* mutila est: *Neque* integra. Est autem *Neque*, & *non*, uti Græc. οὔτε, μήτε. Scal. c. 173. L. L. Integra est *NE*. Νέποδες enim dicti sunt à Græcis pisces, ut ap. Oppian. unde etiam nostra *Nepa*: pedibus enim minime valet. *Quin* ex *Qui* & *Ne*. Integro Terent utitur in And. Ego id agam, mihi *qui ne* detur. *Uti* est mutata, ὅτι: sicut ἔτι *Et*, ἔτι ab עוד, i. e. adhuc ultra. Aut *Et*, à τε per conversionem. *Utinam* ex *uti* optandi vocula: & nam. quod hic παρέλκει. Etiam εἴθε utinam

Usq;

Usque, ὥστε. Ultimo Τε, *Et*, ab Heb אֵת, quæ est ... cula congregandi. *Etiam* ab *Et* & *Jam*. Vel quasi ... Vel ab Hebr. גַּם, i. e. etiam, tam. *Quæ* à ... diphthongi sono: quemadmodum ... εἰ, addito sibilo: à qua aucta est *sic*. Fuit enim ... *Necce*, *Nec*. Αἴκα αἴκεν pro εἴκεν, ab Heb. אֵיכָה, idem. *Sive*, εἴτε: de quo Scal. c. 170. L. L. sub ... ortæ sunt, à conditionali, quæ etiam impossibile ... tit *Sic*: si tu homo sis, *si*, *ve* equus, *si*, *ve* lapis: nece... corpore præditus fueris. Sic enim usus est Teren... εἰ: *Nisi*, i. e. *non* si, si non. Ita *nimirum* est ni mirum ... *mirum*: vel teste uno Terentii loco Eunuch. a. 3. ... ab ἀλλὰ per abscissionem: deinde *atqui*. ut alioqui ... qui. *Ad* vero simpliciter ab Hebr. עַד, *ad*, quod ... significat. Alii faciunt ab אֵת, *eth*, ut quod sit ... lus sive nota accusativi casus. Hujus voculæ, *eth*, ... sione, non possum non in campum educere, tiro... contra hostes philologiæ ostendere, quantas ejus ... minutiæ turbas sæpe numero dent, & quam interp... inter se committant. Ut ita nihil accuratiore vocum ... minimarum, contemplatione ad rerum explicatio... utilius sit. Sumamus exemplum è vocula, *eth*. ut ... Gen. 4. 1. Heva primitus puerpera dicit: Acqui... *eth jehova*. Hoc vertunt LXXII. ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ. Vet. translatio: *Possedi hominem per Deum*. Onk... *Codom Jehova*: interpr. Aria Montano: *coram Dom*... Alii: *cum Domino*, σὺν θεῷ. Alii: *ad Dominum*. Mart. ... *virum Jehovam*. Joh. Calv. *Virum Domino vel Jeh*... Quamvis & Luther. in explicat. Gen. vertat: *Virum D*... *mini*, *virum Dei*: quod aliquoties inibi iterat, ut & a... Pagn. & Tremel. *Acquisivi virum à Jehova*. Plerique ... illi eo sensu, sive Latini sive Græci, vertunt *per domin*... vel *cum Domino*, vel *à domino*, quod ut *Chrysost*. ait ... puellum natum non naturæ, sed Deo: seu, *Procop. Gaz*... ait Homil. 18. in Gen. non nuptiis, sed illi, qui nup... sacrum instituit, acceptum ferat, suamque gratiam ... declarat. *Ambros. l. 1. de Cain & Abel*: Num quid hic ...

At...

Acquiſivi hominem per Deum, ut Deum intelligas inſtrumentum? Non utique: ſed, ut intelligas autorem & operatorem Deum. Unde magis Deo detulit, cum dixit: *Acquiſivi hominem per Deum:* Ut & nos cum aliquid acquirimus, vel omnes eventus ſecundos, Deo magis deferre, quam nobis arrogare debeamus. *Hæc ille.* At quænam *inquis*, illarum interpretationum ſcitiſſima? Sane, de tantis equidem interpretib. aliquid pronunciare tantillus vix auſim. Tamen, ut una earum veriſſima ſit; omnes ſuo loco tolerari etiam poſſe exiſtimo. Nam τὸ *Eth*, quod inprimis urgeri video, πολύσημον occurrit. Eſt articulus quippe caſuum obliquorũ, ſed maxime accuſativi: ut notat. Seb. Munſt. Et Luc. Oſiand. *Eth* eſt articulus, *inquit*, accuſat. caſus, & emphatice rei demonſtrationem ſignificat, item coram, cum, ab, ex, per, pro, ad, præſertim cum affixis. Ut nil dicam de *Rabbi Salomon* & aliis, qui itidem τὸ *eth* plurifariam exponunt. Gen. 5.22. Henoch ambulavit *eth haëlohim:* Quomodo & v.24. Item c.6.v.9. i.e. *coram Deo*, vel *ſecundũ*: vel *cum Deo*, ut Pagn. vertit. Gen 37.2. את־אחיו, *cum fratribus:* μετὰ τῶν ἀδελφῶν: Mit ſeinen Brüdern/ interpr. Luth. Gen. 44. 4. ipſi egreſſi *eth habir*, de civitate: ἐξελθόντων δὲ αὐτῶν τὴν πόλιν: Da ſie aber zur Stadt hinaus waren. Exod. 1. 1. *eth Jahakob* cum Jacobo, ἅμα Ἰακὼβ, mit Jacob. Exod. 10.8. redire juſſus eſt *eth Moſche veeth Aharon*: vel *reductus eſt Moſe & Aharon*. Lev. 16. 15. Et faciet *eth damo*, cum ſanguine: vel de ſanguine, ut habet Pagn. Und ſoll mit ſeinem Blute thun/ Luther. Sed Heva tamen dixit, *Virum Jehovam*: quia haut dubiè novit Meſſiam fore Deũ aut Jehovam. Quod uti admittimus: ita & hoc certum eſt, quod eadem ipſa ſciverit: Meſſiam quoq; fore ſemen mulieris, nec è virili ſemine concipiendum. Qui igitur ſuo huic primogenito illud eulogium dederit? Nam certe è ſemine virili conceptum natumque eumdem novit. Simpliciſſima igitur & veriſſ. hæc eſt interpretatio: *Acquiſivi virum cum Jehova.* Quam non modo potior doctorum calculus: ſed etiam ipſa res tuetur.

Nonæ ſimpliciter à *Nonus*. Ita *Nona* & *Decima* à partus tempeſtivi tempore, uti ſcribit ex Varr. Agell. l. 3. c. 16.

Et

Et sic etiam *Nonæ*, à numero dierum novem Varro
L. L. *Nonæ* appellatæ aut quod ante diem *nonum* [illegible]
semper: aut quod ut *nonus* annus calendæ jan[illegible]
novo sole appellatæ, *novus* mensis, *nona* luna [illegible]
crob. l. 1. Sat. c. 15. quidam *Nonas* existimant à [illegible]
novæ initium observationis: vel quod ab eo d[illegible]
ad Idus *novem* dies putentur. Sicut ap. Tuscos *Non*[illegible]
res habebantur: quod hi nono quoque die regem
salutabant, & de propriis negotiis consulebant. [illegible]
Rutilius scribit, Romanos instituisse *nundinas* ut [illegible]
quidem diebus in agris rustici opus facerent: *nono* [illegible]
die, intermisso rure, ad mercatum, lege que accip[illegible]
Romam venirent. Ergo *nundinæ* dictæ quasi *nov*[illegible]
quod *nonus* quisq; dies is esset: à *novem* & *dies*. [illegible]
ἀγρομένας δ' ἐννέα ἡμερῶν ἐπ' ἀγορὰν, δι' ὧν καὶ καλουμένας [illegible]
κρόνου νομίζεσθαι. i. e. conventus singulis novem dieb[illegible]
forum qui *nundinæ* vocantur, Saturno sacras putat[illegible]
dinalis, ad *novum diem* pertinens: & nominatim [illegible]
vemdiales ferias. Estque *novemdiale*, quod est novum [illegible]
rum. Ap. Fest. *Novemdialis feriæ*. Plaut aul. a[illegible]
Cocus ille nundinalis est: in novum diem solet ire co[illegible]
Verbum *nundinor* proprie est in nundinis ago nec [illegible]
nundinis vendo emoque. Unde *novem*, videatur in [illegible]
Inde *Nonus* primum *Novenus*: ut decimus, denus. *No*[illegible]
ria, i. e. meritrix, Pers. Sat. 1. Vel ab hora *nona*, qua Ve-
neri litabat. Vel, à *Nonis*, quas olim inter dies atros [illegible]
nebant. Illud vero rectius.

Νόος contracte νοῦς. Νοέω, νοῶ. Ex νοῶ fit νοίσκω: per Synæ[illegible]
sin νώσκω: unde Lat. *Nosco*. Hebr. מַדָּע, est scientia. [illegible]
ענה, animo movit. A νώσκω adjecto, γ, æolico, fi[illegible]
σκω. Sicut Latinis *gnosco, dignosco, gnobilis*. A γινώ[illegible]
ἀναδιπλασιασμῷ est γιγνώσκω. *Notio* est proprie actus no[illegible]
A notum *notio*: ut à lotum lotio. *Notionem* inqu[illegible]
in Top. apello, quod Græci tum ἔννοιαν, tum [illegible]
Ea est insita, & ante precepta cujusque formæ co[illegible]
enodationis indigens. *Obiter*: κοινὰς ἐννοίας vocan[illegible]
Græci σπινθῆρας, ζώπυρα: Latini igniculos, sci[illegible]
Nempe è Stoicorum sensu; quibus animus noster [illegible]

nec tamen solus, sed cum Spiritu. Cicero: Zenoni Stoico animus ignis videtur. Zeno & Posidonius in Laertio: πνεῦμα ἔνθερμον εἶναι τὴν ψυχήν. Nec absurda ratio: non illis, sed nobis nota. Quia anima nostra ab igne illo aut Luce æterna, i. e. Deo: & ejus quidem imago, olim luculenta: nunc scintillulæ superstites sunt. Sed ad reliqua. A notum Nota, h. e. signum quo aliquid *noscitur*. ut Græc. γνώρισμα. Neque obstat quantitas primæ. Nam etiam *agnitum* & *cognitum* dicimus. *Notare* est notam imprimere, signare. Ut à peritum peritia: Ita à notum *notitia*, γνῶσις. Cic. epist. ad Att. *Nobilitas* nihil aliud est, quam cognita virtus. *A nosco*. Ut à motum, mobilis. sic à *notum nobilis*, i.e. notus. *Nobilitas* primo ac propriè est, qua *noti* sumus, & innotescimus: nominis claritas. *Ignobilis*, i. e. ignotus. Plaut. Peregrina facies, atque ignobilis. *Deminobilis*, vox elegans ap. Sallust. in Catil. quo & utitur Fl. Vopiscus, & Salvianus. *Norma* Latinis est, quod Græcis γνώμων, ait Scal. in Theoph. de pl. dimensiones additæ duobus Quadrati lateribus, quibus prioris spatii quantitas augeatur, non mutata figura. Id etiam triangulo apponi potest. Ejus proportionis vicem quoque gerat circulus major, minorem circumscribens. Vox autem Latina hæc etiamnunc refert vestigia Græca, quasi γνώριμα. Sic etiam *notum* dicimus, Græc. γνωτὸν, γνωτόν. Ratio vocis est, quia regula est angulorum rectorum: quæ idcirco *squadra* dicitur. *Enorme* ergo significat, quod egreditur è legib. rationis: & respondet vocabulo ἀνώμαλον, seu inæquabile. *Ignarus* (unde & *ignoro*) à *gnarus*, γνώριμος. Videtur ab initio fuisse *gnorus*, *ignorus*: sicut *ignoro*, *gnoro*, a γνωρίζω. Ap. Plaut. Auson. Arnob. *Gnarures* legitur pro gnari *gnaruro* γνωρίζω. Et antiquitus *gnaro*, nunc *narro*, Gloss. *gnarrat*, narrat, διηγεῖται. *Gnarigo* & *dignorare* ap. Fest. Gloss. *Gnarurat*, γνωρίζει. *Ignarures*, ἀγνοοῦντες *A nomine* est *ignominia*, ubi nomini labes adspergitur. Onomast. *Ignomines*. ἀνώνυμοι. *Nomenclator* nomen calator, quasi *calator nominis*, à καλεῖν. Onomast. Nomenclator, ὀνοματολόγος. Et sic Plutarch. Gloss. Cyril. ὀνομαπηλάτωρ, nomenclator. *Binomius* cui geminū nomen, Fest. Quamvis

Binominis mavelit Jos. Scal. *Nomen* quasi *novimen*: aut à notu, *nomen*: ut momen à motu, stramen à stratu. Scal. c. 76. L.L. in ipsa (inquit) appellatione comprehensa est ... quædam actionis: quasi ipsum esset causa quædam notionis. Nam ut à moveo, movi, motum, movimen, momen: sic à nosco, novi notum, novimen, *nomen*. Est enim imago quædam, qua quid noscitur: instrumentum quasi quoddam cognitionis. Ac veteres quidem rectam viam instituerunt, cum dicerent, quasi *noramen*. Verum minus recte bonam sententiam explicarunt. *Notatum* enim posterius est, quam notum: sit notamen, quam nomen: ut è contrario ab hoc illud potius sit. Fuit prius *Nomen*, quo *nosco*. Multo minus audiendi sunt, qui à Græco ὄνομα quod παρὰ τὸ νέμειν, sicut & νόμος, deduxere: quoniam quo pacto lex suum cuique tribuit: ita & nomen suam cuique imaginem rerum reddit. Neq; enim recte deductum intelligas ex ipsa, quam temere auferunt, vocali: Sed ὄνομα rei ut titulus fuit, à *jubando*: quasi ὀνόμα: ut cujus ... rem agnosceres. Idem c. 92. *Nomen* est familiæ nota. *Prænomen*, proprium cujusque. *Cognomen*, quod eventu accessit. *Agnomen*, quod eventus accessionem notat. A nomen recta fluit *nominare*, i. e. nomine appellare. A nominatum *nominatim*: ut à gregatum gregatim. Græc. ὀνομαστὶ ... *Nominalia*, dies, quo *nomina* imponebant infantibus: de quo prolixe disserit P. Fab. 1. Semest. c. 6.

Nosocomium, vel potius *Nosocomeum*, νοσοκομεῖον à κομέω & νόσος: quorum hoc stirpis Hebrææ, ab אָנַשׁ, *anasch*, nas, i. e. morbo laboravit. אָנוּשׁ, ægerrimus, νοσερός.

Morbus, quem Stoici totius corporis corruptionem ... Tusc. hyperbolice appellant, dicitur quasi μόρος βίας, i. e. corruptio virium. Quippe vim agendi lædit. Similiter Scal. in Theoph. de pl. à μείρομαι eleganter facit. *Morbi* (inquit) & mortis idem etymon, μόρος βίου. Ut enim morbus via ad mortem: Ita mors est animæ discessus à corpore. 1. Tusc θάνατος ἐστὶ ψυχῆς καὶ σώματος διάλυσις. Idem Scal. Ex. 352. s. 1. separatio mors dicitur à *fato*. Græca vox μόρος. μοῖρα. Antiquis *abitio* idem, quod mors erat notante etiam Festo: sicut hodie, *obiit*, *obitus*. Etiam dicebant *vixit*

vixit. ἀπεβίω, ἔζησαν. Plutarch. in Cic. φθεγξάμενος δὲ μέγα, Ἔζησαν, εἶπεν. Ap. poetas Fuit. Data enim opera abstinebant mentione *mortis*: ne viderentur δυσφημεῖν. Simile est: *Ad plures abiit*, i. e. εἰς πλείονας: quia plus mortuorum, quam superstitum. Plaut. in Trin. *me ad plures penitravi.* Ita etiam S scriptura loquitur. Gen. 15.15. abire ad partes. Gen. 25. 8. aggregari ad populos. Et alibi. *Polyandrion*, i. e. sepulcretum, ubi plures tumulati cubant. Arnobius l. 6. adv. Gentes. Proprie sonat, ubi *multi viri*. Hesych. πολυάνδριον, τάφος, πολυχάρηκτος, μνῆμα. Ezech. 39.15. *vallis multitudinis Gog.* Ibi LXXII. ponunt, τὸ πολυάνδριον Γώγ. Lactant. de Opif. Dei c. 11. Quod *morior* in Indicat. primæ personæ Præs. temp. non vere dicatur ab ullo, aut dici possit, erudite disputat idem Scal. c. 113. L. L. Usui magis, quam rationi concessum est, cum dicimus *Morior*. Nam mors temporis momento præscribitur. Antequam pronuncietur totum verbum, præterierit res, de qua loquimur. Sic enim personis deficiuntur. Quis n. puncto ille temporis loquatur aut dicat? *Morior*. Hujus familiæ sunt alia etiam verba compluria, ut *nascor*, *dormio*, *ædifico*, *saturo*, *generor*, & similia. Quæ poetis præcipue conceduntur, quando personas introducunt, aut alia, finguntq; de se loqui aliquid. *A morior* est *mortalis*. Scal. c. 98. L. L. *Mortalis* eadẽ ratione dicitur, qui morte affectus est. Nam quod ad aptitudinem translatum sit, hoc usus occupavit. Cæterum de mortuo primum sic sunt locuti, *Mortalis fuit*. Deinde etiam cum ad viventes respicerent, propterea quod essent ejusdem naturæ, eosdem quoq; *Mortales* vocavere. Porro cum Latino *Mors*, non exiguam habet cognationem Heb מוּת, *mut*, mortuus est: מָוֶת, mors: si hæc origo tibi placeat. μείρομαι autem vel μείρω potes ex Heb. הֵמִיר, *hemir*, i. e. commutavit, dedit partem pro alia parte, divisit. Aut à מָרָה, *marah*, i. e. partitus est, contrivit. *Monomeri*, à μέρος, i. e. unius partis, Agel. l. 9. c. 4. Homines, qui *monomeri* appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes. Ita ap. Isid. l. 11. c. 3. *privimeria*, uti quidem Rabanus legit. A μείρω quoque est, *mereo*, *meritum*: quod

partium est, sive labores, sive precium spectes. Heb [illegible] Hithpahel הִתְעַמֵּר est mereri, quæstum facere. Antum *meritrix*, non à mereri, *meretrix* Foret enim me longa. Tertul. de pallio, meritrices sunt *popularium libidinum venditrices*: Etiam *merces* a *mereo*, sententia Varronis. Græce μισθὸς, precium pro labore. Item a μέρος *mæror*. Cic. 4. Tusc. *mæror* est ægritudo flebilis. Melius [illegible] Ex. qui *mæror* est diuturna tristitia, quasi fatalis, [illegible] n. est μοῖρα. Interim non dissimulo, quod hebræi [illegible]nent. Ut מַר significat non modo amarum: sed etiam πικρὸν Ita LXXII. vertunt Prov. 14. 10. λυπηρὰ ψυχή. Jud. 15. ὀδύνη ψυχῆς, & alibi. מְרוֹרִים vertunt per [illegible] Jer. 6. 26. Item תַּמְרוּרִים per ὀδυρμὸν Jer. 31. 21. Etiam מָרַר vertunt per ὀδυνάω Zach. 12. 10. per ἐκλείπω Jer. [illegible] 11. Neque aliud est *mæror*, quam quædam *amarities* animæ: aut πάθος animam affligens. Sic enim loquitur Hebræus. Gen. 26.35 מֹרַת רוּחַ, i. e. *amaritudo spiritus* [illegible] molestia ac mœstitia. Jud. 18. 25. מָרֵי נֶפֶשׁ *amari* [illegible] *animo*: LXXII. κατώδυνοι ψυχῇ. At 2. Reg. 17. 8. κατάπικροι τῇ ψυχῇ. Item 1. Sam. 1. 10. מָרַת נָפֶשׁ, *amara animo*, i. e. mœsta. Et Prov. 14. 10. מָרַת נַפְשׁוֹ *amaritudo animæ* Ubi LXXII. ponunt λυπηρά. Et Prov. 31. 6. τοῖς ἐν ὀδύναις: ubi Hebræum, *Amaris animo*, i. e. tristibus. *A mæror* a[illegible] *mæreo* fit etiam *mæstus*. Nonnullis quidem fieri videtur [illegible] μόχθος, quod est πόνος, μόχθος κακοπάθεια. Sed quia non modo literæ (quippe K & S sunt [illegible]) verum etiam significatus probe conveniunt: rectius *mæstus* à mæreo ducitur.

Nothus, νόθος, i. e. quem vulgo patre ignoto natum appellant: non legitimus, ξένος, peregrinus, alienus. Fac[illegible] à νε & [illegible], quod est, γνήσιος. Suid. [illegible] Θεῖος. Etiam à νε & θεῖος hac ratione *nothus* dici potest, quia *nothi* a sacris officiis arcebantur. Deut. 23. 2. *Spurius ne venito in congregatione Jehovæ*. LXXII. ἐκ πόρνης [illegible] etiam lex visitur ap. Isæum; qua repelluntur *nothi* ab omnibus sacris Gentium: μηδὲ νόθῳ μηδὲ νόθῃ ἀγχιστεία[illegible]

μὴ

[illegible] Ἑλλάδος [illegible]. Legatur etiam Plutarch. in Themist. *Spurius* est cujus pater ignoratur, a quo, ut Lucret. loquitur, *vulgivago* Venere conceptus: [illegible]: à parte matris pudenda. Nam & segetem, & prolem, & partum in fœmellis, quæ honestè nominari non potest, significat; sicut σπόρος sationem, & locum, in quo aliquid seritur, notat. Verbum est σπείρω: σπορὸς, i. e. sparsus. Modest. l. 3. pandect. *Vulgo concepti* dicuntur, qui patrem demonstrare non possunt quidem, sed eum habent, quem habere non licet; qui & *spurii* appellantur παρὰ τὴν σποράν. Justinian. de Nupt. aliam eruit originem, non omnino adspernabilem. Dicit *spurios*, quasi *sine patre* filios: quod ab antiquis notis acceptum est S. P. Quibus spurii significabantur teste Plutarcho in Rom. probl. Ubi & illud refertur: *spurium* significare lingua Sabina eas partes, quib. mulieres sunt. Apul. apol. 1 *posse dicitis ad res venereas [illegible] spurii & [illegible].* Sic appellans conchylia virginalium & veretillorum formam referentia: quod notat Cl. Scip. Gentil. in lib. orig. *Spurios* etiam *Favonios* appellabant, ut scribit Isid. l. 9. c. 5. quia quædam animalia *favonio* spiritu hausto concipere existimantur. unde & ii qui non sunt de legitimo matrimonio matrem potius, quam patrem sequuntur. A σπείρω est etiam Lat. *spargo*, levi facta immutatione. Ab Heb. פָּזַר, sparsit. Spargo propriè est, passim iacio & semino. Ei opponitur colligo Matth. 12. 30. Similiter dicitur etiam *spargere*, [illegible]. Hinc Varro l. 3. rei rust. c. 4 *conturbare & spargere* opponit. Ennius Hectoris lytris: *jus atque æquum se à malis spernit procul.* Hesych. [illegible], [illegible], διώκειν. *Sperma*, σπέρμα, semen, quod projicitur aut seritur, è quo gignitur aliquid. *Spartum* [illegible], est frutex genistæ virgulis similis, vitibus ligandis idoneus. Deinde *Spartum* est etiam filum quo suimus calceos. Indicat l. 5. Athen. putria calceorum spartia accensens: Unde & *spartiaria* dicetur cera.

Nivis, [illegible]. Agell. l. 2. c. 22. ab humiditate, quæ [illegible] ap. Gr. Et hoc à νίω. Ovid. epist. 2. Hero:

Alba procellosos vela referre notos.

Et alibi vocat nubiferos. Horat. Ep. 10.

Jonius udo cum remugiens sinus
Noto carinam ruperit,

Græcis est λευκόνοτος: & Horatio l. 1. Od. 7. *albus* notus scilicet à serenitate quæ insequitur.

Novo νεόω: *novus*, νέος. Ex Hebr. נָא *na*, nunc, recens. *Neophytus*, νεόφυτος i. e recens natus, à νέον & φύομαι. Gloss. νεόφυτος, *novellus*. 1. Tim. 3.6. exstat νεόφυτος. Vet. interpres ponit *neophytum*. Erasm. *novitium*. A novo, novatum & *novitius*. Ut impetratum impetritum: negabundus negibundus: sic dicebatur *novatum*, *novitum*: ex quo *novitius*, secunda longa. Etiam Juven.

Jam sedet in ripa tetrumq; novitius *horret.*

Adnovitius, ap. Cic. l. 12. epist. ad Att. Varr. l. 5. L. L. ab eadem origine *novitas*, *novitius*, & *novalis*: & *Sub novis* dicta pars in foro ædificiorum: quod vocabulum ei pervetustum, ut *Novæ viæ*, quæ via jamdiu vetus. Ab *nuncupare* & *nuncupatæ* res, quod tum in civitate vota nova suscipiuntur. *Novacula* à nova acie: Et quia novat faciem, de rasis pilis. Quomodo Heb. מוֹרָה itidem est novacula; dicta à מָרַח: quia faciem caputque quasi mutat. *Denuo*, de novo. Plaut. Mil. glor. *denuo* volo percipiatis plane. In antiquissima lingua reperitur נִין i. e. sobolescebat, innovatus est ætate. Propriè dicitur de prole recens edita, quæ adhuc nova est. Unde νεαρός, *navus*. νεαρὰ παιδία. Agel. l. 19. c. 13. Ex quo colligere est quod eleganter Græci nominent νέον, juvenem sive adolescentem. Sed & νεαρός, item νεώτερος respondent τῷ נַעַר *nahar*, Hebræor. Item נַעֲרָה, *naharah*, est juvenis, puella. Jos. 10. *Naharia*, puer domini. 1. Par. 3. *Neotericus*, verbum novum est: νεωτέρως, i. e. nove: νεωτεριστής novorum studiosus.

Noverca quasi *nova archa*, à νέα & ἀρχή. Tum enim nova œconomiæ gubernatio incipit. Vel *verisco* i. e. divido, intersepio. Hoc est *nova familiæ divisio*. Oritur enim *verisco* ab ἔρκειν: aut ab inusitato Ἑρκίζειν, ab εἴργειν. Itaque

nou

non ſequuntur rationem, qui *Ercisco* ſcribunt. *Erctum citum*, ap. Feſt. Vel ſanius: *herctum citum*, i. e. hereditas diviſa, Donat. ad. Serv. *Erctum non citum*, i. e. patrimonium non diviſum: ab *heriſco* & *cito*.

Nox, νὺξ. *Nocturnus* ap Plaut. Amph a 1. ſc. 1. item Varr. in Satiris, eſt noctis Deus. Eſt & *nocturnus* veſper, qui noctem ducit, Luciferoque opponitur a Statio 6. Theb. Appellatur à Catullo *Noctifer*. Turneb. l 24. c. 27. Vide Taubm. in Amph. Plauti. *Noctiluca* quæ *lucet noctu*. Scal. Conject. *Noctilucam*, Horatius eandem cum luna facit: Rite creſcentem face *noctilucam* l 4. od. 6. Levinus vero vetuſtiſſ. autor, videtur eam Venerem nominare: *Venerem igitur almam adorans ſive fœmina, ſive mas eſt, ita uti alma noctiluca eſt*. Quare ab eadem ratione dicitur *nocivigila* à Plauto, i. e. νυκτιλαμπής. Dicitur etiam hoc nomine *Lucerna*. Varro Bimarco: *noctilucam* tolio, ad focum fero, inflo, anima reviviſcit. A nox. eſt *pernoctari*: & *obnoctari* ap. Tertul. Tritum ſatis eſt *pernoctare*. Et ſic *Abnoctare*, integram noctem abeſſe. Martianus uſus eſt, pro, extra provinciam eſſe. Et ſic in lege 12. Tabul. trinoctio *abnoctaſſe*, capitur. Etiam *Noctua* à nocte: ſicut *Nycteris*, νυκτερὶς & Heb יַנְשׁוּף, à crepuſculo, Jeſ. 34. 11. Et לִילִית eſt ſtrix, avis noctu volans. A לַיִל, nox. Jeſ. 34. 14. Gloſſ. Philox. Noctua. γλαὺξ ἢ ὄρνεον, καὶ νυκτερὶς. *Noctua* dicitur *Noctivida* à Martiano Capella. *Noctuæ* ſonum (à quo ſane τυτὼ etiam dicta videtur ap. Heſych. monente A. Th. Sibero) exprimit Plaut. Menæc. a. 4. ſ. 2. Vin' afferri noctuam, quæ *Tu Tu* usque dicat Tibi? Taubm. alludit ad vocem noctuæ *Tu*, ſeu *Tou*, *Tou*. Sonat autem noctua uberius hoc germanum, non exilius illud Gallicum. De quo Legatur Lipſ. c. 10. de rect. pronun. Noctuinum hunc gemitum reſpexit etiam Auſon.

Cecropiis ignota ſonis ferale ſonant V.

Numerus. Scal. l. 4. poet c. 44. ἀριθμὸς id ſignificat, quod deſignat diſcretam quantitatem. *Numerum* Latini dixerunt a diſtributione: h. n. e. νέμειν. Hæc ille. Aut à

νέμειν μέρος: sive à νομῇ. *Numerus* enim dividitur in u-
dας. Ita Gr. ἀριθμὸς dicitur ab ἄρθμὸς, ἁρμὸς, verò
Fit enim numerus ἐκ μονάδων ἁρμογῆς. Pariter Ch.
מִנְיָן Hebr. ἀριθ. numerus, oritur à מְנָה, quod est di-
buere, dividere & sic numerare. Hinc etiam מָנָה
portio. Et quid multis? *Numerus* est, qui è multis con-
vel ut Euclides ait, ἀριθμὸς τὸ ἐκ μονάδων συγκείμεν-
θος. *Numero*, i.e. cito, ap. Plaut. Vid. Cler. ad ...
tam cito, quam numeres: quod fit facile & celeriter. ...
illud Chald. אָסְפַּרְנָא, Hezræ 5. 8. est itidem celer...
quasi *Numero* dicas: quippe à סְפַר numeravit. Simi...
ap. Hebræos, ut Gen. 34.30. dicuntur *homines numeri*, ...
pauci, qui ocius numerantur. Quæ phrasis etiam De...
4. 27. & c. 33. 6. reperitur. Cæterum à Græco νέμω
etiam νόμος, lex. Quare? quia lex suum cuique tri...
Plutarch. sympos. 2. οἱ νόμοι τῆς ἴσου νεμήσεως εἰς τὸ κοιν...
χθῆς ἢ ἀνὰ μέρος ἐπώνυμοι γεγόνασι. Videtur velle, q...
νόμος componatur ex νέμω ἴσα. Sed simplicius fit à νέμω
dictum. Chrysippus Stoicus de Lege: δεῖ νόμον προστάτ...
εἶναι τῶν καλῶν καὶ τῶν αἰσχρῶν, καὶ ἄρχοντα καὶ ἡγεμόνα, ...
τοῦτο κανόνα εἶναι δικαίων καὶ ἀδίκων. Cic. 1. de Leg. ...
trantur, prudentiam esse Legem, cujus ea vis sit, ut re...
facere jubeat, vetet delinquere: eamque rem illi Græ...
nomine à suum cuique tribuendo appellarunt: ...
legendo. Α νέμων est etiam νέμεσις, *Nemesis*, i.e. indig-
tio ... νεμεσάω indignor, juste queror, reprehensione ...
gnum judico. Est enim affectus quo quis indigne di...
vult tribui. Aristot. in Ethicis medium facit inte...
videlicet & ἐπιχαιρεκακίαν. Ethnici *nemesin deam* voca...
quæ superbos deprimat & de injuriosis pœnas sum...
Prolixè describit Pausan. in Achaic. Ammian. l. 14.
Prompon. Lætus. Νέμεσιν μὲν (inquit Aristot. de mun...
ἀπὸ τῆς ἑκάστῳ διανεμήσεως. Ἀδράστειαν δ' αἰτίαν ἀναπόδραστον ...
οὖσαν κατὰ φύσιν, i.e. Nemesin quidem appellant, quia ...
gulis distribuat: Adrastian vero, quod pro vi naturæ ...
mo hanc causam effugere valeat. *Nemesin* Latini voca...
deum ultorem & ultricem Rhamnusiam. Tibul.

Nƒ...

Nescius, ultorem post caput esse Deum.

Ovid. lib. ult. Metam.

Ultoresq; deos & pectora dura perosam
Idaliam, memoremq; time Rhamnusidos iram.

Numus, M non geminandum esse [illegible] origo. Nempe ἄνεμος, νόμος: sicut [illegible] : [illegible]. [illegible], [illegible]. Utitur illa voce Epicharm. Aristot. alii. Nec tamen Latina est, ut voluere. Quæ *numus*, [illegible], à Gr. νόμος, docet Aristot. l. 5. Eth. c. 8. [illegible]. Πάντα γὰρ μετρεῖ. Idem: [illegible] φύσει, ἀλλὰ νόμῳ ἐστί. Etiam Scal. Græcum esse confirmat in conject. qui etiam inepte Sueton. Tranquillum, à *Numa numos* appellatos scribere pronunciat. Videatur Budæus de asse. A numus est *numbasius*, quo utitur Taubman. Germ. Küssenpfennig. Hebræis à corradendo est [illegible] *bozeah*, [illegible], avarus, quæstui deditus: Ein Scharrhanß. Apul. l. 10. metam. Vel meritricum *poscinumia*, vel advenentorum *negotinumia*: sed pura atque sincera instruit. *Numella* est genus vinculi nominatum à forma *numorum*, quos articuli sive ligamenta mutuo juncta repræsentarent: sicut hoc tempore idem quoque interdum conspicamur. Turnebus igitur, dum aliunde expiscatur originem, exiguam fidem meretur: Vinculi (inquit) genus est ligneum, quo collum infertum comprehendebatur. Nomen habere videtur inde, quod qui eo vinculo constricti erant, *nuere*, demissoque capite esse cogebantur. *Numellam* igitur quasi *nuellam*, cum M inserto, intelligo, à *nuo*: ut *luellam* à *luo*: Hæc ille l. 23. c. 21.

Nunc, νῦν νυνγε: Atticis νυνί. Ab Hebr. נא quod etiam inter alia est *nunc*. *Per*, περὶ, quod significat *circum*. Quod autem continet, id maius est, quam contentum. Itaque *perbonus* est, ὁ περιέχων τὸ ἀγαθόν. Scal. c. 157. L. L. Idem: *Apud* fuit ad pedes: Itaque *Ad* & *Apud*, proxima sunt & significatione & usu. *Ad* Leccam veliem cœnare, ut sit etiam *prægnans* oratio: *Ad Leccam* cogitare cœnandi causa. Sed *Ad* accipitur pro qualicunque termino, etiam hostili: πρὸς πολεμίων. *Post* signi-

ficat relationem: quod enim *Poſt*, habet aliquid ante. Id autem *poſt*, *pone eſt*. At *pone* fit à *pono*, & notat poſitum corporis averſi.

Nuncius. Aliqui ſcribunt *Nuntius*, item *Nunctius*: ſicut *Quinctius*. Sed parum videtur eſſe opus: cum aliud ſuadeat & ἐυφωνία, & origo: quarum hanc elargitur nobis Scal. ex Varr. in Conject. *Nuncius* plane Syracuſia vox. Ut ab ἓν ἑνὸς, ὄγκια, *uncia*: Sic à νέος, νέγκιος, Siculi declinarunt. Latine *Nuncius*, ſcilicet quia nova portat. Qui rei *nunc* geſtæ indicium affert. Etiam *Nuncius* per *c* inveniri in lapidibus teſtatur Manutius. *Nuncius* etiam pro ἀγγελίας: vel pro re nunciata, è Feſto notum, & aliis qui ita uſi. Cic. triſtes de Bruto *nuncii* afferebantur. Plaut. Aul. Spero, me ob hunc *nuncium*. Idem Merc. optatum iſthunc *nuncium*. Idem Stich. *nuncium* exoptabilem. Et hujus generis alia, in medio poſita ſunt. Sed anne etiam hoc *nuncium* dicitur? Valla abnuit l. 6. c. 15. & juxta alii. Exempla è Cicerone petita in hanc rem, ſunt ἀμφίλογα. Tam pro maſculino, quam neutro faciunt.

Tibull. l. 3. Eleg. 4.

Divi vera monent, venturæ nuncia ſortis.

Catull.

Geminas Deorum ad aures nova nuncia referens.

At neque iſta omnibus probata. Et quomodo Joſ. Scal. emendarit, nemini incognitum. At *nuncius* tamen Adjectivum. *Nuncia* vetuſtatis hiſtoria, Cic. Ergo dum *nuncius* eſt ἀγγελία, ſubintelligendum aliquid, vel ſermo, vel aliud. Ita pro eodem *nuncium*: ſcilicet verbum, vel novum, vel ſimile. Atq; ejus ſunt generis neutra Adjectivor. plurima: *factum*, *dictum*, *monitum*, *commodum*, *mutuum*, *ſtratum*, *ſeptum*, alia. Et ſic forte *nuncium*. Forte inquam. Vere exemplum nobis ſit: de quo nihil dubii amplius. A *nuncio* eſt *nuncupo*, hoc eſt, expreſſe nomino, viva voce, quaſi *nunciando*. Et Græcis eſt ἀναγορεύω. Varro l. 5. L. L. *A nuncio* nuncupare & nuncupatæ *res*, *quod tum in civitate vota nova ſuſcipiuntur*. Ratio ferme eadem.

Nuo, νεύω. Inde conflantur *annuo*, *abnuo*, & ap. Enn. *abnuco*, Hebr. eſt נוט *nut*, i. e. nutavit. Et עַיִן, eſt oculus

lus, quo nuimus. Etiam נוע est moveri. Jam motu capitis & oculorum nuimus. A *nueo*, vel νεύω etiam flectitur *conniveo*. Prisc. l. 9. *Conniveo*, item *connivo* tertiæ conjugationis. Pers. Sat. 6.

Væ nisi connives *oleum, artocreasq; popello*
Largior --- Apud Cinnam.
Jam gravis ingenti connivere pupula somno. Etiam *nicto* referri potest ad νεύω, νένευκα: unde etiam νευστάζω. Estque *nictare* nihil aliud, quam oculis leviter annuere, claudendo vel alterum, vel utrumque. A *nuo*, *nutum*, est, *nutus*: ut à motum motus: à nutum *nuto*: ut iterum à motum moto: à nutum *numen*: sicuti momen à motum: stramen à stratum: flamen à flatum: famen à fatum, unde *affamen*, ab affatum ap. Juvenal. Ab Ethnicis *numen* refertur ad Deum, non male; notantibus sic virtutem ac potestatem divinam, ut qua vel nutu ac nictu omnia, quæ velit; citissime digerat atque perficiat. Fest. *Numen* quasi nutus Dei ac potestas dicitur. Gloss. Philox. *Numen* θεῖον.

Nuptiæ à nuptum: ut vindiciæ à vindicatum: minutiæ à minutum. A verbo fit & *Connubium*, quod u perpetuo habet longum, non anceps, ut trivialibus persuasum. Nam si quæ ἐναντιοφάνεια in poetis occurrit, per syllabarum contractionem excusetur, ut in *pariete*. Virgil. ubiq; produxit: etiam in illo versu: 7. Æn.

Talia connubia, & tales celebrent hymenæos.

Nic. Erythræus per systolen excusat: sed nihil opus. Ponitur, ut *arietat*, *parietis*: syllabarum numero minuto, ut dictum. Antiquitus vero operiebatur virginæ sponsæ caput atq; facies. Unde ab *obnubendo Nuptiæ* dictæ, i. e. velando. Igitur melius dicitur: *Virgo nupta* est illi, quam *nupsit*. Utrumque bene dictum, & è magnis autorib. *Nupta est*, & *nupsit*. Sed illud etiam ratio tuetur. Virgo enim velabatur alteri, non velabat alium. Quod etiam Germani loquendo imitantur. Plautus Amph. *Qui cum nupta est Alcumena.* Idem Mil. Glor. *quia adolescens nupta est cum sene.* Id velum dicitur à Græcis ἑανὸς ab ἕω, i. e. induo, i. e. peplum subtile aut tenue. Idem καλύπτρα.

A Latinis *Flamium*. Aliis quasi *filameum*: aliis vero propterea quod *lutei* esset coloris; instar *flammæ*, unde pudor virginis protegeretur: aut si quis oriretur in facie ruboris, is è velo colorem, non è genis sumeret. Lucan. l. 2.

Non timidum nuptæ leviter tectura pudorem
Lutea demissos velarunt flammea vultus. [illegible] *Quicquid fit nuptiæ* [illegible] in sacris literis uxores [illegible] velo [illegible]: idque symbolum subjectionis. Gen. [illegible] 1. Cor. [illegible]. *Verba Nupta*. i. e. tecta, quæ virginibus non licebat. *Nubo*, i. e. operio proprie. Gloss. [illegible] σκεπάζει. Ab Heb. חָנַף, i. e. nuptus aut velatus. [illegible] *nubo nubes*: ut a facio facies: a specio species: à [illegible]bies. Nam *nubes* perpetuum operimentum. [illegible] [illegible] quia intercipit quodammodo [illegible] lucem aut solem. Plutarch. confirmat de frigido [illegible] [illegible] Inde [illegible] epitheta, quæ congruunt. Homer. [illegible] Nec & Hesidio νέφος [illegible] σκιοειδές: Apoll. [illegible] νέφος fieri potest à חָנַף, ut dixi. Etiam assonat עָב, nubes: ab עוּב in Hiphil הֵעִיב obnubilavit. [illegible] νεφέλη. Hebr. אֹפֶל, i. e. caligo, nebula אֲפֵלָה, id. caligo: אָפֵל caliginosus. *Nebulo*, qui se involuit nebulis ac tenebris. *A nebula nebulo*: ut à tenebræ tenebrio: qua ratione etiam *furem* à furuo dicebant. Aut [illegible] dignus, homo nihili. Prius tamen magis κατ' ἀναλογίαν, sed & usum. Ap. Hebr. חָנַף, nebulo, hypocrita, [illegible] ex eo appellatur, quod se fucque tegat & amans tenebrarum fugiat lucem. Nec inique illud Horatii l. 1. epist. huc referetur:

—— pulchra Laverna
Da mihi fallere, da justum sanctumque videri:
Noctem *peccatis*, *& fraudibus objice nubem.*

Nutrix: ut ab altum altrix, à victum victrix, [illegible] sum et pultrix: sic a *nutritum*, *nutritrix*. [illegible] Virg. & Sueton. [illegible] Nutrix. [illegible] interpr. Prisciano, est educo. Proprie vero est [illegible]

νατέρας curo, alo, educo. Igitur dictum, quasi *Neotrio*. À *νεοτροφῶ* formetur *νοτρεία*: sed Græcor. sanctiones vix patientur. Alias *νεοτροφίζω* vulgatum satis. Et *νεοτροφέω*, *παιδοτροφέω* est pullos alo. Etiam commode alludit ad *nutrio*, *νοτερὸς* humidus: à *νότις* *humor*: Ex eo enim omnia nutriantur. Hinc *ὕδωρ πολυτρεφὲς* & *καρποτόκον* audit suo merito. Plin. l. 31. c. 1. *aquæ è cælo cadentes omnium terra nascentium causa fiunt, prorsus mirabili natura.* Ergo *nutrio*, *notrio* à *νοτερὸς*, *νοτέω*. Et hodie Græcis *νερὸν* est aqua. Uti ap. Myrepsum frequenter occurrit *νερὸν* pro aqua.

Nux, aliis à nocendo, quasi noxa: quomodo Græc. *κάρυον* a *καρόω*, aut à *κάρα* seu *κάρη*, à gravedine capitis, quam afferunt folia arboris. Est autem vox Syriaca *Lus*. L in N abiit, ut limpha, nympha. Sic *Lus*, *lux*, *nus*, & postmodo *Nux*. Hebr. לוז, *luz*, i. e. nux corilus: a verbo לוז *ios*, i. e. flexit. *Lusa*, vel *Luza*, i. e. amygdalus, nomen opidi Chananeæ Jos. 16. Alias ap. Hebr. אגוז, *egos*, est nux. Cant. 7. 10. Ad hortum *egos* descenderem, i. e. *nucum* ut vet. Interpres, Pagnin. alii vertunt LXXII. *εἰς κῆπον καρύας κατέβην*. Intelligi autem (Verba sunt Lev. Lemnii) hic debet, non *nux avellana*, ex Corilo: sed *juglans*, quæ est arbor procera & ramosa, foliis non sine gravitate quadam odoratis, latis & oblongis, fructu multis involucris ac tegumentis munito, calloso foris atque herbaceo cortice, ut Plinius eleganter describit. Hæc Lemn. At illud Hebr. *egoz* Tremel. contra alios ita vertit: *Ad hortos putatos descenderam:* vel hortos putationis aut tonsionis. Quæ sententia & antecedentium & sequentium serie videtur stabiliri. *Nucifrangibulum*, quo nuces franguntur. Græcis *καρυοκατάκτης*. Laconibus *μυκηρόβατος*. A nux *nucis* fit *nucleus*, h. e qui in putamine latet & comeditur. Commode Germani vocant Nußkern. Plautus monstrat discrimen Cur. a. 1. sc. 1. *Qui è nuce nucleum esse vult: frangit nucem.*

O.

O*brizum*, *obrisum*, & *obrussum* (unde *russus* color) *ὄβρυζον*. Plin. l. 33. c. 3. auri experimentum ignis est, ut

ut simili colore rubeat. quo ignis; atq; ipsum obir-
vocant Leviter putant dici, quasi ἄοϱυζον, id est, sinc-
& perpurgatum. Matth. Martin. obryzum facit ex ὄβ-
ϱιον & ζέειν: quod effervescendo & coquendo fit i...
tum. Atqui hoc πάθος etiam aliis accidit. Aλλ...
ron. in Jesaiam retur appellari, quasi *ophirisum*: q...
ex Insula *Ophir* præstantissimum aurum advehatur. ...
45. 10. *cum auro Ophirio* uti vertit Tremel. & Pagn. ...
Job. 22. 24. *Pro rupe ophirinum fluviatile*. i. e. præsta-
tissimum. 1. Reg. 10. 11. אוֹפִיר, est proprium nom...
filii *Jectan*, ex posteritate Sem; qui post divisionem ...
ræ mactus est regionem Indiæ, ubi uberes fodinæ: ...
illa terra possessoris nomen sortita, ut meminit Josep...
l. 1. antiq. c. 14. Et Gen. 10. 29. 30. dicitur, quod ...
insederit regionem versus ortum. Fuit, *inquit* M...
habitatio eorum *à* Mescha, dum pergis ad Sephar mo...
tem orientis. Ut eorum ita ratio, quasi *Peru* novi orb...
ab *ophir*, *pir*, *per*, nominata sit, valde exilis appare...
Nam, quod de nave Salomonis dicitur, qua devener...
in *ophir* ac tulerint inde aurum, 1. Reg. 9. non multum ...
lis patrocinatur. Ea enim navis in Indiam Eoam cucurr...
& quidem ad *Trabronam*, famigeratam Indiæ provin-
ciam quæ *aurea chersonesus*, ap. Joseph. l. 8. antiq. Jud.
c. 6. nec non *ophir* olim dicta fuit, teste Joh. Hug. Lin-
schot in Navigat. Ind. c. 19 *Casp. Varrerii Lusitani* com-
ment. quem peculiariter de *Ophir* non ita pridem Ro-
terodami typis evulgavit. De Ciceronis *obrussa* dispu-
tant. Alii legunt *obtrusa*: alii *abstrusa*: alii *obrusa* & *ob-
russa*. Quod probissimū. Priora enim levia per se cadu...
Obrussa i. e. regula, ut mihi videtur, sive norma ex au-
ro, aut trutina auraria. Tale quid subintelligatur: ...
ap. Græc. ὄβϱυζον: ὑπαϰέστῳ χϱυσίον. Hinc Politian. epist.
6. ad Phil. Beroald. Exigere scripta ad *obrussam*. Nizo-
lio *obrussa* est sincera, purgatave. Cic. verba sunt de cla-
ris Orat: Quo magis expurgandus est sermo, & adhiben-
da, quasi *obrussa*, ratio (alii non bene legunt: *quam* ...
russa oratio) quæ mutari non potest: nec utendum pra-
vissima consuetudinis regula. *Quasi obrussa*, i. e. regu...
aut

aut mensura, quæ non fallit aut mutatur. *Sueton. in Neron. c. 44.* Exegit ingenti fastidio & acerbitate nummum asperum, argentum pusulatum; aurum ab *obrussam*, Sen. l. 4. Natur. quæst. c. 5. *Si omnia argumenta ad lancem cœperimus exigere, silentium indicetur.* Ibi Obscopæus addit: optima Memini membrana (*argumenta ad obrussam cœperimus exigere*) habet. Idem Sen. epist. 13. *Verus ille animus. & in alienum non venturus arbitrium, probatur, hæc ejus obrussa est.* Ibi notat Lips. Quidam libri, *Hæc ejus probatio obtrusa est:* è quo possis, *probatio & obrussa est.* Sed prius illud interpretatio videtur. Neque enim aliud obrussa (monetæ verbum) quàm auri per ignem examen & depurgatio.

Obscœni duplicem faciunt significatum Grammatici, ut & *immundum*, & *infaustum* sit. Atqui perperam. Nam exempla omnia, quæ subjiciunt, modo de immunditie loquuntur. *Obscœni* canes, volucres *obscœnæ*, Virg. i. e. inauspicatæ, ut volunt: sed non recte, potius immundæ, quæ *contactu omnia fœdant*: ut postea sequitur. *Cœnum* παρὰ τὸ κοινὸν: κοινὸν, quod inter alia est immundum quoque: nominatim in sacris literis. Idque ex Phrasi Hebræor. Quasi communi protritoque omnium usu inquinatum. Explicatè Act. 10. 14. κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον. Et Marci 7. 2. κοιναῖς χερσὶ τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις. Et Matt. 15. 11. τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. Tertull. de patient: *Non vasculorum inquinamentis, sed eorum quæ ex ore promuntur, communicare.* Ap. Hebr. est צֹחַן, *zachan*, item צַחֲנָה *zachanah*, quod assonat quoque, i. e. κοπρεία, cœnum. A κοινὸν seu κοινοῦν est & *cunire* ap. Fest. *quinare*, quod in compositis modo servatur, *inquinare*. Pro *cœnum* dixerunt Sabini *scœnum*: ut *scœlum* pro cœlum: *scœna* pro cœna. Inde *obscœnum* ab OB, i. e. inquinatum; impurum, pollutum scœno aut cœno.

Obscurum, videtur compositum ab *ob* & *scurum*: quod tamen hodieque non exstat. Scal. L. L. c. 34 facit à *cura*. At significatus non adeo competit. Potiùs *scurum* fit à Gr. σκιερὸν ἢ σκιχερὸν, quod est *obscurum*, umbrosum: à σκιά. Virg. 1. Æn. noctem apponit.

Si

— *Si quos obscurâ nocte per umbram.*
Nam & nox nihil aliud est, quàm umbra terræ. Ap. [illegible] שָׁחַר, *schachar*, significat nigrum esse, obscurum esse.

Obses, Valla l. 6. c. 32. qui traditur imperio alteri[illegible] ea conditione, ut si dator obsidis à fide recedat, rec[illegible] sit jus in corpus & vitam obsidis. Ab *ob* & *sedeo*: [illegible] & solvendæ obsidioni dari consueverat. Sicut & [illegible] desideo: *reses* à resideo: & *subses*, in Gloss. Isid. qui [illegible] tus sedet. *Insidiæ* ab insidendis viis & locis, ut Græce [illegible] δρα. Fest. *Insessores*, latrones, qui circa vias in[illegible] sedentes. Græcis eadem notione ἐφεδρ. Verbum [illegible] δρεύω. Nec non ὁδοιδόκοι, ab ὁδός. Festus iterum: [illegible] cos, *latro atq; obsessor viarum*. Melius tamen [illegible] hodœdocus. Porro à sedeo fit etiam *dissidium*, [illegible] à subsideo *subsidium*, i. e. actus subsidendi. A pr[illegible] *præsidium*, i. e. actio præsidentis. Idque proprie. Ex [illegible] significatio latius fluxit: de qua Fest. & Varro l. 4. [illegible] Et ita dissidium à dissideo: ubi distinctæ sedes. Pr[illegible] prie corporum notat separationem. Cic. pro domo [illegible] Desleri conjugis miseræ *dissidium*. Gifan. JCtus [illegible] *dium* animi esse ait: *dissidium* corporis. At nihil prob[illegible] Non enim quod sedet animus est, sed corpus. [illegible] utrumque infert corporis sejunctionem. Et quidem [illegible] lud levius: istud gravius: Nam *discindi* majus est, quam *dissidere*. Illud enim violentiæ: hoc etiam voluntatis. *Obsidio* usitatum: κατ' ἀναλογίαν obsidium in Sallust. [illegible] *sideo*, quasi *potis* aut *porro sedeo*: notat perpetuitatem, & potestatem, quæ sedendo tenetur. *Assiduus*, qui in [illegible] quam frequenter agit, quasi *consedisse* videtur, ait [illegible] Et Plaut. Truc. a. 2. sc. 4. Possidea ego tota tecum [illegible] voluptas, usque ero Assiduo. *Locuples* appellatur [illegible] eundem & Ælium, referentente Cic. in Top. non [illegible] *dando*: sed quia perpetuo divitiis incubet & [illegible] more Euclionis. Scio, Sosipater repugnat, & [illegible] malunt, ab *assibus duendis*; antique prodandis. Sed [illegible] nalogia, quæ nobis patrocinatur: ut & cor[illegible] Ut enim residuus à resideo; desiduus in Glossar. [illegible]

iuus ab assideo. Quomodo etiam Græc. πρόεδρος fit ab ἕδρα, ἕζομαι. Glois. *assidue* συνεχῶς, ἐνδελεχῶς. *Assideleæ* Festo vocantur mensæ, ad quas sedentes flamines sacra faciunt. *Adsestrix* fœmina ap. Afran. & Nonium: sic *estrix* ab edendo, esum in Plauto. a. 4. sc. 1. Casin. *Sodalis* quasi *sedalis*: quia crebro assidet: quod est am[...] Quod nec Festus dissimulat. Gajus l. 4. ff. de C[...] lleg. appellat sodales, qui sunt ejusdem collegii: quam Græci ἑταιρείαν vocant. Unde & Latine *Heteria* vel *Hetæria*; quo utitur Trajan. l. 10. ap. Plin. epist. 43. Hebræis sodalis est רֵעַ, *rebeh*, à pastu sc.; quomodo & Gr. σύννομος dicitur. A sedeo fit *Sido*, i.e. ad sedendum me demitto ac sedeo: ut Græcis est ἕζομαι & ἵζομαι. Scal. l. 1. c. 29. L. L. E longum in O breve, *sedes solium*: nisi hoc à *solum*, i. e. ἐπὶ πέδον: quia subjiceretur insessori. A *sedeo* est & *sedile*, *sella* per contractionem: aliis *sella* qs. *sedda*. A sessum *sessile*, quod sederi potest, δυνάεδρον. Idem c. 58. *Sessiles* lactucæ, quarum natura est ad *sedendum*, postquam creverint. Ubi absoluta est significatio, non transitiva ad passionem, quasi quas sedere cogat natura: Id. c. 28. *Sedes* ab τὸ ἕδος, ἕζομαι, i. e. sedeo: ἕω i.e. loco. Etiam ap. Hebr. שִׁית est ponere, collocare. Ejusdem originis etiam est ἕδραι, ἑδραίωμα & similia. 1. Tim. 3. ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. Quod dictū multos valide exercuit, ob unam illam voculam ἑδραίωμα. Alii vertunt *fundamentum*: alii *firmamentum*: alii *stabilimentū*. Qui autem ecqua ratione Ecclesia tale sit sive stabilimentum, sive fundamentum, nondum ap. omnes sententia adeo liquida. Ut alios omittam, unicam modo Ægidii Hunnii ἐξήγησιν citabo. Si columnæ (*inquit de Ecclesia*) vocabulum pro fundamento quis sumat, certum est, non veritatem super Ecclesiam esse fundatam: Sed contra potius veritas verbi seu scripturæ Propheticæ & Apostolicæ est fundamentum Ecclesiæ. *Hæc ille*. At non opus erat Hunnium respicere verbum τοῦ στύλου, i. e. columnæ: quando ei τὸ ἑδραίωμα illico adjicitur; & quod ipse etiam Lutherus Grundfest interpretatus est. Ad hac igitur manet: Ecclesiam dici ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.

Quod si vero principem ac propriam τ͂ ἑδράσματ☉ notionem intuear, illud non est fundamentum aut firmamentum, sed potius sedes, domicilium, ubi quid locatur, reponitur, asservatur. Nam ἕδρα est sella, sedes: ἑδραῖ☉ sessilis ἑδράζω loco, sedem pono: ἑδρασμα sedes posita, locata: locus ubi sedere & quiescere licet. Uti pluribus hoc dictum exposui in Manuduct. ad L.L. c. 2. Ulterius ab ἕδρα fit ἐξέδρα, *Exedra*, ap. Cic. Καθέδρα *Cathedra*. *Enedra*, ἐνέδρα. *Synedrion*. συνέδριον, unde & סנהדרין, *sanhedrin*, in Thalmud, i. e. consessus, aut consistorium. Josephus vocat συνέδρας, & Dominus πρεσβυτέρους Matth. 16. 21. & alibi. Πάρεδρ☉, *Paredrus* ap. Cic. l. 16. ad Tiron. Græcor. θᾶκος, θῶκ☉, i.e. sedes ab Hebr. תחת quod notat locum inferiorem, in quo sedemus. Nam qui vel à θοὸς vel à θέω faciunt, contraria jungunt.

Obolus, est ὀβολός. *Diobalaris* à διώβολον, i.e. duo oboli. Τριώβολον, *Triobolum*. Legatur Budæus de asse: & Martin. in Lex. At *Obelus* fit à Gr. ὀβελὸς, i.e. veru, item mucro. *Obeliscus* ὀβελίσκ☉, deminutum ab obelus Ammian. l. 17. *Obelias*, ὀβελίας, panis in veru assatus. Legatur etiam Casub. in Athenæi l. 3. c. 25.

Occo, *occatio*, (Scal. in Theoph. de plant.) *occæcatio* quædam. Quia in occatione etiam magis aperitur terra. Granum autem operitur, i. e. occulitur, seu *occæcatur*. In Hebr. est דקק *dakak*, *accac. occ*, i. e. conterere, minuere, *occare*, βωλοκοπεῖν: & inde potius Latinum duxero. Ut à canto cantillo, à sorbeo sorbillo: sic etiam ab *occo* fit occillo. Hinc *Occillo* os, ap., Plaut. in Amph. a. 1. sc. 1. i. e. contundo, velut *occa*, quod est instrumentum. Ita Pompon. Nunquis hic restat, qui nondum labeas liravit mihi? Ut itaque *lirare* os: ita etiam *occare* aut *occillare* pari metaphorâ dicitur.

Occulo, ex OB, & *culo*, quod verbum amissum: i.e. involvo, tego. *Culo*, κυλίω: unde & Latinor. *Volvo*. Aut propius à πλ κύω, πολέω, i. e. verto, verso. Uti εἰλύω volumen ab εἰλέω: Ita à volvo volutum, *volumen*. i.e. quod volvimus, aut ipsa interdum κύλιστ☉. Item postea *liber*: uti ap. Hebr. גליון: quia libri antiquitus in longum ducti

scripti

scripti convolvebantur. Etiam מְגִלָּה est volumen. LXXII. χάρτης & χαρτίον Jer. 36. Amplius à volutatum, *volutabrum*: Ut à ventilatum ventilabrum. BRUM est λῆξις, i.e. κύλισμα in quo volutatur aliquid. Postea κατ' εἶδος pro luto, in quo sues volutantur. Quomodo in Hebræor. idiomate sumitur גָּלָל, i. e. cœnum: scilicet à volvendo. Item גִּלּוּלִים *gillulim* sunt idola, i.e. stercorea, luto digna: à verbo גָּלַל, *galal*, i.e. volvit.

Oceanus, ὠκεανός: mare exterius, quod omnes terras ambit aut circumfluit. Ab ὠκὺς, i.e. celer: & τὸ νεῖαν, fluere. At prius ac simplicius videtur ὠγὴν, quod Hesych. exponit ὠκεανόν. Amplius ὠγὴν ab Heb. חוג. *chug*, quod est γῦρος, κύκλος, ambitus, circulus. Terram enim ambit, quasique continet oceanus. Inde γαιήοχος dictus. Eodem respicit Orpheus: ὃς περικυμαίνει γαίης περιτέρμονα κύκλον. Suidæ ὤγυγος est antiquus deus: unde ὠγύγιοι antiqui. Estq; oceanus antiquiss. Unde Prisci eum appellarunt *patrem*: idque ob humiditatem & salsedinem de qua alibi. Et humiditas quidem inter præcipuas est causas: qvur tot & tam ingentes in mari pisces, multo certè terrestribus majores, natent. Aristot. 1. Met. annotavit: & Homer. Iliad. 14.

ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν. Idem Iliad. 21.
ἐξ οὗπερ πάντες ποταμοὶ καὶ πᾶσα θάλασσα,
καὶ πᾶσαι κρῆναι καὶ φρείατα μακρὰ νάουσι.

Qua eadem ratione Ποσειδῶνα γενέθλιον Apollonius nominat. In Euripidis Oreste dicitur ταυρόκρανος: quod taurino sit capite, & propter boatum quasi, Nec non πυθμένης: quia è profundo moveatur.

Ocha, ex articulo & voce Græcâ coaluit, ὁ χὴν, *ocha*. A χὴν, & Dorice χὰν, oritur monstrum *Gansa* ap. Plin. l. 10. c. 22. Igitur *ocha* idem erit, quod anser: quomodo Italis hodieq; *oca* & *ocha* itidem est anser. Gloss. Cyr. χὴν, *auca*, anser. Nam ut olla aula dicitur: ita exstitit *ocha*, *aucha*: & eliso halitu, *auca*. Ab hoc deminutum videtur *aucilla*. Apul. l. 9. metam. accipit de gallina: *O bona*

ancilla. & satis fœcunda, quæ multò jam tempore quo...anis nos partubus signasti. Ita enim *ancilla* legit ... Elmenhorst. ex MSS. & aliis codicib. probatis. ... Steph. editum: *Anca* πτίλωόν. Inde *aucellus* στρούθιον: & *aucella* στρουθία. Glossæ Latino-Arabicæ: *ceriola*, *auca*... pias: *aucillæ aves minores.* Quasi ex *avicula* factum ... Apic. l. 4. c. 5: *cochleas elixas, gigeria pullorum auc...* L. 5. c. 3. *coques cerebella, vel aucellarum, vel turdos ex...tos.* L. 8. c. 7. *adjicies cerebella cocta, jus de suo sibi fa...at, cum ferbuerit, aucellas & nucleos liquamine tempera.* Ubi tamen Hummelberg. *avicellas* substituit.

Ocior & *ocius* ita scribitur formâ Latinâ: & quia à Græco ὠκίων· ὤκιστος: etiam ὠκέως. *Ocior* nihil aliud ... quam celerior. Græcis ὠκὺς est celer. Ab Hebr. חוש ... חוש, i. e. festinavit, properavit. חיש, celeriter. *Ocimum*, ὤκιμον, herba vulgo Basilicon dicta: ab ὠκύς: quia *celeriter*. nempe tertio die à satione, provenit: & ... etiam *celeriter* alvum ciet. Plin. l. 19. c. 7. Pro herba Ma...thiolus scribere amat *ozimum*, ab ὄζειν, redolere: alii ma...lunt *ocymum*, per y. Neutrum vero probabile. Nam ὄζιμον nuspiam invenitur. Etiam ὤκιμον habent fide...gniora exemplaria Theophr. Diosc. & alior. tam Græ... quàm Latinor. Gloss. Cyr. ὤκιμον τὸ λάχανον, *ocimum*. Di...citur quoque *ocimum* pabulum. Varro l. 1. rei ru... c. ... & 31. *Omne pabulum primum ocimum, farraginem, ... novissimè fœnum secari.* Dicitur itaque *ocimum*, quod ... ὠκέως cæteris pabulorum generibus vere primo ... scat.

Oculus, organon per quod animal videt, & in quo ... λαμπρὰ excipit. Ab oculus *procul*: quasi *porro* ... ut ait Serv. in 3. Æn. Et quidem significatio qua... *oculus* dicitur quibusdam ob *occulendo*. Rectius ab ... λος, levi mutatiunculâ: quod dialectô Doricâ ... φθαλμός. Unde Minerva ὀπτιλέτις: quæ & ὀφθαλμῖτις Plu...cho in Lycurgo. Græce ὀκέλλω est moveo: & sane ... præ omnibus valdè *mobiles* ac volubiles. Ap. Hesych. ... stat ὄκκος, ὀφθαλμός. Sed quia nuspiam hæc vox in ... libris occurrit: ὄκκος ex Latino *oculus* detortum ...
p...

posuit. Certè tam facilè *oculus* ab ὄκελλος venit, quàm ab ὄπτομαι ὄμμα & ὀφθαλμός. Ab oculus fit *oculare*. Plaut. Rud. a. 3. sc. 4. *exoculare* dixit. Tertull. de poenit. Et Cyprian. Tract. 4. de Van. Idol. *oculare*. Caecos, *inquit*, & ignaros ad agnitionem veritatis oculare. *Oculeus*, oculis plenus: ap. Plaut. Aul. 3. sc. 6. *Oculitus*, in Festo. Formatur ut animitus. Isidor. l. 18. c. 11. *foeniculum* appellari tradit, quod eius thyrsi seu radicis succus acuat visum. Scilicet quasi [illegible] è Graeci & Lat. voce. Varr. l. 6. *cocles*, vel à *Cyclops*; aut quasi *Cocelus*, aut *Ocles*, qui unum haberet oculum. Plin. l. 11. c. 37. qui altero lumine orbi nascerentur, *Coclites* vocabantur: qui parvis utrinque, *ocellae*. Ab *oculus* venustè fecit Comicus, *oculissimus*, i. e. charissimus, πολυφίλητος. Oculi quippe sunt indices amoris aut duces. Et Graecè: ἐκ τοῦ ὁρᾶν γίνεται τὸ ἐρᾶν. Etiam notae phrases. *Esse in oculis, ferre in oculis*. Graec. ὀφθαλμὸς ab ὄπτομαι. ὤψ, ὠπὸς, oculus. ὁ ὀφθαλμίας, *ophthalmia*, piscis ab oculorum magnitudine sic dictus. Plin. *oculatum* dicit l. 32. c. 11. Cl. Ritters. *melanurum*: qui & μελανόγραμμος Aristoteli vocari annotat.

Odor, velut *osor*: ὀσμὴ aut simpliciter, ὀδμή. Aeoles pro ὀσμὴ etiam ὀδμὴ dicunt. Ὄζειν est olere. Fest. *odefacit* dicebant antiqui ab odore, pro olefacit. *Aroma*, ἄρωμα: ab ἀρι particula intendendi, & ὄζω seu ὀδμή: quomodo à Suida exponitur, εὐωδίασμα μυρεψικόν. Ab odor *odorus*, ut ab honor honorus, à canor canorus. Serv. *odorum*, quod per se olet: *odoratum*, quod odorem aliunde accipit. Sed quo fundamento distinctio haec nitatur, non adeo constat. Virg. 3. Georg. & 7. Aen. Cedrum odoratum ponit, quae certè ex se mittit odorem. Et 6. Aen. Inter odoratum lauri nemus.

Odio, vox desita, ab inusitato ὀδύω: unde ὀδύσσομαι, irascor & odi. Hesych. ὀδύσσασθαι, ὀδύσασθαι, χολωθῆναι, θυμωθῆναι, ὀργισθῆναι. Etiam *Odio* ab ὠθέω ὤθω, pello, detrudo. *Osum* unde *Osor*, exosus, perosus. Plaut. Amph. a. 3. sc. 2. *Inimicos semper osa sum obtuerier*. Graece ὦσις, ὠσμὸς est pulsio, ὠθῶ odi. Ab Heb. הדיח impulit, cum impetu de-

pulit, ex odio rejecit. Ita *μισεω* à מָאַס, *maas*, rejecit ac repudavit ex odio. Nec aliunde *μῦσ@*- quia sit odio dign.

Oestrum, *οἶστρ@*. 3. Georg.

> *Est lucos Silari circum ilicibusq; virentem*
> *Pluribus Alburnum volitans, cui nomen Asilo*
> *Romanum est* : Oestron *Graii vertêre vocantes.*

Seneca ad Lucil. Hunc quoq; Græci *Oestron* vocant pecora totis saltib. dissipantem : *asilum* nostri vocabant. Inde metaphoræ: *Oestro* percitus. *Oestro* agitatus. Eustath. Græcum derivat ab *οἴω*, scilic. ab impetu τ̃ οἴστρȣ sive *Tabani*, ut Plin. vocat. Quamvis Scal. l. 1. de hist. Animal. c. inter *Oestrum* & *Tabanum* distinguat. Glofs. *asilus*, *furor*, *οἰστρομανία*.

Olea, *ἐλαία* : oleum *ἔλαιον*. Tertul. *Elaon*, l. 4. contra Marcion. Videtur Græcum oriri ab Hebr. הָל : scilicet propter olei splendorem. Sicuti Hebr. יִצְהָר oleum, sic צֹהַר, lumen. Arbor *ἀειθαλής* & propterea Minervæ sacra. Virgil. *Palladiæ gaudent silva vivacis olivæ*. 2. Georg. Ovid. -- *Semper frondentis olivæ*, 8. Metam.

Fl. Caper : *Oliva* arbor est, *olea* fructus, *oleum* liquor. *Thymelæa*, *θυμελαία*, herba similis oleæ. *Petrelæon* & *petroleum*, quod è petris sive saxis manat oleum.

Olim. Serv. in 1. Æn. Olim tria tempora significat. Præteritum, ut *Olim arbos* - - - 12. Æn.
Præsens, ut, - - *Tumidis quod tunditur olim Fluctibus*. 5. Æn.
Futurũ, *Nunc olim quocunq; dabunt se tempore vires*. 4. Æn.
Hæc ille. Vercor, an per omnia vere. Ausim contra asseverare : *Olim* de futuro & præterito saltim usurpari; & de utroq; proprie: nunquam de præsenti. Est ab Heb. עוֹלָם *olam*, quod seculum, tempus continuum, aut longum. Idq; nunc futurum, nunc præteritum : quæ verba addita secernunt. Ut & ap. Latinos. *Olim promisi*, h. e. ante tempus jam elapsum. *Olim veniet*, i. e. suo tempore, post illud seculum. Quod ad exemplum Servii, 5. Æn.

> - - - - *Tunditur olim fluctibus*.

i. e. ante hoc tempus & in futurum tunditur. Utrumque potest intelligi. Verbum præsens more poëtico ponitur.

Virg. 1. Æn.

- - - - Tyrias olim quæ verteret arces.

Olim, i e. suo tempore. Non, ut Servius, *nunc*. עוֹלָם à Rad. עלם in Niphal נֶעְלַם, i.e. latitavit, occultavit. Quia præteritum & futurum nobis obscurum: magis tamen istud, quam illud. Inde עוֹלָם, crebrius de futuro.

Olla & *aula*: ut lotum, lautum. Proprie est vas fictile, ex argilla aut luto, quod facile confringitur, aut corrumpitur. Ab Heb. עִוָּר, quod est olla, catinus. Verbum in Pihel עוֹלֵל est fecit, operatus est, item corrupit, destruxit. Unde etiam Græcor. ὄλλυμι, ὀλέω, ὀλετὴ, & cætera. Etiam *Lolium* inde: à λήϊον ὀλεῖν, quia est pernicies segetibus. Vel λήϊον ὀλοόν: quia seges noxia est.

Olor. Ut *cygnus*, vel *cycnus*, à κύκνος: sic olor à Græco ᾠδὸς: posito L pro δ, ut Ulysses ὀδυσσεύς. Nimirum a cantu. Græci, κύκνειον ᾆσμα, ap Ælian. l. 2. hist. c. 32. Quanquam eadem facilitate ab Heb. הָלַל *balal*, i. e. cecinit, laudavit. Et scribunt nonnulli, *Holor*. Sed dubitant de cantu: & aliqui etiam prorsus negatum eunt. Quia rara aut nulla ejus vox deprehensa sit. Et allegant Plin. l. 10. c.23. Olorum morte narratur flebilis cantus: falsis, ut arbitror, aliquot experimentis. Hæc ille. Sed non dicit: *Omnibus*: sed *aliquot*. Et addit, *ut arbitror*. Plinius ergo hic nihil patrocinatur. Nec sequitur: Plin. Lucian. alii, nostri ævo non audiverunt cantantes cygnos. Igitur omnino non cantant. Adeant isti ripas cygnorum patrias, justo tempore observent, inprimis ubi aura zephyri suaviter afflat & terminus vitæ adest, haut dubie audient. Quanquam & in his oris audiantur. *Cardan. l.10*, Quamvis candidi toti sint, & inter omnes aves suavissime occinant: vox tamen, ut sæpius audiens consideravi, anserina est. Atque hoc genus avium tam laudatum, discerpit suos ac devorat, in morte vero dulce canit. Hæc ille αὐτήκοος. *Paul. Meliss Schedius* vatum nostro hoc tempore princeps, sed dulcissime cantantes olores audiisse Cygneæ, ubi in fossis aluntur; & deinde in Anglia adverso Tamesi flumine cymba vectum, versus Lon-

 dinum

dinum, affirmat. Quod etiam ejus vitam describens anno 1615. meminit Melior Adam. Silesius. *Balthasar* von Falckenberg capitaneus in tractu Zedenick Marchiæ, eundem quoque cantum suis hausit auribus. Is aliquando in aula versans Johan-Georgii Elect. Brandeb. extra urbem animi causâ spatiatur: atque ibi cygnos aliquot deprehendit auvolantes, & vili quidem satis humili. Tum ille scloppo μεγάλῳ expeditus, unum ex isto agmine petit. Et illico iste decidit atque moritur. At superstites socii fato solicitos in orbem convolare, despicere, idque suaviter concinere, quasi lessum admodulantes, aut κύκνειον μέλος, ut loquitur Ælian. l. 5. c. 34. Ipse capitaneus attente omnia observat: & postea multis serio enarravit: interque alios Spandovii. Joh. VValthero Synd. & Joh. Mullero Consuli ibidem. Quorum & hic totam illam historiolam manu sua ὡς αὐτόπτης ad me perscripsit Idib. August. 1610. Idem ad me scripsit anno 1620. Norimberga, amicus meus oculissimus, *Georg. Remus*. In aula Dirdorpiana (*inquit*) alait Catharina, illustris VVidua, mecum, quos tresquos & strepitum quendam acrem edere sæpissime, at rarius canere, ac voce brevi, audii. Canebant vero præcinentes ac prædicentes adfuturos brevi hospites. Id quod alii, qui in eadem aula meo tempore vixere, animadverterunt; ita, ut quoties auditi fuerint canere, adventores expectarentur non frustra. Hæc ille. Sed prisci nobis adducendi: quibus quotidie avis ea inerat in oculis, in auribus. Quam illi vero hic consentiunt? Anne ideo, ut posteros de compacto decipiant? Non credibile.

Homerus: - - - - Κύκνος ἀπὸ πτερύγων λίγ' ἀείδει.

Et alibi idem non semel.

Oppianus: Κύκνοι μολπῇ πολλοὶ γόον ὕστατον ἀείδοντες

Appolonius: Κύκνοι κινήσωσιν ἑὸν μέλος - - - -

Callimachus: Ὅσσα μελ πονπε ἀείδει.

Euripides: Μελῳδὸς καὶ ἠχέτης.

Virgilius: - - - - *Argutos inter strepere anser olores.* Eclog.

Et certent & cygnis ululæ.

l. 7. Æneid: modum exponit: - - - - *Longa canoros*
Dant per colla modos - - - -

Ubi Servius; Secundum Plinium, qui ait: Cygnos ideo ſvavius canere. quia colla longa & inflexa habent. Et neceſſe eſt eluctantem vocem per longum & flexuoſum varias reddere modulationes. Hinc etiam Homero Il. 2. ſunt κύκνοι δουλιχόδειροι

Ovid: - - - - *Concinnit albus olor*: epiſt. 7. Heroid.

Martial. *Cantator cygnus funeris ipſe ſui.*

Symmach. Liceat inter olores canoros anſerem ſtrepere. Nazianz. ut proverbium laudat: τότε ᾄσονται κύκνοι ὅταν κολοιοὶ σιωπήσωσιν. Cic. Cum cantu & voluptate moriuntur. Idem confirmat Plato in Phædone. Philoſtrat. Plutarch. Claud. Ælian. de animal. l. 2. c. 32. l. 5. c. 34. l. 10. c. 36. Rhodig. l. 9. Antiq. c. 5. & qui inſtar multor. ipſe Ariſtot l. 9. Hiſt. An. c. 12. ᾠδικοὶ δὲ καὶ περὶ τὰς τελευτὰς μάλιστα ᾄδουσι Et iterum: καὶ ἤδη τινὲς πλέοντες παρὰ τὴν Λιβύην, περιέτυχον ἐν τῇ θαλάττῃ πολλοῖς ᾄδουσι φωνῇ γοώδει, καὶ τούτων ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐνίους. Aldroband. 19. Ornithol. c. 1. κύκνους ᾄδειν, autor eſt Julius Pollux, ubi voces animalium explicat. Ap. Ariſtoph. eorum vox eſt *Tio*, *Tio*, *Tio*, *Tio*, *Tinx*. Heſiod. in aſpid. κύκνοι ἀεροπότοι μεγάλ' ἤπυον. Autor philomelæ: *Grus gruit, inque glomis cygni prope flumina drenſant.* Tempore pugnæ ſibilant, ait Albertus: & interdum bombos, autore quodam, emittunt, ruditui aſinino non diſſimiles; ſed breves, & qui longe audiri non poſſunt. *Idem Aldrob. paulo poſt*: De cantu cygni eſt plurimorum, immo omnium fere ſcriptor. controverſia maximè agitata: *Cygnea cantio.* Dum hi mirabilem melodiam ac harmonicos concentus ſuaviſſimos edere moribundos aſſirmant: illi vero non ſolum non dulce canere; ſed & vocis inamœnitate & abſurditate, corvis ac graculis poſthabendos contendunt. Inter negantes inprimis eſt Lucianus in Electro, Alexander Myndius ap. Athen. l. 9. & Plin. l. 10. c. 23. Ex recentiorib. eſt Scal. Ex. 232. adv. Cardan. quem ego inſtar omnium maximi alioquin facio. Qui verò ſuaviſſime cygnos cantare ſcripſere, graviſſimi fuere philo-

 ſophi

ſophi, Socrates inprimis apud Platonem, Ariſtoteles l. 9. hiſtor. animal. c. 12. Cicero in præfatione l. 3. de orat. & celeberrimi poëtarum, Callimachus, Æſchyl. Theocr. Antipater, Euripides, aliique Græci. Ex Latinis Lucret. Virg. Seneca, Ovidius, Propertius, Mart. Statius, hosque imitati cæteri omnes. Quibus addi poſſet latur Athenæus ſupra citatus l. 4. dipnoſ. c. 4. Ælian. hiſtor. animal. l. 2. c. 32. & l. 9. c. 34. & l. 5. c. 34. Videtur Ovid. 5. Triſt. eleg. 1. & metam. 14. Item in Epiſt. Seneca in Hippolyto: *Candidas ales modo movit alas, Dulcior vocem moriente cycno.* Martialis in Xeniis. Statius 3. Silvar. *Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes, Nec fati jam certus olor ----* Idem 5. Silvar. Iterum Ariſtot. 20. de animal. c. 30. & l. 12. c. 1. Oppianus flante favonio ad cantum invitari cygnos, autor eſt; cum decrepiti jam viribus deſtituuntur. Hinc facile inducor, ut verisimiliorem eorum credam ſententiam, qui dulce melos præſertim morti vicinos cantare dicunt. Ambroſ. l. 5. Hexaem. c. 22. Virg. 7. Æn. *Et longa canoros dant per colla modos, liquida inter nubila cygni.* Lucret. l. 4. *Cum tuba depreſſo,* &c. *Vallibus & cygni, &c. cum liquidam tollunt lugubri voce querelam,* Anton. Muſa Braſavolus comment. ad Porphyr. Iſagogen, canere, cygnos, ſed non omnes obſervat. Pauſanias, κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μουσικῆς ἀπὸ δόξας, ait Georgius Braun cygnos teſtatur prope Londinum Angliæ emporium in mari agminatim læto occurſu & feſtivis cantibus ſubeuntes claſſes excipere. Scribit Albertus, ſe voces lugubres ab eis in qualibet triſtitia edi animadvertiſſe. Ergo vero eosdem (*ait Aldrovand.*) non in triſtitia tantum eos canere exiſtimo, ſed etiam in gaudio. Hactenus Adrov. Atque ſufficiant hæc de quæſtiuncula pro Cygnis, non illa quidem utili ad rempub. ſed tamen in his talibus ſcire quid verum, quid ſecus: liberale aut jucundum.

Omen, ab Heb. עֹנֵן, *honen*, quod inter alia eſt omen, κληδονισμὸς, augurium, οἰώνισμα. Aut אָמֵן, veritas, Latinis videtur peperiſſe. Alias *omen*, qs. *oremē*, ab ore: quia omina verbis quibusdam & ita ore, fiebant. Qualia recenſet Valer. Max. l. 1. c. 5. Ovid 1. Faſt.

At

At quur *læta* tuis dicuntur *verba* calendis.

Quæ hic *læta verba* dicit: alibi l. 4. de ponto eleg. 4. vocat *prospera verba* & l. 1. Fast. *bona verba*. Sueton. in Augusto c. 57. revertentem ex provincia non solum *faustis ominibus*, sed & modulatis carminibus prosequebantur. Seneca in Octavia act. 4. sc. 1. de Nerone: Sublimis inter civium *læta omina*. Incessit --- Veteres certe ipsasmet hominum voces, quæ *omina* appellabant, diligenter observasse, quod eas valere crederent, Cic. l. 1. de Div. scribit. Eosdem vero nominum δυσφημίαν sedulo vitasse, docent *Epidamni* in *Dyrrachium* & *Maleventi* in *Beneventum* mutatæ appellationes. Illius enim mutationis nullam aliam fuisse causam, quam inauspicatum nomen, & quod velut in *Damnum* ituris *triste id omen* visum esse: testatur Plin. l. 3. Nat. hist. c. 23. Pomp. Mela l. 2. c. 1. & Dio l. 41. Alteram vero mutationem eadem ratio suasit. Nam quod ominosa esset, & sinistri eventus prænuncia *Maleventi* vox; auspicatius, mutato nomine BENEVENTUM eam coloniam appellatam esse tradit Plin. l. 3. Nat. hist. c. 11. Legantur porro, quæ de *ominibus* erudite disserit l. 1. de form. Brisson. Ab *omen* est *abominor*. Ovid. l. 3. de ponto eleg. 1. Si mea mors redimenda tua, quod *abominor*, esset. Augustinus tamen dictione hac (*omen*) uti non vult. l. 1. Retract. c. 1.

Omnis Scal. l. 4. poet. c. 16. Sic *cunctus* pelagi cecidit fragor, quam *omnis*, poeta uti maluit: tum quia plenior sonus: tum quod omnis populus potest mihi ire obviam, etiamsi singulatim exeant, *cunctus* autem & omnem significat & simul. Tametsi puto injuriam factam alteri. Est enim *omnis* ἀπὸ τοῦ ὁμῶς: ut collectionem & distributionem, non quantitatem accipi intelligamus. *Cunctus* est quasi conjunctus. A *cunctus* est *cunctari*, id est, morari. Item *percunctari*. Ubi enim omnia conjunctim dispicienda, aut facienda, mora protrahitur. Plautus Asin. Ut non audeam Profecto *percunctanti* quin promam omnia.

Opacum est, quod in umbra est, aut umbra ipsa ap. Cicer. & illud, quod radios non transmittit, qualis terra

est. Unde vox *opica* sane. *Ops* enim ab illis dicebatur terra, à qua & ipsi: quemadmodum αὐτόχθονες Athenienses, Thebani σπαρτοὶ, Arcades προσέληνοι, prisci Itali aborigines. Scal. Ex. 80. Sunt ὀπικοὶ Strab. l. 5. qui & ... lati. Et divina *opici* rodebant carmina mures, ap. Juv. Sat. 3 *opici*, i. e. qui ex ope sive terra ac putredine nati.

Ophiuchus, ὀφιοῦχος, ut ἡνίοχος, πατροῦχος. Ab ὄφις & ἔχω, i. e. qui habet aut tenet anguem. In coelo ... iam appellatur sidus. Cicer. 2. de Nat. deor. ... anguitenens: ...

Quem claro perhibent ophiuchum nomine Graii:
Hic pressu duplici palmarum continet anguem.

Græc. ὄφις non ab ὄπτομαι, sed ab Hebr. [illegible], i. e. ... bestia serpens. A sibilando.

Opiparum, i. e. ope partum πολυτελές. Et formatur ... *parus*, ut juniperus, puerpera. à pario. *Opes* ab *opi* ... terra, ... Poeta alludit: Effodiuntur *opes*. Divitiæ enim omnes pæne è terra petuntur, & latitant in terra. Alii *opes* ab *oves*, non certe præter rationem. Ita enim pecunia à pecus. Et πολύμηλος est dives. Virg. ... 2. Eclog.

Quam dives *pecoris nivei*, quam lactis abundans:
Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ.

Opidum ab opibus quibus abundat. Poetæ versus ... sa P. geminant. Pompon. lib. singul. Enchir. *Opidum* ab *ope* dicitur, quod ejus rei causa sint constituta mœnia. Idem docet Varro l. 4. L. L. *Opidò* valde multum. ... est autem (ait Fest.) hoc verbum è sermone inter se confabulantium, quantum quisque frugum faceret, ... que multitudo significaretur, sæpe respondebatur quantum vel *opidò*, pro valde multum. Itaque si qui in ... rebus eo utuntur, ut puta, si qui dicant, *opidò* ... spectavi, ambulavi, errant: quia nulli eorum ... potest, vel *quod satis est*. Ulterius *inops*, i. e. sine ope ... ope & *tulo*, veteri verbò est *opitulor*, i. e. opem ... *Opimus*, i. e. pinguis, opulentus, ab eodem. Quam Hebr. arvina iliorum pinguedo est [illegible]. Unde ... πιμελή. *Copis* in Pacuv. Plaut. Bacch. 2. s. 3. i. e. ...

... *Cops*, *coops*, à *cum* & *ops*. *Copia* à cum & ope: sicut coorior. M. enim quandoque omittitur. Scal. in Theoph. de pl. In re modica non est *copia*. Nempe *copia* est *coopia*. At *Modicum* est quasi *medium*. Hæc ille. *Caupona* & *copona*, i. e. taberna dicta à copiis, Fest. *Caupo*, *copo*: sicut *aula*, *olla*. Turneb. l. 14. c. 5. *Caupones* non sunt, qui vinum vendunt, sed nomen habent generale, à *copiis*, ut sunt mercatores & institores patagiorum, indusiorum, flammeorum, violacei panni, & cerini. Itaque ista Plauti aul. 3.5. sic interpretor, ut dicam: *Caupones* patagiarii, caupones indusiarii. Turnebo asstipulatur Gruter. miraturque esse, qui fidem omnium M. S. in dubium vocent. Scal. in Conject. *Cupedia* dicta sunt, quasi *caupedia*, ut laura, lura: claudus, cludus. *Cluda* anus ap. Plaut. Itaque *cupedia* omnia lautiora esculenta venalia, a cauponando. *Cauponari* enim non de una tantum re, ut nunc, sed ad multa quoque alia extendebatur: ut καπηλεύειν Græc. Itaque Ennius dixit, Cauponari bellum: quod ex Æschylo desumtum est, ὁ καπηλεύων μάχην. Quare *cupo*, *caupo*, *cupa*, *caupa*. Ap. Cic. in Pison. Panis & vinum à propola & de *cupa*. Significatur, cum nunquam de penu, & promtuario vivere, sed de caupona. *Cupam* vocavit quam Virgil. *Copam*: *Copa* Syrisca. Ut à πίθηκος, πίθων: à κώνηλος, κώνων: sic à κάπηλος, κάπων: Unde Latine *caupo*, qui & *copo*. Hæc ille. *Ops* vero unde? Divinare licet. Sicut *humus* ab humiditate nomen traxit: ita etiam *Ops*, græce ὀπὸς i. e. succus, lac quod immulget & indulget nobis terra mater fœcundissima. *Opium*, ὄπιον, i. e. lacteus succus Clus. l. 1. hist. Arom. c. 4. *Opium* Mauritani (quos Indi sequuti sunt) *afium* vocant, deductio à Græcor. *opio* nomine. Pleraq; n. nomina à lingua Græca (quam *Ibunani*, quasi Ionicam dicas, appellant) mutuati sunt Arabes. *Hæc ille*. Jos. Scal. putat ex Hesychio *opem* *confiscam*, non ab Ope ut vult Varro, dictam: sed veterib. quoque Græcis eam dictam ὄπιν, à qua Latine Ops.

Opertum, ap. Martial. est autumnalis, ὀπωρινός. Ab ὀπώρα autumnus. Ut vero Græc. ὀπώρα est ab illi ebr. פָּרָה

parab,

parab, ἀπὸ τοῦ καρποφορεῖν: ita & Latin. *auctumnus* ab auctum. Φθινόπωρον est tabescens auctumnus, cui jam hibernum frigus imminet. Vel etiam ὀλεθρητικὸς, corrumpens: ut quo frigoris initium, & sic corruptionis, sit Latinis eo nomine est *Morbifer* auctumnus. Φθινοπωρινὸν, quod est auctumni jam tabescentis & perditi. In epist. Judæ v. 12. Δένδρα φθινοπωρινὰ, i. e. arbores auctumno aut flaccidæ, aut corrumpi solitæ. Erasmo, arbores auctumno marcescentes. Pagnino & Bezæ, arbores *emarcidæ*. Sed addendum potius erat: auctumno emarcidæ. Vetus interpres leviter, *Auctumnales*. Neque enim auctumnale est idem illico, quod auctumno marcescens, quod ingerit τὸ φθίνειν.

Opsonium, ut & origo spectetur, & pronunciatio, ὀψώνιον. Eodem enim modo enunciatur, quo *opto*, *optabilis*, *aptus*: Nec quidquam ponit Valla contra *Raudens*: loco causæ, quur B. molle retineatur. Syri Græcum retinent, אַפְּסְוִיתָכוֹן. Fr. Nansius in Not. ad Joh. c. 21. quamvis ὄψον significet *opsonium*, h. e. omne id, quod una cum pane comedimus: nihilominus tamen obtinuit, tanquam victor, solus piscis, quod eximius sit cibus, ut ita solus vocaretur: quemadmodum ait Myrtilus ap. Athen. initio lib. 7. & Symmachus apud Plutarchum symp. 4. prob. 4. ex correctione quidem H. Stephani. Et ὀψάριον significare piscem seu pisciculum, testantur ipsi Evangelistæ. Nam pro eo quod apud Joh. c. 6. 9. legitur: duo ὀψάρια: ap. Matth. 14. 17. & Marc. 6. 38. δύο ἰχθύας, est. Sicut & Luc. 9. 13. Ita quoque Gallorum ille ocellus, Q. Sept. Flor. Christianus in doctiss. commentariis glossematis in Aristophanis *Irenam* scribit: *proprie & figurate* de piscibus, *opsonari*. Nam ὄψον & ὀψάριον non temere ap. Græcos reperias aliud esse, quam *pisces*. Sic post Menandrum Terentius *opsonium* dixit. Sic Æmil. Prob. Sic Philo Judæus, τρόπον αἰθυιῶν καταδυομένων: quia fulicæ, & mergi è mari vivunt. Denique ubique ὀψοφάγοι sunt φιλίχθυες. Hæc ille. At enim vero non recte dicit: τὸ ὄψον pariter & *figurate* & *proprie* de piscibus accipi. Monstri quid alere videtur; puta contradictio-

dictionem. Etenim si figuratum est & tropicum vocabulum: aliunde, à proprio scilicet, ad aliud tralatum est. Nec obstat, quod κατ' ἐξαίρετον pisces eo nomine appellantur. Nam id nec ubique: nec temere de aliis esculentis dicitur: Uti censebat. Proprie enim est, quod coctum una cum pane comedimus. Idque multiplex. Apud Athenæum lib. 4. expresse de coctis intelligitur: ὄψοισι καὶ ζωμοῖσι ἥδομ' ὦ θεοί. Xenoph. pæd. 7. οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς, i. e. condimentum aut cibus. Hesych. ὄψα προσφάγια μαγειρεύματα. Eustath. ὄψον ἁπλῶς, καὶ προσόψημα εἶπον προσφάγιον, ἀφωρισμένως δὲ ἐπὶ ἰχθύος. Πολύοψος, opsoniis abundans. Πολυοψία abundantia ciborum. Πολύοψον δεῖπνον, opiparum: ὀψοφάγοι sunt ventri dediti. Macellum ap. Athenæum est ὀψοπωλία, notante Camerario: ὁρῶν τὴν ὀψοπωλίαν καινήν. Παροψὶς, Latinè *paropsis*, in qua *opsonia* apponuntur. Olim etiam, notante Turnebo l. 10. c. 27. *parapsis*. Sed prius rectius: ab ὄψον. Homer. Iliad. λ.

Ἐπὶ δὲ κρόμυον ποτῷ ὄψον.

Addo his quoque Latina. Plaut. in aul. a. 2. sc. 6. dat coquos cum *opsonio*. In Cas. argento ne parcito, *opsonato* ampliter. Terent. And. Vix drachmis *opsonatus* est decem. Horat. Sat. 2.

Omnia conductis coemens opsonia numis.

Quæ & similia de piscibus modo intelligere velle dementiæ esset. Et origo certa est, monstratque ἰδιότητα. Dicitur enim ὀψώνιον proprie ac primo id, quod ὀψώνης comparat. Ὀψώνης ab ὄψον: & ὠνέομαι, emo. At ὄψον παρὰ τὸ ὀπτᾶσθαι· ὀπτὸν, i. e. assum, coctum: aut quasi ἑψὸν ab ἕψω, coquo, elixo. Prius tamen commodius: ab ὀπτὸν. Nec aliter Camerar. est ὄψον (inquit) quidquid in macello venit, quod προσφάγημα sive προσφάγιον dicitur: & προσόψημα de cibo lautiore, exquisitioreque usurpatur. Casaub. in 7. Athenæi cap. 2. Antiquioribus Græcis & ὄψον & προσόψημα non aliud significant; quam προσφάγιον, i. e. quidquid ad panem adhibetur, ut vertit Cicero ap. Xenoph. Latini *opsonium*, aut *pulmentum*, sive *pulmentarium*, ut recte vetus interpres novi Fœderis. At ὄψον

pro

pro pisce ap. vetustissimos Græcor. scriptor. non ... sed ὄψον θαλάττιον, ut ap. Hippocr. passim. Porro ... pisces appellarint Græci ὄψα, in causa est aviditas ... cibi, quæ fuit Græcis familiaris, cum ab instituto ... enim plerique dediti gulæ & cupediis; tum à ... Martin. in Lex. *obsonium* vel *opsonium* id, quod ... panem, edimus, παρὰ τὸ σύναμα σιτίοις ἐσθιόμενον.

Ora, χώρα: ab Hebr. ארח, i. e. spatium, semita, ... longum. A Rad. ארח, Unde & ἔρχομαι. Nisi ... facias à גור, quod est, cessit, vagatus est, recessit.

Orca. Pers. Sat. 3.

--- Damnosa canicula quantum
Redderet angustæ collo non fallier orcæ.

A Gr. ὄρχη: unde similiter *urceus*. Latini *orcas* vocab... vasa modicæ capacitatis, ait Casaub. Sunt teretes ... uniformi specie orcæ, inquit Fest. Idem ut & alii vol... esse à similitudine belluę marinę, quæ etiam *orca* dic... In Aristotele tali significatu invenias ὀρκύνας: in Æl... ὀρκύνες: in Hesych. ὀρκύνες. Legatur Plin. l. 9. c. 6. Scal. Arist. hist. animal. l. 2. c. 16. Ut vero discrimen sit in... *orcam* vas, & *orcam* piscem; puto literam H alter... præponi non incommode posse.

Orchesis, ὄρχησις, παρὰ τὴν ὀρχὴν καὶ τὸ ἔχειν, detract... aspiratione: aut ἀπὸ τοῦ ὀρχεῖν. Est autem motus comp... tus, numerosus, cum gestu effingens rem, aut personam, vel quam canit, vel quam tacet. Ejusdem originis e... *orchestra*. Scal. l. 1. Poet. c. 18. Illud Lucretii l. 4. hu... tinet. Namque ibi consessum caveai subter, & om... Scenai speciem patrum -- Uti quidem legit Gi... Alias *scenalem*.

Orcus, ab ὅρκος, i. e. septem, ab ἑρκος: vel ... phiaraus in Thebaide Statii de orco loquens, ita d... bit -- *ô cunctis finitor maxime rerum*. Varro l. 4. ... ter infimus aër, qui est conjunctus terræ, ubi om... oriuntur, ubi aboriuntur, quorum quod finis *orcus* ... ctus. Scal. c. 22. L. L. *Orchus* tota Græca fuerat, & ... lata adspiratione à vocali ad consonantem, ὄρχος. ...

tur ex Epitaphio Nævii Poetæ aspirate pronunciatum: Postquam est *Orchio* traditus thesauro. Ὅρκος est juramentum. Nullum enim majus aut religiosius juramentum quod quàm per Deum inferum fiebat, i.e. Orcum, ut per quem & Dii, adeoque Jupiter ipse jurasse feruntur.

Ordino, simpliciter ab ὀρθόω, ὀρθός. Est enim ordo recta dispositio antecedentium & consequentium. Hebr. מֵיר est ordo. Nisi quis malit Scal. sequi c. 35. l. I. *Ordinis* nomen Græcum est. Dicebant militibus tribuni: Hactenus tibi licet: hic consistes: eo progrediere: huc revertere: ὅρον δὸς: inde *ordo*. Æoles autem non adspirant: quorum instituto sane libens accedo. Nihil enim helluonem magis sapit, aut barbarum: quam è gutture insufflare adversus eum, qui cum loquare. Est igitur ordo loci ratio, quâ quid, aut præit, aut sequitur: vel ante, vel retro: vel dextrorsum vel sinistrorsum: Vel sursum, vel deorsum. Nam prioris ratio est præeundi: posterioris sequendi. Græc. τάξις, τάττω est ab Hebr. דרך ordo, lex, jus.

Organum, ὄργανον: quasi ἔργανον ab ἔργον opus, ad quod omne instrmentum necessariò confertur. Arist. l. 1 de part. animal. cap. ult. πᾶν ὄργανόν ἐστιν ἕνεκά τε. Vox ἔργον est, ab Hebr. ארג, *arag*, texuit, operatus est. *Organicus* εἰδικῶς in Musica sumitur: & ab ipsis quidem veteribus. Suâ tamen natione & notione alias ϕωνικόν. Varro Cat: melos unum, quod est in assa voce: alterum, quod vocant *organicon*. Lucret. l. 5. modo *organici* melicos pepere sonores. Non incommode etiam dicetur *organicen*: ut tubicen. Ap. Plin. l. 19. c. 4. est *organon pneumaticon*. Ita enim recte legitur. Eandem originem agnoscit *ergastulum*, i. e. locus, ubi ergastuli, h. e. servi conclusi in vinculis, ac compedibus opus faciebant. Glossæ: Philox *Ergastulum*, Τόπος ἐν ᾧ οἱ δεσμῶται ἐργάζονται locus, in quo vincti operantur. Interim, utut *argastulum* ut dixi, vox origine Græca sit: non tamen flexu. Rectius n ἀπὸ τ̃ ἐργάζομαι *Ergasterium* fuisset: uti etiam Lips. disp. l. 2. Elect. c. 15. Ἐργαστὴς operarius, Ἐργαστικὸς,

 opero-

operosus. *Ergastularius* Columellæ est, qui præest ergastulis. Ῥαδιεργὸς, qui aliquid facile efficit: postea [illegible] tim, sceleratus: quia ad vitia procliviores natura [illegible] Et sic ῥαδιεργία est scelus, vitium. *Argus*, ἀεργὸς ἀργὸς, [illegible] ne opere. *Chirurgus*, à χεὶρ, qui manu operatur: [illegible] artifex *manuarius*. Κατ' ἐξοχὴν usitate medicus manu curans. *Georgius* γεωργὸς, colens terram. *Parergum*, πάρεργον, quod præter opus accedit, nec primaria intentione. Συνεργὸς, qui simul opus promovet, qui una operatur. Cor. 3. Θεοῦ συνεργοί: Dei cooperarii, ut Erasm. vertit: [illegible] ne quidem recte & ad verbum, si Græcum intueamur. Latini vix admittent: quibus *adminiſter*, vel etiam simplex *operarius*, non displicet. Vet. interpres habet: [illegible] *adjutores*. At duriusculum hoc apparet, quando Deum in divinis illis operibus minimè adjuvamus, sed tantum subservimus: atque hoc ipsum etiam ut possimus [illegible] & per Dei gratiam adipiscimur. Ab ἔργον est & *Ergo* [illegible] l. 11. L. L. c. 174. Pro nomine ponitur, *Illius Ergo* [illegible] mus. Sed sane nomen fuit ipsum ἔργον. Causam enim [illegible] bique denotat. Sic *quare* fit à res: *quâ re*: & *quam* [illegible] *rem*. *Quoniam* vero est adverbium, *Quom*, *Jam*. Causa translationis fuit temporis efficacia: est enim mensura rerum naturalium. Sed *quia* non melius, nisi è penu [illegible] Heb. promitur. Ibi enim כִּי, plane est idem.

Orgia ἀπὸ τῆς ὀργῆς, i. e. furore, vel ira, uti censet Euseb. de præparat. Evang. Phurnutus & alii. Vel ἀπὸ τῶν ὀρῶν, i. e. montibus secundum Maronis illud: Nocturnusque vocat clamore Cythæron: quod in montem [illegible] sacra illa ex Thracia primum translata sint. Vel ἀπὸ τῶν ὀργάδων, consecratis alicui Deo locis. Apollonii interpres: ὄργια μυστήρια παρὰ τὸ εἴργειν τοὺς ἀμυήτους αὐτῶν

Orichalcum ab Orio inventore dixerunt interpretes Apollonii: ap. Rhodig. l. 19. c. 9. Festus ab ὄρος & χαλκὸς quod in montosis locis eruatur, quasi sit *æs montanum*. Suidæ, διαυγὴς χαλκὸς ὁ δόκιμος. Hesiodo in Asp. ὀρείχαλκος. Scal. ad Fest. Cum Græci dicant ὀρείχαλκον [illegible] men Latini scripserunt *aurichalcum*, quod putarent [illegible] auro & ære componi, addita Cadmea terra: ut *electrum* [illegible] auro & argento. De quo intellexit Martial. l. 8. Ep. [illegible]

Pallida sic niveo radiant electra metallo.

Et niveum felix pustula vincit ebur.

Intelligit enim de illa materia composita, non de succino. Igitur ex vitio pronunciationis nata est illa falsa de compositione auri & æris opinio. Quare & autor Glossarii recte dixit: *aurochalca*, χρυσόχαλκα: quod putarent esse auri & chalci, seu æris, κρᾶμα, & compositionem quandam. Non nego, ex auro & ære præstantiss. æs fieri, ut prodiderunt veteres de Corinthio ære: sed, ὀρείχαλκον esse id verò pernego. Aristotelem enim habeo autorem, qui ap. Apollonii interpretem negat ὀρείχαλκον esse in rerum natura. Hesych. Ὀρείχαλκον τῶν εἰκῆ λεγομένων τὸ ὄνομα: οἱ δὲ πολλοὶ οὐδ' ἀρχὴν αὐτό. Ἔστι δὲ καὶ ὕλη ὁμοία χαλκῷ. Sane ὕλην ὁμοίαν χαλκῷ, vocamus *Latonum*. Et de eo intellexit Horatius de arte:

Tibia non ut nunc orichalco vincta --

Sed illud commentitium orichalcum tanti fuit apud veteres, aut cum nusquam esset, tamen quasi esset, etiam auro excellentius haberetur. Idq; ex Plauti Curc. 1. sc. 3. cognoscimus, qui *aurichalcum* plus facit, quam talentum auri. Hæc Scal. Legatur etiam in Pancirolli l. 1. deperdit. comment. amici nostri Heinr. Salmuthi.

Orior: inter mortuum est τὸ *Orio*: ab ὄρω. Orior est ὄρνυμαι, aut ὄρνυμαι, i. e. excitor, erigor: non proprie nascor. עור excitavit. Si τὸ Aiin legas scito Judæor. fit inde Græcor. γείρω, & ἐγείρω, quod tralatitium. Ita dicimus: Flos *oritur*, i. e. e terra producitur, aut excitatur: Scilicet ab aura, quæ mulcet: e Sole qui firmat: ab imbre, qui educat; ut describit Catullus. Virg. 2. Æn.

Exoritur clamorq; virûm --

I. e. excitatur. *Origo* non est ἰδίως fons, stirps, genus, initium: sed unde quid excitatur aut producitur. Ab *orior*, *origo*: ut à verto vertigo: à rubeo rubigo: à scaturio scaturigo. *Aborigines*. propter antiquitatem, quod sint tanquam autores generis, γενάρχαι καὶ πρωτόγονοι. Nam & *origines* Salust. appellavit, μητροπόλεις urbes, quæ colonias miserunt, & populos autores generis. *Oriundus*, *oriendus*: ut ferundus ferendus. i. e. qui debet oriri. S. al. c. 99.

de L. L. Sic mutavit *oriundus*, non sine ratione ... autem causa, ut ignorata, sic acuta. ... *ma*; qui Bononiæ ortus Romæ oriri debuit: quo in ... lares haber patrios. Itaque id ... est *oriundus*, quod ... *turus*. Futurum enim hoc non designat, quod erit ... quod non fuit, & futurum esse debuit. A verbo ... *abortivum*; quod notat privationem quando mulier ... immaturum edit. *Abortivum* Hebræi vocant ... si dicas *cadibum*: a נָפַל, cecidit, excidit. ... Græci ... à ..., ..., quod est vulnero & ... olenter ledo.

Ornus, ὀρεινὴ μελία. Gloss. Philox. ornus ἀγρία ... Ap. Virg. 6. Ecl.

- - - Rigidas deducere montibus ornos.

Et l. 1. Georg: Nascuntur &c.

Nascuntur steriles saxosis montibus orni.

Ab Hebr. אֹרֶן, *oren*, arbor, ex qua arca fabricari ... bat. *Ornus*, ut Buxtorf. etiam interpretatur, Jes. 44 ...

Orphanus, ὀρφανός, i. e. derelictus, jacens in squalore & tenebris. Nam bene ἐτυμολογοῦντες Græci faciunt ab ὄρφνη, i. e. tenebræ: quod est ab ἔρεφω ab אָרַב, & ab ἐρέφω nostrum *operio*, si Græcum retro legas. Vel acutissime ὄρφνη erit ὅρ☉ τ͂ φαούς. Finis enim lucis tenebræ. Cæteris quippe coloris speciebus aliquid lucis admistum est: tenebris aut nigredini nihil. Igitur lucis terminus ... Proprie ergo *orphanus* non est *pupillus*, cujus genuinam quoque significationem ante ex archivis Hebraicis protulimus: sed in tenebris in squalore versans. Id cum ... primis eveniat e luctu parentum, & aliorum amicorum, *orphanum* vulgo appellarunt eum, qui ereptis parentibus, sub alterius tutela & cura esse cogitur. *Orphanus* contracte *orphus*: & postea *orbus*. Gloss. orbus, ... ὀρφανός. Verbum *orbare*, quid proprie sit, è dictis intelligitur: vulgo est eripere, spoliare.

Oryza, ὄρυζα, Theophr. ὄρυζον: procul dubio est Jud. ... עֲרִיסוֹת, *bariseth*. Vocant farinam aqua conspersam. Num. 15. 20. Primitias *oryzarum*, ut vertit Avenar. ...

ἀπαρχὴν φυράματος ὑμῶν. *Vet. interpres Lat. De pulmentis* dabitis primitiva domino. Quamvis non paucula hic etiam omittat, ut alibi sæpius. *Pagnin.* de primitiis conspersionum vestrarum dabitis Jehovæ. *Jun. & Tremel.* Ex Primitiis cujusq; massæ vestræ date oblationem Jehovæ.

Os, *ossis*, ὀστέον, ὄστεον, olim *ossum* Prisc. l. 7. Ab Heb. עצם, quod idem Scal. c. 28. L. L. T mutatur in S: ὀστέα, *ossa*: sed commodius sit dicere, subductum fuisse: aliæ enim tralatitia sunt inter se, θεσπαλὸς πετταλὸς. Etiam *Costa* ab ὀστᾶ: sunt itidem ossa. *Exos*, i. e. extra ossa. *Oscillum* ab os *cillere*, aut *cellere*, quod est movere, à κίλλειν.

Virg. 2. Georg:

Oscilla *ex alta suspendunt mollia pinu.*
Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis.

Aliis rectius ab *osculum oscillum*: ut quantulum quantillum, baculum bacillum, furcula furcilla: ut ita sit parvum os. Glofs. *oscillum* στομάλιον. Ab osculum est *osculor*, quod fit ore, h. e. osculo attingo. Gen. 41. 40. *Ad os tuum osculabitur universus populus.* Quod symbolon subjectionis. *Os oris*, à Gr. ὄσσα, vox, ut quæ per os editur. Ab *os*, *oro*, verbum, h. e. loquor, sermonem edo. Ita Hebræis etiam *os*, pro loquela aut sermone ponitur. Deut. 17. 6. & c. 19. 15. Scal. c. 141. L. L. Cum *orare* sit *pronunciare ore*: veteres verbum illud omnibus concessere: *oratoris* autem nomen sui unius in L. Crassi persona agnovit Cic. *Oratio* non est *oris ratio*, ut Stoicè potius, quam verè putarunt: sed *Tio* est terminatio communis: ut aratio, operatio. *Oracula* ex eo ipso appellata sunt, quod insit his deorum *oratio*, ait in Top. Cic. Scilicet ut à potum, poculum: ita ab oratum *oraculum*, i. e. dictum, ore pronunciatum. Et ap. Græc. λόγιον à λέγω. Glofs Philox. *Oraculum* χρηστήριον, τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος θέσπισμα, μαντεῖον. Sed *oraculum* primâ notione ac origine est dictum ab *ore* prolatum. Postea κατ' ἐξοχὴν Dei responsum, vel effatum *ore* Dei. *Oscitare* est os crebro ciere & diducere, quod in hiatu fit, & ab iis, qui ignavi torpescunt. Ab *os* & *citare*. Oscitatio χάσμη. Unde *oscitantia* pro negligentia. *Adorare idola* est, ad os admovere. In deorum enim salutatione

(ut Lipſ. monet 2. Elect. 6. & Muret. Var. l. 10. c. ...) em.nus ſtantes (quod deos ore profano tangere vereretur) manus porrigebant, eamq; ſtatim ad os admoventes ſuaviabantur. Lucian. Demoſth. encomio: ... Idem περὶ ὀρχήσεως: ... τὴν χεῖρα κύσαντες. Plin. l. 28. c. 2, Apul. Apol. & Flor. Hieron. 1 contra Ruffinum: in Oſeam c. 13. Minutius Felix in Octov. Cæcilius ſimulacro Serapidis denotato (ut vulgus ſuperſtitioſus ſolet) manum ori admovens oſculum labiis impreſſit. Atq; hæc ipſa idololatria etiam innuitur Jobi 31. 26. Si adſpiciendo lucem cum ſplenderet aut lunam, precioſum ambiens, pellectum eſt in occulto cor meum & *oſculata eſt manus mea cum ore meo*: Ut Hebraicè ſonat. A κάω, κυνέω, oſculor, eſt etiam προσκυνέω i. e. adoro. Aut à geſtu canis, κυνός. Symbolon Pythagoræ: καθήμενοι προσκυνητέον: adoraturi ſedeant 2. Sam. 7. Ingreſſus rex David. conſedit coram Domino: ut Hebræa habet. *Os ſublinere* quid ſit, docet Caſub. Veteres ideo etiam faciem linebant, ut nævos occultarent. Et hinc ortum proverbium: *Os ſublinere*. Quod de eo proprie dicebant, qui ſimulans ſe os alicui linere ad decorem, uti mos fuit contra & ſecus quàm erat conſuetum os illi ridiculis picturis deturpabat, ut qui olim pingebant grillum. *Os* Græcè eſt ςόμα: hinc ἐπιςόμιον *epiſtomium*, quo os occluditur. Poſtea latius fuſum eſt.

Oſcum, Feſt. Cloatius putat eo vocabulo ſignificari ſacrum ὅσιον quo etiam leges ſacratæ dicuntur *Oſcitæ*. Et quod Toſ. cal. Leges *Oſcitæ*, manifeſto dictæ pro *adſcitæ* veteri idiomate: ut *obeſſe*, pro adeſſe; *obſtare* pro adſtare; unde *obſtetrix*. *Oſcitæ* ergo *obſcitæ*: B interliſa eſt: ut *oſtendit*, pro *obſtendit*, ut dicebant veteres. *Oſcum* prius erat *obſcum*. *Obſcitæ* leges, *adſcitæ*. *Adſcire* legem ... etiam pueri norunt. Hæc ille. VVaſer in Mithridat. ... ter lector. Græcos ſuum ὅσιον (unde *oſcum* Latini dixerunt) perſpicue mutuatos eſſe à Syriaco *choſi* vel *choſa*, quod pium ſanctum & miſericordem ſonat. Ab Hebræo *chaſid*, ἀπὸ κοινοῦ τοῦ T. Unde *chaſiutha*, ὁσιότης, pietas, ſanctitas.

Et hinc *Essei*, secta philosophor. quasi insignem sanctitatem præ se ferentium est dicta. Quod erroris convincit illos, qui *Esseos* à verbo *hassa* Hebræor. quod est σιωπᾶν, deducunt: cum Essæorum lingua vel Hierosolymitana, vel pura Syriaca fuerit. Neutra autem agnoscit *hassa*. Terminatio Syr est Ἐσσαῖος: Græca Ἐσσηνος: ut Ναζαραῖος, Ναζαρηνός. Hæc ille.

Osiris aliis est beatus vir: ex Heb. אשר & איש. Aliis Ægyptium arridet etymon. Ab *os*, i. e *multum* Ægyptiis: & *iris*, i. e. oculus iisdem: Plutarch. Euseb. Diod. Sicul. l. 1. antiq. c. 2. Ut sit πολυόφθαλμος, Latine multoculus: & significet Solem. Aliis alia placent: sed quæ dixi commodissima Tremel. & Jun. in Ezech. 8. 14. ecce autem mulieres sedebant, deflentes Thammuz, *notant*, lugentes *Osiridem* virum *Isidis*, ut Ægyptii narrabant; quam amissum in Ægypto quotannis defleri Isis mandaverat. Hæc enim præstigiis suis & incantationibus magicis tantam sibi viroque suo autoritatem apud Ægyptios comparavit, ut pro diis summis haberentur, & mense quarto (qui mensis est ad messem in eo tractu ordinarius) colerentur. Est enim *Isis* Ægyptiis eadem quæ *Ceres*, dea frugum: *Osiris* vero (ut Plutarchus eodem libello testatur) est dictus Ægyptiis *Ammuz*: unde (inquit ille) Jovis *Ammonis* nomen corrupte est derivatum. Vocem vero *Ammuz*, quam Herodotus & Plutarchus usurpant, non dubitamus ex corrupto *Thammuz* derivatam esse: cujus vocis duplex est significatio. *Primum* enim Ægyptiis abstrusum & occultum significat, ut Manetho Sebennites ap. Plutarch. ibidem interpretatur; quamobrem sacra illius quoque erant opertanea. *Deinde* vero mensem quartum significat, à solenni festo *Thammuz* sive Osiridis requisiti per sacerdotes administras Isidis cum ejulatu & planctu maximo. *Hæc ille.*

Otium Scal. existimat derivari ab *aure*. Et quidem deminutum ὠτίον ratione meteriæ non repugnat. Sed & obliqui; ὠτὸς, ὠτὶ ab οὖς assonant. Et Latinè, in *aurem dormire*. Audiamus vero Scal. in Ænigm.

Quod pauci norunt, Græca ut dicatur ab aure.
Datq; ideo studiis nomen & acta sua.

Ne-

Neque male *otium* denominatur à Græco ὠς: ubi scilicet *nihil* agitur, ubi feriamur. Gloss. *otium* ita interpretatur ἀπραγμοσύνη, h. e. vacationem ab actionibus. Hoc etymon magis pro re est, quam prius illud Scaligeri: ab *otium* fit *negotium*, h. e. otio contrarium: quasi *necotium*. Cabit in G, ut totius alibi. *Otium* & *negotium* per T, non C scribit Q. Papyr. Manut. & alii: quibus etiam veteres libri ac lapides consentiunt.

Ovare: sicut A inprimis ad luctum & tristitiam facit exprimendam: aperitur enim os, ut quod cordi mœstum accidit, elidatur & exhalet; ita O gaudii notam, ut in ἰώ, ἐώ. Hinc *ovo*. Festus: *Ovantes*, lætantes ab eo more, quem faciunt redeuntes è pugna victores milites, geminata O litera. Quod satis probabile. Etiam *ovo* dictum videri potest, quasi *Evo*, ab εὐάζω, i. e. *evan* clamo à festivitate Bacchica. Aut quia Bacchus, autore Diodoro, primus triumphum invenit & de Indis triumphavit factum, ut vox hæc memoriæ & honori primi triumphatoris, in postero milite & victore obtinuerit. Εὐαὶ, est interjectio exultantis. *Evoe*, εὐ οἷ: quasi εὖ οἱ: bacchantium vox *Evius*, εὔιος: *Evan*: εὐ αὐ: cognomina patris Liberi. Serv. in 3. & 4. Æn. & Plutarch. in Marcell. tradunt ab *ovis*: quia *ovantes* immolare *oves* solebant.

Ovis, ὄϊς, interposito digammate. Item οἶς οἶος, quod idem. Inde *opilio* quasi *ovilio*. Ap. Poetas *upilio*: sicut μύλη, ὕλαγα. Sed & membranæ Florentinæ semper *ilpilio* legunt. Jos. Scalig. putat esse vocem magnæ Græciæ ὀϊπόλος, ὀϊπολίων, sicut αἰπόλος. Scal. l. 1. poet. c. 4. Quamquam ποιμὴν omnem comprehendit custodiam, προβάτεια μῆλα: tamen opilionibus solis attributum manere. Rectius quasi οἰμήν: ab ὄϊς & μάω. Quia proprie & ubique est opilio. *Ovis* proprium est *Balare*, postea *alucinare*, id est, effutire, ap. Varr. *Balbus* a balando potius quam loquendo, ap. Isid. l. 10. Scal. l. 1. L. L. c. 10. Varro contra nostrum *balare*, verbum magis commendat, quam Græcor. μηλᾶ: sane utrumque factitium a sono pecudum contendit: ostenditque eos debuisse imitari vocem ovis balantis, ut βῆλον, non μῆλον, nomen imponere.

Qua-

Quod si ut ipsi loquuntur nunc, non ut nos proferimus, olim pronunciassent, sic quasi propemodum per Æolicum digamma; non recte corrigeret eos Varro: neque enim *balant* pecudes, sed balant. βῆ Suid. [illegible] est imitatio soni ab ovibus, ap. Atticos: ex [illegible] recte, aut saltim non more veter. Græcor. [illegible]. A βῆ ducunt quidam βληχάομαι [illegible] Lat. *Balo*, & Græc. μῆλον: per λ χ α. ovi [illegible] A [illegible] *melota*. Utitur vet. Biblior. interpres [illegible] *ierunt in melotis*, ἐν μηλωταῖς [illegible] pellibus ovium. Hesych. μηλωτὴ διφθέρα. Suid. μηλωτὴ ζώνη ἐκ δέρματος.

Ovum, ὠόν, παρὰ τὸ οἶον: secundum Græcos. Per digamma Æolicum ὠϝόν: inde recta *ovum*. Sic Argivi (teste Hesych.) ova appellant ὤβεα. Eustath. monet: etiam ὤεον & ὤιον inveniri. Frustra igitur est Papias: qui ova dici vult quasi *uvida*. Græca enim origo nimis manifesta, non desiderat aliam. Atqui hoc ὠὸν flectitur ab Hеb. עוף, avis: quia ovum est fœtus avium. Post *ova piscium* dicuntur à similitudine. Proverb. *Ab ovo ad mala*, i. e. ab initio usque ad exitum, continuò. Sumtum à ferculis veterum, primo & postumo. *Ovum urinum*: οὔριον, οὔρινον, ab οὖρος, ventus: hoc est ovum *quasi ventosum* & inane, quando incubatio non continuatur. Latinè *subventaneum* (quo utitur Lipsius) huc quoque pertinet. Varro 2. rei rust: Quædam è *vento* concipiunt certo tempore equæ: ut hic gallinæ quoque solent, quare ova ὑπηνέμια appellant. Ad verbum, *subventanea*: & Germanis Windeyer. Inter ὑπηνέμια & οὔρια distinguunt autores. Unde etiam Aristot. l. 6. Histor. animal c. 2. ita scribit: τὰ δὲ καλούμενα ὑπό τινων κυνόσουρα καὶ οὔρια, γίγνεται τοῦ θέρους μᾶλλον. Et mox: ζεφύρια δὲ καλεῖται τὰ ὑπηνέμια ὑπό τινων, ὅτι ὑπὸ τὴν ἐαρινὴν ὥραν φαίνονται δεχόμεναι τὰ πνεύματα αἱ ὄρνιθες. Plinius l. 10. c. 58. Quamvis tria pepererint, nunquam plus duobus educunt. Tertium, quod irritum est, *urinum* vocant. *Et mox*: Ipsæ autem inter se (si mas non sit) fœminæ æquè saliunt, pariuntque ova irrita, ex quibus nihil gignitur: quæ *hypenemia* Græci vocant. *Ibidem c. 60.* Irrita ova, quæ hypenemia dixi-

diximus, aut mutuâ fœminæ inter se libidinis imaginatione concipiunt, aut pulvere. Sunt autem sterilia & minora, ac minus jucundi saporis & magis humida. Quidam & *vento* putant ea generari: qua de causâ etiam *zephyria* appellantur. *Urina* fiunt, incubatione derelicta: quæ alii cynosura dixere. Sed *lib. 10. hist. animal. Aristot. cap. 6.* In sexto historiarum *zephyria* dicta ait Aristoteles aliquibus, quæ *vento* concepta verno tempore: & manu attrectata titillantur. Quare etiam fiant *γόνιμα*, si antequam cessetur aut addatur albumen, ineantur. Alia autem fiunt *οὔρια* sive *cynosura*: æstate frequentius generantur: non à vento, sed ab humore contento inutili. Et sane intus quidam humor ventosus est & ineptus: ut qui fœtus initia, seminaque haut insint, sed *οὖρος*. Quæ vox infrequentior est in usu communi loquendi in hunc significatum, poeticumque ventum sæpius significat, atque eum quidem, qui à *puppi*, ut ait divinus poeta, *prosequitur*: neque alium; quasi ad navigii cursum accommodatum. Itaque altera interpretatio commodior videtur. Nam Plinius ostendit, etiam *cynosura* dicta. Theodor. Gaza ambitiose *subventanea* *οὔρια* dixit: cum Latinum nomen haberet ex hist. Plinii in 10. lib. qui ibi *irrita* vocat. Melius *cassa* dixisset ille: quoniam prolifici seminis inania sunt. Sic enim vocat Plautus *cassam nucem*. In eodem libro Plinius distinguit: *οὔρια* sive *cynosura* esse incubatione derelicta, *irrita* autem sine maris initu nata. Tanto minus *subventanea* dicenda igitur: in quibus nullus ventus est: & quæ nulla vento generantur; saltim non omnia. *Hæc Scalig.* At quidquid sit: si pressius origo ipsa figatur, *τὸ subventaneum* Græcæ dictiones non respuent. A vento enim *hypenemium*, *urinum*, *zephyrium* dicta sunt omnia. Hypenemium, *ὑπηνέμιον*, ab *ἄνεμος*, *ventus*: Urinum, *οὔριον* ab *οὖρος*: zephyrium, *ζεφύριον* à *ζέφυρος*. Sive a vento ea concipiantur: sive eidem similia sint.

P.

Palæstra, non palestra, παλαίστρα: locus luctationis. Παλαίω luctor: πάλη lucta. Plutarch. 2. symp. q. 2. Cic. in Orat. Palæstra adjuvat histrionem. Apud eundem est palæstrita, luctator, qui in palæstra versatur. Palæstricus, παλαιστρικός: qui ad palæstram pertinet. De eadem agit Salmuth in Pancirolli deperdit. l. 1.

Palæus, παλαιός, à πάλαι: quod ab Heb. בָּלָה, i.e. inveteratus est, senuit: בָּלֶה, baleh, i.e. vetus. Ex eodem posiit aliquis ducere palus, udis, ut sit aqua inveterata & fœtens: ut & ἕλος. Vel quia palus limosa: fiet à πηλὸς, Doricè παλὸς, lutum. Mela l. 3. c. 9. Ex limo concretarum paludium, Gloss. palus, ἕλος, λίμνη. Sed à πάλαι, πρόπαλαι, palam, propalam. Nam & παλαιὸν, vetus interdum est tritum, usitatum, omnibusque notum: & opponitur recenti atque obscuro. Ut palam opponitur τῷ clam. Cicero pro Cæcin. Hoc jam vetus est, & majorum exemplo usitatum. Idem de Orat. Vetus & usitata exceptio. Ita Plauto est vetus adagium: Terentio vetus verbum. His & similibus in locis vetus idem valet, quod probe cognitum, nemini obscurum, ἐμφανές, quod palam est.

Palatium. Varr. l. 4. Palatium, quod Palantes cum Evandro venerunt: aut quod Palatini & Aborigines, ex agro Reatino, qui appellatur Palatium, ibi consederunt. Sed hoc alii à Palatia, uxore Latini, putarunt. Eundem hunc locum à pecore dictum putant quidam: Itaque Nevius Balantium appellat. A balatu ovium Scalg. in Conject. Palatium φαλάτιον. Ita vocabant summa juga veteres Latini & Græci. Unde Fala & Falantum Hetruscis erat cœlum. Hæc ille Hesych. φαλλαὶ, ὄρη, σκοπιαί: ita enim emendatè legitur. Nonio c. 2. Falæ sunt turres ligneæ. Enn.

----Fiunt tabulata falæque.

Mihi illi omnia videntur fieri à φαλὸν, i.e. splendidum, illustre, album. Unde & phaleræ, φάλαρα. Phalerata verba ap. Terent Phorm. a. 3. sc. 2. id est, splendida, aut ornata. Φαλὸν à φάω. Nec ab alio Falarica, vel phalarica, φαλαρικὴ: genus teli splendentis: aut flammas & incendia vomentis.

mentis. Terribile telum (*inquit Lipſ.*) ſi examinatis vi ſu & ictu: & hæc talia, quid niſi præludia noſtrorum fulminum: l. 5. poliorc. dial. 5. *Virgil.* 9. Æn.

> Magnum ſtridens contorta falarica venit.
> Fulminis acta modo ------ *Liv. l.* 21. *dec.* 3.

Falarica erat Saguntinis miſſile telum, haſtili oblongo cætera tereti, præterquam ad extremum, unde ferrum exſtabat. Id ſicut in pilo, quadratum ſtupa circumligabant, linebantque pice. Ferrum autem tres in longum pedes habebat, ut cum armis transfigere corpus poſſet. Hæc ille. *Lucan. de Scæva:*

> Hunc aut tortilibus vibrata falarica nervis
> Obruat ------- *Silius in Sagunt. hiſtor.*
> Armavit clauſos ac portis arcuit hoſtem
> Librari multa conſueta falarica dextra.

Veget. l. 4. *c.* 18. Quid ſi oppidani exire non audeant, majore balliſta malleolos, vel falaricas cum incendio destinant.

Palatum. Ejusdem originis cum palatio eſt *palatum* quia veluti cœlum oris eſt, ut ſcribit Lexicon Calepini. Etiam Græcis οὐρανὸς & οὐρανίσκος eſt palatum: ſcilicet à cavitate rotunda. Cic. de Epicuro: Dum palato quid ſit optimum judicat, cœli palatium, ut ait Ennius, non ſuſpexit. Iſid. l. 11. *Palatum* noſtrum ſicut cœlum surſum eſt poſitum. Sed & Græci ſimiliter palatum, οὐρανὸν appellant eò, quod pro ſua concavitate cœli ſimilitudinem habeat. Hæc ille. *Palatum* Tertulliano de Reſurr. eſt *lunca carnis.*

Palea, παρὰ τὸ πάλλειν. Qua ratione etiam *Vannus* eadem jactatione, βάλλειν. Idcirco *acus* à Vaſconibus appellatur *Balla* quia ſuccutitur & ventilatur. Scal. ... 325. ſect. 12. In ſancta lingua eſt בְּלִיל, id eſt, pabulum ex diverſis miſtum, ut palea, fœno. *Palea* etiam eſt ... lago pendula in collo galli, ap. Varr. l. 3. rei ruſt. ſimiliter à πάλλειν: quia vibratur & movetur. *Palearia* pellicula dependens à gutture boum: a ſimilitudine *paleæ* in gallo. Virg. 3. Georg.

> Et crurum tenus à mento *palearia* pendent.

sed & *pala* fiat à πάλλω: ficuti Græc. δικέλλα, à κέλλω Ibid. l. 10. c. 14. *Pala* ventilabrum vulgo dicitur.

Palimpsestus, pure Græc. παλίμψηστος & elisa literâ πάλιψηστος. A πάλιν & ψάω, i. e. rado & tergo. Ut ita palimpsestum sit, quod iterum radi solet & detergeri. Cic. l. 7. epist. fam. 18. *quod in palimpsesto, laudo equidem parsimoniam.* Ulpianus vocat chartam *deletitiam.* Budæus de asse vertit *Deletilem.* Catull. carm. 19.

Perscripta, nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata ——

Et hoc carmen ita Plantinus edidit Catullo adscriptum: quod tamen legitur in Catalectis Virgilii. Idemque in notis Catull. innuit Joh. Livineius. Invenitur etiam *Palinxestus*, παλίγξεστος, à ξέω: & *palinxystus* παλίγξυστος, à ξύω, i. e. rado, æquo. A ξύω etiam *xystus*: cujus veteres crebrò meminerunt. Erat porticus, in qua per hiemem athlethæ exercebantur. Suidas: ξυστός, δόρυ λόγχιον καὶ τόπος ἔνθα οἱ ἀθληταὶ γυμνάζονται, i. e. *Xystum, lanceola, & locus, ubi athletæ exercentur.* Quod etiam notat Hesychius. Dicitur *Xystus*, ξυστὸς, a ξύω, quod athletæ uncti strigilibus ibi *raderentur.* Legatur Mercurialis l. 1. de re Gymn. c. 9.

Pallium, quod *palam*, i. e. foris gestaretur. Vel à *polleo*, ἀπὸ τοῦ ἐκπρεπεῖ ὄντος. Recte *pallium* (ut & *palla*) ab Hebræis פָּלָא, *pala*, i. e. opertus, tectus fuit. Is enim usus. Ex eodem fit etiam τὸ *Velo, are*: itemque *velum*, παραπέτασμα: quod operit. Ob eminentiam, tegmen aut linteum, quo navis instruitur. Virg. l. 1. Georg.

Humida vela legit. Horat. 2. Serm.
Nautica vela. Ovid. 11. Met.
Vela summo fluitantia malo. Gloss. Cyr. ἱστοπτής velivolus. *Velivolum* crebro de mari dicitur. *Lucret. l. 5.* Tum mare velivolis florebat navibus. *Ovid. 4. de ponto*: Velivolique maris vates. *Lib. Helena*: tu qui permensus ponti maria alti velivola. *Prudent. 2 in Symmach.* Veliovolum ratibus mare finditur. Ut vero *velare* ἀφανεῖν est & amplius patet: ita postea etiam ἀφανῶς pro re nata sumitur. Et h. e. quod Scal. ait in Conject. Velati dicebantur, qui ca-

pur

put cinctum licio laneo habebant. Plautus amphit. a. 1. sc. 1. *Velatis manibus orant, ignoscamus peccatum* um. Virgil. 12. Æn.

Velati lino & verbenis tempora cincti.

Taubm in Amph. Plauti ulterius explicat.

Pallor, ut à cano canor, à vireo viror, à timeo tim. sic à palleo pallor. A בּוֹל, *bol*, palluit (notante Aven. unde & πολιός canus. Quid si vero πελιος dederit n. num *pallio*? Aut πελιός, quod etiam *Pallidus*. Hesych. πελιοὶ μέλανες ὡς ἀγροὶ, ἢ χλωροί. Quod notat etiam S. das. -- *Pallere* etiam de herbis usurpatur, ap. Virg. Eclog. *Pallentes ruminat herbas*. Ita enim legitur. Ma. lim tamen *pollente*. -- Quippe intelliguntur rob. res herbæ, aut duriores, quæ resistunt, nec satis ... vel dentibus atteri, vel in ventriculo concoqui po... Inde ruminari eas oportet. Neque interpretes sat ra... num dederint, quur *herbæ* ibi dicantur *pallentes*: ut recens Comm. Taubmani testatur.

Palma est ex Gr. παλάμη. Ab Heb. בָּלַם, *balam*, i. constrinxit, obthuravit, ligavit. Inde & πόλεμος. *Palma* re, i. e. materias *alligare*: ap. Colum. l. 11. c. 1. Ut ita *palmare* propriè sit firmare manu. *Depalmare*, ap. Agel. i. e. palmâ percutere, κολαφίζειν. *Palmes*, vitis flagell... Fest. *palmites vitium sarmenta appellantur, quia in mo- dum palmarum humanarum virgulas, quasi digitos*, edunt. Palma arbor, à similitudine *palmæ* humanæ: quomodo etiam *dactyli* sunt fructus palmæ arboris, φοινικοβάλανοι in modum *digitorum*. Varro aliud etymon l. 1. rei rust. 31. palmæ arboris exquirit: sed à *palma humana* re... petitur. Et quia *palma* arbor est ἐμπεδόφυλλον καὶ ἀείφυλλον quia adversus pondera imposita resurgit & sursum n... tur: ap. Plutarch. symp. 8. c. 4. Agell. l. 3. c. 6. ideo non immeritò notat palma victoriam. Turnebus: *Palma* in vite. Varro ipse, quam interdum in vocabulorum veriloquiis absurdus est: *Palmam* dici quasi *parilem*... Cum potius à similitudine humanæ *palmæ* nomen ... venisse videatur. *Palma* arbor, à figura manus con... væ, quæ profert *dactylos*. Et quia non succumbit ...

com...

contra omnem molem acriter exurgit, ponitur pro *victoria*. Hinc *palmarium* ap. Terent. Eun. a. 5. sc. 4. i. e. palma aut præmio dignum, nobile, præcipuum. Apul. l. 1. metam. *palmaris dea* est victoria. Et *palmosus* Isidoro est victoriosus.

Palpo à ψάλπω, vel potius à *palma*: παλάμη ἁφῶ: cui assonat ψηλαφῶ. Ut ita *palpare* sit blandè tangere manu, ac leviter contrectare. *Palpito* est leviter juxtaque frequenter palpo. *Obtrudere palpum*, & *palpo percutere*, propriè est fovere, molli & blando manus plausu tangere, aut contrectare, ac veluti poppysmo demulcere: ut de equis Virg. 3. Georg. ψηλαφῶν, ut notat Turn. l. 4. *Pulpa* est caro sine ossibus: à *palpitando* dicta. Mollis enim est & tremula, inquit Casaub.

Pampinus, *ampinus*, ἄμφοινος quasi circa vinum aut vitem. Sunt pampini folia vitis, ἀμφ' οἶνον. Vel plenius: πόα ἀμπὶ οἴνω, more Æolico, i. e. herba circa vitem. Etiam possit *pampinus* dici, quasi *pampelus*, ab ἄμπελος, *vitis* Gloss. *Pampinus* φυλλάμπελον, βλαστὸς ἀμπέλου. Isid. l. 17. c. 5. *Pampinus* est folium, cujus subsidio vitis à frigore vel ardore defenditur, atque adversus omnem injuriam munitur. *Pampino* est pampinos decerpo: Varro l. 1.

Pan, πὰν: quod hoc universum, τὸ πᾶν, gubernat. Dictus est, Macrobio teste, Arcadibus τῆς ὕλης κύριος, i. e. materiæ vel hujus universi ὕλης, dominus. Pindaro, ὀπαδὸς μεγάλης ματρὸς, i. e. comes magnæ matris. Artemid. ἐφιάλτης, i. e. insultor, vel incubus. A fistulis etiam συριχτὴς dictus est, ut tradit Phurnutus. --- Sed ad etymon planè alludit Orpheus:

Πᾶνα καλῶ κρατερὸν γε θεὸν, κόσμοιο τὸ σύμπαν,
Οὐρανὸν ἠδὲ θάλασσαν, ἰδὲ χθόνα παμβασίλειαν,
Καὶ πῦρ ἀθάνατον. Τάδε γὰρ μέλη ἐστὶ τὰ πανός.

Pana voco robustumque Deum, mundi hoc universum,
Cœlum & mare & terram omnium reginam.
Et ignem immortalem. Ea enim membra sunt panos.

Ex

Ex quib, ut & pictura panos famigerata colligere [illegible] tum, quod veteres sapientes eo nomine nil aliud [illegible] lexerint, quam hanc naturam, Deumque natura[illegible] rem & naturæ universæ dominum. Quamvis multa [illegible] iam pro more suo (& qui aliter potuere?) involu[illegible] immo & fabulis impiis texerint, neque hoc tantum [illegible] & mire deturparint. Ut *pan* etiam loco dæmonis & [illegible] dem primarii, multis fuerit. Sicut ex ipsius ora[illegible] apud Porphyrium liquet: *χρυσόκερως* [illegible] *ρανων Πάν*: Aureis cornibus crucis Dionysii fa[illegible] Pan. Bodin. l. 1. Dæmon. c. 5. Positione 28. in h[illegible] Orphei hæc verba legimus: Frustra naturam a[illegible] *Pana* non attraxerit, i.e. Satanam non invocaverit. [illegible] enim appellatione veteres omnes cum intellexerunt [illegible] Hebræis est Satan, terroresque *Panicos* dixerunt eos [illegible] à diabolis afferuntur, & quibus dæmoniaci agita[illegible] cum malignos spiritus ad vexandum se irruentes [illegible] *Hæc ille.* Sed quædam vero pro Orpheo mitius e[illegible] poterant, & omnino discrimen fieri inter priscos [illegible] entes, quibus aliqua lux cognitionis divinæ a[illegible] ter vulgum, adeoque homines improbos, qui dæm[illegible] bus, aut diabolo volentes litarunt. Sed illa de Epi[illegible] historia notabilis est apud Plutarchum de defect. [illegible] lorum. Is enim Echinades insulas prætemavigans [illegible] (à cæteris quoque epibatis exauditam) ex quadam [illegible] la profectam intellexit: *Nunciarent magnum Pana* [illegible] *tuum esse.* Quam gemitus inenarrabiles & infinita la[illegible] ta immensique ejulatus illico consequuti sint. At[illegible] lud accidit Tiberio imperatore, & eo tempore, quo [illegible] stus *θεάνθρωπος* obiit. Hoc quippe autore imperium [illegible] boli attritum valde & destructum fuit, profligat[illegible] dii, atque oracula nascente Christo conticuere, ut [illegible] bit Nicephor. l. 1. c. 17.

Panacea, Panace, Panax: *πανάκεια, πάνακες, πα*[illegible] quasi omnia sanans. A *πᾶν* & *ἄκος*: quod omnibus [illegible] detur morbis. *Ἀκέομαι*: sano, medeor. Plin. l. 25. c. 4. [illegible] *nacea* ipso nomine omnium morborum remedia [illegible] mittit, Ea causa Lucano est potens l. 9.

Et panacea potens ——— Suid. πανάκεια θεραπεία.

Pancratium, παγκράτιον: à πᾶν & κράτος: quia παγκρατῆ, i. e. *omnibus* viribus corporis peragitur. Scal. l. 1. poet. c. 22. pugilatui propior παγκρατιαστής. Nam pugnorum & *omnium* alior. membrorum vi experiebantur. Etiam calcibus, etiam genibus, etiam dentibus abutebantur. Gloss. *pugilis*, παγκρατιαστής. Sed Græcum hoc à Latino minime exhauritur. Et satius est in urbem recipere Græcum, *Pancratiasta*. Dicitur etiam *pancratiarius*, παγκρατιάριος: de quo Joh. Meursii Gloss. Græcobarbar. legatur. Plaut. bacch. a. 2. sc. 3. *Benine usque valuit? pancraticè atque athleticè.* Et Epid. a. 1. sc. 1. *Quid herilis noster filius? Valet? pugilicè atque athleticè*, h. e. more pugilum & athletarum, qui sunt firmis lateribus & lacertis. Unde etiam ἀθλητικὴ ἕξις, ap. Aristot. id est, *athletica habitudo*; scilicet corpulenta & robusta.

Panegyris, nomen generis, πανήγυρις, ὅτι πάντας ἤγειρεν, i. e. omnes congregabat. Ejusdem enim est originis ἄγυρις, ἀγείρειν, ἀγορά. Fuit autem mos Græcis, addere voculam, πᾶν multis verbis; ubi universitatem consignificare vellent. Scal. l. 3. poet. c. 109. Vera ac propinqua compositio ex πᾶν & ἄγυρις. Hesych ἄγυρις, σύνοδος, συναγωγή: ex ἀγορά. Quod ab Hebr. גָּעַר, i. e. sonuit, crepuit. Forum est streperum.

Pandecta, πανδέκτης, à πᾶν καὶ δέχομαι, quod omnia contineat, Agell. l. 13. c. 9. πανδέκτας exponit *libros, omne rerum & doctrinarum genus continentes.* Ab eodem δέχομαι, fit *Synecdoche*, quod nomen figuræ est multæ efficaciæ. Nam σὺν significat, totum & partem simul esse: *Ex* significat exceptam qualitatem, aut aliud à parte & toti attributum. Δέχεσθαι notat ipsum motum translationis. Dum verò hodie importuni quidam Theologi juxta Albam, συνεκδοχὴν derivant à συνέχω: meritò deridendos se aliis propinant.

Pando, à Græco πετάω aut πεταννύω, levirsculâ mutatione. πετάω autem à פָּתַח, patefecit. A pando *Panda*, ἡ εἰρήνης θεός, pacis dea, pandens & aperiens portas, ap.

 Arnob.

Arnob. l. 4. Agell. l. 13. c. 21. *Peranna*, *Panda*. Non enim legendum *Pranda*: ut recte monet VVig. Spann. A panda porta *Pandana* Romæ, ap. Varr. l. 4. L. L. *pando pandiculor*: ut à mitto missum missiculo: à pendo pensum pensiculo. *Pandiculari* dicuntur, qui oscitantes toto corpore expanduntur, & panduntur, atque ita pandi fiunt. Signum ignaviæ & pravæ concoctionis. A *pando* facit Isid. Gloss. *pandex*. Hinc ait: *Pandex*, qui semper pandit ora ad potandum.

Pango, *pago*, Dorice πάγω πηγνύω, πήγνυμι, πήγω. Inde πηγὸς & πηκτὸς *pactus*, compactus, fixus. Ex Hebr. פגע *paga*, *pag*, i. e. impegit occurrendo, incurrit, incidit, intervenit, intercessit. A *pago*, *pages* & usitatum *pages* & *propago*, quia propagatur. Estque *propago*, à *pago* aut *pango*: ut in plantatione. Similiter dicitur *compages*, quod ita è multis jungitur ac compingitur. Ut à pateo patina: sic à pago *pagina*. Et rursum ut à patina patella: sic à *pagina* pagella. Ita dicitur, quod *pacta* cohæreat. *Pastinum* bifurcatum erat, ac bidens, quo in glareis utuntur ad vineas vibisci. A *pangendo* nomen habet. Scrobe namque facta demissum malleoli crassi caput obsidebant auriculis *pastini*, quoad terra obsideret, ut æqualiter operiretur undique. Hæc ex Columellæ, Scal. in Theoph. de plant. Alii faciunt *pastinum* à *passus*: ut quo terra fiat *passa* & ita *pateat*. Sed ... que etymon eodem ferme tendit. *Pastinare* ... ptare & fodere: vel facere, ut terra *passa* atque ... tioni sit. Gloss. Cyr. βωλοστροφῶ occo, *occillo pastino*: βωλοστροφία, *pastinatio*, *repastinatio*. Pastinaca ... itidem nomen tam herbæ, quam piscis. Turneb. l. ... 23. *Pastinaca* piscis nomen ex eo invenisse videtur, ... telum quasi *pastinum* habeat. *Pastinaca* herba, ... *stinum* referat & tanquam habeat. Legatur Plin. l. ... 4. & in eum Massarius: nec non Diosc. l. 2. c. 19. & ... undem Matthiol. & Bauhin.

Panicum, non à paniculis dictum, ut Plin. l. 18. c. ... putat: sed ex Hebr. פנג, quod idem est. Cæsar 2. ... civ. *Panico* vetere atq; hordeo corrupto omnes al...

tur. פַּנַּג, *Pannag*, exstat Ezech. 27. 17. Cum frumentis terræ Minnith & *Pannag* & melle & oleo: uti quidem Vatabl. & Pagn. habent. LXXII. ἐν πράσει σίτε & μύρων καὶ κασίας & πρῶτος μέλι. Ver. interpres: In frumento primo *balsamum* & mel & oleum. Avenar. vertit, *panicum*. Inde significationes conjungit El. Hutterus: *Pannag*, ἔλυμος, σπῶδις σπέρμα: μύρος, βάλσαμον, Panicum, frumenti semen, unguentum. Tremell. & Jun. tritico Minnithæ & *Phœnicia*. Et addit: Hebraice *Pannagi*, unde corrupte profluxit *Phœniciæ* nomen. Scaliger in fragmentis Berosi: *Canaan* est pater Sidonis, à quo *Sidonii*: à Sidoniis *Tyrii* & omnes *Phœnices* Gen. 10. 15. *Canaan*, secundum Sidoniorum censuales, cognominatus fuit פִּינְחָס, φοῖνιξ: quomodo nepos Aharonis. Sed tunc ita apices vocales notandi פִּינְחָס: quomodo etiam LXXII. legisse videntur. Hæc ille. Ergo *Phœnix* nomen gentile: h. e. è *Phœnicia* ortus. *Phœnix*, φοῖνιξ, dicitur etiam *Pœnus*, & rursum *Punus*. Gloss. *Puni* Ἄφροι. Inde *Punicus*, qui in *Phœnicia*. Ut *mala Punica*; *fides Punica*. Gloss. *Punicus*, φοινικοῦς, φοῖνιξ τὸ χρῶμα. Cato c. 85. *pultem Punicam sic coquito*. Fest. *Punicum*, *genus libi*, *translatum à Pœnis*. De altera voce *Phœnix* actum in *Badius*. Revideatur.

Panis instar omnis alimenti & maxime necessarii: à πᾶν. Quomodo Hebr. dicitur מַטֵּה־לֶחֶם *baculus panis*, i. e. robur, quasique fulmentum, quo innititur vita nostra: ἄρτος ἐπιούσιος. Lev. 26. 26. Ezech. 4. 16. & alibi. Sirac. 29. 25. ἀρχὴ ζωῆς αὐτάρκους ὕδωρ & ἄρτος. Hæc enim duo τὰ κυριώτατα πρὸς τὸ ζῆν, ut loquitur Strab. l. 16. Patet igitur, quare *panis* à πᾶν vocatus sit. Nam etiam Veteres *panis* & hoc *pane* dixerunt, ut Taubm. not. in Curc. Plauti. Isidor. l. 20. *panis* dictus, quod cum *omni* cibo apponatur, vel quod *omne* animal eum appetat. Vulgo à *pabulo*, *pastum*: aptè, sed præter analogiam. Jos. Scal. nomen magnæ Græciæ esse putat, dum ad hæc verba Varr. l. 4. Panis, *quod primo figuras faciebant* notat: Athen. l. 3. πανός, ἄρτος. Μεσσάπιοι & τὴν πλησμονὴν πανίαν, & πανία,

[illegible]. Deinde, [illegible]. Tamen non caret ratione, quod ait Varro. *Panus* [illegible], glomus: unde quidam placentas, quod [illegible] modum confectæ essent, πλόπυς dicebantur. [illegible] Athen. l. 3. Clem. Alexand. Pæd. [illegible] [illegible], ἢ πλόπυς ἢ πέπανα πολύσφαιρα. *Glomus* [illegible] batur Latine, quod πολύπη, glomus. Autor Fest. [illegible] quod Pall. l. 6. [illegible] [illegible], προσπεποιηκότα πλείοις. [illegible] Var. videtur innuere. Alioqui scio, πλεῖον & Doricè [illegible] [illegible] fumi: cũ hic [illegible] τῆς πολύπης [illegible] tumor inguinũ (qui morbus pueros infestare solet) catur *panus*: & *paniculæ* Plinio [illegible] Ab[illegible] in [illegible] aliud est: id enim à Græco etiam ma[illegible] Πηνίκη enim αἱ τρίχες καὶ ἡ κόμη. Hæc ille. *Panis* Ma[illegible] in Lexic. simpliciter dicitur à πάομαι, i. e. edo. [illegible] Beck est à Phrygum βέκ, βέκος, βέκκος, de quo Herod. & alii. Consonat Heb. בַּג, *bag*, i. e. cibus, daps, [illegible] quid ab homine editur. Græci nominant ἄρτον [illegible] A quo [illegible] *artotrogus*, à τρώγειν & ἄρτος, i. e. rodere. A quo [illegible] fit etiam τράγημα, *tragema*, quod veluti ad rodendum in secunda mensa apponitur. *Artocreas*, ap. Pers. [illegible] Quomodo ex παύκρατος & κρέας, unde miscetur. Quomodo ex [illegible] verbum *pancro* & *impancro*, i. e. invado: quasi [illegible] consumo, ap. Nonium l. 1. *Artopta* vas fuit, in [illegible] nis tectus coquebatur, [illegible]. Ut *panis* à [illegible] *lus* ab ἕλον, de quo Sc. l. l. 1. de plant. *Holus* dicitur [illegible] cunque herbam esculentam, claro indicio prisca[illegible] litatis, qua ad victum nihil opionii sibi deesse ex[illegible] rat, modo ne deesset *Holus*. Hoc enim ἕλον est. [illegible] 3 c. 9. [illegible] holus, omnis herba sativa; qua vesci[illegible] cujus folia & caule in edulium utimur. Etiam [illegible] tius *Helus*, cum adspiratione, ex Festo, Nonio, & [illegible] [illegible] antiqui calendarii deducit. Aliis *olus* ab [illegible] i. e. [illegible], secundum eminentiam. Sed prius [illegible] præstitit. Ab holere deducit Meursius *helvorum* [illegible] lud Plaut. in Capt. a. 1 sc. 2. Heg. *multis oleribus*, [illegible] *rato ægrotos domi*. Ægrotos (inquit) oleribus cu[illegible]

esse olim, vel ex uno isto Plauti loco facile apparet. Et huc pertinet Plin. l. 20. Nat. hist. Inde helvones antiquitus proprie appellati. Nam *helus* pro *bolus* veteres dicebant. Quia vero ægroti nauseabundi valde sunt, fastidiosique & delicati ciborum arbitri, hinc postea translata ea vox ad homines delicatos, opiparosque qui magnas pecunias in dapes profunderent: non in voraces, quod hactenus tamen ab omnibus falsò existimatum est. Ita Meursius: sed quantam inveniat fidem, non video. Neque enim cohærent *bolus* & *heluo*: licet ap. Fest. etiam *helus* reperiri non infitier. Quid tum postea? *Holere* curati sunt ægroti antiquitus. Si ita: ergo non spreverunt holera: sed necesse est comedisse. Atqui helvones non holere capiuntur, sed potius ciborum deliciis. Deinde nausea aut fastidium, quod loco causæ adjicit, in utrisque dispar longe. In helvone, quoad holera: Abjicit enim & alia poscit sibi. In ægrotis non quoad holera est fastidium: utpote quibus adhibitis sanitatem recuperant. Itaque vir ille doctiss. e quodam remoto principio rationem arcessere videtur. Aliis *helluo*, *helluari*, ab ἐλλην i. e. Græcus: quomodo *græcari*, *pergræcari*, est χαμαίζειν Et valde hoc placet. Aliis ita: Ut comedo, bibo, à verbis: ita *heluo* ab *eluere*. Graphice exprimit Plaut. a. 2. sc. 4: Trin. *Comesum, potum, exutum, elotum* (alii elutum) *in balneis*. Ubi quidam malunt pro *exutum* legere *exunctum*. At quid opus? Non enim tantum in unguenta, quantum in vestes insumebant. Et ipsa unguenta, quibus potissimum in balneis utebantur, in verbis continentur postremis. Atqui litera H. à capite accedit, si sit ab *Eluo*? Causa in promtu est Additur adspiratio, ut aviditas magis exprobretur: Fit enim vox incitatior, ait Fest. Quo pertinet, quod Scal. Ex. 266. H vocat, quasi vomitus imitatricem. Simile est, quod idem affert lib. 1. c. 22. L. L. *Lurcho* contra analogiam aspiratum fuit. Nam ut *mucco* a muccis: *bucco* à buccis: Ita *lurco* à *lura*, propter ingluviem & ebrietatem. Sed ratio significationis potior fuit ob sonitum voratoris. *Lurco*, quasi *lurico*,

 vel

vel *lurigo*, per initia. *Lura* est uter coriaceus: Feste culei. Inde *luridus*, *luror*. Scal. Ex. 325. f. 16. Fit ex & nigro viridis. Quare & gradus quidam in hoc, vocatur. *Et post*: Est autem pallidus ingrato nigro mistus. Qui color coriis quibusdam: *Bazanum* Ea coria veteres *lora* & *lura*. Et 104. sect. 22. lividum à *lori* percussione dictum. Cujus coloris vetustæ vibices concreto sanguine. Quamobrem venena dixerunt poetæ. Tertull. *Luridati maculis* contra Marcion. Aliis *lura* à λαῦρος: à quo gus. Est enim λαῦρος copiosus. Hom. Iliad. π: ὕδωρ. Eustath. à λᾶ & ῥέειν facit λαῦρον. Ex hac ne *Largiri* est abunde & ampliter dare. Quod etiam toritate multiplici probatur.

Pantheon & *Pantheum*, πάνθειον, quasi i. e. omnium deorum. Aut πᾶν, i. e. summum Templum, ab Agrippa Jovi extructum. Marcell. nominat *pantheum*, regionem teretem speciosa dine fornicatam.

Panthera, Græce πάρδαλις: animal maculosum; citur quod omnium fere ferarum coloribus distingua tur, & splendeat: à πᾶν & θήρ. Unde θήρα, i. e. vena θηράω est feras persequor: i. e. venor. *Panthera*, i. e. πᾶσα ἡ θήρα: universa venatio. *Panthera* & πάνθηρ, utut ratione dictionis & etymi conveniant, men distinctæ bestiæ sunt, ap. Plin. l. 8. c. 17. Conr. Ge & Ulyss. Aldrov. *Pantheron*, etiam rete, quo omnis neris animalia capiuntur. Varro l. 4.

Pantices. *Pantex*, quasi *pandex*: quia *pandat* vel dilatet: aut à *panus*, i. e. tumor. Jos. Scal. in catal. *pantices*, quod vulgò vocamus *farcin*, corrupte à *far*ne. Nam ita vocat Veget. Et Martial. l. 6. Ep. 64.

Qui cum panticibus laxis, & cum pede grandi
Et rubro pulmone vetus ———

Ubi pulmonum φθίσει hominem laborantem intel re nihil vetat. Sed ego puto, pulmonem & pantic idem esse: quemadmodum & pulmunculum, ap. Ve quod pantices pulmonum ruborem referant. Itaq

ſic locus Plauti in Epid. a. 5. ſc. 1. accipiendus eſt: *pedib. pulmoneis*. Ut pedes *pulmoneos* intelligat, qui *panticibus* ulceroſi ſunt. Niſi referatur ad proverbium: πνεύμων, de ſtupido. Vel potius dixerit *pedes pulmoneos*, tumidos: ſicut Plin. l. 15. c. 14. *pulmonea* quædam poma vocata ait, i. e. ut ipſe interpretatur, *ſtolide tumentia*. Idem Scal. in phallicis: *Latet jacente pantice* notat: à *pantice* ventrem vulgo vocamus *panciam*: Niſi ſit à *pane*, quaſi *paniciam*: quod facile credo.

Panuelium, à *panno* & *volvendo filo*: ap. Varr. lib. 4. Gloſſ. Philox. *panucellium*: πήνειον. Iſid. l. 19. c. 28. *Panuliæ vel panucliæ, quod ex iis panni texantur. Ipſe enim diſcurrunt per telam.* Ergo videntur radii eſſe. Scal. in Varr. ap. Iſidor. non prorſus malum autorem legitur, *panuelium*: Item Heſych. qui in Græca voce explicanda uſus eſt vocabulo Romano. Πηνίον, inquit, πανέκλιον, ἢ ἄτρακτος, εἰς ὃν εἰλεῖται ἡ κρόκη. Quæ ſi vera eſt lectio, videtur à *pano luendo* panuelium dictum. Unde hodie *devidere* dicunt Franciæ mulieres, à *devidendo*, h.e. luendo filo. Hæc ille. *Pannus* eſt textum ſive lineum ſive laneum: à πῆνος, quod recte ducitur à πένω, i. e. ἐνεργῶ, laboro, operor: ſcilicet κατ' ἐξοχήν. Eſt enim nimis operoſum. At ὁ πῆνος vel ἡ πήνη eſt tela, item textum: πηνίον, à πῆνος. Suid. πηνίον τὸ, ἄτρακτος, ἐν ᾧ εἰλεῖται ἡ κρόκη. Differt igitur *pannus* & *panus*. Nam *panus* eſt tramæ tumens involucrum, & alia hujus generis. Revideatur *Panis*. Et ita *panus*, proprie glomus, ſit à παῦνιον Dorice, pro πηνίον, quod eſt ἀγαθίς, glomus. *Pannuceus* eſt *pannis* tumens tanquam ex *pannis* factus. Plin. l. 15. c. 14. *Celerrime in rugas mareſcunt pannucea*: ſcilicet mala. Legatur Turneb. l. 28. c. 33.

Papilla, quantum differat à mamilla, è ſcriptoribus ægre diſces. Verſiculus ille ἀδέσποτος, proprie virorum eſſe docet:

Papillas vir habet, pecus ubera, fœmina mammas.

Ut certiores ſimus, ita conjectamus. Ut à mamma (quæ eſt mater, ab אם, voce puerili) formatur mammula, mamilla: Sic à *papa aut pappa*, i.e. pater, item cibus infan-

tilis, *papula, papilla*. Unde etiam Propertius corripit l. 4. Eleg. 4.

——— Inhumanæ dura *papilla* lupæ.

Hæc nominis significatio princeps: quæ postea alio migravit, sed facile revocatur. Ita ap. Senecam: *Papulas* observatis alienas, ipsi obsiti plurimis ulceribus. *Papula* est pustula ap. Cels. l. 5. Isid. paulo aliter l. 11. orig. Dictæ *papillæ*, quod eas infantes quasi *papant*, dum lac sugunt. Proinde *mamilla* est omnis eminentia uberis: *papilla* vero breve illud, unde lac trahitur. Hæc ille. Sed analogia tamen & usus nostræ sententiæ magis favet. Quamvis *papa* & *papare*, ambo sint πεποιημένα... stus: *papillæ* capitula mammarum dictæ, quod *papularum* sunt similes.

Pappus, πάππος, πάππας, ex Hebræo, ut & prima puerorum voce proprie est *pater*, avus, senior. Postea metaphora ab ætate illa senili, ut cui flocci, propter canitiem, tribuuntur, sicuti ap. Plaut. Epid. a. 5. f. ... *defloccati*, sunt. *Pappus*, πάππος, est lanugo carduorum seu flos, qui lanuginosus fit: item quivis flocci. *Pappi* Carduorum flores; Nicander & Festus. Lucret. l. 3. *pappos que volantes*. Ita etiam herba dicitur *senecio*, Græcis ἠριγέρων. Diosc. l. 4. c. 92. Nomen sibi vendicavit, quoniam flores capillorum ritu canescant. Plin. l. 25. c. ult. Erigeron, quia vere canescit. Et ibidem post: Eandem Callimachus acanthida appellat, alii *pappum*. *Papilio* ea forma dicitur ut vespertilio: à pappus, *pappulio*, *papilio*, insectum à similitudine floccorum. Columella ... c. 14. Postea & velum sic dictum, quod arcendis papilionibus obtenditur: sicuti *conopeum* similiter à κώνωψ.

Papyrus, etiam *papyrum*, πάπυρος & πάπυρον: Germ. Papyr: quam vocem & aliæ nationes suo more mutataque adsciverunt. Ut vero papyrus planta Ægyptia est, de qua agit Theophr. l. 3. hist. plant. c. 9. Diosc. l. 1. c. 98. Plin. l. 13. c. 11. 12. ita etiam haut dubie vox erit Ægyptia. Unde vero dicta aut ducta: ignorant Eruditi etiam illi, qui ex professo de papyro scripsere. Quod est

eſt Hebræis Ieſ. 18. 2. *in vaſis*, גֹּמֶא: id Hieron. vertit *papyri*. Alii *junci*. Et quidem dicitur גֹּמֶא ex eo, quia in undis naſcitur & humorem veluti ſorbet. Verbum enim גָּמָא eſt ſorbuit, exhauſit. Qua notione convenit cum papyro, *quæ* (ut ait Plin. l. 13. c. 11.) *naſcitur in paluſtribus Ægypti, aut quieſcentibus Nili aquis, ubi evagatæ ſtagnant.* Tremel. & Jun. locum Jeſ. 18. 2. vertunt, *inſtrumentis ſcirpeis*. LXXII habent ἐπιστολὰς βιβλίνας. Iidem Græci, גֹּמֶא vertunt πάπυρον Exod. 2. 3. Job 8. 11. Buxtorf. *juncum, ſcirpum*. Gloſſ. πάπυρον, *papyrum, ſcirpus*. Plin. l. 13. c. 11. *præparantur ex eo chartæ, diviſo acu in prætenues, ſed quam latiſſimas philuras*. Is amplius legatur: & in eum notæ Dalechampii. Inprimis vero *de papyro comment*. Guilandini, Ital. & Latini qui exſtat: ſat magnus, fateor. At exiguus futurus, ſi aliena, & quæ ad papyrum nihil faciunt, inde (uti par erat) reſecentur.

Par, τὸ παρὰ ſignificat juxta. Id enim *par* eſt alii, quod juxta aliud poni poteſt ad commenſũ. Deinde quæ *juxta* ponuntur, admittunt judicium comparationis, παρὰ nota collationis. Unde *parabole* à παραβάλλω, quaſi *juxta jacio*: quia unum cum altero conferentes, ad id plerumque adjicere ſolemus & admovere: παραβολή. Hinc noſtrum *Par*, ait Scal. in Theoph. de pl. Aut *par* venit ab Heb. חָבַר, i. e. comparatus eſt, conjunctus fuit. Et proprie dicitur de conſociatione parium, quæ ſint ejusdem generis, ac conditionis. Inde חָבֵר, i. e. ſocius, compar, conſors. A *par* eſt *pario*, i. e. par facio. Et exemto I, *paro*, *comparo*, i. e. confero aliquid cum aliquo. Aliud vero eſt, quando dicimus: *comparare* pecuniam, i. e. conficere: à *paro*, de quo alibi. Cæterum *compar* ſignificat παράλληλ, ſeu par, æquale, aut conveniens. *Suppar*, minuit paulo, i. e. ex parte, vel quodammodo *par*: hoc indicat ſub: quod eſt inferioris gradus. *Diſpar* autem prorſus ſejungit, & omnem tollit paritatem. Ea vis eſt particulæ *Dis*, ut ubique ſeparationem, ſive motum à quo, introducat: Veluti exem-

pla indicant, *distinguo, discurro, disjicio, distrahe, dis*... aliaque innumera, & quæ paulo obscuriora, ut *discupio*, ap. Catull. i. e. varie & anxie cupio. Quando animus hinc inde dividitur. *Dilaudo*, i. e. in partes varias laudo, ab uno ad aliud transiliens.

Paradisus, παράδεισος vel rectius παράδησος, ut notat Fr. Jun. in Gen. 2. Videtur Græcanici ortus, quasi hortum arboribus conseptum, & herbis consitum significet: Suid. Strab. Plutarchus in Demetrio, Philostratus in vita Apollonii Tyanei, Pollux. *Vivaria* quoque eo nomine appellari notavit Agell. l. 2. c. 20. Suid. ἀπὸ τοῦ δεύειν: vel ἀπὸ τῆς δεύσης, seu δεύσης, ab irrigando ductum ut sit quasi παράδευσος. Videtur aliis Persicum esse. Xenoph. lib. de admin. dom. ὅπως κῆποί τε ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν μεστοί. Pardes est pomarium, quæ vox extat Neh. 2. 8. Eccles. 2. 6. Cantic. 4. 13. Ubi LXXII. Interpret. ponunt παράδεισον. Hebr. פַּרְדֵּס, componitur ex פָּרַח, i. e. protulit fructus: & הֲדַס, i. e. myrtus arbor. Paradisus vocatur etiam *hortus Hedenis* Gen. 2. 15. *hortus Iehovæ* Ies. 51 3. *hortus Dei* Ezech. 28. 13.

Paralysis, παράλυσις, verbatim est *resolutio*. Medici sic...ῶς sumunt, ut notum est: & ita sumitur Matt. 8. Similiter & Syris מְשַׁרְיָ, *meschari*, à verbo שְׁרָא, quod est solvere. Ut παραλυτικός: ita etiam Græcis παραλελυμένος dicitur μελαγχικῶς. Aristot. l. 1. Eth. c. 13. Gloss. Cyr. παραλελυμένος, *Debilis*. Intelligitur paralyticus. Gloss. Philox. *Debilitatus* παραλυτικός. *Analysis* ab eodem Gr. ἀνάλυσις. Ex eo libri aliquot Logicæ Aristotelis inscribuntur, quorum duo posteriores πρὸς τὴν ἀπόδειξιν τὴν ἐπιστημονικὴν pertinent. Themistio enim & aliis ἀναλύειν est remittere vocare ad suas causas & principia. Quem significatum ut strictim sibi vendicant Logici: ita proprie ἀναλύειν si usum & originem spectemus, est resolvere, dissolvere, exsolvere: de quocumque etiam usurpetur. Paulus ad Phil. 1. τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. Quod plerique παθητικῶς vertunt, sed improbante magno

magno illo Germaniæ Doct. Philip. Melanchthon. Neque causa latitat. Tertull. Cupio *recipi*. I. C. Scal. *Cupio dissolvi*. Erasm. desiderans *dissolvi*. Pagn. desiderans *migrare*. Tremell. *Liberari* concupisco. Beza: desiderio tendens ad *dimissionem*. Neq; desunt, qui interpretentur: Cupio *solvere*. Quasi metaph. sit à nautis, qui è portu navem resolvunt. Sed quantum memini, nuspiam τὸ λύειν vel ἀναλῦσαι, aut Latinorum *solvere* vel *resolvere* ἐξαιρέτως ponitur pro navem solvere. Sicut forte τὸ ἀπαίρειν. Sed ubique apponitur vel navis, vel nauta, vel portus, vel funis, vel mare, vel quid simile. Synesius: λύσαντες ἐκ Βενδίδος. Plaut. Merc. iisce confectis *navim solvimus*. Joach. Camerar. Verbum, *inquit*, ἀναλῦσαι, migrandi habet significationem. Et alii exponunt per *reverti*, *discedere*. Ut Luc. 12. Πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων. Plutarch. in vita Gracchor. ὁσάκις ἀναλύοι μετὰ δεῖπνον οἴκαδε, τὰ φῶτα κατεσβέννυσαν οἱ πολῖται. Atque hæc interpretatio ut satis commoda: ita nervosiorem puto, si apostolicum illud ἀναλῦσαι vertamus per ipsam *mortem* vel *exsolutionem*: Habens desiderium ad mortem. Nam quid mors. nisi *solutio* animæ & corporis? Mercurius: θάνατος γίγνεται διάλυσις καμόντος σώματος. Et post: καὶ τοῦτ' ἐστὶ θάνατος· διάλυσις σώματος. Seneca de consolat. Mors omniũ dolorum *solutio* est & finis. Chrysost. Mors est nomen finere, & nihil aliud quam somnus & migratio, translatio & requies, tranquillus portus & perturbationis liberatio, à vitæ curis *absolutio*. Arnob. contra gentes. Quur nostra scripta ignib. meruerunt dari? Quur immaniter conventicula dirui? In quibus summus oratur Deus: pax cunctis & venia postulatur, magistratib. exercitib. regib. familiarib. inimicis, adhuc vitam degentibus, & *resolutis* corporum vinctione? Etiam τὸ ἀναλύεσθαι, ἢ ἀπολύεσθαι nude ap. Græcos est mori: ἀνάλυσις, item ἀπόλυσις est mors. Testis mihi Themistius: Ἀπολύεσθαι τὸν ἀποθνήσκοντα καὶ τὴν τελευτὴν ἀπόλυσιν καλοῦσι, i.e. morientem *solvi* & mortem *solutionem* vocant. Gregorius Nazianz. in orat. de iis, qui ex Ægypto venerant: ὁ δὲ πρὸς τὴν αὐτὴν κατάλυσιν ἢ ἀνάλυσιν ἐπὶ τοῖς

αὐτοῖς

αὐτοῖς ἄθλοις ἐπείγεται. Oecumenius dictum 2. Tim. 4. καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε explicans, ... reditum dici ad Dominum. Etiam ap Latinos ... pariter est mori. Prudent. in Roman. Anima ... vinculis cœlum petit. Idem clarius Apoth.

Christus nostra caro est, mihi *solvitur* & mihi
surgit:
Solvor morte mea, Christi virtute resurgo.

Apud Virgil. 4. Æneid. *solvere* est ex hac vita per mortem eripere:

Accipite hanc animam, meque his *exsolvite* curis.
Et post: ---- Nexosque *resolveret* artus.
Et iterum: ---- Teque isto corpore *solvo*.

Parapherna, quasi παρὰ τὴν φερνὴν, præter dotem: ab Harmenopulo dicta ἐξώπροικα, & quidem recte. Nam ut Pollux scribit, λέγοις δ' ἂν παράφερνα καὶ φερνὴν, τὴν παρὰ τῆς γυναικὸς δόσιν. Liv. l. 26. de Scip. Afric. *Super dotem*, quam accepturus à socero es, hæc tibi à me dotalia dona accedant. Cic. Philip. 12. His quasi *præter dotem*, quam in civilibus malis acceperunt.

Parasanga, παρασάγγης: ex *parasangara*, quod est spatium 30. stadiorum. Ab Hebr. פָּרָשׁ, eques, & angarus. Interpretamur equitem, vel equestrem tabellarium, aut ministrum, ἄγγαρον: de quo ante. Isid. l. 16. c. 16. mansuras viarum nos *milliaria* dicimus: Græci *stadia*, Galli *leucas*, Ægyptii *signes*, Persæ *parasangas*. Hieron. c. 3. in Joel: Nec mirum, si unaquæque gens certa viarum spatia suis appellet nominibus: cum & Latini mille *passus* vocent; & Galli *leucas*; & Persæ *parasangas*; & *rastas* universa Germania; & Ægyptii σχοίνους. De stadiis & *parasangis* qui erudiri amplius vult; legat P. Pithœum l. 1. Succiss. c. 13. Scal. l. 5. de emend. temp. Lindenbrog. in l. 16. Ammiani.

Pardus, pardalis, πάρδαλις, & πόρδαλις, ut monet Eustath. Idem derivat illud à παράλλεσθαι, assilire: illud à προσάλλεσθαι, præsilire. Est enim animal ὑψιπότητον & ... Qui nomine etiam dici possit à πορεῖν δειλίαν, i. e. quia metum afferat videnti. Unde epitheton ἀγλαόμορφον.

LXXII.

LXXII. Hebr. נָמֵר vertunt πάρδαλιν. Cant. 4. 8. ἀπὸ ὀρέων παρδάλεων. Dan. 7. 6. θηρίον ἕτερον ὡσεὶ πάρδαλις: & alibi. Etiam pardus duci queat à πέρθω, i. e. vasto, trucido. Quod hujus bestiæ sævitiam exprimit. Si Hebræum eligatur, erit à פָּרַד, separavit, disjunxit. Est enim pardus *divisus* & *distinctus* quasi coloribus. Unde etiam bestia *Varia*, ποικίλη, αἰολόδερμος cognominatur. Isid. lib. 12. cap. 2. *pardus genus varium & velocissimum & præceps ad sanguinem.* De ejus natura ex professo egunt Ælianus, Gesnerus & post alios fusissime Ulysses Aldrovandus.

Pareas, Græc. παρείας: etiam παρώας. Suidæ παρίας. Latine sonat *bucculentus*. Nomen serpentis. Lucan. l. 9. *Et contentus iter cauda sulcare pareas.* Ἀπὸ τῶν παρειῶν, id est, genis, buccis, maxillis. Unde ὄπαρος & χαμαιπάρειος. Aristophan. in Plut. ὡς παρείας ὢν ὄφις. Ap. eundem Lucan. l. 9. est *jaculus* serpens: Græcis ἀκοντίας ab ἄκων, quod instar jaculi feratur. Plin. l. 8. hist. nat. c. 23. Hebr. שְׁפִיפֹן, quod exstat Gen. 49. 17. vertitur à Tremell. *Acontias*. Avenar. *aspis*. Pagnino cum veteri Interp. *cerastes*.

Parectatus. Vox insolens, & usurpatur à Lucill. l. 8. & 20. Nonius ita explicat cap. 1. *Parectati hi, qui de pueritia veniunt ad pubertatem. A Græco vocabulum sumtum.* Sed quod illud Græcum? A παρεκτείνω lege analogiæ formatur παρεκτατός: sicuti à τείνω τατός: ab ἐκτείνω ἐκτατός. Et sonat παρεκτατός extensus. Ut ita *parectatus* sit juvenis, cujus vitæ filum veluti extenditur ad pubertatem.

Parelius, παρήλιος: *Parelia*, παρήλια. A παρὰ & ἥλιος, i. e. sol. Et ita παρήλιος sonat *prope* vel *juxta solem*. German. Nebensonne. Eodem modo dicitur *Paraselene*, παρασελήνη: Nebenmond: à σελήνη. Plin. l. 2. c. 31. *plerique appellaverunt soles nocturnos.* At larga hæc catachresis. Ap. Aristot. est παρήλιος: Gaza vertit, *sol geminatus*. Theoni quoque ἀνθήλια. Plin. l. 2. c. 31. *plures soles simul cernuntur.* At revera non sunt soles: sed solis imagines in nube expressæ Sen. l. 1. Nat. quæst, c. 11. *Græci* παρήλια *appel-*

appellant: quia in propinquo fere à sole visuntur: aut quia accedunt ad aliquam similitudinem solis. Non enim totum imitantur: sed imaginem ejus figuramque. Plura de hoc meteoro in areis physicorum leguntur.

Parnassus, mons Achaiæ, Musis Phœboque dicatus: egregie describitur à Lucano l. 5. *Parnassus & Parnasus*. Utrumque in antiquissimis membranis legitur: ut Græcor. παρνασσὸς, παρνασὸς: item παρνησσὸς, παρνησὸς. Simplicius tamen *Parnasus*, παρνασός. Quod etiam origo firmat Hebraica. Nam fidei debemus hic parum Etymologico magno: *Parnassum* dici, quasi λαρνασσόν: ab arca scilicet Deucalionis. Novimus pleraque loca Bœotiæ & vicinæ Phocidos à Cadmo, aliisque Phœnicibus aut Syris condita esse, nominaque ab ijsdem indita. Quod alibi quoque monitum; & ab aliis. Ita *Parnasus* qui mons sacer Musis & Apollini, dictus quasi *Harnasus* per initia. *Harnachasch*: ab הַר, i.e. mons: & נַחַשׁ, i. e. οἰώνισμα, augurium, divinatio. Et h. e. quod Pausanias appellari putat à *Parnasso*, Cleodoræ Nimphæ filio, *auguriorum inventore*. Casaub. ita videtur: Ab eo (inquit) origine est huic monti nomen. פַּרְנֵס, Parnes Syris est νέμειν: & פַּרְנְסִין Parnasin, pastores. Inde *Parnassus ἐν νομαῖς*. Sic montem dixerunt, ubi greges suos pascebant. Similiter à verbo פרנק *Parnak* sive *pharnak* fuit in Asia usitatum nomen *Pharnaces*: cui respondent Græca *Hedycharis & Hedyllus*. Nam Syrum verbum significat ἡδυπαθεῖν. Mons quoque *Helicon* ab הלך, *Halac* videtur appellatus, quod eo loci convenirent. *Cithæron* à קְתַר, *Kethar*, rupes. Hæc ille. Est הָלַךְ, ambulavit, incessit. Sed & *Helicon* non incommode ducatur ab הָלַק: quod fuerit à vulgo secretus, suavitatis ac blanditiarium plenus. Quod scitissime Musis competit.

Virg. 2. Georg.

——Dulces *ante omnia Musæ*.

חָלַק, est blande distribuit, suaviter divisit. Nomē חֵלֶק est

est blandus, lenis, mollis. חֵלֶק, portio dulcis, blandimentum, suavitas. Neque aliter *Helicon* descriptus est.

Horat. l. 2. epist.

——*Petant Helicona virentem.*

Propert. l. 3. Eleg. 2.

——*Molli recubent Heliconis in umbra.*

Hesiod.

——Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε.

Cithæron autem malim formare à כֶּתֶר, *Citter*, vel *Kitther.* Scilicet à coronis Musarum: de quibus hic multa monere velle, supervacuum sit.

Lucret.

——*Qui primus amœno*
Detulit ex Helicone perenni fronde coronam.

Paro, πορίζω, πορῶ est Hebr. בָּרָא, i. e. creavit, paravit, reparavit aliquid omnibus modis atque formis, ut nil deficiat. *Pararius*, à paro. Scal. in Varr. dici vult à *pares*. Ab eadem (*inquit*) mente *pararius* Senecæ προξενητὴς, quod inter duos (*pares*) stipulantes esset, μεσεγγυητὴς. At simplicius videtur *pararius* fieri à *parare*, Analogia enim talis. Ut à manifesto manifestarius: ita à *paro pararius*. Et significatus favet omnino. Est enim *pararius* idem, qui conciliator, qui *parat* animos & omnia ea *parat*, quæ negotium præsens requirit. Sen. l. 2. de Benef. c. 23. *interponi pararios.* Idem. 3. c. 15. *Ille per tabulas plurium nomina, interpositis parariis facit.* Ibi Lips. Est in veteri quodam Lexico μεσίτης i. e. *interventor, proxeneta.* Nomen non à *pariando*, sed à *parando* videtur: quia *parant* utrimque animos & conjungunt. Hæc ille. *Disparatum*, i. e. quod ab aliqua re per oppositionem negationis separatur: Cic. 2. de inventione. *Imperator* ab imperatum: & *impero*, à *paro*. Et hoc est, quod Plautus *impero* simpliciter induxerit pro *paro*:

Nullumne interea nactus, qui posset tibi
Remissum, quem dixi, imperare exercitum.

Id est, parare, Cap. a. 1. sc. 2. Alciat. l. 7. parerg. cap. 13.

Quan-

Quandoque *imperatum* est non paratum. Idem: Ex-
rata re *imperatam* omnem facis. *Vitupero*, i.e. vitium pa-
ro, seu labem aspergo. Unde priores duas rite corr.
Vituperium, ut *imperium* & *improperium* c. 6. Ecc. ru-
stici antiquæ edit. Gloss. Cyrill. ψέγω vitupero, cu.
Propero, quasi *proparo*, ut *Pro* significet quandam ce-
tatem Quæ enim *pro*, i. e, ante omnia fiunt, urgen.
ut *progredior*, *procurro*. Plaut. aul. a. 2. sc. Vascula in-
pure *propera* atque elue, i. e. cito para. Cas. a. sc.
atque opsonia *propera*. Virgil. 9. Æn. Pulchram pe-
ret per vulnera mortem. *Pratum*, quasi *paratum*, ...
ficio naturæ. De utroque paulo aliter disserit Jos. Sc.
Pratum, Dorice πράλα a πρασιὰ. *Propero* à πρῶ: nisi
ϖροπρῶ, aut ϖροπορεύομαι: aut potius a ϖρόπρο, qua
duplicatio notat celeritatem. Ulp. l. 8. ad edict. Pra-
est, in quo ad fructum percipiendum falce duntaxat
pus est, ex eo dictum, quod *paratum* sit ad fructum per-
cipiendum. Idque asserit Varro l. 4. L. L. Columell.
c. 17. Et Plin. lib. 18. cap. 5. Prata antiqui *parata* dix.
Hinc Scipio Gentilis ICtus doctissimus in Sapphico
tulli ad Furium & Aurel. putat legi oportere, ita ex.
gente metro, *Qui illius culpa cecidit, velut parati*: S.
cet *parati*, pro *prati*. Sed large aberrat. Ita enim ex.
berat numerus pedum. Et dum legimus --- *velut pr*.
ult. syllaba ab initio sequentis versus absorbenda e
ut versus constet.

Parra ap. Plaut. asin. a. 2. sc. 1. Horat. l. 3. od. 27. Im-
pios *parræ* recinentis omen ducat. Ab antiq. verbo *ap-*
reo pro *pareo*, i. e. appareo, Ea namque avis suo ca.
sæpius prætereuntes ad se cogit aspicere: quare sæ-
apparere dicitur. *Apparitores*, qui semper apparent
toribus & consulibus. *Apparitor*, quanta penultima? B.
vis: idque κατ' ἀναλογίαν. Ut exhibitor ab exhibitu
ita apparitor ab apparitum. *Pareo* recta à παρέω: pro q.
utimur πάρειμι. Quippe εἰμὶ oritur ab ἔω. Estque *pareo* pro-
prie adsum ut videar, præsto sum, φαίνομαι. Et propter
hunc significatum ingeruat etiam *appareo*, *comp*.
dispareo. Postea *pareo* est obedio: quia qui facile ...

dicitur obedire & obsequi. A *pareo* faciunt nonnulli *paries*. At causa probabilis ejus non apparet. Alii à παρὰ: quia ab utroque latere dirimit conclavia, & interstitium facit. Sed tantum τὸ παρὰ non innuit. Isid. l. 14. Orig. c. 8. *Paries nuncupatur, quia semper duo sunt pares, vel à fronte, vel à latere.* Rectissime ita concludimus: Ut a sero series, a congero congeries: Ita à *paro paries*. Ut ita *paries* sit, quo ædificium *paratur* & construitur. Et pari modo Græci (quos Latini imitantur) τοῖχος faciunt à τεύχω, i. e. struo, paro.

Pars aliquid de toto: à πάρος, i. e. ante. Quoniam *pars* præcedit totum. Sumtum nomen à messoribus, & vindemiatoribus, & lignatoribus, & pastoribus Scal. l. 1. L. L. c. 23. Idem Ex. 134. *Expers*, quod *extra partem* est. Gloss. *Expars*, ἄμοιρος. Isid. gloss. *Impartes*, expertes, sine parte. Quanquam illud Jos. Scal. ἀναπόδεικτον non esse videatur, in Catull. *Expers* dictum eodem modo, quo *defrens, defrensis*. Sic *expers, expersis*: sic *præsex, præsicis*, & Sallust. *præcis, præcisis*: Sic Græci ἀπότομον, pro præcipiti, ut præcisum locum Sallustius. Ut Græci à futuro hæc nomina formant: sic Latini à supino. Græci enim, ἀμφιρρῶξ, κατάφλεψ, ἐπίμιξ, αἰγίλιψ. *Expers* ergo est *expersis* idem, quod *expersus*: Verum est *Expergo*, διεγείρω. Hæc ille. Unde differentia intelligitur. Sic & Gloss. *Expers* ἄπειρος, καὶ ἄμοιρος. A verbo *experior*. Poterat majoris distinctionis causa *expars*, i. e. ἄμοιρος, scribi, quod vet. illud Gloss. ab Her. Steph. edit. facit. *Pars* & rursum, *portio*: mutata vocali, ut ap. Græc. μέρος, μόριον. *Participare*, est partem capere: quod formatur ut anticipare, occupare. *Partior*, in partes distribuo: quod magis adhuc innuit *dispertio, impertio*, & similia. Ultima radix est ab Hebr. פָּרַס. *paras, pars*. i. e. divisit, dirupit. Vel פָּרַד, i. e. partitus est. Chald. פְּרַס est pars, pars, particula Daniel. 5. 9. & 24. Etiam ab Heb. פְּרַס est Latin. *Frustum*: quod itidem est pars à toto divisa ac separata.

Parco, parcus explicant Bassus & Phavorinus apud

 Agell.

Agell. l. 3. c. 19. Melius Scal. l. 1. L L. 23. parco quasi *partem arceo*, i. e. contineo, reservo. Hinc *parcuit* ... Fest. Nav. Nonium *Parcus*, item *parsimonia*, a pars... Alii *parcimonia*, a parcus: ut quærimonia, à queror: castimonia à castus. *Parca*, quia *parcit*. Ut μοῖρα à μείρομαι: quia dividit eventa vitæ. Ex μοῖρα dicitur *Moerra*, *mora* (non *morta*) Livio Andron. referente Agell. l. 3 c. 16. Turnebo l. 18. c. 34. Est *Moera* eadem, quæ Parca. *Morta* Cæsellio: non recte. Gloss. ... Parca. Scal. l. 3. poet. c. 90. *Parcæ* quod nemini parcant. Nos, quia *parcant*. Una enim tantum dicitur filum incidere: duæ vero, altera vitam dare, altera vitæ ductum continuare. A pluribus igitur fit nominatio. Quia illa quoque *parcit*. Sustinet enim alearum opus, quod fatorum jussibus paret. Improbat eos, inter quos Varro, qui *parcam à partu*. Una enim *parca* esset, non tres. Parcas Homerus nominat βαρείας: Lycophron, ... κόρας: Orpheus μοίρας καὶ νυκτὸς φίλα τέκνα. Erant tres. *Atropos*, ab α & τρέπω: quia mutari non possit. *Lachesis* a λαγχάνω, i. e. sortior. *Clotho* à κλώθω, i. e. circumvoluo, neo.

Juven. sat. 12. --- postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares & staminis albi
Lanificæ ---- Lucan. l. 6. repetitaque fila sororum

res Fracturæ --- Ovid. vocat *lanificas sorores*. Lycophron opus Parcarum λινεργὴν κλῶσιν. Apul. in Cosmograph. inter alia sic: *Hæc illis conditio, & nominum eadem proprietas contingit, ut sit Atropos, præteriti temporis fatum, quod ne quidem Deus faciet infectum. Futuri temporis Lachesis, à fine cognominata, quod etiam illis, quæ futura sunt, finem suum Deus dederit. Clotho præsentis temporis habet curam, ut ipsis actionibus suadeat, ne cura solers rebus omnibus desit.* Notabile vero, quod uti hæ parcis attribuunt *stamina* quibus vel continuant vitam vel incidunt: ita etiam sacræ literæ de vita nostra loquantur. Job. 7. 6. *dies mei velociores fuerunt radio textoris.* Ies. 38. 12. *ad excidium perduxi, ut textor stamen vitam meam.*

Parthe-

Parthenius, παρθένειος ἢ παρθένιος, i. e. virgineus, virginalis. *Parthenopipus*, παρθενοπίπος aut παρθενοπίπης, i. e. ὀπιπτεύων παρθένους. *Parthenium* nomen herbæ, fœmineo sexui salutaris: unde nomenclatio. Etiam eadem causa *matricaria* dicitur: Bauhin. in l. 3. Diosc. c. 138. *Parthenope*. Silius.

Sirenum dedit una tuum memorabile nomen
Parthenope, muris Acheleias, æquora cujus
Regnavere diu cantus, cum dulce per undas,
Exitium miseris caneret non prospera nautis.

Παρθένος autem fit à παρθεύειν. Ut probe explicat Casaub. in 10. lib. Geogr. Strab. Quemadmodum reliquis Græcis virgo dicitur παρθένος, ἀπὸ τοῦ παρθεύειν τῇ μητρί: Sic videntur mihi Cretenses virginem ὁμαρήν appellasse, παρὰ τὸ ὁμαρτεῖν τῇ μητρί. Matrem enim sequebantur perpetuo olim virgines, teste Horat. l. 1. od. 23. *Tandem desine matrem tempestiva sequi viro*. Quare recte Solinus *brithomartin* interpretatur *virginem dulcem*. Est enim Cretensibus τὸ βριτὸ idem, quod γλυκύ. Etiam παρθένος & vet. πάρθη flecti potest à Chald. בְּרַתָּה i. e. filia, ἄζυξ, ἀλόχευτος, ἄπειρος, ἀνδρὸς & suo modo ἀστεργάνωρ: qua voce Æschylus utitur.

Parum à παῦρον. Nota φράσιν: *parum optimas*, Cic. ad Attic. *Parum vir*, i. e. mollis, Quinctil. l. 5. inst. c. 9. *Parum Philosophi sunt*, Scal. in Ex. Ita λίαν ἀπόστολοι 2. Cor. 11. 5. Ab eodem παῦρον, est etiam *paulum*, κατ' ἀντιστοιχον. Inde rursus *paululum*. Eandem originem agnoscit & *paucum*, παῦρον. Hesych. παῦρα, ὀλίγα ἀναρίθμητα. Neque aliunde *parvum*: scilicet a *parum*: & factum eo modo, quo digamma Æolicum imponitur: *parum*, *parvum*. Est enim *parvum*, in quo *parum* quantitatis. Simul etiam παῦρος ap. Græcos est & parvus & paucus. Scalig. Ex. 167. s. 2. ad Card. Nescis ea, quæ sentis, loqui. Cum dicere velles *paucitatem*: pro eo vox excidit importuna, *Parvitas*. *Parvitas* quantitatis continuæ, & opponitur magnitudini, *paucitas* discretæ, sive numeris opponitur pluralitati. Scal. in Varr. à παῦρος, est *pauper* per repetionem.

Pasceolus, ex aluta sacculus est, Nonius. A Gr. φασκώλιον, & φάσκωλον: ut ait Turneb. l. 3. c. 11. Is[...] deminutivum *pasceolus*: nam idem ... origo non servatur. Suid. φασκώλιον ἱμάτιον ... ἐν μαρσύπιον Pol. l. 7. c. 16. φασκώλιος ... τῶν ἱματίων ἀγγεῖα καὶ θυλάκους. Videtur fieri ... φάσκος: Unde *fiscus*, *fiscina*, *fiscella*: sicut à χάσκω ... φάτνος, ab Hebr. לָבַשׁ, induit.

Pascha. Utrumque & paschatis & paschæ probat. Illud κατ' ἀναλογίαν Græcam: hoc Latinam, ut ... *mannæ*. Diversimode scribitur: prout autores ... Hebr. acceperunt. LXXII. interpr. passim habent ... quos Evangelistæ imitati videntur. At 2. Paral. ... legimus φασέκ. Sicuti Philo de allegoriis modo ... modo πάσχα ponit. Et Theodotion quoque adm... φασέκ, vel potius φασέχ: ap. Theodoret. quæst. ... xod. Etiam invenitur φάσκα: uti disputat Greg. Nazianz 42. serm. A multis etiam Patribus Græcis ... tur φασῆ. Quomodo vet. versio, Hieron. & alii ... piunt *phase*. In paraphr. Onkeli & Jonathanis scri... פִּיסְחָא, *pischa*. Origo est, non Græca, à πάσχω, ut ... nachi cecinerunt, aut etiam alii ex allusione quadam commenti sunt: sed ab Hebr. פֶּסַח, *pesach*, i. e. tra... tus. Eapropter Joseph. interpretatur *pesach* aut ὑπέρ... ὑπέρβασιν Philo lib. 3. de vita Mosis, διαβατήρια: Sym... mach. ὑπερβάσεις: Gregor. Nazianz. διάβασιν. A ver... פָּסַח *pasach*, i. e. transiliit, digressus est. Quod occi... primogenitorum præteriit ædes Israelitarum sang... agni conspersas Exod. 12. Item פָּשַׂע, *pesah*, ... cessit, progressus est. Hinc est βάσις *passus*, Pass... muel. 20. v. 3. quasi *passus* (*pesah*) inter me & mortem est. Simile est illud Juvenalis Sat. 12. *digitis à morte remotus Quattuor aut septem*. Quod in Mimo exprimi... ostendi digitorum gestu solebat: unde versus ext... P. Syri Mimi: A morte semper homines *tantundem* absumus.

Pas...

Pasco, multa de se progignit. A pastum *pastor*: ut à βόσκω βοτὴρ: qui pascit. Ut à vaco vacuus: à promisceo promiscuus: ita simili analogia fit à pasco *pascuus* & *pascuum*. Rursus ut à statum stabulum: sic à pastum *pabulum*. Inde *pabulari* ap. Columell. uti stabulari. Amplius composita etiam τὸ *pascere* redolent. Qualia sunt: *Dispescere*, pecus à pastione deducere, Fest. *Impescere*, i. e. alio pascendi gratia immittere. *Compascere* quasi in eodem pascuo continere. *Pasco* βόσκω à βόω: quod idem Heb. אבס, i. e. saginavit pascendo. Casaubon. Aves quæ passim pascuntur, vet. Latini *Passales* & *Pascales*, Græci νομάδας & εἰκαίας dixere. Scalig. c. 15 L. L. Verbum vetus fuit πάω, quod significavit & sequi, & assequi: unde etiam ὀπάω quasi ὁμῶς, ut ὀπάονες. Æoles enim & decurtabant, & tollebant aspirationem: iidem vero addebant σκω unde factum est nostrum *pasco*. Ejusdem originis fuit & πάω, quoniam in pacato, non in hostico pascebant. Unde & *pax*, *pacisco*, *paco*. Hæc ille. Etiam *pax* commode fiat à *pago*, pro quo utimur *pango*. Quoniam pax est *compactio* veluti & colligatio animorum: uti bellum est eorundem distractio. Atque ita Eustath. εἰρήνην facit, παρὰ τὸ εἰς ἓν εἴρειν, i. e. *in unum nectere*. Festus ex Sinnio Capitone pacem à *pactione conditionum putat dictam*. Sed non adeo quadrat. *Pax* etiam more Hebræor. notat felicitatem, salutem ὁλοκληρίαν, statum, in quo bene vivitur. Hebr. שָׁלוֹם LXXII vertunt sæpe εἰρήνην, σωτηρίαν & σωτηρίαν. Similiter à *paco*, (pro *pago*) fit *pacisco*. Nævius: *Siciliensis paciscit, obsides ut reddat*. Hodie *paciscor*. Nam qui *paciscuntur*; se ac sua *pagunt* certis legibus, h. e. compingunt & uniunt. A *paco*, *pacisco*, fit *pactum*. Hesych. *pacta* ἡρμοσμένα, πεπηγμένα. At *pacare*, *pacatus*, rectà fluit à *pax*, *pacis*: Ut ita *pacare* sit propriè lenire & *pace* veluti temperare. Sed & porrò à *pao*, πάω, πάων, nascitur, Πὰν, *Pan*, deus pastorum: qui curat pastores & pabula sufficit gregibus. Nec aliunde *Pales*, dea pastoralis, dea pabulorũ; ut gentes loquuntur. Gloss. *Pales* εἰνοφία,

tanquam bene pascens. Fest. *Pales dicebatur dea pa[...] rum: cujus festa* Palilia *dicebantur.* Duco (inquit Martin.) à *pao*: unde *pasco*: πάω, πάσκω.

Pausa à παῦσις ap. Plaut. Pers. a. 5. s. 2, Lucill. Lucret. l. 3. i. e. cessatio, finis, modus. *Pausii* dii ap. Arnob. [...] adv. gent. i. e. qui *pausam* faciunt, qui pacem conciliant & moderantur. *Pausare* in Plauti Trin. *Pausa[...]* ap. Sen. epist. 56. *Pausilypus*, παυσίλυπος, h. e. qui sedat dolorem, λύπην. Speciatim ita villa Campaniæ vocatur, ap. Plin. l. 3. c. 53. Scilicet propter amœnitatem quæ curas mœroresque pauset.

Passer, avis notissima, sub tecto. Ex illarum numero vox, quæ gravius mutilatæ. Ex Hebræo, forte *T[...]* צפור, quod τὸ pipire, aut ut nos Germani *Tsipire* pa[...] ris æmulatur. Ap. Hebræos generatim ponitur pro omni volucri. Interim LXXII aliquoties vertunt [...] Ni *passer* sit dictus quia *passim* volitet, aut *passim* & u[...] que obvius sit.

Pastophorium. Hieron. in c. 22. Ies. dicit esse thalamum, in quo templi præpositus habitet. 1. Maccab. [...] 38 Et *pastophoria* diruta. Quomodo & Græci: [...] στοφόρια καθῃρημένα. Pagn. ita interpretatur: *Ædicul[...] cerdotum* dirutas. Tremell. *Cellas* dirutas. Etiam LXX habent παστοφόριον 1. Paral. 9. & 23. 2. Par. 31. Jer. 35. Ezech. 40. Latinus interpres *pastophorium* ponit; Ez[...] 8. & 9 *Paulinus epist.* 12. pastophoria duo in templ[...] Christianorum, à dextra & sinistra unum. *Apuleius* [...] *metam.* cœtu pastophorum, quod sacrosancti collegii nomen est, velut in concionem vocato. Vox formatur uti σκιαδιοφόριον apud Polluc. χρυσοφόριον ap. Diosc[...] A φέρω & παστός, quod à πάσσω. Est vero παστὸς thalamus, sive habitaculum. Scal. l. 3. poet. c. 101. Παστὸς [...] velum tori maritalis, cujus obtentu sacra illa pudentiora peraguntur. Gloss. παστὸς ἐπὶ νύμφης, obtentus, coronat[...] thalamus.

Patagium, παταγεῖον. Dictum, quod quibusdam quasi maculis, & nævis inspersum erat. Πάταγος enim [...] fal[...]

fallor, est morbus pestilens quo correpti qui moriuntur nullum indicium morbi relinquunt aliud, quam nævulos in parte corporis. Quocirca in Gallia vocant *Tac*, h. e. maculam, vel nævum. Ab ea similitudine à clavulis, qui tanquam nævi in plagula sparsi sunt, dicitur *patagium*. Ap. Fest. tantum legitur *Patagus*, genus morbi. Nam ita dictum puto, quia eo subito veluti perculsi & stupefacti commoriuntur homines. Scal. in append. ad Conject. Videtur ergo Scal. *patagium* ducere à πάσσω seu πάττω. Videatur etiam Turneb. l. 7. c. 10. & l. 16. c. 22. Quid si verò sic progrediamur? Πάταγος est strepitus cum palpitatione: à πατάσσω, cum strepitu palpito, item percutio, ferio. Hesych. πάταγος ψόφος, κτύπος. Inde morbus à percussione aut palpitatione ictus. Hesych. πατάσσει πλήσσει, κρούει. Et sic à similitudine patagi dicetur *patagium*. Nonius c. 14. *patagium aurea chlamys, quæ pretiosis vestibus immitti solet.* Fest. *patagiũ, quod ad summam tunicam assui solet.* Ibi Jos. Scal. *patagium assuebatur vestibus mulierum, ut clavus virorum.* Tertull. de pall. *Est omni patagio inauratior.*

Pateo à πετάω: vel utrumque ab Hebr. פָּתַח, *patach*, i. e. patere fecit. Priscum est *expatare*, ap. Pacuv. & Fest. *Patalia* loca, i. e. patentia. *Patales* boves, πεταλεῖς, quorum cornua patent. Conf. de Fest. Pausan. & Athen. l. 9. Casaub. Ita etiam *patula* arbor & *patulæ* quadræ, ap. Virg. 1 Ecl. 4. Georg. 7. Æn. *Patulus* [illegible], apud Lucr. l. 6. Item *passus, dispessus*. Ut capillis *passis* in Terent. *dispessis* manibus, in Plauto: *Uva passa*, in Non. Faciunt aliqui à *pateo, dispateo*. Sed non bene. A *pando, dispando* fiunt. Quod ex ἀναλογία & autoritate Agellii, Phocæ, Diomedis & aliorum submittitur. A *passum, passim*: ut à sparsum sparsim, à cæsum, cæsim. Gl. *passim*, πανταχῆ σποράδην, ἀτάκτως. *Passim & ordinatim* opponuntur. Brutus epist. famil. l. 11. ep. 11. *Ille passim, ego ordinatim.* Non tam bene *passim* aliis à passu. Vere autem à *pateo* est *patina*, id est, vas patulum. Nec non *patena*, i. e. poculum patulũ. Gloss. *Patena, fiala*, φιάλη. A patina diminutiũ *Patella*. Ap. Plaut. dii *patellarii*, i. e. quib. non in pateris,

sed patellis epulæ apponebantur : ut lares & penates. Ovid. in Fast.

Fert missos Vestæ pura patella *cibos.*

Varro in Manio ap. Nonium : Oportet bonum civem, legibus parere & Deos colere, in patellam dare μικρὰ κρέας. Lips. ad 15. annal. Tacit. Scal. in Conject. notum est à Græco originem trahere *Patinam.* Nam κάτανος, *Catinus* : sic à πατάνη, *patina.* Eubulus Comic. ap. Pollux. & Athenæ: καὶ πνικτὰ Σικελικὰ πατάνεια ... Plaut. Menæch. ad verbum videtur cum versiculum transtulisse, act. 1. sc. 1. Tantas struices concinnat patinarias. Tamen in nonnullis legitur, πατάνια. Unde etiam Latini *batillum* fecerunt. Hæc Scaliger. ... rim & πατάνη videtur fieri à πτύσσω : à quo etiam *Pat...* oritur.

Pater, qui genuit subolem : πατὴρ quasi σπατὴρ ... rius è sancta lingua ducitur. Ibi est אָב, *af, ab* ... Chald. & Syris Abba, אַבָּא. Arabib. Aba. Videatur *Joh. Drusii*, comment. prior ad voces novi Test. In ... Doricum ἀπφὺς : & vulgatum *Abbas* : & nostrum ... sive etiam Apt. *Abbas*, abbatis, media longa ... tur tam ratione principii Hebræor. quam ἀναλογίας ... magnatis, primatis. A rad. אָבָה, i.e. voluit, affectum & propensionem habuit. A quo fit etiam *Atta*, ἄττα. apud Fest. Ita enim senem honoris causa appellamus, eum avi nomine dignantes. Ab *Abba* seu *Atta* est ... & *Ottilia.* Lutherus confirmat : Sine dubio per Latinos omissa aspiratione (sicut alias fere semper faciunt) ... *Hetto*, seu *Hatto* depravatum est. Ergo Imperatores ... tres *Ottones* debent *Hatti* appellari. *Hatto* post *Hatto* regnavit tertius *Hatto. Hatto* propius accedit ad *Att...* quo etiamnunc Gothica seu Getica lingua patrem vocant : & Hungarica *Attia.* Nec non plebi Helvetiorum *atte* vel *atti* est pater. Ἄττα vero est Thessalicum. Sic etiam *avus* est ab ἄββα, אָב : *abavus, atavus, tritavus.* Abavus dicitur, quasi *ab avo* : Græcis ἀπόπαππος. *At...* ἐπίπαππος. Turnebo l. 14. c. 12. dicitur, quasi *Ta...* quæ

quia atavus est *tata avi*, ut ait Festus *Trivavus*, τρίπαππος. Ab avus fit etiam *avunculus*: de quo Scal. c. 95. L. L. *avunculus* deminutum est ab avo. *Abba* enim avũ appellabant: item patrem & patris ac matris fratrem. Illi igitur cum *patrui* nomen quasi alterũ patrem attribuerunt, matris fratrem, quasi remotiorem, *pusillum avum* appellarunt. *Papa*, πάππα, ab Hebr. iterum, si geminetur אַבאַב. Eustathius docet, prius esse πᾶς. Quod rectà convenit cum Hebr. אַב. Inde per geminationem πάπας, πάππας: sicuti ex μᾶ, μάμα, μάμμα. Hesych. πάππας πατρὸς ὑποκόρισμα. πάππα, προσφώνησις παιδὸς πρὸς πατέρα. Suid. πάππα & ἄππα, non simpliciter vocatur pater: sed est venerationis vox ad patrem. Etiam vox est filiorum patribus blandientium. Etiam præcipuis Ecclesiæ doctoribus id nomen antiquitus obtigit, ut ap. Cyprian. Augustin. & alios videre est. Hinc *Protopapa*, primus sacerdos, aut pater: *Azembaba* dictus Torlaquis Turcicis. Pariter Siculis, Bithynis & Scythis est πᾶς, pro πατήρ: it. πάππας. Inde *pappas* apud quosdam, ut ap. Paul. Meliss. Sed & πάππος communiter ap. Græcos significat avum. Inde *Papus*, antique, i. e. Pater. Παππάζω verbum Iliad. ε. οὐδέ τι μιν παῖδες ποτὶ γούνασι παππάζουσιν. Aristoph. παπίζειν est παππάζειν: *Papissare*, quod est, more infantium, blandeque patrem apellare, ut Rhodig. l. 11. c. 21. notat. *Pappare* dixit Pers. Sat. 3.

Et similis regum pueris pappare *minutum*
Poscis, & iratus mammæ lallare recusas.

Item Plautus pro edere usurpavit: quod Germani imitantur **pappen.** *Pappa* enim aut *papa*, est cibus infantilis. Varro ap. Non. dicit *Pappas* appellari cibos à pueris: hinc *papaver*, quia *papæ* seu *pappæ* indebatur adversus insomniam: Papaver vescũ, Virg. 4. Georg. Papaver cereale 1. Georg. Acutissimus Meursius ad illud Plauti Ep. 2. 5. sc. 2. *Quod pappet*: Scribendũ (inquit) *papet*, unico P. Transtulit autem à potu ad cibum. Nam propriè est sugere. *Papæ* enim & ὑποκορισμῶς *papillæ*, antiquitus dicebantur capitula mamillarum, teste Festo. Igitur à *papa* est *papare*: ut à *ruma* est *rumare*. Quod autem Varro ap.

Non. *papas* dicit à pueris appellari cibos; nihil id sententia nostræ adversatur. Nam lac tam cibum quam potum præstabat illis initio: & ut paulatim solidioribus cibis adsuefierent, crustula & talia panificia infriabantur, & sic porrigebantur: ut etiam hodie fit. Hoc lac ut & mammam, anxie flagitantes *papa* syllabas geminatas efferebant, sono naturaliter omnibus infantibus insito. Atque inde factum est, ut ab illis eorum clamore *papa* vocaretur, & mamma cap... illud, quod & nos hodie litera ut a minus *Pap* ...mus. Hinc est, quod Comicus *papare* etiam pro ... usurpaverit. Hæc ille. Omnia igitur illa, *papa*, *pappare*, *pa-pa* & similia, πεποιημένα sunt & a prima ... lantium voce profecta. Qui uti rudes adhuc & sine ... ro intellectus linguæque usu: ita plura sæpius uno ... quo tono aut lallo denotant Inde fortean diversa significandi ratio: ut *papa* & patrem & cibum & mammam exprimat: uti modo dictum. Vide etiam ante *Papa*. Cæterum à *Pater*, πατὴρ & hæc veniunt. *Antipater*, ... πατρος, id est, qui loco patris est. Aliud est *Antipas*, ... πας, Apoc. 2. Id est, pro omnib. vel contra omnes. *Patriarcha*, πατριάρχης, πατριᾶς ἀρχός: primus parens seu ... tor alicujus familiæ seu gentis: ab ἀρχή *Patria*, quia ... patris loco, dum sobolem fovet, & tutatur. Natale ... lum. Quomodo etiam Græc. πατρὶς & πάτρα: nec non German. Vaterland ex eadem origine denominat... Hierocles: ἔστι γὰρ ἡ πατρὶς ὥσπερ τις θεὸς ... δεύτερος ... Plutarch. in libro an seni sit gerenda Respub. ἡ δὲ πατρὶς ... μητρὶς (ὡς Κρῆτες καλοῦσι) πρεσβύτερα ... γονέων ἔχουσα. Notetur μητρὶς, quasi ... *Matria* ut patria. Et sic Hebræis מוֹלֶדֶת vocat... quasi ἡ τεκοῦσα, à themate ילד genuit & peperit. LXXII. vertunt πατρίδα Esth. 2. 10. ... ra nativitatis dicitur dicitur Gen. 11. 28. ... מוֹלַדְתּוֹ Ubi Targum: אֲרַע יַלְדוּתֵהּ LXXII. ἐν τῇ γῇ ... Alias ἡ γῆ τῆς γενέσεως Genel. 31. v. 13. & 23. Aliud ...

patri...

patria, nempe familia; quo utitur vetus Biblor. interpres Ps. 96 ex Græco πατριὰ, h. e. familia quæ unum patrem habet. A pater *Patronus*, qui est instar patris: ut Græc. πάτρως itidem à πατὴρ. *Festus*: Ut patres filiorum: sic hi numerare inter dominos clientem consueverunt. Videatur etiam Turnebus l. 24. c. 32. Etiam à pater, *patritus*, apud Nonium: & porro *patritius*, h. e. ὁπατρίδης, εὐγενής. *Festus*: Patritios Cincius ait, eos appellari solitos, qui nunc ingenui vocantur. *Liv. 10.* An nunquam fando audiistis, patritios primò esse factos, non de cœlo demissos, sed qui patrem ciere possent, i. e. ingenuos. *Pater patratus*, qui creatus est ad *patrandum* jus jurandum. Plutarch. quæst. Rom. Pater patratus est, ᾧ πατὴρ ζῇ καὶ παῖδές εἰσι, i. e. qui liberos habet vivo adhuc patre suo. Aliter *patratum* exponit συμπεπερασμένον καὶ πεπερασμένον, perfectum & absolutum, qui vivo patre factus esset pater. Sed simpliciter videtur nomen officii *Pater* ob curam paternam reipublicæ: *Patratus* eidem solenniter destinatus & electus. Alias propriè *Patro*, est, patrem ago, seu liberis operam do. Pers. Sat. 1. idem innuit: ——*Patranti fractus ocello*.

A quem Casaub. oculis in lasciviam resolutis: quales sunt, qui πεπλασμένοι & πλαδαροὶ & ὑγροὶ ὀφθαλμοὶ Græcis; putres Horatio. Hieron. quæst. in Genes. *patrans voluptas*, pro συνουσιασμός. Inde *oculi patrantes*. Hæc ille. Vulgo *patro* est facio, ago. Ita Hebræis itidem *pater* est qui facit, autor. Gen. 4. 20. 21. *Expatravit*, ἐπετέλεσεν. Composita sunt *perpetro*, *impetro*: Unde *impetratus* & *impetritus*. Et h. e. vocabulum augurale. *Impetritum* quasi *impetratum*, i. e. firmum, stabile; ceu in petra fixum, de quorundam sententia. Turneb. l. 23. c. 11. & l. 5. c. 18. Gloss. *Impetratus*, θυσία. Ad quod Jos. Scal. non plane (inquit) explicavit, sed si dixisset, καλλιέρησις. In sacrificiis, quod litare est, id in auspiciis, *impetrire*. Nihil aliud est, quam *impetrare*. Sic dicebant *artitum*, pro *artato*: *Dolitum* pro *dolato*. Hæc ille. A patre est *patrimum*: quod ex analogia medium producit: sicut *trimum*, *quadrimum*. Ap. Catull. Ep. 1.

Qualecunque quod ô (aut quidem) *patrimi* [illegible] i. e. Minerva ὀβριμοπάτρη ἀμήτωρ: Ut docet [illegible] Statius & Jos. Scal. contra Politianum. Quibus [illegible] parens superstes erat, Græcis ἀμφιθαλεῖς, Lat. [illegible] *matrimi* dicebantur. *Patricida*, Scal. c. 24 L. L. [illegible] tur in in R, si à *patre*, non à *parente*, sit parricida. [illegible] hoc plus placet nobis. Ut sit generalius, quasi *parenti*-*da*. Et ita more antiquo *paricida* scribendum. Q. [illegible] libri vet. etiam *parricida* per RR exhibeant, [illegible] nitio. Etiam Græcis est πατρολῴας. 1. Tim. c. 1. 9. πατραλῴαις καὶ μητραλῴαις.

Patior, sicut & παθεῖν, à בָּעַת, *bieth*, i. e. perterritus, affectus est passionibus. בְּעָתָה, est terror, passio animi. Inde *patibulum*, ut à lateo latibulum. Vel [illegible] pateo *patibulum*. Isid. gloss. *patibulum*, res [illegible] gimus in Plauto mostell. *dispessis manibus patibulum* [illegible] *bere*. Item Most. act. 1. sc. 1. *ire patibulatum per* [illegible] l. 3. de cruce c. 3. Distinguit & Tacitus: *Patibula* [illegible] *cruces*. Et quod *patens* hæc transversaque pars [illegible] Seneca indicat: *Alia brachia patibulo explicuerunt*. [illegible] cut inferior defixaque stipes, *crux* proprie [illegible] Ut à confessum confessio: ita à perpessum *perpessio*: [illegible] passum *passio*. Ridiculi, qui *passionis* vocabulum [illegible] mana tribu amoverunt, censore M. T. Cicer. *perpessio*-*nem* in ejus locum [illegible] verunt. Nam levis *pas*-*sio*, non potest dici *perpessio*. Et sane multa *patimur*, quæ non *perpetimur*. Quæ cum Philosopho sint & animo concipienda & verbo declaranda: non damnabit, [illegible] verbo patior, analogiam, quæ ab ejus contrario, [illegible] sine calumniæ discrimine ostentatur: Scal. Exer. [illegible] s. 2. Συμπάθεια verbotim sonat *compassio*. Gloss. Cyr. [illegible] συμπάθεια *affectio*, *animi dolor*. Idem Scaliger ibidem: Græci πάθος affectum omnem sine sensu etiam in [illegible] xere. Hinc συμπάθειαν dixere *communem affectionem* [illegible] bus aut pluribus rebus: idque vel manifesto diversis [illegible] ut paleæ & electro: vel qualitatibus haut latentibus: ut ferro & Herculeo lapidi: similes enim sunt alii [illegible]

tulcon[illegible]

tulem: vel undecunque apparentibus ut inter duas fidiculas simul tensas. Latini pernitiorem naturam expressere, videlicet *sensus* addito vocabulo. Sympathian, *consensum*: antipathian, *dissensum*, interpretati sunt. Illud satis recte: Antipathian neque recte neque plene. Aliud enim est dissentire, aliud contra sentire. Cicero συμπάθειαν continuationem, convenientiamque naturæ minus atque efficacibus verbis. Nam tametsi distra sunt magnetis & ferri corpora: tamen in iis ita natura continuatur, ut etiam conveniant in unum. Amicitiam rerum vocat Plin. in procemio 20, sympathian. In 37. hanc concordiam: illam discordiam. Quæ vocabula plus etiam designant, quam consensus & dissensus. Addunt enim *Cor.* In 32. repugnantiam maluit antipathian. Omnino Græcæ voces minus satisfaciunt. Ut acutius consideranti mihi magis placeat, *assensum* dicere, quam consensum.

Paulus est nomen Græcum: παῦλος significat quietum: παῦλα quietem. Augusti. de spir. & lit. c. 7. ait, Paulum hoc nomen elegisse, ut se ostenderet *parvum*, tanquam *minimum* Apostolorum, ad reprimendam superbiam & extollendam Dei gratiam. Quin & ipse Paulus fuit corpore *parvo*, & contracto, & quasi incurvo, atque paulatim inflexo, facie candida; oculis multa inerat gratia: teste Niceph. l. 1. c. 37. Itaque erit à παῦρος, κατ' [illegible]. Primasius: *Paulus*, i. e. pusillus & ultimus. Ex *Saulo*, *Paulus*, sicut ex *Abram*, *Abraham*. Isidor. Ego sum minimus Apostolorum omnium. Quando enim *Saulus*; superbus, elatus. Quando *Paulus*, humilis & modicus. Ideo sic loquimur: *Paulo post* te videbo, i. e. post modicum. Quid? quod ipsemet modicus jam factus ita loquatur: *Ego sum novissimus Apostolorum*. Et alio loco se *minimum* Apostolor. nominat. Alii ab Hebr. פָּעַל, i. e. operatus est expoliendo, confecit. Paulus enim ita de se: ἐν κόποις περισσοτέρως. 2. Cor. 11. Chrysostomus huic nomini probius enucleando integrum impendit triduum, ut ipsemet fatetur. Etiam Beza in c. 13. actor. Apostol. de eodem Pauli nomine multum differit. Et

post

post hunc in epist. ad Philem. c. 3. Scip. Gentilis. I Ctus: qui existimat *Pauli* nomen Romanum & à Romanis inditum esse.

Pauper, Varr. l. 4. à *paulula* re: sicut *miser*, à minus, cui cum opus est, minus nullo est. Aliis vero *miser* à μισός, μυσαρός. Aut à μισέω odi. A miser fit *miseror*, *misereor*, *miseret*: quod notat πάθος erga miserum & affectum. Jos. Scal. *Pauper* à παῦρος, prima reduplicata. *Paupero*, ap. Plaut. Horat. i. e. pauperem facio. Arnob. Luna *pauperata* lumine, i. e. privata. *Paupertas* minus videtur esse, quam *egestas*. Cic. paradox. Istam *paupertatem* vel potius *egestatem* ac mendicitatem tuam nunquam obscure tulisti. Sen. ad Lucill. Non est quod *paupertas* nos à philosophia revocet, ne *egestas* quidem. Id. Quanta verborum nobis *paupertas*, immo *egestas* sit.

Pax, Terent. in Heaut. Dum argentum capio, *pax*, nihil amplius. Quid sit, eleganter docet Jos. Scal. in Auson. l. 1. *Pax* semper interponebatur ad interpellandum vel truncandum sermonem, ut licet colligere ex Plauto infinitis prope locis. Qui enim admirantis esse dicunt, mihi non persuadent: & cum id mirer ab illis dici, tamen non utar in illa admiratione. Sed consulant Plautum, qui toties eo usus est. Quin, quod magis admirentur, non est vox Romana, sed Græca: eaque utebantur cum sibi silentium imponebant, apposito ad os digito. Atque id ita esse, vero vincam ex Diphilo, cujus hæc verba sunt:

Δειπνεῖ τε καταιδοὺς πῶς δοκεῖς; λακωνικῶς
Ὄξους ἢ κοτύλην. Πὰξ, ἢ πάξ;

An non satis constat tum Græcum esse, tum etiam silentii esse, non admirationis? Cum enim sibi silentium imponebant, tanquam ulterius sermonem producere vererentur; aut cum, quæ dicta erant, indicta vellent: aut cum ex sermone præsentes dimitterent, tum πάξ dicebant.

Hesych. Πὰξ ἐπὶ τῷ τὸ τέλος ἔχειν.

Pecus à πέκος, πόκος, i. e. Velius: à πείκω, seu πέκω. Unde πεκτέω. Hesych. πεκτεῖ, κτενίζει, ἕλκει, κείρει ξαίνει. ἀφ-

& *pecto*: πεκτὸς, i. e. *pexus*. *Pecten*, instrumentum pectendi. *Pectus*: qui à percutiendo dictam existimant, illo forte Planti (*Pectus pulsat, credo cor efotaturus est*) falluntur. Ob similitudinem enim, quam cum *pectine* habet (in sceleto vides) ita appellatur. Costæ siquidem dentes repræsentant, Et *pectus* è costis, tanquam firmamentis, *compactum* & *pectinatum* est: quæ duo verba jungit etiam Bauhin. l. 1. Anat. c. 10. Sed ad *pecus*: de quo Scal. c. 29. L. L. πόκος Homero fuit lana: Quo nomine nunc etiam fasciculum certum, sive pensum vocant in Italia alicubi: sed genere fœminino. Itaque à lana vetusta vox πέκος Idem c. 10. & 17. l. 1. poet. Ap. Verr. Flaccum scriptum fuit, veteres πέκη pelles appellasse. Lucilii versum in originib. recitavimus: in quo *Pescia* significat tergus pecuinum, quo pro amiculo usi essent. Eam vocem posuimus in Satiris nostris. Et *pescia* dicta legimus in carmine Saliari *Pecus* nostrum inde: unde & Græcis πόκος, lana. Quin aliquibus Italiæ locis *pocam* vocant lanæ certum pondus. Hæc ille. *Pesceum*, πέσκιον, à πέσκος, quod Hesychio est κώδιον, δέρμα. At πέσκος à πέκος, per insitionem τοῦ σ: à πέκω, ut ante dictum. Scal. in Conject. Dubium non est, *pecudes*, quod tonderentur, τοκάδας dictas. Unde πόκος ap. Græc. vellus apud nos remansit. Latini vero *pecudes* potius, quam *pocudes* dixerunt more suo. Cum & *Apellinem* pro Apolline dicerent: item *temperis* & *pignoris*, & *elera* pro olera. Unde *Elvela* olera minuta & *elvecla* viris, quæ herbacei coloris esset. Titinnius: Lenti calido *elvela*, rapula, rumices. Sic etiam *hemonem* pro homine. Hæc ille. Ex eo percipimus, quod τὸ *pecus* sit vox generalis, significetque, ut ait Valla, animal quod sub imperio hominum ex pabulo terræ pascitur. Quod una etiam autores probati docent. Quamvis nec raro ἀπλῶς præsertim antiquissimis illis temporibus idem sit, quod ovis, gestans πόκος, id est, lanam. Cato de re rustica: *pecori* & bubus. Plin. l. 8. c. 49. Suis fœtus sacrificio die quinto purus est, *pecoris* die sexto; boum tricesimo Quinctilianus. Qui in usum vestiū sæpe *pecori* lanæ detrahuntur;

tui? Etiam Justinian. l. 2. Inst. *Sed si pecorum* [illegible] *usus legatus sit: neq; lacte, neq; agnis, neq; lana* [illegible] *rius. Vel ovium*, explicationis causa subjecit [illegible] tens ἐκ παρεμβολῆς, quod notat Sc... Gentil. in [illegible] contra Cujac. qui legit, *pecorum* [illegible] *ovium*. Am à pecus est *pecuarius*. Virg. ——*Pecuaria* [illegible] 3. Georg. Suet. in Jul. Caes. Hi qui *pecuariam* fac[illegible] Et sic paulo post: Legem praecipue *sumtuariam* [illegible] cuit. Item à *pecus est peccare*, inquit Sal. c. 31. L. [illegible] minatur C. *pecus, peccare*, non, ut Grammaticor. [illegible] *pedem capere*. Etenim per vitia, aut peccata dege[illegible] mus in pecuniam quasi indolem. Quamvis alii m[illegible] ducere à בָּגַד, *bagad*, i. e. peccavit, metam transg[illegible] est: sicut ἁμαρτάνειν est à מָרַד. Fr. Jun. de pecca[illegible] dicit: *Peccare*, quasi *pecicare*, vel *pecucare*, pecudis m[illegible] lineas transilire, quas Deus & natura homini circu[illegible] fuerunt: ex quo etiam veteres *pecudium* & *p*[illegible] *rium* [illegible] [illegible], hominum praecipitem, qui *pecu*[illegible] extra ordinem lineasque ejus se infert temerè, a[illegible] larunt. *Haec ille*. Quò etiam facit, quod *peccator*[illegible] stiarum titulo vocent tam autores sacri, quàm ali[illegible] ta impudicos *canes*, luxuriosos *sues*, crudeles *leon*[illegible] ces *lupos*: & sic deinceps. Apoc. 22. 15. *Foris erunt* [illegible] 2. Pet. 2. 21. *Sus lota, ad volutabrum coeni*. 2. Tim. 4. 17. *ptus fui ex ore leonis*. Act. 20. 29. *lupi graves, non pa*[illegible] *gregi*. Similiter Juven. Satir. 10. stupidos vocat *vervecs*. Propert. l. 2. eleg. 26. stolidum hominem [illegible] cat *pecus*. Aristot. summum vitii gradum vocat [illegible] [illegible] & θηριώδη. Chrysost. vitia omnia nominat [illegible] [illegible] καὶ λέοντας. Greg. Nyss. θηρίων ἐν τῷ ἤθει μορφάς. T[illegible] doret. in θεοφιλεῖ, τὸ ψυχῆς θηρίον. Inde patet, quam[illegible] *peccare* dicitur, quasi *pecuare*, à pecus: quod à [illegible] *nos*: ut dictum. Quin & Hebraeis pecus est [illegible], [illegible] id est, pecus, armentum, bos. A pecu enim fom[illegible] *pecuinus* & *pecunias*. Ita German. quoque vetu[illegible] vocat pecuniam à Fio, i. e. Viehe. Nam veter[illegible] divitiae consistebant in copia pecudum: nec non [illegible]

nota pecudis effigie primum notata fuit à Servio: aut à Jano, ut censet Macrob. Legatur Plin. l. 18. c. 3 & l. 33. c. 3. Ap. Hebr. Gen. 33. 19. Jos. 24. 32. Jobi 42. 11 קְשִׂיטָה *Kesitah*, exponit Luther. & Tremel. *numis*: scilicet nota *pecudum* signatis Pagn vertit *agnos*. Chald. paraphrastes habet חוּרְפָא, quod significat *agnum & agnam*; quam Græci vocant πρόβατον. Hebræum LXXII. vertunt Gen. 33. ἀμνῶν. Jos. 24. ἀμνάδων. Plutarch. in Publicola: *Romani* ἀπὸ τῶν προβάτων Πεκούλια *nominant*: *& vetustissimi numi bove vel ove vel sue fuerunt signati, filiisq; suis Suillis, Bubulcis, Caprariis, Porciis nomina indebant*. Ap. Athenienses numi *figuræ boum* signari fuerunt Ex quo Proverbium ap. Pollucem. βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν, i. e. bos per linguam inambulavit. *Collybus*, κόλλυβος, talis moneta: vel monente nomine, à κολλάω & βοῦς. Amplius à *pecus* est etiam *peculium*. Formatio talis: ut à currus *curulis*, ab idus *idulis*, à tribus *tribulis*: Sic à pecus *peculis*. Et hinc *peculium*, quod est pecudibus, inq; privatos usus congestum. A peculium fit *peculiaris*, uti *singularis*, *regularis* & alia. Ab arcta origine dein fusa est significatio. A *peculor* est & *peculatus*: quomodo *consulatus*, *principatus*. Deinde etiam *peculatus* est furtum pecuniæ publicæ scilicet à *pecude*: quia inde initium ejus fraudis esse cœpit, uti monet etiam Festus. *Depeculor*, penult. longa; i. e. aufero proprium.

Pedo, i.e. crepitum ventris emitto, à βδέω: aut verius πέρδω, eliso R, ut distinguatur à *Perdo*. Πέρδω, est factitium ab imitatione istius soni indigni auribus honestis. A *pedo* est *podex*: sicut à πέρδω, πορδή. Podex Græcis est πρωκτὸς, πυγὴ, ἀρχὸς, δακτύλιος, βάταλος Eupolidi: πόρνιον Hesych. A *pedo* faciunt nonnulli *pedor. pedidosus*: alii à παῖς, παῖδες, & scribunt *pædidosus*. Illi magis placent. Nam & usurpatio autorum & significatus, & denique analogia me commovent. Ut enim ab albeo, albor, albidus: à sapio, sapor, sapidus: ita à *pedo, pedor. pedidus*, quod est ap. Fest. Exinde etiam emersit *pedidosus*, uti factiosus, studiosus, curiosus & alia. Aliud vero est *pediculosus*, de quo egimus in voce PES.

Pegasus, πήγασος: equus Persei alatus, ita dictus... juxta fontes Oceani natus fuerit, & fontem ungula ... cuerit. πηγὴ fons est: Unde & *pagus*, de sententia ... rundam. Etenim πηγὴ Dorice παγά. Ut ita *pagus* ... eodem *fonte* utitur, propter commoditatem. Quod ... innuit Manut. l. 2. epist. 7. Dion. Halicarn. l. 4. *pagus* ... citur à πάγος, collis: quod olim securitatis ma... causa in πάγῳ ædificarentur pagi. Ut à silva silvanus ... à pagus *paganus*, i. e. propriè ad pagum spectans ... *paganalia*, χωρικικὰ, feriæ paganorum in pagis, ap. ... l. 5. L. L. Sed κατ' ἐξοχὴν *pagani* in scriptis patrum ... doxorum, vocari solent ἄπιστοι, & opponi Chri... Paul. Orosius ita dictos vult, quod a civitate Dei ... in locorum agrestium compitis & *pagis* oberrant: ... etiam probat Cujac. Desid. Herald. animad. in Arn. ... 1. Cum, *inquit*, Christiani Impp. terrarum orbi pr... rent, & Ecclesiæ Christo ubique conderentur, con... dolorum templa clauderentur & everterentur; ... cum appellationis causa appellatio quoque ipsa m... est, & pro *nationibus*, *gentibus*, *ethnicis*, *Pagani* ap... ri cœperunt; quippe non amplius terrarum orbem ... cupantes, sed in angustum coarctati & quasi *pagis* ... tum quibusdam conclusi. Hæc ille. Ubi & laudat ... lum Prudentii versum l. 1. contra Symmach. *Sunt* ... *barbaricis gentilia numina pagis*. Quasi dicat, dii ... stri nisi in pagis quibusdam non coluntur amplius ... que etiam apud gentes politas & in imperio Roma... sed tantum apud barbaras nationes & quidem a pa... & in pagis: quod etiam notavit Rittershus. in Salv. ... Nos revertamur ad Græc. πηγὴ, quod resipit Heb. ... i. e. defluxit copiose, instar rivi, seu fontis. Ab eo ... equo Pegaso nominatur *Hippocrene*. Persio fons ca... *linus*. Κρήνη, *crena*, fons est ab Hebr. קור *kur*, fo... fontem.

Pellex, Valla l. 6. c. 48. Agel. l. 4. c. 3. quasi πάλλαξ ... παλλακὴ i. e. puella, juvencula. Verius ita: *Pellicere* ... Latinor. verbum est amatorium, nihilque aliud, quam ... amorem, seu, ut Festus ait, in fraudem sensim perduc... *Pe*...

Pellecebræ sunt delinimenta meretricia, ἀγανοῖς ἐπέεσσι, ut ille ait, & suaviludiis incautos animos irretientia. Unde ipsæ meretrices *pellices*: ut ab illicio illices. Illud vero ab Heb. פִּלֶגֶשׁ, pellex, concubina. LXXII. vertunt παλλακάς.

Pelasgi, πελασγοί: Aliis quasi πελαργοί, quod more ciconiarum vagati sint ap. Strab. l. 9. Aliis a πελάγει. Aliis ab Hebr. פלח, ut significet gentem dispersam, & ab aliis quasi avulsam.

Pelicanus, aut rectius *Pelecanus*: quia πελεκᾷ & πελεκᾶ. A πέλεκυς, i. e. securis. Quia pelecanus rostrum magnum latumque habet, instar πελέκεως. Vel ex Hebr. פלח, *palach*, i. e. discidit. Forte ex eo; quod illa avis semetipsam vulneret rostro suo, quasi securi, & ita pullos in vitam sanguine profuso revocet. Quod apud Ægyptios decantatum sane est. Ut etiam apud eosdem *pelecani icon* (Orus Apollo refert) ἄνουν καὶ ἄφρονα notat. Atque inde quidem. Nam Pelecanus, non in editiore loco, sed terra defossa pullos collocat. Locum illum aucupes arido bovis stercore circumdant, ignemque subjiciunt. Ibi avis, fumo conspecto, alis suis tanquam flabello, quam restinguere volebat, flammam magis ciet: & ita ambusta facile capitur. Sed de hisce talibus viderint Physici & historici.

Peloponesus, nobiliss. regio Græciæ, mari Jonio & Ægæo interclusa per Isthmum reliquam adhæret Græciam: πελοπόννησος. olim etiam ἀπία καὶ πελασγία, Apollodoro & Plin. testib. Eustath. ἄργος: Steph. ἰαχία. Dicta, quasi *Pelopis insula*: quod ab illo condita, aut exculta sit. Jonibus πέλωπος νῆσος: quibus τραχώδης ejusmodi amicæ. Νῆσος est insula. *Pelops*, πέλοψ. A πελὸς & ὄψις: aut potius ab ὄψ, ὀπός. Dicimus n. Pelops, Pelopis, Pelopi. Ab ὄψ, i. e. vox, sonus, fit μέροψ, *Merops*: epitheton hominum; ut quorum lingua confusa aut divisa sit: μείρομαι, μέρος.

Pelta, πέλτη, scutum exiguum. Nonius: peltæ scuta Amazonica. Hesych. & Suidas putant πέλτην esse ἀσπίδα, quæ non habeat ἴτυν sive umbonem. Martin. fa-

ci [illegible] פלש, i. e. [illegible], libr**are** [illegible]
vertitur [illegible]. Alii faciunt ab Heb. [illegible]
i. e. scuta brevia, in modum lunæ. Virg. Lunatis
peltis, i. e. forma lunæ. Hebræum est [illegible]
vel splendor [illegible] פלדות, i. e. *peltarum*, vertunt
nar. interpretib. LXX. [illegible]. Pagn. in igne lamp.
Tremel. in igne tædarum. Nam & Judæi legunt [illegible]
i. e. lampadum, a פלד, pro *pelatoth*. Tamen & [illegible]
ter. *Peladoth* (inquit) πέλται, peltæ lunatæ. [illegible]
ciunt quidam καταπέλτης: alii a πάλλω, uti ante [illegible]
Lips. l. 3. poliorc. dial. 2. Græc. nomen καταπέλτης
matum ἀπὸ τῆς πέλτης, quæ autore Hesychio [illegible]
etiam notat, i. e. hastam & jaculum. Plaut. Capt. [illegible]
2. *Meus est ballista pugnus, cubitus catapulta est* [illegible]
enim ibi parasitus minitabundus in obvios & [illegible]
um, qui rotundus, cum lapide *ballistario* comp[illegible]
bitum, qui longior, cum *telo catapultæ*. Ita [illegible]
Nec aliter in iis versib. utraq; vox capienda [illegible]
quod catapulta emittitur aut ballista. Ita idem [illegible]
1. sc. 1. [illegible]

Cui jam infortunii intenta ballista est probe,
Quam ego haut multo post emittam è ballist[illegible]

Ita hæc interpreter, & *ballisterium*, non locum, [illegible]
chinam ipsam. Mens poetæ & sermo evincunt: [illegible]
formia exempla. Hæc ille. Idem Lips. Analect. l. 3. [illegible]
Magis certo affirmare habeo de Amazonica *Pelta*. [illegible]
& a prioribus distincta Virgil. nominat:

Ducit Amazonidum lunatis agmina Peltis.

Et Seneca Trag.

---- lunata latus Protecta pelta.

Isid. *Pelta, scutum brevissimum in modum lunæ medi*[illegible]
ta in eo parvitatem obiter, A speciem quæ est di[illegible]
lunæ. Satin' certo? Nec aliud discrimen? Immo [illegible]
leviter debebat sic defungi. Poetæ, qui *lunatas* dic[illegible]
excusandi sunt, si non magis exprimunt, nec [illegible]
possunt. Ego faciam, & didici ex lapidibus aut [illegible]
menris priscis, *bilancem* fuisse hanc peltam: i. e. [illegible]

[illegible] insignem. Hoc cum marmor quoddam in Pon[illegible] hortis [illegible], ubi Amozonum [illegible] expressa, & [illegible] clare Marc. Capella l. [illegible] partem Italiæ ex[illegible], quæ Brutios [illegible] *[illegible]sistere* scribit; & *[illegible] promontoriis [illegible] formam reddere : dextro autem [illegible]re, lævo Lacinium.* Adi, sodes, vel [illegible] tabulas, videbis duplicem ibi [illegible] discrimine & eminentia, uti in [illegible]. Hæc Lips.

[illegible] est manipulus lanæ aut lini [illegible]bis, e colo [illegible] Scal. l. 6. [illegible] c. [illegible] *pon[illegible]* deorsum [illegible] : unde & *pendere* [illegible] Isidor. *pon[illegible]* facit a *[illegible]*. Inquit l. 11. c. 14. *[illegible]* in [illegible] *pendet.* Cui etiam [illegible] lum suum [illegible]. At Perottus *pendere* [illegible] eviam : quasi scilicet *pen[illegible]re.* Hoc verò certum quod *pendul[illegible]* fiat a pendeo : & [illegible] pensum *[illegible]* : ut a futuro fussilis. Etiam à *pendeo* ducunt *[illegible]*. Quoniam (ut ait Perot.) *quæ ponderantur, ea libra pendent.* Martin. *pendo est facio pendere*, *[illegible]*. Dicitur ergo *pendeo* & *pendo* : ut ferveo & fervo ; fulgeo & fulgo. [illegible] significatio utrinsque dissonat. A *pendo*, *expendo*, fit *expensæ*, h. e. sumtus qui erogantur. Velut ab *impendo* fit *impensa*. Gloss. *impensa ἀνάλωμα*. Fest. *Impensa [illegible], æs [illegible], quod pondem erat pensum*. Plin. l. 33. c. 3. adhuc expensa in rationibus dicuntur, item impendia & pondera. Varr. l. 4. L. L. *Dispendium*, ideo dictum, quod in dispendendo solet minus fieri : *Compendium*, quod cum compenditur, una fit. A quo usura, quod in sortem accedebat, *impendium* appellatum. Gloss. *impendia τὰ ἐπιτόκια.*

Penes. Scal. c. 153. L. L. Unam tantum invenio, quæ solius quietis nota sit, ea est *Penes*. Significat enim potestatem immobilem ab eo cujus est. Itaque maxime substantivum verbum sibi vendicavit. Hæc ille. Quod etiam etymon ingerit. *Penes* enim, ut & *Penitus*, ab Hebr. פְּנִים, *penim*, i. e. penes, ἔσω, interitus, in loco interiori. Quod penes te, non est extra, aut externum : sed intus,

 ut

ut, quasi possideas, aut firme teneas. *Ulpian.* penes te amplius est, quam apud te. Nam *apud te* est, quod qualitercunque à te teneatur. *Penes te* est, quod quodammodo possidetur. *Penates* (inquiunt) quasi *penes nos nati*: quasi *penites*; quod *penitissimi* dii sunt, & propriè ut de Nat. Deor. Vel a *penu*: vel quod *penitus* insident. ... ctius ita colligimus. *Penus* ex eodem isto ... quid reconditur in usum aut esum: quidquid in cella aliove loco interiori asservatur, ... Et ita ... interior, vel qui intus, vel abstrusus, non omnibus ... vius, sacer. Quod *Penitus*, deductum satis arguit ... dicetur. Ut ergo à magnus, magnas magnates: à primus primas primates: sic a *penus*, *penas*, *penates*, i. e. interiores vel penitissimi absconditi, qui in locis ... oribus colebantur: unde etiam *penetralia* dicti ... Et Festus *penetralia* esse ait, penatum sacraria. Dionys. Halic. l. 1. antiq. *Qui penates in linguam Græcam ... alii πατρῴους appellant; alii ... sunt & qui ... autem μυχίους.* Quod congruit cum dato etymo. ... μύχιος, intimus, abstrusus. A μυχὸς penitrale ... Legatur Macrob. l. 3. Sat. c. 4. Arnob. contra Gent. Agell. l. 4. c. 1. A *penus* vero *penitus*: ut à cælum ... tus, ab humanum humanitus. A penitus est ... interiora accedo. Item *penitrabile* quod penitratur. *Penitrale*, locus interior, aut semotus. Lucret. l. ... *penitralem ignem, quibus omnia conficiuntur*: h. e. ... teriora penitrat. Serv. *Penitrale* quod penitrat. *Penitrabile*, quod penitratur. Quamvis & hoc ... veniatur. Ut penitrabile telum, ap. Virg. l. 10. Æn. ... cimus & *penetro* & *penitro*: ut meretrix & meritrix ... genetrix: & genitrix: usu veterum, quibus ... illa familiaris.

Pentecoste, πεντηκοστή, i. e. quinquagesima. Generatim ponitur aliquo tamen subintellecto. A πεντήκοντα ... quinquaginta. Nobis *Pentecoste*, est quinquagesima dies à resurrectione Christi: πεντηκοστὴ scilicet ἡμέρα. In lingua Syror. est פנטיקוסטי, *Pentikusti*: è Græco, quod ... ε, quinque. Ita dicitur παρασκευή, à præparatione. ... longa

longa, à σκευάζω, σκευόω, i. e. vasa paro, instruo, adorno. Σκεῦος vas. instrumentum. Ab Hebræo [illegible]: à quo, sed difficilius, etiam Lat. *Vas*, i. e. scrinium, cista, vel instrumentum quodcunque, in quo aliquid reconditur, sive reponitur. Etiam dicitur *vasum* Lucret. l. 6. rareque facit lateramina vasi.

Penula, penulatus Inde exstitit Græcor. φαινόλης, πινόλης, φελόνιον: uti in Gloss. videre licet. Etiam Paulus habet φελόνην, 2. Tim. 4. 13. Quamvis in nonnullis codicibus legatur: φαιλόνην & φελώνην. Sed, ut dixi, è Latino fecerunt. Tertull. in apolog. tradit: Lacedæmonios fuisse penulæ repertores. Quid si etiam vocis? Nonius cap. 14. *Penula est vestis, quam supra tunicam accipimus.* Ælian. Spartan. in Hadriano: *Penulas amisit, quibus uti tribuni plebis pluviæ tempore solebant* Juvenal. Sat. 5. --- *multo stillaret penula nimbo* Inde colligitur, quod *penula* fuerint usi in itineribus contra pluviam, & alias aëris molestias. Isidor. l. 19. cap. 24 penulam derivat à *pena* seu fimbria Vetus vocabularium à *pendeo.* Sed juvabimus hanc sententiam. Si *penula* sit vox Latina: diceretur quasi *pendula*, à pendeo. Quia negligentius habita *pendebat* & deinde etiam supra tunicam assumta *pendula* quasi videbatur: quomodo hodieque pallium cœlo pluvio solet.

Penuria, à penore qui trahunt nimium sibi indulgent. Priores duas Virg producit, 7 Æn.

--- *Penuria adegit edendi.* --

Est autem à πεῖνα, i e. fames defectus Πείνη, πεινάω, esurio. Igitur nec per *OE*, nec per *Æ* prima vere scribitur.

Peplos vel (ut alii ap Plin. legunt) *peplis*, est herba à similitudine pepli sic dicta: *ex una radice tenui fruticat, foliis rutæ paulo latioribus*: ut Plin. scribit l. 27. c. 12. *Peplum* & *Peplos:* πέπλον & πέπλος Eustath. ait fuisse περίβλημα ποδηνεκές: idemq; trahit à πετάσαι, quod est pandi & explicari Homer. Iliad. 5. ἀμφὶ δὲ πέπλοι πέπτανται. Aut πέπλος à πέλω, in orbem verto. Aut πέπλος, quasi πέπτλος, à πέπτω: uti στολὴ à στέλλω Ut ita *peplum* sit vestis demissior & laxior. Unde Τρῳάδες ἑλκεσίπεπλοι ab Homero

mero vocantur, h. e. qui trahunt peplum. Quomodo iam Σύρμα, à σύρω, eadem notione ducitur. ... πέπλοι & πέπλα vocantur vela, quibus currus & ... mortuorum teguntur. Suid. πέπλος dicit τὸ ... παναθηναϊκῆς. i. e. velum panathenaicæ navis. ... c. 13. Callimach. habet ... πέπλους. Aurora ... κροκόπεπλος ab Homero: Latona κυανόπεπλος ab ... fiodo: Hercules ... à Lycophrone: Bacch. νεβριδόπεπλος in epigrammate.

Pepo, πέπων, species est cucumeris. Nam qui foliorum magnitudinem attingit, *Pepo* vocatur, Plin. l. 19. c. ... adeoque dicitur διὰ τὸ πεπαίνεσθαι, i. e. maturescere. ... quin est πέπων adjectivum, i. e. coctus, maturus. ... est coquo. *Batecha*. i. e. melo ap. Avicen. arabicè ... est ab Hebr. אבטחים pepones, genus cucum... Num. 11. 5. LXXII. vertunt τοὺς πέπονας. Isti etiam La... interpr. *pepones*.

Pera, πήρα, πήρης, i. e. saccus, pera: ... Unde *pero*. Juven. Sat. 14. --- quem non pudet alto per ... ciem perone tegi. Pers. Peronatus arator. Sane ... conveniens. A *Pera* composuit Plaut. festive *peren...* imitatione parenticidæ: in Epid. a. 3. sc. 2. Ap. eun... Rud. a. 2. sc. 6. exstat, *Sacciperium*: à sacco & pera: ... marsupium laxius. Eustathio πήρα dicitur, quasi ... quasi τηρεῖ i. e. custodit & servat, quæ in ea repon... tur.

Peristera, περιστερά, i. e. columba: παρὰ τὸ περιστ... ap. Hebr. *Jonas* nomen accepit ab illa ave. Etenim יונה i. e. columba, quæ natura sit tristis, & exposita p... Rad. est ינה, i. e. afflixit, molestavit, contristavit. ... quo provenit haud dubie Græcor. ὀϊζύς, ὀϊζύω, ... ab ..., i. e. miseria. *Lysanias* est solvens tristitiam. ... Etiam ap. Græc. οἰνάς est columba: & faciunt ab ... Scal. in Arist. de animal. l. 2. c. 18. Aristoteles a ... *to nitore* οἰνάδα: Theodorus recte *vinaginem*: ... *lam*: & à fabis *fabariam*. Idem Scal. in l. 5. c. ... *du Theodorus* vinaginem, *ut alibi felicissimo* vocabul... ...

colore reddidit, quam & vinosam poies dicere. Asini enim colore denominata est, quod nullum genus magis repræsentavit. Neq; putes, ut quidam, hoc ipsis nomen inditum, quod vinaceis *uvarum jussis hieme avellentur.* Quod si vero Hebræum inquiras etymon: *ab* à superiori יוֹנָה *jonah*, dici possit.

Perna, πτέρνα. ἡ Quod δὴ ἐπὶ τῆς πτέρνης τὴν ἔχει Athen dipnosoph. 14. ἐκεῖ δὲ πεπασάμενος μέρος τι ἑκάστῳ κεῖται, ὃν πέρναν καλοῦσιν Hinc *compernes* Plauto. Mil. glor. a. 3. sc. 1. nominantur hominib. plus justo conjunctis. Utitur etiam Lucill. sat. l. 17. Plin. utitur de calce arboris l. 17. c. 10.

Pernix, vulgo à *pernitor*. Ab Hebr. *Nitor*: נִשְׁעַן nisus est: T pro S, ut solet. Quasi ita *pernix* sit laboriosus, veluti exponunt, qui valde nititur; aut conatur. At *pernix* κυρίως est celer, velox: scilicet à celeritate aut impetu volatus. Πτερὸν, πτέρυξ est ala: πτέρινος pennatus, ad volandum instructus.

Virgilius: ---- 4. Æn. *pernicibus alis.*
Ut Statius: --- *Præpetis alæ.*
Plaut. Mil. *pernix* sum manibus, pedibus mobilis.

Perperam, plerumque capitur καταχρηστικῶς. *Perperus* Nonio est indoctus, stultus, rudis, insulsus. Aliis & quidem recte, levis, temerarius, qui hinc inde volat. Idque ex Græco πέρπερος, qui quovis vento circumagitur: ceu πέρφερος, à περιφέρεσθαι. Aut à περὰ, ultra: & περᾶν transire. Significatus vero eodem tendit. Et ita proprie, ex origine utitur Arian. in Epictet. l. 3. πέρπερον vocans πάντα μεμψίμοιρον, πᾶσιν ἐγκαλοῦντα, μηδέποτε ἡσυχίαν ἄγοντα. Moschopolus: κομψοὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς, οὓς νῦν καλοῦσι περπέρους, καὶ πολυλάλους φασίν. Gloss. Philox. *perperus*, πέρπερος, προπετής. Idem *perperam*, ἀναμάρτως, προπετῶς. Suidas: πέρπερος ὁ μετὰ βλακείας ἐπηρμένος, οἷον λάλος, προπετής, μηδὲ λογισμῷ ποιῶν. Gloss. Cyrill. προπετὴς, *perperus, protervus, temerarius, procax, petulans.* Autor ad Herennium jungit *nequiter & perperam*: itemque Cic. & Liv. opponunt *Recte & perperam.* A nomine πέρπερος fit περπερεύομαι, i. e. *perperam aut perpero modo ago.* Gloss.

Cyr. περπερεύομαι, *perperam ago*. Suidas: περπερεύεται, ἀλαζονεύεται. Ipse Paulus etiam hoc verbum admittit 1. Cor. 4. ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται: i. e. *charitas non agit perperam* ut vet. interpres & Beza verbatim exponit: perperam i. e. nequiter sive insolenter: uti addit Beza. Syr. הוּבָּא לָא מְשַׁתְּגַשׁ i.e. *charitas non tumultuatur, turbas & motus ciet*, interprete Trem. Arabs: ... Puto, (inquit Fr. Rapheleng.) Arabem intellexisse περπερεύειν, pro barbarum esse, vel barbare agere, βαρβαρίζειν. Nam עגם est barbaria, natio barbara. Chrys. περπερεύεται exponit ἀλαζονεύεται: & τὸν πέρπερον exponit τὸν βαρὺν καὶ ὑβρικότα, eum qui gravis & contumax. Clem. Alexandr. l.3. pædag. c 1. περπερεία ὁ καλλωπισμὸς ... ἀλαζονότητος καὶ ἀχρειότητος ἔχων ἔμφασιν. Neq; aliter explicat Basil. in defin. 49. Tertull. de patient. c 9. *Dilectio nec proterbum sapit*. Atq; omnes hæ expositiones suum locum obtinent: si modo ante omnia vox πέρπερος ... sua origine & proprio autorum usu æstimetur. Nam ... litudo rerum facit, ut una vox toties alio transferatur.

Perpes, præpes E l. 6. Agell. c. 6. colligitur, quod præpetes aves sunt, quæ prosperius *prævolant*, & quæ ... us: quibus opponuntur *inferæ*. Antiqui *præpetere* dicebant pro anteire. Et *præpetere* aves dicuntur, quæ ... auspicantem feruut. Κακοπετὴς, male volans. Ὠκυπετὴς celeriter volans. Προπετὴς, prævolans. *Præpetes* ita ... sunt à προπέτεσθαι, secundum Turnebum, i. e. à prævolando, qui annotat easdem quoque *magnas* aves vocari ... ap. Plaut in Rud. Ut ita non sine causa Apollinaris Sapitius in dicto Agellii cap dixerit: *præpetes* sibi videri esse alites, quas Homer. τανυπτέρυγας, expassis alis volantes appellaverit: quoniam istas potissimum augures spectarent. Videatur etiam Brissonius lib. 1. de form. ... *Perpes* autem erit à διαπετὴς, διαπέτομαι, ut notet continuitatem. *A perpes* est *perpetuum*, i. e. proprie continuum, non interruptum. Et sic autores boni utuntur. Scalig. in Theoph. de pl. *Perpetuum* est augurium ... quoties volatus non intermittitur: Ut sit ...

Pinna, antique *pesna*; Fest. Πετεινὸς πτηνός: ...

πτιλὸς, & eliso τ πιλὸς: unde *penna*, quia sit volucrum propria, iisdem pro pilis data.

Persia, nomen proprium gentis ac regionis in majori Asia. A Rad. פָּרַס, i. e. divisit, dirupit, dilaceravit. Ut ita *Persa* significet militem, virum robustum, qui omnia devastat & rapit instar *accipitris*, aut *ossifragæ*, qui Judæis est פֶּרֶס ab eadem Radice. Dan. 11. 2. פָּרַס est Persia: & ad verbum alluditur Dan. 5. 28.

Persona: ut à corona corolla: ita à persona *persolla*, προσώπιον, ap. Plaut. in Cur. ut disputat ibi Taubm. Est etiam nomen herbæ: *Personata*, προσωπίς: *persolata* aut *persollata*, προσώπιον: ap. Plin. l. 25. c. 9. Lobel. in Advers. Dodonæum & alios. Scalig. c. 73. L. L. Sane intelligitur status hominis ab animo, aut fortuna. Neque verum est, quod ajunt, significare individuam substantiam rationalem, ut vulgo utuntur, cum Itali numerant turbam nomine personarum: sed accidens notat, ut servum, liberum, ingenuum, heroem, senatorem, fœneratorem, militem. Itaq; cum definimus, ab Animo, Virtutem & vitia comprehendimus: cum fortunam, libertatem, dignitatem, & contraria. Sic enim semper locuti sunt probati autores. Nam M. Tullius in 8. ad Att. in Ep. ad Pompe. cum dicit: *mea persona* ad improborum civium impetum semper habuisse videtur aliquid populare: non intelligit suum corpus simpliciter, sed virtutem, ac fortunam suam, quæ meritorum nomine jam commemorat. Itaque in 1. Rhet. loca à personis explicat, nomen, naturam, victum, habitum & alia ejusmodi. Et in orat: pro Sylla sic locutus est: Si mihi propter res meas gestas hanc imponis *personam*. Cum dixit, *mihi*: intellexit substantiā: cum dixit *personam*: intellexit accidens: cum dixit, *res gestas*, intellexit causam personæ, & circumscriptionem. Et, suscipere personam boni viri: & sustinere, idem alibi sæpe dixit. At neq; suscipit substantiam, neq; mutari potest, sine interitu. Igitur idem est, si dicas, *persona* Ciceronis: & status Consularis. Sic enim ad Atticum scribens, cum negat esse è dignitate consulari, dicta quædam jacere

in

vestigiis stant contra nostra vestigia. *Melampus* à nigredine pedum. Nomen, & canis, & Medici: a quo *melampodion*, quod ille multum usurpavit. *Agrippa* ab *ægris pedibus*, si Agellium audis l. 16. cap. 16. Quorum in nascendo non caput, sed pedes primi exstiterant, qui partus difficillimus, ægerrimusque habetur, *Agrippa* appellari vocabulo, ab ægritudine & pedibus. Gloss. *Agrippa* ὁ ἐπὶ πόδας γεννηθείς. *Apes* ab a & πούς, quod sine pedibus nasci videantur: ex Virg. 4. Georg.

Trunca pedum primo ----

Etiam Lucianus apem vocat ζῶον ἄπουν. At renuit Scaliger & ita docet l. 5. Hist. Animal, c 19. Putarunt Grammatici *apem* dictam, quia sine pedibus nasceretur: sed falso. Primum namque & obscuratum, multisque post nomen seculis vix repertum. Deinde non tunc est *apis*, cum pedibus caret. Præterea *apis*, παρὰ τὸ ἅπτεσθαι: unde etiam *Examina* ἐξαπτόμενα, ἐξημμένα Et Æolice, quos sequimur, ἐξαμμένα. Hæc ille. *Oedipus* ἀπὸ τοῦ οἰδήματος τῶν ποδῶν, i. e. tumore pedum, ut Euripides vult. Et Seneca: Forata ferro gesseras vestigia, tumore nactus nomen, ac vitio pedum. *Podagra*, ποδάγρα, & Danica lingua Podaggel: ποδὸς ἄγρα: quia pedes inprimis tenet & infestat. *Prope* quasi *pro pedibus* (ait Scalig. cap. 157. L. L.) Ita Græci loquuntur, πρὸ ποδῶν. Græc. ἐγγὺς à נגש, prope, venit. Quod prope, Hebræis est *præ foribus* Gen. 4. 7. ἐπὶ θύραις Matt. 24. 33. At à *prope* facta est *propter*, sicut ab *In*, *inter*: à *sub subter*. Est proprie quod *Juxta*.

Tum portam propter *ahena Signa*. Lucret.

Idem: *propter* aquæ rivum. Cic. 6. Verr. *propter* est spelunca quædam.

Propter humum volitat, Ovid. 8. met.

Plaut. stat *propter* virum. Et Virg. cum dixit, 9. Æn.

Athesim propter amœnum:

Sincero rectoque significatu usus est. Cum autem nos referimus ad usum *causæ finalis*, translato utimur significatu. Quoniam finalis cohæret actioni: movet enim nos. *Pro*, πρὸ, cum multa significet, id habuit genuinum, ut

et vices indicaret. *Pro* Milone dixit Cic. i. e. obiit munus, quod Milo debuerat exequi. Fuit ejus, & origo, & usus a Græcis. Nam tametsi frequentius significat, *ante*, τὸ πρὸ: tamen ap. Herodot. in Polymnia legas etiam, πρὸ πάτρης sicut nos *pro* castris & *pro* patria pugnare, Scal. c.127. L.L.

Pessum quid proprie? Non retrorsum, quod volunt, aut sub pedibus: sed infra, aut potius βυσσόθεν, funditus. Nec *pessumdo* est proprie calco pedibus: sed tollo funditus, aut in fundum, βυθὸν præcipito. Quod Cic. ait: funditus everti, i. e. pessumdari. Gloss. *pessumdat*, βυθίζει, καταποντίζει. Oritur à βυσσός pro βυθός. Latini enim libenter P pro β recipiunt: ut notavimus. Et quod Latini dicunt: *pessum* ire, Græcis est εἰς βυσσὸν χωρεῖν. Ita proprie utitur Colum. l. 11. c. 6. *Si pessum ibit, scies esse adhuc crudam*, i.e. fundum petet. A pessum fit etiam *pessimum*, quod pessum ferat, vel dignum sit ut feratur. Eodem modo χείρων ducetur à χερῶ, i. e. subigo, demo. Nec difficilis ἐναλλαγὴ videtur, si *fundum*, à βυθὸν ducas: N imposito, more Latinis tam familiari, ut toties monere tædeat. Inde *Funditus*, ex fundo, ἐκ βάθους. *Profundum*, cujus fundus procul à superficie distat, τὸ βύθιον: item *fundare* & deinde ἀναλόγως *fundamentum*, i. e. quod in fundo, aut quod subjacet. De *fundo* alterius significationis, suo loco, in Imus.

Pestis: quidquid noxium & lethale est, id *pestis* nomine solet appellari. Hinc *pestifera auspicia*, quæ mortem portenderent. Ap. Plaut. asin. a. 1. sc.1. *pestis* est mors, interpr. Meurso. Sil. l. 7. *Vulcania pestis*, i. e. ignis πανωλέθρως. Lucr. l.3. Discidium ut nequeat fieri sine *peste* maloque. *Peste*, i. e. noxa aut exitio. Lucan.

Alliciunt gelidas noct[illegible] tempore pestes,

I. e. noxas, πήματα, vel et[illegible] morbos illos, ut idem alibi: *fluidæ contagia pestis*. Ip[illegible]m Virg. 5. Æn. toto descendit corpore pestis, h.e. incendium exitiale. Est autem *pestis* παρὰ τὸ πεσεῖν. Aut à pessum. Ut ita *pestis* sit, quod *funditus* tollit. Quomodo ante citata exempla ostendunt. Et Cic. l. 5. epist. Fam. Quædam *pestes* hominum lau-

de

de aliena dolentium, i. e. pestiferi ac nocentes. Sen. l. 1. Nat. Quæst. Non minores fuere *pestes* mortalium. Sic λοιμὸς & λοίμη ita ap. LXXII. interpr. invenitur. Ut 1. Sam. 1. λοίμη θυγάτηρ, i. e. λοιμώδης, pestilens filia: vel, secundum Hebræos, *impia*. Item 1. Sam. 10. υἱοὶ λοιμοὶ εἶπον, Filii pestilentes dixerunt, h. e. impii ac nequam In Hebr. est בְּלִיַּעַל *belijahal*, i. e. inutiles, noxii, qui nihil prosunt. Ex בְּלִי *beli*, non, sine, χωρὶς: & יָעַל in hiphil הוֹעִיל profuit. Item Ps. 1. ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν: *in cathedra pestilentium*, h. e. exitialium. Quamvis in Hebr. sit לֵצִים, *lezim*, i. e. illudentium, empæctarum, ludionum, & ita maxime impiorum. A pestis *pestilis*, Nonio: *pestilens* Cic. *pestilentus* Nævio. A pestilis *pestilitas* Lucr. l. 6. à pestilens *pestilentia*. Ob. Gifan. Ind. Lucr. Qui hac voce (pestis) pro morbo, quem veteres constanter *pestilentiam* vocant, utuntur, barbarissant. Hæc ille. Sed doctiss. viro reclamat Plin. Justin. etiam Ovid. Lucan. Stat. Sil. Ital. & alii.

Petasus, πέτασος: à πετάζω, πετάω vel πετάννυμι, quod est extendo. Ap. Plaut in prolog. Amph. Est pileus extensa sua latitudine solem defendens. Apulejus vocat *pileum umbraculum*. Ita & *Petasites* herba ab usu in [illegible], ob foliorum latitudinem, cognominata. Dioscorides l. 4. c. 103 φύλλον πετασῶδες dicit. *Petaso*, coxa porci, itidem à dilatione sic dicitur, a πετάζω. *Petalum*, πέταλον proprie folium latum: etiam à πετάω. At πετάω a פָּתַח, quod assonat.

Petauristæ, mechanici dicti sunt, quia in machina vel rota trajiciebant se desperata audacia, πετευρίζειν, in aere pendere, instar petauri. Videatur Turneb. l. 4. Adv. c. 8. & l. 29. c. 19 Mercu[illegible] l. 3. de arte gymn. cap. [illegible] Est autem πέτευρον, seu [illegible] tabella, parieti affixa, ad quam vespere gallinæ [illegible] recipiunt, ut pernoctent: quia mechanici illi ad rotam illam se saltu trajiciunt, propterea πετευρισταὶ dicti. Gloss. *Cernuli* πετευρισταί. Juvenal. Sat. 14. An magis oblectant animum jactata *petauro* Corpora. Martial. l. 10. Quam rota [illegible]

mi[illegible]

missio toties impacta *petauro*. Hesych. πέταυρα ἄγρα. Latinum hoc. Intellige *tigna*, trabes. Suid. πέταυρον πάγις, βάθρον, σανίς. οἷον πετεῦρον· παρὰ τὸ αὔειν ἐν αὐτῷ τὰ πετεινά. Dicitur πέταυρον, quia πεπᾶται ἐν αὔρᾳ, i. e. extensum est in aere: uti vult Græcor. lumen H. Steph. Aliis a πέτομαι aut πέταμαι & αὔρα: quia eo *subvolant* aves. Ratio ejusdem generis. Sed à πετάμενος, i.e. volans fit *petaminarius*: vel propius origini Græcæ, *petaminarius*. Utitur ea voce Jul. Firm. l. 8. c. 15. & Salvian. Massil. l. 6. de gubern. Dei. Describit Claudian.

Vel qui more avium *sese ejaculantur in auras.*

Et Manil. l. 5. Et viduata volant pennis. Joh. Alexand. Brassic. Apparet petaminarios (*inquit*) appellatos fuisse circulatores quosdam, nostra etiam ætate incognitos, qui sese volaturos esse promittent: quemadmodum funerepi per extentum funem incedunt Hæc ille. Anne vero & *petaminarii* fuerunt Icarus atque Dædalus, quorum alæ celebratissimæ? Unde Plauto *Dædalea remigia*, in Amph. Ita & quidam Venetiis non ita pridem è turre Marci alis sibi ingeniose applicitis se demisit & quidem corpore incolumi. Similes sunt *funerepi*, ut vocat Apul. *Funambuli*, ap. Terent. & *ephalmatores*, quod ita vocat Firmicus, quod saltu corpora jacularentur, ab ἔφαλμα: sicut petaminarii, à volatu. Petron. Afran. in eprigr. funambulus est *aerius viator*.

Petoritum, & Gallicum vehiculum esse, & nomen ejus dictum existimant à numero 4. rotarum. Alii Osce, quod ii quoque *Petora* vocent quatuor. Quidquid sit: ab Æolensibus traductum est His πέτορες est quatuor. Tarentine πέτορες. Communiter τέσσαρες. Post Jonice τέσσερες. Dorice τέτορες. Æolice πέσυρες & postmodum πέτορες. Inde *petoritum* & *petorritum*. Itaque non est à πέταμαι. Festus, Agell. l. 15. c. 30.

Petra, πέτρα. *Lampetra* à petris lambendis dicitur. Ausonio *mustela*, uti vult Massar. & Jos. Scal. Etiam à πέτρα (quoq sapit Hebr. בִּצֵּר munivit: בִּצֵּר LXXII. vertunt πέτραν Job. 22. 24.) oritur *Petrus*, πέτρος. Cæterum in Evang. Joh. c. 1. Simon *Petrus* vocatur *Cephas*, κηφᾶς.

De eo Isid. l. 7. orig. c. 9. Petrus *Cephas* dictus eo, quod in *capite* sit constitutus apostolor. Κεφαλή enim Græce caput dicitur, & ipsum nomen in Petro Syrum est. Verum Isidorus, ut etymon Græcum Anacleti. 3. Dionysii Areopag & Optati Milevitani exemplo retulit: ita etiam verum innuit. Nam כֵּיפָא, *Cephas*, Syris, est πέτρος, λίθος, lapis. Videatur Casaub. contra Baron. Ex. 13. sect. 14. & seq. Idem Petrus Matth. 16. dicitur etiam Simon *Bariona*, i.e. filius columbæ: ex Syro & Hebr. *Bar* Syris est filius: *Jona* Hebr. columba. Alii simpliciter, & quidem rectius accipiunt, quod Simon Petrus filius fuit Johannis, ex illa interrogatione: Simon *Jonæ* diligis me? Joh. 21. Et volunt scriptoris vitio depravatum, ut pro *Bar-joanna*, h. e. filius Joannis, *Bar-iona* exaratum sit. Etiam antiqua Syror. consuetudo literas *gutturales* è medio tollit: & *Jona* sic erit pro *Johana*: uti *Nas* pro *Nahas*, i. e. serpens. Hæc de Petro Rustici olim *petrones* dicebantur, ab asperitate petrarum: qui & *rupices* à *rupibus*: item *Varrones* à *varris*, qui stipites sunt non dolati, præduri & enodes. Certe Lucill. hunc versum satis asperum & moribus istorum congruentem fecit: *Varronum* ac *rupicum squarosa incondita rostra.*

Phædra, item *Phædria*, à φαιδρός, i. e. hilarus, excitatus. Græc. ab Heb. פָּרַט, hilaravit, delectatus est, uti quidem vult Joh. Avenarius.

Phago pro edace ap. Flv. Vopisc. Græc. φάγος, i. e. vorax. *Pultifagus* ap. Plaut in Most. a. 3. sc. 3. Ἀνθρωποφάγος, Scal. Ex. 261, est *hominivorus*. Lips. Cent. 2. ad Belgas epist. 26. *Homedo*. Παμφάγος, qui omnia vorat. Οἰσοφάγος, *œsophagus*, i. e. meatus à faucibus in ventriculum, per quem alimenta descendunt. Lactantio, *fistula cibaria*, Verbum est φάγω, φήγω ab Hebr. בַּג, cibus. *Fagus* inde, & φηγός, quia olim βαλανοφάγοι erant, h. e glandibus vescebantur. Virg. 1. Georg. Chaoniam pingui *glandem* mutavit arista. Claudian. de raptu Proserpinæ: Unde datæ populo fruges & *glande* relicta. Apul. l. 2. Cererem ait removisse ferinum pabulum vetustæ *glandis*

miti cibo commonstrato. Etiam *faba* quasi *faga*, Isid à φαγε. ducitur, quod homines primum hoc legumine usi sunt. Plin. l. 8. c. 12. Sequitur natura leguminum, inter quæ maximus honor *fabæ*. quippe ex qua tentatus sit etiam panis. Pane fabaceo (inquit Mercur. l. 2. c. 6.) hodie ap. varios populos magnam rusticorum partem vesci conspicimus. Tertull. de Anim. fabam vocat *onerosum & inflatum pabulum*. Etiam à φάγω fit *fames*, i. e. edendi appetitus. *Famulus* minister cibi seu *famis*, aut qui alitur. At *famul* Oscis servus est, inquiunt alii. Unde *famulus*. Malim vero Græc. ἀμφίπολος, quasi *fampulus*: à πωλέω. Ap. Hebr. עָמֵל *hamel* est qui laborat. Hoc vero certum, quod *familia* sit à famulo. Cic. pro A. Cecin. *Familiam* intelligimus, quæ constat ex servis plurib. quoniam unus homo *familia* non est. Sen. l. 6. epist. 7. Ne illud quidem videtis, quam omnem invidiam majores nostri dominis, omnem contumeliam servis detraxerint: dominum *patremfamiliæ*, servos *familiares* appellarunt. Confirmat id Plaut. Epid. a. 1. s. 1. & Amph. a. 1. s. 1. advenisse *familiarem* dicito.

Phalanx, φάλαγξ proprie videtur *fustis* teres & symmetrum lignum: à פֶּלֶךְ, fustis, scipio, colus. Plin. l. 7. c. 56. *prælium Afri fecere fustibus, quos vocant phalangas*. Suidas ait φάλαγγα quibusdam esse τὸ στρογγύλον καὶ σύμμετρον. Scal. c. 10. l. 1. poet. φαλὸς palum significat. Unde Latini *phalanges*, ligna teretia, quæ subducendis navib. deducendisque subdebantur. Jos. Scal. *planeæ* dicebantur tabulæ planæ: ob quam causam *Planci* appellantur, qui supra modum pedib. plani sunt. Plancus, πλατύπους: a phalanx, Græco. Idem in Conject. *Plaustrum*: à palando, quod extendere significat, quasi *palaustrum*: ut plancæ, quæ prius *palancæ*. *Palancæ* seu *palangæ* sunt, quas Græci φάλαγγας vocant, quib. subducuntur naves. Hæc ille. Postea vox *phalanx* ratione tropica alio transit: & inprimis notat legionem, vel *cuneum militarem*, ut vult Beroald. vel *peditum stabile agmen*, ut vocat Curt. Legatur Turneb. l. 9. c. 7. Veget. l. 2. de re milit c. 2. Polyb. l. 18. Sed redeo ad *palus*. Cicer. in orat. Verba

sæpe contrahuntur, non usus causa, sed aurium. Q. modo autem vester *axilla*, *ala* factus est, nisi fuga lit. vastioris: quam literam etiam è *maxillis*, è *taxillis*, & *xillo* & *paxillo* consuetudo elegans Latini sermonis e... lit? Scal. c. 31. L. L. Non ab *ala axilla*: sed ab *axilla* ... extrita, ut ait Cic. elementi vastitare. Sic enim cen... M. Tull. *Veho*, *vexi*, *vexum*, *vexulum*, *vexillum*, & ... *συγκοπὴν*, *velum*. *Ago*, *axo*, *axa*, *axula*, *axilla*, *ala*. M... *maxo*, *maxa*, *maxula*, *maxilla*, *mala*. Unde *μασσάω*, *Pango*, *paxo*, *paxus*, *paxillus*, *palus*. Ut non parum ... rent, qui ab *ala*, putant *Axillam* deminutum duci. ... autem & alia, sic sunt dicta, ut *faxo*, *graxo*. Idem ... SS. transeunt in X, nostrum *μασσάω maxilla*. Nam ... per syncopen curtatum fuit. Hæc *Cic.* & Scal. Quoniam purpuræ liceat etiam nostrum assuere pannum. Ante o... mnia plusculum causæ aliquis requirat, qvur eo mo... ista prædicentur contracta: *vexillum*, *velum*: *axilla*... Nam aures ferre posse, usus testatur quotidianus. Et ... *vexillum* pro *velo*: *paxillus* pro *palo*: *maxilla* pro *ma*... & contra ponitur? Sed enim nominetur è Latio unum *πρωτότυπον*, cum LL. in penultimo, quod non sit dimi... nutum. Immo ista est illorum quasi nota. Ut *Catus*, *catulus*, *tatellus*: *Mactum*, *mactulum*, *mactellum*, & *mac*... *lum* hodie: *Castrum*, *castulum*, *castrellum*, & *castellum*: *Paucum*, *pauculum*, *paucillum* & *pauxillum*. Ita etiam *ve*... *xum*, *vexulum*, *vexillum*. Festus: *Vexillum* deminutivum à *velo*. Isid. l. 18. c. 3. *Vexillum* tractum nomen habet à *veli* deminutione, quasi *velillum*. Atqui *Velum* & *velari* ab Hebr. כפליא, פליא velatus aut tectus fuit. *Axa*, *axula*, *axilla*: quanquam *axa* & axula non ita trita. *Axilla* vero aut *axula* (Græc. *μασχάλη*) ab Hebr. אציל *azil*, quod idem. *Ala* ab avis, quasi *avila*: uti ante diximus. *Maxa*, *maxula*, *maxilla*. *Maxa*, à *maxo*, *masso*. *μασσάομαι* & *μαστάομαι*. Ut à *μάσαξ*. *μασάζω*, *mastico*: verbum nuperum ac novitium. *Μαστάομαι* ab Hebr. ... *Paxus*, *paxulus*, *paxillus*. *Palus* autem ab Hebr. ביל *i. e.* palus, ramus ex arbore. Neque Græc. *φαλλός* alienum

lu. A palus est *depalare*, quo sæpe utitur Tertull. Cui etiam l. 5. adv. Marcion. Paulus apostolus dicitur, *depalator divinæ disciplinæ*. A palus non est *pessulus*: sed à πάσσαλος, i. e. clavus ligneus, à πήσσω. Pessulus itaque non est Deminutum. *Fores oppessulatæ*, in Petronii Satyr. A פוּן, vero fit Latin. *fulcio*, i. e. palis sustento: ut domus solet. *Fulcrum* non est proprie, quo lectus sustinetur: sed multo γενικώτερον, i. e. quo aliquid erigitur aut sustinetur. A *fultum*, *fulcrum*: ut ab involutum involucrum: à lavatum lavacrum. Item à *fultum fulmentum*, ut à motum momentum, ut à fotum fomentum.

Phantasia, φαντασία, proprie est actio φαντάζοντος. Quinctil. l.6.c.3. Quas φαντασίας Græci vocant, nos sane *visiones* appellemus. Ammian. l. 4. *Visa* nocturna, quas *phantasias* nos appellamus. Gloss. φαντάζομαι, *imaginor*. φαντασία *vana visio*, *imago*. Φαντασματα *larvæ*, *visio vana*. Scal. depiant. *Phantasmata*, quæ si per vos licet, Latine dicemus, *imaginacula*. A φαίνω, φάος. Hebr. יפע in Hiphil הוֹפִיעַ, i e. fulsit. Plutarch. in placitis Philosophor. de sententia Chrysippi φαντασίαν, φανταστὸν, φανταστικὸν, φάντασμα ita distinguit. Φαντασία est affectio in animo, quæ & sese efficiens ipsam ostendit. Ciceroni *visum* est. Φανταστὸν, i. quod ciet phantasiam. Qualia sunt omnia, quæ animo per sensus se offerunt. Φανταστικὸν inanis quædam species distrahens animum. Φάντασμα, ad quod animus attrahitur specie illa inani, & hujus motu, cum videre sibi aliquis videtur id, quod reipsa nihil est. Ut Euripideus Orestes. Itaque illum soror quiescere jubet: ὁρᾷς γὰρ οὐδὲν, ὧν δοκεῖς σάφ' εἰδέναι: nihil vides eorum, nosse quæ putas.

Pharao, פַּרְעֹה, *Parho*, i.e. homo multis privilegiis & immunitatibus gaudens, exemtus jure communi: ex quo est nobis usitatum *Baro*, etiam Germanor. assensu. Radix est פָּרַע, i. e. abjecit, deseruit, abstraxit se à re aliqua, liberum reddidit. Inde aliquis non inepte quoque derivet Germ. **Frei**. Literæ enim tanquam materia, & significatio, tanquam forma assentit. De *barone* prolixe disserit Martin. in Lex. Qui vult, trutinet omnia.

Pharetra, φαρέτρα. Hadr. Jun. facit à φάρος τῶν τραυμάτων: quia sit *tegmen* aut operculum *vulnerum*: intellige sagittas, quæ vulnera faciunt. Suid. φαρέτρα βελοθήκη, εἰρηκέναι φάρος τῶν τετρωσκόντων, ὅ τ' ἐστι περιβόλαιον, ἢ ἀπὸ τοῦ φέρειν. Ita etiam Eustath. à φέρω & τρώω quia τὰ τρῶσαι δυνάμενα, fert pharetra, h. e. sagittas. Hinc Statio *sagittifera pharetra*. Græcis βελοθήκη, ὀϊστοθήκη, ὀϊστοδόχος: sagittarum theca. Etymon vero utrumque ejusdem rationis est.

Pharmacon, vox media: Agell l. 12. c. si in salutem, quasi φέρον ἄκος: si in exitium, quasi φέρον ἄχος: ex quo fluit etiam *achates*, gemma, quæ mœrorem & curas abigit. Verbum φαρμάσσειν est mederi, ungere. Hesych. φαρμάσσειν exponit θεραπεύειν, φαρμακεύειν βάπτειν, σμῆν, ἀλείφειν. Distinctionis causa scribi poterat, *Pharmacon* & *pharmachon*.

Phaselus, Strab. φάσηλος: ab urbe Dorum, quæ φάσηλις est dicta: ut quidam suspicantur. Scribunt etiam *faselus*, ut fama pro *phama*, Est verò navis velocissima vel ex illo Catulli lepidissimo epigram. *Phaselus ille, quem videtis hospites, Ait fuisse navium celerrimus*. Ait, i. e. dicitur, quomodo & alia id genus verba ab antiquis dupliciter usurpata sunt. Appianus ita describit phaselum de Octavia loquutus: ἐδωρήσατο καὶ Ὀκταουΐα τὸν ἀδελφὸν αἰτήσασα παρ' Ἀντωνίου δέκα φασήλοις τριηρητικοῖς ἐπιμίκτοις ἔκ τε φορτίδων νεῶν καὶ μακρῶν: *Et munerata est Octavia fratrem decem phaselis admistis ex forma onerariarum navium & longarum.* Ac Plutarchus de eadem prorsus scribens, vocat *myoparones*, quos Appianus phaselos: ut ita *myoparo* & *phaselus* eandē videantur formam habuisse.

Philomela, quia avis φιλοῦσα τὸ μέλος. Eadem causa dicitur *aedon*, ἀηδὼν: ab ἀείδω. Ut & *Luscinia*, quasi *lucinia*, quod perpetuo cantet & luce & tenebris. A potiori, i. e. à *Luce*, fit agnominatio. Olim & *luscus* pro lucus dixere, uti *dusmus* pro dumus: unde & *Luscus* Anniorum cognomen; *Luscinus* Fabriciorum. Atque ita etiam *Luscinia* dicta. A *luce* tamen. Luculente Plin. Primum tanta vox tam parvo in corpusculo, tam pertinax spiritus. Deinde in una perfecta Musicæ scientia modu-

modulatus editur sonus. Et nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur, revocatur, infuscatur ex inopinato. Breviterque omnia tam parvulis in faucibus, quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars hominum excogitavit. l. 10. c. 29. Philomelam dicit Pausanias φιλομήλαν. Quia vero à μέλος, ut dictum, quare penultima in *Philomela* extenditur? Imitatu Græcor. fit, quib. E ante A liquidam interdum etiam producitur. Sic Homer. ipse aliquando fecit. Ut:

---- Μέλος ἀείσας longo. Etiam Pers.

Cantare credas Pegaseium melos.

Scazon enim est. Angelus Politian. Jocundus Veronensis & alii substituunt *nectar*. Sed illud in vano, aut levi habeamus. Quid enim *cantare nectar?* Satis impropric. Ap. Virg. 2. Georg.

Nunc te Bacche canam.

Est idem, quod describam, aut de te & tuo dono canam. Qualis ἐξήγησις non quadrat ad illud Persianum. Melius igitur *melos. Cantare Pegaseium melos*, i. e. ita dulce, aut eruditum, quale sonant. Pegasides. Et quid ultra laboremus? Homerus Græcor. princeps omnium præivit: & prisca chirographa ubique τὸ *Melos* habent: quod illis alteris negatum, qui τὸ *nectar* malunt.

Philyra φιλύρα. Tertull. de pal. *In festis pristinæ modum, quam philyra tenui vinxerat, texuisse.* Alias etiam est, tilia, quæ nomen dedit urbi Lipsiæ. *Lipa* & *lippa* est tilia Polonis, Bohemis, Dalmatis & aliis. Inde *Lipsia* quoque *Tilietum* eruditis. Nec mirum, lingua Exotica nomen esse inditum. Talia sunt pleraque in nostris oris, facta à populis, etiam nunc accolis: olim incolis, qui secesserunt, nomina mauserunt. A Lipsia, est *Lipsiensis*, *Lipsiacus*, analogice. Non Lipsensis, quia Lipsa hodie non dicitur.

Phoca, φώκη. Plin. l. 9. hist Nat. c. 7. *Vituli marini*, quos vocant *phocas* spirant ac dormiunt in terra. Scal in Arist. hist. de Animal. l. 2. c. 16. φώκη, *vitulus marinus* non solum habet inde nomen, quod *in somno mugitum* adat,

ut ait Plin. l. 9. c. 13. Sed quod facie tota persimilis sit. Pilo quoque facies eadem sed sublustrior est & dilutior color. *Hæc ille.* Ergo Græcum φώκη, à φῶ, id est, φωνῶ derivabitur.

Phrasis, φράσις, φράζω ab Hebr. פָּרַשׁ i. e. perspicue exposuit, declaravit, aut explicuit. Ab eo fit etiam *Pharisæus*, φαρισαῖος, h. e. φραστὴς aut interpres divinæ legis Matth. 23. ἐπὶ τῆς μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν. Ubi notetur, quod Christus dicit, ἐκάθισαν, *sederunt*: ut innuat, eorum potestatem jam tum defecisse, procurante scilicet Herode. Unde etiam manifesto ad Pilatum Johan. 18. *Nobis*, inquiunt, *non licet interficere quenquam.* Ita legitur in lib. *Sanhedrin* Hierosolymitano, quod Judæi, cum Sanhedrin migrasset de consistorio Gazith, sub Herode, complorantes gemuerint: *Væh nobis, quia recessit sceptrum de Juda, & nondum venit filius David.* Neque nihil dicunt, qui ducunt à פָּרַץ, i. e. rupit, disrupit. Quamvis ultima litera repugnet. Nam Pharisæus per ש scribitur, פרושי. Ergo rectius à פָּרַס, divisit. Nam ס quandoque in ש abit, notante Buxtorf. Unde פֹּרֵשׁ est partiens, μεριστής. Sive potius referatur ad עָפַרשׂ, pandit, explicavit, divisit. Legatur Joh. Drus. de vocib. N. T. c. 21. & observ. l. 1. c. 2. Scalig. l. 6. de emendat. Temp. Schindl. in Lex. Fuerunt homines religiosi & ab aliis *separati* aut disjuncti. *Epiphan.* lib. 1. cap. 16. Dicebantur *Pharisæi* eo, quod *separati* essent ab aliis propter spontaneam superfluam religionem apud ipsos receptam. *Phares* enim Hebraico lingua separationem significat. Hesychius: φαρισαῖος, ἀφωρισμένος, μεμερισμένος, καθαρός. Suidas: φαρισαῖοι, οἱ ἑρμηνευόμενοι ἀφωρισμένοι, παρὰ τὸ μερίζειν καὶ ἀφορίζειν ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων ἁπάντων εἴς τε τὸ καθαρώτατον τοῦ βίου, καὶ ἀκριβέστατον, καὶ εἰς τὰ τοῦ νόμου ἐντάλματα. φαρὲς γὰρ κατὰ τὴν ἑβραΐδα γλῶτταν ἀφορισμὸς ἑρμηνεύεται ἢ διαιρετή.

Phrygia, regio minoris Asiæ. Strabo l. 13. cui Βρίγες, Βρέγες, καὶ Φρύγες sunt iidem. Nonius c. 1. *phrygia* vestis picta est, ejus artifices *phrygiones* appellantur. *Phrygium* modum

modus in musicis: Luciano ἔνθεος: Apul. *religiosus*. Habet is severam quandam indignantis insultationem. Videatur Scal. l. 1. poet. c. 19. *Phryx*, Φρύξ. Sumitur pro tardo, incauto. Tritæ sunt parœmiæ: *Phryx* non nisi plagis, emendatur: Sero sapiunt *Phryges*. Nec dissonat quorundam originatio. Phrygia, i. e. asinus quiescens seu ignavus. A פְּרָא, i. e. onager, asinus: & רָגַע, i. e rigidus fuit. *VVajer. comment. in Mithrid.* Geographi inter gentes barbaros *Phryges* numerant; quos à *Phrygio* Macedoniæ opido, dictos crediderunt, sive *Brygio*, ut nominari solet gentili Macedonum lingua. Sunt enim autores, ait Plinius, qui transisse dicunt ex Europa Mysos, Phrygios, & Thynos. Unde mox terris data nomina Mysiæ, Phrygiæ, Bithyniæ. Atque hinc veteres eos *Bruges* appellasse censet Cic. in orat. Inque Polyhymnia prodidit Herodot. βρύγας, dictos prius, quam transmigrassent in Asiam. Strabo habet βρίγες & βρίγους. Et sic Thraces olim appellatos scribit, postquam in Asiam transierunt *Phryges*. *Brigantes* eosdem nominari ab Herodoto, tradidit Stephanus: quod nomen alludit ad βρύγες.

Phylacterium, φυλακτήριον, In Gloss. φυλακτήριον exponitur *Servatorium*. Hesych. ἄρεια φυλακτήρια: quia ἀρεῖν est φυλάττειν. Etiam φυλακτὴρ est custos. In Plauto aulul. act. 3. sc. 5. *phylacista*, qui custodit: Turneb. l. 24. c. 23. Ergo φυλακτήριον erit instrumentum *custodiendi* & servandi. Recta φυλακτήριον à φυλακτήρ fluit: & hoc à φυλάσσω. Proprie est φυλακὴ conservatio, tutela Ita enim autores utuntur & docet origo. Hinc invenies etiam pro vigilia, aut excubatione nocturna. In sacris, ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ. Item, ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ. Poll. l. 1. καὶ περὶ πρώτης φυλακῆς καὶ δευτέρας καὶ τρίτης. Aliqui putant, φυλακὴν esse ἰδίως carcerem. Sed putant tantum, non etiam probant. Si enim ita esset: φυλάσσειν esset in carcerem compingere: φύλαξ præfectus carceri, aut hujus custos. Quod quam incommodum sit, facile intelligitur. At interdum sumitur pro *carcere*: non negamus. Scilicet ut *custodia* apud Latinos. Nam etiam malefici servantur aut custodiuntur, ut luant pœnas justitiæ debitas.

Ita & מִשְׁמָר, Hebr. proprie est custodia: dein carcer. *Custodia* vero, ut & *custos*, ab οἰκιστής, quasi domo præfectus. Aut à *cum* & *sto*: qui adstat & diligenter suæ fidei commissa tuetur.

Pigritia, est metus insequentis laboris, ait Tull. 4. Tusc. Affectus φυγοπόνου, plerumque ex mollitie: Unde Polyb. φυγοπονίαν & μαλακίαν jungit. Estque *piget* me laboris proprie idem, quod piger, segnis, vel tardus sum ad laborem. Quod Festus quoque agnovit: *Pigere* (inquit) *interdum est tardari*. Tropice postea piget est dolet, molestè accidit. Origo est plane Heb. פִּגֵּר, *pigger*, i. e. piguit, piger fuit, torpuit, lassus fuit.

Pileus, πῖλος, πιλίον, *pileolus*, item *pileum*. Pers. Sat. 5. Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant. Illa enim tegumenta è *pilis* aut floccis confiunt. *Pilus* vero (unde *capillus*) à πῖλος, propter densitatem sic dicitur. A pilus *pluma*, quasi *piluma*: ut notat etiam Isid. l. 12. c. 7. Pluma enim *pilis* quasi quibusdam constat: & quod *pilus* in quadrupedibus: id est *pluma* in avibus. Gloss. Philox. *Pluma*, πτίλον, πολέμεμη. Nam sequiores Græci πολέμεμον, πολέμεμον & πολέμεμιν vocant plumam. A pilus est *alipilus*. Sen. epist. 56. *alipilum cogita*, h. e. alarum pilos vellentem. Gloss. *alipilarius*, δρωπακιστής, qui dropace, i. e. unguento è pice aut volsellis pilos alarum evellit. Aliis *pilus* à φύλλον, quia sit instar folii. Sed a πῖλος rectius: quippe apparet ceu filum in cute, satis *densum* & *pilatum*. Interim non nego, quod *pili* sint in corpore animalis: quod *folia* in arbore; etiam hinc comæ dicta. Empedocles:

> Ταὐτὰ τρίχες καὶ φύλλα καὶ οἰωνῶν πτερὰ πυκνὰ,
> Καὶ λεπίδες γίγνονται ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσι.

Ut à fumus fumosus, à ficus ficosus: ita à pilus *pilosus*, h. e. ubi magna pilorum copia. Etiam πῖλος designat *pilam*, ap. Suid. Aut *pila* erit à pilis: ut ita *pila* sit proprie σφαῖρα τριχίνη, fartus globus, quo luditur. Ratio tamen eadem: sive à *pilis* sive à πίλῳ, i. e. lana coacta, nomen intuetur. *Pililudius* in Gloss. Isid. & vet. vocabulario: quam vocem etiam Scalig. in l. 5. Manilii admittit.

Etiam

Etiam *pilum*, i. e. telum Romanum, à πῖλος: de quo fuse agit Lips. l. 3 de mil. Rom. dial. 4. *Pilentum*, vehiculi genus: quia sit probe compactum. Tamen Virg. 8. Æn. *pilenta mollia* dicit. An quod ex πίλοις fierent, ut mollius in eis sederetur? Est enim πῖλος lana coacta. A *pilum pilani*, πιλοφόροι, pilis pugnantes. *Pileta*, πιλητης. *Primipilus*, πρώτου πίλου ἄρχων. Est autem prima longa tam Græcorum, quam Latinorum autoritate. Lucan. lib. 1. Summi tum munera *pili*. Verbum est *pilo*, πιλέω, πιλόω, ῶ, i. e. coarcto, condenso. עַמֻּד, est columna, pila, clivus. *Pilatum* agmen, i. e. pressum, ac densum. *Compilo*; συμπιλῶ; i. e. cogo, constipo, comprimo. Horat.

Ne te *compilent* servi.

Oppilo, i. e. offirmo objectis pilis. Ut autem *compilo* media longa: ita *compilo*, media brevi, à pilus, θρὶξ, pilos colligo, conjungo, & dein tropice de aliis. *Pilare*, i. e. pivestire, pilos emittere, τριχοῦν: sicut *plumare*, ap. Afran. Næv. Nonium. *Depilo*, i. e, pilos detraho, media brevi: ut *depilis*. Martial.

Cum depilatos Chreste coleos portes.

Μαδὸς, ψιλὸς, i. e. depilis, levis: ab Hebr. מָרַט, depilavit. Ut igitur *compilo* duplicem habet significationem: ita etiam *expilo*, i. e. diripio, respectu geminæ originationis, à πῖλος & à *pilus*. Cic. in parad. ærarium *expilas*, i. e. ut nullus quasi pilus supersit. Consentit Asconius Pædianus. *Expilatores* sunt fures atrociores, qui ne pilum quidem relinquunt in corpore spoliatorum. Ut hæc verba, *compilo*, *expilo*, formantur à pilis, i. e. crinibus. Κατ' ἀναλογίαν, sicut *depilo*, i. e. pilos evello, ap. Festum: nec usus scriptorum veterum repugnat. Quin etiam in multis exemplis metaphora concinnior, si duci potius dicatur à pilis, quam pilum. Ut Plautus: *Compilat*, quidquid domi est. Horatius 1. Sat. 1. Compilat scrinia. Cicero: Expilare fanum. Itaque merito utrumque sanum & Latinum esse profiteamur: compilo & cómpilo: expilo & éxpilo. Legatur etiam Turn l. 3 cap. 10.

Pinax,

Pinax, πίναξ, i. e. tabula : πινάκιον, πινακίσκος, sunt diminuta. Syrus inde suum transtulit פִּנְקִיתָא, penkita. *Pinacotheca*, ap. Varr. l. 1. de re rust. c. 2. Plin. l. 35 c. Petron. Arbitr. in Satyr. Eustath derivat à πίνω : ut ita πίναξ primo ac proprie sit tabula, in qua edebant ac bibebant.

Pinguis formatur à Jos. Scalig. è παχύς. Sed propius dari poterit etymon. *Pingue* i.e. quod πῖον τὰ γυῖα, quod in obesis membris. Γυῖα intelligo μέλη. Ita sane & πιμελὴς pingue dicitur πῖον τὰ μέλη. Etiam *pinguis* dicitur πίω γυῖος : ut ita humor quidam aerius innuatur, sed cum soliditate terrea. Ita *pinguis terra*, est fructuosa, γῆ πίων אֲדָמָה שְׁמֵנָה Neh. 9. 25. Qui accuratius loqui solent Græcas dictiones πῖον, λιπαρὸν, στέαρ distinguunt. Est το πῖον, in quo plus solidi, quam humidi : ut in suibus & piscibus πῖον, πίων, à πίω pro πίνω : propter liquiditatem. At λιπαρὸν, in quo dominatur humidum, ut in oleo. Λιπαρὸν à λίπος : quod ex λείβω, ut humor ita fluidus innuatur. Denique στέαρ, solidum prorsus, quod à frigore velut consistit. Nam στέαρ & στῆρ, dicitur à στέω : scil. à soliditate & duritie : qualis in sebo cernitur. Arist. 4. meteor. c. ἡ δ' πίονος θυμίασις λιγνὺς, ἡ δ' λιπαρᾶ κνῖσα, i. e. Pinguis autem exhalatio, fuligo : unctuosi autem nidor.

Pinna, πίννα. Originis videtur Hebr. esse Etenim פִּנָּה, *pinnah*, est angulus & extremitas : κατὰ μεταφορὰν de angularibus ac primoribus populi usurpatur : uti quidem Chaldæus explicat. Jud. 20. 2. ita Hebraicè sonat : *anguli totius populi*. Aliis *pinna* dicitur à penna : quæ olim *pesna*, notante Festo, dicebatur. Vide *perpes* : atque inibi originem. Et quidem vox utraque (*penna* & *pinna*) uti literis convenit : ita etiam ferme significatu. Utraque avibus tribuitur : utraque Græcis redditur πτερὸν & πτέρυξ. Dehinc *pinna* etiam ad pisces, ad galeas & similia transfertur : ac notat acutum & , quod ad modum & similitudinem *pinnæ* in avibus, aliqua accedit. Matth. 4. 5. Lucæ 4. 9. πτερύγιον in templo, interpretantur *pinnam*. Syrus ponit similiter כַּנְפָּא, i. e. *alam*. Apud Varr. l. 4.

L. 1.

l. L. *pinnæ murorum* sunt, quæ Virg. *minæ*: Græcis ἐπάλξεις. Ruffinus ideo apud Josephum ἐπάλξεις jam *minas*, jam *pinnas* vertit. Etiam in Gloss. Isid. *pennum* est bis acutum: sed tropice. Et videtur respexisse τὸ *bipenne*. Proprie vero *bipenne* est δίπτερον: *pennis* duabus præditum, apud Plin. l. 11. cap. 28. Inde *bipennis securis* apud Varron. in Parmen. quæ ab utraque parte habet aciem, modo *pennæ* Gloss. *bipennis*, δίστομος ἀξίνη.

Pinus, à πίτυς: T in N mutato. A πίσσα: quia *pice* & resina ejus generis arbores abundant, Catull. *sudanti cortice pinum* appellat. Quare pinus Neptuno & Baccho sacra antiquitus fuerit habita, explicat Plutarch. 5. Sympos. quæst. 3. A πίσσα non inique flectitur *Bitumen*: Π transeunte in B. quomodo πύξος genuit Latin. *Buxus*. Quippe similitudo inter *bitumen* & *picem*, πίσσαν, ea intercedit: qua vox ab uno ad aliud traduci facile potuerit. Ovid. 9. Met. *Tenax gravida manat tellure bitumen*. Renod. de Mater. Med. l. 2. sect. 1. c. 8. *Bitumen est veluti terræ pinguitudo aquis supernatans*. Legatur Plin. l. 8. c. 105. 106. Matthiol. in Dioscor. l. 1. c. 83.

Piso, pinso, πτίσσω, πτίσω. Ἄπτιστος, non *pistus*. Ut à sutum sutrina: ita à pistum *pistrina* & *pistrinum*. Inde etiam *pistillum*, h. e. quo aliquid in mortario contunditur & ita pinsitur: à *pistu*: Glossar. *pistor* ἀρτοκόπος: proprie enim *pistor*, qui frumenta κόπτει, πτίσσει, τρίβει, ut farinam faciat in panificium. Scalig. in Fest. *piso* veteres dicebant, non *pinso*. Unde *pisare*, calcare. Hinc *pistores* nominati, qui in pistrino ante inventum molarum usum farinam in *pila*, id est, vase concavo pinserent & contunderent. A temporibus ultimis Reipub. & deinceps *pistores*, ut vulgo notum, οἱ ἀρτοποιοί vocabantur. Et Plautus fuit *pistor*. cum trusatiles molas versando operam locasset. Quia vero pistura illa & labor grana conterendi omnium gravissimus erat: factum, ut *pistrinum* locus plenus fatigationis & negotii operosi, viresque conficientis diceretur. *Pisum* πίσον (quod & πίσος dicitur, secundum Eustath.) est istius originis: à πτίσσειν. Quia

con-

contundi solebat. Sane veteribus solenne fuit frangere legumina, quod ἐρείκειν: unde ἐρεγμὸς faba vel aliud legumen fressum, i. e. mola leviter fractum. Πίσινον ἔτνος: pulmentum è pisis, apud Athen. & Aristoph. *Ptissana* & *ptisana*, πτισσάνη & πτισάνη: hordeum tusum, fractum, cortice exsutum & mundatum, à πτίσσειν.

Piper, πέπερι vel πίπερι: Græci formant à πέπτω, quod calore suo juvet concoctionem. Aut potius vox peregrina videtur, ap Athen. l.2. Forte Indica. Inde enim olim primo allatum fuit piper. *Piperatum*, quod è pipere; ap. Columell. ut piperatum libum, jusculum, & similia. Porro hic legatur Clusius hist. Arom. l. 1. c 22. Ludov. Roman. l. 15. c. 14. & l. 6. c. 19.

Pipus, πίπος, πιππίζειν: cui & Germanica & alia assonant, &, quod maximum, Hebræor. צִפְצֵף, i. e. pipitavit. Item יִבֵּב, i. e. pipiit, exclamavit. Dicitur & *pipum*, unde deminutum, *Pipulum*, i. e. plorantis vagitus, exilior vox, item convicium, declinatum à pipatu pullorum. Varro l. 6. ad quod Jos. Scal. ἀπεριχαυχύειν dixit Aristoph. Equitibus. Fictum & ipsum à cantu Gallorum, ut & illud à pipatu pullorum. *Pipare*, Osci dicebant Festo teste, pro eo, quod est ejulabunde conqueri. Hinc *pipatio* clamor plorantis: quo siggnificatu Tertull. usurpat lib de Monogamia c. 10. Ab eo cocus iste ap Plaut. *pipulo* differre dixit, pro quo erat in XII. tab. *obvagulari*. Idem Scal. in Catul. ut à ventulo ventilare: ita à *pipulo pipilare*. Quid sit *pipulus*, explicat Varro apud Plautum Aulul. act. 3. sc. 2.

Dein cocenti *vasa cuncta dejectat*,
Nequamve scitamenta pipulo *poscit.*

Quare hoc verbo docti offendantur, causam adhuc comminisci non potui. *Muretus* vero inquit: Hoc verbi neque usquam legitur, & si legitur, tamen analogia videtur exigere, ut scribendum *pipillo*, ut focillo, titillo, cantillo. Arancius ergo legit, *pipulabat*. Sed neutrum mihi probatur, censeoque legendum cum Manutio *pippiebat*, ut sit *pippio*. Hæc ille. Illud ergo Catull. Epig. 3. est ἀδιαφορία τῆς ἐπιγραφῆς: ut hic *pippio*: ille *pipio*: iste *pipo*: alter *pipito*:

pito: alius *pipilo*: nonnullus *pipillo*; quidem denique *pipulo* malit. Opus hic censura. Et quidem verbum hoc πεποιημένον, seu factitium esse à sonitu, quis non audit? Athen. l. 9. νεοσσῶν ὀρνίθων, οὓς πίππους καλοῦσι. Hesych. πιππίζων· κατὰ μίμησιν ἡ λέξις πεποίηται τῆς τῶν ὀρνέων φωνῆς. Itaque ei exprimendo quod istorum optime sufficit, optimum habebitur. *Pipare* vetustum est, nec pullis exilium vocum usque quaque conveniet, præter literas primas: ut passeribus. Melius igitur alii *pipito*, geminato *I*, aut *pipilo*: & κατ' ἀντίστοιχον *pipulo* sicut & *pipulum*. Rectius tamen *pipilum*: quoniam I cumprimis exilitati sonitus inservit, vel aurium judicio. Et illi rectissime, qui *pipio*, *pipire* commenti sunt, unde *pipiones*, πιπίζοντες: vel *pippio*, *pippire*. Illud tamen videtur melius, propter sc sonum. Sane gallina *pipit*, si dicas: explicite audis, illam vocem quasi emitti à pullo. *Pipilat* aut *pipitat* propter extremas literas, non tam exprimit, quam *pipit*. Colum. l. 8. c. 5. *pulli pipiunt*. Ap. Græc. est πιππίζειν. Quanquam πίππον iidem dicunt: & inde πιπίζειν: postea πιππίζειν fecere, ut sit discrimen à πιπίζειν, quod à πίνω.

Piscis, ἰχθύς. Latinum Isid. facit à *pascendo* l. 12. c. 6. Græcum Eustathius format ex ἰκέσθαι & θύειν, ὅ ἐστιν ὁρμᾷν, πολυκίνητον γὰρ ζῶον ὁ ἰχθύς. Quæ etyma si tolerantur: quare non potius Latin. *piscis* à פָּשָׂה, quod est expandit, diffudit se, faciamus? Aut à פּוּשׁ, quod est abundare, augere, multiplicari: פשׁ Hab. 1. 8. וּפָשׁוּ, i. e. *ampliabunt* Targum ibi יִרְבּוּן, i. e. *multiplicabantur*. Mal. 4. 2. וּפִשְׁתֶּם *& luxurietis*, ut vertit Avenarius: *Et augescetis*, ut vertit Arias Montanus. LXXII. καὶ σκιρτήσετε. Ratio etymi satis commoda. Est enim mira luxurie ac fœcunditate piscis: ut innumerabilem ferre copiam ovorum unus exhibeat. Inde recte etiam eo alludit etymon. Et ita Hebræum דָּגָה augeri, multiplicari, fœcundari more piscium, Hebræi derivant à דָּג i. e. piscis: quod monet etiam Buxtorf. Gen. 48. 16. וְיִדְגּוּ לָרֹב. *Et fiant ut pisces in multitudine*: i. e. multiplicentur ut pisces.

pisces. Ibi Targum: כְּנוּנָא יַמָּא יִסְגּוּן, i. e. ut pisces maris multiplicentur.

Pitho, πειθώ à πείθω, quod à פָּתָה, suasit, persuasit. Ennio dicitur *Suada*: Horat. 1. epist. *Suadela*, & poetice *mella*. Cic. lepor: Quinctil. *persuadendi dea & suadela*. Nec infrequens ap. Latin. Græc. *Pitho*, *Pithus*. A πείθω est πίστις: nec aliunde Lat. *Fides*: mutata prima Dicimus πειθανὸς & πιθανός. Atque ita ratio quantitatis redditur in *fides*, *fidelis*, *fidus*, *fido*. In Gloss. *infidia*, ἀπιστία: ut perfidia formatur. Cic. illud notum è 1. de offic. *Credamus, quia fiat, quod dictum est, appellatam fidem.* Nempe *fides* quasi *fies*. Id quod non dubitavit sequi B. August. epist. 19. Sed *fides* pro chordis aut organo musico fidibus instructo ab ᾄδω, cano, sono. *Fiducia* à fidum, formatur ut inscitia, pigritia & similia nomina. Inter alia & notat pignus, quo efficitur, ut *fides* habeatur. Ambros. in lib. de Tobia c. 12. multorum hoc capitum immane prodigium, numerosam exactionem efficit, syngrapham nuncupat, chirographum nominat, hypothecas flagitat, pignus usurpat, *fiducias* vocat, obligationem asserit, usuras prædicat, centesimas laudat. Glossar. *Fiducia*, πεποίθησις, ὑποθήκη, ἐνέχυρον. - *Fiduciat*, ὑποτίθεται. - *Fiduciatus*, ὑποτεθειμένος.

Pituita. Scalig. l. 7. poet. cap. 1. s. p. Catullus *pituitæ* primam produxit. *Mucusque & mala pituita nasi*: nec corripuit Horat.

Nisi cum pituita molesta est:

Sed trisyllabum posuit ita, ut medium elementum Æolicum fiat digamma: quod & elicitur ex Ælii Stolonis judicio: qui à *petendo vitam* duci ratus est. Quinctil. lib. 1. Quamvis autem *pituita* aliis formetur à πτύω: quia sit lentus humor, ad instar *picis*: tamen Ælium sublevat Plato in Timæo: φλέγμα δ' ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν πηγὴ πάντων νοσημάτων ὅσα γίγνεται κατάρροικα. διὰ δὲ τοὺς τόπους, εἰς οὓς ῥεῖ, παντοδαποὺς ὄντας παντοῖα νοσήματα εἴληφεν. Et quia *pituita* vitæ quasi hostis & plurimorum morborum causa est: sane à *petendo vitam* merito dicitur. *Peto* est πέθω, ποθῶ, ποθέω, cupio, expeto, vel αἰτέω, præmisso P. Prius autem magis acce-

irreparabile. *Repeto* est iterum peto. Inde *repetundus* pro repetendus: & *repetundæ*, scilicet pecuniæ, quæ solebant repeti. *Impeto* est modum excedo, sive valde & cum vi quadam peto. IN enim hic auget. *Impetigo*, quæ *impetit* & infestat cutem, similis scabiei. IGO est terminus, ut in origo, in scaturigo. Serenus: *Si vero [illegible] est, quod ducit ab impete nomen.* Plin. l. 28. *Impetus* [illegible] vocat, quas alibi *impetigines*. Videatur Cels. l. 5. Ceterum ut *impetigo*: Ita exstitit & *depetigo*, i. e. λειχὴν, *lichen*. Cato: depetigini porcæ impone. Lucill. Illuvies scabies oculos huic *deque petigo* Conscendere. Scilicet per tmesin. *Impetus*, quo impetimus, vel vim inferimus. *Impete*, pro impetu: more veterum, qui ita variabant. Neque nihil sit *impete* dictum, ut *præpete*, *perpete*. Et sic grandis etiam vis notabitur. *Oppeto* est *contra peto*: quod importat τὸ OB. Et ubique de adverso, qualis mors, invenitur. Ita *oppetere mortem*, ait Cic. Quæ vis verbi diligentius enucleanda, quam a Servio factum. *Oppetebat* Hector, i. e. petebat aut subibat mortem: quia vir fortis & quia pro patria. Sed OB, i. e. contra petebat: quia mors est contra naturam & formidabilis. *Suppeto* est ὑπαιτέω, à *sub*, quod minuit: i. e. latenter peto. Plaut. Epid. Auxilia mihi & *suppetiæ* sunt domi. *Suppetiæ*, quas ita petimus nobis dari. Valla l. 5 eleg. c. 7. *appeto* cum affectu, *expeto* cum ratione. Item, *appetitus*, immensa & immoderata cupiditas dicitur. Quæ verba vix à Grammatico φιλωτίμῳ feruntur, nedum Philosopho, qui multo aliter, vel ἐπιστημονικῶς, appetitum finit. *Appetones*, i. e. appetitores, Laberius, Nonius & Furius. *Compita*, ubi viæ competunt, i. e. conveniunt, quasi *competæ*. *Petulantes & petulci*, qui protervo impetu & sæpius petunt. Ut ab eligo *eligans* (quomodo scribi vult Caper) vel *elegans*: ita à peto *petilans* & postea *petulans*. Ut item *hiulcus* ab hio: ita *petulcus* à peto. *Illius* est κατάλληλος Cic. de Repub. à petendo *petulantia*: à procando, i. e. poscendo, *procacitas*. Et hæc est prima ac propria τῦ *Peto* significatio. Postmodum ad alia vertunt: sed non difficulter reduces. Ita *petere* canem lapide, i. e. cupere ut canis lapide percutiatur. Cic. pro

Ligar. Cujus latus ille mucro *petebat*, i.e. volebat vulnerare. Fumus petit alta: metaphora ab hominib. qui celsa & grandia appetunt. Ποθέω ab Heb. עֲבַט, postulavit pignus. Aut κατ' ἐναλλαγὴν à תָּאַב, i. e petiit, optavit. Ita *posco* similiter à בִּקֵּשׁ, poposcit. Qui in Latio tantum consenescunt, *posco* faciũt à *posca*, illo antiquo: ut vescor ab esca. A posco *posculo* & melioris soni causa *postulo* i.e. valde peto & simul exigo. Gloss. Cyr. ἀξιῶ desidero, postulo, posco.

Pitisma. Juven. Sat. II. *Ille fruatur*

Vocibus obscœnis, omnique libidinis arte

Qui Lacedæmonium pitysmate *lubricat orbem*.

Ita legit Scholiastes, Item Valla, Domit. Merula, Turneb. Theod. Pulmann. è libris antiq. & alii i. e. qui exspuit supra marmor Lacedæmonium, quò stratum est pavimentum, ut lene sit, ut saltantib. puellis nihil impediat, ait Scholiast. Et Turn. l. 24. c. 28. qui sputo & salivâ trochum, quem jacturus est, lubricum & volubilem magis reddit. Taubman. in Cul. *pytismate* lubricat orbem. i. e. cujus triclinii aut stibadii pavimentum preciosis Tænarii marmoris orbibus refulget. Idque ex Scal. Notis in Manil. Joh. Britann. & Brodæus l. 5. misc. c 26. legit, *pedemate*. Nam πήδημα, inqit ille, saltum significat. Non ignoro à commentatoribus hunc locum diversis modis expositum. Ego autem ex sententia Luciani contendo intelligi saltationem Lacedæmoniam. Huic simile est, quod Jac Schegkius in *præmissis* ex antiquo MSS. reponat, *pede nudo* lubricat: ut scilicet saltationem quoque innuat. Politianus mavult c. 38 misc. *pitylismate*, i. e. exercitationis genere, quod fit micatione & gesticulatione manuum vel pedum. Flavius Conject. cent. 1. legit *popysmate*, i. e. sibilo, qui in re obscœna fieri consuevit Alciat. parerg Jur. l. 6. c 3. substituit *pyrrhismate*, à πύῤῥιχα, quod & πυῤῥιχήιον dicitur Mercur. *proptysmate*. Lips. *pygismate*: Muret. *petteumate*. Hi omnes suæ lectionis ac sententiæ causas afferunt, non contemnendas, ita quidem, ut nescias, cui potius subscribere

bere conveniat, nisi aliquis Scal. aut Gruter. aut Casaub. antiquitatum vindex, auxilio veniat.

Pix, πίσσα: ab Heb. זֶפֶת, quod idem Exod. 2. 3. Legatur Renod. de mat. med. l. 1. sect. 8. c. 2. *Piceus*, πισσηρὸς & πισσώδης. *Picinum* oleum, πίσσινον. Plin. l. 15. c. 7. *Pico* πισσόω vel πιττόω. Martial. Non erat Autolico tam *piceata manus*, i. e. furax, cujus manibus, tanquam pici, omnia facile adhærescunt: quomodo etiam Germani solent illudere. Et sic Deut. 13. 17. Neque *adhærescito* manui tuæ quicquam de anathemate. Job. 31. 7. aut manibus meis *adhæret* quidquam. Similiter etiam *gluten* usurpabant, de manu rapaci. Catulli carm. 25. versiculus docet:

Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina.

Plaut. hominem servum suos Domitos habere oportet oculos & manus. Aliud vero est *piceus*, πεύκινος, h. e. ad *piceam* pertinens. *Picea* à πεύκη, arbor conifera, Græcis πίτυς. Plin. l. 16. c. 10. πίτυν *piceam*: πεύκην *laricem* interpretatur. Ita πιτυοκάμπαι sunt picearum erucæ. Plin. l. 23. c. 2. Unde Theophr. πίτυς φθειροποιὸς.

Planeta, πλανήτης, h. e. error, erraticus. *Planus* in Horatio l. 1. epist. 17. πλάνος, i. e. interpr. Camerario, circulator, & vagus, & nugatoria levitate homines decipiens: à πλάνη. Gloss. *planum* vocat fallacem. Matth. 27. 63. ὁ πλάνος. Beza retinet *planus*. Syro est *seductor*, aut *impostor*. 2. Tim. 3. 13. πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. Syrus: *Seducentes & seducti*. Legatur Steph. in Thesauro Gr. ling. & Martin. in Lex. Verbum est πλανάω, πλανάομαι: à quo fluit etiam Latin. *palare*, i. e. vagari, huc illuc agitari: & ita alludit etiam τὸ πολεῖν. Gloss. *palatur* ῥέμβεται. *Palantes* ῥεμβομένους. Stellæ quædam dicuntur *planetæ*: Lucano l. 7. *errantes*. Videatur Nannius l. 10. Misc. c. 3. Nam propter diversas motuum periodos, regrediendo, stando, mutando distantiam, *errare* videntur: cum motione earum in quantitate & qualitate nihil certius & firmius. Plin. l. 2. c. 6. *Septem sidera, quæ ab incessu vocamus* errantia: *cum errent nulla minus illis*. Contra appellantur *Fixæ*. quod eandem inter se distantiam ac in motu æquabilitem semper obtineant.

De titulis planetarum quibusdam hæc nota, è Scal. in Manil. Veteres, atque inter eos Plato, nomina perperam, aut indidere primum, aut imposita postea recepere. Nam quare φαίνοντα *Saturni* vocant sidus? quod quidem vix lucet. Nam φαέθοντα à splendore *Jovem*, recte. Sed alii aut solem, aut solis filium eodem nomine. *Martem* vero probe πυρόεντα. *Venerem* ἑωσφόρον, inutile. Nam sequitur auroram haut parum sæpe. Pessime autem στίλβοντα *Mercurium*. Ignavissima enim, & maligna inprimis luce est, sed & ignota pene semper. Illi igitur hæc nihilo consultius dixere; quam Solinus illud: Venerem per multa signa procul à Solis latere cum statueret in natalibus urbis Romæ. Sed & veteres augures, nomina pro sua libidine miscuere: qui eundem *Solem, Liberum, Mercurium* nuncuparunt.

Pleias, πλειάς. *Pleiades*, πλειάδες καὶ πελειάδες. Propert. *Pleiades*. Statius (ἀντάρσει) *pleiadumque* nivosum sidus. Sunt stellæ in Tauro. Manil. l. 1. *Pleiades hyadesque feri pars utraque tauri*. Nam *hyades* (notat ad illud Jos. Scal.) τὸ μέτωπον efficiunt: *Pleiades* circumcæsuram qua finitur taurus. Est enim, ut equus, ἡμίτομος. Hæc ille. A pluralitate, quasi πλειόνες: quod plures sint hyadibus. Vel optime à πλεῖν, πλεῖν: quod ortu suo tempus navigationis designent. Valer. Flacco l. 5. *globus Pleiadum*. Higino l. 3. congeries stellarum. Manil. l. 4. *sidus glomerabile* à figura & numero. Poetis *Atlantides*, quia Atlantis filiæ è nympha Pleione. Item *Vergiliæ*, quod vere oriantur. Vulgo *septistellium* à numero.

Ovid. 4. Fast.

Quæ septem dici, sex tamen esse solent.

Planta levi mutatione à φυτάν, quod est germen, planta. Quemodo Græcis φυτὸν dicitur à φύω: & Germ. Erdgewechs. Scal. l. 1. de plant. plantam non omnem stirpem olim dictam puto: sed eam tantum, quæ pangeretur. Fuisse namque *pangentem à palo. Stirps* solis firmitate præditis fuisse reor peculiarem quasi στερεός. Idem ibidem: ἀμφιβλαστία i. e. *ambistirpia*. Ambitio hæc illud originaris Græcar. literarum. At Philosopho cavendum ab anci-

ancipiti voce, tanquam à scopulo. *Stirps* primo significatum *stipitem* notavit. Etiam nunc utuntur Tusci. Græca est origo [illegible]. Usus postea detorsit etiam a radice: Ut est ap Poetam & Cic. Cum ergo dicis [illegible], nescis utro vergit sitne βραχύ[illegible] aut [illegible]. Malim viginti verbis græcum unum explicare: quam Græci unius imitatione opus habere duum verbulorum explicatione Hæc ille. Aliud vero *planta* pedis h. e. pars ima pedis, qua solum teritur. Suidæ [illegible] Meletio πέδιον & [illegible]. Et tum *planta* fit a *plano*: planta quasi *planeta*. Rationem explicat Bauhin. l. 1 [illegible] *plantæ* sint *planæ* & longiores formatæ, quibus corpus ita commode substititur.

Plastes πλάστης. *Plasma* ap. Prudent. psych. πλάσμα. A πλάσσω vel πλάττω, i. e. formo, facio. *Plasmare* in Jud. & sæpius in antiq Biblior. versione: etiam in Prudent. apotheos. *Plasmator* in hym. Ambrosii & ap. Tertull. contra Jud. *Plangon* & Deminutum *plangunculà*, à πλαγγών. i. e. icuncula, è cera vel simili materia formata a *Emplastrum*, ἔμπλαστρον ἢ ἔμπλαστρον: ab ἐμπλάσσω: de quo fuse agit Gorræus.

Plautus, Turn. l. 10: Adv. Plauti nomen legisse videor à *planis pedibus* appellatum: a quorum planitie *Plati* & *Plauti* dicantur: ego putarem è Græco per [illegible] esse deductum à calcei genere, qui ab illis βλαύτη & βλαύτιον dicitur, quod sandalium est. Sed & a Latinis soleæ dimidiatæ, quib. utebantur in venando, quo planius pedem ponerent *semiplotia* dicebantur: quod est quasi ἡμιβλαύτια. In antiquo tamen Lexico *Plancus* exponitur πλατύπους, à pedum latitudine, *plancas* imitantium. At simpliciter *plautus* à πλατὺς: proprie qui planos pedes habet.

Plectrum. πλῆκτρον, percutiendi instrumentum Πλήττω est percutio. Homer. & alii communiter ad id, quo pulsantur citharæ, referunt Aristot. [illegible] calcar galli appellat. A πλήττω est verbum *plecto* (prius ex origine *plectio*: & ut ita differat à *plecto*, quod à πλέκω) & notat propriè idem, quod ferio, percutio. Etiam à πλήττω, πλήσσω, fit πληγὴ, πλαγὰ Dorice, inde *plaga*, h. e.

proprie ictus, verber, percussio. Inde postea significatio alio sparsa videtur. Nam & *plaga* est rete rarum: quia *plagis*, h. e. foraminibus, quasi quibusdam *ictibus*, plena fit. Virg. 4. Æn. *retia rara, plagæ*. Turn. l. 30. Etiam *plaga* & *plagula* de linteo lecti usurpatur: à forma retis. Nonius c. 14. *plaga grande linteum tegmen, quod nunc torale dicimus*. Turn. l. 1. c. 25. *plagulæ vela sunt & textilia, quibus lecticæ & lecti intendebantur vel involvebantur.* Sane Liv. l. 39. jungit *lectos æratos, vestem, stragulam pretiosam, plagulas & alia textilia.* Sed & *plaga* cœli dicitur, mundi *plaga*, montis *plaga* ap. Virg. Nonius c. 4. *plaga spatium immensum.* Nam *plaga*, h. e. spatium certis quibusdam limitibus *fixis* & veluti *verbere incussis* constituitur. Mart. putat *plagam* esse *latus* & ita fieri à πλάγιον. Videatur ipse. Interim à πλάγιον recta fit *plagium* & *plagiarius*. Nam πλάγιος est obliquus & transversus. πλαγίως oblique & dolose: quomodo *plagium* committitur. Πλαγιόω obliquo & decipio: *plagio*, ut Barbari vocant. Hesych. πλάγιοι, δόλιοι· πλαγιάσαι πλάγιως συλλογίζεσθαι. Suid. πλαγίως, δολίως. *Plagiarius* Græce ἀνδραποδιστὴς peculiariter, qui emtoribus tradit ἀνδράποδα. Exstat 1. Tim. 1. 10. ἀνδραποδισταί. Syrus vertit, *fures filiorum liberorum*, vel *libertatis*. Sed redeo ad πλήττω, πληγὴ, plaga: inde oritur *plango*: primum *plago*: sicut *tago*, *tango*. Proprie idem, quod tundo, percutio. Cestus, inquam, notat: non vocem.

Lucret.

Fluctus plangentes *saxa*, i. e. tundentes. Idem:
Verberibus venti versant, planguntque *per auras.*

Ovid. 2. Met.

Pangere nuda meis conabar pectora palmis.

Inde ad luctum aut lamentationem, cum percussione pectoris, capitis, vultus, aliorumve membrorum accommodatur. Quomodo κοπετὸς à κόπτω ap. Græcos dicitur planctus. Halicarnass. l. 4. κοπετός τε θρήνων γυναικῶν ... Artemid. l. 1. ἐν τοῖς πένθεσι λωβῶνται τὰς παρειὰς οἱ ἐν ... Igitur Valla l. 5. el. c. 52. errat, dum inquit: per translationem dicuntur fluctus *plangere* litora, quasi ad declaran-

clarandum dolorem in modum lamentationis. Plaut. Cap. a 3. sc 1 *plagipatidas* dixit, à plagarum patientia. Vox joculo facta.

Plenus, πλέος & πλεῖος Ionice. Alioqui Græcis est Μεστὸς, ortus Heb מָזָה, impletus est. Ergo plenus est propriè impletus, refertus, solidus: & opponitur vacuo. *Plenitudo*, πλήρωμα. *Pleo*, πλέω, *plere*, πληροῦν: quorum Latinum modo in compositis cernitur: ut *complere*, *replere*, *implere*; cui opponitur *deplere*.

Stat. 1. Achil.

—*Fontes deplevimus haustu.*

Nam DE quandoque minuit: ut *detumet*, desinit tumere. *Desugit*, ap. Catull. i. e. desinit sugere: Ut Jos. Scal observat. *Devirginare* ap. Paulum Ictum & Hieron. *Depudicare*, Laberius ap. Agell. l. 16. c. 7. *Depannis*, i.e. sine *pannis*, ap. Nonium. Quandoque idem DE auget, ut *desretus*, *decertare*, *devitare*, i. e. valde spretus, certare, vitare. A πλήθω, πλῆθος, πλήθη, est *plebes* complicate *plebs*. Signat multitudinem. Hinc Isid. l. 9. c. 4. plebs est reliquum vulgus sine senioribus. *Plebiscitum*, δήμου ψήφισμα, scitum plebis. Ita enim plebs *sciscere* dicebatur, i.e. statuere ac decernere. A πλήρης & φέρω est πληροφορεῖν i.e propriè *plenum ferre*. Item πληροφορία, quà plenum ac perfectum fertur. Hesych. πληροφορία exponitur βεβαιότης. Steph. putat πληροφορεῖσθαι esse, quasi πλήρη πίστιν φέρεσθαι. Sed ex usu, πίστεως vocabulum subintellectum videtur. Nam propriè πληροφόρος est *plenum afferrens*, non vacuum, non imperfectum. Eccles. 8.11. ἐπληροφορήθη καρδία. In Heb. מָלֵא לֵב, i.e. *plenum fuit cor*. Paul. 1. Thess. 1. 5. ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ. Quod Syrus reddit: *in persuasione verâ*. Vet. interp. *In plenitudine multa*. Etiam à πληρόω vel πλήρης est *plerus*, ut ita copiam quandam notet. Nam *pleros*, *plera* antiquitus dicebant etiam ap. Prisc. l. 5. pro quo minores *plerosque*, *pleraque*. Pacuv. ap. Fest. *plera pars* pessumdatur. Notationem illam confirmat Vall. l. 4. El. c. 90. *plerique* modo autores pro maxima parte accipiunt, modo pro nonnulli. Inde dubitet aliquis, an vere dicatur: *plerique omnes* ap. Terent. Nam viden-

videntur [illegible]. Si *plerique*, i. e. multi: non sane om[nes]. Hunc scrupulum eximit Scal. l. 7. poet. c. ult. In l[oco] *sex septem* prorsus non vidisse proximis. Nostri [...] vulgate nimis legebant: *sex vel septem*. Caeterum à [nu]mero excluditur conjunctio, & sermonis puritate [...] si dicas Quinquaginta plus minus annos natu[s] [...] Et Horat. ita locutus est. Et modus idem, cum d[ici]mus, *plerique omnes*. Est enim figura augens per [e]mendationem. Sex, immo septem. Plerique, imo omnes.

Poculum à poto: sicut coenaculum à coenatu. Π[ό]τ[ο]ς à πίνω, πίω. [illegible] *potus*. *Potio* est ipsa pota[ndi] actio, ut lectio, emptio, factio: quanquam interdum & ipse potus. Vallae opinio est [illegible] l. 4. c. 4. *Potus* vi[ni], aquae, similiumque dicitur. *Potio* vero à medicis da[tur] aegrotanti. Haec ille. *Pocillum* demin. inde *pocillator*. *Re[potia]* à novis atque iteratis poculis. Hinc *potor*. Ut à [sa]tum sator: ita à potum *potor*: à potatum *potator*. [Por]rò *poto* à πότος. A πόω pro quo nunc usitatum est [πίνω], unde & *Bibo*. A πίνω, [προπίνω] & Latin. *propinare*: qu[od] proprie est alteri ante se dare bibere. Sic [προπίνειν] Athen. lib. [illegible]. Sic accepit. Q. Enn. l. 3. Satir. Enni poeta salve, qui mortalibus versus *propinas* flammeos medullitus. *Obba*, quae olla ad bibendum: ita igitur dicetur *Ob[ba]* c. 34. L. L. Scal. Malim vero *obbam* ducere ab Heb. אוב *ob*, *os*, i. e. uter; unde dolium כאבות, *cheaboth*, i. e. [illegible], *tanquam utres*. Ap. Pers. *sessilis obba* i. e. quae velut sedeat: aut in qua considere quis possit scilicet propter latitudinem aut capacitatem. Nonio, *obba* est poculi genus. Quod recte conceditur, si id grande sit, aut in[star] dolii: quale Graec. [illegible]. Ex origine est dolium, & qui[dem] proprie. In sacris אוב, est etiam pytho, vel spiri[tus], qui è dolio, sive vase aut ex tumido ventre respo[nsa] dedit. Sept. Interp. [vertunt] [ἐγγαστρίμυθος], quasi dicas, ventriloquus. Gloss. Isid. *Ventriloqui*, praecantatores. Hesych. [illegible] [ἐγγαστρίμαντις]. Plutarch. de oraculor. defectu: [ἐγγαστριμύ]θους, quos olim [Εὐρυκλέας] vocabant, nunc [πύθωνας] dicunt. Qua de superstitione Gentilium ut hic multa moneam, locus

locus non patitur. Brodæus legatur l. 5. Misc. c. 29. *Pitisso*, πιτίζω, bibo: & πιπίσκω, i. e. incipio bibere: vel leviter bibo. Σκῶ Jonum sexus est. Sicut esca pro cibo: ita *posca* pro potu, antiquitus. Ap. Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 16. Posca, ποσις. Item *poculenta*: nunc *potulenta* & *poculenta*. Ut ab esca esculentum: ita à potum potulentum analogicè. *Potina*, vel potius *potina* & *Edusa*, sunt deæ præsides cibi & potus ethnicis. Donat. in Phorm. Terent. nominat *Poticam* & *Edulicam*. August. 6. de Civ. Dei; *Potinam* & *Educam*. Arnob. *Edulam* & *Potuam*: l. 3. advers. Gent. A ποτὸς est *puteus*, quod inde aqua hauriatur. A *puteus* est *puteal*. Propriè κάλυμμα τοῦ φρέατος, i. e operculum putei. Gloss. Philox. puteal, περιστόμιον. Interpres l. 2. Sat. 6. Horat. ita: *Puteal* locus erat putealì opertus, ad quod erat tribunal Prætoris; vel ædificium aliquod, in quo jus dicebat Prætor, à Scribonio Libone ædificatum, à *puteo*, qui ibi erat, nuncupatum. Hinc Epist. ad Mecœn. l. 1. epist. 19.

Forum putealq́; Libonis
Mandabo siccis ——

Nam *propriè est puteal* operculum, quo puteus tegitur.

Pœna, ποινὴ: *punio*, *pœnio* olim ποινάω. Etiam in Virg. Carp. in antiquiss. libris & lapidib. *Pœna* per OE. videri testatur Manut. A pœna est *pœnitet*, pœnitentia: quando nobis ceu pœnam ipsi indicimus. Tertull. l. 2. contra Marcion: *in Græco sono pœnitentiæ nomen, non ex delicti confessione, sed ex animi demutatione compositum est.* Nempe μετάνοια. Ποινὴ si τὸ Aiin legas, ut Judæi solent, parum abest, ab Heb. עֹנֶשׁ, i. e. pœna עָנַשׁ, multavit, puniit.

Poeta, Eustath. à παιεῖν, quod sit, ἐμμέτρως cantare & scribere. Vel, non à *fingendo*, quod fictis uteretur, sed initio à *faciendo* versu dictus est. Latine *factor*. Si nescio, quo felicissimo commento Franci etiam nunc poetam, patria lingua, *Factistam* dicunt. Qua voce nulla meliore analogia Græcam potuit & excipere & exprimere ποιητήν. Scal. c. 98. L. L. *Poema*, ποίημα est ipsum opus. Ποίησις actio faciendi. Scal. l. 1. poet. c. 2. *Poema* est opus ipsum:

materia, inquam, quæ fit. *Poesis* autem ratio ac forma poematis. *Poetice* verò scientia, i. e. habitus, ex dispositione præceptionum, quibus docemur ad conformationem hanc, quam poesin appellamus. *Hæc ille.* Ergo ποιεῖν est verbum Artis: ut φύειν naturæ. Ars non generat: sed imitatur naturam: h. e. facit. Non substantiam, sed accidentia, aut qualitates. Hoc enim ποιεῖν à ποῖον οἷον, i. e. quale.

Pollinctor dicitur Fulgentio, quasi *pollutorum unctor* i. e. cadaverum, ἐνταφιαστής. Multis, & in his Fr. Junio Theol. notis in Tertull. apolog. c.13. *polinctor* formatur à *polinceo*, sive *polinceo*: vel potius ut Gloss. à *polingo*, περιστέλλω νεκρὸν, ἐνταφιάζω, *poliens ungo*. *Polire* autem curare est & colere. Ut ap. Nonium dicebat *Polire agros* Enn. pro colere. Lexicon Lat. græc. *pollinctorem* interpretatur νεκροκόμον. Turn. l.28. c.31. quasi *pellis unctor*, & *pollinceri*, tanquam *pellem ungere*. Cadavera enim odor. & aromatis omne genus sparsa olim, & perun͏cta ad putorem illum lethalem abigendum. Neque tantum ap. Judæos: sed etiam Ethnicos, qui illorum imitatores.

Virgil. 6. Æn.

Corpusque lavant frigentis & ungunt.

Propert. l. 4. Eleg. 7.

Quur nardo flammæ non oluere meæ? Pers.

——*Tandemq; beatulus alto*

Compositus lecto, crassisq; lutatus amomis,

Ea causa ἄλιβας est mortuus, qui ungebatur scilicet: non ut Græci comminiscuntur. De significatu igitur constat, quod *pollinctor* seu polinctor sit νεκραλείπτης qui poliens ungit mortuorum cadavera: & quod ultima vocis pars sit ab *ungendo*. Apul. in Hermag. *Pollinctor*, ejus funeri dum *unctionem* parat. De principio quæritur: Equidem cum Turnebo a *pellis* aut à πολλοῖς duxero: Ut πολλοὶ sint mortui, non aliter atque πλείονες. Quod si tamen *polinctor* omnino scribendum, videtur recta fieri à *polio*, quod verbum & in *sepelio* cernitur, quasi *sepolio*. Et in Gloss. Isid. *Vespeliones* dicuntur, qui mortuos sepeliunt. Savaro in Sidonii l. 3. epist. 13. legit *pollictor*: Sed quare ita legat,

gat, causam non apponit. Itaque rectius & datâ causâ *Pollinctor* à nobis retinetur.

Polire à πολεῖν: de sententia Scal. l. 2. poet. c. 29. *Polire* agros, i. e. vertere ap. Enn. *Interpolare* pro interpolitare frequentativum, i. e. renovare, immutare. *Interpolis*, qui ex veteri politur. Gloss. Isid. *interpolis*, vestis quæ ex vetusta fit quasi nova. Hebr non obscure assonat, פָּעַל, *paal*, *pal* i. e. operatus est expoliendo, polivit, interpolavit Scal. in Conject. *Polulæ* seu *polæ*, erant *pilæ* ex aluta, molli tomento farctæ, quibus datatim ludebant in foro. Unde *polire*, pila ludere dicebant veteres. Autor Fest. Id tractum à Græco. Nam φαλλὸς Græce significat veretrum, quod gestabatur in Pompa Liberi. Primum ita vocabatur, quamdiu fieret ex ficu: postquam ex aluta rubra fieri cœptus, dictus πόλλων. Ab eo *polæ* Latinæ, quæ ex aluta fiebant. Et *polimenta*, testiculi porcorum dicti, postquam ex illo folliculo evaginati erant in castratione. Verrius ineptit à *politione*. Sic à φαλλὸς *follis*, qui & *suffiscus* in Testiculis. Ergo *polbinar*, à *polis*: quod ex alutaceo scorto. Unde σκύλινα περιφάλαια Polluci. Inde cognomenta Romana, *Polliones*, & *Pollæ*.

Polonia, non paucis à *polo*, cui vicinior sit, scilicet Arctico. Aliis à *Planitie*, quæ Polonis est *pole*. Scal. in carm. de eversionibus regnor.

Polonia, cui planities nomina fecit.

Sic *Pomerania*, *Pomerye*, Vandalica lingua est idem, quod maritima vel juxta mare: ut notat Sigism. ab Herberstein.

Pompa, πομπὴ, i. e. missio, missus. Πέμπω est mitto. Cic. in Pison. Quid tandem habet iste currus? Quid legati in equis & tribuni? Quid clamor militum? Quid tota illa *pompa*? Plaut. in Curcul. Quo te hoc noctis dicam proficisci cum isthoc ornatu, cum hac pompa Phædrome? Mercurius dictus est πομπαῖος. Jul. Cæs. Scal. de insomn. Mercurius animarum & geniorum & comes est & evocator: Unde πομπαῖος dictus est: tum idem

idem caduceo somnos dat, atque adimit: viarum index est. Isid. l. 20. c. 12. *Carpentum pompaticum* vehiculi genus est, quasi carrum pompaticum. Quid si dicas quasi *carrum pendentem*? Ovid. tamen ita l. 1. Fast.

Nam prius Ausonias matres carpenta *vehebant:*
Hæc quoque ab Evandri dicta parente reor,

Ut sit carpentum, quasi *carmentum*, à Carmenta Evandri matre.

Pomum, fructus: *pomus* arbor. Videtur à πῶμα aut πόμα fieri: quia humore & quasi *potu* abundat: etiam *potus* inde è *pomis* compressis fieri solet. Et huc allud: Varr. l. Rei r. 1. c 31. pomum dici à *potu*, quo indigeat. Scal. in Theoph. de pl. Non assentimur Varroni: sed *pomum* dictum arbitramur, quia etiam sitim tollerent eorum plurima, simul ut esset cibo & potui. Πόμα i. e potus à πίνω. Est vero *pomum* nomen fructuum plerorumque qui ὠμοφαγοῦ

Ovid. innuit: 14. Met.

——— *Non silvas illa, nec amnes,*
Rus amat & Ramos felicia poma *ferentes.*

Plin. l. 15. *poma* vocat nuces juglandes: Palladius castaneas, *Pomona*, à pomis quibus præerat; ap. Varr. & Fest. Sicuti a melle *Mellona*: à bubus *Bubona*: à fluo *Fluona*, i. e. Juno, quod fluoribus mensium adesset: unde prolixe meminit Arnob. l. 3. & 4. adv. gent. August. de civ. Dei l. 4. & 6.

Pono, ποιῶ: est facio esse in loco: & sic ποιῶ etiam est facio. Sic τιθέναι est τοπικῶς τάττειν & pro ποιεῖν ap. poetas. Hesych. θεῖναι ποιῆσαι: θήσεται ποιήσεται. Etiam Hebr. [illegible] sæpe est facere. Ideo LXXII per ποιῶ Gen. 6. 16 reddunt. A pono *positum*, *postum*.

Virg. 1 Æn.

manet altâ mente repostum.

A postum *postis*: quia *postes* sunt *positi* utrimque ad latera forium. Quomodo παραστὰς similiter est postis. Ulp. l. 30. ad Edict. *Depositum* est, quod custodiendum alicui datum est: dictum ex eo, quod ponitur. Præpositio enim DE auget *Depositum*, ut ostendat totum fidei ejus commissum,

missum, quod ad custodiam rei pertinet *Impomenta*: quæ post cœnam mensis imponebant ap. Fest. Alioqui ἐπιθήματον est. ποιῶ potest esse à חָנָה, i. e. laboravit, ædificavit, posuit. *Impono* est proprie *in aliquo pono*: Græc. ἐντίθημι & ἐπιτίθημι. Postea *impono* est *non pono*, aut fallo: ubi τὸ IN ἀρνητικόν: quale est decipio, à de & capio. *Impostor* idem, qui deceptor, aut qui fallit. Gloss. *Impostores*, ἐπίθεται: Inpositum, ἐπιτεθέν. Perott. Ut ab imponendo inpostura: ita *fraus* à ferendo. Aliquid sit. Rectius vero *fraus* à φράζω: ut *fraus* sit dolus in φρασεί. Quomodo etiam λόγος & sermo & inanitas mendaciumq; est. Nec non φράζω est mente verso ac comminiscor. Assonat quoque φρεῖδος inanis & evanidus.

Pontifex. Varro l. 4. Ego à *ponte* arbitror. Nam ab iis sublicius est factus primum & restitutus sæpe, cum ideo sacra & uls & cis Tiberim non mediocri ritu fiant. Huic assentit etiam Dionys. Halicarn. ἐπισκευάζοντες τὴν ξυλίνην γέφυραν ποντίφικες προσαγορεύονται. At Q. Scævola Pontificem dici mavult a *posse* & *facere*: Et hoc vero similius. Nam *facere* verbum solenne, i. e. quod sacra, aut rem divinam facere ἱερουργεῖν. Cic. Cum pro populo *fieret*. Virgil. Cum *faciam* vitula pro frugibus. Varro 1. R. R. Dii *facientes* adjuvant i. e. Rite sacris operantes. Camerar in probl etym decur. 1. Unde *Pontifex*? Græcis hic est ἱεροφάντης, ut Dion. Halic vel ἱερονόμος, vel ἱεροδιδάσκαλος: est & ἀρχιερεύς, ut Plutarcho placet, qui Pontificem Max. ἱεροφάντην facit, καὶ τῶν ἱερῶν ἐπίσκοπον. Sed omnino erat *Pontificum* munus, respectus ad religionem, & res divina ut rite fieret & legitimæ ceremoniæ servarentur. Ii suis suffragiis quasi caput & principem creabant unum ex numero suo, quem Pontificem Max. nominabant. *Pontificis* igitur nomen unde dictum esse existimandum? An a *potentia*? quod hic curet res divinas, & sit famulus divinæ *potentiæ*? An est *Portifex*? i. e. exsecutor eorum, quæ præstari possunt, ut id faciat quod *facere potis est*; nihil auctore legum huic imponente oneris, quod sustineri nequeat, neque in arduis atque difficilibus, si quid omissum neglectumve sit, calumniose exagitante,

i. e.

i. e τοῦ νομεύοντος ἢ συκοφαντοῦντος, ut loquitur Plutarch. An ista sunt commenta argutiæ? & est omnino *Pontifici* nomen factum à *Ponte* & *faciendo*; cujus duplex ratio redditur: vel quod antiquiss. & sanctiss. sacra in *ponte* sublicio, qui ligneus erat totus, conficere solerent: vel quia *pontis* illius quasi sarti tecti præstandi curatio ipsorum esset, ut sint γεφυροποιοὶ, deriso à quibusdam nomine. Nam horum verborum, i. e. *Pontis* & *faciendi*, duplicatio in isto nomine manifesta est, ut origo dubia non sit, quæcumque sane causa appellationis esse videatur. Hæc Camer.

Popanum, videtur proprie esse, quidquid coctum sit, aut apparatum: ut libum, placenta & similia, πόπανον à πέπλω. Suid. πόπανα πλακοῦντα πλατέα καὶ λεπτὰ καὶ περιφερῆ. *Popina* locus, ubi venum popana exponuntur, aut ubi alias reconduntur. *Popa* ap. Pers.

------ *Ast illi tremat omento popa venter.*

I. e. heluo, phago: interpr. Hermolao Barbaro. At proprie popa est, qui victimas ad aram alligatas feriebat, & secespita jugulabat, δαιτρὸς, βουθύτης, ἱερομοσχοσφάγος. Gloss. popa, θύτης. Casaub. *Popa* Latinis est θύτης victimarius: qua notione legitur ap. Sueton. & alios. Turn. l. 8. c. 5. & l. 30. c. 7.

Populus prim. prod. Græcis est λεύκη. Theophr. l. de caus. plant. Diosc. l. 1. c. 88. λευκὸν est album. Duum enim faciunt generum. Nigra *populus*: & alba, Græc. λεύκη. Virg. 9. Ecl. *Candida*. Judæis לִבְנֶה, i. e. populus alba. Gen. 3. 37. Heb. לבן *Hiphil* הִלְבִּין, albuit.

Populus à πολύς, per iterationem prioris syllabæ, πόπολύς. *Populus terræ*, i. e. vulgus, πολλοί Lev. 4. 27. Etiam à πολλὸς: & Æolica ratione Φολλός, est *volgus*: Sic enim veteres scribebant Et itali, *volgo*. Postea κατ' ἀντίστοιχον *vulgus*. Et nihil aliud *vulgus* quam οἱ πολλοὶ τὸ πλῆθος. Ut à vulgus *vulgo*, i. e. in vulgus spargo: ita à populus, *populo*, *populor*, & *depopulor*, ap. Cic. i. e. immisso *populo* devasto. Ubi enim populus ac multitudo: ibi vastatio & vastitas sequitur. A populus *publicus*, quasi *populicus*, *poplicus*:

blicus: uti Græc. δημόσιος à δῆμος. Scal. de Insomn. paulo quædam aliter: *publicum* (inquit) à *populo* dicitur, quod populi est, non unius. Contra *privum* unius est: tractum à familia herciscunda: cum res in partes secarent. Hoc enim est πρίειν. Ut quod esset commune trium fratrum integrum, crederet per trientes suum cuique. At *populus* à civitate nihil differt. Est enim populus ductum nomen, παρὰ τὰς πόλιας. At *polis*, civitas est communis locus, in quo πολῦσι πολλοί. *Populus* autem cives ipsi, qui è vicis multis in unam sedem jure sociatam convenere. Unde *civium* nomen παρὰ τὸ κίειν. A publicus *publicanus*, ut à vetus veteranus. Ulp. l. 55. ad edict. *Publicani* sunt, qui publico fruuntur. Nam inde nomen habent, sive fisco vectigal pendant, vel tributum consequantur. Item à πολὺ, πολὺς, πλῦς, per contractionem est *plus, pluris, plurimus*. Aut *plerus, pluris*. Ap. Agell. inter alia l. 5. c. 21. Ex eo id quoq; simul disces, si modo assequi poteris, quod in ea epistola scriptum est, *pluria* sive *plura* absolutum, sive simplex, non ut tibi videtur absolutum. Scal. c. 101. L. L. illud quoque à veterib. tanquam peccatum animadvertamus: qui negarint *complures* esse comparativum. Dicit enim Terent. Heaut. *Nemo meliorem agrum habet: nemo servos complures*. Et ratio etiam jubet. Compositum enim est à præpositione & *plus*. Quod si *compluria* dixere prisci contra comparativorum analogiam: flexionem novam invexerint potius, quam vocis naturam depravarint.

Porcus è Græcia, ut Varr. l. 4. videtur. Ad quod Scal. in Conject. Varro rei rust. l. 11. *Porcus* Græcũ nomẽ est antiq. sed obscuratum: quod eum nunc vocant χοῖρον. Utrumque verum est. Nam & Græca est vox, & ita obscurata, ut neminem veterum, quod sciam, qui quidem hodie extent, ea usum esse putem, præter unum Lycophronem: cujus ascribam verba ex Alexandra.

Στένω σε πάτρα καὶ τάφους ἀτλαντίδος
Δύπτου πελαργὸς, ὅς ποτ' ἐν ῥαπτῷ κύτει,
Ὁποῖα πόρκος ἰστριεὺς τετρασκελὴς
Ἀσκῷ μονήρης, ἀμφελυτρώσας δέμας
Ῥειθυμνιάτης κέπφος ὡς ἐνήξατο.

Vocat

Vocat *κάπρον*, ut *aprum*. Nam apri *μονιοὶ* dicuntur: ut & ap Latinos posteros *Singulares*. Iterum vocat *μονιό-τ*Ⓢ. Cum vocat Ιάπιχα, manifesto *Erycinum aprum* intelligit. Ergo qui postea *κάπρος*, primò ap. veteres dictus est *πόρκ*Ⓢ. Lacones suem vocant *βωλίσκα*, quod glebas suffodiat, *βάλλει ὀρύσση*. Cretensibus est *μαρις* à מרא pinguis, saginatus.

Portus, *πόρ*Ⓢ, transitus. Vel *πορθμὸς*, i. e. sinus mari eliso M. A *περάω*. Ulp. l. 68. ad edict. *Portus* appellatus est conclusus locus, quo *importantur* merces & inde exportantur, eaque nihilominus statio est conclusa atque munita. Inde *angiportum* dictum est. Ad illud Scip Gentil. *Στενωποὺς* pro *angiportus*; quod nomen melius a domibus, quas antiqui portus appellabant, derivaretur: ut in 12. tabul. *Ob portum obvagulatum ito*. Est enim angiportus in opido vicus exitum non habens Hæc ille. A portus *portisculus*: qui in portu modum dat classi. Id autem est malleus: ut scribit Fest. Et in Fest. Scal. Gloss. *portisculus*, *κελευστής*. Qui est præco aliàs, is in nave portisculus: qui modum remigibus dabat. Neque dissimulat notat Lud. Carrio l. 1. emendat. cap. 10. At proprium significatum hac via indagamus. Ut à pulvis pulvisculus, a lepus lepusculus: ita à *portus portusculus* & quotidiano usu, *portisculus*. Et ita proprie *erit parvus aut minor portus*. Nonius: *portisculus est hortator remigum, id est, qui eamdem pergulam tenet, quæ portisculus dicitur; qua excursum & exhortamenta moderatur*. Vulgo legitur *perticam tenet*. Sed rectè Dan. Heins. *pergulam tenet*. Et addit in 6. lib. Silii: *Portisculus* est ipsa pergula & qui in ea. Sicut excursus *παραδρομὴ* est illi Grammatico: Sic exhortamentum est *παρακέλευσμα*, clamor inconditus & qui præter ordinem. Et ante Heinsium Perott. *A portu* inquit, *portisculus deducitur, qui modo est parvus portus, modo is, qui in portu modum dat classi*. Quid jam primo & proprie sit *portisculus*, intelligitur. Porro a portu *Portunus* aut *Portumnus*, sicut Vertumnus; à *portu*, cui præesse credebatur. *Importunus*, est non aptus portui Onomast: *importunus*, *ἄκαιρος*. Serv. in 11 Æn. *importunum*, quod

quod caret portu. Ex adverso *Pøportunus*, non *oportunus*, *Gifan.* non intelligunt (inquit) vulgo, quid vox hæc egregia valeat. Fere idem valet quod utilis, sed tamen quid amplius: aut idoneus, i.e. egregius præstans. Hæc ille. At neque est quod utilis præstans aut egregius, nisi μετ μεταφορᾶς. Proprie enim verbum nautarum est quasi *ob portum*. Nec incognita est parœmia: *Res est in portu: navigat in portu*. Opportunum Græcis adverbum εὐλίμενον, εὔορμον Cic. *portitor* est publicanus. *Portorium*, vectigal quod ille exigit. Portorium vocat Apul. 6. met. *stipem amnicam*. Vall. l. 1. c. 8. proprie est *portitor*, qui homines in ulteriorem fluvii ripam trajicit, πορθμεύς. Item *portitor* est gestor. Ovid. *portitor Helles*. Stat. 1. Theb. *glacialis portitor ursæ*. Sed tamen *portitor à portu*, ut janitor à janua, ἐλλιμενιστὴς est ille, qui in portu versatur, sive naviget, sive naulum accipiat. Discriminis causa posset scribi *portutor*: si libertas Romana pateretur. *Portitor*, φορεὺς, non à portu: sed ut à vectum vector, sic à *portatum portitor*. Videatur etiam Savaro l. 6. epist. 4. Sidonii. Quanquam analogia hæc non usquequaque quadret. Sic potius: ut à curo curatum curator: à poto potatum potator: ita à *porto, portatum, portator*. Jam notum, quod veteres & vocales & quantitatem unà interdum mutarint. Ita stare stire: præstatum præstitum dicebant. Eodem modo *portator, portitor*: à *porto*. Videatur Vall. l. 6. c. 51. & pro Valla Franc. Floridus. Ex origine *porto* videtur esse proprie onus fero, à φόρτος. *Porto* φορῶ. Φερτὸν, quod portari quit. Φόρτος est onus. Φόρταξ portator, bajulus. Cato de *porta* sic scribit. Qui urbem novam condit, tauro & vacca aret. Ubi araverit, murum faciat. Ubi *portam* vult esse, aratrum sustollat & *portet*, & *portam* vocet. Estque porta ὁδὸς πορευτὴ in urbem.

Posterus, formatur ut superus, inferus, exterus. *Post*, demta appendice, ab ὕστος, Græcor. perdito. Nisi sententiæ Scaligeri potius fidendum, cui post, quasi *pone est*. Ab ὕστος, ὕστερος. *In posterum*, ut ἐς ὕστερον: scilicet tempus, χρόνον, aut simile. Ὑστέρημα, quod posterius Ad Col. 1 Χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερή-

κατὰ τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ. Verterunt ὑστερήματα, quod deerat: ut quae desunt. Ni fallor minus proprie, aut πρὸς τὸ... Et inde nescio quas reliquias aut defectus sua opera resarciendos commenti sunt homines quidam impii: quasi λύτρον Christi perfectum non sit, aut consummatum. Itaque salvo aliorum judicio, τὰ ὑστερήματα interpretor posteriora quae pone sunt, aut seqvuntur, τὰ ἑπόμενα. Ut sunt διωγμοί, item μαρτύρια: quae Christianam nostram professionem comitantur, ut umbra corpus.

Potior, potis fio & consequor. Scal. in Theoph. de pl. Quoties quippiam nanciscimur, eo sane *potimur*, potimur enim eo, quod est in potestate nostra. Idem caus. L. L. Plaut. in Capt. a. 1. sc. 1. *Nam postquam rex meus est potitus hostium.* Nos eam asperitatem in meliorem receptam legem emollivimus, & interpretamur verbum *potitus est*, passive: subintelligimus vi, aut opera: sicut χάριν subintelligunt Graeci & Sallust. Ita *miseret* me fortunae tuae, i. e. vis tuae fortunae facit me *miserum*. A *potis pote*, quod a ποτὶ. Notat id, quod ἐν δυνάμει & viribus nostris, quod penes aut juxta, aut prope: ut non opus sit ullo amplius labore consequendi. A *potis* est *potior*, *potius*, *potissimum*. Etiam *potestas*, ἐξουσία, per quam aliquid *possumus*, per quam *potentes* sumus ad agendum. *Possum*, i. e. potis sum. Hinc & integrum *potissum* in Lucill. Ennio Lucret. ap. Lips. l. 1. Var. lect. c. 14. *Potens* est participium, quasi *pote ens*, i. e. δυνάμενον. *Impotens i. e. non potens*, ἀκρατὴς, ἀσθενής. *Impossibile* apud Quinctilian. ἀδύνατον: sicut *possibile*, δυνατὸν, quod non potest, aut potest fieri. Vox ea elegantiam infuscat. *Impos* contractum est, quasi *impotis* aus *impotens*: sicut *compos*, quod societatem potestatis significat, i. e. particeps, ἐγκρατής. Isid. gloss. *prepos*, valde potens. *Praepotens*, i. e. valde potens, & prae aliis. Innuit enim collationem cum aliis, & πρωτεῖον singularem: ut *praecello praestans*. *praedico*. Melius de Deo usurpatur, vel *potens* Luc. & alibi saepe in divinis literis: vel etiam in iisdem *Omnipotens*, Graec. παντοκράτωρ, παντοδύναμις: quod omnem comparationem simpliciter excludit. Dices: *Ciceronianum*

men est Jupiter præpotens, Ergo præpotens idem qui omnipotens. Facilis responsio: Nostra nil interest, quid Cic. hic scripserit. Gentilium unus fuit. Nobis neque Jupiter, neque Jovis: sed Jehovah. Isti fuerit suus Jupiter præpotens: patiamur. An vero *præpotens* ideo idem, qui *omnipotens*? Ipse Tullius abnuit. Præpotens, inquit, terra marique Carthago: præpotens & gloriosa Philosophia. Ergo ea omnipotens? Non ita: sed *valde potens*. Iterum curiosulus: *At præscire, prævidere Deus dicitur: quidni etiam præpotens:* Scio de præscientia & similibus ita solere loqui Sacra & doctores Ecclesiæ: sed id pro captu nostro est, & figurato duntaxat quodam sermone. Alias reapse Deus non præscit, sed scit: nec prævidet, sed videt: nec præpotens est, sed omnipotens. Nostræ imbecillitatis verba sunt, qui tempora partimur, nec aliter intelligimus. Deo omnia juncta, nexa, unita, Præteritum, Præsens, Futurum. Omnia inquam, in præsenti & in oculis habet, & æternitas illi est momentum.

Præs, prædis. Simpliciter fit à *præ*: ut Græc. ἔγγυος ab ἐγγύς, prope. Ut ita *præs* sit qui *præest*, h. e. coram, ante nos, atque ita præsto est. Gloss. *Præs* ἔγγυος, ἀνάδοχος. *Fest.* Præs est is, qui populo se obligat, interrogatusque à magistratu, si præssit, ille respondet præs.

Auson.

Quis subit in pœnam capitalis supplicio; Vas.
Quis, cum lis fuerit numaria, qui dabitur? Præs.

Idem: Sponde, noxa *præsest*. Ita enim legendum, non *præsto est*. Ad quod Jos. Scal. *præsest*; I. e. adest vel præsto est, πάρεστι. Græcus interrogatus εἰ πάρεστι, respondet potius, παρώ quam πάρειμι. Sic Romanus interrogatus, an *præses*? Respondebat *Præs*: non *præssum*. Varro l. 5. L. L. Et Festus inquit: *prædem* dictum esse, quod interrogatus a populo si *præsesset*, respondebat: *Præs*: supple sum. *Præsess* antiquitus significat præsentem esse, παρεῖναι. Unde superest participium *præsens*. Igitur *præs* decurtatum est à verbo *præssum*. A *præs, prædis*, dicta sunt *prædia*: ut ita *prædia* sint bona ejus, qui *præs* esse potest, & aliquid obligare suo & alieno nomine. Non bene *prædia* videntur dicta

à prævidendo, aut *præstando*. *Prædia* (inquit Ascon.) sunt res ipsæ: *prædes* homines fidejussores: quorum res *Bona prædia* nunc uno nomine dicuntur. A præsens *præsentia*. i. e. actus ejus quod præsens est: modus scilicet, qui est συνύπαρξις ἀδιάστατος. A præsentia rursum *impræsentiarum*: scilicet articulo. Aliquid enim subauditur. Ita Græcis fit ἐν παρουσίῳ χρόνῳ ἢ ἀκμῇ. Vox Catonis: & imprimis Apulejo frequentata, nec non Vet. Biblior. interpreti Exod. 22. 15. Lev 8. v. 34. & alibi. *Sum* ex *ἐμὶ*, ait Scal. c. 127. L. L. Æolice ἔμμι: Doricè ἐμμί. Est verbum simpliciss. in quod omnia resolvuntur. Inde etiam Es, εἷς: *est*, ἐστί. Heb. יֵשׁ, *Est*, *sunt*. Idem c. 166. *Necesse*, quod *nec esse* aliter potest. Et Cic. in part. *Necesse* est id, sine quo salvi, liberive esse non possumus. Alii faciunt à *ne* & *cesso*: ut necesse sit, quod *non cessat*, ἄπαυστον. ἄληκτον, ἀδιάλειπτον: quod *oportet esse*, quod est immutabiliter. Fest. *necessarium* ait esse Opilius Aurel. in quo *non* sit *cessandum*. aut sine quo vivi non possit, aut sine quo non bene vivatur, aut quod non possit prohiberi quin fiat. Græcis ἀναγκαῖον: *necessitas* ἀνάγκη. Dicitur autem *necessis*, *necesse*: & *necessus*, *necessum*, κατ' ἀναλογίαν: sicut exanimis, exanime: & exanimus, exanimum. Donat. in Eun. a 5. sc. 6. *Necesse* est nomen. Nam *necessus*, *necessis*, & *necessitas* & *necessum* lectum est. Redeo ad sum. Huc aggregentur reliqua composita magno numero, ut *desum*, *præsum*, *insum*, *prosum*, *supersum*: cujus posterioris varia significata ex Agell. l. 1. c. 22. hauriantur. *Assum*, aut *adsum*: quia dicis, *ades*, non *asses*. Scal. c. 34. L. L. Consules auribus & materiæ: sicut Plautus cum jocatur & maluit *assum* dicere, quam *adsum*: ut subinferret: At ego *elixum* malo. Hæc ille. A Græco εἰμὶ fit ἐών, ὤν: ἐὸν ὄν, *Ens*: οὖσα & inde οὐσία: Latine *essentia*, ap. Quinctilian. l. 8. c. 3. Augustin. l. 12. de civ. Dei cæp. 2. de morib. Manich. l. 2. c. 2. Apul. Jul. Scal. & alios. Hi enim veterum loco nobis sint, quibus ea vox usurpata non fuit. At neque deest ἀναλογία. Urget vero necessitas ut philosophi & theologi ni ineptire & ambages quæritare velint, carere non possint. Quamvis de essentia

ita Senec. epist. 58. *Cupio, si fieri potest, propitiis auribus tuis essentiam dicere: sin minus, dicam & iratis. Ciceronem autorem hujus verbi habeo, puto locupletem: si recentiorem quæris Fabianum.* Idem asserit Sidon. carm 12. in epist. ad Polemium. Ap. Aristot. singularis phrasis exstat τὸ τί ἦν εἶναι: Scholasticis barbarè *quidditas*. Potius est *essentia*: vel, *quid res sit*. Ad verbum: *Quid sit esse*. Positum ἦν pro ἐστί. Ita enim vertitur rectissime Cæterum quod de *essentia*: idem etiam de substantia dictum sit: cui Græc. ὑπόστασις, non ita vero οὐσία respondet. Ut enim à consto constantia: sic à substo *substantia*, ut quæ alteri substet. Similiter ap. Hebr. קִים *kim*, item יְקוּם *jekum* substantia, dicitur à verbo קוּם, *kum*, quod est stetit, surrexit, constitit. Ab οὐσία, fit πλοῦτος συνουσία, ἐξουσία & alia. Πλοῦτος, quasi πολυουσος cui multæ opes ac divitiæ. Nam οὐσία est etiam idem, quod facultates: sicuti Lat *substantia*. Quando sine illis τὸ εἶναι nostrum non possit consistere. Luc. 15. 12. ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας Etiam ὁ βίος Marci 12. 44. Lucæ 15. 30. Similiter quoque sumitur ὕπαρξις Hebr. 10. 34. Quem θησαυρὸν vocat CHRISTUS Matth. 19. 21. Ap. Hebræos הֹוָה itidem notat possessiones à themate הָוָה, fuit. Ap. Plaut. *polyplusius*, i. e. valde dives. *Pluto*, πλούτων. Deus inferorum. Cic. 2. de Nat. deor. Terrena vis omnis atque natura *diti* patri dedicata est, qui *dives*, ut ap Græc. πλούτων: quia & recidant omnia in terras, & oriantur è terris. Συνουσία est unio vel conjunctio ipsius *essentiæ*; & ideo *summa*. Συνουσιαστής, summe conjunctus. Latinum *necessitudo* & *necessarius* aliqua exprimunt. Nam Græcum συνεῖναι plus notat: scilicet unionem per τὸ συν: & essentiam, οὐσίαν. Ἐξουσία varie exponitur: Licentia, potestas, autoritas, dignitas. Glossar. ἐξουσία majestas, ditio, potestas. A nullo tamen horum satis Græcum exprimitur. Ἐξεῖναι *exesse*: unde ἐξεστω apud Demosth. *Exesto*, apud Fest. & Lipsium. Neque ut παρουσία præsentia, ἀπουσία absentia: ita ἐξουσία *exentia* reddi debet. Propius inter Latina accedit *eminentia*. Sed proprie ἐξουσία

 est,

est, qua ex aliis, & extra alios esse datur; dum aliis ob- stricti non sumus sed liberi, potentes, & nostri juris præ- eminemus. Ex eo postea idem est, quod dignitas, auto- ritas, potentia. Matth. 28. Data est mihi πᾶσα ἐξουσία, *omnis eminentia*. Ubi aliis potestas, aliis autoritas, aliis potentia magis arridet. Sed proprium à consectario ta- men distingui oportebat.

Prandium, Prandeo, à πρὰν ἔδω. Estque πρὰν Doricum in Theocrito pro πρωΐ. Vel Prandium à πρὸ ἔνδιον quod ante meridiem capiatur. Gen. 43. 16. *mecum comedent meridie*, id est, prandebunt. Plutarch. 8. Symp. qu. 6. Romani prandium vocant, ἀπὸ τῆς ὥρας. ἔνδιον γὰρ τὸ ... λιὸν, καὶ τὴν μετ' ἄριστον ἀνάπαυσιν, ἐνδιάζειν. Athen. lib. dipnosoph. δεῖπνον δὲ μεσημβρινὸν ὃ ἡμεῖς ἄριστον. Nam *deprandius* est, impransus, ἀνάριστος. Scal. l. 1. poet. c. 5. *Prandium*, quia iterum ad opus *parati* essent illico: qua ratione à Græcis δεῖπνον dictum est, ὅτι δεῖ πονεῖν. Sic igitur quisque in opere reficiebat eo cibo vires: quo per- fecto in sero diei lautius largiusque sese accipiebant: tum uberiore epularum apparatu: tum familiarium at- que affinium societate. Iccirco *cœna* dicta; quia simul vescerentur: non privato demenso diurno. Græci ... παρὰ τὸ ὅπλον παύειν: militaris sane vox. Non enim curarent corpora, neque arma deponerent, nisi opera absoluta. Aut à Judæis tralata vox. Nam חֲגִיגָה, *chagi- cona*, est cœna, à rad. חגג, id est, divertit in publicum hospitium: aut à חג, i. e. cœna, epulum. Plutarch. symp. 8. q. 6. τὸ δεῖπνον φασὶ Κοῖνα διὰ τὴν κοινωνίαν καλεῖσθαι· καὶ ἑαυτοὺς γὰρ ἠρίστων ἐπιεικῶς οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, συνδει- πνοῦντες τοῖς φίλοις. Idem Plutarch. l. 7. symp. præf. re- fert: Romanos crebro in ore habuisse dictum facetum ... minis, qui cum solus ederet, dixit, se non cœnasse, sed tantum edisse. *Antecœnium* in Apul. 1. 2. metam. Un- de *intercœnium*, in Martiali l. 5. epig. 75. *Cœna terrestris* in Plaut. Cap. a. 1. sc. 2. quæ nil nisi terra natum habet. Horat. *Cœnam sine sanguine* dixit imitatione Græca Diphilus, δεῖπνον ἀλλ' οὐδ' αἷμα ἔχει. Gloss. *Cupidicinum* ... χίδειπνος. Ap. Plutarch. l. 8. symp. q. 6. est προχάδειπνος

& ἐπιϑυμόδειπνος. *Cœnipeta*, à *petendo cœnam*, ap. Nonium ut *agripeta*, ap Cic. *lucripeta* ap. Plaut. *Veneripeta*, i. e. luxuriosus in Gloss. Ibid. *heredipeta*, in Satyr. Petronii. *Cœnacula*, Festo dicuntur, ad quæ scalis adscenditur. At non propriè: sed tantum ex consuetudine cœnandi majoribus usitata. Stemmati Hebræorum vetustissimo עֲלִיָּה, i. e. cœnaculum dicitur eo nomine ab עָלָה, adscendit. Plaut. amph. 2. 3. sc. 1. *In superiori qui habito cœnaculo*. Varro, citante Valla l. 4. c. 22. ubi cœnabant, *cœnaculum* vocitabant: postquam in superiore parte cœnitare cœperunt, superioris domus universa cœnacula dicta: postquam, ubi cœnabant, plura facere cœperunt. Enn. ap. Tertullian. dicit, *cœnacula maxima cœli*: adv. Valent. l. 7. Scal. c. 123. L. L. *Cœnaturio* est à futuro participio activo, non à supino. Quo tendis Gnatho? ad Pamphilum. Cujus rei ergo? Cœnaturus. Inde *cœnaturio*.

Prævus à Gr. πρᾶος, i. e. lenis, mansuetus, mitis: qualem prisca ætas detestabatur, omnia in fortitudine sita esse putans, eamque solam esse virtutem. Plaut. Asin. 2. 2. sc 2. Item ita virtus est, quando usus est, qui malum fert fortiter. Scal. Ex. 300. s. 3. Vox est militaris: inventa ab exprobratione lenitatis, quam in milite detestabantur. Interposita ergo æolica litera, πρᾶος πρᾶϝος *pravus*.

Precor, ab Hebr. בָּרַךְ, i. e precatus est benedixit ingeniculando fudit preces: בְּרָכָה, quasi Latine dicas *Preca*, i. e. precatio, preces, benedictio. Caper: *Precor* prospera: *imprecor* terra. Agretius. *precari* est rogare: *Deprecari* est purgare & excusare Virgil. 12. Æn. Equidem merui, nec deprecor.

Præster, πρηστήρ; proprie incensor, qui incendit: à πρήϑω πρηϑάω Flatus inde aut turbo igneus. Plin. l. 2. c. 50. *Prester vocatur, amburens contacta pariter & proterens*. Lucr. prolixe l. 6. Presteras Graii quos ab re nominitarunt. Videatur etiam Apul. de mundo. Etiam *prester* serpens est. Lucan. lib. 9. Oraque distendens avidus fumantia

mantia *prester*. Et propius originem innuit paulo post
---- cultorem torridus agri
percussit præster; illi rubor igneus ora
Succendit ----Ap. Hebr. רְשֵׁף est pruna, scintilla: & שָׂרָף est serpens ignitus, *præster*: uti Num. 21. 6. & 8 vertit Tremell. & Buxtorf. in Lex. Et sic etiam πρηστὴρ erit a שָׂרַף ussit, incendit.

Priamus, Πρίαμος, à militib. vocatus est, quod cadaver filii redemerit. Πρίαμαι, est *emo*: ab isto placet Latinum trahere nonnullis Sed videtur morosa nimis & violenta fieri mutatio. Igitur mavelim facere ab ἐμῶ: ut *Emo* sit ἐμὸν ποιῶ, meum facio. Quomodo à σφέτερος est σφετερίζω i. e. mihi vendito & usurpo. Ab *emo* est *aemo*, quasi *demo*. Item *perimo* & *peremo*: unde peremtorium. Ulp lib. disput. *Peremtorium* inde hoc nomen sumsit, quod *perimeret* disceptationem, hoc est, ultra non pateretur adversarium tergiversari Apul l. 10. Metamorph. est venenum peremtorium, quod *perimat* & interficiat. A *pro* & *emo* facit Scal *præmium* in conject. Ut ita præmium sit, quod quis præ alio veluti emit & accipit: ut πρόληψις Etiam ab emo fit *eximo*: *eximius*, i. e exemtus è multis aliis. *Eximia ovis*, i. e. destinata ad sacrificium è grege. Sic *egregius* è *grege* lectus: olim *egregius*. Isid. gloss. *Egrex*, eximius. Græci eximias hostias vocant σφάγια καὶ θύματα ἐξαίρετα & τέλεια ἱερά. Homer. Iliad. a. αἰγας τελείας Odyss. v. ταύρους κεκριμένους. Virg. quatuor eximios præstanti corpore tauros.

Priapus, Græce πρίαπος, πρήπος, Jonum flexu: vel quasi βριήπυος, (ex βρι valde: & ἠπύω clamo) i. e clamosus, propter clamores qui in Bacchi sacris excitabantur: vel quasi παρίεμενος τὸ παρέμα, ut habent interpretes Theocriti. Gregor. Francus Priapum facit à פְּעֹר: ut ita nuditas huic monstro dederit nomen. Suidas autore nescio quo: ἐκλήθη δὲ πρίαπος κατὰ τὴν Ἰταλῶν γλῶσσαν. Id qualis sit, Silvanus ille, qui linguam Ital & ling. Latin. (si Musis placet) pro eodem habet, nos doceat oportet. Sed de hoc respondeat *Sibero* nostro. *Priapus* ab Archia descri-

ſcribitur φοξὸς, item ἄπυς. A Prudentio etiam prolixe l. 1. contra Symmach. Numen *Ithyphalli* vocatur à Colum. l. 10. Suidas: φαλλοφόροι, ἰθύφαλλοι, αὐτοκάβδαλοι. *Phallus*, φαλλὸς: videtur fuiſſe lignum teres, mediocriter longum, decorticatum. Heſych φαλλὸς τὸ ξύλινον αἰδοῖον αἰδοιικόν. Quod etiam docet Suidas. Hinc ita Priapus cognominatus *Triphallus*. Ut docet Scal. in Priap. τρίφαλλος & ἰθύφαλλος, cognomina Priapi. Quin & Triphallus περὶ ἀρρενότητος inſcripta fuit Menippea Varronis. De generatione ſcilicet. In vet. Gloſſ. *Trepallos*, πρίαπος. Baruc. 6. 69. *In cucumerario pudenda ſtatua nihil obſervans*. Græca vox (inquit Junius) nihil aliud ſonat, quam rubrum hortorum Deum, ut vocat Horat.

Primus. *Pri*, à πρίν eſt poſitivus: *prior* comparat. *primus* Superlat. Ergo primus eſt, qui ante alia & præ aliis. *Pri* ap. antiquos pro *præ*. Scal. c. 86. L. L. Facilius Græc. πρῶτον (eſt enim πρὸ ὄν) etiam in duobus poteſt eſſe. Unde & πρότερον, πρό ἕτερον. Sic o. orta ſunt comparativa ab ἕτερον. Latinum a. moroſius: Superlativum n. eſt. Nam *pri* vetus vox fuit: ſicut *Ni*. Poſtea latiore vocali fuſæ ſunt *Ne*, *præ*. Unde adverbium *pridem*, i. e. parvo tempore prius; à *pri* & *demum*. A pri, præ, *præter*: ut à ſub ſubter. *Præterpropter* explicat Agell. l. 19. c. 10. Turn l. 14. c. 18. *Priſtinus*, quaſi *priuſtinus*, qui prius fuit. *Primitus*, non eſt idem, quod primo vel primum, πρώτως: ſed à *primo*: ſignat motum à quo. Ut cœlitus non eſt: οὐρανίως, ſed οὐρανόθεν. Item funditus, ſtirpitus, humanitus. *Priſci* Latini proprie appellati ſunt ii, qui prius quam conderetur Roma fuerunt; Feſt. *Proceres* πρότεροι. Nam & *prius* dignitatis nomen eſt, autore Ariſtot. Matt. Mart. *proceres* dici putat, quaſi *progeres*: à progero: quod *proceres* primo ſint lapides, qui *progeruntur*, προβάλλονται. Ideo πρόβολοι Græcis dicuntur, à προβάλλω. Et quidem Serv. in 2. Æn. nat: *capita trabium* nominari *proceres*, ex Varr. Deinde *proceres* ſunt πρωτοπολῖται, ἐξοχοιπολιτῶν: facili metaphora. *Apprimus* ap. Liv. Andron. Scal. L. L. c. 60. Iccirco quod erat *apprime*, Virg. coactus eſt *apprima* dicere. Idem c. 31. facit *princeps* à *primum* & *caput* (vide capis & caput) ſicut *biceps*. Si

ap. Hebr. *rischon* ראשון est primus: ראשית ...
principium, ἀρχή: item à ראש *rosch*, i. e. caput ...
Scal. dixit, *primori* in ablativo, *primorem* hominis ...
tem, imitatus Lucr. Caton. & Agell. Nam antiquis ...
hæc *primoris* & hoc *primore* fuit: sicut iisdem fuit ...
hæc *pluris* & hoc *plure*: pro quo nunc *plus*. Quod ...
etiam monet J. Gebhard. l. 3. crepund. c. 13.

Pristis, πρίστης: & ita *pristes*, h. e. proprie, qui serra ...
quid dividit: a πρίω, πρίζω, πρίστης, quorum illud est ...
seco. E πρίστης *pristis*. Quamvis etiam Suidas scribat ...
στης: nec non Oppian. & alii. Etiam inde *pistris* ex...
facili trajectiuncula: ut κράτος, κάρτος. Ita *pristis*, *pi*...
& postmodo quoque *pistrix*. Cic. in Arati Phænom. *An*...
dromedam tamen explorans fera quærere pistrix. Ibi ...
neptunia pistrix & *fera pistrix* deprehenditur. Scal. in Ma...
nil. l. 5. *pistrix* pro *pristis* ut diceretur, usus obtin...
item *pristis* pro *pristes*. Vera enim scriptura est πρίστης ...
eodem asterismo Festus Avienus *pistrim* & *pistricem* ...
—— *summa qua lux pistrice coruscat*. Item & *pistrim* ...
celam. Hæc Scal. Ut igitur πρίστης *pristes*, *pristis*, est primo
ac proprie sector: ita propter hoc πάθος vox alio etiam
migravit. Nam *pristes* etiam animal & priscis è genere ...
taceo. Aristot. l. 6. hist. animal. c. 12. ἔτι δὲ πρίστης ...
Plin. l. 9 c. 13. Quæ pilo vestiuntur, animal pariunt ...
pristis, balæna, vitulus. Suid. πρῆστις εἶδος κήτους θαλασ...
Etiam Oppian. l. 1. halieut: ἐν δὲ διαφοινὴ πρῆστις. Faci...
à πρήθω: propter motum forte igneum. Vel πρῆστις tra...
jectione quadam pro πρίστης, uti antea dictum. Porph...
οὐδὲ ἄποχοι βαλαίναιντε καὶ πρίστεις καὶ τὰ ἄλλα κήτη. Ma...
in l. 9. c. 4. Plinii: *Pristis* scindit mirum in modu...
fluctus propter tenuitatem. *Dalechamp. in l. 9. c.* ...
Plinii: πίστριμα, πρίστιν, & πρῆστιν, hoc ceti genus auct...
vocant. *Pistricem* Festus in voce *Balæna*. Cic. in ...
versu: *Tum sero fuit Andromeda & neptunia pistr*...
Hæc ille. Virg. 3. Æn.

Prima hominis facies & pulchro pectore virgo
Pubetenus: postrema immani corpore pristis.

A...

Alii legunt *pistris*, alii *pistrix*: sensu tamen eodem. Est etiam πρίστης navis. Polyb. l. 5. πέντε λέμβους ἔχων καὶ μίαν πρίστιν, ἐφ' ἧς αὐτὸς ἐπέπλει. Ita dicta quia expedite *secat* undas, πρίει. Virg. tangit etymon. l. 5. Æn.

Sic Mnestheus, sic ipsa fuga *secat* ultima pristis
Æquora --. Idem ibidem propterea dicit *velocem pristin*.

Privignus Festo dicitur, quod *prius*, quam mater secundo nuberet, est *genitus*. Aliis quasi *priugenus*: a *prius* & *geno*, *genitus*. At quare non à *privus*, quasi *prive genitus*? Suadet illud quantitas primæ. & Græcor. ἀμφίγονος: ab ἀμφὶ, i. e. seorsum, inter alia. Vox enim *privi* infert quandam separationem. Et *privignus* appellatur respectu vitrici, qui ducit matrem: ex qua ille natus, *prive* i.e. separatim, seorsum, antequam mater secundum nupta esse vitrico.

Privo ab Hebr. duci potest פרע, quod est abstraxit ab jecit, deseruit. Aut propius à Gr. πρίω & per gamma Æolicum πρίϝω. i. e. seco, divido. Eo enim significatus τοῦ *privo* spectat. *Privum* (qua voce Lucret. delectatur) nec non *privatum* est proprie ab alio divisum & sejunctum, ἴδιον, & ita proprium cujusque, singulare: eidem opponitur publicum & commune. Atque hæc etiam mens est J. C. Scal. uti in *populus* dispeximus. Nanius: *priva ducebant singula*. Fest. *privos privasq. antiqui dicebant pro singulis. Ob quam causam & privata dicuntur, quæ unicuj usq. sunt.* Cato *privas scopulas* appellat singulas & unas. Quod μονόξυλον πλοῖον dixit Polyb. id Liv. *ex singulo ligno scaphum*, nominat. A *privus* formatur etiam *privilegium*. Cic. l. 3. de Leg. *In privatos homines leges ferri noluerunt. Id enim est privilegium.* Gloss. *privilegium*, πρόνομία. Legatur etiam Agell. l. 10. c. 20.

Promellere, ex simplici *mellere* seu *melere*. Quod antiq. verbum; à μέλλειν. Cujus vestigia supersunt in voce *remeligines* aut *remelligines*. L enim merito bis ponitur propter originem Græc. Remeligenes sunt remoræ, ἐμπόδιοι. Nam & μέλλω est moror, cesso, muginor. *Promellere* est *litem promovere*, inquit Festus aut Paulus. Paulus inquam diaconus, qui Festum improbe mutilavit.

Pro-

Prometheus, ἀπὸ τῆς προμηθείας, à providentia. Hesiod. πάντων πέρι μήδεα εἰδώς. Ejus frater dictus est *Epimetheus*, ἐπιμηθεύς, qui post sapit, re jam peracta. Bene Demosth. in aditu orationis de Pace: οἱ μὲν σώφρονες πρὸ τοῦ πράγματος, οἱ δὲ ἄφρονες μετὰ τὸ πράγμα χρῶνται τῷ βουλεύεσθαι.

Promo, promtum. Nonnulli τὸ P imponunt, *Promptum*: qui nescio quid prætexant, quam consuetudinem illam aliquando vetustatis, qua *hiems tempto*, dicebant. At rectius omittitur, nisi me ratio frustratur. *Promo, promsi, promsum*, & deinde *promtum*: Sumo, sumsi sumsum & sumtum. Nam S & T sunt literæ, quarum altera vicem alterius obit, in omnib. linguis. Qui ergo τὸ P interveniat, non capio. *Promo* ab Hebr. בְּרוֹם, promtuarium, Ταμιεῖον cista, uti quidem Avenar. notat. Latinis *promo* à pro & emo, id est, sumo. *Promus condus*, ap. Plaut. *Promus* qui promit, quidquid etiam sit: & ita proprie. Apul. in Apol. dicit, præest promendis libris, & quasi bibliothecarius est, Græci suum. ταμίας ducunt παρὰ τὸ τέμνειν à distributione. Neque nihil illud Hebr. חָטַם, recon-ditus est, distulit, protraxit.

Promulco, agi dicitur navis, cum scapha ducitur fune. Festus. Ad quem Scal. Mihi mirum videtur *promulco* dici trahi navem, cum id Græco verbo *remulco* agi dicatur, παρὰ τὸ ῥυμουλκεῖν. Isid. Gloss. *commulcare*, complodere. *Commulcat*, conculcat. Legatur Jac. Nic. Loens. misc. epiphyll. l. 4. c. 12. ubi fusissime de *Remulco* disputat, ita, ut humaniorum literarum candidati facile possint acquiescere.

Prooemium, προοίμιον: qui viam interpretantur, parvi sunt judicii. Nam quemadmodum prooemium, quod est oratio, erit ante orationem si oratio via est, erit ante *viam via*: quo nihil ineptius excogitari potest. Quis enim ambulat ante, quam ambulet? Sed est, ut alii prudentius profitentur, à citharœdis translatum. Prius enim quam cantiones instituant, modos quosdam faciunt, quibus introducant auditores ait Scal. l. 3. poet. c. 84. Similiter *parœmia* a παρὰ & οἶμος vel οἴμη. Hesych. & Suid.

παρ-

παροιμίαν exponunt παρόδιον διήγημα, i. e. narrationem politam juxta viam. Scal. l. 3. poet. c. 84. neq; *paræmiam* παροιμίαν à via deduco, ut sit quasi παρόδιον i. e. tritum & vulgare. Neque οἶμος ibi viam dicit, sed id, qod Latini iuterpretati sunt *verbum*. Ita ut verbo verbum, i. e. sententia sententiæ sit apposita, posterior ex priore. Ut primo loco significet id, quod præ se fert: secundo innuat id, cui applicari potest. H. e. παρὰ ἕν οἶμον: præter primum verbum & ab ejus sensu alterum & verbum & sensum. *Ibidem: sit allegoria* per similitudines ac translationes: ἄλλο γὰρ ἀγορεύει, ἄλλο δὲ νοεῖ. Cic. 3. de orat. aliud dicitur, & aliud intelligendum est. Isid. l. 1. orig. c. 36. allegoria est *alieniloquium:* aliud enim sonat, aliud intelligitur. Tertul. l. 5. contra Marcion. *Allegorica, i. e. aliud protendentia.*

Pronus, pronis, à πρηνής. Scal. in Cul. *Pronus* primam producit. Nam compositio est Latina: origo Græca. In antiqua enim lingua fuit πρωνὸς, παρὰ τὸ προνεύειν. Ex quo mansit tantum in usu προνωπής. Græc. πρηνής exstat Act. 1.18. de Juda proditore: πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος: præcipitatus aut *pronus* factus, crepuit medius: non bene redditur *suspensus*. Legatur hîc etiam Casaub. Exer. 16. Num 69. contra Baron.

Propitius quasi *prorsus* aut *porro pius*: vel à *prope* & *ito*. Ita veteres: rectius ita. Ut commentitius à commentum: fictitius & fictum: cratitius à crates: sic *propitius à prope*: ITIUS est terminatio communis. Ut sit *propitius*, qui juxta adsit, & quasi ad pedes. Nam *prope* fit à *pro* & *pede*.

Virg. alludit 8. Æn.

—— *Tua dexter adi pede sacra secundo.*

Ubi Serv. *dexter est* propitius. Melius, si adderet cætera: *dexter pede secundo*, i. e. felix & propitius.

Prora, anterior pars navis, πρῷρα, πρώειρα quasi προείειρα, ἀπὸ τοῦ προϊέναι, à præeundo: aut à προορᾶν. *Proreus*, πρῳρεύς. *Proreta*, πρῳράτης, qui in prora est & captat ventos. *Puppis* τοῦ ὄπις pro ὀπίσω i. e. *ubi retro*. Quippe pars altera est posterior. Ancora, ἄγκυρα ἀπὸ τοῦ ἀγκύλου, a curvitate. Igitur literam H quur imponunt? Nihil opus. Et fatetur

Ser-

Servius, quod contra regulam in medio adspirationem recipiat.

Prorsum quasi *proversum*, πρόσω, πόῤῥω. *Prorsum*, i. e. rectum ἰυθὺ: item prolixum, unde tunica prolixa villis, *prosa*, tunica. Enn. *rusus*, *prosus* reciprocat fluctus feram: pro rursus, prorsus. Cave Mureto credas, qui *prosam* orationem Latine dici negat. Libenter enim concursum R cum S fugiebant, ne *hirrirent*, ut ait poeta quidam ap. Diomedem. Sic *prosus* adverbium pro recta Plaut. in Mil. Ille jubebit me ire cum illa ad portum: ego adeo, ut tu scias *prosus*. Et Persa: simulato quasi eas *prosum* in navem. Et *prosus* nomen pro erectus. ap. Varr. Idque ex origine. *Rursus*, *rursum*, quasi *reversum*, aut retro. Itaq; illud Terent. in Hecyr. *Rursum prorsum*, legatur, non *sursum*, ut solent, i. e. ante & retro. *Sursum* quasi superversum. *Susque deque*, i. e. sursum deorsum. Videatur & Agell. l. 16. c. 9. Ἀρχαικῶς *susum*. quod in quibusdam MSS. Plautinis, ut Camerarii habetur. Scal. c. 34. L. L. Fuit vetus vox *sus*, quæ motum cœlum versus significaret, ὑπερθεν. Fortasse autem *sus* fuerat, sicut *Abs*: quanquam hoc videtur fuisse ἀψ. Et à *sus* fuit *susum*. Fecit autem ex se *sustuli*, non enim à *suffero* venit. Eadem est ante C *suscipio*, quod veteres *succipio*, ut diximus Æolensium more. Ap. Plaut. in Asin. *suppendas* potius me, quam tacita hæc auferas. Quod nos *suspendas*. Pari exemplo, *suscipio*. est susum aut sursum capio: *Sustineo*, est susum teneo: *sustento* est susum tento: *suspicio* est susum specio: *suscito* est susum cito: *surgo* est sursum rego. Ne igitur τὸ *sus* & *sub* in ejusmodi verbis confundamus. *Sursum* opponitur *deorsum*: ut ἄνω κάτω: dextrorsum, sinistrorsum.

Prosapia, quasi *prosipia*, à sipo. *Sipare* est jacere. inquit Fest. *Insipare* est injicere. *Dissipare* est disjicere *Obsipare* est objicere ap. Plaut. in Casin. *Sipo* & *supo* venit ab ἰάω. Ap. Lucret l. 1. *dissupat*, edente Gifanio. Ut ita à textoribus videatur sumtum. *Siparium* est velum. Tertull. contra Valent. *Siparia portarum*. Siparium ergo à sipo: quia extenditur ita & quasi jacitur. Etiam ita *prosapia* est Tropice stirps; seu progenies, quæ projicitur quasi, aut hinc

hinc inde spargitur. Media etiam brevis. Nam Plautinum, quod objiciat aliquis, est ambiguæ fidei.

Protropum. Plin. l. 14. c. 9. inter genera potuum ponere debeo & *protropum.* Ita appellatur à quibusdam mustum sponte defluens, ante quam calcentur uvæ. Athenæus πρόδρομον, aut potius πρότροπον à Mitylenæis dictum tradit. Πρόχυμα est Florentio ap. Constant. γεώπ. 6. c. 16. καὶ τὸ πρὸ τῆς τραπείσεως. Aut simpliciter à προτρέπομαι, i. e. provocor: ut sit οἶνος ὁ προτρεπόμενος. Origo tamen eadem.

Prytaneum, πρυτανεῖον, Casaub. in l. 15. Athenæi: Græcor. πρυτανεῖα Vestæ erant sacra: in cujus honorem perpetuus ignis ibi fovebatur. Inde πρυτανεῖον dictum volunt, quasi πυρὸς ταμεῖον. Dio Chrysost. orat. 50. inter sanctiora loca urbium Græciæ nominat ἀγορὰν, πρυτανεῖον, βουλευτήριον & τὰ ἄλλα ἱερά. Alias communiori sentẽtia πρυτανεῖον dicitur à πρύτανις, i. e. præfectus, administrator. Dictus, quasi πυρόταμις: ut proprie de frumentis accipiatur: πυρὸς est frumentum triticum speciatim. Πυρὸς quasi σπυρὸς: pro σπορὸς: à σπείρω: quod seminetur. Rectius ab Heb. בר, quod est frumentum, triticũ, sic dictum à puritate: ut Buxtorf. etiam notat.

Psomus, ψωμός: ab Heb. פצם, i. e. disrupit, ἐψώμισεν. Ut ψὶξ, ψιχίον à פשח, in micas aut frustula divisit.

Psora, ψώρα, scabiosæ cutis asperitas. Galen. de Tum. præter natur. ἔστι καὶ ἡ ψώρα καὶ ἡ λέπρα μελαγχολικὰ πάθη μόνου τοῦ δέρματος. Ab Heb. צרעת lepra: צרוע leprosus. Lepra, λέπρα: λεπρὸς, scaber, asper: à λέπω, corticem detraho: λέπος, squama, cortex. Lepra enim in *squamulas* resolvit cutim. Ex eo Lepram Avicenna dicit *impetiginem excorticativam.* Barbare, fateor: sed rem voluit ex origine declarari. Lev. 21. 20. גרב psora, scabies.

Mantuanus apposite:

Improba mordaci serpens prurigine lepra.

Improba: quia non obsistitur facile huic morbo: magis enim q. proserpit: & quidem cum *prurigine.* H. e. quod Ægineta l. 4. c. 2. Psora & Lepra, cutis asperitudo est pru-

riens,

riens, in qua corp9 paulatim absumitur. Et addit *mordaci prurigine*. Iterum Ægineta: Lepra altius circularibus erosionibus cutem depascit, & piscium modo squamulas ex se remittit. Videatur etiam Gorræus. *Lepra* peculiariter dicitur *alba*. Exod. 4. 2. Regum 5. Herodot. in Cl. λέπρην exponit per λεύκην. Verbum λεπρεύεσθαι idem est quod λευκαίνεσθαι, i. e. dealbari. Sen. l. 3. nat. Q. c. 25. *fœdam cutis ex albo varietatem*, vocat. Arnob *notas albicantium vitiliginum*. Quas notas percenset. Lev. 13. Lepra quasi propria Ægypti. Hinc Lucret. l. 6. Est elephas morbus, qui propter flumina Nili Gignitur Ægypto in media. -- Propterea minatur Dominus Deut. 28. 27. Percutiet te Jehovah ulcere Ægypti & scabie & prurigine; quibus non poteris sanari.

Pubes à βυβών. Nam pubes dicitur lanugo esse circa inguina. Aut ab ἥβη: *pubeo*. ἡβάω: *pubesco*, ἡβάσκω. *Ephebus* ap. Terent. in And. ἔφηβος. Martin. mavult à πέος vel Heb. אָבִיב, est puber. אֵב, est pubes, viror. Ex quo manifestius *Hebe* ἥβη: quam Latinum pubes oritur. *Pupus* vero sine dubio est à בּוֹב, i. e. (sensu Avenarii) pupus foem. בָּבָה, i. e. pupula, pupilla. *Pupus* παῖς; *pupulus*, *pupillus*, παιδίον, παιδίσκος. Parvulus & impubis, si parentes decedant, aliis tanquam tutoribus comittitur. Ab hac causa postmodum dictus est *pupillus* ille, qui sub potestate tutoris vivit: proprie est παιδάριον, ut dixi. Ita *pupa* ap. Pet. *pupula pupilla* est minor puella, κοράσιον. Martial.

Se pupam dicit Gellia, cum sit anus.

Deinde est pars illa nigricans in medio oculi, quæ Græcis κόρη appellatur. Quia inibi apparet παιδίον seu εἰδώλιον i. e imaguncula. Ergo propter hanc tota illa pars visibilis oculi dicitur pupula & pupilla. Ubi taceant Grammatici, qui ex ignoratione causæ, quam eruimus, principaliter rati sunt hactenus, *pupillam* dici de nigro in oculo: ubi fit receptio specierum visilium: cum id fiat secundario propter icunculam. Quod è principis sanctissimæ linguæ etiam confirmes, quæ pari ratione pupillam אִישׁוֹן *ischon* nominat in oculo, ab imagine viri, τῶ אִישׁ *isch*:

isch: si forte morosus ingenium, cui à codicibus tritis aliqua discere religio, nobis dicam scripserit.

Pudor Scal. Ex 312. pudor metaphorica vox est: sicut avertitur à *putidis* sensus. Id quod verecundia, sed latius funditur. Quippe etiam cum mereamur ipsorum inferiorum reprehensionem. Idem c. 9 L. L. à *pu* est *putidus*. Martin. flectit à Chald. בְּהַת quod est puduit & erubuit. *Pus*, à πύος, quasi ποῦς, aut πύον. A πύθω est *puteo*. Hebr. עָבַשׁ, i. e. putuit, mucuit. *Pustula* & *pusula*: quia pus continet. *Argentum pusulatum*, ap. Suet. in Ner. c. 44. h. e. purum putum, pusula & igne excoctum, quod pustulas & tumores habet, uti explicat Turn. l. 24. c. 2. & Casaub. in Sueton. Ejusdem quoque originis participat *Pudet*, *pudicum*, *pudibundum*. Jos. Scal. ad illud: Licebit ipsa sis *pudicior* Vesta, notat: *Pudica* matrona, quæ marito contenta est. At hic *pudica*, quæ omnino virum ignorat. Plaut. Curc. a. 1. s. 1. tam à me &c. Et *signatam* virginem in eum sensum dixit Lucillius illæsam, inviolatam. Teren. integram à viro. Cui respondet contrarium, imminuta virgo. Imminuere virginem, διαπαρθενεύειν, devirginare. Apul. *coram virginem imminuisset parata constantia*. Et Plaut. Cist. a. 1. sc. 1. *imminuere pudorem*. Utitur & Arnob. scriptor eruditiss. neque magistellorum auribus commendandus. Idem Scal. ad Fest. Quæ Græcis καθάρματα, ea Latinis *propudia* dicta. Inde homines sceleratos, ut Græci καθάρματα, Romani eosdem *propudia* vocarunt. *Repudio repudium* ἀποπομπὴ: ob rem pudendam.

Puer, puerus, quasi *purus* dicitur. Non satis commode, cum *pædidosus*, i. e. sordidus nonnullis à παιδὸς fiat. Quid enim sordidius illa ætate? Quid ideo magis aliena ope indiget? Rectius ita: παῖς Dorice πόρ, primo inde *Por*, postmodum *puer*: ita enim diduxere. *Por* autem superest in compositis. Scal. in Conject. antiquitus παῖς *Por* dicebatur. unde *puer* factum: quod Laconice & plerisque Doriensibus *pes*, πὸρ diceretur. Hinc *Marcipor*, *Publipor*, *Quintipor*. Varro: *Quintiporis* Clodiana foria ac poemata. At *por*, πὸρ, fit ab Hebr. בּוֹב, ult. litera

mutata. Aut ab Hebr. & Chald. בַּר *bar*, i. e. filius. Unde etiam Græc. παῖς: vel a בֵּן filius. Quomodo etiam hoc à LXXII. παῖς vertitur Prov. 1. & alibi. A pu oritur etiam verbum *porio*, & postmodum litera versa, *pario*, h. e. puerum aut fœtum edo in lucem. Aut simpliciter à בַּר filius. Ratio eadem. Similiter Germ. Kindern est à Kind: & Gall. *enfanter*, ab infante. Etiam Græca τέκω, τέκος, τέκνον: nec non Hebr. יָלַד genuit, peperit: יֶלֶד puer; se mutuo respiciunt. Etiam *pario* accedit ad Hebr. פָּרָה *parah*, quod est fructum edidit, fœtavit: & פְּרִי fructus, fœtus, ἔκγονον. A pario fit *parens*: & ita proprie *matri* convenit, ut quæ parit: deinde patri, à quo mater habet, quod *parit*. Plaut. Capt. a. 5. sc. 5.

Scio, quur te Patrem assimiles esse & me filium:
Quia mihi item, ut parentes, lucis das tuendæ copiam.

Virg. 10. Æn.

---- *Qui te talem genuere parentes.*

Ita ap. Græc τοκεῖς sunt parentes: à τοκεύς pater: ἡ τοκεῦσα mater: à τέκω, τίκτω, pario. Sed ad priora. A nomine παῖς fiunt *Gepidæ*, ap. Salvian. & alios: Procopio Γηπαῖδες h. e. terræ filii, τῆς γῆς παῖδες. Videatur Cluv. l. 3. Germ. antiq. c. 34. Scal. c. 29, L. L. A *puer* est *pulio*: *puera*, *puella*, sicut *puellus*. Potius ita ut morio à morus: ita *pullus* à *pusus*, quod pro *pupus*. *Pusus pusulus*, *pusillus*: ut pupus pupus, pupulus, pupillus. *A puer puerulus*, & sic *puellus*: item *puera*, *puerula*, *puella*. *Puellæ* appellantur etiam eæ, quæ matrimonio junctæ, vel uterum fuerunt, vel etiam pepererunt. Horat. 3. Carm. 22. Laborantes utero puellas. Penelope ap. Ovid. se *puellam* vocat, cum Ulyssi jam olim Telemachum peperisset. Fastor. 2. jubet viduas cessare *puellas*, i. e. à maritorum complexibus abstinere. Ita Scævola I. C. *puellam* nominat, quæ erat vidua, & post alteri nupta. Agell. l. 12. c. 1. bis puerperam nominat *puellam*. Ap. Hebræos, similiter quæ jam violata est vocatur *puella* Deut. 22. Item meritrix vocatur *virgo*. Prov. 30. 19.

Pulcher, Alii malunt *pulcer* à polio. Sed ambiguum, utrum

utrum à præsenti sit, an à supino. Utrimque tamen analogiæ fidunt. Ut à *volo*, *volucer*: à *ludo* *ludicer*: sic à *polio* *policer*. Ut à *fulcio*, *fultum*, *fulcrum*: Sic à *polio*, *politum*, *pulcrum*. Neutrum alicujus momenti. Ita mihi videtur: credo, etiam aliis, quibus talium cura aut judicium. Neque enim *polo* dicimus, ut *volo*, *ludo*: neque *policer* illi ipsi dicunt; sed *pulcer*. Neque *pulcrum* est substant: ut *fulcrum*: neque *pulcio* est præsens; aut *pulium* supinum. Equidem velim à πολύχερος, πολύχερους deducere; cum pulchritudo magnam partem coloris sit, à χροιά. Hinc Cic. 4. Tusc. corporis quædam apta figura membrorum, cum *coloris quadam suavitate*, dicitur pulcritudo. Etiam pulcher cui πολλὴ χάρις. Sed occurrit ratio sane ἀναγκαστική à Scal. c. 22. L. L. ex antiquitate eruta. Fuit enim Græc. πολύχειρ, i. e. fortis, multimanus. Sic omnium doctiss. poeta 7. Æn. *Satus Hercule pulchro*: *Pulcher Aventinus*. Nimirum Romani, qui omnia ponerent in fortitudine, eum demum bonum & formosum putarunt, qui esset fortis. Itaque fortis quoque pro pulchro positum est ap. Plaut. in Mil. neque sine ratione. Exemplo enim Græcor. factum est, qui καλὸν, æque & formosum & bonum significarunt. At bonus fortis est: malus aut κακὸς, æque imbecillis. *Cacus* ap. Virg. 6. Æn. unde *caculæ*, qui in numero militum non esset, παρὰ τὸ χάζεσθαι, quod est cedere: χάζετο Τυδείδης. *Caculatus*, i. e. servitium, Festo. Idem Scal. Ex. 300. s. 3. Fortitudinem summam virtutem putarunt prisci. Idque adeo, ut ejus nomen omnium virtutum generi imponerent. Ἀρετὴ namque παρὰ τὸν ἄρην. Unde & *mares* ita nominati. A *mare* est *maritus*, Sicut ab ἄρην fit ἄῤῥην, i. e. vir Virg. 3. Georg.

Quem legere ducem & pecori duxere maritum.

Et Enn. pecori dare jura *marito*: in Nemea. Et Martial. l. 9. --- *pecorisq́ maritus Lanigeri.*

Idem Scal. c. 79. L. L. *Mas* Osca dictio fuit concisa à *Mamerte*. *Mamers* enim, & *mavors* & *Mars* fortem ap. illos significarunt. Et ἐνάρετος etiam pro forti mansit. Syra vocis origo est. Unde *Arioth*, *Ariel*, pro leone: & no-

ſtrum *aries. Ares* ap. Varr. pro aries. Hebr. ſic: אֲרִיאֵל & אֲרִיאֵל, i. e. leo potens. Ex אֲרִי, leo, & אֵל potens. Tribuitur hominibus potentia & robore valentibus: item civitati Jeruſalem, & ejus altari in templ... A. Rad. אָרָה, *arah*, i. e. decerpſit, evertit, fortis fu... it. Unde primitus & αἴρω, & mars & ἄρης, & ἀρετὴ, & ar... de qua Scal. l. 1. poet. c. 22. Vox hæc *ars* prima ſua orig... ne robur, ac fortitudinem deſignavit. Græca enim o... mnia ἄρης, ἀρετὴ, ἐνάργεια. Nos Hebræa putamus. Gloſ... *Artitus* πολύτεχνος vel, ut Feſtus ait, bonis artibus inſtru... ctus. Qua de voce Taubm. multa monet in Aſin. Plau... ti. *Solers* qui ſolam artem conſequitur, ὅλοτεχνος, qui to... tus arte valet. Qui artibus carebant, *inertes* à majori... bus noſtris nominabantur. Cic. 2. de fin. *Iners*, ἄτεχνος agnoſcit Gloſs. Scal. de inſomn. ἀγχίνοιαν qui *ſolertiam* interpretantur, à nobis alibi ſunt reprehenſi. Nam ... eſt qui artem totam callet: ἀγχίνοος autem etiam rudis & ſine arte qui ſit, dici poteſt. Eſt *ſolertia* habitus perfe... ctus animi ad rem quampiam: ἀγχίνοια eſt affectio v... um animi poſita in celeritate, *præſentia animi* dici p... eſt. Ariſt. l. 1. Analyt. poſt. c. ult. ἀγχίνοιά ἐστιν εὐστοχία τις ἐν ἀσκέπτῳ χρόνῳ τοῦ μέσου. *Quinquertio*, qui victor exti... ſet in ludis Olympicis, vocatus fuit. *Quinque* enim ... *artes* exercebantur ſeu certamina: πυγμὴ, δρόμος, ἅλμα, δίσκος, πάλη. Inde Græcis πένταθλος, *Pentathlus*. ... *Quinquertium*, vocabant antiqui, quem Græci πένταθλον à πέντε & ἆθλος. Atqui παμμάθλος. omnium certamin... peritus. Ἄεθλος καὶ ἆθλος certamen eſt. *Ars* Græc... τέχνη, τεύχω quaſi τευχάνη: vel à τέκω quaſi τεκάνη: ... imitatur naturam pariendo quid novi. Prius vero ... lim: niſi alliceret Hbraicum תָּכַן, *tachan*, unde τεύχω & cætera hujus familiæ, תִּכֵּן, i. e. artificioſe ... bricavit ſecundum numeros & menſuram certam, p... expendit.

Pulex, quod ex *pulvere* magis nutriatur, inquit ... l. 11. c. 5. Græcis eſt ψύλλος: & inde ψύλλος, *pulex*. ... Cæl. Calcagninus de induſtria *pullex* ſcribit.

herbi...

herba, Latinis *pulicaria*, quia ejus semen durum est, nigricans & pulicibus simile, Diosc. l.4.c.65. A *pulice* etiam agnominatur *pulegium*: quia recens incensum *pulices* enecat: ut notat etiam Renod. de mat. med. l. 1. s. 4. c. 31. Plin. l. 20. c. 14.

Pullus, πῶλος: parvus fœtus: etiam parva avis, ὀρνίθιον, νεοσσὸς Etiam de ramulis arborum adnatis sumitur.

Arboribus quoniam baccæ glandesq; caducæ Lucr. l.5.
Tempestiva dabant pullorum examina subter.

Idem docet *pullulus*, i. e. parvus pullus, παραφυάς. Inde *pullulo*, i. e. stolones emitto. Virg. 2. Georg. *pullulat ab radice.* Etiam ita *pullo* visitur ap. Calpurn. Eclog 5. *Tunc etenim toto vernanti gramine silva Pullat* - - A pullus *pullarius*, ap. Cic de divin. Scal. in Auson. c. 27. Quare *feles pullaria* dictus sit Marcus in epigr. Ausoniano, jam à doctiss. Turnebo notatum esse video. Ejusmodi *feles pullarias* Græci παιδοπίπας vocarunt. Ad id exemplum Plaut. *pullariam dextram manum* vocavit, quam Aristoph. dixisset σκιμαλίσειαν. Non puto autem fuisse verum nomen hujus impuri hominis, *Marcum*: sed ita dictum, ut JCtis *Seium, Mævium, Titium*: Philosophis Θέωνα, Δίωνα. Nam ea nomina ponuntur quoties τὸν δεῖνα & personam, qua de agitur, intelligunt. Hæc ille. *Pullaster* Scal. l.4. L. L. 95. *pullastrum* omnino minorem pullam intelligimus: quippe *pulla* est gallina juvencula. Neque enim *pullastra* silvestris est. aut pullam imitans: ut quid enim minorem major imitetur? aut quomodo imitatio in substantia, aut in quantitate naturali sita sit, quæ affectus animi, aut in ipso affectu posita est? Festus: *pullus Jovis* dicebatur. Q. Fabius, cui Eburno cognomen erat propter candorem, quod ejus natis fulmine icta erat. Antiqui autem puerum, quem quis amabat, *pullum* ejus dicebant. Nimirum πῶλον, aut *puellum* concise. Utrumq; enim ὑποκορίζεται. A πῶλος descendit πώλειος pullinus: & inde Latin. *polea*: πωλεία, scilicet κόπρος, i. e. pullinus fimus. Plin. l.28. c.12. *asinini pulli fimum, quod primum edidit (poleam vocant Syri) datur.* Aut *Græci* legendum pro *Syri*: aut à Græcis Syri hanc vocem *poleam* acceperunt.

Pulmo, instrumentum πνοῆς & spiritus ἐργαστήριον. Haustum quippe aerem excipit, conficit, præparatque cordi. Inde Græcis πνεύμων ἀπὸ τοῦ πνέειν dicitur. Philosophi cordis *flabellum* & *ventilabrum* vocant. Avicenn. *coniculcitam*. Hippocr. l. de inter. affect. ψαφαρὸν, i. e. tenerum ac molle. Sicuti Plato ἅλμα μαλακὸν nominat. Tertull. l. de anima, sunt *folles pulmonum*. Πνεύμων, more Attico πλεύμων. Alcæus ap. Plutarch. τέγγε πλεύμονας οἴνῳ. Ap. Galen. πλεῦμος pulmonis vitium. A Græco igitur πλεύμων, fit Latin. *pulmo*. Familiaris est illa literarum trajectio. *Pulmonaria* herba licheni non multum dissimilis, superius virescit, inferius vero pallet, & sic maculosa, ut formam *pulmonis* referat: sicut etiam ad tabem & pulmonum ulcera ab aliquibus adhibetur.

Puls, à πόλτος, ap. Athen. probante Jos. Scal. Aut potius ab Hebr. פול, *pol*, scilicet à materia, ut sunt fabæ, pisa, oriza, & alia legumina. Casaub. in l. 14. Athen. c. 15. Πόλτος ex *farina fabacea* conficiebat. Nam veteres interpretantur τὸ πυανέψιον ἕψημα vel πυάνιον: ut Alcman vocat. Sed eam vocem interpretaturus Athenæus multa alia fuisse adjecta farinæ fabaceæ non obscure indicat. Etiam alludit πάλη, i. e. farina. Sane παλημάτιον est ῥόφημα ex παιπάλης. Plin. l. 18. c. 8. *pulte* non pane vixisse longo tempore Romanos manifestum: quoniam & inde *pulmentaria* dicuntur. A puls *pulmentum*. Plaut. ipse ego pulmento utor magis unctiusculo. Apul. Quem mellitum pulmentum apparas.

Pumilus, quasi *pugmilus*, à πυγμῆς unde πυγμαῖος, tanquam explens πυγμήν: *pumilio* πυγμαλίων, eliso G. Alii pumilus quasi *pubomilus*. Scal. c. 95. L. L. *pumilus* & *pumilio* ex *puero* & *homulo* conflatum fuit. Igitur prima natura producitur rectius. Lucret.

Parvula, pumilio - - - -

Statius in eodem carmine & brevem posuit & longam. Quod tamen non ita nobis imitandum fuerit. *Homo* est deminutum: & rursum *homullus*, sicuti mamilla, pusillus, pocillum: dein *homullus*, κατ' ἀντίστιχον: ap. Varr. *Nemo* quasi *Ne homo*. Ita Gallis *Nemo*, est *null homo*, nul hommes

homme. Similiter *Nemo homo est*, legas ap. Terent. & Plaut. Nemo hominum Cic. dicit l. 13 ep. fam. ut neminem hominem pluris faciam. At Attic. Facio pluris omnium hominum neminem. Pro quo in Verrem: Nemo omnium mortalium. *Semones*, olim dii dicti, quasi *semihomines*: quod & Lipsio probatur 2. antiq. Lect. c. 18. *Hemo* ap. Fest. & alios, pro *homo*. Nimialis à *Semen* vel *Semen* facere: quod Phœnicum ex Hebræo: ut dicemus. Ut ita *Semones* sint cœlestes, superi. *Homo* est ab ὁμῶς Quinct. l. 1. Inst. c. 10. quem notat Rhodig. l. 2. antiq. c. 10. Sed & acutiss. nostro Scal. c. 28. L. L. qui insuper speciose l. 3. de c. plant. in Theoph. c. ait: Sane inanis multorum satagentia, qua sibi solis satis vivere videntur, neq; in communem quidquam conferunt societatem quæ tamen sola solius hominis est. Quidquid enim agimus, eo spectare debet ut una simus, una vivamus, atque etiam unum in charitate. Hoc sane *homo* est, ὁμῶς. Hæc ille. Non potui tamen assentiri & deserere Varronem, Lactant. l. de ira Dei c. 10. Tertul. l. 1. contra Marcion. Isidor. Ambros. de off. l. 3. c. 3. alios, qui ab *humo* formant. Neque enim ὁμῶς illam consuetudinem, & amicitiam exprimit: sed est idem quod æque, similiter, ab ὁμός. At ὁμοῦ simul est. Et non homo eodem plane sensu Latinis vocatur *Terrigena* præ aliis? Certe ita utroque indicatur & causa prima, i. e. DEUS, qui fecit: & materia, ex qua fecit hominem. Quorum hæc est altera pars essentiæ. Jam τὸ ὑπῶδες anteponitur ἐπουσιῶδες: quale est sociale esse. Nam & sturni gregatim volitant, & columbæ, & cæteræ aves: simulque pascuntur pecora: & verbo dicam, ὅμοιον ὁμοίῳ τέρπεται. At hæc talis consuetudo non est, qualis hominum! Fateor: & tamen est. Nec vocula ὁμοῦ, vel ὁμῶς politicam illam hominum congregationem notat. Sed & terra multa beneficia nobis præstat, ut sic jure quodam nomen, loco symboli & mnemosyni, terrenum asseramus. Nemo negaverit: E terra sumus, in terra vivimus. Qua vescimur, qua vestimur terra est. Denique in terra sepelimur & in terram ultimo redigimur universi. Egregie Plin. l. 2. c. 65. Terra nos nascentes ex-

 cipit,

cipit, natos alit, ſemelque editos ſuſtinet ſemper, noviſſime complexa gremio, jam à reliqua natura abdicatum maxime ut mater operiens; nullo magis Sacratiſſimo, quam quo nos quoque ſacros facit, etiam monumenta ac titulos gerens, nomenque propagans noſtrum, memoriam extendens contra brevitatem ævi. Taceo quod ea vox reſpondeat Hebræo; cujus autor Deus. אָדָם Rad. אדם. i. e. rubuit. Paulus 1. Cor. 15. 47. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός, i. e. primus homo e terra, *terrenus*. χοϊκὸς Bezæ eſt *pulvereus*. Tertull. de Reſurr. carnis Græcam vocem retinet & *limaceum* ſuo more interpretatur. Deinde homo dicitur etiam abſolute *Mortalis*, ut hoc unico Quinctiliani importuna ſcientia corrigatur. An non & reliqua commoriuntur? ſicut è terra itidem trahunt originem omnia. Fit imitatione Græcorum quibus eſt θνητός: & Heb. quibus אֱנוֹשׁ, *enoſch*, unde noſtrum Menſch. Ab אָנַשׁ, i. e. mortalis fuit, morbo laboravit. Item מְתִים, mortales, ἐπιθανεῖς: ab uſitata Rad. מות. Scalig. Ex. 254. *mortalium* appellationem omnibus communem animantibus, Latinorum uſus ad hominem tantum ſignificandum aſtrinxit. Quare? quia primus homo mortem in hanc urbem miſerrime introduxit: quia variis modis & omni quidem momento oculi pronus eſt ad interitum: & quia denique pleraque grandiora & perfectiora animalia diutius vivunt, ut Plin. Virg. alii confirmant.

Purpura, item *pelagia* à pelagus. Eſt è familia concharum: κατ᾽ ἐξοχὴν πορφύρα. Catull. *Conchylis purpura*. Πορφύρεος, *purpureus*. Inde & *Porphyrius*. Eſt proprie *purpureus* è purpura factus: deinde ſimili colore tinctus. Lucret. l. 2. *Purpura puniceusque color clariſſimus multo*. At quadam licentia *purpureum* autores ſumunt pro ſplendido ac pulchro. Hor. *olores* vocat *purpureos*, ἀγλαομόρφους. Virg. *lumen juventæ purpureum* Catull. *purpureos ramos*, ἀγλαοὺς ὄζους. Anacreon Venerem πορφυρέην. Valerius [illegible] *purpureum*. Ap. Evang Mar. 15. ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν. Joh. 19. vocat πορφυροῦν ἱμάτιον, *purpureum* pallium. Aliter tamen

(ut

(ut hoc obiter addam.) Matthæus c. 27. v. 28. vocando χλαμύδα κοκκίνην, chlamidem *coccineam*. Et affirmat Brodæus in Misc. A *coccinea* differre *purpuream*: Ulpianum forte sequutus, qui purpure appellatione *coccum* non contineri scribit. Atq; sane *purpura* concha est: *coccus* est frutex surculosus, parvus, cui grana ceu lentes adhærent, ut ait Diosc. l. 4. c. 43. Itaque Matthæus expressisse videtur colorem, qui fere est idem cum purpureo, reliqui duo materiam. Beza in Matthæi illud: & Marcus & Johannes ἱμάτιον πορφυροῦν commemorant. Parvum enim fuit discrimen inter coccinum & purpureum colorem, quamvis preciosior esset & suavius ruberet purpura. Hinc Horat. l. Serm. 2. Sat. 6. Rubro ubi cocco tincta super lectos canderet vestis eburnos. *Et mox*: ergo ubi purpurea porrectum in veste locavit Agrestem. Immo etiam veteres coccum purpuræ succo miscuisse tradit Plin. l. 9. Πορφύρω, *purpuro*. Etiam avis nomen, *Porphyrio*, πορφυρίων: à *purpureo* rostri colore. Videatur Aldrovand. *Porphyrites* πορφυρίτης, marmor rubens in modum purpuræ: Plinius l. 35. c. 7. *Marmor porphyreticum* Sueton. Ἀπορφυρίζω *purpurissa*. Inde *purpurissatas* buccas appellat Plaut. Truc. a. 2. i. e. purpura aut roseo fuco tinctas, quod ait Catullus. Mantuan.

Purpura in extensis sanguinolenta genis.

Legatur etiam Cl. Salmuth. in Guid. Pancir. 1. de perdit. Purpura ex *Sarra*, i. e. Tyro. *Tyrus enim Sarra* dicta est, à pisce *Sar*. Ita enim Servius adversum Virg. 2. Georg. *Sarrano dormiat ostro*: i. e. *Tyria purpura. Quæ enim nunc Tyrus dicitur: olim Sarra vocabatur, à pisce quodam, quem lingua sua* Sar *appellant*. Et vero *Sarrarum* ostrum recte exponitur per *Tyriam* purpuram. Nam etiam vestes *Tyriæ* ap. Ovid. sunt eædem: quæ *Sarranæ* apud Juvenalem. Nec non *Sarranæ* tibiæ, sunt *Tyriæ* aut Africanæ. At quod Servius de pisce *Sar* addit: ulteriorem desiderat probationem, præter Servii autoritatem. Vere צוֹר est *Tyrus* Hebræis צוּר rupes, munitio. Unde טוּר mons Chald. & Syris. Sicuti etiam צוּר Hebr. LXXII. vertunt ὄρος Numer. 23. 9. Job. 18. 4. & alibi. Joseph.

Scalig. Obsolescente Hebraismo, quod fuerat idioma Phœnicum, Syri pro *Sor*, *Tur* dixerunt. Primum quia Sade & *Sin*, literas mutant in *Tau*. Deinde quia ipsi non utuntur O, sed pro ea V solent usurpare. Tamen sim videatur Full. lib. 4. Miscell. c. 11. Alias *ostrum* est purpuræ sanies, ἄνθος πορφύρας. Græce ὄστριον & ὄστρεον, quod etiam est conchylium marinum. Nonius c. 16. *Ostrina* vestis ab ostro colore. qui subrubeus.

Putillum. Scalig. in Catal. *Potus* seu *putus*, ὑποκόρισμα nutricum. In vet. Gloss. *putus μικρός : pu* [illegible] iam puerum hodie ita vocant in Italia. Et Galli [illegible] vocant, *petitum*, detorta voce *potito*. Lascivia inest, ut in usu vocis, ita & in Etymo. *Puta* enim πόσθη argumento *præputium* quasi προπόσθιον: non a *præputando*. Nam & syllabæ modulus refragatur: & prius ei parti id nomen imposuerunt Romani, quam scirent à Judæis eam præsecari solitam. Sed signia inde extritum est, ut χρυσὸς putus: aurum *putum*. Πυθεῖν enim seu πύθεσθαι aurum explorare: Χρυσὸν πύθοντι ἀμοιβοί, Theocritus. Ergo πόσθη, *puta*, προπόσθιον *præputium*: ut χρυσὸς *putus*, *putum* aurum. Ergo lascivia in Græcis nutricibus παιδία πόσθωνα pueros πόσθωνας vocare: eadem & in Romanis *puta*, *putos* seu *potos*. Unde & hodie pars in muliere, quæ honeste nominari non potest, vulgo in Italia eo nomine nota est. Sic ὑποκόρισμα nutricum imitatus est Catullus, cum calvum Carm. 54. *Salaputium* vocavit. Plus est enim, quam si *pusillum* aut *puerum*. Erat enim brevis staturæ. Sic & Augustus, ut ait Suetonius, Horatium inter alia blandimenta *putissimum* senem vocat, h. e. ut ipsemet interpretatur, homuncionem lepidissimum: quod Græce nihil aliud esset, quem πόσθων. Ergo similiter Catullus Calvum *Salaputium*, h. e. πόσθωνα, ficto à [illegible] hoc est, πόσθη & salacitate, nomine. Apud Plautum quoque blandimenta mulierum sunt: dic me tuam hirundinem, monedulam, passerculum, *Putillum*. Putillus, ποσθάλιον, πόσθων: non pusillum, ut perperam immutarunt. Ap. Horat. vetus lectio asserenda est: *Putam* & *putillam* appellet. Nam puta & putilla, ὑποκόρισμα in

puellas. Et parte scilicet, qua puellæ fœminæ sunt: quæ, ut dixi, ab Italis ita hodieque vocatur. (Apud Italos *puttana*, apud Hispanos *puta*: apud Gallos *putaine* meritrix appellatur) *Putillam* Græcæ nutrices dicebant χοιρίον. Nam χοῖρος ea pars in puellis, de qua jam dixi, & annotaverat M. Varro. Non igitur mirum, si Catullus, quem exiguum voluit vocare, eum Salaputii nomine insigniat: more nutricum, salse nimis & nequiter: quasi non ἁδρὸς sed παιδάριον esset. Hæc ille. χοῖρος alioquin est sus, porcus, ab Hebræo חֲזִיר per μετάθεσιν. Significatio vero recta congruit.

Puto à φυτόν. Proprie significat inutilia ex plantis rescindo. Agell. lib. 6. cap. 5. *putare* veteres dixerunt vacantia ex quaque re, & non necessaria, aut etiam obstantia, & aliena auferre & excidere. Sic namque arbores, & vites, & sic etiam rationes dictæ sunt *putari*. Varro l.5. L.L. *Putator*, quod arbores puras facit. *Disputatio* & *computatio* cum præpositione, à putando, quod valet purum facere. Is sermo in quo pura disponuntur verba, ne sit confusus, dicitur *disputare*. Festus,;*imputatum*, i. e. nondum purgatum. Et Horat. epod. od. 16. *imputata vinea*, id est, non putata. *Amputa*, ab *am*: est περικόπτω, frondes & ramos circumquaque rescindo. Gloss. *amputat*, περιαιρεῖ, κλαδεύει, περικόπτει. *Deputantur* ἀναφέρονται, ἀπονέμονται. Ut à levatum levamen: ita à putatum *putamen*, quod putari & rescindi solet. Gloss. putamina κλαδεύματα. *Puta* quidam volunt fieri adverbium (id est, scilicet, nimirum) præter omnem necessitatem, & autoritatem veterum: cum sit imperativus, & præter accusativum, nullum admittat alium. Terent. And. act. 1. sc. 1. Dictum *puta*. Sed interdum tamen, *Puta*, absolute ponitur sine casu, non aliter, atque *Præsens*. Ut, nulla, *puto*, diligentia tanta est. Pers. *Hoc puto, non justum est*. Ita enim legitur recte: non *puta*. Ita Plaut. Aulul. Jam, *credo*, mortuus est. Quod tamen non propterea in adverbium abit: sicut nec *obsecro*, *quæso*, *obtestor*, quod vulgo existimant. Scal. Ex. 5. Forma particularis, *puta*, ignis. Sed redeo ad τὸ φυτὸν, à quo φυτάω, φυτεύω, etiam φιτεύω: unde

fluit

fluit Latinum *futuo*, ap. Martial. Catull. & Horat. l. & 2. Significatio præcise quadrat. Etiam φύτωρ est sator genitor. φύσις est ortus, nec non peculiariter vasa quæ mas ac fœmina sunt id, quod sunt. Et φύω (quod radix) est gigno & produco.

------ *Pyga*, πυγή. Hor. 1. Sat. 2.

Ne numi pereant, aut pyga, aut denique fama.

Πυγή, nates. *Pygæus* πυγαῖος, i. e. posticus: etiam dicitur ita dicitur. *Uropygium*, ab οὐρὰ & πυγή: ultima spinæ, qua vertebræ desinunt. *Orrhopygium*, ὀῤῥοπύγιον & ὀῤῥοπύγιον, pars quæ est inter ὄῤῥον καὶ πυγὴν, i. e. extremitatem ossis sacri & podicem.

Pygmæus, πυγμαῖος. Dicitur quasi πηχυαῖος, à πῆχυς quasi tu dicas *cubitalem*. Scilicet à statura illa minore qualis cubiti. Ita volunt Eustath. in Iliad. 3. & August. l. 16. de civit. Dei c. 8. Et Juven. alludit Sat. 13.

Quanquam eadem assidue spectentur prælia: ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.

Aliis vero πυγμαῖος flectitur ἀπὸ τῆς πυγμῆς. Nam & ita literæ melius consonant. Πυγμὴ est pugnus. Quasi pygmæus sit quantitate pugni, per μείωσιν. Ut Germani dicunt: **Er ist kaum einer faust groß.** Sive quia capitulum pygmæi repræsentet pugnum. Sive, quia πυγμὴ notat etiam, testante Polluce, mensuram, quæ continet spatium a cubito usque ad digitos ita clausos. Et eo modo prius, eytmon à πῆχυς, exprimitur. Statius pygmæos vocat peculiariter lib. 1. Silv. *pumiliones*. Straboni sunt τρισπίθαμοι. Latine dicuntur *Spithamæi*: à σπιθαμὴ quod est spatium inter pollicem ac minimum digitum. διάστημα δακτύλων, ut ait Hesych. A σπίζω, extendo. Plin. l. 7. c. 2. *Extrema in parte montium Spithamæi pygmæi narrantur, ternas Spithamas longitudine, hoc est, ternos dodrantes non excedentes.* Meminit etiam Plin. l. 6. c. 30. Aristot. l. 8. Animal. Hom. l. 3. Iliad. Philostratus l. 3. Solin. in descript. Thraciæ, Pomp. Mela l. 3. & alii. Sed contra alii vocant in dubium. *Apparet* (inquit Cardan. de rer. variet. l. 8.) *pygmæorum historiam esse fabulosam: quod & Strabo sentit; & nostra ætas, cum omnia*

omnia nunc ferme orbis mirabilia innotuerint, declarat. Interim pygmæos ita generari posse per naturam, exemplo firmat idem Card. :l. 11. de subt. inquiens: *Circumferebatur vis perfecta ætate, cubiti longitudine, in psittaci cavea.* Ex professo autem historiam pygmæorum asserit Olaus M. qui eos **Gertlinger** / quasi unius passus dicas, nuncupari ait. Abr. Ortel. in Thes. Geogr. *Pygmæi, genus hominum est minutum, ut Mela vocat: aut ut Plinius & Strabo eos describunt, trium spithamarum statura.* Inprimis legatur And. Thevetus Gallus, Cosmograph. Orient. c. 40. quem librum è Gallico in linguam German. recens transtulit Greg. Horst. med. Anno 1617. Giessæ Hassorum. Et refert ibidem Thevetus, quod ipse Alacyri in Ægypto suis oculis, quinque pygmæos simul, magno populi concursu, spectaverit. Ezech. 27. 11. *Pygmæi, erant in turribus tuis, pharetras suos suspenderunt.* Ita enim habet versio vulgata: qui etiam adstipulatur Pagnin. In Hebr. quippe est גַּמָּדִים, *Gammadim:* à גֹּמֶד, i. e. cubitus, mensura cubiti. Targum ibi pro גַּמָּדִים habet קַפּוּטְקָאֵי Cappadoces: *qui fortassis* (inquit Schindl.) *statura fuere breviores, quam alii homines;* Sed Tremell. & Jun. ex Hebræo vertunt *Gammadæos.* Qui pygmæos (addunt iidem) interpretantur, nituntur sola notatione vocis: quia Hebræa vox conjugata, significat cubitum, quasi cubitales dicas, ut interpretati sumus Jud. 3. 16. Sed quam bene conveniat ludicra hæc interpretatio cum re militari, ipsi viderint. Nos Gammadæos quidem existimamus à cubito dictos esse: sed quia regio fuit Phœniciæ, cubitali forma projecta in mare, quæ postea devorata est à mari, Gammaden putamus dictam, ut scribit Plin. lib. [illegible] c 9. Et si eo loco, mutatione unius literæ, *Gammales* nominavit. Sed quid si robustos viros & lacertosos intelligimus, ex vocis etymologia? Certe appositissima futura est interpretatio. Hæc ille. Quibus etiam in Lex. Hebraico adstipulatur Buxtorf. Legatur etiam Turneb. t. 24. Adv. c. 42. & Nic. Fuller. misc. l. 6. c 3.

Pylo-

Pylorus, Latine janitor aut portæ custos. Πύλη est janua, porta. Ὤρα cura: ὠρέω, curo. Etiam medicis speciatim *Pylorus* meatus, aut porta ventriculi inferior. Celso, *Porta* ventriculi. Gloss. *Janitor*, πυλωρός. *Janitrix*, ἡ πυλωρός.

Q.

QUæstor: ab initio *Quæsitor*. Virg. 6. Æn. Quæsitor Minos urnam movet --- *Quæsitum*, & exinde *quæstum*. Ulpian. lib. sing. de offic. Quæst. A genere, inquit, quærendi. *Quæstores* initio dictos & Junius & Trebatius & Fenestella scribunt. Corn. Fronto: *Quærimus* discipli-nam: *inquirimus*, de quo dubitamus. Non Marcell. Quærere & requirere hoc differunt: quoniam requirere est iterum quærere. Afranius Fratriis: Proin tu dum *quæram*, ne re-*quiram* te vide. Ipsa vox. *Quæritur* oritur à *Quis*, *quæ*, *quæ*, interogandi particulis. *Quæso* idem esse cum *quæro*, testatur *quæsivi*, *quæsitum*, & ipsa significatio.

Qualis. Antiqua *Quale* dicebant: *qualitatem* non dicebant. M. enim Tullius primus eam vocem commentus est. *Cul* veteres dicebant pro *quale* κατ' ἀποκοπήν. Ita *Cur* dicitur pro *Quur*. Ita *simul*, *facul*, *procul*: pro simile, facile, procile, quæ postea adverbialiter sumta sunt. Plaut. in Amph. *Cul* est qui donum dedit, pro *qualis*, est?

Quatio. Scal. c. 31. L. L. D. mutatur in T, *cudo*, *quatio*. Fuit enim verbum κύδω, adhuc durat κυδάζω. Significat strepere: unde κῦδος convicium, & κῦδος gloria: strepitus ille popularis. A *quatio*, est *incutio*. Ejusdem originis *incus*, organon, in quo fabri cudunt ferrum: ab *incudo*. Ut incus: ita etiam exstitit *Subcus*: & postea adscito S, *subscus*: ab *subcudo*, *succudo*. Fest. Subscudus cuneata tabellæ, quibus tabulæ inter se configuntur: quia, quo eæ immittuntur, succiditur. Sed *Quatio*, ut & *Cudo* malim ab Hebr. facere: לָחַת, cudit, concudit. At κῦδος à כָּבוֹד, κατὰ μετάθεσιν, i. e. honos. gloria Sic σκεδάω σκεδάζω à שָׁדַד, vastavit: שָׁחַת, i. e. ἐσκέδασε, corrupit.

Quatuor, Scal. l. 1. L. L. c. 28. κάτερα pro καὶ ἕτερα, sine adspiratione ap. Æoles. Nam cum dixissent, *unum*, *duo*, *tria*: pro quarto dixere, & *alterum*. Sic ap. Poet. 3. Eneid.

Alter

Alter ab undecimo ---- Et:

Aurea mala decem misi: cras altera mittam.

Sic etiam *Quinque* deduxere: ut esset & unum præter quatuor: καὶ ἕνε. *A Quinque* est *Quinqies*: nunc *Quintus: Quinctus.* C pro Q. quod ex isto nascitur Manut. *Quinctus, Quinctius, Quinctilius, Quinctilis*, & *Quinctilianus* cum C T scribo, secutus lapides Capitolinos, & alios. Admonet enim etymologia, ut quemadmodum à relinquo relictus, à coquo coctus: sic à *quinque quinctus* derivemus. Ab his nec Cic. abhorruit, ut ex manuscriptis ipsius patet, teste Gryphio. Porro à *quatuor* est *quadra*, propter tot apices. Nec insolens est T in D μεταβολή. *Quadraginta, quadrifariam, quadragesima* satis documento sunt. *Quadrum*, i. e. quadratum, à quatuor partibus: quod quatuor æquales lineas & tot angulos rectos habet. *Quadro* in quadrum redigo. Postea idem, quod ex omni parte convenio. *Quadrans*, quarta pars assis. Inde fecere suum κοδράντης Græci. *Quadrantal*, mensura liquorum, à figura quadrata, ap. Fest. *Quadrantaria* à Quadrans. Olim Romanis precium pro balneo dari solitum. Unde Seneca *Balneum* rem quadrantariam appellavit. Quur, inquit, exornaretur res quadrantaria, & in usum, non oblectamenta reperta. Cicero pro Cælio: Nisi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione familiaris facta erat Balneatori. Et Horat. Cynicum pauperem irridens, dum tu, inquit, quadrante lavatum Rex ibis. Cæterum *quatuor* Græcis est, τέσσαρες, *tessares*, & Jonice τέσσερες. Inde *Tessera*, quæ est figura omni ex parte quadrata: *Tessela* deminutum. Tessellatus, tessellis stratus. Sueton. in Julio cap 47. ponit *tessellata & fictilia pavimenta*. Pulchre Scalig. l. 7. poet. c. 1. f. p. Octonarios etiam *quadratos* appellavimus: Quemadmodum in cubica figura anguli sunt octoni quem cum dicerent *Quadrantalem*, eodem nomine hosce versus insignitos voluere. Etenim constituta quadrata superficies si fluat, atque postea sistatur, *quadrantal* creat. Quam ob causam corpus hoc Latini Græca voce *Tesseram* vocitarunt: non à laterum numero, ut quidam putavere, sunt

sunt etiam sex: sed ab radice constitutionis. Sic enim appellant mathematici. Lipsius de tessera militari f... l. 5. de mil. Rom. dial. 9.

Querquerus simpliciter à *queror*, (quasi *querquerus*) dici videatur. Fest. à Jos. Scalig. emendatus: *Querquera* febris, dura, ac gravis: quam quidem à *quercu* dictam putant. Quod id genus arboris cum grave sit ac durum, tum in ingentem evadat amplitudinem. Aurelius ... us frigidam atque trementem. Sa... eam ex G... ducit, quia tremorem ejusmodi *καρκαίρειν* vocant. ... dici etiam *carcerem*. Plaut. in Frivol. *ni mihi era...* *querquera, tussis*. Lucill.

Jactans me, ut febris querquera: Et alibi:

Querquera consequitur febris capitisq; dolores.

Hæc Festus. Adde ad ejus sententiam confirmandam Homericum: *κάρκαιρε δὲ γαῖα πόδεσσι*. Martinius facit à *κα...* quod est exaspero. Quod si *querquerum* à *quercu* fit ... durities hujus arboris spectatur. Et dicitur *quercerum* à quercus, ut *lanerum* à *lana*: ap. Fest. Prius *quercerum* inde *querquerum*.

Quinquatria quinquatrus. *À quinque*: quod certum. Qui vero adjiciunt, vel ab *atro*, vel ab *atrio* Minervæ partem vocis ultimam; non attendunt *atrus* vel *atr...* esse *καταλήξεις*. Ut *imus*, vel *simus*, in vigesimus, trigesimus, decimus; sunt appendices: ita *atrus*, in sexatrus, septimatrus, decimatrus & quinquatrus. Ovid. facit à quinque diebus, quibus celebrabantur Quinquatria. V... sunt 3. Fast.

Una dies media est & fiunt sacra Minervæ
Nomina quæ junctis quinque diebus habent.

Varr. l. 8. L. L. unum modo istius festi diem f... existimat: post quintum scilicet Idus Mart. Et F... *Quinquatrus* appellari quidam putant à numero dierum qui fere his celebrantur; qui scilicet errant, tam ... le, quam quatriduo Saturnalia, & totidem diebus ... pitalia. Legatur Manut. in l. 2. epist. 12. Cicer. & C... in Athenæi l. 3. c. 20.

Quintinus. Isid. l. 18. cap. 7. Flores malorum à G...

appellati sunt, *Quintinos*. Latini *caducum* vocant. Scilicet à κύτινος, *cytinus*, *Qaitinus* ut Diosc. l. 1. c. 1[illegible]7. Plin. l. 23. c. 6. primus tam sativi, quàm silvestris partus florere incipientis *cytinus* vocatur. Quod vero & Isid. *caduci*, meminerat, etiam habet Aurelian. l. 5. Tard. c. 2. mali punici *caduco*, quod Latini *ampullagium* vocant. Scilicet à forma ampullæ. Nam idem Aurel. l. 4. c. 3. & *ampullagium* vocari scribit.

Quirinus, Ovid. 2. Fast. Festo, aliisque à *Quiris*, quod Sabinis est hasta, quam ille gesserat. Aut καὶ ἐξαίρετον à κῦρος, κύριος: à dignitate & præstantia. Ovid. 2. Fast. videtur innuere: Sive suo Regi nomen posuere *Quirites*. Qui vero pro *Quiris* aut *curis* pugnent, præsidia evocare possunt ab Hebræis. Illis enim כַּר, *car*, est hasta, item cohors militum lanceas gestantium. A Radice כָּרַת, i. e. scidit, securi dissecuit, excidit. El. Huter. כרתים interpretatur milites, Curetes, Quirites. A כָּרַת, *carath*. Unde etiam *Kerethi*, quorum in sacris sæpe fit mentio. 1. Sam. 15. 18. *Kerethi & Pelethi*, h. e. stipatores & satellites, qui custodiæ & magnificentiæ causa adhibiti sunt. Jun. & Tremel. ad 2. Sam. 8. 4. Præerat Cerethæis & Pelethæis. *Cerethæis*, i. e. Israelitis, quorum colonias devictis Pelischthæis (qui *Cerethæi* dicuntur, 1. Sam. 30. 14.) in illorum agrum transmiserat. *Pelethæis*, i. e. militibus præsidiariis ap. Japhlethæos. Jos. 16. 3. Sed nos ad Latina redeamus. *Quirinalia* sunt feriæ, quib. Romuli memoria renovata est. Dicebantur quoque *Fornacalia*, Fornacis deæ causa instituta, quibus far in fornaculis tostum est. Ovid.

Facta dea est fornax: *læti fornace coloni*
Orant, ut fruges temperet illa suas.

Item *Charistia* ἀπὸ τῆς χάριτος, Valer. Max. l. 2. c. 1.

Proxima cognati dixere Charistia *chari*. Ovid. 2. Fast.
Et venit ad socios turba propinqua Deos.

Quirities, i. e. Romani, à Quirinò illo Gloss. *Quirites*, πολῖται Ῥωμαῖοι. A *Quirites quiritor*: ideo medium jure producitur. Ἰαλιάζω est Quirites precor, aut invoco au-

xilii causa. Quod olim fieri solitum, nemo, nisi h... in Latio, ignorat. Varr. l 5. L. L. *Quiritare* dicitur qui *Quiritium* fidem clamans implorat. Nonius. *Quiritare* est clamare: tractum ab iis, qui *Quirites* invocant. Rævard. in XII. leg. c. 3. Δακρύειν quiritari nobis ...tur promiscue, pro clamare aut lamentari, aut ejulare. Gloss. *Quiritans* ἐπιβοώμενος. Ex eadem origine p... *quiror* ac *queror* deinde, esse: unde querimonia, quæ ... Agrætius: *Quæritur* de inquirendo: *Queritur* de p... do dicimus: & sic *Quæstus* lucri, & *Questus* lacrimar...

Quisquiliæ, à *quis* vel *quid* & *quale*. Quasi dicatur *Quid & quale* sit. Fest. *quisquiliæ* dici putantur, qu... quid ex arborib. minutis surculorum & foliorum ... Scal. c. 139. L. L A *quisquis*, *quisquiliæ* dictæ sunt. F... enim quidquid τὸ τυχόν, vile & obvium forte, non c... filio. *Quis* à καὶ ὃς: *qui* καὶ ὅ, cap. 1:7, Scal. in Conject... hunc modum: Pavo πῶς, Fos Æolice, Pafo ... P. ut στάχυς *spica*. Et τὶς, Osce, *pis*, τὶ *pit* & *pitpit*, qui... *quid*. P. in Q. πέντε *quinque*: πόσος, *quotus*. Petora, c... tuor. λίπω, *liquo*, nunc *linquo*. ὃ ἴς. ... ab הוּא quod idem. *Quis* & *Quisq.* etiam ab Hebr. אִישׁ, quod per quisque exponitur.

Quotus, ex Græco πόσος, πόστος ὁπόστος. Huic respondet τόσος, τόσος à quo itidem *totus* Latinum. Scilicet *totus*, prima brevi: unde *tot*: sicuti à *quotus* *quot*. *Totus* prima longa est ὅλος. Manil. l 3. Detrahitur summæ *tota pars*, quota demit utrimque Omnibus ex horis -- *Tota pars*, pro tot partibus: *quota* pro quot partibus. Quod monuit etiam cum Fr. Junio. VVig. Spanheim. Theol & Philol. insignis.

R.

RAbbi, ῥαββί: inde formula Lat. *Rabbinus*, *Rabbini*, h. e doctores & magistri ap Judæos. Joh. 1. 38. *Rabbi*, exponitur διδάσκαλος. Proprie est, magister mi. Saepius etiam ipse Christus ita vocatur. Nemp ῥαββί Matth... 25. Marci 9. 5. & 14. 45. Joh. 4. v. 31. & alibi. *Rabboni*, ῥαββονί i. e magister mi. Marci 10. 51. *Rabbuni*, ῥαββουνί i. e. magister noster, Joh. 20. 16. Syriace רַבִּי *Rabbi* & רַבָּ...

Rab-

Rabb. Dan. 4. 6. רַב magiſter, interpr. **Buxtorf. in Lex.** Thema eſt רָבַב multum eſſe: רַב multus, magnus. Inde ergo *Rabb* vel *Rabbi* dictus, quia *multos* docet & quia *multiplici magnaq;* doctrina excellit.

Rabies. A litera illa ſtrepera & canina factum eſt *rabo, rabies, rabioſus*: diciturque *rabies* canum morbus aut furor, quo agitantur. Atque ea propria ſignificatio. A rabie canina Nonius *rabulam* dici commodum exiſtimat. Qui & autoritate Saluſtii & Appii, *caninam* facundiam vocat. Seneca Juridici velut *canes* acerrimi, non niſi obiato cibo manſueſcunt. Columm. l. 1. Sed ne *caninum* quidem (ſicut veteres dixere) ſtudium præſtantius, locupletiſſimum quemque allatrandi Hieron. Juridici lyncibus & leonibus crudeliores, etſi devorent ore *rabido*, tam diu tamen deperdendi memoriam non perdunt, quam diu venter eſt vacuus. Hæc ille. Tertull. de palt. *Jura non conturbo, cauſas non elatro.* Varro Atacinus: *Latrans fora, claſſica turbant.* Fulgent. in aſtron. *Legicrepi tundunt, latrant fora.* Videatur etiam Savaro in l. 4. ep. 3. Sidonii. Sed proprie tamen *rabula* eſt, qui mare canis latrat aut rodit & radit: moleſte garrulus, nugigerulus & importunus. Gloſs. Vett. *στωμάργος rabula.* Hebr. יְרִיב eſt litigator: à רַב multiplicare verba & clamore. Quod vero cauſidicis ac Juridicis ſæpe tribuitur; id *κατὰ συμβεβηκὸς* fit, ex vitio aut culpa quorundam, ut qui nihil minus quam Juris patroni & juſtitiæ aſſeclæ; quique Cic. pro P. Seſtio *vultures paludati*: & Apul. l. 10. met. forenſia pecora & *togati vultures* dicuntur. Alias JCto, ut reipſa eſt, nihil dignius · cujs domus ſine dubio, ut ait Cic de Orat. totius oraculum civitatis eſt.

Raca, Raka, ῥακά: in ſacris uſurpatur, ex idiomate Syro רָקָא. Matth. 5. 22. Vox convicii. Hebr ריק in Hiphil הֵרִיק eſt evacuavit. רִיק inanitas. רֵק, eſt *μόρσον ὀδύνειας.* רֵק, & רֵיק eſt vacuus, inanis, *κενός.* Etiam Thalmudice *Rika* eſt idem qui רִיק. Igitur *ῥακά, Raka* notat

 homi-

hominem vanum aut vacuum : vel, ut Latini, hominem nihili, vacuum virtute, οὐδενὸς ἄξιον, vocant. Legatur D... præter. l. 1. & prior. comm. ad voces N. Test.

Radius proprie ῥάβδος Virg. 3. Eclog descripsit radio totum qui gentibus orbem *Radio*, i.e. virga Philosophorum qua Geometræ lineas indicant, ait Serv. *Radius*, ῥάβδος ab Hebræo שַׁרְבִיט, i e. virga, baculus. Est compositum. Si tollatur τὸ ש, facillime ex residuo fiet ῥάβδος. A quo propius Lat. *Radius*. Scal. Ex 75 radium extre... per metaphoram intelligimus. Sumta est a *radiis rotarum* metaphora, Græca origine, ῥάβδος. Exilior nostra vox, cujus ostendit vestigia ῥαδινόν. Unde etiam *rudis*. Idem Scal. c. 30. L. L. A U mutatur in V breve, *raudum*, *rude*. Nam ῥάβδος fuit virga demta ex arbore imposita. Inde donatus *rude* Horat. l. 1. ep. 1. *Rudem accipere*, Cic. Philip. 2. *Rudem mereri*, Mart. l. 5. *Donatur rudis*, Tertul. de spectac. c. 21. De *rude* prolixe agit Lips. l. 1. Satur. c 15. & l. 2. c. 21. & 22. Petr. Faber. l. 1. Ag. c. 22. & l. 1. Semest. c. 11. videntur ipsi. *Raudum æs*, ab ea ruditate: si propria origo spectetur. Fest. *Rodus* vel *raudus* significat rem rudem & imperfectam. A raudum *raudusculum*, ap. Cic. ut à pulvis pulvisculus. Item *rudus*, *ruderis*, *rudera :* vulgo lapidum frustra, & ruinarum materies. *Erudio*, extra ruditatem pono, polio. *Eruditus*, cui ruditas ingenua jam ademta est, bonis artib. instructus, πεπαιδευμένος. *Radiolæ* ap. Isid. l. 18. c. 7. quod oblongæ sunt in modum *radiorum*. Virg. 2. Georg. Orchites & radii -- Etiam *orchades* legi in vetustis Virg. libris notavit Pierius, & post hunc Bersman. Sed *orchites*, si ad Græcum, rectius ὄρχις. Scilicet à similitudine testiculorum. At *radiolum* vocat Colum l. 12. c. 47. haut dubie, ut distinguat à radio majore. De quo Cato c. 6. In agro crasso & caldo oleam conditivam, radium majorem, Salentinam, *orchitem*. Porro de *Radio* ita *O B. Gifan. Certe* (inquit) *radius Latine nihil est aliud, quam hastile seu hasta, aculeum, sive ex ferro, sive ex materia.* Hæc ille. Verum fragilius glacie est, quod format, ut firmet. Nihil sequitur; si concludere velis: *Lucr.* l. 1. sunt lucida tela diei. *Ausje-*

Mosch.

Mosella: lethalia tela diei: *Varr.* jacula solis: *Prudent.* spicula radiorum, & Solis. Ergo radius idem est, quod hastile, aut telum è ferro, vel simili. Nihil, inquam, sequitur. *Lucida tela & jacula Solis*, i. e. lux aut radii, qui à sole jaciuntur, & hemisphærium illuminant. *Telum* enim, quidquid projicitur, à τῆλε: ut *jaculum* à jacio. Utraque igitur vox γ᾽ενικὴ & late patens. *Spiculum* vero est cuspis, qualis in *spica*: unde etiam nomenclatio. Usurpatur de Solis lumine, pariter ut radius. Scilicet Tropice. Lumen enim reapse quid solidum & continuum quasi est: inde à rimis, item à ciliis oculi, præsertim si paululum claudatur, quasi finditur. Sic apparent, ita dico, apparent, non revera sunt, vel spicula, vel cuspides, vel aciculæ, vel radii, vel virgulæ, vel stamina, vel lineæ: vel quomodocunque appelles lucem ita divisam, cum melior vox non suppetat.

Radix, *icis*, ῥάδιξ, ικος. Est enim ramus inferior aut imum, per quod alimentum planta attrahit. Scalig. Ex. 144. s. 3. *Ramus* fortasse Græca origine, sicut radix. Æolica namque vox hæc, qua etiam Nicander utitur: κόψας πτόρθους ῥάδικας. Heb. אָמִיר, i.e. ramus. Aut etiam καὶ ὀλίγα μεζόνων, à זְמוֹרָה, ab amputando, vel à רָם celsus, quia ramus in superiori arboris parte hæret. Ῥίζα à שֹׁרֶשׁ, quod idem.

Rancidus. Pers. Sat. 1. *Rancidulum quiddam balba de nare loquutus*.

Mart. *Qui sic rancidulo loquatur ore.*

Rancidus, i. e. proprie putridus, σαπρός. *Rancor* est putor, aut corruptus odor. Veter. magistri vertunt σαπρία. *Ranceo* est verbum: ptimitus *Raceo*, N intervenit: ut in tago tango: pago pango. Oritur ab Hebr. רָקַב *Rakabh*, i.e. putruit, σαπρὸς fuit.

Rapax, ἅρπαξ: *rapio* ἁρπάζω, ἁρπάζομαι. ut à capio capax: ita à rapio rapax. Virg. 3. Georg. - - - - fluviosq; invare rapaces. Lucr. l. 1. - - - - fluviosque rapaces. Insignite dictum. Quia fluvii omnia secum feruntque trahuntque. Ut à sapio sapidus: ita à rapio *rapidus*, h. e. qui cum

 violen-

violentia rapit. Ut enim *rapere* est per vim & celeriter auferre: ita *rapidus*, qui eodem modo agit. Græcis iidem ἁρπαλέος, & (quod hinc fit) ἁρπάλιμος poetice. Gloss. *Rapidus*, ταχὺς, ἁρπακτικός. Ut à fodio fodina: sic à rapio *rapina*, actus rapiendi, ἁρπαγή. Corn. Fronto *Præda victos spoliat: rapina subito venit.* Gloss. ἁρπαγὴ, rapacitas, præda, rapina. Ut à punctum punctim: sic à raptum *raptim*: per modum rapiendi. Et ita raptim factum, ut ἁρπάγδην, quod est rapaciter & raptim. Gloss. Philox: *raptim*: ἁρπαγίμως, ἢ μετὰ ἁρπαγῆς. Ap. Plaut. *harpago*, ab ἁρπαγή. Etiam *harpaga*, ἁρπάγη, ap. Non. c. 18. *Harpalus* nomen canis ap. Ovid. ab ἁρπάζω. Hesychius: ἁρπαλᾶ ἁρπακτικά, *Harpyiæ*, ἅρπυιαι, i. e. rapaces aut prædatrices, Virg. l. 3. Æn. Videatur Aldrov. in ornith. c. 2. Verbum ἁρπάζω ab Hebr. בָּצַע: & ἀρ quod intendit. Ab ἁρπάζω faciunt Græci, ἅρπη. Malim ab Hebr. חֶרֶב, i.e. gladius, *harpa*.

Ovid. 5. met.

Bracchia, tendentem Cyllenide confodit harpe.

Et Lucan. l. 9.

Et subitus præpes cyllenida sustulit harpen.

Rapum, *rapus*, *rapunculus*, à ῥάπυς, non à rapiendo. Sic *Raphanus*, ῥάφανος & ῥαφανὶς: παρὰ τὸ ῥᾳδίως φαίνεσθαι. Suidas. Tertio enim die à satione prosilit, & è terra erumpit. Athen. l. 9. Ἀπολλόδωρος δὲ ἐν δευτέρῳ ὁμοίαν ῥαφανῖδι φησὶ, γογγυλὶς, ἀνάρρινον, ὅμοια. τὴν δὲ ῥάφην γλυκεῖαν ... τῷ ὀψοαρτυτικῷ διὰ τὸ πολλῶς καλεῖ ῥάπυν. Neque rapinus modo ocissime excrescit: sed etiam in molem satis mirandam. Non omittendum (inquit Matthiol.) naturæ miraculum, ex tam parvo semine tribus pæne mensib. gignitur tam magna radix, ut ea aliquibus in locis plus, quam centenas libras pendat. At librarum triginta pondere nos sæpius innumera rapa vidimus in Anauniensi agro, longa, & colore purpurea. Hæc ille in l. 2. Diosc. c. 104. Si Hebræum mavelis: rapum erit à רָפָה i. e. lenem ac laxum esse. Nam rapum requirit terram solutam & reddit alvum facilem.

Recens, unde *recento*, propriè recens facio. Nonius.

Recentari honestè positum pro renovari, quod est Græcè ἀνακαινοῦται Matius ap. Agell l. 15. c. 25. *Jam jam albicassit phœbus & recentatur commune lumen hominibus voluptasque.* Manut. in ep. 21. l. 11. Ita differunt *recens* & *novum*: ut vetus & antiq. Potest enim aliquid esse tecens, quod novum non sit: ut recens hereditas, quæ alicui nuper obtigit, non tamen nova: cum aliæ possint hereditates eidem antea contigisse. Formari potest à *re* & *cieo*: *recens*, quasi *reciens*: ut sit quod iterum movetur, atque ita reciprocatione actionis est novum. Aut à *re* & *cendo*: *recens* quasi *recendens*, quasi iterum *accensus*: Hinc Scal. in Arist. hist. anim. l. 2 c. 11. *Recens* est temporis sive seculi: non ætatis in animali. Itaque canis vetulus dicetur *recens*, si nostro natus tempore comparetur cum canibus Evandri. Sic enim dixit Cic. *Curios priscos, Marios recentes. Sic recens memoria, recens disciplina. Recens dies est* summo mane, quod & lepidiss. poeta dixit illo versu:

Jamiam albicassit phœbus & recentatur.

Hæc ille. Trallian. l. 11. habet *recentatum*, ap. Romanos propomatis genus, quod peculiari quadam arte refrigerabant: uti exponit Mercurial. l. 1. Varr. Lect. l. 7.

Reciprocum, est retro tendens, παλίνορσον, παλίνοστον, ἀντίστροφον: ut *reciprocus* amnis, qui refluit. Proprie quid sit, origo admonet. Varro trahit à *recipiendo*. Falso. Est quippe à *procari*. Fest. reciprocare pro ultro citroque poscere, usi sunt antiqui. Quia *procare* est poscere. *Reciprocari*, quasi *reprocari*: *reciprocum* quasi *reprocum*. Prisci ingerebant C I, ut ita vox deducta melius aures afficeret. Ita dicebant *reciperare* pro reparare, nunc residuum *recuperare*. Simile est induperator pro imperator: item *indogredi* pro *ingredi*. *Procare* est à προῒξ προικός. Unde προῒξ. Eustath. προῒξ facit à προΐκω, prodeo. Is docet, quod προῒξ olim significaverit δῶρον simpliciter: postea verò γαμικὸν δῶρον. Etiam *precium* Jos. Scal. ducit à *proco*. Ratio è dictis patefit. Possit etiam referri ad περάω, quatenus est vendo. Est enim *precium*, quod pro re vendita datur τῷ πράσει, i. e. πρατῆρι. *Preciosum* est precii

 plenum,

plenum, multo precio dignum, magni æstimandum, πολυτελές, πολυώνητον, ὑπέρτιμον. *Depreciatus*, vox paulo insolentior. Sed utitur Tertull. l. 4. contra Marc. antiq. Biblior interpres, Isid. *Depreciatus*, ait l. 10. orig. est vilis, nec aliquo precio dignus. Gloss. *Depreciati*, ἀπαξιωθέντες. *Appreciatus* ap. Tertull. l. 4. contra Marc.

Recutitus, λιπόδερμος. Epitheton Judææ gentis, ap. Martial. & Sidon. Est idem, qui circumcisus, ab illa cuticula. Ut *apella* dicitur à pelle: sic recutitus à *cute*. Gloss. *Recutiti* ἀποσεσυρμένοι, περίτμητοι. Ap. Fest. *Intercutitus*, h. e. *vehementer cutitus*. Inde etiam *subcutaneum*, & *subtercutaneum*: item *intercus*, quasi inter cutem. *Aqua intercus*, id est ὕδρωψ, ap. Plaut. & Cic Gloss. *aqua sub cute*, ὑδρωψ. Syrus hydropicum ita exprimit Lucæ 14. 2. *Qui congregaverat aquas*. Germ. **Wassersucht.** Morbus, quo corpus vel ab humore aqueo, vel flatu, vel utroque simul tumet. Unde *tympanites*, à tumore instar tympani: *ascites*, à tumore in modum ἀσκοῦ: de quo medici fusissime agunt. Arnobius lib. 1. vocat uliginosa & turgentia viscera. Q. Serenus:

> *Tum limpha interius vitio gliscente* tumescit,
> *Secernens miseram proprio de viscere pellem.*

Scal. l. 1. L. L. c. 28. S, abjicitur in principio, σκῦτος, cutis: alibi servatum, *scutum*. Unde & *scutica*, σκυτάλη. Scuta vero olim, ut etiam nunc, è corio ac pellibus facta esse vulgatissimum. *Scutum* describit Liv. l. 31. *Scutra* genus vasis, nonnihil concavi: à *scuti* figura. Lucilius in ... *Scutam ligneolam cerebro inflixit*. A scutra vel scuta *scutula*, i. e. minor scuta. Martialis *scutulas leves* dicit. A scutula *scutella*, ap. Prisc. l. 3. *Scutulatum* est scutulæ figuram habens. Turn. l. 7. Advers. c. 24. Scutulatum recte in Plinii l. 11. c. 24. Sed & amplius à σκῦτος oritur *Scytale*, σκυτάλη: proprie est scutica flagrum à loro, vel etiam sacculus. Gloss. σκυτάλη, *Scutula*. Inde μεταφορικῶς *Scytale* fuit nota Laconica, qua Spartæ utebatur respub. ne interceptæ literæ intelligerentur. Prolixe describit Plutarch. in Lysandro & Agell. l. 17. c. 9. Ap. Colum. l. 6. c. 17. *Scytale* putatur esse mus araneus. Sed mendosa lectio

lectio imposuit incautis. Sic enim vulgo legitur in Colum. *Mus araneus quem Græci σκυτάλην appellant.* Sed Græci non concedunt. Et pro σκυτάλην, legatur μυγάλην: ut monet etiam Gesn. At *Scytale*, σκυτάλη est serpens: à similitudine σκυτάλης, i e. fustis aut scuticæ. Solin c.40. & ex eodem Isid. l. 12. c. 4. *Scitale*, serpens vocatus, quod tanta præfulget tergi varietate, ut notarum gratia retardet adspicientes Lucan. l. 9.

Et *Scitale* sparsis etiam nunc sola pruinis
Exuvias positura suas ------

Scytalam sunt, qui *Cæciliam* interpretentur. Etiam, qui *Scytalam*, & *amphisbænam* eandem esse putent. Sed Aetius l 13 c. 27. *Scytala*, inquit, & *amphisbæna* animalia sunt inter se similia. Isid. l. 12. c. 4. *amphisbæna* dicta, quod duo capita habeat: unum in loco suo; alterum in cauda. Plin. l. 8. c. 23. *Amphisibænæ caput geminum.* Lucan. l. 9. Et gravis in geminum vergens caput *amphisibæna*. Etiam Galeno est biceps, in lib. de theriaca ad Pisonem, si is modo γνήσιος liber sit. Aut illi forte ideo *bicipitem*, vocant, quod ejus utrique extremo lumbricorum modo, eminulæ quædam partes aut acumina insint, ut non facile caput à cauda discernere liceat: & sic duo *capitella*, primitus videantur. Sed & à parte utraque graditur ante & retro: unde nomen, ἀμφίσβαινα & ἀμφίβαινα: ab ἀμφιβαίνω: non à duobus capitibus, ut Isid. ajebat. Scal. l. 2. de Hist. animal. c. 18. Lepidissimè Nicander nominis etymologiam imitatus est, cum dixit ἀμφικάρηνον, i e. *ancipitem*. Sic enim dicta est, quia utrimque utroque versum procedit, nullâ factâ conversione. Hæc ille.

Refutare, i e. redarguere, compositum à *fando*, versa litera A in V, ap. Fest. Ad quem Jos. Scal. Primum obliviscitur simplex esse *Futare*, supra dictum à Catone. Deinde ignorat esse deductum ab *ollis*, quæ cum ferventes paulò plus exuberant, solent *futo* vasa ad hoc apto inversa aqua compesci: quod dicitur *futare* & *confutare* ollam. Titinius Setina: Coquus ahenum, quando servit (malim fervit) paula *confutat* trua.

Rego, *rex*; ῥέζω, ῥέζω. Hebr. עָרַךְ, i. e. rexit αὐτάκτως,

 dispo-

disposuit, ordinavit. ῥεκτὴς actor: *rector* à rectum: sicut *meddix*, aut *medix summus*, i. e, magistratus, Osce apud Enn. & Fest. à μέδων. Videatur Lips. l. 1. epist. Quæst. epist. 19. Ut à tectum *tectus*: ita à rectum, *rectus*, i. e. gubernatus, εὐθυνόμενος, ὀρθός. Ut à lego legio: ita à rego *regio*, h. e. terræ portio, quæ ab aliquo regitur. Pariter Heb. מְדִינָה à דִּין judicare, quia sub certo capite judicatur & regitur. Ut à tego tectum tegula: ita à *rego* rectum est *regula*, i. e. canon, κανών, Hebr. אַמָּה, quod idem. *Regulus*. *Rex*. Scel. c. 95. L. L. Ea quæ quantitatem imitantur, sunt sicut *regulus*, cum parvum regem significat: propterea quod qui vasto corpore sunt, cæteros antecellere robore videntur, item imperio: ita ii quorum in potestate populares sunt, eam magnitudinem imitantur, atque icciro deminutione notantur. Est etiam *Regulus* serpens, βασιλίσκος. Etiam avicula. Plin. l. 8. c. 25. *parva avis, quæ Trochilus vocatur, rex avium in Italia.* Aristot. l. 9. c. 15. καλεῖται δὲ πρέσβυς καὶ βασιλεύς. i. e. interpr. Jul. Scal. *vocatur etiam Senator & rex. Regifugium*: sacrum erat Romæ, quo memoria Tarquinii regis ob tyrannidem & libidinem ejecti repetebatur. Vide Festum & in eum Scal. notas. Ovid.

Nunc mihi dicenda est regis fuga: traxit ab illa
Sextus ab extremo nomina mense dies.

Pergo, & integrum *porrigo*: à *per* & *rego*. Unde *pergiscer*, & quod usitatum, *expergiscor*, *experrectus*: sicut a *pergo perrectum*. *Inde* quoque *pergula*: sicut à *tego tegula*: i. e. appendix ædificiorum, quæ in publicum spectabat, per quam commeare & ita pergere licet. Quæ differit de pergula Jos. Scal. videantur l. 2. Auson. c. 12. Et Cujac. l. 11. obs. c. 12. *Surgo* contracte pro *surrigo*: ut *surpere* pro *surripere*: *expergere* pro *experrigere*. Æn. 4. Tot surrigit aures i. e. sursum regit. Liv. l. 7. mucrone surrecto. Item in Manuscript. Camerarii ult. vers. Epid. ita legitur: Plaudite, valete, lumbos *surgite* atque extollite. Notandam & phrasin (*surgere lumbos*) probavit Gruter. *Arrigo* ad rego: ut arrigo aures. *Corrigo*, à con & rego. Estque propriè *una rego*. Hodie emendo: quod fit dum non unus, sed a...

una

unà regunt, operasque conjungunt. Hìc de particula *Con* obiter agendum. Fit *Gon, cum*, ὁμοῦ, ἅμα, σὺν ab Hebr. עם. Et *con* eadem est, quæ *Cum*, non alia, ut putarunt. Et satis constat sonum ipsius V in *Cum* rotundiorem fuisse, qui etiam nunc manet. Umbri enim, non Latini obscuriorem illum alterum in usu habebant. In aliquib. tamen *Cum* sic integre manet, *Mecum, Tecum, Cumprimis*: quod verbum qui divisere, ut duo facerent, paucæ fuere lectionis, ait Scal. neque meminere etiam dictum à veteribus, *Cumprime*. Ultima vero litera, & *Cum* nunc N, M, nunc alia est, nunc plane omittitur. Ut conniveo, congredior: comedo, comitium: colligo, corrigo: coorior, cooperio. Quod & In accidit, ut immuto, invenio, irrepo.

Reperio, Valla l. 5. El. c. 2. *reperire* est fortunæ; *invenire* consilii. At Alexand. ab Alex. l. 1. c. 21. exemplis ab Ovid. Curt. Suetonio probat esse operæ, & consilii, non fortunæ: cum sit ductum à *re*, & *pario*, quod est cum labore quæro. At Etymon aliud in promtu est. Non enim à *pario* (neque enim *reperere* dicis, ut parere: sed *reperire*: nisi ab antiquo *parire*. i. e. parere.) Sed à *perio, perior*, πειράω, πειράομαι. i. e. conor, tento. Ut ita *reperio* proprie idem sit, quod tentando iterum deprehendo. Et ita patet discrimen & *invenio* & *reperio*. *Invenio* est in rem venio, rem prehendo. *Reperio*, est iterum prehendo & quidem conando aut tentando. Quod etiam illud Ovid. è l. 11. Met.

Tu non inventa, reperta es, firmat.

Distincte enim poeta & quidem de industria, ponit illa duo verba. Iterim negari non potest, quod alibi & ab aliis *invenio* & *reperio* promiscue usurpentur. A *perior* (cujus etiam meminit l. 4. & 8. Prisc.) oritur *periculum*, i.e. proprie experimentum, πεῖρα. Et ita differt à *periculum*, à pereo. Terentius Eun. act. 3. sc. 2. *fac periculum*, i. e. tenta. Jos. Scal. ad illud Ausonii, *Mylasena pericula belli*, notat: Usus est nomine *periculi* proprie. Nam *Periculum* est ludicrus ἀγὼν, ut sunt eæ naumachiæ, de quibus meminit. Item Scholasticæ exercitationes, & similia. Cic. de

leg.

leg. 1. ex veteri scriptura: Faciunt imperite, qui in isto *periculo*, non ut à poeta, sed ut à teste veritatem exigant. Intelligit enim Cicero poema suum de Mario, quod edidit periclitandi ingenii gratia. Hæc ille. Ab eodem *perior* est *experior* expertus, πειρῶμαι, πεῖραν λαμβάνω. *Opperior*, expecto, cupio periri, è regione observans. *Comperio* & *comperior*, simul perior. Passive dicitur *compertus*. Ut cognitum, & compertum habere, Cic. Manifesto compertum & deprehensum facinus, Sueton. De eo nihil compertum erat, Sallust. Et *comperto* absolute, i.e. cum compertum esset apud Tacitum & JCtos veteres. Ab πεῖρα est etiam *Empirica* quam Plin. *experimentosam*: Isidor. l. 4. orig. c. 4. *experientissimam* vocat. Amplius *aperio* dicitur, ut *omitto*: quasi *apperio*, aut simpliciter ab A. Quanquam de priori ita Scal. c. 34. L. L. D transit in P. Appono. Nam quod in *Aperio* sublatum est, factum fuit licentia poetica: nam etiam *apperire* dicimus. Hebr. פָּעַר, i. e. *aperuit*.

Res. Veteres dicebant *Reses*, quod decurtatum in RES: quasi ῥῆσις, à ῥέζω. Scal. in Ceirin Virg. ----- *Ex omni injuria dicto*, notat: *dictum* hic accipitur, ut Homero ἔπος. Sic Hebræi dicunt *verbum* pro facto. Sic Latin. *Res*. Nam à ῥῆσις: & veteres dicebant *Reses*: quod decurtatum in *Res*, ut alia. Hæc ille. Quod si ita: neque exsibilandum, si res dicatur, quasi *Reches*, aut *Rechus*, ab Hebr. רְכוּשׁ, i. e. res, ὕπαρξις, οὐσία, quidquid est. Jul. Scalig. mavult ἐλπίζω. In Th. de c.pl. *Ratum* & *ratio* idem. Hæc autem λόγος à re scilicet. Quod enim est, *res* est & *ratum* est. *Res* autem à pecore, quæ opes erant antiquorum; ῥῆνες & ῥῆν & ῥλῆν. Pro eo usitatius nunc est ἄρες. Hippocr. ῥήνικές, i. e. ovium pelles. εὔρηνος & εὔρηνω, i. e. pulchras alens oves. Perottus *verum* facit à *ve* & *res*: & valde placet. Siquidem *veritas* est modus entis: *verum* id est, quod in re est & cum ipsa re convenit. Hinc Philosophi aiunt: τὸ ὂν καὶ ἀληθὲς ἀντιστρέφει. Etiam ὄντως est *verè*, uti res est. Verba Perotti sunt: *Verus quasi non fictus, sed ipsa res. Ve enim auget: ut in Vestibulum & Vehemens*. Etiam à *Re* est *Reus*. i. e. de cujus re agitur. Cic. 2. de orat. *Reos* non modo

modo appello eos qui arguuntur, sed omnes, de quorum *re* disceptatur. *Reor*, i. e. circa rem occupor, rem puto. Ut à satum satio, ita à ratum à *Ratio*, quæ rem arguit, è re ducta, & circa rem. Videatur Martin. in Lex. *Ratum*, quando res se ita habet, ut decet. *Irritum*, id non ratum. *Vereor*, i. e. valde *reor*, aut rem expendo. Gloss. Vereor, ἐντρέπομαι, ὑφορῶμαι. Quorum hoc consonat cum postremo. *Veneror* est frequentativum, id est, cum studio singulari aut crebro *Vereor*. Analogia tamen sic vult, ut à fœnus fœneror: sic à venus *veneror*: à cultu, qui Veneri ab omnibus exhibetur. Similiter ὀπίζεσθαι ab ὦπις, Opis. Ut αἰδήμων ab αἰδέομαι: Ita *verecundus*, qui veretur aliquid facere inhonestum. Interim *Verecundus* originem paulo habuit obscuriorem propterea, quod abolitum verbum est *verescor*. Aut rectius, ut à fatum facundus: à sitio sititum, sitibundus: sic à vereor *verecundus*. Ut *cundus*, sit λῆξις. *Verecundia* est magna opinio reprehensionis. Cum ve, i. e. valde *remur*, h. e. pumus ipsam rem. Congruit cum illa Aristotelis descriptione, quod sit φόβος τις ἀδοξίας.

Rete alii trahunt, vel à raritate, vel à rapiendo, vel retinendis piscibus. Omnibus præferam Hebr. רֶשֶׁת, i. e. rete: unde quoque *restis*. LXXII. Hebræum est δίκτυον, παγίς. *Retis* antique. *Reticulum*, inter alia etiam est tegmen muliebre. *Irretio*, in rete conjicio.

Rhamnus, ῥάμνος, est spina alba, ramos fert rectos & aculeos in acutæ spinæ modum, ut scribit Diosc l. 1. cap. 102. *Rhamnusia*, à pago Rhamnunte in Attica regione.

Rheda, Quinct. l. 1. Inst. c. 9. plurima Gallicè valuerunt, ut *rheda* ac *petoritum*: quorum altero Cic tamen, altero Horat utitur. *Rheda* Græcis ὄχημα τετράκυκλον. Videatur Casaub. in c. 57. Suetonii in Julio. *Veredus*, quasi *veheredus*, à vehenda rheda. Martial. l. 12. parciùs utaris moveo rapiente *veredo*. Videatur etiam Turnebus l. 18. Adv. c. 1. Jos Scal. in Catal. *Cisium* proprium fuit Galliæ Cisalpinæ: ut *Petoritum* Oscorum. *Pilentum* vero Thuscorum Ap. Nonium dictione *Carrum*, ita legito: *Varro* καὶ λιβύῃ: *Gallica petorita, carros, arcerras, Tuscapilenta,* Gallo-

Gallorum etiam fuit *reda*: sicut Britannorum *Covinus*. Vetus Gloss. *Covinus*, κάῤῥιον καθέδρωτόν. Belgarum vero *Benna*, qua etiamnunc hodie utuntur. Quin & apud eos hodie genus carri, itemque apud Helvetios ein Benne vocatur. Festus ait, qui una in eo curru veherentur *Combennones* dictos. Etiam in eodem Lexico Latinograeco scriptum fuit: *Conbennit*, συμβαστάζει. Perperam, pro *Combennit*. In eodem *bennarius*, σκευάρχης.

Rhenus, nobilis ille Germaniæ fluvius, ex Alpibus oritur. Strab. l. 4. de Rheno, dicitur ὀξὺς, καὶ διὰ τὸ ... δυσγεφύρωτος. Herodiano l. 6. Rhenus & Danubius μέγιστοι ποταμῶν ὑπ' ἄρκτῳ ῥέοντες. Virgilio 8. Æn. Rhenus est *bicornis*, δίκερως. Et Claudianus de Alarici victoria:

Te Cimbrica Thetis

Divisum bifido consumit Rhene meatu.

Latini scribunt per H *Rhenus*: quomodo Græci ῥῆνος. Et dicitur ἀπὸ τοῦ ῥεῖν: sed minus apposite. Quis enim fluviorum non fluit & scaturit? Rectius à Germanico Rein. Hinc Scalig. H, amolitur & scribit *Renus*. *Neque enim* (inquit c. 45. L. L.) *Germani ei elemento apponunt flatum ullum. Lenissimè enim sua lingua pronunciant judicem & anulum & equum* (richter/ ring/ roß) *& alia. Neque par est nobilissimæ gentis fluvium à Græculis rationem nominis accepisse: sed qua nunc voce pruinam* (reif) *appellant, fortasse aquam omnem gelidam, atque inde etiam Renum nominarint.* Sed quare *Renus* à *Rein* dicitur? Vel quia *puram* præ aliis vehit undam, κατ' ἐξοχήν. Vel quia olim arbiter quasique vindex *puritatis* conjungii habebatur. Ea propter in epigrammate 1. Anthol. *Renus* vocatur ἐλεγχίγαμος. Et ποταμὸς ζηλήμων, i. e. *fluvius zelota*. Nonno ῥῆνος ἴβηρ. quod videtur deflexum è Germ. *Iber*, *Eiver*: & alibi Ifer/ Eifer κατ' ἀντίστιχον: h. e. quia sit *zeli* maritalis administer. Hinc Nonnus l. 23. ita describit:

Ῥῆνος ἴβηρ βρεφέεσσι κορύσσεται· ἀλλὰ δικάζων,
Καὶ κρυφίων ὠδῖνα διακρίζων τοκετοῖο,
Κτείνει ξεῖνα γένεθλα ----

Rhenus iber, contra infantes armatur: sed ut judex

Et occultum partum discernens generationis,
Occidit peregrinas proles.-----

Quod etiam l. 46. repetit. Et Claudian. l. 3. in Ruffin.

Et quos nascentes explorat gurgite Renus.

Quippe solebant Celtæ liberos recens editos Reno committere: qui, si innatarent, genuini: si abriperentur aut subsiderent, spurii censebantur. Eustath. in Dionys. Alexandr. οὗτος ὁ Κελτικὸς Ῥῆνός ἐστιν, ὁ λεγόμενος τὰ νόθα τῶν γνησίων διορίζειν δυνάμενος, οἷα τὰ μὲν ὑπερανέχων τὰ γνήσια, τὰ δὲ μὴ τοιαῦτα ἀλλὰ βυθῷ λήθης καὶ ὕδατος, i. e. *hic Celticus Renus est, qui dicitur fœtus spurios à legitimis discernere: nam legitimos sustinet, spurios verò tradit fundo oblivionis & aquæ.* Idem etiam exponit Julian. Cæsar in epist. ad Maximum: Hadr. Jun. in Batav. c. 8. & alii.

Rica, ῥίκος, ῥαίκος, *ricinium*, ap. Jos. Scal. & Fr. Hotomann. in comment. Leg. 12. tab. Hesych. ῥίκος, ζῶμα, ζώνη. *Rici dipna*, in Juven. à *rica* & *δεῖπνον*. Vestes cœnatoriæ: Plin. *triclinaria*.

Ricinus, ap. Varr. l. 2. rei rust. c. 9. & Colum. l. 7. c. 13. est genus vermis, qui canum boumque aures acerrime infestat. Quasi *oricinus*: ab auris, *oris*, unde *oricilla*. Vel παρὰ τὸ ῥαίειν κύνα: quia lædit corrumpitque canem. Græce κρότων: etiam à canum infestatione κυνοῤῥαιστὴς dicitur. Gloss. *Riginus* κρότων, φθείρ. Suid. κροτώνων κυνείων φθειρῶν. Ab hujus bestiolæ similitudine appellata est, ut volunt, arbor illa *Ricinus* quam Græci & Ægyptii *Κίκι*, Germani Wunder-Baum / & Kreutz-Baum vocant. Matthiol. in l. 4. Diosc. c. 158. Ricinum, inquit, vocavere Latini plantam, quæ Græcis *κίκι* dicitur, à similitudine, quam ejus semen habet cum ricino livido ac fœdo animali, quod canibus, bubus, capris, aliisque quadrupedibus adhæret: neque prius decidit, quam plenius sanguine saginatum. Herodotus lib. 2. Euterpe: Ægyptii qui palustria accolunt, unguento utuntur ex fructu σιλλικυπρίων, quod appellant Ægyptii *κίκι*. Ricinus Arabib. Syris, & Mauritanis est *kerva*, seu *keroa*, & cum articulo *el* seu *al*, *Elkeroa* & *Alkerva*, ut ap. Avicenn. Serapionem, Rasin & alios videre est. Atque hanc

illam

illam arborem esse, quæ umbram proph. Jonæ cap. 4 contra æstum solis præbuerit, sunt qui plane affirment. In Hebr. קִיקָיוֹן, *kikaion*, quam vocem Chaldæus quoque retinet. Sed LXXII. interpretes κολοκύνθην vertunt. Ex eo quidam *Colocynthin*: alii *cucurbitam* reddunt. Vet. versio *hederam*: ut & Aquila, & Hieron. Epist. 89. & in nec non in commentario in c. 4. Jonæ. Et scribit Aug. l. ep. 19. ad Hieron. Unde illud ap. Jonam virgultum, si in Hebræo nec hedera est; nec cucurbita, sed nescio quid aliud, quod trunco suo innixum, nullis sustentandum adminiculis erigatur, mallem jam in omnibus Latinis cucurbitam legi. Non enim frustra hoc puto LXXII. posuisse, nisi quia & huic simile sciebant. Hæc ille. Sed Hebræum *kikaion* reddi potius oportere per ricinum, causæ movent non contemnendæ. 1. Narrationi apud Prophetam, ut & voci Hebraicæ, neque cucurbita; neque hedera congruit: ut fatebatur modo August. Nec non Hieron. Hoc ego verbum, inquit, de verbo edisserens, Si *kikaion* transferre voluissem, nullus intelligeret: Si cucurbitam, id dicerem, quod in Hebræo non habetur: hederam posui, ut cæteris interpretibus consentirem. 2. *Kikaion* Arabice vocatur *Alkeroa*: ut testatur Rabbi Samuel, citante Pagnino in linguæ sanctæ thesauro. Jam *keroa* & *Alkeroa* est ricinus, consentiente omnium calculo. 3. Kikaion haut dubie decurtatum est *kiki* κίκι, quod Ægyptiis & aliis est ricinus. Et, qui scio ab Hebræis multa in Latium migrasse, divinare ausim, ex *kikaion* factum esse *kikinon*, & inde *Ricinum*. Latinosque ex ignorantia etymon Latinum quæsisse; ut & alibi fecerunt. 4. Ricinus est πλατύφυλλον, foliisque Platani, ut ait Diosc. Talis etiam arbor illa Jonæ, ut quæ amplitudine foliorum umbram induxit. 5. Riciuus cito excrescit. Etiam arbor illa Jonæ una nocte extitit. 6. Omnia, quæ Hieronymus ad *kikaion* describendum affert, etiam optime Ricinio competunt. Quod & Arias Mont. in Jonam evidenter ostendit. In Hebræo, inquit Hieron. volumine *kikaion* scriptum habetur, quam vulgo Syri *Elkeroa* vocant. Est autem *kikaion* genus virgulti, lata habens folia, in modum pam-

pini, cumque plantatum fuerit, cito consurgit in arbusculam, absque ullis calamorum & hastilium adminiculis, quibus & cucurbitæ & hederæ indigent, suo trunco sustinens. *Hæc ille.* Quæ omnia quam rectissime Ricino conveniant, ipsa αὐτοψία testatur. 7. Sed & verba Tremell. ac Junii audiamus: Hebræam, inquit, vocem quam varie tot ferint interpretes, nihil attinet dicere. Nos eum ex linguar. affinium comparatione, tum vero ex iis rebus, quæ hoc loco dicuntur, judicamus esse crotona sive trix, in quam Latini Ricinum à similitudine seminis appellavere: quod semen Hebræi in libris suis & Ægyptiis (ap. quos frutex est frequentiss.) appellant *kiki:* unde factum est. ut oleum ex eo semine Græcis & Latinis *Cicinum* extera voce nuncupetur: quemadmodum *Lirinum* extera voce appellatur *susinum.* Hæc ille.

Rigeo, durus sum præ frigore. *Rigidus,* durus præ frigore, ἀκαμπής, σκληρός, ἰσχυρός. Ut à caleo calor: sic à rigeo *Rigor,* i. e. frigus & durities proprie ex frigore. Hoc enim ῥῖγος: ῥιγέω est rigeo, horreo. Maro exprimit: *Frigidus horror* membra quatit. רָגַע, i. e. riguit, rigidus fuit. Fest. *rigidum* & præter modum frigidum significat, & durum. Per appositionem τοῦ F, fit *frigeo, frigus.* Nisi aliquis forte traxerit à φρίκη, φρίσσω: quæ de mari & de horrore dicuntur. *Fringilla* quasi *frigilla* à frigore: quod frigore cantet, & vigeat: unde *frigutire* ap. Fest. *Frigutire* est cum sono subsilire, inquit Nonius c.4. *Frigutire* dicitur subtiliter adgarrire, inquit Placiades. *Apricum* & *africum,* à φρίκης, i. e. sine horrore, ἡλιοβόλιον, εὐήλιον. *Aprici senes,* Pers. Sat. 5. quos Lucill. *passos* senes vocat, teste Jos. Scal. quomodo Græci hominem exsuccum, ἀσταφίδα appellant, qui autori Phallicorum est *uvis aridior.* Auson. in Mosell. Mulcentem curat, Seniique *aprica* foventem.

Materiæ commendet honos ——

Apricatio senili ætati convenientissima & gratissima, ut tangit Cic. de Senect. Ab *apricum* nonnullis Africa dicta, regio torrida. Aliis vero rectius ab *Apher,* nepote Abrahami: cujus rei testes producit Hieronymus Ale-

xandrum Polyistorem, & Cleodemum. *Afer*, unde et iam *bafer*, quasi *be afer*, i. e. callidus, ingeniosus. Tales enim in illa regione. Ap. Jul. Firmic. l. 1. Math. c. 1. *Afri subdoli* vocantur. Et Sidon. l. 9. ep. 15. conjungit: *Afer baferq. Dumnulus politius.* עָפָר, i. e. pulvis: verbum è עִפֵּר, i e. sparsit pulverem. Quo & ipso calor aut siccitas illius oræ designatur. Pulvis enim comitari solet æstum Ap. Virg.

Æstas pulverulenta: 1. Georg.

Et post: hiberbo lætissima *pulvere* farra, i. e. æstu aut siccitate. *Africa* Ies. 66. in Hebr. dicitur *Pul*, i. e. casus, ruina, vel etiam *faba*. Eadem Nah. c. 3. vocatur in Hebr. *Put*, i. e. crassa, pinguis. LXXII. tanquam appellativum transtulere: καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου, & non est finis *fugæ* tuæ. Vet. Latina ponit, *Africa*. Alii *Putæi*. Phutiel est Africa Dei, φουτιήλ: nomen viri Exod. 6. Item *Phutiphar* πετεφρῆ, Africæ taurus: aut ex Syro & Hebr. saginatus taurus, vel pinguedinis fructificatio, Gen. 37.

Rimari, est quærere valde, ut in rimis quoque, ait Fest. *Rima*, ῥῆγμα, i. e. fissura: à ῥήσσω. Unde etiam Germ. **Riess**

Rixor, ῥάσσω S. geminum vertitur in X. ut Ulysses, Ulyxes. Ῥάξις, σύρραξις est concertatio, conflictus. Aut pari mutatione ab ἐρίζω, per aphæresin: sicut ἀράσσω ῥάσσω. Ab הָרַס, *haras*, destruxit, laceravit. Aut רָעַץ, *raaz*, i. e. disrupit vehementer: unde & ῥήσσω, ὀχλίσει. Perottus putat *Rixam* esse nomen factitium à *ringendo*. Quid multis? Optima etyma jam allata sunt.

Robur quid proprie sit, merito quæsitum à multis. In Cic. &, de arbore glandifera, & de viribus usurpatum extat. 2. de divin. *quis robur illud cecidit, dolavit, inscripsit?* Pro Rosc. Amer. *si jam satis ætatis ac roboris haberet.* Quidam (inter quos Lambin.) ad quercum restringunt, quasi de ea κατ᾽ ἐξοχὴν dicatur. Ei vero inest proprie durities. Postea dicitur *robur*, κατ᾽ ἐξοχὴν & μετὰ μεταφορᾶς. Quia lignum maxime densum & durabile. Lucret. lib. 1.

Robore cum saxi frangentur ———

Lib. 2. ——— *Duri robora ferri.*

Virg. 7. Æn. imitatus: ——— *Robora ferri.*

In Carm. Priap. quod Ovid. asscribunt

——— *Nodosæ robora clavæ.*

Jam esto hic *robur* idem cum quercu, sententia Lambini. An non *species de specie* dicetur? Quod ἀδιώαλογ. Esto etiam metaphoricum: & à quercu. Sed quod exemplo? Nuspiam tale invenies. Vere Serv. omne quod forte est, *robur* vocatur. Et origo monet: ἀπὸ τῆς ῥώμης, aut à ῥώω: unde ῥωννύω, ῥώννυμι, i. e. roboro, firmo. Nec minoris momenti est Hebr. רֹהַב, robur, vires. Agell. l. 2. c. 20. Vivaria aliis dicta sunt etiam *Roboraria* à tabulis roboreis, quibus septa essent. A ῥώμη est etiam *Roma* & Romulus quasi ῥωμαλέ☉: Plutarch. in Romul. Plin. l. 15. c. 18. Ob fortitudinem, & robor, quod Romani solum in oculis ferebant. Unde Roma *Valentia* olim ap. Solin. c. 2. & Fest. Apoc. 18. 10. ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά. Scalig. c. 45. L. L. quidam minus sapienter etiam *Romam* asspirant, cum tamen Romani ipsi de suo R. omnem exemerint usum asspirationis. Videatur Festus & in eum Scal.

Virgil. 1. Æneid.

Romulus excipiet gentem, & Mavortia condet
Mœnia, Romanosq. suo de nomine dicet.

Roma Hebræis est celsa, sublimis, regia. 1. Æn.

Altæ mœnia Romæ ——— Idem eclog. 1.

Hæc tantum alias inter caput extulit urbes.
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Hieron. l. 2. adv. Jov. Jovin. Urbs potens, urbs domina, urbs Apostoli voce laudata, interpretare vocabulum tuum. *Roma* aut fortitudinis nomen ap. Græcos est: aut sublimitatis ap. Hebr. A Rad. רוּם, i. e. exaltatus fuit, elevatus est. רוֹם altitudo Unde quoq; רָמָה, *Ramah*, etiam nomẽ loci ab altitudine. אַרְמוֹן, est palatium, domus regia, munita: unde ἔρυμα, ἐρυμνόν: vulgo ab ἐρύω. Roma peculiariter dicitur *septicollis*; à septem

collibus. Plutarcho ἑπτάλοφος: Statio *Septemgemin.* Horat. in carm. Secul:

Diis, quibus septem placuere colles.

Virgil. 6. Æn.

Septemque una, sibi muro circumdedit arces.

Tertullian. Apolog. contra Gent. c. 35. Romanos vocat *septem collium plebem*. Apol. 17. 9. αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ὄρη εἰσὶν ἑπτά.

Rodolphus. Ex vicinitate gentium, itemque commistione factum est, ut non modo res, sed etiam verba invicem fuerint commutata, & communicata. Quod nemo negat nisi cerebrum gestet in calcaneo. Quot ab Hebræis ad Pœnos? Ex Virgil. ex Plauto disces: si non aliunde. Quid Latini Græcis debeant: quid hi etiam Hebræis, publice notum. Ita è nostra Germania non pauca in Latinor usum tralata, servata origine, tantum mutatis vestibus. Induerunt enim togam, suumq; habitum deposuerunt. Ita *Rodolphus* est, qui consilio & auxilio viget. Rath enim quibusdam per O effertur. *Lodolphus* & *Ludolphus*, ab eodem auxilio, nec solo, sed hominum, Itaque fere erit quod *Alexander*. Leute pro quo Belgæ Lude. Lips. l. 1. poliorc. dial. 2. *Leodes* populi sunt prisca nostra dialecto: è quo fecimus deinde *Luyden* & *Lieden* Gregor. Turonensis: *Ille à Leodibus suis deflensatus est.* Et leviter mutata litera *Leudi*. Aimoinus: *Omnes Leudi bonitatem ejus cernentes, vehementer amaverunt.* Et ab hac stirpe illa sunt crebra nomina, *Leodoricus*: quasi dicas refugium & asylum populi. Item *Leodolphus, auxilium populi* ominatur & notat: alias *Leudolphus, Lodolfus, Luithulfus, Ludolfus*. Hæc ille. *Landolphus*, auxilium regionis, aut provinciæ. *Arnulfus* (& priora per F scribi poterant, vigore originis) qui honesta juvat. Sicut *Arnoldus*, qui honestis favet, Ehrenhold. *Arionoldus*, *Arnold:* qui decus honestatis amat. Perpetuo (inquit M. Luther.) Latini A scribunt & pronunciant, ubi Germani E vel Æ habent. *Minulfus* meum auxilium. Saxonice Min pro Mein. *Adolphus*, quasi Nobile auxilium, Luther. Est valde (inquit) depravatum: hatt hülff dici debet

debet. Sic Latini regem Longobardorum *Athülfum* vocant. Est enim *Hatto* seu *Hetto* pater: ita, Hatthülff est pater auxilians vel salvans. Unde adhuc hodie in Hassia pueri appellant patres suos *Hatto*. A Italico seu E crasso & diphthongato. Et credo *Chattos*, quos nunc *Hessos* vocamus, prisco vocabulo *Hattos*, i.e. patres & *Hattiam*, patriam appellatam esse. Ab eodem Hülff fit etiam *Gangolfus*, vel *Gandolfus*: à gang & hülff: Id est, cui bene procedit auxilium. Inversim hülffgang: unde Wolffgang tandem factum est, ait Luther. Possit etiam derivari, quasi Wolgang/ i. e. homo bonæ fortunæ aut processus. Aventino est *Lupi incessus* viag, Wolf-gang. Sicuti eidem *Bolphard*, est fortis, ut lupus. *Alphonsus*, vel *Alfonsus*, quasi helff uns/ id est, auxilium nostrum. *Ariovistus*, aut *Arionistus*, Ehrnvest: sicut & *Ernestus*, aut quasi severus, Ernst. Aventinus ita etiam distinguit: *Arionistus*, Ernst: significat *Severum*. In antiquis exemplarib. *Arnustum* lego. Ernestum vulgo appellant. *Ariovistus* Ehrnvest: pertinax decoris ac honestatis constans. Hæc ille. *Lotharius*, Ludherr/ i. e. dominus populi, & hominum. Inde est *Lotharingia*, i.e. *Ludheri*, provincia. *Fastrada* uxor Caroli M. quasi Bestrat/ *Aristobula*, optimo pollens consilio.

Rogo propriè est peto, habere cupiens. Sen. l. 2. de benef. c. 2. *Molestum verbum est, onerosum, & demisso vultu dicendum*, ROGO. Oritur à Syr. רַג, *rag*, quod est concupiscere & valde expetere. Etiam עָרַג *arag*, Hebræis est appetere & desiderare. Hesych. ῥογεῖ ὀργᾷ, ἀκμάζει, δαμάζει. Quod etiam ad dictam refertur originem. Postea verbum hoc *rogo* & inde ducta aliò, facili metaphora, tralata videmus ap. Agell. l. 10. c. 20. Brisson. de verbis quæ ad jus pertinent, & alios. Perott. à *rogo* etiam facit *rogus*. Quare autem? quia in *rogo* (lignorum strue) dii manes *rogantur*. Ratio non improbabilis. Si Græcum mavelis: *rogus* erit a ῥωγή, i.e. fissura. Quod si strues è ῥαγεῖσιν ἢ σχισθεῖσιν, id est, *fissis* lignis. Quomodo Abraham *fissis* lignis imponit Isaacum

Gen. 22. 3. 6. Et Hebr. רגע est findi. Sed & Hebr. רעה est depascere ac destruere. Quia *rogus* ad depascendum ac destruendum cadaver struitur. Etyma illa eodem ferme alludunt. In Gloss. Cyril. est *Rogus* ῥογίον. Aliter, & melius quidem Græci scribunt ῥογός. Idque à Latinis illi transtulerunt: uti in Lex. Græco-barb. etiam notat Joh. Meurs.

Romphæa, ῥομφαῖα. Etymologicum à ῥέπω censet fieri: ῥοπὴ ῥοπαῖα & ῥομφαῖα. Sed vide tu mihi utriusque significatum. Ῥοπὴ est propensio, inclinatio: ut ῥέπω propendeo, vergo. Ῥομφαῖα genus teli est Thracæ nationis, ait Agell. l. 10. c. 25. positumque hoc vocabulum in Q. Ennii Annal. 14. Liv. l. 1. romphæa est ingentis longitudinis. Eustath. exponit per ἐπίσπαστρον. Hesych. ῥομφαία, ἐγχέιον, ἀμυντήριον, μάχαιρα, ξίφος ἢ ἀκόντιον μακρόν. Ubi pro ἐγχέιον legatur ἔγχειον: etiam ex dicto Livii & Agellii loco. Proprie ergo romphæa est hasta, aut lancea: sicut & *framea*, ap. Prudent. Psychom. Utraque vox ab Heb potius רמח. Si appendix Græca subjicitur, fit inde ῥομφαῖα: & facilius *framea*, si F tantum præponitur: August. in Ps. 149. *Framea* appellatur, quam vulgo *Spatham* dicunt. Sunt enim gladii ex utraque parte acuti: ipsi sunt macheræ: ipsæ frameæ etiam Spathæ appellantur. Aliis *framea* German. videtur, pfriem, Gesner. in Mithrid. Frameæ, tanquam Germanici vocabuli Tacitus in libell. de moribus Germanor. meminit: Rari, *inquit*, gladiis aut majorib. lanceis utuntur: hastas, vel ipsorum vocabulo, *frameas* gerunt angusto & brevi ferro, sed ita acri & ad usum habili, ut eodem telo prout ratio poscit, vel comminus vel eminus pugnent; & eques quidem scuto *frameaque* contentus est: pedites & missilia spargunt. Cæterum quanam hujus teli forma fuerit, aut quomodo hodie nominetur, non satis constat. Conjiciunt aliqui stilum ferreum, qui in eandem vaginam peculiari loculo cum culteis inserti solet; quem vulgo vocant ein Pfriem / à *framea*, cujus formam referat (magnitudine tantum differat) sic nominari. Solent autem inferiores Germani p

ante

ante f ab initiis dictionum omittere. Nam pro Pfaff/dicunt Paff. Sic *pframea* dictum fuerit *framea*: telū forte cum capulo & ferro oblongo (brevi tamen si ad gladiū conferas) *dolo* nimirum (vel *dolcho* ut vulgo vocant) oblongus, non lato, sed angusto ferro. Hæc Gesnerus. Ubi etiam Phil. Cluver. l. 1. Germ. antiq. c. 44. legi convenit.

Ros, ῥόος, à ῥέω: sicut δρόσος, & ἕρση, παρὰ τὸ ἄρσω, quasi ἄρση. Doricum est πρώξ à πρωΐ: quia mane decidit. Et quia plantas mirifice quasi lactat, dicitur Ros ἀειζίφυτος, ζωογόνος, ζειδωρος. *Roridus* δροσερός. Inde est δρόσιλλα, *Drusilla*, i. e. rore conspersa. Act. 24. Ab eodem ῥέω, ῥυέω est *Rivus*: uti ῥύαξ à ῥυέω: & ῥέος à ῥέω. Et iterum, ut à murus muralis, à fatum fatalis: sic à rivus rivalis, id est, proprie ad rivum pertinens. *Rivales*, qui eundem rivum habent communem. Agell. l. 13. Vulgo *Rivales* sunt ἀντερασταί. Ulp. l. 70. ad edict. *Rivus* est locus per longitudinem depressus, quo aqua decurrat, cui nomen est ἀπὸ τοῦ ῥεῖν. Ab illo etiam ῥέω, ῥύω, ῥυέω est *Rigo*, h. e. madefacio & humecto. Etiam assonat βρέχω. Ut à pasco pascuus, ita à rigo *riguus*, qui irrigatur. Aut ab Hebr. Etenim רִי est irrigatio. רִוָּה rigatus est. Aut à רִיר i. e. fluxit, roravit. Item *Ren* à perpetuo fluore, quo madent, serosi humoris. Apud Hebr. *Renibus* tribuitur sedes voluntatis & cupiditatum. Prov. 23. 16. Psal. 51. 8. *Rhea*, quia abundet rebus omnibus quam in Decad. 1. l. 1. Liv. & de Nat. deor. Phurnutus describit. *Resina*, ῥητίνη & ῥηΐνη. Ex quib. facilis conjectura fit, quod prima, & secunda producatur: quod docuit Taubm. Poeta seculi nostri princeps, in peculiari epigr. Martial. l. 3. epig. 74. *Resinata* bibis vina, Falerna fugis. Et l. 12. epig. 32. Ne plena turpi matris olla *resina* est. Est enim Scazon. Scal. in Teret. Tus, *resina*, siser, vitrum, jentacula, sulfur. Juvenal. Sat. 8. quid *resinata* juventus. Sed objicitur è Mart. l. 3. epig. 67.

Vaterno resinaque pigriores.

Respondet Gruter. *Rasina* legi oportere: ut quæ sint duo nomina rivulorum, per quos navigabat Martialis. Alii aliter legunt, uti ap. Marth. Rader. videre licet. Sed Gruteriana correctio, ut quæ & MSS. Palatin. & ipsorum συνέπεια versuum subnititur, hic palmam obtinet.

Rosa, mutato genere, à ῥόδον. Neque id insolens, aut mirum. Ita *Metreta* à μετρητής: *Margarita* à μαργαρίτης. Quanquam *Camerar.* ὁ μαργαρίτης & ἡ μαργαρὶς ostendit. Roseus color, à principe florum, ut ait Sal. Exer. 325. Ῥόδον vero à ῥέω & ὀδμή: quia rosæ odor præstabilis quasi influit naribus. Plutarch. lib. 3. c. 1. *Rhododaphne*, ῥοδοδάφνη: quam Apul. l. 4. vocat *rosam lauream*. Est enim lauri species & flores habet rubentes, ut rosa. Plin. l. 16. c. 20.

Rotundus à *rota*: ut à vereor verecundus, à sitio sitibundus, à gemo gemibundus: ita à rota, aut à verbo roto, *rotundus*. Quomodo etiam à τροχὸς τροχίας & τροχοειδής dicitur. *Rota*, non à ῥέω torquetur, inepto quorundam judicio. Plane Hebr. est. רטה *ratah* est rotavit, rotam giravit. Vel ירט, declinavit, rotavit. *Rotæ fervidæ*, Horat. l. 1. od. 1. scilicet à nimio motu, qui calefacit: ut celeritas ita ignificetur. Catull. carm. 65.

Flammea prævertet celeris vestigia cervæ.

Qui versus bene convenit Asahel 2. Sam. 2. Flammeus ergo motus, aut cursus sit rapidissimus; qui aërem faciat ignescere. Dico aerem, qui intercedit duo corpora ἐπαλληλοτέρων eaque duriora. *Rotundum* Græc. est τροχοειδὸν, σφαιροειδὲς a *sphæra*. Item στρογγύλον est rotundum, teres, quod ad figuram cyclicam accedit. Opponitur ei non solum τὸ μακρὸν, uti putarunt: sed etiam quidquid alterius figuræ, sive trigonum, sive quadratum, sive etiam μακρὸν. Glossar. στρογγύλος globosus rotundus, teres, στρογγυλίζω conrotundo, rotundo. Atque de voce hac multa monet insignis æque Theol. & philol. Christophor. Pelarg. ut & Dan. Candidus. Occasionem præbuit illud ex Ancorato Epiphanii Græci in

Cypro episcopi: τὸ μϑρ γὸ ἐστι στρογγυλοειδὶς καὶ ἀναίσθητον, ὡς πρὸς τὴν δύναμιν. Epiphan. inquit Pelarg. gr av iss. autor, sua jam ætate στρογγυλοειδῆ panem, h. e. teretem & rotundum fuisse testatur in Ancorato: quem minorem, potius & orbicularem, quam oblongum & latum fuisse στρογγυλότης ipsa è Lexicis docebit. Thess. 12. de fract. pan. euchar. Sed distingui existimo oportere (salvo alior. sent.) inter figuram ipsam, & inter figuræ quantitatem, sive quantitatem corporis, cui figura illa insit. Jam vero si autores Græci intentius conferantur, ἡ στρογγυλότης non ingeret etiam quantitatem, sive ea major, sive minor, sive minima sit: Sed notat rotundam, ac globosam figuram, sive quæ ab hac non longe abest, ut cylindri, rapi: de quantocunque etiam corpore, efferatur, ut corpus humanum, navis, rapum, grando. Nec firmum aliquid eruitur. Τὸ στρογγύλον opponitur μακρῷ, dictante Lexico. Ergo significat etiam minus, vel parvum, tenue ac planum, sed tamen figura, orbis aut numi. Non enim quam magnum, quam tenue ac crassum aliquid sit, innuit Lexicon: Sed τὸ στρογγύλον ut figuram, cum alia figura, scilicet in longum protensa, comparat.

Rubus à rubore foliorum atque fructuum. *Rubeta*, quia sub *rubis* degit, & in vepribus vivit, ut ait Plin. l. 32 c. 6. *Ruber*, et & *Rutilus* flectitur παρὰ τὴν ῥοὴν, ut inquit Scal. Ex. 3.5 s. 13. *Ruber* παρὰ τὴν ῥοὴν, habet comites aut successores, quos dicemus. A corticibus punici mali nomen, vel etiam à granis, si hoc mavis. Itaque ab immaturis, etiam *balaustinus*. *Flavus* vero à flamma, quam imitatur: Ex. 325. s. 12. Ap. Hebr. est בוש, erubuit, pudefactus est. Ex eo *Rubos, rubor* per augmentum ab initio, tam facile traduxeris, quàm à Græco. A rubeo fit *rubesco* & *erubesco*: ut Græc. ἐρυθιάω & ἐρυθριάω, ab ἐρυθρός. *Rubellio*, avis à rubro pectoris colore in Hadr. Jun. At Gaza ἐρυθακόν vertit *Rubeculam*: quæ etiam à Græcis ἐρυθεὺς & ἐρύθυλος eadem de causa dicitur. Ut à prurio *prurigo*: ita à rubeo *rubigo*, hoc est, vitium ferri, cui allapsus humor *rubescit*. Quomodo ἐρυσίβη ab ἐρυθαίνω: &

rost à russo, dicitur. Ut ita Isid. inique *rubigo* à rodendo torqueat l. 16. orig. c. 20. *Rubigo & robigo*, vicinia literarum solita usurpatur. *Robigus* ap. Romanos, quem invocabant contra *rubiginem*, Varr l. 1. de Re rust. Inde amplius *Robigalia & Rubigalia*, festum, quo sacrificabant *Robigo*, ne *rubigo* occupet segetes, Varr. l. 5. L. L. Plin. l. 18. c. 29. *Rubrica* proprie terra rubricoloris: deinde lapis ruber, quo aliquid signatur. Pers Sat. 1. *Scit tendere versum. Non secus ac si oculo rubricam dirigat uno.* Ad eundem Sat. 5. est *Masuri rubrica:* h. e. lex: quia veteres initia legum *minio* & simili *rubrica* solebant notare. Unde Juven. Sat. 4. *rubras majorum leges* nominat. Ovid. 1. Trist. *Nec titulus minio, nec cedro charta notetur.* Videatur Turn. l. 4. Adv. c. 5. Differentia inter *ruber*, *rubeus*, *rubidus*, *rubicundus*. *Ruber* est color per se ac nativus & simplex. *Rubeus* vel etiam *robeus*, qui ex rubro mistus, aut qui rubrum imitatur: qualis in melle & in moris maturescentibus. Talia sunt & hæc nomina sanguineus, roseus, igneus, luteus, lacteus, niveus, aqueus, marmoreus & alia, quæ illas res, à quib. denominata, colore imitantur. Varr. 2. de re rust. Colore potissimum nigro, dein rubeo. Vet. inscriptio. *Omnibus annis vitulo robeo deferre.* *Rubidus* est ruffus, nigrore multo infuscatus. Plaut. Exiguam buccellam *rubidi panis*. Scal. Ex. 325. s. 13. *Rubidus* remissior: *rubicundus* intensior. Cum splendore *flammeus*; quoties exit è flavedine igneus *rubicundior* est, qui & rutilus dicitur. Hæc ille. *Rufus*, obscure ruber. Gloss. rufus πυῤῥός. Tamen audiatur Agell. l. 2. c. 26.

Rumor parit verbum *adrumo*, *Conrumo*, id est, φημίζω, i. e. rumorem facio, ap. Fest. *Rumito* ap. Næv. Origo græca. A ῥῆμα, i. e. dictum, verbum, rumor, ῥῆσις, inde τὸν ῥήτωρ: Lat. *Rhetor:* Cicer. in orat. est eloquens, inde ῥητορικὴ *Rhetorica*. Cic. 1. de Invent. est artificiosa eloquentia. Quinctil. l. 1. Inst. c. 6. Rhetorica est bene dicendi scientia. Ap. Syros רְהֶטָרָא *Rehetara*. Ab εἴρηκα, ἔρρημαι, ῥέω est fluo. Metaphora satis apposita. Ita Cic. est *flumen ingenii: flumen orationis: flumen verborum*. Juven. *torrens dicendi copia.* Et illud Homeri cui

inau-

inauditum? τοῦ γὰρ ἀπὸ στόματος γλυκίον μέλιτος ῥέεν αὐδή. Bene quadrat illud Salomonis Prov. 16. 21. *Suavitas labiorum addit disciplinam.* Aliis tamen hoc loco, ῥέω dicitur pro ἐρέω: aliis ῥάω, ῥῶ est dico: & inde *Rhetor.* A πᾶν & ῥῆσις est παῤῥησία, libertas omnia loquendi. Eph. 3. ἔχομεν παῤῥησίαν: Erasm. vertit; *audaciam.* Malim vero circumscribere, ut dixi. Et audacia plerumque in vitio. Quinct. in Rhetor. latine interpretatur, orationem liberam. *Rumen* est pars colli, aut ventriculus quasi ejusdem. Sive à *ruma*: sive potius ab obtusa soni qualitate. *Rumigo* ap. Apul. l.6. Usitatum *rumino*: Græcis μηρυκάζω, μηρυκάομαι, μηρύκω à μηρύω, i. e. revolvo: quia animalia dum *ruminant*, cibum ingestum veluti revolvunt. Ut à germen germino, à lumen illumino: Ita κατ' ἀναλογίαν à *rumen rumina.* Ut ita *rumino* sit, cibum è ventriculo in os retraho & magis attero: uti plurib. exponit Mercur. l. 5. var. Lect. c. 13. & seq. Scal. in 9. Arist. histor. de anim. c. 80. E stomacho, qui prope gulam est tanquam sacculus, carptum primo mansu cibum, revocant quasi per ructum, ac remansum in ventrem dimittunt. Hæc ille. *Rumo* autem priori brevi est θηλάζω, seu mammam præbeo, lacto. *Ruma* seu *rumis* olim fuit idem, quod mamma: ῥύμη, ῥύμα: à fluore lactis Inde agnus *Subrumus.* Sic in Gloss. Isid. *Subrumeres* dicuntur infantes, qui adhuc sub ubere sunt. *Irrumo* postea ad obscœnorum classem transiit. Catull. innuit Carm. 16.

Pædicabo ego vos & irrumabo,

Pædicare à παῖς, παιδικός. *Irrumo*, à ruma. Ambo sunt verba honestis auribus indigna, & redolent detestabile flagitium.

Rumpo, ῥήσσω. Ut tago tango, cubo cumbo: ita enim *rupo rumpo* factum. i. e. frango violenter. Eustath. ῥῆξαι τὸ βίᾳ διακόψαι τὸ συνεχές. Quod autem *rupo* etiam olim apparuerit: docet *rupi.* Etiam à *rupo rupes.* Et quidem accurrente analogia. Ut à facio facies: à fameo fames: ita à *rupo rupes*, h. e. proprie petra in summo *rupta* & acuta. Quomodo etiam Græcis ῥὼξ & ἀποῤῥώξ.

ἀπόῤῥωξ πέτρα descendit à ῥήσσω rumpo. Gloss. *rupes* ἀπόῤῥωξ, κρημνοὶ καὶ ῥαγάδες. Illud notat aliquid κρεμάμενον, pendens: hoc autem ῥαγὲν, i.e. ruptum: A rupes *rupex*: ut in voce *petra* diximus. *Rupicapra*, αἲξ ἀγρία, quasi dicas *rupium capra*. Martial. *pendentem summa capream de rupe videbis*. Ut à corrumpo *corruptus*, ab abrumpo *abruptus* dicitur: ita *præruptus* h. e. ab anteriori parte *ruptus*. Gloss. Philox. *prærupta* ἀπόκρημνα, ἀπεῤῥαγότα. Sed unde vero *rupo* & *rumpo?* Videtur πεποιημένον esse & sequi sonum materiæ, quæ vi quadam divellitur & ita *rumpitur*. Tale etiam est ῥήσσω. Quamvis idem ῥήσσω & ἀῤῥήσσω possit etiam fieri à רָעַץ i. e. disrupit. Aut à רָץ quod est penitus frangere. LXXII. transferunt θραύειν, θλᾶν, συνθλᾶν, συνθλίβειν. Neque tamen dissimulo, quod Hebræa illa sonitum quoque *rupturæ* imitentur.

Runcina ῥυγχάνη vel ῥυκάνη: ut in Epigramm. καὶ τὰν λεκυν ῥυκάναν τ' εὐεργέα ap. Suid. cui etiam cum Hesych. ῥυκάνην interpretatur τεκτονικὸν ἐργαλεῖον. Portus ῥυκάνην vertit instrumentum fabrile. *Runco*, βοτανίζω, herbas evello, quasi *runcino*. Perott. facit à Ruo. *Averrunco* pro re signatissima vox, conflatur à præpositione A B. Gloss. *averruncat*, ἀποτέμνει. *Aberrunco*, (ita habet Gloss. *aberrunco*, ἀποτρέπω) postea, *averrunco*: B transeunte in V, ut in aufero: ex A B & fero. *Errunco* autem fit iterum à præpositione E C, ἐκ, unde postmodum E X: quasi *Ecrunco*. C mutatur in primam verbi, *errunco*: ut D, in arrodo: C etiam in effodio, efficio. *Averrunco* igitur à præpositione duplici ortum: ut *indeprensus*, *ineffabilis* & similia: *Runcatio* (ait Scal. in Theoph.) est cæsio eo instrumento, quæ *runca* dicitur. Dumorum tantum est. Unde Galli sentes, & senticeta *runcias* etiam nunc appellant. Ap. Plaut. Capt. 2, 3. sc. 4. est *deruncinatus*.

Ruo, ῥύω. *Eruo*, ἐρύω, id est, traho. Ab Hebr. יָרָה *jarah*, i. e. ruit, ejecit, projecit.

Virg. 1. Georg.

Insequitur cumulosq. ruit male pinguis arena.

Ter-

Tertull. de anima c. 31. *Inruerat*, i. e. intulerat aut injecerat. Terent. quid si cœlum *ruat?* Ubi ὑπαχέστω Jupiter. Interdum sine casu expresse addito. Virg. 2. Æn. *Ruit alto à culmine Troja:* i.e. seipsam eruit, aut destruit. Erat enim ipsa sui excidii causa. Quam innuit poeta.

Rutrum à *Rutum ruo:* ut aratrum, ab aratum, aro. *Fest.* quod eo arena *eruitur*. Varr. l. 4. L L. *Rutrum à ruendo.* Et revera γενικόν est. Scal. in Conject. *Rutrum* significat, quod Græce κεωπίον. Varro: rutro caput displanavit. Significat & *hostorium*, quod Græce ῥόχανον.

Lucill. Sat. l. 9.

Frumentarius est, modum secum atque rutellum
Unum affert ———

Ruere enim est modio cumulum adæquare. Cic. ad Att. l. 16. De laudibus Dolobellæ deruam cumulum. Plaut. æris acervos *ruit*. Rudent. 2. 6. *Corruere* divitias. Horatius idem intellexit: ut metiretur numos, id est, etiamsi modiis metiretur, & rueret acervos numorum. Est enim proverbium: ἀργύριον μεδίμνῳ ἀπομετρεῖν, Xenophon. A Græco ῥύω formatur quoque ῥυτὶς, ῥυτιδόω, & ῥυσόω: & Latin. *ruga, rugo, corrugo*. Cutis enim contrahitur & quasi plicatur. Describit Jerem. in lament. c. 4. 8. Concreta est cutis eorum cum osse ipsorum, aret, est similis ligno. Etiam potest esse ruga à ῥικνὸς vel ῥαικός. Nam (ut ex Hesych. & Suida intelligitur) ῥικνός est etiam rugosus: & convenit cum ῥοικὸν, σκολιὸν, καμπύλον, σκαμβὸν, ῥυσὸν, ῥικόν.

Ruta. Turneb. in Varr. lib. 4. ῥύτη ab antiq. Græcis dicebatur. Quod ab Aretæo & Nicandro nomen usurpatur. Alias ῥύσιμον. Utrumque à ῥύω, secundum eminentiam: quia *ruta* multa noxia *proruit* & valetudinem conservat. Diosc. l. 3. c. 45. Secta coronabunt *rutatos* ova lacertos, inquit Martial. l. 10. epig. 44.

S.

S*Aba*, Ptolomæo σαύη, σάβη. Arabiæ felicis urbs Ptolemæo, quæ *Sabæorum* metropolis. Inde *Sabæa messis*, Virg. 1. Georg. *molles sua tura Sabæi*. Gen. 10. 7.

Es

Et filii Cuſchi Seba & Chabila. Ieſ. 43. 3. *Dedi in redem-
tionem tui Ægyptum, Æthiopiam & Sebam.* Iterum Gen.
10. 7. *Filii Rhamæ, Scheba & Dedan.* Ezech. 27. 22. *mer-
catores Schebæ & Rhamæ ipſi mercabantur tecum.* Quib.
dé regionib. prolixe diſſerit Tremell. & Jun. in c. 10.
Geſn. Differunt igitur *Scheba & Seba:* vel mollius *She-
ba* & *Seba.* Filius Cuſchi eſt *Seba:* & nepos ejusdem
Cuſchi ex Rhama eſt *Scheba.* Progenitor eſſe dicitur
Seba eorum, qui Arabiam deſertam incolunt Ieſ. 43. 3.
Atqui *Scheba* inhabitaverat regionem Auſtralem in Æ-
thiopia 1. Reg. 10. 1. Ieſ. *10.* 6. Etiam ſcriptio diſparat
סְבָא & שְׁבָא. In Pſal. *72.* v. 10. ambo junguntur:
מַלְכֵי שְׁבָא וּסְבָא, i. e. *reges Scheba & Seba.* Hieron.
in cap. 27. Ezech. *In Hebræo habet, reges Saba & Seba
munura offerent tibi.* Joſeph. l. 1. Antiq. c. 7. *Cuſchus fi-
lios ſex genuit, quorum è numero Sabas Sabæorum autor fuit.*
Græci *Sabam* ſuo more faciunt à σέβειν, quod mitte-
ret thus ad ſacrificia. Atqui Guil. Stuck. contra τὸ σέ-
βειν format à *Saba:* quod jam olim *Sabæi* exiſtimaren-
tur εὐσεβέστατοι. Vel à זֶבַח ſacrificium, victima. Val.
Schindl. in Lex. ad סָבָא refert סָבָא: quia fuerint
populi voluptuarii & vino nimis dediti. Quo reſpectu
Arabas Dionyſius vocat ὀλβίστους & ἁβροβίους: Nonnus,
ἀπερφιάλους. Arabum *beatas gazas* prædicat Horat. 1.
Carm. od. 29. Thema סָבָא eſt ingurgitavit ſe, mero
ſe obruit. Inde סֹבֵא potator, οἰνόφλυξ. LXXII. ver-
tunt οἰνοφλυγεῖ Deut. 21. 20. סָבָאִים οἰνωμένους Ezech.
23. 12. סֹבֵא eſt potus, vinum. Inde fluit Σάβος, qui He-
ſychio, Suidæ & aliis eſt cognomen Bacchi: Plutarcho
σάββος l. 4. probl. ſymp. c. 5. Tum voces, quam res i-
pſa bene utrimque conveniunt. Similiter Græc. σαβοῖ
fit ab Hebr. illo: ut quæ eſt vox *bacchantium* & temulen-
torum. Σαβάζειν eſt bacchari. Σαβάζιος Orpheo, *Saba-
zius:* & rurſum lenius Macrob. *Sabadius:* iterum Bac-
chus ap. Thraces. Etiam ab Hebr. fit *Sabaja,* ap. Am-
mian. l. 26. id eſt potus è frumentis coctus, qui itidem
ino-

inebriat. Nec non ab eodem סָבָא certissime est nostrũ Sauffen. Juven. pro populo faciens quantum *Saufeja* bibebat: *Saufeia* i. e. bibacula à nostro German. Etiam in Pandectis mentio fit cujusdam *Saufeji*.

Sabini dicti, ut ait Varro. Terent quod ea gens præcipue colat deos: ἀπὸ τοῦ σέβεσθαι, Fest. Et Plin. l. 2. c. 12. *Sabini*, ut quidam existimavere, à religione & cultu deorum *Sebini* appellati. Bauhin. in Diosc. notat: *Sabinam* à Sabinis dictam esse; in quorum regione multum nasceretur.

Sabanum, Græc. nomen est, inquit Isid. l. 19. c. 25. Utitur hac voce sæpius Th. Priscian. med. Et Victor. l. 3. ea *Sabana* bajulabat, quibus eum dudum suscipicien de fonte texerat. Utitur etiam Gregor. M. dial. 4. Si modo id ejus γνήσιον: Qui sibi (inquit inter alia) de pedibus calceamenta abstraheret, vestimenta susciperet, & exeunti de caloribus *Sabana* præberet. Ubi tamen alius suspicatur, legi posse *Sabinam* herbam. Tamen in Græco: ἐξερχομένῳ δὲ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν θερμῶν τὰ σάβανα αὐτοῦ ἀπεδίδωκε. Hesych. σάβανα σπιπάσματα, περιβόλαια. Gloss. Cyr. σάβανον *Sabanum*, *lencium*: intellige tu *linteum*. Non est igitur Græca vox, uti putabat modo Isid. licet ab Aëtio, Nic. Myrepsio, Tralliano, Hierocle & aliis inferiorum temporum usurpata. Rabbinis סבן est cortex nucis. Aruch. exponit סוּבְנֵי per סדין id est, linteum: & סַבְנִיתָא linteum, quo se le involuit è balneo egressus. Et vero ab Aramæis ad alios manasse videtur. Etenim סאב est illis polluere. Undo etiam סיב spongia. Apitius l. 2. de re culin. *Quum cocta fuerit, sabano calido involves gruem.* Quæ scriptum suggerit סוה: unde est מַסְוֶה velamen. Etiam Gloss. Theotisc. Saban/ linteum. Quidquid sit: sive autores, qui utuntur; sive interpretes, qui explicant; simul lustremus: nihil aliud *Sabanum* erit, quam linteum ad tegendum & tergendum. Videatur Cujac l. 9. Obs. c. 1.

Sabbathum, Sabbatum, σάββατον ab Heb. שַׁבָּת *Schabbath*,

bath, quod eſt, quies, ceſſatio, pauſa. Græcis dicitur *ἀνάπαυσις*. Theodoreto & Gregor. Nanzianz. *καταπαυσις*. LXXII. interpr. eſt etiam *ἑβδόμον* Exod. 20. 11 *ἑβδομὰς* Lev. 23. 15. *Sabbathum eſt requies ſancta Domini* Exod. 31. 15. LXXII. *σάββατα ἀνάπαυσις ἁγία τῷ κυρίῳ*. Vatabl. Sabbathum ceſſationis (ait) ad verbum Sabbathum Sabbathi, quies quietis. Schindl. vertit: *Sabbathum Sabbathuli*. Idque phraſi & emphaſi Hebræis familiari. Nomen hoc Hebr. *Schabbath*, etiam ad alias gentes migravit, ſed paululum pro indole gentium mutatum. Syris eſt שַׁבְּתָא & inde שַׁבָּא feria. Arabes pro Sabbatho ſcribunt סַבְּת. Æthiopibus eſt *Sanbat* dages reſoluto in Nun. Ungaris *szombat*. Slavonibus *Sobota*: Hiſpanis *Sabado*. Germ. ſimpliciter Sabbath. Thema eſt שָׁבַת ceſſavit, quievit à motu & opere. Targum exponit per נָח. LXXII. vertunt per *παύεσθαι*, *ἀναπαύεσθαι*, *καταπαύεσθαι*, *ἡσυχάζειν*, *σαββατίζειν*. Quare vero die Sabbathi feriari & laborum ordinaria penſa omittere debeamus: cauſa dicitur ab ipſo Domino Exod. 20. 10. 11. ut nemo poſſit melius. *Sabbatarius* per contemtum dicitur Judæus à Martiali l. 4. *Quod jejunia Sabbatariorum*. Et à Perſ. Sat. 5. *recutita Sabbata* traducuntur. Sed quid Græci de coloribus judicent?

Sabulum, ut à ſto, ſtatum, ſtabulum: à venor, venatum, venabulum: à paſco, paſtum, pabulum: ſic à *ſero, ſatum, ſabulum*, i. e. arena hinc inde ſparſa & quaſi ſeminata. Deminutum eſt *ſabullum*: & R pro L. quod creberrimum, *ſaburrum*. Inde mutato genere *ſaburra*, non *ſuburra*, ut quidam male exarant. Martin. *ſabulum* facit à סֵבֶל onus, pondus: quia *ſabulum* ſit ponderoſa arena. Scal. in Ariſt. hiſt. de animal. l. 4. c. 10. *Sabulum* à ſalo, quaſi ſalabulum. In Gloſſ. Philox. eſt *Sabulum γῆ μιλίνη, ἀμμώδης*. Videtur *μιλίνη* quaſi milii: quæ reſoluta in parva grana, tanquam *κεγχρίδια*. Eleganter ſane *ſabulum* dici poſſit *militaris* terra: ſicuti *κεγχρίδες ἰσχάδες* dicuntur caricæ, quæ in ſe continent grana ſimi-

ſimilia granis millii. Et ſemen ficus vocatur κεγχρα-μίς. Sed & γῆ μιλία digitis friata deraſi pulveris modo crepat.

Saccus, vox à multis nationibus ijsdem elementis & ſignificatione trita. Ubi tamen clara videas indicia priſcæ ad turrim miſſionis: idem vero apud omnem populum eſſe principium τῆς ὀνοματοποιήσεως, commune cum Adamo; quoad ἰδέαν: diverſum, ratione συμβεβηκότων. Unde mutatio iſta varia, diſpar terminatio, flexio, pronunciatio, & cætera, de quibus antea Græcis σάκκος Barbaris Græcis σακκή, ſaccus. Corona precioſa: σακκὴ σάκκος. Ducunt σάκκες à σάττω, onero, φορτίζω. Euſtath. tradit, quod non tantum τὸ πολεμικὸν σκεῦος: ſed etiam communiter dictus σάκκος, per unum κ ab Atticis prolatus ſit. *Sacculus* eſt parvus ſaccus: qui & porro *Saccellus*. Inde Græci poſterioris habent σακέλη, σακέλιον, σακκέλλη, σακέλλιον, σάκκελον, & σακκέλιον. Heſych. σακέλλη, ὅπου τὸ χρυσίον τίθεται. Prima origo eſt שַׂק LXXII. Græci utique vertunt σάκκον: tantum Gen. 42. 27. μάρσιππον. Ubi Aquila ponit θύλακον. Chald. סַק, *Sak*, eſt etiam ſaccus. A *saccus* eſt *ſaccare*, h. e. per ſaccum colare, transfundere. Græcis itidem σακκίζειν & σακκελίζειν: quod Gaza & Hermolaus auſi ſunt dicere, *Saccellare*. Gloſſ. *ſaccat* ὑλίζει. Herodoto σακκέειν eſt ὑλίζειν. In epiſt. 86. Senecæ eſt *ſaccata aqua*: uti recte legit Lipſ. Martial. epigr. l. 12. *Turbida ſollicito transfundere cæcuba ſacco.* Uſitate *vinum ſaccatum*. Οἶνος σακκίας eſt διηθημένος, Poll. l. 6. c. 2. σακκιζόμενος Theophr. σακκὸς Eupolidi, i. e. *vinum ſaccatum*, aut ſacco percolatum & purum. Lucret. l. 4. *ſaccatus humor corporis*, eſt urina, quaſi per tot meatus corporis percolata. Arnob. l. 2. *Sacculi obſcuriſſimæ feriæ*. Ex origine poſita oritur ἀσκὸς κατ' ἐναλλαγὴν literarum. Item Latin. *ſagum*, i. e. veſtis militaris, ap. Non. Marcell. σάγος. Unde etiam *Sagitta*: quia inſtar ſcuti eſſet eminus hoſtem feriens. Scalig. cap. 28. L. L. σαγμάτα, *ſagus*, *ſagitta*. Et bene etiam Sagitta, quaſi *Segitta*, *ſecitta*, à ſeco. Ut Hebr. חֵץ etiam dici-

tur à ſcindendo: à חָצַץ diſcidit. Nam ſagitta rem percuſſam ſecat. Pro ſagitta dixit Virg. 7. Æn. *arundinem.* Et ita Pſal. 68. 31. eſt *caterva arundinis*, h. e. armata ſagittis, quæ fiebant ex arundinibus. *Sagena*, σαγήνη, i. e. rete: à σάγος: ut ita ſit rete quadratum & expanſum, inſtar ſagi cujusdam. Sagena, Latine *verriculum*, quod per aquam trahitur. Virg. 1. Æn. verruntque per auras. Inde *ſagax*. Teſtatur idem Scal. Ex. 252. ſ. 2. σαγὴ vaſa eſt, & σαγὶς reticulum, atque etiam pera. Qui igitur animo ſuo multa caperent, etiamnunc à Tuſcis, vetuſta apud illos voce *Saggi* nominantur. Qua ratione mentis comprehenſionem, κατάληψιν quoque legimus apud M. Tull. Ita ad animum translata ſignificatio à venatione. Etenim quorum canum odoratu uterentur ad feras veſtigandas, eos *ſagaces*, quaſi *capaces* dicere, nominabant. Nusquam memini ad alium ſenſum indicandum poſitam vocem hanc. Frequens ap. Cic. ad odoratum. *Sag* Perſice eſt canis. Cic. 1. de div. *Sagire*, ſentire acute eſt: ex quo *Sagæ*, anus, quæ multa ſcire volunt: & *ſagaces* dicti canes. Is igitur, qui *ante ſagit*, quam oblata res eſt, dicitur *præſagire*, i. e. futura ante ſentire. Ineſt igitur animis præſagitio, extrinſecus injecta, atque incluſa divinitus. Neque diſſonat Hebr. שׂכה, i. e. proſpicere, προγινώσκειν, conſiderare. Et Chald סַגִּיא multus: ut ſagax ſit, qui multa novit & multa prævidet. De *ſaga*, ut & aliis Scal. Ex. 107. ita. *Saxum* Tuſca; vox vetuſtiſſima, quod non niſi ſacrificiis adhiberetur: ſicut eadem origine *ſagmina*, *ſaga*, *ſacer*. Inter ſacrum ſaxumque ſto, proverbium eſt à victimis, nempe porcis, qui à ſacerdote ſaxo feriebantur. Unde *ferire*, *percutere*, *icire fœdus*. Legatur Liv. l. 1. Homer. Iliad. 2. ὅρκια τέμνειν: & Iliad. 3. Neque aliter loquuntur Hebræi, ut Gen. 15. 18. Deut. 29. 12. 1. Sam. 20. 16. & alibi Idem Scalig. Ex. 325. ſ. 13. *Sanguis* Latinorum, & Auruncorum priſca vox, quibus elementis alio flexu utebantur ad ea deſignanda, quæ ad religionem pertinerent. Sic *ſagmina*, *ſagitium*, *ſacrum*. A ſacrum eſt

obje-

obsecrare, h. e. proprie ob *sacra* & nobis charissima petere. Fest. *Obsecrare* est opem à sacris petere. *Sacrificium* dicitur, ut beneficium, h. e. sacrum quod Deo honorando fit & offertur. *Sacrilegus*, qui sacra legit & furatur, ἱερόσυλος. Vide plura in *Sanctus*.

Salah, סֶלָה, quid sit aut significet, video interpretes minus convenire. Et fatetur Avenarius Hebrææ peritissimus, se ex omnibus Rabbinorum commentariis non potuisse certam istius nominis significationem colligere. Joh. Boudin. l. 2. c. 4. Dæm. Singulis Psalmorum locis, ubi legitur Sæla (legitur autem sæpissime) qui canebant illud, una cum corpore attollebant vocem, ut David Kimhi Hebræis commentar. in Psal. notat: etsi eandem vocem Chaldæus *æternitatem* exponit, Symmach & Theodotion διάψαλμα. Abraham Aben Hezra, אָכֵן, i. e. *vere*: ut ut sit, cantores tamen ad vocis hujus enunciationem assurgebant. Hæc ille. Chaldaica paraphrasis reddit *jugiter*, *perpetuo*, *semper*. Ut Ps. 87. *in æternum*. Etiam vertit, *semper*. Ut & Hieron. qui amplius videatur in epist. ad Marcell. in 4. Psal. & in c. 3. Habac. Targum in Ps. 3. & 10. pro סֶלָה ponit לְעָלְמִין, i. e. *in secula*. Sed & hodie Judæis plerumque est, *æternum*. εἰς αἰῶνα. Ita Basileæ habet epitaphiũ Judæis *Anima ejus sit ligata in paradiso amen amen amen Sela*, i. e. in sempiternum. Aliis *Sæla* est idem, quod ἔα, Eja. Aliis modo enclitica particula, quæ versum expleat. Aliis est nota respirationis. Aliis est idem, quod nobis asteriscus, aut manuscula appicta, aut NB. Aliis est signum ἐπιφώνημα pro *kenhu*: ita est, sic est, certo est, item pro, γένοιτο, fiat, sit ita. Tremell. & Jun. ubique ἀπὸ ἐξοχῆς reddit. Et in 3. Psal. Non est ulla salus isti in Deo *Sela*. Ad verbum, inquit, καθ' ὑπερβολὴν (ut loquitur persæpe Paulus) i. e. *summe*, *maxime*, *vehementissime*, *potentissime*, *excellenter*. Sed hic locus postulare visus est ut exponeretur, *plane*, ad majorem sensus evidentiam Alibi *maxime*, aut *summe* reddimus pro commoditate locorum. Hæc Tremell. Et hujus sententia certe inter meliores:

ficut & illorum, qui per τὸ *Sela* intelligunt moderationem & elevationem vocis pro melodia, quæ juxta etiam inferat majorem attentionem, & ut Vatablus ait, elevationem animi. Ambros. vocat *pausationem* Spiritus S. Fit à verbo סלל, *salal*, sententia Davidis Kimhi. Aut rectius à סָלָה, *salah*, i. e. stravit, elevavit. At διάψαλμα, quod Græci reponunt, est interprete Suida, μέλους ἐναλλαγή, i. e. cantus mutatio vel variatio. Aug. in 4. H. autem exponitur divisio, pausa, & nota psalmodiæ: sicuti contra σύμψαλμα eidem est compositio seu continuatio psalmodiæ.

Sæpe, pæne. Scal. c. 60. L. L. Hic facile potuit brevitatis syllaba contingere: quia in ipsis nominibus quotatis syllaba contingere: quia in ipsis nominibus quoque brevis fuit. Pontan. quod *sæpes* spissa esset, & densa, dixerunt *sæpe* pro frequenter. Malim ab Heb. שֶׂפַע, id est copia, frequentia. *Sæpus*, exoletum: à quo *sæpius*. Notat frequentiam aut multitudinem. Martin. *pæne*, ut & *penes* facit à פְּנֵי facies. Nam *pæne* significat distantiam propinquam. R. videatur Penes.

Sævum, sævio. Perott. *sævum* facit à σκαιόν: ex trico x: & ait σκαιόν esse *importunum*. Atqui si vel originem (à σκάζω) vel constantem autorum usum libremus: Ita σκαιός non importunus, sed sinister & stolidus est. Itaque malim *sævio* deflectere à σαίω, σείω, σεύω, i. e. concutio, agito. Σόος impetus: Hesych. ὁρμή. Nam sævus ira alioque affectu concutitur, & alios etiam exagitat. Neque longe abit Hebr. זָעֵף, sævus, indignabundus. A זָעַף, indignari.

Sagina, alimonia pinguefaciens. Ducitur à σάττω, quod est onero & infercio. Inde etiam legitur in Gloss. Cyrill. *Saginatus*, σεσαγμένος. Quasi *Saginatus* sit quasi σεσαγμένος. Nam qui *saginat*, onerat cibo & ita implet. Etiam sono ac significatu vicinum est שָׂגָא, quod est augere & implere. Plaut. most. 2. 1. sc. 1. *Saginam cædite.* Turneb. l. 14. Advers. c. 2. Plautinum *saginam cædite*, est dapibus saginamini. Ita ap. Hebr. כָּרָה & fode-

fodere ac cædere: & inde ex cæsis epulari. Ut 2. Reg. 6. 23. *Cecidit illis cæsionem* (כֵּרָה) *magnam.* Targum: paravit eis convivium.

Sagum, est vestimentum Belgis, Gallis & Hisp. atque hos imitatis aliis usitatum: ex asperiore ac crassiore lana factum: uti Tac. de morib. German. & Strab. l.4. de Belg. testatur. Etiam sagum vestis militaris, apud Non. Marcell. Haut dubie à σάγος: quod ap. Polyb. Plutarch. & alios. Gloss. Σάγος, *sagus.* Item σάγη est ὅπλον, ap. Suid. Virgil. ponit deminutum 8. Æn. *Virgatis lucent sagulis.* Quod explicat in commentar. Taubman. Et Marc. Velserus operis Bojici l. 4. Virgilius (cui nullum temere verbum excidit) Gallos Capitolii obsessores, cæsarie & vestibus aureis *Sagulis* descripsit *Virgatis*; sive gentis morem secutus, sive picturam antiquam aliquam, utrumque potuit. At *virgata* quæ sint, læve explicavit Grammaticus interpres. Ex Diodoro patet, fuisse in tessellatam prope speciem, interstincta & coloribus variegata: ut si quem retium plagas & maculas pictis tabellis explere & solidare delectet, funiculi decussati virgarum vicem sint. Sic futurarum viæ in segmentatis vestimentis istis, quas si etiam auratæ lineæ ad ornatum clauderent (omne enim Gallicum nomen auro apprime delectabatur) vestes *auro virgatæ* dictæ, quod de Chrixo Silius scripsit. Ab areolarum autem hoc modo, vetustissima Boicorum insignium pars, cœruleo & candido alternata, perparum abit, quadris modice in rhombos nimirum compressis: cujus generis *virgato sagulo* miles Thoracomachus, in prisco *de rebus bellicis* libro (qui notitiæ utriusque imperii subjunctus) ornatus visitur. Hæc Vels. Et bene Just. Lips. lib. 2. de Milit. Rom. c. 12. Summus dux, cui auspicium sive imperium: ejusque insignia lictores cum fascibus, atque ii paludati. Ita enim ad bellum egredi solent. Silius de Varr. Consule l. 10.

Isque ut Varronem procul inter prælia vidit,
Et juxta ſagulo circumvolitare rubenti
Lictorem, Noſco pompam atque inſignia; noſco:
Flaminius modo talis, ait. ——

Lictorem facit in rubenti ſagulo ire, i. e. paludamento. Quin ipſe Dux talis. Liv. jam olim de Fabio ad Cremeram ituro, l. 3. *Conſul paludatus egrediens, in veſtibulo omnem gentem ſuam videt* Varr. l. 6. L L. *Paludamenta ſunt ornamenta & inſignia militaria. Ideo ad bellum cum exit imperator, & lictores mutant veſtem, & ſigna incinuerunt, paludatus dicitur, proficiſci: quæ propterea quod conſpiciuntur qui ea habent, ac fiunt palam, paludamenta dicta.* Obſerva inibi ritum (neſcio an alibi lectum) quod etiam tubæ tunc incinuerunt, & ad eas facta profectio. Niſi fortaſſis huc referendum ejuſdem Varr. fragmentum in Nonio: *Toga tracta eſt, & abolla data eſt ad turbam, ubi ſera militia in munera belli ut præſtarem.* Legerem, ad tubam pro hoc ritu, & mox *urbi ſera:* eo pronior, quod Nonius inibi explicat *Abollam, veſtem militarem,* Diceret igitur Varro, aut quicunque ille ap. Varr. togam ſibi extractam, & paludamentum datum, incinente tuba. Tale in Salluſt. *Togam paludamento mutavit.* Et exempla plurima de hiſce paludatis cur obvia ingeram, nec temporis hujus eſt, nec mei moris. Unum Senecæ non tranſeo, quem & viri docti erepturn nobis ivere aut inverſum. Scripſerat ille in deteſtationem publicarum cædium Epiſt. 96. *Ex ſenatusconſultis plebisque ſcitis ſcelera exercentur, & publice jubentur vetita privatim. Quæ commiſſa capite luerent, eadem quia paludati fecere, laudamus.* Nihil clarius ad hunc ritum. At quidam immutarant, *palam fecere.* Quos ſecutum te M. Antoni nollem, qui Senecam judicio tuo reformaſti nuper: & (libere dicam) ſæpe tuo. Libris & membranarum fidei plus aliquid datum oportuit. Quid autem proprie *paludamentum?* Varro dixit, *inſignia & ornamenta militaria.* Militaria, inquam, ne ſolorum imperatorum cenſeas, Itaque & in Lucill. verſu legas:

Pone paludatus *ſtabat rorarius velox.*

Nempe

Nempe *sagulo* militari amictus. & *Saliæ paludatæ* in Festo, sic ornatæ. Liv. de Curiatio è trigeminis cæso; l. 1. *Cognito super humero fratris paludamento sponsi, quod ipsa confecerat.* Sagum est: & supra Silius *Sagula* lictoribus dat, *paludatis*. Item Cic. in Pison. *Togulæ lictoribus ad portam præsto fuerunt, quibus illi acceptis sagula rejecerunt,* In ipso imperatore *Sagum* aut *Chlamydem* scriptores utriusque linguæ passim appellant. Scholiastes Juven. in illud Sat. 6. *Cumque paludatis ducibus.*] *Euntibus ad militiam,* inquit, *chlamydatis scilicet.* Plinius Agrippinam Claudii, in emissione lacus Fucini præsidentem *paludamento auro textili induit*: Tacitus in eapse re, *Chlamyde aurata.* Plutarch. & Dio: χλάμυδα στρατηγικὴν vel στρατιωτικὴν non semel vertunt, i.e. Chlamydem imperatoriam, vel militarem. Hæc ille. Legantur etiam quæ de SAGO notat Cluv. l. 1. Germ. antiq. c. 16.

Saliva, quod *salis* saporem habeat: aut quod per linguam *saliat*, & ejiciatur. Neutrum probabile. Malo græcanicum μετὰ μεταθέσεως: σιαλὶς & σίαλον. Nam & Latinis est *Salivum*. Σιαλίζειν est *salivare*. Græcia barbara dicit σάλος & σαλίον pro saliva. In Gloss. Græco-barbaro, σαλιβάριον, *Salivarium*, lupatum: quia Saliva equi imbuitur. *Salivam* invenias quoque pro sapore. Pers.

———*Turdorum nosse salivam.*

Plinio est *saliva vini*, i. e. χυμὸς. Et phrasis usitata: *ad gustum & salivam esse*, h. e. sapere, vel gustui accidere gratum. Figurate ad animum transfertur. Est autem saliva quasi quoddam γευστήριον, & facit eo rectius gustare linguam: ut ita concionne pro ipso sapore sumatur. Aristot. huc quodam modo collineat, ubi saporem ait esse, πάθος γινόμενον ὑπὸ τοῦ γεώδους ξηροῦ ἐν ὑγρῷ τῆς γεύσεως. Seneca etiam dixit epist. 79. *movere salivam*, i. e. appetitum excitare, aut gustum facere. Cum enim ὀρεκτὸν sive palato amicum obvenit, illico saliva copiosius affluit, quasi quædam ministra linguæ, vel gustatus.

Salomon idem est, qui *Irenæus*, εἰρηναῖος, ab εἰρήνη: Latin. pacificus: Germ. *Fridericus*, i. e. dives pacis Hebr. שְׁלֹמֹה, scribunt. שָׁלוֹם: i. e. pax. A radice שָׁלַם, id est,

id est, iniit pacem cum aliquo, pacificatus est. Græci scribunt σαλωμὼν, mutata scheva in O Latini malunt A, ut suavius vox sonet, *Salomon*. Quidam etiam, *Solomon*, è Græco. Quidam, sed male, *Salamon*. Neque Græci, neque Hebræi in medio τὸ A ponunt.

Salus, ut & *sanus*, à σάος, i. e. σόος: interjecta liquida. Aut verius ab Hebr. שָׁלֵו, i. e. salvus, tranquillus. שַׁלְוָה, id est, salus tranquillitas. Rad. שָׁלָה, i. e. salvus, sospes, tranquillus fuit. Σῶος & σῶς, itidem ab Hebr. שׁוֹעַ, salvus, opulentus: vel à יֵשַׁע, salus, incolumitas. *Sane*, h. e. *sana mente* aut sensu: ubi nihil fuci latitat, sive fraudis. Inde ponitur pro certe, vere. Vall. l. 2. Eleg. c. 27. Gloss. Philox. *Sane* εἰκότως, ὑγιῶς. A sanus *sanitas*: non quasi *sanguinis status*, ut inepte Isid. l. 4. c. 5. Est *sanitas* bona partium ὁμοιομερῶν ἀκρασία & recta organicarum διάπλασις. *Insanum* sæpe est αὐξητικὸν idem, quod valde, nimis. Sumta ratio ab hominibus insanis & furiosis, qui omnia impetu ultra modum & morem agunt. Casaub. in Athen. lib. 13. c. 5. monet, veteres cum aliquid vehementer extollerent, solitos, tanquam exclamantes, orationi suæ vocem μανία inserere. Unde manasse illas locutiones, μανικὸν ὅσον μέγα &, *Insanum magnum*. Plaut. Bacch. a. 4. sc. 3. *insanum magnum molior negotium*. Idem in Nervolaria ap. Nonium. *Insanum uterque deamat*, id e. valde, more insanientium. Quamvis & alias amantes sint amentes. *Fest*. Insanum magnum, pro valde magnum, usus est Plautus. *Varr. l. 6. L. L.* Plaut. cum vehementer vellet dicere, dicit *Insane*: quod insani omnia faciunt vehementer. *Sil. l. 1.* insanos imbres, i. e. magnos, infinitos. *Auson.* de Crœso. Dives insanum in modum. Neque dissimile est illud Jerem. 45. 9. *Ascendite ô equi, & insanite ô currus*. Loquitur enim de magno impetu. Et Gen. 47. 13. *furebat terra Ægypti & regio Cenahanis propter famam*. Etiam à salus fit verbum *saluto*, h. e. propter salutem & fausta quæq; precor. Item à salus, *salbus*, omnis salutis compos. A salvus *salbia*, herba: quia *salvos* & incolu-

columes præstat innumeros: uti Lobel. in Adverf. & Bauhin. in Phytopin. notat. Eandem Agrippa *sacram herbam* dixit, ut tradit Aëtius. A salus *salutis* est *saluber*. Quod ideo mediam ubique producit. Ovid. 3. de Remed. Amor. *Phœbe saluber ades*———

Buch. Psal. 99. *salubri* temperie, media correpta dixit, deceptus forte concursu mutæ & liquidæ: quasi fiat syllaba, indifferens. At vera tamen est regula illa in iis, quæ primigenia brevia habent, ut pater, patris.

Samen, vox punica. Compositum est *Balsamen*: qui fuit Deus Phœnicum, ap. Euseb. l. 1. de præp. Evang. Philo Bybliensis ex Sanchuniathone Berytio: τοῦτον γὰρ θεὸν ἐνόμιζον μόνον οὐρανοῦ κύριον, Βεελσάμην καλοῦντες, ὅ ἐστι παρὰ Φοίνιξι κύριος οὐρανοῦ, Ζεὺς δὲ παρ' Ἕλλησι. In Pœnulo Plauti ita Hanno: *Gunebel Balsamen*. Significat, *Samen*, cœlos: ab Hebr. שָׁמַיִם, i. e. cœli. *Balsamen* est princeps, aut Dominus cœli בַּעַל, Baal est Dominus. שָׁמַיִם, est à מַיִם, Quia cœlum ex aqua sit. Quod licet Philosophi vix admittant: quia tamen è scriptura eruitur, quod faciant? Necesse est, aut admittant, aut negent, quod negari vix poterit. Intelligo vero *aquam*, non qualis inferum hoc elementum ap. nos, aut etiam in aere vapor ac nubes: sed cœlestem, quæ aliqua similitudine respondeat puræ & limpidæ aquæ. Interim aqua illa cœlestis sua οὐσίᾳ ab omnibus hisce inferis nimis nimisque distincta, & longe nobilior, eminet: sed quæ in Sacra Scriptura πρὸς ὑμᾶς nomine aquæ veniat. Atque ita pluribus Valles. de sacra Philos. 1. distinguit: cui sententiæ usque dum melior afferatur libens acquievero. Keckerm. pullus ille sophies & ævi nostri decus l. 2. Syst. Phys. *materiam cœli nomine certo ac proprio exprimi non posse existimat*. Quod verum quoque est, si ἰδίως καὶ ἀκριβῶς loqui velimus. Interim quia scriptura cœlum vocat *Schamaim*; etiam nos ita loquimur, & cœlum ex aqua cœlesti quadam esse, nobis hic nondum satis explicata (alii vocant φυσικῶς quintam essentiam) elicimus. Hæc de *maim*. Altera vox unde sit,

schamaim, est שָׁם quasi tu dicas, ibi aquæ. Aut rectius ab אֵשׁ: propter lucem & calorem, qui in, & à cœlo. Ista cum nomenclatione, mirum, quam Ethnici consentiant, quasi data opera. Nisi quod Aristotel. non usquequaque annuat. Thales, ἔμπυρα τὰ ἄστρα. Anaximenes, πυρίνην μὲν τὴν φύσιν τῶν ἄστρων. Epicurus substantiam igneam attribuit. Cleanthi, sidera sunt tota ignea. Orpheo αἰθὴρ ἀστεροφεγγής. Apolli. αἴθων Varr. cœlum dicitur Stellimicans. Virg. 4. & 6. Æn. nitidum, stellis ardentibus aptum. Ovid. igniferum. Stat. flammigerum. Silio, ignæus æther. Et usitate cœlum *Empyrium* admittitur: ab ἔμπυρον: scilicet ab igneo quodam splendore & luce. De quo Scholastici doct. plurimum differunt.

Sanctum. *Sacrosanctum* dicitur (inquit Fest.) quod jurejurando interposito est institutum, si quis id violasset, ut morte pœnas penderet. Ita Fest. At primo divisim puto fuisse *sacro sanctum*: i. e. ἱερῷ κυρωθὲς, ἱερῷ ἅγιον: quod sacro & sacro ritu destinatum, & contra promiscuam injuriam solenniter munitum fuerit. Martian. l. 4. Regul. *Sanctum* est, quod ab injuria hominum defensum, atque munitum est. *Sanctum* autem dictum est à *sagminibus*. Sunt vero *sagmina* quædam herbæ, quas legati pop. Rom. ferre solent, ne quis eos violaret: sicut legati Græcor. ferunt ea, quæ vocantur *cerycia*. Sagmina (inquit Fest.) vocantur verbenæ, i. e. herbæ puræ, quia ex loco *sancto* arcebantur, à consule prætoreve, legatis proficiscentibus ad fœdus faciendum bellumque indicendum. Hæc ille. Liv. l. 10. dec. 3. Plin. 22. c. 2. Si conjicere liceat: equidem *sanctum*, *sagmen*, *sacrum* ejusdem puto originis esse: ab ἅγιον, ἁγνὸν: prius *sagum*, & g remanet in *sagmen*: postmodo *sactum sanctum*, ut tago tango. Prope accedit Hebr. חַג festum, sacrum tempus. Etiam זָכָה est mundus justusque fuit. *Sacerdos* dicitur Isid. l. 7. c. 12. quasi *sacrum dans*. Sed simpliciter à *Sacer*. Dos est λῆξις: h. e. qui sacris præest, ἱερεύς. A sanctum, *sanctuarium* & *sanctarium*. Utrumque enim & ἀναλογία & autoritas tuetur. A sacro, sacratum, *sacramentum*: ut à fun-

à fundatum, fundamentum, à firmatum firmamentum. Proprie ex analogia i.e. quod sacrat seu quo sacratur, τὸ ἱερὸν. Lactant l.4.c.8. Qui veræ religionis *sacramenta* retinebant. Idem l.2.c.59. *Sacramentum* hominis tueri. Id. l. 3.c.30. *Sacramentum* nativitatis suæ norit. Id.l.4.c.10. totius *sacramenti* origo narranda est. Quod alibi arcanum vocat, Salvian.l.5. de gubern. Dei: *Sacramentum* divinæ legis doctrina magis, quam lectione cognoscunt. 'Ειδικῶς militiæ *Sacramenta* pro juramentis dicuntur ab A. Gell.l.16 c.4. à Veget l.2.c.3. & 5. à Tertull. l. ad Martyres & alibi: quod noster Rittersh. etiam in Salv. notavit. De *Sacramento* videatur etiam Festus & in eundem Scal. nec non Turneb. l. 29. c. 36. Rævard. l. 2. varior. c. 18. Brisson. l. 4. de formul. Geverh. Elmenhorst. in l. 6. met. Apuleji.

Sancus. Turneb. in 4. l. Varr. Deus ille Sabinorum à Romanis *Sanctus* vocabatur, à Sabinis ipsis *Sancus*. Itaque hic nonnulli libri vet. habent *Sancus*, alii *Sangus*. In fragmento Catonis scribitur, *Sangum* gentilem, Sabi, pronunciari à Sabinis, Sanctum a Romanis. Sanctum Herculem dici à sanciendo dicit Propert.

Hunc, quoniam manibus purgatum sanxerat *orbem,*
Sic sanctum Tatiæ composuere Cures.

Jos Scalig. in Conject. Qui res Romanas Græce scripserunt, vocant σάγκον. Tamen *Sanqualis* porta dicta ab eo Deo, ostendit *Sancum* dicendum esse. Propert. Etymon aperit. Dionys. πίστιον Græce reddit, quod *Fidius* latine, in quo multi errarunt, qui id non animadvertunt. Ap. Ovid.

Quærebam, Nonas Sanco Fideóne *referrem*
An tibi Semipater ——

Mendum est postremo versu, cum sit legendum *Semo* pater. Vide Brisson. de ritu Nupt.

Sandalium, σανδάλιον, σάνδαλον, Hesych. Poll. aliis est calceamentum muliebre: idq; elegans, interdum quoque aureum. Terent. Eun. a. 5 sc. 8. Pers. Sat. 5.

---- *Solea puer objurgabere rubra:*

Videtur sandalium intelligere. *Sandaligeruli*, servi qui gera-

gerebant, ap. Plaut. Trin. a. 2. sc. 1. Caeterum vox latius patet, quam putabant. Proprie *sandalium* idem, quod calceamentum. quo teguntur calces aut pedes. Unde testatur: סַנְדָּל, *sandal*, Chald. & Rabbinis idem esse quod מִנְעָל, aut נַעַל, i. e. calceus, ὑπόδημα. A radice נָעַל, i. e. clausit, observavit: in 3. Conjug. ut patet etiam in 1. est calceavit. Etiam *sandalium* posset dici quasi סִין דַּל, i. e. calceus tenuis, humilis, levis: quale per initia Sandalium videtur fuisse. Aliud vero est *Sandalum* ap. medicos: de cujus scriptione genuina agit in *Advers.* error. variis c. 14. *Th. Collado* Bitur. med. Equidem originis Hebr. vocem esse, libens largior nempe à סַם, *Sam*, quod est aroma: & à דַּל, *dal*, quod est elatum. Ut ita *Sandalum* notet aroma sublime & preciosum. Et eo respectu probius scribitur D. *sandalum*, non *santalum*, Legatur etiam Bauhin. in Disc. l. 1. c. 19. & Christophor. Georg. de Honestis in Disc. de Santalis.

Sandapila, quasi σανὶς τάφιος ἢ ταφῆς. Est enim feretrum ταφῇ aut funeribus destinatum: sive quo mortui efferuntur ad sepulcrum. Gloss. Phil. Sandapila, νεκροφορεῖον.

Sanguis (ut in voce *Saccus* vidimus) refertur a J. Caes. Scal. ad ea designanda, quae ad *religionem* pertinent. Et ita erit *sanguis*, *saguis* ab ἅγιος: *sanguen*, *saguen* ab ἅγιον. Quanquam vero in sacrificiis *sanguis* dicitur *Sanctus*: tamen id postea contigit; & ita ratio vocis prior sacrificiis, eruatur. Ergo nobilis & ruber ille corporis humor, vitaeque conservandae instrumentum; dicetur à σαῶειν γυῖα, quod *membra* corporis *servet* vegeterque, aut cujus vi ζᾶν γυῖα, i. e. vivere membra queunt. Nam literae ζ & σ non semel inter se permutantur: ut ζαμβύκη, σαμβύκη. Latine sanguis quasi *sancuis* appelletur, à *sancio*: quod corpus veluti *sanciat*, i. e. stabiliat. Sed non adeo concinnum hoc etymon. Itaq; prius è Graecia malim. Etiam alludit שָׁנִי, quod coccinum & *rubrum* significat. Sicuti *sandyx* & similia rubedinis notionem ex illo

illo Hebr. ingerunt. Etiam דָּם sanguis, à magistris Hebræor. ducitur ab אָדַם per aphæresin, i. e. *rubrum* esse. Græc. αἷμα ab illo דָּם *dam*, levi mutatiuncula, oritur. Sicuti κυβάδδα fit à כָּבֵד i. e. epar, officina χυμώσεως καὶ αἱματώσεως. Estq; κυβάδδα Amathusiis idem, quod αἷμα, notante Hesych. A sanguis *sanguinarius*, h. e. crudelis, qui fundendo fusoque sanguine delectatur. Hebr. *Vir sanguinum* 2 Sam. 16 8. Gloss. Cyr. αἱματοπότης *sanguinarius*. Herba *sanguinaria* ita nominatur: *quia succus ejus infusus naribus supprimit sanguinem:* ut scribit Plin. l. 27. c. 12. & de ea plurib. Bauhin. Dodon. Tragus aliiq; Botanici disserunt. *Sanguisuga*, hirudo, quæ sugit sanguinem, ap. Plin. l. 8. c. 10. & l. 32. c. 10.

Sanna. Ap. Græc. alicubi σάννος & σάννας. Aristoph. Grammaticus in Cratino Comico observat, vocem σάννας poni, pro stulto. Sunt qui παρὰ τὸ σαίνειν faciant. Sunt qui à Tzanis, populis barbaris. Scitissime Casaubon. Nos (inquit) suspicamur originem vocis esse ab Hebræor. verbo שָׁנַן, *schanan*, acuere. Unde שֵׁן, dens: & שְׁנִינָה, aculeata oratio, cujusmodi est sanna. Hæc ille. Conspicuum ergo, quid proprie *sanna* sit. Nempe λοιδόρημα, aut dictum, quod pungit & sauciat quasi: ubi lingua acuitur; ubi *rictu fremunt* (poeta sic) *duros nudantia dentes*. Apul. l. 7. Met. *dentiumque cadentium renudatis basiis, totum me commorsicat*. Et πρὸς ἔπος plane Hieron. *Sanna* est irrisio, quæ ab occipitio, distorto ore, & labris contractis fit, anteriorum *dentium* ostentatione. Inde illud Persii declaratur:

——*Rugosaque sanna*

Dum enim os torquetur aut labia, & crispantur nares, fieri rugas oportet.

Sapio, est sapores lingua discerno, saporem habeo. *Resipio*, proprie saporem remitto. *Saperda* pro sapiente à sapio: *Saperda*, σαπέρδης pro pisce, a σαπρὸς. Sunt ergo distinctæ voces. Fest. *Saperda*, genus pessimi piscis: *Sapientem* etiam significat. Varro: Omnes videmur nobis esse belluli & festivi *saperdæ*: cum simus σαπροὶ, ut qui-

quidem Junius restituit. Ludit autem in affinibus vocculis saperdæ & σαπρῶν: quorum illa sapientes & venusti significantur: hæc putidi & marcidi. Alias legitur *Copri*. Nam *Coprias* scurra est, ut docuit Scal. in Fest. & assentit Lips. l. 2. Elect. c. 17. *Coprius*, κόπρι@ est stercoreus: ἡ κόπρ@ stercus, fimus. *Coprion* Scarabæus, à luto scilicet. *Copronymus* dictus est Constantinus Imp. quod sacram baptismi undam excrementis polluerit. Sed à *sapio*: prout *saporem* notat, & de sensu gustandi capitur: fit ab Hebræo סָבָא bibere, haurire. Quomodo *succus* à suctum: Græcorum χυλὸς & χυμὸς à χύω, fundo. Et eo significatu à *sapio* nascitur *Sapa*, h. e. succus plantarum: quia *sapit* aut quia sapa est *sapida*: ut succus γευστὸς. Inde *sapa* quoque coctum mustum: itidem à *sapore*, κατ' ἐξοχὴν. Plin. l. 23. c. 2. Colum. l. 12. c. 20. Ut à cano canor: ita à *sapio sapor*, quæ est qualitas corporis misti in humido aqueo producta à sicco terrestri per calorem. Plin. aliquot genera *saporum* percenset l. 15. c. 27. A sapor *saporo*, id est, saporum facio. Inde *saporatus*. Virgilius 6. Æn. *melle saporatam*. Turn. l. 28. Adv. c. 45. Quæ omnia diligentius rimanti distincta verba mihi videntur, alterum quod *gustatum*, alterum quod *mentem* attinet. Neque enim *Capor* de actione mentis: neque *sapientia* de actione gustandi uspiam sumitur. Igitur *sapio* (ut de mente dicitur; Græcis φρονέω) exstitit à Græcor. desito σοφίω, pro quo hodie σοφίζω. Etiam Hebrææ origines alludunt. Ita צָפָה est speculari, meditari: LXXII. Καθορῶν, ἐπόπτης, κατασκοπεύειν. צֹפֶה speculans. Insuper חָשַׁב est sapienter cogitavit. Nec non אָשַׁף est sapiens. Tam literæ, quam significatus bene conveniunt. Ut à prudens prudentia: ita à *sapiens sapientia*. Afran. ap. Agell. l. 13. c. 8. Σοφίαν vocant *me Graji, vos sapientiam*. Aristot. 1. Rhet. c. 11. ἐστ σοφία πολλῶν καὶ θαυμαστῶν ἐπιστήμη. Et accuratius l. 6. Eth c. 7. σοφία ἐστὶ καὶ ἐπιστήμη καὶ νοῦς τῶν τιμιωτάτων τῇ φύσει, i. e. sapientia est scientia & intellectus eorum, quæ natura præstantissima. *Sapiens* Græcis σοφὸς, item ἔμφρων: etiam

etiam Latine *Sophus* ex Græco. *Sophos* grande, magnum, insanum, sæpius ap. Martial. Sed quomodo excusari potest *grande sophos*: Respondeo: *Sophos* σοφὸς, non est hoc loco nomen, quale τὸ ἔπος: ut Marculus aliquando ineptiebat. Sed est σοφῶς: nempe acclamatio solennis. Quando enim testari volebant sibi orationem & versus placuisse: illico acclamabant σοφῶς ὀρθῶς, εὖ, θείως, μεγάλως. Et Latini *euge, pulchre, bene, recte* ap. Horat. & Pers. Cic. 3. de Orat. *Quare* bene & præclare, *quamvis nobis sæpe dicatur: belle & festive nimium sæpe volo. Quanquam illa ipsa exclamatio, non potest melius, sit velim crebra.* Ita ergo Martial. eum in sensum admittit *Sophos*, σοφῶς. Ut lib. 1. epig. 3. *Audieris cum grande sophos.* Et lib. 5. epigr. 93. --- *tergeminum mugiet ore Sophos.* Sidon. l. 1. epigr. 9. *Ad* σοφῶς *meum non modo lati clavi, sed tribulium quoque fragor concitaretur.* Contra hunc morem differit Quinctil. l. 2. Instit. c. 2. Et Plutarchus de seipso absque invidia laudando: οἱ δὲ ῥήτορικοὶ τὸ θείως, καὶ τὸ δαιμονίως, καὶ τὸ μεγάλως, ἐν ταῖς ἀποδείξεσι, προσδεχόμενοι, καὶ τὸ μετρίως καὶ ἀνθρωπίνως προσαπολύουσι. Sed illud Mart. *Sophos* liquet. Redeo ad alia. *Sophista*, qui fallacibus & contortis conclusiunculis ludit. Cic. 1. acad. Sophistæ appellantur, qui ostentationis aut quæstus causa philosophantur. Arist. c. 1. Soph. elench. ὁ σοφιστὴς χρηματιστὴς ἀπὸ φαινομένης σοφίας, ἀλλ' οὐκ οὔσης, i. e. qui quæstum captat ex sapientia quæ videtur esse, nec est. Interim σοφιστὴς sua origine & etymo, est boni significatus: quomodo Plutarch. etiam, Lucian. & alii utuntur. Tertull. de pall. *Primus informator literarum, Grammaticus, & rhetor & sophista.* A φίλος & σοφία fit Philosophus, φιλόσοφος i. e. amans sapientiæ. *Philosophia* est ipsa actio philosophi: vel, ad verbum, amor, & studium. Cic. 2. offic. Nihil aliud est Philosophia, si interpretari velis, quam *studium sapientiæ.*

Sapphirus, σάπφειρος, apud Diosc. E Græcis alii principium quærant: nos è Lexico ἱερογλώσσῳ Ibi est סַפִּיר, *Sappir*, Exod. 28. 18. Cant. 5. 15. i. e. gemma preciosa coloris aerii: Buxtorfio etiam Sapphirus. Radix סָפַר, id est,

id est, numeravit ordine, recensuit. Videatur Boet. de gemmis l. 2. c. 42. & 43.

Sarabara. Isid. Quibusdam nationibus sua cuique propria vestis est: ut Parthis *Sarabara*: Gallis *linnæ*: Germanis *rhenones*. Sardis *mastruga*, l. 19. c. 23. Hæc ordine videbimus. Rublius: Ut quid ergo in ventre tuo Parthi *Sarabara* suspenderunt? *Sarabara* sunt fluxa ac sinuosa vestimenta, teste iterum Isid. Apud quosdam & quædam capitum tegmina sic nuncupantur. Daniel. σὺν τοῖς σαραβάροις αὐτῶν. Et rursum: καὶ τὰ σαράβαρα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη. Aquila, Theodotio, & vet. Interpr. Latin. *Sarabella* vertunt. Scilicet à Chald. סרבלים *Sarbalim.* Pagn. vertit *femoralia.* Tremell. *chlamydes.* Suid. Σαράβαρα ἐσθὴς περσική. Hesych. σαράβαρα βρακία τὰ περὶ τὰς κνημῖδας ἐνδύματα. *Linnæ*, saga quadra & mollia sunt, interpr. Isid. Meminit Strab. l. 4. de his vet. vestitu. Alioquin Gallis nobiliorib. tinctas gerere vestes, aut saga hirsuta virgata: hieme vero crassiora; æstate subtiliora, longis ullis, mos fuit, ut scribit Alexan. l. 5. c. 10. *Rhenones*, ap. Cæsar. l. 4. de bell. Gal. Et Sallust. ait. Germani intectum *rhenonibus* corpus tegunt. Serv. versum: *Et pecudum fulvis velantur corpora setis*, notat: rhenonibus. Nam, ut Sallust. dicit in historiis, vestes de pellibus *rhenones* vocantur. Hæc ille. *Rhenones* igitur ἀπὸ τῶν ῥηνῶν, i. e. ab exuviis aut pellibus ovium. Sic *διφθέραι* renes vocantur à pelle caprina: Varr. 2. de re rust. c. 11. Nam in Getulia & Sardinia pellibus caprarum amicti olim sunt: Sicut & Græcorum antiquissimi pellibus itidem caprarum, item Leonum, pardorum, ovium ac luporum, quod Homerus prodidit. Ut ita etymon Isid. cui *Rhenones* à *Rheno* flumine, quib. accolæ ejus sint usi, ægre obtineat. Videatur etiam Cluver. l. 1. Germ. antiq. c. 16. Denique *mastruga*, vel *Masturca*: forte à μάσθλη, quod est pellis, corium. Fuit enim masturca vestis è pellibus: Turneb. l. 10. c. 24. & l. 29. c. 9. Cic. pro Scæv. Quem purpura regalis non commovit, eum Sardorum *mastruca* mutavit? Prudent. contra Symmachum.

Tenta-

Tentavit Geticus nuper delere tyrannus
Italiam, patrio veniens juratus ab Istro:
Has arces æquare solet, tecta aurea flammis
Solvere, *Mastrugis* proceres vestire togatos.

Sarcasmus, σαρκασμὸς, Nonnulli, qui cum risu amaro orationem definivere, ajunt a labiorum deductione, quæ in risu carnis illius motus est *sarcasmum* dictum. Παρὰ τὸ σεσηρέναι ὡς σάρκας. Quo nihil mihi videtur γραμματικώτερον, i. e. ineptius. Quin etiam σύρκας ab Æolensibus dici σάρκας: propterea quod detracta cute ἀποσεσηρμένου δέρματος caro exstet. Sane eruditionem non contemnimus: rem negamus ipsam. Nos in originib. ita commenti sumus. *Carnis vocabulum* vix & raro in vivente, nisi ap. Philosophos. At vulgus cadaveris *carnem* dicebat, quæ jam *careret* vita. Itaque *carnifex*, is à Latinis dictus est, qui *carnem* facit ex vivente. Igitur cum *sarcasmus* non nisi in hostem victum legatur, eumq; vel jam mortuum, vel certe mox moriturum, ab ea causa nomen accepisse crediderim. Etiam *Sarcophagus* est feretrum, item Sepulcrum, quod carnem quasi voret & absorbeat. Scal. l. 3. poet. c. 86. σὰρξ, demto initio à בָּשָׂר quod idem. A σὰρξ σαρκάζειν est carnes detrahere, dentibus utrimque commissis. Hippocrates de arte ait: ἀμφόδοντα ζῶα σαρκάζειν, i. e. animalia utrimque tentata carpere. Et Galen. in exegesi vocum Hippocr. scribit, Hippocrati σαρκάζειν esse, τὸ ἄκροις τοῖς χείλεσι συνηγμένοις ἀποτίλλειν, i. e. summis labris commissis aliquid avellere.

Sarcina. Fronto: *orcus* vehiculorum & majus est: *sarcina* hominum. Gloss. Phil. *Sarcina*, Φορτίον ὁδοιπορικὸν. *Sarcina* σκεύη ὁδοιπορικὰ, γόμοι. Ita enim legendum, non τόμοι. Oritur vox à *sarcio*. Quia *Sarcina* est congeries τῶν ῥαπτῶν, eorum quæ *sarta* sunt: ut vestimentorum & similium. Vall. l. 4. Eleg. c. 49. *Sarcino* ex origin. erit *sarcinam facio*: quamvis probati autores id ignorent. Interim vel fuisse vel aliorum causa posse tolerari: ex sequentibus patet. Plaut. pœn. a. 5. sc. 2. *Viden homines sarcinatos consequi*, id est, sarcina onustos: Agel. l. 13. c. 23. *Supplendi numeri causa extrinsecus additum & con-*

sarcinatum. Ap. Non. *Sarcinator* est sutor. Lucil. l. ..
Sarcinatorem esse summum, suere, centonem optime. La...
Romanus. JULIA. JUCUNDA.
AUG. L. SARCINATOR

Gloss. Cyr. σκευοφόρος. vasifer, *Sarcinator.* A Sarci...tor *Sarcinatrix*, ἠπήτρια, *Sarcinator* ἠπητής. Gloss. Ihi... ἠπήσκω *sarcire.* Moschopulus: ἠπῶ τὸ ῥάπτω. Varro ... ρας: *Homines rusticos in vindemia incondita cantare*... *natrices in machinis*: de quo multũ differit Jan. Gulie... l. 2. verisimil. c. 12. *Sarcio* dicitur quasi σάκος ῥάκεα ... laceras vestes. Andr. Schott. obs. philol. l. 3. c. 5. *Tex*... *ordiri, sarcire confinia sunt.* Affine est Chald. ... rare: Sed proprie cingere. Ut Hebr. אָזַר itidem ... cinxit: unde recta Græc. ζειρὰ. Sed Chald. סְרַךְ ... cire, adhuc vicinius apparet & vi & sono. Unde ... alligatio, סְרָךְ cingulum. *Sartum* & prius *Sarci*... h. e. sarciendo factum & completum. In lege cent... ria ap. Fest. *Porticum Sartam tectam prodito.* Lud. Ca... rio l. 2. Emend. c. 5. mavult *prodeto.* *Sartor*, qui *sar*... *cit*, qui vestes reparat & conficit etiam. Ut à *farctum* *farctor*, & deinde *fartor*: Ita à *sarctum*, *sarctor*, & postea *sartor* mollius. Interim *sarctor* retineri debet, ut ita e... iam differat à *sartor*, quod à Sarrio.

Sardanapalus: nomen quod optimi principis fu... non voluptuarii, & delicati. A שַׂר, i. e. princeps, dux ... שָׂרָה *Sara*, i. e. princeps, domina. A דִּין, i. e. judicium. Rad. דּוּן: unde & Dan. Et à פֶּלֶא quod est arduum, eximium, mirabile. Ut vero *Sardanapalus* rex Assy... ror. luxu infamis: ita nomen Assyriacum ita scrib... שַׂר־דָּן־פַּל. Quod tamen priores Hebræor. voces ni... lominus repræsentat. Omnes alias libri *manuscripti* con... cipiunt per geminum ll, *Sardanapallum.* Et videtur nomen hoc in obscœnam notam à Græcis detortum. Nam παλλὸς idem, qui φαλλός. Hesych. Σαρδανάφαλλος γε... λωτοποιός, morio. Ut videtur ab illo monstro hominis Sardanapalo.

Sardonius risus, σαρδόνιος γέλως. Suidas multas de hoc proverbio opiniones colligit. Risus est, qui autori lacrimas & dolores parit. Voluit dici ἀπὸ τοῦ σεσηρέναι τοῖς ὀδοῦσι, à nudatis dentibus. Simonides l. 2. Syracus (idque verius videtur) facit à *Sardoa*, herba miræ acredinis. Qui comedit, ita faciem distorquetur & os, ut ridentis speciem præ se ferat. Diosc. l. 6. c. 14. A σαρδὼ ἢ σαρδών. Nomen insulæ, in qua nascitur copiosius. Latine *Sardinia*. Legatur hîc etiam Guiland. de papyro membro 5. sub finem. Dodon. Pempt. 3. l. 4. c. 3.

Sarmatæ (qui & *Sauromatæ* quibusdam dicuntur) videntur dicti nonnullis, ab oculis lacertarum. Nam σαῦρος lacerta: ὄμμα oculus est. Ergo integrius dicentur *Saurommatæ*. Quia ex viriditate pallescant eorum *facies*, modo *lacertarum*. Arias Mont. in Phalego, ubi filiorum Aram sedes exponit, ait: חֲצַרְמָוֶת, *Hassarmaveth*, *Sarmathæ* & *Sauromathæ*, *Sarmatia regio*. Gen. 10. 26. inter Joctanis filios est *Chazarmaveth*. A σαῦρος est σαυρίτης: ap. Plin. l. 37. c. 10. *Saurites* lapis, qui invenitur in ventre viridis lacerti arundine dissecti. Sunt, quib. & *sorex* à σαῦρος fiat. Et verum est, antiquos & *sauricem* dixisse, quod observat etiam Isid Ergo *saurex sorex*: ut plaustrum plostrum, cauda coda. Aliis nec incommode à σωρός, quod e quisquiliis & materie putrida nascatur.

Sarmenta sunt quisquiliæ scopis collectæ: aut similia purgamenta, σάρμα, σαίρω, σαρῶ. Etiam *Sarmentum* est virgula arbore resecta, dum *sarpitur*. i. e. purgatur. Ratio igitur ejusdem generis. Gloss. Philox. *Sarmenta* κλήματα. At *sarpor*, *sarpsi* adducit Prisc. l. 10. i e. purgo falce. Hinc *sarptum*. Fest. *Sarpta vinea, putata, i. e. pura facta. Inde etiam sarmenta scriptores dici putant.* Sarpere *enim antiqui pro purgare dicebant.* Idem: *Sarpuntur vineæ, id est, putantur: Ut in duodecim: Quandoq. sarpta donec demta erunt.* Vox *sarpo* ducitur ab ἅρπη. Hesych. ἅρπη δρέπανον. Scal. in Varr *A saro antiquo (quod à σαίρω) sarpo: unde sarmenta.* Ab eodem Græco σαίρω ἢ σαρόω fit *sarrio* i. e. herbas noxias segetibus evello, purgo: a quo est & *sartor* quasi *sarritor*: differtque à *sarctor*, qui à *sarciendo*. Plaut. indi-

cium facit Capt. a. 3. ſc. 5. Sator, ſartorque ſcelerum & meſſor maxume. Ut à veho vehiculum: ita à ſarrio *Sarculum*: ſcilicet inſtrumentum Sarriendi: Varr. l. 4. L. L.

Sartago: vulgariter ἀπὸ τῆς σαρκός. Ita potius; ut à far farrago: à vir virago: à voro vorago: ſic *à ſar* vel *ſart Sartago*. *Sart* antiquatum ad Hebr. שׁרת etiam inuſitato. מְשָׂרֶרֶת ſartago. Eſt nomen Hæmanticum, ut magiſtri Hebræorum vocant. Iſid. l. 20. c 8. *Sartago à ſtrepitu ſoni vocata.* Perſ. Sat. 1. — *unde hæc ſartago loquendi?* Ita omnes lectitant. Malim *farrago*: ſi manuſcripti fides aliqua ſubveneniat. Eſſet concinna ea tralatio & evidens. Ut alibi.

—— *tenui in faragine mendax.*

Juven. — *noſtri eſt farrago libelli.*

i. e. miſtura, quam etiam Perſius intelligit Caſaub. retinet, *ſartago*. Alluſum (inquit) videtur ad panes τηγανίας (nam τάγηνον ſive τήγανον ſartago eſt) Athenæo atque aliis deſcriptos: qui confiebant è variarum rerum miſcella, farinæ adipis, mellis, ſeſami, caſei, & ſimilium. An reſpicit ad ſtridorem ingratum rerum, quæ in *ſartagine* friguntur? Hæc ille.

Satio, σάττω, i. e. onero, farcio, impleo. *Satietas*, item *ſatias & ſaties*. Ni cuidam videtur fieri à *ſatis*: hoc ab ἅλις, quod idem plane. Dixiſſent *Salis* imitatione Græca, niſi ambiguitas venriſſet fugienda Aut, *ſatis* ab, ἅδην, ἄδην: *Satietas* ἄδος, ἄδος. *Satio* ab ἄδω, ἄδομαι. *Sat* per abſciſſiorem: à ſatis, quod integrum. *Satius* Compar: vulgo exponitur melius, βελτίονας. Proprie ita Virgil. illud explicetur, 2. Eclog.

Nonne fuit ſatius *triſtes Amaryllidis iras.*
Atque ſuperba pati faſtidia —

Nonne facilius ſatiari, quieſcere & magis contentus eſſe potui, quam ut paterer iras & faſtidia. Aliud: *Satius eſt pecuniam amittere, quam famam* i. e. facilius quis acquieſcere poteſt facta jactura pecuniæ. quam famæ. Sed nolo omitterere ſententiam Scal. in Theoph. de pl. quæ incidit ſuper origin. *Satis* (inquit) Adverbium, nota mediocritatis, ſumtum agricolis poſt ſementem factam, perinde atque

atque si dicant; *Satis* frugibus, non præterea laborandum. Hæc ille · Ejusdem originis est etiam *Saturo*: & *Satur*, expletus cibo. Inde *Satura*. Post εἰδικῶς. *Satura*, cibi genus ex variis rebus conditum est & lex, multis aliis legibus conferta, Fest. Vet. Gloss. *Satira*, νόμος πολλὰ περιέχων Sallust. jugurth: Postero die quasi per *Saturam* sententiis exquisitis in deditionem accipitur. Isid. l. 4. c. 16. *Satira* lex est, quæ de plurib. rebus simul loquitur, dicta à copia rerum, & quasi *satietate*. Unde & *Satiram* scribere, est poemata varia condere. Vel, ut Porphyrio, hoc carmen Saturam appellaverunt, quia multis & variis rebus refertum est. Utrumque & *Satira* & *Satura* admittitur: ut *Sulla* & *Sylla*: *Pyrrhus* & *Purrhus*. Videantur notæ Petri Danielis in Petron. Scal. l. 1. Poet. c. 12. Falluntur, qui putant *Satyram* esse latinam totam. A Græcis enim & inchoata & perfecta primum. A Latinis deinde accepta atque extra scœnam exculta. Quamobrem non à *Satyra* vel *lege* vel *lance* dicta est, ut frustra ac temere satagunt Grammatici. Quin has à *Satyris* dictas puto. Cum lancibus enim prodibant & canistellis omni genere pomorum plenis, quibus Nymphas allicerent. Contra disputat erudite Casaub. l. 2. de Rom. Sat. quos vide; & ut videas particulam inde præmittam hic in gustum. *Saturam* (inquit) vet. Romani dixerunt compendio sermonis usi, quum *saturam* lancem intelligerent: quomodo multa dicuntur præsertim Græcis. Erat mos antiquorum, quando Cereri, Bacho, aut aliis diis agri annua vota solverent, pro læto frugum fructumque proventu; ut primitias rerum collectarum in lancem congestas cuique deo pro ratione ejus cultus offerrent. In ritib. Græcor. hujusmodi sacra miscella vocantur, πάγκαρπος θυσία, & πανσπερμία aut πυανία vel πυανεψία, cum leguminibus fiebat sacrum: item εἰρεσιώνη. Latini vero lances ita refertas variarum rerum copia lances *saturas*, vel simpliciter Saturas appellarunt. *Satur* enim pro pleno, & cui nihil deesset usurpabant. Porphyrio in Horat. Lanx plena diversis frugibus in templo Cereris infertur, quæ Saturæ nomine appellatur. A similitudine

hujus lancis etiam aliarum rerum mixturas appellarunt Saturas. *Et post*: Per *saturam* legem ferre, cum raptim neq; viritim dictis sententiis aliquid senatores decernebant. *Et iterum*: Simillime igitur & poematia, quib. breviter multi perstringebantur, *Saturæ*, vel ut posterius coeptum pronunciari, *Satiræ* dictæ sunt. Hæc ille. E quib. apparet, quæ origo nominis, quæ propria significatio, qui deinde vel lex, vel cibus, vel carmen Satira dictum.

Satrapa, *σατράπης*: ex Syr. *κατὰ μετάθεσιν asdarpan*, quod est contractū ex *achasdarpan*: in plurali *achasdarpenim* forma Hebraica: & hoc conflatum est ex *achas* vel *ochos* & *darpan*. Esth. 9.3. Dan. 3.2. *Casp. VVas. Achasdarpenim* compositum est ex *Achas* vel *ochos* & *darpenim* forma Hebr. cujus singulare est *Achasdarpan*, contracte *asdarpan*: à quo fecerunt Græci *σατράπαν*, metathesi τῦ T & mutatione ultimæ syllabæ *σατράπης*. Hæc ille in Mithrid. Gesneri apud Hebræos alias 1. Sam. 6. 8 סְרָנִים sunt Satrapæ.

Satum, *σάτον*, ex Heb. סְאָה, nomen mensuræ Judaicæ. Ita *Gabus* קַב, mensura frumentaria: à קָבַב. *Seah* סְאָה, modius Romanus, tertia pars Ephæ, Hebræa mensura capiebat sex cabos: *cabus* quatuor logos: *logus* sex communia ova, gallinacea.

Savium & integrius *Suavium* *φίλημα*: quia est *suavis* amoris judicium. Scal. in Catal. *Salibosas* aquas Virg. dicit, ut *sabatum* ap. Colum. quidquid *αἰμασσομένοι*, quidquid gustum reficit. Facete, os usq; lambis *saviis*, tanquā si aliqua adjicia-li cœna acceptus esses. Os lambis *saviis*, h. e. more canum, qui aliquid ligurierunt, labra etiā lambis. Hoc n. canes facere, cum sapidum aliquid gustarunt, videmus. *Savia* n. labra sunt: ut Plauto Mil. Gler. a. 1. s. 1. valgis ductāt *saviis*. Nam valga savia, labia sunt distorta. Ita n. labris contortis ridebant militem. Nam ibi savia labra sunt: ne. si oscula interpreteris, fit quod Græci *στερρὸν φίλημα* vocant.

Scabo. Motus à *scabie* oritur, nempe pruritus ad quem diluendū fricatur locus, & foditur: *παρὰ τὸ σκάπτειν* unde ungis marra fit *τὸ μεὄῥον*. Proprie igitur *scabo*, est leniter frico superficiē, quasiq; *fodio*. Inde *scaber* à scabo quod scabi possit. Ut à glubo glaber: ita à *Scabo scaber*. Gl. Philox. *Scaber ψωρός*. Jos. Scal. facit *Scaber* à *scarreo*: sed videtur

Sca-

scarreo factū pro *scabreo*, quod à scaber. Verbum *scabreo* è Pacuv. asserit Turn. l. 29. c. 20. A σκάπτω oritur & σκάφη: & Lat. *Scapha*: proprie *effossum* quasi & *excavatū* lignum, quo aliquid continetur. Inde propter similitudinem *Scapha* dicitur navis minor, & quidem communiori usu Pollux σκάφην etiam interpretatur μάκτραν & λεκάνην: & quæ plura hujus generis suppeditat lectio autorum *Scaptesula* locus ubi argentum effoditur in Macedonia, à σκάπτειν, teste Festo. Lamb ap Lucr pro *scaptensula* legit *Scaptensula*. Sed & *sula* non videtur mera paragoge formationis esse: Unde *scaptesula* volunt nonnulli dici, quasi σκαπτὴ ὕλη, i. e. fossilis materia. A scabo etiā *scobs*: quia minutatim ita exciditur, & quasi *scabendo* deteritur. *Scobs*, quasi *scabs*. Dixerunt *Scobs*, ut ita homonymian τῷ *Scabo scabis* effugerent. Interim *Scobs scobis* retinet quantitatē τῷ *scabo* Horat. *Vilibus in scopis, in mappis, in Scobe quantus*. Etiā *Scopæ* dicuntur inde: ut quibus illæ minutiæ & quisquiliæ everrūtur: quasi *scobæ*. Aut videtur redolere τὸ σκάπτειν Græcum. Nam scopis *scabimus* quasi & radimus superficem Perot. *Scobē*, per metaphoram, pro qvacumq; immunditia accipiunt. Unde *Scopa* dicta est, quasi *scoba*, instrumentū, quo domū verrimus, h. e. quo *scobem* educimus Hæc Perot. Et addit Martin. in Lex. Non malè *scopæ à scobe* seu pulvere, quem everrunt. *Scopis*, quæ è durioribus virgultis fiunt, etiā *scabimus*, σκάπτομεν, i. e. σκάλλομεν. Et Heb. שָׁפָה est percutere, conterere, frangere. LXXII vertunt τρίβειν, ἐκτρίβειν, κατακατεῖν. Et Chald. שְׁפָה & שְׁפָא contere, comminuere, conculcare. Et שָׁפָה scalpere, fricare. Hoc σκάπτειν. Hec Mart. A σκάπτω est etiā *scamma*, i. e. propriè locus *fossus* quocumque fine. Gl. Cyr. σκάμμα fossum. Tertul. ad Martyr. *Ad hoc scamma produxit*. Gl. Isid. *Scammata arenæ, ubi athletæ luctant*. Cœl. Aur. l. 2. c. 1. Ordinat in arenæ spatio deambulationem quod appellant scamma. Ultimò Gr. σκάπτω non adeo abludit ab Heb. חָצַב, i. e. excidit, fossas excidit.

Scabinus. In jure Sax. *Scabini* dicuntur quasi *Scamini*: quod in scamnis considenat. At liræ liræ. Ab Hebr. n. שָׁפַט i. e. judicavit. שֹׁפֵט, i. e. judex.

Scævus, *scævum*: à σκαιὸν, sinistrum: si digamma Æolicū imponatur, σκαιϝόν. Eustat. σκαιὰ χεὶρ ἡ ἀριστερά. A σκαιὰ

Scæa, ap. Virg. una ex portis Trojæ. *Scæva*, qui scæva i.e. sinistra loco dextræ utitur. Ita *Scævola* Murius ex Porsenæ historia notus, ap. Liv. l. 2. Senec epist. 24. & 66. & l. de prov. c. 3. quia dextram ipsam sibi ambusserat. Sigon. l. de Nomin. Roman. *Scæva*, *Scævola*, & *Lævinus quod lævâ manu pro dextrâ uterentur, dicti sunt.* Σκαιὸς sæpè est infaustus, mali ominis. Ex *accidente* quandoque bonus & faustus. Gloss. Cyr. *σκαιὸς*, *scævus*, *opportunus*. Varr. l. 6. *Ne quid obsit bonæ scævæ causa*, h. e. bonæ rei causa. Et hoc fit propter auspicia quædam, ut diximus in voce *Sinistrũ*. Σκαιὸς à σκάζω, claudico. Etiam Heb. assonat שָׁוְא. i. e. vanitas, improbitas, iniquitas. Etiam ab eodem *σκάζω* est *σκάνδαλον*, i. e offensio pedis, sive quod facit, ut *claudicemus*. Latinis *scandalum*. Quomodo & *πρόσκομμα* Rom. 14. 20. 1. Cor. 8. 9. & alibi sumitur, à *προσκόπτω* h. e. offendiculũ, quo pes alliditur & quasi *κόπτεται*. Germ. *scandalum* pro re bellè redditur. **ärgernüß**, ab **ärgern**, **arg**: ut quo homines redduntur deteriores. Τῷ *σκανδάλῳ* non etiam abludit Hebr. כָּשַׁל, *caschal*, i. e. impegit, offendit, lapsus est. Inde nomen מִכְשׁוֹל, offendiculum. Lev. 19. 14. LXXII. vertunt *σκάνδαλον*. Jes. 57. 14. *σκῶλον*. Prov. 24. 17. *ὑποσκέλισμα*. Ezech. 3. 20. *βάσανον*. Ezech. 14. 3. *κόλασιν*. Ultimo *σκάζω*, à *σκάω*, oritur à Chald. שָׁק, quod est crus & coxa, cui τὸ *σκάζειν* accidit.

Scala, *χάλις*, à סֻלָּם, quod est *scela*. Qui Latinum à scandendo faciunt, vel ultro fateantur necesse est, probius ab Hebræo fieri: sive significatio, sive literæ etiam ipsæ putentur. Neque adeo dissonat Heb. שְׁלַבִּים, *schelabbim*, i. e. gradus, scalæ.

Scalptio, est cutis rarefactio, qua utrumque fit, & rarefactio cutis, ut emittat id quod urit: & humoris attenuatio, ut id exhalet. *Scalpo*, *σκάλλω*. A ut in alias sæpe: ita in P etiam migrat. Varro l. 5. L. L. *Scalpere*, *σκαλεύειν*. Utriusque etymi eadem ferè ratio. Aristot. in probl. τὰ ὦτα σκαλεύειν. Similiter Juven. Sat. 9. *Scalpere caput digito*. Horat. l. 1. Sat. 8. *terram scalpere unguibus*. Plin. l. 10.

Attri-

Attritu petræ ſcalpentes piſces pruritus inuadit. Inde apparet, quod *ſcalpere* ſit propriè fricare: & quod differat à *ſculpo*, γλύφω. *Scalpturatum* eſt ſcalpturà variegatum, διαποίκιλον. Ap Plin. l. 36. c 27. *ſcalpturatum pauimentum*,

Scando, quorundam opinione à *ſcamnum*; cum hoc verius ab illo ſit. Facilius ex Hebr. deduces, ſi, inemor confuſionis Babylonicæ, elementa transponas, נָסַק, i. e. ſcandit, conſcendit. Etiam non incommodè *ſcando* erit à σκάω, σκάζω: unde σκάνδαλον, σκάνδυλις, σκάμβοι. Quæ modum hujus etymi facilem oſtendunt. Eſtque σκάζω idem, quod claudico. Jam vero *ſcandentis* greſſus eſt, tanquam *claudicantis*: quia uterque alterum pedem ἀνωμάλως tollit, alterum deprimit. Secus fit in plana via, quæ rectum utriusque pedis greſſum admittit. A ſcando *ſcanſilis*: ut à labor labilis; a doceo, docilis. *Scanſile* eſt, quod ſcandi poteſt, & per quod facile ſcanditur. Ammian. l 16 *e atos uertices ſcanſili ſuggeſto*. Plin. l 7. c. 49. *Turba ſcanſili annorum lege occidua, quam climacteras vocant.* Rhodig. l. 11. c. 36. *climactericum* vertit *gradarium* & *ſcanſilem*. A ſcando (ut antè etiam innuebam) fit *ſcamnum*: quaſi *ſcandum*: h e. fulcrum, ex quo *ſcandimus* in locum ſuperiorem. Varro l. 4. L. L. Quomodo Græcis itidem βάθρον, i. e ſcamnum, à βαίνω gignitur. Apud Græcos barbaros exſtat, σκάμνον. Suid. σκίμπους κράβατος ἢ σκάμνον. A ſcamnum. *Scabellum*, i. e. parvum ſcamnum: quaſi *ſcamellum*. Ita enim prius fuit. Gloſſ. Cyr. ὑποπόδιον, *ſcabellum, ſubſellium ſcamellum.* Priſc. l. 3. *Scamnum, ſcamnellum.* Alii legunt *ſcamellum.* Ap. Victruv. l. 5. *Per ſcamillos impares.* Philander exponit per *gradillos* Turn. per *parvula ſcamna*: l. 11. Ad c. 2. Hac via mutatio videtur obtigiſſe: *ſcamnum, ſcamnulum, ſcamnellum, ſcamellum, ſcabellum.* Cujus exempla plura novit qui linguas novit.

Scarabæus, Danica ling. **Skarnbasse**: dicitur quaſi σκαρβαίνων: à σκὼρ & βαίνω. Quia è ſtercore naſcitur & inde *prodit*. Germ. eapropter etiam **Kothkäfer** vocetur. Quomodo itidem Græcis κοπρίων eſt ſcarabæus: à κόπρος. Papias à *cabo*, i. e. caballo derivat, quod ex eo naſcitur.

Sed literæ τοῦ *scarabæi*, longius à *cabo* distant. Vel inter eundum depræhendere licet, quod scarabæus (qui non unius generis) è stercore emergat. Ut ita prius etymon prævaleat. Ortum verò scarabæi mirabilem depingit nobis Osw. Croll. Veteran. Hass. *Scarabæus* (inquit de signaturis) *totidem digitis vel pedibus nititur, quot mensis diebus constat, in quibus sol exoriens suos persequitur cursus. Is & solis & lunæ coitum apertè demonstrat, quandoquidem ex bubulo stercore pilulam ob ortu ad occasum rotando versans, in orbis imaginem effingit; quam viginti octo diebus facto humi scrobiculo adobruens, tantisper celat, dum signiferum ambiens Luna ad intermenstruum revertens sileat, apertoque tũ orbiculo coitus siderum denuncians novam prolem edit nec aliam nascendi novit originẽ.*

Scarifico, à σκάριφος, i.e. scalpellum, stilus. Paul. Meliss. poeta in eleganti epigramm. ad Trel. Non sacrificabis sed scarificabis cutem Gloss. *Conscarificat*, καταξύει. Videtur prius fuisse *Scarifo*: quod etiam ita in Lexico Philox. occurrit. Et Græci dicunt σκαριφεύω vel σκαριφάομαι. Hesych. σκαριφᾶσθαι, ξύειν, σκάπτειν, χαράσσειν. Sed σκάριφος ducitur à ξάω, quod est scalpo ac pungo.

Scateo, à σκάπτω etiam: σκάπετος, fovea, seu fossa. Quia scatebræ ab initio foderentur. Hebr. אֶשֶׁד, scatebra. Etiam potest esse à Chald. שְׁרָא, vel שְׁדַ, quod est effundere. Nec non Hæbr. שְׁתִי, est potus, à שָׁתָה, bibere. Insuper שִׁקַת canalis: & שָׁט inundare. Omnia τὸ *scatere* bene attingunt: quod est propriè, quando aqua è terræ visceribus ebullit. Ut à lateo latebra: ita à scateo *scatebra*: locus unde scatet aqua. *Scaturio*, secundam licenter nimis faciunt brevem, aut non faciunt talem: sed ex inscitia talem esse existimant. Audis sæpissime: *fons & scaturigo salutis* Non rectè. *Scaturit*, mediam producit. 1. autoritate Virg. in Phal. *Loci vermiculis scaturientes*. 2. quia fit à verbo secundi ordinis. Nam quod Capitolio aliquid objiciat: *Parturit, nupturit scripturit* esse media brevi itemq; alia, ut ap. Mart. l. 11. Epig. 78. *Cacaturit, Vacerra, non cacaturit*; non attendit, quod ratio sit

impar,

impar. Nam iſta omnia veniunt à verbis vel tertiæ vel primæ conjugationis. Dat vero aliud illis ſimile è verbis ſecundæ conjugationis: *Et phyllida ſolus habebit.* Alius ita ſecum colligit: *Scaturigo* eſt quaſi ſcatens origo. Igitur ſecunda brevi. Hem vero lepidum & laatum Etymologum, qui neſcit diſcernere appendicem & terminationem cum aliis communem à partibus eſſentialibus. Certe ineptus eſſet, qui pari ratione diceret: *Prurigo*, quaſi *pruriens origo*. Non ita eſt *IGO* eſt terminatio, ut in *vertigo*, *porrigo*, in *ſcalpurigo*, ap Solin. Non ſecus ac *mentum*, in *calceamentum*, *commentum*, & ſimilibus.

Scelus. Ut verbero maſtigia & ſimilia: ita etiam τὸ *ſcelus* puto exſtitiſſe. Nempe à Gr. σκέλος, quod eſt, crus: ut ſit facinus dignum, propter quod *crura* frangantur. Plaut. Mil. glor. a. 5. *Scelus viri Palæſtrio.* Lipſ. l. 2. de cruce c. 14. Ipſa res antiqua, & jam Plauti, & ante ævo, paſſim crurifragium minati ſervis. In ejus Aſinar.

-----*Crura hercle offringentur.*

Et credam, ut crucem ipſam, peculiare fuiſſe ſervis. Sen. de ira 3. c. 32. Magnam rem ſine dubio fecerimus, ſi ſervulum infelicem in ergaſtulum miſerenimus. Quid properamus verberare ſtatim, *crura* protinus frangere? Græcis τὸ σκέλος eſt à σκέλλω, propter ſiccitatem. Inde etiam *Sceletum*: quod Apulejus vocat *larvale ſimulacrum.* Gloſſ. Cyr. σκελετὸς larva, ſceletus. A σκέλος etiam fit *Periſcelis*, quia ambit crura. Tertullian. de cultu fœm. *Neſcio, an crus de periſcelio in nervum ſe patiatur artari.* Gloſſ. *periſcelides, ornamenta vel circuli aurei crurum muliebrium*: uti prolixius notat Joh. à Wouw. adnimadverſ. in Petron.

Scena, σκηνὴ. Si enim diphthongum quiſpiam comminiſcatur, id nulla faciat ratione: ait, Scal. c. 26. L. L. & l. 1. poet. c. 9 nomen invenit ex eo, quod alia atque alia facies ſubinde appareret ex ædiculis, quæ olim cum è ramis, ac frondibus conficerentur, ita ſunt ab umbris, & tabernaculis appellatæ. Et ſane verbum militare, σκηνοῦν. Et apud Timæum Locrum, σκᾶνος, haut longe abeſt ab ea ſignificatione. Heſych. σκηνὴ ἡ ἀπὸ ξύλων ἢ περιβολαίων οἰκία. Et Virg. 1. Æn. *ſilvis ſcena coruſcis.* Al-

Alluditur enim πρὸς τὴν σκιὰν : unde formant σκηνὴν, quam & ipsam vertunt sæpè *umbraculum*. A σκηνὴ fit σκηνίτης, *Scenites*, *scenita* : qui in umbraculis & tentoriis habitat. *Scenopegia*, σκηνοπηγία, tabernaculi compactio, scenopegi actio. Verbū σκηνοπηγεῖν est tabernaculum ponere. Ap. Judæos erat *festivitas tabernaculorum* : quæ Lev. 23. σκηνῶν ἑορτή. Deut. 16. ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας. Joh. 7. ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. Syro, *festum tabernaculorum*. Ultimò σκηνή, σκηνόω, ducitur à שָׁכַן, quod Hebr. Chald Syris & Arabib. est *habitare*. Idemque LXXII. Interpr. creberrimè vertunt κατασκηνοῦν : nec non σκιάζειν Num 9. Etiam מִשְׁכָּן iidem interpretes per σκηνὴν plurimum vertunt.

Sceptrum, σκῆπτρον. *Scipio*, σκηπίον, σκήπων. Græci dicunt σκίμπων, etiam σκίπων. Hesych. σκήπων βακτηρία, ῥάβδος. Eo enim innitimur. A σκήπτομαι, i. e. nitor, incumbo. Nisi placeat ulterius exquirere originem ex arculis Hebraicis. Etenim שֵׁבֶט, virga est illis, aut baculus, item sceptrum. Ejusdem ortus est & *scapus*. Unde & *scapulæ*. Aut *scapula* quasi *Scaphula* : quia hanc nonnihil refert. Certè ob concavitatem, rectè ad σκάπτειν referatur. Legatur Bauhin. l. 1, Anat. c. 10. *Interscapilium*, spatium quod inter scapulas est. Gloss. est *interscapulum* μετάφρενον. Rhodig. *Interscaplium* l. 3. Scal. l. 2. in Auson, prima *Scapi* non dubium est, quin producatur : σκηπτός, unde σκηπίων. Est enim *Scapus* ipsum columnæ corpus, quod est inter basin, & epistylium. Ita & Budæus explicat, est corpus columnæ. Nam quod super columnam imponitur, *capitellum*, vel *epistylium* vocatur : infra *scapum*, *spira*, quæ sæpe *basis* appellari solet.

Scheda, σχέδη : philyra aut simile quippiam, in quod tumultuario quasi calamo aliquid conjicimus : ita dicitur, quia *prope* & veluti ad manum est : à σχεδὸν *prope*. Quod à σχέω, ἔχω. *Schedius*, σχέδιος, subito factus, non longo tempore. *Schedia* genus navigii inconditi, trabibus tantum inter se connexis facti, ap. Fest. Eustath. scribit, quod σχεδία ap. Homer. sit πλοιῶδές τι. Gloss. Cyr. σχεδία ratis. Aliud vero est *schidium*, σχίδιον, h. e. assula. A σχίδος. Unde

de *ſchida*. Itaque male quidam *ſcida* faciunt : quaſi à *ſcindo* ſit. Rectius *ſchida*, *ſchidium*. Victruv. l.17. c.10. *tædæ ſchidiæ*, i. e. aſſulæ è tædis fiſſis. A σχίδος, quod à σχίζω, findo. Inde etiam σχιστός, fiſſilis : *Schiſtus* ap. Plin. l.36. c. 20. *Schiſtum* alumen, ap. eumdem l.35. c.15.

Schœnobates, ap. Juven. Sat. 3. Gloſſ. vet. σχοινοβάτης. funambulus : i. e. qui in *fune* extento ambulat. Hinc *ſchœnobaticus*, ad ſchœnobatas pertinens, σχοινοβατικὸς. Legatur de hoc argumento Bellon. l.3. Obſerv. c. 39. Vox compacta viſitur è σχοῖνος, i. e. juncus, funis : & βαίνω ambulo. A σχοῖνος ſunt etiam nominatæ *Schœniculæ*, meritrices antiquitus. Quas ab iisdem funibus deſcribit Herodot. l. 1. Ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. Et mox : χοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδῶν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν. Hæc ille. Aliàs quoad etymon dictæ ſunt meritrices *Schœniculæ*, à juncis, quibus ſe præcingebant, ſic artem profitentes ſuam, & facilitatem ſolvendæ zonæ, ut obſervat Alber. Gentilis Baruci 6. 42. αἱ γυναῖκες περιδεθέμεναι χοινία, i. e. mulieres funiculis cinctæ, ut Pagnin. cum Tremell. & Jun. vertit.. Funiculis è *junco* (inquit Jun.) ut vox Græca indicat : quia duplicem uſum præſtabat meritricibus, Alter eſt, quod ex junco faciebant fucum & καλλωπίσματα : unde *ſchœniculæ* Latinis priſcis dicebantur. Alter verò, quod illa præcinctione artem ſuam profitebantur & facilitatem ſolvendæ zonæ ſuæ ac potius frangendæ oſtendebant. *Hæc ille*. Meurſ. *Scœniculas* mavult à *ſcœnum*. Ut enim ab annus anniculus: ita à *ſcœnum ſcœniculus*. Scœnum verò è Sabinorum lingua proſcœnum Ut ita *ſcœnicula* notēt impuritatem cœnoſam.

Schola, σχολὴ : unde otium literarium. Virg. 4. Georg. ſub finem : *Studiis florentem ignobilis oti*. Auſon.

Grajo ſchola nomine dicta eſt,
Juſſa laboriferis tribuantur ut otia muſis.

At primò ac propriè σχολὴ *ſchola*, eſt quies & à labore vacatio. Nonnulli eximunt literam aſpirabilem, *Scola*, ut ſuam ita pronunciationem tueantur, quæ tamen vitioſa. Σχολὴ ab Heb. שָׁלָה, *ſchalah*, i.e. vacuit; in otio vixit.

Scio-

Sciopus, *sciopedes*, à σκιὰ & πὼς: qui umbra se pedum protegunt, ut ait Plin. l. 7. c. 2. Ap Philostr. in vita Apoll. Hesych. & Suid. σκιάποδες. Ex eadem σκιᾷ fit *sciatheras*, σκιαθήρας: instrumentum, quo *umbra* θηρᾶται, i. e. investigatur. Ita enim explicat Vitruv. l. 1. c. 6.

Collocetur æreus gnomon, indagator umbræ.

Ap. Plutarch. in Marcello de Archimede: σκιάθηρα καὶ σφαίρας καὶ γωνίας. Plin. l. 2. c. 76. *Umbrarum hanc rationem, &, quam vocant Gnomicen, invenit Anaximenes, primusq; horologium, quod appellant* Sciothericon, *Lacedæmoniis ostendit.* Vulgo omittunt H, & scribunt *Scioterićon.* Estq; σκιοθηρικὸν, quo horæ indicio *umbræ* deprehenduntur. Strab. l. 2. διὰ τῶν σκιοθηρικῶν γνωμόνων. Germ. nomenclatio *solem* innuit, Sonnenzeiger: qui beneficio umbræ distinguitur. A σκιὰ est etiam σκότος: & inde σκότωμα, *Scotoma*, ap. Isid. l. 4. c. 7. h. e. caligo oculorum, & consequenter vertigo. Gloss. Cyr. σκοτοῦμαι, *verticinor.*

Scio differt ab opinor. Cic. pro Arch. qui se non *opinari*: sed *scire*: non audivisse: sed vidisse: non interfuisse; sed egisse dicit. Idem 1. Acad. *Scientiam* nos, non comprehensionem modo rerum; sed etiam stabilem atq; immutabilem esse censemus. *Lips.* in Ep. ad *Taubmann.* majus putat esse *Nosse* quam *scire*: Novus (inquit) orbis indicatur, quem *scivere* tamen magis illi; quam *novere.* Et quidem *Nosco* oritur à νοῦς, i. e. mens, in qua & à qua omnis cognitio hominis pendet, ut non tam ex usu, quam origine ἔμφασις illa eruatur. Aristot. autem 1. Post anal. c. 2. ἐπιστήμην, (Latini vertunt scientiam) anteponit omni notitiæ: ἐπίστασθαι (inquit) οἰόμεθα ἕκαστον ἁπλῶς, ὅταν τ' αἰτίαν οἰώμεθα γινώσκειν, δι' ἣν τὸ πρᾶγμά ἐστι. Græc. est ἰσάω, ἰσῶ, unde ἴσημι: ἰσῶ ex fut. εἴσω verbi εἴδω: item ἴσκω, pro εἴσκω etiam ex εἴδω. Inde quæratur origo. Ni magis arrideat Scal. in Theoph. de pl. indagatio subtilior: *Ratiocinatio*, inquit, motus quidam est, *scientia* quies. Unde & nomen tum ap. Græc. tum Latin. Παρὰ τὸ ἐπὶ ἵστασθαι ἐπίσημι. Sistitur enim mentis agitatio, & fit species in animo. Sic Latin. *scientia*, ὁ κ γίνεται σχέσις τοῦ ὄντος. Nam Latini, quod nomen *Entis* simplex ab usu abjecerunt & repudiarunt,

omnib.

omnib. activis participiis idem adjecerunt. Audiens ἀκούων ὤν Sciens γνῶν ὤν. Hebr. שֶׂכְוִי etiam alludit, quod est mens & intellectus, quo *scimus* & omnia quasi pervidemus. Nam שָׂכָה est adspicere aut perspicere. A scio *scisco*: ut ab hio hisco. *Scisco* est cupio scire, operam do ut sciam. Plaut. amph. a. 5. sc. 1. *ocius accurro, ut sciscam, quid velit.* A *scisco* fit *sciscitor*, h. e. *sciendi* causa inquiro, scire volo. Gloss. Philox. *Sciscitari* γνώσκειν. Valla l. 5. Eleg. c. 61. *Sciscitari (ut ipsa vox indicat) sciendi causa interrogare est.* A scio, *scitum* manat *scitus*. Fronto: *Sciens*, qui scit: *scitus*, qui scitur. Gloss. Philox. *scitus*, εἰδήμων, χαρίεις. Plaut. Cist. act. 4. sc. 2. *Non sum scitior, quæ vos rogem.* Idem Cas. a. 3. sc. 1. *Scito, scitius.* A scitus fluit *Scitulus*, belle *scitus*, per deminutionem, ὑποκοριστικόν. Crebro utitur Apul. Plaut. in Rud. *facie scitula.* Etiam *Scitum*, ἐδοκῶς, decretum, quod *sciscitur* à populo. Cic. pro Corn. Balbo *scita & jussa*, conjungit. A scio est *scius*: ut ab inscio *inscius*, à præscio *præscius*, à nescio, *nescius.* Atqui *Scius* ferme exoletum. *Scius*, i. e. sciens, gnarus: apud Marcell. l. 6. cap ult. Gloss. Phil. *Scius* εἰδώς. Prisc. l. 10. *Saucio saucius: Scio scius.* Pacuv. in Teucro: *neq. quemquam invenit scium.* Lactant. etiam l. 3. c. 24. prudentes & scios. Ut à sanctus sanctulus, à præstus præstulus: ita è *scius, sciulus.* Et rursus κατ' ἀντίστοιχον *sciulus, sciolus*: ut præstulus, præstolus. Propriè est *sciolus*, parùm *scius* & qui tamen *scius* videri vult. Hunc *sciolum & curiosum* graphicè expingit Plaut. Trin. a. 1. sc. 2. & Plutarch. in pecul. lib. A scire *scilicet*: ut ab ire ilicet, à videre videlicet. *Scilicet* enim est scire licet. Aut potius ab initio. *Sci, licet*: i. *licet*: *vide, licet* exstitit. A scitum est *scitus*: ut à rectum rectus. A scitum *scitari*: ut à gratum gratari, à jactū jactare. A scitatum *scitamentum*: ut à firmatum firmamentum. Agell. l. 18. c. 8. *Scitamenta* dicit ornamenta figurarum. Aliàs est *scitum* edulium. *Scio* κατ' ἄρνησιν opponitur *Nescio*. Cic. in Orat. *Non scire* quidem barbarum jam videtur: *nescire* dulcius. *Conscio* est simul scio. Ut à scio scientia; ita à conscio *conscientia*, Græcis συνείδησις,

h. e.

h. e. quando aliquid nobiscum scimus, sine communicatione cum aliis. Arnobio conscientia peculiariter est *animus censor*.

Scolopendra, σκολοπένδρα: animalculum à σκόλοψ, i. e. palus præacutus, sive χάραξ. Quoniam gestat quasi σκόλοπα ἐν τῇ ἕδρᾳ, i. e. corniculum, ceu palum aut aculeum in extremo: inde etiam σκολοπία dicitur, ap. Theophr. de pl. l. 7. c. 11. *Scolopendrium*, σκολοπένδριον, herba: ita dicitur à similitudine *scolopendræ* vermis, qui hirsutus ac multorum pedum. Idem *scolopendrium* vocatur etiam *asplenum*, Nic. Myrepso λιθοπλέζιον, Theophr. ἡμιόνιον, Gaza vertit *mulam herbam*: uti Dodonæus Fr. Massar. in Plinii l. 9. c. 43. & alii tradunt.

Scopus, σκοπὸς, propriè signum, quod *spectant*, ad quod collineant & tela sua dirigunt sagittarii. A σκέπτομαι dispicio & speculor. Unde σκοπεῖν. At *scopulus*, σκόπελος, est locus editus, unde circumjacentia possumus speculari: itidem à σκοπεῖν. Virg. 1. Æn. *Scopuloq; infixit acuto*. Scal. in lib de plant. Græc. verbum σκέπειν primo suo significatu nihil aliud, quam *tegere* denotavit. Periti sagittarii postquam intenderunt, haut prius amittunt, quam teli mucrone punctum obtexerint: Cujus mucronis objectu scil. inobscuraverint puncti visionem. Iccirco ad eam primum exercitationem deducta vox: atq; inde ad mentis agitationem. Unde *Sceptici* dicti Pyrrhonii, qui ζητητικοὶ & ἐφεκτικοὶ eandem ob causam: quia semper essent in disquisitione, statuerent vero nihil. Etiam σκοπέω & σκέπτομαι molliter flectas ex Hebr. קָשַׁב, i. e. atttendit, circumspexit: vel שָׁקַף, in Niphal נִשְׁקַף, i. e. vidit, prospexit. Σκέπτω autem a שָׂגַב, texit, muniit.

Scorbutus. Vox nupera & quidem è matrice Germaniæ: sed hodie medicis cognitiss. Ita enucleat Salomon Alberti med. insignis: Nomen (inquit) totius morbi *Gingipedium*: sed crassa, ut sic dicam & pingui minerva, à Symptomatis, quibus ipse fœtus est factum. Quoniam *gingivæ* pariter & *pedes* hic ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον male habent. Flaccent illæ uvidoque prægnantes madore supra

ſupra modum turgeſcunt, mox etiam ulcerantur. *Hi* propter laxum tumorem, livoribus, perinde ut in ſugillatis paſſim literari deturpantur. *Et poſt:* Oris Symptoma Straboni & hunc ſequenti Plinio vocatur privatim στομακακή: Barbaris nove *Stomacaxia*, quaſi τοῦ στόματος κακεξία. Marcello, qui ſub Gratiani & Theodoſiii Imp. ætatem floruit, lib. de Medicam. c. 11. *Oſcedo*. Danis Schorbeck/oris depravatio. Aliis Schurmundt/ i.e. ruptabucca. Etenim *gingivæ* nimio madore prægnantes gliſcunt, ac tandem etiam hiſcunt. *Et poſt:* Crurum Symptoma σκελοτύρβη nominatur *Strab.* & *Plin.* i. e. conturbatio ac ceu divulſio crurum. *Galeno* eadem vox reſolutioni attributa eſt. Hollandis à *blævis* ſive *glaſtinis* maculis in cruribus potiſſimum, nonnunquam univerſo in corpore conſpicuis, das Leuſchuyt indigitatur. Hæc ille. Kilian. in diction. Belg. lat. Scherubuyck/Schorbuyck / Blawſchuyt/ *ſtomacace*, quaſi dicas, *venter ruptus*, cum totus venter & hypochondria patiuntur: vulgo *Scorbutus*. Scheurbeen/ *ſcelotyrbe*, cum in cruribus morbi ſymptomata vel ſigna apparent: quaſi dicas, *tibiæ ruptæ*, Scheurmond/oſcedo: quaſi dicas, *bucca* vel *os ruptum*, cum gingivæ à dentib. diſcedunt. Buyck eſt Belgis venter: Saxon. Bueck. Legatur Plin. l. 25. c. 3. Lang. epiſt. med. 13. & 14. l. 2. Foreſt. l. 20. Obſ. 11.

Scorpius, σκορπίος ἀπὸ τοῦ σκορπίζειν τὸν ἰὸν, i. e. ſpargendo jaculum, aut venenum: aliis à σκολιῶς ἕρπειν, ob reptationem abliquam. Doctiſs. Avenar. putat fieri, *Ain* mutato in S, ab עַקְרָב: quod etiam interpretes verterunt, σκορπίον. Vel propius & probius formatur *Scorpius* ab Hebr. שָׂרַף, quod eſt inflammare ἐμπρήθειν, ἐμπυρίζειν. שׂוֹרֵף ſit igitur *inflammans*. Jam ſcorpius ictu venenato *inflammat* & tumere facit corpus Dioſc. l. 6. c. 44. τοῖς ὑπὸ σκορπίου δηχθεῖσιν εὐθὺς ὁ τόπος ἄρχεται φλεγμαίνειν, i. e. ſcorpionis morſu ſtatim incipit locus inflammari. *Scorpio*, ut & σκορπίος ap. Græc. & עַקְרָב, *akraf*, ap. Hebr. idem eſt, quod flagellum ex hamulis quibuſdam & cuſpidibus complexum, forma aculei in cauda ſcorpii, aut quod

ſic pungat, ut ſcorpius. 1. Reg 12. Plin. l. 7. c. 56. Ut prolixius notavi in Manuduct. ad L. L. c. 8.

Scrutæ, à γρῦ Turneb. Græcis γρύτη & γρυζέεια, i. e frivola viliaque utenſilia, quæ qui vendit γρυτοπώλης & γρυτάρης, i. e. *ſcrutarius* cognominatur. Ita fit, ut à Latinis huic verbo præpoſitus ſit ſibilus, qui in Græco non ſtridet. Eo autem nomine omnia cenſentur veteramenta, quæ per vias & rudera ſcrutando eruimus, ut multi cenſent, qui originis Latinæ verbum volunt. Alii coriacea & omnia ſcortea opera vetera proprie ea ſignificari credunt, ut quaſi *ſcorta* intelligantur: quæ notio latius poſtea patuerit & ad omnem vilem ac veterem ſupellectilem pertinuerit. Videatur Jac. Durantii Varr. l. c. 11. Gloſs. *Scruta*, γρύτη. *Scrutatur* γρυτεύει, ἐρευνᾷ. Eo reſpectu ſcrutor propriè eſt ſcruta verſo & ita inter ea inquiro. Aliis vero τὸ *Scrutor* verbum venit ab Hebr. דָּרַשׁ, per inverſionem, i. e. ſcrutatus eſt. Ap. Græc. τὸ ἐρευνᾶν, propriè eſt interrogando aut colloquendo ſcrutor, elicio, indago. Ab ἐρέω, ἐρεύω: Ut à χέω, χεύω addito deinde τὸ N.

Scrupedæ; ap. Varr. L. L. l. 6. quæ ægre incedunt, ab eo, quod qui per ſcrupos & lapillos incedunt, difficile ingrediuntur. Ego puto melius eſſe, ut dicamus Plautum, cum hæc ex Græco transferret, Græca quædam vocabula reſervaſſe. Itaq; *ſcrupedas*, quaſi *crupedas* dictas, ut tritavus, ſtritavus. Κρούπεζα n. quæ & κρούπεζα Græce dicuntur ſculponeæ. A quo homines duris pedib. & ligneis vocabantur κρουπέζοι & κρουπεζοι, ut diſſerit Scal. in Conject. Feſtus: *ſcrupi* dicuntur aſpera ſaxa & difficilia. Unde & *ſcrupulus*. Dein κατὰ μεταφορὰν alio tranſmittitur. Gloſs. *Scrupulum* μέριμνα ἢ μέριμναι.

Scybalum, *ſcybala*, σκύβαλια. Gloſs. Cyr. σκύβαλον, *ſtercus*, *retrimentum*. Eſtque κυσίβαλον idem, quod σκύβαλον ſtercus, fimus, quod abjicitur Propriè quod κυσὶ βάλλεται, i. e. canibus objicitur. Hebr. קָשֶׁה וְקַל eſt durum, vile, rejectaneum. Phil. 3. 8. σκύβαλα vetus interpr. vertit, *ſtercora*. Et Syrus זְבֶלָא unde σκύβαλον formari etiam poſſit. Quippe זְבַל eſt. fimus Chald. Syris, & זבל Arabib.

Scypbus,

Scyphus, σκύφος, è quo bibimus. A σκάπτω: quod è ligno primum cavaretur Scyphus. Athen. l. 11. c. 7. & 14. Ap. Heb. סְפּוֹת, i.e. scyphi, pelves. Et צַפַּחַת, scyphus, vas concavum. Itaque sonum illum repræsentat: sicuti fit in *siphon* aut *sipho*, σίφων: σιφωνίζω, i. est, elicio, extraho. Idque proprie de liquidis. S. enim optime inservit sibilo istiusmodi.

Sebastianus, σεβαστὸς, i. e. veneratione & adoratione dignus: item *Augustus*. Σέβω veneror est, colo, adoro. Heb. שָׁבַח, i. e. veneratus est, laudavit. *Sebaldus*, Seebaldt/ i. e. Oeconomus, qui curat sationem & res domesticas. Quod genus vitæ ut antiquissimum est: ita purissimum. Adjiciam, quia occurrit, testimonium Senecæ:

Non alia magis est libera, & vitio carens
Ritusq. melius vita quæ priscos colat,
Quam quæ relictis mœnibus campos amat.

Ebaldus Ehewaldt: dicendum Hegewaldt/ (ait Luth.) i. e. qui potestatem seu officium custodiendi & servandi habet. *Osbaldus* Oßwaldt/ quasi Haußwaldt/ i. e. gubernator domus & familiæ. *VVilibaldus*, item *Bilibaldus*, Vielwaldt/ i. e. multis præfectus: aut quasi Wolwaldt/ id est, bene præfectus. *Tipold*, *Theobaldus*, Diettwaldt/ id est, præfectus dominii. *Dit* significat dominium, seu possessionem: Vel quasi Deuttwaldt/ i. e. Dei potestas, Lutherus. *Garibaldus*, Garwaldt/ cui plena vel maxima potestas.

Sedare proprie est ὑδραίνειν, undam affundere, vel rigare, atque ita restinguere: scilicet humido. Ab ὕδος vel ὕδωρ: E assumto pro V, ad differentiam τοῦ *sudare*. Ea causa, quod ut plurimum de siti usurpatur. Lucret.

Et sedare sitim prius est.

Idem l. 6. *Insedabiliter* sitis arida corpora mersans. Sitis autem est contraria τῷ sedare, vel humido. Propterea Ovid. 11. Met.

------ Sitis arida guttur urit.

Idem 4. Trist. ----- *Siccam Getico fonte levare sitim.*
Statius, ----- *Haurit sitis ignea campos.*
Idem: *Cornipedum flammata sitis -----*

Seneca: *ferbida* exustus siti. Lex. Calepini: *sedare*, inquit & *incendere* sunt contraria. Cic. aliquando inceditur & quidem sæpe sedatur. Causam dedimus: quia *sedo*, ab ὕδῳ, i. e. aqua, quæ igni contraria est. *Reseda*, herba quæ sedat morbos ap. Plin. l. 27. c. 12.

Semen. Varro argute derivat *semen*, quod non plane id, quod inde, quasi dicatur, à *Semi*: quod aliquod modo tale, non prorsus. Vere à *sero*, quasi *serimen*: unde quid seritur, gignitur & existit. *Seges* item à *sero*, ut teges à tego. *Amsegetes* dicti, quorum ager viam tangit, Festus. A sero *series*: ut à congero congeries. Et ita *Series* proprie competit hortulanis & agricolis, qui serunt: quod quia distincte fit atque ordine, ad alia vox transfertur, quæ certo ordine, progressionibus, & continuatis peraguntur operis. Hebr. est שׁוּרָה, i.e. series, ordo. Vox *Hebraicη*. A *sero* autem *præsertim* quoque. Ut *exertim*, *insertim* ap. Lucr. ita dicitur *præsertim*, à præ & sero. Hodie est idem, quod præcipue. Sumta ratione ab agricolis, quibus prius sata, optima aut præcipua. Etiam *sermo* à sero, aliquibus.

Ex illo Virg. 6. Æn.

- - - *Vario sermone serebant.*

Etiam σπερμολόγος à σπέρμα, σπείρω. Quod vet. interpreti Act. 17. 18. redditur *Seminiverbius*: uti quædam veter. exemplaria habent. Alia verò: *Seminator verborum*. Interim Ambros. l. 10. epist. 81. etiam citat *Seminiverbius*. Aut *Sermo* κατὰ μετάθεσιν ab Heb. מָסַר, *masar*, *sarm*, sermone tradidit, sermocinatus est. Ex Chald. רְשַׁם, *rasam*, *sarm*, sermonem habuit, consignavit. Jos. Scal. ad illa Varr. *Sermo* à serie, notat: εἱρμὸς, addito sibilo. Ut εἴρω vel ἔρω, sero. Sic ὅρος (unde εἵρερος Homero: & ἐρίθος & *Eritudo*, *serbitudo* ap. Fest.) & Æolice ἔρ Fos, addito sibilo *serFos*, ut scribebant olim, nunc *serbos*: ut Dativo Fos, oFom, æFum *Hæc ille*. Tutius vero in sanctis illis principiis conquiescere. *Sero* item est ab Heb. זָרַע, i. e. seminavit, sevit, consevit, projecit spargendo semen. *Strigum* est à זָר ejusdem significatus. A rad. זָרָה, i.e. dis-

seruit

ſeruit, diſperſit. Et dicitur tantum de aridis. LXXII. aliquando etiam per σπείρειν, διασπείρειν. καταπασπείρειν vertunt. *Serti* flores opponuntur *ſolutis*, in Apul. l. 10. Gloſs. *Sertat*, στεφανοῖ. A ſero, *diſſero*, paſſim eſt idem, quod διαλογίζομαι. Item *diſertus* eſt facundus, εὔγλωττος. At revera ſunt metaphorica: ſicut & *rhetor* ἀπὸ τῶ ῥεῖν. Proprie ſunt agricolarum verba. Columella: panax *diſſeritur*, i. e. hinc inde ſeritur, ſpargitur. Varr. l. 5. L. L. Quod dicimus, *diſſerit* partes, item areas tranſlatitio æque ex agris verbo utimur. Nam ut olitor *diſſerit* in areas ſui cujusq; generis res, ſic in oratione qui facit, diſertus. *Diſſertatio* à diſſerto: etiam ap. Cic. in Top. ut codices quidam habent. Utitur & Plin. & hodieque latiniſſimi. Illi, qui finitionem Logices à P. Ramo poſitam (quod ſit *ars bene diſſerendi*) adeo diſſuaviantur, nimium voculæ *diſſerendi*, tribuunt. Inter alios quidam Heizo Buſcher. *diſſerere* (inquit) eſt τῷ λόγῳ χρῆσθαι, ratione uti, rerum affectiones ad alias relatas inquirere & explicare, eas enunciare, ex illis argumentari, ordine de iisdem diſputare, ratiocinari, cum ratione rem quamlibet quoquo modo tractare, ita, ut nihil ſit ſub uſu rationis, hac voce quod non comprehendatur. *Hæc ille.* Sed ponit, nil probat. Et pignore equidem depoſito certaverim, in univerſo Latio tam multa non ſignificari una aliqua voce, quæ interim propria maneat: ſicuti hic *diſſerere* à Ramo proprie adhibita perhibetur. Certe ἀναιτίως. Nam quod τὸ *diſſevi* & *diſſerui* objicit, quaſi ex eo aliqua diſparitas, nihil enimvero eſt. Quam multa duplici feruntur præterito, quæ ad eandem notionem ac caput reducuntur tamen! Quamvis & *ſerui* ac *ſevi* idem ſit, levi accedente mutatiuncula. *Sevi*, *ſatum*: poſt interjecto τῷ R *ſerui*, *ſertum*, Aut potius, quia τὸ R in *Sero*: prius *ſerui*, dein *Sevi*. Ita ſolebant veteres mutare verborum caſus. Dicebant *diſſolui* pro diſſolvi: *atterui* pro attrivi. Ita *diſcedi* ap. Varr. 1. rei ruſt. alios *diſceſſi*. *Neglegi* ap. Æmil. Macrum Annal. 16. ut & Cic. Philipp. 13. ex epiſt. Antonii: hodie tantum *neglexi*. Sic confundo *confundi* & *confudi*, *rumpi* & *rupi*: diſcindo *diſcindi* & *diſcidi*. Et quidni eadem ἀναλογίας *ſero*,

 ſerui,

serui, *sevi* : disserui , dissevi, eliso R ? Satum, Sertum. Enn. ap. Prisc. l. 10. ubi operam addit, quam tanto studio *seruit*. Lucan. l. 10. coronas nardo *sertas*. Tamen amplius objicit: Duplex est verbum adhuc, non idem *sero*, *sevi* : & *sero serui* : idque propter πολυσημασίαν, quam inferunt composita, *insero*, *consero*. *assero*, *exero* , *desero* : quæ hoc tempore varia & disparia significant, *Respondeo*: nihil impedit, quo minus unius sint originis ista verba omnia, licet multa signent. Idem aliis quoque evenit. Respice deducta à *capio*, à *rogo* & similib. Suntque in universum prima sua origine verba sationis, operumve rusticorum. Militare enim & inprimis rusticum vitæ genus, omnium primum est. Inde dictiones & harum significatus: qui postera ætate ad alia quasi commigrarunt. Facile tamen ad originem revocantur, ut *insero* , est inspergo semen. *Consero* est simul sero , conspergo semen seu conjungo. Gloss. *Conserere* καταφυτεύειν. *Desero* à satione recedo. Idem de aliis judicium esto.

Semper : inde *Sempervivum*, ἀείζωον : ap. Plin. l. 25. c. 13. *Semper*, quasi *Semiper*, quod continuatur. Scal. l. 7. poet. c. 1. part. 2. *Semper*, primam producit natura. Fuit enim *semiopere* , sicut *Toper*, *toto opere* : *nuper* , *novo opere*. Significat n. *Toper* cito, & expedite, ita ut opera absoluta sit. Itaque *semper* , ei contrarium est propterea quod si quid dimidio tantum opere fit, id non absolvitur: sed continuatur. Fest. *Topper* significare ait Artorius cito, fortasse, celeriter, temere. Idem: *Nuper* , quasi *noviper*: ut Græcis νεωστὶ à νέος , novus.

Sentes. Virg. 2. Æn.

- - - - Aspris veluti qui sentibus anguem.

Et Ovid. 2. Met.

Tangit & hamatis præcordia sentibus implet,

Plaut. Cas. a. 5. sc. 2. Ita quasi sentis labra mihi compungit barbo. Ab Hebr. סְנֶה, *Seneh*, i.e. spina, sentis, rubus. Etiam Hebr. צְנִינִים vel צִנִּים, vertunt spinas. LXXII. τρίβολοι, Prov. 22. 5. *Sentus est* sentibus obsitus atque ita asper & horridus. *Sinai*, סִינַי, mons à *spinis*, quasi tu dicas *senticetum*, vel spinetum. Sed & in ejus lapidib. figuræ rubo-

ruborum erant. Quod se observasse testatur Moses Narbonensis citatus ad More à Sem Tob. f. 48. Exod. 19. & alibi, crebra montis hujus *Sinai*, mentio fit. Rursum ea, quæ insignite in hoc monte gesta, alibi, ut Deut. 4. 15. monti *Horeb* adscribuntur. Sicut & Hieron. promiscue voce utraq; utitur. Causa est vicinitas horum montium, ut quos inter angusta modo vallis intercedat. Quod αὐτόπται testantur & nominatim Joh Jac. Breuning in orient: Itin. & Nob. VVolf. ab Olschuitz, amicus noster, qui superiori anno dites illas oras ingenti ipsius cum voluptate ac fructu, peregrinationi debitis, perlustravit. *Sina* dicitur Justino *Sinæus* ex Trogo Pompeio: Suidæ Σίνα & Σίναιον, Ptolomæus vocat μέλανα ὄρη, quæ ad sinum Arabicum.

Sentio, cujus aut qualis sit originis, nescio. Quur non fatear? Multorum & quidem sapientum responsio sæpe talis: *Nescio*. Interim illius vice duo hæc animadvertas. *Unum*: *Intuitiva notitia* ap. Philosophos melius diceretur, *sensitiva*: quia ista non tantum visus est: sed etiam auditus & tactus & gustus: quod Botanici norunt atq; medici, quorum notitia non raro mutila foret, si solum oculis uterentur. *Alterum*: *Sensile* accipitur à veterib. ut Lucr. & Scal. Ex. 107. modo *passive* pro eo, quod sensu percipi potest, quo sensus cietur. Modo *active* pro eo, quod *sentit* aut sensu præditum est: ut anima sensilis. His adde Scal. doct. admonitionem c. 99. L. L. Græci vocant αἰσθητικόν id, quod aptum natum esset ad sentiendum aliquid: αἰσθητόν id, quod aptum natum esset ad sentiendum ab aliquo. Prave à Barbaris eæ voces translatæ sunt in latinitatem. Sic enim interpretati fuere inscriptionem libri Arist. de *sensu* & *sensato*. Nam αἴσθησις sensus est: αἰσθητικόν, quod sensu præditum est, eoque aptum est uti: αἰσθητὸν, quod sensu percipi potest. De *sensitivo* & *sensili* dicendum fuit, aut molliore, si reperias, vocabulo. Hæc ille. Alias *Sentio* (si usum communiorem spectemus) est *sensu*, hoc est, visu, auditu, olfactu, gustatu, tactu pro ratione ipsius rei deprehendo, & ita quocumque modo cognosco Græcis est αἰσθάνομαι. *Sensus* est αἴσθησις: unde Germanic.

Sinn. Inde etiam fit *ſententia*, quæ ita vel animo concipitur vel lingua effertur; ut prius miniſterio *ſenſuum* fuerit hauſta. *Senſus* enim exteriores ſunt internuncii atque interpretes animi. Adeoque Philoſophor. conſtat axioma: *Nihil eſt in intellectu, quod non prius fuerit in ſenſu.* Hieron. l. 2. contra Jovinian. Per quinque ſenſus, quaſi per quaſdam feneſtras, vitiorum ad animum introitus eſt. *Nonius*: Senſus ſunt, qui ſentiunt: ſenſa, quæ ſentiuntur.

Seps, σήψ. Ejus morſu diffluunt membra omnia. *Tabiam* & *Putriam* Latine dicere auſus eſt Scal. Etiam Lucan. l. 9. vocat *tabificum*. Verſus eſt.

Oſſaq; diſſolvens cum corpore tabificus ſeps,

A σήπω. Unde quoque σηπία, *Sepia*. Perſ. Sat. 3. vocat *nigram* Ad. Lonicer. dici putat, quod atramento, veluti *putrida* quadam ſanie, quam Græci σηπεδόνα vocant, abundet. Fit σήπω ab Hebr. יבש ſi invertas: i. e. aruit, corruptus eſt. Aut à סָף conſumi, aboleri, ἀπόλλυσθαι.

Sepulcrum, fit uti fulcrum, ſimulacrum & ſimilia à ſepultum τοῦ *ſepelio*. Verbum originis admodum obſcuræ. Iſid. l. 11. c. 2. *Sepultus dictus, quod ſine pulſu.* Ad hoc ineptum eſt: & merito confutatur à Perot. qui *ſepelio* ducit à *ſepio*. Atque neque hoc congruit. Igitur Martin. format à Chald. שְׁפַל, aut Heb. שָׁפֵל, quod ſignificat humiliari, καταπεινοῦσθαι, deprimi. Sane & literæ & ſignificatio cum τοῦ *ſepelio* bene conveniunt. Interim ex Græco etiam, μηδὲν πονηροῦ κόμματος eruitur etymon. *Sepelire* eſt terræ committere: quomodo etiam *humare* (ab humo) ſumitur. Plinio lib. 7. cap. 54. *humatus eſt humo contectus*. Italis ſepelire eſt *ſotterrare*: quaſi *ſubterrare*. Gallis, *enterrer*: Hiſpanis *enterrar*: quaſi tu dicas *interrare*, h. e. in terram defodere. Et ſic etiam Latin. *ſepelio*, erit à γῆ, γᾶ, γαῖα: nempe γηπολέω: aut (ne modulum primæ ſyllabæ accuſes) γεοπολέω. Quomodo etiam γεώδης, ἀνώγεως, βαθύγεως & ſimilia per ε formantur. Utque dicitur πυρπολέω, οἰοπολέω, ἀστυπολέω: ita etiam

etiam ἀναλόγως admiſſum γηπολέω aut γεωπολέω, i. e. terram verto, &, quod conſequens, terræ immitto, terræ infero. Et vide mihi, quam ſimplex *polio* (quod itidem à πολέω) cum τῷ *ſepelio* teſtetur conſenſum *Polio, ſepolio, polivi, ſepelivi: Politum, ſepelitum*; ap. Priſc. l. 18. Uſitatius hodie *ſepultum*. Inde *ſepulcrum*: Cujus ſynonyma hic quædam colligere allubeſcit. Ut ſunt *monumentum, Conditivum, Orcivus theſaurus, Sarcophagus, Portus corporis, Sedes, Domus, Stabulum, Templum, Quietorium, Dormitorium*. Jam ad ſingula. Antiquitus dicebatur *monumentum* vel *memoria*, μνημεῖον. Quamvis reapſe γενικὸν. Florentinus JCtus l. 7. Inſt. *monumentum* generaliter res eſt memoriæ cauſa in poſterum prodita: in qua, ſi corpus vel reliquiæ inſerantur, fiet *Sepulcrum*. *Conditivum* aut *conditorium*: quamvis & hoc æque γενικὸν ſit. Tertullianus de reſur. carnis: *Divini theſauri conditorium*. At pro ſepulcro utitur Sen. epiſt. 60. Qui latitant & torpent, ſic in domo ſunt, tanquam in *conditivo*. Suetonius Auguſto c. 18. *Conditorium* ac corpus Alexandri Magni cum prolatum è penitrali ſubjeciſſet oculis. Arbiter de matrona: In *conditorium* etiam proſecuta eſt defunctum: Servius: Funus eſt, cadaver, quod dum portatur exſequias dicimus: crematum, reliquias & buſtum: *conditum* jam ſepulcrum. *Orcivus theſaurus* in Epitaphio Nævi poetæ apud Agell. lib. 1. c. 24. Ut etiam Scalig. ad Feſtum explicat: Itaque poſtquam eſt *orcivo* traditus *theſauro*. *Sarcophagus* ap. Juven. Sat. 10. Sarcophago contentus erit. Quanquam & intelligi *Sandapilam* nihil vetat. Quam *orcinianam ſpondam* vocat Mart. l. 10. epig. 5. Jacob. Nic. Loenſis l. 3. c. 3. Interim σαρκοφάγος proprie eſt, qui carnem edit. *Portus corporis*, ap. Cicer. 1. Tuſc. è veteri poeta: Neque Sepulcrum quo recipiat, habeat *portum corporis*: quod obſervat Turn. l. 4. Adv. c. 22. *Sedes*. Virg. 6. Æn. -- *Sedibus* oſſa quierunt. Vetus inſcriptio: *Hanc. ſedem. ſibi. vivi: poſuerunt*. Sic Apoſtolor. *ſedem* legis L. penult. cap. de ſepul. viol. *Domus*, apud Tibullum l. 3. Eleg. 2. Atque in marmorea ponere ſicca *domo*. Hinc in aliquot inſcriptionibus: DOMUS

ÆTERNA. Hebræis itidem *domus sepulcrorum* est cœmeterium. Et Jobi 30. 23. *domus constituta omni viventi est sepulcrum.* Videantur etiam Savaro in Sidonii lib. 2. epist. 3. *Stabula cadaverum* apud Tertullianum de Resur. cap. 37. monumenta nihil aliud sunt, quam *cadaverum stabula. Templum*, quia scilicet ab aliis religiose distinctum. Virg. 4. Æn.

Præterea fuit in tectis de marmore templum.
Conjugis antiqui. Id est, sepulcrum interprete Gifan. & Bersmann. *Quietorium* & *requietorium*, in antiq. inscriptionib. orbis Romani, quas Gruderus Heidelb. è bibliotaphis, alter Hercules, eruit & publicavit. Nam in sepulcris illis corpora quiescere existimantur. Qua notione & κοιμητήριον, i. e. *Dormitorium*, dici sepulcretum omnes norunt. Pariter etiam Hebr. רוּמָה, id est, *silentium* aut *locus silentii* vocatur sepulcrum Psal. 94. 17. Quia ibi mera quies & silentium. Qui pluria hujus argumenti desideret, nostrum adeat Kirchman. de Funeribus Romanorum.

Sera, instrumentum quo aliquid clauditur. Tibull. l. 1. Eleg. 2. *Clauditur & dura janua firma sera.* Ovid. *Portaque vix firma summovet arma sera.* Fest. *Seræ fustes, qui opponuntur foribus.* Sera ducitur Perotto, à *sero, serere*: quod foribus admotæ opponuntur. Sed hæc ratio fuerit metaphorica, nec probata vel ab analogia. Græcis σειρὰ σειρὰ est cathena, funis, testis, etiam obex forium: ab εἴρω. *Reserare* est retro seram trahere & ita aperire. Etiam Hebræa lingua etymon non invidet. Est enim עָצַר *azar* צָרַר *zar, sar*, clausit: quod utique *seræ* proprium. Etiam אָסַר *asar*, est ligavit, colligavit: quale etiam notat שְׁרָא *Schera sar*: quod itidem *seræ* convenit. Ut & Chald. שְׁרָא est solvere de vinculis: & שְׁרִיא est trabs.

Seraphim & *Cherubim.* Voces ortu Hebraicæ: usu nostræ. Inde *Seraphicus, Seraphicus*: item *Cherubicus* & *Cherubinus* non nemini è nostris. *Seraphim*, i. e. lucidi, aut flammantes. Hieron. in c. 6. Ies. sunt *incendentes* sive *com-*

comburentes. Isid. similiter l.7. c.5. *ardentes* vel *incendentes*. Cyrillo Seraphim sunt ἐμπρηστικοὶ ἢ θερμαίνοντες. Ratio patet. Nam *Seraphim sunt* natura sua *lucidi* spiritus, (ut & reliqui angeli) apparent specie *flammea*, instar *ignis*, sunt muri *ignei* pro populo Dei, & tanquam *incendiarii* hostium Dei. Verbum est שָׂרַף incendit, ussit, cremavit. שְׂרֵפָה incendium, φλογμὸς. At *Cherubim* כְּרֻבִים, χερουβίμ, notant quasi florentes *pueros* sive adolescentulos. Quippe כְּרוּב *Cherub*, formatur ex כְּ nota similitudinis: & רְבִי puer, adolescens. Chald. רְבָא est crescere, adolescere, Buxtorf. in lex. *Cherub*, imago humana, sed alata, operculo propitiatorio aræ fœderis imposita, Exod. 25. 18. repræsentans angelos invisibiles.

Serapis, & *Sarapis*: σέραπις & σάραπις: deus Sinopensis, in Alexandriam opidum Ægypti tanquam inquilinus, receptus: & ita deus Ægyptiorum non patrius, sed ἐπίθετος. Plutarchus pe Iside & Osiride, Cornelius Tacitus sub finem histor. 4. Clemens Alexandrinus in Protreptico, & Epiphanius, Sinopensium fuisse deum ajunt, ipsis Plutonem, Ægyptiorum lingua *Serapin* dictum. Macrobius lib. 1. Satur. cap. 20. *Serapin* vult solem esse. Et ita *fulgor* dederit nomen. Quippe שָׂרַף *Saraph* (unde etiam *Seraphim*) est incendit. Nam & alias Gentes, imitatione Judæorum, deos ac numina sua à luce & splendore solebant describere. Etiam alludit Arabicum שרף, id est, clarum, nobilem & preciosum esse.

Ser, σὴρ. Ita enim Ausonius: *Jam pelago volitat mercator vestifluus Ser*. Et Sidon. *Ser vellera, tura Sabæus*. Inde *Seres*, σῆρες. Nomen bombicum & populi. Inde σηρικὸν, *Sericum*. Et *holosericum*, ὁλοσηρικόν. Hesychius: σῆρες, ζῶα νήθοντα τὴν μέταξαν, ἢ ὄνομα ἔθνους, ὅθεν ἔρχεται καὶ τὸ ὁλοσηρικὸν, id est, seres animalia sunt nentia *metaxam* (quæ *sericum adhuc rude*) aut nomen populi, unde venit & holosericum. *Et rursus*: σῆρες σκώληκες οἱ γεννῶντες τὰ σηρικὰ, id est, *seres*, vermes gignentes serica. Suid. σηρικὸ

ἡ μέτα-

ἡ μέταξά ἐστι, Moschop. Σὴρ ὁ σκώληξ ὁ τὴν μέταξαν ἐργαζόμενος, ἀφ' οὗ σηρικὰ ἱμάτια τὰ μεταξωτά. Apoc. 18. 12. junguntur *byssus, purpura, sericum, & coccinum* Pro seric. Syrus habet סְרִיקָא Vox ortus Hebræi A שְׂרִיקוֹת, i. e. *serica*, quæ in ramis aut surculis arborum fiunt. Buxtorf. interpretatur *serica præstantissima* Jes. c. 19. 9. Et ita ante eum Kimhi. A שֹׂרֵק, *sorek*, surculus. Σωμ... poeta Virg. 2. Georg.

Velleraq; ut foliis depectant tenuia Seres. Neq; aliter Sen.
Quæ fila ramis ultimi Seres legunt. Et Claudian.
Stamine quod molli tondent de stipite Seres.

Arian. in Periplo, νῆμα σηρικὸν vocat. Serv. in 2. Georg. *Apud Indos & Seres sunt quidam in arboribus vermes, qui bombices appellantur; qui in aranearum morem fila tenuissima deducunt: unde est sericum. Nam lanam arboream non possumus dicere, quæ ubique procreatur.* De bombicibus Ita Plin. l. 11. c. 22. *telas araneorum modo texunt ad vestem luxumque fœminarum, quæ bombycina appellatur.* Sed Marcellinus eo videtur ire, ut *Sericum* sit etiam lana ex ipsis arboribus nata. Ap. *Seras* (inquit l. 23.) *sublucidæ silvæ, in quibus arborum fœtus, aquarum aspergines crebris, velut quædam vellera mollientes, ex lanugine & liquore mixtam subtilitatem tenerrimam pectunt, nectentesq; subtegmine conficiunt sericum.* Et Plin. l. 6. c. 17. *Seres lanitio* (aliter, *lanificio*: qua voce Plin. de eodem opere utitur l. 11. c. 23.) *silvarum nobiles, perfusam aqua depectentes frondium canitiem.* Si fas, Plinii verba mitigari poterunt: *Sericum*, non esse lanam ex arboribus natam, sed texi à vermiculis illis, qui olim apud Seres in arboribus crebri, vel victus causa. Etiam foliis mori apud nos vesci, tritum est. Vocat igitur *lanitium* aut *lanificium*: quia instar lanæ est, aut staminum subtilissimorum. *Lanitium silvarum*, id est, arborum, ubi bombices texere primum solebant Scal. Ex. 158. s. 9. Ajunt nos antiquorum *sericum* quid sit ignorare. Nec repetam argumenta. Ex Pausaniæ mendaciis arcessunt testimonia. Ex arboribus depectunt apud Virgilium: non autem explicant

ex

ex opere *bombycum.* Tum è Plinio nescio quæ scbriculosa. Verum vana omnia. Quando & in Calabria neglectos in arboribus vermiculos sine cura cultuque, *sericum* facere vidimus: è quibus detrahunt incolæ. Et à Catajo & à China *sericum* fertur non aliud quam, quo utimur. At Seres Tartarorum nunc horda est: à quibus in Persiam & Turcostariam serica deferuntur opera. *Et post*: In Taprobana sericum sine cultu ex arboribus detrahi à bombicibus confectum, legere est in commentariis navigationum. Quamobrem Virgilianæ arbores non sunt adversus nos. Hæc Scalig. *Dalecampius medicus in Plinii lib. 11. cap. 23.* Folia, ejusmodi, *inquit*, ex Perside advecta & Arabia, aliquot, vidi. Mori foliis similia; paulo angustiora & longiora convoluta, vellere sericeo involutæ sinu plena, quod bombyx intus occultatus neverat: ut plane sit, eadem res sericeum filum Orientale, quod nostras Bombycium aut Coum: nisi quod sponte & nulla hominum industria bombyces in arborum fronde id gignunt. Videantur ibidem plura: etiam in Brodæi lib. 2. miscell. cap. 22. Baysii de re vest. cap. 5. Full. lib. 2. miscell. c. 11.

Serenus, Apul. Philos. morali: *Serenitas est aer purgatus caligine, & perspicue sincerus.* Lucr. l. 1. *eædem dispanso in sole serescunt*, h. e. siccantur: Nonius: *Serescit, positum pro siccatur, quod serenitas sicca sit.* Quo respectu *serenus* ducitur à ξηρὸς & ξερός, i. e. siccus. Nam *Serenus* veteribus etiam notat siccus 1. Georg.

---- Unde serenas
Ventus agat nubes ----

Quas alibi vocat arida nubila, i. e. sicca. Proprie *serenum*, est cœlum sationi aptum, i. e. sudum, sine pluvia, sine ventis, tractum è prisca rusticorum familia. Quasi *serendum serennum* & postmodo *serenum.* Atq; ecce inscio ipse Scal. de insomn. in Hipp. assentit: agricolarum (inquit) vox fuit *serenum*, quo tempore serendi, & occasio, & facultas est.

Serium, i. e. *se risu*: extra jocum. *Rideo* Græcis μειδέω καὶ μειδάω. Inde facillima mutatione Latinum *Rideo* oritur.

oritur. Scal. Ex. 318. s. 6. nomen ipsum vetus Æolicum fuisse videtur ex Polluce. Nisi sit à *rictu* : & hoc παρὰ τὸ ῥύγχος aut à *ringo*. Horat. l. 1. Sat. 10.

----*Risu diducere rictum.*

Et Plaut. Capt. a. 3. sc. 1. Ne canem quidem irritatam voluit quisquam imitarier : saltim si non arriderent, dentes ut restringerent. Lucr. l. 5. *Mollia ricta tremunt duris nudantia dentes.* A risum *risibile* : ut à motum mobile : à mutatum mutabile Idem Scal. L. L. c. 98. Hinc constat, male repræhendi Boethium à curiosis recentioribus, qui γελαστικὸν, *risibile* interpretatus est. Fecit enim exemplo eodem & analogia, qua *sessilis* lactuca dicitur, absolute. Hæc ille. A Gr. μειδίω, νειδίω est etiam Lat. *nideo* : ut ita vigore originis *nideo* proprie notet quasi amœnitatem & splendorem vultus suave *ridentis* ac hilari. Catullus aliquoties hoc significatu utitur carm. 40. de Egnatio : à addit, *Tamen renidere usquequaque te nollem : Nam risu inepto res ineptior nulla est.* Tacit. l. 4. *Falsum vultu renidens.* Gloss. Philoxeni : *renidet*, μειδιᾷ. A nideo, *nidor*. Porphyrio *nidorem* exponit risum. Post ad alia vertitur.

Serpo : ἕρπω : unde & *Repo*, nisi recta à ῥέπω, i. e. vergo, tendo, malis. Aut ἕρπω καὶ ῥέπω à רָפָה *raphah*, *rapa* : Aut רָפַס quod idem. A repo, ῥέπω *repens*, *repentinus* : ut à vesper vespertinus. Ubi notabile, quod ad exprimendam celeritatem Latini adhibeant ejusmodi verba motus. Ut à repo *repentinus* : à subeo *subitus*, *subitarius* : à volo velox. A serpo fit *Serpens* κατ' ἐξοχὴν : subintelligatur, ut in Plauto, bestia vel simile. *Serpens vectis* Jes. 27. 1. id est, oblongus instar vectis & lubricus. Ἕρπυλλος ἕρπυλλον, *serpyllum*, *serpillum*, quia veluti serpit undiquaque & radicem agit. *Verpus* Scal. l. 1. L. L. c. 28. adspiratio vertitur in V. ἕρπων, *Verpus* : lumbrici genus, translata vox ad obscœna, ob exilitatem : non à *vertendo pellem*, ut ajunt : sed medium digitum propter gracilitatem significavit metaphorice. Judæi peculiariter *Verpi* appellantur propter abscissam cuticulam : sicut *apella* ab a & *pelle*. Onomast. *apella* λιπόδερμος.

Horat. *Credat Judæus* apella : 1. Sat. 5.

Ae-

A enim præpositio, non ubique producitur, ut nec in *amarus*. *Pellis* à *pellendo*. quia injurias cœli externas *pellit* animalque tegit. Aut ab Hebr. פלח scindere: quia rescindi ac corpori animalis detrahi solet. פלח pars resecta & abscissa. Sed & quia tegit, à פלא in *niphal* נפלא occultari, tegi: quod citius persuadeam. *Pello*, i. e. loco arceo, à πάλλω, πάλλαξ, i. e. vibro agito, & sic pello. Etiam assonat ἀπελῶ, ex ἀπελάω, i.e. pello. Nec non ἀπέλλω, quod est ἀποκλείω, excludo, arceo. Significatus omnium belle convenit. Diversi vero significatus est *compello, are: interpello, appello*. Ap. Hebr. פלל, *pillel, pel*, unde *pellare*, i.e. appellavit, compellavit. פלילה, *Pelilah*, appellatio, concilium. פלילים, *Pelilim*, judices, arbitri, censores. Ut ita *pellare* (quod tamen exolevit) videatur è foro aut judicio sumtum, una cum compositis. Sed alterum *pello*, facile à Græco πάλλω. Pulsus, *pulsum*: à quo *pulvis* ob levitatem, qua cito hinc inde ventilatur. Etiam assonat πηλὸς i. e. lutum: quia inde pulvis existit. *Pulsum, pultum: pulso, pulto*, ut πράσσω, πράττω, Wasser Watter. Hac enim consonarum inter se commutatione nihil crebrius. Ita *optineo, optulit, suptile*, in vet. libris ac monumentis pro obtineo, obtulit, subtile. *Acetare* in Festo pro agitare. In libris Augurum *conrecione* pro conregione. *Cummi* à κόμμι, à Varr. dicitur, pro Gummi. *Arquus* pro arcus ap. Prisc. *Querquera* febris Lucill. *Quercera* Agell. l. 20. In Catone *stercilinium* pro sterquilium. In eodem *arvectum* pro advectum. *Andruare* & *Antruare*, i. e. circumflectere: *Drua* & *trua*, i. e. cochlear quo olla commovetur, in Festo. *Ecfero* pro effero, in Luc. *Forda* & *horda*: *fordicidia* & *hordicidia*, in Varr. *Fostis, folus* pro hostis, holus, in Festo. *Aggulus, agguilla, iggerunt* in Varr. pro angulus, anguilla, ingerunt. *Stagneum* in Scribonio & Ulpiano, pro stanneum. *Lingua, ningua* in Gloss. Isid. *Luscitiosus, nuscitiosus*, in Festo. *Palilia, Parilia*: *Latialis Latiaris*, in Velio Longo. *Impelia* pro imperia, sive etiã *impilia* in libris Pandect. *Luginor*, in Varr. pro Muginor. *Comperce*: pro *compesce*, in Festo. *Esit* pro *erit*, in 12. Tab.

Super-

Superescit pro *supererit* in Ennio. *Plusima* pro *plurima* in Varr. *Hospicatur* pro *suspicatur* in Claudio Quadrigario & Diomede. *Ostentus* in Terent. pro *ostensus*. *Adassint* ap. Plaut. pro *adaxint*. Ap. eundem *secus* pro *sexus*. Et quis hasce μεταβολὰς omnes enumeret? Atque earum bonam partem congessit l. 1. de usu antiq. Locut. Aus. Popma. Ut ita certum sit, etiam asperiores quandoque literarum tralationes aut permutationes ἐν τῷ ἐτυμολογεῖν fastidiri non debere. Quod juniorum causa pluribus hic monendum fuit.

Serum, prima brevi, est aqua lactis *reliqua*: & inde humor sero similis. Alludit Hebræum שְׁאָר residuum, κατάλειμμα. Ita Hesych. ὀῤῥὸς τὸ ὑδατῶδες καὶ ἀφιστάμενον γάλακτος. Atque sic ab ὀρὸς & ὀῤῥὸς facile Latinis *serum* derivabitur. At *serum* prima longa est tardum ratione temporis. Perott. *tempus occiduum nominatur serum dies*. Isid. l. 5. c. 30. facit à *clausis seris*. Quia sero vespere omnia clauduntur & obserantur. Quod aliquid est. Sed præfero Hebræum שְׁאָר *relinqui*: quia *serum* est, quando parum diei ac lucis *reliquum* videtur. Martinius mavult *serum* dici, quasi *Sehorum*, extra horam, id est, tempestivitatem, ut Græcis ἀωρον est intempestivum. Aut quando hora actionibus destinata jam effluxit. A serum *serotinum*, penultima longa: ut à vesper verspertinum: à matuta matutinum. Estque *serotinum*, quod *sero ac tarde* existit: ut serotina frumenta, pluvia, & ejus generis alia.

Servus JCtis à *servando*: Bodino propterea ab ἐρύω, quod inter alia est custodio, servo. Unde & ipsum Latin. *Servo*. Cui etiam assonat ἐρέω & ὠρέω. Aut mage *servus* ab Æolico ἔρFος, ut modo dictum, in *Semen*. Interim & ἔρFος fit ab ἐρύω. Ut ita rectissime ab officio dicatur servus h. e. custos rerum herilium, qui *servat* ab heris commissa. *Servi* olim *pueri* dicebantur: ut *Marcipores*, *Publipores*, *Lucipores*: Plin. lib. 33. cap. 1. Etiam *Stichi* Romanis, à στίζειν: quasi puncti aut notati. *Davus*, Δαὸς: à *Dacis*, qui antea *Davi*, Δαοί. *Mariandini* vocabant servos, δωροφόρους, id est, lignigeros. Respondet Latinorum vox, *Calo-*

Calones. Δόρυ, lignum. Syconii κορυνηφόρους, i. e. clavigeros. Κορύνη clava. *Syracusani* καλλικυρίους, i. est, heris acceptos: & ὀρεστήνους: quia constantes & fidi. *Cretenses* μνωΐτας: à μνώομαι, pro μνάομαι: quod memores officii, aut quod semper admonendi: & κλαρώτας. Dorica Dialecto κλαρῶται pro κληρῶται, i. e. mancipia. A κλῆρος. Quod fuerint sors quasi aut hereditas heri. *Argivi* γυμνήτας scilicet à laboribus. *Thessali* item πενέστας. Πένης, inops, qui è labore suo victitat. Et Lacedæmonii εἱλώτας: quoniam servi illorum erant magnam partem *Helotæ*. Vel quia nimis afflicti aut pressi: ab εἰλεῖσθαι. Dura enim servitus: Cic. *misera & dura*: Plauto, *molesta*: Suetonio, *misera & onerosa*: Columell. *laboriosa*. Ap. Syros *Dama* est usitatum: à δαμάζειν. Casaub. *Dama*, Servi nomen contractum ex Δημήτριος Δημᾶς. *Dama* ut à Μηνόδωρος, Μῆνας, *Mena*: à Θεόδωρος, Θευδᾶς, *Theuda*. De *servis* etiam legatur Rosin. in Antiq. Rom. & Briss. de Form.

Severus proprie est qui constanter & rigide aliquid observat colitque. Gloss. Philox. *Severus* μισοπόνηρος, αὐστηρός. Gloss. Cyr. αὐστηρός, austerus, *severus*. Germ. est Ernst/ *Ernestus*. Etyma afferunt diversa Isid. l. 10. *Severus*, *quasi satis verus*. At repugnat significatus & analogia. Fronto. *Severus à sævus*. At quantitas primæ & rursum significatus renuit. Perot. *Severus*, *quasi semper verus*. At *semper* cum alio nuspiam ita jungitur. Mart. *severus* ducit à σέβω colo: ut dicitur σέβειν θεὸν: σέβεσθαι est venerari, αἰδεῖσθαι, ἐκπλήττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι. Et certe B & V solent mutuas tradere operas: *Severus*, *Seberus*. A severus est *assevero*, i. e. severe constanterque aio. *Persevero*, admodum severus sum, de sententia decedere nolo. *Varro* l. 4. L.L. In quo oportet manere, si in eo perstet, perseverantia est. *Perot.* persevero est cum constantia animi & quasi quadam severitate continuo.

Sex, ἕξ: unde etiam Sextarius. Et Hebr. adspice שֵׁשׁ, sex Saxon. Seß/ Germ. aliis Sechs Chald. שִׁית. Arabib. סִת *Septem*, ἑπτά. *Septas*, ἑπτάς. *Sepire*, *septum* ab illo numero. Uti à quatuor quadro: à ter tertius tertio:

 à de-

à decem decimo : à ſecundus ſecundo : ita à ſeptem ſeptimus, ſeptum. A ſepio *ſepes*, h. e. munimentum, quo aliquid circumdatur. *Præſepe* eſt locus *præſeptus*, in quo ſtabulantur pecudes, aut theca, è qua pabulum excipiunt : ſeptimus *Septimana*, *hebdomas*, ἑβδομάς : nomen generale. Uſitate pro ſpatio ſeptem dierum. Hebræis itidem שָׁבוּעַ eſt ſeptimana vel dierum vel etiam annorum. שֶׁבַע eſt ſeptem. Unde primitus Latinum & Græc. Octo ὀκτώ : *Octies*, ὀκτάκις. *October*, ut September, November, December. ab illis numeris & κατ' ἀναλογίαν terminis. Non ab *imbre*. Neque enim *Octimber*, aut *Novimber* dixeris. *Novem*, ἐννέα : dicitur à *novus* : quia ſit ultimus numerus. Poſt enim fit repetitio priorum, ut ſcitur, & ab unitate in denario capitur initium. Ac neminem fugit, quod *novum*, *noviſſimum*, idem ſit, quod ultimum : Varro l. 5. L.L. Agell. l. 10, c. 21.

Cæſar Auguſtus :

- - - - *Quid bruma* noviſſima *ferret.*

Quia pars anni ultim. Cic. pro Roſcio Comæd. qui ne in noviſſimis quidem erat hiſtrionibus, ad primos pervenit Comœdos. Pari ratione ap Græcos ſumitur, νέατος νεώτατος, i. e. noviſſimus, ultimus. Heſych. νεάτη ἐσχάτη. Α-νέος : quod genuit ἐννέα. *Enneas*, ἐννεάς. A numero illo cognominantur Muſæ *Novemſiles*: quia novem. Ap. Varr. l. 4. Feronia, Minerva, Novemſiles à Sabinis. Arnob. l. 3. adv. gent. *Novenſiles* Piſo Deos eſſe credidit novem in Sabinis ap. Trebiam conſtitutos. Hos Granius Muſas putat conſenſum accommodans Ælio. *Decem*, δέκα, quaſi δέχα à δέχομαι, (Jones etiam dicunt δέκεος) quod omnem in ſe numerum continet. Philo περὶ τῶν δέκα λόγων : primi, *inquit*, impoſitores nominum, viri ſapientes, merito videntur appellaſſe hanc δεκάδα quaſi δεχάδα, quod capiat omnia numerorum genera & rationum proportionumque arithmeticarum ac inſuper harmonicarum ſymphoniarumque. Hæc ſunt, quæ denarium faciunt admirabilem, qui complectitur naturam & indimenſam & dimenſionibus obnoxiam. *Hæc ille.* Atque ea cauſa exſtitit

etiam

etiam nomen dignitatis, ut *decanus*, *decemviri*, *decurio*. Nec non *decus*, *decorus*, *decet* & similia. Isid. recte l. 10. *Decens*, compositus, à numero decem dicitur. Idem: *Decorus*, perfectus à decem. Ita dicimus: *Omnib. numeris perfectus vel absolutus*. Etiam *deniq́;* notat perfectionem & ita extremum. *Deniq́;* à *denus*, ut *quinq́;* dicitur. Malchus in Τέλειον ἀριθμὸν τὸν δέκα εἶναι λέγουσιν, μᾶλλον ἢ τελειότατον ἁπάντων. Hieron. in Job. c. 38. *Decimus* numerus perfectus, quia per ipsum iterando omnis numerus in infinitum multiplicatur. Cum eo etiam August. consentit l. 20. de Civ. Dei c. 23. & alibi. Ita notat Alexander 2. probl. 47. priscos illos mortales justitiæ observantissimos, ideo morem illum induxisse; ut firmandæ fidei copularent dexteras; quo perfectissimus numerus h e *denarius* efficeretur, quivis scilicet utrinq; junctis digitis, & sic perfectio ac confirmatio fidei servandæ innueretur. Qui plura volet περὶ τῆς δεκάδος, eruditiss. comment. Rittersh. JCtii in Malchum de vita Pythagoræ consulat, ubi plurima quæ denarium & septenarium attinent, solertissime notavit. A decimus, *decumus*, est *decimanus*, *decumanus*: ut à primus primanus, à quartus quartanus. *Decumana* ova dicuntur, & decumani fluctus: quia sunt magna. Absque dubio ab illa perfectione, quam τῇ δεκάδι adscripserunt. Nam & ovum (inquit Fest.) majus nascitur, & fluctus *decimus* fieri maximus dicitur. Græcis est δεκακυμία, i. e. decimus fluctus. Et Ovid.

---- *Decimæ impetus undæ.*

It Liv. l. 3. *decumanam* portam in castris appellat: Scilicet maximam & ab hoste aversam. Lips. l. 5. de mil. Rom. dial, l. 5. Gloss. *Decumatum* δόκιμον ἐπίλεκτον. *Decumantur*, ἐπιδεκατεύονται. *Undecim*, ἕνδεκα: *decuplus* δεκαπλοῦς: δυώδεκα, δώδεκα; *duodecim*: & sic plura à decem veniunt.

Sicera, σίκερα. Hebr. שֵׁכָר, h. e. σύγκραμα, & omnis potus factitius, qui inebriat. Basilius intelligit, περὶ τὸ δωμάτιον μέθην ἐμποιῆσαι. In sacris plerumque conjungitur, *Vinum* & *Sicera*. Lev. 10. 9. Vinum ac potum inebriantem ne bibito. Uti quidem τὸ *schechar* vet. versio, & Tremell. interpretatur. Tertullian. τὸ *sche-*

char suo more, i. e. erudite, vertit *ebriamen.* Num 6. A vino aut alio potu *inebriante* abstineto. Ubi Chaldæus paraphrastes, sibi indulgens, posuit vetus vinum, quando videlicet facile inebriat. A vino (inquit) novo & veteri separetur. Jes. 29. 9. Inebriantur, at non vino: vacillant, non autem inebriante potu. Luc. 1. 15. οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πίῃ. Vinum igitur & sicera, distincta sunt: nec Sicera recte per temetum, ut quidam assolent, exponitur. A שֵׁכָר, *scheckar*, extitit Latin. *Sachar* aut *sacharum*, aut *saccharum*, σάκχαρον: ap. Galen. l. 7. de Simpl. med. Τὸ σάκχαρ. Arabib. סכר: verbum סכר est Hebr. שָׁכַר inebriari. Nam & vis quædam μεθυστικὴ est in sacharo. Strab. l. 15. Geogr. de India: εἴρηκε δὲ καὶ περὶ τῶν καλάμων, ὅτι ποιοῦσι μέλι ἄνευ μελισσῶν. καὶ γὰρ δένδρον εἶναι καρποφόρον. ἐκ δὲ τοῦ καρποῦ μεθύειν, i. e. tradit idem (*Megasthenes*) arundinem mel sine apibus gignere, &, cum non sit arbor fructifera, ex fructu tamen ebrium facere. Inde *saccharum* circumscribitur *mel arundineum.* Arian. in Periplo maris rubri: μέλι τὸ καλάμινον τὸ λεγόμενον σάκχαρι. Lucan. l. 3. *bibunt dulces ab arundine succos.* Stat. Silv. 1. *Et quas præcoquit Ebosia cannas.* Æginetæ est ἅλς Ἰνδικός, i. e. *sal Indicus.* Legatur Scal. Ex. 164. Salmuth in Pancirolli l. 2. Tit. 5. Thema (ut dixi) est שָׁכַר, i. e. ebrius, ut temulentus fuit, implevit se potu dulci ac delicioso: qualis sicera. A שָׁכַר, fit quoque Græc. σκαίρω, σκιρτάω, i. e. salto, tripudio ebrius.

Siccus: interdum est sobrius ap. Afran. Plaut. Cicer. Sicut *madidus, madusa,* (aut rectius madulsa) pro ebrio. Ita etiam ξηρὸν ap. Græc Scal. in Theoph. de pl λυπηρὸν macilentum, triste, jejunum, aridum: senem avarum. Plaut. Pseud. a. 1. s. 2. Aristot. σικχὸν: unde & nostrum *siccum.* Etiam Hebr. צִחֵה est aridus, siccus. Jes. 5. 13.

Siclus, σίκλος: Hebr. שֶׁקֶל Germanicum propius accedit Latino, vel etiam Græco. Qamvis & *Sicel* in vet. libris invenias. Videantur notæ Petri Daniel. in Petron. l. 12. obs. Cujacii c, 40. C. VVaseri l. 2. de antiq. Hebr. numis.

mis. Rad. eſt שֶׁקֶל, libravit, ponderavit in libra. Hæc ap. antiquos regula erat pecuniaria, ut ſic dicam: ſi quidquam aliud, ſapienter aut divinitus data. Ne quid enim fraudis ſubeſſet, libratum eſt argentum, ſive expenſum: & illud quidem adhuc ἄσημον. Poſtea inſculptum uni parti ſcribitur turibulum, aut vaſculum mannæ: alteri, baculus Aaronis. Ἐπιγραφὴ illius partis erat: שקל ישראל, h. e. ſecel Iſrael: Iſtius, ירושלם קדשה, h. e. Jeruſalem ſancta.

Sidon: Gen. 10. v. 15. Chanaan fuit pater *Sidonis*, à quo Sidonii. *Sidon* interpretantur *Venatricem*. Hebr. צַיָּד eſt venator. צַיִד venatio. A rad. צוד, i. e. venatus eſt, indagavit, quæſivit. Ex quo & Græcanic. ζητῶ. ζήτησις, ζητεύειν. A ζήτημα formavit Syrus ſuum זאטמא *zitime*.

Sidus eſt ſignum, in quo aliquot ſtellæ ſimul eſſe conſpiciuntur, à σὺν & εἴδειν. Aut ſimplicius ab εἶδος. Quia ſidus eſt *ſpecies* aut *figura* in cœlo notabilis. In ſancta lingua eſt סֵדֶר, *ſeder*, quod Rab. Jonas exponit *ordines ſtellarum*: alias eſt ordo. ſeries. Macrob. l. 1. ſomn. Scip. *Stellæ* ſunt ſingulares, ut erraticæ quoque & fixæ: *ſidera* vero quæ in aliquod ſignum ſtellarum plurium compoſitione formantur, ut aries. Ita etiam Hebræi Jeſ. 13. 10. Stellæ cœlorum & ſidera eorum. *Sideratio* eſt morbus partem aliquam corporis, animali aut homine adhuc vivo, percutiens & enecans: à *ſidere*. Quod homines ejuſmodi velut ſidere percuſſi ſint. Martial. l. 11. *Sidere percuſſa eſt ſubito tibi Zoile lingua*. Dicuntur Græcis ἀστροβλῆτες: affectio ipſa ἀστροβολισμὸς & ἀστροβολησία. Uſus eſt Theophraſtus de cauſ. l. 5. c. 10. 11. Isque & quidem proprie ad plantas areſcentes ſiderationem refert. Langueſcunt enim ſæpius media æſtate, vi & calore ſolis in canicula verſantis. Hinc ἀστρόβλητα δένδρα ap. Ariſtot. de juven. & ſeneƈt. Et h. e. *ſiderari*, i. e. nimio calore aut æſtu, qui ab aſtris, lædi. Quib. autem aſtris? Nominatim cane qui ἐξωρίτας, ap. Gr. eſt ἄστρον. Quanquam ſol interim utpote aſtrorum princeps & caloris veluti maxima origo, ne-

quaquam hinc excluditur. Alcæus: θέρευς δὲ τέγγε πλεύμονας οἴνῳ· τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. Ἄστρον, i.e. canis. Theognis adhuc clarius: Ἄφρονες ἄνθρωποι καὶ νήπιοι, οἵτινες οἶνον

Μὴ πίνουσ' ἄστρου καὶ κυνὸς ἀρχομένου.

Xenoph. in Cynegetico: καὶ τοῦ λαγὼ ὀσφραίνονται ἐν ἤπαι ὑλ λοῖς, ζεφύροις προσηλίοις, τοῦ ἄστρου ἐπιόντος. Theophr. l. 2. de plant. οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι περὶ τὸ ἄστρον. Ulterius *Considerare* est à contemplatione siderum ap. Fest. more Astronomor. *Præsiderare* dicitur, cum maturius hiberna tempestas movetur, quasi ante sideris tempus, Fest. Græce προχειμάζειν. Veteres enim Romani anni tempestates vocabant *sidera*: quia sidera alia atq; alia anni & vicissitudinum in eo, causæ sint. *Desidero*, i. e. valde cupio. Græc. ὀρέγομαι fluit ab Hebr. ערג, *arag*, i. e. appetivit, anhelavit. *Orexis* ap. Plin. ὄρεξις. *Desiderium* ait Cic. 1. Tusc. πόθος (?) ὤς, est libido ejus, qui non adsit, videndi. Potius est intensus appetitus rei placitæ, & sonat vox tanquam *de sideribus* petamus & quasi cœleste bonum cupiamus. Igitur desidero grandius est, quam cupio, appeto, anhelo, aveo. Scal. in Theoph. de plant. Toties monuimus, orationis flosculos sæpenumero ineptos esse ad corollas Philosophiæ. Omne viscum semper & ubique plurimum *desiderat* alimenti. Est enim semper validum. At non semper eget. Non enim in arboribus bene habitis. Explet enim *desiderium*. In aliis non explet, ubi δεῖται. Itaque Cato senex ap. Cic. non desiderat vires adolescentis; quib. tamen carebat. Δεόμενοι indigum, defectum; quod eo caret. Ego sum δεόμενος roboris tauri; non tamen desidero. Hæc subsignare volui è plantario Scaligeri, ut significatio τοῦ *desidero* melius aperiatur.

Sigismundus, i. e. Victorinus, Nicander, i. e. victoriæ vir, aut vir vincens. *Mundus* est Latinis facta terminatio. *Bohemundus* est Audentius, quasi **Wogaman** à **Wagen**. Raymundus, i. e. quietus, quasi **Rugeman** / sive **Rugeman**. Aut mavis à **Rein** ducere, ut sit vir integer vitæ scelerisque purus. Similiter *Albertus* est omni laude dignus. Vel **Albrecht** / i. e. omnis æqui & justitiæ. Prius tamen dicitur magis analogice & ex idiomate

Teuto-

Teutonum. *Bertus* est Werd. Sicuti hæc liquido testantur, *Aripertus*, id est, honoratus, honorius, honore dignus. Ehre. *Fulbertus* κατ' ἀντίφρασιν, id est, bene dignus. Wolwerd. *Digobertus*, id est, Virtute dignus, quasi Tugentwerd / postea *Dagobertus*. *Sigebertus*, id est victoria dignus. *Lampertus*, id est, Langwerd. *Rupertus* & *Robertus*: integrum est. Rathwerd / id est, dignus, qui in consilium adhibeatur. *Heribertus*. id est, heros dignus sive dilectus. *Cuspianus* in proœm. Austriæ Ducum: Græci *polyphemum*, Germani *Albrechtum* vocant, quasi amplissimæ famæ. Græci *Demosthenem* vocant, quem Germani *Volckardum* dicunt: *Leosthenem*, nos *Leonhardum*, ab Homero *Timoleontem* dictum. Græci *Chrysandrum*, quem nos *Mangoldum*, patria lingua dicimus. Græci *Arctosthenem*, nos *Bernhardum* Nicolaum, *Volckerum* etiam appellitant. Græci *Theophilum*, nos *Gotsholdum*: quemadmodum passim *Hulderychus*, cui singuli favent, & qui morum suavitate omnium favore obblanditur, vocatur. *Burckardus* quoque, qui nostris dicitur homo tam solidæ fidei, ut in eum munitissima arx sit inædificanda. *Fridericus*; pacis autor & conservator. *Cunrad*, strenui consilii & minime inconstantis *Erhard*, qui fortiter ea occupat quæ ad honorem ac rectam æstimationem attinent, quasi dicas Latine *Honorius*. Hæc ille. *Alaricus*; παμπλούσιος, omnium abundans, Allreich. *Attalaricus* est Pater omnium dives. *Hatta*, item *Atta*, est Pater ut suo loco tradidimus. *Emericus*, ἀείπλουτος, Immerreich. *Heinricus* domi dives, Heimreich. αὐτάρκης, non indigus externæ opis: aut aliena vivere quadra. *Dieterich*, *Theodoricus*, ni græcum potius sit. Sed Lips. ait, *Theoden* pro *Leoden* majores nostros vulgo dixisse. Inde *Theodoricus* gentium dives. Idem est *Theuderico* & *Thiederico* deniq; mollius *Diederico* & abscisse *Dierico* noster. Sed & *Liederico* in Chronicis pro eodem lego: Ii polior. dial. 2. Luther. ita: Est Dei dives à Deud seu Düd / ph tagorico aut u Hollandico uno nomine dicuntur Germani D E U T vocasse. Et historici per T scribunt *Teut.* Verum ipsa pronunciatio adhuc durans

testatur Deud seu Dúd esse dicendum. Sic etiam Totila dicitur à Dód/ quod est nomen Dei, i. e. Dódla/ quasi minor deus aut deaster: per deminutionem. Sicut Hettila aut *Attila* dicitur ab *Hetto, Atta*, i. e. pater. Ergo *Attila* erit paterculus.

Silenus, σιληνὸς & σειληνὸς: quibusdam per augmentum à σίνος, id est, noxa, item pudendum. Quibusdam à σίλλος, quod potius crederim. *Sileni* enim Satyri, ex Pausania. σίλλος est irrisio, aut scomma. σιλλαίνω verbum. Ab ἰλλὸς, i. e. oculus: quod ab ἰλλεῖν. igitur σιλλαίνω est ludo, oculorum vario motu. Ita enim metaphora enucleanda, Quippe nihil celerius in corpore hominis, nihil aptius, quam oculi: quicunque etiam fuerint affectus, illis pinguntur. Sive faveas, sive oderis, sive ludas, sive lætus, sive mœstus sis. Suid. Σειληνὸς ὁ Διόνυσος, παρὰ τὸ σείεσθαι ἐν τῷ ληνῷ. Σειληνὸς ὁ γέρων διὰ τὸ ι, παρὰ τὸ σείεσθαι ἄλις. Σιληνὸς ὁ σιλλὸς καὶ φλύαρος, ἐκ τοῦ σιλλαίνω τὸ φλυαρῶ.

Silicernium quid sit, nimis quam trepidant. Nos ut ad unam & principem significationem redeat, ita colligimus. Judicet emunctæ naris. Et quidem *Silicernium* quod non sit à *sileo* facit quantitas secundæ, quæ brevis: foret autem longa, si à *sileo*. Nec dicitur *Silecernium*. Versus est Adelph. a 4. s. 2. octonarius: *I sane, ego te exercebo hodie, ut dignus es Silicernium.* Qui enim aliter metiare, non video. Ergo potius à *silice*, i.e. lapide. Quippe γενικῶς sumitur: quia ubique parabilis: etiam à Virg. 1. Eclog. *Silice in nuda*, i.e. lapide. Itaque erit, qui lapides *cernit* & intuetur; quod senes faciunt corpore incurvo, membris tremulis. Germ. Steinalt. Homer.

Ὃ δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην ---

Et Plaut. Bacch. *Incurvos, Libitinarios*. Eadem causa Græcis γέρων est quasi γῆν ὁρῶν. Item γρυπάλιον à γρυπὸς, i.e. curvus: γρὺψ *Gryps, gryphus*: eam ob rationem, quam dixi Igitur *Silicernium* primo erit senex, decrepitus, & *curvus in terram*, ut loquitur Pers. vel *curvatus gravi senio*, ut loquitur lib. 4. metam. Apul. Autor est Terentius: item Donatus, qui ait silicernium esse senem, qui jam-

jam-

jamque *silentibus* & umbris sit *cernendus*. Illud vero, quod de *silice* diximus, non adeo probat. Alii tamen, ut Placiades, Beroald. comm. in Apulejum, Papias, Hadr. Jun. & alii, nobiscum statuunt. Et ipse Festus expresse ponit, quanquam loquens de mortuo & ritu purgandi: quod (inquit) cujus nomine instituebatur, is jam *silicem* (alii *silentium*) *cerneret*. Audiatur etiam Fulgent. *Silicernios dici voluerunt senes jam incurvos, quasi jam sepulcrorum suorum silices adspicientes*. Ratio itaque nostra firmata est. Deinde *Silicernium* est idem, quod convivium, cui senes tantum intersint: quod testatur Nonius, nec abnuit Varro. Et hic tropus familiaris & vernaculus. Sic Græcis *γυναικεῖον* est muliebre: post locus, in quo mulieres tantum versentur. Ἀνδρεῖον est virile, masculum: inde *ἀνδρεῖα* sunt epula aut convivia, à quibus mulieres excludebantur. Scal. hæc est sententia in Festum: *Silicernium*, cœna funebris, quam Græci περίδειπνον vocant. Sed & nonnulli, inter quos Verrius, existimant nihil aliud esse, quam id, quod nos farcimen dicimus, quo fletum familia purgare solet. Quia cujus nomine ea res instituebatur, jam silicernium cerneret. Cæcilius Obolostate: Credidi silicernium ejus me esse esurum. *Cesnas* veteres dicebant & *Pœsnas*, pro eo, quod est, *cenas*, pœnas. Ab eo *silicesnium*: postea *Silicernium*: ut Casmina, carmina: Valesius, Valerius & similia. Tertull. Apol. c. 13. quo differt ab epulo Jovis scilicernium? A simpuvio obba? ab aruspice pollinctor? Gloss. *Silicernium*, περίδειπνον, λύχνους γὰρ ἅπτειν ἐν πένθει οὐ θέμις. Videtur accepisse quasi *selucernium*, i. e. ἀλυχνία. Rationem hanc eruimus. Natali die lucernæ accendebantur. Mortuali, ut loquuntur Cato & Plaut. id non faciebant, optima de causa, ut τὸ ἀνάστροφον τῆς γενέσεως καὶ τῆς τελευτῆς ostenderent. Pers.

----- Unctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ.

Et post quemadmodum *ergastulus* dictus, qui in ergastulo maneret: ita *silicernius*, qui dignus erat, ut pro eo silicernium pararetur.

Siligo à σίλιγνις, non recte. Nam Græci hanc à Latinis

accepere: quam exoticam quoque esse fatetur ipse Galenus. Bene dicitur *siligo*, quasi *seligo*, à *seligendo*. Isid. l. 17. c. 3. *Siligo, genus tritici à selecto dictum.* Ratio optima. Nam siligo aliis præstat omnibus, & præ aliis *eligitur* ac *seligitur*, cura hominum. Juven. Sat. 5. *Sed tener & niveus mollique siligine factus Servatur domino.* Plin. *tritici delicias* vocat l. 18. c. 8. Cels. l. 2. c. 18. *Ex tritico firmissima siligo.* Paul. Ægineta l. 1. c. 78. προφιμώτατο τῶν ἄρτων ὁ σιλιγνίτης. Idem scribit etiam Colum. l. 2. c. 6. & 9. Hinc etiam *siligineum* est dulce palatoque gratum. Sen. epist. 123. *Etiam illum tenerum tibi & siligineum fames reddet.* Ideo Homero πυρὸς μελίφρων & μελιηδὴς.

Siliqua est περικάλυμμα & folliculus exterior, quo grana vestiuntur. Proprie videtur *lignosus* esse: & *siliqua* dici quasi ξυλικὴ, à ξύλον. Hinc Græci posteriores ξυλοκέρατα vocant *siliquas*: & ξυλόκοκκον, interius *siliquæ granum*, quasi *ligni granum* tu dicas. Pers. Sat. 3. *Siliquis & grandi pasta polenta.* Horat. l. 1. epist. 1. *Vivit siliquis & pane secundo*: quod vel de leguminibus vel fructu quodam vilissimo intelligi posse, autumat Turn. l. 26. c. 24. *Scal. in 1. de plant.* Siliquæ quædam sunt esculentæ, grana non, ut ceratiæ. Quædam non totæ esculentæ, ut casiæ. Aliquæ nullo modo, ut fabarum, lupinorum, papaveris cornuti. Aliquæ coctæ eduntur totæ, ut phaseolorum. Aliquarum sola superficies, membrana relicta: ut pisorum & ciceris columbini. *Lobelius in adversar.* Ap. antiquos κερατωνία, quasi cornuta siliqua legitur. Est enim digiti indicis longitudine, sed quasi in cornu falcata: quam prædulcem esu vocat Plinius.

Silva. Materiam dixerunt ὕλην. Inde *Silva* nobis. Innumeris enim pæne vel operibus vel officiis suppeditatur à lignis materia Grammatici recentiores, quod invenissent in libris vetustioribus alia vocali, quam Græca scriptum à *silendo* deductum maluere. Sane ridicule. Nusquam enim minus, quam in silvis silentium. Minima namque aura maximi strepitus excitantur. Scalig. l. 3. Poet. c. 100. Hom.

----- πέτρη καὶ δάσκιος ὕλη

Id

Id est, petra & umbrosa silva. Et itidem alibi. Ap. Hesiod. ὕλη ἀδηκτοτάτη, i. e. silva inviolata. Ap. eundem ὑλοτομεῖν, Silvam vel ligna cædere. Et ὑλήμμητα ap. Theophr. sunt ligna quædam & frutices. Ut Scaligeri ratio non sit de nihilo. A silva *silvestris*: ut mel silvestre, μέλι ἄγριον Matt. 3. 4. *Silvanus*, quem Serv. in 1. Georg. ὑλικὸν θεὸν vocat: quia *silvis* præerat. Legatur Girald. l. 15. Syntag. Scribitur *silva, hiems, nimpha, cienus, mirtus*, & reliqua, ut ita plane secundum omnes partes Latinam naturam induant, cum Y non Latina: sed Græca sit vocalis. Manut. *Silva* cum I omnis scripsit antiquitas. Alii scribunt cum Y, contra libros lapidesq; omnes.

—— *Simius, Simia*, Enn.

Simia quam similis turpissima bestia nobis. Græce ἀνθρωπόμορφος. Ovid. 14. Met.

Dissimiles homini possint similesque videri.

Scalig. c. 29. L. L. I longum in simile, *simus*, *simia*: non autem παρὰ τὸ μιμεῖσθαι, ut ineptiunt. *Simus*, σιμός. Plaut. est *Pithecium*, Mil. Glor. act. 4. sc. 1. *Pithecus*, πίθηκος, πίθηξ, ὁ παρὰ τὸ πείθεσθαι ὑφ' ἡμῶν. Nam πίθηκος μιμεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐπιχειρῶν, ἁλίσκεται συγκινούμενος καὶ συνορχούμενος, teste Plutarcho. Ap. Hebr. שְׁמָמִית: quod quidam vertunt *simiam*: alii araneam.

Similis, quasi *somilus*, ab ὅμοιος, ὁμὸς, ὁμῶς, ὁμοῦ. Aut ab Hebr. סֶמֶל, *Semel*, i.e. simile, similitudo, imago ad alicujus similitudinem efficta. Veteres pro *similiter simuliter*, ut optimus, optumus, & deinde *simulter* dixere. Ut difficilis difficulter. Plaut. Pseud. a. 1. sc. 3. Exossabo eum *simulter*, ut murænam cocus. *Similimus* vulgo dicitur: recte *Simillimus*, *facillimus*, geminato L. Neq; enim *nigerimus*, *doctisimus*: sed *nigerrimus*, *doctissimus* dicitur, adeoq; litera illa in medio ubivis duplicatur. Audi, quid Scal. dictet c. 101. L. L. In tertia terminatione quare recentiores unica tantum liquida pronunciarunt, sic, *similimus*? cum tamen proprium ejus fuerit geminari ob soni lenitatem, & producatur ap. Poetas semper, & in antiquis exemplarib. omnibus ita scriptum sit, & subsit tum analogia tum in analagiæ causa, quare sit geminanda. A

similis

ſimilis *ſimila*, i e. medulla farinæ triticiæ: quia *ſimilis ſit*, pura, & integra: σεμίδαλις. Vel à σείω & μύλη: ut ſit cribrata mola ſeu farina. *A ſimile* eſt *ſimul*: ſicut à facile facul, a procile procul. Item *Simitu* quaſi ſimilitu. Plaut. *Non ego cum vino ſimitu ebibi imperium tuum*, i. e. ſimul; quod eſt adverbium congregandi. Ab eodem eſt & *Semel*, quaſi *Simel*, quaſi una, non diviſim. *A ſimul* fit *ſimulare*. Et poſt etiam *Similare*: ut optimus optumus. Nihil enim aliud eſt *ſimulare*, quam ea quæ non ſunt aut imparia ſunt, aut abſunt, ſimul oſtendere: vel aliquid rei *ſimile* repræſentare. Ut ab ambulatum ambulacrum: ita à ſimulatum *ſimulacrum*. Quid proprie ſit, ſatis docet origo. Plaut Moſt a 1. ſc. 2. *Hominem cujus rei ſimilē eſſe arbitrarer ſimulacrumq; habere.* Nam imago & ſimulacrum flagitat omnino *ſimilitudinem* ejus rei, quam repræſentat. Ut à difficilis difficultas, ita à ſimilis *ſimultas*. Eſtque ſimpliciter *ſimultas* latens odium, quaſi *ſimilitas* quædam amicitiæ, cum revera non ſit *Diſſimulare*, propter voculam *dis* notat quandam στέρησιν ἢ ἄρνησιν. Cic. 3. off. Quidquam *ſimulabit* aut *diſſimulabit* vir bonus Nonius Marcell. *Simulare* eſt fingere ſcire, quæ neſcias: *diſſimulare* fingere neſcire, quæ ſcias. *Siremps* quaſi ſimilis res ipſa: *Sirempſe* in Plauti Amph. Prol. Legatur hic Lipſ. l. 1. antiq. lect. c. 1.

Simplex, adverſatur multiplici. Eſt enim *ſimplex ſine plica*: proprie non habens plicas. Unde *duplicatum* dicimus procidentis Turni poplitem. *Complices*, i e. gregales, ſive ſocii ap. Salluſt. quem locum tamen aliqui mendoſum ſuſpicantur. At enim creber ejus uſus: nec temere. Nam *complices*, ut ſimplices; quaſi *cum* plica & complicati & conjuncti. Iſid. l. 10. *Complex*, qui uno peccato vel crimine alteri eſt applicatus ad malum. Vox ea in ſermone Gallico valde uſitata, ut ait H. Steph. Ut *Simplex*, eſt candidus, apertus, qui ſine fuco agit, ἄδολος: Ita *duplex* dicitur, fallax, ſimulator, διπλοῦς, δίγλωττος, δίψυχος. Horat. l. 1. od. 6.

Et curſus duplicis per mare Ulyſſei.

Gloſſ. Iſid. *artiplicem*, duplicem, doloſum. *Triplex*, tres habens plicas, τρίπτυχος. Eſt etiam τρίπλαξ, τριπλεκὴς, & τρί-

τρίπλοκος in Gloss. Cyr. *Poples*, quod *post plicetur* quasi. Græcis καμπή: nec non ἰγνύς, ἰγνύη & ἰγνύον. *Plico* πλέκω: *plica* πλοκή: *implico* ἐμπλέκω: *complico* συμπλέκω: *circumplico* περιπλέκω. Hebræis etiam פֶּלֶךְ, *plech* est, res plicatilis, colus, tractus. *Supplicium*, *supplicatio*, *supplex*: denotant nimiam demissionem etiam infra *plicas*, manibus ac genibus complicatis. Belle Virg. sub finem 12. Æn. *Ille humilis supplexque*. Ut supplex sit, qui sub, i. e. deorsum plicat genua. Isidorus l. 5. c. 27. *Supplicium* proprie dicitur, non quo quis punitur: sed quia ita damnatur, ut bona ejus consecrentur, & in publica redigantur. Nam supplicia dicebantur supplicamenta: & supplicium dicitur, de cujus damnatione delibatur aliquid DEO Plaut. in prol. Rudent. Nihil ei acceptum est à perjuris *Supplicii*. Sallust. in Catil. in *Suppliciis* deorum magnifici. *Idem*: non votis, neque suppliciis muliebribus deorum auxilia parantur. *Afranius*: nullam profecto accessi ad aram, quin deos suppliciis, sumtu vates, donis, precibus, plorans obsecrans nequidquam defatigarem. Terentius Eun a. 1. sc. 1. *Dabis ei supplicium*. Id est, supplex fies & inde pœna afficieris. Postea pro damnatione seu pœna acceperunt: quia tum Rei fiebant supplices. A πλέκω est & *plecto*: i. e. plico, necto. *Plexus*, πλεκτὸς, i. e. plicatus. Lucret. l. 5. humeros *plexis* redimire corollis. Festus: *Plexa* colligata significat. *Perplexus*, admodum plexus proprie. Gloss Philox. *perplexe* σπουδαίως, περιπεπλεγμένως. Etiam *complector*, *complexus*, *amplector*, *amplexor*, *amplexus*, περιπλοκὴ, & similia, originem suam non obscure sapiunt.

Simplus nihil aliud est, quam ἁπλόος, ἁπλοῦς, quasi ab ἅμα & πέλω. Adspiratio quippe, ut aliquoties dictum, in S transit. Similiter dicitur *diplus*, à διπλόος, διπλοῦς. *Triplus*, τριπλόος. *Simpulum* est poculum: quia in sacrificiis minutatim & q. una vice eo vinum hauriebant, aut ab Hebræo, ut paulo post dicetur. *Simpludiarium* quasi *simpliludiarium*. Duo fuerunt genera funerum ap. Vet. Romanos: alterum *indictivum*: alterum *simpludiarium*. *Indictivo*

dictivo duo adhibebantur: ludi & desultores. *Simpludiario* ludi tantum. Unde dictum quasi *simpliludiarium.*

Simpulum à sumendo Varr. l. 4. Scal. in Conj. Est Syriacum. Nam ut *Abub*, *Ambub*, αὐλὸς, *ambubajarum* collegia: à *Copher*, *Camphora*, *Caphura*: *Sadin*, *Sindon*: à *Sabbecha*, quod est ap. Daniel, *Sambuca.* Sic à *Sephel*, *Sempel*, & inde *Simpulum* fecerunt. Idem in appendice hoc Etymon tanquam incertius habet & adjicit: *Simponem* prius dixisse non dubito: Unde deminutum *Simpulum. Simpo* autem à Gr. σίφων. Hæc ille. At eadem facilitate *Simpulum* fit à סֵפֶל qua à σίφων. Etenim M inseratur utrobique necesse est: Hebræum סֵפֶל Buxtorfius cum aliis interpretatur *Simpulum.* Sed & dubitare quis possit, an pari analogia detur deminutivum aliud: veluti à *simpo*, *simpulum.* A סֵפֶל, abscisso initio fit etiam φιάλη, *phiala.* Eustath. in Iliad. ψ ita describit: phiala, ἀγγεῖον λεοντοειδὲς πεπλατυσμένον ἄνωθεν. *Flascæ* apud Isid. l. 20. à Græco sic dictæ, ut ait: Forte quasi φιαλῶν ἀσκοὶ, i. e. phialarum cullei. Galli *frascos* vulgo dicunt. Gloss. Isid. *pilasca*, vas vinarium ex corio. Hesych. φλάσκων εἶδος ποτηρίου. De *Sambuca.* Est organon musicum: quod Euphorion πετράχορδον: Masur. ap. Athen. ὀξύφθογγον describit. Nomen סַבְּכָא (ut monebat Scal.) legitur in Daniel. c. 3. 5. 6. 10. Ubi LXXII. σαμβύκην ponunt. Syriacum esse doctiores existimant. Hinc Athen. l. 4. σαμβύκην λυροφοίνικα *Syrorum* inventum esse, ex Juba docet. Et Strabo l. 10. Instrumentis (inquit) plerisq; nomina sunt *barbara*, νάβλα καὶ σαμβύκη καὶ ἡ βάρβιτος καὶ μαγάδις. *Sambuca* igitur videtur duci posse à שְׂבָכָה, rete implicatum: quod *Sambuca* chordis ceu retibus quibusdam tenderetur. De *Ambubajis.* Turn. l. 11. Adv. c. 23. putat: *Ambubajas* fuisse mulieres impudicas, quod circum Bajas (quarum lavacra calida delicatis hominibus studio erant) versarentur: & monet *ambu* pro *am*: sicut *indu* pro *in* dixisse veteres. Similiter *ambubajas* alii ducunt ab ἀμφὶ, i.e. circum, & *Bajas.* Rectius tamen cum Jos. Scal. & Casaub. feceris à Syr. אַנְבּוּבַיָּא vel אַבּוּבַיָּא, quod

Syræ

Syræ mulieres essent, inque circo, & aliis locis Ædilem metuentibus habitantes duplici quæstu se sustentarent. Nam & corpus prostituebant & organa quadam pulsare norant, quæ secum ex patria attulerant Romam.

Sinapi, σίνηπι: παρὰ τὸ σίνειν ὦπας: quod ledat oculos, aut lacrimas eliciat. Ennius ideo appellat *triste*. Et apertius Columella: Seque lacessenti *fletum factura* sinapis. *Siphylis* Fracastorio dicitur lues venerea, παρὰ τὸ σίνειν τὰ φῦλα. Verbum σίνω ab Hebr. שָׂנֵא, *sane*, i. e. nocuit, odit. A σίνω est *Sinon* ap. Virg. i. e. nocivus, perniciosus. Item à σίνων, σίντης, est *sons*, sontis. Neque abludit Hebr. אָסוֹן, quod est exitium. *Sonticus* est nocens, noxius, gravis, ledens graviter. Tibullus l. 1. Eleg. 8 Parce, precor, tenero: non illi *sontica* causa est. Nævius: *Sonticam* esse oportet causam, quamobrem mulierem perdas. Ap. Fest. *sontica* causa, est gravis, quæ nocumento sit, si hoc vel illud facias, aut non facias. Κατ' ἐξοχὴν etiam morbus *sonticus*. Agell. l. 20. c. 1. morbum vehementiorem vim graviter nocendi habentem, legum istarum scriptores alio in loco, non per se morbum, sed *morbum sonticum* appellant. L. 113. ff. de v. s. morbus sonticus est, qui cuique rei nocet. Venul. l. 5. Action. Quoties morbus *sonticus* nominatur, eum significari Cassias ait, qui noceat. Nocere autem intelligit, qui perpetuus est, non qui tempore finiatur: sed morbum sonticum videri eum, qui incidit in hominem, postquam is natus est. *Sontus* enim nocentes dici. Gloss. *sonticus morbus*, ἱερὰ νόσος. Plin. 36. c. 19. Gagates deprehendit *sonticum* morbum, i. e. *comitialem*, interprete Turneb. scilicet κατ' ἐξοχὴν. Quamvis & sonticum ibi possis interpretari, gravem, noxium, valide affligentem. Hinc gagaten, sive oleum ex eo, magnopere commendat Mesues dæmoniacis, epilepticis, paralyticis, spasmaticis, tetanicis, arthriticis, ab utero suffocatis, & conceptum non admittentibus: quod notat Matthiol. in l. 5. Diosc. c. 3.

Sincerus. Vall. l. 6. c. 31. *Sincerum* (Donat. ait) quasi *sine cera*; mel simplex & purum & sine fuco. Immo *cum cera* potius. *Syncerum* à σὺν componitur, non à *sine*, quod

nun-

nunquam compositionem admittit: quod ipsa etiam scriptio declarat, quæ υ habet, non i. Est enim ex duobus græcis compositum, ex σὺν & *cera*. quæ ab illis dicitur κηρὸς. At Valla fallitur. Nam si *Sincerum* mel esset cum cera: διαῤῥήδην significationi repugnaret, & usui autorum concordi. Nam *Sincerum* proprie ast non permixtum cera, purum, ἀκέραιον, εἰλικρινὲς, ἀμίαντον: cui nihil admixtum, quod adversari solemus. Scalig. dicat sententiam: *Sincerum* purum est: veluti *sine cera* mel: inepte admodum reclamante Valla, atque imponente Latinitatis candidatis: Præpositionem hanc *sine* in compositione nusquam inveniri. Non tunc meminerat vocis hujus *simplex*? Exerc. 81. s. 1. Etiam *sincerus* cum i. in veterib. libris exstare, Manutius docet. Porro. *Cereus* est fax è cera. Germ. **Kertz**. *Cerinus*, κήρινος, color ceram imitans. Plaut. epid. a. 2. sc. 2. *cerinum* aut *melinum*.

Sindon, σινδὼν: simpliciter Hebr. סָדִין, i. e. genus subtilissimi lintei. Prov. 31. 24. Unde procul dubio nostrum germ. **Seiden**. LXXII. Hebr. vertunt σινδόνας Jud. 14. 12. βύσσον. Jes. 3. 22.

Singuli, ἕκαστοι peculiares, ab aliis seorsum distincti; aut separati. Ideo *singulare* est ὑπερέξοχον, præstans, eximium: quomodo etiam ponitur *unicum*. Ab Hebr. סְגֻלָּה, i. e. peculium, singulare. Nonius c. 2. *Semel unum singulum est*. Plaut. Cist. *Singulum video vestigium*.

Sinistrum proprie est lævum, non dextrum, positum ad latus sinistrum. Græc. λαιὸν, ἀριστερὸν, εὐώνυμον. Scal. in Conject. Sinistræ dicebantur *aves prosperæ*: contra impedientes aves, aut dicebantur *arculæ* ab arcendo: aut *Clivia*, quia difficilia vocabant *clivia*, ad verbum προσάντη. Aut *remoræ* aves à remorando: Aut *inebræ* & *enebræ*. Eo nomine omne obstaculum intelligebatur. Aut *alteræ* aves, cum alteræ supervenirent, quæ felici auspicio vitium facerent. Aut *volsgræ*, (à vulsum, volsum) qua se vellendo malum auspicium faciebant. Eas intellexit Statius:

----Simul ora recurvo

Unque

Ungue secant rabidæ planctumq; imitantibus alis.
Exagitant zephyros & plumea pectora cædunt.

Hæc ille, Causa vanitatis inde fuit. Crediderunt augures, quod homine in meridiem (quæ deorum sedes æstimabatur) spectante, ad sinistram ejus partes mundi exorientes sint; ad dextram occidentes. Inde sinistra auspicia fausta dici: quod ea, quæ oriuntur, quæque ortus causam tribuunt, meliora sint iis, quæ occidunt, quæve interitum rei demonstrant. Taubm. in Epid. a. 2. sc. 2. *Sinistra* & *sinister*a, ut dextera, in M. S. Plautino Camerarii; ἀριστερά. Veteres ἀριστερὰ vocabant τὰ μωρά: ut contra δεξιά, τὰ συνετά: ut notat Schol. Soph. in Ajace. *Dextera* & *dextra*, item *dextima* Varroni: à δεξιά, ᾶς. Subintelligitur manus. *Dexter*, δεξιτερός, δέξιος. Et *dexum* in Gloss. δεξιόν. Item *Destra*, post dextra. A δέχομαι, quia sinistra agilior. Et manus est ὄργανον ἀντιληπτικὸν Galeno: ὄργανον ὀργάνων Arist. l. 3. de an. c. 8. *Dextralia* in antiq. Bibl. versione: Quæ LXXII περιδέξια vocant. Ambros. itemq; Jul. Capitolinus in Maximino nominant *Dextrockeria.*

Sinus vel sinum, priore producta. Virg. Eclog 7. Sinum lactis. Et ap. Plaut. in Curc. act. 1. sc 1. Est vas ventris tumidioris & rotundioris formæ, tanquam vortex aut instar turbinis Græc. est δῖνος, i. e. gyrus, turbo: & vas ad istius faciem effictum Cyrenensib. δῖνος est ποδονιπτὴρ pollubrum. Syllabæ certæ proceritas in utroq; conjecturæ favet & significatio. δ vero in σ seu S mutari solere non infrequens: ut in ἴσμεν ἴδμεν: ὀσμὴ, ὀδμὴ: At *sinus*, prima brevi. κόλπος, affine est τῷ חֵצֶן, i. e. sinus, brachium verbum *insinuo* proprie utitur Tertull. *Moyses manum in sinum condit & emortuam profert, & rursus insinuat.* Et Apul. l. 9. *insinuatis manibus ambulabat mihi.* Estque *sinus* proprie cavitas intra brachiorum & pectoris complexum. A sinus faciunt nonnulli *Sino* quod est proprie non impedio, ἐάω. Literæ vero assentiunt: non item significatio. Potius *Sino* est ab Heb. הֵנִיחַ quod LXXII ἐᾶν, παρεῖναι, ἐγκαταλείπειν, ἀφιέναι vertunt.

Sion צִיּוֹן nomen montis, à *signo*: cujus in cacumine arx ejusdem nominis constructa: quæ à Davide capta;

dein

dein audiit civitas Davidis. *Sion*, σιὼν, est specula, tumulus: vel [illegible], ut ait Euseb. Pamph. de demonst. Rad צִיּוֹן, statua, titulus, signū, quod locatur in sepulcro.

Siren, σειρὴν: vulgo à σύρειν. Rectius ab Hebr. שִׁיר, canticum. Suavitate cantus sui trahebant illæ nimphæ prænavigantes. Uti Homer. odyss. 12. & Ovid. l. 5. met. describit.

Apoll. σειρῆνες ἀχελωΐδες ἡδείῃσι θέλγουσαι μολπῇσιν ὅτις σφισι πεῖσμα βάλοιτο. Auson. in epitaphio Nepotiani Grammatici Sirenes vocat *melodas virgines*. Tertull. l. 3. contra Marcion. vocat *monstruosas fabulosasq; cantrices*. Hesych. μελῳδούσας. Statius:

Non nisi tergeminum Sicula de virgine carmen.

Tergeminum: quia tres erant Sirenes; Parthenope, Leucosia, Ligea. Quo numero triplex illa voluptas exprimitur, quæ ἐν ᾠδαῖς καὶ ἐν πότοις καὶ ἐν ἀφροδισίοις: [illegible] Platonem & Aristotelem Suidas: σειρῆνες αἱ τῆς ψυχῆς [illegible] μόνιοι καὶ [illegible] δυνάμεις. *Syrinx*. σύριγξ item a שִׁיר. Etiam שָׁרַק est sibilavit. שְׁרֵקָה sibilus. Inde quoque συρίζειν quod est sibilare. Suid. συριγμὸς φωνὴ ἄσημος. Etiam Hesych. habet συρίζειν [illegible]. Et σύριγξ eodem pertinet. Unde *susurrus*: vel hoc commode inter τὰ πεποιημένα referendum. Danis etiam Suser.

Sirius, σείριος: Stella in lingua caniculæ Ovid. 4. Fast.

Est canis (Icarium dicunt,) quo sidere moto

Tota sitit tellus, præripiturq; seges. Virgil.

Præcipueq; vigil fervens cum Sirius ardet. Et Statius.

Illos implacido lethalis Sirius igni. Etiam eximie describit Manil. l. 5.

Igitur rectius παρὰ τὸ ζεῖν: σείριος, ζέειος: unde σειριᾶν, σειραίνειν, i. e. siccare, arefacere: non contra nomen ab iis verbis, ut putabant. Suid. σεὶρ ὁ ἥλιος καὶ σείριος. A σειριᾶν [illegible] est *Siriasis*, inflammatio. Plin. l. 3. c. [illegible] adustio infantium, quæ vocatur Siriasis. Full. l. 11. Misc. [illegible] monet, à *Siris* (quod est inter alia nomen Nili) vocari [illegible], vel [illegible] *Siriam*; quam *caniculam* appellamus. [illegible] Ut ut σείριος idem, quod νειλαῖος, *stella Niliaca*. [illegible] eodem

eodem ardentissimo æstatis tempore & caniculæ stella oritur & Nilus abundantissime crescit.

Sistrum, σεῖστρον à σείομαι: à concutiendo.

Hinc Ovid. 1. de Ponto:

Jactantem Pharia tinnula sistra manu.

Et Martial. l. 14.

Hæc quatiat tenera garrulo sistra manu.

Dum jactatur, aut quatitur, sonat. Alii malunt ab Iside inventrice. Vide Plutarch. in Iside. Juven.

Isis & irato feriat mea lumina sistro.

Eandem genere in dextra sistrum, Servius etiam notat. Est *Isis* genius Ægypti: i. e. terra, lingua Ægyptior. Aut ab Hebr. אשה, mulier, virgo: quam colebant Ægyptii. Nempe ex fama tenui inaudierant, aut ab accolis olim Israelitis didicerant; Virginem fore Θεοτόκον: ut conjicit Peucer. de divin. Extispicum.

Sisyphus, σίσυφος, quasi σιόσοφος: DEI Sapiens. Est enim σιὸς Deus: σοφὸς sapiens. Ita *Sixtus* ab eodem σιὸς, σίοσσος, Deum sonans: σιοῦ ὄσσα. Primum *Sissus*, *Sistus*: post *Sixtus*: ut Ulysses Ulyxes: κάλλιστος, Callistus, Calixtus.

Sitarcia, vox paulo insolentior. In Athenæo est σίταρχος vel σιτάρχης, h. e. præfectus annonæ: σιταρχία substantivum. Sed huc minus convenit. Atqui σιταρκία est annona quæ sufficit: item saccus aut pera qua annona recipitur σκεῦος κεχωρηκὸς. Et ita puto *Sitarciam* fieri ex τῦ σίτου ἀρκεῖν. Vel (quod eodem tendit) à σῖτος & ἄρκιον vel ἄρκος. Quomodo & in Bibl. 1. Sam. 9. capitur: Panis defecit in *sitarciis* nostris & sportulam non habemus. Ubi ἀπαίδευτοι *cistartiis*, alii *sistartiis* temere inseruerunt. At pro *sitarciis* posuit Tremell. *Instrumentis* Pagnin. *vasis*. Ut sitarcia sit, quæ σῖτον continet, sive panem. In Gloss. Arab. lat. legitur, *sitarcia saccus vel pera*. Aliter vero Isid. l. 20. c. 9. *Sitarciæ* nautarum sunt: ab eo, quod *suta* sunt. Sed dicit Isid. non docet. Apul. l. 2. de asin. Hac enim *sitarcia* navigium Veneris indiget sola.

Sitis. Scal. c. 126. L. I. Illud etiam observavimus eorum peculiare, accipere significationem ex alia actione: σιτῶ (potius σιτέομαι dicendum) est cibum capio. At quia

è eibo oritur sitis: iccirco ea occasione id verbum re-
pere ad significandum, quod sequebatur, quippe ...
Ap. Hebr. שָׁתָה, bibit sitiens, hausit potum. ...
sitis. Quod propius videtur Græco Scaligeri. *Situla*, ...
Plaut. qua *sitis* restinguitur. Ponitur ita continens ...
pro aqua, aut liquore. Nota est figura συνεκδοχή. Gl. Phi-
lox. *Situla* κάδος. Cato c. 10. & 11. habet etiam *situlum* a-
quarium. A *sititum* fit *sitibundus*: qua causa secundam
merito producit. *Sitior*, qui sitit, à sititum: ut messor à
messum: factor à factum. Idque κατα τὴν ἀναλογίαν.

Smaragdus, σμάραγδος, & μάραγδος, παρὰ τὸ σμαραγεῖν
splendere: ex μαίρειν: unde μαρμαίρειν: à fulgore ac
luce scilicet eximia. Ovid. 2. Metam.

In solio Phœbus claris lucente Smaragdis.

Et Plin. l. 37. c. 6. sunt Smaragdi radiantes. Statio:

Florentes igne Smaragdi. Arabibus dicitur *Ze-
niarut*: & quidem è Græco.

Sobrius, quasi *sebrius*, à *se*, particula στερητικῇ. *Sobrius* ...
non ebrius, non potus, siccus, νηφάλιος, ἀμέθυσος. *Male
sobrius* est non sobrius, aut ebrius, ap. Tibull. Ut ap. Virg.
1. Georg. *male pinguis arena*, i.e. non pinguis, sed arida,
vel sicca. Item *male feriatus*, i. e. non. *Ebrius* à *bria*, h. e.
qui è bria nimium hausit, poculis evacuandis qui dele-
ctatur, μεθυσθείς. *Bria* dolium vini plenum veteribus erat:
aut verius poculum. Arnob. l. 6. contra gent. *Scyphos,
brias, pateras*. vox ἀπὸ τοῦ βρύειν. scatere, plenum esse. Gloss.
Eria, εἶδος αιτιου: lego εἶδος ἀγγείου. Manifesto enim
illud mendosum. *Ebriulare*, est ebriare, ap. Laberium
Nonium. *Ebrius* est etiam plenus, aut madidus. Ita usus
est Plaut. quam imitatur Prudentius:

Vivax flamma viget, seu cava testula
Succum linteolo suggerit ebrio.

Ita enim legendum: *Seu cava* -- non *ceu*, quod irrepsit &
versum facit ἀσύνθετον. A verbo jam posito βρύειν est
etiam *embryo*, ἐμβρύων. Item ἔμβρυον quasi τὸ ἐντὸς τῆς γα-
στρὸς βρύον, h. e. intus in utero quasi madidum, pullulans,
& exortum. Sive initia per quæ, sive materia, ex qua,
sive locus in quo producitur embryo, spectentur, sane
nomen-

nomenclatio pro re commoda ἀπὸ τοῦ βρύειν, satis videbitur. Gloss. ἔμβρυον *embrium*, ἐμβρυοτομῶ *eseco*. βρύω ab Heb. בְּאֵר fons.

Soccus: Propert. cui sæpe immundo sacra conteritur via socco. Vox γυναικωτέρη: i. e. tegimentum pedum, aut indumentum, quo pedes operimus; etiam ap. Germanos. A סֹךְ *soch*, *soc*: vel סֻכָּה, tegmen, operimentum. Rad. סָכַךְ, texit, operuit: unde etiam *sagum*, ut in voce, *Saccus*, à nobis fuit monitum.

Socius, qui aliquid cum altero communiter habet. Gl. Philox. socius κοινωνός. Alludit Chald. זוּג jugum, communio, societas Scal. in Theoph de pl. Quæ generis habent *societatem* Græcis dicuntur ὁμογενῆ:: tametsi Cic. ita loquitur: & subest doctrinæ ratio. Quia species secant genus. A *secando* autem & *sequor* & *secti* & *socius*. Tamen cum Plinio planius *congeneres*. A *secando socius*: quia cuique sua portio. Unde communia Juris tribus titulis, pro socio, familiæ herciscundæ communi dividendo. *Idem Scal.* Est à sequendo, *socius* & *secus*. Qui enim secundum me est. non est idem mecum. Et ita pro Scal. adduci potest עֲמִית, i. e. socius: à particula עֻמַּת, i.e. secundum, juxta. Vall. l. 4. c. 38. ita discriminat. *Socius est par: comes vero minor, quippe qui sequitur & ducem habet*, Et post: *Est præterea alia differentia inter comitem & socium: quod comes est qui utcunq; sequitur alterius ductum: socius plerumq; in negotiis seriisq; rebus & fortunæ arbitrio subjectis.* Qui vero causam hujus effati poscat, eadem opera aquā è pumice. Nam exemplū è Cic. *Non comitem se, sed ducem præbuit*: distinguit non socium, sed ducem & comitem; qui proprie est, qui comitatur, qui *cum* i.e. una it. Et ultro fatetur ibidem Valla; quod interdum comes pro socio capiatur. Verba sunt: *tametsi aliquando comitem pro socio dicimus, ut Cicero in Rhetoricis de illo viatore.* Vel ipsius ergo Vallæ confessione, ex autorib. quia discrepant aut diversim utuntur, non eruitur discrimen *socii* & *comitis*: quod certo suppeditat etymon. *Sequor* ἕπω, ἕπομαι. *Sequi* est *ire post*: ut describunt Hebr. לֶכֶת אַחַר ambulare post. De

sequor. Ita Palmer. in Spicileg. *Sequi* cum aliquo. P[...] Mil. a. 4. sc. 6. est sermonem cædere *Insequi* ap. C[...] est fari. Et *sectiones* ap. Cæs. de Bell. Gall. & alios, [...] narrationes. Item *secare* pro sequi. Virg. 6. Æn.

Ille viam secat ad naves —— Et 10. Æn.

—— *Quam quisque secat spem.*

Hæc ille. Nos paululum ista in girum ducamus [...] vago ambitu. Necesse est subintelligi aliquid, pu[...] *bum, vocem, sermonem*, aut simile; si dicamus, seq[...] situm esse pro loqui. Nam ita simpliciter positum [...] damus, ne ipse pater patratus persuaserit. Talia [...] multa verba quibus sine casu addito, sed addendo [...] opus; utimur: ut *cogito, pario, edo* & similia. Virg. [...]

—— *Tali fugientem est voce sequutus.*

Æn. 10. —— *Sidera voce sequentem.*

Addit quod alias omissum: ut in Plauto. *Sectiones* [...] tropice pro narrationibus: quoniam distinctæ ex [...] dine suo distributæ. Quo sensu *Partitiones* etiam Cic[...] nis inscribuntur. Quippe *sectio* proprie est actio [...] inde amplius fluxit significatio *Secare* autem de via, [...] spe acceptum à Virg. commode exponitur per τὸ διέ[...] *re.* Qui ambulat, gressibus aut pedibus quasi metit[...] secat viam: vel pulveri & luto imprimit vestigia. La[...] num vero ex Græco, secare viam. Plutarch. ἐπαχθὲν ἢ [...] τὴν μέσην ἐν ἅπασι τέμνειν ἐμμελέστατα. Μέσην, i. e. ἴσον Q[...] vero sperat, animum nunc huc nunc dividit illuc. E[...] ubi spes mala, sive metus, ingens in animo divulsio qu[...] dam & angor. *Sequester* dicitur, apud quem plures rem [...] de qua controversia est, deponunt: ὁ μέσος [...] A *sequendo*: quod ejus, qui electus sit, utraq; pars [...] *sequatur.* Agell. l. 20. Hebræi ita Deut. 5. 5 *Stans inter* *Jehovam & vos*: Targum: *Stans inter verbum Dom[...]* sequester, μεσίτης. Quod apud sequestrum depositum e[...] rat, *sequestro* positum per adverbium dicebant. Ut [...] deo suadela: sic à *sequor, sequela*, Tertull. de Trinit. & *obsequela* ap. Plaut. asin. act. 1. sc. 1. Amplius *Seculum* [...] *seculna*, aut *sequulna*, i. e. sequester *Sequius*, i. e. [...] terius. Sequiorem sexum vocat Apul. Deteriora enim [...]

quan-

quuntur; meliora præcedunt. Ex eo posterior, est etiam deterior, χερείων. Et antiquum est optimũ. Hinc φέρτατος: Nihil mihi antiquius, i. e. melius aut potius. Aristot. τὸ πρεσβύτερον, τιμιώτερον. A *prosequor* fit *prosequium*, ut obsequium, ab obsequor. *Prosequor* est officiosum verbũ, & in eodem significatu produco. Proprie de amicis, qui suos peregre euntes ad portam usq; comitantur, & in viam inducunt boni ominis, aut præsidii causa: ut in Plaut. notat clariss. Taubm. Sed ad SECO. Id facit Scal. 5. poet. 16. ab ἑκάς. Malim ab Heb. לקש secuit, usus est sicilicibus. Ab eo nominant gramen aut fœnum, לקש quod demeti solet, vel abscindi. A seco *Secale*, frumenti genus, proximum à tritico locum tenens. Italis etiam nunc *Segala*: Galliis *Seigle*. Quia frigoribus, cum alia pabula defecerint, ea bobus cæterisq; pecudibus optime *adjectitia* præbetur: uti vult Dodon. A *seco* fit *sica*, *sicarius*. Suid.

Σίκαι ἐπικαμπὴ ξίφη, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι. Romanæ igitur voces: *sica*, *sicarius*. Unde Græci suum, σικάριος. Justinian. Imp. *Sicarii* appellantur a *sica*, quod significat ferreum cultrum. Joseph. libro ultimo c. 7. Antiq. Judaicar. *Sicam* esse scribit gladiolum, instar Persici acinacis incurvum. *Seculæ* sunt falces Varr. à secando. Item *sicilire*, quasi seculire. Inde *sicilices*. Enn. *Incedit veles vulgo sicelicibu' latis*. Et per deminutionem, *sicilicula*, i. e. parvæ sicilices, aut seculæ. Scalig. ad Festum: Gloss. *sicilia*, σμίλα χειρουργικῷ. Est autem vox magnæ Græciæ. Eo nomine intelligebant, quidquid secandi vim habet. Inde *sicilire prata*, secare. Ad Catull. *sicelices* aut *sicilices* cultra tonsoria vocat. *sicilire* est cædere. *Sicilices* sunt, quas in sybinis, aut lanceis, aut venabulis αἰχμὰς Græci vocant. Hæc ille. A seco trahunt aliqui *serram*: vere trahunt. De Italorum quidem *sega* & *segare* consenserim: sed Latin. *serra* est à strepitu: cui fit geminata illa cani littera. Hebræis similiter מַשּׂוֹר *masʃor*. Verbum in *hiphil* exstat 1. Paral. 20. 3. Cæterum à *seco secavi*. *secui*, fit *secatum* & *sectum* & *sexum*: ut à fluo fluctum & fluxum. Inde varia. A *sectum Sector*, propriè qui *secat*. Inde qui veluti *secat* bo-

m & ſuo commodo minutatim vendit. Nannius l. Miſc. c. 2. A ſectum etiam fit *ſecta* : quando homines in varias partes *ſcinduntur* : Græcis *Schiſma*, à σχίζω

Scinditur incertum ſtudia in contraria vulgus,

inquit 2. Æn. Virg. Iſid. l. 8. c. 3. *Schiſma*, à ſciſſura animorum. A ſecta *ſectari*, *aſſectari*, h. e. ſectam aliquam ſequi & adhærere. Feſt. *Sectarius* vervex, qui gregem agnorum præcedens ducit : ap. Plaut. capt. a. 4 ſc. 2. Alciato ſic dicitur à *ſectis*, teſtibus. Aut rectius à *ſecta* : ut quaſi ſectæ h. e. ordinis cœtusque ſequentis princeps ac dux aliquis ſit *ſectarius*. A ſeco aut ab ἑκὰς fit etiam *Secus* & comp. *Sectius*, *ac ſecius* : quorum illud recentium : hoc prima producta antiquorum A qua disjunctione eſt quoque *Secundus* : à primo enim diſtinguitur. *Secundus*, quaſi *ſecandus* : quia in *ſecundo* incipit *ſectio* & diviſio. Unum eſt indiviſum : *duo* : prima diviſio. *Secunda fortuna* dicitur, quod ſecundum nos eſt, i. e. prope nos, ait Iſid. l. 10. *Seculum* Iſidoro, à *ſequor* : Varr. a *ſenex* Uterq; ἀμέτρως. Quia & modulus primæ repugnat Ita j. petaμαλογία : ut a potum poculum : à cœnatum cœnaculum : à jactum jaculum : ſic à *ſectum ſeculum*. Tractus enim ille certis temporum præſcriptionibus *ſecabatur* in partes. Turnebi etiam conjectura levis eſt. Lucr. l. 5. & 6.

——— *ſcela ferarum.*

Igitur (inquit) Lucret. exiſtimavi non tam notionem hominib. Latinis receptam ſequutam eſſe in hac uſurpatione, quam vocabuli originem & natales. Nam ſeculum ab ἡλικία deduci videtur, cum adſpiratio multis in ſolum abeat : λ autem & κ tranſponuntur. Hæc iſte interim Mtanut. affirmat in vetuſtis lib. numis ac lapidib. Sæculum per Æ. reperiri. Quod factum exiſtimo, ut ita ſæculum prout certa pars temporis, à *ſeculis*, quæ ſunt falces ap. Varr. eo modo diſtingueretur. *Seculare*, quod ad ſeculum pertinet & quod in *ſeculo* ſemel fieri ſolet. Ut ludi *ſeculares* ap. Feſt. & Scal. l. 2. de emend. temp. Ovid. 2 Triſt. ita circumſcribit :

Juſſerat & Phœbo dici, quo tempore lucos
Fecit, quos ætas adſpicit una ſemel.

Segi-

Segimen, segmen: ut tegimen tegmen. Sunt admodum κοινά. *Præsegmen*, quidquid præsecatur. Plaut. Aul. a. 2. sc. 5. dixit *præsegmina*, quæ Græci ἀπονυχίσματα; scilicet quæ unguibus emulsis præcinduntur. A *sexum*, supino inusitato, est *sexus*; i.e. nota, qua mas & fœmina *disjungitur*, aut distinguitur. Similiter ap Heb. נְקֵבָה, nomen sexus dicitur a נָקַב, quod est fixit, perforavit. Ap. Ammian. l. 16. est *virile ac muliebre secus*. Sequitur ita Sallust. Et ap. Auson *puerile secus*. *A secando*. Vel à *secus*, quod ἐ ἕξως. Est enim *sexus* ἑτερότης φύσεως. Scal. Ex. 107. *Silex*, Latina penitus vox: neque aliud quam lapidem significat, qui *sectus & lectus* est, quasi *secilex*. Ita *Sicilia* posteaquam ab Italia disjuncta fuit: quæ antea *Triquetra* diceretur. Idem repetit. 5 poet. 16. quæ à *trinis promontoriis* incolarum Græcor. lingua *Trinacria* appellata est: eam, cum esset Italiæ continens atque perpetua, maris vi disjectam, atque iccirco *Siciliam* dictam prodidere. A sicileo, i. e. seco: quia dissecta est quasi ab Italia. Unde Strab. est ἀπόρρωξ ἠπείρου.

Ovid. 4. Fast.

Terra tribus scopulis vastum procurrit in æquor,
Trinacris à positu nomen adepta loci.

Secespita (ait Fest. ex Antistio Lab) est cultrum ferreum, oblongum manubrio rotundo, eburneo, vincto ad capulum, auro argentoque fixum clavis æneis: quo Flamines, Flaminicæ Virgines Pontificesque utebantur. A secando cespite. *Axicia* ap. Plaut. est forfex, qua secantur capilli quasi *Abscicia*. Aliis quasi *exicia*. *Exicare*, pro *execare* dicebant veteres. *Securis* non aliunde: quanquam clausula fere peregrina. Cato: *Arborarias secures tres, cuneos tres habeat*, Legatur etiam Lips. l. 4. polior. dial. 4. *Exta* (ap. Fest.) quod ea diis prosecentur, quæ maxime *extant* eminentque. Nisi melius, quasi *Execta*, eliso medio. *Insecta* (Scal. ad Card. Ex. 226. s. 15.) definiebas, quæ in abscissa portione vitam retinerent. Quasi illud etymon esset à privatione: quasi, inquam, frustrà secarentur. Haut ita est. Neque ea est vel res, vel nominis

ratio. Ἄτομα vocat Aristot. Plin. *Insecta*; quæ inferiores aut superiores partes, aut utrasque segmentis haberent discretas atque distitas. Videatur Plin. l. 11. c. 1. *Insicia* *insecando*: & postea eliso N *Isicia*. Varro l. 4. L. L. *insicium* *ab eo, quod insecta caro*. Macrob. l. 7. Sat. 8. *Isicium* enim ab *insectione insicium* dictum: amissione enim litteræ postea, quod nunc habet nomen, obtinuit. Arnob. l. *Quid sibi hæc volunt, apexabo, insicia, silicernia, longavi* *quæ sunt nomina & farciminum genera, hirquino a... sanguine comminutis alia inculcata pulmonibus*. Casaub. l. 5. in Æthen. Inter cætera, quæ dicuntur in proceiti ventrem condita nominantur & τὰ ἐκ τῶν κρεῶν ... κατακεκομμένα (malim κατακεκομμένων) καὶ τῶν ... tot Græcis dictionib. περιφράζει Leonides sive Athenæus, quæ uno verbo Romani appellabant *Isicia*. Hic ille.

Sol (luminare illud *majus* ad perfecturam diei Gen. 1. 16. *Radiatum insigne dici*, Lucret. l. 5.) ita dicitur quod *solus* esset, solus luceret, & reliquis stellis lucem impertiret. Cic. 2. de Nat. Deor. Forte ita: *Sol* ab ἥλιος ... ἡδὺ ἀδὺ, πηγὴ, παγὰ, ap. Theocr. Fecissent aliter: vel *salius*, vel *salus*, vel *sal*, vel *solus*. Obstitit significatio jam alio tralata. Ergo oportuit, Sol fieri. A Lat. fit Danic. Sol & Germ. Sonn. Sol hodie Græcis est φωτεία. Est autem nomen *Individui*: postea ex accidente i. e. quia plures mundos præter naturæ seriem comminiscerentur, ut Democr. pluraliter usurpari cœpit: *soles*, item *lunæ*. Quamvis utrumque etiam pluraliter, illud pro *diebus*, istud pro *mensibus*, inveniatur. Sicuti etiam Sol pro die sumitur Num. 25. 4. Gr. ἥλιος, ut etiam ... & ... Heb. הֵילֵל, i. e. lucifer, Sol. A verbo הָלַל, *halal*. Quod in *Hiphil* splendere ac lucere significat. Quamvis probabili apparatu Hugo Sanford. Coomdorius pertendat ... esse ab Hebr. *El*, *Elochim*: l. 1. de desc. Christi ad inf. Nec abnuit Cluver. l. 1. Germ. antiq. c. 26. Homerus solem vocat ἑκατόγχειρον, quasi tu dicas *Centimanum*. Idque propter copiam radiorum, qui ita videntur manus, reapse non sunt. Etiam propter innumera beneficia, quibus

quibus huic orbi prodest. *Solstitium*, quasi *solis statio*. Hinc *Solstitio* ap Tertull. de Pall. Quando sol ad Tropicos venit, sustitur quodammodo & repetit inde priorem viam. Gloss ἡλιοςτασία. Ut *lectistitium* in Gl Isid. statio lecti. Legatur Nic. Muller l. 1 Instit. Astron c. 11. 67. A solstitium *solstitialis*. Plaut. Pseud. a. 1. s. 1. Quasi *solstitialis herba* paulisper fui Aliquib. est *ephemeron* herba, ut quæ ultra diem non vivat. Sed hoc falsum: & ideo appellatur ἐφήμερον, quod eo ipso die, quo sumtum, interficiat: ut notat etiam Renod. de mat. med l. 1. sect. 2. c. 13. Diosc l. 4. c. 79. 80. Auctumni (inquit idem) exitu florem edit croci. Ergo non est solstitialis herba. Turn. l. 24. c. 38. herba *solstitialis* est, quæ æstate crescit & propter anni vaporem mox exarescit. *Hæc ille*. Sed neque hoc satis Non enim *solstitiale* est idem, quod æstivum, vel quod æstate crescit. Verum, quod ad solstitium pertinet quod circa illud accidit. Hinc Plauto *Solstitialis* morbus Cic. *Solstitialis* dies. Sen. 3. Nat. quæst. *Solstitialis* occidens. Liv. l 1. *Solstitialis orbis*. Solino c. 18. *Solstitialis plaga*. Igitur herba solstitialis, quæcunq; tempore *Solstitii* nocte. præsertim frigidiuscula, ut solet, & rorulenta, subnascitur, & postea à calore solis diurni, qui tum maxime sævit, moritur, aut certe languescit. Simile est quod scribit Mercurial. l. 5. c. 3. Puto ego *solstitialem morbum* quemcumque pravum & lethalem vocari. Etenim *Solstitium* periculosum atque morbosum esse, unus ante omnes docuit Hippocr. l. de aere, aquis & locis Post quem Arist. 1. sect. Probl. idem confirmavit. Hæc ille.

Soldanus; ap. Turcas, Saracenos, Arabes, alias ita dicitur Dynasta, imperator. qui aliis præest. Quod verbum in nostrorum quoque hominum ore est. Non nisi ab Hebr. שָׁלִיט i. e potens, δυνάστης. A שָׁלַט dominatus est valuit potestate.

Solœcus: nomen à Solon & οἶκος, quod testatur Diogn. Laert. Σολοικός, Solorum habitator, Σόλος οἰκῶν. In Cilicia

licia & Cypro opidum à Solone exſtructum & inde no-minatum fuit; in quo puritas Attici ſermonis prim… florebat; brevi poſt corrupta. Inde *Solæcus*, qui Attic… ortu, inter Solenſes vivens, linguæ ſuæ elegantiam c… ruperat. Ita peccantes dicti ſunt σολοικίζειν. Etym… ait *Solæciſmum*, σολοικισμὸν, *quaſi* σόος λόγε αἰκισμὸν: q… ſanæ orationis vibicem, aut flagellum. Suid. σολοικισ… λόγος ἀκατάλληλος, ἄζευκτος, ἀσαφέλ…ϑος. Strab. l. 14. τὸ σο… λοικίζειν εἴτ' ἀπὸ Σόλων, εἴτ' ἄλλως τὸ ὄνομα … τέτε πεποι… ημένε. Agel. l. 5. c. 20. *Solæciſmus* Latino vocabulo ab Asi… nio Capitone, ejusdemque ætatis aliis *imparilitas* appe… latus: à vetuſtiorib. Latinis *ſtribligo* dicebatur; a versura videlicet & pravitate tortuoſæ orationis. Quod vitium Aſinius Capito hiſce verbis definit: *Solæciſmus eſt impar & inconveniens compoſitura partium orationis.* Hæc Agel. De ſolœciſmo vide quæ multis accurate diſſerit Ad. … *Siberus* Inſtit. Elocut.

Solvo, ſolvi, prius τετρασύλλαβον fuiſſe, teſtatur τὸ *ſolutum*. Et ſic poetæ utuntur etiam. Catul. in epithal. Juliæ;

Zonula ſolvunt ſinus. Tibul. eleg 7.

Stamina non ulli diſſoluenda Deo.

Idem volunt voces congeneres, *alluo, eluo, diluo.* Et ſic etiam *ſolvo*. Idemque firmat etymon à *Luo*, λύω. *Solvo* à *ſe* & *luo*, quaſi *ſeluo*: uti *ſocors* quaſi *ſecors*, à ſe & cor Scal. l. 1. L.L. c. 25. *Solvo*, ὅλον λύω. Totum enim & antea ligatum disjungitur, & ita *ſolvitur*. Ab eodem ὅλον eſt etiam *ſoleo*, Quod *ſoleo* facere, in eo ſum quaſi ὅλος, ſolus, totus. *Soli-tum*, quod *ſolum* facere conſuevimus. Sed redeo ad *ſolu-tum*. Idem de L. L. c 93. quod aliquando vinctum fuerit, cum deſiit vinctum eſſe, *abſolutum* dictum eſt. Gloſſ. *abſolu-tum*, ἀπολελυμένον. *Abſolvit*, ἀπολύει. Idem Scal. Ex. … *So-lum* eſt ab ὅλον. Oſca vox fuit *Solon*, ab Æolenſibus. Illi e-nim ὅλον, quod nomen univerſæ Græciæ commune fuit, ad *totum* ſignificandum. Igitur quia ſpongiæ partes diſſolutæ ſunt, *ſolida* ſpongia non erit. igitur *ſolidum* à *ſolum*. h.e. proprie *ſolo* firmiter fixum, ἔμπεδον, quod habet … im-motam. Gl. Philox. *Solidum* ὁλόκληρον. Heb. כלד, i. ſo-lidus fuit, conſolidatus eſt. Idem in Th. de pl… Græcis

Græcis est superficies, ἕδος. ἀφὴ. Quia sentitur tactu sedes. Nostrum *solum* tota massa est. Hoc n. est ὅλον, & Osce *Solon*: unde *soliferrea*. Iccirco JCti *solum* distinguunt à superficie: ut *solum sit ipsum* totum atque totius facies: *superficies*, quod *super facie* constitutum est, aut *supera facies*, ut ædes, columna est. Idem L.L. 89. *Solitaurilia*, non, ut sunt interpretati mali feritatem *sue*, *ove*, *tauro*: neque enim in voce hac, *soli*, est ovis: sed sic fuit per initia, *sue*, *soloce*, *tauro*. Sic enim pecudem lana tectam prisci appellarunt, quam ad sacrificium *egregiam* habebant, i.e. è *grege* segregatam, integram, non tonsam: unde & nomen, quoniam cum tota lana esset. *Solon*, ὅλον, id est, totum: Etiam Festus de *Solitauria* & *Solo* legatur. Ὅλον à כּוֹל, *col*, i. e. omnis, cunctus. *Solea*, quod *solo* pedis subjicitur. Agell. l. 13. c. 20. omnia ferme id genus, quibus plantarum calces tantum infime teguntur, cætera prope nuda, & teretibus habenis juncta sunt, *soleas*, dixerunt. Ab eo, quod *solum* premerent. Etiam *solum* aptissime fit à סָלַל calcare: ut πέδον à πούς. Est n. id, quod calcamus. Et sic *terra* à terendo dicta. Vel ut sella, ita *solum sollum*, à sedeo. Quomodo ἔδαφος ab ἕδος ex ἕζω. Et Heb. יֹשֵׁב. ἡ οἰκουμένη Etyma eodem collineant. *Præsul*, à *præ*, & *solum*, cui præest. *Phocas præsul* à præsiliendo. Sic enim inter Salios primus appellabatur propriè, quod tripudium auspicaretur. Ap. Cic. est *Præsultor*. Et forma ea sit præsul, uti *consul*, *exul*: scilicet à *salio* omnia satis commode. Nam & *exulem* dum ejicitur, exilire atque excedere è loco insesso oportet. Quo etiam major sic violentia innuitur. Alias non tam ἀναλόγως dicitur *exul*, ab ex & solum. Ut scilicet *extorris* & ap. Isid. *exterris*, à terra, i. e. ejectus à terra, aut provincia aliqua, sive urbe. Græcis enim est ἄπολις. Iisdem *exul* est ἐξόριστος vel ἔξορος ap. Poll. l. 6. c. 48. Ἐξορισμὸς exilium, notante etiam Cæsellio & Agnæo Cornuto. Notat ejectionem extra *fines*. Virg. alludit 1. Ecl. *Nos patriæ fines & dulcia linquimus arva.* Quod minus rectè *Exsulium* efferatur. Lips. l. 3. var. Lect: c. 9 disputat. Etiam amplius de scriptione ἐρώτημα utrum Exsul,

an exul? Quod similia quoque attinet, ut exspiro, expiro: exspecto, expecto. Scal. c. 34. L. L. Cum vocibus (inquit) ab S incipientibus si componas, quid facias? Tollas sibilum. Non enim necessarium est. Namque in X syllaba potest terminari: sed soni suavitatem sequendam censeo. Itaque commodius dicemus, *Exequor*, Græcor. exemplo, qui certis locis ἐκ, aliis ἐξ dicunt. Sed recentiores, ut sapere videantur, omnia obturbant: at nos veterum sequimur simplicitatem, qui *Exul*, scripsere, quanquam ab *Ex* & *solo* duceretur. Hoc itaque cum recte sic se habeat, pessimo argumento probandi rationem male inivere. Nam, inquiunt, si post X liceret servare S, initio vocum compositarum; pari ac simili lege etiam liceret post ψ. Sed non licet Neque enim dicimus, *Abstractum*, neque *Obsessum*: sed unica S fuit contentus usus. Ubi dupliciter peccant. Primum cum putant S, quod in *exequor* est, præpositionis esse, non verbi. Hoc enim falsum est. Nam significatio verbo debetur. ergo & partes. Et remanet vestigium præpositionis Græcor. leges quos imitamur, *Ecsequor*. Hæc ille. Cujus judicio plerique acquiescunt. Ajunt enim κακοφωνία fit, si illa sibilans litera iteretur, ut *exstinguo. Exspiro*. Nec necesse est principia ὑλικὰ vocum omnino remanere in compositione. E. g. *pomeridianus*, non post: *inquiro*, non inquæro. Quanquam hic integre superfit S vocis primariæ: sicut & in aliis: ut expiro: ab ἐκ, ec, & *spiro*; *ecspiro*: sicut *Ecfero* in Cic. l. 8. ad Att. ep. 3. ut correcta exemplaria & chirographa habent Interim addunt: *Externo*. κατα ἀναλογίαν, omnes scriptitant: non *exsterno*: cum tamen sit à *sterno*, ut *consterno*. Scriptitant, *extinguo*, non *exstinguo*: licet à *stinguo*. Nam concurrunt quatuor elementa CSST, quæ enunciationem faciunt asperam. Ad periculum vero respondent, ambiguitatis aut erroris: ut dum aliquis *expectare* præstat equum, i. e. præstolator mittendum ne *expectare* videatur: ne *expes*, i. e. ἄπνους videatur, qui sit *exspes*, ἀνέλπιστος. Respondent (inquam) quod integra periodus contextam ejusmodi difficultatem eximat. Ubi enim talis concisa sententia, in cujus interpretatatione ob sibilum periclitatur

elitetur aliquis: Plaut. Merc. Mercator *expes* patria fugere destinat. Ita Dum ovid Ep. 6. ait: erret inops *expes*, cæde cruenta sua: quis intelliget de mutilo pedes, aut truncato. Nec vox apud priscos legitur autores *Expes*, ἄπους. Plinio quidem *Apodes*. Et Scal. in Farrag. Phal. alludit: Et *expem* refer, *expedem* referque. Atqui satis sit. Omnia quæ εἰς ἑκάτερον afferunt, huc contuli. Tu quisquis es, pondera: &, quod melius, sequere. Porro à *solum*, priori brevi, i. e. πέδον: differt *solum*, *solus*, μόνος: prima longa. Ad differentiam enim illius mutata est brevis in longam, aut geminata, velut alibi. Interim utrumque eandem agnoscit matrem. Nam omne quod *solum*, proportionem habet ad totum: & totum est *solum*, si partes intueare, quæ non *solæ*, non unæ, è quibus constituitur. Nec phrases adeo dissonant: *solum aurum accepit*, id est, totum, quod accepit, est aurum, citra admixtionem æris, argent. Maro. 3. Georg.

Heu male tum Libyæ solis erratur in arvis.

i. e. *totum*, in quo tum male erratur; sunt arva Libiæ. Talia ad similem faciem facile explicentur omnia, ut ortus innuatur, si opus sit ὀνυχίζειν. Etiam *solus* bene quasi *sealius* dicitur, i. e. *sine aliis*, ab aliis separatus. Et ut *alius* dicitur: ita etiam *solius*. Amplius a *solum* est *desolo*, i. e. vasto, solum reddo. *Consolor*, *solor*, *solatium*, à *solus* πιτικῶς. Puta à viduis, quæ cum se *solas* relictas lamentarentur, oratio leniens desideriū, dicebatur *consolatio*. Et verò ubi aliquis *solus* est & vel à parentibus vel amicis in *solitudine* relictus, ibi requiritur παραμυθία & παρηγορία, qua desideria absentium leniantur. Isidorus l. 10. inde dictus *consolator*, quod *soli* se applicat, cui loquitur & *solitudinem* levat alloquio suo. *Solicitare* est *citare* ex *solo*; quod est ex suo loco. Fest. Aut *solicitare*, i. e *solū* μόνον citare, i. e crebro exercere, multū ciere. *Solus cicus*, ὅλος κινηθείς. *Solitarius*, solus & unicus, qui *solitudinem* amat semotus ab aliis. Gloss. *Solitarius*, μονήρης. Atqui propriè μονήρης est uno ordine remorum instructus.

Solyma. Solem שָׁלֵם. *Jerusalem*, *Jeruschaalim* est forma duali, quasi *visiones pacis*, רְאִי, visio. R. רָאָה, vidit, intui-

intuitus est. Aut doctrina pacis, à יָרָה, i. e. jecit, emisit verba, docuit. Quod deducta sa is arguunt. ... lem vero est à Rad שָׁלֵם, i. e. iniit pacem cum ... pacificatus est. שָׁלוֹם, est pax.

Somnium. A somno fit *somnium* & *insomnium*, ... quod in somno & secundum quietem nobis objicitur ... *insomnia*, ap. Non. Græcis ἀϋπνία, notat privationem ... *insomnis* est ἄϋπνος. Legatur etiam Macrob. in somn. Sc. l. 1. c. 3. Scal. in Hipp. de Insomn: Græca vox: ὄνειρ... mnium significat, species illas scilicet, earumq; affectio... nes. Quam vocem prisci mortales à bene ominando ... bricarunt. Ita enim dicebant ὄνειρ, ἱερόν. Nam con... fuit ὄναρ. Nostra vox simpliciter, *somnium*, quasi ... somni esset proprium. Græca & ipsa, ὕπνος: Unde ἐν... πνιον: quod & nos *insomnium*. Hæ appellationes univer... ambitum somniorum communi significatu amplectu... tur. Unde Aristot. εὐθυόνειρον vocat eum, qui prioribus utitur somniis: quoniam sunt etiam σκολιόνειροι ... ψευδονειρόνειροι. *Idem ibidem*: Hoc vocant ὕπαρ, Græci, ... noster *sopor*: propterea quod corpus pæne mortuum ... in anima totus homo constitutus atque ipsa in sese re... cta, recepta collecta. Ejus voculi originem & causam intelligamus: quoniam res vera subsit; ὅτι ... ὕπεστι. Homer. in undevices. Ulysse ὕπαρ, non ὄναρ ... dicit: non quod res ipsa visa esset: sed quod vera porten... derent rerum imagines. *Hæc Scal.* Sed ὕπαρ est potius ἐναργὴς ὄψις, i. e. evidens visio. Plato de republ. l. ... ὁ θεὸς ἁπλοῦς καὶ ἀληθὴς ἐν ... ἄλλους ἐξαπατᾷ οὐδ' ὕπαρ οὐδ' ὄναρ, i. e. *Deus, qui simplex est & verus, non decipit alios neque in vigilia neq; in somno.* Melius videtur, si *sopio* ducas à סוף, quod est desinere & cessare. Quippe *sopor* ac *somnus* est ἀνάπαυσις accessatio quædam actionum, ubi sensus desi... nunt agere. Juxta autoribus *sopor* pro somno profundiori sumitur. Gl. Cyr. κάρος *sopor*: quæ & κατα... Philox. *sopor* κάρωσις Plin. l. 21. c. 18. *Junci semine somnum allici: sed modum servandum, ne sopor fiat.* Diosc. à ... ποιεῖ σχοῖνος καρηβαρίαν.

Somnus, Agell. ut notavimus in voce *Hyades*, facit ab ὕπνος: *sypnus, sopnus, somnus*: serie quadam mutationis. Et pariter nos, aut facilius, faciamus à נוּם, i. e. dormivit. N. migrante in S. ut solet. Vel à שֵׁנָה itidem somnus. Cogita: quam ad *Turrim* lingua confusa sit: quam difficulter restituatur; & omnia e confuso ad principium unum, purum & quasi homini ingenitum, referantur. Cogita: & desines mirari, aut cavillari ejusmodi mutatiunculas. Autores commodis epithetis *somnum* amant describere: quibus naturam & utilitatem ejus aperiunt. Pers. sat. 5. *irriguo turgescere somno.*

Virg. 3: Æn. *fessos sopor irrigat artus.*

Ut enim placidus & naturæ amicus sit somnus, vapores, qui cerebrum perfundunt, ex alimento utili benignoque oriri oportet. Virg. 6. Æn. *Dulcis & alma quies.* Græc. est ὕπνος γλυκὺς, γλυκερὸς, γλυκύθυμος, μελιηδὴς, νήδυμος, μαλακός. A somnus *somnorinus*. Nonius: *Somnorinas* dixit, quæ in somnis videantur.

Varro prometh. l. 1.

Levis mens cum somnorinas imagines
Affatur, non umbrantur somno pupulæ.

Sorbeo, ῥοφέω: à sono sorbentis. Varr. l. 5. L.L. *Sorbere*, à vocis sono. Plaut alludit in Mil. a. 3. sc. 2. *Sorbet* dormiens. Pa. Quid *sorbet*? Lu. Illud *stertit*, volui dicere. Sed quia consimile est, quod stertas, quasi sorbeas. Ex quo intelligis, quod itidem *sterto* sit factitium. Idque propter S & R inprimis. Est enim sterto, sonum è naribus edo, στερρῶς εὕδω: profunde dormio. *sorbeo* fit *sorbillo*. Turn. l. 25. Adv. c. 21. unico L scribendum putat: Et cyathos *sorbilans.* Plaut. Pœn. Victitandum *sorbilo.* Nam pleraque ejus formæ simplici L. scribuntur & corripiuntur. Catul. in Pas. Ad solam dominam usque pipilabat. Eodem modo *conscribilo*, penult. correpta legit ap. Catul. Epig. 22. *Hæc ille*: qui facile tamen refellitur. 1. Plauti testimonium non est satis certum, cum idem quoque in postrema regione admiserit Spondeum: Pœn. a. 1. sc. 2. Quamquam ibi sit nomen: victitandum *sorbilo*. Aliis *sorbitio* à *sorbitium*. Aliis *sorbillo* à sorbillum. 3. Ple-

raque verius exarantur duplici L.L. ut *cantillo*, *cl...lo*, *focillo*, *refocillo*,. 3. Versus catulli adhuc sub judice est. Plerique legunt *pipiebat* : de quo verbo multa in ... 4. In altero Catulli potest rectissime retineri *conscri...* nihil obstante modulo. Immo vitiatur ex sententia ... nebi. Ubique n. fit spondeus. Scal. legit *Conscabillat*.

Sorites est species argumentationis, qua multa accumulantur. Latino verbo liceat *acervalem* appellare. Ci. 1. de div. Idem *Acad.* quæst. Cum aliquid minutatim & gradatim adducitur, aut demitur, *soritas* hos vocant quia acervum efficiunt uno addito grano. Pers. ad finem Sat.

> *Jam decies redit in rugam : depinge, ubi sistam*
> *Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi.*

Σωρείτης à σωρὸς, cumulus : item *σώρακος*, in Aristoph. pro acervo. *Alioquin soracum*, *σώρακος*, est genus vehiculi, quo ornamenta histrionum portantur, ex Festo. Idque ad varietatem & multitudinem vestium, aliorumque.

Juven. Sat. 3.

> —*Longa coruscat Sacro veniente abies*—

Alii scribunt *sarracum*. Sed Lambin. eligit *soracum* : & sanè rectius. Suid. σωράκους disertè ponit Hesych. σώρακον· ἀγγεῖον· εἰς ὃ σῦκα ἐμβάλλεται ἢ ξυλοκαυθήλια. Poll. l. 10. c. 29. σώρακος censetur inter vasa fructus continentia : & exponitur *fiscina*. Et ap. Comicos, inquit, sic vocatur σώρακος ἀγγεῖον in quo instrumenta histrionum. Ergo σώρακος à σωρὸς. Σωρὸν per abscissionem initii formes ex Hebr. חֲשֵׁרָה, i. e. moles, acervus. Etiam Hebr. שָׂרַע est exuberare. *A* σωρὸς est item *sordesco*, *sordes*. *Aut.* Scal. in Theoph. Ea, quæ non nisi penitus abjiciuntur aut evertuntur, proprie sunt σωρὸς δόματος. Cumulantur enim, ut ejiciantur. *Soriculata* vestis ita explicatur à Turn. l. 24. *Adv.* c. 19. Ut *undulatæ* vestes sunt ap. Plin l. 8. c. 48. quarum textura undas imitatur, *scutulatæ* scutulas; eadem *rasæ* & *Phryxianæ* rectæque de textura dicuntur : sic & *soriculatæ*, quæ quidem perpetuis quibusdam furis & latioribus virgis regulatæ erant & eo texendi genere confectæ : ut sint tanquam soriculatæ, *à furo*, cujus diminutivum est *surculus*. Nisi quis tamen *à sura* deducere mallit.

malit. Quod si à *regula* derivari non placet, certe à *rica* & *ricula* deducatur. Hæc ille. At quid obstat, quo minus flectatur à σωρεία, σώρακες, σωρός. Idque propter copiam colorum & plicarum. Hinc & Varro vermiculatam & soriculatam vestem nominat.

Spatha, σπάθη. Veget. l. 2. c. 15. *Gladios majores, quos spathas vocant*. August. in 149. Ps. *Framea, quam vulgo spathium vocant. Spathula*, σπαθίον: *Spathalion*, σπαθάλιον. Ap. Martial. l. 13. *Spathalion Cariotarum.* Omnia primò à σπάω: quod à ספח. Ab eodem est *spasmus*: Celso, *distentio, nervorum rigor*, l. 2. c. 7. Aurel. *conductio* & *distentio* l. 7. acut. c. 8. Aliis convulsio. Item à σπάω, σπάδων: Latine *spado*, cui cremasteres sunt avulsi, i. e. nervi, quibus colei suspensi sunt. Budæus in Pand. Hesych. est εὐνοῦχος. Similiter dicitur ἐκτομίας à τέμνω: *Thlasias*, θλαδίας & θλασίας à θλάω: *Thlibias*, θλιβίας à θλίβειν, h. e. Eunuchus: aut cui testiculi exemti, vel fracti, vel attriti: si verbatim reddas. Lev. 21. 20. thlibias teste. Martial.

Spadone cum sis eviratior fluxo.

A θλάω fit etiam *Thlaspi*, θλάσπι, herba, ut cujus semen veluti fractum ac contusum. Diosc. l. 2. c. 150. Semine nasturtii, incluso vasis in cacumine divisis lenticulæ effigie, nisi quod *infringitur*, unde nomen accepit. Hæc ille. Quod dicit *semine nasturtii*: Hinc barbaris thlaspi est nasturtium tectorum. *Lenticulæ*: ut cui semen thlaspi bene respondeat. Legit igitur Ruel. φακοειδὲς. Quamvis & vulgati quidam codices habeant δισκοειδὲς, i. e. disci figura.

Spathium, διάστημα, distantia. Lucr. l. 1. *Tunc porro locus ac spatium, quod inane vocamus.* A spatium verbum, *spatiari*, quod est proprie in stadio currere. Nam τὸ στάδιον Æoles vocabant σπάδιον: στολὴν σπολήν: sicut contra σπουδὴ, στουδὴ, *studium*. Unde Latini, qui presso pede veluti sequuntur Æoles, fecerunt *spatium* suum. Hinc in Eleg. de obitu Mecœnatis: *respatians* equus dicitur, qui finivit curriculum suum & *spatium*: Jos. Scal. *Stadium* στάδιον est διὰ τὸ στάσεως, i. e. status: vel à στάδην. Est stadium certa loci distantia, ap. Herodot. l. 2. Strabon. l. 1. Plin. l. 3. c. 5.

Στατὸς, qui ſtetit, aut ſtat: qui in ſtabulo contin... Scal. l. 5. poet. c. 3. *ſtabulatitium* dicunt Itali felici... voce longeque evidentiore, quam Græci, στατὸν enim ... bi etiam, quam in ſtabulo intelligam. *Sto* eſt à ſτάω ... ἵστημι, i. e. ſtatuo, ſtabilio. Ab Hebr. שִׁית pon... הָשִׁית ſtatuere. *Statim*, ςάδην, i. e. fixe, conſta... Ἀναλόγως à ſtatum: quaſi ἱσταμένως. Plaut. amp. a. 1. ... Ita *ſtatim* ſtant ſigna, neque nox quoquam conced... Idem · Ne recedit loco, quin *ſtatim* rem gerat, i. e. co... ſtanter. *Stiba* à ſtando, inquit Varr. l. 4. aut quaſi ... *ba* per contractionem. Stat n. erecta, ut apprehendi fa... cilè poſſit. Græc. ἐχέτλη. *Anteſto* & *antiſto* ap. Fulgen... i. e. præcello, ſto ante. *Antiſtes* ſicut *præſtes*: qui ante ſtat vel antiſtat, προστάτης ἢ ἐπιστάτης. *Antiſtita* in fœmi... nino, ap. Accium. *Superſtes*, qui ſuperſtat. *Adſtes*, quo poſt antiquos etiam Lipſius utitur, i. e. qui adſtat. ... adſto etiam Varro facit *Haſta*. Ita inquit l. 4. L. L. *Haſta quod aſtans ſolet ferri.* Namque haſta (antiquitus ...) veluti adſtat militi, ut comes: alia tela non item. Adſti... ſimiliter Græce παραστάτης: ſicut ἀποστάτης, qui abſcedit, *apoſtata*: & hinc verbum *Apoſtatare* Eccleſ. c. 19. *Præ...* qui præſtat, i. e. antiſtes.

Ovid. 5. Faſt.

Præſtitibus Majælaribus ——

Præſto propriè anteſto, aut potior ſum: quod notat ... Præ. A præſtatum *præſtabile*, h. e. quod præſtat. Gl. Phi... lox. *Præſtabilis* ἔξοχος. Scal. in Feſt. *Præſtum* veterib... in uſu, à quo remanſit *præſto* adverbiale. Ὑποχείριος ... *præſtulus*, vel ut antiqui ſcribebant, *præſtolus*. Inde *præ... ſtolari*. *Præſtus* ſeu *præſtulus*, ἑτοῖμος pro quo *præſens* ... tatum: ut *præſens* animus. Gloſſ. *præſens*, ἐπιφανὴς καὶ ... ρῶν καὶ ἐναλκὴς, i. e. fortis. Feſt. *præſtolari* dicitur is, qui ante ſtando ibi, quo venturum excipere vult, moratur. Gl. Philox. præſtulari, προσκαρτερεῖν, παραμένειν. Quan... tum *O* ſit, anquiritur. Plerique viri in hac palæſtra exer... citatiſſimi producunt: neſcio cujus teſtimonio Poetæ. Terent. in Eun. videtur corripere: *Quem præſtolare Par...* men...

meno hic ante ostium? Et doctiss. poetar. Buchnan. Ps. 27. *Vitæ beatæ præstolor.* Nec ratio nulla est. Quia fit à diminuto *præstulus* seu *præstolus*, à *præstum*. Et videre pervelim hujus generis unum, quod brevis non sit penultimæ. Ergo ut *hasta hastula*: *pileo pileolus*: *pater paterculus*: *gentus, gentulus*: *limatus limatulus*: ita etiã *præstus præstolus*: & inde verbum *præstolor*. Ulterius, *Obsto* & *osto*: sicut *ostium*: quia obstet ingressuris, vel remoretur. Vel quia sit *os ædium*, per quod ingredimur. Ut à genitum, *genitrix*, *genetrix*: & propius ut à *restitum restitrix*: ita ab obstitũ, *obstitrix* & inde *obstetrix*. Quia parienti *obstat*, è regione stat. Gr. μαῖα, μαιεύτρια & ἐμφαλοτόμος: qui infantum umbilicos præsecat. *Restitrix* ap. Plaut. Truc. a. 4. sc. 2. *Ego interim hic restitrix residebo*, i. e. interim hîc resistens remanebo. Pergamus. *Consto*, i. e. simul sto. Plaut. *Constant*, conferunt sermones, i. e. unâ stant. Et Aulul adeunt, consistunt. Inde *Constantia*, pro firmitate: quia vis unita fortior. *Resto*, i. e. rursum sto. *Insto*, i. e. in ipsa re sto: interdum non sto. Ab instatum i*nstabilis*: ut à statum *stabilis*, ab affatum affabilis. Similiter ap. Gr. στάδιος ἢ σταθερὸς est stabilis, ab ἵσταμαι. Et contra ἄστατος, instabilis. Amplius à *stabilis* fit *stabilio*, i. e. stare facio. *Circumsto*, *circumstantia*, ἀναλόγως, sicut constantia. Scal. 3. poet. 119. quem numerum Trapezuntius est sequutus. Sic n. περίστασιν novo nomine interpretatur. Recte Sane. Nam quo jure dicimus *constantiam*, eodem etiam circumstantiam. Quint. l. 3. *Negotium* Latine appellat περίστασιν: verum laxa nimis voce. M. Gallio verbo usus est participio, nomine abstinuit. Dixit enim *res circumstantes*. Ejusdem originis est *Stathmus*, σταθμὸς locus standi, mansio, ab ἵσταμαι. *Stater*, στατὴρ, pondus quatuor drachmarum. Hesych. στατὴρ τετράδραχμος. Ita n. legendum. *Statera*, instrumentum ponderandi sine lancibus. *Statera* Vitruv. proprie est καμπανὸς ζύγιον, φάλαγξ: Isid. *trutina Campana*. Nam τὸ ἱστάναι ponderare quoque, seu trutinare est. *Statura*, à statum: Ut à natum natura, à dictatum dictatura. Estque status quidam ac modus corporis. Gl. *Statura* ἀνάστημα, μέγεθος σώματος. Item à statum est *statuo*, i. e. efficio, ut stet

aut consistat aliquid. *Statua*, quæ in signum honoris & memoriæ *constituitur*: A statutum *statumen*: ut à munio munimen, à notum nomen. A statumen verbum *statuminare*, sanè emphaticum, ap. Plin. quod scioli frustra sollicitant. Ut à satum sativum, à natum nativum: ita à statum *stativum*. Tertull. ideo l. 1. contra Marc. Stativum opponit mobili. *Stagnum*, i. e. aqua stans, ὕδωρ στάσιμον, τέναγος, τέλμα. Aut potius, ut Varro, à στεγνὸς, quia contineat aquam ne qua manare possit, ut etiam Festus scripsit. Unde *stativæ* aquæ dicuntur, quæ contrariæ sunt manantibus & perennibus, cujusmodi sunt fontes, & fluvii. Varro de Admirandis ad Fundanium Socerum Secundo de *stativis* aquis, ut sunt lacus & stagna & paludes & maria. Scal. in Conj. Ap. Heb. extat אֲגַם: unde quis facit Latin. *stagnum*, & στεγνός: levi additiuncula: item ἰκμάς, leviori mutatio. *Statio*, locus ubi statur. Ut à ratum *ratio*: à satum satio: sic à statum statio. Virg. l. 4. Georg. — *statio tutissima nautis.*

Tertul. de Resur. carnis est *statio* dentium. Est enim statio proprie actio stantis & locus ubi statur. *Stator* dictus est Jupiter: vel quod stent omnia ejus beneficio; ut scribit Sen. 4. de benef. Vel, quod cum templum ipsi vovisset Romulus, exercitum post preces *stare* fecisset; teste Dionys. & Liv. l. 1. At scribit Valla l. 5. c. 6. *stator* magis à sisto, quam à sto descendit. Immo rectius à statum [illegible] *stator*: ut à datum dator, à satum sator. Ap. Plutarch in Cic. est στήσιος Ζεύς: itidem ab ἵστημι. Nec quidquam aliud *sisto*, quam *stare facio*: & statum, si habet, à sto mutuatur. Ut ita subtilitas Vallæ de nihilo sit. *Sisto*, i. e. stare facio, *stiti*: respondet Græc. ἵστημι, ἱστῶ. *Subsisto*, quasi sub sto, ὑφίστημι. *Existo*, quasi extra sistor, & appareo. *Stapeda*, nomen è nupero fœtu: à *stando* & *pede*: i.e. cui insistunt equites. Fr. Philelphus ita *stapedam* patrum ætate appellavit. Budæus melius puriusque putavit circumscribi & *subjicem pedaneum* dici: teste Lips. l. 3. de mil. Rom dial. 7. *Ferrum scansile* nominat. Rob. Valturius de re milit. l. 10. c. 2. *Stapes* est Grapaldo. *Stapia* in vetustis inscript. & ap. Hieron. *Statuliber*, ἐλεύθερος χρόνῳ καὶ διαθήκῃ ἀφεθείς.

κλεῖθας. Ubi pro χρίω legendum videtur ἕρω, Jos. Scal. *Statuliber* (Fest. ait) est, qui testamento certa conditione proposita jubetur esse liber. Etsi per heredem est quo minus *statuliber* præstare possit, quod præstare debeat, nihilominus liber esse videtur. *Stabulum*, ubi statur, ut a pastu pabulum: à venatum venabulum: ita a statu stabulum. Quomodo etiam Græc. σταθμὸς est à στῆναι. Tertul. de Resur. carn. sunt *conceptuum stabula*. Videantur Joh. à Wouw. *animadv.* in Petron. *Naustibulum*, ναύσταθμος: navium statio. Formatur ut *prostibulum*: Græcis idem προστάς. *Prostibulum*, locus, in quo *prostat*: *Prostibula*, quod *ante stabulum stet* quæstus diurni ac nocturni gratia, ut ait Nonius. *Stabulum* enim & meritorum est, quod ibi consistant: ubi & *statio* & *stare* recte de lupis. Horat.

—— *Nullum nisi olenti in fornice* stantem.

Hinc etiam *fornicari* ap. script. Ecclesiasticos est scortari: proprie autem *fornicare* est fornicem extruere. uti ap. Victruv. l. 5. c. 5. & l. 8. c. 7. videre est. Seneca: meritrix vocata es, in communi loco *stetisti*; *stetisti* puella in lupanari. Tertull. l. 2. ad Uxorem; Lupanar nominat *Consistorium* libidinum publicarum. Ambros. *diversoria libidinis*; de virgin. l. 2. Eadem dicitur etiam *prosedа*, à *prosedendo*, Festo: & ap. Plaut. pœn. a. 1. sc. 2. quod ante *meritoria*, *fornices & stabula* sederent. Etiam ap Hebræos impudicæ mulieres sedebant in bivio. Gen. 38. 14. *consedit in bivio*. Ezech. 16. 24. 25. *Ut extrueres tibi fornicem, & faceres tibi suggestum in omni platea, & in omni capite viæ exstructo suggesto tuo, abominandã redderes pulchritudinem tuam.* Quur autem *prostibulum*, non *prostabulum* dicatur, rationem dat Meurs. è Sched. Langl. Dicebant, inquit, *stire & stare*: *obstiro*, *obstare*: sicut *aritre*, *arare*: *impetrire*, *impetrare*: *negire*, *negare*. *Hinc negibundus* & *obstitus*, i. e. violatus, cui aliquid obstitit. ap. Fest. Sic *absit*, aut *obstit* dixit Ovid. 1. Met.

—— *Quæ pars admonet, abstit.*

Ita enim Priscian. citat: quanquam perperam pro *abstitit* positum ait. Sed consuetudo illa majorum commutandi

invicem literas, & nota & proba. Quod vero ex Gr. citatur, ambiguæ lectionis. Neque *obstitit* aut *abs*... scilicet propter versum, neque *obstit* aut *obstat* legen... esse conjicio, propter sensum aut contextum. Sed ... Ecce antecedentia: *Seque toro ponit, renovat lectus locusque*

Alcyones lacrimas, & quæ pars admonet absit.

Lectus renovat luctum, sive lacrimas & admonet, quæ pars absit, i. e. amasium. Hoc enim pars lecti & p... alterius, quæ amat. Duo enim amantes unum sunt. ... hæc ὡς ἐν παρεδρομῇ. *Interstitium*, διάστημα, quod inter*stat*. Ammian. l. 22. *Quum tempus interstetisset exiguum.* Justitium, quo *jus* veluti *stat*: juris quasi *interstitio*, ap. Agell. l. 20. c. 1. *Institor*: ut à statum stator: sic ab instatum, *instator*, & *institor*, i. e. qui instat & urget. Propterea Gloss. *institor*: ἐργασηεπιστάτης. Similiter à Gr. ἐφιστάω, quod est *instare* operi; fit ἐπιστάτης, h. e. curator aut institor. Ulp. l. 24. ad edict. *Institor* appellatus est ex eo, quod negotio gerendo *instet*. No. Attellanarius: *Instat* mercaturam, credo, ut rem faciat: Frugi est homo. Nunc ad *vestibulum*, quod *à ve* & *stabulum* aliquibus magis abblanditur.

Ovid. 6. Fast.

Hinc quoque vestibulum dici reor, unde precamur,
Quam famur Vestam, quæ loca prima tenet.

A Vesta. Est n. prima januæ pars & Vestæ numini consecrata 6. Æn. *Vestibulum* ante ipsum. Estque in aditu, non quasi stabulum grande, quodve importat. Agell. videatur l. 16. c. 5. *A statum stamen*, ut *à* stratum stramen, *à* notum nomen. Est n. stamen filum in tela rectum & *stabile*. Et sic Græc. στήμων, στῆμα, σταμίν, ἱστὸς & ἱστ... Item ap. Hebr. שְׁתִי est stamen quod in tela *constet*. Fr. Jun. in Not. ad Tertull. de Pall. *Aliud* (*inquit*) subtegmen est, alud subtemen. Nam subtegmen, sive (ut Augustinus legit in Grammat) *Subtegimen* est interior pannus, quo vestis suffulta est commoditatis aut ornatus ergo. *Subtemen* vero pars est interior panni, velamentum, ἢ ἔνδον ἐπιπολὴ quæ stamini subest: ut *trama*, ἡ ...

im-

ἐπιπολή, superior pars, quæ trameat stamen; diciturque, ut *tela*, à texendo *Temen*. Hinc quod subtexitur, *Subtemen*. Varr. itaque locus l.4. L. L. sic emendandus: *stamen* à *stando* quod eo *stat* omne velamentum in tela (exterius puta corium, ut ita dicam, & interius panni, ἀπὸ ἔξωθεν καὶ ἔνδοθεν ἐπιπολή) *Subtemen*, quod *subit stamini*. *Trama*, quod trameat. Hæc ille. At malim cum Varr. *subtemen* à stamen flectere, potius quam à texendo. Neque enim idonea hic analogia. Et Tela non est ab illo, ut alibi docuimus. *Subtemen* itaque quasi *subtamen*, eliso S. *Subtegmen* autem sane à subtegendo. Sunt enim distinctæ voces.

Sphacelus. Est à nominis origine rei natura sæpe manifesta. Proinde σφάκελος, παρὰ τοῦ σφάττειν, quasi σφάγελος, sicut σφαγή, In jugulatis enim amittitur omnis calor naturalis Est ergo membri mortificatio. At σφάττω ab Hebr. טָבַח jugulavit, ἔσφαξε.

Spero, σπαίρω, palpito: quod sperantibus proprium, Aut rectius ab Hebr. שִׂבֵּר, i. e. speravit, spem fovit, expectavit. Antiquum est *Speres* ap. Nonium & Fest. pro spes, ἐλπίς. Varro: *Sublimis speribus lactet suis*. Enn. l. 16. *Spero, si speres quidquam prodesse potes sunt*. A spero *speratum*. Inde ἐ[illegible]ῶς *sperata* est sponsa. Nonius: *Virgo, priusquam petatur, sperata dicitur.*

Sphinx, σφίγξ. Statius: Si sphingos iniquæ Callidus ambages te præmonstrante resolvi, Σφίγγω, stringo. Meminit Diod. Sicul. l. 4. rerum antiq. c. 6. Strab. l. 9. Apollodor. l. 3, Biblioth. Higin. in Fabul. c.151. Videtur fuisse dæmon (si fuit) quæ formam *Simiarum* assumsit, quæ itidem *sphinges* vocantur: ap. Solin. c.30. & Pier. hierogl. l.6.

Spica, Varr. l.1. rei rust. c.46. *Spica*, quam rustici, ut acceperunt antiquitus, vocant *specam* à *spe* videtur nominata, Scal. in Conj. à σπάχυς Æolico pro στάχυς, quod est *spica*. Utrumque etymon satis probabile. A spica, *spiculum*, hoc est, cuspis illa, quæ telis præfigitur, ad instar *spicæ*. Quidquid in acumen desinit, veteres *spicum* vocabant: Unde deminutum fit *spiculum*. Quod notat etiam

Scal. in Propert. de *Spica Cilissa* prolixe differens. Gloss. Phil. *Spiculum* ἀκόντιον, ἀκίς. Gl. Cyr. ἀκοντίου εἶδος gesa, *spicula*, *sparus*. A spiculum *spiculator*, qui spiculo instructus, satelles. Alius vero *speculator*, qui speculatur. *Speculatores* sunt Hesychio πτερόφοροι: Dioni ἀγγελιαφόροι, ἐρευνηταί. Sueton legatur in August. c. 27. & in eum Casaub. Suidas: σπεκουλάτωρες & δορυφόροι. Revideatur theatrum.

Spinturnix, vel rectius *spinthurnix*. Est deformis, & inauspicata avis, eademq; *ambustanea*, sive incendiaria dicta ap. Plin, l 10. c.13. quod de busto, seu rogo aliquid carbonis in tecta deferret, itaq· incendium portenderet. Siquidem σπινθὴρ est strictura ignis, scintilla. *Spinther*, armillæ genus, quod mulieres antiquæ gerere solebant brachio summo sinistro, Fest. Puto à fulgore.

Splen, σπλὴν. *Splenium*, etiam *Asplenum*, ἄσπληνον ap. Dioscor. l.1. c.151. Vitruv. l 1. c.4. quia medetur *spleni*. Nic. Myrepso dicitur σπληνοδάμανον: quod splenem absumit. *Splen* dicitur etiam *Lien*: à λεῖος, quandoquidem lenis mollisque est. Vulgo dicitur, viscus *linguosum*. Nam linguæ bubulæ figuram aliqua repræsentat. Hippocrat. lib. de corp. Resect. cum *planta* pedis comparat. Trajanus Imp. fiscum lepide vocabat *Lienem*. Ut enim liene accrescente, corpus reliqvum tabescit: ita fisco, populus. Stratonicus citharœdus in Caria dicebat obambulare mortuos: quod *splenetici* essent omnes. Pallor enim (qui mortis color) à vitio lienis oritur. Qui contra ubi bene habet, & sanguinem impurum commode expurgat, corpus universum floret: & ea causa dicitur quoq; *risum efficere*: vel esse *organon risus*, ap. Viaticum. De hinc alias ex professo Phys. & Medici agunt; & nominatim Celsus l.4. c.1. Laurent. op. Anat. c.18.

Spondeo, promitto, proprie ἐν σπονδαῖς, i. e. fœdere. Nam σπένδω, est paciscor, fœdus ineo, libo: σπονδὴ, libatio. Hinc *sponte* vi etymi est voluntate propria, aliquid *spondendi* Gl. Philox. *Sponte* αὐθαιρέτως, ἑκουσίως. Ammian. l.7. *Sponte propria*. Sponte idem est, ut vult Scal. Ex. 77. ac voluntarie & libenter. Hoc enim ex *sponsoribus* natum est.

eſt. Sponſiones autem omnes voluntariæ. icciрco non ſine libamentis fieri conſueverant. *Sponte* itaq; ad ἄλογα καὶ ἄψυχα non adhibetur proprie. Deeſt enim voluntas: quæ eſt, rationalis appetitus. Porro *ſponte* eſt ablativus & ſupereſt adhuc Genit. *ſpontis*. Ut: non ſum meæ ſpontis. A ſpondeo eſt *ſponſus*, *ſponſa*, *deſponſatio* & ſimilia, quæ primo ſuo ſignificatu ſunt καθολικὰ: nunc reſtrictim ſumuntur. Ergo *ſponſus* eſt promiſſus, qui fidem matrimonii dedit: *Sponſa* promiſſa. Ulp. libr. ſing. de Sponſal. *Sponſalia* dicta ſunt à *ſpondendo*. Nam moris fuit veteribus ſtipulari & ſpondere ſibi uxores. *Conſponſos* antiqui dicebant fide mutua colligatos, ap. Varr. l. 5. L. L. quem omnino hic mihi vide. Etiam inde *Sponda*, propriè ſuper quam libabant. Poſtea latius exiit ſignificatio. *Spondæus*, pes: à ſacrificiis, in quibus canentes eo pede utebantur: σπονδὴ libatio. Unde idem pes ἐμβατήριος etiam dictus, quod eo ſacerdotes ad aras progredientes uterentur, ut ejus pedis gravitas ominoſis vocibus officeret, ne ad illorum aures pervenirent. Iſid. l.1. orig. c.16. *Spondeus*, σπονδεῖος quia tractim ſonet. Nam ſpondeus tractus quidam dicitur, i.e. ſonus, qui fundebatur circa aures ſacrificantium. Videatur etiam Diomedes l. 3.

Sporta eſt corbis, vel à σπάρτῳ, è quo contexi ſolet: vel levi mutatione à σπυρὶς, ejuſmodi ſignificatus. Σπυρὶς à πυρὸς, præpoſito σ. quod eſt triticū. Unde σπυρὶς exponitur τὸ τῶν πυρῶν ἄγγος, ap. Heſych. Scilicet à communiore uſu.

Spuo, πτύω, quaſi σπτύω & σπύω. A ſpuo, ſputum. *Spurcus*, quaſi *Spurtus*, h.e. ſputo & illuvie oblitus, immundus, καταπτυστος, dignus in quem deſpuant. A ſputum *Spuma*. Macrob. ſpiritus ex anima calida *ſpumas* agit albas. A Spuma *pumex* lapis, quod ſpumæ denſitate concretus fiat, ut ait Iſid. l.16. orig. c. 3. Vel propter foramina, quibus abundat *pumex*; & qualia videntur minutulæ iſtæ bullæ in ſpuma eſſe. Scal. in Ætnam: *Pumex* ſpongioſus. Unde nomen habet. Nam *ſpumex* prius dictus fuit. Nihil enim aliud, quam ſpuma & ſex quædam lapidum liquefactorum eſt, ut ſcoria aliorum metallorum. Hæc ille. Virg. 5. & 12. Æn. pumex eſt latebroſus: Ovidio multi-

multicavus Horat.l.1.od.11. Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare. i.e. exesis ac multicavis scopulis, ad quos fluctus allisi franguntur. Martial.l.5. est *pumicata manu.* Ut l.1. *frons pumicata.* Quo sensu Ovid dixit 1. Trist. eleg. 1. Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes.

Squalere, à squamarum crebritate, asperitateque quæ in serpentium & piscium coriis visuntur, Agel.l.6.c.6. Et Scal. è Festo: squalidum, incultum & sordidum. Sic appellatum, quod proxime ad *squamas* piscium accedit. Itidem Enn. dici pallidum *squalidum*, autor est in Telepho: Quam vestitus squalida stola! Scal. in Arist. hist. an. l. 1. c.7. Latini *squalorem* dixere & *squamam* eadem origine: quoniam, non ut in cute, æquabilis esset superficies. Hoc enim est σκαλεύειν & σκαλινεῖν. Sed Martin. mavult *squamam* dici, quasi *scamam*, à *scabo*: quod scabra sit & scabendo auferri soleat.

Squarosus Festo itidem à squamarum piscium similitudine. Ad quod Jos. Scal. *squara*, vel ut veteres scribebant, *Scara*, purum putum Græcum est, ἐσχάρα. Quod frequens in libris Græc. medicis, i.e. crusta.

Stalagmion, est genus inaurium, ap. Fest. Ita dicitur à similitudine σταλαγμοῦ, h e. guttæ aut stillæ. Inde etiam *stalagmias*, σταλαγμίας, quasi stillatitius. Plin. l.34. c.12. *E lateribus destillantes hiberno gelu stirias*, stalagmian vocant. Græc. σταλαγμός fit à σταλάζω: quod à στάζω, stillo. Inde στακτὸς stillatus ac liquidus. Ut ap. Aristophan. in Plut. στακτοῖς μύροις. A στακτὴ oritur Latin. *Stacte*: quod proprie nihil aliud, quam quod liquidum fluit & stillatur. Gl. Cyr. στακτή, *gutta*, Stacte, στακτή, scilicet σμύρνα ἢ μύῤῥα: cui opponitur πλαστή. Plin. l. 13. c. 1. *myrrha & per se unguentum facit sine oleo*, stacte *duntaxat*. Theophr. l.9. hist. plant. c. 4. Diosc. l.1. c.74. Ap. Hebr. similiter à נָטַף stillavit, oritur נָטָף *stacte*, *stilla*. Exod. 30. 34. נָטָף Jun. Tremell. & Buxtorf. vertunt *stacten*. LXXII στακτήν. Rectissime & pro etymo. Unde etiam נְטָפֵי est σταγὼν Job. 36. c.27. & alibi.

ST, particula denotans silentium, propter sibilum.
Signi-

Significat *Stare* & quiescere. Unde & Germ. Still. Et Hebr. שָׁתַק, silere,ab ST incipit. Hic animi causa aliquid de quæstione illa poetica addam, an *SC*, *SP*, *ST* vocales proxime antecedentes producant ? Video diversos hic ire doctos,& alios negare.alios contra : Utrosque tamen suis niti exemplis. Ab illis stant :

Ovid. epist: 2. Her.

Spes bona dat vires animum quoq; spes bona firmat,
Vivere spe vidi ---- Idem l.2. de ponto.
Ætneosq; lacus,& olentia stagna Palici. 7. Met.
Occidit ille Scinis, magnis male viribus usus. 4. Met.
Ambiguus fuerit modo vir, modo fœmina Scython.

Propert. l. 3. Eleg. 10.

Nunc ubi Scipiadæ classes --- Idem l.4. Eleg.1.
Tam bene spondebant tunc omnia --- l. 4. Eleg. 4.
Tu cape spinosi --- Lucan.
Nil agimus,nisi sponte Dei. --- Lucret.

--- *Quam lecti mollia strata.* Stat. Ferrea scuta legunt. Alteri isti respondent, *Primo* : Non injuria dubitari, an manuscripta bonæ notæ ubiq; habeant ita , uti citantur illi versus, aut similes. Et in Ovid. *olentis*, pro *olentia* : *Sinis* pro Scinis : in Stat. *suta* , pro *scuta* ; in Lucan. *ni*, pro *nisi*, ὡ περὶ μέλ𝈂 legi: cæteros pari etiam modo,aut simili forte. *Secundo*: Ut ut aliquot ejusmodi labeculæ vel in Ovid. vel in alio, intercurrant : eæ tamen ita raræ in tanta copia aut exiguæ , ut merito parvi æstimentur. *Tertio* : Opponuntur alii,qui dedita opera abstinuerunt. Ut Manil. Lucan. Mart. Juven. Tibull. de quo P. Meliss. Vitavit certe istam asperitatem Tibull. in elegiis suis. Nam qvum dicere posset

——— *Coronato vertice stare boves.*
Maluit, ---- *nunc ad præsepia debent*
Plena coronato stare boves capite. l.2. El. 1.

Etiam Catull, Dum enim semel admisit carm. 65.

Testis erit magnus virtutibus unda Scamandri ;

seqvutus est Homerum : & notum, quod Veteres de Propriis non adeo soliciti sæpe fuerint. Sic Ovid. *Ille Scinis fœmina Scython* : Propert. *Nunc ubi Scipiadæ* ---

excusentur etiam. *Quarto* : Vel aurium judicio, dura sit & aspera quasi collisio literarum.

Regula certa, scopus.
Mole stat ingenti.
Ista scelesta schola est furum ---
State statim satrapæ ---

Iterum Meliss. Neque vero probarim illud Horatii.

--- *Quocumq; in fornice stantem.*

Quinto : Igitur Virgil, in perpetuum vitavit. Et hic præ aliis imitationis poeticæ exemplum, regula, principium, finis esse debet : censente Jul. Scal. Quod allegant --- *Ponite spes* ---- Illud plane de nihilo : quia unum.& ex opere nondum plene absoluto. *Sexto* : At demus : asperitas tanta non insit illis syllabis, ut producant breves. Qvur autem Catull.

Nec jam recuso, si nefaria scripta, carm. 45.

Est enim Scazon. Idem carm. 65.

Nulla fugæ ratio, nulla spes - - Tibull.
Pro segete spicas, pro grege ferre dapem. Stat. 6. Theb. *Præceleres agile studium & tenuissima virtus.* Juven.
Occulta spolia & plures de pace triumphos.

Quæ exempla adducit in antelogio Molodæsiæ Taubmann. *Septimo* : Quare *omniscius*, & *artiscius* I medium extendunt solum, omnium assensu? *Octavo* : Quur item τὸ RE in *respondeo, responso, resto, respergo, respicio* nunquam corripitur, ut in *Retribuo, refragor*, aut similib.? Ista ita disputant. Candidatus poeticæ ad trutinam pendat rationis. Et ut eo melius possit, in manus sumat, quæ acutiss. noster Barth. super hac re prolixe monuit in Claud. & Calpurn.

Stannum, à Latinis vocatur derivato nomine à στίμμι. Similem enim habet naturam. Aut propius scrutemur. Plin. l. 34. c.16. ubi notat plumbum candidum, *cassiteron*, Eius κασσίτερον ab Homero aliisque Græcis dictum : ait, *qui primus fluit in fornacibus liquor, stannum appellatur.* Ergo ita erit à στάζω, i.e. stillo, fluo : κατ᾽ ἐξοχὴν. Non dissimiliter Hebr. בְּדִיל, stannum; denominant à בדל, quod in Hiphil הִבְדִּיל est separavit, distinxit, discrevit.

At

At *plumbum* dicitur quasi *pelumbum* à πηλὸν, quod est lutum. Est enim metallum ignobilius; *luteæ* naturæ, & *terram* majori ex parte sapit. Huc etiam nos ducunt iterum Hebr. *Plumbum* illi vocant עֹפֶרֶת, quasi pulvereum & terreum: ab עָפָר pulvis. Quia plumbum terræ aut pulveris exstantiorem partem in se continet. LXXII vertunt μόλιβδον, Exod. 15. & alibi. Iidem interpretes עָפָר reddunt πηλὸν Job. 4. 19. ἔδαφος Jes. 25.12. γῆν Gen. 3. 14.

Stemma, στέμμα, i. e. corona serta, aut quod ad coronandum adhibetur. Στέφω, est corono, orno. Postea quia familiæ propter insignia merita coronabantur, una etiam id nominis acceperunt. Quamvis non familiæ quævis: sed plenæ meritis & dignæ laudibus ac coronis dicendæ στέμματα. Proprie si loquamur. Romani etiam suorum imagines in atriis disponere solebant in speciem *coronæ*, lineis quibusdam gradus cognationum & seriem notantibus. Sen. l. 3. de Benef. qui imagines in atrio exponunt & nomina familiæ suo longo ordine, ac multis illigata *flexuris* in parte primæ ædium collocant, non noti magis quam nobiles sunt. Huc faciunt, quæ *Lips.* erudite monet l. 1. Elect. 29. Scal. in Ceirin. Virg. Colum *nubere* dicunt Græci στέφειν. Et quæ velamina, vel *bellimina*, ut vocat Varro, dicuntur in colu, ea στέμματα in Oreste Euripides vocat. *Hæc ille.* A στέφω est στέφανος: & nomen proprium Stephanus. A צָנִיף, i. e. Stephanus, cidaris. צָנַף, i. e. circumligavit.

Sterilis, i. e. infœcundus, στεῖρος, στεῖρα. Unde & secundum aliquos, *stiria*. Aut potius dicta *stiria*, quasi στερεὰ gutta; quæ induruit. Virg. 3. Georg. Stiriaque impexis induruit horrida guttis. Στερέω, privo, orbo. Στέρησις, *carentia*, ut nonnulli interpretantur: sive *privatio*, ut ex Top. Cic. colligimus: Senecæ est *orbatio*.

Sterquilinium, à stercore, quasi *sterculinum*. Ita enim legit Manusc. Camerarii in Plaut. Cas. a. 1. sc. 1. Gl. Philox. *sterculinum*, κοπροδοχεῖον, κοπρία, Gl. Cyr. κοπροθέσιον, *sterquilinium.*

Stercutius Saturnus dictus est, quod stercoris læta-

mine

mine omnium primus fœcundarit terram. *Stercus* videtur fieri à στερεῖν, privare: quia excernitur & abjicitur. Quomodo etiam Hebr. פֶּרֶשׁ *stercus* fit à פָּרַשׁ separavit, dispersit. Græc. est κόπρος, σκὼρ, σκωρία. Inde Lat. *scoria*. Scribon. Larg. dicit *fieri stercus*, pro σκωρία σιδ[illegible]. Hesych σκωρία ἡ χαλκώδης ἀποστάθμη. Suid. σκὼρ ἀποπάτημα, κόπρος. Latinis *scoria*, prima longa. Nam qui Maronis autoritatem contra obtendunt, maximas nugas agunt, cum ibi sit δισύλλαβον. Immo sunt qui hanc voculam e Virg. penitus exturbent. Ita Barth. in Ceiri, pro *scoria*, legit *carie*: ut integer versus sic habeat. *Sordibus & carie patiar tabescere tali.* Jos. Scal. reponit illud antiquum *Scabre*. Non puto, *inquit*, Virgilium sordida verba, & ut Agell. loquitur, maculantia ex plebis fece huc infersisse, ut tam culto ac tam nitido poematio tam sordidam verbi labem inspergeret. Præterea quis credat Virgilium modulum primæ syllabæ, quæ est in *scoria* ignorasse? Sed profecto legendum --- *scabre tabescere tali*. Varro: *ager derelinqueretur, ac periret scabre.* Quam scabrem intelligat, plane innuit illo: *Non styrace Ideo*. Significat ergo omnem neglectum munditiarum. Hæc Scaliger. A σκὼρ est etiam *scurra*, i. e. homo sordidus, obscœnus, ut nos hodie utimur. Et ita in Gl. Isid. *scurra* qui incopriatur. Aliter visum veritatis & antiquitatis ἐξερευνήτῃ. Turn. l. 19. c 13. priscis illis erant *scurra*, non tantum qui alienas epulas adipiscendi gratia jocularia, scurrilia, funderent: sed homines etiam urbani, comes, elegantes, non rustici. Hæc ille. Et aperte Plaut. Curc. Tum isti qui ludunt datatim servi *scurrarum* in via. Datatim, i. e. ut dent & reddant, ἀλληλοδότως: ut apud nos pilam. Ut à sensum, sensim: à tentum tentim; unde pedetentim: à statum statim: Ita à datum fit *datim*, & interposita syllaba, datatim: ut alibi dictum. Sed hæc obiter. Scal. ad Catull. Notum est ex Plauto, *scurras* & *urbanos* eosdem esse: quare & dicteriis sibi victum aucupabantur. Quia autem scenatici homines, quos ῥωλόγυς vocant Græci, dicteria funditabant ad risum spectatoribus [illegible]lendum, propterea factum, ut Mimi, scurræ & urbani vo-

vocarentur. Juven.---- *Mimum agit ille Urbani qualem fecundus scurra Catulli* Et Mimum *scurram* vocat, & *urbanum* mimographum ipsum Catullum : quem aliter *Urbicum* Martial *Urbicarium* Fulgent Hinc cum idem Juvenal. Sat 8. dixit *Trascurri* patritiorum palam est eum intelligere ad orchestram patritios transiisse. Male enim hodie legitur *Triscurria*, cui ineptum quoque interpretamentum apponunt. Idem in Fest : Non dubium, quin legendum sit, συνκυρεῖν : ut scurra dictus, quasi *securra* aut *sucurra*.

Stoici Philosophi στωικοί : ἀπὸ στοᾶς, à porticu. Pollux ait, τὸν περίστυλον τόπον vocari περίκιονα, ab Atticis περίστοον Dicitur στοὰ ab ἱστάω στάω : quod ibi starent ac morarentur. Similiter dicti Peripatetici, à περιπατεῖν πατέω à בָּעַט, *baat*, conculcavit, pressit pedibus. Stoicæ sectæ caput & autor est Zeno, Cratetis cynici auditor, verecundia prohibitus, ne in illam impudentiam (Diogenis verba) se daret Strabo l. 14. Κίττιον, ἔχει λιμένα κλειστόν· ἐντεῦθεν ἐστὶ Ζήνων, ὁ τῆς στωϊκῆς αἱρέσεως ἀρχηγέτης i e. Cittium habet portum, qui claudi potest, illinc ortus Zeno, Stoicæ sectæ dux & princeps. Diog. Ζήνων κιττιεὺς ἀπὸ κύπρου πολισμάτιον ἑλληνικοῦ Φοίνικας ἐποίκους ἐσχηκότος, Zeno Cittieus, è Cypri opidulo Græcanico, sed quod Phœnicas inculas habuit. Neque aliter fere Cic 4 de fin. & 5 Tusc.

Stola στολὴ, à στέλλομαι, i e accingor. Hesych. στολὴ ἔνδυμα περιβόλαιον Horat *ad talos demissa stola*. A στέλλω. Quis neget ab Hebr. שָׁלַח, i e misit? *Instillo*, ab ἐν & στέλλω Aut a σταλάω, σταζω. *Stilla* inde etiam Est enim guttula, quæ cadit Gl. Phil. Stilla, σταγὼν, σταλαγμός. *Instillo* quasi immitto per guttulas. Quinctil. Vascula oris angusti superfusam humoris copiam respuunt, sensim & guttatim instillatum recipiunt. Scal. Exerc 144. Ab his dicti *stolidi*, qui *Stolones* pro surculis accipiunt. Primorem enim, & hominis & plantarum ætatem nondum scitam veteres judicabant Unde ab illa prima emissione (hoc enim significat verbum Græc στέλλειν στόλος & *stolidus* & contracte *stultos* : ab ætate vero nondum satis

 com-

composita dixerunt *Hebetes* eos, qui tardi essent. Hoc enim est ἥβη. *Hebe* ap. Poetas. Ibidem: *Stolones* sunt arborum pullationes ab Radice. Ap. Heb. est שָׁתַל, id est, insevit surculos aut stolones. שְׁתִילִים sunt plantæ, νεόφυτα. Si Græcanicum tibi sordet inde sit stolo. *Apostolus* qui emittitur, Legatus. Tertulliano est *missus*, de præscript. adv, hæret. Casaub. contra Baron. Exerc. 14. l. 4. multis hanc dictionem explicat. *Epistola*, ἐπιστολὴ, ab ἐπιστέλλειν: quasi tu dicas *Missoriam*: vel cum Isid. *missam*: sed in veteri tamen Latinor. usu. Et Plaut. aliquoties usurpat, & Afran. Comœdiam etiam quampiam *Epistolam* inscripsit. U media Politianus, & non nemo hodie scribunt, freti autoritate librorum & lapidum, in quibus crebro sic reperias: sed, nisi fallor, ait Lips. nunquam ante Vespasiani ævum. Illis illud Scal. c. 21. l. L. occinatur: qui *epistulam*, & *adulescentes* malunt dicere, Umbros sese, non Romanos profitentur. Itaque *Epistola magis* ἀναλόγως scribitur, & suavius sonat: *adolescens* item: quia ab adoleo, adolesco, id est, cresco, seu ætate augeor. Sed utrum *soboles*, an *suboles* rectius? Si faciendum quod ratio suadet, ex consensu omnium librorum & lapidum *suboles* scribi oportet. Et est à *suboleo*. Scio, literarum inter se permutatio creberrima est. Nusquam tamen U præpositionis SUB in O versa monstratur usquam. Nec est, quod εὐφωνίας forte prætendant meliorem, si retineatur, O, *soboles*. Similis enim futura est in U, si majore usu à nobis emolliatur, quod duriusculum auribus needum assuetis accidit. Ab *oleo* est item *proles*, quasi *prooles*, Ergo est generale & proprie dicitur de progenie animatorum, sive hominum, sive brutorum, sive plantarum. Etiam assensu Virg. 3. Georg.

——*Prolem tarde crescentis olivæ.*

Improles, Festo, i. e. ἄτεκνος. Neque vocem pro re commodiorem hac Latium novit. Et quidni usurpes? Tertull. etiam habet *Illiberis*. l. 4. contra Marcion. *Proletarius*, ab officio prolis edendæ. Quia aliter Rempublicam juvare non poterat. Agell. l. 16. c. 10. *Proletarius* sermo apud Plautum Merc. a. 1. sc. 1. est plebejus, vilis. *In*...

quit Jos. Scal. *incrementum* significat, primigenia notione. ut apad Agell. *mendi indoles*. *Olere* enim crescere significat, & spem, quam ex vultu colligimus, virtutis futuræ in pueris: quæ vocatur χαρακτήρ à Græcis: ut ab Euripede dictum, ὡς δεινὸς τῆς εὐγενείας χαρακτήρ. Et sic *indoles* proprie erit vis innata, quæ se *crescendo* ostendit: ab *in* & *oleo*, id est, cresco, nascor. Gloss. ἐμφυΐα; *ingenium*, indoles. Et sic etiam *ingenium* est illa vis ingenita & à natura insita. *inoleo*, *inolesco*. Agrætius: *adolescere augmenti est: inolescere coagmenti; exolescere vanescentis*. Fest. *Exoletus, qui adolescere seu crescere desiit*. Gloss. *Exoletus*, ὑπέργηρως, ἐξώλης. *Obsoleo*, quasi *olere*, i.e. crescere desino. *Obsoletum*, quod jam pervenit ad terminum ἀκμῆς: & postea inveteratum. *Redoleo*, proprie est *rursum oleo*: postea odorem alicujus refero. Fateor, illa verba *oleo*, *inoleo*, *redoleo*, *obsoleo* sunt variæ significationis. Interim prima est, ut Scaliger ajebat, quod *oleo* sit augeor, cresco, tendo ad perfectionem, πρὸς τὸ ὅλον. Et aperté Servius: *adolere* proprie est augere. Quod notent quidam μωρόσοφοι. *Oleo* est etiam fœteo, aut odorem spiro: & ita respondet Hebræo אלח, in Niphal נֶאֱלַח, id est fœtuit.

Strangulo, στραγγαλόω & στραγγάλη, funis est aut laqueus. *Stranguria*, στραγγουρία: quod prematur quasi aut retineatur οὖρον. Vel à στράγξ, quia guttatim urina defluit. Stranguria Catoni de re rust. c. 156. est *lotium substillum*, Celso l. 2. c. 1. *Urinæ difficultas*.

Streblita & *striblita*. Est genus placentæ sine melle. Junius & bene, scribit *streblita*. Nam Turnebi opinio l. 23. c. 10. languida. Itaque recte addit, *Fortasse*. Striblita (inquit) eo *fortasse* appellata est, quod qui eam fingit, tanquam *scribit*: aut quod esset notis quibusdam signata, & tanquam scripta videretur. Est autem à forma, seu intorsione, στρεβλίτης. Item *stribligo*, quo nomine solœcismus à vetustioribus Latinis dicebatur: à versura & pravitate tortuosæ orationis, tanquam *strebligo* quædam. Στρεβλόω est verto torqueo: Agell. lib. 5. c. 20. Hinc etiam *Strabus*, στραβός: postea *Strabo*, qui est oculis

 distor-

distortis. *Strobilus*, στρόβιλος: qui giratur & flexu vario torquetur veluti, sive turbo, sive nux pinea. Illorum autem & similium origo prima est στρέφω. Unde etiam Latin. *strepo*. Aut utrumque factitium à sono. Inde etiam στρόβος, ἡ τῶν ὑδάτων συστροφή: vortex aquarum, ubi strepitus. A στρέφω est *stropha*: στροφή. Gl. Isid. *Strofarius*, *strofosus* impostor, fraudator. Mire enim flectitur: Græc. στροφαῖος. Epitheton Mercurii, qui se varie vertit & flectit. *Strophium*, στρόφιον: quod circumflectitur & cingit. Catull. de nupt. Pelei: *Non tereti Strophio lactentis vincta papillas*. Nec aliunde *Stroppus* & *struppus*, ap Fest. Quasi *Strophus*, στρόφος. Notat enim aliquid contortum, ut funis, corona & simile.

Strenuus, recta à στρηνής: quasi στερεὸς, γενναῖος, h. e. durus, asper, generosus. Homer Iliad 2. ἀμητὴς κρατερός. Odyss. ἄλκιμος. Qualis describitur Fabius à Silio l. 7 ab initio:

--- *viridisq; ad dura laborum*
Bellator senio: jam castra movebat in hostem.
Sed mens humana major, nec tela, nec enses,
Nec fortes spectabat equos; tot millia contra
Pœnorum, invictumque ducem tot in agmina solus
Ibat, & in sese cuncta arma virosq; gerebat.

Gl. Philox. *Strenue* σπουδαίως, γοργῶς. *Strenuus* εὐστεχ[illegible]

Stringo, bene à στραγγός, vel στραγός: levi adeo mutatione. Est enim στραγγὸς tortus, obliquus, qui hinc inde flectitur & stringitur. Aut etiam à σφίγγω, quod itidem est *stringo*. Gloss. *stringit* βρέγχω, σφίγγει, ψάχει. Ita enim legendum, non βρύχει. *Strictim* tondere, hoc est, stringendo cutim. Ut a pictum pictura: Ita a *strictum strictura*. Lucill. l. 3 *Crebræ ut scintillæ in stricturis*. Non. l. [illegible] dicuntur proprie scintillæ, quod aut *stricte* emittantur, aut oculos suo fulgore *præstringant*. A stringo est etiam *strigilis*, instrumentum, quo corpus *destringimus* ac radimus. Ut Græc. ξύστρα est a ξύω. Casaub. in Athen. l. [illegible] c. 19. ὀδοντωτὴ ξύστρα, dentata strigil. Scal. in Theophrast. plant. *stringere* Græc. στλεγγίζειν idem quod detergere. Quoniam *Strigilibus* de tergo demebant in balneis sordes, quæ inde *Strigmenta* dicta sunt. *Strigilis* ap. Horat.

rat. est στλεγγίς. Apul. describit in Floridis: Honestam strigileculam, recta fastigatione clausulæ, flexa tubulatione ligulæ, &c. *Strigosum* est macilentum, ut pecus, cui plurimum sit derasum, id est, φθινώδης, & tabidum. *Strigillo*, stringo: *obstrigillo*, id est, obsto, remoror. *Striga* est ordo rerum inter se continue collocatarum, ut ait Fest. quod una sint constrictæ *Strigare* quid sit exponit Scal. in Catal. *Strigare* dicuntur equi, quoties interquiescunt. Dictum a *striga*, quod erat μετάχμιον, & spatium turmarum, in quo equi *stringebantur*; a quo nomen habet, ut ait Charisius. Hinc factum, ut quoties interquiescunt equi, & jumenta, dicantur *strigare*. Sicut in vulgari sermone Thusco, & Germanico *stallare* equos dicunt *perorigæ*, (legatur Varr. l.2. Rei Rust. c. 7.) cum ad urinam emittendam quiescant. Quia cum recenter veniunt in stabulum, quod nunc *stallam* vocant, tunc fere urinam solent emittere. Ergo *strigare* est à striga: quod castrense vocabulum. Nam etiam rustici *strigam* vocant, in arando sulcum, qui uno ductu prorsus peragitur in longitudinem, ut *scamnum* in latitudinem. Atque ut *strigare* equi dicuntur in actu intermittendo: Sic cum continuant actum, hoc dicitur *protelo ducere*.

Lucill. *Quem neq; Lucanis oriundi montibu' tauri*
Ducere protelo *validis cervicibu' possent.*

Namque *protelum* est continuatio & tenor.

Lucret. l. 2. *Undique* protelo *telorum continuato.*

In vet. illo Gloss. *protelum*, ζεύγλαμπρον, vel ἔξαμπρον, h.e. ζεύγλης, ἄπρεσμα. *Cohum* vocari ait Fest. Et quod Lucill. dicit, *protelo* ducere, est ἐξαμπρεύειν. Aristophani Lysistrata. Sed omittendum non est, eodem modo *strigosum* dictum a Lucillio non ἰσχνόν, ut vulgo accipimus: sed in hanc significationem, h e. morabundum, & tergiversatorem. Postea vero jumenta macilenta ita dicta, quasi strigare dicantur, præ macie, & quia male curata. Ejus verba sunt: strigosu' bovinatorque ore improbu' duro. *Bovinator* enim ibi est tergiversator: à *bubus*, qui in medio actu strigare solent, neque uno protelo con-

tinuare. Videatur etiam Agell. l.11. c. 7. Gloss. Isid. *Bovinatores*, inconstantes.

Strix, striges : sunt aves nocturnæ, ut ait Verrius: Græci στρίγγας appellant. Tibull. l.1. Eleg. *Semper & è tectis strix violenta canat.* A quo maleficis mulieribus nomen inditum, quas *volaticas* etiam vocant. Ovid. prolixe describit 6. Fast. sub finem :

Est illis strigibus nomen : sed nominis hujus
Causa, quod horrenda stridere *nocte solent.*

Strix; στρὶξ, à στρίζω, quod est τρίζω, strido.

Strutheum, in Mimis præcipue vocant obscœnam partem virilem : à salacitate videlicet passeris, qui Gr. στρουθὸς dicitur, Fest. Sed & στρουθὸς Græcis est salax, libidinosus: ducta μεταφορᾷ à passere : ut dictum. Hesych. στρουθὸς ὁ καταφερὴς καὶ λάγνος. Στρουθίον passerculus : στρουθίζειν, passeris in modum pipere. Qui autem magna illa avis quæ vocatur, *Struthio, struthocamelus*, στρουθοκάμηλος? Quantum memini, illa nunquam ita nude vocatur, struthio: verum οὐκ ἀπροσθέτως. Vel στρουθὸς μέγας : vel στρουθὸς Λιβυκός: vel στρουθοκάμηλος, struthocamelus. Στρουθὸς quidem: cum id nomen generatim priscis fuerit idem, quod ales, aut etiam gallina. Cardan. l.10. *Struthio* (inquit) passerculus dicitur Græce, quasi per ironiam nomine composito: velut si quis pygmæum Gigantem diceret simul, vel homunculo giganteum. Huic Scal. Ex. 231. reponit: Nominis rationem subtilius eruere licet è veterum monumentis. Στρουθὸν prisci non *passerem* vocabant, sed *Gallinam.* Id quod etiam è Nicanoro, qui delicatum affectavit usum vocum, deprehendes. Et fortasse aves omnes, quas βαρείας dicit Aristoteles. Sane commodius vocabulo στρουθὸς, speciei privata appellatione, quam ὄρνις, vocabulo totius generis debuit gallina designari. Quo in significato utinam accepisset doctiss. Athenæus. Qui cum Tetraonem, quem ipse τέτρακα vocat, in convivium intulisset, ait, ejus carnes tam bonas esse, quam τοῦ μεγάλου στρουθοῦ : quarum saporis ipse se non nescium profitetur. At longe est delicatissima Tetraonis caro. *Hæc ille.* Στρουθὸς igitur hic est avis. Et στρουθοκάμηλος cum

Scal.

Scal. Latine vertas *Avicamelum*. Sed quid hic camelus? Vel sit χαμηλὸς παρὰ τὸ χαμαὶ cum à terra nunquam tollatur, ut ait Plin. Vel potius κάμηλ☉ : quod colli & crurium longitudine camelum imitetur. Est enim homine ipso paulo procerioris staturæ. Hinc Oppiano ἀγκυλόδειρος. *Est bestia magis* (inquit Tertull. de velandis virgin.) *quam avis, licet pennata; brevi capite, protracta cervice, cætera altegradia.* Scal in Auson. l.2. c.7. *Struthiocamelum* interpretamur *passerem marinum*. Nam quod avis esset, *passerem* vocarunt; imitatione Græcor. qui στρεθίον vocant. Quod peregrinus & ultramarinus, *marinum*, h. e. διαπόντιον. Plaut. *Vola curriculo. Isthuc passer marinus in circo solet*, Perf. a. 2. sc. 2. Festus: Passer marinus, quem vocat vulgus Struthiocamelum. *Hæc ille.*

Studeo, studium, proprie & vigore etymi notat magnam & *properatam* diligentiam, conatumque serium, quem sedulo urgemus, nec ab eo avocari nos facile patimur. A σεδὴ, pro σπεδὴ: quod à σπεύδω, i. e. festino: σπεδὴ festinatio, studium. Hinc donat. *majoris operis est studere, quam velle.* Idem: *studium est dedita opera voluntatis hominis attentior atque impensior.* Papias: *studium est vehemens animi applicatio ad aliquid agendum.* Gl. Phil. *Studeo* φιλοπονῶ & τὸ τὸ πρᾶγμα. Gl. Cyr. σπεδάζω *festino, propero, studeo* Σπεδὴ *efficacia, opera, studium, festinatio.* Φιλοπονία *studium, industria.* Atq; ea notione etiam *studeo* & *studium* ab autorib. classicis usurpari videbit; qui studiosius paulo animum advertet.

Stupa, etiam *stypa*, à σύπη: & per additionem elementi *stuppa*, σύππη. A σύφω, quod est adstringo, & denso. Ad hunc quippe usum facit *stupa*, & quæ exinde fiunt. Etiam *stipes* fit à σύπος, quod (ut & σύπη ap. Hesych.) itidem est stipes ac truncus. Fest *stipes fustis terræ defixus*. A σύπος aut σύφω oritur etiam *stupeo* & *stupor* Ita συφελὸς & συφλὸς est durus, asper. rigidus. Quippe *stupidus* riget instar *stipitis*, σύπ☉, aut trunci. Ita etiam Hebræi loqvuntur 1 Samuel. 25. 37. *obstupuit animus ejus, & ipse fuit veluti lapis.* Terent. describens stupidum & stultum ait Heautont. act. 5 sc. 1. *Caudex, stipes, asinus,*

 plum-

plumbeus. A *stipes* fit *stipo* i. e condenso, in unum cogo Ni melius a στείβω i e. calco,& densum facio, ceu calcibus. Στιβαρὸς & στιφρὸς, i. e densus, rigidus Στίβας, stratum stipatum & quasi calcatum: στῖφος, i e. globus militum densus turma. Scal in Theoph. de pl *Stipare* est Græc στείβειν: στίβος, iter calcatum, seu via calcata. & στῖφος acies densa Varr. l 4 L. L quod asses libræ pondo erant, qui acceperant majorem numerum, non in arca ponebant: sed in aliqua cella *stipabant*, i. e. componebant, quo minus loci occuparet a stipando *stipem* dicere cœperunt Festus: *stipem* dicebant pecuniam signatam, quod stiparetur. Ideo *stipulari* dicitur, cui interroganti aliquis spondet *stipem*, i e. æs aut pecuniam. *Stipulatio*: Imp. Justin. *Stipulatio* hoc nomine inde utitur, quod *Stipulum* apud veteres firmum appellabatur; forte a *stipite* descendens. Ad illud Scip Gent Existimo, inquit, *stipulationem* ut alia multa vocabula juris in agris hoc nomen invenisse, & inter segetum manipulos, quos rustici *Stipulis* in morem nodi contortis adstringere & *obligare* solent Unde & *obligatio* pariter suum invenerit; quæ vinculum quoque à nostris appellatur: quod ego nomen naturali illa significatione uno tantum loco memini qui summe notandus, ap Trogum l 17. Cirene autem inquit, condita fuit ab Aristeo; cui nomen Battos, propter linguæ *obligationem*, fuit: Hæc ille Videatur etiam Briss. l 5. de Form. *Stipula* à στύπος etiam: quia est caulis frumenti, vel id. quo subnititur frumentum. At *stipendium* fit à stipe. Varr. l. 4. L. L. *Stipendium à stipe dictum, quod æs quoque stipem dicebant*. Vel potius à *stipe pendenda*. Et sic formabitur *stipendium*: ut dispendium & compendium. A stipes vero *obstipus*: cujus collum est rigidum, instar *stipitis*; aut incurvatum. Horat. 1. Sat. 5.

Stes capite obstipo ——— Pers.

Obstipo capite ———

Id est. rigido ad modum stipitis.

Stuprum. quasi turpis stupor. Quia Venus dementet, & homines faciat stupidos aut stipites. Sane ratio probabi-

habilis: non item Etymon. Certe nimis violentũ ab illis verbis, præsertim duobus. Et quis nolit potius a στυαν, στύοσϑαι? Quod e casse obscœnitatis. Vel plenius stuprum à στύειν & πείϑειν: ut sit ἄνοια παρεσκευασμένη. Modest. n. l. 1. Regul. *Adulterium* in nupta admittitur: *Stuprum* in vidua vel virgine vel puero committitur. *Mastupratores*, à stupro: vox redolet detestabile flagitium. Alii legunt, *Masturbatores*. Sed utrumque rectum pro diversa origine: scilicet *maris* & *manus*: *Stupro* & *turbo*. Paulo ad originem propius accedit: *manusturbator* a manu. Sed *mastrupator* à mare. Gloss. *masturbat. manuturbat*, δέφει καὶ δέφεται ἔστι δὲ ῥῆμα κοινόν. Etiam μαστρωπεύω est prostituo ad impudicitiam: quomodo solent μαστρωποὶ i. e. lenones & lenæ. Hesych. μαστρωπὸς, δύστροπος, πανοῦργος, ἀπατεών, προαγωγός.

Stylus, vel *stilus* στῦλος: ab ἵστημι traditione Græcor. Proprie est columna: ab hujus vero forma graphium ita dicitur. Cic. 4. Verr. vertit stilum in tabulis suis: quo facto causam omnem evertit suam. *Epystilium*, ἐπιστύλιον, i. e. trabs quæ ponitur supra vel in columnis. *Peristylium*, περιστύλιον, locus columnis cinctus.

Styx, στύξ: à στυγέω, odi. Plato in Phædon.

Virg. 6. Æn.

---- *Tristique palus inamabilis unda,*
Alligat & novies Styx interfusa coercet.

Tibul. vocat *nigram paludem*. Hom. Odys. 5. Στυγὸς ὕδωρ. Lycophron. στυγὸς κελαινῆς νασμόν.

Suasum, quod *sine basis*, cortinis tinctorum sua natura talis est, Scal. Ex. 325. *Suasum* (inquit Fest.) *colorem appellant, qui fit ex stillicidio fumoso in vestimento albo. Insuasum appellant similem luteo qui fiebat fumoso stillicidio.* Gloss. *Insuasum*, εἶδος δοκαρίου κεκαπνισμένου. Idem Scal. *pullus* color obscurus item est, in lanis tantum nativus. Quia sincerus est, ἄβαπτος: ideirco *purus*, *pullus*: sicuti vinum villum: unus, ullus. Ni malis à Græco πελὸς facere, i. e. niger, pulus. Ita enim libentius scriberem: ut & origo servaretur, & differentia esset, à *pullus*, πῶλος.

Sub, ab ὑπὸ, præfixo S: Ut ita ſub proprie ſit loco inferiori. Similiter fit *ſuper*, ab ὑπὲρ. Hinc *ſupero*, i.e. ſurſum. Superat hoſtes, i. e. ſuperior, atque potentior evadit. 1. Georg. Si *ſuperant* fœtus, i. e. ſuperſunt. Plaut. Stich. a. 2. 3. *Radioſus ecce ſol ſuperabat ex mari.*

Subare, verbum ſatis obſcœnum. A σύβαξ, item σύαξ qui imitatur ſuem ſpurcitie, & inprimis libidine venerea. Sus enim animal valde libidinoſum & plenum ſeminis. Caro ſuilla corpus facit turgidum & copia ſeminali abundans. Atque ea cauſa, quod antiquitus, ex Hetruſca diſciplina, porcum mactabant: ſcilicet ad acuendam, ſive augendam Venerem: & inſuper bulbos, pineos, nucleos, erucas apponebant. Alii *ſubare* formant à θυᾷν. Sed id ſignificat generalius: nempe furore, impetu ruere præcipiti, poſtea etiam laſcivire & cupiditate ad Venerea rapi, veluti cum furore. Amor enim & Venus venenum eſt, ſi nimia: & via ad furorem. Rectius igitur à σύβαξ: quomodo χοῖρος non modo porcum, ſed & pudendum muliebre notat. Etiam χοιροπωλεῖν dicitur fœmina, dum ſe proſtituit. Porro ut ſubare fit à σύαξ: ita ſimiliter *Cuprare* καπρᾷν, à κάπρος, id eſt, ſus, aper. Neque aliud eſt *Surire*, ſcilicet à ſus, ap. Feſt. Arnob. l. 1. & Apul. in apol. Gloſſ. *Surit*, καπρᾷ. Simile eſt ap. antiquos *hirquitallire*: ab hirco. Cenſor. de Natal. c. 14. Quomodo τραγᾷν & τραγίζειν Græcis etiam ſumitur. Feſt. *hirquitalli* pueri primum ad virilitatem accedentes, à libidine ſcilicet hircorum dicti. Porro σύαξ à σῦς, ὗς: unde *Sus* Latinum. Hebræi eo nomine equum inſigniunt, סוס A ſus *ſucula*, eſt proprie minor ſus: quomodo bucula fit à bos. Inde *ſucula* καὶ μεταφορὰν eſt genus machinæ teretis materiæ & foratæ ac craſſæ; quam &ſuber ſcrofæ porci circumſtat: ap. Feſt. & Turn. l. 8. c. 6. A ſus, *ſetæ* quaſi *ſueta*. Proprie eſt pilus ſuum aut porcorum. Quod etiam Iſid. innuit l. 12. Cui etiam *Sebum* dicitur, quaſi *Suebum*, quod plus pinguedinis hoc animal habeat, l. 20. Aut potius *ſebum* à ςέαρ, quod idem. At ςέαρ à ςάω, ſto: quia ſic conſiſtens pinguedo. Dicitur *Sebum*, *ſepum*, & *ſevum*. Inde Anglis *Sewet* itidem eſt

est sevum. A σῦς est etiam συβήνη. Aliis scribitur συβίνη. Est hasta qua figuntur apri, ap. Hesych. Latinis est *Sybina, Sibyna* & *Sibina*. Enn. Illyrici restant sicis sibinisque fodantes. Utitur etiam Tertull. l. 3. contra Marc. c. 21. eamque de genere venabulor. esse ait l. 4. c. 1. Videatur etiam Lips. l. 3. de mil. Rom. dial. 4.

Sublesta: apage cum uugamento illo, *sublesta*, quasi *sublæsa*. In Gl. Isid. *Sublestus*, infirmus, tristis. *Sublestia*, infirmitas, tristitia Audi Jos. Scal. in Copam: *Sublesta* pictura, est tantum primis lineamentis deformata, ac nullis coloribus adumbrata. Eaque Græce μονόγραμμος dicitur. *Lista* est γραμμή, teste illo vet. Gloss. Sic & hodie *lineam* vocamus vulgo in Gallia. dicta *Lista* à λίσπη, P. in T. Ut στάδιον, σπάδιον: σπουδή, *studium*. Hinc ὑπόλισπος picturæ primum, h.e. ad verbum, *sublesta*. Inde ad alia translatum sumitur pro evanido, tenui, languido. Ibidem quoque Etymon *Vappa* appositum excipe: Latini vocarunt *Vappam*, Æolica voce Nam ut Æoles pro ὄμμα dicebant ὄππα: sic, ut ego puto, pro βάμμα, βάππα. Quod ita vocarent, quidquid non merum, sed dilutum esset. Unde vinum spurcum, & fugiens eo nomine Latinis dicitur. Quod autem *bappam* fœminino genere dixerunt, est eadem ratio, qua & schemam eodem genere declinarunt. Plaut. cum servili *Schema*. Sic *syrma* fœm. genere ap. Turpilum.

Sublicium. sublices. Fest. ait, quorundam opinione esse vocabulum Volscorum. Ad illud Jos. Scal. Nos censemus *sublicam* dictam, ut *obliquam*: & intelligi trabem. *Sublicus* ergo, & *oblicus*: vel *subliquus*, & *obliquus* composita sunt. Quorum simplex *liquus*, vel *liquis*. Vet. autor loquens de figuris, & lineamentis: Omnem autem summitatem metiundi observationes sunt duæ: *Enormis*, & *liquis*. Enormis, quæ in omnem actum rectis angulis continetur. *Liquis*, quæ minuendi laboris causa, & salva rectorum ratione angulorum secundum ipsam extremitatem subtenditur.

Sudes, sudetum. Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 5. *Sudes*, pro-

proprie *Valli*, & inde compositum ex utroque, dixere *Vallum*. Virg priore & propria notione:

Quadrifidasq; Sudes, & acuto robore Vallos.

Ibi Serv. *Bis idem dixit. Nam, & Valli & Sudes idem sunt.* Magis Prisci dixere & *suros*. *Suri, fustes*, ait Fest. unde ὑποκορισμῶς *surculi*. Idem Ennii *Crebrisura* notat: eaque voce notari *Vallum crebis suris*, i. e. *palis munitum*. Sed *sudium* vox creberrima. Ut in Valer. l. 7. c. 7. *Tragulis & pilis, quia roboreæ sudes deerant, Vallavit.* E robore eas sumit ex *acere* Propert. l. 4. *Hunc Tatius fontem Vallo præcingit acerno.* Sed non est dubium, quin è quocunque & obvio ligno, robusto tamen, cum daretur. Iterum de Sudibus Ammian. l. 31. *Vallo sudibus fossaque firmato.* Idem: *Vallum sudibus densis, fossarum altitudine, cautius adstruebatur*, sæpiusque. In Vegetio igitur cum legitur. l. 4. c. 16. *Quibus protecti bellatores, si lutum obfuerit, civitatis fossatum etiam comportatis lapidibus complent*: longe aliam lectionem scripti libri præeunt: in quibus fere est, *bellatores sudatum auferunt*. Ex quo illud natum: *si lutum obfuerit*. Atqui (vide & considera) *luto* non ibi locus. Equidem lego: *Sudetum auferunt*. Sub musculis, inquit, protecti bellatores detrahunt sudes mœniorum, & fossas complent. Nam & in opidis etiam ista sudes. Sidonius ad Narbonem Martium:

Non te fossa patens, nec hispidarum
Objectu Sudium coronat agger.

Igitur qua forma *Vepres Vepretum* faciunt, *salices salicetum*, tali *Sudes Sudetum*. In Suida est: Σέδετον, τὸ φοσσάτον: *Sedetum fossatum*. Vide ne Σούδετον vera lectio sit *Sudetum*, nisi quis existimat à *sedibus* dictum hoc *sedetum*. Forma Sudium sive Vallorum quæ fuerit, diffuse in Polybio ipso nostro habes, de rebus Quinctii Flammini in Græcia ipsum vide. Inter alia ostendit, l. 17. non *æquabili & simolici ligno fuisse, sed habuisse*, ut ipse appellat, δύο κεραίας ἢ τρεῖς ἢ τέτταρας: *duas eminentias & velut cornua, aut tres aut quatuor*. Significat ramos in majore stipite, qui recisi ut cornua eminebant. Tales præsertim in summo erant, eoque Varro, me judice adspexit, cum scripsit: de

de L. L. *Vallum, quod ea varicare nemo possit, vel quod singula ibi extrema bacilla furcillata figuram habeant Literæ* V. Duplex Etymon dat: sive quod nemo ea *varicando* transcendat, sive quod in capite extremo bacillorum V litera sit expressa. Ostendit amplius idem Polyb. φιλοπόνως ἀπεξυμμένας τὰς κεραίας; *studiose acutas fuisse eminentias illas Vallorum*: & causam addit, ne quis facile posset epprehendendo evellere, lubrico scilicet ligno. Causa etiam altera in promtu, contra transgressum aut transcensum. Hæc acumina Ammian. ita exprimit l. 25. *Castra ponuntur undique in modum mucronum præacutis sudibus fixis.* Isti sunt Valli aut Sudes, quas in aggere illo terreo defixas satis liquet. Veget. l. 3. c. 8. *super aggerem valli, hoc est, sudes vel tribuli lignei, per ordinem digeruntur.* Hactenus Lips.

Sufes, Sen. de tranquill. c. 3. *Non vis, nisi consul aut Prytanes aut ceryx aut sufes administrare rempublicam.* Sufes dictus est Pœnorum lingua summus magistratus: ut Oscorum *Medix*. Calidus in oratione in Cæciliũ: Nonne vobis. Porro qui Hebraice sciunt, & non ignorant Pœnos Tyriorum colonos esse, concedent mimi, *Sufes* idem esse, quod Græcis, ἔφορος, ἐπόπτης. ἐπίσκοπος, צוֹפֶה. Sic Carthaginensium arx βύρσα dicta per metathesin, quasi βύσρα. Nam sine dubio בוצרה, h. e. munitus locus, ὀχυρά. Quo nomine Idumæorum metropolis ita dicta, qui eadem lingua cum Carthaginensibus loquebantur. Nugaces Græci quidquid ad eorum linguam alludit, statim Græcum esse censent. Nam cum pro βύσρα, quod eorum lingua non patiebatur, βύρσαν dixerunt, dictum factum pro Græco publicarunt atque proscripserunt. Hoc, quod hic notamus scribimus iis, qui si vel primis Hebr. literis tincti sunt, me verum dicere non negabunt. In utroque autem tam צוֹפֶה, quam בוצרה, Holem effertur more Syror. Hactenus Scal. in Fest. Cæterum *Sufes* non incommode fecerim à שׁפט: quasi *Sofet, sufet.* T enim & S non semel invicem commutantur. Et שׁפט est judex, magistratus;

nec

nec minus, quam *Sufes*. A שָׁפַט, i.e. judicavit. Est *speciosum* & late patet.

Suffio, *fio*, à θύω. Θ transit in F, ut sæpius: θὴρ, φὴρ, *fera*. Item θύμα, θύημα, suffimentum: unde *fumus*, pari ratione θυμιᾶν fumigare. *Fumigium* & *infumibulum* vulgo dicitur καπνοδοχεῖον. Quod Martiali est *fumarium*. Plin. *spiramentum*. Similiter *fumaria*, herba, καπνός Gr. quia lacrimas instar *fumi* ciet, ap. Diosc. l. 9. c. 105. Græci ἀτμὶς oritur ab Hebr. עתם, in Niphal נֶעְתַּם, obscuratus est, vapore oppletus est. Nec minus inde τὸ θύμα: sed rectius.

Suffoco, media longa, à *faux*, quæ strangulatur, spiritusque intercipitur. Ergo de animalibus proprie sumitur: non item de plantis, de stellis: ut assolent.

Ovid. in Ibin.

Suffocent animam dira venena tuam.

Offucare est aquam in fauces ad sorbendum dare, Fest. A faux est *faucale*, nunc *focale*, ap. Horat. l. 2. Sat. 3. Ut à vox vocale, à flos florale (unde *Floralia*) à rex regale: ita à faux focale, h. e. quod ad fauces pertinet: ut αἰχόδεσμον sive παραγνάθιον, redimiculum, quod ambit aut operit fauces.

Sugillo, συγγελῶ, i. e. simul rideo, illudo, contumelia afficio. γελάω: unde *Agelastus*, ἀγέλαστος. Aliud vero est ἀγελαστικὸν: quod *non risibile* interpretatur. Jac. Greitser. sane cum risu doctorum. Non enim est à γελάω: sed ab ἀγελάζομαι, congrego. Hinc ἀγελαστικὰ vertit Cic. *congregabilia*. Et Eustathius συναγελαστικὰ ζῶα opponit τοῖς ἐρημίᾳ μονάζουσιν: uti bene monuit in Greitsero triumph. Simon Crenius Lomacensis. Verbum autem γελάω est ab Heb. לָעַג, γελασῖνος i. e. risor. *Gelasini*, γελασῖνοι: subaudi dentes, qui risu nudantur.

Catul. carm. 40.

Egnatius, quod candidos habet dentes,
Renidet usquequaqu —— Mart. l. 7. epig. 22. Nec grata est facies cui *gelasinus* abest. *Sugillo*, aliis est à *sugo*, non male. Aliis est livido colore inquio: & propterea à *fucco*

ſucco dicitur, qui è percuſſione ad cutim fluat. Plin. l. 31. c. 9. ex ictu ſuffuſis cruore oculis *ſuggillatisq;* cum myrrhæ pari pondere. Feſt. *ſuggillatum* dici exiſtimant ex Græco vocab. quod ea pars, quæ eſt ſub collo, κυλὸν ab iis dicitur. Ad illud Joſ. Scal. Inepta etymologia, ac propterea falſa. *Cinnus* eſt cilium, aut palpebra. Ὑποκοεσμικόν *cillus*. Inde *ſubcillum*, & *ſubcillare*: quud poſtea *ſubgillum*, & *ſubgillare*, ὑπωπιάζειν. C in G. *Subicitare*, *Inicere*: *ſubigitare*, *inigere*. Prætercа falſum eſt, ſuggillationes pertinere ad collum. Niſi mavis legere, *ſub oculo*. Sed tunc quid Græce ſubſtituam, non video. Si κιλλόν, nihil ago. Si γύαλον: nugas egero. Γύαλα quidem Græci τὰ κοιλώματα. Sed, quantum video, Verrius *ſugillare* putat dictum, à *gula*, quæ dicta ſit à Græco, qui γύαλον partem ſub colo vocant. Hæc ille. Fr. Jun. in c. 39. apol. Tertul. monet *ſuggillo* fieri ex *ſub* & *gilbus*: ut idem ſit κυελολεκτεῖ, quod gilvum efficio, lividum indo colorem. Gloſſ. *ſuggillat* πλήσσει, ὑπώπια ποιεῖ. *Suggillatus*, ὑπωπιασθείς. *Suggillatio*, ὑπωπιασμὸς.

Sulcus, ab ὁλκὸς, Feſt. Scilicet ab ἕλκω: quia in agro ſic protrahitur. Quod probat Turn. contra Varr. qui à *ſuſtollo* perperam. *Biſulcus*, item *triſulcus*. Feſt. *diſulcus porcus dicitur, cum in cerbice ſetas dibidit.* Triſulcus τρίοχος, τριαύλαξ, τρίχιστος, in Gloſſ. Philox. Plaut. Pœn. a. 5. ſc. 2. *Biſulcilingua* quaſi proſerpens beſtia. Ita Ariſtor. l. 2. de part. animal. c. ult. *biſulcam* linguam ſerpentibus tribuit. At Virg. exauget: liuguis micat ore *triſulcis*. Idem quoque ait Plin. l. 11. c. 37.

Sulmo, Ovidii patria. Ptolom. σουλμῶν. Priſcis *Solymum*, tradente Sil. l. 9. A *Solymo*, qui comes Æneæ. Ovid. 4. Faſt.

Serus ab Iliacis, & poſt Antenora, flammis
Attulit Æneas in loca noſtra deos.
Hujus erat Solymus Phrygia comes unus ab Ida,
A quo Sulmonis mœnia nomen habent.

Sulphur, aut *ſulfur* dicitur quaſi *Salis furfur*: quia igneas ſalis vires concoctura, atque ex ſalſa materia, vi ignis excretum, in ſummo gradu retinet: uti bene diſputat Bern. Gomeſ.

Gomes l. 1. de Sale c. Aliis quasi *sal urens*. Aut quasi *solum urens* ὅλον πῦρ. Igneæ enim naturæ esse facile liquet. Inter appellationes chymicas sulfuris est *pirsoli*: quasi Græcolatina, πῦρ Soli, h. e. ignis terræ. Si vox pure Latina sit *sulfur*: quasi *soli fervor* dicetur etiam. Alias Græca origo arridet: ὅλον πῦρ: *sulpur*. *sulfur*. Gl. Philox. *sulpur vivum*, ἄπυρον. En *sulpor*, quasi *sulpur*: ut ita dictum etymon firmetur. Ovid dicit, *vivacia Sulphura*. Idem l. de arte: *Quæ de calido sulpure* ---- Græcis est *Thion*: θεῖον quia res divina judicatur. Nam in religione suffiri solitum, ad domos expiandas, potentissima res in natura inquit And. Cæsalp. Etiam θεῖον referetur ad θύω, odores accendo: & inde purgo: unde θύος suffimentum. Et vero etiam θειόω est suffigo & purgo, θυμιάω & καθαίρω Hesych. θειῶσαι θείῳ καθαίρειν. Atqui θειόω à θεῖον, θεῖον quod primo a θεὸς. Et hæc propria ac vera origo. *Thius* est etiam patruus, ap. Isid. l. 9. orig. c. 6. Ut in parentes dii liberis quasi sunt, ut Menander ait: θεὸς μέγιστος τοῖς φρονοῦσιν ὁ νοῦς: Ita post parentes θεῖοι h. e. divi iisdem sunt patruus & avunculus. Quod Græci innuunt addentes: θεῖος πρὸς πατρὸς, patruus. θεῖος πρὸς μητρὸς, avunculus. Gloss. Arab. lat. Thius avunculus.

Summa. Qui *summa summarum* male dictum existimat, is Sus Minervam. h. e. barbarus reprehendit veræ Latinitatis lumina. Estque cum *multæ summæ* in assem rediguntur Lucret. est ipsum universum, τὸ σύμπαν, in quo infiniti sunt mundi. Uti inquit:

Sicut summarum summa est æterna ----

Plaut. Truc. a. 1. sc. 1. quam penes amantem *summa summarum* redit. Sen. epist. 40. *Summa summarum hæc erit: tardiloquum te esse jubeo*. Affine est illud Eccles. 12. *Finis verbi omnis auditi*. Quasi dicat: Ad summam. Turn. l. 10. c. 25. & l. 29. c. 34. Dicitur quasi *suprema*: contracte *summa*: Ut *extrema*, *extima*. Ita à superiori membro Græc. τὸ κεφάλαιον: immo & Heb. ראש, i. e. caput. Gloss. *Ad summam*, πρὸς τὸ πέρας. Aliter visum Scal. de plant. *summum* est concisum, quod integra voce fuit *supremum*. At *summam* rei cum dicimus, id aliud est, & à *sumen-*

sumendo sumtum est. Ut si dixerim cum Plauti parasito: quinquaginta, centum, triginta, sexaginta; miles statim quærit ibi: quanta isthæc hominum *summa* est? Propterea quod accipit ea quatuor membra, quæ sic sibi sumenda jubet miles, ut unus fiat numerus, qui eam ob causam dicatur *summa*. Hæc ille. A quo facere videtur, quod *summatim* idem est, quod breviter, & omnib. quasi simul sumtis, ac comprehensis. Et sic erit præcipuum, τὸ κεφάλαιον: ac supremum. Igitur & prius etymon tolerabile à *super*, *supremum*: aut etymo Scaligeri potius anteferendum. Senec. epist. 71. *Quod summum bonum est, supra se gradum non habet.* A superus, superior, *superrimus*, inde *supremus* & rursum *summus*. Proprie est maxime superus loco, altissimus, celsissimus. Et quia *supremum* respectu certæ θέσεως etiam est extremum: pro eodem quoque ponitur. Glosſ. Philox. *supremus* ἔσχατος, ὕστατος. Nec non *suprema* sunt extrema vitæ tempora & mors, ut sæpe ap. Tacit Ammian. & Solin. *Super*, ὑπὲρ ab Hebr. עֵבֶר, i. e. ultra, citra, super. Τὸ Aiin ap. Græc. mutatur in spiritum: ap. Lat. in S vel H. Itaque recte scribitur *Heber*, *Hebræus*. ARa. עָבַר, i. e. transiit, præteriit, trajecit. Ex quo proficiscitur etiam nomen *Hebræi*, ἑβραῖος, עִבְרִי. Videlicet ab *Heber*, עֵבֶר, i. e. peregrinator. Gen 10. 24. Augúst. l. 16. de Civ. Dei c. 11. Alii simpliciter ab עֵבֶר, i. e. ultra faciunt, putantque à facinore Abrahami, & ipsum, & posteros ita appellatos. Quod scilicet voci divinæ moriger ex *Ur* Chaldæorum profectus, inque terram Canaan iter facturus Euphratem trajecerit. Unde ab incolis *Iberus*, i. e. trajector, περάτης vocatus. Quod ut verum sit; illud certe Lutheri videtur altioris auræ in c. 14. Gen. *Heber* (inquit) cum reliqui omnes relicta sana doctrina, & vero Dei cultu converterentur ad diversas sectas in illo monstro divisionis linguarum, verum cultum retinuit, & se opposuit idololatriæ Babyloniorum; vicitque scandalum illud horrendum, quod Nimrod cum suis excitavit. Atque hanc ob causam meruit, ut tota ejus posteritas, h. e. Ecclesia ipsa usque ad Christum

Hebræi appellarentur. Hujus sectator cum esset Abraham, *Hebræus* dicitur, non tam propter sanguinem, quam propter religionem acceptam. Quod ad etymon attinet, עֵבֶר, est adverbium, & significat Trans, ulrra. Nam Hebr. lingua non distinguit inter citra & ultra. Hinc עִבְרִי, transitor. Hoc nomen *Hebero* fortasse à parente per Spiritum S. est inditum, quod separaturus esset se ab idololatris, nec cum iis habitaturus. Hæc ille. Idem confirmat Perer. l. 5. in Gen. & l. 16. disp. 1.

Sumo, ab αἰσμόω, capite resecto, est suscipio, ὑπολαμβάνω. *Sumtus*, generatim quidquid insumitur, aut aliquo confertur. *A sumo* placet nonnullis derivare τὸ Sumen; forte ex illo Plaut. Cap. a. 4. sc. 3. *Quanta sumini absumedo*. At hic joci causa & festivitatis tantum illa assumta παρήχησις. Est ab Hebr. שָׁמָן, *schaman*, *saman*, pinguis fuit. Schindler. סְמִין & סְמִינָה pinguedo, adeps. Illa enim *sumen*: & iccirco venter suillus ita appellatus, ob eminentiam. Quia sus præ aliis pingue animal & succi plenum. Alii opinantur: *Sumen*, quasi suis abdomen. Martial. l. 2. Mammas suminis, imbricemque porci. Et l. 13. Esse putes nondum sumen, sic ubere largo Effluit, & vivo lacte papilla tumet. Evolvatur etiam Plin. lib. 8. c. 51.

Super, ὑπέρ: veluti *sub* ex ὑπό, primitus *sup*, ut antiqua monumenta adhuc testantur. A super *supra*, ut ab infer *infra*, ab inter *intra*: ab exter *extra*: quomodo etiam à con *contra* dicitur. Scal. l. 8. L. L. c. 155. *Contra* est à *Cum*: Sunt enim *contraria* relativa: ergo simul. Fuit autem Græca κοὶ οὖν. Nam ὂν fuit particula completiva, ἔτ8ν. Ea igitur genuit *contra*. Hæc ille. Ut ita *contra* primùm, ex origine significet τὸ simul vel conjunctim: Sicubi alterum cum altero aliqua convenientia vel ei respondet. Quomodo ap. Virg. est. *Italiam contra*. Dein κατὰ συμβεβηκὸς notat etiam τὸ ἀντὶ, zuwider/ aliquam pugnam: dum, ubi duo conveniunt, ita non raro conveniunt, ut se invicem impugnent, & alterum alteri, quæcunque potest, inimica & adversa objiciat. Cic. de na-

nat. deor. Impia consuetudo est contra deos disputandi. Sed & per *aliter*, *secus*, *ex alia parte*, *potius*, & simili modo, pro sententia jubente, exponi solet. Interim hæc talia ad primam, quam posui, originem facile revocantur. Amplius vero & τὸ ὑπὲρ, Græcor. à tironibus observari eo magis debet, quo inde sententia magis variat. Nam & super & pro & ultra & aliter pro modo textus significat. Eph. c. 1. οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν: non cesso gratias agens pro vobis. Et alibi sæpius. Illud vero, è Cor. 15. 29. interpretes ob particulam ὑπὲρ valde exercuit: εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; id est, Si omnino mortui non resuscitantur, & quid baptizantur ὑπὲρ τῶν νεκρῶν? *Pro mortuis*, ut vet. interpres, Pagn. Erasm. Beza reddunt. Tremell. autem è *Syro*: *Super mortuis*. Quid Paulus vero inibi probet, notum est. Videlicet mortuos sine dubio olim resuscitandos esse. Argumenta producit multa sane & splendida. Quæ inter & hoc. Si mortui non resurgunt: quur subinde baptizantur ὑπὲρ τῶν νεκρῶν? Id est, jam mortuis accensendi vel imminentes vel vicini. Quales certe universi homines, etiam ethnicorum confessione: maxime vero Christiani, & nominatim tempore illo Pauli, quò Tyrannis crudescebat. Ergo baptizbantur ὡς νεκροί, ut jam jam morituri: Sed in spem vero τῆς ἀναστάσεως. Aut τὸ ὑπὲρ expresserit Latinum *ultra*, *post*: quod adhuc commodius, si non potius commodissimorū reor. Nempe si mortui non resurgunt: quid alii adhuc *ultra mortuos*, ut quibus nulla spes revivíscendi, baptizantur? Quorsum ea ceremonia aut Symbolo, quod reapse nihil denotet, opus est? Nonne satius, intermitti baptismum? Aliorum sententiæ hæ sunt. *Epiphan.* contra Cerinth. Bene, inquit, alii dictum hoc interpretantes dicunt, quod vicini morti, ἐὰν ὦσι κατηχούμενοι, si catechumeni fuerint, in hac ipsa spe, ante mortem lavacro digni fiant, ostendentes, quod mortuus etiam resurrecturus sit & propterea indiget remissione per lavacrum. Simplicissima (*addit Matthias Flacius*) expositio est Epiphanii contra Cerinthianos: quod intelligendum

sit de iis, qui sero conversi, aut inter catechizandum in
mortis accessu baptizabantur, ut saltim mortuis prodes-
set baptismus, quandoquidem finis eorum vitæ jam adef-
set. *Hæc ille.* Chrysost. Quando baptizaturi sumus, ju-
bemus dicere: ὅτι πιστεύω εἰς νεκρῶν ἀνάστασιν, i. e. quia cre-
do in mortuorum resurrectionem, & in hac ipsa fide
baptizamur. Nam post hanc ipsam confessionem cum
aliis, tum demittimus in fontem sacrorum illorum flu-
minum. Id igitur in memoriam revocans Paulus dixit:
εἰ μὴ γάρ ἐστιν ἀνάστασις, τί καὶ βαπτίζῃ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, τουτέστι τῶν
σωμάτων. Καὶ γὰρ ἐπὶ τούτῳ βαπτίζῃ, τοῦ νεκροῦ σώματος ἀνά-
στασιν πιστεύων, i. e. Si non est resurrectio, ecquid baptizaris
pro mortuis, hoc est, corporibus. Etenim in hoc bapti-
zaris, mortui corporis resurrectionem credens. *Ambros.*
ad hunc locum: In tantum, inquit, ratam & stabilem
vult ostendere resurrectionem mortuorum; ut exem-
plum de eorum, qui tam securi erant, futura resurrectio-
ne: ut etiam pro mortuis baptizarentur: Si quem forte
mors prævenisset, timentes ne aut male aut non resurge-
ret: aut qui baptisatus non fuerat, vivus nomine mortui
tingebatur. Unde subjecit: Quid & baptizantur pro il-
lis? Exemplo hoc non factum illorum probat: sed fixam
fidem in resurrectione ostendit. Alii, in quib. & *Martin.*
Luther. exponunt de illa consuetudine, qua primitus
Christianis super defunctorum sepulcra aut tumulos sa-
cra unda placuit ablui: & quidem in Symbolon futuræ
resurrectionis. Sed ea consuetudo an mox ipso i...
Pauli tempore recepta sit, non satis constat, *Bulling.* Fir-
mum, inquit, argumentum sumsit à superstitione illo-
rum, quam non probavit; sed hactenus usus est, quate-
nus suo instituto inservire videbatur. Baptizabantur
quidam ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, i. e. vice vel in commodum u-
tilitatemque (quod ipsis videbatur) mortuorum;
Siquidem morte fuissent præventi. Illi quidem ani-
mas crediderunt esse immortales: restat ergo, quod
propter ipsa sepulta corpora baptizabant; quod si-
ne resurrectionis sensu fieri non poterat. Aut itaque re-
surrectionem mortuorum esse necesse est, inquit; aut
vestra...

vestrum illud pro mortuis susceptum baptisma supervacaneum esse necesse est. Sed hoc non dabitis cuiquam. Ipso igitur tingendi ritu vestro testameni resurrectionem mortuorum esse. Atqui ad hunc quidem modum interpretarunt omnes. quos ego viderim, expositores sacri, Tertull. Theophyl Paraphr. Scholiast. & Ambros. Quod si per *enallogen* quis legat: Si omnino non resurgunt mortui, quid *baptizant* super mortuos? Passivum pro activo: Deinde vero ὑπὲρ τῶν νεκρῶν posuerit pro ὑπὲρ τοὺς νεκροὺς, super mortuos: simpliciorem colliget sensum hunc: Ea vero ceremonia, quia omnes pæne gentes super mortua & sepulta corpora baptizant, i.e. tingunt & aquam spargunt rigando, aperte testantur, flaccida ista in terram seminata corpora refloritura. *Et post*: Proinde videtur Apostolus argumentum præsens ex ritu duxisse Gentilium, quem tamen non probavit, &c. *Beza*: Quintum argumentum à fine baptismi. Quod nimirum, qui baptizantur, pro mortuis baptizantur, id est, ut adversus mortem remedium habeant, quum baptismus sit regenerationis symbolum *Et post*: Qui baptizantur, ut mors ipsa extinguatur, sive in resurrectionem ex mortuis, cujus symbolum est baptismus. *Id. in ult. Novi testam. edit.* argumentatur Paulus ab illa sepulcrali sive mortuali ablutione & unctione accurate jam inde à patribus usurpata, inter Judæos & in Talmudis tabulas demum relata; immo & à Christianis initio retenta, ut apparet ex Act. 9. 37. Sed paulatim, ut verisimile est, una cum legalib. ejusmodi ritibus abolita, quam fortassis etiam profani à veteribus patriarchis acceperunt. Unde illud: *Tarquinii corpus bona fœmina lavit & unxit.* At inter Judæos dubium non est, quin hic ritus fuerit spei de corporum resurrectione quædam tessera & fidei professio. *Fr. Jun.* Quid illud, super mortuis? Illud continuationis sive transitionis est, tanquam si diceret Paulus Ubicunque fuit Evangelium, plurimi obdormierunt in CHristo, hac fide, consilio & fine, etiamque in Ecclesia vestra. Quod si sancti illi viri, qui hactenus obiverunt mortem, sua expectatione & fide declusi sunt; quid ergo à superstiti-

bus idem amplius agitur? Quur ita ad adhuc pergitur in Ecclesia, & qui nunc vivunt, mortuos in eodem officio persequuntur, si inania sunt omnia? Quur si mortui spe sua exciderunt, viventes desipiunt mortuos miseros imitando & super irrita illorum fide irritam faciunt suam? Hæc vocis ὑπὲρ & *super* significatio Græcis & Latinis auribus non insolens. Liv. 2. ab urbe condita, *super* bellum annona premente, id est, præter, & sexcenta alia. *Hæc ille.* Atque tot sententias huc congerere visum fuit, ut junioribus maxime planum fieret, quam una vocula totam sæpe periodum obturbet, & interpretibus negotium facessat: Quamque eadem scite ac pro re nata exposita, multas ambages præcidat. Quod non nisi accuratiori linguarum cognitione fieri potest.

Superstitio. Analogia hæc est: ut à statum statio: ita à *superstitum superstitio.* Quæ vero causa istius deductionis, nondum omnibus interpretib. convenit. Si verbum putemus ipsum, videtur *superstitio* nominata ex iis quæ vel *insuper* vel *desuper instant* & imminent, adeoque metu superorum, homines percellunt. Id enim τὸ Super innuit. Hinc & Græc. est δεισιδαιμονία: quando dæmonum metus incessit homines. Qua de integr. libellum scripsit Plutarch. Gloss. Philox. Superstitio θρησκεία, δεισιδαιμονία. *Superstitio* (inquit Ob. Gifan. in Indice) *Lucretio videtur dicta, quod superstet vel superinstet mortalibus horribili adspectu.* Lucretii versus sunt l. 1.

Humana ante oculos fœde cum vita jaceret
In terris oppressa gravi sub religione:
Quæ caput à cœli regionibus ostendebat,
Horribili super adspectu mortalibus instans'

Serv. ad hunc vers. 8. Æn. Virg. *Vana superstitio veterumve ignara deorum*; Sic notat: Superstitio est timor superfluus & delirus. Aut ab aniculus dicta superstitio, quæ multis *superstites* per ætatem delirant & stultæ sunt. Aut, secundum Lucret. superstitio est *superstantium* rerum, id est, cœlestium & divinarum, quæ *super nos stant*, inanis

nis & superfluus timor. Hæc ille. Senec. epist. 123. *Superstitio error insanus est, amandos timet: quos colit, violat.* Sed audiamus & Cic. è lib. 2. de Nat. deor. *Qui totos*, inquit, *dies precabantur & immolabant, ut liberi sui sibi superstites essent*, superstitiosi *sunt appellati.* Quod nomen patuit postea latius. Et hoc ἔτυμον probat Fulgent. Placiades 1. mythol. Sed abnuit vero Lactant. quem l. 4. de vera Sap c. 28 ita disputantem cernimus: Cic. in lib. de Nat. Deor. secundo dicit ita: Non enim Philosophi solum, verum etiam majores nostri superstitionem à religione separaverunt. Nam qui totos dies precabantur, & immolabant, ut sui sibi liberi superstites essent, superstitiosi snt appellati. Qui autem omnia, quæ ad cultum Deorum pertinerent, retractarent, & tanquam relegerent, ii dicti sunt religiosi ex relegendo, tanquam ex eligendo elegantes, & ex diligendo diligentes, & intelligendo intelligents. His enim omnibus inest vis legendi, eadem quæ in religioso. Ita factum est in superstitioso, & religioso, alterum vitii nomen, alterum laudis. Hęc interpretatio quam inepta sit, ex re ipsa licet noscere. Nam si in iisdem Diis colendis & superstitio & religio versatur, exigua, vel potius nulla distantia est. Quid inim mihi afferet causæ, cur precari pro salute filiorum semel religiosi, & idem decies facere superstitiosi esse hominis arbitretur? Si enim semel facere optimum, quanto magis sæpius? si hora prima, ergo & tota die. Si una hostia placabilis, placabiliores utique hostiæ plures, quia multiplicata obsequia demerentur potius, quam offendunt. Non enim odiosi nobis videntur ii famuli, qui assidui, & frequentes ad obsequium fuerint, sed magis chari. Cur igitur sit in culpa, & nomen reprehensibile suscipiat, qui aut filios suos magis diligit, aut Deos satis honorat, laudetur autem qui minus? Quod argumentum etiam ex contrario valet. Si enim totos dies precari, & immolare criminis est, ergo & semel. Si superstites filios subinde optare, vitiosum est, superstitiosus igitur & ille, qui etiam raro id optaverit; aut cur vitii nomen sit ex eo tractũ, quo nihil honestius,

ſtius, nihil juſtius optari poteſt? Nam quod ait, religioſos à relegendo appellatos, qui retractent ea diligenter quæ ad cultum Deorum pertineant: cur ergo illi, qui hoc ſæpe in die faciant, religioſorum nomen amittant: cum multo utiq; diligentius ex aſſiduitate ipſa relegant ea, quibus Dii coluntur? Quid ergo eſt? Nimirum religio veri cultus eſt; ſuperſtitio falſi. Et omnino quid colas, intereſt non quemadmodum coles, aut quid precere. Sed quia Deorum cultores religioſos ſe putant, cum ſint ſuperſtitioſi: nec religionem poſſunt à ſuperſtitione diſcernere, nec ſignificantiam nominum exprimere. Diximus nomen religionis à vinculo pietatis eſſe deductum, quod hominem ſibi Deus religaverit, & pietate conſtrinxerit: quia ſervire nos ei, ut Domino, & obſequi, ut patri, neceſſe eſt. Melius ergo id nomen Lucretius interpretatus eſt, quia ait religionum ſe nodos exolvere. Superſtitioſi autem vocantur, non qui filios ſuos ſuperſtites optant (omnes enim optamus) ſed aut ii, qui ſuperſtitem memoriam defunctorum colunt, aut qui parentibus ſuis ſuperſtites, celebrant imagines eorum domi, tanquam Deos penates. Nam qui novos ſibi ritus aſſumebant, ut in Deorum vicem mortuos honorarent, quos ex hominibus in cœlum receptos putabant, hos ſuperſtitioſos vocabant: Eos vero qui publicos & antiquos Deos colerent, religioſos nominabant. Unde Virgilius, 8. Æn.

Vana ſuperſtitio veterumq; ignara Deorum.

Sed cum veteres quoque Deos inveniamus eodem modo conſecratos eſſe poſt obitum, ſuperſtitioſi ergo, qui multos ac falſos Deos colunt. Nos autem religioſi, qui uni & vero Deo ſupplicamus.

Supinus, ὕπτιος, qui dorſo incumbit, ut faciem convertat in cœlum. Dicitur à *ſub*: prout ſignificat, quod *infra* eſt, ſed reſpiciens ſurſum. Quomodo Græc. ὕπτιος, ex ὑπό. Agell. l. 13. c. 9. *Supinus*, ὕπτιος. Scalig. in Ariſt. hiſt. animal. l. 1. cap. 2. Sicut ὕπνος *ſomnus*: ita ὕπτιος ab antiquis *ſupus*. Poſtea ut à liberto *libertinus*: ita ab hoc *ſupinus*. Πρηνὲς iiſdem pænè elementis, *pronum*. Utroque utitur

utitur Homerus. ὕπτιος ἐν κονίῃσι. Et πρηνέα δ' ὃς πεσέειν. Utrumque divinus poeta imitatus. *Hæret curru resupinus inani*, & *Pronum sterne solo*. Est igitur *supinus*, qui cœlum versus habet faciem: *Pronus*, qui ad terram. Itaque colles *supinos* appellavit idem in 3. Georg. quorum non essent ad amussim directa latera, sed cœlum versus surrecta. *Pronum* autem aurigam in verbera, i. e. inclinato vultu designavit idem. Quibus rationibus apud Latinos id intelligitur *supinum*, cujus partes, quæ aut rectæ aut infernæ debent esse, sursum versum inversæ spectant: *pronum* è contrario. Aristoteles vocabuli originem potius est sequutus. Est enim ὕπτιον, quod τὸ ὑπὸ notet. Cum igitur nostrum *supinum* superas spectet: ὕπτιον quod inferas: quis ὕπτια poterit *supina* interpretari? *Supinus* denominativum est: significatque eum, qui *supas*, id est, infetnas partes inversas habet.

Supparum. Festus, *supparus* lineum puellarum vestimentum, quod & subucula appellatur. Ad quod Joseph. Scalig. recte (inquit) jam & supparum esse omne lineum velum, etiam verum est. Ita enim & vela in navibus vocabant. Unde Lucanus, & Seneca dixerunt, *suppara* velorum. *A suppar*, ut sit *par*, sive æquale, quod supra induatur: teste Varrone lib. 4. L. L. Commodius ab ὑπὸ sub & φᾶρος, id est, pallium, velum. Nec obstat quantitas primæ, ut suspicetur aliquis: Corripitur enim etiam: Ut apud Hesiodum, & in compositis: ut in βλέφαρον: quod dicitur, quasi τὸ βλέπος φᾶρος, tegmentum oculi. Φᾶρος ab Heb. פָּרֹכֶת, i. e. velum, operculum. Aliud est *pharos*, i. e. turris magna insulæ Ægypti, versus Alexandriam: sic dicta, quod flammarum indicio longe videatur à navigantibus: à φῶς & ὁρᾶν, ut placet Isid. l. 15. vel mutatione literæ, à φανός, i.e. lucidus, item fax, lampas, Plin. l.36. c.12. Strab. l. 17. Ammian. l. 22.

Surculus quasi *surgulus*: quia in arbore surgit & subnascitur. Scalig. Exerc. 140. Surculum esse stipitis partem, aut rami, & ratio vocis indicat, & declarat usus. Nam vox deminutionem notat, à suro. *Surum*, palum

dixere priſci. Unde & *ſura* in homine. Sanctæ linguæ eſt שֹׂרֶק, *ſorck*, i.e. ſurculus tener, & flexibilis.

Surdus, ab Heb. חֵרֵשׁ, quod idem. Nec mutatiuncu[la] illa ſordeſcat tibi. *Abſurdum*, quaſi à ſurdo: h. e. ineptum, inconveniens: quo modo ap. Græc. κωφὸν. Ad quod ſurdus, quam audiens eſſe malis, ἀσύμφωνον. Quanquam & *ſurdum* ſignificet id, quod non auditur, non guſtatur, non olfit, non videtur: quod etiam Lexica aſſignant. Gloſſ. *abſurdum*, ἀποστήθιος ἀπὸ στόματος.

Sutor, à ſutum, ſuo: ut altor ab altum, alo: piſtor à piſtum, pinſo. Ut à ſuadeo ſuadela: ita à *ſuo ſutela*: eſt etiam fraus, quomodo & *conſuti doli* dicuntur, quia mire ſuuntur & conſarcinantur. Ut Græcis eſt ῥάπτειν δόλ[ον]. Ita *Sutilis* à ſutum: ut fictilis à fictum: plexilis è plexum: nexilis à nexum. Et amplius ut à fatum fabula, à clauſum clauſula: ita à ſitum *ſubula*, h. e. inſtrumentum, quo ſuitur. *Subulo* cervus ap. Plin. l. 11. cap. 37. cui cornua ſimplicia ad *ſubulæ* modum. Etiam *ſubolo*, ap. Feſtum eſt tibicen, αὐλητὴς: ita dictus à tibia oblongiori, in acutum deſinente inſtar ſubulæ. *Suo* à σύω: quod vivit adhuc in comp. κασσύω, καττύω, ἐπικαττύω. Κασσύω vel κασσύω quaſi κατασύω, à κατὰ. Ita Cretenſes ſolebant κάββαλεῖν, pro καταβαλεῖν. Ut litera præpoſitionis migret in vicinam: quod nec alibi inſolens. Græc. ῥάπτω, ῥαφὴ, ab Heb. תָּפַר, i. e. ſuit.

Syllogiſmus, συλλογισμὸς, à συλλογίζομαι, λογίζομαι: primum eſt λέγω. Syllogiſmus Latine eſt argumentatio: aut propius, *ratiocinium*. Gloſſ. Gyrill. λογισμὸς λογιστ. ratiocinium. Marc. Capella & Sever. Boeth. vertunt *ratiocinationem*. Cap. Finck. doct. Syllog. c. 1. aliquot paginas in eruendo etymo, aliorumque ſententiis percenſendis conſumit: atque ipſi denique arridet magis notatio à συλλογῇ τοῦ λόγου, h. e. Collectione rationis. Ratio enim tum colligi dicitur, quando concluſio infertur. Et ſic Syllogiſmus nomen habet à concluſione potius, quam propoſitionibus. Hæc ille. Cui jam favet, quod Syllogiſmus Ciceroni eſt *rationis concluſio*:

inter-

interdum & *argumenti conclusio.* Summa vero omnium, quos ibi laudat Finck. in idem redit; licet non omnes æque se explicent. Primum est λέγω. Hinc λόγος, λογίζομαι, λογισμός: & addita σὺν particula societatis & collectionis, συλλογίζομαι, συλλογισμὸς. Ex eo demum colligitur, qui propriè λέγω, quid item λόγος: & tandem quid Syllogismus. Gloss. συλλογισμὸς. *Computatio, pensatio.* Sed nihil Latio est, quod presse Græcorum satisfaciat: Ut satius sit Græcorum συλλογισμὸν in orbem Romanum admittere.

Syncope, figura usitata: ut *Virûm* pro *virorum.* Rectius sentit Scal. c. 85. L.L. ὁμήρων, nobis non licuit servare, *Homerum.* Eadem enim fuisset vox cum accusativo: itaque caudam illam addidere, *Homerorum*: sane insuavem, quam etiam caudata litera explerent, R. scilicet. Ac per initia quidem, ut Græci loquebantur, sic Nos loquutos puto: ut censeam & *Meûm*, *Deûm* & *liberûm* dixisse pro *Meorum, deorum, liberorum.* Συγκοπὴ, συγκόπτω, κόπτω. ab Heb. קִפֵּר, præcidit: קָטַף, abscidit, amputavit. Item, חָטַב, cecidit ligna, resecuit.

Syngrapha, συγγραφὴ proprie & ad verbum est *conscriptio.* Postea dicitur syngrapha: quia ex utriusque contrahentis, sie rei consensu facta est. Fortasse etiam uterque nomen suum subscribebat, atque etiam suo annulo obsignabat. *Graphicus* γραφικός, id est, ad unguem factus, venustus, scitoque ingenio, & quasi pictoris manu expolitus. Nam & γράφειν pingere est: γραφίς, stilus, penicillus. Ovidius *graphium* vocat, quo in pugillaribus scribitur. *Graphis*, autore Budæo, est lineamentorum ductus, & umbratilis pictura futuri operis. Verius tamen *graphium* & *graphidem* idem valere putetur. Ap. Mart. l. 14. epig. 18. *graphiarium.* Ap. Plautum *graphicus* nugator, Bacch. *Graphicus* fur, *graphice* exornari, Trin. *Graphicus* mortalis, Pseud. *Graphice* facetus, Pers. Hinc explicatur illud etiam Stich. a. 2. sc. 1. *Ex pictura astitit.* Scal. l. 3. poet. c. 33. verbo γραφικῶς designavit Plaut. quod hominem *ad unguem factum* Horat. *Grammatica*, γραμματική, ἀπὸ τ γράμματος. A principiis vocis, quæ & primitus ea considerat.

ſiderat. Latine ad verbum *Literatura.* Quinct. l. 2. c. 1. & 15. *Chirographon*, eſt manuſcriptum. *Programma* πρόγραμμα προγράφω, i. e. ante ſcribo. Hoc enim ... Inde programma etiam publice propoſitum. *Typographium* vulgo eſt officina, ſeu locus, in quo libri imprimuntur. Debebant *Typographeon*: ſicut ζωγραφεῖον eſt officina pictoris. *Typographia* vero notat actionem: ſicut νομογραφία legum ſcriptionem. A γράφω faciunt quidam Lat. *Scribo.* Ac primo τὸ γράφω eſt ſtilo literas figuro. Ita Homerus utitur Iliad. 3. γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ Ubi Euſtathius γράφειν exponit per τὸ ξέειν: idque ex uſu veterum priſco. Eodem reſpectu duci etiam poteſt *ſcribo*, à σκάριφος, i. e ſtilus. Nam primò *ſcribere* erat ſtilo pingere & notas in dura materie relinquere. Heſychius: σκάριφος ξέσις, γραφή. Et, σκαριφᾶσθαι ξύειν, σκάπτειν, γράφειν. Ut à natum *natura*: ita a ſcriptum *ſcriptura*: propriè ex origine eſt opus ſcribendo factum, nec non motus, quo fit ſcriptura. A ſcriptum *ſcriptulum* & poſt eliſo T ſcripulum & κατ' ἀντίστοιχον *ſcrupulum*, h. e. nota parvæ menſuræ aut ipſa etiam menſura minor. Latino reſpondet Græcum γράμμα. Gl. Philox: *Scripulum* γράμμα, σταθμός. Græc. γράφω & Latin. *ſcribo* etiam aliqua accedit ad Hebr. גָּרַף, i. e. comprehendit, convolvit. Aliis *Scribo* videtur eſſe à סָפַר, i. e. uumeravit, ſcripſit. Unde etiam סֹפֵר *ſopher*, ſcriba, juriſperitus. *Scriptum.* γραπτόν: Ut *nubo nuptum* B in P, ſic γράφω γραπτόν: φ in π. Nonnullis placet *Scribtum*: ut thematis litera maneat.

Syrupus: quod aliter *ſerapium*, σεράπιον Actuario. Nic. Myrepſ. *ſyrupus* eſt δροσάτον, ut monet Fuſch. A δρόσος: ut notet ſuccum quaſi *roridum.* At Meurſ. in Lex. Græcobarb putat mutilatum eſſe, pro ὑδροσεράτον. Sed unde *ſyrupus?* Dicitur quaſi συρίας ὀπὸς: ſuccus, quo Syri, populus delicatiſſimus, impenſe delectabantur. Aliquid hoc. Et verò, ſi Græca vox, rectè ducetur à σύρω & ὀπὸς quia ſit *extractus ſuccus.* Quanquam antiquioribus Græcis vix *ſyrupi* nomen, ejusque parandi modus innotuit: ut monet etiam Renod. Inſtit. pharmaceut. l. 3. cap. 2. Simon

Janu-

Januenſ. in clave ſanationis: *Sirupus eſt ab Arabico* Sirab, *quod eſt potio. Ubi nos ſirupum habemus, Arabes habent* Sirab.

T.

TAbes, nimia corporis attenuatio & macies, τηκεδών. Scal. τηκτικός, liquefaciens. Unde Latina vox *Tabes*, τήκω, τάκω βίος. *Liquefacit* autem: quia partium ingreditur ſoliditatem & ſolvit, ut ignis metalla, & lapides fuſiles. Hæc ille. Etiam claſſicis autoribus *Tabes* eſt τῆξις: *Tabeſcere* τήκεσθαι aut liquefieri. Ovid. 3. de Ponto:

Tinctaque mortifera tabe ſagitta madet. Lucret.
Tabifici radii ſolis -----

Id eſt, qui liquefaciunt nives. *Nix tabida*, i.e. quæ liqueſcit, ap. Liv. Item *prima tabe nivis.* ap. Lucan. l. 10. Sicut *tabes nimborum*, iterum in Lucret. i. e. qui arbuſta liquefaciunt & ſolvunt, ut putrida fiant & inutilia. Nimia enim humiditas noxia. Cato: *ſal tabeſcit.* Ipſe Cic. dureſcit humor; & idem viciſſim mollitur tepefactus, & *tabeſcit calore*, i.e. liquatur, & ſic attenuatus evaneſcit in aërem. *Tabeſco*, igitur eſt proprie liqueſio: *Tabes* eſt τῆξις. *Tabum*, ſanies aut ſanguis putridus. Et *fluere* dicuntur *membra tabo*, ap. Poetam. Hebr, aſſonat דְּאָבָה *deabah*, i. e. tabes, mœror. A Rad. דָּאַב, i. e. contabuit, elanguit. Et τήκω, τάκω, fit à חָתַךְ i. e. liquefecit, incidit: aut נָתַךְ corrupit, diviſit. *Tabanus*, muſcæ genus: Sic dicitur, quod corpore tabeat, i. e. gracilis ſit. Ita σφήξ eſt veſpa & cuneus: & σφηκώδης gracilis.

Tabula, Scal. cap. 31. L. L. Etiam falſo mutant in R, illo exemplo *Tabula*, *Taberna.* Nam *tabula* fuit deminutivum nominis, quod nunc non extat: à quo *taberina*, ut ſuterina, tonſterina: Sed in his E abiit. In *taberina* ſublatum eſt I. Omnino autem à tabula etiam *tabulerna*, ſicut naſiterna. Eſt autem *Taba* & *tabula*, παρὰ τὸ τάζω: quoniam tabulata inædibus & ulmis planitiem extendebant. Aut ulterius *Taba*, à תָּא, i. e. conclave, tabulatum, προκοιτών, procœton. 1. Reg. 14. 28. Τάζω à שָׁטַח, extendit, dilatavit. A tabella fit *tabellarius*, quod

adje-

adjectivum. Lex tabellaria, qua populus jubebatur tabella suffragium ferre. Cic. Non fuit latebra danda populo, in qua bonis ignorantibus, quid quisque sentiret, tabella vitiosum occultaret suffragium. *Tabellarius* etiam, qui portabat tabellas, h. e. epistolas. Pro eo rectius hodie nobis est ἐπιστολεύς, γραμματοφόρος, cursor. Olim autem prius, quam chartha & membrana fuit inventa, tabulis vel acernis, vel faginis, vel abiegnis, vel buxeis, vel citrinis, etiam eburneis, vel id genus aliis, inscribebant sensa animi sui, & alio mittebant. Hinc *tabulæ, tabellæ* pro epistolis: ap. Romanos. Cujus generis sunt & *codicilli*, *codex*, *liber*; quibus nos hodieque utimur, ex antiquitate illa: quamvis materia nobis melior suppeditet, non autem vox. Plautus morem istum posuit in Pseud. act. 1. sc. 1. Per *ceram & lignum*, uti legit Lips. epist. Inst. c. 1. alii vero malunt *Linum*) *literasque interpretes*. Lignum cui literæ inscriptæ erant scilicet polito aut dolato. Etiam Homerus: γράψας ἐν πίνακι πτυκτῷ, scripsit in tabula plicata. *Ambrosius* in l. de Tobia: Causanti (debitori) incumbunt dicentes: Cum possides tua prædia. Nos nostram pecuniam non habemus. Aurum dedimus. *Lignum* tenemus. *Lignum*, id est, chirographi tabulæ: Item Claudius: Quod vulgo dicitur, liberis datam bonorum possessionem contra *lignum* esse. Id est, contra tabulas testamenti vel chirographi. Cæterum à taberna est *contubernium*, *contubernalis*, qui sub iisdem tabernis degit. Festo, *attubernalis*, id est, habitator continuæ tabernæ. In primævo idiomate invenitur טָפַל, concinnavit, assuit. Item, à taberna *tabernarius*. Diomed. l. 3. Tabernariæ fabulæ dicuntur, humilitate personarum & argumentorum similitudine, comœdiis pares, iu quibus non magistratus regesque, sed humiles homines & privatæ domus inducuntur: quæ quod olim *tabulis* tegerentur, communiter *tabernariæ* vocabantur. Sic in Cod. Justiniani sæpe, *tabernariæ* personæ, i. e. humiles ac sordidæ. Etiam à taberna *tabernaculum*, tugurium tabernæ simile.

Tæda,

Tæda, male ſine diphthongo ſcribitur: quia δαῖτις, δαϊτὴ, per inverſionem. Nec aliunde noſtrum *Titio*. Eſt vero δαῖτις fax magna & ardens: ut & δαΐς & δᾴς, à δαίω, i.e. flagro, uro, ardeo. Etiam אוּד Hebræis eſt *titio*: אֵד vapor. Vertitur δαλὸς. Jeſ. 7. 4. & alibi. Inde *titio* & δαίω ducitur.

Tædet, *tædium*: ſcribitur etiam ſimplici E, *tedet*, Gl. Cyr. σιαίνομαι, *tedo*. Et ita mavult etiam ſcribere Scalig. in Hiſt. Ariſtot. de anim. l. 7. c. 4. *Tedium*, inquit, eſt languor animi ſuſpenſi morâ. Τήλιον fuit longum antiquis: unde *telum* & *tela* & *muſtela* & *tedium*: ut ne fruſtrà laborent ſcribere cum diphthongo. Hæc ille. A tedet eſt *tetrum*, h.e. fœtum colore, quod tedeat adſpicere. Scribitur quoque *Tætrum*, uti communiter *Tædet*. A teter *tetricus*, h. e. teter vultu, ſeverus. Gl. Philox. Tetricus αὐστηρός.

Talaſſus. Scalig. l. 1. poet. c. 50. Latini Talaſſum ſive Talaſſionem, quare vocent in ambiguo eſt. Illud conſtat in raptu Sabinarum nomen inventum. Herſilium forma præſtantiſſimam cum Romulo regi ferret unus è Paſtoribus, ne ab obviis interciperetur, interpellantibus reſpondiſſe dicitur, eam ſeſe ferre *Talaſſioni*. Alii militem ſic vocatum, qui primus rapere inciperit. Et c. 101. hiſtoria eſt à Plutarcho ſcripta. Ambigit tamen indene, an à lanificio ducta ſit ea vox: τοὺς ταλάρους enim etiam ταλάσους vocatos ait, in quibus lana contineretur. Hæc ille. Nos poſthabitis reliquorum opinionibus, aliud ſcrutabimur etymon:

Quæ res, quæ ratio ſuadet -----

Igitur *Thalaſſus* aut *Thalaſſio*, vel *Thalaſſius* eſt præſes nuptiarum, omnium approbatione. Servire *Thalaſſio* eſt Venerem ſectari: ſive, operam dare liberis, ut ait Cic. ad Pætum. Venus è mari orta fingitur à poetis. Cauſam Phyſici ſolertiſſime exponunt. Nam & humiditas opido promovet generationem atque incrementum: & ſalſedo ſtimulat Venerem; ut diximus in dictione *Venus*. Quæ ergo cauſa quur non à θάλασσα formetur? θαλάσσιος eſt marinus, aut pontigena; ita enim Ve-

nus describitur. Nec pauci, quamvis ignari originis Thalassius scribunt: H inserto: sane rectius, cumque duplici, S.

Talentum, τάλαντον: παρὰ τὸ ταλᾶναι τὸ βάρος, Isid. l. c. 24. *talentum* summum esse pondus perhibetur in Græcis. Fannius. Quod summum doctis perhibetur pondus Athenis. Nam nihil his obolove minus, majusve talento. Etiam Budæus de asse l. 2. & 3. consulatur: nec non C. VVaser. l. 2. de numis Hebr. c. 16. & Capell. de numis & ponderibus.

Talitrum, dicitur à *talus*, quo fieri solet. *Talitrum fit medio digito adducto in sinum pollicis, & cum impetu abducto*, ut describit Scal. in Arist. hist. anim. l. 1. c. 9. *Talipedare*, itidem à *talis*. Ita enim Festus explicat. *Talipedare, inquit, antiqui dicebant pro vacillare pedibus lassitudine quasi trahat pedes, ut talis videatur insistere, aut identidem tollere pedes.* Est *talus* ossiculum prope quadratum, intra infimos tibiæ & suræ processus comprehensum, quod à malleolis excipitur & sub eis reconditur. Commodè formatur *talus* à ταλᾶν, tolerare, ferre: quia ad lationem animalis confert. De *talo* multa disserit in Arist. hist. anim. l. 2. c. 7.

Talpa, Gr. est σπάλαξ ἢ ἀσπάλαξ, à σπᾶν. Fodit enim & eruit terram. Ita etiam Heb. חֲפַר פֵּרוֹת à חָפַר fodit. Latini nomen ex eo fecerunt, quod αἰὰ κάτω θρυλλοῦσι: Cœcutire talpam. Τυφλὸς τυφλὴ & τυφλα. Deinde ἐναλλάξει, τυλφὴ, τυλφὰ: ut τήγανον τάγηνον: δυρτὰ ὄφρτα κάρτος, κρότος. Isid. l. 12. c. 3. *Talpa* ideo dicta, quod sit damnata cœcitate perpetua. Quanquam illa τυφλότης non accipienda ex indole vulgi, ὡς σέρησις: sed κατὰ σύγκρισιν. Neque enim omnino cæca est talpa: sed videt, licet non eo more aut modo, quo cœtera. Ejus insunt oculis tunicæ omnes, præter unam: etiam humores, qui sufficiant. Aristot. inter alia: Ἀφαιρεθέντος δὲ δέρματος τοῦ ὄντος παχέος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς κατὰ τὴν χώραν τὴν ἔξωθεν τῶν ὀμμάτων, ἔσωθεν εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοὶ διεφθαρμένοι, πάντα ἔχοντες κατὰ τὰ μέρη τοῖς ἀληθινοῖς. Plin. l. 11. c. 37. Talpis visus non est. Oculorum effigies inest, si quis prætentam detrahat membranam.

membranam. Quomodo visus non est? ὀφθαλμοὺς μὲν γὰρ ἐν τῷ φανερῷ οὐκ ἔχει. Limitemus enim. Quippe ubi oculus, ipi visus. Aut is temere factus. Virg. 1. Georg:

Aut oculis capti fodere cubilia talpæ.

Non dicit cœcos, sed oculis captos: bellissime ut solet. Pomp. Sab. *capti, id est, privati oculis*: sed falso. Quis enim privavit? Ante ergo viderunt. Recte Serv. *oculis capti*; h. e. oculis debiles. Recte inquam. Nam cætera, quæ addit, priorem istam ἐξήγησιν jugulant: Ut igitur captus pedibus, non est ἄπους, sed cujus pedes detinentur, ne ambulent: Ita captus oculis, non est cœcus, sed cujus oculi laborant. aut teguntur. Tales oculi talpæ, id est, tecti membrana aut cuticula: ut, quantum opus sit, per illos videat. Quid autem? lucem forte objectam: quam non appetit; sed potius aversatur, tanquam inutilem atque noxiam, ob levitatem. Præclare Scal. Ex. 144. Talpæ oculi dati sunt, non ad appetendum, quæ videat, sed ad fugiendum, quod illi visui, atque ejus vitæ noceat: ut occurrentem forte lucem sibi perniciosam cum patriis, nativis, salutaribus latebris commutet illico. Idem legatur in Arist. hist. anim. l. 1, c 9.

Tango, θιγγάνω, θίγω, ejusdem significatus: antique *Tago*. Ab Hebr. נָגַע, id est, tetigit. *Tagax* pro fure, Lucill. *Tax*, à sono tagentis. Plaut. Pers. a. 2. sc. 3 *Tax tax* tergo meo erit: factum græca imitatione λὰξ καὶ πύξ: & respondet quoque sono, qui è vapulante resultat. *Contagium* à tactu. Analogia talis: Ut ab adigo adagium: ita à *contigo*, *contaginm*. Passim est morbus, qui contactu inficit. Gloss. *Contagia*, νόσοι ἐκ παρατρίψεως. Lucret.

Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

At [illegible]. Arnob. l. 2. Utrum sapor in rebus sit an palati contagionibus fiat. *Contingo*, item *contiguum*, quod se mutuo tangit, ut à contineo continuum: sic à contigo contiguum. Item *Tignum* ad ædificia adhiberi solitum, ut inde contiguitas oriatur. Sive rectius, ut lego tegnum, sic à tego *tignum*, etiam assentiente Ulp. *Pertica*, quasi pertiga. Quomodo etiam Hispani *pertiga* dicunt.

Scal. in Th. de pl. Græci non habent vocem, quæ nostram exprimant *perticam*, virgam longiorem Latini Vascones vocant, in dimetiendis agris adhiberi solitam à *pertingendo*. Rusticum instrumentum ad fructus decutiendos. *Integer* etiam, *integrare*, *attegrare*, attigere non aliunde manant. Scal. meminit in Fest. attegrare προσθιγής, qui tactus & deminutus est. *Attigere* etiam veteres, pro attingere: ut contra *integer* ἀθιγὴς, ἄθικτος. Itaque *integer* est non tactus, non imminutus: sed totus quasi, & incolumis. Agel. l. 2. c. 6. *taxo* pressius crebriusque est, quam *tango*: ut frequentativum. Significat quoque æstimo, precium constituo. *Taxatio* est æstimatio. Scilicet à frequenti illo *tactu*, aut *tractatu*, qui ubi quid æstimandum & ponderandum, requiritur. *Dumtaxat*, à *dum* & *taxo*: quasi dicas, *dum* hoc crebrius tangit, aut dum hoc æstimat. Manut. *dumtaxat*, per M è veterib. libris & lapidibus asserit.

Tantalus, à τάλας, quasi πωντάλας, aut ταλαίπατος. Fabula etiam pueris nota.

Horat. 1. Sat 1.

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
---- Flumin

Τάλας ab Hebr. דָּלַל, *dalal*, exhaustus est: דַּל exhaustus, miser, ærumnosus.

Tartarus, τάρταρος. Ipsa vox aspere & horrendum sonat. Διὰ τὸ τεταράχθαι ἐκεῖ τ' ἀέρα, vel quoniam opacis suis tenebris ταρβοσύνας καὶ ταρβεῖν ποιεῖ, id est, exterret atque stuporem incutit. Quod congruit cum sacris etiam Ut in Petri 2. 4: Angelos σειραῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους. Ubi Syrus ponit: *Usq; ad inferos* שְׁאוֹל *depressit eos. Tartarino*, cum dixit Enn. horrendo & terribili Verrius vult accipi, à Tartoro; Fest. Multa de Tartaro congessit H. Sanford. Coomflor. Angl. de Desc Christi ad inf. l. 2. Quæ videre præstat. Est & nomen gentis, *Tartarus*, *Tartari*. Ita enim communiter vocari solent populi illi Tauricæ Chersonesi: de quib. ait Haith. Arm. Mart. Proniov. & Full. l. 2. misc. c. 5. *Tartari*, inserto R: cre-

R: credo, ad immanitatem ita simul innuendam. Aliàs Germanis sunt *Tatern*: Ungaris *τaτάρ*. Et Joh. Lewenclav. à fluvio *Tatar*, quem accolunt: Haithonus à provincia ipsa *Tatar*, quam incolunt, dici *Tataros* aut etiam *Totaros*, existimant.

Tapes, *τάπης*, quasi *πάτης*, à *πατεῖσθαι*: dictantibus ita Græcis. Malim ab usu: scilicet ab Hebr. עָטַף, i. e. amictus vel opertus est. *Amphitapa*, ut ait Isid. l. 19. c. 26. sunt ex utraq; parte villosa tapeta. Vel, ut ait Nonius sunt vestes villosæ, utrinq; habentes villos. Quod & Baifius probat in lib. de re vest. c. 14. & dicit, id genus vestis utrinque villosum. Varro in Mævio: Alterum bene acceptum dormire sub amphitapa bene molli. Lucil. Sat. 3.

Psilæ atq; *amphitapæ*, villis ingentibu' molles.

Psila, *ψιλὴ* scilicet *τάπης*, i. e. tapes villis carens. Aliàs *ψιλὸς* est nudus. Pollux. l. 10. onom. c. 9. *ἀμφιτάπης* & *ἀμφίταπτα* vocat. Etiam Latino utitur Ulpian. Ap. Plaut. Stich. a. 3. s. 1. consuta tapetia: item Pseud. a. 1. sc. 2. *belluata*, ab imaginibus belluarum, quæ erant intextæ *ζωωτά*. Non dissimile, quod Tremel. illud Ex 35. 17. *Kelaim*, קְלָעִים à קָלַע, *kalah*, interpretatus est Tapetes *ocellatos*.

Tata, quid sit cum aliis expromit Scal. l. 1. in Auson. Ego puto verum esse, *Abare*, & esse *ὑποκοριστικὸν*; quo frater, aut soror, fratrem, aut sororem compellat. Suid. *ἀπφὰ ἀδελφῆς ἢ ἀδελφοῦ ὑποκόρισμα*. *Ἀπφὰ* igitur fratris appellatio, ut *τέττα* minoris ad majorem. Sic Latine *Aba*, quo frater fratrem: *mamma*, quo junior anum appellat: *Tata* quo junior senem.

Mart. l. 1.

Mammas atq; tatas habet Afra: sed ipsa Tatarum
Dici, & mammarum maxima mamma potest.

Tata plane Græc. *τέττα*. *Τέττα γέρον*, Homer. Et in inscriptione vet.

M. ELpidius Pamphilus.
Plaroni: Tatæ *suo*
Bene merenti fecit.

Hæc ille. Ex Syriaco aut Hebr. illa omnia, *Tata*, *τέττα*,

Atta, aba, ἄπφα: suntque verba, quibus blandimur, more puerorum lallare incipientium: quibus amica & fere naturalia sunt ista: *atta, etta, τέττα, teta, tata*. Usus postea discrevit.

Taurus, ταῦρος, & inde Danicum Tiur. Scal. Ex. 205. f. 3 an *thur* à tauro sit vox corrupta, nescio. Id non me latet: *Taurus* vocem Syram esse, atque una cum aliis à Cadmo importatam, qua utuntur quoque Arabes, *Taur*. Et c. 38. L. L. à Syris hodie & à Mauris, qui inde advecti sunt, *Taur*, bovem discimus. Origo scilicet Hebr. שׁוֹר i. e. taurus b[o]s ita dictus à torvo visu, aut à forma insigni. Chald תּוֹר. A Rad. שׁוּר, i. e. inspexit, intuitus est. A quo & Græc. ὁρᾶν. Fest. *Tauras* vaccas steriles appellabant, ait Verr. quæ non magis pariant, quam Tauri. Sed vero similius sit ex Græco dictas, quia Græci ταύρας appellant. *Centaurus*, à κεντεῖν ταύρους: ob immanitatem. Virg. 2. Georg:

---- Ille furentes
Centaurus letho domuit ----

Ovid. 12. Met.

Nam tibi sævorum sævissima centaurorum.

Stat.

Centauros habet arte truces ----

Palæphatus lib. Incredib. *centauros* fuisse putat taurorum abactores, quos ideo *stimulis* pungerent ac urgerent. Qui locus refertur etiam à Paulo Orosio l. 1. c. 13. Hieron. Jes. c. 14. *Centauri* nomen ex *asinis centaurisq;* compositum. Quasi dicas ex ὄνῳ καὶ κενταύρῳ factum animal, aut potius spectrum. Isid. l. 11. c. 3. *Onocentaurus*, quod media pars hominis species, media *asini*, esse dicatur: *Hippocentaurus*, quod equi hominisque in eo natura conjuncta fuisse putatur. A Chirone Centauro putatur etiam dici *Centaurium* herba, de qua agit Diosc. l. 3. c 6. & 7. Plin. ait *fel terræ* vocari propter amaritudinem summam l. 25. c. 6. Hinc & Lucret. l. 2.

feriq; Centauri fœdo pertorquent ora sapore.

Virg. 4. Georg.

---- graveolentia centaurea

Sunt

Sunt tamen, qui à *centum* & *aurum* derivent: quomodo etiam Tausentgülden Kraut vocatur a Germ.

Tela, τῆλε: quia longius extenditur. Inde *subtile*, Scal. Ex. 1. à filis tenuioribus originem traxisse videtur, quæ in tela bene texta oculorum aciem pæne fallunt. Unde significationis proportio ad alia quoque sumta fuit. Ut subtilis exstitit, ita etiam *extilis*, postea *exilis*: quasi *ex tela*: scilicet filum tenue & instar lineolæ protractum. Gloss. *Exile*, ἰσχνόν. Plaut. Stich. a. 4. Uxor omnium me exilem atque inanem fecit ægritudinem. Aliis *exile* dicitur, ab *ilium*, quasi privatione & tenuitate. Sed prius etymon non modo ἀναλογία, sed etiam ratio manifestior probat. Ulterius quoque *telum*, à τῆλε τηλοῦ missile, quod mitti in longinquum potest. Idem Scal. Ex. 3.. s.1.. Τῆλε significat procul, longe: quæ autem procul sunt, tela requirunt. Et est *Telum*, ap. JCtos etiam omne, quod manu cujusque projicitur. Quomodo & βέλος Græcor. à βάλλω. Admonent nos epigramm in Xenoph urbis faustissimæ scripta: καὶ τὰ βέλη ὁμαλῶς ἐφέρετο: λόγχαι ... ξύλα, σφενδόναι, πλεῖσται δὲ καὶ λίθοι. Gaius l.1. ad legem XII. Tab Telum volgo quidem id appellatur, quod ab arcu mittitur: Sed nunc omne significatur, quod mittitur manu. Itaque sequitur, ut & lapis & lignum & ferrum hoc nomine contineatur, dictumque ab eo, quod in longinquum mittatur Græca voce figuratum ἀπὸ τοῦ τηλοῦ: & hanc significationem invenire possumus & in Græco nomine Nam quod nos telum appellamus, illi βέλος appellant; eoque nomine volgo quidem id significatur, quod ab arcu mittitur: sed non minus omne significatur, quod mittitur manu, ἀπὸ τοῦ βάλλειν. Hæc Gaius. Et sic Sisenna Hist. l. 3 Manuales lapides dispertit; propterea quod is ager omnis huiusmodi telis abundabat. Et Petron. Arb. in Satir. de lapidatione loquens, *Extra teli conjectum*, inquit. Jos Scal. ut Cicer. dixit parsimoniam non mediocre *telum* esse ad virtutem: sic hic omnia adjumenta vocat tela, elegantissime sane. Quod ad Græcor. imitationem dictum: ἡ φειδὼ οὐ φαῦλον ὅπλον πρὸς τὴν ἀρετήν. Ita loquitur Dionys Halic. ita & Plaut. Epid. A *telum* est *protelum* i. e. tractus continuus.

tenor continuatus: & inde incitamentum, vel potius impulsio. In Plin. *protela* boum, sunt tractus boum. Lucret.

Et quasi protelo stimulatur ----

Protelare est longe propellere. Terent. Phorm. a. 1. sc. 4. Ne te iratus suis sævidicis dictus protelet. Ap. Tertull. de Spectac. *protelare ignorantiam*, Hebr. טול in hiphil הטיל, i. e. protelavit, ejecit eminus. *Mustela*, à mus, μῦς & τῆλε. Est enim mus longior.

Telones, τελώνης, publicanus, h. e. publici, aut vectigalis emtor, ab ὠνοῦμαι & τέλος. Strab. l. 4. vocat δημοσιώνας: quia τὰ δημόσια ὠνήσαντο. *Telonium*, τελώνιον, est locus in quo telones sedet & vectigal accipit. Suidas habet τελωνεῖον & τελώνιον, ὁ τόπος ἐν ᾧ καθέζεται ὁ τελώνης. Significat τέλος pecuniam, impensas, vectigal: quia τὸ ἀπὸ illorum non aliud, quam πρὸς τὸ τέλος, ἢ χρῆσιν: qua causa etiam τὸ χρῆμα appellatum. Et quid aurum? terra splendens ac scite mixta: usu valet, ex se nihil aut parum. Proprie autem τὸ τέλος est finis, terminus. Cic. passim vertit, *ultimum*, *extremum*, *summum*. l. 1. & 3. de finibus. Apud Philosophos effectionem perfectionemque rei significat: quia hæc τὸ πέρας καὶ ἀκρότατον. Vox fit ab Hebr. חדל, *chadal*, i. e. finiit, cessavit. *Apotelesma*, ἀποτέλεσμα, nihil est aliud quam ad finem perductum, opus elaboratum: cui opponitur interruptum & *affectum*, uti loquitur Cic. Ita à Plutarcho gesta Romuli dicunt ἀποτελέσματα. Gloss. ἀποτέλεσμα *Effectus*, eventus: ἀποτελέσμα effectio. Apud Theophilum paraphrast. l. 3. Instit. Tit. 1. de hered. ἐξ ἀποτελέσματος. In effectu. Sed Latinum hoc non sufficit. Nam requiritur, quod & τέλος & τὸ ἀπὸ exprimat. Latini *absolutum*, *perfectum*, *elaboratum*, rectissime etiam vocant: sed malim vero *apotelesma*, ut quod & finem manifestius includit. Neque Latini, ut nec cætera Græcorum, fastidient. Multa de illa voce monet in aditu miscell. Theol. Goclenius.

Temetum idem quod vinum, οἶνος. Inde *abstemius*, i. e. à temeto, ἄοινος. Item ex eodem est *temulentus*, ait Plin. l. 14. c. 13. *Temetum*, medium cum initio producit. Horat. ep.

ep. pullos, ova, cadum temeti: nempe modo isto Juven. Sat. 15. de Corcyrea temetum duxerat urna. Ita Jos. Scal. Ita Meliss. ita meliores poetæ cæteri. Contra Muretus in Galliambo lapsus est: ignosce lapsui & cave. Neque tamen ex eo quidquam decedit politissimo & oratori & poetæ. Sed *temetum* unde? An quasi *tenens mentem*? an à μέθυ, ἢ μέδω, per transpositionem? an melius detur etymon? N. L. Homero od. ξ est μέθυ γλυκύ, dulce: Euripidi, μέθυ οὔζωρον merum, non dilutum. Ita Plutarchus Symp. lib. 3. quæst. 2. scribit, μέθυ esse τὸν αὔτικρυς ἄκρατον. Eustath. ut & Apollon. nominari vult, ἀπὸ τοῦ μεθιέναι καὶ ἀμελεῖν τοὺς πίνοντας: quod bibentes vinum negligant multa & omittant.

Tempe, τέμπεα, τέμπη. Loca amœna, ab aliis peculiariter *separata*, & quasi resecta, sive montibus, sive parietibus, sive sepibus: ut hodie horti, vineæ. Ælian, tempe Thessalica prolixè describit l. 3. c. 1. A τέμνω. Unde etiam τέμενος: à quo, probante Jos. Scal. *templum*. Τέμενος enim inter alia est delubrum: quia remotum ab aliis, aut distinctum. A templum, est *extemplo*, quod sacrorum uti *ilicet* judiciorum. Varro l. 6. L.L. *Extemplo* est continuo, quod omne *templum* debet esse *circumseptum*, nec plusquam unum introitum habere. Nota, *circumseptū*, & ita τέμενος. *Varro ibidem*: In terris dictum templum locus augurii aut auspicii causa quibusdam conceptis verbis *finitus*. Quamvis idem Varro templum dici velit à *tuor*. Quid si addamus, quasi *tuemplum*: à *tuor* & *amplum*? Quia patens illud spatium & quod oculi ex omni parte meriantur. In hoc templo (*inquit Varro*) faciundo arbores constitui fines apparet, & intra eas regiones, qua oculi conspiciunt, i.e. *tuimur*, à quo *templum* dictum, & *contemplare*. Ut ap. Enn. in Medea. *Contempla*, & *templum Cereris ad lævam aspice*. Contemplare & conspicare idem esse apparet. Vide quæ plura de templo in aditu l. 6. Varro proponat ἐξετάσαι non pœnitebit. Sed & *tempus*, ab eadem divisione. Est quippe quantitas discreta: ἀριθμὸς τῆς κινήσεως. Lucretius ita describit, ut etiam illam divisionem innuat: Tempus; *transactum quid sit in ævo. Tum*

quæ res instet, quid porro deinde sequatur: l. 1. A tempus *tempestus*, tempestivum, h. e. tempestati conveniens & opportunum. Quid sit *convivium tempestivum*, explicat Ald. Manut. quæsit. l. 1. c. 5. & Lips. ad l. 14. Tac. A tempestu *intempesta* superat. Attius in Bruto: Nocte intempesta nostram devenis domum *Intempestam* Ælius dicebat, cum *tempus* agendi est nullum: Varro l. 6. L. L. *Tempestas* proprie est ætas aut tempus. Plaut. Casin. Ea tempestate flos poetarum fuit. Deinde κατὰ συμβεβηκὸς notat subita & adversa aeris παθήματα, adeoque etiam ad infortunia vertitur. *Temporius* ap. Ovid. 4. Met. Gloss. *Temporius* ἐναρθότερον. *Tempero* est rem suo tempore facio. i. e. certo ordine ac modo, prudenter, nec nimis cito, nec nimis sero. *Temperantia*, qua quis temperat affectus suos. *Obtempero*, temperanti ac moderanti obsecundo. Ut πειθαρχῶ est τῷ ἄρχοντι πείθομαι. A tempus ducunt etiam *Tempora*: quia ex illa capitis parte anni aut ætas cognoscitur. Quidam scribunt *Timpora*: discriminis ergo. Et antiquitus I & E admodum promiscue utebantur. Ut igne, igni, amnes amnis: genetrix: genitrix: testibus MSS. Ubi utrum melius sit, analogia & etymon docet.

Tendo & teneo habent idem principium: τείνω, à τείω unde & τανύω, & πιταίνω Τάω à נָטַה, i. e. tetendit. Ut τηρέω, à נָטַר, i. e. servavit. *Pertendere* est τὸ ὑπὲρ διατείνειν ad verbum. Propert. l. 2. El. 15. *pertendens* animo. A *tentum* est *tentorium*: ut à repositum repositorium. Constat fuisse è corio & pelle. Inde nomen, quia funibus tendebant & detendebant, ut ait Lips. l. 5. de mil. Rom. Item ab extentis pellibus *tentipellium*. Et amplius a tentum *tentigo*: sicut prurigo. Ex usu populari est in obscœnis: non ex proprio significatu. *Pedetentim* ita, ut pedes tenduntur. A τείνω, fit quoque ταινία. *tænia*, fascia proprie extensa, ταινιά. Hebr. אֵטוּן, tænia: unde & ὀθόνη. Item τόνος, *Tonus*: τονέω, τεῶ, i. e. intendo, *tono*. Et κατ' ἀντίφρασιν, *sono*, sonui: sicut tono, tonui. *Sonus* etiam potest esse ab Heb. שָׁאוֹן, quod significat strepitum ac tumultum. Neq; male à σείω ducetur. *Sonus* n. fit ex motu ac collisione

ne duorum corporum. Sed τόνος, *tonus* quoq; eamdem caufam ingerit. A tono *tonitrus*, & *tonitru*, item *tonitrum* &*tonitruum*. Græc. βροντή. Utrumq; exprimit fonum illum terribilem in nubibus *Tonitrus* ideo nonnemini dicitur quafi *tonus terrens* : fed *Trus* potius eft λῆξις. *Tonitruum*, à Cæcinna *tonum* dictum, refert Sen l. 2. Natur. quæft. & à prifcis quidem *tonitruum*; ætate fua nonnifi *tonitrua* efferri. In facris Exod. 9. 28. tonitru eft fonus Dei. Item Jupiter Ennio eft *altitonans*: Vulturnus Lucretio l. 5. item eft altitonans. Idem l. 6. de tonitru: Tum perterricrepo fonitu dat miffa fragorem. *Attonitus*, i. e. tonitru perculfus, ἐμβρόντητος. A τόνος eft *Tenor*. Lipf. c. 18. de pronunc. *Tonores* olim poft *Tenores*. Audiatur etiam Scal. c. 53. L. L. Hos omnes Græci τόνους vocavere, translata ratione à fidibus, quarum intentione, aut remiffione acutior graviorque redderetur vox. Inde nos *Tenores*: propterea quod noftrum *Tenere* inde duxiffemus: fc. παρὰ τὸ τείνειν. Nam quod nifu quodam arceremus, id beneficio τῶν Τενόντων fieret, & translata fuit fignificatio ab helciariis & aurigis currus inhibentibus: item militibus quædam dividentibus. Hoc potes etiam percipere ex maximi poetæ Oppiani pifcatione quadam, atque ante eum ex Theocrito: quorum verfibus trahentium tenentiumq; nixu primarii nervi τένοντες extantes declarantur A τείνω, five tendere, *tentum*, eft *Tendo*, *tendinis*: ut gravedo, gravedinis. Quidam malunt *tendonis*: ut bibonis, comedonis, ganeonis. Sed ratio impar. Hæc fignificant perfonam: illud rem. *Retinaculum*, quo aliquid retinetur, frenum. Gloff. *Retinaculum* ἡνία, ῥυτῆρες. Ut à contineo continentia: ita à retineo *retinentia*, actio retinendi, apud Lucret. l. 3. Ab eodem τείνειν eft & *tenuis*, τεταννὸς Græce, extentus. *Attenuo* eft tenue facio. *A teneo*, *tenebræ*: ut à lateo latebræ: à verto vertebræ: à falio falebræ: à fcateo fcatebræ. Ut à rapio rapax: ita teneo *tenax*: à pertineo *pertinax*, id eft, qui obftinate tenet. Plautus alludit Cap. act. 2. fc. 2. Tenaxne eft? immo pertenax. A fupino *tentum* eft *tentare*, id eft diu multumque tendere, & tenere, πειράζειν. Lucret.

 ---- *Quem*

---- *Quem neque morbus*
Nec mors, nec luctus tentaret ---

Sustento est crebro aut valde sustineo. *Ostento*, frequenter ostendo, Qui enim re aliqua se multum efferunt, eam sæpe monstrare solent. *Abstentus*, ap. Cyprian. i.e. excommunicatus. Ulp. & African. Jcti, utuntur pro eo, qui se bonis paternis & hereditate *abstinuit*. Ultimo etiam *Temo* fit à τείνω: τὸ ἀποτεινόμενον ἀπὸ τῶ δίφρε ξύλον, lignum, quod ad jugum inter boves excurrit.

Tener, παρὰ τὸ τείνειν, quod extendi possit. Aut rectius τέρην: παρὰ τὸ τείρειν, quod à טרח, quod plane idem. Cic. 5. de Fin. In primo ortu inest teneritas & mollitia quædam. *Teneresco* ap. Plin. *Tenerasco*, ap. Lucretium. In quo etiam *aura*, item *aer* dicitur *tener*, i. e. liquidus, subtilis, qui facile cedit, facile penitrat, facile etiam ...titur & mutatur.

Tepeo, tepor, ut à caleo calor. Tepor est, ubi & caloris & frigoris aliquid æque concurrit, ut nec calidum fit nec frigidum corpus, in quo hæret. Ovid. vocat ideo teporem *lenem*: & Mantuan. *placidum*. A τύφω. fumigo; ut tepere sit quasi à fumo, non à luculento igne calere.

Tergo, τέρσω. Repræsentat originem *Tersi*, tersum... quantoque *Tertum*. *Tersa* enim omnia sicca: & tergere siccare est. Plautus annuit. Ornantur, lavantur, terguntur, poliuntur. Græcis ψάω est tergo, à בוא. At ψαυω ... à צפר, acceleravit, ocius movit. A περιψάω est peripsema, περίψημα 1. Cor. 4. 13. ramentum, quod abstergitur. A τέρσω volunt aliqui fieri *Torreo*, *tostum*. Sed fal... Potius est à θέρω, θερέω, θέρ☉. Unde θέρμαι, *thermæ*, ... miano l. 22. *therma lutra* θερμά. Seneca vocat Sudatorium ... *Theristrum* ap. Hieronymum, & Isidorum, θέριστρον ... æstiva vestis, aut tegumentum in æstu. Necessario ... tem *Torreo* finxere: propter verba illa *Tero*, & *Terreo* ... jam inventa aliud exprimebant. *Torrens* est, ubi ... unde & rapido fertur impetu. Virg. 10. Æn. *torrentis aquæ more*. Festus: *Torreus* pro *Exurens* ponitur: ut ... apud Pacuvium in Antiopa; *Flammeo vapore torrens* ... *fætum*

fœtum exufferit. Arnob. l. 2. *licet omnibus ambiatur flammis torrentium fluminum.* Quia vero hieme major copia sit ejusmodi fluminis, sive aquæ pluviæ, unde *torrens* augetur, Græcis est, χειμάῤῥυς, quia hieme fluat. Gloss. *Torrens*, χειμάῤῥυς, ῥεῖθρον. Horatio quoque, *Flumen hibernum.* *Torris* stipes ambustus: aut κατάξηρος ἢ δῦναὶς propter siccitatem. A *Torreo* fit etiam *Testa*, quasi *tosta*: scilicet à sole, aut igne. *Testudo*, cujus domuncula *testa* est. *Udo*, est κατάληξις: ut in magnitudo, lenitudo, pulchritudo. Θέρω (ut & una Latin. *torreo*) ab Hebræo דּוּר *dur*, i. e. tostio, pyra.

Terminus, τερμὶς vel τέρμα. i e. meta. Est enim proprie terminus finis aut extremitas, quæ accessu solet teri: à τείρω, tero. *Terminalia* à termino, in cujus tutela erant agri ap. Varr. Liv. Dionys. l. 2. A τερμίς descendit quoque *Termes, termitis.* Quanquam termes non videtur proprie esse ramus ex arbore decerptus cum fructu; aut ramus olivæ, ut Porphyr. & Horat. posuit: sed ramus palmæ. A תָּמָר, i. e. palma. Quomodo videmus Agellium usurpasse. Interim de aliis etiam accipitur. *Amtermini*, qui circa terminos P. Romani viciniæ manent. Dicti sunt etiam *Amtermines*: quia *termen* quoque nominabant. Græcis ἀμφιτέρμονες. Cato in Orig. Orat. ponit hanc vocem *Amterminum*, i. e. circum. Ubi tamen est, qui valide pertendit, legendum esse *An-terminum*: & AN oriri ex Græco ἀν pro ἀνά. Frustra. Uti antea in vocula *AN* vidimus De *Amterminis* legatur porro Scalig. in Festum.

Tero. Veteres flexiones præteritornm aliter interdum formabant. Ut Plautus in Mil. *transmitteras*: pro transmiseras: nisi sit ἀντίστοιχον: ut *pulso*, *pulto*. *Premi*, pro *pressi* Cato capit. 66. *Consisti*, pro *constiti*. Ennius & alii. Ita etiam atterui pro attrivi in Propertio & Tacito. Sed ad originem. *Tero*, terere: τείρω, τερέω, τερῶ. *A tritum, tritura.* ut à natum natura. Virg. 1. Georg.

---- *Veniet tritura calore.*

Ergo *trituro*, verbum νεόφυτον, merito producetur. Aut potius *triturio*, favore analogiæ. Ut enim à nuptum nupturio:

pturio : à partum parturio : ita à tritum *triturio* dicitur. *Septemtrio*, à *ſeptem trionibus*, i e. ſtellis, quæ triones a- etiam urſos referunt. *Neque ſe ſeptemtriones quoquam in cœlo commovent*, Plaut. Amph. a. 1. ſc. 1. Dicitur etiam plauſtrum, ἅμαξα: Agell. l. 2. c. 21. *Triones*, quaſi *Terriones*. Ita enim vocabantur priſce Boves. Ab officio *terendi*. 1. Cor. 9. βοῦς ἀλοῶν. Deut. 25. 4. Bos triturans Tert. l. 2. contra Marc. *Bos terens*. vel Hebraice, *In tritura eius* בְּדִישׁוֹ. Gloſſ. *Triones* βόες ἀγροτικοί. Quod meſſes equorum greſſibus aut jumentis junctis *exterantur*: Varro teſtatur l. 1. re ruſt. c. 52. & Plin. l. 18. c. 30. Hodie in Occitania etiam equi idem faciunt. Sub dio æquatur in hunc uſum area, diſponitur ibi meſſis, atque hinc inde agitantur in eam terendam aut granula excutienda equi, quorum ita ungulæ obeunt vices flagrorum: ut teſtatur l. 14 de ſtatu reipub. & relig. in Galliis. Neque fruſtra, *Triones* dici quaſi *terriones*, ab aranda terra, Varro l. 6. L. L. Aliis quaſi *ſtriones*, à *ſtria*, quam proſcindendo ſulcis faciunt. *Turunda*, quaſi *terenda*: ſubaudiatur offa. Ita *merenda*, *præbenda*, & alia ſine ſubſtantivo. Feſt. *Tritum* in longitudinem rotundum. Fit terendo tale. A *tero* item eſt *triticum*, κατ' ἐξοχὴν. Quia facile è folliculis in area exteritur & inde in tenuiſſimam farinam reſolvitur. A τερέω fluit *terebrum*. τέρετρον, *terebra*. Ut à lateo latebra: ſic à tero terebra: & inde verbum terebrare. *Teredo*. τερηδὼν: vermis qui ligna terebrat: *Torno* τορνῶ. & abſciſſo T, *orno*, *ornatus*. Niſi *orno* ſit ab ὡραῖον, i. e. pulchrum ac ſpecioſum. *Toreuma*, τόρευμα. *Tornus*, τόρνος. Cic. Salluſt. & Plinio *toreuma* eſt opus cœlatum, torno factum. *Torus*, *toroſus*, à τορὸς, id eſt, penetrans, validus. Scal. c. 101. L. L. par inſcitia, cum *detero* verbum ex ſe gignere ajunt *Deterior*: quippe *deterior* paſſivam habet rationem ſignificandi, ut quod ſit plus *detritum*: *deterius* fit: & vox vetuſta fuit, *Deter*. Inde quoque *detrimentum* à *detritu*: Apul. l. 6. met. *Limæ tenuantis detrimentum conſpicuum*: ſcilicet à deterendo. Varr. l. 5. L. L. *Intertrimentum* ab eo, quod duo, quæ *inter ſe tria* & deminuta, à quo etiam *intrigo* & *intertrigo* dicta. *Termentum*, quaſi in-

trimentum in Plaut. Bacch. a. 4. s. 9. *Deteriæ* porcæ, i. e. macilentæ, ap. Fest quibus multum veluti detritum & absumtum. *Torus* etiam ex eodem fonte, pro sponda aut lecto τόρ☉-, quia artificialiter elaboretur; & tornetur. Quanquam Scal. in Varr. *Torus* quidquid rotundum. Τέρω, τρῶ, τέτορα, τόρ☉-. Unde τόρευμα, τορεύματα & τόρν☉-. Idem rursus: *Torus* est (inquit) quivis funis ex loris *retortus*: unde nomen habet. Quam autem toris lecti tenderentur, ab eo *Toros* vocarunt. Id confirmat Hebræorum etymon simile. Nam & ipsis מִטָּה i. e. lectus, derivatur à Rad. נָטָה, i. e. extendit. A tero est *terra*. Scal. c. 78. L. L. *Terra*, nomen proprium est in singulari unius elementi. Cum autem in plurali ponitur, est idem nomen literis & materia, sed non substantia. Ælius scribit, à *terendo*: quod teratur pedibus. Itaque *Tera* in augurum libris & quibusdam archivis vel à τείρω, sicco: quia terra elementum siccissimum. Unde quoque *Aridam* Deus ipse vocat. Respondet Græcorum ἔρα. Martianus: *Heram* veteres *Terram* dixerunt. Ab Heb. אֶרֶץ, unde & nostrum Erd. Tacitus de moribus Germ. *In commune herthum, i.e, terram matrem colunt.* Mavelim ergo *Ertham* vel *hertham*, die Erde. *Minera* ex isto scaturit מִן, i. e. à, ab, è & אֶרֶץ: sonat quasi de aut è terra. Sed & *tellus* inde fit. Nec absurde fiat ab Heb. תֵּבֵל. Ut *tellus* primario sit orbis, aut οἰκουμένη, ubi homines habitant. Quomodo Heb. etiam discernunt. Ut Ps. 24. הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל *Meditullium* quasi *meditellium*, i. e. medium terræ, seu media terra: ut mediterreus. In Gloss. μεσόγαι☉-, μεσόχωρ☉- Nam ut *Tullium*, pro appendice finali minus habeam, facit & quantitas & quod par exemplum non inveniatur. *Territorium*, i. e. certum terræ spatium, aut regionis: vel, ut Pompon. explicat, Lib. singul. Enchiridii, agrorum universitas intra fines cujusq; civitatis. Proprie autem à *terreo*: quod monet ἀναλογία. Ut à dormitum dormitorium, à purgatum purgatorium: sic à territum *territorium*. Quod primitus *deterrebat* & amoliebat-

liebatur hostes. Agennius Urbicus de Limitibus: *Terri-torium* est, quidquid hostis *terrendi* causa constitutum est.

A Terra est *ater*: judicio Scal. Ex. 325. s. 17. restat omnium validissimus color, quem nigrum dicebamus. Is in suo summo fastigio *Ater* vocatur à Romanis, quam à præstanti gleba ita nominarunt. *Ater*, quasi à *terra*. Quid si etiam nunc magis argutemur? Chaldæam esse vocem, ut pleræque alias. Fumum n. ap. eos significat. Immo à קָדַר, i. e. ater fuit, atratus, obscurus fuit. Abjecta litera ק initiali. *Atrum* pro luctu ponitur Mal. 3. 14. Ab *atrum*, *atratum*, *atramentum*, i. e. μελάνιον. *Atrox* ab *ater*: feroces n. fusce-scunt ira, idem Scal. Festo sic placet: *atroces* appellantur ex Græco: quia illi atrocia appellant; quæ cruda sunt. Et Jos. Scal. sane ἀτρὼξ est purum putum Græcum: ἀτρὼξ ἄτρωγος, quod nondum maturum esui. Ab α στερητικῷ & τρώγω, ſedo *Atrocem* vero pro crudo veteres usurpasse te-stis Nævius, qui dixit: simul exta porricerent *atroci* ministratores.

Terror Cic. 1. Tus: est *metus concutiens*. Ex quo fit, ut pudorem rubor: sic terrorem pallor, & tremor, & dentium crepitus consequatur. Scal. Ex. 312. *Terror* est affectus activus: verbum n. ipsum transmittit in alium actionē. Græca origo, τέρας. *Terrent* enim monstra. Etiam τὸ τάρβος Græcorum est terror. Ταρβαλέος terribilis. Ni quis ducat terreo, & ταράσσω à דָּהַר. i. e. terruit cum fragore. Plaut. Amph: Exurgite, inquit, qui *terrore* meo occidistis præ metu. Ut à verro verriculum: sic à terreo *terriculum*, unde *terriculare* & ab eo *terriculamentum*: ap. Apul. de Deo Socratis. Quo etiam Sidon. l. 7 epist. 1. utitur. Ita θάμβος est à דהם. In Niphal נִדְהָם, i. e. attonitus est cum timore, perculsus est.

Tesqua: quasi *Tuesca* ap. Varr. l. 6. L. L. Prius *Tesca* δάσκια, ut censet Jos. Scal. Scilicet ab umbra, quæ Græcis σκιά. Δάσκιος, quasi δασύσκιος. Hostius de bello Istr. tesqua violabis templa antiqua deûm. Lucano l. 6. tesqua inne-memorosa.

Testamentum, documentum, quo quis testatur: quasi *testatio*

testatio mentis, ap. JCtos. Quasi τὸ *mentum*, sit à *mente*. Sed nulla vox alia visitur uspiam, quæ in *mentum* desinens, à mente ideo derivetur. Ἐπαγωγὴ in promtu nobis est. Interim voce *Testamentum* alluditur ad *mentem*. Nam sanum mente oportet esse, qui illud condat. Itaq; Alciat. l. 4. de verb. signif. & Keckerm. in syst. Log. cap. de Etym. recte vocant *allusionem* quandam, ut: qua ipsa res juxta attingitur. Certe γνήσιον καὶ ἀληθὲς ἔτυμον non est. Ita enim monet ἀναλογία. Ut à calceatum calceamentum: ab ornatum ornamentum: ita à testatum testamentum. *Mentum* est λέξις ἄσημος. Veluti annotat Agell. l. 6. cap. 12. & Valla l. 6. c. 37. Cujac. l. 11. Obs. c. 37. De *testamentis veterum* legatur etiam Briss. l. 7. de Form. *Obtestari* est ob aliquam causam deos *testes* adhibere: ait Serv. in 9. Æneid. *Detestari* est testando removere. *Contestari* est, cum uterque reus dicit: *Testes estote*. Jos. Scalig. in Phall. magnis testibus ista res agetur; notat: *Testis* ὁ μάρτυς, ex antiqua lingua græca, θέστωρ: & μάρτυρες θεοῦ. Τοὺς διδύμους vtro (quos eleganter pares vocat Plinius) ita nominarunt, quod & ipsi μάρτυρες τῆς ἀρρενότητος. Iccirco ambigue lusit Plautus in amph. act. 2. sc. 2. AL. *Testes*. AM. Quid *testiculare?* Nam, ut mos erat veterum, verbum formavit ex re, quam non intelligebat: ex teste *testiculari*. Ut Aristoph. Θεσμοφοριαζούσαις: χθὲς ἔφαγεν κάρδαμον. Κλειτοῖ καρδαμίζεις. Hæc ille. *Testes* etiam vocantur *cleiternini* ab obscœno verbo κλειτορίζειν, ut notat in Anat. Laurentius. Ita *Colei Cliternini* apud Ciceronem. Quia videntur alludere non ad *Cliternum* opidum Italiæ: sed ad κλειτόριον. Cæterum & *testis* & θέστωρ primordia ducit ab Hebr. עֵד: si retro legas: more Latino.

Texo, est telam facio. Ita describit Ovid. 6. Met.

Et gracili geminas intendunt stamine telas:
Tela jugo juncta est, stamen secernit arundo:
Inseritur medium radiis subtemen acutis;
Quod digiti expediunt atque inter stamina ductum
Percussi feriunt insecti pectine dentes

Perott. simpliciter facit à tego *texo*, *quod quæ texuntur*,

magna

magna ex parte teguntur. Non male. Et *texi* à tego [...] ad literas etiam assonat. Neque displicet *texo*, quasi [...] χω, à τάξις: quia *textum*, ὕφασμα, concinnum ordinem & serium filorxm requirit. Etiam Chald. itidem [...] est jungere, ordinare, aptare. A prætexo *prætextus*, [...] latioris notionis, quam usus postea restrinxit. Inde *prætexta toga*, cui purpura erat *prætexta*, in extremitate [...] aut oris: quod notat τὸ PRÆ. In Plutarcho exstat [...] φυρος, i. e. *prætextatus* & ipsa *prætexta*. Legatur Agel. 1. c. 26. Macrob. l. 1. Satur. c. 6. & 8. Ald. Manut in epist. de toga Rom. A *prætextus* fluit porro *prætextatus*, i. e. prætexta indutus. Fest. *prætextatum sermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas sit obscœno verbo uti.* Et ita *prætextatum* legit etiam Jos. Scal. Si jam serm. *prætextatus* erit obscœnus & impudicus: quod notat etiam Theod. Marcil. in Suet. Vespas. c. 22, ita dictum κατ' ἀντίφρασιν. Tamen ita Turneb. l. 24. c. 36. *Prætextata verba* in Vespasiano c. 22. obscœna & turpia interpretatur, à fabulis prætextis, quales Afranii fuerunt, in quibus fœdissima & turpissima argumenta erant. *Hæc* [...]

Thalamus, ὁ θάλαμος: non est vaporarium, aut conclave generaliter: sed primario usu, & primo suo significatu est cubiculum nuptiale, παρὰ τὸ θάλλειν & ἅμα, i. e. simul genialem vitam agere, ac virescere. Lucian. [...] op. Θαλαμός ἐστι περικαλλὴς καὶ κλίνη νυμφική. Ubi videri amplius Joh. à VVouw. in animadv. in Petron. debet. [...] θάλλω est & *Talea*: à θάλεια (quod & θαλλὸς & θάλος [...] θαλλία) proprie ramus aut surculus virens, θαλλὸς, *Thallus*, ap. Columel.

Theatrum, ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι. Unde & *Tuo*, *tueo*, θεάω, [...] quæ hodie in usu, *Tuor*, *tueor*. Etiam θεωρῶ repræsentat [...] *Tuor*, *tueor*. Proprie igitur est video, adspicio: quod etiam *Intueor*, *intuitus* & similia docent. Postea *tueor* est [...] spiciendo curo, & defendo. Quippe oculorum hic prima [...] ratio. Hesych. θάοντα θεωροῦντα. *Tutela* est actio tuentis. *Tutor*, qui tuetur ac defendit. *Tutus*, proprie defensus a tutor, ἀσφαλής. Cassid. de theatro ita: *cum agri cultores, feriatis diebus sacra diversis numinibus per lucos*

vicos

vicosque celebrarent, Athenienses primum agreste principium in urbanum spectaculum collegerunt, θέατρον Græco nomine, visorium appellantes, quod eminus turba conveniens, & adstans sine aliquo impedimento spectaret. Marcilius censet *spectaculum* dici à Plauto in Cur. 2. 4. sc. 2. A *specere*, quod vetus verbum est. In compositis nunc frequens, & in suis deductis: ut *adspicere*, *conspicere*. Ut à sectum seculum: ita à spectum *specuium* & *specula*: unde aliquid specimus: vel de qua prospicimus, ut ait Varr. l. 5. L.L. A specula *speculari*. Vox sane ipsa militatis. Cum positis insidiis, aut è specubus contemplarentur agrestes olim Latini prælia inituri: aut supra *specus* ipsas edito saxo stantes observarent, quid rerum agerent hostes. Vel *specere* à σκοπεῖν: ex Heb. שָׁקַף. In Niphal נִשְׁקַף spectavit, prospexit. *Specus* autem Græc. est σπέος: interposito C. Inde & *spelunca*, *spelæum*, σπήλαιον. A speculor est *speculator*. Gloss. *speculator*, ἐπόπτης, κατάσκοπος, Δήμιος. *Speculatus*, κατάσκοπος καὶ ὁ ἀποκεφαλίζων. Inde Græci transtulerunt. Marc. 6. ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα. Firmic. l. 8. c. 26. speculatores vocat, *qui nudato gladio hominum amputent cervices*. Itaque (ut ait Casaub.) non à *speculis*, quod erat genus ἀκολούθων *spiculatores*: sed à speculando dici *speculatores*, qui postea *sultatores* sint dicti, docti viri arbitrantur, quibus assentior. *Hæc ille*. *Despicio* proprie est deorsum specio. Plaut. Mil. per impluvium huc despexi proximum. Et Virgil. 1. Æn.

——*Aut captas jam despectare videntur*.

A *specio* (quo & Ulpian. utitur) frequent. fit *specto*. Etiã *expecto* ab isto. Dum operimur aliquem, crebrius execimur: hoc innuit EX; & spectamus venturum. Græc. καραδοκέω adhuc planius. Quippe innuit κάρη, id est, caput, quod exserit operiens sive expectans. A spectatum *spectaculum*, ut à ligatum ligaculum, à piatum piaculum. Id est, quidquid spectatur. Plaut. Pœn. *obtulisti tam lepidum spectaculum*. Sic etiam à spectum *spectrum*, ut à clausum claustrum, à rasum rastrum: à scalptum, scalptrum.

 Id est,

Id eſt, quod ſpecitur, aut videtur. *Specimen*, quod faciendum aut videndum datur, probandæ alicujus rei cauſa. *Species*, pro re viſa: Sicut *facies*, pro re facta. Ipſa igitur imago rei, quæ in *ſpeciendi* inſtrumento reciperetur, *ſpecies* dicta. *Speculum*, in quo ea, quæ videntur, non ſunt; ſed eorum ſpecies. Ab Hebræis pariter ſpeculum dicitur רְאִי à רָאָה vidit, inſpexit. A Catull. carm. 42. dictum eſt *imaginoſum*, à rerum imitatione, quas objectas repræſentaret. *Conſpicillum* apud Plaut. per quod conſpicitur. *Conſpicilium* vulgo: rectius tamen *conſpicillum*. Ita enim vult analogia: ut *baculus bacillus*, *ſcamnum ſcabellum*: ita *ſpeculum*, *ſpecillum*, & poſtmodo *conſpicillum*. Var. l. 5. L. L. quo oculos inungimus, quibus ſpecimus Specillum. *Circumſpectus* eſt, non qui circumſpicit, ſed, ut Homerus dicebat, qui circumſtantium ora, atque oculos in ſe convertit: id quod cum fiat ob ejus præſtantiam, actum admirantium transferre ad ſignificandum cauſam, propter quam admirarentur. Scalig. c. 86. 150. L. L. *Auſpicium*, quaſi *aviſpicium*: à more veteri ſumtum, quo omnia geſta auſpicato, & præſertim in bellis. Legatur hic Briſſ. lib. i. de Formul. *Auſpex*, οἰωνοσκόπος: *auſpicor*: à ſpectandis avibus. Ea forma eſt *cæliſpex* apud Aur. Victorem. Et in Gloſſ. Iſid. *oviſpex*, ovium inſpector. *Oriſpex*, orarum inſpector. Hodie, niſi me ratio fugit, nimis crebro, ac etiam aliquando improbule utimur; *auſpex auſpicium*, *augurium*, & ſi quæ hujus generis. Ut *oratio inauguralis*, *auſpicium novi anni*, *auſpicato venit*, *auſpice* Deo; & ſimilia. Sitne Deus auſpex, qui auſpicia deteſtatur & prohibet? Scio, quid contra argutentur: *Auſpicem* hic eſſe autorem vel adjutorem: *auſpicium* eſſe initium, autoritatem, ductum: atque ita de cæteris. Sed ad eundem lapidem impingunt. Nam & iſta pariter ab Ethnicis. Auſpex, ubi jam obſervat aves, dux & autor erat, ut inciperent, & agerent, quod expediret. Ex eo *auſpicium* erat initium: *auſpicatum* idem erat, quod felix, quia ab avibus, deorum nunciis, probaretur. At ô miſeras hominum mentes, ô pectora cæca Gentium!

ſpicio eſt proprie ſurſum ſpecio, ſurſum dirigo oculos. *Suſpicio* eſt actus ſuſpicientis. Poſtea eſt qualitas improbior, German. Argwohn: ab homine, qui ubique oculos animumque ſurſum vertit, nec præſentibus ac iis, quæ ante pedes, facile fidem habet. Scal. Ex. 317. ſ. 1. Suſpicio eſt damni incerti repræſentatio. *Suſpicio* tertiam à fine producit. Idque tam autoritate, quam ratione. Plaut. Amph. a. 3 ſ. 2.

Et ne in ſuſpicione ponatur ſtupri.
Et clandeſtina ut celetur ſuſpicio.

Idem aſin. a. 4. ſc. 1. Suſpiciones omnes ab ſe ſegreget. Exempla etiam habes in Auſon. in Martial. quorum hic l. 11. epig. 46. ita:

Oblinitur minimæ ſi qua eſt ſuſpicio rimæ.

Idem vult Taubman. poeta cultiſſim. Et magnus ille Scalig. l. 7. poet. c. 2. ſ. p. ſatis (inquit) liquet, duas in unam vocales coaluiſſe. Namque ab eo, quod eſſet *ſuſpicitum*, *ſuſpicitio* fuit. Itaque ubi erit brevis, tum intelligetur ſyncope: ubi longa, ſynæreſis. Hæc ille. Ut igitur à *ſuſpicitum* fit *ſuſpectum*: ita à *ſuſpicitio*, *ſuſpectio*, poſtea *ſuſpicio*, quod proprietatem integri retinet, i. e. quantitatem.

Thebæ, Euſtath. teſte Iliad. 2. ἀπὸ τὸ θεῦσαι τὴν βοῦν: quod bos, Cadmi dux, eo usque cucurrerit: quam cum ille immolaſſet, civitatem vocavit Thebas. Alii è lingua Phœnicum faciunt, inde interpretantes arcam, aut navem forma arcæ. Scal in 3. Varr. de re ruſt. *Cadmus Thebarum conditor nomen ei opido impoſuit, à naviculâ, qua trajecerat.* Alii à Syris: quibus θῆβα bos eſt, ut ita cum priori conſentiat, ex Euſtath. Eadem urbs dicta eſt διόσπολις, & βώτεις, ex Diodoro. Ab aliis *Heliopolis*, *Peluſium*, & *Stibes*, ex Stukio. Hieron. ſcribit ad Galatas, vocatam ſuo tempore *Thebeſtim*.

Theca, θήκη, in qua aliquid ponitur, τίθεται. *Entheca*, ἐνθήκη, quâ imponitur aliquid. Sidonius finxit *enthecatum*: quod Turneb. merito improbat. Caſſian. l. de inſtit. monach. c. 4. Cumque totam *enthecam* Cœnobii

suam esse credat substantiam. Gelas. quæst. 12. c. 2. electo idoneo ab utraque parte custode credatur entheca. Ita *apotheca*, qua reponitur. Isidor. l. 15. vertit *repositorium* vel *reconditorium*. Etiam ἀποθήκας sumitur, ut Matth. 6. εἰς ἀποθήκας, i. e. horrea, ut in quæ frumenta reponuntur.

Thensa. Muretus nimis generatim opinatur, quasi *Tensam*, à tendo. Uti ante eum Asconius. Propius noster Scal. l. 1. poet. c. 32. fuit thensa, inquit Servius, currus, quo deorum simulacra portabantur, ἀπὸ τῶ θεῶν. Ad eundem usum *thensarum* meminit & Cic. Omnes dii, inquit, qui vehiculis thensarum solennes cœtus ludorum initis.

Therapia, Jul. Cæs. Scalig. in Theoph. de plant. distinguuntur inter se θεραπεία & ἰατρεία. Illa cultus tantum est, secundum Theophr. id est, opera, qua obsecundamus naturæ plantarum: hæc, cum aliquid facimus, quo avertantur noxia, aut vitia tollantur. Et tamen θεραπεία tam est προφυλακτικὴ, quam ἀφαιρετική. Quin accuratiores ita existimant: vocem Syram esse, prima syllaba θε adjectitia. Ῥαφὴ namque Syris est medicina. Hoc ut placet: ita placet etiam τὸ θε neutiquam otiosum esse: sed in eo mysterio divinitatem quandam inesse, i. e. sit θεοραπεία. Ut idem sit, quod est in divino nomine Raphael. Hebræi ita: רְפוּאָה, id est, medicina, remedium. רָפָא, sanavit, medicatus est, curavit morbum.

Theriacus, θηριακὸς, proprie ad feras pertinens. Postea singulatim theriaca, θηριακὴ: à θηρίον, id est, fera. Siquidem *Theriaca* est, ut ait Avicenna, adversus venenata. Nam θηρία quidem universim bestias significant: sed à medicis speciatim modo pro venenatis capiantur. Qua ratione θηριοδήκτας dici, non à bestiis, sed à venenatis læsos animadvertimus. Cum & Arabes è Græcorum lingua corrupta voce *Tiriac* vocant viperam, genere, pro specie certa. Hinc etiam à quibusdam dicitur *Theriaca* proprie quæ ex *Tiro*, id est,

id est, vipera conficitur. Legatur etiam *Ioh. Gorræus.* Audiamus vero *Ios. Quercetanum*, qui excussa *Alberti Magni*, *Aggregatoris Patavi*, *Petri de Abano* & aliorum sententia tandem (*inquit lib. 1. Pharm. c. 23.*) concludimus: *Theriacam*, non à serpente quodam *thiro*, qui ejus compositionem ingrediatur, sed à Græco vocabulo, quod est θηρίον seu θὴρ, i e. *fera*, denominationem suam accepisse. Neque id propterea, quod ejusdem compositio *feram* vel *viperam*, excipiat, ut quidam falso opinantur: sed quod eodem *theriaca*, sive cum vipera, sive absque vipera parata sit, omnibus morbis *venenatis*, à quacumque *fera* sive *animali* illatis succurrat. Sic & ab antiquis & à neotericis *trochisci* dicuntur *theriacales*, non ratione ingredientis; sed ab eorundem effectu, quem in pellendo *lethalium animalium* veneno manifeste ostendunt. *Hæc ille.* Latinum *fera* à φὴρ: Dorice pro θὴρ, θηρίον. Sed & Hebræos attende: פְּרָאִים. Nam פֶּרֶא, idem est, quod *fera*: & speciatim *onager*. Gen. 16. 12. exponitur ferus, ἄγροικος. Ab Hebr. similiter est etiam German. Farr: פַּר, i. e. juvencus, filius bovis, ut Hebræus loqui amat. A θὴρ est θηρεύω ea forma, qua πιστεύω, φυτεύω. Scal. in Theoph. de plant. *ferox* (inquit) aliud, quam *ferum*. *Fera* ovis in Scythia, quæ nullis errat custodita pastoribus. At eadem nentiquam *ferox*. *Ferox* Alexander in Clyti cæde: intra oppidi mœnia nunquam *ferus*. Idem Scalig. in hist. Anim. l. 1. c. 2. *Ferum* & *ferocem* ab impetu veteres dixere: quoniam sine ratione pro libidine moverentur. Sic enim loquuti sunt de rebus consilio carentibus. Sic Plato in Theæteto: φέρονται ὥσπερ τὰ ἀγριώτατα θηρία. Apud Hebr. פֶּרֶךְ, ferocia, βία.

Thesmophoria, sacra Cereris: quæ θεσμοφόρος καὶ θεσμοθέτις: Maroni *legifera*. Ovid. 5. Met.

Prima dedit leges: Cereris sunt omnia munus.

Plutarch. in Quæst. Arnob. lib. 5. contra gent. Δέω, δεσμός, per inversionem, à צֶמֶד, i. e. conjugatio, συζυγία, colligatio duorum.

Theta, θῆτα, ex Heb. *Teth* vel *Theth*. Nomina enim literarum ap. Græcos & Latin. nascuntur ab Hebræis, ut in Manud. ad L. L. c. 4 ἐπακτικῶς probavi. Jos. Scalig. ad illud Ausonii, *Miscelle doctor θ tibi sit obscœno*, notat l. 2. c. 20. Est imprecatio (*inquiens*) ut tibi obscœno contingat θ, h. e. laqueus. Nam θ habet formam laquei collo involuti. Mandat igitur ei suspendium. Id sequenti versu declaratur:

Tuumque nomen θ sectilis signet.

Erat enim litera condemnatoria, quæ præcipiebat θανατῶν. Martial. l. 8.

Nosti mortiferum prætoris, Castrice, Signum?
Est operæ precium discere Theta *novum.*

Quin & in castris militem ex cohorte morte dispunctum hæc nota significabat, ut videmus in veterib. inscriptionibus. Legatur etiam Alexander Neapol. lib. 3. c. 5 Foquelinus in 4. Sat. Persii. Brodæus l. 1. epigr. εἰς πονηρὸς

Thiasus, θίασος: παρὰ τὰ θεῖα ᾄσαι. Athenæus l. 8. c. 16. θίασος dici vult quasi σίασος, à σιὸς pro θεός. Ita enim permutantur elementa σιὸς, θιὸς, δὲς, θεὸς, *Deus*, *Dius* permutantur. Θίασος, quasi θείασος, à θεός. Hesych. θίασος χορεία. Erat thiasus canticum tripudiantium in honorem numinis.

Theuth quis fuerit & quæ vocis ratio, melius exposuit nemo, quantum ego vidi, quam grande illud literatorum decus *Cluver*. Liceat mihi partem illius dissertationis huc transscribere. Nomen (*inquit l. 1. Germ. antiq. c. 26.*) Mercurio tribuebant Celtæ THEUTH, multipliciter, pro dialectorum ratione, variatum; originemque suam ab eo sese ducere prædicabant, atque ideo hunc maxime omnium Deorum colebant, primum locum, primumque honorem, præ cæteris tribuentes. At cum, primumq; honorem, præ cæteris tribuentes. At cum complures fabulosa statueret antiquitas Græcorum eodem nominibus deos: de Mercuriis sic Cic. in tertio dicit: *Quartus Nilo patre satus; quem Ægyptii nefas habent nominare. Quintus, quem colunt Pheneatæ; qui Argum dicitur interemisse, ob eamque causam in Ægyptum profugisse, atque Ægyptiis leges & literas tradidisse.* Hunc Ægyptii

THOYTH

THOYTH appellant: eodemque *nomine anni primus mensis apud eos vocatur.* Lactant. l. 1. c. 6. hunc Ciceronis locum allegans, mensem interpretatur Septembrē; quemadmodum & alii auctores. Sunt a. tam ap. Cic. quam apud Lactantium, variæ in variis exemplaribus vocabuli hujus scriptiones. Alia quippe habent THOYTH; alia THOUTH, alia vero THOTH quædam etiam THEUTH. Plato in Phædro ac Philebo, eadem huic DEO adscribens, quæ Cicero, dicto loco, & quæ Cæsar Com. 6. Mercurio, ΘΕΥ͂Θ eum appellat. Quod equidem maximè omnium probaverim; siquidem ex ipsa Ægypto Plato id ipsum petiit: tum nostra etiam Germanorum gens nomen ex eo invenit THEUTISCI, vulgo *thi THEUTHISCHON:* Et Græcorum quoque ΘΕΟ΄C, simulque Latinorum Deus originem inde ducunt; ut mox clarius ostendam. Quanquam idem vocabulum mirifice variatum reperio, non modo Ægyptiis, sed aliis etiam populis, Asiaticis juxta & Africis. Præcipua tamen sunt apud autores hæc duo; θεὺθ, & θωύθ. Reliqua sunt ista: θεὺ, θευτ, θευτ, θωὺθ. Sed variatio hæc tam multiplex, ex facili vocalium, & consonantium Δ, Θ, & Τ, alterius in alteram versione nata est, quod mox infra patebit. Germanos quoque innumeris modis suum variavisse *Theut*, supra c. 9. demonstratum est. Nec *Titanis* vocabulū aliud fuisse puto, quam *Theut*, ab illo enim *Titanes* dicti fuere filii ejus, nempe angeli; ut infra, c. 31. ostendetur; & id etiam nomen uni soli tributum; quod passim testantur Poetæ. Cæterum quid vocabulum hoc antiquissimis illis mortalibus significaverit, haud facile promtu est. Id tamen mirari liceat; ipsius DEI, rerum cunctarum autoris, nomen uni mensium tributum, idque primo. Cujus rei ratio haud facile detur, nisi suspiceris, *Theuth* significasse *principium:* ideoque id vocabuli primo impositum mensi, quia sicut ipse DEUS principium est atque origo omnium rerum conditarum, sic September mensis initium conditi mundi, ac temporis, & singulorum annorum. Et

priscos quoque Germanos nostros maximum deorum sub patrio nomine *principii* coluisse, haud omnino vanas habeo conjecturas. Autor noster annal, libr. I. ubi Germanicum Cæsarem, trajecto Rheno, in Marsos cum exercitu irrupisse tradit; *celeberrimum*, inquit *illis gentibus templum, quod TANFANÆ vocabant, solo æquatur*. Heic, etiam ante meas hasce commentationes, doctissimi ac summi judicii viri dictum dei sive deæ vocabulum interpretati sunt, quasi priscis fuerit Germanis HH' ANFANG, quod nihil aliud, quam PRINCIPIUM, notat. Huic sententiæ uti ego quoque accederem, movit, sive dei, sive deæ nomen, eidem autori, annal. IV. memoratum, in Frisiorum gente, *Mox compertum*, inquit, *à transfugis, nongentos Romanorum apud lucum, quem Baduhennæ vocant, pugna in posterum extracta, confectos*. Heic quid *Baduhennæ* vocabulum significet, conjecerint ij, quibus Arabum lingua cognita: Arabes quippe *principium* sive *initium* dicunt BEDON. Cæterum Lactant. prædicto loco, Ægyptiorum THOTH, sive THEUTH, cognominatum fuisse affirmat Τρισμέγιστον, i. e. *Ter maximum*. Quod epitheton sine dubio ideo ab antiquissimis mortalium ei fuit tributum, quia omnium deorum habebatur præcipuus atque primus. Quod uni vero DEO, cunctarum rerum opifici, quam maxime conveniebat; quem una cum MANNO, id est, *Adamo*, originem suæ gentis, conditoremque prisci Celtæ nostri prædicabant; ideoque ut deorum maximum colebant. Neque enim Lactantio adsentior, qui, prædicto loco *Theuth hunc, hominem* tantum fuisse *censet antiquissimum, & instructissimum omni genere doctrinæ; adeo, uti ei, ob multarum rerum & artium scientiam, Trismegisto cognomen imposuerint: qui scripserit libros multos, ad cognitionem divinarum rerum pertinentes: quem non modo Platone, verum etiam Pythagora, septemq; illis sapientibus antiquiorem* adseveratin lib. de ira DEI c. I. Etenim (ne ea hic reperam, quæ supra, c. 4 disputavi) si hic THEUTH homo fuit, isque Ægyptius, sive Theologus, sive Philosophus; non modo

Celtæ

Celtæ nostri ab hoc se progenitos prædicare potuerunt? quomodo Græci cœleste numen ab hoc appellavere ΘΕΟ'Ν, & Latini DEUM? quomodo complures, diversæque gentes, Ægyptii, Abissini, Arabes, & alii, ab ejus nomine primum anni mensem nominarunt? quomodo ab hoc Germani nostri dicti sunt THEUTHISCI? quomodo denique hunc MANNI, id est, *Adami* patrem dixerunt? Certe nulla ratione, nomenque id falso libris istis, si qui tales fuere, præscriptum fuisse opinor, uti fucus imperitis hominibus imponeretur, quasi summus ille atque maximus DEUS ea ipse tradidisset; quemadmodum de Mose falso adserit Diodorus, loco prædicto. Ni forte suspicari libeat, ipsum Adamum tales composuisse libros, non prosa, sed versibus: quod de Lino Græci, de Zoroastre tradiderunt Persæ. Quod ad unum pertinere Adamum, supra, cap. 24. demonstratum. Ubi etiam patuit, falso Ægyptios adscripsisse *Theuth* deo, quæ erant *Thami*, i. e. *Adami*. Error inde per longinqui temporis obscuritatem natus, quod ipse Adamus ea à Theuth, i. e. à Deo conditore suo acceperat; ut dicto c. 4. ostensum est. At Lactantius omnia gentium numina homines fuisse, seu ἀνθρωποφύεας, ut inquit Herodot. l. 1. i. e. ex hominib. in his terris natos, ex Græcor. opinatus est fabulositate: ideoque hoc uno argumento in omnib. libris suis eos confutat. Ad Germanor. igitur THEUTH redeo. Nomen id Mercurii dei multis seculis Celtæ simul, Ægyptiique, & aliæ forte plures gentes servarunt. Diutissime tamen Germani, qui & universæ genti suæ, & singulis hominibus varia inde imposuerunt nomina; ut supra, cap. 4. indicatum est. Ex reliquis populis, cum Græci τῦ Θεοῦ vocabulum, & Latini Dei appellationem promiscue cuivis alii numini darent; supremo illi omnium deorum deo hi MERCURII, illi τῦ Ἑρμῦ, nova vocabula nescio unde quæsiverunt. Quem pro ingenita fabulositate, tantum quod non omnino è deorum numero, cœloque ejicientes, omnium reliquorum fecere nuncium, atque ministrum. Quanquam *Mercurii* voca-

bulum non in Italia demum à Latinis inventum, sed et Asia, cum primis post inundationem terrarum mortalibus, eo delatum, cur credam, rationes habeo haud perinde absurdas. In primo enim lib. Reg. c. 11. 7. Ammonitarum Deus memoratur MOLEC: E Lev. c. 18. 21. & c. 20. v. 2. 3. 4. & 5. liberos suos huic deo in sacrificium obtulisse homines, testatur divus Moses. In Reg. vero 2. c. 23. v. 10. eidem deo Ammonitas filios filiasque in sacris cremasse, narratur. Reg. autem l. 1. c. 11. v. 5. & 33. Item Reg. l. 2. c. 23. v. 13. idem Ammonitarum Deus vocatur MILCOM; & in prophetia Zephaniæ, c. 1. v. 5. MALCHAM; quod alii legunt MELEC. Hunc igitur eundem fuisse Latinorum MERCURIUM conjicio cum ex nomine, tum ex sacrificii genere. Nam Germanos quoq; suo Mercurio humanis litasse hostiis, auctor est Tacitus, in libro de Germania. Ceterum Paulus Diaconus, rerum Longobardicar. l. 1. c. 9. ita scribit: *VVODAN sane, quem adjecta litera quidam GVVODAN dixerunt, ipse est, qui apud Romanos Mercurius dicitur; & ab universis Germaniæ gentibus ut Deus adoratur; qui non circa hæc tempora, sed longe anterius, nec in Germania, sed in Græcia fuisse perhibetur.* Hunc fere ad verbum sequutus *Gotefridus Viterbiensis, in Chronico, parte XVII.* VVOTAN, *inquit, quidam* GVVOTAN, *adjecta litera, dixerunt, ipse est, qui apud Romanas dicitur Mercurius: & tunc ab universis Germanis ut Deus adorabatur, unde usque hodie* GOT *Teutonica lingua dicitur Deus.* Apud eundem Gothefridum Toclaus quidam, antiquitatum, ut ipse ait, commentator, tradit. *Vandalos, accedentes ad idolum suum Got, victoriam de Vinulis postulasse.* Quam fabulam Paulus quoque Diaconus, dicto loco, refert. Hanc Dei appellationem GOD, & variante dialecto GOT, qua etiam nunc utimur universi, plerique populariium meorum derivatam volunt à patrio vocabulo, quod varie, pro varia dialectorum ratione, scribitur *god, goed, gud, gut*; significatque *bonum*: quia Deus unus vere bonus, fonsque & origo omnis bonitatis. Verum ego huic opinioni haud temere accesserim. Per Deum

Deus dicitur Choda, quod ex eodem fonte promanasse a bitrantur viri doctissimi, ex quo nostrum God. Quæ equidem conjectatio haud perinde absurda videri possit. Quid enim mirum, si utrumque vocabulum ex antiquissimo illo Theuth profluxisse dicatur? Mensem Septembrem, ut supra dictum, à Dei nomine appellavere Ægyptii *Thoth*, & alia dialecto *Thod*. Fieri igitur perfacile potuit, uti Persæ sua lingua adspiratam Θ verterent in aliam adspiratam X: quod initio & Germanorum quidam fecisse potuere: deinde X mutato in adfinem literam Γ, tandem in fine addito N, factum GODAN. Verum tamen multo saniorem dari posse, solidioremque hujus vocabuli originationem, plane mihi persuadeo, *Jovis* nomen Græcis varie, pro multiplici dialectorum ratione, dictum fuisse Ζεὺς, Σδεὺς, Δεὺς, Δὶς, Ζὴς, Ζὰς, Ζὼ, Ζαὶ, Δὶν, Δαὶν, nemo Græcæ linguæ peritus ignorare potest. Affines item esse literas Θ & Δ, item Θ & Σ, ita uti sæpius altera in alteram commutetur; vel pueri Grammatica Græca imbuti sciverint. Θ enim utriusque literæ vim quandam in se habet. Hinc ergo factum est, uti, qui Ægyptiis, & Celtis, aliisque fortasse gentibus, erat ΘΕΥ̃Θ. Græcis deinde dictus sit ΘΕΟ'C, & ΣΕΟ'C, item ΘΙΟ'C, & ΣΙΟC, Latinis DEUS. Quum vero Z litera & ipsa desertam in sese haberet vim duarum simul literarum ΔΣ; quidam Græcorum antiquum vocabulum Θεὸς protulerunt ζεὺς, primum Θ in Z & ultimum in Σ vertentes. Alii deinde, Æolico ac Dorico more ΔΣ, quæ erant in Z, transponentes, dixere Σδεὺς. Ut σδυγὸς ijsdem populis dictū, pro ζυγὸς. Et Persarum Deus Ὠσγμάσδης, pro Ὠρομάζης: Palestinæ opidum Ἄζωτος, Latine *Azotus*, quod Judæis erat *Asdod*. Alii etiam, quemadmodum Latini, Θ in adfine Δ mutantes, vel Σ, quod erat in Z, rejicientes, pro Θεὸς dixere Δεὸς. Alii hinc, diphthongum ευ convertentes in vocalem I, pro Δεὺς dixere Δὶς. Unde postmodo obliqui casus in Ζεὺς recepti sunt, Διὸς, Διὶ, Δία, & plurali etiam numero, Δίες, Διῶν, Διοὶ, Δίας. Hinc

quo-

quoque Latini antiqui pro Deus dixere *Dius*. Et etiam nunc Hispanis Deus dicitur *Dios*, Italis *Dio*, Gallis *Dieu*, Britannis, quos VVallos vulgi consuetudo vocat, *Diw*. Hinc *Dis pater* nullus alius, quam *Iupiter*. Hinc etiam *Iupiter* ipse dictus *Diespiter*, et *Dis pater*: quemadmodum *Marspiter*, quasi *Mars pater*: sicuti *Liber pater*. Quippe cum omnium rerum, tam cœlestium, quam terrestrium, atque infernalium regimen atque potestas penes unum ab initio crederetur, *Theuth*, sive *Ditem patrem*, id est, Deum, rerum omnium auctorem; posteriores Græci infernalium regimen tribuerunt Plutoni, ceu peculiari deo; quem Latini interpretati sunt *Ditem patrem*: Jovis autem nomen antiquum, una auctum litera, dixere *Diespiter*; quasi esset *Diei pater*.

Sed & ipsa vox *dies* ἀπὸ τοῦ Διὸς nomine quæsita: cum summus ille ΘΕΥΘ, sive Διὸς, sive Δὶς, vera, æterna atque unica lux, & *lucis* conditæ auctor: unde & *Lucetium* Salii in carmine canebant *Jovem*; & Cretenses ἡμέραν, id est, *diem*, vocabant δία; teste Macrob. Saturn. l. 1. c. 15. Slavi eadem ratione dixere diem *dan* & *den*: quæ vocabula etiam nunc quibusdam Slavorum nationibus incorrupta durant; aliis ejusdem generis populis, variantibus dialectis, dicitur *dzen*, & *dzien*. Quæ cuncta nihil aliud sunt, quam variationes dialectorum ex uno eodemque vocabulo Theut. Nam alii deinde Græcorum diphthongum Ευ vertentes in vocalem longam Η, pro Ζεὺς dixere Ζὴς. Mox Dorica dialecto, mutato Η in Α, factum est Ζὰς. Postea vero, cum obliqui casus à recto Ζὴς formati, literam haberent Ν; rectum quoque eadem formarunt Ζὴν. Quod iterum Dorica dialecto factum est Ζὰν. Ac hinc iterum, ut supra, ex Ζ abjicientes Σ, vocabulum formavere Δὰν. Et tandem Δεύς: quod idem est, quod Ζεὺς. Et hoc idem quod Θεὺθ. Illud igitur Germani ex Asia (unde & ipsi Græci, & Slavi) in suam inferentes terram Celticam, alii dixere Mercurium Dan. Unde in hunc usque diem Dani vocantur populi, ...

alia Dialecto quondam erant TEUTONI, sive TEUTONES; quod fusius infra aliis etiam comprobabitur argumentis. Alii vero vocabulum illud, in principio una syllaba auctum, protulere CODAN. Unde ipsa Danicarum Insularum maxima, quæ nunc vulgari vocabulo incolis vocatur *Sieland*, Melæ est CODANONIA; & ipsi incolæ Ptolemæo, ut infra ostendetur, CODANONES; & sinus his conterminus, qui nunc vulgo est Oost-See; Plinio ac Melæ dicitur CODANUS. Alii idem vocabulum fecere GODAN; quod referunt Toclacus ille, & Paullus Diacon. locis prædictis. Unde patriæ mihi terræ opidum, quod dicto sinui, & ori Vistulæ amnis adpositum, vulgari vocabulo, eadem dialecto, qua ipse Deus DAN, & gens DANI, dicitur DANZIG, Slavorum gentibus etiam nunc vocatur, eliso O GDANSK, & GDANSKO.

Thiras, Thraciæ, seu populorum in Thracia autor est; &, ut videtur, etiam *Tyrigetarum* vel *Turingorum*. Ex quo *Hieræ* fluvii interluentis Erfurdiam, nomen esse factum apparet: & *Erfurdiam* ipsam appellatam quasi *Tyrofurdum*, vel *Ierefurdum* per syncopen. Chronicon autem Turingicum ait nominatam esse *Erfurdiam*, ab *Erf*, molitore, & *Furt*, quod est transitus, inquit Dresser. Legatur Petr. Albinus in progymn. novæ Saxon. hist. Fr. Jun. in c. 10. Gen. *Thiras* consensione omnium autor est *Thracum* accolentium Pontum Euxinum atque Propontidem, quem Threces *Odrysium* nominantes pro Deo habuerunt. *Ierosolymitanus* Turcos interpretatur: R. *Schelomo* Iarchi exponit *Paras*, id est, Persiam, ridicule.

Thomices, restes sunt è sparto tortæ. Dictio est è Græco ad Latinam formam efficta. Θώμιγξ est funiculus. θωμίζω est fune constringo. Suidas: θώμιγξ λεπτὸν σχοινίον.

Thorax, θώραξ. Græc. à θορῶ, salio: quod in ea cor perenni agitatur motu. Hebr. תורא, quod idem notat. Statius:

Nexilis emissa penitratur arundine thorax.

Scali-

Scal. in Aristot. hist. animal. l. 1. c. 1. Male Gaza inter- pretatus est thoracem, *pectus*. Namque hoc ipso libro *thoracis* partes statuit philosophus & *pectus* & *ventrem*. Sic etiam militare munimentum, quo horum utrum- que tegimur, apud veteres *thoracis* indicatur appella- tione. Idem Scalig. ibidem c. 9. Plato in Timaeo, aut simul confudit, aut quod pejus est, à pectore distinxit *thoracem*, ἐν δὲ τοῖς στήθεσι, καὶ τῷ καλουμένῳ θώρακι τὸ τῆς ψυχῆς θνητὸν μέρος ἐνέδειν. Nam aut explicavit τὸ στῆθος per id, quod θώρακα vocabat: aut inferiorem tantum partem intellexit τὸν θώρακα: quippe in qua esset ... cur: sedes animae, ut ipse autumat, mortalis. Aristot. autem haut multo post utitur pro *pectore* tantum. Id- circo vox haec cum esset ambigua: seipsum hic philo- sophus interpretatus est. Plin. quoque l. 20. & locis a- liis multis: simul Cels. in 5. pro *pectore*. Prisci Latini pro toto tractu corporis nostri anteriore. Constat id ex eo, cum militare munimentum, quod eam partem usque ad pubem tegeret, *thoraca* nominarunt. A Gale- no *pectus*.

Thronus, θρόνος. A θράω, sedeo. Est enim sella ac so- lium regale. Et sic *tholus* à θόλος. Ovid. 6. Fast. *Me didici curvo nulla subesse tholo.* Legatur etiam Philander ad 4. Vitruvii. Θολὸς autem, id est, sordes turbidae: ... λάω turbo: à דלח, *dalach*, turbavit aquas.

Thuscum. Festus: *Tuscos* quidam dictos ajunt, à Tu- sco rege, Herculis filio. Alii, quod unice studiosi sacri- ficiorum, velut θυοσκόοι. Est θυοσκόος aruspex, qui ... ... rem Victimariam intelligit: & θύος καίει, tus & sa- crificia accendit. Aruspices erant Hetrusci: & hos di- nos ex Hetruria etiam Ciceronis temporis petebant ... 1. & 2. de Divin. Vox à θύω, i.e. sacrifico. A quo θυμιάομαι ... θυμιάομαι *Thymiama*, θυμίαμα, Plinio vaporatio. ... *Suffimentum.* *Thyisca*, θυΐσκη, turibulum, acerra. 1. Reg. ... 50. *Thymus* & *thymum*, θύμος: ab odoris fragrantia ... est odor. *Thymbra*, θύμβρα, Colum. l. 10. quia thymi saporem refert. *Thyades*, i. e. sacrificulae Bacchi. Thy- ... mater Semeles matris Bacchi: qui propter ea Thy- ...

κῶος audit. Omnia à θύειν. Vel propter sacrificia, vel furorem & impetum solennem. *Thyrsus*, θύρσος nec aliunde: erat enim Baccho sacer. *Ovid. 3. Met.* Ipse racemiferis frontem circumdatus uvis Pampineis agitat velatam frondibus hastam. *Lucret. l. 1.* percussit thyrso laudis spes magna meum cor. Admirabilis (*inquit ad illud Gifan.*) hæc est migratio. Olim thyrso percussi à Libero patre, furore Bacchi statim rapiebantur. Eos Græci θυρσοπλῆγας, ναρθηκοπλῆγας, &, quia νάρθηξ seu thyrsus hedera ab extrema parte obducta erat, κισσοπλήκτους vocant.

Thymelici, vel etiam *thumelici* ad thymelen pertinentes. Apul. in apolog. *choragium thymelicum*. Utitur hac voce & Ulp. Victruv. Isid. Salvian. ut notat Rittersh. in l. 6. Salv. Sunt, qui ducant, à muliere *Thymele*, Latini mimi uxore, ut quæ prima docuerit saltationem in scena. Suidas, à *thymele*, ara in theatro constituta. A θύω, quod est sacrifico. Alii denique ἀπὸ τῆς θυμέλης, h. e. illa theatri parte, ubi histriones suos edunt gestus. Gloss. θυμέλη, scena: θυμελικὸς, scenius, histrio.

Thymus, θυμός, i. e. animus. Sæpe idem est quod ὀργή, ira: quia in & ab animo ille affectus. Sic apud Hebræos Jud. 10. 16. *Imminutus est animus ejus*, i. e. ira. *Enthymema*, quod in animo. Quinctilian. l. 5. c. 10. vocat commentum, vel commentationem. Gloss. ἐνθύμημα, cogitamentum, *commentum*. Quorum hoc magis Græcum attingit. Isid. l. 2. c. 9. *enthymema* Latinis mentis conceptio. Logici εἰδικῶς usurpant, pro forma argumentandi. Cic. Ex contrariis conclusa, Græci ἐνθυμήματα appellant. Causam appellationis dat *Philoponus*: Quia in enthymemata relinquitur una præmissarum tacite animo concipienda & cogitanda. Inde Scal. l. 3. poet. c. 71. enthymema Syllogis. est *mutilus*, cum altera ex duabus prioribus propositionibus in animo suppressa, altera cum conclusione enunciatur. Ita & Zabarella l. 2. de Natur. log. c. 17. vocat Syllogismum *truncatum*. Atque ea sententia omnium Logicorum, ut constans, ita firma & rationibus suis suffulta est: & quidem ex Aristot. cui enthymema est συλλογισμὸς ἀτελής. Jul. Pacius quidem,

ἀτελής, in quibusdam MSS. non inveniri scribit. S bene, quod ait, in quibusdam. Nam in quibusdam de dignis etiam invenitur. Et sic Aristot. seorsum Syllogismo egit & enthymemate: tanquam scilicet distinctis. Ejusque verba l. 2. prior. c. 27. notanda: ἐὰν μὲν ἡ μία λεχθῇ πρότασις, σημεῖον γίνεται μόνον: ἐὰν δὲ ἡ ἑτέρα προσληφθῇ, συλλογισμός. Etiam Johan. Nic. Lipsiæ pro enthymemate, ut Syllogismo perfecto, splendide pugnat: Sed splendide, non item necessario. Et argumenta quæ alii contra afferunt, eludi quidem, non possunt.

Thynnus, & *Thunnus*, Græce θύννος: non inique Hebr. תַּנִּין, *tannin*, i. e. balæna, cetus, serpens, aut animal marinum. Plin. lib. 9. c. 15. Scalig. in Aristot. de animal. l. 2. c. 16. *Dictum putant ita à Græcis propter impetum: hoc enim est* θύειν. At Hebræum magis arridet nostris oculis.

Tiara, τιάρα. Gestamen capitis apud Persas: ut Hesych. & alii innuunt. Videtur fieri ab Hebr. עָטַר, circumdedit, cinxit. עֲטָרָה, est tiara, corona. Nomen quoque fœminæ *Atara*, i. e. corona. Et nomen oppidi Num, 32. *Ataroth*, i. e. coronæ sive calamus inebriationis.

Tibris. Festus, à Tiberino rege Albanorum, quod in eo cecidisset. Ovid. 14 Met.

> ——— *Ante fuit regnum: Tiberinus ab illis*
> *Cœpit & in Thusci demersi fluminis undas*
> *Nomina fecit aquæ* ———

Idem 2. Fast.

> *Albula, quem Tiberim mersus Tiberinus in undis*
> *Reddidit, hibernis forte tumebat aquis.*

Servius: *Tiberis* nomen ipsa etiam Alba vetustius ... contendit: ideoque nominis ejus originem ... *brin* potius Hetruscorum regem referendum ... qui Latium crebris latrociniis infestans, tandem ... ca hunc fluvium est occisus. Cui sententiæ Virg. ... 8. Æn.

Tum reges, asperq; immani corpore Thybris
A quo post Itali fluvium cognomine Thybrin
Diximus ———

Alii non tam, à nomine regis, quam injuriis & vi ejusdem *Thybrin* nominari volunt, quasi τὴν ὕβριν. Quod si verum sit, Græcanicum erit *Thybris*: Latinum *Tibris*, & *Tiberis*, unde *Tiberinus*. *Thyberis*, Θύβρις, Dionysio: τίβερις & θύμβρις Stephano. Etiam Manutius affirmat *Tiber* & *Tiberis* cum I, in antiq. lapidibus & numis reperiri. Horat. l. 1. od. 2. Tiberis est *flavus*: scilicet propter arenas. Ut Virgil. expresse 7. Æneid. & multa *flavus arena*. Ovid. 9. Met. In mare cum *fulva* prorumpit Tibris *arena*.

Timor, est metus mali approximantis, Cic. 4. Tusc. Scal. Ex. 312. *Timor* est expectatio eorum censuræ, qui in dignitate sunt constituti. παρὰ τὸ τιμᾶν. Unde ἐπιτιμᾶν. Species, sive notio, qua permovemur in eo affectu, dicitur *objurgatio*. Nec culpandum, si Latinum à δειμὸς, δεῖμα ducatur: quod à δείδω, ab Hebr. דהם in Niphal נִדְהָם territus est, timuit. A δεῖμα nonnullis fit *dama*: quia natura timidior sit: ap. Virgil. elog. 8. Imbelles damæ, ap. Martial. l. 13.

Tina, est nomen vasis vinarii. Plane Heb. orig. טֶנֶא, id est, tina, vas, quo aliquid continetur. Hieron. vertit *cartallum*, i. e. sporta, aut canistrum in summitate, amplum & extentum, secundum interpretes. LXXII. etiam habent κάρταλλον. Avenar. vertit *Tina*. Pagnin. *canistrum*. Tremell. *corbis*. Item עָטִין, est tina, vas mulctrale.

Tingo, τέγγω: Tinctus, τεγκτός. A tinctum tincturæ: ut à cultum cultura: à natum natura: à positum positura, ap. Lucret. ab arsum arsura, ap. Varr. à consitum consitura, ap. Cic. à conditum conditura, ap. Senec. ab incisum incisura, ap. Plin. Hæc enim est analogia. A tingo aliqui faciunt *Tinea*: non bene. Melius Isid. l. 12. c. 5 facit à *teneo*. Præ utroque etymo *Tinea* fit à τείνω: estque vermis longus, qui & *tænia*, ταινία: inde vermis qui vestes erodit.

Tinnio, tinnitus, tintinabulum: propter II & NN sunt rerum exiliter sonantium: quales laminæ aureæ, æneæ. Ita aures *tinnire* dicuntur. Glossar. *Tinnulum* ... Talis enim ille sonus. Ovid. 6. Met. tinnitibus æris ... cuti. Plaut. Rud. Illud quidem *tinnimentum* est auribus. Idem Truc. a. 4. sc. 3. *tintinnaculos* viros vocat Carnifices, ut putat Turneb. l. 11. 21. vel tortores aut lorarios, qui loris bubulis sontes cædunt, Ut censet I. Langlæus. Vox est à sonitu, etiam undecunque. Sic etiam, adhibitis *liquidis* Hebr. צֶלְצְלִים vocant tintinabula. A צָלַל, tinnire, inter alia. Unde & ψάλλω, Psallo elicitur: Jul. C. Scal. c. 13. L. L. Tinnitui sese dat M. canere, hinnire.

Tipulæ & *Tipullæ* non sunt vermes, sed potius aliud insecti genus, quod semper in rivis & fontibus visitur, summa celeritate superficiem aquæ percurrens: cuus vulgus Aquitanum, & accolæ Garumnæ *Capras* vocant. Itaque dictæ sunt παρὰ τὰ ἴφη. Τίφεα τὰ ἕλη, ubi tipulæ versari solent.

Tiro opponitur veterano: & fit (ut τέρην) à τείρω, ... Id est, tener, rudis, domandus aut formandus. Cic. 2. Tusc. ætas tironum plerumque melior. Gloss. Tiro νεόλεκτος. *Tirones*, νεοστράτευτοι, νεοσύλλεκτοι.

Titillatio est dissipatio spirituum in partibus laxioribus: quo motu subsiliunt sensoriæ partes. In laxis enim facilior fit spirituum subsilitio, ait Scal. Ex. 317. f. 5. & post: fit titillatio levi tractatione. Igitur est à τίλλω, geminata priori syllaba, i.e. vellico, attrecto leviter.

Titivillitium, ap. Plaut. in Cas. a. 2. sc. 6. Festus nullius significationis est, ut ap. Græcos & βλιτυρί, & σκινδαψός. Jos. Scal. *Titivillitium* inter ea censendum, quæ Græci Critici vocant ἐπιφθεγματικά, Latini *effutilia*. Turneb. l. 16. c. 3. censet esse compositum è *textu* & ... quasi *textivilitium*. Recte ita explicatur: *Titivillitium*, quasi *totivilitium*, i.e. totum inane & vile. Aut ne ... quasi *Totivillitium*, à *villus*: I. e. totum ne villi, aut ... æstimandum. Ita loquimur; *floccifacio*; *pilum facio*. Pariter titivillitium à Villo: ut capillitium à capillo. Et

non emo titivillitio, id eſt, περὶ ὀλίγε ποιδμαι, non uno pilo dignor.

Titulus inſcriptio operis, qua laudabile & honoratum hoc, ἰτόν, efficitur. Etiam ἴλω exponit Heſych. τιμῶ. Scal. l. 1. poet. c. 9. *Titulus* eſt inſcriptio nominis: non à *tutando*, ut ajebat Varro: ſed παρὰ τὸ ἴειν. Honor enim & titulus idem: nomen dico tam autoris, quam fabulæ. Τιμὴ honor eſt. *Titus*, Τιτὸς: deminutivum, *Titulus*, ἄιτος, non honoratus. A Latinis Græci ſum accepere, ἴτλος.

Tityrus, *Satyrus*, σάτυρος. Heſych. ἴτυρος, σάτυρος, κάλαμος ἢ ὄρνις. Pomp. Sabin. *Tityrus Libyca lingua bircus appellatur*. Et ita ab Hebr. שֶׂהשֵׂעִיר, i. e. ovis bene lanata & quaſi hiſpida, derivabitur. Solin. c. 4. *Sunt & ſimiæ, quas vocant Satyros*. Idem docet Plin. l. 8. c. 54. Macrob. l. 1 Sat. c. 8. Diomed. l. 1. Scalig. l. 1. poet. cap. 12. *Satyros* Ælianus ἀπὸ τῦ σεσηρέναι, quia eſſent dicaciſſimi. Sicuti σιλοὺς παρὰ τὸ σιλλαίνειν: σιλλὸν enim ψόγον interpretantur. Satyrorum id etymon confutavimus in libris originum. Σάθυ ſalacitatem dixere veteres. Nihil capra ſalacius. *Capripedes ſatyri*: quos item *Tityros* dictos ajunt. *Tityrus* autem capellam ſignificavit priſcis Æolenſibus. Scal. in Varr. de re ruſt. *Siſara* eſt, *Erica*, quæ aliter Athenienſib. dicebatur *Tetralice*. Erat enim *Siſarra*, ovis major. Quam vocem puto fluxiſſe è Græcia. Σίσυρος enim πρόβατον. Argumento σισύρα: i. e. μαλλωτή, ap. Ariſtoph. & alios. Quare, ut Tarentini, quos Romani ſequuti ſunt, pro σὺ, τὺ dicebant: ſic pro σίσυρος, ἴτυρος; ut πίσυρες, τέτορες. Unde Serv. recte dixit *ſectarium verbecem* à Siculis ἴτυρον vocatum. Caſaub. l. 1. c. 2. de Sat. Ridiculum eſt, quod multis veterum placuit, dictos eſſe σατύρους παρὰ τὸ σεσηρέναι: quod more irridentium detorto ac depravato vultu eſſent. Id enim eſt σεσηρέναι, ut explicat Galen. Vel ab irriſu & cachinnis. Nam etſi ingenio & imaginibus plerisque Satyrorum etymon convenit, quorum erat proprium τὸ σιμὰ σεσηρότας μυχθίζειν, ut loquuntur poetæ: non tamen admittendum, quia caret analogia, cujus ſemper præcipua ha-

benda ratio. Probabilius alii, quia *Satyros* in Venerem pronos credebant, à voce σάθη, quæ eam partem significat, qua viri sumus: unde σάθωνες, *bene vasati*, σατύρεις derivarunt: non quasi *Sathunos*, quod inepte scribitur ap. Macrob. quum lingua Græca eam formam non agnoscat: sed quasi *satheros*. Rara quidem formatio, sed quæ exemplo non careat. Nam ut ab ἅλμη ἁλμυρός: sic à σάθη σαθυρός: & corruptione literæ unius, σατυρός, libidinosus. Hesych. σατυρόν, καταφερῆ: nempe πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Melius vero σατυρὸν accentu in postremam retracto. Ita enim exigit analogia, quando est nomen prædicationis. Cum autem transit in aliam formam, tum mutatur accentus. Σατύρα, nomen scorti ap. Athen. Sic etiam σατύρος, cum pro Satyro accipitur. Quamobrem non temere elevanda fides huic veriloquio. Etsi non minus probabilia possunt afferri alia. Immo fortasse verius est, sicut de vocibus κωμῳδία & δρᾶμα docet Philosoph. Dores illas sibi vindicasse: ita hoc quoque vocabulum proprium eorum Dorum initio fuisse. Σάτυρ enim aut σάτυρ in illorum dialecto ludere significabat. Unde & διασάτυρ pro διαπαίζειν, Lacedæmonii usurparunt. Hesich. διασάτυρ, διαπαίζειν, Λάκωνες. *Et paulo post.* Quoniam antiquissima quæque Græcor. verba Hebr. sunt originis, sicut liquido probamus alibi: non absurde aliquis putet σάτυρους quasi סְתוּרִים, *Saturim* (à verbo סָתַר) esse dictos, qui in speluncis atque montibus latere putabantur, unde in hominum conspectum raro venirent. Hæc Casaub.

Tocullio. Turneb. Etiam Cicer. non neglecta vox ad Att. l. 2. Id est, minutus, seu pusillus fœnerator. A τόκος enim per deminutivum fit τοκύλλιον: unde & τοκυλλίων, i. e. fœneratorculus. Casaub. ad charact. Theophr. Foenus horrendum ut minori cum invidia possint exercere, non solent grandem pecuniæ summam simul credere, neque in multos dies. Hi sunt, quos Græci τοκογλύφους, Latini Tocculliones dixerunt.

Tollo, à τέλλω: aut potius ταλάω ταλῶ, ab Hebr. [illegible], id est,

id eſt, ſuſtulit, in altum tulit. Eſt enim tollo proprie ad ferendum elevo. Item נָטַל eſt tulit, ſuſtulit. Prius *tolo*, unde *tolero* : ut à geno genero. Poſt geminatum eſt more veterum : *tolo tollo* : geno gigno : tago tango. *Tollo, tuli, tlatum* : poſt *latum*, T præciſo. Ita dicebant *ſtlites*, *ſtlatum* : ut alibi monitum. *Suſtollo*, *ſuſtuli* : à *Sus*. Fero, quale præteritum habeat, ſuo in loco vidimus. A *ταλάω*, *τελαμὼν*, *telamo* , apud Victruv. A tollo , *tolleno*. Qua voce utitur Liv. Plin. Veget. Et Feſtus ait : *Tolleno* eſt genus machinæ, qua trahitur aqua . alteram partem prægravante pondere , dictus à *tollendo*. Gloſſ. *tolleno* κηλώνιον : quod à κῆλον, lignum. Iſid. *Telonem* hortulani vocant lignum longum, quo hauriunt aquam : & dictus *Telon* à longitudine. Τῆλυ enim Græce dicitur, quidquid longum.

Tomentum, à tondeo , tonſum & tontum : ut à moveo, motum , momentum. Apul. in apolog. eſt *ſtuppeum tomentum*. Martial. l. 14. Tomentum conciſa palus. Scal. in Conject. proprie ſunt ex ciliciis pilis : *Borram* vulgo vocamus. *Iis* igitur tomentis, aut ciliciis pilis implebant culcitas. Tamen olim , ut etiam hodie culcitæ infarciebantur acere & glumo ſpicarum. Et quidquid tomento *Inculcabant*. vocabant *culcitam*. Unde ei nomen. Hæc ille.

Tomus, à τέμνω, τέτομα , id eſt , ſeco , ſcindo. *Anatomicus*, qui Tertull. de anima, c. 10. & 25. eſt , *medicus profector*. Sed & quia ea, quæ reſcinduntur , vilia ſunt & contemta : inde à Τέμνω quoque Latin. *Temno*. Ab eodem *temere* : quia *temeritas* è contemtu rei oritur. *Tomacula*, quia fiat è conciſis : τομή. Ἄτομον, *atomon*. Cic. l. de fin. anatomi, i. e. corpora individua, ut ſolida, levia, & rotunda corpuſcula. Scal. Exerc. 107. *Temeſe* opidum Plinius in tertio dicit , à Græcis *Tempſam* dictum. Statii carmen ipſum fabrica nobilitavit. Ubi non vulgaris addita eſt eruditio. Nam populi, quia ſupra pontum colunt, quorum chalybes vicinos dicebamus, ſimul cum iis, qui Tartari nominantur , ferrum etiam nunc *Temir* vocant : Quamobrem ex antiquæ vo-

cis vestigiis Græcum item verbum τέμνειν agnoscant, par est. Hoc enim ferri maxime proprium est.

Tonsa. Fest. *tonsam* Enn. significat remum, quod quasi *tondeatur* ferro, cum ait l. 7. Poste recumbite, vestrique pectora pellite tonsis. Aut à *tondendo*, h. e. constringendo, vel etiam tundendo fluctus. Virgil. 7. Æn. --- *lento luctantur marmore tonsæ*. A tonsa *tonsilla*, ut à mamma mamilla. Festus: *tonsillam* ait esse Verrius palum cacumine latum in acumen, & cuspide præferratum, ut existimant quidam, cum figitur in litore, navis religandæ causa. Pacuv. in Med. *accessi ad eam & tonsillam pegi litto in litore*. Ultimo *tondeo* fit à τομεύω, τέμνω, quod est seco. Tondeo quasi τομὴν δάω. Et τομὶς speciatim est forfex, quo tondetur.

Topazium, τοπάζιον & τοπάζιος: à τοπάζειν, τόπος: quia magno olim studio quæreretur. Lege Plin. l. 6. c. 29. Sed error iste nimium popularis. *Pazion*, πάζιον, prim. nomen fuit: deinceps ex incuria dicam, an inscitia, articulus τὸ coaluit cum nomine, τοπάζιον. *Pazion* ab Hebr. פָּז, quod est gemma illa, itemque aurum purissimum. מוּפָז inauratus est, obductus est auro optimo, & topazio. à τόπος autem fit τοπεῖον, τοπίον, *Topium*, *Topiarium*. Kατ' ἐξοχὴν ita dicebatur peculiaris locus, arboribus & herbis bene consitus, ad voluptatem & delicias. Sic ὄρνις generatim est avis: postmodo κατ' ἐξαίρετον, gallina: ita & Topium: Turneb. l. 28. c. 23. *Topiarium* opus à topiis, quæ à funiculis nomen obtinuerunt. *Tophus* Virg. 2. Georg. *Et tophus scaber*. Itidem à τόπος: quia locis plenus & spongiosus. Etiam πωρὸς λίθος. ἐναλλαγῇ Ominno. Τόπος vero à בַּיִת, inverse quod est domus, locus. Etiam potest esse à תָּפַשׂ quia loci est prehendere & excipere. *Atopon*, ἄτοπον: quod nullo loco habendum.

Torqueo, παρὰ τοῦ πλέγειν, id est, non recti seu inflexi & curvi: ὅτι πέπλανκεν ἀπὸ τῆς ὀρθότητος, Scal. in Theocr. de pl. vel à τροπὴ, τροπάω. A tortum *tortor*, ut a pistum pistor, à satum sator. A tortum *tortura*, ut à natum natura, à jactum jactura. A tortum *tormentum*, ut à momentum momen-

momentum, ab excretum excrementum. Ac *tormentum* vero γειναν, hoc est, quo aliquid torquetur. Interim & σιδηκὸς sumitur, pro fune protenso ac torto. Scalig. in Priap. *Tormentum* est funis tensus, ut in Ergatarum suculis & aliis ejusce modi: quin simpliciter funis. Nam funem torquere, est σχοῖνον πλέκειν. *Propert*. l. 4. El. 3. dignior, obliquo funē qui torqueat ocno. *Tormentum* itaque funis. Et recte in Apuleio: capillus ipse, quem isti aperto mendacio ad lenocinium decoris promissum dixere, vides quam non sit amœnus ac delicatus, horrore impexus atq; impeditus, stuppeo *tormento* assimilis. Hæc Scaliger. A torqueo item fit *torques* propter flexum. Vel ... ap. Hebræos itidem nominantur cathenulæ, שַׁרְשְׁרוֹת, quia sint intortæ, aut flexæ. Et ap. Græcos στρεπτὸς ..., itidem à στρέφω, flecto, torqueo, *Torquatus*, i. e. torque ornatus. Ab eodem torqueo etiam est *Torcular*. Q. enim è C. coaluit. De medii quantitate litigant. Priscian. Beda & alii, nec pauci, nec indocti producunt. At quid commodi analogiæ respondeant, nondum consptcor. *Specular* quippe brevis est medii. Et *torculus, torculum*, breve est: quidni etiam *Torcular?* Sunt enim ejusdem matris. Scal. in Ata: Scapos, labella *torcula* aclidem, scalmos.

Torbus, faciunt à *terreo*: quasi *terbus*. Unde etiam *proterbus*. Quasi nempe *Torbus* sit, qui oculis *terreat*: quando & his ipsis, alii etiam affectus explicentur. Sane de oculis aut visu terribili toties usurpatur. Hinc illud vulgare: *Torbum bidere*. Homer. Iliad. a. & alibi ὑποδρασλέπειν. Scilicet ab ῥέω. Sicuti quoque ὑπόδραξ est *torbus*. Papias: *Torbus terribilis eo quod sit torbo bultu. Torbū, terribile bultu, asperum, turbulentum, iratum*. Gloss. *Torbum*, Λοξὸν, σκυθρωπόν, Ab eodem adspectu horribili Virg. dicitur 10. *Æn. torbus Abas*. Ovid. *torbus Procustes*. Iterum Virgil. 6. Æn. -- *torba tuentem*. Idem eclog. 2. *torba leæna*. Quod est epitheton ab oculorum sævitia, quæ summa in hac fera est Arnob. lib. 6. *Videmus leones torbissima facie*. Hinc etiam Leo ap. Hesiod. est βλοσυρὸς, id est, terribilis adspectu, à βλέμμα & σύρω: dum oculi velut

corrugantur. Ap. Oppian. πυρ́γληνος, ab igneis oculorum pupillis. Ap. Homer. ὑπόδρα βλεμεαίνων. Nam βλεμεαίνειν (à βλέπω, βλέμμα & αἰνόν) est torvis oculis terrere, adeoque leonum proprium, uti observat Eustath. Eodem etiam tendit, quod idem leo ab Aristot. Homero & Hesiodo vocetur χάροψ vel χαροπὸς: quem Catull. epigr. 46. *cæsium* appellat. Dalechamp. in Plinii l. 8. c. 16. mavult *cæssium* vocari leonem, à καίσειν. Sed nihil equidem mutaverim in hoc Catull. versu: *Cæsio veniam obvius leoni:* quia leo glaucis oculis apparet horribilis. Ideo etiam Homero & Hesiodo γλαυκιόων dictus. Tales etiam oculi Bellonæ sunt: etiam eapropter perpetuo epitheto γλαυκῶπις Ἀθήνη ab Homero describitur. Itaque τὸ *cæssium* hinc facessat; atqui etymon illud (*orta à terreo*) triumphat.

Trabs, τράφηξ, Lycophron. Tamen Ennius *trafax*, vel, ut est apud Festum, *trifax*, dicit, pro trabe, sude, vel conto; *ut permaceret paries percessu trifaci:* Jos. Scalig. in Conject. Festus: Trabes proprie ligna duo conjuncta. *Trabea*, ita dicitur ob segmenta seu latus *trabium* instar limas & obliquas. Dionys. Halicarn. l. 2. τηβέννας ἐμπεπορπημένας περιπορφύρους, φοινικοπαρύφους, ἃς καλοῦσι τραβέας.

Tragœdia Tragœdus, τραγῳδός, ad verbum sonat *hircicen*. Horat. in arte:

Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum.

Tragœdia nomen traxit ab hirco, nullam aliam ob causam, nisi quia in ejus numinis honorem ageretur ejusmodi fabula, cujus victima esset hircus. Eo igitur victores donati rem illi divinam fecere. Primum sane agi cœptam vindemiarum tempore scriptum est. Unde occasio data Grammaticis, uti παρὰ τὸ τρύγημα nomen ducerent, quasi τρυγῳδίαν, quam vocem integram etiam ap. Aristoph. habes, Ἀχαρνεῦσι. Qui eam primus dederit, haut ita pro comperto habetur. Satis constat illud, à Thespide poeta factam nitidiorem, qui primus pensiles scenas in plaustris circumegit, addiditque nudis oribus fæces pro persona. A quib. fecibus vinaceis alii Tragœdiæ nomen

nomen deductum maluere. Id enim significat τρὺξ: quemadmodum τρύγημα vindemiam. Τράγος autem est caper. Scal. l.1. poet. c. 6.

Trames id est, transversa via; à *trans* & *meo*. Onom. Trames, τριμμός. Plaut. domum ire cœpi tramite dextra via. A *trameando*, quod scilicet transversi scandant vias rectas. Nec insolens *Tra* pro *Trans* in compositis. Ut *trado*, quasi ttansdo: *tralatitium*: translatitium: *tramitto*, & transmitto: *traviare* pro *transviare*. Ita *trames* quasi transmes: facilitatis causa.

Transenna est in tendicula pedica, sive funiculus extentus, & ex eo apta machinula, quæ adhibetur ad turdos capiendos. Serv. ad illud 5. Æn. *& volucrem trajecto in fune columbam*; notat: trajecto, extento: unde *transenna* dicitur extentus funis. Plaut. Bacch. a. 4. s. 6. nunc ab transenna hic turdus lumbricum petit. *Transenna* quasi *transtenna*, aut *tenta*. Si è Latio elicias. In Hebr. אֶשְׁנָב, i. e. transenna, fenestra, per quam adspicimus. *Senna:* & compositum, *Transenna*, quo utimur. Brodæus l. 4. miscell. c. 19.

Tremor, ait *Gifan. JCtus proprie pro motu.* Immo aliquid plus, quam motus. Alioquin omne motum, etiam tremeret: nos, quia in continuo motu, semper tremeremus. Lucret. ----*Invitos cogens tremere atq. moveri.* Si *tremere* idem, quod *moveri*, sententia Gifani; non foret ταυτολογία? Sed *tremere*, est pavere ita, ut una quis concutiatur. Igitur motus ubique comitatur tremorem: nec ipse tamen est tremor. Scal. Ex. 312. *Tremor* & *Horror* corporis affectus sunt, ex affectibus animi pendentes. *Tremor* est motus ex motibus contrariis, ex Galeno. Græca tota vox, & factitia. *Tremo*, τρέμω, τρέω, τρόμος. Est item posita in motu corporis *Trepidatio:* cum tremor ita nos occupat, ut etiam consistere nequeamus. Aristotel. οἱ ἀγωνιῶντες σκαίουσι τοῖς ποσί. Hoc enim *pedare* & *repedare* apud antiquos. Itaque non recte invenias aliquos Agoniæ vocabulo usos esse. Inde colligimus: *Tremere* esse proprie pavere aut metuere, sed cum quadam concussione aut motu. Quod etiam *tremendus*, *tremefacio* & cætera

tera deducta confirmant. Dum igitur *Ennius* lumen vocat tremulum: *Lucret.* tremulos ignes: tremulum jubar ignis: *Virgil.* tremulas flammas: *Horat.* trementes silices: *Cic.* tremulos cometas; omnes, inquam, loquuntur tropice & intelligunt varium illum & paventi aut terrefacto similem motum: qui partim ab aere densiore evenit, partim ab oculo, veluti tremente, ubi species clarior videnda datur. Ap. Hebr. est רתת, inde, fibeat, τρέω. Item רטט, est tremor, horror.

Triarii. Varr. l. 4. L. L. *Hastati* dicti, qui primi hastis pugnabant: *Pilani*, qui pilis: *Principes*, qui à principio gladiis. Dicti quoque *Pilani, Triarii*, quod in acie *tertio ordine* extremis subsidio deponebantur. Eo, quod hi *subsiderent*: inde dictum *subsidium*. De quo Plautus: Agite. *subsidite* omnes, quasi solent *triarii*. Gloss. Triarius, ἔφεδρος: quasi dicas *subsessorem*, & in vicem ... cumque paratum. Ipsi etiam *Triarii* subsidebant, presso altero genu: uti ait Lips. l. 2. de mil. Rom. dial. 1. & l. 4. dial. 1.

Tribulus, τρίβολος: nomen herbæ, à trino cuspide, ... λω, vel aculeo. Item stimulus, ab eadem figura. F. Veget. l. 3. de re mil. c. 24. Tribulus est quatuor palis confixum propugnaculum, quoquo modo abjeceris, tribus radiis stat, & erecto quarto infestum est. *Tribula*, apud Virgil. qua *terebantur*, aut exprimebantur grana è frumentis. Plin. l. 18. c. 30. messis ipsa alibi tribulis in area ... aliqui equorum gressibus *exteritur*. Ut à fatum fabula, ita à tritum *tribula*. Inde *tribulo*, propriè tribula tero. Gloss. Cyr. θλίβω tribulo. Est *Tribulo*, verbum priscis ... cognitum. Ut ita sit tribulo idem, quod premo; affligo. Nisi allubescat, fieri, à τρίβολος, ut etiam tribula, Latinum verò etymon malo: à Tero.

Tribus. Scal. lib. 1. poet. c. 9. Romulus universum populum tres in partes cum divisisset, inde *Tribus* appellatæ sunt: tametsi major deinde numerus additus est, mansit tamen nomen. Inde *tribuo*, quasi in tres partes aut classes elargior: Per tribus do. Alludit ad originem Sidon. carm. 13.

Gerio-

Geriones nos esse puta monstrumque *tributum*.
Similiter *Tribus* Græcis est τρίττυς: ap. Dion. Halicarn. Antiq. Rom. l. 2. A τρεῖς vel τρίς. *Tribunal* proprie tribuni solium, βῆμα. Pompon. libro Singul. Enchiridii. Dicti *Tribuni*, quod olim in tres partes populus divisus erat, & ex singulis singuli creabantur. Varr. l. 4. L. L. *Tributum* dictum à tribubus, quod ea pecunia, quæ à populo imperata erat, *tributim* à singulis pro porportione census exigebatur. Ab hoc ea, quæ assignata erat *attributum* dictum. Ac eo quoque, quibus attributa erat pecunia, ut militi reddant, *Tribuni* ærarii dicti. Id, quod *attributum* erat, æs militare: hoc est, quod ait Plaut. a. 3. Aulul. cedit miles, æs petit. *Tribules*, qui ex eadem tribu. *Triens* à numero ternario. Dividitur enim AS in 12. uncias, quarum pas tertia est triens. Scal. l. 3. poet. c. 24. prisci Latini *strenam*, quasi *Trenam* sunt interpretati: à *tertia* officii repræsentatione. Præponitur S ut in *stlite*, & *stloco* Festus: *Strenam* vocamus, quæ datur die religioso, ominis boni gratia, à numero, quo significatur, alterum *tertiumque* similis commodi, vel uti *Trenam*. Symmach. l. 10. Nomen indicio est, viris strenuis strenas convenire ob virtutem. *Tres*, τρεῖς: *Tria*, τρία. *Tressis*, i. e. trium assium: ut ap. Græcos τριώβολον, *Triobolum*. *Ternus*, quasi *Trenus*, ut tres. *Tertius* τρίτος: Hesych. τίτρα ἡ τρίτη. Ubi Meursius τρίτα reponit. *Tertio* verbum, i. e. tertia vice itero, τριτίζω. Verba *tertiata* interpretantur esse imperfecta, lapsantia, & ex pavore nutabunda: quando homo exanimatus, non integra verba enunciat, sed vix *tertia* quæque profert, mediis in perturbatione suppressis, aut quasi semesis. Ego sic existimo: *Verba tertiata* sunt proprie *tertium* repetita & pathetica. Hoc in luctu & doloribus evenit, ut idem semel atque iterum dicatur: qualia hei, hei, ah, ah. Affectus cognitissimi sunt. Ubi enim cor pressum & afflictum, spiritibus huc undiquaque collectis: ibi voces erumpere ita repetitas & quasi fractas oportet.

Virg. 6. Æn.

Heu pietas, heu prisca fides.

Terent.

Terent. Adel. quid faciam? quid agam? quid clamem aut querar? ô cœlum, ô terra, ô maria Neptuni. Hoc est, *tertiare* verba. Pariter *tertiare* agrum, est tertio proscindere, τριπολεῖν. Scal. c. 73. L. L. omnis numerus *ternione* continetur. Nam unum numeri initium tantū est. *Dualis*, primus numerus imperfectus. *Ternio* autem primus numerus verus. Quod n. æquales in partes dividi potest, *Finiti* habet rationem: quod non potest, *Infiniti*. Et ternio ipse & numerum continet, & numeri principium: at dualis non nisi in principium, idque unum resolvi potest. Itaq; potentialis numerus potius sit: cū sit pe numeri potentiam, i. e. unitatem bis continens. Ternio autem actualis, qui quidem divisibilem fecerit indivisibilem. Quare Græci quoque ἀδιαίρετον nominavere. Nempe quem si dividas invenias infiniti habere aliquam imaginem, quæ supersit.

Tricæ, τρίχες: flatu emisso. Hinc flectitur τρίχινος. *Trichinus* & rursum *Tricinus*, pro tardo, & impedito, ut exucco: ut sunt capilli, aut crines. Ap. Varr. *Tricinus* quæstus & *uber*, invicem opponuntur *Trico*, qui impedit, & tricas facit. Lucill. Sat. l. 7.

Magnus trico fuit numarius solvere nulli
Lentus ———

Intrico media longa.

Horat. *Mercedem, aut numos unde extricat* ---
Jos. Scal. in Copam: *Trichilæ* nomine intelligit pergulas, quæ & *umbellæ* & *umbracula* vocabantur, σκιάδες Theocrito Syracusiis. Columella:

At qui sub *trichila* manantem repit ad undam.

Et post: Trichilam Græcam esse vocem si nihil aliud certe CH adspiratum demonstrat. Dictum à densitate foliorum, quasi *Trichina*, N in L: ut nympha limpha. Varro: Τρίχινον Tarentini dicebant, pro spisso, à pilis. Varro: Quod *trichinus* quæstus erat, nunc etiam uberrimus. *Trichinum* quæstum vocat spissum. *Spissum* enim veteribus erat tardum. Unde *spissigradissimi* senes: & *spisse* venire, h.e. βραδέως Plauto. Significat iis Varro quæstū tardum & sero venisse. Ergo Τρίχινος spissus. Et trichinapontes

postea *trichila* ἡ δασύφυλλ☉. Non est dubium quin ea sit etymologia. Descriptio ejusmodi trichilarum aut umbellarum exstat etiam Levit. 23. Nehem. 8. Amplius *Histrix*, ὕστριξ & ὕστριξ: ab ὗς & θρὶξ: quia animal pilis suis, aut quasi jaculis quibusdam; ut vocat Mantuanus, ----*Et canibus jaculis bicoloribus histrix Noxia* Scal. in l. 1. Arist. de histo. Anim. c.7. *hystricem* commodissimè *spinum* dici censet.

Trigla, τρίγλη, quasi τριγλοή. Oppianus: accipiunt *Triglæ* terno cognomina partu.

Triremis, à remus: sicut *biremis, quadriremis*. Sueton. in Jul. Cæs. Biremes ac triremes, quadriremesque Tyriæ & Ægyptiæ classes. Aliquid ergo oportet ὑπακούεσθαι, cum dico *Triremis*, vel *biremis*. Græcis *triremis* est, τριήρης: sicut διήρης, biremis. Ab ἐρετμὸς, ἐρέττω, ἐρέσσω. Latin. *Remus* non alium agnoscit patrem, quam ἐρετμός amputato capite: i. e. E. *Remex*, qui remigat: & quia remo assidet, Græcis πρόσκωπ☉ vel ἐπίκωπ☉: quia remum agit, κωπηλάτης dicitur.

Trisso, à θράσσω, ταράσσω, i. e. turbo, affligo. Virgilius propterea conjunctim posuit, ut verbum mage aperiret vim nominis:

——— *Tristi turbatus pectora bello*. 8. Æn.

Scalig. Exer. 312. Tristitia est contractio spirituum à re non conveniente ad sua principia.

Triumphus, θρίαμβ☉, tralata adspiratione in ultimam, aut sublata. Quamvis ἔτυμον reponat. Ab ἀμφί. Ideo apud poetas sæpe ——— *Tempora circum*. θρίον vero est folium, frondes.

Ovid. lib. 4. Trist. eleg. 2.

Tempora Phœbeâ lauro cingentur, ioque
Miles io, magnâ voce triumphe canet.

Tibull. l. 2. el. 6.

Ipse gerens laurus, lauro devinctus agresti
Miles io, magnâ voce triumphe canet.

Pervetus enim, victori datam esse coronam è frondibus lauri, myrti, palmæ, oleæ, quercus, hederæ, apii. Etiam a gramine, aut herba. Ex quo venit: *dare & accipere herbam*.

Maro,

Maro 3. Georg.

Labitur infelix studiorum atque immemor herbæ
Victor equus ——

Herbæ id est, pabuli, aut rectius victoriæ. Neque enim de omni equo loquitur in agro, aut pascuo: sed de eo, qui certaminibus destinatur, aut bellis. Ideo præpo... *studia*, h. e. labores, cursum, saltum, quæ eo pertinent. Et addit, *victor*: ut quid velit per herbam, melius ex... plicet. Nonius aperte: *herbam* veteres palmam, vi... ctoriam, dici voluerunt. Et luculente Plin. l. 22, c. ... Corona nulla fuit graminea nobilior, in majestate p... puli terrarum principis, præmiisque gloriæ. Ge... matæ & aureæ, vallares, murales, rostratæ, civi... triumphales post hanc fuere. Cæteras imperatores d... dere: hanc solam miles imperatori. Dabatur viri... gramine decerpto inde, ubi obsessos servasset aliq... Namque summum apud antiquos signum victoriæ erat *herbam porrigere* victos: hoc est, terra & altrice ipsa humo, & humatione etiam, cedere. Quem morem e... iam nunc durare apud Germanos scio. Legatur Lips. l. 5. de mil. Rom. dial. 17.

Trochus, τροχὸς: à τρέχω: quod à דָּרַךְ, *darach*, ... Martial. l. 14. Inducenda *rota* est, dos nobis utile mu...

Iste *trochus* pueris, at mihi cantus erit.

Trochiscus, τροχίσκος, est orbiculus. *Trochilos*, τρόχιλος, ... avicula à celeritate cursus sic dicta: ap. Ammian. l. ... *Trochæus*, τροχαῖος proprie cursorius, & cursui aptu... Inde in poetica est etiam *Trochæus*, τροχαῖος, pes, à ... lubilitate. Itaque etiam *Rotatilis* dictus est I C. Sca... *Anapestus* ab ἀνὰ & παίειν: quia contra, quam in Da... pede terram feriebant. *Dactylus*, δάκτυλος: in poe... pes, ab articulus digitorum. Ita *Molossus* à natione, q... eo oblectabatur. Videatur Diomed. l. 3. Censorin. de m... tris. Terentianus de pedib. Isid. l. 1. c. 16. orig.

Troglodita, τρωγλοδύτης, h. e. qui τρώγλας δύει, cavernas subit, passer trochilus. Etiam populi dicuntur τρωγλο... δύται, *Troglodita*, qui in cavernis habitant: ap. Am... hist. c. 11. Plin. l. 7. c. 8. Qui melius vocem hanc, ... gen...

gentem ipsam descripserit, non vidi, quam C. VVaser. in Gesn. Mithrid. Æthiopes (*inquit*) orientales. Dicti etiam *Erembi*. Diodoro *Vbolgii*. Et *Trogloditi* quidem ἀπὸ τοῦ τρώγλας ὑποδεδυκέναι: quod, ut Plin. Mela & alii testantur, specus sub terris excavare, & eos subire ac incolere solent. Hinc Dion. Alexand. illos ἐν πέτραις κατωρυγέσι, in petris suffossis seu excavatis, ferarum ritu vitam vagam agere dicit. Hujus Trogloditicæ gentis regionisque tristia fata Iesaias prædicit c. 18. *Væ terræ umbræ alarum, quæ est ultra flumina Cusch.* Hic interpretibus Hebræis & aliis placet, *Trogloditarum* terram proprie intelligi: quæ appelletur *umbrosa alis*, ob navium & velorum obumbrantium frequentiam, quæ id navibus præstant, quod alæ avibus. Hinc Chald. paraphrastes: *Et vela eorum extenta sicut aquilarum volitantium*. Quanquam & *terra umbræ* alarum dici possit: quia *umbræ* ejus sint, quasi alatæ atque pennigeræ: Quippe quia post solstitium statim avolent. *Et post*: Vel certe magis ἁπλῶς dici potest *Terra umbræ alarum*: quia videlicet in universum umbræ ejus sint quasi alatæ, hoc est, raræ, momentaneæ, fugaces & citissime avolantes. *Et post*: Quid si dixeris *terram umbræ* alarum etiam cognominari, quia sub tentoriis umbrosis alarum instar expansis hæc quoque gens degit. Cæterum quæ in Hebræo est vox *tziltzal* à Symmacho non *umbra*: sed *sonitus* redditur, alludente forsan ad sonitum quasi serpentinum, quo illos in loquendo uti, Plin. & Mela testantur. Mela: *Strident* magis, quam loquuntur. Herodot. Troglodytæ nulla altera simili lingua utuntur, vespertilionum more *strident*. Sic hodie quoque Æthiopas quosdam in loquendo *singultire* Osorius testatur. Hieron. tamen *tziltzal gurgustium* vertit, respiciens ad Troglodytarum gurgustia subterranea. Alii *hamum* piscatorium: quo aut piscationem eorum, aut ἰχθυοφαγίαν significare voluerunt. Hæc ille.

Tropæum: ita enim scribatur, absque litera H. Quia Græcis τρόπαιον. A τρέπω. Est monumentū τῶν πολεμίων ἐχθρῶν τροπῆς: erigiturq; eo in loco potissimum, ubi ho-

stes

stes fusi fugative. Nonius: spolia hostium stipiti[illegible] affixa tropæa vocantur. Inde Suidas *Tropæa* redi[illegible] τήελα: Hesych. σύμβολα νίκης. Videatur etiam Briss[illegible] de Formul.

Trossulus. Festus: *Trossuli* equites dicti, quod c[illegible] dum Tuscorum *Trossulum* sine opera peditum ce[illegible] Nonius: *Trossuli* dicti sunt, *Torosuli*, quasi habit[illegible] à torosa pinguedine. Jos. Scal. Autor Gloss. *Tro*[illegible] ἐν μικρῷ παχύς. Videtur velle, quasi *torosulos* dict[illegible] quod ego valde amplector. Varro Sesquiulysse: N[illegible] emunt trossuli nardo nitido volgo Attico talent[illegible] quum. Inde *Trossula* trabea dicitur apud veteres. [illegible] cocco purpuraque prætexta erat: quam etiam aug[illegible] lem vocabant: Græci ἐφεστρίδα. Etiam Lips, hic ex[illegible] tur l. 2. Elect. c. 1. Philib. Beroald. in l. 7. Apulei de a[illegible] asino, *Trosulus*, uno S, mavult: juxtaque originem ([illegible] *Torus*) latè persequitur.

Trudo Scal. in Theoph. de pl. Usus fuit hic ver[illegible] *Trudo*, non temere. Est enim *trudi, terra edi*. Non ig[illegible] ravit omnium doctiss. poeta cum cecinit 3. Georg:

Truditur è sicco radix oleagina ligno.

Neque male trudo fiet à τρύω & ὠθέω. Quod enim Græ[illegible] ὠθέω, id propriè Latinis *trudo*: inquit Martinius. G[illegible] Philox. *Trudit*, ὠθεῖ, ἐρείδει. A trusum *trusatile*, quod fre[illegible] quenter trudi solet ac potest.

Truo, trua, trulla. Varr. l. 4. L. L. *Truæ, quæ à cul[illegible]* *in lavatrinam aquam fundunt.* Idem ibidem: *Tru*[illegible] *militudine trullæ.* Truo, turbo liquores in olla, aut e[illegible] in patina. Casaub. in l. 7 Athen. c. 22. παραπεσεῖν [illegible] linæ vocabulum est. *Truare*, id est, τορύνη seu *tru*[illegible] non in olla, verum in patina. De *trua* & *tru*[illegible] Scalig. ad Varr. l. 4. Inversum est pro *torula.* [illegible] Græci τορύνην. Aristophan. Avibus: ἔτνους δ' ἐπ[illegible] δεῖ τορύνης & χύτρας. Interpretantur τὸ κινητήριον [illegible] esse: unde & *Truare*, τὸ κινεῖν, apud veteres. Idem i[illegible] stum: *Redamptruare* dicitur in Saliorum ex[illegible] bus, cum præsul *amptruavit*, quod est, motus edidit. [illegible] quuti sumus veterem scripturam, *amptruare*, pro [illegible]

truare: ut *temptare*, pro *tentare*, *sumptus* pro *sumtus*. Verum est à *trua* dictum *amtruare*, h. e. circumvolvere: ut cum *trua* olla circummovetur. Neque abludit Græcor. δρύω, τρέχω, δρῆμα, δρόμος: unde etiam non nulli *druo*, *andruo*, scribunt.

Truncus, *trunco*. Gloss. Philox. *Truncat* ἀκρωτομεῖ, κολοβοῖ. Italis est *troncare*: ex Latino, ut alia plerumque. Gloss. *Truncus*, στέλεχος, κορμός. Hesych. τρέγχος, στέλεχος, κλάδος, φυτὸν, βλάστημα. Scal. Exerc. 140. *Stipes, ubi truncatur, truncus est. Cadaver poeta abscisso capite truncum appellavit. Veteres lignatores, amputatis ramis, ab sese relictum dicebant truncum.* Trunco est à τρύω, tero, conficio: τρύχω attero, concido. Ut ita propriè ac primo *truncus* sit arboris resectæ: deinde etiam alterius corporis.

Trygodæmones quasi feculenti dæmones. A τρὺξ & δαίμων. Ita ap. Aristoph. in nebulis dicuntur poetæ, quod fecibus, quas Græci τρύγας vocant, faciem obliti, ne cognoscantur, publice sua carmina recitent, & prætereuntes cavillis incessant. *Lacedæmones* λακεδαίμωνες, i. e. lacus dæmonum, vel puteus insanientium, ut vertit Arias Mont. *Cacodæmon*, κακοδαίμων, Latinè *maledeus*. Senec. in Thyeste: *Quis maledeorum Tantalo vivas domos ostendit?* Ita *Eudæmon*, εὐδαίμων est, ὃ ἂν ὁ δαίμων ᾖ σπουδαῖος, cujus dæmon est bonus: hoc est, cujus animus est bonus, ut ait Xenocrates ap. Aristot. l. 2. Top. c. 6. Cicer. de univers. Quos Græci δαίμονας appellant, nostri, ut opinor, *Lares*. Gloss. δαιμόνιον *larva*. Posidonius ita dici putat, quia exætherea substantia partita atq; divisa qualitas illis est: sive ἀπὸ τοῦ δαιομένου, i. e. κρινομένου: sive ἀπὸ τοῦ δαιομένου, h. e. μεριζομένου. Macrob. 1. Sat. c. 23. August. Steuchus hoc nomen ab Hebr. די *dai* elicit. Quia autem video, *dæmona* promiscue pro Spiritu intelligente capi, sententia Platonis in Cratilo valdius probatur: ut δαίμων sit dictus quasi δαήμων, i. e. sciens, gnarus, intelligens. Δάω est scio, novi. Ap. Homer. vox illa varie ponitur. Pythagoras ap. Euseb. l. 14. de præp. Principiorum alterum esse *unionem*, i. e. deum & bonum: alterum infinitum *binionem*, i. e. *dæmonem* & malum. Pythagoras iterum

rum

rum ap. Laert. Esse totum aera plenum animis, eosque & *dæmonas* & heroas existimare. Stoici ap. Plutarch. l. de Placit. c. 8. δαίμονας finiunt ἐσίας ψυχικάς. Apul. de deo Socratis: Quodam significatu animus humanus etiamnunc in corpore situs, *dæmon* nuncupatur. Epicharmus: ὁ τρόπος ἀνθρώποισι δαίμων ἀγαθός, οἷς δ' ἐστὶ i.e. mores homini *dæmon* bonus est, aut è diverso... Clemens Alexand. 5. Strom. Etiam Phocylides angelos vocans *dæmones*, quosdam eorum bonos, quosdam pravos his versibus ostendit:

Miscentur *dæmones* mortalibus, at diversi:

Hi quidem, ut clades & tristia à nobis pellant.

Tertull. Apol. c. 32. Nescitis genios *dæmonas* dici... inde deminutiva voce *dæmonia*. Aut potius à ... dicitur δαιμόνιον: sicuti τὸ θεῖον & alia. Lactant. l. ... 14. Hi spiritus sibi geniorum nomen assumunt: Sic enim Latino sermone *Dæmones* interpretantur. Minutius Felix: magi quoque non tantum sciunt *dæmones*, sed quidquid miraculi ludunt, per *dæmonas* faciunt. Et sic hodie plerumque *dæmon* sumitur pro malo spiritu, non quidem ex se aut propria notione, ut quæ idem est quod *intelligens*: sed κατὰ συμβεβηκός. Ap. Evangelistas δαιμόνιον est impurus ille spiritus. Δαιμονίζεσθαι, à dæmonio agitari, vel incessi. Matth. 15. 22. Κακῶς δαιμονίζεται, i. e. male à dæmonio vexatur. Matth. 4. 24. δαιμονιζόμενος est *dæmoniacus*, qui agitatur à diabolo. Calvi... ni est *furiosus*. Sed non recte. Cum illa vox non tam lata & ambigua sit: sed videri etiam possit illorum errorem confirmare, qui dæmonium nihil esse aliud... tant, quam φρενῖτιν aut μανίαν, morbum scilicet, ... medicis curatur. A δαίω, est etiam δαιδάλλω: item ... *dalus*, δαίδαλος, ut sit solers, ingeniosus, sciens. ... Ennium Minerva: Lucret. l. 1. tellus: Virgilius ... ce vocatur *dædala*. Omnia vero δαίδαλος, δαήμων, δαίμων, δαΐα, δαίω, & quæ ex hac ... principaliter fiunt ab Heb. ידע, *jadah*, *dah*, i. e. novit, ... vit: מַדָּע est cognitio, scientia, ἐπιστήμη.

Tubalcain, *Thubulkaiin*, תּוּבַל־קַיִן, i. e. terr... ...

possessor, seu Vulcanus, magister æris, sive metallorum. Nam ferri, ærisque usum docuit. Gen. 4. v. 22. A Rad. תֵּבֵל, id est, orbis, terra habitabilis Diodorus: *Vulcanus* ferri, æris, auri, argenti, omniumque, quæ igne fabricantur, artem invenit, eamque cæteros docuit. Unde nomen *Vulcani* factum, ecquis ambigat? Nam & is magister ignis, & Jovis faber creditus. Homerus vocat *κλυτοτέχνην*. Varro l. 4. à majori vi ignis & violentia nominatum putat. Consentit etiam Græcorum, *ἥφαιστος*: scilicet ex *ἀφῇ ἑστίας*. Vel ex Heb. עוּף volare: & אֵשׁ, i.e. ignis. *Vulcanus* dicitur *claudus*, quia per naturā nunquam est rectius ignis, sed quasi *claudus*, ejusmodi speciē motumque habet, ut notat Isid. l. 8. orig. c. 11. August. l. 20. contra Faustum. Etiam claudus eget scipionis & alterius adminiculi: & sic ignis materia ligni, olei, ceræ sustentatur. Plaut. Amph. a. 1. sc. 1. *Vulcanum in cornu conclusum geris*, h. e. candelam in laterna cornea. Martial. l. 14. ep. 57. *Cornea si non sum, numquid sum fuscior?* Et Lucr. 6. Præterea lumen per cornu transit.

Tumultus. Cic. 8. Phil. quid aliud est tumultus, nisi perturbatio tanta, ut major *timor* oriatur? Unde & nomen ductum, quasi *timor multus* est terminus. Aliis *timor*. Sed rectius *Tumor* legitur. Ita idem Cic. l. 14. ad Attic. epist. 5. *tumorem rerum* vocat. Et ibidem epist. 4. *Negotia tument*. Similiter Prop. l. 2. El. 16. Custodum tumor, id est, densa corona, & fretum illud turbæ, autore Palmerio, A tumore, *tumulus* 7. Æn. aggere composito tumuli. Est enim locus à terra eminens. Quomodo Judæis תֵּל tumulus, agger, Deut. 13. 16. oritur à תָּלַל id est, eminuit, tumulavit. A *tumeo* faciunt etiam *tuber*: aut potius ab Hebr. טַבּוּר, i. e. locus eminens. Scalig. in Th. de plant. aliud est *turgere* medicis, & philosophis, aliud *tumere*. *Turget*, quod *urgetur* ad motum ut, materia furens in morbis, atque effervescens. *Tumet* abscessus sæpe, neque turget, cum materia percocta est, aut cum factus est tofus. Turget in sene semen post allii & piperis usum. At nihil tumet. Arbor quæ fœtum me-

 dita-

ditatur, non ubique, non semper tumet. *Tumor* est ὄγκ... græca origine, & patria τύμβος. *Tumba*, sepulcrum est a locus concavus. A *tumeo* est *contumax*: qui tumet pertinacia. Isid. Gloss. *contumia*, contumelia. Aliis a contemno. Ab ὄγκος est *uncus*, *aduncus*. Idque ob tumorem qui fit, dum reflectitur. Et ὄγκινος est *uncus*, uncinus, hamus: ap. Scholiast. Aristophanis & Pollucem. ... non ap. Hesych. ὄγκη, est angulus. *Ancus*, ap. Fest. ... aduncum brachium habet, ut exporrigi non possit. Ex eo etiam est *mancus*: vel, ut Isidoro visum, quasi manu *ancus*. Nam *mancus* (ut est in Lex. Calepini) proprie dicitur, qui altera manu caret, mutilatus.

Tunica, à tuendo corpore secundum Varr. Aliis ab *induendo*, ut *inducula*. Longius petita est, inquiat aliquis. Quia vix duæ literæ in deducto: (*Tunica*) ... rent: in primis vel induo, vel tueor. Certe plures sunt in Hebræo, immo omnes: si primam colloces loco posteriori: כְּתֹנֶת, id est, tunica. Manente sic prima Græcum habet, χιτὼν, quod proprie est vestis interior ut tunica: ἱμάτιον exterior, ut pallium: & hanc proprietatem accuratè servat Joh. c. 19. 23. Hebræum LXX plerumque vertunt χιτῶνα. Nehem. 7. 20. ... Hieronym. in ep. ad Fabiolam, quæ est de veste sacerdotali: Secunda, *inquit*, ex lineo tunica est ποδήρης, id est, talaris, duplici sindone, quam & ipsam Josephus byssinam vocat, appellaturque כתונת *chetonet*, id est, χιτὼν, quod Heb. sermone in lineam vertitur. Hæc adhæret corpori, & tam arcta est & strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga & usque ad crura descendat. Volo ... legentis facilitate abuti sermone vulgato. Solent militantes lineas, quas *camisias* vocant, sic aptas membris & adstrictas corporibus, ut expediti sint, vel ad cursum, vel ad prælia dirigere jacula, tenere clypeum, ensem librare, & quocumque necessitas traxerit. ... Unde & quid sit χιτὼν intelligere est, & quid ἐπενδύτης ... sive *Camisia*, unde nos *Chemisse* diximus: & hoc amplius, quam vana sit Græcorum grammaticorum ...
χιτὼν

χιτὰν παρὰ τὸ χέειν etymologia, inquit in Nov. Test. Casaubonus.

Turba, τύρβη: Attice pro σύρβη à σύρειν & βοᾶν: ut commotionem streperam ac vocalem notet. *Turbare*, est turbam facere. *Perturbare* est admodum turbare, θορυβεῖν παρέχειν. A turba deminutum *Turbella*. Alii volunt *turbela*: sicut suadela. Non bene. Regula talis est: ubi nomen fit à verbo, ut nulla significetur deminutio, ibi L unum sufficit. Ut *loquor loquela*: *suadeo suadela*: *tueor tuela*: *obsequor obsequela*: *candeo candela*: *niteo nitela*. Contra ubi subest deminutio, rectius geminatur L. *Furca furcula furcilla*: *puer puerulus puellus*: *mamma mammula mammilla*: *tener tenerulus tenellus*: *catus catulus catellus*: *os osculum, oscillum*. Sic *turba*, *turbula*, *turbella*. *Turbo* dicitur, ut ait Apulejus, qui repentinis flatibus prosilit, atque universa *perturbat*: lib. de mundo. A Lucretio l. 5. dicitur turbo violentus: & l. 6. ventus *versabundus*. Turba ab Heb. הַרְבֵּה, multitudo, copia. Etiam *Turpe* à τύρβη, i. e. à turbatione & ἀταξίᾳ: ubi omnia sursum deorsum moventur, honestate ac legibus insuper habitus.

Turca, καὶ μεσόθετον, à קֵדָר, qui est secundus filius Ismaelis filii Abrahæ ex Hagar Gen. 25. habetque nomen à luctu. Ita viri docti suspicantur: qui idem ferunt judicium de *Muscovitis*. Dresser. 1. Mell. *mesech*, vel *Mosech* (à Rad. מָשַׁךְ, i. e. protraxit, produxit) tendens arcum, *Myssis* & *Moschis*, vel *Muscovitis* initium & nomen dedit. Quamvis Muscovitæ Græcam originem habere videantur, ex voce μόσχος vitulus: βίος, vel βίοτος: quasi ex pecore viventes. Philip. Cluver. Turcas a *Thogarma* deducit lib. 1. German. antiq. c. 4. Martinius: *Turca* vel *Turcus* idem, qui vagus, νομάς. Arab. תָּרַךְ est relinquere, deserere. Jos. Scal. l. 3. canon. chronolog. Propriè *Turcoman* aut *Turcomen*, est νομαδικὸς, qui stabile stabulum, ut Plautus loquitur, non habet: cujusmodi est natio, unde isti *Turcomanni* sumuntur, Circassis finitima. Rabbini Turcos vocant *terram Gomer*.

C. VVaser. in Mithrid. Gesneri. *Turcorum* sive Turcorum nomen, hominem significat agrestem, durum, vagum, qui instar Nomadum vitam agit. Unde *Scytharum*, quos *Tartaros* nominant, progeniem esse, fere omnes scriptores testantur. Melas certe *Turcas* recenset inter Scythas: & Chalcondylas idem argumentis & conjecturis nonnullis probat. Notat Leonclavius, *Osmanos* milites & aulicos moleste ferre, si quis eos *Turcos*, ceu rusticos, appellet; qui semetipsos potius ... *mos* nominant, hoc est, unanimes & inter se pacificos. Unde precari non cessant Deum, ut inter se perpetuo discordes esse velit *Gauros*, h. e. Christianos, quos ... ti gentiles aut paganos ab Hebr. *Goi* vel *Goim* ... cant. Idem ibidem: *Moschi* sunt iidem, qui *Mosyni*, à turribus ligneis appellati, teste Apollonio: vel potius à Moscho, Noachi nepote, quem *Moschum* Strabo ... Posidonio hariolatur Sidonium fuisse Philosophum ... te Trojana tempora florentem, primum de atomis dogmatis autorem.

Turma, Var. l. 4. *Turma, terma* est: E in U abiit: quod terdeni equites ex tribus tribubus, Tatiensium, Ramnium, & Lucerum fiebant. Turneb. ad illud: *Turma*, ... *ma*, vetus *terima*. Curiatius quoque ap. Festum, ... *Terimam* dictam refert. Jos. Scal. *Turma*, τόρμη, ... rotunditas, ut cohors: quia cohortes villaticæ rotundæ. A τείρω, τερῶ τόρμος: ut à φέρω, φορμὸς: à κείρω κορμὸς ... ρω, μορμώ. Lips. etiam videatur l. 2. de mil. Rom. c. ...

Turris, τύρρις, τύρσις. Ut Attice πυρσὸς πυῤῥός: ... ita τύρσις τύῤῥις. Dicta à Tyrrhenis turrium inventoribus. Nisi illi magis ab istis. C. Rhod. l. 6. c 18. Dionysius ait à Tyrrhenis densius extructæ domus vocantur *Tyrses*. Sed & hinc conciliatum nomen *Tyrrhenis* ... dunt nonnulli, à *tyrsium* monumentis: velut Mosynæci ... cis in Asia de turribus dicunt: *Tyrses* nominat quoque Xenophon. Ap. Heb. צור, est petra, vel turris ... aciem angustam. Unde טור, mons: & ita hinc ... cium celsum, in acutum exiens. A Rad. צור, i. e. arctavit, compressit, constrinxit. Inde turrim trahere ... tius.

Tus, aliis à θύειν, Scalig. l. 1. de plant. dicitur à tundendo, *tusum*. Nec immerito. Nam & apud Hebræos נכאת aromata, item à contusione nomen acceperunt, à נכת Plaut. Aulul. act. 2. sc. 8. ut vitium senis triparci ubique delinearet, *tusculum* fecit. Legatur Clusius hist. arom. l. 1. c. 6.

Typhon, τυφὼν, ventus, quidam ignescens: Plinio est vortex. A τύφω, fumum excito, accendo, inflammo. Proprie *typhus*, τύφος, fumus. Inde levis ac fumi instar vana jactatio animiq; fastus. Arnob. l. 2. *Mentis elatio & typhus*. Græc. τύφω ab Hebr. דָּכָה i.e. fumavit, emisit fumum, & vaporem. *Typhoëa*, τυφωέα pro τυφέα, ap. Virgil. item Typhoïa, τυφαόνια, i.e. ardentia, fumantia.

Typus, τύπος est figura impressa ab aliqua vi: nota pulsando facta, atq; ita corpori dura impressa. A τυπῶ, ἔτυπον Hebr. תפף, i.e. pulsavit, percussit. A τύπω est τυπῶ, *Tudo*, *tundo*: ut *tago*, *tango*. Et *tudito*, in Festo, Enn. Lucret. *Tudes*, quo pulsamus. Item *Tympanum*, τύμπανον: organon, quod pulsatur: à τύπω: Item Hebr. תֹּף, id est, tympanum LXXII. τύμπανον Gen. 31. Exod. 15. & alibi. Oritur è radice apposita. De *tympano* legatur Lips. l. 4. de mil. Rom. dial. 10. *Tubus* etiam à τύπος facili mutatione. Nam tubus ab artifice excavatus canalis est. A tubus etiam *Tuba*: ap. Lips. l. 4. de mil. Rom. dial. 10. Quippe *tuba* referebat *tubum* sive canalem. *Tibia* dicitur quasi *tubia*: quia tibia, h. e. cruris os suræ oppositum, est veluti tubus & canalis teres. Similiter Hispanis *canilla de la pierna*: canna pedis. Camerar. probl. etym. dec. 1. Quid est *Tubus* & unde nomen factum? An constat significari nomine quasi *fistulas tumidas* aquæ ductuum, de quibus illa erumpit? & ideo grammatici nomen à *tumori* duci volunt? Sed veniri in mentem alicui possit, græcam esse originem nominis: ut sint *Tubi* quasi τύποι, mutata tenui litera in mediā, sicut in *Burra*, qui est πυῤῥός. De ductibus autem aquarum, τύπων nomine usos fuisse græcos. intelligi potest ex iis, quæ leguntur in libello Plutarch. de discernendo amico ab assentatore:

tore: ubi dicit quod assentator multiplex sit ac var[illegible] εἰς ἄλλον ἐξ ἄλλου τόπον, ὥσπερ τὸ μεταμορφούμενον ὕδωρ [illegible] καὶ μετασχηματιζόμενον τοῖς ὑποδεχομένοις. Sed hoc [illegible] quatur in medio. A *tubo* autem deminutum *Tu*[illegible] est; proprium idem nomen hominis improbi. & [illegible] poetæ *Tibulli* nomen factum geminata litera. Nam [illegible] usitata mutatione; & *u* dictum paulo ante, & notissi[illegible] res est. Hæc Camerar.

Tyrannus, τύραννος. Usitate à τείρειν. Sed hoc pos[illegible] dum contigit. Igitur verior quærenda nobis origo. [illegible] tio enim nomen fuit honestum & amabile.

Virg. 7. Æneid.

Pars mihi pacis erit, dextram tetigisse tyranni.

Martial. lib. 9.

Hoc habuit numen Pellæi mensa *tyranni*.

id est, regis: ut notat etiam Raderus. Exinde dege[illegible] ravit, nequitia quorundam. Sicut etiam alia multa: [illegible] *Sophista, latro, parasitus, pappas, magia*: Schösst/ [illegible] ut [illegible] Germani à שׁוֹפֵט, i.e. judex: [illegible] Cam[illegible] à כָּל־מוּסָר, ut sit homo omnis doctrinæ, φιλόσο[illegible] πολυΐστωρ. Sic *Tyrannus* origine vox honesta: à τύρσι [illegible] σις Turres enim & arces Tyrannorum aut gubernato[illegible] rum propriæ. Sic ἄκρων, i.e. celsissimus vel princeps [illegible] ab ἄκρος Ἄκρα φέρειν, i.e. πρωτεῖα, primas partes fer[illegible] Sic Jupiter nuncupatur ἄκριος, à celso loco, vel ar[illegible] vel monte. Et apud nos a *pyrgo* dicuntur *Burggra*[illegible] deatur etiam Fuller. l. 4. Misc. c. 11.

V.

VAcuum à vaco: ut pascuum à pasco: propriè quo[illegible] vacat & inane est, κενόν. Lucret. l. 1. conjungit:

Vacuum constaret inane. Et Prudent. Cathem.

Vacuum per inane volantes.

Vacuna, vacantium & otiosorum dea Gentibus Turneb. l. 1. c. 23. Ovid. 6. Fast.

Nam quoque cum fiunt antiquæ sacra *Vacunæ*,

Ante *Vacunales* stantque caduntque focos.

Legatur etiam Lilius Gregor. Girald. Syntag. l. 10. [illegible] num.

numina Gentilitatis apprime descripsit & multa notavit ad omnem historiam utilia. Ut ab ango angina: à fodio fodina: ita etiam à *vaco vacina* ἀναλόγως: & postea *vagina*, h. e. capsa teli, ξιφοθήκη, ut Gloss. Philox. habet. *Vagina* enim *vacat* aut *vacua* est & ita apta ad recipiendum telum & si quæ talia. *Vaco* primitus oritur ab Hebræo בַּק *bak, vak,* quod contractum è בָּקַק quod est evacuare & exhaurire.

Valetudo, cum sit à *valeo*, id est, sanus, potens sum: κυρίως notat εὐεξίαν corporis. Cic. 2, offic. *valetudo* sustentatur notitia sui corporis, & observatione, quæ res, aut prodesse solent, aut obesse. Oritur ab οὖλος, i. e. sanus, οὔλιος, οὔλω, οὐλέω & οὐλόω. Quoties enim O abit in V? Inde *valeo*. Hesych. οὖλε· ὑγίαινε. Homer. odyss. ω: οὖλέ τε καὶ μέγα χαῖρε· θεοὶ δέ τοι ὄλβια δοῖεν. Assonat etiam Heb. חָלַם, *chalam*, quod etiam est convalescere & sanum esse. *Validus*, qui valet. Opponitur *invalidus*. Item *valetudo* adversa, sicut vires infirmæ. Melius enim apponitur ἐπίθετον quoddam, distinctionis causa: licet in trivio sit μέσον. Ita Gloss. adversam valetudinem interpretatur νόσον *Valetudinarius* usitate est νοσερός. *Valde* per contractionem, a *valide*: sicut *caldum*, pro *calidum*. *Valdius* Horatio, pro *validius*. Cæterum invenias quoque *valitudo*, secunda brevi. Et suspicatur Manutius, duplex esse supinum: ut *olitum* & *oletum*: sic *valitum* & *valetum*. A quorum illo *valitudo*: ab hoc *valetudo*.

Horat. *Dura valetudo.*

Vallis, à viriditate & florum benigna copia, quam suppeditat humiditas maxime & calor temperatus: θαλλὸς, θάλος, θάλλω. Aliis à *vallis*, quibus munitur. Sed à monte vero (qui apricus) *reducitur vallis*, h. e. deprimitur, sinuatur, vel etiam ab æstu nimio absconditur. Inde Virg. 8. Æn. natumque in valle *reducta*. Horat. l. 1. Carm. od. 17. Hic in *reducta* valle caniculæ Vitabis æstus. Idem lib. Epod. od. 2. Aut in *reducta* valle mugientium. Et sic Hebræis vallis nominatur בִּקְעָה, quia à montibus reducitur & quasi dissecatur. Nam בָּקַע est scidit aut fidit.

Vallo, βάλλω, i. e. jacio, figo, pono. Βόλος, jactus ... λιτον seu βόλβιτον, & βόλβιτος, i. e. stercus, quoniam ... cernitur. Inde Latinum priscum ap. Fest. *imbulbi...* i. e. stercore inquinare, ἐμβολβίτω. Βάλλω ab Hebr. ... discidit, disjecit, ἔβαλε Διαβάλλω, trajicio: ... lumnior. Διάβολος, *diabolus*, i. e. calumniator. ... vertitur, *criminator*. Tertull. *delator* l. 2. contra Marcionem. Διαβολή *delatura* eidem lib. 5. contra Marc. In Syriaca paraphrasi Matth. 4. 1. diabolus est *propagator obtrectationis*. In sancta lingua est שׁד, ... vastator: unde χέτλιος. Ad Rad. שָׁדַד, i. e. vastavit, exterminavit. Ibidem שָׂטָן, id est, adversarius, ... A Rad. שָׂטַן, i. e. adversarius est. Jobi 1. 6. Aquila retinet Hebræam σατάν. LXXII. vertitur διάβολος, Theodotioni ἀντικείμενος, quam rectissime. Pro διάβολος legitur etiam ζάβολος à ζα ἐπιτατικῷ: & inde *Zabolus* apud Cyprian. Hilar. & Papiam. Nam Æolico more dicitur ζαβάλλειν pro διαβάλλειν. Et sic *Zabolus* pro diabolus.

Varius, πολύχρους. Cic. 2. de Fin. *varietas* proprie in disparibus coloribus dicitur: sed transfertur in multa contraria. Fit varius à βαλιὸς & βαλιός. à βάλλω. A ... in R. ut ex σίλφι, *Sirpe*. Et contra R in L, ut *lilium*, ... ριον. *Lirinon*, λείριον, liliaceum.

Varus, Scalig. in Conject. erant *vari* proprie bacilla furcillata, ut interpretatur Varro, & informia. ... scribunt *Varri*. Unde *Varrones*, duri & σκληροὶ homines. A varo fit *varix* i. e. vena nimium intumescens & ... ta. Dicitur, quod sit *varus*, hoc est, obtortus. Ex ... fit *vallus*. Hinc *vallum*, quod ex iis fieret. *Intervallum* vox rustica, i. e. spatium inter bacula, i. e. *vallum*. Nam ἐν πλάτει sumitur. Gloss. Isid. *Intervallum*, medium inter fossam & murum. A varus est *varicari*, i. e. distortum esse, deflecti, divertere: ab illis bacillis, vel etiam cruribus distortis. Gloss. *varicat*, ὑπερβαίνει. Plus adhuc ... *prævaricari*, i.e. nimium in alteram partem varicari ... de. Cic. ap. Isid. Quid est tam *prævarum*? Idem Cic. ... par-

partit: *Prævaricator* significat eum, qui in contrariis causis, quasi *varie* esse positus videatur. Plin. l. 18. c. 19. Arator nisi incurvus *prævaricatur*. Inde translatum hoc crimen in forum. Ibi itaque caveatur, ubi inventum est. Ulpian. l. 6. ad Edict. *prævaricator* est quasi *varicator*, qui diversam partem adjuvat, prodita causa sua Legatur Cujac. in fine l. 9. observ.

Vas, vadis. Sponsor erat sistendi aliquem judicio, sive publico sive privato. A *vado:* ap. Scal. c. 29. L.L. quod is, qui *vadem* dedit, *vadere* possit, i. e. aliqua decedere, & sua componere. *Vadari*, vades postulare. *Vadimonium*, sponsio comparendi in judicio ad diem certum. Idem Scal. ibidem: *Vadum*, qua valere, i. e. flumen transire licet. Gloss. Philox. Vada βράχη. Gloss. Cyr. βράχη θαλάσσης vada. Latinum Vado à βαδίζω, βάδω, βῆμι. Expressit Plaut. in asin. a. 3. sc. 3. *Badizas*, aut *badissas* tollutim, i. e. ut *tollas* pedes more equorum. *Evadere* pro fieri. Cicer. in Verr. Tu ejusmodi evasisti in furis, & divisoris disciplina educatus. In orat. E Philosophor. Scholis tales fere evadunt. Liv. l. 1. Juvenis evasit veræ indolis regiæ. Ita dicimus Latine: *Evadit* vir magnus. Vulgo, *evadit* in magnum virum. Illi scilicet Terentiano decipiuntur: Evadet in magnum malum. Sed hoc aliud, i. e. erumpet.

Vasallus. *Vasarii* nomine intelligitur omnis illa supellex, & instrumentum, quo magistratus in provinciam abiturus instruebatur & hodieque nobilium clientes *Vasalli*, tanquam in Vasario eorum sint, & vasa eorum censeantur, appellantur. Icti ita: *Vasallus*, ὑποκοριστικῶς, deminutivo nomine, inferioris ordinis cliens: i. e. qui in *vassi* fide, & clientela est. Lege Hotoman. in Disput. Feud. Petr. Heig. l. 1. quæst. 2. Turnebum l. 21. c. 15. Schottum nodor. Cicer. l. 1. c. 3. Cornel. Kilian. in Lexico.

Veho, ab ὀχέω: ὄχος currus. A vectum *vectigal*: ita æs dicitur, quod ob tributum ac stipendium & equestre & ordinarium, populo debetur, Festus. Videatur etiam Cujacius l. 7. observ. c. 4. Proprie vectigal est, quod

ex

ex vectura penditur. A vectum est *vectis*, hoc est, bacu- lus, quo aliquid suspensum & sublatum *vehitur*, in que alto gestatur. Quomodo etiam ὀχεὺς, vectis, fit ab ὀχέω. A veho, vectum, vexum: est *vecto*, *vexo*: item con- *xum*. Gloss. *convexum*, περιφερὴς. *Devexum*, κατάντης. Tertull. l. 2. contra Marcion: *Opus pronum & devexum ad terram*. De cœlo sæpius legitur. Arnobius l. ... *vexio cœli*. Seneca Hippol. convexa tangit supera. ... vid. 4. Pont. convexa sidera. Virg. 4. Æn. cœli convexa tueri. Et 1. Æn. convexa polus dum sidera pascet. ... quod Turneb. l. 5. c. 5. Ego, *inquit*, convexa dici aliter interpretor, non singula, sed universa. Convexitatem enim eandem, quam cœlum, efficiunt, toto obsita & con- spersa cœlo undique in orbem. *Hæc ille*. Proprie, si ori- ginem spectemus, *convexa* sidera, sunt simul *vexa*, h. e. mota in circulum, περιφερόμενα. Cœlum quippe & stel- læ ἀεικίνητα. Verbum *vexo* explicat Agel. l. 2. c. 6. *Vexo*, gra- ve verbum est, factumque ab eo videtur, quod est *vehe- re*: in quo inest jam vis quædam alieni arbitrii. Non e- nim sui potens, qui vehitur. Lucr. l. 6. *In summum vexa- vexata periclum*. Et l. 5. Aut cecidisse urbes magno vexa- mine mundi. Ut trado, à trans & do, in prol. Phorm. Te- rent. transdo: sic *traho*, à trans & veho: *tractum* trans... Et hæc vera origo, nec quærenda alia. Trahere Græcis ἕλκειν: ab Heb. הָלַךְ ducere. Quid ἕλκω & ἑλκύω: descri- bit Aristot. l. 4. meteor, c. 9. A tractum *tracto*: ut à ca- ptum capto: à raptum rapto: à *mactum* (quod à ma- ctum, *maugeo*, quasi *magis augeo*) Macto. Lucretius dixit tractare vitam: quod Virgilius, ducere. *Tractatus*, quid sit proprie, manifestarium: usitate est ἐξήγησις, ὁρίσμος explicatio. Item quid *attrecto*, & *contrecto*, origo jam ... dita ostendit *Detracto*, aut crebrius *detrecto*, dicitur ... si *non tracto*, h. e. defugio, recuso. Festus: *detrectare* ... *male tractare*. Gloss. ... Aliter *obtrectare* sumitur. Festus: *Obtrectat contra* ... *tractat. Obtrectator, qui facit quid contra recte tractat*. Vide *Amo*. A traho est item *tragula*, quasi *trabula*: quia ut

ut ait Festus, scuto infixa trahatur, Lief. insuper meminit l. 4. polior. dial. 4 Etiam *hamotrahones* sunt piscatores, ap. Festum. Amplius à *vebo* ést etiam *asivida*: vox paulo insolentior. Id est, qui *asino vebitur*. Ita enim exponit J. Scal. in Copam: In prologo (inquit) Bacchid. Plauti præposito, ita Silenus de se ait:

Asibidam me Ionii vocitant greges.

Greges autem Jonii sunt histriones. Ut alterutrum sic legendum, *Asibidam*, an *Alividam*, plane ignoraremus, nisi subjunxisset,

Quod asino vebar senex veturio.

Legendū enim *Asivida*. Prius enim dictus *Asivebida* forma patronymica. Qualia multa componit Plaut. jocans, ut *rapacida, plagipadita*, Hoc ex imitatione Æolū, qui fere epitheta patronymicā formāt, ut σπυδαρχίδης. *Asinivebida* autem ratio etymi postulabat. Sed consultum est euphoniæ, ut σιαλόγος, pro σιαλολόγος: ἀμφιβολόγος pro ἀμφιβολολόγος. *Veturium* in illo prologo est τὸ κτῆνος, quasi *vebiterium*: ut asivida pro asivehida. Inde *veterinaria* animalia. Ergo Asivida Silenus, ὀνεάτης. Hæc ille.

Vellus, lana ovium conglobata: quia *velat* ovem. Vel quod ante tonsuram *velleretur* lana, Varr. l. 4. L.L. *Villus* κατ' ἀντίστοιχον: & inde *vilis*: prout pili, flocci, hili alias etiam sunt nomina vilitatis ac contemtus. Sed nec Græcor. dissimile, μαλλὸς. Ἀμφίμαλλος, utrinque villosus. Ap. Plin. *amphimalla*. A vello *vulsum*, est *vulsella*, ap. Martial. vel *volsella*: instrumentum quo pilus e cute radicitus evellunt, τριχολαβεῖς. A vello *vellico* i. e. frequenter & carptim vello. *Vello* autem ab εἴλω, εἴλλω, ἴλλω, ἐξίλλω, ejicio: εἰλέω, εἰλεός. *Ileus*: item inde *Helix*, ἕλιξ, & εἵλιξ. Μαλλὸς ab Hebr. מְעִיל *meil*, tegimentum, pallium.

Velox, à volando. *Volucris*, i. e. volatilis. Utque *volucris* à volo: sic etiam *avis* ab Hebr. עוף quomodo & aves עפור *volantes* Ies. 31. 5. dicuntur. *Volucriter* aliquoties ap. Ammianum: i.e. celeriter, à volatu avium. *Volaticus* est Cicer. homo levis: Græcis μετήωρος & ἀλλοπρόσ-

παλλ☉. Item à bolo non paucis dicuntur belites, quasi velites: qui, ut Ælianus scribit, levissime omnium armatur. Etiam nominantur levis armaturæ milites: Cæsar l. 7. Bell. Gall. Val. Maxim. l. 2. c. 3. Polybius vocat γροσφομάχους: uti censet Lips. l. 2. de mil. Rom. dial. Idem de iisdem amplius differit l. 3. de mil. Rom. dial. & l. 4. dial. 2. Inde belitatio, i. e. levis exercitatio, aut veræ pugnæ simulacrum, προγύμνασμα, ἢ σκιαμαχία. A volatu etiam dicitur bultur: sicut in sancta ling. דָּאָה, i.e. vultur, eodem modo dicitur: à rad. דָּאָה, i. e. volavit ocius & continuo.

Venetus color, inquit Veget. cœruleus est & marinis fluctibus similis. Scal. Ex. 325. s. 10. De *Veneto* colore quid sentirem: diu anceps dubitavi. Nondum enim a veterum quempiam reperiebam. Recentiores alii aliò tendere. Domitius tam in sexto, quam in decimo apud Martialem & dissimulavit & præteriit. Egnatius semel atque iterum scribit eum esse, quem vulgus *Giallo* vocat. Dictio mera German. Geel. Inveni tamen ap. Cassiodor. quatuor fuisse aurigarum factiones totidem similes temporib. anni. *Prasinam* veris viriditati. *Roseam* æstatis incendiis. *Candidam* ab auctumni nivibus. *Cœruleam* ab imbribus hibernis. Quæ tametsi non omnino quadrant, tamen id, quod est, docent: *Cœruleum* esse *Venetum*. Olympidorus in primo Meteoron ait: Prasinum & *Venetum* in nocte non videri. At *Geel* refert lucis speciem: non est ergo hic ille. Hadr. Jun. ita conjungit: *Venetus* Vegetio. *Thalassinus* Lucret. *Cymatilis* Plauto: *καλάϊνον* Photioni: ἠεροειδὴς Homero.

Venio. Scal. c. 27. L. L. *Ai* mutatur in *E* breve, in venio. Imperite namque verbum hoc ita sunt interpretati, quasi *bersus nos eo*. Βαίνω, βῆμι, βάω, βῶ. Heb. בּוֹא, bo, i. e. venit. *Conbenio*, i. e. simul, una venio. *Rebenio*, rursum venio. Qui eam vocem flagellant, non possunt discernere inter τὸ *redeo, rebenio, rebertor*: quæ sane differunt. Et una flagellant Plaut. in Amph. Terent. in Hecyr. Cic. in orat. *Inbenio* est in rem venio: quod est ἐπιτυγχάνω. *Venia*, quæ optanti *benit*, aut per quam ...

cet. Plane ex origine utitur Prudent. Cathem. Inſtar fellis aqua triſtifico in lacu. Fit ligni *venia* mel velut Atticum. *Venia*, i.e. interventu vel acceſſione, dum lignum advenit. *Ventus* à *Ventum*: omnis ventus *venit*, aut excitatur. Congruit ad illud: *Ventus eſt aer motus*: ἀὴρ κινούμενος. Vel, ut Ariſt. mavult, μᾶλλον γὰρ κίνησις ἀέρος τὸ πνεῦμα. l. 4. Top. c. 5. Conſentit Salomon Eccleſ. 1. v. 6. converſatione ſua circumiens *properat* aër. *Vir venti* eſt levis: Hoſ. 9. 7. Quomodo *ventoſus* itidem Latinis. Græcis ἀνεμιαῖος ἄνθρωπος: & Plutarcho de audiendo, ὑπηνέμιος λόγος. A ventus *ventulus*, deminutũ. A ventulus *ventulo*, & poſtea κατ' ἀναλογίαν *ventilo*, quod eſt, aëre leviter moto ventulũ facio. Ut à volutatum volutabrum: ita à ventilatũ *ventilabrum*, inſtrumentum *ventilandi*, quo jactari ſolet maxime frumentũ, ut purgetur. Ab adventum *adventus*, ἐπέλευσις, ἐπηλυσία; *Advena* ἔπηλυς, qui advenit: προσήλυτος: Latine *proſelytus*: ad verbum & proprie *advena*. Inde in ſacris προσήλυτος dicitur, qui è Gentilitate converſus ad Judæorum ſacra *veniebat*. LXXII. Hebr. גר vertunt πάροικον: & ſæpiſſime προσήλυτον. Legatur Schindl. in Lex. & Caſaub. Ex. 1. ad annal. Baronii. A conventũ *conventus*, συνέλευσις. A convenio *convena*, σύνηλυς. *convenæ* συνήλυδες: proprie qui conveniũt. Plaut. Mil. Glor. *Qui amantes una inter ſe facerẽ convenas*, i.e. ut *conveniant* & conſpirẽt. Ita *transvena* eſt ap. Tertull. l. de ſpectac. A proventũ, *proventus*, quod provenit: ut *reditus* à reditũ, redeo. Græc. πρόσοδος ab ὁδός. Apulejus. Lucroſum proſperumq; *proventum* nunciavit. Dicitur de frugib. terræ & fructibus. Ut Hebr. תְּבוּאָה proventus, reditus, proprie *venturus*, à themate בוֹא venit. *Venilia* Scalig. in Conject. ad illa Varronis: venilia à *veniendo*, ac *vento* illo, quem Plaut. (Ciſt. a. 1. ſc. 1.) dicit, quod ille dixit, qui ſecundo vento vectus eſt, Tranquillo mari ventum gaudeo; notat: Etymon *Veniliæ* deducit Varro ab eo genere loquendi, quo advenientem aliquem excipiebant, cum dicebant: ventum gaudeo: quod uſurpat Plaut. in verſu à Varr. adducto. Ad quod idem alluſit facetiſſime in Cur.

CUR

CUR: obsecro hercle quid &c. Nam τὸ ῥιπίζειν dicebant ventum facere. C. Licinius Imbrex, vetus comicus: [illegible] supina, obstito capitulo, sibi ventum facere tunicula. Quamquam melius & frequentius dicerent, Facere ventulum: ut parasitus correxerit imperitum juvenem [illegible] insolentiam loquendi. Terent. Eunuch. cape hoc flabellum & ventulum huic sic facito. Vertanius putat hic agi de vento secundo. In quo insigniter labitur. Nam quod Varro non poterat satis exprimere genus illud loquendi; iccirco adduxit versum Plauti. Si enim de vento secundo intellexisset, non opus erat versum Plauti laudare.

Venter, quia huc omnia feruntur. Potius ab ἔντερον: per augmentum τοῦ V. Quia venter est intestinorum locus. Assonat etiam γάστρον. Ab Hebr. בֶּטֶן, quod idem. Ut à funis funiculus; à collis colliculus: Sic à venter *ventriculus*: & sonat, quasi minor venter. Ab ἔντερον ἐντερεύω est *Entero*: & quod usitatum, *Exentero*; ἐξεντερίζω, intestina extraho. *Dysenteria*, δυσεντερία. Celsus intestinorum tormina exponit: quod infert δύς. Scal. in Arist. hist. de animal. l. 10. c. 7. Interpretati sumus δυσεντερίαν, *cruentum alui profluvium*. Nam hîc δὺς non significat difficultatem: sed malitiam morbi. Pessime autem nobiscum agitur, cum sanguis vitæ thesaurus corrumpitur atq; amittitur. Latini, qui δυσεντερίαν, *alui difficultates*, interpretati sunt, non solum non sunt assecuti quod volebant: sed etiã contrarium significatum [illegible] cati sunt. Difficili namq; aluo laborare, est non facile dejicere. At contra dysenterici nimis facile: quippe [illegible] inviti. Sed neque Pauli interpres recte *tormina* transtulit: quanquam è Celso videtur. Scilicet dolorem [illegible] nere intestinorũ, ad speciem incommode coarctari [illegible] ibi ille, inquit, cum intestina exulcerantur, fieri [illegible] teriam: quanquam à jecore quoque. Sed ante h[illegible] lenus *intestinorum* vocat *ulcus*, in 1. *de locis mal[illegible]* Quare in 12. de *medicandi ratione*, capri hircive [illegible] curat. ipsam. In 2. autem de *locis malis affectis*, [illegible] quibusdam *cruentam excretionem* appellatam: [illegible] autem dysenteriam: quoniam non unus tantum h[illegible]

egit

egrediatur. Ejus pace dicamus: non ea fuit causa, ut δὺς diversitatem significaret. Itaque in 7. *Contagiorum*, Hippocrates Eratolai puerum dysentericum subcruenta dejecisse dicit: ubi declarat pæne nominis rationem. *Ventre*, inquit, *vehementer dolebat.* In libro autem qui de *morbis exterioribus* male inscribitur, quem Galenus Polybi opus esse dicit, ita scriptū est: Dysenteriæ comitem dolorem esse. Cum autē excrementa diversa quidem, sed cum sanguine: igitur derasis intestinis. *Hæc Scal.*

Venum, non *vænum*. Dicimus enim *vendo*, non vændo: quod est *venum do*: & integre, *venundo*. *Venco*, est venum eo. A *ventum*; ejecto T. quod vendebatur publice, id *venire* aliunde dicebant, & comportari: Sic etiam Græci loquuntur. Strabo l.3. Georg. *πολλὴ γὰρ ἐσθὴς πρότερον ἤρχετο.* Theophr de lapidib. *ἀνθράκιον τὸ ἐξερχόμενον τῆς Ἀρκαδίας.* Aut simpliciter *venum* à Græco *ὤνιον*, quod idem significat. Scal. in conject. *venire contra aurum*, est magno venire. Ita enim veteres semper fere dicebant, metaphora à lance momentanea, in qua appendebatur æs. Nam quod præponderat, id contra esse, h. e. *ἀντιῤῥέπειν* dicebant. Unde æs contrarium vocabant æs grave, autore Festo: scilicet *ἀντίῤῥοπον*. Hæc Scal. Plautus, *talento contra carus non est.* Et in Epid. non càrus est auro contra. *Non carus*, i.e. non æstimandus, aut metiendus auro contra dato. *Carum* enim est proprie, ex idiom. Hebr. quod æstimatur, quod singulare precium requirit. Ergo non carum auro est, non æstimandum auro, non comparandum auro; tanti precii, ut aurum contrarium, vel contra oppositum non sufficiat. Germani pariter: **Es ist nicht mit Gelde oder Golde zubezahlen.** Cæterum à vendo, *venditum*, est *vendito*, i. e. assidue aut crebro vendo: postea venditionis causa ostendo, vendere cupio, apud Cicer.

Venus, à venio: quia *Venus* ad omnia *venit* & omnia inde *veniunt*. Legatur Luctatius in 4. lib. Thebaid. Statii, Macrob. l.1. c.17. Cic. 2. de nat. deor. quæ dea ad res omnes veniret, *Venerem* nostri nominaverunt, atque ex ea potius *venustas*, quam *Venus* ex venustate. Et

certa est analogia, ut à vetus vetustus: ab onus onust[...] ita à *Venus venustus*, Dicitur *Acidalia*: ab ἀκίς, ἰδ[...] nescit spicula amoris? Et Cupido dictus est Orphe[...] ξαλκής. Ovid. *pharetratus* puer: Senecæ, teliger *Aphro-dite*, ἀφροδίτη, ἀφρῶ: quia è spuma maris emer[...] Ἀφρὸς spuma est. *Epaphroditus*, ἐπαφρόδιτος, ven[...] amabilis Nomen proprium. Philip. 2. Sic & *Afra* venusta, vel etiam lasciva. *Afrotum* in Isid. l. 20. [...] Latine vocat *spumeum*. Et ap. Arnob. l. 7. *Africia* ge[...] libi esse videtur, aut certe pultis. *Frutinal* est temp[...] Veneris *fruti*, ap. Festum: quod est ab integro ἀφρο[...] Jos. Scal. Veneris *Fruti* meminerunt, Solinus: dum[...] simulacrum dedicat Veneri matri, quæ *Fruti* dicitur [...] gust. l. 4. de civit. c. 21. quam divam *Fruti* vocat Gl[...] Sine dubio *Fruti* detruncatum est ex ἀφροδίτη. Nam c[...] post tempora Numæ in urbem Venus recepta sit non [...] tuit habere nomen Latinum, sed Græcum, *Afrodite*, q[...] distortum in *Fruta*, seu *Fruti*. Eadem appellatur *Pon-gena* vulgo: *Pontia* ap. Pausan. l. 2. *Marina* Horat[...] ποντία κύπρις Euripidi in Hippol. ἐπιποντία, Hesych. *pon-gia*, Artemidoro: ἀλιγενὴς usitate. Orta enim è mari.

5. Æneid.

Fas omne est Cytherea meis te fidere regnis,
Unde genus ducis ---

Ovid. 4. Met.

--- Aliqua & mihi gratia Ponto est,
Si tamen in medio quondam concreta profundo,
Spuma fui, gratumq; manet mihi nomen ab illa.

Causam affert Lang. epist. med. l. 2. ep 31. Et B. Por[...] 8. Sal (ait) optime genituræ consulit. Nam non so[...] Venerem titillat: sed etiam fœcunditatem præstat. [...] ptii suos canes ad coitum inertes salsamentis ala[...] ad Venerem reddunt. Argumentum est quoque fœc[...] tatis, quod naves maritimæ, Plutarcho teste, tam i[...] sa murium prole, & fœcunditate onerantur: nec [...] qui fœminas mures absq; masculi coitu, solo salis [...] concipere affirment. Et salsamentariæ mulieres [...] nenter pruriunt, & spectatæ sunt fœcunditatis. Ob [...]

etæ Venerem ἁλιγενῆ, i. e. salo vel mari ortam finxerunt. Ægyptii sacerdotes, eodem Plutarcho teste, à sale, & salsis eduliis religiose abstinent, cum illa tentiginem, & libidinem excitent. Amplius *Venus*, etiam dicitur *Verticordia* ap. Julium Obsequentem de prodigiis: Val. Max. l. 8. c. 16. Etiam dicitur *Melænis*, quod occulta esse debeat, abstrusa, & noctu potius operata: sub quo nomine delubra ei in Arcadia prope *Mantineam*, & in Craneo Corinthiorum suburbano luco extructa sunt, Pausan. l. 4. & 8.

Vepris. Sunt *vepres* ab Æolico dicti. Nam βρῶπες ipsis dicuntur, qui ab aliis ῥῶπες: ut βραδινὸν, βράκος, pro ῥαδινὸν, ῥάκος. Et Alexander Ætolus ap. Macrob. dixit de Diana: βρύτειραν ὀϊστῶν, h.e. ῥύτειραν. Ῥάκος, inversis elementis, fit à קרע, i. e. scidit, rupit.

Ver, quasi *viber*, quod omnia vivere eo tempore incipiant, Varro. Rectius ab ἔαρ, & contracte ἦρ: Jonice βῆρ. Inde *ver*, *veris*, *verinus*; postea *vernus*. Inde *verno*, i. e. verna sum temperie. A ver, *vernus*, *vernalis*: ut à lethum, lethalis: à majus, pro magnus: *majalis*: postea ita sus appellatus, scilicet à magnitudine, aut ὀρεξία. Utrumque vero & *vernalis* & *vernilis* invenitur: sicut juvenalis, juvenilis. Interim *vernilis* recta statuitur fieri à *verna*, h.e. ad vernam pertinens. Ut à puer puerilis, à servus servilis: sic à verna *vernilis*. Quæ tamen analogia etiam *vernalis* tuetur. Ut à rex regalis, à via vialis: ita à verna *vernalis*. Hinc *vernaliter* in Horatii 1. 2. Sat. 6. & ap. Nonium, Nisi mendum hic lateat *Vernilitas* ap. Senec. epist. 45. *verniliter* ap. eumdem l. 2. de benef. c. 11. Ibi Lipsius. *Verniliter*, blande & cum adulatione, sine animi tui sensu. Vox à *vernis*, id est, servulis, qui fere blandiuntur. Inde *vernilis* πολιτικὸς in Glossis priscis. Etiam à verna *vernaculus*, i.e. domi natus, domesticus, οἰκοτραφὴς, in regione nostra ortus. Ut a juvenis *junix*: ita à vernus *vernix*, h.e. lacrima juniperi, quæ *verno* tempore solet defluere. Vox Botanicis & medicis non incognita; quam etiam Scal. 2. de plant. volens admittit. *Verculum* a vere, deminutum, & ὑποκοριστικόν. *Vernæ*, qui in illis vere nati, quod tempus, duce natura, fœturæ est, Festus. He-

bræi vernas vocant, *dominatos*. Gen. 14. 14. Gloss. ferm
οἰκογενὴς. Non longe abest Hebr. בַּר filius. Ἔαρ ab ...
quod tum tellus omnia denuo emittat.

Verbum. Scal. c. 110. L L. *Verbi* vocabulum ab ipsius ... ris materia quæ *verberaretur*, propterea quod vox est aeris impulsi sonus. Sic Plaut. in Amph. a. 1 sc. 1. ... facit verberari aures Mercurii. Idem l. 3. poet. c. ... *Verbium*, quod ipsum verbum ex se sit, ac præterea ... alio verbo, i. e. sensu supponatur. Eadem analogia exstitit & *Diverbium*: & notat ob particulam Di ... ctionem. *Livius*: inde ad manum cantari histrionibus ... cœptum diverbiaque tantum ipsorum voci relicta. ... *Verbium*, est verum verbum Plaut. capt. Ap. Heb. est ... verbum: inde fortean quæritur Latinum. Vel a Græco εἴρω, ἐρέω, si Gamma Æolicum præponatur: i. e. dico, loquor.

Vermis: si Gamma Æolicum præponas, à ... vermis, è materie putrida natus. Aut à רָמַשׂ, i. e. repsit, רֶמֶשׂ, reptile. Quod vermibus proprium. Lucret. 5. *Vermen* dixit: ut sanguen *Vita*, inquit, *privarant* ... *mina sæva*. A vermis *vermiculus*: ut à venter ventriculus. Verbum est *vermiculor*, ap. Plin: à vermiculis arrodi. *Vermiculatum*, Plinio itidem l. 35. c. 1. tropice de opere dicitur pictoris, sculptoris & architecti: quod ita pictum aut fictum sit, ut vermiculos referat: quod ita exsculptum aut exesum quasi sit, ut à vermibus solet. Sim... Græcis est σκωληκοειδές, h. e. quod imitatur vermes. ... tic. 1. 11. *murænulas vermiculatas argento*. Hebr. ... i. e. *punctatas*, ut sic dicam. LXXII. μετὰ στιγμάτων ... εἶ. Porro à *vermis*, *vermen*. sunt etiam *vermina* ... lores corporis, cum quodam minuto motu, quasi ... *mibus* scindatur, ap. Fest. Hic dolor Græce ... tur. Inde etiam *verminare*, i.e. dolores pati. Pom... hernia Pappi: *Decimo mense demum turget*, *verminat* ... *parturit*. Martial *Sic tibi morosa prurigine verminet* ... *ris*. Seneca quæst. Nat. l. 2. c. 31. *Fulmine icta intra* ...

dies verminant. Idem Senec. epist. 95. *cerebri æstuantis verminationes* dicit Gloss. *verminat*, σκωληκιᾷ.

Verruca. est tuberculum; cutis, quod extrudit copia bilis flavæ. Dicitur à *verro*: quia cutem *verrit*, h. e. radit aut perstringit: quia etiam *verritur* & ejicitur: uti exstantiores quisquiliæ solent. Ut à veho vehiculum: ita à verro *verriculum*, hoc est, quo aliquid *verritur*: ut scopæ & retia quædam. Gloss. Philox. *verriculum* σαγήνη. *Verro* est rado, perstringo, & inprimis rado superficiem scopis. A σαίρω. levi mutatione: aut à κορέω: unde Germ **Kehren.** Etiam bene convenit σύρω, ἐρύω, εἰρύω, si Gamma Æolicum præponas, hoc est, traho. Ut sit *verro*, scopas traho in superficie. Tamen significatio omnium ad idem redit. Etiam, si Hebræum assumas בָּרַר *barar*, quod est purgare & mundare. LXXII. reddunt per διακρίνειν, ἐκλέγειν, ἀφορίζειν. Quid enim aliud *verrere*, quam purgare: ita scopas admovere, ut omnia fiant munda & ablecta? Silius l. 6. *Verrunt tecta deum.* Ibi Dan. Heinsius noster: *Verrunt* πλύνουσι. Crinibus enim templa, extrema impendente calamitate, verrebant Romanæ. Quod πλύνειν Polyb. l. 8. dixit. Lucret. l. 5. *verrentes æquora venti*, & l. 6. *venti verrentes æquora ponti.* Virg. l. 3. Georg. *simul æquora verrens.* Et 3. Æn. *nautæ Annix torquent spumas & cærula verrunt.* Satis jam patet & *verrere* significatio & etymon.

Versutus. Cic. de Nat. deor *versutos* eos appello, quorum mens celeriter *versatur.* Suid. γιγγλύμου πολυτροφώτερος, i. e. cardine versatilior. Plaut. Ep. a 3. sc. 2. *versutiores*, quam rota figularis. Virg. 3. & 4. Æn.

Animum nunc huc, nunc dividit illuc. - - - -

Gloss. Philox. *versutus*, πολύτροπος, ποικιλόφρων. Ergo *versutum* à verto, *versum*: & proprie est, quod facile se *vertit* aut *vertitur.* Inde metaphorice ad animum transfertur. *Verto* autem (Græce τρέπω) est proprie situm muto: *verto, vorto*: *ab* ὄρον *ἄξω*: aut simplicius à φόρω, φορέω. Etenim φορὰ huc requiritur, ut aliquid *vertat* se & mutet locum situmque. *Vertens* est qui & vertit & vertitur. Mensis *vertens* & annus *vertens* ubi dicitur; uterq;

 inte-

integer intelligitur. Et sic Virg. similiter 1. Æn. olim [illegible] *ventibus annis*. Ita enim Græci loquuntur, [illegible] [illegible] & [illegible]. Videatur Turn. l. 16. Adv. 13. A versum *verso*, quod notat frequentiam. A versato *versatile*: ut à volatum volatile. Lucret. l. 5. *mundi magnum & versatile templum*. Ut à lateo latebræ: Ita à verto *vertebræ* quib. aliquid *vertitur*. Nominatim & [illegible] spinæ os. Ut à tentum tentigo: ita à *vertum vertigo*, [illegible] versio quædam. Speciatim affectus capitis, quum [illegible] obvia putantur. Ut ab indico index: ita à *verto vertex* & κατ' ἀναλογίαν, à *vorto*, *vortex*: proprie quod in se [illegible] *sum* ac contortum est. Ita *vortex* in fluvio: ubi aqua gyratur & in se vertitur. *Vertex* in capite: propter flexuram capillorum, quod in girum inibi quodammodo *vertitur*. Etiam *vertex* pars montis superior. Gloss. Philox. *vertex* [illegible] ὕδατος. *Vertex* montis κεφαλὴ ὄρους, [illegible] Apul. 1. Met. vertex montis. Ita dicitur Deut. 33. 15. à *capite montium antiquitatis*. Jos. 15. 9. *mons à vertice*, [illegible] Similiter à verto, *Vertumnus*: Propert. l. 4 Eleg. 2.

Opportuna mea est cunctis natura figuris.
In quamcunq; voles, verte, decorus ero.
Vertumnus verso *dicor ab omne deus.*
Seu quia vertentis *fructum percepimus anni.*
Vertumni rursus credidit esse sacrum.

Ovid. 4. Fast.

Nomen ab averso *ceperat amne deus.*

Versicolor est vertens colorem. Amplius quid sit, docet Scal. in The de plant. mihi quidem non omnis novatio [illegible] detur necessaria: vere tamen *versicolor* erit in pavone [illegible] columba, aut anate mare pluma colli; quoniam colores mutant sua versione. Sic panni quidā serici, quos [illegible] vulgus *Cambiantes*, flexionis origine greca, vocat. *V*[illegible] *lis*, qui mutat pellem, ap. Plaut in prolog. Amph. [illegible] etiam Plin. l. 8. c. 22. M. Capellæ l. 6. de nuptiis philologiæ est *versiformis* cupitor. Tertull. de pall. totum *versiform*[illegible] Amplius *Verticordia*, Venus corda animosq; vertit. Ov. 3. Fast. Inde Venus verso nomine corda tenet. *Diverticulum*, à diverto: aut, ut in Gloss, *deverticulum*, i. e. [illegible]

δὲ, ἀντεοχὴ. Cum de via, vertimur ad πανδοχεῖον. *Divortium*; Gajus l. 11. ad edictum provinciale. *Divortium* vel à *diversitate* mentium dictum est: vel quia in *diversas* partes eunt, qui distrahunt matrimonium. Simpliciter vero est a supino *divertum*, *Divertium*, & κατ' ἀντίστοιχον, *Divortium*. Ut a tortum, tortium, quod est in *nasturtium* & similia. *Adversaria*, sunt codices tumultuarii: quia semper præsto, & ad manum sunt, *adversi* i.e objecti. Aut ab *advertendo*, & scitu necessaria consignando. *Versus* etiam à *vertendo*, *versum*: de quo Scal. l. 2 poet. c. 5 *Vertere* idem est, quod sulcare, aut scalpere: tollere aliquid è superficie ita, ut depressio relinquatur. In ceris igitur stilo cum ducerent notas, frequentativo usi sunt, sicut & agricolæ. *Vertunt* enim terram, quia quod subtus erat, supra, ut sit faciunt. Sic Cic. dicit *liras exarare*. Ad eum modum *versus* dicti sunt lineæ illæ, sive sulci, quibus verba scribebantur. Itaq; in omni scriptura tractus singuli orationis *versus* sunt appellati. Postea cum redegissent cantum ad numerum castigatiorem, antiquum *versus* nomen sibi fecere peculiare. *Hæc Scal.* Ubi mirum, quid Viris doctiss. (Martin. in Lex. excipio) in mentem veniat, quod pro *vertere*, substituant *Verrere*. Plane contra mentem Scaligeri: & præter rationem. *Verrere* est σαίρειν, quisquilias colligere scopis, & ita postmodum trahere. At *vertere* est sulcare aliquid tollere e superficie, ut depressio relinquatur. Et *versus* dicti sunt sulci, Varro l. 1. rei rust. c. 10. quomodo igitur a *verro*, i. e. traho, ut explicant? Non enim dum *verris*, sed dum *vertis*, sulcos facis. Neque *verso* est frequentativum a *verro*: sed *verto*. Neque *verrere*, sed *vertere* competit agricolis. Ut Græcis τὸ πολεῖν est etiam vertere agrum, aut arare: τρίπολος, est Terra ter proscissa aut versa. Sic igitur & Latinis est *vertere*, Plin. quo in genere censoria castigatio erat, minus arare, quam *vertere*. Virg. 1. Georg.

Versando terram experti-----

Ita rustici nostrates etiamnunc sua lingua utuntur τῷ *vertere*. Postea ab agricolis id verbi tralatum est ad animum & scripturam. Ad animum: Cicero, si me amas,

diligenter *adverte*. Idem : Etiam illud pro tua prudentia debes *animadvertere*. Ad scripturam : Quinctius Atta,

Vertamus ferrum, à cera, mucroneque aremus.
Osseo - - - -

Et hinc *Adversaria* quoque dicta. Iterum more Græcor. qui à στέφω, βυστροφῶν, βυστροφηδὸν, formam scripturæ à *conversione* bovis arantis nominant : ut notat Pausan. & Marius Victorinus ; cui etiam etymon versus à versura placet. *Cætera de genere hoc longum est, si dicere coner.* Satis, quæ posui : & vel unum elidat omnia quæ pro, *verro* aliquis afferat : inprimis librum Scaligeri impressum. Fateor, in eo est satis expresse τὸ *verrere* ; sed semel, & culpa typographi. Quod docent sequentia : & rationes. Quibus utrum plus fidei dandum, an Typothetæ, disputare quid opus ?

Veru, dici putatur à *versum*, *verto* : quia toties in girum vertitur. Quod etiam Germani in sua dictione **Bratenwender** notant. A veru, *verutum*. Lips. l. 4. Poliorc. dial. 4. *Verutum* : Cui nomen & formatio ab ipso *veru*, quod refert Festus : *Veruta pila dicuntur, quod veluti verum habent præfixa.* Itaque alii *Veruinam* dixerunt, quæ vox in Plauto : & Isidorus explicat, *Veruina jaculi genus longum, quod aliqui Veruinm nominant.* Non nemo etiam *veru* dixit, ut Sidonius - ruit aclide fossus Ille, veruq; alius.

Ait *fossus*. bene: est n. spiculum tenue & longum, aptum forare. Silius, 3. --- Tenui pugnax instare veruto Virg. 7.

Et tenui pugnant mucrone, veruque Sabello.

Qui velut proprium *Samnitium* facit, immo Grammatici nomen eorũ hinc petunt. Fest. *Samnites ab hastis appellati sunt, quas Græcia σαυνία appellant, has n. ferre assueti erant.* Propius Græcanicam dialectum tangit etymon, qui Σαυνίτας dicunt & scribunt. Et *Saunia* recte *Veruta* reddi discamus è Dionys. qui uti Liv. in classib. armandis *Verutum* scribit, ipse σαυνίον. Alibi etiam σαυνίῳ διαπεπαρμένος Saunio *transfossus*, quod hujus est teli. Etsi Samnites, igitur (ii cum Sabellis iidem) primo & proprie usi ; tamen & alii Itali ; tribuitque Volscis Poeta idem 2. Georg.

Assue-

Assuetumque malo Ligurem, Volscosq; verutos
Extulit -----

Miror hactenus sic legi, cum *Veruto* verissimum sit: dicatque, Ligures, malo sive labori suetos, Volscos jaculationi & bello. Hoc equidem malo, quam *Verutos* dicere, veru armatos. Livius levi armaturæ tribuit, sed veteri. Ut initio belli Punici Secundi: *Romani pedites verutis conjectis avertere elephantos.* Etsi *hastæ Velitares* haud longe iverunt ab istis, si non eædem. Meminerunt *Verutorum* alii, inferiore etiam ævo. Ut Plin. l. 33. cap. 3. *Ferasque argenteis verutis incessere tunc primum visum.* Ita enim libri aliquot scripti: haud dubie verius, quam *vasis*, quod vulgo editur. Etsi alii etiam scripti, *hastis*: pariter recte. Significat autem Plinius, tantam abundantiam & profusionem Cæsaris in venatoriis ludis fuisse, ut in cætero apparatu argenteo, feras etiam peti interficique jusserit lanceis ex argento. Utitur & Ammian. l 27. *Verutis hostilibus forabantur & pilis*: tribuitque Romanis. Servat ipse discrimen, ut videtur, quod Vegetius suggessit lib. 2. cap. 15. Duplex Romanis esse *Pilum*, Majus & Minus: quorum illud *Pilum* vulgo, istud (inquit) *tunc verriculum, nunc verutum dicitur.* Ambigimus. & itane olim *verriculum?* non convenit ea vox in telum: magis *Veruculum*, qua voce Plinius usus. Sed nec id verum puto, & nonne clarum est, priscos *Verutum* dixisse? & valde quidem priscos, quod exempla evincant. Dubito, an non scripserit Vegetius: *quod tunc verutum nunc veruta dicitur.* Genus enim ætas immutavit. Atque ita in Gloss. Βηρῦτα, εἶδος ἀκοντίου: *Veruta, genus jaculi.* In Leone Imp. Βηρύτται, τὰ ῥιπτάρια λέγονται, *Viruttæ, Rhiptaria dicuntur.*

Vesper, & vesperus primo ex origine: ἕσπερος, *hesperus.* Plinio est *vesperum* tempus, pro vespertinum. Docet id etiam *vespera.* Plauto in Fragm. *vesperna* idem est, quod cœna. *Vesperugo*, stella quia veseperi ptodit seu apparet. Victruv. l. 9. c. 4. *Vespertilio*, in Gloss. Isid. est serotinus. Dicitur quasi *vespertinio.* Est communiter vespertina avis. Ovid. 4. met.

Tecta ag. , non silvas celebrant , lucemq; perosæ
Noct. volant, seroque tenent à vespere *nomen*

Græcis eodem modo νυκτερὶς, *Nycteris.* Et Hebr. עֲטַלֵּף Levit. 11. 19. est vespertilio , avis, quæ in caligine & obscuritate volitat. interdiu latet. Ex עיט , avis a עיט in hiphil הֵעִיט involavit : & deinde עָלַף , velavit, texit.

Vespillo , Apud Festum *vespillones* dicuntur , qui funerandis corporibus officium gerunt : quia *vespertino* tempore eos efferunt , utpote quos funebri pompa efferri prohibebat inopia. Ergo *vespillo* ea causa a *vespere.* Aliis à *vesper & pallium.* Aliis à *binis palliis:* ut quæ funera indicarent. Hinc *bispellones* aut *bispeliones* appellabantur νεκροθάπται. Glossarium , *bispelliones* νεκροθάπται *vespello* νεκροφόρος. Quid si vero recta ducatur a *ve* & *sepelio*? Prius *vespelio* : deinde *vespillo.* Verbum *sepelio* huc aptissime quadrat. Et attestantur Glossæ Isid. *Vespeliones,* fossarii, qui mortuos sepeliunt. Videatur etiam Turn. l. 14. Adv. c. 3.

Vestis, ab ἐσθὴς , præfixa V litera, more Æolico. Quanquam Scalig. abnuat c. 26. L. L. Neque (inquit) quod possent suspicari , *vestis* ab ἐσθὴς : sed à ve & ... Græca origine , Latina terminatione. *Hæc ille.* Sed tam facile Latinum ab ἐσθὴς fiat. Etiam Laconibus βέςον est vestis. Hesychius : βέςον τὸ ἱμάτιον ὑπὸ Λακώνων. A *vestio*, *investio* , fecerunt *investitura* : Scitum sane & dignum elegantia Longobardorum. *Investis* proprie est ἀνείμων nudus, veste carens. Et sic capit Tertull. lib. de pall. c 3. & l. 2. ad uxorem cap. 8. Pueri *investes* dicuntur imberbes , quod puri à pilis & lanugine, qua vestis Virgilio & antiquis. Et contra *vesticipes* Ausonio puberes sunt Ex quo habitu corporis pubertas olim in judiciis probata. *Vestispica* , quæ vestem spicit , i. e. tuetur , ... σκοπεῖ. Ut *vestispicus* in masculino (aut etiam *vestifex*) i. e. vestium custos, inquit Nonius. *Vestiplica* , fœmina quæ vestes plicat, in Gloss. Isid. Cæterum Vesti ... ... est indumentum. Et rursus *induvia* ab induo : hinc

exuvia

exuviæ ab exuo. Et sicut Græc. ἐνδύματα ab ἐνδύω. Nec non *inducula* & *indusium*, ab induo, *indutum* & *indusium*: non quod *intus erat*, ut Varro opinatur. Græc est ἐνδύω, *induo*: ἐπενδύω, ap. Plutarchum, superinduo. Ἐπένδυμα & Joh. 21. ἐπενδύτης, proprie quod superinduitur. Interpretes tamen variant. Vetus ponit, *tunicam*. Arabs קמיץ, quod est χιτὼν aut tunica. Castellio *indusium*, non incommode; ut & Beza, *amiculum*. Respexerunt ambo originem. Ex Poll. l. 7. c. 12. (*inquit Beza*) constat hoc nomine intelligi χιτωνίσκον, i. e. amiculum ex lino, quod videlicet natanti minime obsisteret, & λίνεον .. ἔπιπλον vertit Nonnus. *Hæc ille.* At Nonnus vero tam varie eum locum tractat, ut vix statui possit ex ipsius verbis, quid ἐπενδύτην esse putarit. Legatur Full. l. 2. misc. c. 11. Cæterum, ut ἐνδύω induo: ita etiam dicitur ἐκδύω & Latine *exuo*, prius vero *exduo*. Non *exsuo*: ne videatur à *suo* fieri. Et rursum *Subucula*, quasi *subducula*: velut *inducula*. Simplex est δύω: Latin. *duo*: quod saltim in compositis, δύω i. e. induo. A *νε* & δύω, vel *Ne* & *duo*, est *nudus*, i. e. non indutus, non vestitus, non tectus, γυμνὸς. A *duo* & δύω ab Heb. יעט *jaat*, *da*, vestiit. Δύω, i. e. subeo, ab עדה subiit, ingressus est. Ita Græc. λῶπος, i. e. vestimentum: λοπὸς, λέπος, i. e. cortex, liber: à לבוש *lebusch*, quod est vestis, indumentum.

Veternus, sua notione infert *inveteratum* παλαιὸν καὶ δυσκίνητον: qualis est sæpe morbus, pigritia, & somnus nimius. Ut enim ab alter alternus: sic à *vetus* sive *veter veternus* κατ᾽ ἀναλογίαν ducitur. Papias, *Veternum* otium pigritia. *Veternus* pro morbo, Græcis est λήθαργος: à λήθη, oblivio: & ἀργὸν, torpidum. Cels. l. 3. c. 20. Morbus est, i. e. marcor & inexpugnabilis fere *dormiendi* necessitas: ubi nihil, nisi *oblivio* & *otium* dominatur. Similiter apud medicos est *Coma*, κῶμα: quod factum ex κοίμημα, à κοιμάω. Germanis Schlaffsucht. A perpetuitate somni profundioris. Erotianus κῶμα exponit, τὸν ὕπνον καὶ οἷον κοίμημα. *Veternosus* est *veterni* plenus, vietus, vetustate, aut *veterno* æger. Varro eumenid: *arquatis & veternosis*

qua

quæ lutea non sunt, æque ut lutea videntur Fest. *Veternosus dicitur, qui gravi premitur somno.* Arnob. l. 1. *manus intercutes & veternosæ fugiebant undæ.* Ubi omittere non possum, quod in Heb. lingua similis dictionum ratio inveniatur. Nam יָשַׁן, *jaschan*, est dormivit. Inde in Niphal נוֹשָׁן, *noschan*, est inveterascere. Nec non יָשָׁן, *jaschan*, est vetus. Et Lev. 13. v. 11. est lepra inveterata.

Via. Jos. Scal. à *via villa.* Gloss. Philox. *Villa*, ἔπαυλις, ἐπαύλιον. At villa rectius à *veho*: prius *vehilla*: quia fructus agri eo *vehebantur*. A villa *villicus*, hoc est, qui villam gubernat. Varro l. 1. cap. 2. *Villicus agri colendi causa constitutus; atque appellatus* à villa, *quod ab eo in eam convehuntur fructus & evehuntur, cum eveneunt.* Nonius: *villicari est rusticari vel villæ præesse.* Scalig. in Varr. *Via* ab οἶα in Apollonio: scilicet ab ἴω, unde εἶμι quod est eo. Nam *via* est, qua *imus*, qua *incedimus.* Simpliciter Varro facit à *vehendo*: ut *via* quasi *veha* videatur dicta. Ejus verba sunt l. 1. c. 2. *Rustici etiamnunc viam veham appellant propter vecturas.* Utrumque etymon eadem prope nititur ratione. Isid. conjungit l. 15. orig. c. 16. *Via est, qua potest ire vehiculum.* Notetur primo *ire*: deinde *vehiculum*: quod à vehendo. Scal. L. L. c. 29. *E in I abit: veha via: ut vult Varro.* A via *vialis*: ut à rivus rivalis, à fatum fatalis. Plaut. Merc. *Invoco vos Lares viales*, Græcis θεοὶ ἐνόδιοι. Dicebantur etiam *dii vii*: item *dii semitales*, à semita: ut differit Scal. in Catalect. & Turn. l. 7. Adv. c. 15. A viare, viatum, *viaticum*: ut à lunatum lunaticum, à fanatum (*profanare* in usu) fanaticum. *Viaticum* Græcis itidem ἐφόδιον. *Avium* est à via, ἀνόδευτον. *Pervium* per viam. *Obvium*, ob viam, Græcis ἀπαντῶν. Conjuncte *obviam* & verbum *obviare.* *Bivium* à binis viis. Hebræis Gen. 38. 14. dicitur *porta oculorum*: scilicet à binis oculis. *Bivium* similiter Græcis ἄμφοδος. *Trivium* τρίοδος. A viis facit Varro *vicum.* Aut ab Heb. שׁוּק, per metastasin: i. e. platea, vicus. Aut qui Græcum malit ab οἶκος. A *vicus*, *vicinus*: ut à mare marinus, à fera ferinus. Nam NUS est clausula terminalis

Vitex.

Vibex. Livor percutiendo factus Scalig. in conject. ἴβυκας Græci vocant στιγμάς, Hesych. Inde vibices. Apul. l. 9. *Vibicibus livedinis totam cutem depicti.* Hinc Scal. Ex. 325. ſ. 15. *Griſum* vulgus vocat. Itali *Beretinum*, voce Gothica. Quod eo fuſcius erit, fiet plumbeum & *lividum*: à regione, quaſi λιβυκόν. Græci πελιδνόν qui in *vibicibus*. Idem de cauſ. c. 26. Λίβυς *lividus*. Intelligit Afrum. Quippe Africæ imminet ardens cœlum, unde incolis color plumbeus lividusque. Juven. Sat. 16. Et nigram infami tumidis livoribus oſſam.

Victimæ, erant majora ſacrificia. Scalig. in Catal. ad illa: Et maxima taurus *victima*, notat: Vides doctiſſ. poetam Virgilium victimam de magnis dixiſſe, certus, veteribus illis, qui pure loquebantur, obſervatum fuiſſe. Quod verum eſſe manifeſto Plaut. docet in Pſeud. a. 1. ſ. 3. ex verbis lenonis: Nolo *victimas*: minimis me extis placari volo. Nam *minima* exta oppoſuit *victimis*. Sed ludit comice in voce *minimis*, reſpiciens ad minas viginti, quib. ſibi litari volebat. Adoleſcens vero jocum non percipiens, jubet arceſſi agnos: quia eæ ſunt minimæ hoſtiæ, & quæ vere victimæ dici non poſſunt, cum ait: *propera, quid ſtas? arceſſe agnos.* Itaque male legitur hodie, *agninis extis*. Vox fluit à *victum*, *vinco*. Ita ap. Agell. legimus *hoſtiam* poſt cœſos *hoſtes* à ſacerdote quovis immolari ſolitam: *victimam* ejus, qui viciſſet, manib. Ovid. 1. Faſt.

Victima, *quæ cecidit dextra victrice vocatur:*
Hoſtibus à domitis hoſtia *nomen habet.*

Vinco eſt à vi: Is enim vincit, qui vi prævalet. Nec admodum diſſonat, νικάω, παρὰ τὸ μὴ εἴκειν, à non cedendendo: *Pervicax* à victum, i. e. pervincere ſemper volens. A victum, victor, *victoria*, h. e. victoris ſtatus, qui hoſtes debellavit & ſibi ſubjecit. *Provinciæ* appellantur, quod P. Rom. eas *provicit*, id eſt, ante vicit, Feſtus. *Nice*, νίκη. Ab Hebr. נָכָא: quod eſt percutere. *Eunice*, ab εὖ & νίκη. *Veronica* φερενίκη, quæ victoriam reportat.. Sicut *Andronicus*, ἀνδρόνικος Rom. 16. vir vincens, aut viros vincens. Dicitur ergo *Veronica*, communiter: aliis *Pheronica* ex Græco φερενίκη. Macedonica dialecto βερενίκη

ſive

sive βερονίκη, pro φερονίκη: sicuti βίλιππος pro πίκρος, βίλιππος pro φίλιππος ap. Macedonas invenitur. Inde etiam *Beronice*, *Berenice*, & *Bernice*, βερνίκη Act. 25. 13. Amplius à νίκη venit *Niceterium*, νικητήριον h. e. victoriæ præmium, Juven, Satir. 3. Et ceromarico fert *niceteria* collo. *Epinicon*, ἐπινίκιον: quod fit parta victoria. *Nicolaus*, i. e. victor populi, λαῦ: sicut *Menelaus* est robur populi; ab animus, μένος. Λαὸς ab Hebr. לְאֹם, i. e. populus: vel לוֹעֵז, i. e. *Laicus*. Nicolao respondet *Demosthenes* à δῆμος, & σθένω. Σθένος, i. e. Robur. Σθένος à חָסֹן, i. corroboravit. A σθένω, *steno*, quod in compositis extat, ut *obstino*, *destino*. Firmitatem & robur notat. Festus: *Obstinat*, obfirmat. Ulterius à δῆμος est *Demonicus*, & converse, *Nicodemus*. At *Demetrius* est terror populi: ... i. e. tremo. Alioquin δημήτριος est Cerealis. Δῆμος vero populus. *Epidemius*, ἐπιδήμιος, ἐπίδημος. *Damium* erat sacrificium, quod pro populo fiebat: δήμιον, i. e. publicum, Festus. Δῆμος ab Hebr. עַם: ut sit δῆμος proprie multitudo copiosa, aut agmen populi confertum. A Rad. עָמַם; unde & ἄμμος, arena collecta, qua operitur solum. Ab ἄμμος est ψάμμος.

Video est proprie oculis percipio. Macrob. 1. Sat. c. 16. quod Græci ἰδεῖν dicunt: nos V litera addita fide re dicimus. Græcum εἴδω, εἰδέω, εἶδος, ἰδὲ & reliqua, ab Hebr. יָדַע, novit, vidit. *Invidia* tum est, cum invidetur. Ab invidendo autem *invidentia* recte dici potest, ut effugiamus ambiguum nomen invidiæ: quod verbum ductum est, à nimis intuendo fortunam alterius, ut est in Menalippa: *Florem quisnam Liberum invidet meum?* Male Latine videtur: sed præclare Accius. Ut enim videre ... *invideri*, *florem* rectius, quam *flori* dicitur: nos consuetudine prohibemur. Poeta jus suum tenuit, & dixit audacius. Ut differit 3. Tusc. Cic. qui ibidem, invidos liquescere ex nimia videndi cura, ait. De invidia & odio legatur etiam libellus Plutarchi. *Invisus*, κυρίως est *non visus*: vulgo inimicus, cui oculos quasi denegamus: qua...

& verbum est, *Despicio*. Hebræis est *malignus oculus* Deut. 15. 9. Prov. 23. 6. Contra *respicere* est favere, juvare: etiam ap. Hebræos. Gen. 4. 4. *Et bonus oculo* Pro. 22. v. 9. est benignus ac fautor. *Invisitatus*, i. e. non sæpe visus, haut semel apud Livium est, teste Lipsio: apud Apuleium Colvio: qui etiam *invidere*, pro non videre præstat. Et *invisus*, pro *non visus*, Cic. dixit in orat: super Arusp. Resp. *Non invisa solum, sed etiam inaudita sacra*: notante Scal. contra Erasmum. Ita Casaubonus in Apolog. Apuleis: digna, inquit, vox Apulejo *invidere*, pro non videre: ut *invisus* pro non visus apud M. Tullium. Si quis propter hujusmodi voces fastidiendam putet hujus eruditissimi scriptoris orationem, eum ego censeo quid sit Latine scire prorsus ignorare. Nam certum est, optimos quosque Latinitatis autores plerisque compositis cum *re* & *in* & *ex* multifariam uti solitos. Hæc ille *Invidendus*, ut *acumen invidendum*, cui invideri possit: aut, quod *Futurum* ingerit, non videndum amplius: id est, rarum, singulare, excellens, quale futura secula non videbunt, aut ferent. Ut ab audio audientia: ita à provideo *providentia*, hoc est, actus providentis & futura dispicientis, Græcis πρόνοια. Gloss. προβλέπω, προορῶ, provideo, prospicio *Provideo*, i. e. ante video. *Prudens*, quasi *providens*. Germ. itidem Vorsichtig. Cic. 1. de Leg. qui ingenii aciem exacuerit ad bona deligenda, & rejicienda contraria: quæ virtus ex providendo est *prudentia* appellata. Græci melius φρόνησιν appellant: mentem potius, quam sensum intuiti. Ni velis *prudens*, à φρονῶν. At prius etymon è Latino præstat. *Midas*, quasi μὴ ἰδών. Hujus nota est insipientia, & aures asininæ *Videlicet* est videre licet, vel videas licet, vel potius *vide licet*: suæ originis casum interdum retinet, Turneb. l. 15. c. 1. Scal. Ex. 315. *Viridis* à vegeto adspectu: à video. Et: *vitrum* veteres à videndo nominarunt, quasi *vidrum*. In antiquiquiss. libris est פרח, viror: & פרח, viruit. Inde potius *vireo* est. Et DIS in *viridis*, à vireo, est παράληξις χρονική. Ut DUS in vividus à vivo, LIS in labilis à labor; in nobilis à no-

sco.

sco. A vireo est & virga, virgula: hinc virguletum po... virgultum. Ab εἴδω est & ἰδέα & εἶδος: quod ratione acc... tus medium producit: alioquin ap. Latinos corripit. C... 1. Acad. ἰδέαν à Platone nominatam, nos recte speciem possumus dicere. Sen. epist. 58. est exemplar. Tertull... lib. de anim. Ideæ, i. e. formæ exemplares. Idyllion qu... imitatione aliquid repræsentaret, à specie, i. e. ima... ne: εἰδύλλια παρὰ τὰ εἴδη καὶ τὰς ἰδέας dixere, deminut... flexu, vel propter brevitatem, vel ob modestiam, ac humilitatem. Idolum εἴδωλον, ab εἶδος, aut εἴδομαι. Prop... est idem, quod simulacrum, imago, species; quia vi... objicitur. Gloss. εἴδωλον, simulacrum, larva. Tertull. de idololat. c. 3. ad hoc necessaria est vocabuli interp... tatio: εἶδος Græce formam sonat: ab eo per deminuti... onem εἴδωλον deductum æque apud nos formulam fac... Igitur omnis forma vel formula, idolum se dici exp... Inde idololatria omnis circa omne idolum famulatu... servitus. Hæc ille. Tamen ex analogia Græca & mi... torum, εἴδωλον, non est vox deminutiva: sed recta fl... ab εἴδομαι. Exod. 20. 4. Ne facias tibi פֶּסֶל. Ibi paraph... sis Chald. ponit צְלֵם, i. e. statuam, imaginem, ip... Aria Montario interprete. Septuaginta vertunt εἴδω... λον. At Deut. 5. 14. eandem vocem פֶּסֶל vertunt γλυ... πτόν: sicuti Jes. 40. 19. reddunt εἰκόνα. Justinus Mart... contra Tryph. Deus per Mosen sanxit μήτε εἰκόνα μή... ὁμοίωμα ποιῆσαι. Vulgato Interpreti est imago, simil... Cicero de Fin. itidem idola exponit imagines. Vide... tur Joh. Rainold. Theol. Anglus qui tom. 2. de ap... cryphis, dictiones idoli, simulacri, & similium ... me, si ullus unquam, explicatas dedit. Idolium. εἰδωλεῖον, i. e. delubrum, aut ædes idolorum. Formatur ... δοχεῖον, γυναικεῖον, χορηγεῖον, χειροτεχνεῖον. 1. Cor. ... ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, id est, in fano aut æde super... tiosa. Prudent.

Et quis in idolio recubans inter sacra mille ----

De epulo, aut convivio qui accipiat, non de loco. H... lenissimi ignatus est. In idolum, Prudentius mediam cor... ripi...

phon Grammatico per ἔνδειαν, quæ sit στοιχείου ἢ στοιχείων ἐλάττωσις: ut σκῆπτρν, pro σκῆπτρον: εἴδολον pro εἴδωλον Scal. l. 2. Auson. c. 21. In Græcis nominibus non quantitatem, sed accentum spectabant: quia, ut etiam notat Serv. in lib. de accentibus, Latini eundem accentum, quem Græci habent, efferunt in Græcis nominibus, v. g. quia Græcis vox hæc εἴδωλα habet accentum in prima, Latini eodem accentu extulere idola. Quæ quidem vox semper est dactylus ap. Prudent. Græcis dicitur εὐριπίδης: eodem accentu Latini semper extulerunt. Propterea penultimam producit Sidonius, non quantitatem, sed accentum Græcum secutus: Orchestram quatit alter Euripides. Iidem Græci dicunt, μαρσύας. Propterea secundam producit idem: Marsyæque timet manum, ac rudentem. Iidem Græci pronunciant ἄρατος: nomen ejus, qui scripsit phęnomena. Sidonius contra veterum Latinorum morem, qui mediam semper produxerunt, corripit: *Diversas Arato vias cucurrit*: Denique inspice totum Sidonium, totum Prudentium, & alios, invenies semper eos, non syllabas Græcas, sed accentum Græcorum esse secutos. Sic Ausonius in voce τρίγωνος facit, quia accentus non est in media, quæ longa est: propterea eam corripit: Per totidem partes Trigonorum regula currit. Et: Fulgur tetragono aspectu vitale coruscat. Quis audebit dicere, Ausonium ignoratione Græcarum literarum hoc commisisse? Nemo sanus quidem, ut puto. Sed iis temporib. stultre videbatur non ibi producere syllabam, ubi accentus esset: quia is est mos Linguæ Latin. adeo, ut Plautus in hoc secutus sit judicium vulgi: quia non cum doctis, sed cum plebe sibi rem esse videret. Nam semper apud illum Phædromus est dactylus: quia Græce φαίδρομος. Item quia φίλιππος dicitur, accentus in prima, eodem modo mediam corripi: & nunquam aliter invenies apud Plautum, qui in mediam in nomine Philippus corripuerit. Quod mirum est in positione. Sed quærenti causam, accentum semper prætexet. Talia multa sunt apud Plautum, &c. Con-

tra ætate Plauti, ut in quantitate syllabarum: sic & in declinationibus Latinismos admittebant. Dicebant enim Nestorem, Hectorem, quomodo rectorem, messorem.

Vigandus, VVigand, Wickgand / qui favet prælio quod est VVick, VVig. Ita *Otmar*, *Utmar*, *Hutmar*, quasi Hausmeier, vel Husmeier, i. e. præfectus domus, cui domus commendata. Rupertus, Ruprecht / est Ruhewerd / dignus honesto otio & quiete: vel dignus qui consulatur, Rathwerd. *Sigfridus*, Seifried / i. e. victor pro pace vel assertor pacis & tranquillitatis. *Charges*, vel à Charites, mutilatum ex *Eucharius*, à χάρις: sicut *Eucharius* etiam legitur Ecclesiastici capit 6. *Anshelmus*, quasi Haushelm / galea & tutamen domus: vel quasi, ad galeam paratus ad pugnam & defensionem. *Ericus*, Erich / quasi Ehrenreich / dives honoris, qui abundat honoribus & dignitate. *Hoter*, *Hoierus*, quasi Hochehr / in alto honore constitutus. Sic etiam ex Hoch factum est Hauck / *Hugo*, i. e. celsus & eminens. Item *Haubold* vel Hauchold quasi hoch und hold / altus & gratiosus, χαρίεις. *Nithard*, quasi Nicht hart / non durus aut rigidus, sed comis, facilis, benignus. *Rudiger*, quasi ruhe Beger / avidus otii ac quietis, vel emeritus & rude donandus. *Volcmarus*, Volckmar / quasi Volckmeier / populo præfectus. *Reinhard*, quasi rein art / bonæ ac puræ indolis: vel puri consilii, ut Reichard, dives consilii, sententia Lutheri. *Kilianus*, Kiligen / est *Chilianus*, ut *Vitus* est avitus: nomina seniorum. *Liborius*, Liebert / vel Liebwerd / est amandus, amore dignus. *Leopoldus*, vel Leupold, Erasmus, quasi Lieb und hold / quem amore & gratia prosequimur. Just. Lipsius. *Leodegarius*, collector populi: *Leodepoldus*, & brevius *Leopoldus* tutor atque torque populi, qui aliter etiam est *Thieboldus* vel *Teobaudus*. Nonne & hic illud *Thiede* agnoscis, sed, quod amat nostra lingua, curtatum? *Theodabadus* etiam, nomen Gothorum, sive Theodatus, populi benefactor, nomen habent isthinc. Hæc ille l. 2. Polior. dial. 2. Quid *Theode* & dein *Theode*, dictum in Ludovicus. Ulterius *Bertholdus*, Berthold / quasi Werdhold / dignus favore. *Tilemanus*

manus, Tileman, quasi **Theilman**/ vir qui dividere scit & suum cuique tribuere: Græce μεριστής. Apud Judæos sic vocabantur *meristæ*, qui dividerent aut separarent Scripturas: ut eorum meminit Justinus contra Tryph. & Isid l.8.orig. c. 4. *Gunterus*, **Gunther**/quasi **gunstiger**/qui favet. Sicuti *Gunthold*, est favor & amor, ap. Aventinum. *Gervasius*, Gerves, quasi **gar vest**/i.e. strenuus & animi plenus, *Ferdinandus*, Ferdinand. κατὰ μετάθεσιν, quasi **Friedeman** *Ferdeman*, uti suspicantur. *Gotschaltus*, **Gotschalck**/ Dei servus aus divinorum peritus: quod innuit τὸ **Schalck**/ ut superius in **Marschalck** diximus. *Cornelius*, quasi *coronelius*a, à corona. Græce στέφανος. *Valerius*, i. e. robustus, validus: à valeo: ut *Valens*, *Valentinus*. Ita etiam *Æmilius* ab αἱμύλιος, αἱμύλος (unde & Latin. *æmulus*) i. e. blandus, lepidus. Hesych. ἀστεῖος. Item σωστός & affabilis. Ab Æmilius *Æmilianus*: & sursum *Maximilianus*, vel potius *Maxæmilianus*. *VValpurgis*, id est, vallum & pyrgus, vel à **verwalten/ walten/** & **Burg**/pyrgus, scilicet custos pyrgi. *Ursula* ab ursa: ut *Bernhardus*, à **Beern**/ *Cunigunda*, **Kunigund** / i.e. **Kunig gund** favens regi, favor regis. *Gertrudis*, **Gertraut** / **gern treu**/ vel **gar treu.** Quomodo *Gutdraud*, *Gutdrud* est bene fidens, nihil mali timens, apud Aventinum. *Mechtildis*, **Mechtild**/ quasi **mechtige heldin** / heroina potens. *Leonora* & integrum, *Eleonora* est ὄρος ἐλέους, mons misericordiæ. *Voitlandia* Æneæ Silvio dicitur. *Advocatorum* terra & *Prætoriana*. Voit est advocatus seu prætor. Nomen ex eo sortita, quod quatuor olim Romani imperii prætoribus suberat, ut notat Abrahamus Ortelius. Voëth dicitur Aventino à βοηθός: Vothei à βοήθεια, hoc est, auxilium, patrocinium. Idem Ortelius: *Marsorum*, qui à *Marso* originem trahant, meminit Strabo, eosque ante multa secula ex locis Rheno finitimus in profundam atque palustrem regionem migrasse memorat. Horum posteri *Theutomarsi*, sive, ut vulgo pronunciant, *Thietmarsi* ante CCCC. annos, antiquissimæ Stadiensium familiæ

paruerunt Hæc ille. Similia vocum Germanicarum ... ma adducit in vestibulo annalium Boiorum Jon... Aventinus. Et passim Cluver. de Germ. antiq.

Viginti : Græcis εἴκοσι, εἴκατι Dorice εἴκατι & rursum ... conice βείκατι, i. e. viginti. Martin. in Lex. Latin... *ginti* facit ab illo Laconico βείκατι, quod plane idem ... inde levi mutatione, fiat *biginti*. Papias : *Viginti qua... cem bis geniti*. Aliquid dicit. Nam omnino viginti d... tur quasi *biginti*, à bis : ut triginta à tres : quadragin... à quatuor. Et alias B. toties in V transit. Sed *ginta* ... etiam *ginta* redolet Græcor. κόντα. quod in composit... numerum denarium notat. Ut ergo Græci dicunt τρι... κοντα, τεσσαράκοντα, πεντήκοντα ; Ita Latini inde etiam ... cerunt triginta. Et sic etiam *biginta*, aut *biginta* ; p... longa dies invexit *biginti*. Similiter Hebræis [illegible] ... est viginti pro [illegible] עֶשְׂרִים bis dena : עֶשֶׂת & עֶשֶׂר ... decem.

Vinum à Græc. οἶνος. Æoles, quos maxime repræsen... tant Latini, ϝοῖνος. Ab Heb. יַיִן, i. e. vinum. *In...* ὄοινος apud antiquos quos sequitur Lips. l. 3. epist. ... ep. 2. *Vitis* à vino ; inquit Varro : videlicet ejectis a... elementis, quasi dicas, *vinitis*. Heb. גֶּפֶן, est vitis. ... *vitis* quasi *vita*, quod vinum ingens vitæ humanæ bon... sit, cor ac spiritus eximie recreans, ut notat Matthiol. ... l. 5. Diosc. c. 7. *Vinea*, locus aut septum, in quo vit... plantantur, οἰνάς. Etiam bellicum instrumentum ita d... citur. Lucan.

Tunc adoperta levi procredit vinea terra :
Sub cujus pluteis & tecta fronde latentes
Moliri nunc ima pavent, & vertere ferro
Mœnia ----

Unde elicitur, quur vinea dicta? Quod etiam no... vit Hotomannus : quod, ut in plerisque locis vineæ ... pibus viminueis, ita hæc tectis vimineis muniri solea... Lipf. l. 1 poliorc. dial. 7. *Vinea* a similitudine ver... us dicta, quæ jugata & in tectum allevata. Sub illa... quia considere fas, & latera sic clausa : hæc quoque ...

bitat

litaris nomen sumsit. Hieron. c 1 appellat cum additamento *testudinem vineam*. Turn. Adv. 11. c. 24. *Vindemia* à *demendo vino*: quando uvæ decerpuntur de vitibus. Metaphorice alio tralata cernitur. Plin. prima mellis *vindemia* melior. Columella: mox vere transacto sequitur mellis *vindemia.* ἀναλόγως ut *vindemia*, factum est *Lupulidemia*, ap. Ad. Th. Siber. *Virginemia* ap. Plaut. Rud. a. 3. sc. 2. Cæterum Græci carmen peculiare frequentarunt tempore torcularium, seu vindemiæ, quod vocarunt ληναιον καὶ ἐπιλήνιον: in honorem Liberi patris. Ληνὸς est lacus præli torculari. Inde & *Lenæus*, ληναῖος, non à leniendo, ut quidam pertendunt. *Lenæon*, ληναιών, Januarius: quia hoc mense Bacho torcularium præsidi festum celebra- Casaubonus exer. 13. in annales Barnii. Porro *villum* deminutum est Prius *vinulum*, deinde contracte *villum*, ap. Terent. Adelph Quid *vinnulum aut vinulum* sit Dousa exponit: Nugatorium hoc verbum est (inquit) *vinula*. Quocirca cum Nonio potius rescribatur *vinnula*. Sic Isid. l. 3. orig *vinnulata* vox est lenis, & mollis, atque flexibilis: & *vinnulata* dicta à *vinnò*, i. e. cincinno molliter flexo. Unde nunc primum discimus vocem *vinnulam*, seu *vinnulatam*, ad fractas & concissas illas effœminantissimis modis in concentu musico flexiones proprie pertinere: quod modulationis genus chroma indigitat Boethius, quasi tu coloratam vocum compositionem interpretere, minuritioni citandæ uniter accommodatam. Et festive Plaut. Asin. a. 1. sc. 3. qui ab hac forma *vinnulam* orationem appellat, blanditias meritricias chromaticæ illius musicæ inmodum flexuosas, cincinnitasque, nec nisi affectibus commovendis excogitatas, id est, dicta infracta, & quasi modulata voce labiis tenus modo, non autem è pectore penitissimo enunciata, nota meritricum arte. Hæc ille Mihi sic videtur: *orationem vinnulam* esse esse dulcem, mollem, liquidam, quæ *vinum* redoleat; à *vino*: adeoque plane amatoriam: qualis è vino contingit, & inter pocula. Tunc enim miris modis jocamur, immo ineptimus. Inde etiam οἶνος θελξίφρων Nonno. Notum: Sine Cerere, & Baccho friget

 Venus

Venus. Scribendum etiam esse *vinnulum* cum Nonio; ut sic distinguatur à *vinulum*, quod deminutivum. Ut ita nihil opus sit *vinno*, id est, cinno Isidori, nec ... remota interpolatione. Plaut. Pœn. a. sc. suo more; i. e. lepide vocat *vinum sine dentibus* vetus. Senex ... ἀνόδυς. Vel dulce, quod non radat palatum, & fauces sicut acidum, austerumve. Empodocles vinum vocat σαπὲν ἐν ξύλῳ ὕδωρ, id est, putrefactam in ligno aquam; quod tamen Aristot. non adeo probat l. 4. Top. c. 5. Anacreon vinum vocat γόνον ἀμπέλυ, filium vineæ. Pindarus Nem. 9. βιαῖαν ἀμπέλυ παῖδα, i. e. violentum vineæ filium Euripides: μελαίνης μητρὸς οὖ ζωρῷ μέθυ. Idem γάλα τῆς ἀφροδίτης. Romani in sacris, *Lac bonæ deæ*. Jones vinum appellarunt πηλὸν; à colore nigricante, aut ... feculentum. Sicuti & Homer. αἴθοπα οἶνον sæpe vocat. Contra Chaldæus Paraph. per *rubrum vinum* τὸ יין ... fere semper exponit. Prov. 23. 31. *ne respicio vinum quum rubescit: quum exhibet in poculo oculum suum.* Vinum ... cens dicitur *mustum* usitate: καθ' ὑπεροχὴν. Hebr. עסיס dicitur succus aut mustum: à calcando. Nam עסס ... calcare aut exprimere. LXXII. vertitur νᾶμα Cant. 8. ... 2. γλυκασμός Joel 3. 18. οἶνος νέος Jes. 49. 26. A musto fit *musteum*, i. e. proprie musti saporem referens, dulce & amabile. Alias est lati significatus, idem, quod nov... νέον. Ita Plauto *musta* Juvenca, est nova. Et mon... ... origo, quam suggerit Scal. in Varr. rei rust. Græci quod ... quid novellum, vocant μόσχον, ut

Homer.

---- Μόσχοισι λύγοισι.

Latini idem retinuerunt. Nam ab eo manifesto dictum est *mostum*: seu, ut nunc scribit, *mustum*; ut *musta* ... ma, *musta* ætas, Nævio: *mustum* vinum. Isid. l. 12. c. ... *Bibiones* sunt, qui in vino nascuntur; quos vulgo *mustiones* à *musto* appellant. Afranius: Ex ore in oculis ... is *bibiones* involant.

Vi...

Viola: ὑποκορισικῶς (ait Jos. Scal.) ab ἴον: quod idem significat. Sicut & *bigil*, ἀγωλὸς. Unde ἀναλίσκω. Tantum hic fateor, supersunt literæ aliquot radicales. Nec mirũ. Vulgus ita solet,& tam res, quam verba In aliena lingua sæpe detorquet, ut à suis civibus, si qui ab illo ævo prisco redirent, diffi ulter agnoscerentur.

Vipera, quasi *bipara*, quod cum *bi pariat*. Aut rectè quasi vivipera. Sicut *puerpera* à *puer* & *pario*. Priscianus lib. 6. Pueri fœmininum, *pueram* antiquissimi dicebant: unde & *puerpera*; quæ puerum vel pueram parit. *Basilius*: viperas utero devorato fama est in lucem prodire. Quod idem testatur Plutarchus, Horus l. 2. Apul. in Magia Hieron Rhodig. l. 6. c. 13. Sed & Græcis *Echidna*, ἔχιδνα, ἔχις dicitur, παρὰ τὸ ἔχειν ἐν ἑαυτῇ γαστρὶ. Renodæus Paris.med.l. 3. de mat Med. c. 30. *Vipera* dicitur, quod *vivum pariat*, contra serpentum aliorum morem, qui prius ova in lucem edunt. Vipera quidem ovumprocreat piscium ovis simile.sed intra se tantũ,tantumq;vivos catulos parit membranis involutos Evenit autem aliquando, ut posteriores quærentes exitum, & impatientes moræ diuturnioris, erodant matris uterum & latera; sicque *matricidæ* prodeunt. *Hæc illa*. Legatũr Arist. l. 5. cap. ult. Matthiol in l. 2. Diosc. c. 16. Scal Ex. 201. & in Aristot hist. de anim. l. 2. c. 18. Brodæus l. 5. misc. c. 11. Ut vipera formatur: ita *juniperus*, mutato genere. Quia *junes* baccas *parit*, aliis perpetuo subnascentibus Bauhin. in l. 1. Diosc. c. 87.& quia ἀείφυλλ⊙, cariem vetustatemque non sentit, ut ait Plin. l. 16 c. 41. *Junis* est viridantis ætatis: contractum ex Juvenis. *Juniculus* εἰδικῶς ad arbores transfertur, iterum ap. Plin.

Virgilius. Eustath.. in Navium catalogo ap. Homer. nec non Suidas Οὐεργίλι⊙, *Virgilius* scripsit, ut & Joh. Baptista Pius, item C.Rhodig lib.7. antiq cap. 4. & alii. Contra Donatus, Ethicographus, Pierius, Manutius & complures malunt, *Vergilius*. Sic etiam spectatur in publicis monumentis: nec non in Græcis plerumq; epigrammatis.

matis. Nam & collectaneorum 2. ap. Græcos, item ... rusticicis præceptis sic comperi annotatum: ... In fragmentis Cæcilii Minutiani, Apuleii, veter. ... matici scriptum comperi: *Virgilium* a *virgis* esse cognominatum. Cui suffragatur illud Calvi:

Et vates cui virga dedit memorabile nomen
Laurea ----

Huic sententiæ Priscianus quoque adjicit calculum ... que citra causam. Ut enim a cicere Cicero, à piso ... so, à similibus alii sunt dicti: Ita à *virga*, *virgu...* *gulius* & κατ' ... *Virgilius*: quod nomen etiam ... præter poetam illum Mantuanum, Romæ antea ... runt. Alii non male conjiciunt: *Virgilium* quasi *Virginium*, à virginali modestia & verecundia nominat... esse. Quo sensu & *Parthenias* audiit. Hinc in libris ... nuscriptis pæne omnibus hæc visitur inscriptio: *P. Parthenias Virgilii Maronis liber*: uti notavit Sebast. Conradus: & ante eum prolixe Pier. in l. 4. Georg.

Virtus: ut ἀνδρεία, ab ἀνὴρ (unde nomen *Andreas* ... prium *Andronicus*, i. e. virorum victor: *Andruare* ... tus verbum, ἀνδρίζεσθαι), ita, secundum Cic. 2. Tusc. ... pellata est ex *viro virtus*. *Viri* enim propria maxime ... titudo, cujus munera duo sunt maxima, mortis doloris ... que contemtio. Et Scal. *Virtus* apud majores nostros pro fortitudine tantum accipiebatur. Plaut. Asin. ... *virtus* est, quando usus est, qui malum fert fortiter. Sed & a viro sunt *vires*: eadem de causa. Nam mollities propria fœminarum. Aut vires à *vis*. A vires est *virosus*, quo utitur etiam Tertull. advers. Valentin. c. ... *Exercitata vitia & usu virtosa*. Hoc est ἐκτικὰ ... Evidentius vero à viro *vira*, ap. Fest. & rursum à ... *virago*: & amplius eliso elemento, *Virgo*. Nam ... h. e. fœmina, è viro condita & viri causa condita ... ita ap. Hebr. ab אִישׁ est אִשָּׁה *isschah*, fœmina. Hinc rectissime Tremell. & Jun. Gen. 2. 23. ... verterunt *viram*: & Lutherus Germ. Männin. ... interpretatur Symmach. ἀνδρίδας. In Josepho occurrit Græce ἰσσα. Ita enim legendum: vel certe ἰσσα, E ... men...

more antiquo. A *bira* dicitur *bibira* ap. Nonium c. 2. *Vidua unibira*, ap. Tertull. l. 1. ad uxorem. *Alia sacra coronat unibira, alia multibira:* ap. Minut. Felicem in Octavio Unde autem VIR? *A bis*: quia virtus & vires & vis sit viri propria. Aut recta ab איש *isch*. Ita etiam Hebr. גֶּבֶר vir. LXXII. ἀνὴρ, ἄνθρωπος, ἀνδρεῖος ἄρσην ducitur à גָּבַר i. e. valuit, robustus fuit. *Vis* ab ἴς præposito digamma Æolorum. A vis est etiam *bieo*, h. e. vi adhibita flecto. *Vietus*, proprie flexus: & inde languidus ac debilitatus. *Vimen*, virgultum flexile: quia facile *bietur*. Ab eadem vi est etiam *bigeo*: quasi *bi ago*; vigeo, hoc est, vi ac robore polleo. Et κατ' ἀντίστοιχον, *begeo*, unde nota satis *begetus* & *begeto*. Gloss. *bigor*, δύναμις, ἰσχὺς, ῥώμη. Aliis vegeo ab εὖ ἔχω. Sed prius mavelim. A vis etiam est *bix*. Nota difficultatis: ubi opes est vi. Scal. L. L. c. 31. X. additum est in *Vix*, adverbio, à *bi*: quod negat facilitatem. Unde *bices*. Nam quod per *bices* fit, videtur difficile esse, *bix* fieri. Fortasse etiam rectum ipsum fuit, *Vix bicis*. Hæc ille. A vices *bicarius*, h. e. qui alterius vicem obit Suid. βικάριος διάδοχος. A vicis *bicissus*, unde nobis *bicissim*: à vicissus *bicissitudo*: ut à necessus (unde adhuc *necessum*) necessitudo. Omnia tamen primo, & *bix* & *bir*, & *bis*, & ἴς & ἰσχὺς & βία & reliqua manant è fonte Israelis, quem citavimus איש. Cæterum à *bir*, est *ebirare*, apud Nonium, & Varr. Sicut effœminare, à fœmina. Jos. Scal. *Lebir*, ἀνδράδελφος, ex Græco δαήρ. Quare propterea prima producitur ut apud Senecam in Octavia. Sic etiam ex Græco *socer*: nimirum ab ἑκυρός. Etiam potest duci à Chald. זִוָּג, quod est conjugium: ut γαμβρὸς à γάμος. *Socrus* est uxor soceri: Prisc. l. 6. Similiter *glos*, per contractionem, à γάλως. *Nurus* à νυός.

Viscus & *biscum*: Germ. Mistell. Athen. l. 10. c. 19. *biscum* nominat δρυὸς ἱδρῶτα. Plin. l. 16. c. 44. *Satum nullo modo nascitur, nec nisi per album abium redditum, maxime palumbis ac turdis.* Virg ita circumscribit Æn. 6.

Quale solet silbis brumali frigore biscum
Fronde birere nobâ, quod non sua seminat arbos.

 Lega-

Legatur Theophr. l. 2. de cauſ. plant. c. 23. Dioſc. l. c. 87. & in eumdem Matthiolus & Bauhinus. Ipſa vox *Viſcus* fit à Græco ἰξὸς, & per digamma Æolicum Fιξὸς quod idem. Ab ἴσχω, i. e. remoror, aut retineo. Eſt enim tenax, ut ex eo gluten fiat. Unde etiam gluten, κόλλα, vocatur *viſcus*. Etiam inde *viſcus*, *viſceris*, Græce σπλάγχνα: quia *viſcida caro* appareat. Iſid. l. 11. c. 1. *Viſcera* vitalia, id eſt, circumfuſa cordis loca, quaſi *viſcoſa* eo, quod ibi vita & anima continetur. Guliel. Stuckius de Sacr. Gentil. *Viſcus*, inquit, videtur dici quaſi *veſcum* (ut veſcumque papaver) à *veſcendo*. Quia homines *viſceribus* veſcuntur, tanquam cibis delicatis. Vel quia viſcera inſtar tenacis atque ſequacis corpori adhærent & quaſi agglutinata ſunt. Hinc vox *viſcerum* metaphoricè ſæpe pro re quavis abdita, abſtruſa, penitus infixa & inhærente accipitur. *Viſcera* tamen etiam à *vivendo* dicta. Hæc ille. Rectius etymon *viſceris* à *viſco*, uti dicebam. Gloſſ. Cyr. Διανομὴ κρέως, *viſceratio*, Cic. 1. Tuſc. Quæſt. e veteri poeta: *Evviſceratus* latere pendens ſaxa ſpargens tabo, ſanie, & ſanguine atro.

Viſurgis; ut fluvius Saxoniæ, ita etiam nomen agnoſcet vernaculum. Vadianus in l. 3. Melæ: *Viſurgis*, hodie **der Weſer**/ tanquam dicas **der Viſurg**. Hoc enim inde natum eſt. Hæc ille. Nos hodieque dicimus **die Weſer** vel **die Wäſer**: quaſi **die Waſſer**: ob aquarum diverſarum confluxum. Ergo *Viſurgis* inde corruptum. Fed. Fidlerus in Fluminibus (quæ edidit Paulus Meliſſus) ita deſcribit *Viſurgin*:

Effundit celerem Turingica ſilva Viſurgim:
  Heſſia montanis quà jacet orta jugis.

Sidonio eſt *Vviſara*. Aliis *Vviſura*. Straboni Βισούργις. Dioni Οὐίσουργις. Etiam *Iturgus* vocatur. Cajus Pedo Albinovanus de morte Druſi Neronis:

Rhenus, & Alpinæ valles, & ſanguine nigro
  Decolor infecta teſtis Iturgus aqua.

Ibi Joſ. Scal. Dicitur & *Viſurgus* pro varietate idiomatum linguæ Germanicæ. Nam Saxones & omnes Oceani accolæ T uſurpant: alii duplex ſs, θάλαττα, θάλασσα:

Sic Wasser/ Watter/ Water. *Iturgus* autem videtur detortum ex Wetergen/ hoc est, ob aquilas quæ inibi confluunt.

Vitium à *vito* faciunt. Aut potius à *vi*. Nam omne vitium consistit ἐν τῇ ὑπερβολῇ & cum impetu quodam agit, virtuti adversando. Jos. Scaliger: Quod Latinis est *vitium*, id Græci, quo exprimant, non habent. Nam non est κακία; quæ aliud est apud Jctum interpretantem ædilitium edictum. πάθος pro eo usurpamus, quia melius non habemus: & Planudes quoque eodem utitur. *Hæc ille.* Unde discimus, quod Græca lingua, quamvis amplissima merito audiat, interdum etiam deficiat. Quod & vocula, *existimatio*, idem Jos. Scalig. probat: *Existimationem, inquiens*, ut mediocriter docti sciunt, vulgus nostrum vocat *reputationem*. Eam Græci nullo idoneo verbo exprimere possunt. Nos eo, quod proxime ab ea notior, abest, ἐπιτιμία; quia melius comminisci non possumus, contenti erimus. *Nonius Marcellus*: *Morbus* est cum accessu aut temporis aut contagii. *Vitium* perpetua & insanabilis atque irrevocabilis causa est. Atque is videtur τὸ *vim* respicere. Sed & *morbus* ac *vitium* conjunguntur in Edicto Ædilium curulium: Titulus servorum singulorum ut scriptus sit curato ita, ut intelligi recte possit, quid *morbi vitiique* cuique sit. Ea Modestinus differ. 9. ita distinguit: *Ut morbus* sit temporalis corporis imbecillitas. *Vitium* vero perpetuum corporis impedimentum: veluti si talum excussit. Labeo apud Sabinum: *Morbus* est habitus cujusque corporis contra naturam, qui usum ejus facit deteriorem, & cui morbus est, is etiam *vitiosus* est. Neque id tamen contra fit. Post enim, qui *vitiosus* est, non *morbosus* esse, ut *balbus* & *atypus*, vitiosi magis, quam morbosi sunt: & equus mordax aut calcitro, vitiosus, non morbosus est. *Ulpianus* pro eodem accipi *morbum* & *vitium* ait: & Ædiles tollendæ dubitationis causa bis κατὰ τῶ αὐτῶ idem posuisse. Sed Ulpianum aberrare, vel illud Cic. 4. Tuscul. docuerit: *Morbum* appellant totius corporis corruptionem: *ægrotationem* morbum cum imbecillitate:

Vitium

Vitium cum partes corporis inter se dissident Ausf. Pers sententiæ Labeonis adstipulatur : & quantum rever... *morbus* & *vitium* distent, non modo usus recte loquentium, sed etiam etymon ostendit.

Vitricus, P in V, quasi *Vatricus*, *Patricus*, πατρικὸς vitricus. Gloss. Isid. Vitricus *patricus*. Et Gloss. Philox. ...tricus, πατρωὸς. Vox sapiente consilio facta. Vitricus enim neque ipse pater est, neque alter. Utrumque nam... negat. Et tamen *patrius* ille est, non alienus, non ho... *Patrius*, quia patri succedit : quia fide & amore com... ...ctitur privignum, non vulgari, sed patrio. Et hoc ... est. Illud vero facti, quod notant alii. *Vitricus*, inqu... dictus a *vi* & trico : *quod per vim irrumpat in ædes* ... *milium alienam ; uti plerumque solet imperiosum & im...* *tuosum istud hominum genus.*

Vitular, Nonius à *vita* deducit, quæ interdum læti... am lubentiamque signat. Unde dea hilaritatis præses ... *tula*. Nævius Lycurgo :

Ducite eo argutis linguis mutas quadrupedes.
Ut in venatu vitulantes *ex suis*
Locis non mittant Pœnis decoratos feris.

Neque aliter Enn. ap. Fest. *Habet is coronam* vitulans ... *torie*. Festus: *Vitulans lætans gaudio, ut prato vitulus.* ... iam Varro, à *vitulo* deducit, quod Jos. Scal. rectum p... Id enim est μοσχίζειν Græce apud Menandrum. Atque ... Nævii versum ita laudat: Ut in venatu vitulantes ex ... viis Locis. Lipsf. l. 5. Antiq. Lect. c. 22. Utq; Latini ... voce dicunt vitulari : ita Hebræi phrasi Ps. 29. 6. ... ut exiliant sicut vitulus. *Vitulus* est est ἰταλὸς, qu... rum notat, autore Hesych. Ut ab anulus anellus, ... à vitulus *vitellus*, apud Plautum in Asin. act 3. sc. ... gell. lib. 11. c. 1. refert, quod Timæus & Varro *Ita...* ab *ἰταλοῖς* denominarint ; quorum inibi magna co... fuerit, buceraque in ea terra gigni, pascique solita ... compluria. Aristoteles docet, *Italiam* ab *Italo* rege ... pellatam esse, quæ prius *Oenotria* dicta fuit. Alii ... cem hujus regionis non discernunt ab *αἰτωλία*, muta... que ω in α, & ad imitationem dialecti *Æolicæ*, ve...

ἀφαι

ἀφαίρεσιν, a, initialem literam abjiciunt. Romani enim, qui Latinæ gentis fuere caput, lingua sunt olim usi, quæ ad Æolicam proprietatem accedit, Dionysio Halicarnasseo teste, cui Priscian. assentit & Quinct. l. 1. cap. 5. Jos. Scalig. ita: *Italia* quasi *Attalia*. Sane ἄττυς est nomen Lydium & Phrygium. *Lydos* vero in Italiam venisse nemo dubitat. Legatur præterea Herodotus l. 1. Strabo l. 5. & 6.

Vivo, βιόω, βιῶ. *Vita*, βίος. Inde est *vitare*, h. e. ita *vitam* curare (quæ sane bonum nimis amabile & preciosum) ut quæ ei prosunt, arripiantur: quæ ei nocent, fugiantur. Idipsum olfecit Papias: *Vitare est*, inquit, *quidquid contra vitam est, declinare.* Recte profecto. Ex eo postea *vitare*, *devitare*, *evitare* communiter notat effugere ac declinare. Quamvis omnia illa, quæ fugere studemus, etiam *vitam ipsam* attineant. Sed & *evitare* idem est, quod tollere *è vita*. Cic. l. 3. Tusc. quæst. ex veteri poeta hæc citat: *Hac omnia vidi inflammari, Priamo vi vitam evitari.* Papias: *Evitatus*, i. e. *vita privatus*. Onomast: *evito* exponit per ἀναιρίζω. Legatur Lips. l. 2. Antiq. Lect. c. 11. Insuper *Invito* notionem *vitæ* manifestò ingerit. *Invito* h. e. *ad vitam* una agendam (quo nihil suavius) ad communionem bonorum voco & allicio: uti etiam eo fine *convivia* instruuntur. A Græco βίος fit Ἀμφίβια, i. e. utrobique viventia. A βίος deducit Scal. l. 7. L. L. c. 150. *Beatus* divitem notat, qui multa bene, ac benigne potest agere: at *beatus* passivum est participium, quem bonis, ut appellant Græci βίον, fortuna voluit beari. *Beo*, βιῶ. Job. 12. 7. *Vivere* est beatum esse, feliciter vivere. Plaut. Aulul. Neque unquam quidquam me juvat, quod edo domi.

Foris aliquantillum etiam quod gusto, id *beat*.

I. e. facit πρὸς τὸ βίον, juvat, vel prodest vitæ. Ulp. l. 59. ad Edictum: *Beare* est prodesse. Olim *beati* μακαρῖται dicebantur mortui διὰ τὸ εὐφημισμόν. Theoc. id. 2. Æschyl. in Pers. ubi Scholiastes male notat, μακαρίτας dici τοὺς τεθνῶτας: μακαρίους δὲ τοὺς ζῶντας. Neque enim id perpetuum. Nam & νεκροὶ μακάριοι dicuntur eodem sensu, quo

μακαρῖται. Sic & *felix* Latinis. Horatius: Omnes com-
ſui *felices?* nunc ego reſto. Ita enim Scal. hanc vocem
ibi accipit. Sunt autem mortui dicti felices, aut
non quia mortui: enim θάνατος τῶν φοβερῶν φοβερώτατον
ex Ariſtotele: ſed quia meliorem vitam ingreſſi eſſe
Ethnicis credebantur. *A bibo* eſt *bibarium*, ubi con-
nentur vel aves, vel piſces, vel feræ, quæ duntaxat ad
ctum ſpectant, Valla l. 1. c. 8. *Redibibus*: Joſ. Scal. Re-
bibum ædificium eſt ex vetuſto renovatum. Eſt enim ver-
bum tectonicum. Unde Cic. in Verrem: Utrum exi-
matis minus operis eſſe, unam columnam efficere ab in-
tegro novam nullo lapide *redibibo*. Itaque veteres ma-
ſtri vertunt, redivivus, παλίγκηπος. Sic Catull. carm.
pontem *irredibibum* dixit, qui prolapſus denuo
ſtaurari non poſſit. Sed Tropice: quaſi ædificia,
ἔμψυχα. Proprie *redibibus* eſt, qui redit in vitam παλίζω-
ος. *Cœnobium*, κοινὸς βίος. *Cœnobitæ* ſunt Iſidoro, in com-
mune viventes. *Conbibo*, συμβιόω. Plautus, tecum con-
vere. Cic. Senect. Bene majores noſtri accubationem
pularem amicorum, qui vitæ conjunctionem haberet,
conbibium nominarunt: melius quam Græci, qui hoc
dem tum *compotationem*, tum *concœnationem* vocant.
Omnium optime Germani addunt τὸ εὖ ζῆν, Wolleben.
Conbibator, qui inſtruit convivium, aut præeſt. Ma-
ſtrum vocat Juven. Sat. 3. *dictatorem* Plautus: *patrem*
næ, Horat. l. 2. ſ. 8. *Conbibii dominum*, Agell. l. 13. c.
Modimperatorem Varro l. 20. qui modum imperat. Re-
gem conbibii Sidon. l. 9. Græci vocant συμποσίαρχον, βα-
σιλέα, item στρατηγόν. Qua poſtrema voce & Plautus
eſt Sticho act. 5. ſc. 4.

----- Dum ea ſe exornat, nos volo
Tamen ludere inter nos. *Strategum* te facio huic con-
vivio. Nota; olim jactu talorum fuiſſe electum con-
vivatorem: quod facit, ut autores multi intelligant
Plautus in Moſtell. Vide *tali* ubi ſint. In aſini
ter *talos*, ut porro nos jaciamus Talorum
Venus, *Canis*, *Senio*, *Chius*. Qui Venerem jeceran
giſter convivii erat. Index Horatii l. 2. od. 7. quem

nus arbitrum Dicet bibendi? Etiam aliæ (ut quidam volunt) imagines, aut icunculæ insculptæ talis fuere: ut vulturis, Herculis & similium. Quo referunt illud Plaut. Cistel. *Herculem jacto Basilicum.* Qui tamen Lipsio idem, qui Veneris. Legatur Scal in Arist. hist. anim. l. 2. c. 7. Pollux, Turneb. in Adverf. Casaubon. in Sueton. Augusto c. 71. Taubman. in Cur. & Persam Plauti, & alii.

Ulna: Servius, ulna proprie ad spatium in quantum utraque extenditur manus. Quur hoc propriè? Quia Maro 3. Eclog: Tres pateat cœli spatium non amplius *ulnas.* Alius: *ulna* proprie brachium. Quare? usu aliorum, nominatim Catonis:

Pueri instar bimuli tremula patris dormientis in *ulna.* Et hoc recte. *Ulna* κυβέλω; brachium, cubitus. Ex eo deinde sumta mensuræ ratio, aut spatii. Suetonius unum exponit cubitum: scilicet ex origine. *Ulna* ὠλένη, ὤλην, si ε excludatur: ὠλένη cubitus, brachium, πῆχυς. Hinc ἀκρωλένια, extremitates cubitorum. Et Juno dicitur, λευκώλενος, à candidis brachiis. Et ὠλεκρανίζειν Comicis est ferire cubiti aut brachii extremo, quod κράνον, aut κράνος, κατ' ὁμοιότητα ita nuncupetur. Poll. l. 2. c. 4.

Umbilicus, ὀμφαλικὸς, ὀμφαλὸς: φ in B, ut vulgò *obsonium.* In Plauto Men. act. 1. sc. 2. ad *umbilicum*, i. e. ad mediam partem. *Umbilicus* enim media pars in corpore. Cic. 6. in Verr. qui locus, quod in media Insula situs est, *Umbilicus Siciliæ* nominatur. Ap. Horat. epod. 14. promissum carmen, Jambos ad *Umbilicum* ducere. pro fine usurpatur. Nam & umbilicus in animali est finis aut radix, qua universum corpus terminatur & hæret. Etiam solebant (quæ altera ratio) veteres librorum tegimenta *umbilicis* ornare; & tum opus erat perfectum. Mart. l. 4. ep. ult. Jam pervenimus usque ad *umbilicum.* Apud Hebræos *umbilicus terræ,* est editior locus terræ. Jud. 9. 37. Ezech. 38. 12.

Umbo. Turnebus in Varr. & Scalig. in Conj. Lego in Varr. *umbones* à Græco, quod ἄμβωνες. Græci ἄμβωνας vocant quidquid extumidum est, & prominet, ut ventrem

trem ampullarum, Plutarchus Lycurgo. In mon… quoque *ὑψηλὰς τένας* ita vocant. Itaq; quidam poeta … ſic ſcripſerat ἐπ' ὄρεος ἀμβώνεσσι. Sic quoque Latini … *nem* in eam ſignificationem uſurparunt Statius Ach…

----- *Undiſonæ quos circuit* umbo *Maleæ.*

Id eſt, quod Poetis Græcis, *πρών*. Idem in Theb.

Stant juga & objectus geminis umbonibus agger.

Idem in via Domitiana:

Tunc umbonibus *hinc & hinc coactis.* In Theb.

----- *Vaſto metuenda* umbone *ferarum.*

Satis apparet, quur poſtea umbones in clipeis app… runt quos vocat *ὀμφαλοὺς*. Polyb. l. 6. Ab *ἄμβων* et… ctà ſit *Ambo, ambonis*: qua voce utuntur Script. Eccl… ſtici pro pulpito aut ſuggeſtu Epiſcopi in templo d… tis. Ut ita non recte VValafridus Strabo *ambiendo* d… rit. Ultimo *ἄμβων, ἄμβη*, oritur ab *ἀναβαίνειν*.

Umbra: reperies quoque *humbra*. Non ſecus atq… *ulcus, hulcus, ἕλκος*. Veteres enim teſte Quinct. int… negligebant flatum: *ircus, ædus. Umbri* apud Varr… l. 6. & Iſid. l. 12. piſcis genus, à colore *umbræ*. In … *σκιὸς, ἰχθύς*. Et communiter Græcis *σκιαδεύς*, item … eſt ille piſcis, *σκιά*. Vulgo dicitur *umbra, aer caren…* *quod fit alicujus corporis objectu præſertim nubium.* D… plex erratum. Neque umbra aer eſt; ſed in aere, … *φωτός*. Neque fit objectu inprimis nubium: ſed terr… cæterorum, propter terram. Hæc enim, ut corpus o… ſpargit umbram in alteram partem à ſole averſam… ſi: efficitur nox, quæ nihil aliud, quam umbra ter… quod Cicero teſtatur. Ovid. 15. Met.

Umbraq; tellu-ris tenebras induxerit orbi. Lucr. l. 4.

------ *Nigrai noctis ad umbram.* Et rurſum …

----- *Terram nox obruit umbris.* Virg. 8. Æn.

----- *Noctis diſcterat umbra.*

Umbra itaque à terra, cujus etiam *color dicitur:* … ab *humo, hu-mbra*, umbra: *bra* eſt λῆξις Varro etiam … ſentit l. 4. L. L. uti notat Auſ. Popma: *eo, quod* … *cadit in terram.* Malim, quia umbra terræ color … ger ſive ater. Cujus proportionem habet umbra, no… nebræ. Ovid. 4. Faſt.

Jam color unus inest rebus, tenebrisq; teguntur. Omnia——
Nec quemquam fugit, noctem à colore illo ſolere deſcribi *nigram, atram, opacam, obſcuram, fuſcam*, ἐρεβεννὴν. μέλαιναν, ὀρφναίαν, μελανόπτερον: & quæ ſimilia congerunt.

Virg. l. 1. Æn.

——Ponto nox incubat atra.

Idem 2. Æn.

——nox atra cava circumvolat umbra.

4. Æn.

Sic fatus, nocti ſe immiſcuit atræ.

5. Æn.

Et nox atra polum bigis ſubvecta tenebat.

7. Æn.

Jam mediam nigra carpebat nocte quietem.

Unda, quaſi *uda*, ab ὕδος, ὕδωρ. *Undulatus*, referens imaginem *undulæ*: ap. Nonium. *Sudor* eſt aqua, quæ è poris à calore apertis manat, ὕδωρ: ſicut ab eodem eſt ἱδος, ἱδρώς. Ab eodem ὕδωρ eſt *clepſydra*, à κλέπτω: quia *furtim* & clam aquam ſubtrahendo, ut vix ſentiri potuerit, apud veteres, horas diſtinguebat: velut arena apud nos. Cleomedes in De cœleſt. corp. videtur appellaſſe *hydrologium*: ut notat etiam Rhodig. l. 18. c. 39. Cæſar. l. 5. clepſydras vocat *menſuras ex aqua*. Lipſ. *vaſcula aquaria* l. 5. de mil. Rom. dial. 9. Apul. ita circumſcribit: *ad dicendi ſpatium vaſculo quodam in vicem coli graciliter fiſtulato ac per hoc guttatim defluo infuſa aqua, populum ſic adorat*: fermè ab initio l. 3. met. Clepſydræ imitatione fieri poteſt *clepſamathos* vel *cleſammos*: ab ἄμμος, ἄμαθος, i. e. arena. Ab udum eſt *Sudum*, quaſi *Se udum*, i. e. ſine *undo*, h. e. pluvia nimbo & tempeſtatibus aliis, Scal. in Theoph. *Vdum uvidum*, & *udor*, ab ὕδωρ ab ὕειν. Ἰκμάς ad verbum, *mador*. Quæ vox Græcus etiam parentes habet, τὸ μαδᾷν. A *madeo madidus*, item *maduſa*, (aut rectius, Madulſa) i. e. ebrius ap. Feſt. Nec non *matula* ab eodem madeo. Græc. vero μαδᾷν pendet ab Hebr. מטר quod eſt pluvia, mador. Scal. in Theoph. Hoc eſt *uber glebæ* Virgilianum, dictum à ſucco, ὕειν. Unde *ulizo*, ab ὕλη. Quia Syri, unde Græci per Cadmū acceperunt, ὕλην aquam di-

 cebant

dicebant. Aliis *uber* ab ἰυφορ, & ἐυπορ: quod fanda-dit. Aliis uber ab οὖθαρ. Sicuti Homer. οὖθαρ ἀρούρης Maro, *uberæ glubæ*. Hebræis Gen. 45. 18 est *pinguedo terræ*. De *uligine* Scal. repetit Ex. 39. Cum in Græciam Cadmus, simul cum literis, non paucas voces ... ὑλην quoque importavit, quod aquam Syris significavit. Unde *uligo* & *ulua* etiam ap. Latinos. Hebr. אָגֵל est uligo. gutta, humor è rore rarefacto. rectius *uligo* quasi *udeligo*, ab *udum*: sicuti à *sitis* ... ap. Jos. Scal. Ab *unda* est etiam *abunde*, quod plus. Itaque vulgo dicitur: *Satis abundeq*. Etiam verba *abundo, exundo, redundo*. Metaphora facilis ... Ratione item Æolica ab *unda fundere*, est, ut quod proprium undæ & liquidorum: *Undo, fundo* cujus ... iam resipit τὸ *udum*. Eodem vero reddit, *undare*, ... ac dein *fundere*, quomodo stare, stire, præstare, præ... præstatum, præstitum.

Unguis: olim *unx* & *onx*. Gloss. Græcolatin. ... ὄνυξ. Postea molliori sono exstitit *unguis*: ab ὄνυξ ... Est quod corneum in extremis digitis manuum ... dum. *Ad unguem*, h. e. perfecte. Quali etiam proverbio Germani utuntur. Horat. l. 5. 5.

— *Fronteius ad unguem Factus homo*

Idem de arte:

Perfectum decies non castigavit ad unguem.

Videtur phrasis ab eo tralata, qui nimis nimisque ... lit & ad omne elegantiarum decus se componit ita, ut ... *ungues* prætermittat. Alii à marmorariis dici putant, qui juncturas marmorum tum demum perfectas ... si *unguis* superductus non offendatur: Phil. ... in Comell. Ab unguis *ungula*, i. e. cornea pars pedis in equis, bobus, & similibus. Fest. ... habentes ungues magnos atque asperos Cato ... vit.

Unus, ab obliquo ἑνός, mutato E brevi in V ... Ab unum *unio*, ἑνόω, i e. unum facio. Apul. l. 11. *Unius* ... *numinis*. Nomen *unio, unionis*, dicitur ab unum: ut ... ab ἕν: ἕνωσις ab ἑνόω. Item insignis illa margarita, quæ ...

nunquam eodem partu *bina* editur, *Unio* dicta est. Ut autor est Plin. Solin. Ammian. Marcell. Alias plures sæpe margaritæ in una concha inveniuntur: & quidem aliquando *viginti*, teste Æliano l. 13. c. 26. Immo Vesput. Amer. in orbe novo, *centum ac triginta* margaritas se invenisse in concha una testatur. Hoc autem nihil etymo contradicit. Nam ut ait Marcellinus sub finem l. 23. Gravidæ edunt minutos binos, vel ternos, vel *uniones*, sic appellatos, quod ejus terræ conchulæ singulos aliquoties pariant, sed majores. Et Plin. l. 9. c. 35. Ælius Stilo Jugurthino bello *unionum* nomen impositum maxime grandibus margaritis, prodit. Et ante: *Nulli duo* reperiuntur indiscreti: unde nomen *unionum* Romanæ imposuere deliciæ. *Universus*, i. e. unum versus, vel in unum. versus & redactus: καθόλου. *Universum* τὸ πᾶν. Legatur Cic. de *Universitate* disceptatio. *Unicus* est idem, qui singularis, solus. Plaut Capt. a. 1. sc. 2. *Tibi ille unicus est, mihi etiam unico magis unicus*. Festus: Sardanapalus fuit *unicæ* luxuriæ, id est, solius. Postea quia id, quod solum excellit: unicus est etiam, quia eximius, præstans. Afranius: quis tam sagaci corde atque ingenio unico? i. e. præclaro. Turpilius: homo *unica* est natura & singularia. Plaut. Asi. 4. 1. Tu poeta prorsus ad eam rem *unicus*, i. e. eximius vel etiam solus. *Ullus*, ab *uno* ducitur. Fuit primò *Unulus*, post contracte *Ullus*. *Nullus*, *ne ullus*, ut Græcor. οὐδεὶς μηδεὶς: ex οὐδὲ & μηδὲ εἷς. *Nullus dubito*, existimatur elegantius. quàm *Non dubito*. At parum subest elegantiæ. Nam & origo & ratio reclamat. Quid enim est? *Non unus dubito*: aut *ne ullus ego*. Efficacius & commodius ἀντίφασις fit, ubi adverbium præcesserit. *Trinunus* quod nove, sed optime Deo tribuitur: facit obliquos, *Triunius*, non *Triuni*. Nisi hoc per archaismum excuses. Dicebant enim *uni uno*. Paul. Meliss. etiam fecit *Triunitas*. Lib. 1. Meletem. od. 16.

O æquæva *Triunitas*,
Sive *Uniternitas* coæqua.

Proprium est *prope unum*. R intercessit, ut eo robustior fit vox. Ant simpliciter à *prope*: ut ita *proprium* sit, admodū

propε, ἴδιον, à communitate separatum. Cæterum à [...] co est *Cathena*, καθ' ἕνα, ex ordine, quo unum alteri quidem simili jungitur. Nec inscite à κατέχειν.

Voco, φωνέω Scal. l. 7. poet. c. 1. s. p. facit a βοάω. [...] quasi φῶς νοός: quia sit nota mentis, ut quidam [...] vant. *Vociferor*, propriè vocem effero, clamo. *Invoca[tus]* i. e. non vocatus, Plaut. Capt. A. 1. sc. 1. Et quia *in[voca]tus* soleo esse in convivio. Nam IN & privationem & a[ug]mentum sæpe infert. *Vox* dicitur contracte: unde [...] qui producuntur, φωνὴ: sicut lux. Ut à rex regalis: [...] vox *vocalis*, φωνήεις. Indo rursum *Bivocalis*, etiam [...] Lips. aliâs diphthongus. *Phthongus*, φθόγγος, sonitus, à φθέγγομαι. Videatur Vitruv. l. 5. c. 4. A *vox* simi[le] est *convicium* quasi *convocium*, καταβόησις: ut quando [vo]ces duorum velut colliduntur, ut alter præ altero vix [au]diatur. *Mimus*: Ingenuus animus non fert vocis ve[r]bera, i. e. convicia. Bene Gloss. *conviciatur*, καταβοᾷ. Fe[stus] à *vicis* mavult. Pessimi nonnulli à *vitio*. Multa super ea voce Valla l. 6. El. c. 52. non pauca perperam. Ulp. [l.] 77. ad Edict. *convicium* dicitur vel à concitatione, vel à conventu, h. e. à collatione vocum. Cum enim in unum plures voces conferuntur, *convicium* appellatur, quasi *convocium*. Etiam Plato τὴν φωνὴν ponit in Lege de Convicio: οἱ δὲ σμικρᾶς ἔχθρας γιγνομένης πολλὴν φωνὴν ἱέντες [...] κῶς ἀλλήλοις βλασφημοῦντες λέγουσιν. At *convitium* distinguitur à *convicium*, hoc à voce φωνῇ: illud à *vitium* & notat plurimum simul ædificiorum labem aut vitium. Ut apparet ex quodam epigrammate, quod Veronæ: *Convitium* refecerunt, valvas, limen, de sua pecunia laribus dant.

Volguinus, i. e. Nicolaus, demonicus, Volckwin: [...] Græcolat. *VVenceslaus*, *Vinceslaus*, *Balduinus*, Ταχύνικος, qui cito vincit. *Albuinus*, *Alboinus*, *Alguinus*, & *A[...]nus*, i. e. παντονίκης, omnium victor. *Andoinus* (inquit L[u]ther.) si Italico more, N. pro L. scriptum est, idem quod *Alboinus*. Illi enim scribunt *Bononia*, cum dicant Bologna. Alioquin erit *Handvvin*, i. e. dextera victrix [...], videtur esse *Husvvin*, i. e. victor domorum. Aut melius *Josquin*, quod nomen insignis musicus in Belgio fecit celebre.

lebre. Est vero deminutivum à *Jost*, corrupto. Integrum est *Justus*.

Volpes, aut *Vulpes* usitate. Græc. ἀλώπηξ: παρὰ τὸ ἀλᾶν τὰ ὦπα: quia per ambages & giros cursitando fallit quasi oculos: adeoque, ut ait philosoph. l. 1. de hist. animal. c. 1. est animal πανοῦργον καὶ κακοῦργον. Simonidi est ἀλιτρὴ ἀλώπηξ. Horat. ad Pisones: Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes. Scal. in Conject. ἀλώπηξ, Æolice Fαλώπηξ, *Valupes*: quæ deinde *Volpes*, non *volipes*. ut Varro voluit.

Voro, βορῶ: mos ferinus. βορός, *vorax* βορά, esca, proprie animalium brutorum. Etiam Heb. בָּרָה est comedit, pastu se refecit. Græcor. νεβρός, i. e. hinnulus, dicitur à νὲ & βορά, quia nondum carpit pabulum, sed adhuc lac matris sugit. Inde est Latin. *Nebris*, νεβρίς, i. e. hinnuli pellis. Statius Achil. 1. *Ut verò à tereti demisit* nebrida *collo*: τὴν νεβρίδα. Et Thebaid. 2. *aut avidas Bacchum scelerare parentes* Nebridas. Ibi Placidus interpres notat: *Nebridas pelles damarum*, νεβρίδας. Glossæ Isid. *Nebris Dianæ*, *corium Dianæ quæ cum cervo pingitur*. Sed redeo ad Lanum. A voratum *vorago*: ut à plantatum *plantago*. Nam & *vorago* est barathrum profundum, omnia velut absorbens. Gloss. *vorago*, χάσμα. *Vorare* μεταφορικῶς, pro avide & probe accipere sumitur. Plaut. in Asin. 3. sc. 3. *Mea dicta devorate*. Idem in Pœnulo: *orationem aures devorant*. Similis tralatio exstat etiam in sacris literis. Jer. 15. 16. Quum adfuerunt verba tua, *comedi* illa. Ezech. 3. 1. filii hominis, quod præsens est tibi *comede*: *comede* volumen hoc, deinde abi, alloquere domum Israel.

Voveo, *votum*. Sane non abludit Hebr. תָּאַב, desideravit: תַּאֲבָה, desiderium, votum, εὐχή. Clariss. Wig. Spanheim. *votum* à *volitum*, dici putat. Quia *votum* κυρίως καὶ πρώτως sit voluntas seria, animo concepta, ac deliberata rei cujuspiam agendæ. Dein speciatim votum est, qua Deo obligamur, sponsio, uti Cic. definit de Legibus hoc est, spontanea pollicitatio. Thomas Aquinas quæst. 88. art. 1. Magister Sentent. l. 4.

 dist.

dist. 38. Hactenus Spanh. Meo sensu ita res habet. Ut à fari *fatum*, à foveo *fotum* à moveo *motum*: ita à voveo *votum*. Et rursus ut à fatum fativus, à natum nativus, ita à votum *votivus*. *Vovere* autem dicitur quasi *vevere*, *væver*, postea simplici vocali, *vovere*: pro fuga κακοφωνίας, ne sit *vavere*, cum sit *favere* aliud: pronunciatione distinctum. *Voveo* enim est *aveo*: immo plus, quod inest τὸ *Ve*, h. e. valde aveo aut desidero. Idque consona autorum usurpatione. Interim non omittendum reor, quod scribit Scal. Ex. 310. sect. 1. Optatio affectus est, hactenus præteritus à Philosophis. Est enim aliud à voto, quod ad aras, aut in periculis, contentiore voce fundebant populi preces diis suis: παρὰ τὸ βοᾶν. *Votum* igitur ut aliquid ex antiquorum ritibus acute dicamus, est provocatio, deorum ad beneficia. Dabant enim aut pollicebantur, ut acciperent. Pocillum vini, aut mulsi. Mezentius Jovi, si vicisset. *Optatio* est idem, quod votum: sed sine stipulatione, simplex. Cum *opem* à Deo petimus: hæc enim in ipso verbo sunt: i. e. cum oramus animo (nam in optatione accidens est, non necessarium) ut supplementum mittat Deus inopiæ nostræ. *Votum* Cic. vocat *sponsionem, qua obligamur* Deo. Philo *petitionem boni alicujus à* Deo. Jos. Scal. *optare* est eligere, considerare: ut pars *optare* locum, i. e. eligere. Est optio electus ab ὄπτω. Hinc à Plutarcho ὀπτίων exponitur, ὁ ἐπιτηδευτὴς ἔργων τεχνῶν, id est, qui per *vices* ministeria obit. Legatur Varro l. 4. L. L. Nonius c. 2. Veget. l. 2. c. 7. Ab opto *optatum*, *optatissimum*: & postea concisius *optimum*, h. e. maximè bonum, prout *optare* possumus. Similiter Græcis λωΐων & λῷστος optimus, dicitur à λῶ, quod est volo & expeto. *Optimates*, ἄριστοι, πρωτοπολῖται, optimi inter cives.

Upupa quod rex fuerit, poetæ fabulantur, & mutatus in hanc avem, quæ etiam nunc filium Itym clamet & deploderet, jugulatum à matre Procne: ultura stuprum sorori illatum à marito. Ovid. 6. Met. Vox tota est à sono avis istius proprio: *pupu*, apud Varronem. Ut vero figmentum de metamorphosi poetæ facerent plane bi-

l. 2. 5)

ȝuus, sumserunt Græc. ὅπȣ πȣ̃, i. e. *ubi, ubi*: quod est citantis & inquirentis. Ὅπȣ. & Doricum πῶ, ab Hebr. אֵיפֹה, ubinam: & פֹּה est hic. Aliis tamen *upupa* ab *epops* paulum mutatis literis. Ovid. 6. Met. Nomen epops volucri.

Urbs, ab Hebr. עִיר, quod idem. LXXII plerumque vertunt πόλιν. Alii faciunt ab antiquo *urbare* & *orbare*: unde & *orbis*. Nec displicet. Est enim circulo circumscribere, aut termino. Ab ὄρος, ȣ̃ρος. Orbis uno termino clauditur, id est, circulo. Urbes eodem, aut saltim certo designantur limite, qui circulum majori parte repræsentet. Virg. de Ænea l. 7.

ipse humile designat mœnia fossa.

i. e. urbem definit, ὁρίζει. Pompon. lib. sing. Enchiridii. *Urbs* ab *urbo* appellata est. *Urbare* est aratro definire, & Varus ait, *urbum* appellari curvaturam aratri, quod in urbe condenda adhiberi solet. De aratro sic Cato ap. Isid. Qui urbem novam condit tauro & vacca aret: ubi arverit, murum faciet: ubi *portam* vult esse, aratrum sustollat, *portam* appellet. Manilius de scorpio l. 4.

Urbibus augebit terras junctisque juvencis
mœnia succinctus curvo describit aratro.

Scal. in Varr. *Urbare* & *orbare* est circulo circumscribere. Inde *urbs* & *orbis*. Ab orbis fit *orbita*. Est enim *orbita* idem, quod orbis: inde vestigium decurrentis rotæ, quod fit acta in *orbem* rotâ: ἁρματροχία.

Urgeo, proprie est ad opus faciendum hortor, aut impello: nec aliter Autores capiunt. Ab ἔργον urgeo, ἐργέω: quod tantum in compositis exstat ἀγαθȣργέω, κακȣργέω, χειργέω. Gloss. urget, ἐπείγει, κατεπείγει, ἐπίκειται. Ab urgeo facit Isaacus Casaubonus, *Indulgeo*. Indulgere inquit, proprie est contrarium τȣ̃ urgere. Ea n. origo vocis. Indulgare pro *Inurgere* dixerunt, inserto D. ut indolescere pro inolescere: unde & *indoles*. Deinde L pro R posito. Urgere est severi ἐργοδιώκτȣ, qui pensum morose exigit. Indulgere est eius, qui summo jure aliquid remittit: ut fere parentes liberis.

Urim & Thummim, fuisse in περιστηθίῳ Pontificis è c. 28.
30. Exedi satis apparet. quid fuerit, non ita. Num. 27.21.
Eleazar, Aaronis successor, jubetur consulere *Urim*. Et
1. Sam. 28.6. non respondet ei Jehova, neque per somnia
neque per *Urim*. E quibus per *Urim & Thummim* respon-
sa divinitus esse data certum est: quomodo, incertum.
Plerique putant, luce pulchrius micante, si Deus annu-
set. Neque id temere: אוּרִים, sonant lumina: ab אוּר
nituit, splenduit תֻּמִּים, pefectiones: à תָּמַם, i.e.
omnibus modis perfectus est. Schindl. in Lex. *Urim &
Thummim, Luces & rectitudines*. Lux videtur *mentem* il-
lustrare: integritas *voluntatem*. Has voces 72. interpretantur
δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, declarationem & veritatem: Chal-
dæus, ut mos Hebr. fuit mysteria condere, servavit ἀνερ-
μηνεύτους. Quàm ineptè Bellarm. l. 4. de Rom Pont. c.
posuerit illarum dictionum (*urim & thummim*) etymo-
pudet dicere. Et jam ante Joh. Reinold. Tom. 2. de lib.
apocr. præl. 224. solidè ostendit.

Urinare, Gloss. *Urinator* κολυμβητής, δύτης. Firmicus
in paraphrasi Sphæræ barbaricæ videtur *orci scopularios*
vocare urinatores. *Orci scopuli*, ἄδηλοι σκόπελοι, cæci & laten-
tes, καὶ ὕφαλοι: ut *orci galea*, latens aut quæ latere fac.
Sunt igitur *orci scopularii*, qui maris latentes scopulos
tentant. Manil. l. 5. ita describit:

Corporaque immergunt undis, ipsumque sub antris
Nerea & æquoreas conantur visere nymphas,
Exportantque maris prædas & rapta profundo
Naufragia atque imas avidi scrutantur arenas.

Cæterum *Urinare* faciunt ab Urna: sed Varro contra.
Non incommodum forte si ab οὖρος (unde & *ostium uri-
num*) formaveris. Nam pulmones urinatorum perhiben-
tur esse admodum cavi & sic dispositi, ut diutius aerem
sive τὸ ἔρεμον πρὸς τὴν ἀναπνοὴν cohibeant. Keckerm.
l. 3. Phys. Urinatotes, *inquit*, admodum ægra uti respira-
tione. Nam etsi per suas fistulas & vitra aerem attrahant:
tamen id inter natandum necesse est impedite fieri.
Nisi quod quod nonnulli homines adeo capaces habeant
pul-

pulmones, ut magnam copiam aeris initio attractam, diu possint fovere pro cordis refrigeratione, præcipue sub aqua, quæ ipsa frigida est. *Hæc ille.* Scal. in Conject. aliud etymon eruit: Varro, *inquit*, cum ab urinando *urnæ* veriverbium deduceret, *urinare* quoq; unde esset, declarabat. In quibus postremis verbis peccatum est ab imperio librario. Quæ ita restituenda sunt: *Urinare est mergi in aquam in urbum: fictum ab urbo, quod ita flexum ut redeat sursum versus: ut in aratro, quod est urvum.* Quod enim *in urbum* scriptum esset, non *in urvum*, causa fuit erroris in docto librario. Est autem *urvum* sive *urbum* (utrumq; enim invenimus) τὸ ἀνάκαμον, sursum versus reflexum. Qui in aquam mergitur, ut iterum sursum versus existat, dicitur *urinare*, Quod etymon Varr. mihi & eruditum valde & verum esse videtur. *Urvare* ergo, ita se jactare, ut sursum denuo excitet se. Unde *amburvare* ap. Lucillium dicuntur Salii, qui eo modo corpora saltu reciprocabant.

Præsul ut amburvat, sic volgu redandruat inde.

At in Festo & Nonio mendosissime ille versus legitur hodie. Græce dicitur κυβιστᾶν, id est, κολυμβᾶν, interprete Suida. Hæc Scaliger.

Uro, πυρέω: πῦρ ignis. Primo enim fuit *Buro*, postea *Uro*, πυρῶ. Reliquum est *comburo* & *bustum*, id est, locus proprie ubi cadaver combustum esset. Statius eam ob caussam dixit, *fumantia busta*. Et Lucret. l. 3. *Busto* addit *Cinefactum*. Apul. l. 4. metam. anum decrepitam vocat *busti cadaver*. Apud Tertull de anima: & hinc ap. Lips. in not. ad l. 2. de cruce est *vivicomburium*, quando viri concremantur, ut olim Christiani: de quo in Apolog. passim queritur Tertull. *Ustrina* similiter vel *ustrinum*: ubi aliquid uritur. Gloss. Philox. Ustrina, πυρκαϊά. Speciatim ustrina, ubi combustum cadaver, alibi vero sepultum. Inscriptio Romæ: HUIC MONUMENTO USTRINAM APPLICARE NON LICET. *Locustæ* quod *loca* omnia, quæ insident, veluti *ustulant*, & omnia frugum ac fructuum genera depascunt. Quam calamitatem populi Africæ nimis quam experiuntur, & Historici prolixe nobis describunt. Videatur Plin. l. 9.

c. 30. Martin. in Lex. *Pruina*, quæ densior & compactior est nive, ideoque ob partium constitutionem *urit*. Unde nomen *Urit ergo plus*: Sicut arundo ignita plus, quam stupa; Uti ait J. C. Scal. Quomodo autem pruina, ita etiam nix urat, dictum in dictione *Boreas*. Sed & elegantius inde fit *Pruna* quasi *prura*. A *prurio* scilicet: quod dicitur quasi *prourio* aut *prouro*. Virgil. 5. Æn. subjiciunt verubus prunas & viscera torrent, ut à prurio *pruna*, ita ab uro *urigo* apud Apulejum l. 1. metam Nuncupant similia. *Burrhus*, πυῤῥὸς, i. e. rutilus, instar ignis. Fest. rustici *burram* appellant buculam, quæ rostrum habet rufum. Pari modo rubens cibo, ac potione ex prandio *burrus* vocatur. Quod verbum in eodem sensu retinet Hispanica lingua. *Burraceos* enim vocat ebriosos: & vinarium, *burraceam*. Neque aliter Gen. 49. 12. *rubicundus* oculis ex vino. Prov. 23. vers. 29. Cui est *rubedo* oculorum. *Pyrethrum*, πύρεθρον, πύρωθρον, πύρθμον, πύρ... herba ab ignea qualitate. Germ. inde Bertram. Ex eadem origine est etiam *Pyra*, πυρά, & Jonice πυρὴ, i. e. strues lignorum, cui ignis subjectus. *Pyramis*, πυραμὶς, quia structura instar ignis, acuminata: quam ob rationem inde etiam *pyrum*, *pyrus* flectitur. Renod. de mat. med. l. 1. s. 6. c. 2. pyrus à turbinata pyramidis instar effigie sic dicta. *Pyrula*, vel *pirula* à pyro. Narium recta pars propter quod æqualiter sit in longitudine & rotunditate porrecta, columna vocatur: extremitas ejus, *pirula*, a formula *pomi piri*. Isid. l. 11. *Pirulam* Græci τὸ σφαιρίον interfinium ἰσθμὸν vocant. Arnob. hoc interfinium vocat *imbricem*. *Pyrites*, lapis quoniam ignis insit: Latini *ignarium* vocant: quidam *focum*. *Pyrrhichium* vocant, ut ego arbitror, ab *ignea* celeritate, inquit Scal. l. 2. poet. 2. c. Pyrrichius Censorino cap. ult. est *celeripes*. Et Sidon. l. 9. epist. 15. *Ille pes celerrimus. Bene nuncupatus quoniam ab arte pyrricha.* Videatur Diomed. l. 3. Item πύργος: unde Germ. Burg. Cluver. l. 1 Germ. antiq. c. ... pertendit Burg antiquissimam ap. Germanos appellationem esse. Contra Casaub. in l. 3. Strab. apud Hebræos בִּירָה, est arx, τεῖχος, palatium: à quo *Baris*, βάρις. Quomodo

modo & LXXII. Hebræum vertunt βάρις Dan. 8. 2. & alibi. Ap. Syros בּוּרָא, est ignis. Πῦρ autem est primitus ab Hebr אוּר, i. e ignis focus. Radic. est אוֹר i. e. illuxit. Item בָּעַר est arsit. Et חָרַר, ustus est. A πυρῶ est quoque factum a Romanis, *Puro*. Ignis beneficio omnia fiunt pura, ut aurum. Ovid omnia purgat edax ignis. *Purum putum* dicimus, ita, ut *putum* sit à *putando*, non à *puro*: ap. Agell. l. 6. c. 5. Aliis *putum* à πυρὸς dicitur: Sed est fere alius significationis, habetque primam longam, autoritate Iuvenalis. Ap. Hebr vero expressè est בַּר, i. e. purus: בָּרָה, pura. Rad בָּרַר, i. e. purificavit. Si inde allubescat ducere Latinum. A *purus* est *purgo*. i. e. purum facio: Sicut *indago*, qua de forma alibi monitum. Aut purgo simpliciter quasi *purigo*: uti dicitur *purifico*, καθαρίζω. Ab *uro* etiam fit *urtica*, & quidem tali analogia: Ut à lectum lectica: ita ab *urtum* (pro *ustum*) urtica. Est enim quod ait Macrob. *igneæ naturæ*; ejusque folia mordacia, ut ait Plin, l. 16. c 24. Ovid. 2. de arte, Urtica itidem est *mordax*. Et Juven. Sat. 11. *acris*. Etiam Jobi 30. 7. exstat: *Urticis pungebantur*. *Ira* quasi *ura*. Heb. חָרָה, i. e. exarsit ira: & חֳרִי: i. e. ardor: hinc & ὀργή. Affine est τῷ חָרַר, i. e aruit, exustus est. Exod. 11. 8. 2. Chron 25. 10. *in accensione iræ*. Jer. 21. 5. *ira & excandescentia & fervore magno*. Nam *ira* est ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος, l. 1. de anima c. 1. Quo nomine etiam *excandescentia* Latinis dicta Dum vero Valla l. 6. c 11. aliunde causam venatur, vel à sole, vel igne, vel mari, aliquid conatur quidem, sed conatur tantum, parum efficit. Inter alia sic ait: quod *Sol quanto candidior, tanto ardentior: ita animus dum ira concitatus est, inflammatus, incensus & excandescens dicitur*. Sed hoc est αἰτεῖν τὸ ἐν ἀρχῇ. Id quæritur enim, cur homo dicatur inflammari aut excandescere quando ira subit. Causam ex Aristotele dedimus. Græc. κοτέω, κότος est קוּט, i. e. ægre tulit, pertæsus fuit aut iratus. *Dirum* est à DEI *ira*, ait Scal. in Th. de pl. Festus: *Dirus*, *Dei ira natus*. Ap. Hebr. est דֵּרָאוֹן, i. e. diræ. Ab *ira* est etiam *irrito*:

ἐρίζω,

ἐρέθω consonat. Aut potius κατ' ὀνοματοποιΐαν à litera canina & strepero illo sono R R, quo canes aut etiam homines lacessuntur, & ad iram provocantur. Quod non modo consonus autorum usus testatum facit: sed etiam ipsæ res, quibus *irrito, prorito, irritabilis* & similia traduntur, plane confirmant. Plaut. amph act. 2. sc. *irritabis crabrones*, Idem Capt. a.3. sc. 1. *Ne canem quiescentem irritatam voluit.* Virg. 4. Æn. ---- *ira irritata dolore.* Et 10. Æn. *Irritatque virum telis.* Proinde recte scribit Nonius: *Irritare tractum à canibus, qui, cum provocantur, irriunt.* Cassiod. Ps. 73. *irritat, à canibus tractum est: quorum latratibus R litera plurimum sonat.* Et Lucil. R litera (ut Donat. ait Adelphis.) *Irritata canis, quod homo quam plurima dicat.* Sollinus Apoll. Sidon. l.7. epist. *Veluti est canibus innatum, ut etsi non latrant, tamen irriant.* Et epist.16. l.9. *Prodat hirritu rabiem canino.*

Urina, οὖρον: οὐρέω, urinam reddo. *Palinurus*, παλινοῦρος qui iterum meiit. *Lyncurium*, ad verbum sonat, *Lyncis urina*: λυγκὸς οὖρον. Gemmam esse volunt & ita dictam quod sit glaciata *lyncis urina.* Sed confutatur hæc opinio ab iis, qui hanc naturam probius rationis atq; experientiæ radio dimensi sunt: ut est Plin. l.8. c. 38. & l.37. c.2. 3. Scal. Ex. 104. s.12. Cunr. Gesn. Ulyss. Aldrovand. in Lynce, Brodæus l. 3. misc. c. 10. & alii. Videtur itaque ex similitudine literarum *Lyncurium* pro *Ligurium* irrepsisse. Scribitur enim λιγύριον, λιγγύριον & λυγγύριον Joseph. l. 5. ἀλώπεως λιγύριον. LXXII Exod. 28. 19. λιγύριον καὶ ἀχάτης. Plin. l. 37. c. 2. Theophr. in *Liguria* effodi dixit. Alii dixere *Langurium.* Strabo de Liguribus loquens l. 4. πλεονάζει δὲ καὶ τὸ λιγγύριον παρ' αὐτοῖς, ὅ τινὲς ἤλεκτρον προσαγορεύουσιν, i. e. abundat vero apud illos *lingurium*, quod nonnulli *electrum* cognominant. Dioscor. lib.2. c. 74. scribit: Λυγγύριον esse, quod ab aliquibus vocatur ἤλεκτρον πτερυγοφόρον, *electrum*, quod pennas ad se trahit. Et Boëth. l. 2. de gemmis cap. 150. *Lyncurium* ad hyacinthum reducit: quæ ita *succinum* exacte referat, ut ab illo arbitris oculis discerni haut possit. Porro *succinum* dicitur etiam Græcis ἅρπαξ, *harpax*,

pax, quod tritum, ubi incaluit, paleas & alia minuta ad se rapit aut trahit. Idem vocatur *Electrum*, ἤλεκτρον: à fulgore solis æmulo. Ἠλέκτωρ sol: ejusdem ortus cum ἥλιος, non ut Græcis commentari libuit. *Succinum* vero, quia ab initio *succus*: & is quidem mollis aut fluidus ita, ut bestiolæ puta, culices, muscæ, formicæ, araneæ, erucæ, item folia arborum, stipites herbarum, algæ, festucæ & similia, implicentur, quæ postmodum, ubi induruit, intus apparent. Quamvis & sæpius meræ tantum figuræ ex lineolis ita & coloribus, ut nulla ejusmodi bestiola, vel aliud, subsit, videantur. Dan. Hermann. Prussus, *ranam & lacertam* succino Prussiaco insitam *(quæ Jascus Gedani monumenta insignia servat)* erudito carmine celebravit: quod *Laur. Scholz.* med. Historiæ succini ab: Andr. Aurifabro Uratisl. editæ l. 5. Epist. med. adjunxit. At unde ille succus? Ex arboribus quibusdam: sensu aliquam multorum.

Virg. Eclog. 8.

Pinguia corticibus sudent electra myricæ.

Et Claudian.

Roscida frondosæ revocant electra sorores. Plin. l. 37. c. 3. Nascitur defluente medulla pinei generis arboribus, ut gummi incerasis, resina pineis. Erumpit humoris abundantia: densatur rigore vel tepore auctumnali.

Isid. l. 16. c. 8. *Fertur arboris succus esse, & ob id succinum appellari.* Alii succum, & quasi sudorem quendam terræ aut saxorum existimant: & ad classem bituminis pertinere. Georg. Agric. de Nat. foss. l. 4. Quod ut verum libens accipio: ita nec veterum traditiones plane obelisco configendas puto. Nam ex arboribus manare succinum potest: non omnibus, sed certis aliquibus, & illis, quæ satæ sint in locis succino abundantibus. Et terra succinum: ab hac derivatur in arbores: ex his iterum in terram. Quale enim solum, tales sunt arbores. Videatur Andr. Libav. qui post alios integrum librum de Succino edidit.

Ursus, ab *ursum* & urgeo: à ferocia & impetu huius animalis. Hebr. דוב appellatur, ab halitu seu fumo Isid. l. 12.

l.12. Fertur dictus, quod ore suo formet fœtus, qua[...] sus. Et vulgaris nenia est, fœtum ursæ *informem* [...] quem linctu ita perfici oporteat. At non ita. Linc[...] enim ut purus ac tersus efficiatur. Scal. Exerc. 6. [...] Bonum vero. Phidiam, si quantum demendum qua[...] relinquendum sit, sciat. Quid hujusce fabulæ aut[...] fidei habendum sit, ex hac historia cognosces. In no[...] alpibus venatores fœtam ursam cepere: dissecta ca[...] plane formatus intus inventus est. Matthiol. in l.2. Di[...] c. 37. In valle Anania supra Tridentum vidimus nos [...] grandem ursam prægnantem, ab ipsis venatoribus [...] teratam, cujus catuli adhuc in utero existentes, omni[...] suis membris distinctis ac formatis reperti sunt, non [...] tem informes. Hæc ille. Idem confirmat Gesner. de a[...] nimalib. Dalecamp. in l.8. Plinii c. 36.

Uter, cui liquor infusus alio deportatur, aut asserva[...] tur. ἀσκός. Isid. l.20. orig. c.6. *Uteres ab utero.* Idque pr[...] pter similitudinem. *Uter*, uteri & *uterus* proprie offi[...] mulierum, in qua concipitur fœtus. Vulgo τὸ ὑστέ[...] χον ἔντερον, uti ait Lucianus. Hinc *uterum ferre*: ἐν γα[...] στρὶ ἔχειν Luc. 1. 18. 23. Et *Uterinus*, ex eodem *utero* edit[...] ut *fratres uterini*, ὁμογάστριοι. Isid. l. 11. c.1. *Uterum* id[...] mulieres habent, in quo concipiunt. Vocatur uter[...] quod duplex sit & ab *utraque* in duas se dividit parte[...] Facit ergo Isidorus, ab *uter*, *uterque*. Sed rectius duci[...] ab ἦτρον & ἴτρον: quæ est pars umbilico subjecta: ide[...] quod ὑπογάστριον, ut scribit Pollux. l. 2. Suidas ἦτρον ex[...] ponit κάλυμμα τῆς μήτρας, i. e. tegumentum matri[...] Hebr. רחם est itidem vulva & uterus. LXXII. ve[...] tunt μήτραν, κοιλίαν, γαστέρα.

Uter est ὁ ἕτερος Scal. c. 127. L. L. *Uter* pronomen [...] constat: non enim differt à *Qui*, nisi per modum: [...] niam duobus tantum apponitur, *Uter*: *Qui* vero p[...] bus. Et c.93. *Uterque* non habet relationem à duob[...] singulos: sed à singulis ad duos transfert significat[...] Nam cum dicas, *Uter*? unum intelligis ex duobus. [...] colliges ambos in responsione sic: & hic & hic per [...] junctionem *Que*, *Uterque*. Itaque non est divid[...]

ſed dividuo contrarium. *Neuter* quaſi ne *uter*. Uti Græcis οὐδέτερος, quaſi οὐδὲ ἕτερος & οὐθ' ἕτερος. Recentiores delicati malunt dicere, *Generis neutrius*: quam *neutri* Sed antiqui ſic inflexere. *Uter*, *utri*, *utro*: ſicut *unus*, *uni*, *uno*, *unum*, *une*, ut eſt ap. Catull. Et Terent. *mihi ſolæ*.

Utor, χράομαι: unde Latini fecerint. Joſ. Scal. in Conj. ἱστάχως tradit: ἔθω, ἔοιθα, unde εἴωθα factum: ut ab εἴκω, ἔοικα. Ab illo ἔοιθα, *oitor*, *oiſus*: *utor*, *uſus*: ut μείσομαι, μῖσαι. Ut à labor, labilis: ita ab *utor utilis*, χρήσιμος: quo uti poſſumus. Ab utens *utenſilis*, *utenſile*, hoc eſt, quod ad *utendum* factum eſt: ut ſunt varia vitæ humanæ inſtrumenta. *Utenſilia*, ap. Colum. l. 8. & 11. *Utenſilitas*, ap. Tertull de habitu muliebri. Ut à natum natura, à ſtatum ſtatura: ita ab *uſum*, *uſura*: & proprie eſt ipſe uſus, χρῆσις: poſtea ſecundum eminentiam *fœnus*, τόκος. *Uſurpo*, crebro utor: ingerit manifeſto frequentiam. Ut à factum, facto, factito. ita ἀναλόγως ab *uſum*, *uſo*, *uſito*. Agell l. 1. c. 10. & l. 17. c. 1. *uſitor*, χρῶμαι, ſeu potius frequenter utor. *Uſitatum* communiter eſt conſuetum ac ſolitum. A Gr. χράομαι eſt χρεία utilitas. Poſtmodo ap. Rhetoras *chria*, dictum utile. Latini, ut Scal. l. 1. c. 20. Lect. Auſon. ait, *ſcitum & oraculum* vocant. Catachreſis, κατάχρησις, Latine Feſto & Quinctil. l. 8. c. 6. *abuſio* redditur. *Panchreſtum* eſt omnibus utile, vel omnino utile. Ap. C, c. 6. Vir. *Panchreſtum* medicamentum: πάγχρηστον, à χράομαι. Salvianus εἰδικῶς utitur proſcitamentis & dulcibus placentis. *Panchreſtarios*, inde dictos, coquis proxime adjungit Arnob. l. 2.

Vxor, ὄαρ: videtur dicta quaſi *juxor*, à jugo: uti *conjux* à conjugo. Græcis etiam σύζυξ & ὁμόζυξ Alias uxor, quaſi *unxor*. Ita dicta, quia adipe poſtes novi mariti *ungeret*, ut Plin. l. 28. c. 9. tradit. At Servius in 4 Æn. vult oleo, Polyd. Virg. vult, *adipe ſuillo*. Huic unctioni & deam ſuo more i. e. inepte *unxiam* præfecerunt. Ut videre eſt ap. Martianum Philo. 2. ubi *Iterducam*, *Domiducam*, *Unxiam*, *Cinxiam* nominat. Arnob. l. 3. adv. gent. Unctionibus ſupereſt *Unxia*, Cingulorum *Cinxia* replicationi, *Victua* & *Potua* ſanctiſſimæ victui potuique procurant.

curant. ô egregia numinum & ſingularis interpretatio poteſtatum, niſi poſtes virorum adipali *unguine* oblinerentur à ſponſis, niſi virginalia vincula jam ferventes diſſolverent. *Uxorius*: γυναικεῖος: *uxorium*, proprie quod ad uxorem pertinet. Vir poſtea uxorius eſt etiam mollis, qui totus ac uxore pendet, γυναικοκρατούμενος. Gloſſ. uxorius, γυναικομανής. *Uxorioſus*, ὁ τὴν ἰδίαν γυναῖκα φιλῶν: qui propriam uxorem diligit.

Xenium, ξένιον, ἢ ξείνιον, id eſt donum hoſpitale ſeu munus, quod datur hoſpiti. X*eniola* deminute Apulejus. Victruv. l. 6. c. 10. *Pictores ea, quæ mittebantur hoſpitibus, imitantes xenia appellaverunt.* Martial. l. 13. inſcripſit, X*enia*, in quem vide Raderum, *Proxeneta*, προξενητής. *Proxenus*, πρόξενος. Ab excipiendo hoſpites. Dein laxius fuſa ſignificatio. Lipſius in 119. epiſt. Senecæ: proxeneta, velut pararius, conciliator, & interpres, qui partes contracturas medius ipſe jungit. *Polyxenus*, πολύξενος: quaſi tu dicas, multorum hoſpitum. *Xenodochium*, aut *Xenodocheon*, ξενοδοχεῖον: à δέχομαι, i. e. hoſpitum receptaculum. ξένος ἢ ξεῖνος ab Hebr. זון, i. e. aluit, pavit. Etam שָׁכַן, eſt habitavit, manſit.

Zabad, Ζαβάδ eſt dos, ſive dotatus. *Zabadias*, Ζαβαδίας, dos, δῶρον domini. *Zabulon*, Ζαβουλών, habitans vel habitaculum. *Zacchæus* Ζακχαῖος, purus vel nitidus: Syro iđ omate juſtus, δίκαιος. *Zaccharias*, Ζαχαρίας memoria, vel etiam maſculus domini. *Zebedæus* eſt dotatus, vel fluxus validior, Ζεβεδαῖος. Addam his & ſimilia ex Hebræis, ſatis quidem obvia, ſed quorum ſignificatus non ubivis expromti. Ita *Nahum* Ναοὺμ, eſt conſolator, item pœnitens ac gemens. Sic enim apud Hieronymum in Nominibus ex epiſt. Barnabæ legendum, ex codice Toletano. *Gemens*, inquam, non *Germen*. *Abigail*, Ἀβιγαίλ, patris exultationis, vel patris exaltatio. *Abner* Ἀβεννὴρ patris lucerna. *Abram*, Ἄβραμ, pater excelſus, poſtea Abraham Ἀβραὰμ, dictus, pater multitudinis. *Amalec*, Ἀμαλὴκ populus lambens: vel, ex Hebræo & Syro, populus percutiens. *Ammon*, Ἀμμὰν, populus ejus. Ubi vero aleph priori loco ponitur, Græce Ἀμών, *Ammon*, eſt fidelis aut

aut verax. *Artaxerxes*, ἀρθαξαρθα, Hebr. ארתחשׁשׁתא est lumen, sive maledictio, silentium, vel festinationem, ponens, aut fervor lætitiæ. Commune nomen est, ut Lyrano in 1. Esd. c. 4. & Metastheni Persæ placet, regum Persarum: sicuti Cæsar, Romanor. imperatorum. *Azotii*, ἀζώτιοι, Hebraice *Asdodi*, i. e. ignis dilecti vel patrui. *Baruch*, Βαρούχ, benedictus vel genuflexus. *Belga*, Hebr. βελγὰ, refrigerium, vel corroboratio. 1. Paral. 24. *Benjamin*, Βενιαμὶν, filius dextræ. *Benoni*, υἱὸς ὀδύνης μου, filius doloris mei. *Bethulia*, Βετουλουὰ, virgo domini, aut domus parturiens dominum. Nomen opidi. Judit. 6. *Booz*, Βοόζ, in fortitudine aut in hirco. *Cappadoces*, καππαδόκες, in Hebr. *caphthorim*, i. e. sphærulæ, sive poma: aut vola, vel palma turturum aut exploratorum Deut. 2. *Chaldæa* χαλδαία, quasi dœmones, aut quasi deprædatores, vel quasi mamillæ, vel quasi agri. Chaldæi olim *Caschdim*, per aphæresin ab *Arpacschad*, Gen. 10. 22. Videatur etiam Full. l. 1. Misc. c. 16. *Cham*, χὰμ, calidus, vel Calor, aut niger, Filius Noah. Gen. 5. Ab eo in sacris literis Ægyptus, dicitur terra *Cham*, ut Ps. 105. notante Hieron. in Quæst. Heb. *Cleophas* aut potius *Cleopas*, κλεόπας, i. e. gloria omnis. Syro *Cleiupha*. Jos. Scal. in animad. Eusebii existimat κλεοφᾶς dici pro κλεόφιλος: & κλεοπᾶς pro κλεόπατρος. Luc. 24. *Emmaus*, ἐμμαοὺς timens consilium, vel matris aut gentis consilium. Luc. 24. Etiam Ptolomæus habet Ἐμμαοὺς. Apud Sozomenum vero l. 5. scribitur Ἐμμᾶ. *Esau*, Ἠσαῦ, faciens, vel operans, aut tinea ejus. *Gad*, γὰδ, felix vel accinctus. *Genesar*, sive *Genezareth*, γεννησαρὲτ, hortus vel protectio principis. *Golgotha*. γολγοθᾶ, calvaria: ubi *scilicet* sunt calvariæ mortuorum. Syrum sive Chald. est, quoad λῆξιν. Videatur Casaub. contra Baron Exerc. 16. f. 81. *Idumæa*, ἰδουμαία, אדום, russa, terrena, vel sanguinea. *Iezabel*, Ἰεζάβελ, Insula habitaculi, vel væ habitaculo. *Joppe*, Ἰόππη, pulchritudo aut decor. *Iosaphat*, Ἰωσαφάτ. Dominus judex, vel domini judicium. *Isaac*, Ἰσαάκ, risus. Gen. 17. *Iudæus*, Ἰουδαῖος, Heb. יהודי, celebrans. laudans, vel etiam confitens. Hinc & *Iudas*, Ἰούδας: item *Iudith*, ἰουδίθ. *Lamech*, λάμεχ, pauper humiliatus aut percussus,

Manasse, μανασσῆς, oblitus aut oblivio. *Marantha*, Μαρ-
ανθὰ, Dominus noster venit : Syrum est. 1. Cor.16. Ubi
rus interpres habet מָרַן אֲתָא, *Maran* est dominus
ster. Nempe מָרֵא est dominus : addito ן affixo, ut
cant. Idq; ex Hebr. מוֹרֶה doctor, magister : διδάσκ
bi 36. 22. אֲתָה est venit : proprie Chaldaicum, ut
Buxtorf. *Nazaræus*, נָזִיר verbatim sonat *separat*
LXXII scribunt Ναζηραῖος, aut ναζὶρ Jud.13. 5. 7. & 16.
13. Thren. 4. 7. ubi Symmachus vertit ἀφωρισμένοι. Num.
6. LXXII reddunt, εὐξάμενοι, ἡγνισμένοι, votivi. Amos
LXXII ἡγιασμένοι. Ratio appellationis extat Num.
Votum Nazir ad separandum Domino. *Nazareth*, Ναζα-
ρὲθ patria Christi Matth. 2. Inde Christus dicitur נְצָרִי
Nazarenus, Græce Ναζαρηνὸς vel Ναζωραῖος : à נְצָרֶת
Nazareth. Syrus scribit, נָצְרַת. Origo dictionis est
נֵצֶר surculus, flos, germen floridum. Inde jam patet, qu
Nazaræus & *Nazarenus* differat : & quod Christus non
Nazaræus aut Naziræus à voto : sed Nazarenus ab opp
dictus sit. *Ninive*, vel potius *Nineve*, Hebræis quip
נִינְוֵה Jonæ 1.2. Ptolemæo est Νινευή & Νῖνος : Ammia
Ninus, Straboni Νίνον : Tacito *Nyros* : Josepho Νῖνος βασ-
λεία. Unde & vox videtur facta à *Nin*, *Ninus* : & Na
נָוֶה q. d. Nini domicilium pulchrum ac speciosum. *Pa-
læstina*, παλαιστίνη, i.e. conspersa, scilicet cinere vel pulv
re : Hebræis dicitur *Peleseth*. *Palæstinos* vocant interpr
tes, ἀλλοφύλους, alienigenas : Græci φιλισταίους, *philistæos*
philistinos Jud.3. *Samaria*, שֹׁמְרוֹן, σομοφὼν, custodia
adamas, vel vepres. Ut *Samir*, σαμὶρ, custodia seu spina
Saul, σαοὺλ postulatus, aut fovea. *Simeon*, συμεὼν, audien
vel exauditio : Item ejus significatus est & Simon. *Ta-
bor*, θαβὼρ : electio sive puritas : aut Syriace contritio
confractio *Thaddæus*, θαδδαῖος, laudans sive confitens.

Zamia : Plaut. Aul. act. 2. sc. 2. *ubi manum injicit ben-
gne, ibi onerat aliquam zizaniam*. Plin. l.16. c. 27. Quæ
in arbore ipsa divisere vocantur Zamiæ. *Zamia*, ζημία
μία, ζημὶν : à זָמַם, damnavit, ut perniciosum rejec

Vel à זעם, deteſtatus eſt, repudiavit. Gloſſ. Cyr. ζημία jactura, mulcta, diſpendium, fraus, detrimentum, damnum.

Zea, ζεία, ἡ ζεια. Germ Speltz. *Zeopyron* nomen habet è *Zea* & *pyro*: quod mediam inter illa naturam, & quaſi ex ipſis compoſitam ſortiatur: Galenus l. 1. de alim. Fac. c.13. De *zea* ut & aliis Scal. de Inſom. *Ptiſanæ*, inquit, nomen deductum etiam ad alias materias, ex Horatio ſcimus: qui ex oriza *ptiſanum* dixit, voce deminutiva. Quanquam ex aliis frugibus certa ſibi nomina comparavit: Ut apud Græc. χόνδρος, quem corrupto nomine *Candaruſium* vocant Arabes: Latini *Alicam*. Ea ex Zea fiebat. Ex frumento quoque factam ait Plin. tam ap. Latinos, quàm ap. Græcos, translato nomine ab ipſa fruge, ex qua fiebat, in rem ipſam factam. Siquidem *Chondros* tritici genus, ex quo, quæ fieret *ptiſana chondros* quoque dicta fuit. Eodem modo *Zea*, quam nunc *ſpeltam* vulgus vocat, *alica* quoq; dicta eſt: ex qua, quæ fieret ptiſana, nihilominus alica nominaretur. Sed & ars finxit nomina. Nam ex viridi hordeo *polenta* dicebatur. *Ptiſana* ex integro percocto, atq; excreto: *omelyſis* ex molito. *Polentam* quoque ex toſto facit Galenus.

Zebaoth, vel *Tſebaóth*. Græcis, κύριος σαβαώθ, i.e. Dominus Sabaoth. Hebr. צבאות, Zebaóth, i. e. exercitus, στρατιά. Pſ.89. 9. κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων. Jeſ. 3.15. κύριος στρατιῶν. Aquila vertit, ὁ κύριος τῶν στρατευμάτων. Latinis eſt bellipotens, vel armipotens. Arabice צבא, militavit. Unde etiam ξίφος, inſtrumentum militare, enſis. *Xiphias*, ξιφίας. Eſt nomen cometæ, à ſimilitudine gladii. *Xiphias* etiam piſcis, ξιφίας, σκιφίας. Latinis eſt *Gladius*: Venetis *Spada*. Roſtrum inſtar gladii figuratum, dedit nomen. *Xiphion*, ξιφίον, gladiolus herba: cujus folia ad modum gladii formata creſcunt.

Zephyrus, ζέφυρος: optime, quaſi ζωὴν φέρων, vel ζωηφόρος. Quia *vitalem* ſuccum animatis inſinuat. Euſtath. γόνιμος καὶ πολύκαρπος καὶ πρὸς ἐπίπνοιαν ζωτικὴν συντελῶν, Gloſſ. Cyr. ζέφυρος, *favonius*. Videatur Franc. Floridi Sabini l. 2. Succiſſ. c. 5. Plin. l.16. c.25. *Favonio maritantur*

vivescentia è terra : quo etiam equæ in Hispania. Ita
genitalis spiritus mundi. Et l.4. c. 22. Sane Justinus
go Pomp. l.44. hist. *vento equas fœtus concipere*, fa
accenset. At rem ita habere autores multi iidemq;
ves e magisterio experientiæ docent. *Silius Italicus*:

——mirabile dictu ;
Nullus erat pater : ad zephyri nova flamina
pis
Vettonum eductum genitrix effuderat Harpe.

Et rursum :

Hinc adeo, cum ver placidum flatusq; tepescit,
Concubitus servans tacitos grex prostat equar
Et venerem occultam genitali concipit aura.

Columella : Cum sit notissimum , etiam in sacro mon
Hispaniæ, qui procurrit in occidentem, juxta Oceanu
frequenter equas sine coitu ventrem pertulisse. *Martia*
nus Capella de Ulyssipone agens : In ejus confinio, equaru
fœtura ventis maritantibus inolescit. *Solinus* : In pro
mis Ulyssiponis equæ lasciviunt mira fœcunditate. N
spirante vento Favonio concipiunt, & sitientes viros a
rarum spiritu maritantur. Sed de hoc argumento Phys
Nos redimus ad nostra. *Zephyrus* ergo rectè dicitur, qu
si ζωηφόρος : ζωὴ à ζάω, quod est vivo. Ab eodem ζάω
etiam ζῶον, animal, quod vivit maxime & opera edit v
tæ admodum illustria. Sic & Hebræis חַיָּה, *chaiiah*, i.
animal, nomen à *vivendo* habet. Ζωόφυτον, simul animal
planta, quod Philosophis una voce, *plantanimal*. Zoop
ron, Zopyron, herba similis serpillo. Plin. l.24. 15. Ζώπυ
πυρον. Ζωοπυρέω : quia vita animati consistit in igne, h.e.
calore nativo. Sed & ignis alioquin dicitur vivere. Ho
rat. 3. Carm. 21. vivæq; producent lucernæ.

Zizanium, ζιζάνιον : quod exprimit Syrus, זִוָנָא. Sui
das, ζιζάνιον, ἡ ἐν τῷ σίτῳ αἶρα : In triviis flectunt παρα
σίτου : quasi σιτοσίνιον, aut σιτοϊζάνιον. Quod frugibus inna
scatur & noceat. Quia verò pleraque hactenus, sive d
cta, sive tracta sint nobis ex Hebraicis : & hoc faciamus
צִיץ. Istæ enim herbæ præter flores, & eos quidem sp
ciosos

ciosos plerumque, nihil ad esum conferunt, ut fruges. Dico, ad esum, non usum; quem medici experiuntur. Ut ita *zizania* sint quæ tantum florent, sine fructu βρωσιμα. Ut sunt ononis, gnaphalium, ptarmica, anagallis, centaurium, galiopsis, stœchas, linaria & alia, quæ omnibus obvia.

Zodiacus, Aristot. λοξὸς κύκλος. Apul. de mundo: *Signifer obliqua circumplexione circumdatus & signis duodecim illuminatus.* Manil. l. 1. *ingenti stellatus balteus orbe.* Vulgo ἀπὸ τῆς ζωῆς: quod vitam & vigorem sol cum cæteris planetis sub isto circulo, nobis largiatur. Verius ἀπὸ τῶν ζωδίων (quanquam & hoc. à ζωὴ, ζάω) id est ab animalibus. Quorum & configurationes & nomina publicitus trita. Similis est Græcanica vox Τῦ σημειοφόρυ. Lucan. & Claudian. appellant *signiferum.* A duodecim signis, aut animalibus. Gloss. ζωδιοφόρος, signifer.

Zygæna, ζύγαινα ap. Aristot. l. 2. hist. An. 18. Ubi interpres J. C. Scal. retinet *zygænam.* At Gaza vertit *libellam.* Quia hic piscis *libellam* aut libram figura sui corporis aptè refert: uti monet etiam Rondeletius. Ζύγαινα à ζυγὸς, quód inter alia etiam trutina est.

INDEX

Pro Manuductione & originibus latinæ linguæ.

A.

 acri-

Ædi-

αἰδοῖ

alnus

amen

apodes

archi-

bal-

C.

cabus

cal-

can-

carci-

cento

coldin-

cota

dacty-

denti-

diri-

effatus

F

fœni-

frenum

Gerre

Hallus

Hilari-

I. 19

I.

injus

irpices

laterna

 Licini-

lu-

Man

Metho-

Morbus

Muni-

Myropola

Naucle-

Nerti

parvi-

pen-

phale-

pistris

R.

resi-

Ruper-

san-

ſtri-

fuperci-

ſynech-

ταρ-

Torus

Tudito

Venet[illegible]

utinam

F I N I S.

Becmani
Manuductio
ad
Linguã Latin:


colorchecker CLASSIC
calibrite
mm